Joan. Cassianus
De institutis coenobiorum.

Lett. R. ett. 3.ª n.º 28

Inc. 39

Hain 4562
Pellechet 3336

Ant. Ley

mai 1922.

Inc 39

Caſſianus de

Inſtitutis cenobiorum

Origīe cauſis et remedijs vitiorum

Collationibꝰ patrum

Auctor quis ac qualis fuerit: quos libros: ad quos: et de quibus ſcripſerit: cõmendatitia breuiſq; expoſitio.

Illuſtris prudens ac facũdus inter eccleſiaſticos ſcriptores claruit Johẽs Caſſia
nus: de cuius elegãti facundia Gennadius pr̄ſbyť in libro viroꝝ illuſtriũ inť alia ſic
ſcribit. Caſſianus inq̇t natus ſcytha: conſtantinopoli a iohẽ magno ep̄o diaconꝰ or-
dinatus· apud maſſiliã pr̄ſbyť· ꝯdidit duo monaſteria viroꝝ ⁊ mulieꝝ q̄ vſq; hodie
extant: ſcripſit experientia magiſtrante librato ſmone: ⁊ vt apertiꝰ dicam: ſenſu ꝟba
inueniens ⁊ actione linguã mouẽs: res oĩm mõachoꝝ ꝓfeſſioni neceſſarias ⁊c.

Multa eteni ꝓclarꝰ hic vir ſcripſit: inter quę etiã cõpertas in ęgypto vitas patrũ
doctrinaſq; ⁊ regulas dat̄ ad plĩmos libris expoſuit.

Scripſit equidem ad Caſtorem epiſcopum de inſtitutis cęnobiorũ: de origine et
cauſis curationibuſq; octo p̄ncipalium vitiorũ: libros duodecim.

Digeſſit p̄terea collationes cũ patrib; ęgyptijs habitas: Ad Leontiũ q̇dem ep̄m
⁊ fratrem helladiũ collationes decẽ in ſcythiotica herẽmo cõmorantiũ patrũ: videlicꝫ
Moyſi duas: de deſtinatiõe monachi ac fine: Et de diſcretiõe. Paſnucij vnã: de tri
plici ad ſuiendũ deo vocatione ⁊ renunciatione. Danielis vnã: de pugna carnis ad
uerſus ſpũm: ⁊ ſpũs aduerſus carnem. Serapionis vnã: de impugnatiõe oĩm vitio
rum. Theodori vnã: de ꝓſperis ⁊ aduerſis huius ſęculi ⁊ cauſis flagelloꝝ dei. Sere-
ni duas: de ſpiritalib; nequitijs: Et de p̄ncipatib; ac poteſtatib;. yſaac duas: de qua
litate orationis: Et de eiuſdem iugitate.

Ad honoratũ ep̄m ⁊ Eucheriũ ſeptem alias triũ anachoretaꝝ in thebaida ęgypti
heremo ꝯſiſtentium: hõc eſt: Cheremonis tres: de ꝑfectione: de caſtitate: ⁊ de ꝓtectiõe
dei. Neſterotis duas: de ſcĩa ſpiritali: Et de charíſmatib; diuinis. Joſeph duas: de
amicicia vera: Et de diffiniendo. id eſt, ꝓmittendo· vel non diffiniendo.

Poſtremo ſeptẽ alias ad Jouinianũ· Mineruiũ Leontium et Theodoꝝ: q̄ſunt
quinq; abbatum in vlterioris ęgypti partibus habitantium. id eſt. Pyamonis
vna: de tribus antiquis monachorum generibus ⁊ quarto nuper exorto. Johannis
vna: de vita cęnobitica ⁊ heremitica. Pynufij vna: de ſatiſfactiõe pęnitẽtię. Theone
tres: de remiſſiõe q̇nquageſimę: de nocturnis illuſionib;: Et de eo q̄d dicit apoſtolꝰ:
Nõ enĩ q̄d volo bonum facio: ſed q̄d odi malũ h̄ ago. Abrahã vna: de mortificatiõe

Quę certe ipſius memorati viri opuſcula multam ędificationẽ cõtinent animaꝝ:
⁊ luculento ſermone niteſcunt. Nec inter plĩma antiquoꝝ ſcripta quęq; ad ſpirita-
les profectus atq; ꝑfectionis apicem tendenti vtilius aliq̇d arbitror legiſſe.

Unde ⁊ Caſſiodorus monaſterij ſui fratres ad huius venerãdi patris ſcripta ꝑle-
genda exhortando ſic ſcribit. Caſſianũ inq̇t pr̄ſbyteꝝ qui ꝯſcripſit de inſtitutiõe fide-
lium mõachoꝝ: ſedulo legite: frequenť audite. Qui inť ipſa ſancti ꝓpoſiti initia octo
p̄ncipalia vitia dicit eſſe ſugiẽda. Hic noxios motꝰ aĩaꝝ ita cõpetenť inſinuat· vt ex-
ceſſus ſuos hoĩeꝫ pene videre faciat ⁊ vitare cõpellat: q̊s antea cõfuſiõe caligis igno

Et beatus pater dominicꝰ vt hiſtoria de eius vita cõſcripta teſtať: librũ (rabat.
illũ qui Collationes patrũ inſcribiť: ſtudioſe legẽs ac vigilanť intelligens: ſalutis in
eo rimatꝰ ſemitas: ad magnũ ꝑfectionis apicem ꝑuenit.

Ut igitur ꝓclari huiꝰ viri opa tanta cõmendatiõe digna ab oĩb; legere cupientib;
faciliꝰ haberi poſſint: Nuꝑ ĩ inclyta Baſilienſiũ vrbe poſt accuratiſſimã corũdẽ emẽ
dationem: artificioſamq; ac ꝓutilẽ ⁊ antea nõ viſam ꝑ capita diſtinctionem: ſingula
cũ inſcriptionib; ſuis: in hoc vnũ corpus ſunt collecta: elimatiſq; litteraꝝ characte-
rib; vt liquido cerniť impreſſa: ad frugiferę impreſſorię artꝭ cõmendationẽ: oĩumq; di-
ligenť in his legentiũ vtilitatẽ: Saluatoris q̊ꝫ nr̄i ieſu chriſti glĩaꝫ ⁊ honorem: qui eſt
benedictus in ſęcula: Anno natiuitatis eiuſdem. M.cccc.lxxxv.

Tabula Alphabetica

Incipit regiſtrum in libros ſe-
quentes Caſſiani.

Abbas io
hãnes rigat lignũ
aridũ. libro. iiij. ca-
pitulo. xxiiij.
Abbas pynufius
fratrum pedibꝫ pro
uoluit᷑. li. iiij. ca. xxx.
Abbas macharius mortuum ſuſcitat.
Collatione. xv. ca. iij.
Abbas abraham vbera mulieris arida
lacte abundare facit ⁊ claudum curat.
Coll᷑. xv. ca. iiij. et. v.
Abbas paſuntius ꝓſternit ſe ad veniã
in limine eccleſie. coll᷑. xviij. ca. xv.
Abrenũciatio q̇d ſit. libro. iiij. ca. xxxiiij.
Abrenunciatio non ꝓdeſt ſi implicam-
dimiſſis. li. iiij. ca. xxxvi.
Abrenunciantis ꝑparatio cõtra tẽpta-
tiones. libro. iiij. ca. xxxviij.
Abrenuncians ad perfectionẽ ſine cha-
ritate contendens. collatiõe. i. capi. vi.
Abrenũciationũ tria genera. coll᷑. iij. ca.
Abrenũciatio exterior nõ (iij. vi. vij.
prodeſt abſq̃ interiori. colla. iij. ca. vij.
Abrenũciatio maloꝝ deſcribit᷑. coll᷑. iiij.
Abſtinẽtia ſpiritalꝭ purita (ca. xx. et xxi
tem cordis generat. libro. v. capi. xxi.
Abſtinentia corporalis quare exerceat᷑.
Abſtinẽtia ſenis comedẽ- (li. v. ca. xxij
tis ⁊ adhuc eſurientis. libro. v. ca. xxv.
Abſtinentie temperamentũ quomõ ſit
ſeruandum. collatiõe. xxi. ca. xxij.
Abſtinentiã nr̃ã ꝯclare debem⁹. coll᷑. v.
Abſtinentiã cur ĩterdũ tẽpta (ca. xix.
tio carnis ſequatur. coll᷑. xxij. ca. ij. et. iij.
Accidie natura deſcribit᷑. libro. x. cap. i.
Accidia quanta diſpendia inferat mẽti
Accidia qꝫ generibꝫ ſupat (li. x. ca. ij.
monachum. libro. x. ca. iij.
Accidia cecat mẽtẽ ab oĩ ꝟtute. li. x. c. iiij.
Accidie duplex eſt ĩpugnatio. li. x. ca. v.
Accidia capti quõ collabũt᷑. li. x. ca. vi.
Actionis ordo mutatur ſine culpa pro-
pter effectum ſtudij. colla. xvij. ca. xiiij.
Actualis ꝑfectio duplici ratiõe ſubſiſtit.
Actual᷑ ꝑfectio erga mľ (coll᷑. xiiij. ca. ij
ta ſtudia. diriuatur. colla. xiiij. ca. iiij.
Actuũ preteritorũ recordatio quonſq̃
ſit habenda. collatione. xx. ca. vij.
Adam vniuerſarũ rerũ naturas nouit.
Agonis carnal᷑ ſititu (coll᷑. viij. ca. xxi.
do ad certamen ſpiritale. libro. v. ca. xij.
Agonis ſpiritalis fundamentũ in quo
collocetur. libro. v. capi. xvij.
Agonis mũdial᷑ purificatio. li. vi. ca. vi.
Ambidexter vir perfectus figuralit᷑ nun-
cupatur. collatione. vi. ca. x.
Amiciciaꝝ gñã diu̾ſa ſũt. coll᷑. xvi. ca. ij.
Amicicia indiſſolubilis virtutum pari-
litate federat . r. collatione. xvi. ca. iij.
Amicicia ꝑpetua tm̃ inter ꝑfectos ſtare
Amicicia quõ poſ (põt. coll᷑. xvi. ca. v
ſit inuiolabiliter retẽtari. coll᷑. xvi. ca. vi.
Amicicie iuramento firmate indirupte
ſtare non poſſunt. colla. xvi. ca. xxviij.
Amor dei compatur viro qui a muliere
deſeritur. coll᷑. xiij. ca. viij.
Anachoretaꝝ ꝑncipiũ ⁊ ordo. coll᷑. xviij
Anachorete qualia loca debe (ca. vi.
ant expetere. collatione. xxiiij. ca. iij.
Angelũ ſathane ꝑ ãgelo luc̃ ſuſcipit be
Angeli nõ ſũt putãdi (ro. coll᷑. ij. ca. v.
ĩmutabilis eſſe nature. coll᷑. vi. ca. xvi.
Angeli creati ꝓbantur añ celũ ⁊ terram
Angelorũ lapſus ⁊ (coll᷑. viij. ca. vij.
diaboli deſcribitur. coll᷑. viij. ca. viij.
Angeli duo ſingulis homĩbꝫ ſunt depu-
tati. coll᷑. viij. ca. xvij.
Anime perpetuitas ⁊ natura deſcribit᷑.
Anime ⁊ aquarie (coll᷑. ꝑma. ca. xiiij.
mole comparatio. coll᷑. prima. ca. xviij.
Anime decor ⁊ feditas in quibus conſi-
ſtat. collatione. vi. ca. viij.
Animarũ tres ſunt ſtat⁹. coll᷑. iiij. ca. xix.
Anime mobilitas. coll᷑. vij. ca. iij.
Anime ſtatus ⁊ virtus. coll᷑. vij. ca. iiij.
Anima naturalit᷑ nunq̃ põt eſſe ocioſa
Collatione. vij. ca. iiij.
Aĩe ꝑfectio ⁊ ſimilitudo. coll᷑. vij. cap. v.
Aĩe mobilitas plume vel pennule com-
paratur. coll᷑. ix. ca. iiij.

Tabula

Anima immunda non tradere nec ꝑcipe-
re pōt ſciā ſpiritalē. coll. xiiij. ca. xiiij.
Anime naturaliter inſunt ſemīa ꝟtutū.
Aīe motus tripartit⁹ (coll. xiiij. ca. xij.
diſtinguitur. colla. xxiiij. ca. xv.
Anime pars inferior ꝑmo ſuccumbit tē
ptationibus. colla. xxiiij. ca. xvij.
Archebij epiſcopi vita laudabil. libro.
v. ca. xxxvij.
Arma chriſtianorū que ſint que ad ꝑe
liorū exercitia preparent. coll. vij. ca. v.
Artes omnes ꝓpriū finem hñt. collatiōe
prima. capi. ij.
Artis magice auctor quis fuit. coll. viij.
Athletis chriſti in corpore con (ca. xxi
ſtitutis pugna non deeſt. li. v. ca. xix.
Auaricie morbus q̄ꝫ ꝑniciosus ſit. libro
Auaricie morbus difficult (vij. ca. ij
repellitur. libro. vij. ca. vi.
Auaricia vnde generetur ꝛ quāta mala
ipſa generet. libro. vij. ca. vij.
Auaricia omēs virtutes impedit. libro
Auarus monachus non (vij. ca. viij
poteſt ꝑmanere fixus in cenobio. libro
Auarus monachus graui (vij. ca. ix
labori ſe ſubijcit. libro. vij. ca. x.
Auari monachi requirunt fēminas pro
cuſtodia pecuniarum. libro. vij. ca. xi.
Auaricie morbus triplex eſſe diffinitur
Auari monachi te- (libro. vij. ca. xiij.
ſtimonio colorato ſe defendunt. libro
Auaricia ſuperatus igno (vij. ca. xvi.
miniosus redditur. libro. vij. ca. xx.
Auaricia qualiter debeat ſuꝑari. li. vij.
Auarus eſſe poteſt non ha (capi. xxi.
bens pecunias. libro. vij. ca. xxij.
Auaricia non poteſt vinci niſi nuditate.
Auaricia paruū (libro. vij. ca. xxiiij
exitum ſortitur. libro. vij. ca. xxv.
Auaricia leprā aīe infert. li. vij. ca. xxvi.
Auaricia victoriam nuditate conquirit
libro. vij. ca. xxviij.
Auariciam vincere poteſt perſeuerās in
monaſterio. libro. vij. ca. xxxi.
Auaricie ꝛ naturalium vitiorum diffe-
rentia. colla. v. ca. viij.
Auctoritatem quidam annorum nume
roſitate vſurpant. colla. ij. ca. xiij.
Auctor huius libri binomius fuit. li. v.
Auctor huius libri non tm̄ (ca. xxxv.
audita ſed viſa narrat. In prologo pri
mo qui incipit Veteris
Auctor monachorū in primordio fidei
quis fuit. libro. ij. ca. v.
Auctores a quibus cingulus monachō
rum habet exordium. libro ꝑmo. ca. ij.
Auctores baculorum qui a monachis
deferuntur. libro primo. ca. ix.

Baculos quare deferant
monachi. libro ꝑmo. ca. ix
Baſilij ſententia de virginita-
te ſua. libro. vi. ca. xix.
Baſilij ſententia contra auarum mo-
nachum. libro. vij. ca. xix.
Blaſphemus traditur immundiſſimo
ſpiritui. libro. xij. ca. xx.
Bella carnalia non obtinens ſpiritalit
pugnare non poteſt. libro. v. ca. xvi.
Bellum auaricie extra naturā eſſe dicit
Beneficium nuditatꝭ (li. vij. ca. ꝑmo
nō ꝓdeſt cupidis. libro. vij. ca. xxij.
Bonitas humana ſi diuine bonitati
cōparet non eſt bona. colla. xxiij. ca. iiij
Bono ſummo nēo pōt ingit intendere
Bonū ꝑncipale cōſi (coll. xxiij. ca. v.
ſtit ī diuīa ꝯtēplatiōe. coll. ꝑma. ca. viij
Bonū malū ꝛ mediū huius mūdi. coll.
Bonū velle confortat ꝛ di (vi. ca. iij.
rigit deus. colla. xiij. ca. xi.
Bonū ꝑncipale non ꝓpter inferius bo-
num debet exerceri. colla. xxi. ca. xv.
Bonum principale quomodo a ceteris
bonis diſcernatur. colla. xxi. ca. xvi.
Bonū multiplex ꝯſūmauit paul⁹ apl's
Bonū qd̄ apoſtol⁹ ſe (coll. xxiij. ca. ij
ꝑficere non poſſe teſtatur. coll. xxiij. ca. iij

Calciamētis q̄re nō ſint
vſi monachi in egypto.
libro primo. ca. x.
Chananeoꝝ terra quondam fuit ſemi-
ni ſem deputata. coll. v. ca. xxiiij.
Carminū ſecularium quomodo poſſum⁹
obliuiſci. coll. xiiij. ca. xij. et. xiij.
Carnis vocabulū in ſcriptura diuerſi-

mode exponitur.colla.iiij.ca.x.
Caſtitas ſanctimonia nuncupat᷑.libro
Caſtitatis ⁊ conti (vi.ca.xv.et.xvi.
nentię differētia.li.vi.ca.iiij.et colla.xij
Caſtitas peculiaris gratia eſt (ca.xi.
inter munera dei.libro.vi.ca.vi.
Caſtitatis cuſtodiam augere debet pre-
mium.libro.vi.ca.xvij.
Caſtitas ſine humilitate obtineri nō po
teſt.libro.vi.ca.xviij.
Caſtitas excellens abbatis ſereni.colla.
Caſtitatꝭ gradus ⁊ (vij.ca.pmo et.ij.
differentię deſcribunt᷑.colla.xij.ca.vij.
Caſtitatis naturam inexperti cognoſce
re nō poſſunt.colla.xij.ca.viij.
Caſtitatꝭ pfectę ſigna.colla.xij.ca.viij
Caſtitati nō nocet carnis commotio ac-
cidens per ſomnum.colla.xij.ca.x.
Caſtitatis dulcedinem ſoli agnoſcunt
qui experiuntur.colla.xij.ca.xiij.
Caſtitatis poſſibilitas in quo tempore
poſſit agnoſci.colla.xij.ca.xv.
Caſtitatꝭ finis debit⁹.colla.xij.ca.xvi
Caſtitatem imaginariā philoſophi ha
buerunt.colla.xiij.ca.v.
Caſtitatis inſtrumēta abſq; auxilio dei
retinere non poſſumus.colla.xiij.ca.vi.
Caſtitatis exemplū famoſum agricolę.
Caſtitatis perfectę (colla.xiiij.ca.vij.
reuelatio.colla.xv.ca.x.
Cellā deſerere q̄ꝫtum detrimentum ſit.
Cellam tradit fratri (colla.vi.ca.xv.
bus cū vtēſilibꝫ ſuis.libro.v.ca.xxxvij.
Cellulas repetere ⁊ inhabitare qualiter
debeamus.libro.ij.ca.xv.
Cęnobitę qualiter in congregatione vi-
uere debeant.libro.iiij.ca.xli.
Cęnobitarum profeſſio quibus auctori
bus ſit inſtituta.colla.xviij.ca.v.
Cęnobitarū vtilitas ad differentiaꝫ he
remitarꝫ.colla.xix.ca.vi.
Cęnobij ⁊ monaſterij differentia.colla.
Cęnobij ⁊ ſolitudinis fru (xviij.ca.x.
ctus deſcribuntur.colla.xix.ca.viij
Centurio euangelicus tenet ſimilitudi-
nem animę perfectę.colla.vij.ca.v.
Cheremonis abbatis ętas.inceſſus etc.
cuſatio.colla.xi.ca.iiij.
Cheremonis abbatis v̈ba dē caſtitate.
Cibi quotidiani (colla.xij.ca.primo
optim⁹ modus.colla.ij.ca.xix.xxi.xxij.
Cilicinā veſtē quare patres (et.xxvi.
refutauerunt.libro primo.ca.iij
Cingulus monachorum a quibus ortū
habuerit.libro primo.ca.ij
Cinguli ſpiritalis ſacr̄m.li.pmo.ca.xij.
Cogitationes prauas quomodo exclu-
dere debeamus.libro.vi.ca.xiij.
Cogitationū ſtatus deſcribit᷑.colla.pri
Cogitationū noſtrarū (ma.ca.xvij.
triplex pncipium.colla.prima.ca.xix.
Cogitationum quadruplex diſcretio.
colla.prima.ca.xxij.
Cogitationū diſcretio ad ſimilitudinē
nummularij.colla.prima.ca.xx
Cogitationes ſenioribus patefacere de-
bemus.colla.ij.ca.xi.
Cogitationes noſtras quomō cogno-
ſcant demones.colla.vij.ca.xv.
Cogitatiōes noſtras demones q̇bꝫdaꝫ
coniecturis eliciunt.colla.vij.cap̄.xvi.
Cogitationes bonę difficilius cuſtodi-
untur q̄ꝫ concipiantur.colla.ix.ca.vij.
Cogitationū mutabilitas.coll᷑.x.ca.xiij.
Cogitationū ſuaꝝ archana manifeſtāt
Cogitationes ſuas (coll᷑.xxiiij.cap̄.i.
quō debeat mōachus cuſtodire.colla.
Cognitio ſpiritaliū reꝝ (xxiiij.ca.vi.
quomō apprehendat᷑.colla.xiiij.ca.ij.
Collobijs quare vtant᷑ monachi.libro
Comedere ⁊ bibere extra (pmo.ca.v.
menſam q̄ꝫ illicitum ſit.li.iiij.ca.xviij.
Comedendi tempus atq; mēſura.coll᷑.
Cōmotiones noſtro vi- (xxi.ca.xxiij.
tio non aliorū excitantur in nob̄.libro
Compatio eius qui (ix.cap̄.v.et.vi.
deſtinata ferire ꝯtēdat.coll᷑.pria.ca.v.
Communione dn̄ica nunq̄ꝫ ſe dignum
aliquis iudicare debet.coll᷑.xxij.ca.vi.
Concupiſcentias carnis qualiter extin
guere debeamus.libro.v.ca.xi.
Concupiſcentia ſpūs quid ſit.coll᷑.iiij.
Concupiſcentia carnis aduer (ca.xi.
ſus ſpūm quid nob̄ ꝑſit.coll᷑.iiij.ca.xv

Cōcordia ſex vitioꝝ ⁊ diſſidētia duoꝝ
Cōfidētie ꝓprie (ab eiſdē. coll. v. ca. x
periculum. colla. ij. ca. xi.
Compūctionū cauſe diuerſe ſunt. coll.
Compunctionū diuerſe (ix. ca. xxvi.
ſunt qualitates. colla. ix. ca. xxvij
Conſilium pauperꝝ ⁊ ſimpliciū nō debē
mus reſpuere In ꝓlogo primo qui in-
Conſilio fideli anxie. (cipit Veteris.
tas magna remouet. colla. xvij. ca. iij.
Contemplationis conatus ad ſimilitu
dinē marie ⁊ marthe. coll. pria. ca. viij.
Contemplatio dei multifarie concipit.
Contentiones reli- (coll. pria. ca. xv.
gioſoꝝ ꝑ vilib rebꝫ. colla. pma. ca. vi.
Contemnentes magna occupantur ali
quando paruis. colla. iiij. ca. xxi.
Cordis ſtabilitas quomō poſſit acqri.
Correptionum diuer (colla. x. ca. xiiij
ſarum regule. libro. iiij. ca. xvi.
Criminoſuꝫ habet ſi quis ſuū quēpiā
dixerit. libro. iiij. ca. xiij
Crux nr̄a timor dn̄i eſt. li. iiij. ca. xxxv
Crux impreſſa pectori ⁊ fronti non ſinit
demones approxiare coll. viij. ca. xviij
Culpe fratrū quomō puniant. libro. iiij
Culpe leuiores fuerunt non (ca. xvi.
nullis cauſa mortis. colla. vi. ca. xi.

D Anielis abbatis vita de
ſcribitur collatione. iiij.
capitulo. primo.

Debitum creditoribus pro matre per-
ſoluit arclxbius. li. v. ca. xxxviij.
Decipientis ⁊ decepti pena innuitur.
colla. viij. ca. xi.
Decimas fideliter offerentes cōmēdant
Decimarū ⁊ primitiaꝝ (coll. xxi. ca. ij
oblatio. colla. xxi. ca. iij.
Dei voluntate vel ꝑmiſſu cuncta gerun
tur. colla. iij. ca. xx.
Deo quedam ex cōſuetudine nature no
ſtre aſcribimus. libro. viij. ca. iij
Deo mēbra humana quare aſcribunt.
Deus ſolus incorpore (li. viij. ca. iiij.
dicitur. colla. vij. ca. xiij
Deus nihil quod ſubſtantialiter malū
ſit creauit. colla. viij. ca. vi.
Deus in adiutorium meū intende quā-
te ſit virtutis. colla. x. ca. x.
Deꝯ ſepe inuitos nos trahit ad ſalutē. col
Deus diiudicat vniūſa (la. xiij. ca. vi
ꝑm ꝓſentes actꝯ hoīm. coll. xvij. ca. xxvi
Demones quid poſſunt in cogitatiōibꝫ
⁊ quid non poſſunt. colla. vij. ca. xv.
Demones certi vnicuiqꝫ vitio ꝓlati ſūt
Demones quem mo (coll. vij. ca. xvij
dū in pugnatione ſeruēt. coll. vij. ca. xix.
Demones ſunt vnius fortitudinis ad
temptandum. colla. vij. ca. xx.
Demones non ſine labore confligunt cū
hominibus. colla. vij. ca. xxi.
Demones nō habent poteſtatem leden-
di niſi permiſſi a deo. colla. vij. ca. xxij.
Demonum poteſtas imminuta eſt. col-
la. vij. ca. xxiij.
Demones quomō ſibi aditū ꝓparent i
corporibus hominū. colla. vij. ca. xxiiij.
Demonū diuſa ſunt ſtudia ⁊ volūtates
Demonioꝝ genera (colla. vij. ca. xxxi
cōtra iuſtos dimicātia. coll. vij. ca. xxxi
Demonū inquietudo quam in aere ſem
per exercent. colla. viij. ca. xij.
Demonum caſus ⁊ initium lapſus eo-
rundem. colla. viij. ca. viij. et. x.
Demonū pugna quaꝫ aduerſus ſeipſos
commouent. colla. viij. ca. xiij.
Demonum ſubiectio quam ſuis princi
pibus exhibent. colla. viij. ca. xvi.
Demones nihil aduerſus hoīes ꝓualēt
niſi pꝰ mētes poſſederit. coll. viij. ca. xix.
Derelinqui interdū a dn̄o vtile nob eſt.
Diabolus nr̄o fini ſp (colla. iiij. ca. vi
inſidiatur. libro. iiij. ca. xxxvij
Diaboli illuſiones quibus incautos de
cipit. colla. prima. ca. xx.
Diabolus in claritate apparens credit
eſſe nuncius iuſticie. colla. ij. ca. vij
Diaboli peccatum quare ſine remedio ⁊
venia ſit. colla. iiij. ca. xiij.
Diabolus nullū decipere pōt niſi eum q
ꝓbuerit ſue voluntati conſenſum. coll.
Diabolus quomō dicat (viij. ca. viij
mendax ⁊ pater eius. colla. viij. ca. xxv.
Diffinitionibꝫ apl'orum ⁊ patrū non no

ſtris viuere debem⁹.libro.vij.ca.xviij
Diffinitiōibus.ꝓprijs cōfidēs ꝑfectiōis
culmen aſcēdere nō pōt.coll.ij.ca.xxiiij
Diffiniendū nullis eſt de his q̄ ad vſuȝ
humanum ꝑtinent.colla.xvij.ca.xxi.
Diffinitio immobilis in quibus ſit tenē
da ⁊ in q̄bus reſcindenda.colla.xvij.
Diffinitio incauta veniabi (ca.xxix.
liter mutatur.colla.xvij.ca.viij
Diffinitionibus noſtris nō debem⁹ ob/
ſtinate adherere.colla.xvij.ca.xxv
Diſcretio inter nobiliſſima ſpūſcti do/
na numeratur.colla.ij.ca.primo
Diſcretio quanta bona conferat religio
Diſcretionis bonum (ſo.coll.ij.ca.ij
multipliciter in ſcripturis cōmendatur
Diſcretiōis imperitia (coll.ij.ca.iiij.
ſunt decepti ſaul ⁊ achab.coll.ij.ca.iij
Diſcretio principaliter ducit ad deum.
Diſcretionem appete/ (colla.ij.ca.ij.
re debemus.colla.ij.ca.xvi.
Diſcretio vera quomō poſſideat.colla.
Diſcretionis imperitia dece/ (ij.ca.x.
pti.colla.ij.ca.v.vi.vij.et.viij.
Diſpenſatio dei inſcrutabilis eſt.colla.
Diſſenſio quib⁹ de cau (xiij.ca.xvij.
ſis naſcatur inter ſpiritales.colla.xvi.
Diſſenſionum cauſe ſpirita (cap.viij.
les ſunt amputande.coll.xvi.ca.ix.
Directio cordis in deū.coll.pma.ca.xiij
Dilectio naturaliter ineſt omnibus ani
mantibus ſm genus ſuū.coll.xvi.ca.ij
Dilunio iuſte puniti ſunt qui ante pec/
cauerunt.colla.viij.ca.xxiiij.
Docere alios poſſe preſumentes corripi
untur.colla.xxiiij.ca.xvi.
Dominice diei conſuetudo ad differen/
tiam aliorum dierū.libro.iij.ca.xi.
Dormire q̄re poſt matutinas diſſuadea/
tur.libro.ij.ca.xiij.Et libro.iij.ca.v.
Dormire quando ſit vituꝑabile ⁊ quā
do laudabile.libro.v.ca.xxix.et.xxxi.
Diuitiarum triplex genus.coll.iij.ca.ix
Diuitias corporales tantum relinquēs
ꝑfectus eſſe non poteſt.colla.iij.ca.x.

Ebrietas non tm̄ ex vino
cauſatur.libro.v.ca.vi

Eligi quis debeat in ꝑlatum.li.ij.ca.iij.
Epiſtole parentū comburūtur anteq̄
leguntur.libro.v.ca.xxxij.
Error hereticorum deteſtabilis de chri/
ſto ⁊ latrone.colla.prima.ca.xiiij.
Errores non vere renunciantium mani
feſtat ſenex.colla.xxiiij.ca.ij.
Eſca delicatiſſima apud egypti mona/
chos que ſit.libro.iiij.ca.xi.
Eſca quo fine ſumenda ſit.li.v.ca.viij.
Eſce ſumende tꝑs excedere nō debemus
Eſca monachi qualis (libro.v.ca.xx
eſſe debeat.libro.v.ca.xxiij.
Eſcam in cella ſenex nunq̄ ſolus acci/
piens.libro.v.ca.xxvi.
Eſca multip.ex ſanctarum ſcripturarū
Euangelij grā quid (colla.viij.ca.iij
ꝯferat ꝑfectis et infirmis.coll.xxi.ca.vi
Euangelij ſub gratia an ſub legis terro
re velimus cōſiſtere ſitum eſt in noſtra
poteſtate.colla.xxi.ca.vij.
Euangelice ꝑfectionis grā quomō quis
ꝓbetur eſſe ſubiectus.coll.xxi.ca.xxxiij.
Euagatione corporis magis aggrauat
q̄ releuatur anxietas cordis.coll.xxiiij
Eunuchorum tepor deſcribi/ (ca.v.
tur.colla.iiij.ca.xvij.
Exauditionis indicia ſunt multa.coll.
Excuſatio caſſiani de in/ (ix.ca.xxxij.
ſtitutis patrum ſcribendis In prolo/
go primo qui incipit Veteris.
Excitator fratrum ſolita hora debet cō/
monere fratres.libro.ij.ca.xvij.
Exempla ꝑfectionis ab vno vel a paucis
expetere debemus.libro.iiij.ca.xl.
Exempla virtutum a paucis vel rariſſi/
mis ſumamus.colla.iij.ca.vij.
Exemplū de auaro mōacho.li.vij.ca.xi.
Exemplū de iuda contra morbum aua/
ricie.libro.vij.ca.xxiij.
Exemplū de fratre accidioſo.li.x.ca.xx.
Exemplū regis ezechie vanagloria de
iecti.libro.xi.ca.x.
Exemplum regis ozie vanagloria ſu/
pati.libro.xi.ca.xi.
Exemplum ioas regis iude quid propt
ſuperbiam meruerit.libro.xij.ca.xxi.

Exemplum fratris ieiunium differentis ꝑ
pter indebitum finem.colla.ij.ca.xxiiij.
Exemplum de ruſtico qui caſtitatē cum
vxore ſua tenuit.colla.xiiij.ca.vij.
Exemplum patientie de q̃dam femina.
Exemplum patie (colla.xviij.ca.xiij
de beato abbate paſnutio.colla.xviij.
Exemplum de fratre qui de (ca.xv.
monu꞊ catervā vidit.colla.vij.ca.xvi.
Exemplum de fratre qui ꝓpter pollucio
nes a cōmunione abſtinuit.colla.xxij.
Expoſitio illius: Exercitatio (ca.vi.
corporalis ad modicum vtilis eſt.coll.
prima.ca.x.
Expoſitio dñice orationis.coll.ix.ca.xviij
Expoſitio illius: Omnibus omnia fact⁹
ſum.colla.xvij.ca.xx
Expoſitio verſiculi: Preueni in matu
ritate ⁊ clamaui.colla.xxi.ca.xxvi.
Expoſitio illius: Non quod volo bonū
facio: ſed quod odi malum hoc ago.col
latione.xxiij.ca.primo.ij.iij.et.xv.
Expoſitio illi⁹: Condelector legi dei ſm
interiorem hominē.colla.xxiij.ca.xi.
Expoſitio illius: Scimus quoniam lex
ſpiritalis eſt.colla.xxiij.ca.xij.
Expoſitio illius: Scio ꝙ non habitat i
me hoc eſt in carne mea bonum.colla.
Expoſitio illius: Iugu꞊ (xxiij.ca.xiij.
meum ſuaue eſt.colla.xxiiij.ca.xxiij
Exauditionis diuerſe ſunt cauſe.colla.
ix.ca.xxxiiij.

**Tabula de tonſoris mer
cede cōpoſita.collatiōe
xxiiij.ca.xiij.**
Flagitiorum recordatio quāta mala in
ferat.colla.xx.ca.ix.
Fratrum cōſortia ꝓpter leſionem nobis
factam non debem⁹ deſerere.li.ix.ca.vij
Fratrum cōmotionem diſſimulatiōe cō
tentioſa roborantes.colla.xvi.ca.xv.
Fratrum inimicicie quantum noceant
ſpiritalibus viris.colla.xvi.ca.xvi.
Fraude ⁊ irritatione inducentes ad irā.
Fic⁹ deferētes egro (coll.xvi.ca.xviij.
tanti fame moriuntur.libro.v.ca.xl.
Fides vera a ſolo deo preſtatur.coll.iij.
Filij dei acceperunt in vxo (cap.xvi.
res filias hominū.colla.viij.ca.xxi.
Finis in omnibus eſt conſiderandus.
Finis cenobite quis (colla.xvij.ca.ix.
ſit.colla.xix.ca.viij.
Finis heremite quis ſit.coll.xix.ca.viij.
Fornicatio duplici fine debellari debet.
Fornicatio ſtudio hu (libro.vi.ca.ꝑ
mano non poteſt euinci.libro.vi.ca.v.
Fornicatio vnde ꝑncipaliter procedat.
Fornicationem ⁊ immun (li.vi.ca.ij.
diciā mortificare debem⁹.coll.xij.ca.iij
Fornicationis recordationem tenuiſſi
mam admittere nō debemus.colla.xix
Fornicatio quadruplex in (cap.xvi.
ſcripturis inuenit.colla.xiiij.ca.xi.
Fructus ſtudij ſpiritalis duorū patru꞊
deſcribitur.libro.v.ca.xxvij.
Fructus pnie.xv.deſcribunt.coll.xx.ca.
Fundatus imperfecte ad deteri (viij.
ora mala ꝓlabitur.libro.xij.ca.xxvi.
Furtum cōmiſſum purgatur per vera꞊
confeſſionem.colla.ij.ca.xi.
Furtum innocenti impingens a diabo
lo poſſidetur.colla.xviij.ca.xv.

**Gratiarum actiones pro
multis referre deo debe
mus.libro.xij.ca.xviij**
Gratiarum actiones dicunt cum q̇s be
neficia dei recolit.colla.ix.ca.xiiij
Gratia dei humano conatu compenſa
ri non poteſt.colla.xiij.ca.xiij
Gratia dei tranſcēdit humane fidei an
guſtias.colla.xiij.ca.xvi.
Genera ſingulorū vitioꝝ quot ſint.col
Gentium ſeptem ſignifi (la.v.ca.xi.
catio deſcribitur.colla.v.ca.xvi.
Gētium ſeptem numer⁹ ⁊ octo quomō
debeat intelligi.colla.v.ca.xvij.et.xviij
Gentes ſeptem cur iubeantur interfici ⁊
vna mandetur deſeri.colla.v.ca.xix.
Gētes decem cur deus predixerit abrae
expugnandas ab iſrael.coll.v.ca.xxij.
Genuum flexio quomō teneat a veſpere
ſabbati vſq꞊ ad.li.ij.ca.xviij.

Gule vitiũ ꝑncipaliter expugnandũ eſt.
Gule concupiſcẽtia quo (li.v.ca.iiij.et.xi.
mõ poſſit ſuparari.libro.v.ca.xiiij.
Gule ⁊ fornicatiõis paſſio ⁊ curatio.col.
Gule natura ad ſimili- (la.v.ca.iiij.
tudinẽ aquile cõparatur.colla.v.ca.xx.
Gule pſeuerantia quomõ nob dñetur.
Gule vitio deuicto la- (coll.v.ca.xxi.
borare debetis p ceteris virtutib9.coll.
Guloſi experiri non pñt (v.ca.xxvi.
interioris hominis pugnas.li.v.ca.xiij

H Abitus monachorum. libro primo.capitulis. ij.iij.iiij.v.vi.vij.viij.ix.et x.
Heremi q̃ eſt in dyolco deſcriptio.li.v.
ca.xxxvi.Et colla.xviij.ca.primo.
Heremu3 expetere cur debeam?.⁊ profe
ctus eius quis ſit.libro.viij.ca.xvij
Heremi que eſt iuxta vicum thecue de-
ſcriptio.colla.vi.ca.primo.
Heremus in qua cheremon neſteros et
ioſeph conuerſabant̃.colla.xi.ca.iij.
Heremum quare reliquit abbas iohan
nes.colla.xix.ca.iij.
Heremi cõmoda dſcribũt̃.coll.xix.c.v.
Heremum petentes nõ bene inſtituti pi-
culo ſe tradunt.colla.xix.ca.x.
Heremita quomõ poſſit vitia ſua agno.
ſcere.colla.xix.ca.xij.
Heremum intrans nondũ a vitijs pur.
gat9 quõ poſſit ſanari.coll.xix.ca.xiiij.
Homis mors miſerabil̃.colla.ij.cap.v.
Hereſis antropomorphitaꝝ vnde trax
erit originem.colla.x.ca.v.
Horas diuinas cum additione operis
perſoluunt.libro.iij.ca.ij.
Hore regulares vnde traxerit originem
Humilitas ꝑcelſa abba (li.iij.ca.iij.
tis pynufij.libro.iiij.ca.xxx.Et coll.xx.
Humilitatis vera indi (cap.primo.
cia.libro.iiij.ca.xxxix.
Humilitas ⁊ timor dei fundamẽta euã
gelica ſunt.libro.xij.ca.xxxi.
Humilitas ſincera abbatis iohis.coll.
Humiliari in veritate de (xix.cap.ij.
bent qui ad perfectionem tendũt.colla.
Humilitas falſa cuiuſdã (xviij.ca.x.
fratris elegãter irridet̃.coll.xviij.ca.xi.
Humilitas vera q̃ ſit.coll.xviij.ca.xi.
Humi diu ꝓcumbentẽ orando duplex
vexat malum.libro.ij.ca.vij.
Humorũ genitaliũ abundantia quo-
modo caſtigetur.colla.ij.ca.xxiij
Humanitatem magnam oſtendit bea-
tus Serenus caſſiano.coll.viij.ca.p°.

I Aculis ignitis ſauciatur incaute corripiens.collatione.ij.ca.xiij.
Ieiunium ſabbati paſcalis vnde factũ
ſit rhome.libro.iij.ca.x.
Ieiuniorũ regula vniformis non poteſt
ab omnibus cuſtodiri.li.v.ca.v.
Ieiunij menſura que ſit aſſumẽda.li.v.
Ieiuniũ quotidianũ qñ ſolui (ca.ix.
debeat ⁊ quãdo non.li.v.ca.xxiiij.
Ieiunia indiſcreta ⁊ vigilie quãti peri-
culi ſint.colla.ij.ca.xvij
Ieiunantes ex indignatione quõ ꝓphani
ſint.colla.xvi.ca.xix.
Ieiunio quidam laudem humanã au-
cupantur.colla.xxi.ca.xiiij.
Ieiuniũ q̃le bonum ſit.coll.xxi.ca.xiij.
Ieiuniũ non eſt ꝑncipale bonũ.coll.xxi.
Ieiunij ratio ⁊ vtilitas de- (cap.xiiij.
ſcribitur.colla.xxi.ca.xvij.
Ieiunium nõ ſemper congruum eſſe di-
citur.colla.xxi.ca.xviij.
Ieiunium cur reſoluat̃ totis quinqua-
geſime diebus.coll.xxi.ca.xix.et.xx.
Ieiunij relaxatio vtrũ nõ obſit caſtitati
Ieiuniũ quadrageſi- (coll.xxi.ca.xxi.
me refertur ad anni decimas.colla.xxi.
Illuſio abbatis iohãnis de (ca.xxv.
ſcribitur.colla.ij.ca.xxi.
Illuſio nocturna vñ ꝓcedat.li.vi.ca.xi.
Illuſionum illecebras quomõ a nobis
repellere debeamus.colla.xxij.ca.vi.
Impatiue decreta mortem irrogãt non
impleta.colla.xxi.ca.xiiij.
Incentiuis carnis niſi humiliarem̃ gra
uius teneremũ.colla.xiiij.ca.xvi
Indicia vere humilitatꝭ.li.iiij.ca.xxxix.
Indicia mentis ad purum excocte.li-
bro.vi.ca.xxij.

Judicia quibus ſupbia anime ineſſe co-
gnoſcitur.libro.xij.ca.xxix.
Judicia anime nondum purgate.colla·
Judicia quibus interni (xi·ca·x·
motus ꝓbantur extincti·coll·xv·cap·x·
Judicia quibus a peccatis nos abſolu-
tos agnoſcamus·colla·xx·ca·v·
Induſtria noſtra nihil ſine dei adiuto-
rio preualet·colla·iiij·ca·v·
Inferiores non debent contemni in col-
latione·colla·xvi·ca·xij.
Infirmitas carnis quomō nō poſſit ob-
eſſe puritati cordis·li·v·ca·vij·
Infirmorū qui necdū ſunt fundati mo-
bilitas·colla·xiiij·ca·vi·
Infirmi iniurias ferre non ꝑſſunt·coll·
Iniuria victus infirmi (xvi·ca·xxiiij·
tatem ſuā manifeſtat.coll·xviij·ca·xiij.
Iniurijs laceſſitꝰ quō ſe hēre debeat·coll·
Inſtrumenta perfectio- (xvi·ca·xxvi·
nis deſcribuntur·libro·ij·ca·vij·
Interrogare ſapienter pars maxima in-
telligentie eſt·colla·x·ca·ix·
Intellectus efficacia per experientiam
colligitur.colla.x.ca.ix.
Inuidia difficilius curatᷣ ꝙ̄ alia vitia.
Johānis abbatis (coll.xviij.ca.xvij
virtꝰ eximia in theoretica vita.colla.xix
Ira quanta mala generet. (cap.iiij.
libro.viij.ca·primo.
Iram non noxiam eſſe dicentes repbātᷣ
Iracundie iuſta velin- (li.viij.ca.ij.
iuſta commotio.libro.viij.ca.vi.
Iracūdie nihil eſt poſtponēdū.coll·xvi.
Iracundiam quomō com- (cap.vij.
primere debeamus.coll·xvi.ca.xxvij
Ira ī quo nobis ſit neceſſaria·libro.viij
Irā aduerſus noſipos ſuſci (ca.vij·
pere debemus.libro.viij·ca.viij·
Iram ꝓtrahentes arguuntᷣ.li.viij·ca.x.
Ire quis ſit finis.libro.viij.ca.xi.
Iram ad momentum non licet retētari·
Ira in veteri lege ꝓhibe (li.viij.ca.xij
tur.libro.viij.ca.xiij.
Ire amputatio ſm euāgeliū.li.viij.ca·
Ira ſolitarios etiam ama- (xix.et.xx.
riſſime vexat.colla.v.ca.ix·
Ire ⁊ diſcordie amaritudo ſex remedijs
amputatur.colla·xvi.ca.vi.
Ire natura breuibꝫ verbis exꝑmitᷣ.coll.
Judicare neminem de- (xvi.ca.xxvij.
bemus.libro.v.ca.xxx.
Judicio proprio confidēs a diabolo de
cipitur.colla.xvi.ca.xi.
Jugum meum ſuaue ⁊ onus meum le-
ue eſt:quō intelligendum ſit.coll.xxiiij
Jugum dñi cur amarum et (ca.xxij.
graue onus ſentiatᷣ·coll.xxiiij.ca.xxiiij.
Juraui ⁊ ſtatui cuſtodire iudicia iuſti-
cie tue:quō intelligatᷣ.coll.xvij.ca.xix.
Juſtum interficiens merito ħ punietur.
Juſto tā ꝓſpera ꝙ̄ (coll.vi·ca.viij.
aduerſa ꝓficiūt ad ſalutē.coll.vi.ca.ix.
Juſtus vir non cere ſed adamantino ſi-
gnaculo ſimilis eſſe debet.coll.vi.ca.xij.
Juſtus ſepties cadit ⁊ ſurgit:quomō in
telligatur.colla.xxij.ca.xiij.

Karitatis ꝑpetuitas de-
ſcribitur. collatione pri
ma·capitulo·xi.
Karitatis ſublimitatem quibus gradi
bus aſcendere debeamus.coll.xi.ca.vij
Karitatis affectu declinantes vitia.col
Karitas de ſeruis facit (la.xi.ca.viij
filios ⁊ imaginē dei ꝯfert.coll.xi.ca.ix.
Karitatꝭ pfectio eſt ꝓ inimicis orare.col
Karitate nihil precioſius (la.xi.ca.x.
inueniri poteſt·colla.xi.ca.xij.
Karitati nihil eſt preponendū.coll.xvi.
Karitas non ſolum ·es dei (cap.vij.
ſed etiam deus eſt.colla.xvi.ca.xiij
Karitatis gradus deſcribantᷣ.coll.xvi
Kariſmatum donatio tri- (cap.xiij.
partita diffinitur.colla.xv.ca.primo
Kariſmatū dona non in mirabilibꝫ ſed
in ꝟtute conſiſtūt.colla.xv.ca.vij

Laborātibus adiutoriū
dei tribuitur.libro.xij·ca
pitulo.xiiij.
Laborem obtinende pfectionis ſine mi-
ſericordia dei adipiſci non poſſumus.
Lapſus diaboli ⁊ ange (li.xij.ca.xvi.
lorum.colla.viij.ca.viij.

6

Lachrymaruȝ ꝓfuſio non ſemꝑ ſiſtit in
noſtra poteſtate. colla. ix. ca. xxviij
Lachryme diuerſimode ꝓfluunt ſm cõ
pnnctionum diuerſitatẽ coll. ix. ca. xxix
Lachryme nõ debent extorqueri ab his
qui tranſierunt in affectum virtutum
Lapſus initiũ ipſius (colla. ix. ca. xxx.
diaboli. colla. viij. ca. x.
Lapſus ⁊ deceptio monachi meſopota-
meni. colla. ij. ca. viij.
Lapſus peccatoris ⁊ iuſti differenter ſe
habent. colla. xxij. ca. xiij
Laudãt diuerſimode deum viui ⁊ mor
tui. colla. prima. ca. xiiij.
Lectiones ad menſam quibus auctori-
bus ſint inuente. libro. iiij. ca. xvij.
Ledi ab alio non poſſumus niſi prius a
nobiſipſis ledamur. coll. xviij. ca. xvi
Legitimi non debent ſe inuiceȝ a ſalute
animarũ impedire. coll. xxi. ca. ix.
Lenticule grana ab economo repta. li.
Leticia mentis cur mutet (iiij. ca. xx.
in meſticiã animi. coll. iiij. ca. ij. iij. et. iiij
Liberum arbitrium quomõ maneat cũ
diſpenſatione gratie diuine. colla. iij.
Liberum arbitrium adiuto- (cap. xij.
rio dei ſemper indiget. colla. iij. ca. xxij.
Liberi arbitrij poteſtas ⁊ adiutoriũ dei.
Liberi arbitrij infir (colla. vij. ca. viij.
mitas. colla. xiij. ca. x
Liberum arbitrium non eſt idoneuȝ ad
ſaluandum. colla. xiij. ca. xviij.
Libertas arbitrij ⁊ gr̃a dei. coll. xiij. cap.
Lignum aridum ex obedientia (viij.
rigare non ceſſat. libro. iiij. ca. xxiij
Luxuria. Supra vbi fornicatio

Malum nulli inuito ab
alio poteſt inferri. colla
tione. vi. ca. iiij.
Mala quemadmoduȝ dicat᷑ de⁹ creare
Mafortes monacho (colla. vi. ca. vi.
rum. libro primo. ca. vij.
Mandatorum dei intellectus a domino
condonatur. colla. iij. ca. xv.
Mandata ſupgredi ad exemplũ abrae
dauid ⁊ ceterorũ. colla. xxi. ca. iiij
Mandata maiora ſoluens maximus in
gehenna habebitur. colla. xiiij. ca. ix.
Matutina ſolennitas quo tempore in-
ſtituta ſit. libro. iij. ca. iiij
Matutinis horis p̃cipue debemus ſen-
ſus noſtros occupare. coll. xxi. ca. xxvi.
Melotis quare vſi ſint monachi in egy
pto. libro primo. ca. viij.
Memoria dei qua cautiõe debeat a mo-
nacho cuſtodiri. coll. xxiij. ca. ix.
Mens vtrũ poſſit iugit᷑ vna eadẽqȝ q̃li-
tate durare. colla. vi. ca. xiij.
Mentibus humanis in quẽ modũ ſpiri
tus immũdi copulent᷑. coll. vij. ca. x.
Mens noſtra quibus ex cauſis aggra-
uatur. colla. x. ca. v
Mendacio vtiliter ⁊ veniabilit᷑ vſi ſunt
ſancti. colla. xvij. ca. xvij.
Mendacio impune vſi ſunt q̇ ſub lege
vixerunt. colla. xvij. ca. xviij.
Mendacium in veteri teſtamento venia
biliter vſurpatũ fuit. coll. xvij. ca. xix
Mendacium vtile ⁊ veritatem plerũqȝ
noxiam apoſtoli cenſuerunt. coll. xvij.
cap. xx.
Mendacium in quotidianis neceſſita-
tib⁹ ſepius incurrim⁹. coll. xvij. ca. xxi.
Mendacij patrocinĩũ ſancti viri ꝓpter
diũſas cauſas aſſũpſert. coll. xvij. cap.
Mendacij perfugia quando (xxv.
ſint recipienda. colla. xvij. ca. xvij.
Meritũ vniuſcuiuſqȝ nõ debet ex ſignis
eſtimari. colla. xv. ca. vi.
Mercedis retributio ſm p̃ncipalẽ men-
tis pceptum. colla. xvij. ca. xij.
Mirabilia q̃ dñs peculiarit᷑ in ſanctis
ſuis operatur. colla. xij. ca. xij.
Mirabilius eſt de ſe vitia q̃ȝ de alio de-
mones expellere. colla. xv. ca. viij
Monachi in primordio fidei a marco
normam acceperunt. libro. ij. ca. v.
Monachus quante placiditatis eſſe de-
beat. libro. viij. ca. v.
Monachus debet vitare mulieres ⁊ epi
ſcopos. libro. xi. ca. xvij.
Monachi rudes quomõ exemplo ſenio
rum debeant erudiri. coll. xviij. ca. ij.

Monachorum tria genera intra egyptū ſunt. colla. xviij. ca. iiij.
Morum ornatus pluſq̄ʒ ſignorum laudabilis eſt. colla. xv. ca. vij.
Mores bonos ſi habuerimus cū omnibus cōuenire poſſumus. li. ix. ca. viij.
Moribus diſiungi ꝛ habitatione diiungi nihil prodeſt. colla. xvi. ca. iij.
Mundus tria habet. ſcʒ bonum maluʒ ꝛ medium. colla. vi. ca. iij.
Naturalis legis tēpe quō hoīes obnoxij fueri: pene. colla. viij. ca. xxiij.
Naturalis legis tempore iuſte ſunt puniti q̄ peccauerūt. colla. viij. ca. xxiij
Nequitiarū differētia quę in mūdis ſpiritibus ineſt. colla. viij. ca. xvij.
Nomina nō ſine cauſa ſunt celeſtibꝰ virtutibus indita. colla. viij. ca. xv.
Nomina pncipatuuʒ quare ſortiantur ſpiritales nequitię. colla. viij. ca. xiiij.
Nouicij q̄bus ſtatutis exerceant̄. li. iiij.
Nouicij cogitationes ſuas celare non debent. libro. iiij. ca. ix (ca. viij.
Nouicij obedictia etiam in naturali neceſſitate arceantur. libro. iiij. ca. x.
Nuditas quemadmodū poſſit ſuſtētari
Nuptię honorabiles nō damnant̄ ſʒ approbāt̄. coll. xxi. ca. x. (li. vij. ca. xxix.
Obedientia fratris iohānis. li. iiij. capi. xxiij. xxiiij. xxv. et. xxvi.
Obedientia pr̄is Mucij. li. iiij. ca. xxvij.
Obedientia patris mucij obedientie abrahe compatur. libro. iiij. ca. xxviij.
Obedientia fratris ſportas diſtrahentis
Obedientia abbatis pynufij hortum excolend̄. libro. iiij. ca. xxx. (li. iiij. ca. xxix
Obſequia quotidiana quā diligentia ſeruari conueniat. libro. iiij. ca. xix.
Obſequium ſpontaneū q̄rundā fratrū.
Obſequij quotidiani ſtatutum in egypto. libro. iiij. ca. xxij (li. iiij. ca. xxi
Obſeruantia monachi ſm̄ ſniam beati Macharij. libro. v. ca. xli.
Obſecratio eſt īplorratio p peccat̄. col.
Ocioſitas quomō amputata ſit a quodam fratre. li. v. ca. xxix. (la. ix. ca. xi.
Ocioſi cōditiones deſcribit. li. x. ca. vi.
Ocioſos tanq̄ʒ corrupta membra fugere docet. libro. x. ca. vij.
Ociū quāta mala generet. li. x. ca. vij. et
Ocioſis impartienda eſt humanitas. libro. x. ca. xv. (xiij.
Ociū docet eſſe fugiendū. li. x. ca. xxi.
Ocioſi correptio. libro. x. ca. xvi.
Ocij cauſa facit nō eſſe cenobia. libro. x.
Olei vas vnicū pijcit ad ſe. (cap. xxij
nioris imperium. libro. iiij. ca. xxv
Omībꝰ nō oīa conueniūt. colla. xxiiij. ca.
Orādi diſciplina. li. ij. ca. vij. (viij.
Oratio ſubſequens pſalmū. li. ij. ca. vij.
Orationes cum quanto ſilentio perſolhuantur. libro. ij. ca. x.
Orationes cum opere manuum quomō exerceantur. libro. ij. ca. xiiij.
Orare non licet cum ſuſpenſo ab orone.
Orationis qualitas deſcribitur. colla. ix. ca. ij. (li. ij. ca. xvi.
Orationum qualitates diuerſę ſunt. colla. ix. ca. viij
Oratio quomō pura ac ſincera eſſe poteſt. colla. ix. ca. iij.
Orationum ſpecies quadripartita. colla. ix. ca. ix.
Orationes prie dicunt̄ quibus aliquid vouemus deo. coll. ix.
Orationum quattuor ſpecies an vnicuiq̄ʒ ſimul ſint neceſſarie. coll. (ca. xij
Orationum ſpecies ad q̄s nos debeamus tendere. coll. ix. ca. xvi. (ix. ca. xv.
Orationum quattuor genera ſunt a domino initiata. colla. ix. ca. xvij.
Orationis dominicę expoſitio. colla. ix.
Orationis ſublimioris qualitas. colla. ix. ca. xxv. (ca. xviij
Oratiōis pfecte ſtatꝰ ab antonio deſcri
Oratio intra cubiculū ꝛ clauſo oſtio deferenda. colla. ix. (bit̄. coll. ix. ca. xxxi
Orationis tacitę ꝛ breuis vtilitas. colla. ix. ca. xxxvi. (ca. xxxv.
Oro: Deus in adiutoriū meum intende inſigne v̄tutis. coll. x. ca. x.
Opari nolentem inquietum eſſe neceſſe eſt. libro. x. ca. viij.
Operantur manibus qui cum apoſtolo

Alphabetica

ſunt.libro.x.ca.ix.
Opari manibus quare voluerit apl'us.
Operari docemur verbo et (li.x.ca.x.
exemplo.libro.x.ca.xi.
Operari nolens nō mādūcet.li.x.ca.xij.
Operatio manuum multa vicia ampu/
tat.libro.x.ca.xiiij.
Operatus eſt apl'us non tm̄ ſibi.ſ3 etiaȝ
alijs.libro.x.ca.xviij.
Operantes manibus ꝓ ſuis ⁊ aliorū ne/
ceſſitatibus.libro.x.ca.xxij.
Opus manuū ſuarum concremās.li.x.
Operatio inquieta fratris (ca.xxiiij.
oſtenditur ſeni ꝑ viſionē.colla.ix.ca.vi
Operationis vtilitas ⁊ odij detrimētuȝ.
Opera dei miranda (coll.xxiiij.ca.xij.
contremiſcat homo.colla.xij.ca.xij
Opidum thenneſeos deſcribit.colla.xi.
Ordo aſcendendi ad per/ (ca.primo
fectionem.libro.iiij.ca.xxxix.
Ordo ꝑeliandi erga vitia quomō arri
piatur.colla.v.ca.xxvij
Ordo ſpecierum ſuper orationis quali/
tate.colla.ix.ca.x.

P Atientiā non debemus
ſperare de aliorum virtu
te.libro.iiij.ca.xlij.
Patientia in morū emendatione nō in
ſolitudine conſiſtit.libro.viij.ca.xv.
Patiētes a nemine prouocati quibus
comparentur.libro.viij.ca.xviij
Patientia fornicationis ardorem extin
guit.colla.xij.ca.vi.
Patientiam ſecularib9 ⁊ non fratribus
impēdentes ſub ꝑiculo ſunt.colla.xvi.
Patientiā mentientes ſilen (ca.xvij.
tio fratres ad irā ꝓuocātes.colla.xvi.
Patientia ficta ſepe plus (cap.xviij
ad irā q̄z ſmō ꝓuocat.coll.xvi.ca.xviij
Patientia ſimulata quorūdā fratrum
Patientia nō tm̄ in (coll.xvi.ca.xx.
labijs ſ3 in corde debet eſſe.coll.xvi.ca.
Patientia vera quemadmodū (xxij
poſſit acquiri.colla.xviij.ca.xiij.
Patientia vera abſq3 tribulationibus
non poteſt poſſideri.colla.xviij.ca.xiiij.
Patientie exemplū in quadam deuota
femina.colla.xviij.ca.xiiij.
Patientie grande exemplū in beato pa
funtio.colla.xviij.ca.xv.
Patientie ꝑfectio in quo fundamento
collocetur.colla.xviij.ca.xvi.
Patientia eximia cuiuſdam fratri.col/
Paſuntij cōuerſatio ⁊ vi (la.xix.ca.i.
ta deſcribitur.colla.iij.ca.primo.
Palmarum genera quibus apl's coro/
nam agonis aſcendit.libro.v.ca.xviij.
Parentum ꝓuiſio de neceſſarijs mona
cho interdicitur.colla.xxiiij.ca.x.et.xi.
Parentum viciniam non timēt q̄ vitā
apoſto ſtudent.colla.xxiiij.ca.ix.
Parentes corpore deſeruiſſe ⁊ corde in/
tueri non ꝓdeſt.libro.v.ca.xxxij.
Paſce ꝯſuetudo quomō ꝑ egyptū ob/
Pax interior ⁊ ab (ſuet.coll.x.ca.ij.
ſtinentia ſpirital'.libro.v.ca.xxi.
Peccati corp9 ⁊ ei9 mēbra deſcribunt'.
Peccatoꝝ ꝓteritoꝝ re (coll.xij.ca.ij.
cordatio quouſq3 ſit habenda.coll.xx.
Peccatoꝝ obliuio vtilis eſt (ca.vij.
ꝓpter multa.colla.xx.ca.ix.
Peccato imunes ſe credētes lyꝑpis ſūt
Peccato diceri (ſiles.coll.xxiij.ca.vi
ētes hoīem immunē duplici errore tenēt'
Peccata bñ intelli (coll.xxiij.ca.vij.
gere paucoꝝ eſt.colla.xxiij.ca.viij.
Peccatū mortale non leui ſ3 diuturna
ꝑnitudine purgat'.colla.xxiij.ca.xv.
Peccati corp9 quid ſit.coll.xxiij.ca.xvi.
Peccatores immūdos oēs ſcti ſe ꝯfeſſi
Peccato ſācti (ſūt.coll.xxiij.ca.xvij.
⁊ iuſti nō ſūt imunes.coll.xxiij.ca.xviij
Peccatum etiā in oratione vix declina
ri poteſt.colla.xxiij.ca.xix.
Pctī euacuatio a quibus ſit diſcenda.
Perfectionis ḡdum (coll.xxiij.ca.xx
quō poſſit q̇s aſcēdere.li.iiij.cap.xliij.
Perfecti viri nihil debēt abſolute diffi/
nire.colla.xvij.ca.viij.
Perfectiōis viam a quibus diſcere de/
beamus.libro.xij.ca.xv.
Perfectio abſq3 humilitate non poteſt
attingi.libro.xij.ca.xxiij
Perfectus vir figuraliter ambidext' di/

eitur.colla.vi.ca.x.
Perfectionem veram ſi deſideram⁹ ad dimiſſa non redeamus.colla.iij.ca.vij
Perfectionū diuꝰſitas. colla.xi.ca.xij
Perfectionis ratio quibus debeat aperiri. colla.xiiij.ca.xvij.
Perſecutiōes.egeſtates.iniurię q̄z vtiles ſint. colla.vi.ca.iij.
Perſeuerantia erga perfectionem acq̄rendam.colla.vij.ca.vi.
Perſeuerātia arreptę pfeſſionis.colla.xiiij.ca.v.
Pęna regularez diſciplinam pretereuntium.libro.ij.ca.xv.
Pęna ad horas recurrere retardantiuz libro.iij.ca.vij
Pęnitentię plena et perfecta diffinitio.colla.xx.ca.v.
Pęnitentię fructus diuerſe deſcribuntur.colla.xx.ca.viij.
Pęnitudo in quo ſit habenda ⁊ in quo non.colla.xx.ca.xi.
Pęnitere cupientibus doctrina multiplex traditur.colla.xx.ca.viij.
Petere nulla debemus q̄z ea que continentur in dñica oratiōe.coll.ix.ca.xxiiij
Pollutio nocturna quando reatū cōtrahat dormienti.colla.xxij.ca.v.
Pollutio nonnūq̄z diaboli factione cōtingit.colla.xxij.ca.vi.
Pondus duplicis menſurę religioſoꝝ colla.xxi.ca.xxij.
Poſtulationes dicuntur implorationes pro pace totius mundi.colla.ix.ca.xiij.
Preceptorum legalium ⁊ euangelicorum differentia. coll.xxi.ca.xxxij.
Precepta euangelica leuiora ſunt q̄z legalia.colla.xxi.ca.xxxiij.
Precepta ſeniorum non debent diſcutere iuniores.colla.xviij.ca.iij.
Preficí alijs deſiderantes nunq̄z ſenioribus ſubijciuntur. colla.iiij.ca.xx.
Pręliū ꝯtra vitia.colla.v.ca.xxvij
Primitias noſtras offerre deo debem⁹ coll.xxi.ca.xxvi.
Probati diligentiſſime debent recipi ad cenobiū. libro.iiij. cap.xxxiij.
Profeſſio noſtra pprium finem habet.colla.prima.ca.ij.
Profeſſio monachorum quibus auctoribus ſit inſtituta.colla.xviij.ca.v.
Profectus ſpiritaliū maior in egypto q̄z in ſyria conferebat.coll.xvij.ca.vij.
Profeſſio minor enim deuotiōe magna quanti meriti ſit.colla.xix.ca.iij.
Proprietarij querela miſerabilis. libro vij.ca.vij.
Proprietarius non veretur grādia vitia committere.libro.vij.ca.vij
Proprietarius permanere nō poteſt in monaſterio.libro.vij.ca.ix.
Prophetę ſeducti mors propter inobedientiam facta.colla.vij.ca.xv.
Propoſitum dei principale ⁊ puidentia quotidiana.colla.xiij.ca.vij.
Promiſſa plerūq̄z vtilius eſt interrumpere q̄z implere.colla.xvij.ca.ix.
Promiſſa probātur mutata a ſanctis. ab angelis ⁊ a deo.colla.xvij.ca.xxv.
Prouentus boni non proſunt mal. nec bonis obſunt mali.colla.xvij.ca.xij
Pugna carnis ⁊ ſpūs.coll.iiij.ca.xi.
Purgatiores mente ſordidiores ſe iudicant.colla.xxiij.ca.xi.
Puritatem mentis ⁊ corporis conſuātia.libro.v.ca.x.
Puritatem cordis intente cuſtodire docet.libro.v.ca.xv.
Puritatis perfectę ſtatum quomō retinere poſſimus.libro.vi.ca.xxi.
Puritatem cordis deo parare debem⁹. libro.vi.ca.ix
Puritatis perfectę indicium.libro.vi ca.x.
Puritas carnis ſine mundicia cordis obtineri non poteſt.libro.vi.ca.xij.
Puritaſ q̄lit cuſtodiat.libro.vi.ca.xiij
Puritatis verę q̄s ſit finis. li.vi. ca.xx.
Puritatꝭ ꝯſequendę ſenioꝝ traditio. li.xij.ca.xiij
Puritatꝭ caſtitatiſ directionis ⁊ patię acq̄ſitō.coll.iij.ca.vij.vl.xij
Puritatem cordis tota virtute acquirere debemus.colla.prima.ca.v.

Q q Uadrageſimę ieiunium refertur ad anni decias colla.xxi.ca.xxv.
Quadrageſima cur diuerſo dieruz numero obſeruetur.colla.xxi.ca.xxvij.

Alphabetica

Quadrageſima cur vocet̄ cuꝫ triginta ſex dieb⁹ tm̄ ieiunet̄. coll. xxi. ca. xxviij.
Quadrageſime legē ſupgrediūt̄ pfecti.
Quadrageſime cau (coll. xxi. ca. xxix. ſa ⁊ initium. colla. xxi. ca. xxx
Quadrageſimali tp̄e maxime temptantur monachi. colla. xxi. ca. xxviij.
Queſtio ſoluit̄ deuotis oratiōib⁹. li. v.
Queſtio qui ſit monacho (ca. xxiij ſcopos ⁊ quis ſit finis. coll. prima. ca. ij
Queſtionis iam dicte ſolutio. colla. pri
Queſtio de efficientia vir (ma. ca. iiij tutum. collatione. prima. ca. ix.
Queſtio de pſeuerantia ſpiritał theorie
Queſtio de cogita- (coll. prīa. ca. xij. tionum mobilitate. colla. pma. ca. xvi.
Queſtio de acq̄renda vera diſcretione.
Queſtio de refectio- (colla. ij. cap. ix. nis modo. colla. ij. ca. xviij.
Queſtio de libero arbitrio ⁊ gratia dei.
Queſtio de eo. Caro (colla. iij. ca. xi. concupiſcit aduerſus ſpm̄ ⁊ ſpn̄s aduerſus carnem. colla. iiij. ca. viij.
Queſtio quid interſit iter carnale ⁊ animale. colla. iiij. ca. xviij.
Queſtio cur deus patiat̄ ſāctos viros a latrunculis interfici. colla. vi. ca. prīo
Queſtio an reus teneat̄ q̄ iuſtū interficit cum iuſtus inde meritū habeat. coll. iiij
Queſtio de mobilitate anime (ca. vij ⁊ pugna celeſtiū nequitiarum. coll. vij.
Queſtio ſup anime ⁊ demo- (ca. vij. num coniunctione. colla. vij. ca. ix.
Queſtio vtrū demones inter ſe impugtionis ordineꝫ ſeruēt. colla. vij. ca. xviij
Queſtio de differentia nequitiarum celeſtium. colla. viij. ca. ij.
Queſtio quomō ad perpetuam dei memoriā ꝑuenire poſſim⁹. colla. x. ca. vij.
Queſtio quomō ſpiritales cogitatiōes immobiliter teneant̄. colla. x. ca. xij.
Queſtio cur affectus timoris ⁊ ſpei dicatur imperfectus. colla. xi. ca. xi.
Queſtio de conſummatione caſtitatis. colla. xi. ca. xiiij.
Queſtio an corporis motum poſſimus dormientes euadere. colla. xij. ca. ix
Queſtio in quo tempore caſtitas perfici poſſit. colla. xij. ca. xiiij.
Queſtio quare merita ꝟtutū nō deputent̄ induſtrie laborantiū. colla. xiij. ca. ij.
Queſtio quomō gentiles abſq; dei grā dicant̄ caſtimoniam habuiſſe. coll. xiij
Queſtio de cenobijs ⁊ ſolitudi (ca. iiij. nis fructu. colla. xix. ca. vij.
Queſtio de remedio illoꝝ qui cito de cenobijs diſceſſerint colla. xix. ca. xi.
Queſtio an caſtitas ſicut ⁊ cetere paſſiones debeant explicari. colla. xix. ca. xv.
Queſtio de fine penitentie ⁊ ſatiſfactionis indicio. colla. xx. ca. iij.
Queſtio vtrū ꝑ cordis compunctiōne reminiſcenda ſint peccata. coll. xx. ca. vi
Queſtio de diuerſa obſeruatione quadrageſime. colla. xxi. ca. xxiiij.
Quinquageſime diebus cur non ieiunetur in egypto. colla. xxi. ca. xi. et. xij

Rebrachiatoria mōachorum. libro primo. ca. vi.
Reconciliari fratrib⁹ debemus
Regnū dei ⁊ regnū dia- (li. viij. ca. xij boli deſcribitur. colla. prima. ca. xiij.
Regularis obſeruantia ſm̄ quē moduꝫ debeat teneri. libro primo. ca. ix.
Remedia ꝯtra fornicationē. li. vi. ca. iij.
Remedia quib⁹ poſſit puritas ꝑmanere
Remedia ꝯtra aua (libro. vi. ca. xxiij. riciam. libro. vij. ca. xxx.
Remedia quib⁹ iram eradicare poſſim⁹. colla. xvi. ca. vi. Et libro. viij. ca. xxi.
Remedia quibus triſticiam exterminare poſſimus. libro. ix. ca. xiij.
Remedia contra accidiā. li. x. ca. xxv.
Remedia quibus vanamgloriam vitare poſſimus. libro. xi. ca. xviij.
Remedia aduerſus morbum ſuperbie. libro. xij. ca. xxxiij.
Remedia caſtitatis conſeruande. colla. (xij. ca. xvi.
Remedium illorum qui idoneos ſe iudicāt ad docendum. collatione. xiiij. ca. xvi.
Remedijs multis inuitamur ad eternā ſalutem. colla. xx. ca. viij

Remiſſio q̄z vtilis ſit in aduentu fratrū
Remiſſionis vtilita (coll.xxiiij.ca.xx.
tem iohes euāgeliſta narrat.coll.xxiiij.
Renunciationū ſingularū p (ca.xxi.
fectio quomō apphendēda ſit.coll.iij.
Renuncians non debet ſe ia (ca.vij.
ctare de relictis vel allatis ad monaſte
rium.libro.iiij.ca.iij.et.iiij.
Renuncians male in quo differat a nō
renunciante.libro.vij.ca.xv.
Renunciatio aplo⁊ ⁊ p̄mitiue eccl'ie.li.
Renuncians nō debet ab (vij.ca.xvij
dicata reſumere.libro.vij.ca.xxvij.
Renunciationū tria ſunt genera.colla.
Renunciationū trium ex (iij.cap.iij.
poſitio.colla.iij.ca.vi.
Renunciantibꝫ pfecte quomō cētuplū
pmittat̄ i hoc mūdo.coll.xxiiij.ca.xxvi.
Ruina duorum fratrum ob diſcretiōis
imperitiam.colla.ij.ca.vi.
Ruina ſubitanea nemo collabit̄.colla.
vi.ca.xvij.
Sarabaitaruz principiū
et conuerſatio.collatione
xviij.ca.vij.
Sacramento corporis chriſti peccatores
non oēs priuant̄.colla.xxiij.ca.xxi.
Sāctos viros in quo debeamus admi
rari.colla.xv.ca.ij.
Sancti viri duri ac pertinaces eſſe non
poſſunt.colla.xvij.ca.xxvij.
Sancti multi eſſe poſſunt ſed abſqꝫ pec
cato nemo niſi chriſtus.colla.xxij.ca.ix
Sancti oēs non ſimilitudinē ſꝫ veritatē
carnis peccati ſuſcepert.coll.xxij.cā.xij
Satiſfactiōis firmū indiciū.coll.xx.ca.x
Saxum magnum ad abbatis imperiū
aduoluit abbas iohes.li.iiij.ca.xxvi.
Statute ſufficientie parcitatem nullus
audet excedere.libro.iiij.ca.xiiij.
Senectutis vltime pſeuerantia in mōa
ſterijs egyptiorum.libro.iiij.ca.ij
Senex indiſcretus deſperationē adducit
iuueni temptato.colla.ij.ca.xiij
Serapion narrat furtum ſuū in iuuen
tute cōmiſſum.colla.ij.ca.xi.
Serapion antromorphitaruꝫ hereſim
ex ſimplicitate contraxit.colla.x.ca.iij.
Sermo ſm audientiū mentū aliquan
do tribuit̄.colla.prima.ca.xxiij.
Scientiam ſcriptura⁊ quo ſtudio aſſe
qui poſſimus.libro.v.ca.xxxiiij.
Scientia ſine caſtitate obtineri nō pōt.
Scientia legis ma (libro.vi.ca.xviij.
giſterio dn̄i confert̄.colla.iij.ca.xiiij
Scīa religioſo⁊.colla.xiij.ca.primo
Scīa actuali ad ſpiritalē ſcīaꝫ puenit̄.
Scīam ſpiritalē nec (coll.xiiij.ca.ix.
tradere nec pcipe pōt aīa immūda.col
Scientiā veram mali (la.xiiij.ca.xiiij
hr̄e non poſſunt.colla.xiiij.ca.xvi.
Scientia ſpiritalis quibus ex cauſis in
fructuoſa ſit.colla.xiiij.ca.xviij
Scientia ſpiritalis quomō ppetua ſoli
ditate poſſit roborari.colla.xiiij.ca.xiij.
Sciētia ſpiritalis puritate caſtitatꝫ poſ
ſidetur.colla.xiiij.ca.xvi.
Scīe ſpiritalis tria ſūt genera.coll.xiiij
Scientie vere diſciplinam (cap.viij.
quō apprehēdere debeā⁹.coll.xiiij.ca.x
Scientie vere donum mūdanus hō nō
poteſt pmereri.colla.xiiij.ca.ix.
Scriptura diuina agro optio cōpatur
Scriptura⁊ ſancta⁊ (coll.viij.ca.iij
intellectus duplici ſnīa conijcit̄.colla.
Scriptura⁊ diuina⁊ mł (viij.ca.iiij
tiplex intellectus.colla.xiiij.ca.xi.
Scriptura⁊ auctoritas nō debet ppt in
firmo⁊ ſcādalū mutari.coll.xvij.ca.xv
Signo⁊ opa pcellit vite pbitas.colla.
Sol nō occidat ſup iracun (xv.ca.ix.
diam vr̄am quō intelligat̄.li.viij.ca.ix
Solitario⁊ quūdā vita piculoſā.col
Solitarij q̄ opationū (la.xviij.ca.viij
eligere debeāt genera.coll.xxiiij.ca.iiij.
Sopore reſolut⁹ increpat̄.li.v.ca.xxxv.
Spūs īmūdi quō hūanis mētibꝫ copu
Spūs imūdi quō (lent̄.coll.vij.ca.x.
energuminis dominēt̄.colla.vij.ca.xij.
Spūs ſpūi penetrabil' eſſe nō pōt.coll.
Spiritibꝫ imūdis tradi (vij.cap.xiij.
tos ſpernere nō debē⁹.coll.vij.ca.xxviij
Spiritibus immūdis vexati a cōmuni
one dn̄ica cur ſepent̄.colla.vij.ca.xxix.

Alphabetica

Spiritibꝯ vexatos patres nõ repellebãt
a communione.colla.vij.ca.xxx.
Spiritalis doctrine gratiam cõſequũt
plerũqꝫ indigni.colla.xiiij.ca.xix.
Sponſionis recordatio gignit magnã
anxietatem.colla.xvij.ca.ij.
Sponſionis anxietas inſomnem cogit
ducere noctem.colla.xvij.ca.iiij
Spõſio in ſpeleo preſepis dñici facta.
Status ſeptuplex (colla.xvij.cap.v.
dirigens ad ſalutem.colla.xiiij.ca.v.
Studium habendi ꝓpriũ miſerabile.li.
Supbie duo ſunt genera (iiij.ca.xv.
libro.xij.ca.ij.
Superbia omnes virtutes aufert.libro
Superbia de archangelo (xij.ca.iij.
fecit diabolum.libro.xij.ca.iiij.
Supbia oĩm vitiorũ fomites germĩat.
Superbie vitium tempo (li.xij.ca.v.
re ⁊ origine primum eſt.libro.xij.ca.vi.
Superbie malum ipm̃ deum aduerſa
rium habet.libro.xij.ca.vij.
Supbiam diaboli chriſtus ſua humili
tate extinxit.libro.xij.ca.viij.
Supbiam quõ ſupare poſſimus.li.xij.
Supba anima ſubdit dia (ca.ix.
bolis illudenda.libro.xij.ca.xxij.
Superbia ſpiritalis impugnat etiã car
nales.libro.xij ca.xxiiij.
Supbie carnal' deſcriptio.li.xij.ca.xxv.
Supbia cuiuſdã fratris.li.xij.ca.xxviij.
Supbia tepefactus alijs pͤeſſe deſiderat
Supbiã quomõ vince (li.xij.ca.xxx
re poſſimus.libro.xij.ca.xxxi.
Supbia quomõ p veram humilitatem
poſſit extingui.libro.xij.ca.xxxij.
Supbie hũane ꝯfuſio.coll.xiij.ca.xviij.
Suſcipiendus in ordine quomõ ꝓbet.
Suſcipiendi cur ſecũ ni (li.iiij.ca.iij.
hil pmittantur inferre.libro.iiij.ca.iiij.
Suſcepti cur ſuis exuant ⁊ alijs induã
tur veſtimentis.libro.iiij.ca.v.
Suſcepti cur non ſtatim permittantur
commiſceri fratribus.libro.iiij.ca.vij.
TRanquillitas cordis in
quo conſiſtat.li.viij.ca
pitulo.xvi.
Tranquillitas cordis quantum ſit ap
petenda.colla.prima ca.vij.
Tranquillitas cordis abſqꝫ humilitate
non acquiritur.colla.xviij.ca.xiij.
Temptatos blanda conſolatione debe
mus reficere.colla.ij.ca.xiij
Temptationum tolerãtia a ſolo deo tri
buitur.colla.iij.ca.xvij.
Temptationum ꝯſolatio.coll.vij.ca.vi
Temptantur oẽs homĩes triplici ratiõe
Temptatio abbatis (colla.vi.ca.xi.
moyſi.colla.vij.ca.xxvi.
Temptari nullus ſine dei permiſſu cre
dendus eſt.colla.vij.ca.xxvij.
Temptationibus temporalibus nõ ſb
iecti miſerrimi ſunt.colla.vij.ca.xxx
Temptationibus deus virtutez huma
ni arbitrij experitur.colla.xiij.ca.xiiij
Temptationum incurſio quid vtilitatꝭ
conferat.colla.xxiiij.ca.xxv.
Temptari cur permittat deus q̊s ad re
ſiſtẽdũ infirmos nouit.coll.xiij.ca.xiiij.
Tepidorũ negligentiã deſcribit.colla.
Tepidi monachi deterio (iiij.ca.xij.
res cẽſent ſeculáribus.colla.iiij.ca.xix.
Teſtamentum abbatis iohannis.libro
Teſtimonia contra ſpi (v.ca.xxviij.
ritũ accidie.libro.x.ca.vij.
Teſtimonia cõtra eos qui abdicata re
petunt.libro.vij.ca.xij.
Teſtimonia quibꝫ apoſtolꝰ pͤcipit opari
Teſtimonia ſalomonis (li.x.ca.xix
contra accidiam.libro.x.ca.xxi.
Teſtimonia ꝯ vanãgloriã.li.xi.ca.xij.
Teſtimonia de eo q̧ nihil boni ſine ad
iutorio dei pficere poſſũꝰ.li.xij.ca.xvi.
Teſtimonia ſuper ſignificatiõe octo vi
tiorum.colla.v.ca.xxv.
Timore dei aſcenditur ad charitatem.
libro.iiij.ca.xxxix.
Timoris dei perpetuitas a deo confert.
colla.iij.ca.xviij.
Timor qui charitatis magnitudine ge
neratur.colla.xi.ca.xiij.
Timor perfectus ⁊ imperfectꝰ elucidat.
Triſticia quantum (colla.xi.ca.xiij.
diſpendium inferat.libro.ix.ca.primo.

Triſticia quō debeat curari.li. ix.ca.ij.
Triſticia animę cui comparet. libro. ix. capitulo.iij.
Triſticia vn̄ generetur·libro.ix.ca.iiij·
Triſticia quę deſperationem importat. libro.ix.ca. ix
Triſticia in quo ſit nob̄ vtilis· libro. ix. capitulo .x.
Triſticia quę ſit ſcd̄m deū ⁊ quę ſcd̄m diabolum.libro.ix. ca.xi.
Triſticia triplex ſalutaris dicitur·alię noxię libro·ix.ca. xij.
Triſticia et ira etiam ſolitarios vexat. colla.v.ca.ix.

VAnagloria temptat in parte carnali et ſpiritali.libro·xi.ca .ij.
Vanagloria multiplex eſt .li.xi·ca.iij
Vanagloria impugnat a dextris ⁊ a ſiniſtris·libro.xi. ca.iiij.
Vanagloria cui cōpetur·libro.xi.ca. v.
Vanagloria nec beneficio ſolitudīs extinguitur·libro.xi.ca. vi.
Vanagloria cum deiecta fuerit acrius reſurgit ad luctamen·libro.xi.ca.vij.
Vanagloria nec heremo nec ętate defer uet·libro·xi·ca·viij·
Vanagloria mixta virtutibus periculoſior eſt·libro.xi.ca.ix·
Vanagloria quibus modis monachū pulſet·libro.xi. ca.xiij.
Vanagloria quomodo ſuggerat clericatus gradum·libro.xi·ca .xiiij.
Vanagloria et ſuperbia ſine miniſterio corporali perficiuntur·coll.v.ca.vij.
Vanagloria quomō mentem inebriet. (libro·xi·ca·xv·
Vanagloria in q̄ ſit vtilis. coll.v.ca.xij.
Vanagloria in verbo dei omni cautione debet vitari.coll.xiiij. ca .xvij.
Vaniglorij nō poſſunt verę ſcientię donum promereri.coll.xiiij.ca.ix
Venialibus peccatis carere non poſſumus.colla.xxij·ca.xiij.
Venialium peccatorum nūq̄ȝ deeſſe poterit penitudo. coll.xx.ca.xi.
Verbum dei ſuperbi et tepidi negligenter audiunt·colla.xiiij·ca.xiij.
Verbum dei prędicantes ⁊ operib⁹ vitioſis inhęrentes · colla·xiiij·ca.xvi.
Veritas optimū examen. coll·xvi. ca.x.
Veritas quibuſdam nocuit ⁊ mendacium profuit·colla.xvij·ca ·xx.
Veſtis mōachorum qualis eſſe debeat.
Veſtimenta noui (libro p̄mo.cap·ij.
cior quare reſeruentur. libro.iiij.ca. vi
Veſtigia ⁊ monita quorum imitari debeamus.colla·ij.ca·ix et·x·
Vitiorum cauſę pene ab omibus ignorantur·libro·v·ca·ij·
Vitia curari non poſſunt niſi cauſę eorum fuerint publicatę·libro ·xi.ca· xvi.
Vitiorum expoſitio quę per ſuperbiam generantur·libro·xij. ca ·xxvij.
Vitia quę extra naturalem motum contrahuntur a nobis·libro.vij.ca. v
Vitia naturalia ſine creatoris iniuria inſunt nobis·libro · vij· ca· iiij.
Vitia octo principalia.coll.v.ca.ij
Vitiorum duo ſunt genera· ⁊ quadripertita efficientia·coll·v· ca ·iij·
Vitij vniuſcuiuſq̄ȝ q̄litas ⁊ origo deſcribitur·colla·v. ca· xi·
Vitia quomodo diuerſo certamine expugnare debeamus.colla. v.ca.xiiij.
Vitiorum de victoria extolli non debemus.colla.v.ca.xv·
Vitia non niſi dei auxilio ſuperantur. (coll.v. ca. xv.
Vitiorū terras poſſidere quō nobis vtile ſit· coll.v.ca·xxiij
Vitijs poſſeſſi miſerabiliores ſunt arrepticijs.colla.vij.ca .xxiij.
Vitia trib⁹ modis vincūt.coll.xi.ca. vi
Vię nrę directio ex deo eſt.coll.iij. ca.xiij
Vigilias quomodo extendant patres vſq̄ȝ ad lucem·libro·ij·ca· xij
Vigilię ſabbati paſcal modus ⁊ ordo· (li.iij.ca. viij.et.ix.
Vigilias lōgas p̄fert propter verbi diuini auditū. coll.xvij.
Virginum gloriam habere (ca.p̄mo
volētes q̄d facere debeāt.coll.xxij.ca.vi
Virtutem quamlibet a quo expetere debeamus.libro.v.ca· iiij.

Virtutum perfectionem nemo ſuis viribus poteſt obtinere.li.xij.ca.x.xi.et.xij.
Virtutum actio ſed non merces eorum ceſſabit.colla.prima.ca.x.
Virtutum parturitio qua ab vna aſcēditur ad aliam.colla.xiiij.ca.xvi.
Viros ſanctos cur permittat deus īterfici a latronibus.colla.vi.ca.ij.
Vite probitas precellit ſignorum opera
Vltionū mlta ſunt genera q̄b deꝰ punit peccatores.coll.vi.ca.xi.
Vocatio ſamuel.coll.ij.ca.xiiij.
Vocatio pauli apoſtoli.colla.ij.ca.xv.
Vocationū tria ſūt genera.coll.iij.ca.iij.
Vocationū trium expoſitio.coll.iij.ca.iiij.et.v.
Vocationum gratia mltiplex oſtenditur.colla.xiij.ca.xv.
Voluntatis bone effectus a domino cōdonatur.colla.iij.ca.xv.
Voluntatis bone initium ⁊ conſummatio a domino eſt.colla.iij.ca.xix.
Voluntas noſtra que ſit inter concupiſcentiam carnis et ſpūs ponitur.colla.iiij.ca.xij.
Volūtas noſtra bona abſq gratia dei non dirigitur.colla.xiij.ca.ix.
Voluntatem bonam an ſequatur vel p̄cedat gratia dei.colla.xiij.ca.xi.
Voluntas bona nec ſemper gratie nec ſemper homini eſt deputanda.coll.xiij.cap.xij.
Voluntatem propriam ſubijciens fratri fortis et ſanꝰ dicitur.colla.xvi.ca.xxiij.
Voluntas operantis non pceſſus operis debet intueri.colla.xvij.ca.xi.
Voluntatis contempte obſtinatia retineri non debet.colla.xvij.ca.xxiij.
Voluntatis ⁊ non tantū facti inſpector eſt deus.colla.xvi.ca.xxij.
Vtilitas que nobis de incentiuis eſtibꝫ generatur.colla.xij.ca.v.
Vtilitas que ſit in naturalibus vitijs.libro.vij.ca.iij.
Vtile nobis eſt interdum derelinqui a domino.colla.iiij.ca.vi.
Vtilitas pugne carnis ⁊ ſpiritus.collatione.iiij.ca.vij.
Vtilitas que ex colluctatione carnis et ſpiritus oritur.colla.iiij.ca.xiij.
Vxorem hortatur vt abrenunciet theonas.colla.xxi.ca.viij.
Vxorem dimittit ⁊ ad monaſterium peruolat.colla.xxi.ca.ix.

Xpūs quomodo ſolus abſq peccato temptatꝰ ſit.colla.v.ca.v.
Xp̄us qua ratione temptatus ſit a diabolo.colla.v.ca.vi.
Xp̄us cur aut humilis aut glorificatus appareat.colla.x.ca.vi.
Xp̄us non tantum facti ſed ⁊ voluntatis inſpector eſt.colla.xvi.ca.xxij.
Xp̄us ſolꝰ abſq peccato.coll.xxij.ca.ix.
Xp̄us ſolꝰ abſq vulnere peccati vicit diabolum.colla.xxij.ca.x.
Xp̄us ſolus venit in ſimilitudinem carnis peccati.colla.xxij.ca.xi.
Xp̄us temptatur in vitijs quibus ⁊ primus homo temptatus eſt.coll.v.ca.vi.
y Pocriſis vtilis beati Pauli apoſtoli.colla.xvij.ca.xx.

Explicit regiſtrum.

Quos opus hoc libros teneat cognoſcere ſi vis. Et quid quiſqꝫ tonet: ſubſcriptos ꝑlege verſus.

Ceſaris imperio ſamuletur rhomulus orbis:
Et paribus ſtudijs ſub materialibus armis
Miles teutonicus ſibi ſeruiat atqꝫ latinus:
Augens rempublicam cõſueto robore noſtrã.
Aſt ego vir tenuis non vtens talibus armis:
Perpetuis votis cum fratribus odilo noſtris
Auguſto opto meo deuotus tempore cuncto:
Vitam virtutem pacem ſimul atqꝫ ſalutem.
Et ne cum pacis ſibi bella gerenti inimicis
Semper amans ocij videar minus auxiliari:
Offero de noſtris quoqꝫ ſpiritualibus armis
Munus perparuũ: ſed eorum mentibus aptũ:
Militię ſacrę decorat quos baltheus ille:
Chriſtꝰ diſcipulos quo iuſſit cingere lumbos.
En tibi quęſitos iam dudum diue libellos:
Implens promiſſum: collegi corpus in vnũ:
Vnius ore viri quos ſpiritus inclytus auctor
Obtulit eccleſię: diuo pro munere matri:
Quę ſine fine ſuis ęterno proſpicit vſu.
Deniqꝫ biſſenos pręſenti corpore libros
Aſpicias quęſo: ſequitur q̃ꝫ congruus ordo.
Primꝰ habet: mõachis habitꝰ q̇s debeat eſſe.
Regula pſallendiqꝫ modus dat inde ſecũdo.
Tertius hoc iterum deſcribit plenius ipſum.
Informatqꝫ nouos ꝑ ſingula quartꝰ alũnos.
Octo q̇dẽ reliqui quos cernis adhuc ſupeſſe:
In ſe concludunt numerum totidem vitioꝝ:
Perſequiturqꝫ ſuũ ꝓprio ſyntagmate monſtꝝ
Vnuſquiſqꝫ liber: dans q̇d ſit cuiq̃ cauendũ.
Hos collata patrum celebri ſermone priorum
In duplici forma comitantur bis duodena.
Horũ quodqꝫ tibi quid honeſtũ ꝯferat audi.
Primus enim moyſes in primis ſcire duobus
Dat· quę ſit deſtinatio: debeat aut ſore ſinis:
Diſcretęqꝫ iubet ſuper omnia viuere fratres.
Paſnuciꝰ monachũ docet inde relinq̃re mũdũ.
Corporis illecebrę daniele dicente reſiſte.
Serapion iterum notat octo lues vitiorum.
Sanctoꝝ loquitur de morte theodorꝰ abbas.
Carpit imꝓbitas ſathanę vaga mẽſqꝫ ſereno:
Et de ſpiritibus traduntur multa ſiniſtris.
Hortatur fratres yſaac collatio bina:
Orandum pure cum cordis ſimplicitate.
Quid ſit perfectũ· quid caſtum· quid reparari
Seruariqꝫ deo valeat cuſtode· docemur
Collatis trinis pręceptoris cheremonis.
At ſummi veri diuina cognitione:
Deqꝫ chariſmatibꝰ ꝯfert tibi neſteros abbas.
Dictat amicitię ioſeph firmiſſima iura:
Monſtrans pręterea quę diffinitio vera.
Aſt gellera hinc pyamõ tria ꝓſeq̇tur mõachoꝝ.
Vitę cõmunis de fine vel anachoreſis:
Colloquitur ſalubris collatio multa iohãnis.
Crimina purgandi condis pręcepta pynufi.
Vincere maiori venia quinquageſimali
Tempore concedit theonas: abſoluit ⁊ illud:
Accedant nobis qua re fantaſmata noctis:
Et cur ſepe malum quod nolumꝰ hoc operãm̃.
Concludunt omnes ſeniorum traditiones
Sermones abrahę: de carnis lege domandę.

Incipit prefatio beati Johan-
nis heremite qui Caſſianus di-
citur in duodecim libros de in-
ſtitutis cenobiorum· et de octo
principalium vicioꝝ remedijs

VEteris
inſtrumẽti nar
rat hiſtoria ſa-
pientiſſimũ ſa
lomonem poſt
acceptam diui
nitus ſapiẽtiã·
prudentiam qꝫ multam nimis· ⁊ latitu-
dinem cordis quaſi arenam maris innu
merabilez· ita vt domini teſtimonio nul
lus ei ſimilis retroactis temporib⁹ extitiſ
ſe· neqꝫ poſt eũ ſurrecturus eſſe dicatur·
illud magnificũ dño templum extruere.
cupientem· alienigene regis tyri auxiliũ
popoſciſſe. Qui miſſo ad ſe hyram filio
mulieris vidue quicquid diuina ſapiẽ
ſuggerente ꝓclarum in templo dñi· vel ĩ
ſacris vaſis moliebat᷑. miniſterio ei⁹ ac
diſpoſitione ꝑfecit. Si ergo ille vniuer-
ſis regnis terre ſublimior principatus· ⁊
iſraelitici generis nobilior excellentiorqꝫ
ꝓgenies· illa qꝫ ſapientia diuinitus ĩſpi
rata· que cunctorũ orientaliũ ⁊ egyptio-
rum diſciplinas ⁊ inſtituta ſupabat· ne
quaqꝫ pauperis atqꝫ alienigene viri cõ-
ſilium dedignat᷑· recte etiam tu his eru-
ditus exemplis· beatiſſime papa caſtor·
verum ac rationabile deo templũ, nõ la
pidibus inſenſibilib⁹· ſed ſanctorũ viro
rum cõgregatione· nec temporale ⁊ cor-
ruptibile· ſed eternũ atqꝫ inexpugnabile
edificare diſponẽs· vaſa etiam precioſiſ
ſima dño cupiens cõſecrare· non multo
auri metallo argentive conflata. q̄ poſt
rex babilonius capta concubinarũ ſua-
rum ac principum deputet voluptati· ſꝫ
animabus ſanctis que innocentie iuſti
cie ⁊ caſtitatis integritate fulgẽtes. regẽ
chriſtum in ſemetipſis circũferant cõmo
rantem· egenum meo mĩqꝫ ex parte pau
perrimum· ad cõmunionez tanti operis
dignaris adſciſcere In prouincia ſiqui
dem tua cenobiorũ ex parte orientaliũ
maximeqꝫ egiptiorum volens inſtituta
fundare· cum ſis ipſe cunctis virtutibus
ſcientiaqꝫ ꝑfectus· ⁊ vniuerſis ita refer-
tus diuitijs ſpiritalibus· vt ꝑfectionem
querentib⁹ ſatis abundeqꝫ non mõ tu⁹
ſermo· ſed etiam ſola vita ſufficiat ad ex
emplum· me q̄z elinguem ⁊ pauperẽ ſer-
mone atqꝫ ſcientia. vt aliquid ad exple-
mentum tui deſiderij de inopia ſenſus
mei conferam poſcis. precipiſqꝫ vt inſti-
tuta monaſteriorũ que ꝑ egyptum ac pa
leſtinam cuſtodiri cõſpeximus· ita vt ibi
nobis a patrib⁹ ⁊ tradita ſunt q̄uis im
perito digeram ſtilo· non leporem ſermo
nis inquirẽs in quo ipſe adprime es eru-
ditus· ſed ſanctorũ ſimplicem vitaz ſim
plici ſermone fratrib⁹ in nouello mona
ſterio tuo cupiens explanari. Cui rei q̄n
tum me pius ardor deſiderij tui ꝓuocat
obedire· tantũ ꝑmultiplices eſtuum mo
les volentem obtemꝑare deterrent. Pri
mum quia nec vite mee ita equiparant
merita· vt cõfidam me res tam arduas·
tam obſcuras· tam ſanctas· digne poſſe
animo ac mẽte complecti· Scdo q̄ ea
que a puericia noſtra inter eoſdem cõſti
tuti atqꝫ ipſorum ĩcitati quotidianis ad
hortationibus ⁊ exemplis· vel agere tem
ptauimus· vel didicimus· vel viſu perce
pimus· minime iam poſſum⁹ ad integrũ
retinere· tot annorũ circulis ab eorũ con
ſortio ⁊ imitatione conuerſationis ab-
ſtracti· preſertim cũ harũ rerum ratio· ne
quaqꝫ poſſit ocioſa meditatione doctri-
naqꝫ verborum· vel tradi vel intelligi vel
memoria contineri. totũ namqꝫ in ſola ex
perientia vſuqꝫ conſiſtit· ⁊ quemadmo
dum tradi niſi ab expto non queunt· ita
nec percipi quidem vel ĩtelligi niſi ab eo
qui eã pari ſtudio ac ſudore appꝛehẽde-
re elaborauerit poſſunt· que tamen ſi col-
latione iugi ſpiritaliũ virorũ frequẽter
diſcuſſa nõ fuerint ⁊ polita· cito mẽtis re-
trorſum ĩcuria dilabũt᷑· Tertio quia id

ipſum quod vtcūq; non ꝓ merito rei ſʒ ꝑ preſenti tēporis ſtatu poſſum⁹ reminiſci· imperitioꝛ ſermo cōgruē nō valet explicare. Huc accedit qđ ſup hac re viri ꝛ vita nōbiles ꝛ ſermōe ſciētiaq; p̄clari multa iā opuſcła deſudarūt· ſanctū baſiliū ꝛ hieronymū dico alioſq; nonnullos· quorū anterioꝛ ſciſcitantib⁹ fratrib⁹ ſup diuerſis inſtitutis vel queſtionib⁹ nō ſolum facundo verumetiā diuinaruʒ ſcripturarum teſtimonijs copioſo ſermone reſpondit. alius vero non ſolū ſuo elucubratos ingenio edidit libros· verūetiam greca lingua digeſtos· in latinū ꝯtit eloquium. Poſt quorum tam exuberantia eloquentie flumīa· poſſem nō immerito preſumptionis notari· ſi aliqđ ſtillicidij huius inferre temptaſſem· niſi me hec fiducia tue ſanctitatis animaret ꝛ ſponſio· q; vel tibi he nuge forent accepte qualeſcūq; ſunt· vel eas cōgregationi fratruʒ in nouello tūc monaſterio cōmorantiuʒ deputares. Qui ſi quid a nobis minus forſitā caute ꝓlatuʒ fuerit· ꝛ pie relegāt ꝛ cum venia indulgentioꝛe ſuſtentēt· fidem potius mei ſermonis quā venuſtatem eloquij requirentes. Quapꝓpter beatiſſime papa· vnicū religionis ꝛ humilitatis exemplar· tuis p̄cibus animat⁹· ſm vires ingenij mei opus qđ iniungis aggrediar· ꝛ ea que omnimodis intacta relicta ſunt ab anterioꝛibus nr̄is· vtpote q̄ audita potius q; experta deſcribere temptauerunt· velut rudi monaſterio· ꝛ veritatē ſitiētib⁹ ītimabo. Nec plane mirabiliuʒ dei ſignoꝛūq; narrationē ſtudebo cōtexere· que q̄uis multa ꝑ ſenioꝛes noſtros et incredibilia nō ſolū audierim⁹· verumetiā ſub obtutib⁹ noſtris perſpexerimus impleta· tū his omibus p̄termiſſis· que legentib⁹ p̄ter admirationem nihil amplius ad inſtructionē ꝑfecte vite cōferunt· inſtituta eoꝝ tantūmō ac monaſterioꝝ regulas· maximeq; p̄ncipaliū vicioꝝ que octo ab eis deſignant̄ origines ꝛ cauſas· curationeſq; ſm traditiones eoꝝ· quantū dn̄o adiuuante potero fidelit̄ explicare contendam. Propoſitum ſiqdem mihi eſt· nō de mirabilib⁹ dei ſed de correptione moꝝ noſtroꝝ et cōſummatione vite ꝑfecte· ſm ea que a ſenioꝛibus noſtris accepim⁹ pauca diſſerere. In eo q̄ʒ p̄cepti tuis ſatiſfacere ſtudebo· vt ſi quid forte non ſm typū maiorum antiquiſſima conſtitutione fundatum· ſed ꝑ arbitrio vniuſcuiuſq; inſtituentis monaſteriū vel diminutū vel additum in iſtis regionib⁹ cōꝓbauero· ſm eam quā vidimus monaſterioꝝ regulam ꝑ egyptū vel paleſtinā antiquit⁹ fūdatoꝝ· fideli ſermone vel adijciā vel recidam. Neq; enim credas rationabili⁹ q̄ppiā vel ꝑfectius cōſtitutionem nouellam in occiduis galliarū partibus reperire potuiſſe· quā illa ſunt inſtituta. in q̄bus ab exoꝛdio p̄dicationis apoſtolice a ſanctis ac ſpiritalib⁹ patrib⁹ fundata monaſteria ad nos vſq; ꝑdurant. Illā ſane moderationē opuſculo huic inſerere preſumam· vt ea que ſm egyptioꝝ regulam· ſeu ꝓ aſperitate aeꝝ ſeu ꝓ difficultate ac diuerſitate moꝝ impoſſibilia in his regionib⁹ vel dura vel ardua cōꝓbauero· inſtitutis monaſterioꝝ q̄ per paleſtinā vel meſopotamiā habētur· aliquatenus tempem· qꝛ ſi rationabilis poſſibilium menſura ſeruet̄· eadeʒ obſeruātie ꝑfectio eſt etiam in impari facultate

Explicit prefatio. Incipiunt capitula libri primi de habitu monachi. Cap. primum

P Roemium
ij De cingulo monachi
iij De veſte monachi.
iiij De cucullis egiptioꝝ.
v De collobijs egyptioꝝ
vi De rebrachiatorijs
vij De maforꝛtibus eoꝝ
viij De mellote ꝛ pelle caprina
ix De baculo
x De calciamentis eoꝝ.
xi De temperamento obſeruātie q̄ ſm aeꝝ qualitatem vł vſuʒ

Liber primus de habitu monachi

prouincie ſit tenenda.
xij De cingulo ſpiritali ⁊ ſacro ip̄i⁹

Explicıunt capitula.

Incipit liber primus de habitu monachi

De inſtitutis ac regul' monaſteriorū dicturi· vnde cō petentius donante deo. q̄ȝ
ex ip̄o habitu mōachorū ſumemus exordiū: Quorū interiorē cultū ↄſeq̄nt' tūc.
poterimus exponere· cū exteriorē ornatū
ſub oculorū depinxerimus obtutibus

De cingulo monachi. Cap̄. ij.

Itaq̄ȝ monachum vt militem
chriſti in ꝓcīctu ſꝑ belli poſitū·
accinctis lumbis iugiter oportet īcedere. Hoc enim habitu etiā illos
ambulaſſe q̄ in veteri teſtamēto ꝓfeſſionis huius fundauere ꝑmordia· helyam
ſcȝ ⁊ heliſeū· diuinaꝝ ſcripturaꝝ auctoritate monſtrat'· ac deinceps principes
auctoreſq̄ȝ teſtamenti noui· iohem videlicet petrū ⁊ paulum· ceteroſq̄ȝ eiuſdē ordinis viros talit' inceſſiſſe cognoſcimus
Quorā prior q̄ in veteri teſtamēto ꝟginitatis iam flores ⁊ caſtimonie continentieq̄ȝ prefigurabat exempla· cuȝ fuiſſet a
dn̄o miſſus ad increpādos nūcios ochozie ſacrilegi regis iſrael · eo q̄ egritudīe
prepedit⁹ ſuꝑ ſtatu ſalutis ſue beelzebub
deum accaron cōſulere deſtinaſſet· ⁊ idcirco eis occurrens idē ꝓpheta deſcēſuȝ
de lecto eius in q̄ ↄciderat denegaſſet. de
cūbenti regi expoſita veſtitus q̄litate cōpert⁹ eſt. Reuſos enī ad ſe nūcios ac referentes ſibi ꝓphete ſn̄iam· ſciſcitatus eſt
cuius eſſet figure ⁊ habitus vir q̄ occurriſſet eis· ⁊ locutus fuiſſet huiuſcemodi
ꝟba. Vir inquiūt piloſus· ⁊ zona pellicea accinct⁹ renib⁹ Ex q̄ habitu ↄfeſtim
rex ↄtemplatus homiēȝ dei· ait. Helias
thesbites eſt· zone vīeȝ indicio ⁊ hirſuti
cultiq̄ȝ corporꝭ ſpecie viꝝ dei indubitāt'
agnoſcēs. eo q̄ iſtud ei inter tot iſrahelitici ꝓplī milia cōmorāti· cultus ꝓpriū ac velut q̄dam impreſſuȝ ſpeciale ſignū perpetuo coheret. De iohe q̄ȝ q̄ veterꝭ nouiq̄ȝ teſtamēti velut q̄dam ſacratiſſim⁹
limes finis initium q̄ȝ ꝓceſſit· ita euāgeliſta narrante cognoſcim⁹. Ip̄e aūt iohes
habebat veſtimentū de pilis cameloꝝ· ⁊
zonā pelliceaȝ circa lūbos ſuos. Petro
etiā in cuſtodiā carcerꝭ ab herode detruſo · ⁊ ad necē die poſtero ꝓducēdo· angelo aſſiſtente ꝑcipit'. Precingere ⁊ calciate caligas tuas. Q̄ vt faceret nequaq̄ȝ
monuiſſet cū angel⁹ dei· niſi vidiſſet euȝ
ob refectionē n… nocturne quietꝭ pauliſꝑ defecta mēbra ſolita cinguli obſtrictiōe laxaſſe. Paulū q̄ȝ aſcēdentē hieroſolymā
⁊ ꝑtin⁹ a iudeis in vincul'a mittēdū· agabus ꝓpheta repꝑiens ceſaree. ſublato ei⁹ cīgulo man⁹ ſuas ligans ac pedes · vt geſtu corporꝭ ſui paſſionis eius ꝑfiguraret
iniurias. ait. Hec dicit ſp̄ūſanct⁹ Viꝝ
cui⁹ eſt zona hec· ſic alligabunt iudei in
hierl'm. ⁊ tradent in man⁹ gentiuȝ. Q̄
vtiq̄ȝ a ꝓpheta ꝓferri mīme potuiſſȝ dicente· viꝝ cui⁹ eſt zona h̄· niſi paulus eā
lūbis ſuis indeſinēt' ſolit⁹ fuiſſȝ aptare.

De veſte monachi. Cap̄. iij.

Veſtis q̄ȝ ſit mōachi q̄ corpus
ↄtegat tm̄· ac repellat nuditatꝭ
verecūdiaȝ· ⁊ frigorꝭ retūdat iniuriā· nō q̄ ſemīaria vanitatꝭ aūt elationis enutriat· ita eodē ap̄lo ꝑdicāte. Habentes aūt alimēta ⁊ opimenta his ↄtēti
ſim⁹. Opimenta inq̄ens nō veſtimenta:
vt q̄buſdā latinis exemplarib⁹ nō ꝓprie
ↄtinet'. i. q̄ corp⁹ opiant tm̄· nō q̄ amict⁹
gl'a blandiant'· ita vilia vt nulla coloris
vel habit⁹ nouitate int' ceteros hui⁹ ꝓpoſiti viros habeāt' inſignia· ita ſtudioſis
accuratiōib⁹ aliena· vt null' rurſum ſint
affectatꝭ ꝑ incuriā ſordib⁹ decolora Poſtremo ſic ab hui⁹ mūdi ſeparēt' ornatu·
vt cultui ſuoꝝ dei in oīb⁹ cōmunia ꝑſeuerēt· Quicq̄d eī int' famulos dei preſumit' ab vno vel pauc̄· nēc catholice ꝑ omne corp⁹ fraternitatꝭ tenet'· aut ſuꝑfluuȝ

aut elatum eſt· ꝛ ꝓpter hoc notiũ indicã-
dum eſt· magiſqꝫ ſpeciẽ vanitatꝭ qȝ ꝟtu-
tis oſtentãs. Et idcirco hec q̄ nec a vete-
rib ſanctis q̄ hui ꝓfeſſionis fundamẽ-
ta iecerũt neqꝫ a patrib nr̃i tpiſq̄ eorũ
per ſucceſſiones inſtituta nũc vſqꝫ cuſto-
diunt· tradita videmus exẽpla. vt ſuper-
flua ꝛ inutilia nos q̄ꝫ reſecare ꝯueniet.
Quobrem cilicinã veſtem velut circũſpe-
ctam cunctꝭ atqꝫ notabilẽ· ꝛ q̄ ex hoc ipõ
ñ ſolũ nulla ſpũi poſſit emolumẽta ꝯfer-
re· ſed etiã elationis concipe vanitatẽ·
q̄qꝫ ad neceſſarij operꝭ exercitiũ in q̄ mo-
nachũ ſp impigrũ expeditũqꝫ oportet ĩ-
cedere· inhabilꝭ atqꝫ inepta ſit· omnimo-
dis refutarunt. Qd ſi q̄ſdam hac inictu
circũdatos audim ꝓbabiles extitiſſe· ñ
ex eo nobis monaſterioꝝ eſt regula ſan-
cienda· vel antiq̄ ſanctoꝝ patrũ ſunt ꝑ-
turbanda decreta. qd pauci p̄ſumentes
aliarũ virtutũ p̄uilegio· ne in his quidẽ
que nõ ſm catholicã regulã ab eis vſur-
pata ſunt· rep̄hendi debere credunt. Ge-
nerali nanqꝫ oĩm conſtitutõni· paucorũ
nõ debet preponi nec p̄iudicare ſentẽtia.
Illis eñ debemus inſtitutꝭ ac regulꝭ indu-
bitatã fidẽ ꝛ indiſcuſſam obedientiã ꝑ
oĩa cõmodare· nõ quas paucoꝝ volun-
tas itulit· ſꝫ q̄s vetuſtas tãtoꝝ temꝑꝝ·
ꝛ innumeroſitas ſanctoꝝ patrũ concor-
di definitiõe in poſteꝝ ꝓpagauit. Nec h
ſane p̄iudicare nob debet ad quotidianẽ
cõuſationis exemplũ· qd vel ioram ſacri-
legus rex iſrl caterũis hoſtiũ circũſept·
ſciſſa veſte ciliciũ habuiſſe ꝓhibet' itrin-
ſecus· vel qd niniuitę ad mitigandã dei
ſniam q̄ in eos illata fuerat per ꝓphetã·
cilicij aſperitate velati ſunt· cũ ꝛ ille ita ĩ-
trinſec latent' indutus eo fuiſſe mõſtre-
tur· vt niſi ſciſſo deſuꝑ veſtimẽto a nemi-
ne ꝓrſus potuiſſet intelligi· ꝛ iſti eo tem-
pore operimentũ cilicij oſtentarẽt· q̄ cũctꝭ
ſuper iminẽte vrb euſione lugentib co-
dem qꝫ amictu circũdatꝭ· null poſſꝫ a q̄-
quã oſtentatiõe notari. Quia niſi inſo-
lens ſit diuſitas· nõ offendit equalitas.

De cucullis egyptiorũ. Ca. iiij.

Sunt p̄terea quedã in ipõ egy-
ptiorum habitu· nõ tm̃ ad cu-
ram corporis quantũ ad morũ
formulam congruentia· quo ſimplicita-
tis ꝛ innocentię obſeruantia etiã in ipa
veſtitus qualitate teneat'. Cucullis nan-
qꝫ perparuis vſqꝫ ad ceruicis humero-
rumqꝫ demiſſis cõfinia. quib tm̃ capi-
ta contegant· indeſinent' dieb vtuntur
ac noctib· ſcꝫ vt innocẽtiã ꝛ ſimplicita-
tem paruulorũ iugit' cuſtodire etiã imi-
tatione ipſius velaminis commoneantur.
Qui reuerſi ad infantiã chriſti cunctis
horis cũ affectu ac virtute decãtãt· Do-
mine nõ eſt exaltatũ cor meũ· neqꝫ elati
ſunt oculi mei· neqꝫ ambulaui ĩ magnis
neqꝫ in mirabilib ſuper me. Si non hu-
militer ſentiebã· ſed exaltaui aĩam meã·
Sicut ablactatus ẽ ſuper matre ſua.

De collobijs egyptiorũ. Cap. v.

Collobijs qꝫ lineis induti q̄ vix
ad cubitoꝝ ima pertingunt· nu-
das de reliquo circũferunt ma-
nus· vt amputatos habere eos actus et
opera mundi hui ſuggerat abſciſio ma-
nicarũ· ꝛ ab omni cõuerſatione terrena
mortificatos eos velaminio linei doceat
indumentũ· audiantqꝫ per hoc apoſtolũ
quotidie dicentẽ ſibi· Mortificate mem-
bra vr̃a q̄ ſunt ſuper terram Illd qꝫ ipõ
habitu ꝓteſtãte. Mortui eñ eſtis· et vita
veſtra abſcondita eſt cum chriſto in deo
Et iteꝝ. Viuo aũt iam nõ ego· viuit ve-
ro in me chriſtus· Mihi quidem mũdus
crucifixus eſt· ꝛ ego mundo.

De rebrachiatorijs. Cap. vi.

Geſtãt etiã reſticulas duplices·
laneo plexas ſubtegmĩe· quas
greci analaboys. nos ꝟo ſucci-
ctoria ſeu redimicula vel ꝓprie rebrachi-
atoria poſſum appellare. Que deſcẽdẽ-
tia per ſumma ceruicꝭ ꝛ a laterib colli di-
uiſa· vtrarũqꝫ alaꝝ ſinus ambiũt. atqꝫ
hinc inde ſuccingũt· vt ꝯſtringentia la-
titudinẽ veſtimẽti ad corp cõtrahãt at-
qꝫ cõiungant· ꝛ ita ꝯſtrictꝭ brachijs im-
pigri ad omne op expeditiqꝫ reddãtur

illud apoſtoli preceptum ſtudentes omni virtute complere. Quia non ſolū mihi ſed etiam his qui mecum ſunt mininiſtrauerunt manus iſte. neq3 gratis panem ab aliquo manducauimus. ſed in labore et fatigatione nocte ac die operātes ne quem veſtrum grauaremus. Et ſi quis non vult operari: nec manducet

De mafortibus eorū. Cap. vij.

Poſt hec anguſto palliolo tam amictus humilitatem q3 vilitatem precij cōpendiumq3 ſectātes colla pariter atq3 humeros tegunt. que mafortes tam noſtro q3 ingorū nuncupantur eloquio. ꝛ ita planeticarū atq3 birrorum precia ſimul ambitionemq3 declinant.

De melote et pelle caprina. Capitulū. viij.

Ultimus eſt habitus eorum pellis caprina que melotes vel pera appellat. ꝛ baculus. q̄ geſtāt ad imitationem eoꝝ qui ꝓfeſſionis huiꝰ prefigurauere lineas in veteri teſtamento. De quibꝫ aplus. Circuierūt inquit in melotis ꝛ in pellibꝫ caprinis egētes. anguſtiati. afflicti. q̄bꝫ dignꝰ nō erat mūdus. in ſolitudinibus errantes. ꝛ in montibꝫ ꝛ in ſpeluncis ꝛ in cauernis terre. Qui tamen habitus pellis caprine ſignificat mortificata omni petulantia carnaliū paſſionū debere eos in ſumma virtutū grauitate conſiſtere. nec quicq3 petulcū vel calidum iuuentutis ac mobilitatis antique in eorum corpore reſidere

De baculo. Cap. ix.

Nam et baculum geſtaſſe eoſdē viros etiā heliſeus qui vnꝰ ex ipſis eſt docet. cū dicit ad giezi puerū ſuum mittens eū ad ſuſcitandū filiū mulieris. Tolle baculū meū et currens vade pone eū ſup faciē pueri vt viuat. Quē vtiq3 nō dediſſet ei ꝓpheta geſtandum. niſi eū manu ſua ſolitus eſſet iugiter circūferre. Cuiꝰ geſtatio ſpiritaliter monet nūq3 debere eos inter tot oblatrātes vicioꝝ canes. ꝛ inuiſibiles nequitiarum ſpiritaliū beſtias inermes incedere. de quibꝫ beatus dauid liberari poſtulans dicit. ne tradas dn̄e beſtijs aīā cōfitentem tibi. ſꝫ irruentes eas retundere crucis ſignaculo ac longiꝰ ꝓpulſare. atq3 aduerſum ſe ſeuientes iugi memoria dn̄ice paſſionis. ꝛ imitatiōe illius mortificationis extinguere.

De calciamentis eorū. Cap. x.

Calciamenta vo velut interdicta euangelico ꝓcepto recuſantes: cū infirmitas corporis vel matutinus hyemis rigor ſeu meridiani eſtus feruor exegerit. tm̄mō caligis ſuos muniunt pedes. hoc interꝓtantes vſu earū vel dn̄ica ꝑmiſſione ſignari. vt ſi i h mū do conſtituti cura ꝛ ſollicitudine carnis huius omīmodis exuti eſſe nō poſſumꝰ: nec ab ea penitus ſꝑualemꝰ abſolui. ſaltem occupatione leui ꝛ implicatione tenui neceſſitatē corporis explicemꝰ. ne vel animę nr̄e pedes. qui expediti ad ſpiritalem curſum. ꝛ ꝑdicandā euangelij pacē ſp̄ eſſe debent parati quibꝫ poſt odorem vnguētorum chriſti currimꝰ. ꝛ de quibꝫ dauid. cucurri in ſiti. et hieremias. ego aūt non laboraui te ſequens. morticinis huiꝰ ſecli curis patiam̄ inuolui. de his ſcꝫ cogitātes q̄ nō ad ſupplendā neceſſitatē nature ſed ad ſuꝑfluā noxiamq3 ꝑtinēt voluptatē. Quod ita implebimꝰ ſi ſm̄ aplm̄ carnis curā non fecerimꝰ in deſiderijs. Quibus tn̄ caligis quamq3 licito vtant vtpote dn̄i mandato ꝯceſſis. nequaq3 tn̄ pedibꝫ eas inherere ꝑmittunt cū accedunt ad celebranda ſeu ꝑcipienda ſacroſancta myſteria. illud eſtimātes etiā ſm̄ lrām cuſtodiri debere. qd̄ dr̄ ad moyſen vel ad ieſum filiū naue. Solue corrigiam calciamenti tui. locus enim in quo ſtas terra ſancta eſt.

De tempamento obſeruātie q̄ ſcd̄m aerū q̄litatem vel vſū ꝓuintie ſit tenenda. Cap. xi.

Hec dicta ſint. ne q̄d ꝑter miſſe de egyptioꝝ habitu videamur Ceteꝝ a nob tenenda ſunt illa

tm̄n ō. q̄ vel locoꝝ ſitus vel ꝓuĩcie vſus admittit. Nā neqꝫ caligꝭ nos neqꝫ colobijs ſeu vna tunica eſſe ꝯtentos hiemis ꝑmittit aſperitas. ⁊ paruiſſimi cucullí velamen vel meloť geſtatio deriſum potiꝰ qꝫ edificationē vllā videntibꝫ comparabit. Quapp̄t illa tm̄ q̄ ſuperiꝰ cōmemorauimꝰ q̄ qꝫ ſunt ⁊ hũilitati ꝓfeſſionis nr̄e ⁊ q̄litati aerũ congruentia a nob̄ q̄ꝫ affectāda cenſemꝰ. vt oĩs ſumma noſtri veſtitus non in nouitate habitꝰ q̇ poſſit offendiculũ homĩbꝫ ſeculi huiꝰ inferre. ſed honeſta in vilitate conſiſtat

De cingulo ſpiritali et ſacramē to ipſius. Cap̄. xij.

Hjs itaqꝫ veſtimentis chriſti miles indutꝰ. nouerit ṗmus ob id ſe cinguli cōſtrictiōe munitũ. vt ad cunctos vſus ⁊ opa monaſterij nō ſolũ mēte ꝓmptus ſꝫ etiā ip̄o habitu ſp̄ expeditus incedat. Tāto nāqꝫ feruentior circa ſpiritalē ꝓfectũ ac diuinaꝝ reꝝ ſciāꝫ ⁊ cordis puritatē ꝓbabiť. qꝫto fuerit erga obedientie ſtudiũ ꝫ operisqꝫ deuotior. Scd̄o cognoſcat etiā in ip̄o habitu cinguli ĩeſſe nō paruũ q̄d a ſe expetiť ſacrm̄. Accinctio enĩ lũboꝝ. ⁊ ambitꝰ pelľ emortue ſignificat eũ mortificationē circũferre mēbroꝝ in quibꝫ libidĩs atqꝫ luxurie ſeminaria cōtinent. euangelicũ illđ mādatum q̄d dr̄ ſint lũbi veſtri precincti. ap̄lica interp̄tatione ingeri ſibi ſp̄ intelligēs. mortificate ſcꝫ mēbra vr̄a q̄ ſũt ſup̄ terrā. fornicationē: ĩmũdiciā: libidĩem. ꝯcupĩaꝫ malā. Jdeoqꝫ illos tm̄ m̄o legimus in ſcripturis ſanctis cingulo fuiſſe p̄cĩctos. in q̇bꝫ ſeminaria coitꝰ inueniũť extincta. q̄ qꝫ illud beati dauid eloquiuꝫ ope atqꝫ v̄tute decantāt. quia factꝰ ſum ſicut vter in pruina. eo q̄ erāſa medullitꝰ carne vicioꝝ emortuā exterioris hoĩs cutē ſpũs virtute diſtendant Et idcirco in pruina ſignificant adiecit. q̄đ ſcꝫ neq̄ qꝫ fuerint ſola cordis mortificatiōe ꝯtēti. verũ etiam exterioris hoĩs motꝰ ⁊ ip̄ius nature incentiua ꝯtinentie pruina extrĩſecus accedēte habuerint ꝯgelata. nullũ iam dũtaxat ſꝫm ap̄lm regnuꝫ peccati in ſuo mortali corp̄ore ſuſtinētes. nec geſtātes carnem ſpũi repugnantem.

Explicit de habitu monachi liber primus. Incipiũt capitula libri ſecũdi de canonico nocturnarũ orationũ ⁊ pſalmoꝝ mō.

Proemium. Ca. primũ
ij De diu̇ſitate numeri q̇ ad decantandos pſalmos ṗ vniu̇ſas prouincias ſit ſtatutus.
iij De vniformis regule ṗ totā egyptuꝫ cuſtodia. ⁊ de electōe eoꝝ qui fratribꝫ preponanť
iiij De ṗ egyptũ ⁊ thebayden duodenarius pſalmoꝝ numerus obſernetur
v De duodenario pſalmoꝝ numero angeli traditione ſuſcepto
vi De ꝯſuetudine. xij. orationum.
vij De diſciplina orandi.
viij De ſubſeq̄nte oratiōe pꝰ pſalmũ.
ix De orationis ſtatu ſuper quo in collatione ſenioꝝ plenior reſeruetur inſtructio
x Cũ q̄ꝫto ſilentio ⁊ breuitate orōnes apud egyptios colligant.
xi Qua diſciplina apud egyptios pſalmi dicantur.
xij Cur vno pſallēte ceteri in ſynaxi ſedeāt. vel quali poſt h̄ ſtudio per cellulas ſuas vſqꝫ ad luceꝫ vigilias extendant
xiij Quare poſt miſſam nocturnam dormire non oporteat
xiiij Quemadmoduꝫ in cellulis ſuis opus manuum ⁊ orationes pariter exerceāt
xv Qua lege modeſtie pꝰ orationuꝫ miſſam vnuſq̇ſqꝫ ad ſuā cellulam redeat. ⁊ cui ſubdatur ĩcrepationi is qui aliter fecerit.
xvi De nulli orare cuꝫ illo q̇ fuerit ab oratione ſuſpenſus liceat
xvij De is q̇ ad orationē fr̄es excuſcitat hora ſolita debeat eos cōmonere
xviij De a veſpa ſabbati vſqꝫ ad veſperā dici dñice genua nō flectāť

Expliciunt capitula

Incipit liber ſecūdus de canonico nocturnarū orationum et pſalmorū modo. Ca. primū.

Duplici igitur hoc q̄d diximus cingulo chriſti miles accinct⁹ interim q̄ modus canonicarum orationum pſalmoꝝq; ſit in partib⁹ orient̄ a ſanctis patribus antiquitus ſtatutus agnoſcat. De qualitate ꝟo eaꝝ vel quē admodum orare ſm ap̄li ſententiā ſine intermiſſione poſſim⁹. ſuis in locis cum ſeniorum collationes ceperimus exponere quantum dn̄s dederit proferemus

De diuerſitate numeri qui ad decantandos pſalmos per vniuerſas prouintias ſit ſtatutus. Capitulū. ij.

Multos nanq; comperim⁹ p varias regiones p mentis ſue capacitate. habentes quidem vt ait ap̄ls zelū dei ſ; nō ſm ſciam· ſup hac re diuſos typos ac regulas ſibimet conſtituiſſe. Quidā eni vicenos ſeu tricenos pſalmos· ⁊ hos ipſos antiphonaꝝ ꝓtelatos melodijs· ⁊ adiunctione quarundā modulationū· debere dici ſingul' noctibus cenſuer't· alij hūc modū etiā excedere temptauerūt· nōnulli decem ⁊ octo· atq; in hūc modū diuerſis in locis diuſum canonē agnouimus inſtitutū. tot q; ꝓpemodū typos ac regulas vidimus vſurpatas· q̄t etiam mōaſteria cellaſq; conſpexim⁹ Sunt quib⁹ in ipſis q; diurnis orationū officijs. i. tertia ſexta nonaq; id viſum eſt· vt ſm horarū modū in q̄b⁹ hec dn̄o reddunt' obſequia· pſalmorū etiā ⁊ orationū putarēt numerū coequādum. nonnullis placuit ſenariū numerum ſingul' diei conuentibus deputari. Quapropter neceſſarium reor antiquiſſimam patrū ꝓferre in mediū ꝯſtitutionē· que nunc vſq; p totam egyptū a dei famulis cuſtodit'· qua nouelli monaſterij in chriſto rudis infantia antiquiſſimoꝝ potius patrū vetuſtiſſimis inſtitutionib⁹ imbuatur.

De vniformis regule p totā egyptū cuſtodia· et de electione eorū qui fratribus preponantur. Cap. iij.

Itaq; p vniūſam egyptū ⁊ thebayden· vbi monaſteria non p vniuſcuiuſq; renunciantis inſtituūtur arbitrio· ſ; p ſucceſſiones ac traditiones maiorū vſq; in hodiernū diem vel pmanent vel manſura fundant' legitimum orationū modum in veſptinis conuentib⁹ ſeu nocturnis vigilijs vidimus retentari. Non eni quiſq; cōuenticulo fratrū· ſ; ne ſibi q̄dem ipi p̄eſſe conceditur· p'uſq; nō ſolū vniūſis facultatib⁹ ſuis reddat' extern⁹. ſ; ne ſui q̄dē ipi⁹ ſe eſſe dn̄m vel ptātē habere cognoſcat. Ita nanq; renunciantē huic mūdo quibuſlibet facultatib⁹ ac diuitijs p̄ditum. neceſſe eſt cenobij cōmorationem expetere· vt in nullo ſibi ex his que reliquit aut intulit monaſterio blandiat'· ſic obedire cunctis vt redeundum ſibi. ſm ſentētiā dn̄i ad infantiā priſtinam nouerit· nihil ſibi conſideratiōe eui vel annoꝝ numeroſitate p̄ſumens· q; in ſeculo inanit' cōſumptam ſe reputat pdidiſſe· ſ; p rudimentoꝝ merito ⁊ tyrocinij nouitate quā ſe gerere in chriſti militia recognoſcit· ſbdere ſe etiā iunioꝛib⁹ nō moret'. Operis q; ac ſudoris aſſuetudinē ita ſubire compellit' vt ꝓprijs manib⁹ iuxta ap̄li preceptum quotidianū victū vel ſuis vſibus vel aduenientiū neceſſitatib⁹ preparās· faſtus vite preterite poſſit ⁊ delitias obliuiſci· ⁊ humilitatē cordis contritiōe laboris acquirere. Ideoq; nullus congregationi fratꝝ ꝓfuturus eligitur· p'uſq; idem qui p̄ficiendus eſt· quid obtemperaturis oporteat impari obediēdo didicerit· ⁊ quid iunioribus tradere debeat inſtitutis ſeniorum fuerit aſſecutus. Bene enim regere vel regi ſapientis eſſe pronunciāt· ſummūq; donū ⁊ grām ſancti

ſpūs eſſe definiūt. Nam neqꝫ ſalutaria
precepta quempiam poſſe obtemperan-
tibus ꝯſtituere· niſi eum q̇ prius vniuer
ſis ꝟtutū diſciplinis fuerit inſtruct⁹. nec
obedire quēqꝫ ſeniori poſſe· niſi eū q̇ con
ſūmatus timore dei ꝛ humilitatis fue-
rit ꝟtute perfect⁹. Ideoqꝫ diuſitates ty-
porum ac regularꝫ ꝑ ceteras ꝓuīcias cer
nimus vſurpatas· qḋ plerūqꝫ ſeniorꝫ
inſtitutionis expertes monaſterijs ꝑeſſe
audemus· ꝛ abbates nos anq̄ꝫ diſcipu-
los ꝓfeſſi quod libitum fuerit ſtatuim⁹.
ꝓmptiores noſtrorꝫ inuentorꝫ exigere cu
ſtodiam· quā examinatā maiorū ſerua-
re doctrinā. Sed dum orationū modū
qui potiſſimū debeat cuſtodiri volumus
explicare· inſtitutis patrꝫ auidius pro
uocati· narrationem quā ſuis reſuaba-
mus locis propero exceſſu preuenimus.
Nunc itaqꝫ ad ꝓpoſitum reuertamur.

Q̄r ꝑ egyptū et thebayden duo-denarius pſalmorꝫ numerus obſeruetur. Cap̄. iiij.

IGitur ꝑ vniuerſam vt diximus
egyptū ꝛ thebayden duodena
rius pſalmorū numer⁹ tam in
veſptinis q̄ꝫ in nocturnis ſolennitatib⁹
cuſtodit᷑· ita dumtaxat vt poſt hunc nu
merū due lectiōes veteris ſcꝫ ac noui te
ſtamenti ſingule ſubſequant᷑. Qui mo
dus antiquitus ꝯſtitut⁹· idcirco ꝑ tot
ſecula penes cuncta illarū ꝓuintiarum
monaſteria intemeratus nunc vſqꝫ per-
durat· qꝛ nō humana adinuentione ſta
tutus a ſeniorib⁹ affirmat᷑· ſed celit⁹ an
geli magiſterio patrib⁹ fuiſſe delatus

De duodenario pſalmorꝫ numero angeli traditiōe ſuſcepto Cap̄. v.

NAm cū in ꝑmordijs fidei pau-
ci quidem ſꝫ ꝓbatiſſimi mona-
chorum noīe cenſerent᷑· q̇ ſicut
a beate memorie euangeliſta marco qui
ꝑmus alexandrine vrbi pontifex prefuit
normā ſuſcepere viuendi· nō ſolum illa
magnifica retinebāt q̄ primit⁹ eccleſiaꝫ
vel credentiū turbas in actib⁹ apl'orum
legimus celebraſſe· multitudīs ſcꝫ credē
tium erat cor vnū ꝛ anima vna· nec q̇ſ-
q̄ꝫ eorū q̄ poſſidebat aliq̇d ſuū eē dice-
bat· ſed erāt illis omīa cōmunia· quot-
q̊t enī poſſeſſores agrorꝫ aut domorum
erant· vendentes afferebant ꝑcia eorū q̄
vendebant· et ponebant añ pedes apl'o
rum· diuidebat᷑ autem ſingul' ꝓut cui-
qꝫ opus erat· verū etiam his multo ſub-
limiora cumulauerant. Etenī receden-
tes in ſecretiora ſuburbiorꝫ loca· agebāt
vitam tanto abſtinētie rigore diſtrictā·
vt etiam his qui erant religionis exter-
ni ſtupori eſſet tam ardua cōuſationis·
eorū ꝓfeſſio. Eo enim feruore ſcriptura-
rum diuinarꝫ lectionibus orationiqꝫ ꝛ
operi manuū diebus ac noctib⁹ incuba
bant· vt nec eſcarū quidem appetit⁹ vel
memoria niſi alio tertio ve die corporis
interpellaret inedia· cibumqꝫ ac potum
non tam deſideratū q̄ꝫ neceſſariū ſume-
rent. et ne hūc q̇dē añ ſolis occaſum· vt
tpus lucis cum ſpiritaliū meditationꝫ
ſtudijs. curam ꝟo corpori cū nocte ſocia
rent· aliaqꝫ his multo ſublimiora pficeꝛ-
rent. De quib⁹ etiaꝫ is q̇ minus indige-
narum relatione cognouit eccleſiaſtica
hiſtoria poterit edoceri. Ea igit᷑ tēpeſta
te cū eccleſie illius ꝑmitiue pfectio penes
ſucceſſores ſuos adhuc recenti memoria
inuiolata duraret· feruenſqꝫ paucorū fi
des nec dū in multitudinem diſperſa te
puiſſet· venerabiles patres ꝑuigili cura
poſteri conſulētes· qui nam modus q̊ti-
diano cultui ꝑ vniuerſum fraternitatis
corpus decerni deberet tractaturi cōue-
niunt· vt hereditatē pietatꝫ ac pacis etiā
ſucceſſorib⁹ ſuis abſolutā ab omī diſſen
ſionis lite tranſmitterent· verentes ſcili-
cet ne qua in quotidianis ſolennitati-
bus inter viros eiuſdem culture conſor
tes diſſonātia vel varietas exorta· quā
doqꝫ in poſterū erroris vel emulationis
ſeu ſciſmatis noxium germen emitteret.
Cūqꝫ ꝓ ſuo vnuſq̇ſqꝫ feruore infirmita
tis immemor aliene id ſtatui debere cēſe
ret· quod contēplatione fidei ac roboris

ſui facillimū indicabat· parꝫ diſcutiens
q̇d generalit̄ pleuitudini fratrum poſſi
bile eſſꝫ· in q̄ neceſſe eſt infirmorꝫ q̊ꝫ par
tem maximā repiri· diuiſo qꝫ mō enormē
pſalmorꝫ numerū inſtituere ꝓ animi ſui
ꝟtute certarent· ⁊ alij q̇nquagenos· alij
ſexagenos pſalmos· nōnulli ꝟo nec h̄ q̇
dē numero ꝯtenti excedi eū debere cēſe-
rent· eſſetqꝫ inter eos ꝓ religionis regl̄a
pie contentionis ſancta diuſitas· ita vt
tp̄s ſolennitatꝭ veſptine ſacratiſſime ſuc
cederet queſtioni· q̄tidianos orationuꝫ
ritus volentibꝫ celebrare· vnꝰ in mediuꝫ
pſalmos dn̄o cantaturꝰ exurgit. Cūqꝫ
ſedentibꝫ cunctꝭ (vt eſt morꝭ nunc vſqꝫ
in egypti partibꝫ) ⁊ in pſallētꝭ ꝟba om-
ni cordis intentiōe defixis· vndecī pſal-
mos orationū interiectiōe diſtinctos cō
tinuis ꝟſibꝫ parili ꝓnunciatione cātaſ-
ſet· duodecimū ſub alleluie reſpōſiōe cō
ſummās. ab vniūſorꝫ oculis repēte ſb-
tractus. queſtioni parit̄ ⁊ cerimonijs fi-
nem impoſuit.

De conſuetudine duodeci orationum. Cap. vi.

Exin venerabilis patruꝫ ſenatꝰ
intelligēs angeli magiſterio cō
gregationibꝫ fratrū generalē canonem
non ſine diſpenſatione dn̄i ꝯſtitutū· de-
creuit hunc numerū tam in veſptinis q̄ꝫ
in nocturnis ꝯuenticul̄ cuſtodiri. qui-
bus lectiones gemīas adiūgētes. i. vnā
veterꝭ ⁊ aliaꝫ noui teſtamenti tanq̄ꝫ a ſe
eas traditas ⁊ velut extraordinarias·
volentibꝫ tm̄· ac diuinarꝫ ſcripturaruꝫ
memoriā poſſidere aſſidua meditatione
ſtudentibꝫ addiderāt. In die ꝟo ſabba
ti vel dn̄ico vtraſqꝫ de nouo recitant te
ſtamento· i· vnā de apl̄o vel actibꝫ apl̄o-
rum· ⁊ aliā de euāgelijs. Qd̄ etiā totis
q̇nq̄geſime diebꝫ faciunt hi quibꝫ lectio
cure eſt· ſeu memoria ſcripturarum.

De diſciplina orandi. Ca. vij.

Has igit̄ p̄dictas oratiōes h̄ mō
incipiūt atqꝫ ꝯſunimāt· vt fini
to pſalmo nō ſtati ad īcurua-
tionē genuū corruāt· queadmodū faci-
mus in hac regiōe nōnulli q̇ nec dū bn̄ fi-
nito pſalmo in oratiōꝫ ꝓcūbere feſtināꝰ
ad celeritatē miſſe q̄ꝫto tiꝰ ꝯperātes. Cu
ius dū volumꝰ excedere modū q̄ antiq̇-
tus a maioribꝫ ſtatutꝰ eſt· ſuppputātes re
ſiduorꝫ pſalmorꝫ numerꝫ· ad finē tēdere
purgem̄· de refectione potꝰ laſſi corporꝭ
cogitātes quā oratiōis vtilitatē ⁊ cōmo
da req̇rentes. Apd̄ illos ergo nō ita eſt·
ſꝫ anq̄ꝫ flectāt genua pauliſꝑ orāt· ⁊ ſtā
tes in ſupplicatione maiorē temporꝭ par
tem expendūt. Itaqꝫ poſt h̄ puncto bre-
uiſſimo ꝓcidentes humi velut adorātes
tm̄ diuinā clementiā· ſumma velocitate
cōſurgūt· ac rurſus erecti expāſis mani-
bus eodē mō quo p̄us ſtātes orauerāt.
ſuis p̄cibꝫ intentius immorant̄. Humi
naqꝫ diutius ꝓcūbentes. nō ſolū cogita
tionibꝫ aiūt· verūetiā ſomno grauius im-
pugnari. Qd̄ etiā nos verꝫ eſſe vtinam
nō experimentꝭ ⁊ q̄tidiana ꝯſuetudine no
ſceremꝰ· q̇ ſepe numero hāc eandē incur
uationē mēbrorꝫ· nō tā orōis q̄ꝫ refectio
nis obtētu ī t̄rā ꝓſtrati· optamꝰ diutiꝰ
ꝓlōgari. Cū aūt is q̇ orōnē collecturꝰ ē
e terra ſurrexerit omēs pit̄ ſurgūt· ita vt
nullus nec anq̄ꝫ inclinet̄ ille genu flecte
re· nec cū e terra ſurrexerit remorari p̄ſu-
mat· ne nō tam ſecutus fuiſſe illius con-
cluſionem qui precem colligit· q̄ꝫ ſuam
celebraſſe credatur.

De ſubſequente oratione poſt pſalmū. C. viij.

Illud etiā qd̄ in hac ꝓuīcia vi
dimꝰ· vt vno cantātē in clauſu
la pſalmi oēs aſtantes ꝯcinant
cū clamore· gl̄a pr̄i ⁊ filio ⁊ ſp̄ūiſcō· nuſ-
q̄ꝫ ꝑ oēm orietē audiuimꝰ· ſꝫ cū oīm ſilē
tio ab eo q̇ cātat finito pſalmo orationē
ſuccedere· hanc ꝟo glorificationē trini-
tatis tm̄mō ſolere antiphona terminari.

De orationis ſtatu ſup quo in collatione ſeniorum plenior reſeruetur inſtructio. Cap. ix.

Et q̄ nos ad orationū canoni-
carū modum conſequēter inſti
tutorū ordo ꝓuexit· q̄rꝫ plenio
rem t̄ctatū licet ī collatiōes ſeniorꝫ reſue

mus ibidē plenius digeſturi· cum de ea-
rum qualitate ſeu iugitate verbis eorū
diſſerere ceperim⁹· neceſſariū tn̄ reor pro
oportunitate loci ac narrationis ipſius·
qm̄ ita obtulit ſeſe occaſio· etiā in p̄ſenti
pauca ꝯſtringere· vt formantes interim
exterioris hoīs motus· ⁊ velut ꝗdā nūc
orationis fundamenta iaciētes· minore
poſt h̄ labore cū ceperim⁹ de ſtatu interio
ris hoīs diſputare orationū q̄ȝ ei⁹ faſti-
gia conſtruam⁹. Illud añ oīa ꝓuidē-
tes· vt ſi nos ab illa narratione quaȝ cu
pim⁹ oportune deo volente digerere· p̄-
ueniēs vite noſtre finis excluſerit· vl' ini-
tia vob̄ rei preſertim tā neceſſarie h̄ ope-
re relinquam⁹· quib; ꝓ ardore deſiderij
totum tardū eſt· vt dū nobis huius com
morationis tribuunt' indutie· ſaltem q̄ſ
dam tātiſper orationū vobis lineas pre
ſignem⁹· quib; hi vel maxime q̄ in ceno-
bijs cōmorant' valeant aliq̄tenus infor
mari. Simul etiā ꝓſpicientes his q̄ for-
ſitan huic tm̄mō occurſuri ſunt libro·
⁊ ad illū ꝑuenire nō potuerit· vt īſtructi
one huius erga orationis q̄litatē vel ex
parte reperiant' imbuti· vt queadmodū
ſunt de habitu ⁊ amictu exterioris hoīs
inſtituti· ita etiā qualiter eum ad offerē-
da ſpiritalia ſacrificia debeant exhibere
non neſciāt. Siquidē hi libelli quos in
preſenti cudere dn̄o adiuuante diſponi
mus· ad exterioris hoīs obſeruantiā ⁊ inſti
tutionem cenobiorū cōpetentius apta
buntur. illi vero ad diſciplinā interioris
ac perfectionem cordis. ⁊ anachoretarū
vitā atq; doctrinā potius pertinebunt.

Cū quāto ſilentio et breuitate orationes apud egyptios colligantur. Cap̄. x.

QUm igitur predictas ſolēnitates quas illi ſynaxis vocāt celebraturi cōueniunt· tm̄ a cūctis ſilentiū prebet'· vt cū in vnū tā innumeroſa fratrum multitudo cōueniat· preter illū q̄ conſurgēs pſalmū decātat in medio· nullus hoīm penitus adeſſe credat· ac precipue cū conſūmat' oratio. in qua
non ſputū emittit'· non exereatio obſtre
pit· nō tuſſis int'ſonat· nō oſcitatio ſom
nolenta diſſutis malis ⁊ hiātib; trahit'·
nulli gemitus nulla ſuſpiria etiā aſtan-
tes impeditura ꝓmunt'. nulla vox abſ-
q; ſacerdotis precem concludentis audi
tur· niſi forte hec que ꝑ exceſſum mentis
clauſtra oris effugerit· ꝗq; īſenſibiliter
cordi obrepſerit· immoderato ſc; atq; i
tolerabili ſpūs feruore ſucceſo· dum ea
que ignita mens in ſemetipſa non ꝓua-
let continere· ꝑ ineffabilem quendam ge
mitum ex intimis pectoris ſui cōclauib;
euaporare conatur. Illum vero qui con
ſtitutus in tepore mentis cū clamore ſup
plicat· aut aliquid horū q̄ prediximus e
faucibus ſuis emitrit. aut p̄cipue oſcita
tionibus preuenitur· dupliciť peccare ꝓ
nunciant. Primo qḋ orationis ſue re⁹
ſit· q̄ eam videlicet negligenter offerat
deo· Scḋo q̄ indiſciplinato ſtrepitu al
terius q̄ȝ qui forſitan ardenti⁹ orare po
tuit intercipit ſenſum. Ideo q; ꝓcipiunt
eā celeri fine concludi· ne forte immoran
tibus nob̄ in ea· redundantia ꝗdaȝ ſpu
ti ſeu flegmatis interrūpat noſtre oratio
nis exceſſum. Et idcirco dum adhuc fer
uet· velut e faucibus inimici velociter ra
pienda eſt. Qui proculdubio cum ſit no
bis ſemper infeſtus· tūc maxime adſiſtit
infeſtior· cum contra ſe offerre nos pre-
ces domino velle peruiderit· cogitationi
bus ſeu diuerſis humoribus excitatꝯ ab
ducere mentem noſtram a ſupplicatio-
nis intentione feſtinans· ⁊ per hoc eaȝ te
pefacere a cepto feruore contendens. Q̄-
obrem vtilius cenſent breues quidē ora-
tiones· ſed creberrimas fieri· illud quidē
vt frequentius dominū deprecantes iu-
giter eidem coherere poſſimus. Hec ve-
ro vt inſidiantis diaboli iacula que in-
fligere nobis nunc precipue cū oramus
inſiſtit· ſuccincta breuitate vitemus.

Qua diſciplia apud egyptios pſalmi dicantur. Ca. xi

AC idcirco ne pſalmos quidem ipſos quos in ꝯgrega-

tione decantāt. cōtinuata ſtudent ꝓnū-
ciatione cōcludere. ſed eos pro numero
ꝟſuū duab9 vel trib9 interciſionib9 cum
orationū interiectiōe diuiſos diſtinctim
particulatiq3 ꝯſummāt. Nō eni multi-
tudine ꝟſuum ſ3 mentꝭ intelligentia de-
lectant. illud tota ꝟtute ſectātes. Pſal
lam ſpū pſallā et mente Ideoq3 vtilius
habēt decem ꝟſus cū rationabili aſſig-
tione cantari. q3 totū pſalmū cū ꝯfuſiōe
mentꝭ effundi. Que nonnūq3 ꝓnunciā-
tis feſtinatione generat. dū reſiduorum
pſalmoꝝ q̄ decātādi ſunt modū nume-
rūq3 cōſiderans. nō diſtinctionē ſenſuū
audientibus ſtudet pandere. ſed ad fi-
nem ſynaxeos ꝑꝑerat ꝑuenire. Deniq3
ſi quiſpiā iunioꝝ vel ꝓ feruore ſpūs vel
ꝓ eo qd nec dū inſtitut9 eſt cepit modū
decātationis excedere. pſallentꝭ ꝓgreſſio
ſeniorꝭ īterdicit plauſu. quē3 dās manu
ſua in ſedili q̄ ſedet. cūctos facit ad ora-
tionē ꝯſurgere. illud oīb9 modis proui-
dens. ne qd ſedentib9 tediū generet ꝓlixi
tate pſalmoꝝ. q̄s qui decantat. nō mō
ꝑ ſeipm intelligentie fructū amittat. ſed
etiā ꝑ illos incidat detrimentu3 q̄s faſti
dium ſynaxeos nimietate ſua fecit incur
rere. Illd q̄3 apud eos oī obſeruātia cu
ſtodit. vt in rñſione alleluye null9 dicat
pſalm9. niſi is q̄ in titulo ſuo alleluye in
ſcriptione ꝑnotat. Predictū ꝟo duode
nariū pſalmoꝝ numeꝝ ita diuidūt. vt ſi
duo fuerint frēs. ſenos pſallant. ſi tres. q̄
ternos. ſi q̄ttuor. ternos. Quo nūero nū
q̄3 minus in cōgregatione decantant. ac
ꝓinde q̄3 talibet multitudo ꝯuenerit. nū-
q̄3 ampli9 pſallāt ī ſynaxi q̄3 q̄ttuor frēs

**Cur vno pſallente ceteri in ſy-
naxi ſedeant vel quali poſt hoc
ſtudio ꝑ cellulas ſuas vſq3 ad
lucem vigilias extendāt. Ca. xij.**

Hunc ſane canonicū quē ꝓdixi-
mus duodenariū pſalmoꝝ nu-
meꝝ tali corporꝭ q̄ete releuant.
vt has eaſdē ꝯgregationū ſolennitates
ex more celebrātes. abſq3 eo q̄ dictur9 in
mediū pſalmos ſurrexerit. cūcti ſedilib9
humillimis inſidētes. ad vocē pſallentꝭ
oī cordis intentiōe dependeāt Ita nāq3
ieiuniis ꝛ opatiōe toti9 diei noctiſq3 laſ-
ſaſcunt. vt niſi huiuſcemōi refectiōe ad
iuuent. ne hūc q̄de3 numeꝝ ſtātes īple-
re valeāt. Nullū etenī tps ab opis exerci-
tatione vacuū tranſire ꝯcedunt. q2 non
ſolū ea q̄ diei ſplēdor admittit. oī inſtan
tia manib9 exercere ꝯtendūt. ſ3 etia3 illa
opationū genera ſollicita mēte ꝑq̄runt.
q̄ ne ipſius q̄de3 noctꝭ denſiſſime tenebre
valeāt īpedire. credētes ſe tāto ſublimiorē
ſpiritaliū ꝯtemplationū puritatē mentꝭ
intuitu q̄ſituros. q̄3to deuotius fuerint
erga operꝭ ſtudiū ac laborꝭ intenti. Et id
circo mediocrē canonicaꝝ orationū nu-
meꝝ iudicant diuinit9 moderatū. vt ar-
dentiorib9 fide ſpaciū quo ſe ꝟtutꝭ eorū
infatigabilꝭ curſus extenderet ſeruaret. et
nihilomin9 feſſis egriſq3 corporib9 mini
me gigneret de nimietate faſtidiū. Jdo q3
cū fuerint orationū canonicaꝝ functio-
nes ex more finite. vnuſq̄ſq3 ad ſuam re
currens cellulā. quā aut ſol9 aut cū alio
tm̄ inhabitare ꝑmittit. quē ſc3 ſocietas
operationis vel diſcipulat9. ꝛ diſcipli-
ne imbutio copulauit. vel certe quē ſimi
litudo ꝟtutū ꝯparem fecit. idem rurſus
orationū officiu3 velut peculiare ſacrifi-
cium ſtudioſius celebrant. nec vlterius
q̄ſq3 coꝝ in requiē ſomni reſoluitur. do-
nec ſuperueniente diei ſplēdore nocturno
operi ac meditationi opatio diurna ſuc
cedat. **Quare poſt miſſa3 noctur
nā dormire nō oporteat. C. xiij.**

Quem laborē preter illam ratiōe3
qua tota induſtria annitentes
ſacrificiū deo de fructu manuū
ſuaꝝ offerre ſe credunt. duab9 ex cauſis
cum oī obſeruantia cuſtodiūt. Qd nos
q̄3 ſi ꝑfectioni ſtudem9 eadem diligētia
ꝯuenit obſeruare. Primū ne forte purifica
tionē nr̄a3 in nocturnis pſalmis ꝛ orōnib9
acq̄ſitā. inuid9 inimic9 liuēs puritati nr̄e
cui maxime inſidiat ſp ꝛ indeſinent infe
ſtus eſt. q̄dam ſomni illuſione ꝯtaminet.
Qui poſt illā ſatiſfactionē quā ꝓ negli

gentijs ſeu ignoratiõibꝫ nr̃is obtulimꝰ.
⁊ ꝯfeſſionis nr̃e veniam ꝓfuſis gemitibꝫ
implorata͂. ſollicitius nos ſi tp̃s quietis
īuenerit maculare feſtinat· tũc p̃cipue fi
duciã nr̃aꝫ dijcere atq; eneruare ꝯtẽdẽſ
cũ feruentius nos ad deũ tẽdere oratio-
num nr̃aꝝ puritate ꝓuiderit· ita vt non
nunq̃ qs per totũ nocti ſpacium ſaucia
re nõ potuit· ſub illiꝰ horȩ breuiſſimo tẽ-
pore dehoneſtare conetur; Scd̃a v̾o cp
tam ⁊ ſi nulla tal̾ verenda diaboli emer-
gat illuſio· intercedẽs etiã purꝰ ſopor in-
ertiam mõacho mox euigilaturo parui-
riat· ſegnemq; torporẽ inferẽs menti· per
totũ diei ſpaciũ vigorem eius obtũdat·
illãq; hebetet perſpicaciã ſẽſus· ⁊ pigue-
dinem cordis exhauriat· q̃ nos pollit ꝑ
totuꝫ diem adu̾ſus oẽs inſidias inimici
cautiores robuſtioreſq; ſ̾uare Quobreꝫ
canonicꝭ vigilijs ꝓuate ab eis ſubiũgun-
tur excubie ac maiore illis obſ̾uãtia ſuc
cedũt· vt ⁊ illa purificatio q̃ pſalmis et
orationibꝫ eſt acquiſita non ꝑeat· ⁊ intẽ
tior ſollicitudo diligentiꝰ nos ꝑ dieꝫ cu
ſtoditura ꝓparet̾ meditatiõe nocturna.

Quemadmodũ in cellulis ſu-is opus manuũ et orationes pariter exerceãt. Cap. xiiij.

ETidcirco eas cũ adiectiõe ope-
ris exequunt̾: ne velut ocioſ̾ va
leat ſomnus irrepere. Sicut ei͂
nullũ ferme ab eis ocij tp̃us excipitur· ita
nec meditationi q̇dem ſpirituali finis im
ponitur. Nam parit̾ exercentes corpori
aĩeq; v̾tutes· exterioris hoĩs ſtipendia
cũ emolumenti interioris exequãt· lubri-
cis motibꝫ cordis ⁊ fluctuationi cogita-
tionum inſtabili operuꝫ pondera velut
quandã tenacẽ atq; immobilẽ anchorã
ꝓfigentes· cui volubilitas ac ꝑuagatio
cordis innexa intra cellȩ clauſtra veluti
portu fidiſſimo valeat cõtineri· atq; ita
ſpirituali meditatiõi tm̃ ⁊ cuſtodie cogi-
tationum intenta· nõ modo ad ꝯſenſuꝫ
prauecuiuſq; ſuggeſtionis ꝑuigilẽ men
tem corruere nõ ſinat· verũ etiam ab omi
ſuperflua ocioſaq; cogitatiõe cuſtodiat
ita vt q̇d ex quo pẽdeat haud facile poſ
ſit a quoquã diſcerni· id eſt vtrũ ꝓpt̾ me
ditationem ſpiritualẽ inceſſabile manuũ
opus exerceant· an ꝓpter operi iugitatẽ
tam p̃clarum ſpũs ꝓfectum ſciẽtieq; lu-
men acquirant.

Qua lege modeſtie poſt oratio-num miſſam vnuſquiſq; ad ſu-am cellulam redeat. et cui ſub-datur increpationi is qui aliter fecerit. Cap. xv.

AInitis itaq; pſalmis ⁊ q̃tidia-
na congregatione ſicut ſupius
cõmemorauimꝰ abſoluta· nul-
lus eorũ vel ad modicum ſubſiſtere aut
ſermocinari audet cũ altero· ſꝫ ne hꝭ q̇dẽ ꝑ
totũ diei ſpaciũ a cella ſua ꝓgredi· aut
deſerere opus qđ in ea ſolitus eſt exerce-
re p̃ſumit· niſi forte cũ fuerint ad officiũ
neceſſarij cuiuſq; operis euocati Quod
ita explent foras egreſſi· vt nulla int̾ eos
ſermocinatio ꝑenitꝰ cõſerat̾. Sꝫ ſic vnꝰ
q̇ſq; opus exequitur iniũctũ· vt pſal-
mum vel ſcripturã quãlibet memoriter
recenſendo. nõ ſolum ꝯſpirationi noxie
vel conſilijs prauis· ſed nec ocioſis q̇deꝫ
colloquijs· vllã copiam vel tp̃s imparti
at· oris parit̾ ⁊ cordis officio in medita-
tione ſpirituali iugit̾ occupato Summa
nanq; obſeruãtia cuſtodit̾· ne q̇ſq̃ cuꝫ
alio ac precipue iuniores. vel ad pũctuꝫ
tp̃is pariter ſubſtitiſſe· aut vſpiam ſeceſ
ſiſſe. vel manus ſuas inuicẽ tenuiſſe deꝓ
hendãt̾: Si qui v̾o ꝯtra huiꝰ regule di-
ſciplinã reperti fuerĩt aliq̇d ex his q̃ int̾-
dicta ſunt admiſiſſe· vt ꝯtumaces ac p̃-
uaricatores mandatoꝝ non leuis culpe
rei ꝓnũciati· ſuſpitione etiã ꝯiuratiõis
prauiq; ꝯſilij carere nõ poterũt. Quam
culpã niſi in vnũ cuncti fratribꝫ ꝯgrega
tis publica diluerit pnĩa· oratiõi fratꝝ
nullus eorum intereſſe permittitur.

Quod nulli orare cũ illo qui fuerit ab oratiõe ſuſpẽſus liceat. Capitulũ. xvi.

SAne ſi quis pro admiſſo quoli
bet delicto fuerit ab oratione

ſuſpenſus nullus cum eo prorſus oran-
di habet licentiam· anteq̃ ſubmiſſa in
terram penitentia· reconciliatio eius et
admiſſi venia coram fratribus cunctis
publice fuerit ab abbate conceſſa. Ob h̃
nanq; tali obſeruātia ſemetipſos ab ora
tionis eius conſortio ſegregant atq; ſe
cernunt· quod credunt eum qui ab ora-
tione ſuſpenditur· ſcd̃m apoſtoli ſenten
tiam tradi ſathane· ⁊ ſi quis orationi
eius anteq̃ recipiatur a ſeniore· incōſidera-
ta pietate permotus cōmunicare p̃ſum
pſerit· complicē ſe damnationis ei⁹ effi-
ciat· tradens ſcz ſemetipſm volūtarie ſa-
thane, cui ille p ſui reatus emendatione
fuerat deputat⁹· in eo vel maxime g̃uius
crimē incurrēs, q̃d cū illo ſe vel confabu
lationis vel orationis cōmunione miſcē
do· maiorē illi generet inſolentie fomitē·
⁊ contumaciā delinquentis in peius enu-
triat. Perniciosum nāq; ſolatiū tribu-
ens cor eius magis ac magis faciet indu-
rari· nec humiliari eum ſinet ob q̃d fue-
rat ſegregatus· ⁊ per h̃ vel increpationē
ſenioris nō magnipendere· vel diſſimu-
lanter de ſatiſfactione ⁊ venia cogitare.

Quis qui ad orationem fratres exuſcitat hora ſolita debeat eos commonere Cap̃. xvij.

IS aūt cui religioſi cōuent⁹ cō-
monitio· vel ſinaxeos cura com
mittit· non paſſim vt libitū eſt·
nec pro vt nocte fuerit ei pergefact⁹· aut
opportunitas eum ſomni proprij ſeu in
ſomnij coartat· fratres etiam ad quoti-
dianas vigilias exuſcitare p̃ſumit. Sed
q̃uis eum cōſuetudo diurna hora ſoli-
ta euigilare compellat· tamē ſollicite fre
quenterq; ſtellarum curſu preſtitutum
congregationis tempus explorans· ad
orationum eos inuitat officiū· ne ī vtro
q; inueniatur incaut⁹· ſi vel oppreſſ⁹ ſom-
no ſtatutā noctis tranſgrediatur horam·
vel eandem dormiturus atq; feſtin⁹ ad
ſomnū anticipet, ⁊ non tam officio ſpiri
tali vel quieti omnium deſeruiſſe· quā re
quieti ſue ſatiſfeciſſe credatur.

Quod a veſpera ſabbati vſq; ad veſperam diei dñice genua nō flectantur Cap̃. xviij.

HOc q̃z noſſe debem⁹ a veſpera
ſabbati que lūceſcit in diem do
minicū· vſq; in veſperā ſequen
tem apud egyptios genua non curuari·
ſed nec totis quidem quīquageſime die
bus· nec cuſtodiri in eis ieiuniorū regu-
lam. Quarum rerū ratio ſuo loco in colla-
tionib⁹ ſeniorū cum dñs iuſſerit exponet.
Nūc p̃poſitum eſt nobis cauſas tñmō
breui narratione percurrere· ne ſtatutum
modū voluminis excedēs aut faſtidiō le-
gentē oneret aut laborare faciat

Explicit de canonico nocturnarū orationum et pſalmorū modo liber ſecundus

Incipiūt capitula libri tertij de canonico diurnarū orationum et pſalmorū modo

Capi. primū

PRoemium.

ij Quod apud egyptios ſine horarum diſcretione p totā diem cum operis adiectione et orationibus iugiter inſiſtatur et pſalmis

iij Quod per omnem orientē ſolennitas tertie ſexte vel none trinis tātū pſalmis ⁊ orationibus finiatur· ⁊ cur ſpecialius iſtis horis hec ſpiritalia ſint officia deputanda.

iiij Quod matutina ſolennitas non antiqua traditione ſtatuta ſit, ſz noſtro tēpore pro cauſa ſit adinuenta.

v Quod poſt matutinas orationes ad ſomnum reuerti non oporteat.

vi Quod nihil ſit a ſenioribus immutatum de antiquo ordinē pſalmorum cum matutina ſtatueretur ſolennitas.

vij Cur ei qui ad diurnā orationē an-
teq̄ꝫ primus finiatur pſalmus
non occurrerit oratoriū introi-
re non liceat · in nocturnis autē
vſqꝫ ad finem ſecūdi pſalmi ve
niabilis mora ſit.

viij Uigilie q̄ a veſpa illuceſcēte ſab
bato celebrant. quē tpis modū
teneāt vel quo ordine celebrēt.

ix Quare illuſcente die ſabbati vi-
gilie ſtatute ſint · ⁊ quare ꝑ oēm
orientē abſolutio ieiunij in die
ſabbato preſumatur.

x Unde factū ſit vt in vrbe die ſab
bato ieiunetur.

xi In quo dñice diei ſolennitas ab
aliorum dierū cōſuetudine di-
uerſa teneatur

xij Quibꝫ diebꝫ cū cena fratribꝫ ex
hibet accedentibꝫ ad refectiōez
pſalmus nō dicat ſicut fieri in
prandijs ſolet.

Expliciunt capitula.

Incipit liber tertius de canonico diurnarū orationum et pſalmorum modo. Cap. primū.

DE nocturno orationū ⁊ pſalmorū mō qui nam ꝑ egyptum habeat · donante deo q̄ꝫtum tenuitas ingenij nr̄i p̄ualuit arbitror expeditū · nūc de ſolennitate tertie ſexte noneq̄ꝫ ſm regulam monaſteriorꝫ paleſtine vel meſopotamie nobis eſt diſſerendū · vt p̄fati ſum⁹ in prologo · pfectionē egyptiorꝫ · ⁊ imitabilē diſcipline rigorē horū inſtitutis moderātes.

Quod apud egyptios ſine horarū diſcretiōe ꝑ totam diem cū operis adiectiōe et orationibus iugiter inſiſtatur et pſalmis. C. ij.

APud illos etenī hec officia que dño ſoluere ꝑ diſtinctiones horarum ⁊ temporꝫ interualla cū ammonitione cōpulſoris adigim̄ ꝑ totum diei ſpaciū iugit̄ cū operꝫ adiectiōe ſpōtanee celebrāt. Ita nanq̄ꝫ ab eis īceſſant opatio manuū ꝑuati ꝑ cellulas exercetur · vt pſalmorū q̄ꝫ vel ceterarū ſcripturarū meditatio nunq̄ꝫ penit⁹ omittatur. Cui preces ⁊ orationes ꝑ ſingla momenta miſcētes: in his officijs que nos ſtatuto tpe celebramus · totū diei tps abſumunt. Quobrem exceptis veſptinis horis ac nocturnis congregationibꝫ · nulla apud eos ꝑ diem publica ſolēnitas abſq̄ꝫ die ſabbati vel dñica celebrat · in quibus hora tertia ſacre cōmunionis obtētu cōueniunt. Plus ei eſt id qđ īceſſanter offert · q̄ꝫ quod ꝑ temporꝫ intualla ꝑſoluit. et gratius voluntariū munus q̄ꝫ functiones q̄ canonica cōpulſiōe reddūtur · ꝑ hoc q̄ꝫ dauid glorioſi⁹ aliq̄d exultante cū dicit. Uoluntarie ſacrificabo tibi · ⁊ voluntaria oris mei beneplacita ſint tibi domine.

Quod per omnem orientem ſolennitas tertie · ſexte · vel none · trinis tm̄ pſalmis et orationibus finiatur. et cur ſpecialius iſtis horis hec ſpiritalia ſint officia deputanda. Cap. iij.

ITaq̄ꝫ in paleſtine vel meſopotamie monaſterijs ac toti⁹ oriētis · ſupradictarū horaꝝ ſolēnitates trinis pſalmis quotidie finiuntur · vt et orationū aſſiduitas ſtatutis tpibꝫ deo offerat. ⁊ neceſſaria opationis officia conſummatq̄ iuſto moderamīe ſpiritalibꝫ obſequijs nullaten⁹ valeāt impediri. His enī tribꝫ temporibꝫ etiā danielem ꝓphetā q̄tidie feneſtris apertꝫ ī cenaculo p̄ces dño fudiſſe cognoſcim⁹. Nec immerito hec ſpeciali⁹ tempora religioſis ſunt officijs deputata. In his ſiquidē ꝓmiſſionū pfectio · ⁊ ſumma nr̄e ſalutis eſt adimpleta. Hora nanq̄ꝫ tertia repromiſſus olim ꝑ ꝓphetas ſpūſſanct⁹ ſuper aplos in orationū officio cōſtitutos deſcendiſſe p̄mit⁹ cōꝓbat. Nā cū ꝑ elocutione linguarū q̄ ab eis infuſione ſpūſſā cti profluebat gens incredula iudeorꝫ

obſtupeſcēs pariť ⁊ irridens diceret eos
muſto repletos· ſtās petrus in medio eo
rum ait. Uiri iſrahelite ⁊ qui habitatis
hierſm vniuerſi· h̄ vobis notū ſit· ⁊ auri
bus ꝑcipite vba mea. Nō enī ſic̄ vos
exiſtimatis hi ebrij ſunt· cū ſit hora diei
tertia· ſꝫ hoc eſt quod dictū eſt ꝑ ꝓphetā
iohel. Et erit in nouiſſimis diebus dicit
dn̄s· effundam de ſpū meo ſup oēm car-
nem· ⁊ ꝓphetabunt filij veſtri ⁊ filie vr̄e.
⁊ iuuenes veſtri viſiones videbunt· ⁊ ſe
nes veſtri ſomnia ſomniabūt. Et q̄dem
ſup ſeruos meos ⁊ ſuper ancillas meas
in dieb9 illis effundam de ſpū meo et ꝓ-
phetabunt. Que oīa hora tertia videm9
impleta· ſanctiqꝫ ſpūs vaticiniū per ꝓ
phetas aduentū eodem tpe ſuper aplos
cōmeaſſe. Hora autē ſexta immaculata
hoſtia dn̄s noſter atqꝫ ſaluator oblatus
eſt patri· crucemqꝫ ꝓ totius mundi ſalu
te cōſcendens· humani generis peccata
diluit· ⁊ expolians ꝑncipat9 ac ptātes
traduxit palam· vniūſoſqꝫ nos obnox-
ios atqꝫ conſtrictos inſolubiľ cyrogꝑhi
debito liberauit· tollens illud de medio
⁊ crucis ſue affigens tropheo. Eadem
q̊ꝫ petro hora in exceſſu mentis vocatio
gentiū omniū ꝑ ſubmiſſionē vaſis euan
gelici delati celitus· ⁊ purificatio om-
nigenum animantiū in eodem ꝯſiſten
tium· delata ad eum voce diuinitus re-
uelatur· dicente ei. Surge petre· occide
⁊ mādūca. Quod vas quattuor initijs
de celo ſummiſſum· nō aliud q̄ꝫ euange
lium deſignare manifeſte cognoſcit. Li
cet enim quadriformi euangeliſtaꝝ nar-
ratione diſtinctū q̄ttuor videať habere
ꝑncipia· vnum tn̄ euangelij corpus eſť·
eiuſdē ſcꝫ chriſti natiuitatē pariť ac dei-
tatē· miracula q̊ꝫ paſſionēqꝫ cōplectēs
Pulchre aūt nō ait linteum· ſed q̄ſi lin
teum. Linteū quippe mortificatōnis in-
diciū eſt. Qm̄ igiť mors dn̄ice paſſiōis
nō hūane nature lege· ſꝫ ꝓprie volūtatꝫ
ſubiť arbitrio· q̄ſi linteum dr̄. Mortu9
enī ſm carnē· nō eſt ſm ſpūm mortu9· qꝛ
nec derelicta eſt oīa ei9 in inferno· nec ca-

ro eius vidit corruptionem. Et rurſus.
Nemo inq̇t tollit a me aīam meam· ſed
ego pono eā a meipō. Poteſtatē habeo
ponere eā· ⁊ ptātem iterū hēo ſumere eā.
In h̄ itaqꝫ euangelio ꝗ vaſe celit9 deſti-
nato. i. a ſpū ſancto ꝯſcripto· oēs gētes
q̄ quondam ex legis obſeruantiā poſite
habebanť immūde. ꝑ credulitatem fidei
ꝯfluentes· vt ab ydoloꝝ cultu ſalubriť i
molenť· atqꝫ ad ſalutarē eſcam ꝓficiāt·
petro purificāte voce dn̄ica deferuntur.
Hora vo nona inferna penetrās· iextri
cabiles tartari tenebras choruſcatione
ſui ſplendoris extinxit· portaſqꝫ eius ere-
as effringens. ac ſeras ferreas cōterens·
captiuitatem ſanctorū que clauſa tene-
bris immitis tenebať inferni· ſalubriter
captam ſecū trāſuexit ad celos. igneaqꝫ
romphea ſummota antiquū incolā pa
radiſo pia confeſſione reſtituit. Eadem
q̊ꝫ hora cornelius centurio in ꝑcib9 ſoli
ta deuotione ꝑſiſtens· cōmemorationē
orationū ⁊ elemoſinarū ſuarū ante do-
minum factā angelo ſibi colloquēte co-
gnoſcit· palā qꝫ ei hora nona vocatiōis
gentium ſacramēta pandunť· que Pe
tro in exceſſu mentis hora ſexta fuerāt re
uelata. Alio q̊ꝫ loco de eodem tempore ī
actibus apſorum ita narratur. Petrus
aūt ⁊ iohannes aſcendebant in tēplū
ad horam orationis nonam. Quib9 liq̄
do cōꝓbatur. nō immerito a ſanctis ⁊
apoſtolicis viris has horas religioſis ob
ſequijs ꝯſecratas· a nob̄ q̊ꝫ obſeruari ſi-
militer oportere· qui niſi velut lege qua
dam ſoluere hec pietatis officia ſaltem
ſtatutis tempib9 adigamur· totū diei
ſpacium obliuione aut deſidia vel occu-
pationibus īuoluti· abſqꝫ orationis in-
terpellatione conſumimus. De veſperti
nis autē ſacrificijs quid dicendū eſt· q̄
iugiter offerri etiam in veteri teſtamen-
to lege moſayca ſanciuntur. Holocau-
ſta enim matutina ⁊ ſacrificia veſperti-
na cunctis diebus in templo licet figura
lib9 hoſtijs etiā ex eo ꝓbare poſſum9 idē
ſinenter oblata· quod a dauid canitur.

Dirigatur oratio mea ſicut incenſuȝ in
conſpectu tuo· eleuatio manuū mearuȝ
ſacrificiū veſpertinū. Quo in loco de il-
lo q̄ȝ vero ſacrificio veſpertino ſacratiꝰ
intelligi poteſt· quod vel veſpere a domi
no ſaluatore cenantibꝫ apl'is tradit᷑· cū
initiaret eccleſię ſacroſācta myſteria· vl'
qꝫ ipē die poſtero ſacrificiū veſpertinum
in fine ſcȝ ſeculoꝝ eleuatione manuum
ſuaꝝ ꝓ ſalute totius mundi oblatus eſt
patri. Quę extenſio manuū eius in pati
bulo· ſatis ꝓprie eleuatio nūcupat᷑. Om
nes enī nos in inferno iacentes eleuauit
ad cęlos. ſm̄ ꝓmiſſionis eius ſententiaȝ
dicentis. Cū exaltatus fuero a terra· oīa
trabam ad meipm̄. De matutina vo ſo
lennitate etiā illud nos inſtruit qđ in ip
ſa quotidie decantari ſolet. Deus deus
meus ad te de luce vigilo· et In matuti-
nis meditabor in te. ⁊ Preueni in matu-
ritate ⁊ clamaui· Et rurſum. Preuene-
runt oculi mei ad te diluculo. vt medi-
tarer eloq̄a tua. In his q̄ȝ horis etiā ille
euāgelicꝰ paterfamilias operarios cōdux
it in vineam ſuā. Ita enī ⁊ ille p̄mo ma-
ne conduxiſſe deſcribit᷑. quod tempꝰ de-
ſignat matutinā noſtram ſolennitatem.
deinde tertia· inde ſexta· poſt hec nona·
ad extremū vndecima· in qua lucerna-
ris hora ſignatur.

Q' matutina ſolennitas nō antiqua traditione ſtatuta ſit. ſed noſtro tempore ꝓ cauſa ſit adinuenta. Cap̄. iiij.

Sciendū tamen hāc matutinaȝ
quę nunc obſeruat᷑ in occiduis
vel maxime regionibus canoni
cam functionē noſtro tempore in noſtro
q̄ȝ monaſterio p̄mitus inſtitutā· vbi do
minꝰ noſter ieſus chriſtus natus ex vgi
ne humane infantie ſuſcipe incrementa
dignatus· noſtram q̄ȝ adhuc in religiōe
teneram ⁊ lactentem infantiam ſua gra-
tia confirmauit. Uſqꝫ ad illud enī tpus
hac ſolēnitate matutina· quę expletiſ no-
cturnis pſalmis ⁊ orationibꝫ poſt modi
cum temporiſ interuallum ſolet in gallię
monaſterijs celebrari· cum quotidianis
vigilijs parit᷑ cōſummata· reliquas ho-
ras refectioni corporū deputatas a ma-
ioribꝫ noſtris inuenimus. Uerū cum hac
abutentes indulgentia· negligentiores
quoqꝫ indutias ſomni lōgius ꝓtelarēt·
quippe quos vel cellas ꝓgredi vl' de ſu-
is ſtratis conſurgere ante horā tertiam
nulla cōuentus vllius neceſſitas inuita
ret· ⁊ cū operationis iactura tempore q̄ȝ
diei quo nonnullis oportebat officijs in
herere· ſoporis nimietate torperēt· in his
preſertim diebꝫ quibꝫ a veſpertinis horiſ
excubias vſqꝫ ad aurore viciniam cele-
brātibus naſcebat᷑ oneroſior laſſitudo·
quorūdam illic fratrū feruentium ſpiri-
tu quibꝫ hoc negligentie genus haud le
niter diſpliceret· ad ſeniores querela de-
lata· decretum eſt ab eis diutino tracta-
tu ⁊ cōſultatione ſollicita· vt vſqꝫ ad ſo
lis ortum quo iam ſine offenſione vel le-
ctio parari· vel opus manuū poſſet aſſu-
mi. i. feſſis corporibꝫ refectione ꝯceſſa· inui
tati poſt hec religionis huius obſeruan
tia cūcti pariter e ſuis ſtratis conſurgerēt.
ac tribꝫ pſalmis ⁊ orationibꝫ celebratis.
ſm̄ modū qui antiquitus in obſeruatio
ne tertie ſexte vel none trine confeſſionis
exemplo ſtatutus eſt· ⁊ ſomno deīceps fi
nem· ⁊ inicium operationi equali ſimul
moderamīe facerent. Qui typus licȝ ex
occaſione videat᷑ inuentus· ⁊ recēti me-
moria ꝓ cauſa quā diximus ſtatutꝰ ap-
pareat· tamē illū numeruȝ quē deſignat
beatꝰ dauid quāqꝫ ſpiritaleȝ q̄ȝ habeat
intellectum· ſm̄ litteram manifeſtiſſime
ſupplet. Septies in die laudem dixi tibi
ſup iudicia iuſticię tuę. Hac eī adiecta
ſolennitate· ſepties ſine dubio ſpiritales
hos conuentus in die facientes· ſepties
in ea laudes dn̄o dicere comprobamur.
Deniqꝫ cum hic idem typus de oriēte ꝓ
cedens hucuſqꝫ fuerit vtiliſſime ꝓpaga-
tus· in nonnullis nunc vſqꝫ ꝑ orientem
antiquiſſimis mōaſterijs quę nequaq̄ꝫ
vetuſtiſſimas regulas patrū violari pa
tiuntur minime videtur admiſſus

Q̄ poſt matutinas orationes ad ſomnū reuerti nō oporteat

Uius ſolennitatis Ca. v.

C Q ratio cur ſtatuta ſit vel inuēta
in hac ꝓuincia · nonnulli igno
rātes · expletꝭ matutinalib᷒ hymnis iterū
reuertunt ad ſomnum · in illam cauſam
nihilominus incidentes ob q̄ꝫ cōpeſcen
dam hec a ſeniorib᷒ noſtris ſolēnitas in
ſtituta eſt. Illa nanqꝫ hora eam cōſum-
mare feſtinant · qua negligentiorib᷒ mi-
nuſqꝫ ſollicitis rurſum dormiēdi redda
tur occaſio. Q̄d omnimodis fieri non
oportet ſicut in libello ſuꝑiori deſcriben-
tes egyptioꝝ ſynaxim plenꝰ expoſuimꝰ ·
ne purificationem noſtrā confeſſiōe ſup
plici et antelucanis orationib᷒ acquiſi-
tam · vel emergens quedam redundan
tia humoꝝ naturaliū polluat · vel illuſio
corrumpat inimici. vel certe intercedens
etiā puri ac ſimplicis ſomni refectio inť-
rūpat ſpūs noſtri feruorē. ac tepefactos
ſomni torpore ꝑ totum diei ſpaciū mer-
tes deinceps ignauoſqꝫ traducat. Q̄d
egiptij ne incurrant equidem cuȝ ſoleāt
certis tꝑib᷒ etiā ante galloꝝ cātū cōſur
gere · miſſa canonica celebrata vſqꝫ ad
lucem poſt hec vigilias extendūt · vt eos
ſuꝑueniens lux matutina in hoc feruore
ſpūs reꝑiat conſtitutos · ac ꝑ totum diei
tꝑus feruentiores ſollicitioreſqꝫ cuſtodi
at · ꝑparatos eos ſuſcipiens ad ꝯflictuȝ
et contra diurnam diaboli colluctatiōȝ
nocturnarū exercitio vigiliaruȝ ac ſpiri
tali meditatione firmatos

Q̄ nihil ſit a ſenioribus immutatum de antiquo ordine pſalmorum cum matutina ſtatueretur ſolennitas. Cap̄. vi.

I Llud q̄ꝫ noſſe debemꝰ nichil a
ſeniorib᷒ noſtris qui hanc ean
dem matutinam ſolennitatem
addi debēre cenſuerūt · de antiqua pſal-
morum ꝯſuetudine immutatū. ſꝫ eodeȝ
ordine miſſam quo prius in nocturnis
ꝯuentib᷒ ꝑpetuo celebratā · Etenī hym
nos quos in hac regione ad matutinaȝ
excepēre ſolennitatē · in fine nocturnarū
vigiliarū quas poſt galloꝝ cantum añ
aurorā finire ſolent ſimiliter hodieqꝫ de-
cantant · id ē centeſimū quadrageſimū
octauū pſalmum · cuius initiū eſt · Lau-
date dn̄m de celis · ⁊ reliquos qui ſequū-
tur · q̄nquageſimum vero pſalmū ⁊ ſexa
geſimum ſcd̄m ⁊ octogeſimum nonum
huic nouelle ſolennitati nouimus fuiſſe
deputatos. Deniqꝫ ꝑ italiā hodieqꝫ cō-
ſummatis matutinalib᷒ hymnis quīq̄-
geſimus pſalmus in vniūſis eccleſijs ca
nitur · q̄d nō aliūde quam exinde tractū
eſſe nō dubito

Q̄ ei qui ad diurnā orationeȝ anteq̄ꝫ primus finiatur pſalmꝰ nō occurrerit · oratoriū introire nō liceat. in nocturnis aūt vſqꝫ ad finem ſecundi pſalmi veniabilis mora ſit. Cap̄. vij.

I i S vero qui in tertia ſexta vł no
na ꝑiuſqꝫ pſalmus ceptꝰ finiať
ad orationē non occurrerit · vl
terius oratoriū introire nō audet · nec ſe-
metipm̄ admiſcere pſallentib᷒. ſꝫ cōgre-
gationis miſſam ſtans ꝑ forib᷒ ꝑſtolať
donec egredientib᷒ cunctis ſubmiſſa in
terram penitentia negligētie ſue vł tar-
ditatis impetret veniam · ſciēs nequaq̄ꝫ
ſe poſſe deſidie ſue noxaȝ aliter expiare ·
ſed ne in ea quidem que poſt tres horas
erit ſecutura ſolennitas admittendum ·
niſi ꝓ negligentia pn̄ti confeſtim v̄ra hu-
militate ſubnixius ſatiſfacere feſtinaue-
rit. In nocturnis v̄o conuenticul̄ vſqꝫ
ad ſcd̄m pſalmū prebeť tardāti dilatio ·
ita dumtaxat vt anteq̄ꝫ finito eodē pſal
mo fratres in oratione ꝓcumbāt · ſemet-
ipm̄ ꝯgregationi inſerere atqꝫ admiſce-
re feſtinet · eideȝ ꝓculdubio increpatiōi
ac penitentie quā prediximꝰ ſubijciēdus
ſi vltra preſtitutā dilationis horam vel
modicum tardauerit.

Vigilie que a veſpa illuceſcēte ſabbato celebrantur queȝ tꝑis modum teneāt vel quo ordine celebrentur. Cap̄. viij.

Sane vigilias que ſingulis heb
domadibus a veſpera illuſcen
te ſabbato celebrantur·idcirco
ſeniores hyemali temꝑe quo noctes ſūt
longiores vſqꝫ ad quartū gallorū can-
tum ꝑ monaſteria moderant᷑·vt poſt ex-
cubias totius noctis reliquis duabꝫ fer
me horis reficiēteſ corpora ſua·nequaqꝫ
ꝑ totum diei ſpaciū ſomni torpore mar-
ceſcant·requie breuis huius temporis ꝓ
totius noctis refectione cōtenti. Quod
nos qꝫ cum omni obſeruatione cuſtodi
re cōuenit·vt ſcꝫ contenti ſomno qui no
bis poſt vigiliarū miſſam vſqꝫ ad lucis
indulgetur aductum id eſt vſqꝫ ad ma
tutinos pſalmos·totū deinceps diem in
opere ac neceſſarijs ducamus officijs·ne
ſomnū quem nocti ſubtraximus reſume
re ꝑ diem vigiliarū laſſitudine ⁊ inani-
tate compulſi·non tam requiem corpori
ſubtraxiſſe·quā quietis tēpus ⁊ refectio-
nem nocturnam cōmutaſſe videamur.
Nullatenus enim poteſt fragil' caro ita
totius noctis quiete fraudari vt per cō-
ſequentē diem ſine dormitatione.mētis
animiqꝫ torpore inconcuſſam poſſit hua
re vigilāriā· Que impedietur ex hoc po
tius qꝫ iuuabitur·niſi poſt vigiliarum
miſſam ſomni quantulumcūqꝫ guſtaue
rit· Et idcirco ſaltim vnius hore ſopor
quemadmodum diximus ante lucis ad
uētū ſi fuerit impartitus·lucrabimꝰ om-
nes vigiliarum horas quas tota nocte ī
oratione conſumpſimus·impartientes
nature quod ſuum eſt·nec habentes ne-
ceſſitatem reſumēdi ꝑ diem quod nocti
ſubtraximus. Totum enim carni huic
ꝓculdubio reddet. quiſquis ei nō ratio
nabiliter partem ſubtrahere·ſed totum
temptauerit denegare· ⁊ vt veriꝰ dixerī·
nō ſuperflua ſed neceſſaria voluerit am
putare Propter quod maiore fenore ne
ceſſe eſt vigilias cōpenſari·ſi fuerit vſqꝫ
ad lucem inconſiderata atqꝫ irrationa-
bili nimietate ꝓtracte· Ideoqꝫ eas trip-
titis diſtinguūt officijs·vt labor hac di-
uerſitate diuiſus·delectatione quadam

defectionem corporis releuet. Nam cūꝫ
ſtanteſ antiphona tria cōcinuerint.hu
mi poſt hec vel ſedilibus humillimis in-
ſidentes·tres pſalmos vno modulante
reſpondent.qui tamen ſinguli a ſingu-
lis fratribꝫ viciſſim ſuccedētibꝫ ſibi ꝓbē-
tur·atqꝫ his ſub eadem quiete reſidenti
bus ternas adijciunt lectiones. Itaqꝫ
ſit vt corporeum minuentes laborē vigi-
lias ſuas maiore intentione mentis exer
ceant

Quare illuſcente die ſabbati vigilie ſtatute ſint ⁊ quare ꝑ omnem orietem abſolutio ieiunij in die ſabbato ꝓſumatur. .c.ix.

Quas a tempore predicationis
apoſtolice quo religio ac fides
chriſtiana fundata eſt per vni-
uerſum orientē. idcirco ſtatutum eſt il-
luceſcēte ſabbato debere celebrari·qꝛ do-
mino ⁊ ſaluatore noſtro ſexta ſabbati cru
cifixo·diſcipuli adhuc recēti eius paſſio
ne perculſi·peruigiles tota nocte manſe-
runt·nullatenus quietis ſomnum ocul'
ſuis indulgētes. Quobrem ex illo tempo-
re huic nocti deputata vigiliarum ſolē-
nitas vſqꝫ in hodiernum diem per vni-
uerſum orientem ſimiliter obſeruatur.
Ideoqꝫ ⁊ abſolutio ieiunij poſt vigilia-
rum laborem·totidem apoſtolicis viris in
die ſabbati ſtatuta·nō immerito preſu
mitur ꝑ vniuerſas orientis eccleſias·ſm
illam quoqꝫ eccleſiaſtes ſententiā· que li
cet habeat ⁊ aliū miſticū ſenſum·tamē
ab hoc quoqꝫ non abhorret.quo vtriqꝫ
dici.i.hebdomadi parit' ⁊ ogdoadi ean
dem partem ſolennitatis impartire pre-
cipimur·ita dicentis. Da partem his ſe
ptem·⁊ quidem his octo. Non enim ad
cōmunionem feſtiuitatis iudaice abſo-
lutio iſta ieiunij reputanda eſt. his ꝓſer-
tim qui omni iudaica ſupſtitione alieni
monſtrantur·ſed ad refectionem quā di
ximus laſſi corporis ꝑtinere·quod per to
tas anni ſeptimanas iugiter quinis die
bus ieiunans.niſi duobus ſaltem inter
poſitis refocillatū fuerit·facile laſſaſcit

ac deficit.

Cur factum ſit vt in vrbe die ſabbato ieiunetur Cap. x.

Q Uius moderaminis cauſam nonnulli in quibuſdam occidentalibus ciuitatibus ignorantes ꝛ maxime in vrbe · idcirco putāt abſolutionem ſabbati minime debere p̄ſumi · q̄ apoſtolum Petrum in eodem die contra ſymonem cōflicturum aſſerunt ieiunaſſe. Ex quo magis apparet hoc eum non cōſuetudine canonica feciſſe · ſed preſenti potius neceſſitate conflictus. Siquidem ꝛ ibi ꝓ hac eadem re non generale ſed ſpeciale videt̄ petrus diſcipulis ſuis ieiunium indixiſſe. Quod vtiq̄ non feciſſet ſi ſciſſet illud canonica cōſuetudine ſolere ſeruari. idem proculdubio etiam dn̄ico die paratus indicere ſi certaminis ipſius in eum competiſſet occaſio · nec tamen ex hoc ſtatim canonica fuiſſet ieiunij regula ꝓmulganda. quod non generalis obſeruatio ſtatuerat · ſed vt ſemel fieret ratio neceſſitatis extorſerat.

In quo dominice diei ſolennitas ab aliorum dierum conſuetudine diuerſa teneatur. Ca. xi.

V Erum ne hoc quidem ignorandum · die dn̄ico vnam tantummodo miſſam ante prandium celebrari. in qua pſalmorum atq̄ orationum ſeu lectionū ꝓ ipius collecte vel cōmunionis dominice reuerētia ſolennius aliquid ac ꝓpenſius impendentes · in ipſa tertiam ſextam q̄ pariter conſummatam reputant. Itaq̄ fit vt de orationum obſequijs nihil imminuat̄ adiectiōe ſcȝ lectionum. ꝛ nihilominus differentia q̄dam vel remiſſio videatur fratribus indulgeri ꝓ reuerentia dn̄ice reſurrectionis pre cetero tempore · que ꝛ toti⁹ ſeptimane videatur obſeruantiā relaxare · et pro hac ipſa que intermiſcet̄ quadam differentia eundem diem velut feſtiuū prouocet rurſum ſolenni⁹ expectari · min⁹ q̄ faciat hebdomadis venture ieiunia huius expectatione ſentiri. Semper enim equanimius quelibet fatigatio ſuſtinet̄. ꝛ ſine faſtidio labor impenditur · ſi interiecta ei viciſſitudo quedā vel operi immutatio qualiſcunq̄ ſuccedat.

Quibus diebus cum cena fratribus exhibetur · accedētibus ad refectionem pſalmus nō dicatur ſicut fieri in prādijs ſolet. Cap. xij.

D Enique etiam in ipis diebus · id eſt ſabbato vel dominica ſeu feriatis temporibus quibus pariter prādium ꝛ cena ſolet fratribus exhiberi · pſalmus ad veſperam non dicitur · id eſt nec cum accedunt ad cenam · nec cū ab ea conſurgūt · vt ſolet fieri in ſolennibus prandijs · vel canonica ieiuniorū refectione · quam et precedere conſuetudinarij pſalmi ſolent ꝛ ſubſequi. ſed tātūmodo ſimplici oratione facta accedunt ad cenam · eamq̄ rurſum conſurgentes ab ipa ſola oratione concludunt · quod ſcȝ extraordinaria ſit inter monachos iſta refectio · nec omnes ad eam conueniri cogantur. niſi aut peregrini qui ſuperuenerint fratres · aut hi quos infirmitas corporis aut ꝓpria inuitat voluntas

Explicit de canonico diurnarum orationum ꝛ pſalmorum modo liber tertius

Incipiunt capitula libri quarti de inſtitutis renunciantium. Cap. primū

P Roemium.
ij Qua ratione vſq̄ ad vltimam ſenectutem apud eos in cenobijs perſeuerent
iij Quo examine probetur qui in cenobio ſuſcipiendus eſt.

iiij Quare qui ſic in monaſterio recipiuntur.

v Cur hi qui renunciant ſuſcepti ī monaſterijs propria veſtimēta deponant: et ab abbate alijs induantur

vi Qua cauſa veſtimenta renunciantium cū quibus ingreſſi ſūt monaſteriū a diſpenſatore ſeruentur

vij Cur in monaſterio ſuſcepti non permittantur ſtatim congregationi fratrum commiſceri: ſed xenodochio ante tradantur

viij Quibus primum inſtitutis iuniores exerceantur vt ad ſuperandas omnes concupiſcentias ꝑficiant

ix Quare iunioribus imperetur: vt ſeniori ſuo nihil de cogitationibus ſuis ſubtrahant

x Quanta obedientia iunioribus etiam in naturali neceſſitate tribuatur.

xi Cuiuſmodi cibus apud eos delicatiſſimus habeatur

xij Quod ad ſonitum pulſantis oſtium nihil operis non omittant ſtudio celeriter accurrendi.

xiij Quod criminoſum habeatur ſi aliquid vel viliſſimum quiſpiam ſuum dixerit

xiiij Quod licet multa pecunia de vniuſcuiuſque opere congeratur: nullus tamē preſumat excedere ſtatute ſufficientie parcitatem

xv De immodico apud nos ſtudio habendi

xvi De regulis diuerſarū correptionum.

xvij Quibus autoribus ſit inuentū vt reficiētibus fratribus ſacre lectiones in cenobijs recitentur et quantum apud egyptios ꝓhibeatur ſilentium.

xviij Quod illicitum ſit extra menſam cōmunem quicquā cibi potuſve guſtare.

xix Quemadmodum per paleſtinam vel meſopotamiam quotidiana fratribus exhibeantur obſequia.

xx De tribus lēticule granis ab economo repertis.

xxi De ſpontaneo quorundā fratrū miniſterio

xxij De egyptiorum typo qui eſt ſuꝑ quotidianis fratrum ſtatutus obſequijs.

xxiij De obedientia abbatis iohānis per quam vſque ad prophetie ꝓfectus eſt gratiam.

xxiiij De ligno itaque arido quod idem abbas iohannes ad arbitriū ſenioris ſui quaſi adolendū rigare non deſtitit.

xxv De proiecto ab abbate iohanne vaſe vnico olei ad ſenioris imperium.

xxvi Quemadmodū abbas iohānes ſuo obedierit ſeniori ad aduoluendum ſaxum quod nec a multis quidem poſſibile erat moueri.

xxvij De humilitate et obedientia abbatis mucij qua in proijciēdo in fluuium paruulo filio ex precepto ſenioris non heſitauit implere.

xxviij Quemadmodum reuelatum ſit abbati de patre mucio op⁹ cuz abraham feciſſe: et quod defuncto eidem abbati idem pater muci⁹ in monaſterij adminiſtratione ſucceſſerit

xxix De obedientia fratris qui decem ſportas circūferens publice diſtraxit ad abbatis imperium.

xxx De abbatis pynufij humilitate qui relicto cenobio celeberrimo cui preſbiter p̄erat longinquū monaſterium in quo velut inci

piens ſuſciperet deſiderio ſubiectionis expetijt.

xxxi Quemadmodum abbas pynuſius reductus in monaſterium ſuum modico tempore commoratus iterum fugerit in partes ſyrie.

xxxij Que precepta dedit idez abbas pynuſius fratri quez in ſuo monaſterio ſub noſtra recipiebat preſentia.

xxxiij De ſicut magna remuneratio monacho debetur ſcd̄m inſtitutionem patrum laborāti·ita ⁊ pena ſimiliter tribuatur·et idcirco nō debeat quis facile admitti in monaſterio

xxxiiij De abrenūciatio noſtra nihil ſit aliud q̄ꝫ mortificatio et imago crucifixi.

xxxv De crux noſtra timor domini ſit.

xxxvi De renunciatio noſtra nihil proſit ſi ijſdē quibus renūciauim⁹ implicemur.

xxxvij De diabolus noſtro fini ſemper inſidietur· et nos eius caput iugiter obſeruare debeamus

xxxviij De renunciantis preparatione aduerſum temptationes. et de paucis imitandis.

xxxix Quo ordine quis ad perfectiōez valeat peruenire· per quam de timore dei ad charitatem conſequenter aſcendat

xl De non debeat monachus exempla perfectionis a multis expetere, ſed ab vno vel a paucis.

xli Quarum debilitatum ſimilitudinez ſuſcipere debeat qui in cenobio cōmoratur.

xlij De bonum patientie ſue nō debeat monachus de aliorum ſperare virtute· ſed de ſua longanimitate

xliij Recapitulatio expoſitionis per quam monachus ad perfectionem poſſit aſcendere

Expliciunt capitula

Incipit liber quartus de inſtitutis renunciantium.

Capitulū primum

DE canonico mō pſalmorū atqꝫ orationum q̇ debeat in diurnis ꝯuenticul' p mōaſteria cuſtodiri·ad inſtitutionem eius q̇ renunciat huic mundo·narrationis nos ordine prouocante tranſimus· conditiones in primis quibus hi qui ad dominū conuerti cupiunt recipiantur in cenobijs· breui quantuꝫ poſſumus ſtudentes ſermone complecti·quedam ſcilicet de egyptiorum· quedam de tabenenſiotarum regulis admiſcentes·quorum ī thebayde ē cenobiū·quanto numero populoſius cunctis· tanto conuerſationis rigore diſtrictius. Siquidem in eo pluſq̄ꝫ quinqꝫ milia fratrum ſub vno abbate reguntur· tantaqꝫ ſit obedientia hic tam prolixus monachorum numerus omni euo ſeniori ſuo ſubditus· quanta nō poteſt apud nos vnus vni vel obēdire per modico tempore vel preeſſe.

Qua ratione vſqꝫ ad vltimam ſenectutē apud eos in cenobijs perſeuerent. Cap.ij.

Quorum tam longa perſeuerātia ⁊ humilitas atqꝫ ſubiectio quemadmodum tam diuturna perduret·qua de inſtitutione formet᷑·per quam vſqꝫ ad incuruam ſenectā in

cenobio perſeuerent· opinor nos nō omnia debere perſtringere. Tāta nanq͂ȝ eſt. quātā nemine in monaſterijs nr̄is igreſſum ne anno q̄de integro tenuiſſe memi mimus· vt cum renunciationis eorū primordia viderimus· cōſequens fuiſſe intelligamus vt ī tam ſublimia perfectionis faſtigia talium virorū fundamenta conſurgerent.

Quo examine probetur qui in cenobio ſuſcipiendus eſt. Cap. iij.

Igitur ambiens quis intra cenobij recipi diſciplinam. non ante prorſus admittitur· quā diebus decem vel eo amplius pro foribꝫ excubans· indicium perſeuerantie ac deſiderij ſui pariterq͂ȝ humilitatis ac pacientie demonſtrauerit Cunctꝫ omniū preterceuntium fratrum genibus prouolutus· ⁊ ab vniuerſis de induſtria refutatus atq͂ȝ deſpectus· tanq͂ȝ qui nō religionis ſed neceſſitatis obtentu monaſteriū optet intrare· iniurijs quoq͂ȝ et exprobrationibus multis affectus· experimentū dederit conſtātie ſue· qualiſq͂ȝ futurus ſit in temptatōnibus opprobriorum tolerantia declarauerit· atq͂ȝ ita fuerit exploratoo mentis ardore ſuſceptus. diligētia ſumma perquiritur ne de priſtinis facultatibꝫ ſuis inheſerit ei vel vnius nūmi contagio. Sciunt enim eum ſub monaſterij diſciplina diuturnum eſſe non poſſe. ſed ne humilitatis quidē aut obedientie a p̄rehenſurum eſſe virtutē· nec vlla cenobij paupertate ac diſtrictione contentum fore· ſi in conſcientia eius pecunie quātulūcūq͂ȝ latitauerit. ſȝ vbi primum exorta fuerit qualibet occaſiōe commotio· fiducia ſtipis illius animatū continuo de monaſterio velut funda rotante fugiturum.

Quare qui in monaſterio recipiuntur. Cap. iiij.

Et idcirco ne vſibus quidem cenobij profuturas ſuſcipere ab eo pecunias acquieſcunt. Primum ne cōfidentia huius oblationis inflatus· nequaq͂ȝ ſe pauperioribus fratribus coequare dignetur· tum ne per hanc elationem nullatenus ad humilitatem chriſti deſcendēs· cum in diſciplina cenobij non poſſit perdurare· egreſſuſq͂ȝ exinde ea que in principio renunciationis ſue ſpiritali feruore ſuccenſus intulerat ⁊ tepefactus poſtea non ſine iniuria monaſterij ſacrilego ſpiritu recipere atq͂ȝ exigere moliatur. Quod omnimodis obſeruari debere. multis ſunt experimentis frequenter edocti. Nam per alia minus cauta monaſteria ſimpliciṫ quidam ſuſcepti· decis q̄ intulerāt q̄q͂ȝ in dei opere fuerant diſpenſata· cum ingēti poſt blaſphemia redibitionem poſcere temptauerunt.

Cur hi qui renunciant ſuſcepti in monaſterijs ꝓpria veſtimenta deponant. ⁊ ab abbate alijs induantur Capitulū .v.

Quamobrem ita nudatur quiſq͂ȝ cum receptus fuerit omni p̄ſtina facultate· vt ne ipm̄ quidē quo opertus eſt indumentum habere permittatur vlterius· ſed in concilio fratrū productus in mediū exuatur proprijs· ac per manus abbatis induatur monaſterij veſtimentis· vt per hoc ſe non ſolū vniuerſis rebus ſuis antiquis nouerit ſpoliatum· verumetiam omni faſtu depoſito mundiali· ad chriſti paupertatē ⁊ inopiam deſcēdiſſe· iamq͂ȝ opibus ſuſtentandum non ſeculi arte queſitis. nec de infidelitate priſtina reſeruatis. ſed de ſanctis ac pijs monaſterij largitionibꝰ militie ſue ſtipendia percepturū· atq͂ȝ inde ſe deinceps veſtiendum alendumq͂ȝ cognoſcēs· ⁊ nihil habere ⁊ nihilominꝰ de craſtino non eſſe ſollicitū ſcd̄m euangelij diſcat ſententiā· nec erubeſcat pau-

qualiter recipiuntur novicij

ꝑibꝫ id eſt corꝑori fraternitatꝭ equari·
quibus connumerari chriſtus ⁊ quorũ
ſe fratrẽ nõ erubuit nũcupare. q̇n poti⁹
glorie domeſticis eius factũ ſe eẽ ꝯſortẽ

Qua cauſa veſtimenta renunciantium cum quibus ingreſſi ſunt monaſteriuꝫ a diſpenſatore ſeruentur. Cap.vi.

Illa vero que depoſuit veſtimẽta economo cõſignata tamdiu reſeruantur· donec profect⁹ et
conuerſationis eius ac tolerantie virtu-
tem diuerſis temptationibus ac proba-
tionibus euidenter agnoſcant Et ſiqui
dem poſſe eum inibi ꝑdurare tempore ꝓ-
cedẽte perſpexerint· ⁊ ĩ eodem quo cepit
feruore ꝑſiſtere· indigentibus eadem lar
giuntur. Sin vero quoddam ex eo mur
murationis vitium· vel parue cuiuſlibet
inobedientie culpã ꝓceſſiſſe deꝓhẽderit·
exuẽtes eũ monaſterij q̇bꝫ indutus fuerat
veſtimẽtꝭ· ⁊ antiq̇s reueſtitũ veſtimẽtꝭ q̄
fuerãt ſeq̄ſtrata depellũt. Nullũ ceteni
fas eſt cum illis que accepit abſcedere:
nec quẽq̃ꝫ patiuntur illis adhuc indui:
quem ſemel ab inſtitutiõis ſue regula te
puiſſe peruiderint. Unde etiam copia
nulli penitus palam diſcedendi ꝯcedit·
niſi aut in morem ſerui fugacis captans
denſiſſimas tenebras nocte diffugiat.
aut certe hoc ordine et profeſſione indi-
catus indignus. cum confuſione ⁊ nota
coram cunctis fratribus depoſita veſte
monaſterij expellatur

Cur in monaſterio ſuſcepti nõ ꝑmittatur ſtatĩ congregationi fratrũ cõmiſceri. ſꝫ xenodochio ante tradantur. Cap·vij.

Cum igitur quis ſuſceptus et
hac perſeuerantia quam dixi
mus comprobatus ac depoſi
tis ꝓprijs veſtimentis habitu monaſte-
riali fuerit accinctus. non ſtatim congre
gationi fratrũ commiſceri permittitur.
ſed deputatur ſeniori qui ſeorſuꝫ haud
longe a veſtibulo monaſterij ꝯmanens.
habet curam peregrinorum ⁊ aduenien
tium deputatam· eiſqꝫ omnem diligen-
tiam ſuſceptionis ⁊ humanitatis impẽ
dit· Cumqꝫ ibidem integro anno deſer-
uiens abſqꝫ vlla querela ſuum circa ꝑe-
grinos exhibuerit famulatum· imbutuſ
per hoc prima inſtitutiõe humilitatꝭ ac
patientie atqꝫ in ea longa exercitatiõe ꝓ
cognitus· admiſcendus ex hoc cõgrega-
tioni fratrum. alij traditur ſeniori q̇ de
cem iunioribꝫ preeſt· quos ſibi creditos
ab abbate inſtituit pariter· ⁊ gubernat.
ſcḋm illud ſcꝫ quod ordinatũ in exodo
legimus ꝑ moyſen.

Quibus primum inſtitutis iuniores exerceantur. vt ad ſupãdas oẽs cõcuꝑias ꝓficiãt. C.viij

Cuius hec erit ſollicitudo ⁊ eru
ditio principalis· per quam iu
nior introductus aſcendere cõ-
ſequenter etiã culmina perfectiõis ſum-
ma preualeat· vt doceat eum primitus
ſuas vincere voluntates· quem ſtudioſe
in his ac diligenter exercens· hec illi ſem-
per imperare de induſtria curabit· que
ſenſerit animo eius eſſe contraria. Mul
tis ſiquidem experimentis edocti· t̄dũt
monachum et maxime iuniores ne vo-
luptatem quidem concupiſcentie ſue re-
frenare poſſe· niſi prius mortificare per
obedientiam ſuas didicerit voluntates
Ideoqꝫ pronunciant nullatenus preua
lere vel iram vel triſticiam vel ſpiritũ for
nicatiõnis extinguere· ſed nec humilita-
tem cordis veram· nec cum fratribꝫ vni-
tatem perpetuaꝫ· nec firmã diuturnãqꝫ
poſſe retinere concordiam. ſed nec ĩ ceno
bio quidẽ diutius perdurare eum. qui
pri⁹ voluntates ſuas ñ didicerit ſuꝑare

Quare iunioribus imperetur vt ſeniori ſuo nihil de cogitationibus ſuis ſubtrahant. Ca.ix.

His igitur inſtitutis eos quos
initiant velut elemẽtis quibuſ-
dam ac ſillabis imbuere ad ꝑ-
fectionem atqꝫ informare feſtinant· per
hec ad liquidum diſcernentes· vtrum fi-
cta ⁊ imaginaria an vera ſint humilita-

te fundati. Ad quod vt facile valeant ꝑ-
uenire conſequenter inſtituūtur nullas
penitus cogitationes prurientes in cor-
de pernicioſa confuſione celare· ſed con-
feſtim vt exorte fuerint· eas ſuo pateface
re ſeniori. nec ſuper earum iudicio q̇cq̄ꝫ
ſue diſcretioni committere· ſed illud cre-
dere malum eſſe vel bonū quod diſcuſſe-
rit ac pronunciauerit ſenioris examen.
Itaqꝫ fit vt in nullo circūuenire iuuenē
callidus inimicus velut inexpertū igna-
rumqꝫ preualeat· nec vlla fraude decipe
quē ꝓuidet non ſua ſꝫ ſeniorꝝ diſcretiōe
muniri· ⁊ ſuggeſtiones ſuas velut igni-
ta iacula quecunqꝫ in cor eius iniecerit.
vt ſeniorem celet non poſſe ſuaderi. Ali-
ter quippe ſubtiliſſimus diabolus illu-
dere vel deiicere iuniorem nō poterit ni-
ſi cum eum ſeu per arrogantiā ſiue ꝑ ve-
recundiam ad cogitationum ſuarum ve-
lamen illexerit. Generale nāqꝫ ⁊ euidēs
indicium diabolice cogitationis eſſe pro-
nunciant· ſi eam ſeniori confundamur
aperire·

Quanta obedientia iunioꝝ etiam in naturali neceſſitate tribuatur. Cap̄. x.

POſt hec tanta obſeruantia obe-
dientie regula cuſtoditur· vt iu-
niores abſqꝫ prepoſiti ſui ſcien-
cia vel ꝑmiſſu non ſolum non audeant
cellam ꝓgredi· ſed ne ipſi quidem cōmu-
ni ac naturali neceſſitati ſatiſfacere ſua
auctoritate preſumant Sicqꝫ vniuerſa
complere quecunqꝫ fuerint ab eo prece-
pta· tanq̄ꝫ ſi a deo ſint celitus edita ſine
vlla diſcuſſione feſtinant· vt non nunq̄ꝫ
etiam impoſſibilia ſibimet impꝛata ea fi-
de ac deuotione ſuſcipiant. vt tota vir-
tute ac ſine vlla cordis heſitatione perfice-
re ea aut conſummare nitant̄· ⁊ nec ī poſ
ſibilitatē quidem precepti pro ſeniorꝝ ſui
reuerentia metiantur. De quorū obediē-
tia ſpeciatim nūc dicere pretermitto. Ex-
emplis enim eam ipſis paulo poſt trade-
re ſuo loco diſponimꝰ. ſi dn̄s nobis ora-
tionibus veſtris dederit cōmeatū. Nūc
inſtituta cetera proſequamur· ꝑtermittē-
tes illa contexere que in hac regione vel
tradi monaſterijs vl̄ ab ipſis nequeūt cu-
ſtodiri· ſicut in prefaciuncula noſtra fa-
cturos nos eſſe promiſimus· quod ſcili-
cet nec laneis indumentis vtantur ſed li-
neis tantū· ⁊ ne ipſis quidem duplicibus
quibus vicaria prepoſitus vnuſquiſqꝫ
ſue decanie ſubminiſtrat cum illa quibꝫ
veſtiti ſunt ſordiuiſſe conſpexerit

Cuiuſmodi cibus apud eos delicatiſſimus habeatur. Cap̄. xi.

ILlud quoqꝫ arduum atqꝫ ſub-
lime genus continentie ſilentiō
pretermittētes· in qua ſumme re-
putant̄ delitie ſi herba ſale condita quā
lapſaniū vocāt aqua diluta ad refectiō
nem fratribꝫ apponatur· aliaqꝫ complu-
ra his ſimilia que in hac prouincia nec
aerum temperies· nec qualitas noſtre fra-
gilitatis admittit· illa tantummō proſe
quar que nulla carnis infirmitas non ſi-
tus loci poterit impedire. ſi ea non fragi-
litas anime ac tepor mentis adueuerit.

Vt ad ſonitum pulſantis oſtiū nihil operis nō omittāt ſtudio celeriter accurrendi· Cap̄. xij.

ITaqꝫ ꝯſidētes inť cubilia ſua
⁊ operi ac meditationi ſtudium
pariter impendentes· cum ſoni-
tum pulſantis oſtiū ac diuerſorum cellu-
las ꝑcutientis audierint ad orationem
eos ſcꝫ ſeu ad opus aliquod inuitantis·
certatim e cubilibus ſuis vnuſquiſqꝫ ꝓ-
rumpit· ita vt is qui opus ſcriptoris ex-
ercet· quā repertꝰ fuerit inchoaſſe litterā
finire non audeat· ſed in eodem puncto
quo ad aures eius ſonitus pulſantꝫ ad-
uenerit· ſumma velocitate ꝓſiliēs· ne tā-
tum quidem more interponat quantum
cepti apicis conſummet effigiem· ſꝫ im-
perfectam lineam littere derelinquens·
nō tam operis compendia lucra ve ſecte-
tur· q̄ꝫ obedientie virtutem exequi toto
ſtudio atqꝫ emulatione feſtinet. Quam
non ſolum operi manuū ſeu lectioni vel
ſilentio ⁊ quieti celle· verumetiā cunctis

virtutibus ita preferunt· vt huic iudicent omnia poſtponenda· et vniuerſa diſpendia ſubire contenti ſint· dum modo hoc bonum in nullo violare videantur.

Quod criminoſum habeatur ſi aliquid vel viliſſimum quiſpiam ſuum dixerit. Cap. xiij.

Illam ſane virtutem inter ceteras eorum inſtitutiones vel commemorare ſuperfluum puto· quod ſcilicet nulli ciſtellam· nulli peculiarem ſportellam liceat poſſidere· nec tale aliquid quod velut proprium retinens ſuo debeat communire ſignaculo. Quos ita nouimus omni ex parte nudos exiſtere· vt preter colobium· maforten· caligas· melotem· ac pſiathium· niehil amplius habeant· cum in aliis quoque monaſteriis in quibus aliquid remiſſius indulgent· hanc regulam videamus ſtrictiſſime nunc vſque ſeruari· vt ne verbo quidem audeat quis dicere aliquid ſuum. magnumque ſit crimen ex ore monachi proceſſiſſe codicem meum. tabulas meas· grafium meum. tunicam meam· caligas meas· pro quo hoc digna penitentia ſatiſfacturus ſit· ſi caſu aliquo per ſubreptionem vel ignorantiam huiuſmodi verbum de ore eius effugerit.

Quod licet multa pecunia de vniuſcuiuſque opere congeratur. nullus tamen preſumat excedere ſtatute ſufficientie parcitatem. Ca. xiiij.

Et cum tantos vnuſquiſque eorum quotidie de opere ac ſudore proprio redditus pferat monaſterio· vt ex his ſuſtentare non ſolum ſuam valeat parcitatem verumetiam vſibus poſſit exuberare multorum. in nullo tamen inflatur· nec ſibi de tanto operis ſui queſtu ac ſudore blanditur· ſed preter duo paximacia que tribus vix denariis ibidem diſtrahuntur. nihil ſibimet amplius vnuſquiſque preſumit. Inter quos nullum peculiare opus. quod pudet dicere· quodque in noſtris monaſteriis vtinam fieri neſciremus· non dicam effectu· ſed ne cogitatione quidem ab aliquo penitus affectatur. Cunque totam enthecam cenobii ſuam credat eſſe ſubſtantiam· cunctiſque rebus vt omnium dominus omnem curam ſollicitudinemque impendat ad retinendam nihilominus arrepte nuditatis virtutem· quam ſtudet ad finem vſque perfecte atque inuiolabiliter cuſtodire. ita ſemetipſum a cunctis extraneum et ex omnibus iudicat alienum· vt tanquam peregrinum ſe gerat· et incolam iſtius mundi· alumnumque ſe potius monaſterii reputet ac miniſtrum quam dominum cuiuſcunque rei preſumat.

De immodico apud nos ſtudio habendi. Ca. xv.

Ad hec nos miſerabiles quid dicemus· qui in cenobiis commorantes: ac ſub abbatis cura et ſollicitudine conſtituti· peculiares circumferimus claues· omnique profeſſionis noſtre verecundia et confuſione calcata. etiam anulos quibus recondita preſignemus in digitis palam geſtare nos non pudet· quibus non ſolum ciſtelle vel ſporte· ſed ne arce quidem vel armaria. ad ea que congerimus vel que egreſſi de ſeculo reſeruauimus condenda ſufficiunt. Qui que ita nonunquam pro viliſſimis nullique rebus accendimur· eas dumtaxat velut proprias vendicantes· vt ſi quis vel digito quicquam ex his contrectare preſumpſerit· tanta contra eum iracundia ſuppleamur· vt commotionem cordis noſtri a labiis ac tota quidem corporis indignatione reuocare non poſſimus. Sed pretermiſſis noſtris viciis· et his que nec commemorari quidem dignum eſt ſilentio editis· ſecundum illud eloquii· non loquatur os meum opera hominum. virtutes potius que apud illos ſunt· et hec que nos quoque omni ſtudio debemus appetere· cepto narrationis ordine proſequamur· ipaſque iam regulas ac typos curſim breuiterque ponamus· vt peruenientes poſt hec ad quaſdam actus et opera ſeniorum que ſtudioſe memorie mandare diſponimus· hec que noſtra expoſitione digeſta ſunt velut teſtimoniis validiſſimis roboremus· vniuerſa que diximus exemplis eorum potius ac vite auctoritate firmantes.

De regulis diuerſarum corre

ptionum Ca·xvi·

SI quis igitur gillonem fictilez
quē baucalē nuncupant. aut
huiuſmōi aliud caſu aliq̊ frege
rit· aut ꝑdiderit aliquid· nō aliter negli
gentiam ſuam qu ā publica diluet peni
tentia, cunctiſqꝫ in ſynaxi fratribus con
gregatis, tamdiu proſtratus in terrā ve
niam poſtulabit· donec orationum con
ſummetur ſolennitas· impetraturus eaz
cum iuſſus fuerit abbatis iudicio de ſo
lo ſurgere, Eodem modo ſatiſfaciet q̇ſ
quis ad opus aliquod accerſitus vl' ad
congregationem ſolitā tardius occurre
rit, aut ſi decantans pſalmum vl' modi
cuz titubauerit, Similiter ſi ſuperfluo·
ſi durius, ſi contumacius reſpōderit· ſi
negligentius obſequia iniūcta comple
uerit· ſi vel leuit' murmurauerit· ſi lectio
nem operi vel obedientie preferens offi
cia ſtatuta ſegnius fuerit executus· ſi di
miſſa ſynaxi non concitus ad cellam re
currere feſtinauerit. ſi cum aliquo vel ad
modicum ſubſtiterit· vel ſi ad punctū tē
poris vſpiam ſeceſſerit. ſi alterius tenue
rit manum· ſi cum illo qui cellule ſue co
habitator non eſt confabulari quantu
lumcūqꝫ preſumpſerit· ſi orauerit cum il
lo qui eſt ab oratione ſuſpenſus· ſi parē
tum quempiam vel amicorū ſeculariuz
viderit· vl' collocutus eis ſine ſuo fuerit
ſeniore. ſi epiſtolaz cuiuſcūqꝫ ſuſcipere
ſi r̄ſcribere ſine abbate ſuo temptauerit.
Huc uſqꝫ ⁊ in huiuſmodi ac ſimilibus
admiſſis, ꝓcedit animaduerſio ſpirital'.
Reſidua vero que apud nos indifferen
ter admiſſa· a nobis quoqꝫ reprehenſibi
lius ſuſtinent'· id eſt apta conuicia· mani
feſti contemptus. cōtradictiones tumi
de. libera ⁊ effrenata proceſſio· familiari
tas apud feminas. ire· rixe· ſimultates ⁊
iurgia· operis peculiar' preſumptio· phi
largyrie cōtagio· affectus atqꝫ poſſeſſio
rerū ſupfluarum que a ceteris fratrib'
nō habentur· extraordinaria ac furtiua
cibi refectio· ⁊ his ſimilia· non illa īcrepa
tione quā diximus ſpiritali. ſed vel pla
gis emendant'· vel expulſione purgant'.

Quibus autoribus ſit inuētū vt reficiētibus fratribus ſacre lectiones in cenobijs recitētur ⁊ quantū apud egyptios ꝓbeatur ſilentium Cap̄. xvij.

ILlud autē vt reficientibus fra
trib' ſacre lectiones in cenobijs
recitent'. non de typo egyptioꝝ
ꝓceſſiſſe· ſed de cappadocum nouerim'.
Quos nulli dubium eſt non tam ſpi
ritalis exercitationis cauſa qꝫ compe
ſcende ſuperflue ocioſeqꝫ confabulatio
nis gratia· ⁊ maxime contentionū q̄ ple
rumqꝫ ſolent in cōuiuijs generari· h' ſta
tuere voluiſſe· videntes eas aliter apud
ſe non poſſe cohiberi; Apud egyptios ei
vel maxime tabennēſiotas tantū ſilentiū
ab omnibus exhibet'· vt cum in vnū tan
ta numeroſitas fratrum refectionis ob
tentu cō ſederit· nullus nec mutire q̇dez
audeat ꝓter eum qui ſue decanie preeſt.
Qui tamen ſi quid menſe ſupinferri vl'
auferri neceſſariū eſſe peruiderit. ſonitu
potius qꝫ voce ſignificat. Tantaqꝫ ve
ſcentib' eis ſilentij huius diſciplina ſ̄ua
tur· vt cucullis vltra oculoꝝ palpebras
demiſſis· ne ſcꝫ liber aſpectus habeat cu
rioſius copiam euagandi· nihil ampli'
intueātur qꝫ menſam. ⁊ appoſitos in ea
vel quos ex ea capiunt cibos· ita vt quē
admodum vel quātum reficiat ali' nul
lus inuicem notet. **Qꝫ illicitum ſit extra menſaz cōmunem quicqꝫ cibi potuſve guſtare. Cap̄. xviij.**

ANteqꝫ vel poſtqꝫ legitimaz cō
munemqꝫ refectionem percipi
ant ſumma cautione ſeruatur
ne extra menſam quicqꝫ cibi penitus ori
ſuo quiſquā indulgere preſumat· vt in
cedentibus ꝑ hortos ⁊ pomaria· cū paſ
ſim blandeqꝫ per arbores poma penden
tia nō ſolū obijciant ſe pectorib' trāſeū
tium· verumetiam ſtrata per terram con
culcāda pedibus offerant· atqꝫ ad colli
gendum parata facile ad conſenſum cō
cupiſcentie illicere valeant intuentes· et

De inſtitutis renunciantium

oportunitate vel copia quiuis diſtrictos atqꝫ abſtinentiſſimos ad ſui deſiderium prouocare ſacrilegum ducatur non modo quicqꝫ ex his degustare verumetiam manu contingere abſqꝫ eo quod palã cunctis in cõmune reficientibus exhibetur ⁊ ad percipiendũ economi diſpenſatione per fratrum obſequia publice miniſtratur

Quemadmodum per paleſtinam vel meſopotamiam quotidiana fratribꝰ exhibeantur obſequia Cap̄. xix.

Nequid ſane de inſtitutis cenobiorum pretermiſiſſe videamur. quemadmodũ quotidiana fratribꝫ etiã ꝑ alias regiones exhibeant̃ obſequia. cõmemorandum breuiter puto Per cunctam nanqꝫ meſopõtamiã. paleſtinam ⁊ capadociam ac totum orientem. ſingulis hebdomadibꝫ viciſſim fratres ad hec officia ſibi reddenda ſuccedunt. ita vt ſcd̄m cenobij multitudinem. miniſtrorũ quoqꝫ numerus deputetur. Que explere tanta deuotione ⁊ humilitate properant. quanta nullus ſeruorum diriſſimo dn̄o ac prepotẽti exhibet ſuum famulatũ. ita vt ne iſtis quidem ſolis contenti obſequijs que canonico iure ſoluunt̃. etiam nocte ſurgentes illos quibꝫ ſpecialiter hec manet cura ſtudio ſuo releuent. et ea que ab ipſis perficiẽda ſunt furtim ꝓuenientes implere ꝯ̄tẽdãt. Has autẽ ſeptimanas vnuſquiſqꝫ ſuſcipiens. vſqꝫ ad cenam dominici diei miniſtraturus obſeruat. Qua peracta miniſterium totius hebdomadis ita cõcluditur. vt hi quibus ſuccedẽdum eſt. cõuenientibus in vnum fratribꝫ ad concinẽdos pſalmos q̄s q̇eturi ex more decãtant. omnibus in ordine pedes lauent. hanc ſcꝫ ab eis pro labore totiꝰ ſeptimane benedictionis mercedem fideliter expetentes. vt eos explentes mandatum chriſti emiſſa generaliter ab omnibus fratribus oratio proſequat̃. que vel ꝓ ignorationibus intercedat vel ꝓ admiſſis humana fragilitate peccatis. ⁊ commẽdet deo velut ſacrificiũ pingue conſummata eorũ deuotionis obſequia. Itaqꝫ ſecũda ſabbati poſt matutinos hymnos alijs rurſum ſuccedentibus vtenſilia in quibus miniſtrauerãt ac vaſa conſignant. que tanta ſollicitudine curaqꝫ ſuſcipientes cuſtodiũt. ne quid ex eis imminuatur vel pereat. vt credãt ſe etiam pro minimis quibuſqꝫ vaſis tanqꝫ ꝓ ſacroſanctis rationem non ſolum diſpenſatori p̄ſenti ſed etiam dn̄o reddituros. ſi forte aliquid ex eis negligentia eorũ fuerit imminutum. Cuius diſcipline qui modus ſit vel quãta fide ⁊ cautione ſeruet̃. vno teſtimonio qđ exempli gratia ponã poteritis agnoſcere. Sicut enim ſtudemꝰ ſatiſfacere veſtro feruori. quo plenã vniuerſorum cognitionem deſiderãtes. etiã ea que optime noſtis hoc libello vobis cupitis iterari. ita veremur menſuram breuitatis excedere

De tribus lenticule granis ab economo repertis. Cap̄. xx.

In ſeptimana cuiuſdam fratris cum preteriens economus tria lenticule grana vidiſſet iacere ĩ terra. que hebdomadario feſtinanti dũ ea preparat coctioni inter manus cũ aq̄ qua diluebant̃ elapſa ſunt. confeſtim ſuper hoc abbatẽ ꝯſuluit. A quo velut int̃uerſor neglectorqꝫ ſacri peculij iudicatus. ab oratione ſuſpenſus eſt. Cuiꝰ negligentie reatus nõ aliter ei remiſſus eſt. niſi eum publica penitẽtia diluiſſet. Nõ ſolum enim ſeipſos nõ eſſe ſuos. ſed etiam omnia que ſua ſunt credunt dn̄o conſecrata. Propter quod ſi q̇d fuerit in monaſterio ſemel illatum. vt ſacroſanctum cũ omni decernũt reuerentia debere tractari. Tantaqꝫ fide vniuerſa procurant atqꝫ diſpenſant. vt etiam ea q̄ deſpectui habent̃ paruaqꝫ reputãt̃ ac vilia. ſi vel loco mouerit vl' cõpetentiꝰ collocauerit.

negligẽtia nõ neg[illegible]

ſigillonem aqua impleuerīt· ſi ex eo cuiq̄ obtulerint ad bibendum· ſi tenuem feſtucam de oratorio cella de ſubmouerīt. mercedem ſe conſecuturos a domino tota credulitate confidant.

De ſpontaneo quorundā fratrum miniſterio
Cap̄. xxi.

Nouimus fratres in quorum ſeptimana cum accidiſſet tanta lignorum penuria. vt non eſſet penitus vnde ſoliti cibi fratribus pararentur· ⁊ donec poſſent coempta deferri vt xerofagia cōtenti eſſent abbatis fuiſſet auctoritate preceptum· eſſetq̄ h̄ vniuerſis placitum· nec quiſq̄ poſſet vllū coctionis ſperare pulmētū· illos velut q̄ fructu a mercede ſui laboris ⁊ obſequij fraudarētur· ſi in ordine vicis ſuę cibos fratribus non ſcd̄m conſuetudinem paraniſſent· tantum ſibi ſpontanei operis ac ſollicitudinis indixiſſe· vt in illis aridis ac ſterilibus locis in quibus ligna niſi de fructiferis arboribus excidantur omnimodis nequeunt inueniri· nec eniȝ vt apud nos vlla reperiūtur frutecta ſilueſtria. per extenta auia diſcurrentes· et heremum quę verſus mare mortuū tenditur obeuntes. feſtucas tenues ac ſpinulas quas ventus huc illucq̄ diſperſerat· ſuo ſinu ⁊ gremijs colligētes. cunctam ſolennitatem ciborum ſpontaneis obſequijs prepararent· ita vt de ſolita prebitione nihil paterent' imminui· tanta fide hec ſua munia fratribus exhibentes· vt etiam cum illos honeſte poſſet vel lignorum excuſare penuria vel abbatis imperium· pro fructu ſuo atq̄ mercede noluerint hac abuti licentia.

De egyptiorum typo qui eſt ſuper quotidianis fratrum ſtatutus obſequijs.
Capitulū. xxij.

Hec dicta ſint ſcd̄m typum vt prefati ſumus totius orientis. quem etiam in partibus noſtris neceſſario dicimus debere ſeruari. Ceterum apud egyptios quibus maxima cura eſt operis· non eſt hebdomadarū mutua viciſſitudo· ne ſub occaſione huius officij omnes ab operis canone impediantur. ſed vni probatiſſimo fratrum cellarij vel coquine cura committitur· qui perpetuo donec vires eius vł etas admittit· iugiter opus iſtud exerceat. Nō enim magno labore corporis fatigatur· q2 nec tanta cura inter eos parandorum ciborum vel coctionis impenditur· quippe q̄ maxime xerofagijs vł homofagijs vtūt'· ⁊ apud quos ſecta ſingulis menſib9 porrorum folia· labſania· ſalfrictum oliue. piſciculi minuti ſalliti. quos illi menominia vocant. ſumma voluptas eſt.

De obedientia abbatis iohannis per quam vſq̄ ad prophetie profectus eſt gratiam.
Cap̄. xxiij.

Et quoniam hic liber de inſtitutione eſt ei9 qui renunciat huic mundo· per quam ſciliȝ introductus ad humilitatem veram ⁊ obedientiam perfectam ceterarum quoq̄ virtutum culmina poſſit aſcendere· neceſſarium reor quedam ſeniorꝝ geſta quibus per hāc eminuere virtutem· exempli gratia ſicut promiſimus explicare· de multis admodum pauca carpentes· vt ſtudentibus ſubliniora ſectari· non ſolum incitamentum ex his vitę perfecte ſed etiam ꝓpoſiti forma procedat. Quobrem duos vel tres pro libelli huius compendio de tam innumera patrum multitudine ꝓferentes ponimus. Primum abbatē iohannem qui commoratus eſt iuxta lico quod eſt opidū thebaydis. quiq̄ ꝓpter obedientię ꝟtutē vſq̄ ad ꝓphetie grām ſblimat9· ſic vniūſo claruit orbi· vt etiā regibus mundi huius merito ſuo redde

retur illuſtris. Nam cum in extremis vt
diximus thebayde partibus commane-
ret· nō ante preſumebat theodoſius im-
perator ad prepotentium bella tyranno-
rum ꝓcedere· quā oraculis illius anima
retur atqꝫ reſponſis. Quibus cōfidens
velut celitus ſibi delatis. trophea de bel
lis deſperatis atqꝫ hoſtibus reportabat.

De ligno itaqꝫ arido quod idē abbas iohannes ad arbitriuꝫ ſenioris ſui quaſi adolendum rigare non deſtitit.

Cap̄ .xxiiij.

Hic itaqꝫ beatus iohannes ab
adoleſcentia ſua vſqꝫ ad perfe
ctam ac virilem etatem ſeniori
deſeruiens· donec ille in huius vite con
uerſatione durauit· tanta humilitate in
heſit ei⁹ obſequijs· vt ipī quoqꝫ ſeni ſtu-
porem ſummum obedientia eius incute-
ret. Cuius hāc ꝟtutē vtrum de vera fi-
de ac profunda cordis ſimplicitate de-
ſcenderet· an affectaticia eſſet et quodā-
modo coacticia. atꝫ ad imperātis faciē
preberet· volens manifeſtius explorare·
quā plura ei etiā ſuperflua minuſqꝫ ne-
ceſſaria vel impoſſibilia frequentius in-
iungebat Ex quibus tria ponam. ꝑ que
manifeſtari poſſit volētibus ſcire· vl' mē-
tis eius vel ſubiectionis integritas. Sū-
pſit itaqꝫ de lignario ſuo ſenex ꝟgultū·
quod olim exciſum vſibus foci fuerat p̄
paratum. dumqꝫ coctionis retardaret
occaſio. non modo aridum· ſed ꝓpe pu-
tre iacebat temporis vetuſtate. Cumqꝫ
hoc coram ipō fixiſſꝫ in terram· precepit
aduecta aqua quotidie bis rigari· vt ſci
licet diurnis humoribꝫ radicatum· atqꝫ
per aquaꝫ ī arborem diffuſis ramis reui
uiſcens· amenitatem oculis atqꝫ vmbra
culum in eſtu feruenti ſubter reſidentibꝫ
exhiberet. Quod p̄ceptum veneratione
ſolita ſine vlla impoſſibilitatis conſide-
ratione ſuſcipiens adoleſcens· ita quoti
dianis diebus expleuit· vt aquaꝫ ꝑ duo
fere milia indeſinenter apportans· nul
latenus lignum rigare ceſſaret· atqꝫ per
totum anni ſpacium nō infirmitas cor-
poris· non feſtiuitas ſolennitatis· nō oc-
cupatio neceſſitatis vllius que illū eti-
am honeſte excuſaret ab executione man
dati· non deniqꝫ hyemis aſperitas inter-
cedens ab huius obſeruatione precepti
potuerit impedire. Cumqꝫ eius hanc ſe-
dulitatem tacitus ſenex latēter diebus
ſingulis exploraret· ⁊ videret cuꝫ ſimpli
ci cordis affectu mādatum ſuum velut
diuinit⁹ emiſſum ſine vlla permutatiōe
vultus vel rationis diſcuſſione ſeruare·
ſinceram humilitatis eius obedientiam
comprobans· pariter etiam miſerās tā
longum laborem quem per totum anni
ſpaciuꝫ ſtudio deuotionis impenderat·
ad virgultum aridum accedens· o inq̄t
iohannes miſit ne radices hec arbor an
nō? Cūqꝫ ille ſe neſcire dixiſſet· ſenex ve
lut inquirens rei veritatem· ⁊ tanq̄ꝫ tem
ptans vtrum iam ſuis radicibus nitere
tur· euulſit coram ipō leui commotione
virgultum· ſicqꝫ ꝓijciens illud· precepit
vt deinceps rigare deſineret

De proiecto ab abbate iohāne vaſe vnico olei ad ſenioris imperium.

Cap̄ .xxv.

Itaqꝫ cū huiuſmodi exercitijs
eruditus quotidie iuuenis in
hac parendi virtute ſuccreſce-
ret· ⁊ humilitatiſ eius eniteſceret gratia·
atqꝫ obediētie ſue ſuauis odor ꝑ mona-
ſteria vniuerſa fragraret· quidam fratrꝫ
probationis immo edificationis obten
tu venientes ad ſenem· cum ſubiectionē
eius quam audierant mirarent· vocās
eum repente ſenex· aſcende ait· ⁊ ſumens
lenticulam olei· que ſola in heremo ſuis
vel aduenientium vſibus liquorem pin
guedinis tenuiſſimum miniſtrabat· de-
orſum proijce per feneſtram. Quam ille
cum ad ſuperiora concitus peruolaſ-
ſet· per feneſtram proferens comminuen
dam dimiſit ad terram· parum cogitās

vel retractans precepti ineptiam· diur/nam neceſſitatem· infirmitatem corporis· penuriam ſumptuum· heremi ſqualentis anguſtias ac difficultates· in qua etiam ſi pecunia ſuppeditaret· nihilominus per dita ſpecies inueniri repararique nō poſ/ſet.

Queadmodū abbas iohānes ſuo obedierit ſeniori ad aduoluēdū ſaxum quod ne a multis quidem poſſibile erat moueri Cap. xxvi·

Alijs rurſum edificari cupientibus obediētie huius exemplo· vocās eum ſenior curre inquit iohannes· ſaxum illud huc aduolue quā totius. Qui confeſtim ſaxum immane quod turbe multe hominum vel mouere non poſſent· applicita nunc ceruice· nūc toto pectore· tanto niſu atque conatu prouoluere contendebat· vt ſudore omnium membrorum ſuorū non ſolum totum infunderet veſtimentum· ſed etiam ſaxum ipm ſuis ceruicibus humectaret; in hoc quoque parum metiens impoſſibilitatem precepti vel facti, pre reuerentia ſenioris et obſequij ſimplicitate ſincera· qua credebat ſenē tota fide nihil poſſe incaſſum ac ſine ratione precipere.

De humilitate et obediētia abbatis mucij quam in proijciendo in fluuium paruulo filio ex pcepto ſenioris non heſitauit implere. Cap. xxvij.

Ucuſque abbatis iohannis pauca dixiſſe de multis ſufficiat nūc abbatis mucij factum memoria dignum comprehendam. Hic nāque abrenunciare deſiderans huic mūdo· tam diu pro foribus monaſterij excubans perdurauit· donec immobili perſeuerātia ſua contra omnem cōſuetudinem cenobiorum cum filio ſuo paruulo qui octo circiter erat annorum vt ſuſciperētur eliceret. Cumque tandem recepti fuiſſent· cōfeſtim non ſolum diuerſis prepoſitis traditi· verumetiam celle habitatione ſeiūcti ſunt ne ſcilicet iugi viſione paruuli reminiſceretur pater ex omni ſua quam renuncians abiecerat facultate atque affectione carnali ſaltem ſibi filium ſupereſſe. et quemadmodū ſe iam diuitem non eſſe ſciebat. ita etiā patrem ſe eſſe neſciret Quod vt plenius probaretur vtrum videlicet plus faceret affectionem ſanguinis ac ſuorū viſcerū charitatem· an obediētiā et mortificationē chriſti quā renūcians quiſque pro eius debet amore preferre· de induſtria negligebatur paruulus· pannis potius quā veſtimentis indutus· ſordibus quoque ita obſitus ac fedatus. vt offendere potius quā delectare paternos oculos poſſet quotiēs ab eo fuiſſet aſpectus. ſed etiam colaphis atque alapis expoſitus diuerſorum. quas plerūque ſub obtutibus ſuis innocenti paruulo etiam gratis cernebat inferri· ita vt nunquā genas eius niſi lachrymarum ſordentibus veſtigijs videret infectas. Cumque talitur infans ſub oculis eius per dies ſingulos ageret· pro amore nichilominus chriſti et obediētie virtute rigida ſemper atque immobilia patris viſcera permanſerunt. Non enim iam reputabat ſuum filium quem ſecum pariter obtulerat chriſto. nec curabat de preſentibus eius iniurijs; ſed potius exultabat quod eas nequaquā infructuoſe cernebat tolerari· parum cogitans de lachrymis eius· ſed de propria humilitate ac perfectione ſollicitus Quam diſtrictionem mentis illius atque immobilem rigorem peruidens cenobij ſenior ad comprobandam penitus animi eius conſtantiam· cum plorare quadam die vidiſſet infantem· ſimulans ſe aduerſus eum commotum precepit patri vt tollens eum iactaret in flumen. Tunc ille velut a domino ſibi hoc preceptum eſſet· confeſtim· celeri curſu ra/

piens filiuȝ· vlnis proprijs vſqȝ ad orā fluminis adduxit iactaturus. Quod ꝑfecto ſeruore fidei ⁊ obediētie eius ſuiſſet opere conſummatuȝ· niſi procurati fuiſſent de induſtria fratres· qui ſolliciteripam fluminis obſiderent· proiectumqȝ iaȝ ⁊ quodammodo de fluminis alueo paruulum rapuiſſent. ⁊ conſummationem precepti obſequio patris ac deuotione completam· ab effectu operis atqȝ ab ipſo fine reuocaſſent.

Quemadmodū reuelatum ſit abbati de patre mucio opus eū abrahe feciſſe. ⁊ ꝙ defūcto eidē abbati idē pater mucius i monaſterij adminiſtratione ſucceſſerit Cap. xxviij.

CUius fides atqȝ deuotio intantum deo fuit accepta· vt diuīo ſtatim teſtimonio comprobata ſit. Reuelatum nanqȝ eſt cōtinuo ſeniori· hac eum obediētia abrahe patriarche opus impleſſe. Cūqȝ breui tēpe tranſacto idem abbas cenobij de mūdi hui? cōmoratione migraret ad dn̄m. hūc preponens cunctis fratribus ſucceſſorem ſibi atqȝ abbatem monaſterio dereliquit

De obedientia fratris qui decē ſportas circūferēs publice diſtraxit ad abbatis imꝑium. Cap. xxix.

NOn tacebimus etiam nobis cognitum fratrem ꝑm ſeculi huius ordinem ſumme familie. Nam patre comite ac ditiſſimo oriundus fuit· ſtudijs quoqȝ liberalibus non mediocriter inſtitutus. Qui relictis parentib? cum ad monaſteriū ꝑuolaſſet· ad comprobandā mentē humilitatem vel fidei eius ardorem· confeſtim ei a ſeniore ꝑceptum eſt· vt decē ſportas quas neceſſe nō erat publice vendicari· ceruicib? ſuis onerans diſtrahendas ꝑ plateas circūferret· adiecta cōditiōne q̄ diutius in hoc officio retineret, vt ſi forte eas vnus pariter coemere voluiſſȝ nō cederet· ſed ſingillatim eas querentibus venundaret. Quod ille tota deuotione compleuit· ⁊ omni confuſionis verecundia pro nomīe ac deſiderio chriſti calcata· ſportas humeris ſuis imponens precio ſtatuto diſtraxit· ac pecuniaȝ ad monaſteriuȝ reportauit· nequaq̄ꝫ perterrit? tam vilis ⁊ īſueti officij nouitate· nec cōſiderās indignitatem rei· nataliūqȝ ſplēdorem· ac venditionis iniuriam· dum illam chriſti humilitatem que eſt vera nobilitas· ꝑ obedientie gratiam deſiderat obtinere

De abbatis pynufij humilitate qui relicto cenobio celeberrimo cui preſbiter ꝑerat. longinquum monaſterium in quo velut incipiens ſuſciperetur deſiderio ſubiectionis expetijt. Cap. xxx.

COartat nos libelli modus ad finem tendere· ſed obedientie bonum que inter ceteras virtutes primatum tenet. non patit̄ nos eorū geſta qui per hanc claruerūt penitus ſilentio preterire. Propter quod vtrūqȝ congrue temperātes· id eſt tam breuitati q̄ ſtudioſorū deſiderijs· atqȝ vtilitatibus ſeruiētes. vnum adhuc ponemus humilitatis exemplum· quod nō ab incipiēte ſed a ꝑfecto atqȝ abbate completuȝ· nō ſolum iuniores inſtruere· ſed etiaȝ ſeniores ad ꝑfectam humilitatis virtutem lectione ſua poterit incitare. Vidim? itaqȝ abbatem pynufium· qui cum eſſet immanis cenobij preſbiter· quod eſt in egypto non longe a panefiſi ciuitate· et pro ipſa reuerentia· vel vite ſue· vel etatis· vl̄ ſacerdotij. cunctꝭ honorabilis ac venerādus exiſteret· videns ſe pro hoc ipſo humilitatem illam quam ſcd̄m ſue mentis ardorem concupierat exercere nō poſſe· nec habere quo virtutem deſiderate ſbiectionis extenderet· clam fugiens de cenobio ſeceſſit ſolus in thebaidos vltimas partes. Ibiqȝ depoſito habitu monachorum· aſſumpta ſeculari veſte cenobium tabenenſiotarū expetijt· quod ſciebat cunctis eſſe diſtrictius. ⁊ in quo ſe vl̄

ꝑ longitudine regionis crediditi gnorā
dum. vel pro magnitudine mōaſterij ac
multitudine fratrum facile poſſe cclari.
Ubi diutiſſime pro foribꝫ ꝑſeuerās· cun
ctorum fratrū genibꝫ ꝓuolutus vt ſuſci-
peretur ſummis ꝑcibꝫ exorabat. Cumqꝫ
multo deſpectu tādem fuiſſꝫ admiſſus·
quod ſcꝫ decrepitus ſenex ⁊ qui omnē
ſuam ꝑuixiſſet etatem ingredi cenobiuꝫ
poſtularet· quo tempore iam ne deſerui-
re quidem ſuis voluptatibus ꝑualere-
ret. ac ne hoc quidem ipm̄ cauſa religio-
nis expetere eum aſſererent· ſed famis et
inopie neceſſitate conſtrictū· vt ſeni nul-
liqꝫ operi penitus apto horti cura diligē
tiaqꝫ mandatur Quā ſub alio fratre iu
niore qui eum ſibi creditum retinebat ex
ercens· ſic eidem ſubdebat' tantaqꝫ obe-
dientia deſideratam humilitatis excole
bat virtutē· vt non ſolū ea que ad horti
curam diligentiamqꝫ ꝑtinebant· veruꝫ
etiam vniuerſa officia que cunctis erāt
aſpera vel indigna· atqꝫ ab omnibꝫ du-
cebantur horrori· tota quotidie ſedulita
te compleret. Quamplura etiam nocte
conſurgens ita furtim nullo teſte vl' con
ſcio tenebris occulentibus efficiebat. vt
penitus auctorem operis nemo deprehē
deret. Cūqꝫ ibidem triennio deliteſcēs
diſperſis ꝑ vniuerſam egyptum vbiqꝫ
fratribꝫ quereret'. a quodam tandem vi
ſus qui de egypti partibꝫ cōmearat. vix
potuit pro humilitate habitus ſui ac vi
litate officij quod gerebat agnoſci. Nā
ſarculo deorſum incuruus laxabat ole-
ribus terram· deinde ſtercus humeri ſu-
is aduectans eorū radicibus ingerebat
Cūqꝫ h̄ intuēs frat' ſuꝑ agnitione eius
diutiſſima fuiſſet heſitatione detentus·
ꝓpius tandem accedēs· ⁊ non ſolū vul-
tum ſed etiam ſonum vocis diligent' ex-
plorans· ad pedes eius cōmin⁹ ꝓcidens
primo quidem ſuper hoc ſtuporem ſum
mum videntibꝫ cūctis incuſſit· cur vide-
licet iſtud feceriteiqui apud ipos velut
nouicius ac de ſeculo nuper egreſſus ha
bebatur extremus. poſt vero miraculo

ſunt maiore ꝑculſi: cum eius nomen qđ
apud ipos q̄ꝫ magna fuerat opiniōe cō
pertum protinus ꝓdidiſſet. A quo vni-
uerſi fratres prioris ignorantie veniam
poſtulantes· quod eum videlicet tanto
tempore inter iuniores ac paruulos de-
putaſſent· inuitum ac flentem quod in-
uidia diaboli digna ſibi fuiſſet conuer-
ſatione atqꝫ humilitate fraudatus. quā
diutiſſime requiſitā tandem aliqū ſe in-
ueniſſe gaudebat· nec meruiſſꝫ vitā ſuā
in illa quā arripuerat ſubiectione fini-
re ad ꝓprium cenobiuꝫ reduxerūt· cuſto-
dientes eum ſumma diligētia· ne ab eis
quoqꝫ ſimiliter quoqꝫ dilapſus aufu-
geret

Quemadmodū abbas pynu fius reductus in monaſterium ſuū modico tempore cōmoratus iterū fugerit in ꝑtes ſyrie Cap. xxxi.

Ubi cum fuiſſet
modico tempore demorat⁹· eo-
dem rurſus humilitatis deſide
rio atqꝫ ardore ſuccenſus. captās noct-
na ſilentia ita diffugit· vt iam ꝓuinciaꝫ
non vicinam ſed ignotas ⁊ alienas lon-
geqꝫ diuiſas regiones expeteret. Nā cō-
ſcendens nauem in paleſtine partes cō-
meare feſtinauit· credēs ſe tuti⁹ latitatu
rum· ſi ad illa ſemetipm̄ aſportaret lo-
ca. in quibus ne nomen quidem ſuum
fuiſſet auditum. Quo cum aduenisſet.
noſtruꝫ monaſterium ꝓtinus expetiuit.
quod non longe ſuit a ſpeleo in quo do-
minus noſter ieſus chriſtus ex ꝟgine na
ſci dignatus eſt· In quo per modico tē-
pore deliteſcens· ſcđm ſententiam domi
ni tanqꝫ ciuitas ſuꝑ mōtem poſita diu-
tius abſcondi non potuit. Nam conti-
nuo quidam fratruꝫ qui ad loca ſancta
de egypti partibꝫ orationis cauſa cōue-
nerant· agnitum eū ſumma vi precū ad
cenobium ſuum reuocarunt.

Que precepta dedit idem abbas Pynufius fratri quem in ſuo monaſterio ſub noſtra recipiebat preſentia. Cap. xxxij.

HAnc igitur ſenem pro illa que nobis fuerat apud ipm in monaſterio nr̄o familiaritas. cum poſt hec in egypto ſtudioſiſſime requiſiſſemus. exhortationez quam dedit fratri quez ſub noſtra pñtia in cenobio ſuo recipiebat. qz puto ex hac poſſe aliquid iſtructionis accidere. anim⁹ eſt opuſculo huic intexere. Noſti ait quot diebꝫ p foribꝫ excubās. hodie ſis receptus. Cui⁹ difficultatis cauſam primitus debes agnoſcere. Poterit enim tibi in hac via quā ingredi concupiſcis multū conferre. ſi ratione eius agnita ad chriſti ſeruitium conſequēter ac ſicut oportet acceſſeris.

Sicut magna remuneratio monacho debetur ſcdm inſtitutionem patrum laboranti. ita z pena ſimiliter tribuatur. z idcirco nō debeat quis facile admitti in monaſterio. Ca. xxxiij.

SIcut nanqz immenſa glīa fideliter ſeruientibꝫ deo ac ſm regule inſtitutionem ei coherētibus repromittitur in futurum. ita pene grauiſſime preparant̄ his qui tepide eā negligenterqz fuerint executi. z ſcdm hoc qḋ profeſſi ſunt vel quod ab hominibus eſſe creduntur. fructus etiam congruos ſanctitatis eidem exhibere neglexerint. Melius eſt enī ſcdm ſcripture ſentētiam non vouere quenqz. qȝ vouere z nō reddere. z maledictus qui facit opus dei negligenter. Ideo igitur a nobis diutiſſime refutatus es. non qz tuam vel omniū ſalutem non toto deſiderio cupiamus amplecti. z his qui ad chriſtū cupiunt puenire etiā pcul occurrere nō optemus. ſed ne temere recipientes. z nos apḋ deū leuitatis. z te etiā ipm reum grauioris ſupplicij faceremus. ſi ad preſens facile ſuſceptus. nec pondus profeſſionis huius intelligens. vel deſtitutor poſt hec vel tepidus extitiſſes. Quāobrē ipſaz cauſaz abrenunciationis debes in primis agnoſcere. Qua pſpecta. quid te pueniat agere ex eius ratione manifeſtius inſtruaris.

Q abrenunciatio noſtra nihil ſit aliud qȝ mortificatio z imago crucifixi. Ca. xxxiiij.

ABrenunciatio nihil eſt aliḋ qȝ crucis ac mortificationis indicium. Ideo qz noueris hodierno die te huic mundo z actibus eius ac deſiderijs eſſe defunctum. teqz ſm aplm mundo huic eſſe crucifixum. tibiqz hūc mundum. Conſidera ergo conditiones crucis ſub cuius te deinceps ſacramēto oportet in hac luce verſari. quia iam tu non viuis. ſed ille viuit in te qui eſt crucifixus pro te. Eo ergo habitu ac figura qua pro nobis in patibulo fuit ille ſuſpēſus. nos qȝ neceſſe eſt in hac vita degere vt ſcz ſm dauid affigētes timore dñi carnes nr̄as. vniūſas volūtates nr̄as ac deſideria non noſtre concupiſcentie ſeruiētia. ſz mortificationi eius habeamus affixa. Sic enim dñi pceptum implebim⁹ dicentis. qui non accipit crucem ſuam z ſequit̄ me. non eſt me dignus. Sed forte dicas. Quomō poteſt homo crucē ſuā iugiter portare. vel quemadmodum viuēs quis poſſit eſſe crucifixus? Audi rationem breuiter

Q crux noſtra timor domini ſit. Cap. xxxv.

CRux noſtra timor dñi eſt. Sic ergo crucifixus quis iam nō p animi ſui motu membra ſuā qqȝ mouendi vel conuertendi habꝫ poteſtatem. ita z nos voluntates noſtras ac deſideria non ſm id quod nobis ſuaue eſt ac delectat ad preſens. ſed ſcdm legez dñi quo nos illa pſtrinxerit applicare debemus. Et ſicut is qui patibulo crucis affigitur. non iam preſentia cōtemplat̄. nec de ſuis affectationibus cogitat. non pro die craſtino ſollicitudine curaqz diſtenditur. nulla poſſidendi cōcupiſcētia pmouet̄. nulla ſuperbia. nulla cōtētiōe. nulla emulatione ſuccendit̄. non de preſentibus dolet iniurijs. non preteritarū

C

ı̃am recordat᷑· ſedꝫ cum adhuc ſpirat in
corpore cunctis elementis eredit eſſe de
functum· illuc premittens ſui cordis ĩtui
tum· quo ſe nõ dubitat ilico tranſiturũ·
ita nos qꝫ timore dñi crucifixos oportet
his omnib⁊ id eſt non ſolũ carnalib⁊ vi
tijs verũ etiam ipĩs elementis mortuos
eſſe· illuc habentes oculos anime noſtre
defixos quo nos ſperare debem⁹ momen
tis ſingulis migraturos. Hoc enim mõ
mortificatas poterim⁹ vniuſas concupi
ſcẽtias nr̃as ⁊ affectus habere carnales·

Q renũciatio noſtra nihil pro ſit ſi iiſdem quibus renunciauimus implicemur Ca. xxxvi.

C Auc ergo ne quid aliqñ eorũ
reſumas que renuncians abie
ciſti· ⁊ contra dñi interdictum
de agro euãgelice operatiõis reuerſus·
inueniaris tunica tua qua te expolia
ueras reueſtiri· neqꝫ ad humiles terre
naſqꝫ mundi huius concupiſcentias ac
ſtudia reuoluaris· ⁊ contra euãgelij mã
datum de perfectionis tecto deſcendẽs·
tollere aliquid preſumas ex his que ab
renuncians abdicaſti. Caue ne paren
tum· ne affectionis priſtine recorderis· ⁊
ad curas huius ſeculi ſollicitudineſqꝫ
reuocatus· ſcḋm ſaluatoris ſententiã po
nens manum tuã ſup aratrũ ⁊ aſpiciẽs
retro· regno celorũ aptus eſſe non poſſis
Caue nequã ſupbiam quam nũc incipi
ens ardore fidei ac pia humilitate calca
ſti· cum ceperis pſalmorũ vel profeſſiõis
huius quãdam noticiã deguſtare· pau
latim elatus reſuſcitare mediteris· ac ſcḋm
apli ſententiam que deſtruxiſti iterũ re
edificans preuaricatorẽ ꝯſtituas temet
ipſum· ſed poti⁹ vt in hac nuditate quã
corã deo ⁊ angelis eius profeſſus es ad
finem uſqꝫ pdures. In hac qꝫ humilita
te ac patientia· qua vt ſuſciperis in mo
naſterio decem diebus pro foribus per
ſeuerans multis lachrymis imploraſti·
non ſolũmodo pſiſtas· verumetiam pfi
cias atqꝫ ſuccreſcas. Satis enim miſer
eſt. vt cum debeas a rudimentis ac prim
dijs tuis pficere ⁊ ad pfectionẽ tendere·
etiam ab ipĩs incipias ad inferiora deci
dere. Non enĩ qui ceperit hec. ſed q̇ pſeue
rauerit in his vſqꝫ in finẽ· hic ſaluus erit.

Q diabolus noſtro fini ſemp inſidietur. ⁊ nos eius caput iugiter obſeruare debeamus. Cap. xxxvij.

V Erſutus enĩ ſerpens calcanea
noſtra ſemp obſeruat· id eſt in
ſidiatur exitui noſtro. ⁊ vſqꝫ in
finem vite noſtre nos ſupplantare cona
tur. Et idcirco bene cepiſſe nihil pderit.
nec pleno feruore renunciationis arri
puiſſe principia· ſi hec congruus etiam
finis ſimiliter nõ cõmendauerit atqꝫ cõ
cluſerit. chriſtiqꝫ humilitas atqꝫ paup
tas quam nunc coram ipſo profeſſus es
vſqꝫ ad extremum vite quemadmodũ
arrepta eſt a te nõ fuerit cuſtodita. Quod
vt poſſis implere· tu eius capita· id eſt co
gitationum principia ſemper obſerua.
ad ſeniorem ſcꝫ mox ea deferens. Ita enĩ
diſces pernicioſa eius initia conterere. ſi
nihil ex eis ſeniori tuo erubueris reuela
re.

De renunciãtis preparatiõe aduerſum temptationes. ⁊ de paucis imitandis. Cap. xxxviij.

Q Uapropter ſcḋm ſcripture ſen
tentiam egreſſus ad ſeruiẽdũ
dño· ſta in timore dei· et p̃para
aĩam tuam nõ ad requiem· nõ ad ſecuri
tatem· nõ ad delitias· ſed ad temptatio
nes ⁊ anguſtias. Per multas enim tri
bulationes oportet nos introire ĩ regnũ
dei. Anguſta nãqꝫ eſt porta ⁊ arta via q̃
ducit ad vitã· ⁊ pauci ſunt q̇ inueniunt
eã. Cõſidera ergo te de paucis ⁊ electis effe
ctum· ⁊ ne exẽplo ac tepore multitudinis
refrigeſcas. ſꝫ viue vt pauci· vt cũ paucis
inueniri merearis in regno dei. Multi enĩ
ſunt vocati· pauci vero electi· ⁊ puſill⁹ eſt
grex cui cõplacuit patri hereditatẽ dare
Itaqꝫ non leue noueris eſſe peccatũ. perfe
ctionẽ pfeſſum quempiam ea q̃ ſunt im
pfecta ſectari. Ad quẽ pfectiõis ſtatum
his gradib⁊ atqꝫ hoc ordine peruenitur.

Quo ordine quis ad ꝑfectionē valeat ꝑuenire. ꝑ quā de timore dei ad charitatem conſequēter aſcendat. Cap̄. xxxix.

PRincipiū noſtre ſalutis eiuſdēq; cuſtodia· ſicut dixi timor domini eſt. Per hunc enī ⁊ initiū conuerſionis ⁊ vitiorū purgatio ⁊ virtutum cuſtodia· his q̄ imbuunt᷑ ad viam ꝑfectionis acquirit᷑. Qui cū penetrauerit hominis mentē· contemptū ei rerū oīm parit· obliuionem parentū· mūdiq; ipi᷒ gignit horrorē. Contemptu aūt ac priuatione facultatum oīm· humilitas acquiritur. Hūilitas vero his indicijs ꝯpbat᷑. primo ſi mortificatas in ſe ſe habeat oēs voluntates· ſcđo ſi non ſolū actuū ſuorum verūetiam cogitationū nihil ſuū celauerit ſeniorē· tertio ſi nichil ſuę diſcretioni ſed iudicio ei᷒ vniūſa committat. ac monita ei᷒ ſitiens ac libent᷑ auſcultet. quarto ſi in oīb; ſeruet obedientiā. manſuetudinem· ⁊ patientię conſtantiā. quīto ſi non ſolū iniuriā inferat nulli. ſꝫ ne ab alio q̄dem ſibimet irrogatam doleat atq; triſtet᷑· ſexto ſi nihil agat nihil preſumat quod nō vel communis regula vel maiorū cohortant᷑ exempla· ſeptimo ſi omni vilitate ꝯtentus ſit. ⁊ ad omnia ſe quę ſibi ꝓcipiunt᷑ velut operariū malū iudicauerit ⁊ indignum· octauo ſi ſemet ipm̄ cunctis inferiorē non ſupficie ꝓnūciet labiorū· ſed intimo cordis credat affectu. nono ſi linguā cohibeat· vel nō ſit clamoſus in voce· decimo ſi non ſit facilis ac promptus in riſu. Talib; nāq; indicijs ⁊ his ſimilib; humilitas vera dinoſcit᷑. Quę cū fuerit ī veritate poſſeſſa· confeſtim te ad charitatem que timorē nō habet· gradu excellentiore ꝑducet· ꝑ quā vniuerſa q̄ prius nō ſine pena formidinis obſeruabas· abſq; vllo labore velut naturalit᷑ incipies cuſtodire. nō iā contemplatione ſupplicij vel timoris vlli᷒ ſꝫ amore ipi᷒ boni ⁊ delectatione virtutū·

Q nō debeat monachus exempla ꝑfectionis a multis expetere. ſꝫ ab vno vel paucis. Ca. xl.

AD quod vt valeas facili᷒ ꝑuenire· exempla tibi ſunt imitationis ac vitę ꝑfecte in ꝯgregatione cōmoranti· a pauc̄ immo ab vno vel a duob; non a plurib; expetenda. Nam preter id qđ examinata vita atq; ad purum excocta reperit᷑ in pauc̄· etiā iſtud ex h̄ vtilitatis accidit. qđ ad perfectionē ꝓpoſiti huius id eſt cenobial᷑ vitę diligētius q̄s vni᷒ imbuit᷑ ac format᷑ exēplo

Quarum debilitatū ſimilitudinem ſuſcipe debeat qui in cenobio cōmoratur. Ca. xli.

QUę oīa vt poſſis conſeq̄. ⁊ ſub hac regula ſpiritali ꝑpetuo ꝑdurare· tria h̄ in cōgregatione neceſſario cuſtodienda ſunt tibi. vt ſcilicet ſcđm pſalmiſte ſententiā· ego aūt tāq; ſurdus non audiebā· ⁊ ſicut mutus qui nō apit os ſuū· ⁊ factus ſum ſicut hō nō audiens· ⁊ nō habens in ore ſuo īcrepationem· tu q̄ꝫ velut ſurdus ac mut᷒ et cecus incedas· vt abſq; illi᷒ ꝯtemplatiōe q̄ tibi fuerit ad imitandum merito perfectionis elect᷒· vniuerſa quęcunq; viderꝭ minus edificationis habentia velut cec᷒ nō videas· ne animatus eoꝝ qui h̄ agūt auctoritate vel forma· ad id qđ deterius eſt· ⁊ quod ante dānaueras· traducarꝭ· Si inobedientem. ſi ꝯtumacem. ſi detrahentem audieris· vel ſecus quā tibi traditum eſt aliquid admittentē· nō offendaris. nec ad imitandū eum tali ſubuertaris exēplo· ſed vt ſurdus q̄ hec penitus nec audierꝭ vniūſa trāſmittas. Si tibi vel cuiq; ꝯuicia· ſi irrogant᷑ iniurię eſto immobilis· ⁊ ad reſponſionem talionis vt mutus auſculta· ſemper hunc pſalmiſte verſiculum in corde tuo decantans Dixi cuſtodiam vias meas. vt nō delinquam in lingua mea. Poſui ori meo cuſtodiam cū conſiſteret peccator aduerſum me· obmutui et humiliatus ſum. ⁊ ſilui a bonis. Verū ⁊ quartū hoc ṗ omnibus excole· quod hec quę ſupra diximus tria ornet atq; cōmendet. id eſt vt ſtultū

tria ſūt in cōgregatione cuſtodiēda

te ſcdm apoſtoli ſententiã facias in hoc mũdo vt ſis ſapiens· nihil ſcʒ diſcernẽs nihil diiudicans ex his que tibi fuerint imperata· ſed cum omni ſimplicitate ac fide obedientiam ſemper exhibeas· illud tantummodo ſanctum· illud vtile· illō ſapiẽs eẽ indicãs· q̇cq̇d tibi vel lex dei· vl' ſeniorꝫ examẽ indixerit. Tali ei inſtitutione fundat⁹· ſub hac diſciplina pōterꝫ durare ppetuo· ⁊ de cenobio nullis temptationibus inimici nullis factionibus deuolueris.

Q̄ bonum patientie ſue nō debeat monachus de alioꝝ ſperare virtute· ſed de ſua longanimitate. Cap̄. xlij.

Ergo patientiam tuam non debes de alioꝝ ſperare ꝟtute· id ē vt tunc eam tantummō poſſideas cum a nemine fueris irritatus. qđ ne poſſit non euenire. tue nō ſubiacet pōteſtati· ſʒ poti⁹ de humilitate tua ⁊ lōganimitate· que ĩ tuo pendet arbitrio.

Recapitulatio expoſitionis ꝑ quam monachus ad perfectionem poſſit aſcēdere Cap̄. xliij

Et vt hec omnia que latiori ſermone digeſta ſunt cordi tuo facilius inculcentur· ac tenaciſſime tuis ſenſibus valeãt inherere· qđ dã ex his breuiariũ colligam· ꝑ quod poſſis breuitate ⁊ compendio mandatorũ memoriter vniuerſa complecti. Audi ergo paucis ordinem· ꝑ quem aſcendere ad ꝑfectionem ſummã ſine vllo labore ac difficultate valeas. Principium noſtre ſalutis ſapientieq; ſcdm ſcripturas timor dñi eſt. De timore dñi naſcitur compunctio ſalutaris. De compunctione cordis procedit abrenunciatio id eſt nuditas ⁊ contemptus omnium facultatum De nuditate humilitas pcreatur. De humilitate mortificatio voluntatum generatur. Mortificatione voluntatum extirpantur atq; marceſcunt vniuerſa vicia. Expulſione vitiorum virtutes fructificant atq; ſuccreſcunt. Pullulatione virtutum puritas cordis acquiritur Puritate cordis apoſtolice charitatis ꝑfectio poſſidetur.

Explicit de inſtitutis renunciãtium liber quartus.

Incipiunt capitula libri quinti de ſpiritu caſtrimargie Cap̄. primum

Traſitus de inſtitutis cenobiorum ad colluctationē octo pricipalium viciorum.

ij De cauſe viciorum. ſicut in omnibus immorantur. ita ab omnibus ignorantur· ⁊ quia ad manifeſtãdas eas domini egeant⁹ auxilio

iij De prima nobis colluctatio ſit aduerſus ſpiritum caſtrimargie id eſt concupiſcentiam gule

iiij Teſtimonium abbatis Antonij quo docet vnamquamq; ꝟtutem ab illo qui eam peculiari⁹ poſſidet expetendam

v De non poſſit ab omnib⁹ vniformis ieiuniorũ regula cuſtodiri

vi De non ſolo vino mens inebrietur.

vij Qua ratione infirmitas carnis puritatem cordis nequeat impedire.

viij Quo ꝑfecte cōtinentie fine eſca ſumenda ſit.

ix De menſura caſtigationum aſſumendarum remedioq; ieiunij.

x Ad conſeruandam mentis ⁊ corporis puritatem abſtinentiam ciborũ non poſſe ſufficere

xi Concupiſcentias cordis non extingui· niſi cum omni extirpatione viciorũ

xij De agone carnali etiam ſpiritalis agonis imitatiōʒ eſſe ſumēdam.

xiij Qꝛ niſi gule fuerimus vitio liberati nequaꝗꝫ poſſimus ad pugnas interioris hoīs ꝑuenire.

xiiij Quomō poſſit gule concupiſcētia ſuperari.

xv Quomō ad cuſtodiendam cordis ſui puritatem monachus ſemper debet eſſe intentus.

xvi Qꝛ monachus ſm olympiaci certaminis morem non poſſit ſpiritales cōficere pugnas, niſi obtinuerit bella carnalia

xvij Qꝛ fundamentū ac baſis ſpiritalꝭ agonis in caſtrimargie ſit certamine collocata

xviij Per quot genera certaminū atꝗꝫ palmarum beatus apoſtolꝰ ad coronam ſublimiſſimi agonis aſcenderit.

xix Qꝛ athlete chriſti donec in corpore cōmoratur pugna non deſit

xx Qꝛ nō debeat monachus ſumendi cibi tempus excedere ſi vult ad pugnas interiorū certaminum ꝑuenire

xxi De interiori monachi pace et abſtinentia ſpiritali

xxij Qꝛ idcirco nos oporteat exercere ꝯtinentiam corporalē vt per ipſam perueniamus ad ſpiritale ieiunium.

xxiij Qualis eſſe monachi cibꝰ debeat

xxiiij Qꝛ in egypto indifferenter vidimus ſub aduentu noſtro ſolui quotidiana ieiunia.

xxv De continentia ſenis qui ita ſexies cibum ſumpſit vt ſeruaret eſuriem

xxvi De eo ſene qui in cella ſua eſcam nunꝗꝫ ſolus accepit

xxvij Quid de fructu ſtudij ꝓfeſſi ſint abbas peſius ⁊ iohannes.

xxviij Quam exempli ſui profeſſionem abbas iohannes diſcipulis reliquerit diſceſſurus.

xxix De abbate machete īter collationes ſpiritales nunꝗꝫ dormitante et ſemper inter terrenas fabulas obdormiente.

xxx Eiuſdem ſenis de nemine iudicando

xxxi Increpatio eiuſdem ſenis cū fratres inter ſpiritales collatiōes dormitantes, ad narrationem ocioſe fabule vidiſſet expergefactos

xxxij De epiſtolis priuſꝗꝫ legerent incenſis.

xxxiij De abſolutione queſtionis quā abbas theodorus orando promeruit

xxxiiij De ſententia eiuſdem ſenis qua docuit quo ſtudio monachus poſſit aſſequi ſcientiam ſcripturarum.

xxxv Increpatio eiuſdem ſenis cū ad meam cellulam media nocte veniſſet

xxxvi Deſcriptio heremi que eſt in diolco in qua anachorete commorantur

xxxvij De traditis nobis ab abbate archebio cum inſtructu ſuo cellis

xxxviij De debito quod abbas archebius manuum ſuarum labore ꝓ matre diſſoluit.

xxxix Qua ſimulatione cuiuſdam ſenis abbati ſymeoni cum ocioſus eſſet opus manuum ſit prouiſum

xl De pueris qui deferētes ad egrotantem ficus non degustatā eiſdem fame in heremo defecerūt.

xli Sententia abbatis macharij de obſeruantia monachi vel tanꝗꝫ diutiſſime victuri vel tanꝗꝫ quotidie morituri.

Expliciunt capitula.

Incipit liber quintus de ſpiritu caſtrimargie

Tranſitus de inſtitutis cenobiorum ad collucfationē octo principaliū viciorū.

Cap̄. primum

Optatus nob iuuāte deo liber iſte ꝓducitur. Nam poſt quattuor libellos qui ſuper inſtitutis monachorum digeſti ſunt· nūc arripe collucfationem aduerſus octo ꝑncipalia vicia veſtris orationib⁹ dño ↄfortāte diſponimus· id eſt primum caſtrimargie que interpretat̄ gule concupiſcentia· ſecundū fornicationis. tertiū philargyrie qd̄ itelligitur auaricia· vel vt ꝓprius exprimat̄ amor pecunie. quartum ire· quintū triſticie. ſextum accidie quod eſt anxietas ſiue tedium cordis· ſeptimum cenodoxie· qd̄ ſonat vana ſeu inanis glīa· octauū ſuperbie. Quem ineuntes agonē tuis precib⁹ o beatiſſime papa caſtor nūc impenſius indigemus. vt primū naturas eorum tam minutas tam occultas tāq̄ obſcuras inueſtigare condigne· deinde cauſas eorundem ſufficienter exponere. tertio vt idoneas curationes eorū ac remedia poſſimus inferre.

Q cauſe viciorū ſicut in omnibus immorātur ita ab omnibus ignorantur. ⁊ q̄ ad manifeſtandas eas dñi egeamus auxilio

Cap̄. ij.

Quarū paſſionū cauſe quemadmodū cū patefacte fuerint traditionib⁹ ſeniorū ab omnib⁹ ꝓtinus agnoſcunt̄· ita prius ſc̄z reuelentur cū ab ipīs vniu̾ſi vaſtemur ⁊ in cunctis hōibus immorent̄. ab omnibus ignorantur. Verū eas ita nos aliquaten⁹ explicare poſſe confidimus· ſi interceſſionibus veſtris ad nos q̄z ille qui per yſaiā ꝓlatus eſt ſermo dñi dirigat̄· ego an̄ te ibo· ⁊ potentes terre humiliabo· portas ereas cōfringam· ⁊ vectes ferreos conteram· ⁊ aperiam tibi theſauros abſcōditos. ⁊ archana ſecretorū. vt nos q̄z dn̄s precedens· primum terre noſtre potētes humiliet· id eſt has eaſdē quas expugnare cupimus noxias paſſiones· dominationem ſibi ac tyrannidem ſeuiſſimā in noſtro mortali corpore vendicantes. eaſq̄ faciat indagini noſtre atq̄ expoſitioni ſuccumbere· ⁊ ita noſtre ignorationis portas effringens· ac vitiorū vectes excludentiū nos a vera ſcientia conterens· ad ſecretorū noſtrorū nos archana perducat. ac ſcd̄m aplīm illuminat̄ nobis reuelet ea que ſunt abſcondita tenebrarū· ⁊ manifeſtet conſilia cordiū· vt ſic ad tetras vicioꝝ tenebras puriſſimis oculis anime penetrātes· patefacere eas ac producere poſſimus ad lucem. earūq̄ cauſas atq̄ naturas his vel qui caruerūt eis vel adhuc obligati ſunt pandere valeamus· ⁊ ita ſcd̄m ꝓphetam tranſeuntes per ignem vitiorū diriſſime nr̄as exurentium mentes· cōfeſtim per aquas q̄z virtutum extinguentium ſcilicet ea tranſire poſſimus illeſi· ac ſpiritalibus remedijs irrigati ad refrigerium perfectiōis puritate cordis mereamur educi.

Q prima nobis collucfatio ſit aduerſus ſpūm caſtrimargie id eſt cōcupiſcentiam gule. Ca. iij.

Itaq̄ primum nobis ineundū certamen eſt adu̾ſus caſtrimargiam quam. diximus gule eſſe concupiſcentiam Et in primis de mō ieiuniorum ⁊ eſcarum qualitate dicturi· rurſus ad egyptiorū traditiones ac ſtatuta recurremus. quibus ſublimiorem continentie diſciplinam. ⁊ ꝑfectā diſcretionis ineſſerationem nullus ignorat.

Teſtimonium abbatis antonij quo docet vnāquāq̄ virtutem ab illo qui eā peculiarius poſſidet expetendam Cap̄. iiij.

De ſpiritu caſtrimargie

Vetus nanq; eſt beati Antonij
admirabiliſq; ſententia· mona-
chu; qui poſt cenobiale propo
ſitum faſtigia nititur ſublimioris perfe-
ctionis attingere· ꝛ apprehenſo diſcretio
nis examīe· ꝓprio iā potēs eſt ſtare iudi
cio· atq; ad arcem anachoreſeos perueni
re: minime debere ab vno quāuis ſummo
vniuerſa genera virtutu; expetere. Ali⁹
enim ſcientie floribus exornatur· alt' di-
ſcretionis ratiōe robuſtius communit'·
alter patientię grauitate fundatur. ali⁹
humilitatis· alius continentię virtute ꝓ
fertur. alius ſimplicitatis gratia decora
tur. Hic magnanimitatꝭ· ille miſericordię.
iſte vigiliarum· hic taciturnitatis· ille la
boris ſtudio ſupereminet ceteros. Et id
circo monachum ſpiritalia mella cōde-
re cupiētem. velut apem prudentiſſimā
debere vnamquamq; virtutem ab his
qui ea; familiarius poſſident deflorare.
ꝛ in ſui pectoris vaſe diligenter reconde
re· ne quid minus aliquid habeat diſcu-
tere· ſed hoc tātum quid virtutis habeat
contemplari ſtudioſeq; decerpere. Cun
ctas nanq; ſi ab vno volumus mutua-
ri· aut difficile aut certe nūq; idonea ad
imitandum nobis exempla poterunt re-
periri. Quia licet nec dum chriſtum om
nia factum ſcd'm apoſtolū videamus in
omnibus. tamen hoc modo poſſum⁹ eū
id eſt per partes in omnib⁹ inuenire. De
ipſo enim dicitur· qui factus eſt nobis ex
deo ſapientia· iuſticia. ſanctitas ꝛ redem
ptio. Dum ergo in alio ſapientia· in alio
iuſticia. in alio ſanctitas· in alio māſue
tudo· in alio caſtitas· in alio humilitas·
in alio patientia reperitur· membratim
chriſtus per vnumquēq; nunc ſanctorū
diuiſus eſt. Cōcurrentib⁹ vero vniu'ſis
in vnitatē fidei ac virtutis· redditur ī vi
rum perfectum· plenitudinem ſui corpo
ris· in ſingulorum membrorum compa-
ge ac ꝓprietate perficiēs. Donec ergo ve
niat illud tempus quo ſit deus om̄ia in
omnibus· in preſenti poteſt hoc quo dixi-
mus modo. id eſt per partes virtutū eſſe
in omnibus deus· licet non dum per ple
nitudinem earum omnia ſit in omnib⁹.
Quia licet vnus religionis noſtrę ſit fi-
nis· profeſſiones tamen diuerſe quibus
ad deū tēdimus. ſicut in collationibus
ſeniorum plenius diſputādū eſt. Jdō q;
diſcretionis ꝛ continentię forma ab his
eſt nobis peculiarius expetenda· a quib⁹
virtutes has per gratiam ſpūſſancti vbe
rius videmus effluere· non quod vllus
quę in multos diuiſa ſunt ſolus poſſit ac-
quirere. ſed vt in his bonis quorum ca-
paces eſſe poſſumus· ad eorum nos imi-
tationem qui ea peculiarius obtinue-
re tendamus.

Q; nō poſſit ab omibus vnifor mis ieiuniorū regula cuſtodiri· Cap. V.

De ieiunio.

Itaq; ſuper ieiuniorum modo
haud poteſt facile vniformiſ re
gula cuſtodiri· quia nec robur
vnum cūctis corporibus ineſt· nec ſicut
cetere virtutes animi ſoli⁹ rigore patrā-
tur. Et idcirco q'a non in ſola fortitudīe
mentis animeq; conſiſtunt· cum corpis
enim poſſibilitate participant. talem ſu-
per his diffinitionem traditam nob ac-
cepimus· diuerſum eſſe refectionis qui-
dem tempus ac modum ꝛ qualitatem·
pro impari ſcilicet corporū ſtatu vel eta-
te ac ſexu· vnam tamen eſſe omnibus ꝓ
mentis cōtinentia ꝛ animi virtute caſti-
gationis regulam. Neq; enim cunctis
poſſibile eſt hebdomadib⁹ ꝓtelare ieiu-
nia· ſed ne triduana quide; vel biduana
īedia refectionē cibi differre. A multꝭ q' p-
pe egritudine ꝛ maxime ſenio iam defeſ-
ſis. ne vſq; ad occaſum quidem ſolis ie-
iunium ſine afflictione toleratur. Non
omnib⁹ infuſorum leguminū eſus eōne-
nit eneruatus· nec cunctꝭ puro; olerum
habil' eſt parſimonia· nec vniuerſis ſic-
ci panis refectio caſtigata cōcedit'. Ali⁹
quantitate librarum dua; ſaturitatem
non ſentit· alius libre vnius ſiue vncia-
rum ſex edulio pregrauatur· attamen
vn⁹ in oībus his continentię finis eſt· ne

quis iuxta mēſuram capacitatis ſue ſa-
turitatis oneretur ingluuie. Non enim
qualitas ſola ſed etiam quantitas eſca-
rum aciem cordis obtundit ac mēte cū
carne pariter impinguata noxium vicio
rum fomitem igneumqȝ ſuccendit

Quod nō ſolo vino mens inebrietur. Cap. vi.

Quibuslibet eſcis refectus ven-
ter ſemīaria luxurie parit. nec ꝑ
ualet mens diſcretionū guber
nacula moderari. ciborum pondere pre-
focata. Non enim ſola crapula vini mē
tem inebriare conſueuit. verumetiā cun
ctarum eſcarum nimietas vacillantē eā
ac nutabundam reddit. omniqȝ integri
tatis ac puritatis cōtemplatione diſpo-
liat. Sodomitis cauſa ſubuerſionis at
qȝ luxurie nō vini crapula. ſȝ ſaturitas
extitit panis. Audi dominū per ꝓphetā
hieruſalem increpantem. Quid enī pec
cauit ſoror tua ſodoma. niſi quia panē
ſuum in ſaturitate ⁊ abundantia come-
debat. Et quia per ſaturitatem panis
inextinguibili carnis fuerant ardore ſuc
cenſi. iudicio dei celitꝰ ſunt igne ſulphu
reo concremati. Qđ ſi illos ſola nimie-
tas panis ad tam preruptum flagicioꝝ
precipitium vicio ſatietatis impegit.
quid cenſendum eſt de his qui vegeta-
to corpore perceptionem carnium ac vi-
ni immoderata vbertate preſumūt. nō
quantum expetit imbecillitas. ſed quan
tum animi libido ſuggerit vſurpantes.

Qua ratiōe infirmitas carnis puritatem cordis nequeat impedire. Cap. vij.

Infirmitas carnis ad purita-
tem cordis non officit. ſi hȝ tan-
tummodo que fragilitas car-
nis non que voluptas exigit vſurpent.
Facilius vidimus viros qui ab eſcis cor
pulentioribus omnimodis temperarēt.
ꝗ̄ moderate vſos pro neceſſitate con-
ceſſis. ⁊ qui totum ſibi pro continentie
amore denegarent. ꝗ̄ qui eas ſub īfirmi
tatis occaſione ſumentes mēſuram ſuf-
ficientie cuſtodirēt. Habet etiam corpo
ris imbecillitas continentie ſue palmā.
dummō eſcis defectioni carnis indultꝭ
adhuc indigentem ſe refectione defrau-
det. tantumqȝ eſus indulgeat. quantū
ſufficere ad viuendi vſum temperantie
diſcretio rigida iudicauerit. nō quantū
deſiderij appetitꝰ expoſcit. Eſculētiores
cibi vt procurant corporis ſanitatē. ita
caſtitatis non adimunt puritatem. ſi cū
moderatione ſumant. Quicquid enim
fortitudinis cauſa eſu eorum percipitur
egritudinis labore ac defectione conſu-
mitur. Quobrem vt nulli ſtatui virtꝰ par
ſimonie adimitur. ita ne integritatꝭ qui-
dem conſummatio denegatur

Quo ꝑfecte continentie fine eſca ſumēda ſit. Cap. viij.

Veriſſima eſt itaqȝ patrum pro-
batiſſimaqȝ ſententia. ieiunio-
rum ⁊ continentie modū in mē
ſura parcitatis tantum ⁊ caſtigatiōe cō
ſiſtere. ⁊ hunc eſſe perfecte virtutis in cō-
mune omnibus finem. vt ab eſcis quas
ſumere ſuſtentandi corporis neceſſitate
compellimur. adhuc in appetitu earum
poſiti temperemus. Quāuis enim quis
corpore ſit infirmus. perfectam virtutē
quam robuſtus ac ſanus in omnibus
poſſidebit. ſi deſideria que fragilitas car
nis non exigit. mētꝭ rigore caſtiget. Apo
ſtolus nanqȝ ait. Et carnis curam ne fe
ceritis in deſiderijs. Non ergo curā eiꝰ
omnimodis interdixit. ſed vt in deſide-
rijs fieret denegauit. Voluptuoſam ad
emit diligentiam carnis. gubernationē
vite neceſſariam non excluſit. illud ne in
dulgentia carnis ad deſideriorum occu
pationes noxias deuoluamur. hoc vero
ne corruptum noſtro vicio corpus ſpiri
tales ac neceſſarias functiones implere
non poſſit.

De mēſura caſtigationum aſſumendarum remedioqȝ ieiunij Cap. ix.

Summa igitur cōtinētie nō ſo-
la temporis ratione. nec eſcarū

qualitate tantummodo· ſed ante omīa
conſcientie iudicio colligenda eſt· Tan-
tum enim debet vnuſquiſq3 ſibi frugali
tatis indicere. quātum corporee oblucta
tionis pugna depoſcit. Utilis quidem ꝛ
omnimodis obſeruāda eſt canonica ie-
iuniorū3 cuſtodia· ſed niſi hanc frugi tē
peranter fuerit ciboꝝ refectio ſubſecuta·
ad integritatis calcem non poterit ꝑueni
re. Longoꝝ nanq3 ieiunioꝝ inedia ſatu
ritate corporis ſubſequente· laſſitudinē
potius temporalem q̄3 puritatem caſti-
tatis acquirit. Integritas mentis ventris
coheret inedie. Nō habet perpetuam ca
ſtimonie puritatem· qui ſēꝗs nō iugē tem
perantie equalitatem tenere contenꝰ eſt
Quis eī diſtricta ſint ieiunia · ſuccedēte
ſuꝑflua remiſſione vacuant· ꝛ in caſtri-
margie vicium ꝓtinus collabunt. Me-
lior eſt rationabil' cū moderatione quo-
tidiana refectio· q̄3 ꝑ interualla arduum
longumq3 ieiuniū. Nouit immoderata
inedia non mō mentis labefactare ꝯſtā
tiam· ſed etiam orationum efficaciā red
dere laſſitudine corporis eneruatam.

Ad cōſeruandam mentis ꝛ cor-poris puritatem abſtinentiam ciborum non poſſe ſufficere Cap. x.

Ad integritatem mentis ꝛ corpo
ris conſeruandam· abſtinentia
ciboꝝ ſola ſnō ſufficit· niſi fuerit
cetere quoq3 virtutes anime coniugate.
Humilitas igitur ꝓmitus obediētie vir
tute· ꝛ cordis contritione. corporiſq3 fati
gatione diſcenda eſt. Pecuniaꝝ non ſo
lum vitanda eſt poſſeſſio· ſed etiā deſide
rium earū radicitus extirpandū3. Non
enim eas ſufficit non habere. quod ple-
rūq3 ſolet etiā ex neceſſitate deſcendere.
ſed ne ipā quidem ſi forte oblate fuerit
habendi recipere voluntatem. Ire conte
rēdus eſt furor· triſticie ſuꝑāda deiectio.
cenodoxia id eſt vana gloria cōtemnen-
da. Superbie calcandus eſt faſtus· men
tis q̄3 ipſius inſtabiles vagiq3 diſcurſus
aſſidua dei memoria refrenandi. Toti-
enſq3 nobis eſt ad contemplationē3 dei
lubrica cordis noſtri ꝑuagatio reducen
da· quotiens ſubtilis hoſtis ab hoc intui-
tu mentem captiuare pertemptās· receſ-
ſibus noſtri cordis irrepſerit.

Concupiſcentias cordis non extingui niſi cum omni extirpatione viciorum. Cap. xi.

Impoſſibile nanq3 eſt extingui
ignita corporis incentiua· pri-
uſq3 ceterorū3 quoq3 principa
lium viciorum fomites radicitꝰ excidan
tur. de quibus ſingillatim diſtinctis li-
bellis ſuo loco donante domino diſſere-
mus. Nunc vero ꝓpoſitū3 nobis eſt de
caſtrimargia· id eſt gule cōcupiſcentia·
contra quam nobis primus conflictꝰ eſt
diſputare. Nunq3 igitur poterit arden-
tis concupiſcentie ſtimulos inhibere· q̇ſ
quis deſideria gule refrenare nequiue-
rit. Interioris hoīs caſtitas· ꝟtutis huiꝰ
conſummatione diſcernitur. Nūq3 enī
robuſtioribus emul' colluctari poſſe con
fidas· eum quem in leuiore conflictu cō
ſpexeris ab infirmioribus paruiſq3 ſupe
rari. Cunctarū nanq3 virtutum vna na
tura eſt· licet in multas diuidi ſpecies et
vocabula videat'· ſicut auri q̄3 vna ſub
ſtantia eſt. licet per multa variaq3 moni
lium genera pro artificum videat' inge-
nio ac voluntate diſtincta. Itaq3 nullā
perfecte poſſidere probabitur· quiſq3 eli
ſus in earum parte dinoſcitur. Quo eī
modo flagrantes eſtꝰ concupiſcentie· q̇
non ſola inſtigatione corporis ſed ꝛ etiā
mentis vicio ſuccēdūt· extixiſſe credēdꝰ
eſt. qui aculeos ire cordis ſolius intem-
perantia prumpentes mitigare non po
tuit. Aut quo nam modo putandus eſt
carnis aīeq3 laſciuientes ſtimulos retu-
diſſe· qui ſuperbie vitium ſimplex non
quiuit deuincere. Aut quemadmodum
credendus eſt inſertam carni luxuriā cō
culcaſſe. q̇ pecuniaꝝ ꝯcupiſcentiam foriſecus
ſitam atq3 a noſtra ſubſtantia alienam

non valuit abdicare: Qua aũt ratione bellũ carnis ⁊ aĩe triumphabit: qui idoneus non fuit morbum curare triſticie: Quantalibet vrbs ſublimitate muroꝝ ⁊ clauſarũ portaꝝ firmitate muniatur: poſterule vnius q̃uis paruiſſime proditione vaſtabitur. Quid enĩ differt vtrum ꝑ excelſa menia ⁊ ampla portarum ſpacia, an ꝑ anguſti cuniculi latibula pernicioſus hoſtis penetralibus ciuitatis irrepat:

De agone carnali etiam ſpiritalis agonis imitationem eſſe ſumendam. Cap. xij.

Qui in agone contendit: nõ coronabitur niſi legittime certauerit. Qui naturales appetitus carnis optat extinguere. extra naturam vicia collocata ꝑmitus ſuperare feſtinet. Si enim apl'ice ſententie vim volum⁹ experiri: q̃ ſint agonis mundani leges ac diſciplina ꝑmitus debem⁹ agnoſcere. vt ita demum harum cõparatione ſcire poſſimus quid nos ĩ ſpiritali agone certantes beatus apl'us hoc exemplo voluerit edocere. In illis eniꝫ certaminibus q̃ ſm eundem apl'um corruptibilem coronam vincentibus parant: mos iſte ſeruatur: vt is q̃ ſe ad glorioſam coronam et immunitatis priuilegio decoratam preparare contendit: ⁊ perfecta cupit agonis ſubire certamina: prius in olympiacis ac pithijs certamĩbꝫ indolem ſue iuuentutis ac rudimentorum robur oſtentet. In his ſiquidem iuniores q̃ has diſciplinas cupiunt ꝓfiteri: vtrũ mereant̃ vel debeant ad eas admitti: tam ei⁹ qui iſtis certamibus preſidet: q̃ꝫ totius populi iudicio cõꝓbãtur. Cũq; diligenter examinatus quis primum repꝑt⁹ fuerit nulla vite reſperſus infamia. deinde non ſeruitutis iugo ignobilis. ⁊ ob hoc indignus diſciplina hac. vel congreſſu eorum qui hanc ꝓfitentur fuerit iudicatus. tertio ſi artis: ſi fortitudinis digna ꝓferat documenta. ⁊ iunioribꝫ coeuiſq; decertans peritiam pariter ac virtutem ſue demonſtrauerit iuuentutis: ac proficiens de ephebeorum luctamine: perfectis iam viris et experientia longa probatis congredi permiſſus fuerit preſidentis examine: ſecq; non ſolum parem virtutis eorum aſſidua colluctatione probauerit: verum etiam frequenter inter hos quoq; victorie palmam fuerit conſecutus: tum demũ ad agonis preclara certamĩa merebitur peruenire: in quibus non niſi victoribus tantum: et his qui multarũ coronarum ſtipendijs decorati ſunt facultas conceditur decertandi. Si intelleximus carnalis agonis exemplum: ſpiritalis quoq; certaminis q̃ diſciplina vel ordo ſit: cõparatione huius debemus agnoſcere.

Quod niſi gule fuerimus vitio liberati nequaq̃ꝫ poſſimus ad pugnas interioris hominis peruenire. Cap. xiij.

Oportet nos quoq; primum libertatẽ nr̃am carnis ſubiectiõe monſtrare. A quo enim q̃s vincitur: eius ⁊ ſeruus addicitur. Et omnis qui facit peccatũ ſeruus eſt peccati. Cũq; nos nulla concupiſcentie turpis reſperſos infamia examen certamini preſidẽtis inuenerit: nec fuerimus ab eo vt ſerui carnis et ignobiles indigniq; olim piacis viciorum colluctationibus iudicati: tunc poterimus contra coeuos noſtros: id eſt concupiſcentiã carnis et motus ac perturbationes anime inire certamen. Impoſſibile nanq; eſt ſaturum ventrem pugnas interioris hominis experiri. nec bellis robuſtioribꝫ attemptari dignum eſt eum qui poteſt deijci leuiore conflictu.

Quomodo poſſit gule concupiſcentia ſuperari. Cap. xiiij.

PRima enim nobis calcanda eſt gule concupiſcentia: et eo vſq; extenuanda mens non ſolum ieiunijs: verum etiam

vigilijs· lectione quoq; et crebra com-punctione cordis· in quib; ſe forſitã vel illuſam vel victam reminiſcitur· ingemiſcens nunc horrore viciorũ. nunc deſiderio pfectionis ꝛ integritatis accenſa· donec eiuſmodi curis ac meditationib; occupata pariter ac poſſeſſa· ipius cibi refectionem non tam iocunditati conceſſaꝫ quã oneris vice ſibi impoſitam recognoſcat· magiſq; eam neceſſariaꝫ corpori q̃ꝫ deſiderabilem anime ſentiat attributã. Quo ſtudio mentis ꝛ iugi compũctiõe detenti· laſciuiam carnis que fotu eſcarum vehementius inſoleſcit· ꝛ aculeos eius noxios retundemus· atq; ita fornacem corporis noſtri que a rege babilonie occaſiones peccatoꝝ ꝛ vicia nobis iugiter ſubmiſtrante ſuccendit· q̇b; napte ꝛ picis vice acrius exuramur· vbertate lachrymarum ꝛ fletu cordis poterim⁹ extinguere· donec dei gratia ſpũ oris ſui in cordibus noſtris inſibilante eſtus carnalis concupiſcẽtie penit⁹ valeãt ꝯſopiri. Hec eſt igitur nobis prima cõtentio· hec noſtra velut ĩ olimpiacis certaminibus prima ꝓbatio· gule ventriſq; cõcupiſcentiam deſiderio perfectionis extinguere. Ob qđ ciborum non ſolum ſuperfluus appetitus ꝟtutuꝫ contemplatiõe calcandus· ſed etiã ipi nature neceſſari⁹ tanq̃ꝫ caſtitati contrarius· non ſine cordis anxietate ſumẽdus eſt. Et ita demũ vite nr̃e inſtituendus eſt curſus· vt nullum magis ſit tempus quo ſentiamus nos a ſpiritalib; ſtudijs ꝛuocari· q̃ꝫ quo deſcendere ad neceſſariam corporis curam eius fragilitate compellimur. Cum q; ad hanc neceſſitatem ſubmittimur· vſui potius vite q̃ꝫ mentis deſiderio famulantes quãtotius ab ea velut a ſalutaribus nos ſtudijs retrahente ſubtrahi feſtinemus· Nequaq̃ꝫ enĩ poterim⁹ eſcarum pñtium ſpernere voluptates. niſi mens cõtemplationi diuine defixa amore virtutum potius ꝛ pulchritudine celeſtium delectetur. Et ita quis velut caduca deſpiciet vniuerſa preſentia· cũ ad ea que immobilia ſunt ꝛ eterna· inſepabiliter defixerit mentis obtutum· adhuc in carne poſitus future commorationis beatitudinem iam corde contemplans.

Quomõ ad cuſtodiendam cordis ſui puritatem mõachus ſp debet eſſe intentus

Cap. xv.

Velut ſi quis immania virtutũ premia in ſublimi quibuſdam paruis indicijs deſignata. perſpicaciſſimis oculorum obtutibus cũ teli directione tendentibus ferire feſtinet. ſciens immẽſam glorie palmam ꝛ remunerationis premia in eorum confixione conſiſtere· oculorum aciem ab omni intuitu auertẽs· illuc dirigat neceſſe eſt. vbi ſummam remunerationis ꝛ premij perſpicit collocataꝫ. amiſſurus ꝓculdubio ꝑitie palmam ꝛ remuneratioñeꝫ virtutiſi quantulumcũq; contemplationis ei⁹ acies deuiauerit.

Q monachus ſcđm olimpiaci certaminis morem non poſſit ſpiritales conficere pugnas. niſi obtinuerit bella carnalia.

Cap· xvi.

Itaq; ventri ꝛ gule ꝯcũpiaſ habituitu ſupata· nec hui⁹ carniſ· nec infames viciorum nota ꝓnunciati· velut in olimpiacis diſciplinis iudicabimur ſuperiorũ quoq; certaminũ digni eſſe conflictu· premiſſiſq; huiuſcemodi documentis· ſpiritalib; quoq; nequitijs cõgredi poſſe credemur· que nõ niſi victoribus tantum ꝛ his qui merẽtur in ſpiritali agone contendere· cõcertare dignantur. Illud enim eſt cunctorum luctaminum velut quoddam ſolidiſſimum fundamentum· vt primit⁹ carnalium deſiderioꝝ incentiua perimãtur. Nam nullus carne propria nõ deuicta legitime decertare poterit. Et q̇ legitime non decertat· ſine dubio nec in agone confligere· nec corone gloriã victorie gratia poterit promereri. Q ſi.

hoc fuerimus vicio ſuperati· velut ſer-
ui carnalis concupiſcentie comprobati·
7 per hoc nec libertatis nec roboris inſi
gnia preferentes· a ſpiritaliū congreſſio
num conflictu· vt indigni ſerui nō ſine
confuſionis nota ꝓtinus repellemꝰ. Om
nis enim qui facit peccatū ſeruus eſt pec
cati. Diceturq; nobis ꝑ beatum apl'm
cum his inter quos fornicatio nominat'
Temptatio vos non apprehendit· niſi
humana. Non enim merebimur mētis
robore conquiſito graviores pugnas ne
quitiarum celeſtiū experiri· qui carnem
fragilem reſiſtentem ſpūi noſtro· ſubiu-
gare nequiuimus. Qđ apoſtoli teſtimo
nium nō intelligentes quidam· poſuerūt
ꝓ indicatiuo optatiuū modū· id eſt tem
ptatio vos non apprehendat, niſi huma
na. Quod ab ipō magis dici manifeſtū
eſt: non optantis ſed pronunciantis vel
exprobrantis affectu.

Q fundamentum ac baſis ſpiritalis agonis ī caſtrimargie ſit certamine collocata Cap. xvij.

Vis audire verum athletā chri
ſti legitimo agonis iure certātē:
Ego igit' inquit ſic curro· non
quaſi in incertum· ſic pugno non quaſi
aerem verberans· ſed caſtigo corpꝰ meuz
et ſeruituti ſubijcio· ne alijs predicās ip
ſe reprobus efficiar. Uides vt in ſemet-
ipō id eſt ī carnē ſua collucationū ſum-
mam velut in baſe quadam firmiſſima
ſtatuerat· 7 ꝓuentum pugne in ſola ca-
ſtigatione carnis 7 in ſubiectiōe ſui cor-
poris collocarat. Ego itaq; ſic curro nō
quaſi in incertum. Non currit in incer-
tum· qui celeſtem hieruſalem ꝯſpiciens
defixum habet quo ſibi cordis ſui inde-
flexibilis ſit dirigenda pernicitas. Non
currit in incertum qui obliuiſcēs poſte-
riora· ad ea que ꝑora ſunt extendit ſe· ad
deſtinatum ꝑſequens brauium ſuperne
vocationis dei in chriſto ieſu· quo ſꝑ di
rigens ſue mentis obtutum· 7 ad eū om
ni cordis preparatione feſtinans· cum fi
ducia proclamat. Bonum agonem cer
taui. curſum cōſummaui· fidez ſeruaui
Et quia ſe nouerat poſt odorem vnguē-
torum chriſti prompti cōſcientie deuotio
ne infatigabiliter cucurriſſe· 7 ſpiritalis
agonis certamen carnis caſtigatione vi
ciſſe· cum fiducia infert 7 dicit. De cete-
ro repoſita eſt mihi corona iuſticie· quā
reddet mihi dñs in illa die iuſtus iudex
Et vt nobis q̊z ſimilem ſpem retributio
nis aſpiret· ſi in agone curſus iſtiꝰ imita-
ri eum velimus· adiecit· nō ſolum autez
mihi ſed 7 omnibꝫ qui diligunt aduen-
tum eius· participēs nos corone ſue in
die iudicij fore ꝓnuncians· ſi diligentes
aduentum chriſti. non illuz tm̄ qui etiā
nolentibus apparebit. ſed etiam hūc q̄
quotidie ī ſanctis cōmeat aīabus· vi-
ctoriam certaminis caſtigatione corpo-
ris acquiramus. De quo aduentu dñs
in euangelio. Ego inquit 7 pater meꝰ ve
niemus ad eum· 7 manſionem apud eū
faciemus. Et iterū Ecce ſto ad oſtium 7
pulſo· ſi quis audierit vocem meam et
aperuerit ianuam· introibo ad illū et ce
nabo cum illo· 7 ipſe mecum

Per quot genera certaminum atq; palmaruz beatus apoſtolus ad coronam ſublimiſſimi agonis aſcenderit La. xviij

Nec tamen agonem curſus tan
tummō ſe conſummaſſe deſcri-
bit cum dicit· ſic curro non q̄ſi
in incertum· quod ſpecialiter refertur ad
intentionem mentis 7 feruorem ſpiritus
ſui· quo toto chriſtum ſequebat' ardore
cum ſponſa decantans· poſt te in odo-
re vnguentorū tuorū curremus· et iterū·
adheſit anima mea poſt te· ſed etiā aliđ
collucationis genus ſe viciſſe teſtat' di
cens. Sic pugno non quaſi aerem ver-
rans. ſed caſtigo corpus meum et ſerui-
tuti ſubijcio. Quod ꝓprie ad continētie
dolores 7 corporale ieiunium atq; affli-
ctionem carnis pertinet· per hanc ſe pu-
gilē quēdam ſtrenuū ſue carnis eſſe de-
ſcribens· nec inuanum aduerſus eā ictꝰ
ꝯtinētie exercuiſſe deſignās· ſꝫ triumphū

pugne mortificatione ſui corporis acq-
ſiſſe. quo verberibꝫ continentię caſtiga-
to. ⁊ ieiuniorꝫ ceſtibus eliſo. victori ſpūi
immortalitatis coronam ⁊ incorruptio
nis contulit palmam Uides legitimum
collucationis ordinem. ⁊ ſpiritaliū cer-
taminum cōtemplaris euentum. quēad
moduꝫ athleta chriſti adeptus de rebel-
latrice carne victoriam. ſbiecta illa quo-
dammō pedibus ſuis. vt ſublimis triū-
phator inuehitur Et idcirco non currit
in incertum. quia confidebat vrbem ſan
ctam hieruſalē cęleſtem ſe ꝓtinus ingreſ
ſurum. Sic pugnat ieiunijs ſcilicet ⁊ af
flictione carnali. non quaſi aerem verbe
rans. id eſt inuanum ictus continentię
porrigens. ꝑ quos non aerem vacuū ſed
illos ſpūs qui in eo verſantur caſtigatio
ne ſui corporis verberabat. Qui enī di-
cit. nō quaſi aerem ꝟberans. oſtendit ſe
tam ⁊ ſi non aerem vacuum ⁊ inanem.
aliquos tamen in aere verberare. Et qͣ
hec certaminum genera ſuperat. ⁊ dita-
tus multarum coronarꝫ ſtipendijs īcede
bat. non immerito robuſtiorū incipit ho
ſtium ſubire luctamina. ac prioribꝫ emū
lis triūphatis cū fiducia ꝓclamat et di-
cit. Jam nō nobis eſt collucatio aduer
ſus carnem ⁊ ſanguinem. ſed aduerſus
ꝑ̇ncipatꝰ. aduerſus ptātes. adūſus mū
di rectores tenebrarum harum. contra
ſpiritalia nequitię in cęleſtibus.

**Q athlete chriſti donec in cor
pore commoratur pugna non
deſit. Cap̄. xix.**

Athlete chriſti in corpore cōmo
ranti nunq̄ꝫ deſit collucatio-
num palma. ſed quanto magis
triumphorū ſucceſſibus creuerit. tāto ei
etiam collucationuꝫ robuſtior ordo ſuc
cedit. Subiugata etenim carne atqꝫ de
uicta. quantę aduerſariorum cohortes.
quanta hoſtiū agmina aduerſum victo
rem militem chriſti triumphis eius inſti
gata cōſurgunt. ſcꝫ ne pacis ocio miles
chriſti lenteſcēs incipiat obliuiſci collu-
ctationum ſuarū glorioſa certamina. ac
ſecuritatis inertia diſſolutus. premiorū
ſtipendijs ac triumphorū meritꝭ defrau-
detur. Jtaqꝫ ſi ad hos triumphorū gra-
dus cupimus creſcente virtute conſcen
dere. eodem nos qꝫ ordine oportet p̄lio-
rum inire certamina. ⁊ primū cum apl̄o
dicere. Sic pugno non quaſi aerem ver
berans. ſed caſtigo corpus meum et ſui-
tuti ſubijcio. vt hoc cōflictu ſuꝑato. rur
ſus cum eo dicere poſſimus. Non eſt no
bis collucatio aduerſus carnem et ſan-
guinem. ſed aduerſus ꝑ̇ncipatus. adū-
ſus poteſtates. aduerſus mundi rectores.
tenebrarum harū. contra ſpiritalia neq̇
cię in cęleſtibus. Aliter enī congredi cuꝫ
illis nullo mō poterimus. nec ſpiritales
pugnas merebimur experiri. carnali deie-
cti conflictu. ⁊ collucatione ventris eli-
ſi. meritoqꝫ nobis ab apoſtolo cū expro-
bratione dicet. Temptatio vos non ap
prehendit niſi humana.

**Q non debeat monachus ſu
mendi cibi tempus excedere. ſi
vult ad pugnas interiorum cer
taminum peruenire
Cap̄. xx**

Tendit monachus ad pugnas
interiorū certaminum cupiens
ꝑuenire. hanc in ꝑ̇mis cautionē ſibimet
indicat. vt nō potus quicq̄ꝫ. non eſus vl
la oblectatione deuictus. ante ſtationeꝫ
legitimam cōmunemqꝫ refectionis ho-
ram. extra menſam ꝑcipe ſibimet ꝓrſus
indulgeat. ſed ne refectione quidem trā
acta. ex his preſumere ſibi quātuluncū
qꝫ permittat. ſimiliter qꝫ canonicū ſom-
ni tempus menſuramqꝫ cuſtodiat. Eo-
dem nanqꝫ ſtudio iſte ſunt mentꝭ ampu
tande laſciuię. quo meretricationis vi-
tium deſecandum. Qui enim gulę ſuꝑ-
fluos appetitus īhibere nō potuit. quo-
modo eſtus carnalis ꝯcupiſcentie vale-
bit extinguere. Et qui nō quiuit paſſio-
nes in ꝓpatulo ſitas paruaſqꝫ compeſce
re. quemadmodū occultas. nulloqꝫ ho-
minum teſte prurientes. moderatrice di-
ſcretione poterit debellare. Et idcirco ꝑ

ſingulos motus ⁊ in quolibet deſiderio
robur anime comprobatur. que ſi in
minimis apertiſqꝫ cupiditatibꝫ ſupat᷑.
quid in maximis ac fortioribꝫ occultiſqꝫ
ſuſtineat. vnicuiqꝫ ſua conſcientia teſtis
eſt.

De interiori monachi pace et abſtinentia ſpiritali. Ca. xxi.

Non enim eſt nobis aduerſariꝰ
extrinſecus formidādus. in no-
biſmetipſis hoſtis incluſus eſt.
Inteſtinum nobis quotidie gerit᷑ bel-
lum. deuicto eo omnia que forinſecus
ſunt reddentur infirma. ac militi chriſti
vniuerſa pacata erunt et ſubdita. Nō
habebimus aduerſariū nobis extrinſecꝰ
metuendum. ſi ea que intra nos ſunt ſpi-
ritui deuicta ſubdant᷑. Nec ſoluꝫ nobis
iſtud ieiuniū viſibiliū ciborū ad pfectio-
nem cordis ⁊ corporis puritatem ſuffice-
re poſſe credamus. niſi fuerit huic aīe
qꝫ ieiuniū copulatum. Habet nāqꝫ ⁊ il-
la ſuos noxios cibos. quibꝫ impinguata
etiam ſine eſcaruꝫ abundantia ad luxu-
rie prerupta deuoluitur. Detractio cibꝫ
eius eſt et quidem perſuauis. Ira etiam
cibus eius eſt licet minime leuis. ad ho-
ram tamen infelici eā eſu paſcens. ac pa-
riter letali ſapore proſternens. Inuidia
cibus eſt mentis. virulentis eā ſucis cor-
rumpens. ⁊ proſperitatis aliene ſucceſſi-
bus iugiter miſeram excruciare non de-
ſinens. Cenodoxia id eſt vana gloria ci-
bus eius eſt. qui delectabili eam eſca per-
mulcet ad tempꝰ. poſt vero vacuam om-
niqꝫ virtute ſpoliatam reddet ac nudā.
cunctis eam ſpiritalibus fructibꝫ ſterilē
inanemqꝫ dimittens. ita vt non ſolum
immanium laborū faciat merita deperire.
verumetiā ſupplicia maiora conquirat.
Omnis concupiſcentia ⁊ puagatio cor-
dis inſtabil᷑ paſtus q̇daꝫ eſt aīe. noxijs
eſcis eam nutriens. expertem vero cele-
ſtis panis ac ſolidi cibi in poſterum de-
relinquens. Ab his itaqꝫ quanta nobis
eſt virtus ſacratiſſimo ieiunio continen-
tes. vtilem habebimus cōmodāqꝫ obſer-
uantiam ieiunij corporalis. Labor nāqꝫ
carnalis ſpūs cōtritioni coniunctus. ac-
ceptiſſimum deo ſacrificiū dignūqꝫ ſan-
ctitatis habitaculū puris mundiſqꝫ re-
ceſſibus exhibebit. Ceterū ſi corporaliter
ieiunātes pniciosiſſimis aīe vitijs im-
plicemur. nihil nobis proderit carnalis
afflictio pcioſiore parte polluta. per eaꝫ
ſcꝫ ſubſtantiā delinquentibꝫ nobis qua
efficimur habitaculū ſpūſſancti. Nō eī
tam corruptibilis caro. qꝫ cor mundum
habitaculū deo templūqꝫ ſpūſſancti effi-
citur. Oportet ergo exteriore hoīe ieiunā-
te. interiorem qꝫ ſimilit᷑ a cibis noxijs tē-
perare. quem pcipue exhiberi mundum
deo. vt hoſpitē in ſe chriſtū recipe mereā-
tur. beatus aplus monet his verbis. in-
teriorem inquiēs hominēꝫ habitare chri-
ſtum per fidem in cordibus veſtris.

Quid idcirco nos oporteat exercere cōtinentiam corporalem. vt p ipſam perueniamus ad ſpiritale ieiunium. Cap. xxij.

Non querimꝰ itaqꝫ nos idcirco la-
borem cōtinentie corporal᷑ im-
pendere. vt ad puritateꝫ cordis
hoc poſſimus ieiunio puenire. Ceterum
labor a nobis impendit᷑ in caſſum. ſi hūc
quidem contemplatione finis infatiga-
biliter ſuſtētemus. finem vero ppt᷑ queꝫ
tolerauimus afflictiones tantas obtine-
re nequeamus. meliuſqꝫ fuit interdictis
eſcis aīe temperaſſe. qꝫ voluntarijs mi-
nuſqꝫ noxijs corporaliter ieiunaſſe. In
his eīi ſimplex ⁊ innoxia creature dei p-
ceptio eſt. nihil p ſemetipſam habēs pec-
cati. in illa vero primitus fratꝝ pernicio-
ſa deuoratio. de qua dicit᷑. Noli dilige-
re detrahere. ne eradiceris. Et de ira atꝫ
inuidia beatus iob dicit. Etenī ſtultum
interficit iracundia. ⁊ paruulum occidit
inuidia. Simulqꝫ notandum. qꝫ qui ira-
ſcitur ſtultus. ⁊ qui inuidet paruulus in-
dicetur. Ille nanqꝫ non immerito ſtultꝰ
iudicatur. voluntarie ſibi mortem ire ſti-
mulis incitatus inducens. ⁊ hic dum li-
uet. paruulum minoremqꝫ ſe probat. Dū

enim inuidet· teſtatur maiorem eſſe eum in cuius proſperitate cruciatur.

Qualis eſſe monachi cibus debeat Cap̄.xxiij.

Igitur eſt cibus eligendus non tantum qui concupiſcentie flagrantis eſtus temperet· minuſq; ſuccendat· verum etiā qui ad parādum ſit facil'· ⁊ quē ad comedēdū oportuniorez viliori precij cōpendiuz preſtet· quiq; ſit conuerſationi fratrū vſuiq; communis. Triplex ei natura eſt caſtrimargie. Una que canonicā refectionis horā preuenire cōpellit· alia q̄ tantūmodo ventri ingluuie ⁊ ſaturitate quarūlibet gaudet eſcarū· tertia que accuratioribꝫ epulis et eſculētioribꝫ oblectat'. Idoq; aduerſus eam neceſſe eſt monachum obſuantiaz triplicem cuſtodire· id eſt vt primū legitimum tempus abſolutionis expectet· deinde vt caſtiget ⁊ refrenet deſideriū carnis· tertio vt qualibuſcunq; eſcis vilioribuſq; contentus ſit. Quicq̄d enī extra conſuetudinem p̄ſumitur vſum q; communē· vt vanitatis ⁊ glorie atq; oſtētatiōis morbo pollutū. antiquiſſima patꝝ traditio notat· nec quenq̄; ex his q̄s merito ſcientie ac diſcretionis enituiſſe peruidimus. vel quos ad imitandum ḡtia chriſti velut ſplēdidiſſima lumīaria omnibus p̄locauit· eſu panis qui apud eos vilis habetur ac facilis· abſtinuiſſe cognouimus· nec eorū quēpiam q̄ hanc regulam declinantes· pretermiſſo panis vſu. leguminum vel olerum ſeu pomoꝝ refectionem ſectati ſunt· inter probatiſſimos habituz aliq̄n conſpeximus· ſed nec diſcretionis quidem aut ſcientie gratiā conſecutum. Non ſolum enī ceteras inuſitatas eſcas expetere monachum non debere decernunt· ne videlicet curſus eiꝰ velut in ꝓpatulo cunctis expoſitus· inanis factus ac vacuus cenodoxie morbo depereat· ſed ne ipām q̄z ieiuniorū z caſtigationem cōmunem cuiq; facile pateſieri oportere pnunciant· verum quantum fieri poteſt contegi pariter et abſcondi.

Aduentātibus aūt fratribus magiſ humanitatiſ ac dilectionis offerri debere virtutem· quā cōtinentie diſtrictionem ⁊ q̄tidiani ꝓpoſiti rigorem manifeſtari pbabilius cenſuerūt· nec quid volūtas vtilitaſq; noſtra ſeu deſiderij ardor expoſcat attendere· ſed q̄d adueniētis requies vel infirmitas exigit preponere ⁊ gratanter implere

Qꝛ in egypto indifferenter vidimus ſub aduentu noſtro ſolui quotidiana ieiunia. Ca.xxiiij.

Cum de ſyrie partibus ſeniorū ſcita diſcere cupientes egypti ꝓuintiam petiſſemus· ibiq; tāta cordis alacritate nos ſuſcipi miraremur. vt nulla prſus ſicut fueramꝰ in paleſtine monaſterijs inſtituti vſq; ad p̄ſtitutam ieiunij horam refectionis regula ſeruaret'· ſed abſq; legitimis quarte ſexteq; ferie· quocunq; pergebamus quotidiana ſtatio ſolueretur. quidam ſenioꝝ percunctantibꝫ nobis· cur ita indifferenter apud eos preterirent' quotidiana ieiunia· reſpondit. Ieiuniū ſemꝑ eſt mecū. Uos aūt continuo dimiſſurus mecū iugiter tenere non poſſum. Et ieiuniū quidem licet vtile ſit ac iugiter neceſſariuz· tamen voluntarij muneris eſt oblatio. Opus autē charitatis impleri· exigit p̄cepti neceſſitas. Itaq; ſuſcipiens in vobis chriſtum· reficere eum debeo· deducens aūt vos humanitatem eius obtentu prebitā· diſtrictiore ieiunio in memetipſo potero compenſare. Non enim poſſunt filij ſponſi ieiunare· donec cum illis eſt ſponſus. Cum autem diſceſſerit. tūc illi ieiunabunt·

De cōtinentia ſenis qui ita ſexies cibuz ſumpſit vt ſeruaret eſuriem Cap̄.xxv.

Quidam ſeniorum cum reſicientem me. vt adhuc paululum quid ederem hortaretur· iamq; me dixiſſem non poſſe· reſpōdit. Ego iā

ſexties diuerſis aduenientibus fratribꝫ menſam poſui· hortatuſq; ſingulos cū omnibus cibum ſumpſi. et adhuc eſurio · et tu primitus nūc reficiens· iam te dic nō poſſe.

De eo ſene qui in cella ſua eſcā nūq; ſolus accepit Cap. xxvi.

Vidimus alium in ſolitudīe cōmorantem qui nunq; ſe ſibi ſoli indulſiſſe cibum teſtatus eſt · ſed etiam ſi ꝑ totos quinq; dies ad eius cellulam nullus e fratribus aduenisset refectionē iugiꝰ diſtuliſſe· donec ſabbatorum vel dnīco die deuote cōgregationis obtentu ꝓcedens ad eccl'aꝫ. ꝑegrinorum quempiam repperiſſet· quē exinde reducēs ad cellulā· conſorte eo refectionē corporis non tam ſue neceſſitatis obtentu· q; humanitatis gratia cauſaq; fratris aſſumeret. Itaq; vt norunt in aduētu fratrum indifferēter ſoluere quotidiana ieiunia· ita diſcedentibꝫ eis refectioneꝫ ob illos indultam continentia maiore compenſant ꝑceptioneꝫ cibi paruiſſimi acriore caſtigatione non ſola panis ſꝫ etiaꝫ ſomni ipſius diminutione duriꝰ exigētes

Quid d' fructu ſtudij ꝓfeſſi ſint abbas peſius ꝛ iohānes.

Apud ſenem peſium in heremo vaſtiſſima cōmorātem· cū ſenex iohānes magno cenobio ac multitudini fratrū prepoſitus aduenisset· ꝛ ab eo velut antiquiſſimo ſodale ꝑquireret· quidnaꝫ ꝑ oēs q̄draginta annos quibus ab eodem ſeparatus in ſolitudine minime a fratribus interpellatus egiſſet· nunq; me ait ſol reficientē vidit. et ille· nec me inquit iratū.

Quam exempli ſui ꝓfeſſionem abbas iohānes diſcipulis reliquerit diſceſſurus Ca. xxviij

Eundem ſenem cū alacrem tanq; ad ꝓpria tranſmigrantē· in extremo iam anhelitū poſitum anxij fratres circūuallantes ſuppliciter precarentꝰ· vt aliqd' eis memoriale mandatum velut hereditariū quoddaꝫ legatum relinqueret· ꝑ quod poſſent ad perfectionis culmē precepti cōpendio faciliꝰ ꝑuenire· ingemiſcens ille· nunq; ait meā feci voluntatem· nec quēq; docui qd' priꝰ ipſe non feci.

De abbate machete inter collationes ſpiritales nunq; dormitāte et ſemper inter terrenas fabulas obdormiente Ca. xxix.

Vidimus ſenem machetē nomine a turbis fratrū eminꝰ cōmorantem· banc a dnō gratiaꝫ diutinis ꝑcibꝫ impetraſſe. vt q̄tq̄t diebꝫ ac noctibꝫ agitaretꝰ collatio ſpiritalꝰ nunq; ſomni tempore penitus laxaretꝰ. Si qs vero detractionis verbum ſeu ocioſum temptaſſet inferre· in ſomnuꝫ ꝓtinus concidebat· ac ſic ne vſq; ad aurium quidē eius pollutionem virus obloquij poterat peruenire

Eiuſdem ſenis de nemine iudicando. Ca. xxx.

Hic idem ſenex cū inſtitueret nos neminem diiudicare debere· intulit tria fuiſſe in quibꝫ diſcuſſerit vel reprehenderit fratres · q; ſcilicet vuam ſibi nonnulli paterentꝰ abſcidi· q; haberētꝰ in cellulꝰ ſagū · q; oleū bn̄dicētes expoſcētibꝫ ſecularibꝫ darēt · ꝛ hec oīma ſe incurriſſe dicebat. Nam egritudineꝫ vue contrahens· tamdiu inquit eius lāguore diſtabui· donec tam doloris neceſſitate q; ſeniorū omniū adhortatione cōpulſus abſcidi eam ꝑmitterē. Cuiꝰ etiā infirmitatis obtentu ſagum q̄ꝫ hr̄e coactꝰ ſum. Oleum etiam benedicere ac ſupplicantibus dare. quod pre omnibus execrabar· vt potē iudicans illd' ex magna cordis preſumptione deſcendere· circūdātibus me repente ſecularibus multis. ita conſtrictus ſum· vt aliter eos nullatenus euadere poſſem. niſi a me ſumma vi ꝛ obteſtatiōibus extorſiſſent· vt oblato ab eis vaſculo manum meam impreſſo crucis ſignaculo ſupponerē. itaq; ſe credentes benedictionis oleum conſecutos· tandem me aliqn̄ relaxarunt. Quibꝫ in

manifeſte compertum eſt· iſdem cauſis ac vicijs monachum obligari· in quibꝫ de alijs iudicare preſumpſerit. Oportet ergo vnumquemqȝ ſemetipm̄ iudicare tā‑tummodo· ⁊ circūſpecte cauteqȝ cuſtodire in omnibꝫ. nō alioꝝ conuerſationem: vitamqȝ diſcutere· ſcd̄m illd̄ apl'i precep‑tum. Tu aūt quid iudicas fratrē tuū: ſuo dn̄o ſtat aut cadit. Et nolite iudica‑re ante tempus. Et illud. Nolite iudica‑re vt non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaueritis: iudicabimini· Preter hanc enī quam diximus cauſam etiam ob hoc iudicare de alijs periculoſum eſt. quod ignorantes vel neceſſitatem vel rationē qua illi hec in quibus offendimꝰ aut recte coram deo aut venialiter agūt· inuenimur eos temere iudicaſſe. et per hoc admittimus non leue peccatū. ſecus qȝ oportet de fratribus noſtris aliqd ſē‑tientes.

Increpatio eiuſdem ſenis cū fratres inter ſpiritales collationes dormitātes ad narrationē ocioſe fabule vidiſſet experge factos Ca. xxxi.

Hic idem ſenex ocioſarum fabularum diabolum eſſe fautorē· ac ſpiritalium collationum impugnatorem ſemper exiſtere. his declarauit indicijs. Nam cum fratribꝫ quibuſdā de rebꝫ neceſſarijs ac ſpiritalibꝫ diſputaret· eoſqȝ videret lethéo quodā ſopore demergi· nec poſſe ab oculis ſuis pōdus ſomni depellere· ocioſam repente fabulam introduxit. Ad cuius oblectationem cum eos euigilaſſe confeſtī atqȝ erectas aures ſuas habere vidiſſet· ingemiſcens ait. Nunc vſqȝ dū de ſpiritalibus loquebamur· oīm veſtrū oculi letali dormitione dep̄mebantur. at cum ocioſa fabula intromiſſa eſt· omnes expergefacti torporem ſomni dominantꝭ excuſſimus· Uel ex hoc ergo perpendite quiſnā collationis illius ſpiritalis fuerit impugnator· aut quis huius infructuoſe atqȝ carnalis inſinuator exiſtat. Ille etenim eſſe māifeſtiſſime deprehēdit· qui malis adgaudens vel iſtā fouere vel illam impugnare nō deſinit

De epiſtolis priuſqȝ legerētur incenſis Ca. xxxij.

Nec minus qȝ hoc opus fratris erga puritatem ſui cordis intēti. ⁊ erga contemplationem diuinam valde ſolliciti· cōmemorari neceſſarium reor· qui cū ei poſt annos quīdecim patris ac matris amicorūqȝ multorum de ꝓuincia ponti complures epiſtole delate fuiſſent· accipiens grandē faſciculum literarū· diuqȝ apud ſemetipſum voluens· quantaꝝ inquit cogitationū cauſa erit mihi hoꝝ lectio· que me vl' ad inane gaudium vel ad triſticias īfructuoſas impellēt. quot diebꝫ horū recordatione qui ſcripſerunt intentionē pectoris mei a ꝓpoſita cōtemplatione reuocabūt. Poſt quantum temporis digerenda ē·h̄ mentis concepta confuſio. quantoqȝ labore rurſus iſte tranquillitatis reparandus eſt ſtatus· ſi ſemel animus literarū permotus affectu· eorūmqȝ recenſendo ſermones ac vultus quos tanto tempore dereliquit· iterum eos reuiſere· ipſiſqȝ cohabitare ⁊ animo ac mente ceperit intereſſe· Quos profecto corporaliter deſeruiſſe nihil ꝓderit. ſi corde eos incipiat intueri· ac memoriā quā ſeculo huic renuncians quiſqȝ velut mortuus abdicauit· reuiuiſcens eandem rurſus admiſerit. Hec voluens in corde ſuo· nō ſolū nullam reſoluere epiſtolam deſiniuit· ſꝫ ne ipm̄ quidem faſciculum reſignare· ne ſcꝫ eorūm qui ſcripſerant vel nomina recenſendo vel vultus recordando a ſpiritus ſui intentione ceſſaret. Itaqȝ vt eū conſtrictum ſuſceperat. igni tradidit cōburendum. Ite inqēs cogitationes patrie pariter concremamini· ne me vlteriꝰ ad illa que fugi reuocare temptetis

De abſolutione queſtionis quam abbas theodorus orando promeruit Cap. xxxiij.

Vidimus etiã abbatẽ theodoꝝ ſũma ſctĩtate ⁊ pfecta ſciẽtia p̃ditũ nõ ſolũ in actuali vita · ſ3 etiã noticia ſcripturaꝝ· quã ei non tam ſtudiũ lectionis vel literatura mũdi cõtulerat · ꝙ ſola puritas cordis: ſiquidem vix ipſius q̃3 grecę linguę perpauca verba vel intelligere poſſet vel ꝓloqui. Hic cum explanationem cuiuſdam obſcuriſſime queſtionis inquireret· ſepte3 diebꝫ ac noctibus in oratione infatigabilis ꝑſtitit· donec ſolutionem ꝓpoſitę queſtionis dño reuelante cognoſceret.

De ſententia eiuſdem ſenis q̃ docuit quo ſtudio monachus poſſit aſſequi ſciẽtiã ſcripturarum. Cap̃. xxxiiij.

Hinc ergo quibuſdã fr̃ibus admirantibus tam preclarũ ſcientię eiꝰ lumen, et ab eodem quoſdam ſcripturarũ ſenſus inquirentibꝫ· ait· monachũ ad ſcripturarũ noticiam ꝑtigere cupiẽtem. nequaq̃3 debere labores ſuos erga cõmentariorum libros impendere· ſed potius omnem mentis induſtriam ⁊ intentionem cordis erga emẽdationem viciorum carnaliũ detinere. Quibus expulſis cõfeſtim cordis oculi ſublato velamine paſſionũ ſacramenta ſcripturarum velut naturalit᷑ incipient ꝯtemplari. Siquide3 nobis nõ vt eſſent incognita vel obſcura ſancti ſpũs gratia ꝓmulgata ſunt· ſed nr̃o vicio velamine peccatorum cordis oculos obnubente reddantur obſcura · quibꝫ rurſu3 naturali redditis ſanitati· ip̃a ſcripturarũ ſanctarũ lectio ad contemplationem verę ſcientię abunde etiam ſola ſufficiat· nec eos cõmentariorũ inſtitutionibus indigere· ſicut oculi iſti carnales ad videndum nullius egent doctrina, ſi modo fuerint a ſuffuſione vel caligine cecitatis immunes. Idõ nãq3 ⁊ tãta varietas erroreſq3 inter tractatores ip̃os exorti ſũt. ꝙ plerique minime erga purgationẽ mẽtis adhibita diligentia, ꝓſilientes ad interp̃tandũ eas pro pinguedine vel immundicia cordis ſui diuerſa atq3 contraria vel fidei vel ſibimet ſentientes· veritatis lumen comprehendere nequiuerunt

Increpatio eiuſdem ſenis cũ ad meam cellulam media nocte veniſſet Cap̃. xxxv.

Hic idẽ theodorꝰ cũ inopinatus ad meã cellulã ĩtempeſta nocte veniſſet· q̇dnã3 rudis adhuc anachoreta ſolꝰ agerẽ paterna curioſitate latenter explorãs· meq3 ilico finita veſpertina ſolennitate incipientem feſſum corpus iam reficere· ⁊ incubantem pſiathio reperiſſ3· ꝓtrahẽs imo corde ſuſpiria· meoq3 me vocitãs noĩe· quanti inq̇t o iohẽs hora hac deo colloquũt· eumq3 in ſemetip̃is amplectuntur ac retinent· ⁊ tu fraudaris tanto lumine· inerti ſopore reſolutꝰ. Et quoniã nos ad huiuſcemodi narrationem diuertere patrũ v̓tutes ⁊ gratia ꝓuocarunt· neceſſariũ reor memorabile opus charitatis quã ſumi viri archebij humanitate ſumus experti · ĩ hoc volumine cõmendare· quo puritas continentię operi charitatis inſerta propenſius eniteſcat pulcra varietate diſtincta. Etenim tũc gratum deo ieiunij munus efficitur· cum hoc fructibꝫ charitatis fuerit conſummatum.

Deſcriptio heremi quę eſt in diolco in qua anachoretę commorantur. Ca. xxxvi.

Itaq3 cũ de paleſtinę mõaſterijs ad opidum egypti qđ diolcos appellatur· rudes adhuc veniſſemus· ibiq3 plurimam turbã cenobij diſciplina cõſtrictam· ⁊ optimo ordine monachorum qui etiam primus eſt inſtitutam mirifice videremus: aliu3 quoq3 ordinem qui excellẽtior habetur id eſt anachoretarum cunctorum preconijs inſtigati ſagaciſſimo corde videre properauimus. Hi nanq3 in cenobijs primum diutiſſime commorantes, omĩ patientię ac diſcretionis regula diligenter edocti· ⁊ humilitatis pariter ac nuditatis v̓tute poſſeſſa · atq3 ad puꝝ vicioꝝ

vniuerſitate conſumpta. diriſſimis de-
monum prelijs congreſſuri· penetrāt he-
remi profunda ſecreta. Huius igitur ꝓ-
poſiti viros comperientes citra nili flu-
minis alueū commorari in loco q̇ vno
latere eodem flumine, alio maris vaſti-
tate circūdatus inſulam reddit· nullis
alijs q̄ꝫ monachis ſecreta expetentibꝫ ha-
bitabilem· nec enim cuiq̄ꝫ culture aptaꝫ
eſſe eam ſalſitas ſoli ac ſterilitas patitur
arenarūꝫ· ad hos in q̄ꝫ ſummo deſiderio
feſtinantes vltra modū ſumus labores
eorū quos contemplatione virtutum et
amore ſolitudīs tolerāt admirati. Naꝫ
ipſius aque tanta penuria cōſtringunt·
vt tali eam diligentia ſcrupuloq̄ꝫ diſpē-
ſent, quali nemo frugaliſſimorū ſpeciem
precioſiſſimi vini cōſeruat ⁊ parcit. Tri-
bus nanq̄ꝫ milibus vl' eo amplius eā de
predicti fluminis alueo neceſſarijs vſi-
bus aduehunt· qđ tam̄ interuallum ha-
renoſis diuiſum montibꝫ· laboris diffi-
cultate grauiſſima duplicatur.

De traditis nobis ab abbate archebio cum inſtructu ſuo cellis.

Cap· xxxvij·

His igitur viſis cum imitatiōis
eorū nos ardor accenderet· pre-
dict⁹ q̄ꝫ archebius ꝓbatiſſimus
inter eos humanitatꝭ gratia nos ad ſuā
cellulam ꝯtraxiſſet· explorato deſiderio
noſtro confinxit ſe de eodē loco velle diſ-
cedere, ac nobis cellulam ſuā velut exin-
de migraturus offerre· ſeſe id facturum
etiā ſi minime affuiſſem⁹ affirmās. Quā
rem nos ⁊ deſiderio cōmoratiōis accēſi,
⁊ aſſertionibus tanti viri indubitatā ac-
cōmodantes fidem libenter amplexi· cel-
lulam cuꝫ omni ſupellectili vtenſilibꝫ q̄ꝫ
ſuſcepimus. Itaq̄ꝫ religioſa potitus cir-
cūuentione· paucis diebꝫ quibꝫ conſtru-
ende celle pararet impendia de loco diſ-
cedens· reuerſus poſt hec aliam ſibi ſum-
mo labore cōſtruxit. Quam rurſum nō
longo poſt tempore alijs ſuꝑuenientibꝫ
fratribꝫ· eodēq̄ꝫ deſiderio cupientibꝫ ibi-
dem cōmorari· ſimili charitatis menda-
cio circūuentis, cum vniuerſo tradidit in-
ſtrumento. Ipſe vero erga opus charita-
tis infatigabilis ꝑſeuerans· tertiam ſibi
cellulam in qua cōmaneret extruxit.

De debito quod abbas archebius manuum ſuarū labore ꝓ matre diſſoluit.

Ca· xxxviij.

Operepreciū mihi videt' aliđ
q̄ꝫ eiuſdem viri charitatꝭ opus
memorie tradere· quo noſtrarū
partium monachi non ſolum continētie
rigorem· verumetiam ſinceriſſimum reti-
nere dilectionis affectū· vnius eiuſdēq̄ꝫ
viri inſtituantur exemplo. Hic nāq̄ꝫ nō
ignobili oriundus familia· ad monaſte-
rium quod a predicto opido ferme qua-
tuor milibus diſtat· mundi huius ac pa-
rentum affectione contempta· a pueri-
libus annis aufugit. Ubi ita vite ſue om-
nem exegit etatem, vt nunq̄ꝫ prorſus per
totos quinquaginta annos non ſolum
vicum ex quo egreſſus eſt nec fuerit in-
greſſus nec viderit· ſed ne cuiuſq̄ꝫ q̇dem
femine vel ipſius matris ſue conſpexe-
rit vultum. Interea pater morte preuen-
tus· centum ſolidorūꝫ debitum reliquit.
Cūq̄ꝫ hic eſſet omni inquietudine peni-
tus alienus· vtpote qui vniuerſis pater-
nis facultatibus eſſet extorris· a credito-
ribus tamen inquietari vehemēter com-
perit matrem. Tunc hic ab euangelico il-
lo rigore quo ante hac in ſtatu proſpero
parentibus conſtitutis, nec patrē in ter-
ra ſe norat habuiſſe nec matrem· pieta-
tis conſideratione mollitus, ita ſe habe-
re credidit matrem· eiq̄ꝫ ſubuenire fe-
ſtinauit oppreſſe· vt nihil a propoſita di-
ſtrictione laxaret. Intra monaſterij nan-
q̄ꝫ clauſtra perdurans, ſoliti operis pen-
ſum ſibimet triplicari popoſcit. Et ibi ꝑ
totum anni ſpacium diebus pariter no-
ctibuſq̄ꝫ deſudans· debiti modum ope-
ris ſudore partim creditoribus ſoluens

matrem oīum inquietudinis iniuria li- berauit. ita eruens eaꝫ debiti ſarcina. vt nihil de propoſiti rigore pie neceſſitatis obtentu pateretur imminui. Ita diſtri ctionem ſolitam cuſtodiuit. vt nequaqꝫ pietatis opus maternis viſceribus de- negaret. ⁊ quā pro chriſti charitate prius deſpexerat. p eius rurſus pietate cogno ſceret

Qua ſimulatione cuiuſdam ſe nis abbati Simeoni cum ocio ſus eſſet opus manuum ſit pro uiſum

Cap. xxxix

Cum frater nobis optime car⁹ nomine ſymeon. penitus greci ſermonis ignarus. e partibꝫ ita lie commeaſſet. quidam ſeniorꝝ erga euꝫ vtpote peregrinum charitatis op⁹ quo- dam redibitionis colore cupiens exhibe re. inquirit ab eo cur ocioſus ſederet ī cel la. per hoc conjiciens euꝫ tam ocij perua gatione qꝫ penuria neceſſarium reꝝ diu tius in ea durare non poſſe. certus nemi nem poſſe impugnationes ſolitudīs to- lerare. niſi eum qui ꝓprijs manibꝫ victuꝫ ſibimet fuerit parare contentus. Quo re ſpondente nihil ſe nec noſſe nec preuale- re ex bis que illic exercebantur a fratribꝫ operari preter librariam manum. ſi tamē vllus in egypti regione latinum codicē vſui eſſet habiturus. tunc ille tandē na- ctus occaſionem qua poſſet deſideratuꝫ pietatis opus velut debiti colore merca ri. ex deo hec inuenta eſt inquit occaſio. Nam olim querebaꝫ qui apoſtolū latīa mihi māu pſcriberet. Eteni habeo fratrē militie laqueis obligatum. ⁊ apprime la tinis inſtructum. cui de ſcripturis ſanctꝫ aliquid ad legendum edificationis eius obtentu tranſmittere cupio. Itaqꝫ Sy- meone banc occaſionem velut a deo ob- latam ſibi gratāter ſuſcipiente. ſenex qꝫ colorem ſub cuius pretextu pietatꝫ opus libere poſſet implere. libenti⁹ amplexus. confeſtim nō ſolum vniuerſas ei neceſ- ſitates ſub obtentu mercedum toti⁹ an- ni contexit. verumetiam membranas ⁊ vtenſilia que ad ſcribendum neceſſaria erant comportans. recepit poſt codicem ſcriptum nullis vſibus vel cōmodis p- futurum. quippe vniuerſis in illa regiōe noticia lingue huius penitus ignarꝫ pre ter id quod hac ſubtilitate ſumptu qꝫ p lixiore mercat⁹ eſt. quemadmoduꝫ et ille ſine confuſionis verecundia. merito la- boris et operis ſui neceſſaria victus ali- menta perciperet. ⁊ ipſe munificentie ſue pietateꝫ tanqꝫ debiti neceſſitate comple ret. eo abundantius mercedem ſibi con quirens. quo ambitu maiore peregrino fratri non ſolum victus neceſſaria. verū etiam operis inſtrumenta ⁊ operandi oc caſionem pariter contuliſſet

De pueris qui deferentes ad egrotantem ficus non deguſta tis eiſdeꝫ fame in heremo defe- cerunt.

Cap. xl.

Sed quoniā in loco vbi de ſeni oꝝ et continentie rigore dice re aliquid ꝓpoſuimus. affectio ⁊ opera charitatis videtur admixta. rur ſum ad ꝓpoſitum reuertentes quoddaꝫ puerorū etate non ſenſu factum memo- rabile opuſculo huic inſeremus. Nam cum vltra omnem admirationem ficus quidam de amareotelibie partibꝫ velut rem ante in loco non viſam abbati Jo- hāni economo in heremo ſcythij detuliſ ſet. qui diſpenſationem ipſius eccleſie tem- poribꝫ beati pafuntij pſbiteri ab eodem ſibi creditā gubernabat. hic confeſtī eas ad ſenē quēdā qui in interioribus deſer ti mala valitudine laborabat per duos adoleſcentulos miſit. Siquidem decem ⁊ octo milibus longe ab eccleſia comma nebat. Qui pomis acceptis. cum ad pre dicti ſenis tenderent cellam. quod ibi p facile ſolet etiaꝫ ſeniorībꝫ euenire. infuſa repente denſiſſima nebula tramitē recti itineris pdiderunt. Cūqꝫ tota die et no cte diſcurrentes pauiam heremi vaſtita

tem. nequa q̃z potuiſſent egrotan⁊ cellu-
lam reperire· tam itineris laſſitudine q̃z
inedia ſitiq̃z confecti· fixis genibus ī ora
tiōis officio ſpūm dño reddiderūt Qui
poſt hec veſtigiorū ſuorum indicijs diu-
tiſſime perquiſiti. que in locis illis hare-
noſis tanq̃z niuibus impreſſa ſignātur.
donec ea vel leui ventoꝝ flatu tenuis ha-
rena diſcurrens rurſus operiat· inuenti
ſunt ficus intactas vt acceperant reſer-
uaſſe· eligentes ſcʒ animam magis q̃z fi-
dem depoſiti ꝑdere. vitamq̃z potius a-
mittere temporalem q̃z ſenioris violare
mandatum·

Sententia abbatis macharij de obſeruantia monachi vel tā q̃ʒ diutiſſime victuri vel tanq̃z quotidie morituri

Cap̄. xli.

Adhuc vnum beati macharij ꝓ
fertur nobis ſalutare manda-
tum· vt libellum ieiunioꝝ ⁊ con
tinentie tanti viri claudat ſentētia. Ita
inquit debere monachuʒ ieiunijs operā
dare vt centum annis in corpore cōmo-
raturuʒ· ita motus animi refrenare· ⁊ in-
iuriarum obliuiſci· triſticiaſq̃z reſpuere.
dolores quoq̃z ac detrimenta contemne
re tanq̃z quotidie moriturum In illo nā
q̃z vtilis eſt prudenſq̃z diſcretio· eq̄li mo
nachum diſtrictione faciens ſemper īce-
dere· nec permittens ſub occaſione debi-
litati corporis de arduis ad pernicioſiſſi
ma ꝑrupta deuolui· in hoc vero magna
nimitas ſalutaris· que valeat non ſoluʒ
que videntur proſpera mundi preſentis
deſpicere· verumetiā aduerſis triſtibuſq̃z
non frangi· ⁊ ea velut parua nullaq̃z cō
temnere· illic habens iugiter fixum ſue
mentis intuituʒ· quo quotidie ſingul'q̃z
momentis accerſiendum eſſe ſe credit.

Explicit de ſpiritu caſtrimargie liber quintus.

Incipiūt capitula libri ſexti de ſpiritu fornicationis.

Proemium
ij De principali correctione aduſus ſpiritum fornicatiōis.
iij Quantum ad ſupandum forni-cationis vitium remedij confe rat continentie ſolitudo.
iiij Quid interſit inter continentiaʒ ⁊ caſtitatem· ⁊ an vtraq̃z ſimul ſemper habeatur
v Qꝫ impugnatio fornicationis ſo lo humano ſtudio non poſſit e-uinci
vi De peculiari gratia ī munere ca ſtitatis
vij Exemplum de agone mundiali ſcd̄m ſermonem apoſtoli.
viij De comparatione purificatiōis eorum qui in terreno agone cer tamen habituri ſunt
ix Quantam ſemper cordis purita tem parare dei oculis debeam⁹
x Quod ſit indicium ꝑfecte et inte gre puritatis
xi Quo vicio illuſio nocturna pro cedat
xij Qꝫ carnis puritas ſine mundicia cordis nequeat obtineri.
xiij Que ſit purgationis carnalis prima cuſtodia
xiiij Qꝫ non laudem ſtudeamus texe-re caſtitatis ſed effectum ei⁹ ex-ponere
xv Qꝫ ſpecialiter caſtitatꝭ virtus ab apoſtolo ſanctimonia nuncu-petur.
xvi De alio apoſtoli teſtimonio ſuꝑ eadem ſanctimonia
xvij Qꝫ ſpes ſublimioris premij debe-at cuſtodiam caſtitatis augere
xviij Qꝫ ſicut abſq̃z humilitate caſtitaſ obtineri non poteſt. ita ſine ca-ſtitate ſcientia
xix Sententia ſancti Baſilij epiſco pi de qualitate virginitatꝭ ſue.

xx Qui finis vere integritatis ac pu-
ritatis ſit.
xxi Quemadmodum perfecte puri-
tatis ſtatum retinere poſſimus.
xxij Uſq3 ad quem modum poſſit in-
tegritas corporis noſtri perdu-
ci. vel quod indicium ſit ad pu-
rum mentis excocte.
xxiij Remedia curationis quibus ꝑ-
fecta poſſit cordis et corporis nō
ſtri puritas ꝑmanere.

Expliciunt capitula

Incipit liber ſextus de ſpiritu fornicationis.

Cap. primum.

SEcundū nobis certamen eſt tra
ditione patrum adu̅
ſus ſpūm fornicatio
nis. longum ꝑ ceteris
ac diuturnū ⁊ ꝓpau
cis ad purum deuictum immane bellū.
⁊ q̄d cum a primo tempore pubertatis im
pugnare incipiat hominū genus. nō ni-
ſi prius cetera vicia ſupentur extinguit.
Duplex nanq3 eſt oppugnatio gemino
armata vicio conſurgens ad prelium. et
idcirco ſimiliter ei gemīa eſt acie reſiſten-
dum. Siquidem vt morbus carnis aīeq3
cōcretū vires acq̄rit. ita niſi vtriſq3 pa-
riter dimicantibus nequit debellari. Nec
enim ſufficit ſolum corporale ieiunium
ad conquirendam vel poſſidendā ꝑfecte
caſtimonie puritatē. niſi ꝓceſſerit contri
tio ſpūs ⁊ oratio cōtra huncimmundiſ-
ſimum ſpūm ꝑſeuerans. dein continua-
ta meditatio ſcripturarum. huicq3 fuerit
ſcientia ſpiritalis adiuncta. labor etiam
opuſq3 manuum inſtabiles cordis ꝑua
gationes coercens ac reuocās. ⁊ an̄ om-
nia fundata fuerit humilitas vera. ſine
qua nullius penitus vicij poterit vnq3
triumphus acquiri.

De principali correctione aduerſus ſpūm fornicationis Cap. ij.

PRincipaliter enim vicij huius
correctio de cordis perfectione
deſcendit. ex quo etiā hui⁹ mor
bi virus domini voce prodire ſignatur.
De corde inquit exeunt cogitatiōes ma
le. homicidia. adulteria. fornicatiōes. fur
ta. falſa teſtimonia ⁊c. Illud ergo eſt ꝓ-
mitus expiādum. vnde fons vite ⁊ mor-
tis manare cognoſcitur. dicente Salo-
mone. Omni cuſtodia ſerua cor tuum.
Ex his enim ſunt exitus vite. Caro enim
eius arbitrio atq3 imperio famulatur. ⁊
idcirco ſummo ſtudio parſimonia ieiu-
niorum ſectanda eſt. ne eſcarum abūdā-
tia refecta caro preceptis anime ſalutari
bus aduerſata. rectorem ſuum ſpiritum
deijciat inſoleſcens. Ceterum ſi omnem
ſummam in caſtigatione tantū corporis
collocemus. anima non ſimiliter a ceteris
vicijs ieiunāte. nec meditatione diuina
et ſpiritalibus ſtudijs occupata. neq̄q3
ad illud ſublimiſſimū vere integritatis fa
ſtigium poterimus aſcendere. illo quod
in nobis eſt principale. puritatem corꝑis
noſtri infeſtante. Oportet ergo nos mun
dare prius iuxta ſententiam domini. id
quod intus eſt calicis ⁊ parabſidis. vt fi
at ⁊ id quod deforis eſt mundum.

Quantum ad ſupandum fornicatiōis vitium remedij cōferat continentie ſolitudo Cap. iij.

DEniq3 cetera vicia etiam vſu ho
minum ⁊ exercitio quotidiano
purgari ſolent. et quodammō
ipſius lapſus offenſione curari. vt puta
ire. triſticie. impatientie. languor. medi-
tatione cordis ac peruigili ſollicitudine.
fratrum etiam frequentia et aſſidua pro
uocatione ſanantur. Dumq3 commota
manifeſtantur ſepius et crebrius argu-
untur. quantocius perueniunt ad ſalu-
tem. Hic vero morbus. cum corporis

afflictione ⁊ contritione cordis. ſolitudine quoqꝫ ac remotione indiget. vt poſſit ad integrum ſanitatis ſtatum pernicioſa eſtu um febri depoſita peruenire. Sicut plerunqꝫ certa egritudine laborantibus vtile eſt· vt cibi noxij nec oculorum quidem ipſorum obtutibus offerantur· ne quod aſpectus occaſione deſiderium eis letale gignatur· ita plurimum confert ad depellendum hunc ſpecialiter morbū quies ac ſolitudo· vt mens egra minime diuerſis figuris interpellata ad puriorem perueniens contemplationis intuitum· facilius peſtiferum concupiſcentie fomitē radicitus poſſit ernere.

Quid interſit inter caſtitatem ⁊ cõtinentiã. et an vtraqꝫ ſimul ſemper habeatur. Cap. iiij.

Nemo tamen ex hoc negare nos putet etiam in congregatione fratrū poſitos inueniri cõtinentes· quod perfacile fieri poſſe confitemur. Aliud enim eſt continētem eſſe· id eſt enkraten· aliud caſtum· ⁊ vt ita dicam in affectum integritatis vel incorruptiõis tranſire· quod dicitur acon. Que virtus illis ſolis tribuitur maxime qui virgines vel mente vel carne perdurant. vt vterqꝫ iohannes in nouo teſtamento· in veteri quoqꝫ helias hieremias daniel fuiſſe noſcūtur In quorum gradu hi quoqꝫ non immerito reputabūtur. qui poſt experimenta corruptionis ad ſimilem puritatis ſtatū per laborem longum ⁊ induſtriam integritate mentis ⁊ corporis peruenerunt· ⁊ aculeos carnis non tam impugnatione concupiſcētie turpis quam nature tantummodo motu ſentiunt· Quē ſtatum dicimus difficillime poſſe inter hominū turbas apprehendi. vtrum vero ⁊ hoc poſſibile ſit vnuſquiſqꝫ non nr̄a ſententia expectet agnoſcere. ſed conſcientie ſue rimetur examine. Ceterum continētes multos exiſtere nō dubitamus· qui impugnationē carnis. quā vel raro vel quotidie ſuſtinent· ſeu metu gehenne ſeu deſiderio regni celorū extinguūt atqꝫ compeſcūt. Quos ſeniores ſicut pronunciant poſſe non penitus incentiuis obrui vitiorum· ita ſecuros et inſauciatos ſemper exiſtere non poſſe definiunt. Neceſſe eſt enim vnumquemqꝫ in colluctatione poſitum· quamuis frequenter aduerſarium vincat ac ſuperet. ipſum tamen aliquando turbari

Quod impugnatio fornicationis ſolo humano ſtudio nō poſſit euinci. Cap. v.

Qua propter ſi nobis cordi eſt· agonem ſpiritalem cum apoſtolo legitime decertare· hūc immundiſſimum ſpiritum ſuperare· omni mentis intentiõe. non noſtris viribus confidentes· hoc enim induſtria humana perficere nō preualet. ſed opitulatione domini feſtinemus· Tam diu namqꝫ hoc vicio animam neceſſe eſt impugnari· donec ſe bellū gerere ſupra vires ſuas agnoſcat· nec labore vel ſtudio proprio victoriam obtinere ſe poſſe· niſi domini fuerit auxilio ac protectione ſuffulta

De peculiari gratia in munere caſtitatis. Cap. vi.

Et reuera cum in omnibus virtutum profectibus· ⁊ cunctorum expugnatione viciorum. domini ſit gratia atqꝫ victoria. in hoc precipue peculiare beneficium dei ac ſpeciale donum· ⁊ patrum ſententia ⁊ experimento purgationis ipſius manifeſtiſſime declaratur his· qui eam meruerint poſſidere. Quodammodo enim exire de carne eſt· in corpore cõmorantem· ⁊ vltra naturam eſt fragili carne circūdatū· carnis aculeos non ſentire. Et idcirco impoſſibile eſt hominem ſuis (vt ita dixerim) pennis ad tam precelſum celeſteqꝫ premium ſubuolare· niſi eum gratia domini de terre ceno munere eduxerit caſtitatis. Nulla etenim virtute tam proprie carnales homines ſpiritalibus angelis imitatione conuerſationis equantur· quam merito ⁊ gratia caſtitatis per quam adhuc in terra degentes habent ſecundum apoſtolum municipatum in celis· quod depoſita corruptela carnali habituros

ſanctos ꝑmittit in futurum. hic iam in carne fragili poſſidentes

Exemplum de agone mundiali ſcd'm ſermonē apoſtoli. C. vij.

Audi quid dicat apoſtol'. Omnis q' in agone contendit: ab oībus ſe abſtinet. A quib' omīb' dixerit inquiramus. vt poſſit nob ſpiritalis agonis inſtructio cōparatione carnal' acquiri. Illi etenī qui in hoc agone viſibili ſtudent legitime decertare. vtendi omnibus eſcis quas deſiderij libido ſuggeſſerit non habent facultatem. ſed illis tm̄ quas eorundē certaminū ſtatuit diſciplina. Et non ſolū interdictis eſcis ⁊ ebrietate omniq; crapula eos neceſſe ē abſtinere. verum etiam cuncta inertia et ocio atq; deſidia. vt quotidianis exercitijs iugiq; meditatione virtus eorū poſſit accreſcere. Et ita omni ſollicitudīe ac triſticia negocijſq; ſecularib' affectu etiam ⁊ opere coniugali efficiuntur alieni. vt preter exercitium diſcipline nihil aliud nouerint. nec vlli mundiali cure penit' implicentur. ab eo tantū qui certamini preſidet ſperantes quotidiani vict' ſubſtantiam. ⁊ corone gloriam. cōdignaq; premia victorie laude conquirere. Atq; intantum ſe mundos ab omni coit' pollutione cuſtodiunt. vt cū ſe preparāt ad agonum certamina. ne qua forſitan per ſomnum nocturna deluſi fallacia. vires minuant multo tempore ꝙquiſitas. laminis plūbeis renum contegant loca. q' ſcʒ metalli rigore genitalib' mēbris applicito. obſcenos humores valeāt inhibere. intelligentes ſe proculdubio eſſe vincendos. neciam poſſe ꝓpoſitum certamē ad empt' viribus adimplere. ſi ꝓuiſam pudicicie ſoliditatem fallax noxie voluptatis imago corruperit.

De cōparatione purificatiōis eorū qui in terreno agone certamen habituri ſunt. Ca. viij.

Itaq; ſi agonis mundialis intellex imus diſciplinam. cui' exemplo beatus apoſtolus nos voluit erudire. docēs quanta in illa ſit obſeruatio. quanta diligentia. quanta cuſtodia. q'd nos conueniet facere. qua puritate oportebit cuſtodire noſtri corporis atʒ aīme caſtitatem. q's neceſſe eſt quotidie ſacroſanctis agni carnibus veſci. quas ne ī eʒ immundum contingere etiam veteris legis ꝑcepta permittunt. In leuitico nanq; ita ꝑcipitur. Omnis mundus mādu cabit carnes. Et anima quecunq; comederit de carnibus ſacrificij ſalutarj q'd ē domini. in qua eſt immundicia. pibit coram domino. Quantum igit' integritatis eſt munus. ſine qua etiam illi q' erant ſub veteri teſtamento. ſacrificijs typicis non poterant intereſſe. ⁊ qui huius mundi corruptibilem coronam cupiunt adipiſci nequeunt coronari.

Quantam ſp cordis puritateʒ parare dei oculis debeamus. Cap. ix.

Itaq; omi cuſtodia cordis noſtri ſunt latebre primitus expiande. Quod enim illi in corporis puritate cupiunt aſſequi. nos debemus etiam in archanis conſcientie poſſidere. in qua dn̄s arbiter atq; agonitheta reſidens. pugnam curſus ⁊ certamīs noſtri iugiter expectat. vt ea q' in propatulo horremus admittere. ne intrinſecus quidem coaleſcere incauta cogitatione patiamur. ⁊ in quibus humana cognitione confundimur. ne occulta quidem cohibentia polluamur. Que licet poſſit hominū preterire noticiam. ſanctorūʒ tm̄ angelorū. ipiuſq; oīpotēt' dei ſciam. quā nulla ſubterfugiūt ſecreta latere n̄ potīt.

Quod ſit indicium ꝑfecte ⁊ integre puritatis. Cap. x.

Cuius puritat' hoc erit euidēs indicium ac plena probatio. ſi vel nulla imago illiciens quieſcentibus nobis et in ſoporem laxatis occurrat. vl' certe in'ꝑellās nullos ꝯcupiſcē mot' valeat excitare. Licʒ eī ad plenam

pcti noxā tal' cōmotio minime cōputet'. tñ
nec dum perfecte mentis indicium eſt.
nec ad puru ȝ excocti vicij manifeſtatio.
cū per fallaces imagines huiuſmōi ope-
ratur illuſio.

Quo vicio illuſio nocturna p-cedat. Cap̄. xi.

Q Ualitas enī cogitationū q̄ diſ
tentionibus diei negligentius
cuſtoditur: pbatur quiete noct'
na Et idcirco cum interceſſerit aliq̄ talis
illuſio: nō culpa ſomni credenda eſt. ſed
negligētia tpis p̄cedentꝫ. ⁊ manifeſtatio
morbi latentꝫ intrinſecus. que nō primi-
tus noctis hora parturijt. ſꝫ intimis ani
me reconditū fibris ad cutis ſuperficieȝ
ſomni refectione pduxit. arguēs occul-
tas eſtuum febres quas p totuȝ diei ſpa
cium noxijs cogitationibus paſti ꝯtraxi
mus. vt ſolent male q̄ȝ valitudines cor-
poruȝ nō ea colligi tempeſtate q̄ vident'
emergere. ſed negligētia ſunt p̄teriti tem
poris acquiſite. quo paſtus q̄s impudē
ter eſcis ſaluti contrarijs noxios humo-
res ſibimet letaleſq̄ȝ contraxit.

Q carnis puritas ſine mundicia cordis nequeat obtineri. Cap̄. xij.

I Deoq̄ȝ humani
generis creator ⁊ conditor de⁹.
opificij ſui naturā pre omnibꝫ
emendationemq̄ȝ cognoſcens. illuc cu-
ram adhibuit medicine vñ cauſas mor
bi p̄ncipalit' nouerat emanare. quicūq̄ȝ
inquiens viderit mulierē ad ꝯcupiſcen-
dum eā. iam mechat⁹ eſt eā in corde ſuo
Petulantes oculos notās. nō tam eos
arguit q̄ȝ illū interiorē ſenſum. q̄ officio
eorū male vtitur ad videndū. Cor nāq̄ȝ
eſt egrum ⁊ ſauciū libidinis telo qḋ ad
concupiſcendū videt. bñficium intuit⁹
recte ſibimet a creatore cōceſſum in ſuo vi-
cio ad operū prauoꝝ miniſteria contor-
quens. ⁊ in ſemetipo recōditū ꝯcupiſcē-
tie morbū contemplationis occaſiōe p-
ducens. Idcirco huic precipitur ſalu-
tare mandatuȝ. cuius vicio peſſim⁹ lan
guor viſus occaſione pcedit. Nō enim
dicit' omni cuſtodia ſerua oculos tuos.
quos vtiq̄ȝ oportuit p̄ncipalit' cuſtodiri:
ſi ex ipis concupiſcentie pdiret affectus.
nihil enī amplius oculi q̄ȝ ſimplex aīme
prebent viſionis officiū. ſꝫ dicit. oī cuſto-
dia ſerua cor tuū. illi potiſſimū impoſita
medicia quod vbiq̄ȝ abuti poteſt ad vi-
dendum oculorum miniſterio.

Que ſit purgationis carnalis prima cuſtodia. Cap̄. xiij.

H Ec erit igit' purgatiōis h⁹ pria
cuſtodia. vt cū menti nr̄e memo-
ria ſexus feminei p ſubtilē ſug
geſtionem diabolice calliditatis obrepſe
rit. p̄mum recordatione p̄miſſa matri ſo-
rorum parentum ſeu certe feminarum
ſanctarū. quātotius eam de nr̄is receſſi
bus extrudere feſtinem⁹. ne ſi fuerim⁹ in
ea diutius immorati occaſione ſexus ſe-
mel indepti. illex malorum ad eas perſo-
nas exinde ſubtilit' deuoluat ac p̄cipitet
mentē. p quas noxias cogitationes poſ
ſit inſerere. Quobrem illius p̄cepti iugit'
meminiſſe debem⁹. omni cuſtodia ſerua
cor tuū. ⁊ ſcḋm dei principale mandatum
ſollicite ſerpentꝫ obſuare noxiū caput. i.
cogitationū malarū p̄ncipia. quibus ſer
pere in aīam noſtraȝ diabolus temptat.
nec ſinam⁹ p negligētiaȝ penetrare ī cor
noſtrum reliquū eius corpus. i. oblecta-
tionis aſſenſum. Qui pculdubio ſi fue-
rit intromiſſus. morſu virulento mentē
interimet captiuatam Emergentes etiā
peccatores terre noſtre. id eſt ſenſus car-
nales in matutinis ſui ortus nos oportꝫ
extīguere. ⁊ dum adhuc paruuli ſunt al
lidere filios babylonis ad petraȝ. Qui
niſi dū tenerrimi ſunt fuerint enecati. ad
ulti per cōhibentiam in perniciem no-
ſtram validiores inſurgent. aut certe nō
ſine magno gemitu ac labore vincentur.
Dum enim fortis ſcȝ ſpiritus noſter do
mum ſuam cuſtodit armatus. receſſus
cordis ſui dei timore communiens. in
pace erit omnis ſubſtantia eius. id eſt
emolumenta laborum ac virtutes lōgo

tempore conquiſite. Si aũt fortior ſuper ueniẽs vicerit eum id eſt diabolus cogitationum conſenſu. arma eius diripiet in quibꝫ confidebat · id eſt memoriã ſcripturarum vel timorem dei · ⁊ ſpolia eius diuidet · virtutum ſcꝫ merita per cõtraria vicia queqꝫ diſpergens

Quod non laudem ſtudeamus texere caſtitatis. ſed effectum eius exponere. Cap. xiiij.

Et vt cuncta preteream que in ſanctis ſcripturis ob laudẽ virtutis huius inſerta ſunt · nõ enim mihi ꝓpoſitum eſt laudem texere caſtitatis · ſed qualitatẽ ipſius vel quemadmodum acquiri vel cuſtodiri debeat · q̇ ve ſit finis eius. patrum traditionibꝫ explicare. vnam tantummõ ponã beati apoſtoli ſententiam · qua pateat qualit' illã theſſalonicenſibus ſcribens · ⁊ virtutibꝫ pretulerit vniuerſis · tali eam verbi nobilitate cõmendans.

Quod ſpecialiter caſtitatis virtus ab apoſtolo ſanctimonia nuncupetur. Cap. xv.

Hec eſt inquit voluntas dei ſanctificatio veſtra · Et ne forte dubium nobis relinqueret vel obſcurũ q̇dnam ſanctificationẽ voluerit appellare · vtrum iuſticiam · an charitatem · an humilitatem · an patientiam · in omnibꝫ enim iſtis virtutibꝫ creditur acquiri ſanctificatio · infert ⁊ mãifeſte deſignat q̇d proprie ſanctificationem voluerit appellare Hec eſt voluntas dei ſanctificatio vr̃a. vt abſtineatiſ vos inq̃t a fornicatione. vt ſciat vnuſquiſqꝫ veſtrũ vas ſuum poſſidere in ſanctificatione ⁊ honore · nõ ĩ paſſione deſiderij ſicut ⁊ gẽtes que ignorãt deũ. Uides quibꝫ eam laudibꝫ proſequatur · honorẽ vaſis id eſt corporiſ noſtri · ⁊ ſanctificationem eam appellans Igitur econtrario qui in paſſione deſiderij eſt. ĩ ignominia ⁊ in immundicia cõſiſtit · et alienus a ſanctificatione verſatur. Tertio q̄ꝫ poſt pauca ĩfert rurſus ſanctimoniam eam pronunciãs. Nõ enim vocauit nos deus in ignominiã · ſed in ſanctificationẽ Itaqꝫ q̇ hec ſpernit · non hoĩẽ ſpernit ſed deũ · q̇ etiã dedit ſpũm ſuũ ſãctum in nob. Auctoritatẽ q̄ꝫ ꝓcepto ſuo inuiolabilẽ iuſſit, dicens. Qui hec ſpernit id eſt q̄ de ſanctimonia ꝓfat' ſum · non hoĩem ſpernit · hoc eſt · me q̇ hec ꝓcipio · ſed deum q̇ in me loquit' · qui etiam ſpiritui ſuo ſancto cor nr̃m habitaculũ deputauit. Cernis ſimplicibꝫ verbis ac puriſ quibus eam preconijs quantiſqꝫ extulerit laudibꝫ. ꝓmum virtuti huic ſanctificationem ꝓprie tribuendo. deinde ꝑ hãc aſſerens vas nr̃i corporiſ ab immũdicia liberandum · tertio q̄d abiecta ignominia et cõtumelia · in honore ſit ⁊ ſanctificatiõe manſurũ. poſtremo q̄ ſumma eſt perfecti premij ac beatitudinis remuneratio. ꝑ hanc habitatorem pectoris nr̃i ſanctũ fore ſpũm deſignauit.

De alio apoſtoli teſtimonio ſuper eadem ſanctimonia. C. xvi.

Et licet ad finẽ libelli tẽdat oratio. aliud adhuc ſile huic ꝑter miſſum eiuſdẽ aplĩ teſtimoniũ ponã. Ad hebreos nãqꝫ ſcribens · Pacẽ inquit ſectamini cũ oĩbꝫ ⁊ ſanctimoniã · ſine qua nemo videbit deũ · Hic q̄ꝫ euidenter ſine ſanctimonia quã ſolet ĩtegritatem mentiſ vel puritatẽ corporiſ appellare. ꝓnunciauit deũ penitus videri non poſſe. Siq̇dem ⁊ hic ſimilit' infert · eũdẽ ſenſum explanans. Ne quis fornicator aut ꝓfanus vt eſau.

Quod ſpes ſublimioris premij debeat cuſtodiã caſtitatis augere. Cap. xvij.

Itaqꝫ quãtũ ſublime celeſteqꝫ eſt pmiũ caſtitatiſ · tanto grauioribus adũſarioꝝ inſidijs laceſſitur. Et idcirco ꝓpenſi' nob eſt · nõ ſolũ ꝯtinentia corporiſ verũetiã contritio cordis aſſiduis orationũ gemitibꝫ adhibenda · vt clibanꝰ carnis nr̃e quẽ rex babilonius incẽtiuis ſuggeſtionũ carnaliũ ſuccendere nõ deſiſtit · deſcendente in corda noſtra rore ſancti ſpũs extinguatur.

Q̄ ſicut abſq; humilitate caſtitas obtineri non poteſt ita ſine caſtitate ſcientia. Cap. xviij

Etenim hanc ſeniores aiūt apprehendi non poſſe niſi prius humilitatis in corde fundamenta fuerint collocata. ita ne ad fontem quidem vere ſciētie peruenire poſſe definiunt. donec penetralibus anime noſtre radix vitij huius inſederit. et poſſibile quidem eſſe integritatē ſine ſciētie gratia reperiri. impoſſibile vero ſcientiam ſpiritalē ſine integritatis caſtimonia poſſideri. Quia et diuerſa ſunt dona et nō omnibꝫ vna gratia ſpūſſancti tribuit᷑. ſed ad quā ſe vnuſquiſq; ſtudio vel induſtria ſua dignum aptumq; prebuerit. Deniq; cū in omnibus apl̄is ſanctis virtus integritatis perfecta fuiſſe credat᷑. abundantius tn̄ ſcientie donum exuberauit in paulo. q̄ ſe ad hāc captum ſolerti ſtudio atq; induſtria preparauit

Sententia ſancti baſilij epi de qualitate virginitatis ſue. Cap. xix

Fertur ſancti Baſilij ceſarienſis epi diſtricta ſententia. Et mulierem inquit ignoro. et virgo nō ſum. In tantū intellexit incorruptionem carnis. nō tam in mulieris eſſe abſtinentia q̄ in integritate cordis. q̄ vere incorruptam perpetuo ſanctimoniā corporis vel timore dei vel amore caſtitatis cuſtodiat.

Qui finis vere integritatis ac puritatis ſit Cap. xx

Itaq; hic eſt integritatis finis ac perfecta probatio. ſi quieſcētibꝫ nobis titillatio voluptatis nulla ſubrepſerit. ac pro neceſſitate nature nobis inconſcijs concretiones egerant᷑ obſcene. Quas ſicut abſcidere penitus et imperpetuū amputare ſup naturā eſt. ita reuocare ad inenitabilē rariſſimāq;. nature neceſſitatē ſumme virtutis eſt. q̄ pulſare monachū duobꝫ interpoſitis mēſibꝫ ſolet Qd̄ tn̄ dictum ſit ſcḋm noſtrā experientiā non ſcḋm ſniam ſeniorū. a quibꝫ etiam be memorati temporis indutie admodum iudicabant᷑ anguſte. quas ſi hoc mō q̄ ab ipſis percepimus voluerimus exponere: his forte qui pro negligentia ſua vel remiſſiore ſtudio puritatem hanc minus experti ſunt. incredibilia vel impoſſibilia deſcripſiſſe credemur.

Quemadmodū perfecte puritatis ſtatū retinere poſſim᷒ C. xxi.

Quem ſtatū ita tenere perpetuo poterim᷒. ac nunq̄ naturalem modū nec tēpus excedere ſupiꝰ comprehenſum. ſi deum non ſolū ſecretorum actuū noſtrorum verumetiā cogitationuꝫ internarū diurnū pariter nocturnūq; inſpectorem eſſe et conſciuꝫ cogitem᷒. ac pro omnibꝫ que in noſtro corde verſant᷑ ſicut pro factis et operibus noſtris rationē nos ei reddituros eſſe credamus. ſacta cogitatio

Uſq; ad quem modū poſſit integritatis corporis noſtri perduci. vel q̄d indicium ſit ad puruꝫ mentis excocte. Cap. xxij

Hac vſq; igit᷑ feſtinandū eſt nobis. et eo vſq; ad vſū ſanimi motus vel carnis incētiua pugnandum. donec iſta carnis conditio neceſſitatem nature expleat. nō ſuſcitet voluptatem. concretā exuberantiaꝫ ſine vllo prurutu noxaq; expellens. non pugnā ſuſcitās caſtitati Ceterum mēs dū adhuc dormiēs imaginū viſione deludit᷑. non erit ſe necdū ad īntegrā perfectionē caſtitatis excoctā.

Remedia curationis quibus perfecta poſſit cordis et corporis noſtri puritas permanere. Ca. xxiij.

Igitur vt illuſiones he ne dormientibus quidem nobis ſubrepere valeant equale moderatumq; ſp̄ tenendū eſt ieiuniū Quiſq̄s enī menſurā diſtrictionis excedit. neceſſe eſt vt modum q̄ꝫ remiſſionis excedat Qua inequalitate detentus ab hoc tranquillitatis planiſſimo ſtatu ſine dubio reuocabit᷑. nunc q̄dē nimia inanitate defectus. nūc aūt cibo propēſiore diſtēt᷒. Cū inmuta

tione ſiquidē refectionis · q̄litatē q̄ʒ puritatis noſtre neceſſe eſt inmutari. Deinde iugis humilitas ac patiētia cordis adhibenda perpetuo eſt · atqʒ intenta aduerſus iram vel ceteras paſſiones p̄dic̄ cautio. Ubi enī furoris inſederit virus · libidinis q̄ʒ neceſſe eſt incendium penetrare. Ante omnia vero peruigil neceſſaria eſt ſollicitudo nocturna. Nam ſicut puritas ꝛ cuſtodia diei nocturnam preparant caſtitatem · ita nocturne vigilie cordi pariter ꝛ obſeruationi diurne ſtatum ſolidiſſimum robur q̄ʒ premittunt.

Explicit de ſpiritu fornicationis liber ſextus.

Incipiunt capitula libri ſeptimi de ſpiritu philargyrie.

Cap. primum.

Proemium.
ij Q̄ʒ pernicioſus ſit morbus philargyrie
iij Que nobis in vitijs naturalib⁹ ſit vtilitas
iiij Q̄ʒ ineſſe nobis quedam naturalia vicia ſine creatoris dicam⁹ iniuria
v De vitijs que ex̄ naturalem motum noſtro vicio contrahunt.
vi Receptus ſemel philargirye morbus q̄ʒ difficile pellatur.
vij Quibus vitijs philargyria generetur. vel quantorum malorum ſit eadem procreatrix.
viij Q̄ʒ philargyria omnes virtutes impediat.
ix Q̄ʒ monachus habens pecunias in cenobio permanere nō poſſit
x Quem philargyrie laborem ſubeat deſertor monaſterij · qui an̄ ꝑ leuiſſimis operibus murmurabat
xi Q̄ʒ occaſione cuſtodiēde pecunie feminarum contubernia requirantur
xij Exemplum cuiuſdam tepidi monachi philargyrie laqueis obligati.
xiij Quid conferant ſeniores iunioribus in denudatione viciorum.
xiiij Quibus exemplis morbus philargyrie triplex eſſe doceatur.
xv Male renuncians a non renunciante quo differat
xvi Cuius teſtimonij ſe colore tueantur qui exui facultatibus ſuis nolunt
xvij De renunciatione apoſtolorum ꝛ eccleſie primitiue
xviij Q̄ʒ ſi apoſtolos imitari velimus non debeamus noſtris diffinitionibus viuere · ſed illorum exempla ſectari
xix Sententia ſancti Baſilij epī aduerſus ſyncletium
xx Q̄ʒ ignominoſum ſit a philargyria ſuperari.
xxi Quemadmodum ſuperanda ſit philargyria
xxij Q̄ʒ poſſit quis etiam non habens pecunias philargyr⁹ iudicari.
xxiij Exemplum de iuda.
xxiiij Q̄ʒ philargyria niſi nuditate vinci non poſſit.
xxv De exitu ananie ꝛ ſaphire ꝛ iude quem philargyria impellēte ſb̄ierunt.
xxvi Q̄ʒ philargyria lepram anime inferat ſpiritalem
xxvij Teſtimonia de ſcripturis q̄b⁹ perfectionem deſiderans edocet̄ nō reſumere que renuncians abdicauit
xxviij Q̄ʒ aduerſus philargyriā victoria non aliter poſſit niſi nuditate conquiri.
xxix Quemadmodum poſſit nuditas a monacho ſuſtentari
xxx Remedia cōtra morbum phylargyrie.
xxxi Q̄ʒ non poſſit quis philargyriam vincere niſi in cenobio perſeuerans. ꝛ quemadmodum poſſit ibidem ꝑmanere.

Expliciunt capitula.

Incipit liber ſeptimus de ſpiritu philargyrie.

Cap̄. primum

Tertius no
bis conflictus eſt ad,
uerſus philargyriam
quam nos amorez pe,
cuniarū poſſumus ap
pellare. peregrinum bellum ⁊ extra natu
ram · nec aliunde in monacho ſumens
principium· quā de corrupte ac torpide
mentiſ ignauia· ⁊ pleruꝫ initio abrenun
ciationis male arrepto· ⁊ erga deuz tepi
do amore fundato· Cetera nanqꝫ vicio,
rum incitamenta humane inſerta natu,
rę velut ingenita videntur in nobis ha,
bere pꝛicipia· ⁊ quodammō inuiſceratā
carni· ipſiqꝫ propemodum coeua nati,
uitati diſcretionez boni maliqꝫ ꝓueniūt.
et licet prima arripiant hominem· longo
tamen labore vincuntur.

Ꝙ ꝑniciosus ſit morbus phi
largyrie Ca. ij.

Hic vero morbus poſterius ſup
ueniens ⁊ extrinſecus accedens
animę· quanto facilius caueri
poteſt ac reſpui· tanto neglectus et intro
miſſus ſemel cordi fit pernicioſior cūctis
difficiliuſqꝫ ꝓpellitur. Malorum nāqꝫ
omnium efficitur radix· multiplices fru,
ctificans fomites vitiorum.

Quę nobis in vitijs naturalib⁹
ſit vtilitas Cap̄. iij.

Vtputa carnis ſimplices mot⁹·
nonne videmus non ſolum in
pueris in quibus adhuc inno
cētia boni maliqꝫ preuenit diſcretionē·
verū in paruulis atqꝫ lactentib⁹: Qui
cum ne initium quidem vllius libidinis
in ſemetipſis habeant · motus carnis na
turali incitamento ſibi ineſſe deſignant·
Irę quoqꝫ aculeos truces nonne ſimili,
ter in paruulis iam vigere conſpicimus·
⁊ anteqꝫ patientię virtutem agnoſcant.
iniurijs eos cernimus commoueri· ⁊ ver
borum ſentire etiam ꝑ iocum iniurias ir
rogatas: ac nonnunqꝫ cuz deſint vires·
voluntas tamen vltionis ira inſtigante
non deeſt. Nec hoc dico ꝙ vocem na,
turam conditionis in culpam· ſed q aſ,
ſeram motus hos qui ꝓcedunt ex nobis
quoſdam quidem vtilitatis cauſa nob
inſertos· quoſdam vero negligentię vi,
cio ac male voluntatis arbitrio extrinſe
cus introductos. Hi nāqꝫ quos ſupra
diximus motus carnales ob reparatio,
nem ſobolis ⁊ poſteritatis ꝓpaginem ſu
ſcitādam· vtiliter ſunt corpori noſtro ꝓ,
uidentia creatoris inſerti· non ad ꝑpetrā
da ſtuprorum flagicia ⁊ adulteria q̄ legi
etiam auctoritate damnant̄. Irę etiam
aculeos nonne ſaluberrime nobis intel,
ligimus attributos· vt noſtris vicijs ⁊ er
roribus iraſcētes · virtutibus potius ac
ſpiritalib⁹ ſtudijs occupemur· omnē cha
ritatem deo. ⁊ patientiam noſtris fratri
bus exhibētes: Triſticię qꝫ vtilitas q̄n
ta ſit nouimus· quę inter cętera vicia cū
in contrarium affectū eſt mutata connu
meratur. Eſt enī ⁊ ſcd̄m dei timorez per
neceſſaria· ⁊ ſcd̄m ſeculū admodum per
nicioſa· vt docet aplūs dicens. Quę enī
ſcd̄m deum eſt triſticia: penitentiā ad ſa
lutem ſtabilem operatur. ſeculi autem
triſticia mortem operatur

Ꝙ ineſſe nobis quędam natu,
ralia vicia ſine creatoris dica,
mus iniuria Cap̄. iiij.

Non ergo ſi dixerimus hos mo,
tus a creatore inſertos nobis ex
eo culpabilis ille videbit̄· ſi ne,
quiter his abuſi maluerim⁹ eos ad nox,
ia poti⁹ miniſteria detorquere · ⁊ velim⁹
ꝓ infructuoſis ⁊ ſecularib⁹ lucris· nō ꝓ
ſalutari penitentia ⁊ viciorū correctiōe
triſtari. vel certe ſi non nobiſmetipſis vti
liter. ſꝫ ꝯtra interdictuz dn̄i nr̄is fratrib⁹
iraſcamur. velut ſi ferrum quis ad neceſ
ſarium ⁊ vtile miniſteriū contributū ad
necem voluerit inſontiū retorquere. nō
ex h̄ infamabit materię ꝯditorē· ſi qd̄ ille
ad vſum bn̄ viuendi aptū ac neceſſariū
ꝯſtitit· iſte hoc vſus eſt ad nocendum

E

De vitijs que extra naturalem motum noſtro vicio contrahū-tur. Cap.v.

D Icimus tamen quedam vitia
ſine vlla precedēte naturali oc-
caſione concreſcere. ſʒ ſoli⁹ cor-
rupte ac male voluntatis arbitrio. vt eſt
inuidia ipſaqʒ etiam phylargyria. q̄ cuʒ
nulla habeāt in nobis de naturali inſti-
ctu principia. extrinſecus cōtrahuntur.
Que tamē quantū facilia ſunt ad cauē-
dum ⁊ oportuna ad declinandum. tātū
occupatam mentem atqʒ poſſeſſam miſe
ram faciūt. vixqʒ ad ſanitatis concedūt
remedia puenire. ſiue qḋ a dn̄o nō merē-
tur curari celeri medicina qui ab his ſau
ciati ſunt que vł ignorare vel vitare vł
facillime vincere potuerūt. vel certe quod
male fundati virtutum ſtructuram ⁊ p-
fectionis ſuſcipere culmen indigni ſunt.

Receptus ſemel philargyrie morbus q̄ʒ difficile pellatur Cap.vi.

gtra auaritiā

Q Uamobrem nulli vilis deſpe-
ctuſqʒ videatur hic morbus. q̄
ſicut poteſt perfacile declinari.
ita ſi quem ſēʒ poſſederit ad ſanitatis re-
media vix puenire concedit. Receptacu-
lum nanqʒ eſt viciorū malorūqʒ omniū
radix. ⁊ inextricabilis nequitie fomes ef
ficitur dicente aplo. Radix oīm malorū
eſt philargyria. id eſt amor pecunie.

Quibus vicijs philargyria generetur. vel quantorū malorum ſit eadem pcreatrix Ca.vij.

H Ec igitur cū remiſſaʒ tepidāqʒ
poſſederit monachi mentē. pri-
mitus eū in exigua ſumma ſol-
licitās. iuſtos quoſdam ⁊ velut rationa
biles ei colores ob quos vel reſeruare ſi-
bi aliquid pecunie debeat vel parare de-
ſcribit. Nam ⁊ ea que prebent̄ in mona
ſterio queritur non eſſe ſufficientia. et ſa
no robuſtoqʒ corpore vix poſſe tolerari.
Quid faciendum ſi valitudo mala car-
nis emerſerit. ⁊ reconditum nō fuerit ali
quid peculiare quo ſuſtentet̄ infirmitas.
Preſtitionē mōaſterij eē ptenuē. ⁊ negli
gētiā erga egrotātes maximā. Si ppriū
aliquid non fuerit quo cura corpori va-
leat adhiberi miſere eſſe moriendū. Ipm
etiam veſtimentū non ſufficere qḋ pbet̄.
niſi pcurauerit vnde ſibi aliḋ valeat ex
hiberi. Poſtremo nec diu poſſe in eodē
loco vel monaſterio cōmorari. et niſi pa-
rauerit ſibi viatici ſumptus. euectiōiſqʒ
tranſmarine mercedem. nō poſſe cuʒ vo
luerit tranſmigrare. et neceſſitate inopie
coartatum. laborioſaʒ ac miſerabilē abſ-
qʒ vllo profectu vitam iugiter toleratu-
rum. inopem ſe q̊ʒ ſemp ac nudum nō ſi
ne impperio aliena ſubſtantia ſuſtentan
dum. Itaqʒ cum huiuſcemōi cogitatio-
nibus laqueauerit mentem. qualit̄ vnū
ſaltem denarium acquirere poſſit excogi
tat. Tunc peculiare opus quod exerceat
abbate inſcio. ſollicita mente perquirit.
Qḋ vendens clam et optato tandeʒ po
titus nummo. qualiter eū duplicet acri⁹
vehementiuſqʒ torquetur. vbi reponat
cui ve illum credat ambiguus. Deinde
quid ex eo coemeret. e. qua liqʒ eum cōmer-
cio valeat duplicare. cura grauiore diſ-
tenditur. Cunqʒ illi ⁊ hoc ex voto ceſſe
rit. auidior fames accreſcit auri. tātoqʒ
vehementius ſuſcitatur. quanto etiam
ſumma lucri maior apponitur. Cum pe
cunie etenī incremento rabies cupidita
tis augetur. Tum deinde vita longeua
pmittitur. ſenectus incurua. īfirmitates
diuerſe atqʒ prolixe. que niſi maior ſum
ma in iuuentute fuerit preparata. tolera
bili in ſenecta non poſſint. Agitur itaqʒ
infelix aīma ſerpentinis nexibus obliga
ta. dum materiam male pcretā nequio-
re cura concupiſcit augere. peſtem ſibi q̄
dirius inflammetur ipa parturiens. to
taqʒ lucri cogitatione poſſeſſa. nihil ali-
ud reſpicit cordis intuitu q̄ʒ vnde pecu
niam parare valeat. p quā poſſit de mo
naſterij diſciplina q̄ʒ totius euolare. nul
lam exhibēns fideʒ vbi potuerit nummi
ſpēs aliqua refulgere. Pro hac nō men
dacij. non periurij. non furti facinus ad

mittere ꝑhorreſcit· non fidem frangere· nõ iracundie noxio furore ſuppleri. Si quoqꝫ a ſpe queſtꝰ deciderit. nõ honeſtatis nõ humilitatis moduz tranſcendere ptimeſcit· fitqꝫ ei p oīa vt alijs venter. ita huic aurū ⁊ ſpes lucri p deo Unde beatus apſus huius morbi noxia venena pſpiciens· nõ ſolū eam radicē eſſe oīm maloꝝ· verūetiam idoloꝝ ſeruitutē pronūciauit dicens. Et auaricia qꝺ in greco dr̄ philargyria q̄ eſt ſimulacroꝝ ſuitus Cernis igit̄ ad quantaz labem rabies hꝫ p gdus ſingulos creſcat· vt etiā idoloꝝ vel ſimulacroꝝ ſeruitus apl̄i voce pnūcietur· eo qꝺ figura dei ⁊ imagine preter miſſa· quā deuote ſeruiens deo imaculatam in ſemetipo debuit cuſtodire· hoīm figuras impreſſas auro diligere p deo maluit ⁊ tueri.

Q philargirya oēs virtutes impediat. Ca. viij.

Talibꝰ igitur deceſſionuz pfectibus in deterius creſcēs· nullaz deinceps hūilitatꝭ· nullā charitatꝭ nullā obediētie· nō dicā ꝟtutē ſꝫ ne vmbrā q̄dē ꝟtutꝭ retinere ↄtētus. indigtur ad oīa· ⁊ ad ſingula opa murmurat atqꝫ ſuſpirat. Nullaqꝫ iam reuerētia reſeruata· velut equus duriſſimus ad p̄cipitiū fert̄ infrenis. nec victu q̄tidiano nec ſolito indumento ↄtentus· nō ſe diutiꝰ hec toleraturū eſſe teſtat̄. Deū qꝫ nō ibi ſolūmō eē pclamat· nec ſalutē ſuam in illo tm̄ loco eſſe concluſam Unde ſi q̄cqꝫ ſe non celerius aſportauerit· ſe piturū ptinus grauiter ingemiſcit

Q monachus habens pecunias i cenobio pmanere n̄ poſſit. Ca. ix.

Itaqꝫ inſtabilitatis ſue viaticū hn̄s nūmos· in q̄ꝝ p̄ſidio alaꝝ ſibi inſtar aptauit· iamqꝫ ad trāſmigrandū paratus inſolēter ad oīa precepta reſpōdet. ⁊ tāqꝫ peregrinum extraneūqꝫ ſe gerens· quecūqꝫ indigentia correctione perſpexerit· negligit atqꝫ contemnit Cūqꝫ furtim poſſideat recōditā pecuniā· nec calciamenta q̄dem ac veſtimenta ſe habere ↄqueritur· dariqꝫ ſibi tardiꝰ indignat̄. Ac ſi forte diſpenſatione ſenioꝝ ei pus q̄ nihil penitus habere cognoſcit̄. aliq̄d hoꝝ fuerit impartitū· maioribꝰ ire ſtimulꝭ ardeſcit· ſeqꝫ deſpici veluti extraneum putat· nec ad vllū opus manus ſuas accōmodare ↄtentus· rephendit oīa q̄ neceſſario fieri mōaſterij compellit vtilitas. Deinde occaſiones quibꝫ offendi vel iraſci debeat ſtudioſe pquirit· ne leuit̄ motus de cenobij diſciplina videat̄ exire. Nec ſolus tn̄ tranſmigrare ↄtentus· ne tāqꝫ ſuo vicio deſeruiſſe credat̄ quātos potuerit ſuſurrationibꝫ clādeſtinis deprauare nō deſinit. Qꝺ ſi etiā temporꝭ aſperitas itineris ſeu nauigationis eiꝰ intercluſerit cōmeatum· p omne illud tps ſuſpenſo anxioqꝫ reſidens corde triſticias ſerere vel excitare nō ceſſat. diſceſſus ſolatiū ⁊ excuſationem leuitatis non ſe alit̄ credens qꝫ nota vel macula monaſterij reperturum

Quē philargyrie laborem ſubeat deſertor mõnaſterij qui añ pro leuiſſimis opibus murmurabat. Cap. x.

Sic̄ itaqꝫ facibꝫ pecuniaꝝ ſuarum magis ac magis accēſus· q̄ poſſeſſe nunqꝫ monachū vel in monaſterio reſidere vel viuere ſub reglꝭ inſtitutione pmittūt. Cūqꝫ exinde eū velut ferā q̄dam beſtia de cetu gregꝭ ſegregans· pecus oportunū prede deſtitutiōe ſodaliū fecerit. ⁊ deuorationi facilē ↄtubernij priuatione reddiderit· eū qui pꝰ opa mōaſterij leuia exercere deſpexerat· die ac nocte ſpe queſtus infatigabilit̄ laborare cōpellit. nō orationū ſolennia· nō ieiunioꝝ modū· nō vigiliaꝝ regulā cuſtodire pmittit· nō honeſtaꝝ interceſſionuz explere officia ſinit· dūmō vl̄ auaricie rabiem ſatiare vel quotidianis vſibus poſſit occurrere· cupiditatꝭ ignē dū acquirendo extinguendum credit accēdens

Q occaſione cuſtodiende pecunie feminarum contubernia requirantur. Ca. xi.

(h) Hinc iam nonnulli ꝑ abruptum precipitium lapſi irreuocabili ruina ferunt̄ ad mortē. ⁊ non ↄtenti ſoli poſſidere q̄s vel nūq̄ꝫ habuerant. vel initio malo reſeruauerāt pecunias. inq̄runt ↄtubernia feminarū. ſ ꝗ debeant ea q̄ male cōgeſta vel retenta ſunt cuſtodire. Tantiꝗꝫ ſe occupationibꝫ noxijs ac ꝑniciofis inuoluūt. vt vſq̄ꝫ ad profundū inferi deuoluti. dum acq̄eſcere illi apl̄ice ſententię renuūt. vt habētes victū ⁊ veſtimētū his ↄtēti ſint q̄ monaſterij frugalitas exhibebat. ſꝫ volētes diuites fieri incidāt in temptationē ⁊ laqueū diaboli. ⁊ deſideria multa ⁊ inutilia ⁊ nociua q̄ mergūt hoīeꝫ i interitū ⁊ ꝑditionē. Radix enī oīm malorū eſt cupiditas. i. philargyria. quā q̄dam appetētes errauerunt a fide. ⁊ inſeruerunt ſe doloribus multis.

Exemplū cuiuſdā tepidi monachi philargyrie laq̄is obligati. Cap. xij.

(n) Non ignoro quendā q̄ ſemetipſum autumat monachū. ſibiq̄ꝫ q̄d ē deteri⁹ de ꝑfectiōe blādit̄. q̄ recepi⁹ in cenobio. cū a ſuo moneretur abbate ne reuerteret̄ ad illa q̄ renuncians abdicarat. ſeq̄ꝫ d̄ maloꝝ oīm radice philargyria terreniſq̄ꝫ laqueis eripe feſtinaret. ac ſi mallet ꝑſtinis paſſionibꝫ emēdari. q̄bus eū ḡuiſſime ſingul̄ momentꝭ videbat vrgeri. ceſſaret affectare ea que ne antea q̄deꝫ poſſederat. quoꝝ nexibꝫ cōpedit⁹ ad purgationē vitioꝝ ſuoꝝ ſine dubio ꝑueīre n̄ poſſꝫ. truculēto vultu eidē reſpondere n̄ heſitauit. Si tu habes vn̄ ꝑlimos ſuſtentes. nec ſimilit̄ habere cur ꝓhibes.

Quid conferāt ſeniores iunioribꝰ i denudatiōe viciorū. Ca. xiij.

(h) Hec aūt nemini videant̄ ſuꝑflua vel moleſta. Niſi enī ꝑus expoſita fuerint genera vulneꝝ. ⁊ origines cauſeq̄ꝫ morboꝝ fuerit indagate. nec infirmis poterit adhiberi cōgrua medicinę curatio. nec validis cōferri ꝑfecte cuſtodia ſanitatis. Naꝫ ⁊ hec ⁊ multo his plura ad inſtructionem iuniorū ſolent a ſenioribꝫ q̄ innumeros diuerſoꝝ caſus ac ruinas expti ſunt i collatiōe ꝓferri. Quoꝝ multa ſepe numero cognoſcentes in nobis ita ſenioribꝫ exponentibꝫ ac reuelantibꝫ. velut q̄ iſdē ipīs q̄ꝫ paſſionibꝫ pulſarēt̄. abſq̄ꝫ ↄfuſiōis nr̄ę verecundia curabam̄. cuꝫ ⁊ remedia pariter ⁊ cauſas infeſtantiū nos viciorū taciti diſcerē⁹. q̄ nos n̄ fraternitatꝭ veriti corp⁹ vel obtexim⁹ vel p̄terijmus. ſꝫ ne forte delapſus liber in man⁹ coruꝫ q̄ in h̄ ꝓpoſito min⁹ inſtituti videt̄. patefaciat inexpertꝭ. q̄ deſudantibꝫ ſol̄ ac feſtinantibus culmen ꝑfectionis attingerę debent eſſe cōperta.

Quibus exemplis morbus philargyrie triplex eſſe doceatur Cap. xiiij.

(t) Triplex itaq̄ꝫ eſt hui⁹ valitudinis morbꝫ. q ab vniuerſis patribus eq̄li deteſtatione damnat̄. Unus hic cui⁹ ſupius deſcripſim⁹ labē. q̄ decipiens miſerabiles q̄ſq̄ꝫ ea q̄ ne antea q̄dem cū in ſeculo degerent poſſidebant congregare ꝑſuadet. Ali⁹ q̄ h̄ q̄ in primordijs ſuę renūciationis abiecerāt. poſtea reſumere ac rurſuꝫ deſiderare cōpellit. Terti⁹ q̄ initio malo vicioſoq̄ꝫ cōtractus ⁊ ab imꝑfectione incipiens. eos q̄s ſemel hoc tepore mētꝭ infecerit. pauꝑtatis ac diffidentie timore ꝑterritos. ſpoliare ſe cunctꝭ mundi facultatibꝫ non ſinit. eoſq̄ꝫ pecunias vel ſubſtātias quas vtiq̄ꝫ renunciātes abijcere debuerant reſeruantes. ad euangelicā ꝑfectioneꝫ nūq̄ꝫ ꝑuenire concedit. Quarū triū ruinarum exēpla in ſcripturꝭ ſanctis etiā inuenimus nō leui pena fuiſſe dānata. Naꝫ giezi ea q̄ ne antea q̄dem poſſederat volens acquirere. nō mō grām ꝓphetię nō meruit poſſidere. quā ꝑ ſucceſſionē velut hereditariā a ſuo habuit magr̄o ſuſcipe. verumetiā ecōtrario eterna lepra ſancti helizei maledictiōe ꝑfundit̄. Judas aūt volēs r̄ſumere pecunias q̄s ātea chriſtū ſecut⁹ abiecerat. nō ſolū ad ꝓditionē domini lapſus. aplatus ꝑdidit gradū. ſed etiā vitā ipſam cōmuni exitu finire non

meruit·eāq; biothanati morte cōcluſit.
Ananias vero ⁊ ſaphira reſeruātes par-
tem quandā ex his q̄ poſſederāt·apl'ico
ore morte mſtantur.

Male renuncians a nō renun-ciante quo differat.

Cap̄.xv.

DE his igit' qui dicentes renun-
ciaſſe ſe huic mūdo · rurſus in-
credulitate fracti nudari terre-
nis opib9 timēt·in deuteronomio miſtice
p̄cipit'. Si q̇s eſt hō formidoloſus ⁊ cor
de pauido·nō egrediatur ad bellum. va
dat ⁊ reu̇tat' in domū ſuā·ne pauere fa-
ciat corda fratrū ſuoꝝ· ſicut ⁊ ipſe timo
re pterritus eſt. Hoc teſtimonio q̄d eui
dentius queſo: Nōne maīfeſte mauult
eos ſcriptura ꝓfeſſionis h9 nec initiū ſi-
bimet vſurpare nec nomē· q̄ꝫ exhortatiōe
exemploq; corrupto etiā alios ab euan-
gelica perfectione reuocare. ⁊ infideli in-
firmare terrore: Iubet' itaq; eis vt diſce
dentes e pugna reuertant' in domū ſuā·
q2 nō pōt quiſq; duplici corde bella dn̄i
preliari Uir enī duplex aīo·incōſtās
eſt in oībus vijs ſuis. Et cogitantes hu
illā euangelij parabolā eum q̇ cū decem
milib9 ꝓgredit' cōtra regē cum viginti mi
libus venientem·non poſſe cōfligere: ad
huc eo lōge poſito poſtulēt paceꝫ·i·vt ne
initium q̇dem renunciationis arripiāt
potius q̄ꝫ tepide eam pōſt exequentes
maiori diſcrimine ſemetipſos inuoluāt.
Melius eſt eī nō vouere· q̄ꝫ vouere ⁊ nō
reddere. Pulcre aūt hic cum decem mi-
libus· ⁊ ille cū viginti venire deſcribitur
Amplior enī vicioꝝ nos impugnātiū
numer9 eſt q̄ꝫ v̄tutum ꝓ nob̄ dimican-
tium. Nemo aūt pōt deo ſeruire ⁊ mam
mone. Nec ponens q̇ſq; manū ſuā ſup
aratrū ⁊ reſpiciēs retro·apt9 ē regno dei.

Cuius teſtimonij ſe colore tue-antur qui exui facultatib9 ſuis nolunt.

Cap̄.xvi.

HI ergo occaſionem auaricie p̄-
ſtine ſibimet intromittere qua-
dam ſcripture ſancte auctori-
tate conant'. Quā vicioſiore intellectu i
terpretantes. apl'i immo dn̄i ſententiā
corrumpe atq; ad ſuū deſideriū geſtiūt
deprauare·nō ſuā vitam vel intellectum
ſcripturarū ſenſui coaptantes· ſed vim
ſcripturis ꝓ deſiderio ſue libidīs inferē-
tes· ꝯſentire eas ſuis opinionib9 volūt·
aīūtq; ſcriptum eſſe. Beatius eſt mag̃
dare q̄ꝫ accipe. Cuius īterpretatiōe pra
uiſſima eneruatam dn̄i putant illā eſſe
ſnīaꝫ q̄ dī. Si vis ꝑfect9 eſſe· vade ven-
de oīa que habes ⁊ da pauperib9. ⁊ habe
bis theſaurū in celo. ⁊ veni ſeq̄re me. Et
arbitrant' hoc colore diuitias ſuas ſe ab
ijcere nō debere. beatiores ſeꝫ ſemetipſos
ꝓnunciantes·ſi priſtinis ſuffulti ſubſtā-
tijs·alijs q̄ꝫ de earū ſupabundantia lar
giantur. dn̄i erubeſcunt ꝓ chriſto glorio-
ſam cū aplo ſuſcipe nuditatē· nec opere
manuū nec monaſterij parſimonia vo-
lūt eſſe ꝯtēti. Quib9 ſupeſt vt aut ſemet-
ipſos circūuenire nouerint· ⁊ neq̄ꝫ renū
ciaſſe huic mūdo diuitijs priſtinis incu-
bantes· aut ſi ꝓfeſſionem monachi re at
q; ope cupiūt expiri· diſpſis atq; abiectī
oīb9 nihilq; ex his q̄ h9 renunciauerūt re
ſeruātes · cū aplo gloriet' in fame ⁊ ſiti ⁊
frigore ⁊ nuditate

De renunciatione apoſtolorū et eccleſie primitiue.

Cap̄.xvij.

QUaſi vero et ille ſimilit' nō po-
tuerit facultatib9 p̄ſtinis ſuſten
tari·q̄ ſe non ignobilē etiam in
huius mūdi ordine fuiſſe teſtat'. eū ſe aſ-
ſerit a natiuitate ciuis romani dignitate
prelatum· ſi hoc eſſe ad perfectionem cō-
modius iudicaniſſet. et illi qui hieroſo-
limis cum eſſent poſſeſſores agroꝝ vel
domorū·vendentes omīa ⁊ nihil ſibi pe-
nitus ex his reſeruātes· afferebāt precia
eorum. ⁊ ponebāt aū pedes diſcipuloꝝ·
non potuerint neceſſitatem corporis ſui
facultatibus ꝓprijs ſuſtinere. ſi hoc perfe
ctius fuiſſet ab apoſtolis iudicatum· vel
ipi eſſe vtilius probauiſſent: ſed vniuer
ſas ſimul abijcientes ſubſtantias ma-
luerunt labore proprio vel collatiōe gen

tium ſuſtentari. De quorũ ſumptu ſan
ctus apoſtolus ad Romanos ſcribens.
ſuumqꝫ eis in hoc miniſteriuꝫ p̄dicans.
ac ſubtiliter eos ad hanc collationem ꝓ
uocans ait. Nunc autem proficiſcar hie
ruſalem miniſtrare ſanctis. Complacuit
enim macedonię ⁊ achaię collationem
aliquam facere in pauperes ſanctorum
qui ſunt hieruſalem: placuit enim eis et
debitores ſunt eorũ. Quoniam ſi ſpirita
lium eorũ participes facte ſunt gẽtes de
bent ⁊ in carnalibus miniſtrare eis. Ad
corinthios quoqꝫ horum ſollicitudinẽ ſimi
liter gerens. monet eos vt ante aduentũ
ſuum collationem quam ad vſus eorum
mittere diſponebant ſollicitius prepara
rent. De collectis autem quę fiunt in ſã
ctis ſicut ordinaui eccleſijs galathie. ita
⁊ vos facite. Unuſquiſqꝫ veſtrum per
vnam ſabbati theſaurizet apud ſemet
ipſum recondens quod ei bene placue
rit. vt nõ cũ venero tũc collecte fiant. Cũ
autẽ venero quos probaueritis per epi
ſtolas hos tranſmittam pferre gratiã ve
ſtram in hieruſalem Et vt eos ad largio
rem collationem ꝓuocaret infert. Quod ſi
dignum fuerit vt ⁊ ego eam mecũ ibunt
id eſt ſi talis fuerit oblatio veſtra q̃ mea
quoqꝫ mereatur ꝓſecutione deferri. Ad
galathas quoqꝫ cũ predicationis miſte
rium cum apoſtolis partiret̃. in hoc idẽ
ſe deſtinatum a iacobo petro ⁊ iohãne te
ſtatur. vt licet p̄dicationem ſuſciperet gẽ
tium. pauperum tamen qui erant hiero
ſolimis nequaq̃ꝫ ſollicitudinem curãqꝫ
reſpueret. qui ꝓpter chriſtũ vniuerſis re
bus ſuis renunciantes. ſpontaneã ſubie
rant egeſtatem. Et cum vidiſſent inquit
gratiam dei quę data eſt michi iacobus
⁊ cephas ⁊ iohannes qui videbant̃ co
lumnę eſſe. dextras dederunt mihi ⁊ bar
nabe ſocietatis. vt nos inter gentes pre
dicaremus. ipſi autem in circũſione. tãtũ
vt pauperũ memores eſſemus. Quã rem
omni ſollicitudine ſe teſtatur impleſſe di
cens. Quod etiam ſollicitus fui hoc ipſum
facere. Qui igitur ſunt beatiores. vtrum
nam hi qui nuper de numero gentiũ con
gregati. nec p̄ualentes euangelicã perfe
ctionem cõſcendere adhuc ſuis ſubſtan
tijs inherebant. in quibus magnus fru
ctus ab ap̄lo ducebat̃. ſi ſaltem ab ido
lorũ cultura ⁊ fornicatione ⁊ ſuffocatis
⁊ ſanguine reuocati. fidem chriſti cũ ſuiſ
facultatibus ſuſcepiſſent. an illi qui euã
gelice ſatiſfacientes ſententie. crucem dñi
quotidie portãtes. nihil ſibi de ꝓprijs fa
cultatibus ſupeſſe voluerunt. Cũqꝫ ip
ſe beatus apoſtolꝰ vinculis ⁊ carceribꝰ
obligatus. ſeu vexatione itineris impedi
tus. ⁊ ob hoc conſuetam victus ſubſtan
tiam parare vt erat ſolitus ſuis manibꝰ
non occurrens. a fratribus qui de mace
donia venerunt ſupplementũ ſuę neceſſi
tatis ſe aſſerit accepiſſe. nam quod mihi
inquiẽs deerat. ſuppleuerũt fratres q̇ ve
nerunt a macedonia. et ad philippen
ſes ip̄e referens. ſcitis eĩ ⁊ vos philippen
ſes. quia in principio euangelij quando
ꝓfectus ſum a macedonia. nulla eccleſia
mihi cõmunicauit in ratiõe dati ⁊ acce
pti. niſi vos ſoli quia ⁊ theſſalonicã ⁊ ſe
mel ⁊ bis in vſum mihi miſiſtis. erũt hm̃
iſtorũ ſententiã quam mente tepida con
ceperunt. ⁊ iſti beatiores apoſtolo. q̇a de
ſuis inueniunt̃ ei ſubſtãtijs impartiſſe.
Quod amens quilibet dicere nõ audebit.

Quod ſi apoſtolos imitari velimꝰ non debeamus noſtris defini tiõibus viuere ſed illorũ exem pla ſectari Ca.xviij.

Quã obrẽ ſi euangelico p̄cepto
volumꝰ obedire. ⁊ ap̄li ac totiꝰ
illiꝰ eccl̃ę p̄mitiue. ſeu patrũ q̇ virtutibꝰ ac
pfectiõi eorum noſtris tẽporibus ſucceſ
ſerunt imitatores exiſtere. nõ noſtris dif
finitionibus acquieſcamus. de hoc tepi
do ac miſerabili ſtatu perfectionem nob
euangelicam pollicentes. ſed illorum ſe
ctãtes veſtigia circũuenire noſmetip̄os
minime ſtudeamus. et ita monaſterij di
ſciplinam inſtitutionemqꝫ parit̃ expeta
mus. vt in veritate renunciemꝰ huic mũ
do. nihil ex his quę contempſimus inſi

delitate nos retrahente ſeruantes. quoti
dianum victum non recondita pecunia.
ſed opere ꝓprio conquiramus.

Sententia ſancti baſilij epi ad uerſus ſyncletium ꝑlata. C.xix.

Fertur ſententia ſancti Baſilij
ceſarienſis epi ad quendam ꝑ
lata ſyncletiū. tali quo diximuſ
tepore torpentem. qui cū renunciaſſe ſe
diceret huic mundo· q̄dam ſibi de pro
prijs facultatib᷒ reſeruauit· nolēs exerci
tio manuū ſuarū ſuſtentari· ⁊ humilita
tem. verā nuditate ⁊ operis cōtritiōe mo
naſterijq̄ȝ ſubiectione conquirere. et ſe
natorem inquit ſyncleti ꝑdidiſti· ⁊ mōa
chum non feciſti.

Q ignominioſuȝ ſita philargyria ſuperari Cap.xx.

Itaq̄ȝ ſi agonem ſpiritalem cer
tare legitime cupimus· hūc q̄ȝ
pernitioſum hoſtem a noſtris cor
dibus extrudamus. Quem quantum
ſuꝑare non magne virtutis eſt· tantū ab
eo vinci ignominioſum plenumq̄ȝ dede
coris. A potente enim elidi licet ſit in de
iectione dolor ⁊ gemitus in amiſſiōe vi
ctorie· tamē quodammō de aduerſarij
robore victis naſcitur cōſolatio. Sin ve
ro ⁊ inimicus exilis ⁊ genus colluctatio
nis infirmum· vltra deiectōnis dolorem
confuſio turpior· ⁊ ignominia detrimen
to grauior infertur.

Quemadmodum ſuperanda ſit philargyria. Ca.xxi.

De quo hec erit ſumma victoria
triumphuſq̄ȝ ꝑpetuus. vt quē
admodum dicit᷑. nec minuto q̄
dem nummo conſcientia mōachi pollu
atur. Impoſſibile nanq̄ȝ eſt eū qui vict᷒
in exigua ſtipe ↄcūpiſc̄ ſemel in corde ſuo
radicē ſuſcepit· nō maioris deſiderij ꝑti
nus incēdio cōflagrari. Tādiu nāq̄ȝ mi
les chriſti victor ac ſecur᷒. cūctaq̄ȝ cupi
ditatis impugnatiōe erit extern᷒· donec
initia ↄcupiſc̄ hui᷒ hic neq̄ſſim᷒ ſpūs in
eius corde nō ſeuerit. Quapp̄t cū in cun
ctis generib᷒ vitioꝝ generalit᷑ ſerpenꝫ ca
put oporteat obſeruari· in h' precipue dili
gentius ↄuenit p̄caueri. Qđ ſi fuerit in
tromiſſum. ſua materia ↄualeſcēs ipſū
ſibimet vehemētiora ſuſcitabit incendia.
Ideoq̄ȝ nō ſolū pecuniaꝝ ē cauenda poſ
ſeſſio· verūetiā voluntas ipa ab aīmo pe
nitus extrudēda. Nō eī tam effect᷒ phi
largyrie vitandus eſt· q̄ȝ affect᷒ ipius ra
dicitus ampu tādus. Nihil eī ꝓderit pe
cunias non hr̄e· ſi voluntas in nob fue
rit poſſidendi·

Q poſſit quis etiā nō habēs pecunias philargyrus iudicari. Cap.xxij.

Poſſibile nāq̄ȝ eſt etiā nō habē
tem pecunias neq̄q̄ȝ philargy
rie morbo carere· nihilq̄ȝ ei pro
deſſe bñficium nuditatꝫ· q͛ cupiditatꝫ vi
tium reſecare nō valuit. pauꝑtatꝫ bono
non ꝟtutꝫ merito delectat᷒· ⁊ neceſſitatis
onere nō ſine cordis languore content᷒.
Queādmodū etiam corꝑe nō pollutos
euāgelic᷒ ſmo ꝓnūciat corde mechatoſ·
ita pecunie q̄ȝ pōdere mīme ſarcinatos.
affectu ac mēte cū philargyris ↄdēnari
poſſibile eſt. Occaſio eñi eis habendi de
fuit nō voluntas· q̄ ſp apud deum ſolet
magiſq̄ȝ neceſſitas coronari. Itaq̄ȝ feſti
nandū nob eſt· ne inanacuū laboꝝ nr̄oꝝ
emolumēta depeant. Miſabile nāq̄ȝ eſt
pauꝑtatꝫ ac nuditatꝫ exitus toleraſſe· fru
ct᷒ vo eaꝝ praue volūtatꝫ vitio ꝑdidiſſe

Exemplum de iuda Ca.xxiij.

Vis noſſe q̄ȝ pernitioſe q̄ȝ noxie
fomeſ iſte niſi fuerit diligēt͛ exci
ſus· ad ei᷒ interitū q̄ eū cōcepit
fructificet· ⁊ omigenis pulluletramuſcu
lis vitioꝝ. Reſpice iudā apl'oꝝ numero
deputatuȝ· q͛ noluit ſerpenꝫ hui᷒ caput
letale ↄterere· q̄lit᷑ euȝ ſuo veneno peme
rit· ⁊ ↄcupiſc̄ laqueis irretitum ad q̄ȝ ar
rupti p̄cipitij crimē impegerit· vt redem
ptorē mūdi ⁊ hūane ſalutꝫ auctorē trigī
ta argenteis ꝑſuaſerit vēdere. Qui neq̄
q̄ȝ eſſet ad tā ſceleſtū ꝓditiōis facin᷒ de
uolut᷒· ſi nō philargyrie morbo fuiſſet ī
fect᷒. nec dñice negationis re᷒ ſacrileg᷒
extitiſſꝫ. niſi p᷒ ſolit᷒ fuiſſet creditos ſibi
loculos cōpilare.

Q philargyria niſi nuditate vici ñ poſſit. C.xxiiij

IMmane ſatꝭ ⁊ euidẽs tyrannidis huius exemplum· que ſemꝫ (vt diximus) anime captiuate nullam permittit honeſtatis regulam cuſtodire nec vlla queſtus adiectione ſatiari. Finis enim rabiei huius non diuitijs. ſed nuditate cõquiritur. Deniqꝫ cũ hic ipſe ob hoc loculos diſpẽſatiõi pauperum deputatos ſue poteſtati creditos accepiſſet. vt ſaltem pecuniarum abundantia ſatiatus concupiſcentie ſue modum imponeret· in tantum copia earum in abundantiorem fomitem cupiditatis exarſit· vt iam non loculos clanculo compilare· ſed ipſm dominũ vendere maluerit. Uniuerſas enim diuitiarum moles· cupiditatis huius exuperat magnitudo

De exitu ananie et ſaphire et iude quem philargyria impellente ſubierunt.

Ca.xxv.

DEniqꝫ princeps apoſtolorum his eruditus exemplis· ſciens habentem quippiam cupiditatis frena non poſſe moderari· nec finem eius in parua ſumma magna ve cõſiſtere· ſed in ſola virtute nuditatis· ananiã ⁊ ſaphiram quorũ ſupius fecimus mentionem. quia ſibi quippiam de ſua facultate ſeruauerant· morte multauit· vt interitum quem ille vltro ſibi pro reatu dominice proditionis intulerat· hi pro mẽdacio cupiditatis exciperent. Quanta ĩ hoc quoqꝫ facinorꝫ ac ſupplicij ſimilitudo concurrit. Ibi nanqꝫ philargyriam proditio· hic falſitas ſubſecuta eſt. Ibi veritas prodit· hic mendacij crimen admittitur. Licet enĩ operis eorꝫ diſſimilis videatur effectus. vnus tamen finis in vtroqꝫ concurrit. Ille nanqꝫ refugiens paupertatem reſumere que abiecerat cõcupiuit· hi ne fierent pauperes de ſbſtãtia ſua quã aut apoſtolꝭ offerre fideliter· aut totam diſpergere fratribꝫ debuerãt· quiddam retinere temptauerũt Et ideo vtrobiqꝫ ſequitur mortis damnatio· quia vtrumqꝫ crimen de philargyrie radicibus pullulauit Itaqꝫ ſi in eos q̃ nõ alienas concupierunt ſubſtantias· ſed proprijs parcere temptauerunt· nec habuere deſiderium acquirẽdi ſed reſeruãdi tantummodo voluntatem· ꝓceſſit tã ſeuera ſententia· quid cenſenduꝫ de his qui nunqꝫ poſſeſſas pecunias cupiunt cõgregare· ⁊ nuditatem coram hominibus preferentes· affectu concupiſcentie coram deo diuites comprobantur.

Q philargyria lepram anime inferat ſpiritalem Ca.xxvi.

QUi ſcdm ſimilitudinem Gieçi ſpiritu ac mente leproſi eſſe noſcuntur· qui mũdi huius caducas pecunias concupiſcens immunde lepre contagione reſperſus eſt. Per quaꝫ nobis euidens reliquit exemplum· omnem animam cupiditatis labe pollutaꝫ ſpiritali viciorum lepra reſpergi· immũdamqꝫ apud dominũ perhenni maledictione reputari.

Teſtimonia de ſcripturis quibus ꝑfectionẽ deſiderans edocetur non reſumere que renuncians abdicauit. Ca.xxvij.

IGitur ſi perfectionis deſiderio dimittens omĩa ſecutus es chriſtum dicentem tibi. vade vende omnia que habẽs ⁊ da pauperibus. ⁊ habebis theſaurum in celo· ⁊ veni ſeq̃re me· quid miſſa ſuper aratrum manu reſpicis retro· vt eiuſdem voce dñi pronuncieris non eſſe aptus regno celoꝝ: Super tectum euangelici culminis ſtabilitus· quid deſcẽdis tollere aliquid de domo tua· ex his videlicet que antea cõtempſiſti: Conſtitutus in agro atqꝫ operatione virtutum· ſubſtantia mũdi quã te renuncians ſpoliaſti· quid recurrens niteris reueſtiri: Si vero paupertate ꝑuentus nihil quod dimitteres habuiſti· multo magis acquirere non debes quod antea nõ poſſediſti: Ob id enim ita dñi beneficio ꝑparatꝰ es. vt expeditior ad eũ nullꝭ pecũiaꝝ laqueis ĩpeditꝰ accurreres

Uerū tñ nullus in h egens frangat᷑. nō
est enī q nō habeat qd dimittat. Uniuer
sis renūciauit facultatib mūdi. quisqs
affectū possidendi eas radicit᷑ āputauit

Q aduersus philargyria victoria non aliter possit nisi nuditate conquiri. Ca. xxviij.

HEc est igit᷑ de philargyria pfe
cta victoria. vt paruissime cui᷑
libet stipis in corde nō residere
nō sinam᷑ igniculū. certi qd restinguēdi
cum nō habebim᷑ vlteri᷑ facultatē. si qn
tulācūqz scintille hui᷑ in nob materiam
fouerim᷑.

Quemadmodū possit nuditas a monacho sustentari C. xxix.

QUam ꝟtutē nō alias
retinere valebim᷑ illibatā. nisi
in monasterio ꝯsistentes scdm
apłm habentes victū ꝛ vestimentū his
contēti fuerimus.

Remedia contra morbum philargyrię. Cap. xxx.

DAmnationē ġ ananię ꝛ saphi
re memorit᷑ retinētes. horrescā᷑
aliqd ex his reseruare ġ renūciā
tes penit᷑ abdicare deuouim᷑. Siecq̄ qz
ptimescam᷑ exemplū. q ob philargyrie
culpā eterne supplicio lepre multat᷑. ꝛ ali
qd ex his ġ nec añ possedim᷑ caueamus
acqrere. Nec nō etiā inde vł meritū vel
exitū formidātes. qcq̄ pecunię resumere
quā semel a nob abiecim᷑ tota ꝟtute vi
temus. Sup hec oīa ꝯsiderātes ꝯditiōē
fragilis incerteqz naturę nrę. caueamus
ne dies dñi sicut fur in nocte supueniēs
maculatā vł vno obolo nrā ꝯsciā dep
hendat. q oēs fructus nrę renūciationis
euacuās. illud qd in euāgelio diuiti di
ctum est. ad nos qz faciat voce dñica di
rigi. Stulte hac nocte aīam tuā repetūt
a te. ġ autē pparasti cui᷑ erūt? Nihilqz
de crastino cogitantes. nūqz nos de mo
nasterij disciplina patiamur euelli.

Q nō possit quis philargyriā vincere nisi in cenobio perseuerans. et quemadmodum possit ibidem permanere.

Cap. xxxi

QUod sine dubio neqq̄ ꝑmitte
mur implere. sed ne sub institu
tionis qdem regula ꝑmanere.
nisi ꝑus patie virt᷑ que nō aliūde qz de
humilitatis fonte pcedit. in nobis fuerit
firma soliditate fundata. Illa nāqz nul
li cōmotiones nouit inferre. h ꝟo sibi il
latas magnanimiter tolerare.

Explicit de spiritu philargyrie liber septimus. Incipiūt capitula libri octaui de spiritu irę

PRoemium. Cap. i.
ij De his qui dicunt iram nō esse noxiā si delinquentibus irascamur. qz ꝛ ipse de᷑ irasci dicatur.
iij De his que in deo ex nostrę naturę consuetudine nominantur
iiij Qualit᷑ de affectib membrisqz humanis ġ in demutabili ꝛ incorporeo deo ascribi legim᷑ sentiendum sit
v Cuius placiditatis monachum esse conueniat.
vi De iniusta iracundie cōmotiōe vel iusta.
vij In quo tantum nō nobis ira sit necessaria. vel qb beati dauid exēplis ira salubrit᷑ assumat᷑
viij De ira aduersus nosmetipos suscipienda
ix De quo sole dicat᷑ vt nō occidat super iracundiam vestram.
x De his quoꝝ iracundię ne occasus qdem sol᷑ isti᷑ modū ponit.
xi Q hic finis tristicie vel irę sit vt h qd ꝑualet vnusqsqz pficiat
xij Q ne momentaneā qdem irā liceat retentari
xiij De reconciliatione fraterna
xiiij Q vetus qz lex irā non tm̄ de effectu sz etiā d cogitatiōe ꝯuellat
xv De supflua secessiōe eoꝝ q ab inemēdatis moribꝯ non recedunt
xvi Q tranquillitas cordis nrī non in alterius arbitrio. sed in nra debeat dicione consistere

xvij Quo ſtudio heremũ debeamus expetere ⁊ q̄liũ inibi ſit pfectus
xviij Qua compatione eſtimãdi ſint qui tunc tm̄ patientes ſunt. cũ a nemine puocant̄
xix De amputãda ira ſm euãgeliũ.
xx In eo qđ in euangelio ſcriptum eſt·qui iraſcit̄ fratri ſuo·vtrum recipiendũ ſit qđ adiectum eſt ſine cauſa.
xxi Remedia quib; irã de cordibus noſtris eradicare poſſimus.

Explicíunt capitula

Incipit liber octauus de ſpiritu ire Cap̄. primum.

O Wartuz q̊ȝ certamẽ eſt ire·qđ mortiferũ virus de receſſib; aĩe nr̄e fundi/tus eſt eruẽdũ. Hac enim in cordib; nr̄is inſidente ⁊ oculuȝ mentis noxijs tenebris occecante·nec iudicium recte diſcretionis acq̇rere· nec honeſte cõtemplationis intuitũ·nec matu/ritatẽ ꝯſilij poſſidere· nec vite participes nec iuſticie tenaces ſed ne ſpirital̄ quidẽ ac veri lumĩs capaces poterim⁹ exiſtere· qꝛ turbat⁹ eſt inq̇t p̄ ira ocul⁹ me⁹. Nec ſapĩe participes effici tam ⁊ ſi ſapientes oĩm pnunciari opinione videamꝰ·qꝛ ira in ſinu inſipientiũ req̇eſcit Sed ne vitã q̇dem immortalitatꝭ ꝯſequi poterimus· q̄ꝫuis prudentes videamur definitione hoĩm iudicari·qꝛ ira pdit etiã prudẽtes. Nec iuſticie moderamĩa pſpicaci diſcretione cordis valebim⁹ obtinere. licȝ pfecti ſanctiq; cũctoꝝ opinationib; eſtimemur. qꝛ ira viri iuſticiã dei nõ operatur Ip̄aȝ q̊ȝ honeſtatꝭ grauitatẽ q̄ etiaȝ virꝭ ſeculi hui⁹ ſolet familiarꝭ exiſtere. nullo mõ poſſidere poterim⁹. licȝ nobiles ⁊ honeſti natalium p̄rogatiua puteꝫ·qꝛ vir iracundus inhoneſtus eſt. Cõſilij etiaȝ maturitateȝ nullaten⁹ valebim⁹ obtinere. q̄ꝫuis graues ⁊ ſumma ſciã prediti videamur. qꝛ vir iracundus agit ſine cõſilio· Sed nec quieti eſſe a pturbationib; noxijs· nec poterim⁹ carere peccatis·tam ⁊ ſi nequaq̄ꝫ nob̄ inquietudines ab alijſ inferãt̄·qꝛ vir animoſus parit rixas·vir autem iracundus effodit peccata.

De his qui dicunt iram nõ eſſe noxiam ſi delinquentibus iraſcamur qꝛ et ipſe deus iraſci dicatur Cap̄. ij.

Non nullos audiuim⁹ hunc aĩe pnitioſum morbũ ita excuſare temptãtes·vt eum deteſtabiliore interpretatione ſcripturarũ extenuare geſtirent·dicentes nõ eſſe noxiũ ſi delin·quẽtibus frib; iraſcamꝰ· ſiq̇dem inq̇unt ip̄e de⁹ ꝯtra eos qui cũ vel ſcire nolũt vl̄ ſcientes contemnũt furere atq; iraſci dicatur. vt ibi. et iratus eſt furore dñs in pplm ſuũ·vel cũ orat pphета dicens·dñe ne in furore tuo arguas me· neq; in ira tua corripias me·nõ intelligentes quod dum homib; occaſionẽ peſtiferi vitij volunt concedere·immẽſitati diuinę ac fõti totius puritatꝭ iniuriã carnal̄ paſſionis admiſceãt·

De his que in deo ex noſtre nature conſuetudine nominantur Cap̄. iij.

Si enĩ hec cum dicuntur de deo carnali ⁊ pingui ſenſu ſm litere ſignificationẽ accipiẽda ſũt. ergo ⁊ dormit cum dicit̄· exurge q̄re obdormis dñe·de q̊ alibi dꝛ. ecce non dormitabit neq; dormiet q̇ cuſtodit iſrahel· ⁊ ſtat ac ſedet cũ dicit· celuȝ m̄ eſt ſedes· terra aũt ſcabellũ pedum meoꝝ. q̇ metit̄ celũ palmo ⁊ terrã pugillo concludit· et crapulat̄ a vino cũ dꝛ. et exurrexit ſicut dormiẽs dñs potẽs crapulat⁹ a vino. q̇ ſolus hȝ immortalitatẽ ·et lucẽ habitat ĩacceſſibilẽ· vt p̄termittã ignorationẽ ⁊ obliuionẽ q̄ de ip̄o legim⁹ in ſcripturꝭ ſãctis frequẽt̄ inſerta· deinde liniamẽta mẽbroꝝ q̄ tanq̄ꝫ de hoĩe figurali ⁊ cõpoſito dſcribũt̄ capill̄ ſcȝ capite ⁊ narib;· ocul̄ ac facie·manib; ac brachijſ·digitꝭ vtero pedibuſq;. que oĩa ſm vilẽ litere ſonum

ſi voluerimus admittere. deũ liniamentꝭ membrorũ ⁊ corporea figura cõpoſitum qđ dictu q̃ꝫ nefas eſt qđqꝫ abſit a nobiſ neceſſe eſt eſtimari.

Qualiter de affectibus membriſqꝫ humanis q̃ in deo mutabili et icorporeo deo aſcribi legimus ſentiendum ſit. Cap. iiij

Itaqꝫ vt hec ſcḋm lrãm nõ abſqꝫ nefando ſacrilegio poſſunt ĩtelligi ſup eo qui inuiſibilis. ineffabilis. incõprehenſibil. ineſtimabil. ſimplex ⁊ incõpoſitus ſanctarũ ſcripturaꝝ auctoritate definit. ita ne furoris quidẽ ⁊ ire pturbatio illi indemutabili nature ſine ingenti blaſphemia poterit coaptari. Nam huiuſcemodi ſignificatiõe membrorũ diuinas efficientias dei ⁊ immenſas operationes ei⁹ ſentire debem⁹. q̃ nobis niſi p hec vſitata vocabula mẽbroꝝ nequeunt intimari. vt puta ſignificatiõe oris collocutiones eius q̃ in archanos aĩme ſenſus ſolent clementer infundi. vl̃ qđ in patrib⁹ nr̃is atqꝫ pphetꝭ idem locutus ſit agnoſcam⁹. in oculis immenſitatem pſpicacie qua vniũſa pluſtrat ac pſpicit. ⁊ qđ nihil eũ ex his q̃ a nob gerũt gerenda ve ſũt ſeu cogitant lateat. ſcire poſſimus. manuũ nuncupatione puidẽtiam ⁊ operationẽ qua oĩm ipſe ſit creator ⁊ conditor ſentiamus. brachiũ q̃ꝫ virtutis ⁊ gubernationis eius inſignia q̃ cũcta ſuſtentat moderat ac regit. Et vt de ceteris taceam. canicies capitis q̃d aliđ q̃ꝫ lõgeuitatẽ deitatis ⁊ antiq̃tatẽ ſignificat. qua ſine vllo pncipio eſt. ⁊ oĩa tpa ⁊ creaturas excedit vniuerſas. Ita igit ⁊ de ira dei vel furore cum legimus. non androttathos. i. ſcḋm humilitatẽ humãe pturbationis. ſed digne de deo qui omĩ pturbatione alienus eſt ſentire debem⁹. ſcꝫ quo p hec eum iudicẽ ⁊ vltorem oĩm queĩnqꝫ gerunt in hoc mũdo poſſim⁹ aduertere ⁊ retributorẽ terribilẽ actuum nr̃oꝝ his verboꝝ ſignificatiõibus formidantes. ꝯtra illius voluntatẽ timeam⁹ q̃cq̃ꝫ admittere. Illos etenĩ timere ꝯſuenit humana natura q̃s indignari nouit ⁊ vereť offendere. vt in nonnulł equiſſimis iudicib⁹ ſolet ab his qui aliq̃ reatu ſue ꝯſciẽtie remordent. ira vltrix timeri. nõ ſcꝫ q̃ h̃ in animis eoꝝ q̃ iuſte iudicaturi ſũt pturbatio cõſiſtat. ſꝫ qđ ita metuẽtib⁹ ille ſẽtiat affect⁹ q̃ p executiõe legũ ⁊ examĩatiõe iuſticie ⁊ eq̃libratiõe pcedit. Que tñ quãtalibet animi fuerit mãſuetudĩe ac lenitate plata. ab his q̃ p ſuo merito pena plectendi ſũt furor q̃uis ⁊ ira ſeuiſſima iudicať. Longum eſt nec pſentis oper̄ ſi voluerim⁹ oĩa q̃ de deo humana ſignificatione figuraliť in ſcriptur̄ dicta ſunt explanare. Hec ad pſentem neceſſitatẽ q̃ ꝯtra furor̄ vitiũ ptinebant dixiſſe ſufficiat. vt null⁹ exinde ſibimet occaſionẽ morbi mortiſqꝫ perpetue per ignorãtiam trahat. vñ ſanctitas ⁊ immortalitaſ vite ſaluſqꝫ r̃media ꝯq̃runť.

Cuius placiditatis monachum eſſe conueniat. Cap. v.

Itaqꝫ monachus ad pfectionẽ tendens. ⁊ agonẽ ſpiritalẽ legitime cupiens decertare. ab omĩ ire furoriſqꝫ vitio alien⁹ exiſtat. ⁊ audiat q̃d ſibi vas electionis pcipiat. Oĩs inq̃t ira ⁊ idignatio ⁊ clamor ⁊ blaſphemia tollat a vobis cũ omĩ malicia. Cũ dicit oĩs ira tollat a vobis. nullã penit⁹ velut neceſſariã ⁊ vtilem nobis excipit. Delinquentẽqꝫ fratrẽ ſi neceſſe eſt ita curare feſtinet. vt dũ medelã leuiori forſitã febricula laborãti pcurat inſerre. non ſemetipm irat⁹ dteriori morbo cecitatis inuoluat. Oportet nãqꝫ illũ q̃ alterius vulneri mederi cupit oĩ languor̄ morbo alienum ſanũqꝫ ſubſiſtere ne illđ euangelicum dicať ei. medice pus cura teipſũ. ac vidẽs feſtucã in oculo fratr̄ ſui trabẽ in oclo ſuo nõ videat. vel quomõ videbit eĩcere feſtucã de oculo fratris ſui. q̃ trabem furoris geſtat in oculo ſuo.

De iniuſta iracundie commotione vel iuſta. Ca. vi.

Qualib⁹ ex cauſa iracũdie mot⁹ efferueſ excecat oculos cordis.

et acumini viſuum exitialem validioris
morbi ingerẽs trabem·ſolem iuſticię nõ
ſinit intueri. Nihil intereſt· vtrũ aurea
lamina plumbea ve ſeu cuiuſlibet metal-
li oculorũ obtutibus imponatur. diffe
rentiã cecitatis non facit precioſitas me
tallorum. Habemus ſane irę miniſteriũ
ſatis cõmode nobis inſertum· ad quod
ſolum eam recipere vtile nobis eſt ac ſa-
lubre· cum contra laſciuientes cordis no
ſtri motus indignãtes infremimus, ⁊ ea
quę agere confundimur coram homini-
bus vel proloqui· in latebras aſcendiſſe
noſtri pectoris indignamur. angelorum
ſcʒ ac dei ipſius pñtiam vbiqꝫ ⁊ omnia
penetrantis· oculumqꝫ eius tota formi-
dine tremiſcẽtes. quem nequaqꝫ poſſũt
conſcientię noſtrę latere ſecreta.

In quo tantummõ nobis ira ſit neceſſaria vel quibus beati David exẽplis ira ſalubriter aſſumatur. Cap. vij

VEl certe cum contra hanc ipſaʒ
iram cur nobis aduerſus frem
irrepſerit cõmouemur. et irati
letales inſtigationes eius extrudimus·
nec in abditis pectoris noſtri noxias eaʒ
latebras habere permittim⁹. Talit nos
iraſci etiam ille propheta docet· qui intã
tum hãc e ſuis abegerat ſenſibus· vt ne
inimicis quidem ꝓprijs et quidem a deo
ſibi traditis maluerit reddere talionem.
Iraſcimĩ inquiẽs ⁊ nolite peccare. Ille
enim cum aquaʒ de ciſterna bethleemiti
ca concupiſſet, eamqꝫ a viris fortibus ꝑ
medias hoſtium cateruas ſuſcepiſſet· al
latam ꝓtinus effudit in terraʒ. et ita vo
luptuoſam cõcupiſcentię paſſioneʒ ira
tus extinguens· libauit eam dño· ⁊ cupi
ditatis ſue deſiderium non expleuit· di-
cens. Propitius ſit mihi dñs ne faciaʒ
hoc. Num ſanguinem hominũ iſtorũ q̃
ꝓfecti ſunt· ⁊ animarũ periculum bibã?
Vel cum ſemei in regem david audiẽte
eo lapides ⁊ maledicta coram omnib⁊ ir
rogaret. velletqꝫ abiſai filius ſaruię pri-
ceps militum cõnitij regalis vltionẽ trũ
catione capitis eius explere. beatus Da
uid aduerſus diram ſuggeſtionem eius
indignatione pia commotus· humilita
tis modũ ⁊ patientię rigorem incõcuſſa
lenitate ſeruauit dicens. Quid michi et
vobis filij ſaruie? Dimittite euʒ vt male
dicat. Dñs enim ꝑcepit ei vt maledice-
ret david. Et quis eſt qui audeat dicere
quare ſic fecerit? Ecce filius me⁹ q̃ egreſ-
ſus eſt de vtero meo querit animã meã·
quanto magis nũc fili⁹ gemini. Dimittite
eũ vt maledicat iuxta ꝑceptũ dñi· ſi forte
reſpiciat dñs afflictionem meam· ⁊ red-
dat mihi bonum ꝓ maledictione hac ho-
dierna

De ira aduerſus noſmetipſos ſuſcipienda. Cap. viij.

Vtemur itaqꝫ iraſci salubrit·
ſed nobiſmetipſis ac ſuggeſtio-
nibus accedentibus prauis· ⁊
non peccare ad effectum ſcʒ eas noxium
ꝑducentes. Deniqꝫ hunc eundem ſenſũ
euidentius explanat verſiculus ſequẽs.
Quę dicitis in cordib⁊ veſtris. in cubili
bus veſtris compungimini. id eſt quęcũ-
qꝫ in cordib⁊ veſtris ingruentibus repẽ-
tinis ac lubricis inſtigationib⁊ cogitatꝭ·
conſilij moderatione omnem ſtrepitũ et
ꝑturbationem furoris amouẽtes. velut
in cubili quietis poſiti compunctione ſa
luberrima emendate atqꝫ corrigite. De-
niqꝫ beatus aplus vſus huius verſiculi
teſtimonio· cum dixiſſet. iraſcimini ⁊ no
lite peccare. ſubiunxit Sol non occidat
ſuꝑ iracundiam veſtraʒ· neqꝫ detis locũ
diabolo. Si noxium eſt ſuꝑ iracundiaʒ
noſtrã occidere ſolem iuſticię· ⁊ irati cõ
feſtim locuʒ diabolo damus in corde no
ſtro· quomõ ſuperius ꝑcipit vt iraſcamꝰ
dicẽs· iraſcimini ⁊ nolite peccare? Nõ-
ne euidenter hoc dicit. iraſcimini· vitijs ⁊
furori veſtro· ne conbibentib⁊ vobis ſol
iuſticię chriſtus incipiat ꝓpter iracũdiã
veſtram mentibus obſcuratis occidere·
⁊ diſcedente illo locum diabolo in veſtri
cordibus prebeatis?

De ſpiritu ire

De quo ſole dicatur vt nō occidat ſup iracundiā veſtrā. Ca. ix.

D Equo ſole p pphetaʒ deus euidentius cōmemorat ita dicens Timētibꝫ aūt nomen meū orietur ſol iuſticie. ⁊ ſanitas in pennis eius. Qui rurſus peccatoribꝫ ⁊ pſeudo prophetis illiſqꝫ qui iraſcunt̄ occidere dicit̄ in medio die. dicēte ppheta. Occidet eis ſol in meridie. Uel certe ſm̄ tropicū ſenſum· mens id eſt nois ſiue ratio que pro eo qd̄ oēs cordis cogitationes diſcretioneſqꝫ perluſtret ſol merito nuncupatur· ire vitio nō extinguatur· ne eadem occidente· pturbationum tenebre cū auctore ſuo diabolo vniuerſum noſtri cordis occupent ſenſum. ⁊ tenebris ire poſſeſſi· veluti ī nocte ceca· quid nos oporteat agere ignoremus. Tali ſenſu hunc apli locuʒ inſtitutis ſeniorū traditum nobis· q̇a neceſſe fuit quemadmodum de ira ſentirēt dicere· licet longiore ſermone ptulimus· qui eam nec ad momentum quidem cor noſtrū penetrare permittunt· illud euangelij omnimodis obſeruantes. Qui iraſcitur fratri ſuo reus erit iudicio. Ceterꝫ ſi vſqꝫ ad occaſum ſolis licitū ſit iraſci· ante furoris ſatietateʒ ⁊ vltri dire cōmotionē poterūt noxie pturbationes explere. q̄ꝫ iſte ſol ad locū ſui vergat occaſus.

De his quorū iracūdie ne occaſus quidem ſolis iſtius moduʒ ponit. Cap. x.

Q Uid vero dicam de his qd̄ q̇dam dicere ſine mea cōfuſione nō poſſum· quoꝝ implacabilitati nec hic quidem ſol occidens t̄minū ponit· ſed p dies eam plurimos ptelātes atqꝫ aduerſus eos ī quos cōmoti fuerīt rancorē animi reſeruātes negant q̇dem ſe verbis iraſci· ſʒ re ipſa ⁊ opere indignationem graviſſime comprobant: Nā neqꝫ eos congruo ſermone cōpellant· nec affabilitate eis ſolita colloquūt̄· ⁊ in eo ſe minime delinquere putant. qd̄ vindictā ſue cōmotionis non expetant. quam tn̄ q̇a pferre palam ⁊ exercere aut non audent aut certe nō poſſunt· in ſuam pniciem virus iracundie retorquentes cōcoquunt eam in corde taciti. ac ſilentes in ſemetipſis conſumunt. amaritudinē triſticie nō vtute animi ptinus expellentes. ſʒ digerentes pceſſu dierū· ⁊ vtcūqꝫ p tpe mitigantes.

An hic finis triſticie vel ire ſit vt hoc quod preualet vnuſquiſqꝫ perficiat Ca. xi.

Q Uaſi vo non hic finis vnicuiqꝫ vindicte ſit. ⁊ abunde q̇s furori pprio vel triſticie ſatiſfecerit. ſi id qd̄ preualet ira inſtigante cōpleuerit. qd̄ hi q̄ʒ facere noſcunt̄· q̇ motus ſuos non appetitu placiditat̄· ſʒ inopia cohibent vltionis· nihil enim inferre amplius his q̇bus irati ſunt pn̄t. niſi vt cuʒ eis affabilitate ſolita minime colloquāt̄. aut quaſi in effectu opis ſolūmō ſit iracundia moderāda· ⁊ nō potiꝰ ab archanis noſtri pectoris eruenda. ne tenebris illius obſcurati nec cōſilij ſalubris nec ſcientie lumen admittere. ſed ne tēplū ſpūs ſctī habitāte in nob ſpū iracūdie neq̄q̄ꝫ valeamꝰ exiſtere· Cohibitꝰ enī in corde furor aſtantes q̇dem hoīes nō offendit· ſʒ eque ſpūſſaniti ſplendidiſſimū iubar ac ſi platus excludit.

An e molnē taneam quidem iraʒ liceat retētari. Cap. xij.

A Ut quemadmodū vel ad momentū vult eā dn̄s retentari· q̇ nec ſacrificia quidem ſpiritalia orationū noſtrarū pmittit offerri· ſi vel aliū ɔtra nos aliq̇d rācor̄ hr̄e cognoſcimus. dicens: Si ergo offers munꝰ tuuʒ ad altare· ⁊ ibi recordatus fuer̄ qd̄ frat̄ tuus habet aliq̇d aduerſum te· relinque ibi munus tuū ad altare· ⁊ vade pͥus recōciliari fratri tuo· ⁊ ſic veniēs offer munus tuū: Quō ergo nō dicā vſqꝫ ī dies plures· ſed vel vſqꝫ ad occaſum ſol̄ iſtiꝰ pmittimꝰ cōtra fratrem retinere triſticiaʒ. q̇ ne illo quidem aliq̇d habente aduſum nos orationes nr̄as deo offerre ɔcedimꝰ: quibꝫ precipit̄ ab aplo· ſine intermiſſiōe orate· ⁊ ī oī loco leuātes puras manꝰ ſine

ira ⁊ diſceptatiõe. Supereſt igit̃ vt aut nũq̃ oremꝰ huiuſcemõi virꝰ retinentes in cordibꝫ nr̃is. ⁊ aplico huic ꝓcepto ſiue euãgelico quo indeſinent̃ ⁊ vbiq̃ iubemur orare ſimꝰ obnoxij. aut ſi noſmet ipõs circũuenientes ꝓcem fundere ꝯ eiꝰ iterdictũ ꝓſumimꝰ. nõ orationẽ dñõ. ſꝫ rebellionis ſpũ contumaciã nos eidẽ nouerimus offerre

De reconciliatione fraterna. Cap. xiij.

Et q̃ plerũq̃ ſeu leſos fratres ⁊ ꝯtriſtatos contemnimꝰ. vel certe nõ vicio nr̃o dicẽtes eos offẽſos deſpicimꝰ. animaꝝ medicꝰ ⁊ occltoꝝ rum conſciꝰ. occaſiones iracũdie volẽs radicitꝰ a cordibꝫ nr̃is euellere. nõ ſolũ ſi leſi fuerimꝰ iubet nos remittere. ⁊ recõciliari fratribꝫ nr̃is. nullãq̃ aduẽſus eos iniurie ſeu leſionis memoriã retinere. ſꝫ etiã ſi illos aduẽſum nos ſeu iuſte ſeu iniuſte hr̃e aliq̇d nouerimꝰ. ſimilit̃ ꝓcipit vt munus nr̃m relinquentes. i. cõpeſcentes orati õeſ nr̃as. ad eoꝝ ꝓus ſatiſfactionem tendere feſtinemꝰ. ⁊ ita fratris curatione ꝓmiſſa orationũ nr̃aꝝ munera illibata deferre. Nõ enĩ ita nr̃is obſequijs cõmunis oĩm dñs delectat̃. vt qđ ĩ vno acquirit ꝑdat in altero dñante triſticia. In cuiuſlibet nãq̃ diſpendio vnũ patitur detrimentũ. q̇ eodem mõ oĩm famulorum ſuorũ ſalutẽ deſiderat et expectat. Et idcirco eque habente aduerſum nos fratre ĩefficax erit oratio nr̃a. ac ſi nos aduerſum eum tumenti ſpũ indignatiõis amaritudinẽ rechuemus.

Q̃ vetus quoq̃ lex irã non tm̃ de effectu ſed etiã de cogitatiõe cõuellat. C. xiiij.

Ed qđ [illegible] latius ꝓce ptis euãgelicis atq̃ aplicis immorammr [illegible] lex q̃ aliq̇d hr̃e remiſſionis videt̃. hec eadem ꝓcauet dicens. ne oderis fratrem tuũ in corde tuo. et iterũ. non eris memor iniurie ciuium tuoꝝ. ⁊ rurſum. itinera eoꝝ q̇ memoriã retinent malefacti in mortem. Vides ⁊ ibi nequiciã nõ in oꝑe tm̃ ſꝫ etiam in archanis cogitationibꝫ reſecari. cum de corde odiũ ⁊ iniurie non ſolũ retributio. ſꝫ etiã ipa mẽoria radicitus iubeat̃ euelli.

De ſuꝑflua ſeceſſiõe eorũ qui ab inemendatis moribus non recedunt. Ca. xv.

Nedũ ſuꝑbia vel ĩpatiẽa ſuꝑati. cũ incõditos mores nr̃os atq̃ ĩordĩatos volũꝰ emẽdare. ſolitudinẽ nos deſiderare cõquerimꝰ. tãq̃ ibi nullis nos cõcitantibꝫ ilico ꝟtutem pacientie reꝑturi. excuſantes negligentiam nr̃aꝫ. cauſaſq̃ cõmotionis nõ nr̃a dicẽtes impatiẽtia ſꝫ fratrum vicio generari. Dũq̃ ĩ alios erroꝝ nr̃i ꝟtimus cauſas. nũq̃ ad patiẽe ac ꝑfectiõis calcẽ valebiꝰ ꝑuenire.

Q̃ tranquillitas cordis noſtri no in alterius arbitrio ſꝫ ĩ noſtra debeat diciõe cõſiſtere Ca. xvi.

Umma igit̃ emendationis ac trãquillitatꝭ nr̃e nõ eſt in alteriꝰ arbitrio collocãda qđ neq̃q̃ nr̃e ſubiacet ꝑtãti. ſed in nr̃a potius dicione conſiſtit. Itaq̃ vt non iraſcamꝰ nõ debet ex alteriꝰ ꝑfectiõe ſꝫ ex nr̃a ꝟtute deſcendere. q̃ nõ aliena pañ ſed ꝓpria longanimitate conquiritur

Quo ſtudio heremũ debeamꝰ expetere ⁊ q̃liũ inibi ſit ꝑfectus C. xvij.

Porro heremũ ꝑfectos oĩq̃ vicio curatos oportet expetere. ⁊ excoctꝭ ad purũ in cõgregatione fratrũ vitijs. nõ puſillanimitatis ꝓfugio. ſꝫ diuine contẽplatiõis obtẽtu. ⁊ deſiderio intuitꝰ ſublimiorꝭ intrare. q̇ nõ niſi ĩ ſolitudine a ꝑfectꝭ ſolũmodo poterit apprehẽdi. Queçũq̃ enĩ vicia ĩcurata in heremũ detulerimꝰ. opta in nobis ⁊ nõ abolita ſentient̃. Solitudo nãq̃ ſicut nouit emendatꝭ moribꝫ contemplationẽ puriſſimã reſerare. ⁊ ĩtuitu ſinceriſſimo ſpiritaliũ ſacramentoꝝ ſciam reuelare. ita eoꝝ q̇ minꝰ emẽdati ſunt vicia nõ ſolũ ſeruare. verũ etiã exaggerare ꝯſueuit. Tãdiu q̃ ſibi patiẽs q̇s videt̃ ⁊ hũilis donec nullius hoĩm cõmiſceat̃ ꝯſortio. ad naturã ꝓſtinã mox reuẽſurus cũ interpellauerit cuiuſlibet cõmotiõis

De ſpiritu ire

occaſio. emergũt quippe ex eo confeſtim vitia q̃ latebãt. ⁊ velut eq̃ infrenes certatim e ſuis repagulis ocio longiore nutriti acri⁹ ad pniciẽ aurige ꝓprij ferotiuſqꝫ ꝑrũpũt. Ma gleñ exercitio vſuqꝫ hũano ceſſante efferant̃ in nob̃ vitia. niſi fuerit añ purgata. Jḡ ãinqꝫ vmbrã patie quã poſſidere imaginarie permixti frib̃ ſaltẽ ꝓ eorũ reuerẽtia ⁊ nota publica videbamur. deſidia ſecuritatis amittimus

Qua cõparatione eſtimãdi ſint qui tunc tm̃ patiẽtes ſunt cũ a nemine ꝓuocantur Cap. xviij.

Quaſi ꝟo vniũſa viruleta ſerpẽtium genera vel feraꝝ cũ in ſolitudie fuiſcꝫ cubilib̃ immorãt̃ non noxia perſeuerẽt. nec tñ ex eo ꝓnunciari pñt inoxia. q: nulli noceãt. Hoc ei̇ eis non affect⁹ bonitatis ſꝫ neceſſitas ſolitudis ꝯfert. Que cũ ledẽdi nacta fuerit copiã. in ſemetipſis recõditũ virus ⁊ aīe feritatẽ ꝓtinus egerũt atqꝫ demõſtrant. Jõqꝫ ꝑfectionẽ querẽtib̃ non ſufficit ꝯ hoĩem nõ iraſci. Meminim⁹ enĩ in ſolitudie cõmorantib̃ nobis ꝯ calamũ cuꝫ aut groſſitudo e⁹ aut exilitas diſplicerꝫ. ꝯ ve ſcalpellũ cũ incidenda hebeti acie ſegniter execaret. ꝯtraqꝫ ſilicẽ ſi forte ex ea feſtinantib̃ nob̃ ad lectionẽ tardi⁹ ſcĩtilla ignis emicuit. ita indignatiõis irrepſiſſe motũ. vt nõ alias ꝑturbationẽ mẽtis qꝫ vel cõt̃ inſenſibiles materias vel certe adũſus diabolũ maledictiõe ꝓlata digereret atqꝫ euapoꝛare poſſem⁹. Quobꝛeꝫ ad ꝑfectiõis dũtaxat rationẽ nõ ſatꝫ ꝓderit abeē hoĩes ĩ q̃s ira moueat̃. cũ ſi patiã p⁹ ĩt̃ frẽs nõ fuerit acq̃ſita. etiã erga res mutas ſpecieſqꝫ minutas exerceri ſiliter iracũdie poſſit affect⁹. qui reſidẽs in corde nr̃o. nec iugẽ nos poſſidere trãq̃llitatis ſtatũ. nec reſiduis vitijs carere ꝑmittet. niſi forte in eo putem⁹ cõmotionib̃ nr̃is lucrũ aliq̃d vel remediuꝫ cõpari. q maledictõnib̃ vel iracũdie nr̃e minime res inanimate muteqꝫ reſpondeãt. et intemperãtiã cordis nr̃i ad maiorẽ neqꝫ ꝓuocent exardeſcere furoris inſaniam.

De ãputanda ira ſm euãgeliũ.

Quapropter ſi illã ſum- Ca. xix. mam diuini pmij cupim⁹ adipiſci d q̃ dr̃. btĩ mũdo corde qm̃ ipi deum videbunt. non ſolũ e nr̃is actibus hec amputanda eſt. ſꝫ etiaꝫ de int̃nis aīe radicitus extirpanda. Non eñ valde ꝓderit iracũdie cohibitus furor ĩ verbo nec in effectũ ꝓlatus. ſi illũ archanis pectoris nr̃i deus quẽ ſecreta nõ latent cordium ineſſe perſpexerit. Radices eñ vitiorum poti⁹ excidi precipit euãgelic⁹. ſmo qꝫ fructus. q̃ ꝓculdubio euulſis fomitibus neq̃qꝫ vlteri⁹ pullulabũt. atqꝫ ita mens poterit iugiter in oĩ patiã ⁊ ſanctitate durare. cũ hec nõ de ſupficie operationis ⁊ actuũ. ſꝫ de cogitatiõnũ fuerit euulſa penetralib̃. Et iõ ne homicidiũ perpetretur. ira odiũqꝫ ſuccidit̃. ſine quib̃ homicidij crimen ullo mõ valebit admitti. Qui iraſcit̃ enĩ fratri ſuo re⁹ erit iudicio et q̃ odit fratrem ſuũ homicida eſt. in eo ſcꝫ q eũ corde cupiat interire. cui⁹ cruorem ꝓpria manu vel telo apud hoĩes minime fudiſſe cognoſcit̃. affectu ire homicida ꝓnunciat̃ a dño. qui nõ ſolũ ꝓ operationis effectu. ſed etiã ꝓ voluntatis ac voti deſiderio. vnicuiqꝫ aut pmium reddit aut penã. ſm illud q̃d ipſe loquitur ꝑ ꝓphetã. Ego aũt opa eoꝝ ⁊ cogitatiões eoꝝ venio vt congregẽ cũ oĩbus gẽtib̃ ⁊ linguis. Et aplſ. Jnter ſe inuicem cogitationib̃ accuſantib̃ aut etiã defendẽtibus. ĩ die q̃ iudicabit de⁹ occulta hoĩm

Jn eo q̃d in euangelio ſcriptuꝫ eſt. qui iraſcitur fratri ſuo. vtrũ recipiendum ſit quod adiectuꝫ eſt ſine cauſa. Ca. xx.

Sciendũ tñ in eo q̃d in quibuſdam exemplarib̃ inuenitur. q̃ iraſcit̃ fratri ſuo ſine cauſa reus erit iudicio. ſupfluum eſſe ſine cauſa. et adiectũ eſſe ab his q̃ amputandam iraꝫ ꝓ iuſtis cauſis minime putauerũt. cum vtiqꝫ nullus quãlibet abſqꝫ ratione cõmotus ſine cauſa dicat ſe iraſci. Quobrẽ apparet ab eis adiectũ q̃ ꝓpoſitũ nõ ĩtel

lexerūt ſcripturę volētes fomitē iracundię omnimodis amputare. nullāqꝫ īdignationis occaſionē penitus reſeruare. ne dū iubemꝰ iraſci cū cauſa. etiā ſine cauſa iraſcendi nobis intromittatꝰ occaſio Finis enim patientię nō ī iraſcendo iuſte. ſꝫ penitus non iraſcendo cōſiſtit. Liceta quibuſdam hocipm quod dicitꝰ ſine cauſa. ita interpretari ſciaꝫ. qꝛ ſcꝫ ſine cauſa iraſcatur is cui expetere vltionem irato non liceat. Meliꝰ tñ eſt ita tenere. vt ꝛ nouella exemplaria multa ꝛ antiqua omīa inueniuntꝰ eſſe pſcripta.

Remedia quibus iram de cordibus noſtris eradicare poſſimus. Cap̄. xxi.

Quapropter athletā chriſti legitime decertanteꝫ iracundię motꝰ radicitꝰ oportet euellere. Cuius morbi hec erit medicina pfecta. vt primitus credamus nullo mō ſine iuſtis ſiue ī iuſtis ex cauſis licere nobis iraſci. ſcientes nos diſcretiōis lumen. rectiqꝫ cōſilij firmitatem. ipſam qꝫ honeſtatē ꝛ iuſticię moderamīa ꝑtinꝰ amiſſuros. ſi pncipale cordis nr̄i lum̄ eius fuerit tenebris obſcuratū. Tum deinde puritatē mentꝭ noſtre mox ꝑturbandā. templūqꝫ eaꝫ ſācti ſpūs effici omnino nō poſſe. iracūdie in nobis ſpū cōmorante. Poſtremo vt cogitemus nequaqꝫ licere nobis orare. nec iratos fundere preces ad deū. Et pō omnibꝰ incertū ſtatū cōditionis hūanę pre oculis habentes. quotidie nos credamus e corpore migraturos. nihilqꝫ nobis cōtinētia caſtitatꝭ. nihil abrenūciatiōe oīꝫ facultatum. nihil diuitiarū contemptu. nihil ieiuniorū vigiliarūqꝫ laboribꝰ conferendum. quibꝰ ꝑpter iracundiam ſolā ꝛ odium ab vniuerſitatis iudice ſupplicia promittuntur eterna.

Explicit de ſpū irę liber octauꝰ.

Incipiunt capitula libri noni de ſpiritu triſticię. Ca. primū

Proemium.

ij Qua cantiōe morbus triſticię ſit curandus.

iij Quā cōparationē habeat aīa q̄ triſticię morſibꝰ deuoratur

iiij Unde vel quibꝰ modis triſticia gignatur

v Qꝛ non alioꝝ ſed nr̄o vitio commotiones excitentur in nobis.

vi Qꝛ nullus repentino lapſu corruat. ſed paulatim ꝑ longā incuriam recidens pereat.

vij Qꝛ non ſint fratrum deſerēda cōſortia vt perfectio conquiratur ſed patientia iugiter excolenda

viij Qꝛ ſi mores noſtros emendatos habuerimus poſſit nobis cum omnibus conuenire

ix De alio genere triſticię quod deſperationem ſalutis importat.

x In quo tantummodo ſit nob triſticia vtilis

xi Quemadmodum diſcernatur q̄ ſit vtilis ac ſm̄ deum triſticia ꝛ quę diabolica atqꝫ mortifera

xij Qꝛ abſqꝫ illa ſalutari triſticia quę tribus modis generatur omīs triſticia tanqꝫ noxia repellēda ſit.

xiij Remedia quibus triſticiā de cordibus noſtris exterminare poſſimus.

Expliciunt capitula.

Incipit liber nonus de ſpiritu triſticię. Cap. primū.

Quinto nobis certamīe edacꝭ triſticię ſtimuli retundēdi ſūt. Quę ſi paſſim ꝑ ſingulos ī curſus ꝛ īcertos ac varios caſus obtinendi animū nr̄m habuerit facultatē. ab oī nos ꝑ momenta ſingula ſeparat diuinę contēplatiōis intuitu. ipſamqꝫ mentē ab vniūſo puritatis ſtatu deiectaꝫ. funditus labefactat ac deprimit. Nō orationes eam explere cūꝫ ſolita cordis alacritate ꝑmittit. non

ſacraꝝ lectionū ſinit remedijs icubare. tranquillū ꝗ ac mitē fratribꝫ eſſe non patit'. ⁊ ad cuncta operationū vel religionis officia impatientē ⁊ aſperū reddit. oīqꝫ ꝑdito ſalubri ꝯſilio ⁊ cordꝭ ꝯſtātia ꝑturbata velut amentē facit ⁊ ebriū ſenſum. frangitqꝫ et obruit deſperatiōe penali.

Qua cautione morbus triſticie ſit curandus. Ca. ij.

Quamobrem nō minore proſpectu ſi ſpiritalis agonis certamina legitie cupimus deſudare. hic ꝗ nob curandus eſt morbus. Sicut eni tinea veſtimēto et vermis ligno. ita triſticia viri nocet cordi. Satꝭ euident' ac ꝓprie vim noxij hui⁹ ac pernicioſi vitij ſpūs diuinus expreſſit.

Quā cōparationē habeat aīa q̄ triſticie morſibus deuoratur Cap. iij.

Veſtimentū nanqꝫ tineaꝝ eſu attactum. nulli⁹ precij vel honeſti vſus poterit vlterius habere cōmerciū. itidemqꝫ lignum vermibus exaratum. nō iam ad ornatum vel mediocris edificij. ſed ad cōbuſtionē ignis merebit' deputari. Ita igit' ⁊ aīma q̄ edaciſſimis triſticie morſibꝫ deuorat'. inutilis erit vel veſtimento illi pontificali. qđ vnguentū ſpūſſancti de celo deſcendens. p̄ius in barbā aarō. deinde in orā ſuam ſolere ſuſcipere ſancti Dauid vaticinio ꝓhibet' ꝑm illud. ſicut vnguētū in capite quod deſcendit in barbam aaron. quod deſcendit in oram veſtimenti eius. Sed nec ad ſtructurā templi illius ſpiritaľ atqꝫ ornatū poterit ꝑtinere. cui⁹ paulus architectus ſapiens poſuit fundamenta dicens. Vos eſtis templū dei. ⁊ ſpūs dei habitat in vob. Cuius q̄lia ſint ligna. ſponſa deſcribit in cātico canticoꝝ: trabes in q̄s nr̄e cypſſ⁹. tigna domorum noſtraꝝ cedri. Et idcirco huiuſcemodi ad templū dei lignoꝝ genera deligūt. q̄ ſunt ⁊ bone fragrātie ⁊ imputribilia. q̄qꝫ nec corruptele vetuſtatis. nec eſui vermiū valeant ſubiacere.

Unū vel qb⁹ mōis triſticia gignat'. C. iiij.

Nonnunq̄ꝫ tn̄ ire p̄cedentꝭ vitio ſubſeq̄ ſeu ꝯcupiſc̄e lucri decui⁹dam minus indepti generari ſolet. cū ſe barū reꝝ quadā ſpe mēte conceptā q̄s viderit excidiſſe. Interdū vero etiā nullis exiſtentibꝫ cauſis q̄bꝫ ad hāc labem corruere ꝓuocemꝰ. inimici ſubtilis iſtictu tāto repente merore deꝑmimꝰ. vt ne caroꝝ q̄dē ac neceſſarioꝝ nr̄oꝝ aduētū ſolita ſuſcipe affabilitate poſſimus. ⁊ q̄cq̄d ab eis cōpetenti fuerit cōfabulatione ꝓlatū. importunū nobis ac ſuperfluum indicet'. nullaqꝫ a nob reddat' eis ꝯgta reſponſio. vniuſos cordis nr̄i receſſ⁹ felle amaritudinis occupante.

Q' nō aliorū ſed noſtro vitio commotiones excitētur in nobis. C. v.

Unde maniſeſtiſſime cōꝓbat' nō ſp nobis alioꝝ vitio cōmotionum ſtimulos excitari. ſꝫ poti⁹ nr̄o. q̄ reconditas in nobiſmetipſis habemus offenſionū cauſas ac ſeminaria vitiorū. q̄ cū mentē nr̄am temptationū imber alluerit. in germina cōfeſtī fructuſqꝫ ꝓrumpūt.

Q' nullus repentino lapſu corruat. ſꝫ paulatim ꝑ lōgam incuriā recidēs ꝑeat. C. vi.

Nunqꝫ eni q̄s alteri⁹ vitio laceſſitus peccare cōpellit'. ſi repoſitam materiē delictoꝝ i ſuo corde non habeat. Nec tunc ſubito q̄ſpiā decept⁹ eſſe credendus eſt. cum cōſpecta mulieris forma in baratrū ꝯcupiſc̄e turpis inciderit. ſꝫ poti⁹ occultos ac latētes medullitus morbos occaſione viſus in ſuꝑficiem tunc fuiſſe ꝓductos.

Q' non ſint fratrū deſerenda conſortia vt ꝑfectio conquiratur ſꝫ patiā iugiter excolenda. Ca. vij.

Ideoqꝫ creator oīm de⁹ opificij ſui curationē p̄ oībus noſcens. ⁊ q2 nō in alijs ſꝫ in nobiſmetipſis offenſionum radices cauſeqꝫ ꝯſiſterent. nō deſerenda p̄cepit fratrꝫ ꝯſortia. nec vitari eos q̄s leſos a nob vel a quibꝫ nos arbitramꝰ offēſos. ſꝫ deliniri iubet. ſciens ꝑfectionē cordis nō tam ſepatiōe

hoīm q̄ꝫ patiē ꝟtute conquiri. Que firme poſſeſſa· ſicut pōt nos etiā cū his qui oderunt pacē pacificos ꝯſuare· ita ſi parata nō fuerit ab his q̄ꝫ q̇ perfecti ac meliores nobis ſunt facit iugiter diſſidere. Occaſiones eī cōmotionū ob q̄s eos q̇bus iungim̄ deſerere feſtinam⁹· in cōuerſatiōe hūana deeſſe nō poterunt. et ideirco triſticie cauſas ob q̄s a ꝑorib⁹ ſeparamur· nō euadim⁹ ſꝫ mutam⁹.

Q̄r ſi mores noſtros emendatos habuerimus poſſit nobis cum omnibus conuenire. Cap. viij.

P Rocurādū itaqꝫ nob eſt vt nr̄a potius emēdare vitia. ⁊ mores corrigere feſtinem⁹. Que ꝓcul dubio ſi fuerint emēdata· non dicam cū hoīb⁹ ſꝫ etiā cū ferꝭ ⁊ beluis facillīe nobiſ ꝯueniet. ſm̄ illud qđ in libro btī iob dr̄. Beſtie enī terre pacate erunt tibi. Extriſec⁹ q̇ppe vementia nō verebim̄ offendicula· nec vlla poterūt ſcādala nob deforis inſerri· ſi in nobiſmetipſis intus radices eoꝝ recepte inſerteqꝫ nō fuerīt. Pax enī multa diligentib⁹ nomē tuum dn̄e· ⁊ non eſt illis ſcandaluꝫ.

De alio genere triſticie quod deſperationeꝫ ſalutis importat. Cap. ix.

E St etiā aliud deteſtabilius triſticie genus· qđ nō correptiōeꝫ vite nec emendationē vitioꝝ. ſꝫ ꝑniciosiſſimā deſperationē aīe inijcit delinquēti. Qđ nec cayn fecit poſt fratricidiū penitere. nec iudā poſt traditioneꝫ ad ſatiſfactionis remedia feſtiuare. ſed ad ſuſpendiū laquei ſua deſperatiōe ꝑtraxit.

In quo tātūmō ſit nobis triſticia vtilis. Cap. x.

V Nde oqꝫ vtilis nob vna re tātuꝫ triſticia iudicanda eſt. cū hanc vel penitudine delictoꝝ vel deſiderio ꝑfectiōis accēſi. vel future btītudinis ꝯtēplatione cōcipim⁹. De qua et btūs apl's. Que ſm̄ deū eſt inq̇t triſticia penitentiā ad ſalutē ſtabilē opa͛t; ſeculi aūt triſticia mortē opa͛t.

Quemadmodum diſcernatur q̄ ſit vtilis ac ſm̄ deum triſticia ⁊ q̄ diabolica atqꝫ mortifera. Ca. xi.

S Ed illa triſticia q̄ pe nitentiā ad ſalutē ſtabilē opa͛t obediens eſt. affabil' hūil' manſueta. ſuauis ac patiēſ· vtpote ex dei charitate deſcendens· ⁊ ad omnē dolorē corporis ac ſpūs ꝯtritionē. infatigabilit' ſemetipſam deſiderio ꝑfectiōis extēdens· ⁊ q̊dāmō leta ac ſpe ꝓfectus ſui vegetata. cunctā affabilitatꝭ ⁊ lōganimitatꝭ retinet ſuauitatem· hn̄s in ſemetipſa oēs fruct⁹ ſpūſſcī q̄s enumerat idē apl's. Fructus aūt ſpūs eſt charitas. gaudiuꝫ· pax lōganimitas· bonitas. benignitas· fides· manſuetudo· ꝯtinentia. Hec ꝟo aſpꝛia· impatiens. dura· plena rācore ⁊ merore infructuoſo ac deſperatione penali: eum quē cōplexa fuerit· ab induſtria ac ſalutari dolore frāgēs ac reuocās· vtpote irrationabil' ⁊ intercipiens nō ſolū ōrōis efficaciā· verū etiāꝫ vniu͛ſos q̊s ꝓdixim⁹ fruct⁹ ſpiritales euacuat. q̊s nouit illa ꝯferre.

Q̄r abſqꝫ illa ſalutari triſticia q̄ tribus modis generatur omnis triſticia tanq̄ꝫ noxia repellenda ſit. Ca. xij.

Q Vapꝓpter abſqꝫ illa q̄ vel ꝓ ſalutari pnīa vl' ꝓ ſtudio ꝑfectionis vel ꝓ deſiderio ſuſcipitur futuroꝝ· oīs triſticia tā q̄ꝫ ſeculi et q̄ mortē inferat equalit' repellenda eſt. ac ſicut fornicatiōis ſpūs vel philargyrie vl' ire· de nr̄is cordib⁹ penit⁹ extrudenda.

Remedia quibus triſticiam de cordibus noſtris exterminare poſſimus. Cap. xiij.

H Anc ergo ꝑniciosiſſimā paſſionem ita de nob expellere poterimus· vt menteꝫ nr̄am ſpiritali meditatiōe ingit' occupatā future ſpe ⁊ ꝯtēplatiōe repꝛomiſſe btītudinis erigā⁹. Hoc eī mō vniu͛ſa triſticiaꝝ genera ſiue q̄ ex ꝓcedenti ira deſcendūt. ſiue q̄ amiſſiōe lucri· vel detrimēti illatiōe nobiſ adueniūt· ſiue de irrogata generāt' iniuria. ſiue q̄ de irrationabili mētꝭ ꝯfuſione

ꝓcedūt. ſeu q̄ letalē deſperationē nobis īducūt· valebimꝰ ſupare· cū eternaꝝ reꝝ ac futuraꝝ intuitu ſpleti atqꝫ īmobiles ꝑdurantes· nec caſibꝫ deiecti ꝑſentibus· nec ꝓſperiſ fuerimꝰ elati· vtrqꝫ velut caduca ⁊ mox tranſeuntia contemplantes.

Explicit de ſpū triſticie liber nonus Incipiunt capitula libri decimi de ſpiritu accidię. C. i.

Proemium.

ij Expoſitio accidie vł quemadmodum ſerpat in corde monachi. queve inferat menti diſpendia

iij Quibus generibꝫ monachū ſuperet accidia

iiij Q accidia excecat mentē ab omī contemplatione virtutū

v Q duplex accidia ſit in pugna.

vi Hi qui ab accidia ceperint vinci quatinus collabant̃

vij Teſtimonia apłi ꝯ ſpūm accidię

viij Q neceſſe ſit inquietū eſſe euꝫ qui opē manuū ſuaꝝ non vult eſſe contentus.

ix Q non ſolū apłs ſed etiā hi qui cū illo erāt māibꝫ ſuis opati ſūt

x Q ob hͦ manibꝫ ſuis apłs opatꝰ ſit vt nob opādi ꝓberet exēplū.

xi Q non ſolū exēplo ſed etiā verbiſ ꝑdicans monuerit operari.

xij De eodem

xiij De eo ꝙ dicit audiuimꝰ enī īit̃ vos quoſdā ambulare inq̇ete.

xiiij Q multa vicia amputet opatio

xv De humanitate etiā ocioſis ⁊ neglientibus impartienda.

xvi Q non odij cauſa ſed dilectiōis eos q̇ delinquūt corripe debeāꝰ

xvij Diuerſa teſtimonia quibꝫ apłus precipit operari debēre vel ipſe operatus fuiſſe monſtrat.

xviij Q tm̄ opatus ſit apłus ꝙ̄tū nō ſibi ſoli ſed etiā his qui cum eo erant poſſet ſufficere

xix Quēadmodū ītelligi debeat beatius eſt magis dare ꝙ̄ accipere.

xx De fratre deſidioſo q̇ alios egredi de cenobio ſollicitabat.

xxi Diuerſa teſtimonia de ſalomone contra accidiam.

xxij Q ꝑ egyptū fratres ita ſuis manibus opant̃ vt non ſolū proprijs neceſſitatibꝫ ſatiſfaciant. ſed etiaꝫ his qui in carceribus ſunt ſubminiſtrent.

xxiij Q ocij cauſa faciat in partibꝫ occidentiſ nō eē cenobia mōachoꝝ

xxiiij De abbate paulo q̇ ſingułannis omne opus mannū ſuarū igne ſuppoſito concremauit

xxv Verba abbatis moyſi q̄ dixerit mihi de remedio accidię

Expliciunt capitula. Incipit liber decimus de ſpiritu accidię. Cap. primum

SExtuꝫ nobis certamen eſt qđ Greci akedian vocāt. quā nos tedium ſiue anxietatē cordis poſſumus nuncupare. Affinis hͦ triſticię ē· ⁊ vagiſ maxīe ac ſolitarijs magiſ expta ⁊ ī heremo cōmorātibꝫ īfeſtioꝛ hoſtiſ ac frequēs· maxīe circa horā ſextam monachū inq̇etans· vt quędā febris ingruens tpe preſtituto. ardentiſſimos eſtus accenſionū ſuaꝝ. ſolitis ac ſtatutis horis aīę inferens egrotanti. Deniqꝫ nonnulli ſenum hunc eſſe ꝓnunciant meridianū demoneꝫ· q̇ in pſalmo nonageſimo nuncupat̃.

Expoſitio accidię vel quemadmodum ſerpat in corde monachi quę ve inferat menti diſpendia. Cap. ij.

QUi cū miſerabilē obſederit mētem· horroꝛē loci· faſtidiū cellę. fratrū qꝫ qui cū eo vel eminus cōmorant̃. tanꝙ̄ neglientiuꝫ ac minus ſpiritalium aſpernationem gignit· atqꝫ conteinptum. Ad omne qꝫ opus qđ intra ſepta ſui cubilis eſt facit deſideꝫ ⁊ in

ertem Nō eū in cella reſidere · nec operā
ſinit impendere lectiōi · nihilqꝫ ſe ꝓficere
tanto tp̄e in eadē cōmorantē crebri⁹ in-
gemiſcit · nec habere ſe fructū aliquē ſpi-
ritalem donec fuerit illi⁹ conſortio copu
latus cōqueritᷣ atqꝫ ſuſpirat · ⁊ ab omni
ſe dolet ſpiritali queſtu inanē in loco va
cuumqꝫ cōſiſtere vtpote q̄ cū poſſet etiā
alios regere ac ꝓdeſſe plurimis nullum
edificauerit · nec quēq̄ inſtitutiōe ſua do
ctrinaqꝫ lucrat⁹ ſit Abſentia lōgeq̄ po
ſita magnificat monaſteria, loca etiam
illa mag ad ꝓfectū vtilia ⁊ ſaluti ꝯgruē
tiora deſcribit · conſortia q̄ꝫ ibidem frm
ſuauia ⁊ plena ſpiritali conuꝰſatione de-
pingit. Ecōtra vniūſa q̄ habentᷣ in ma-
nib⁹ aſpera · ⁊ nō ſolū edificationē nullā
eſſe in fratrib⁹ q̄ morantᷣ in loco · ſꝫ ne ip
ſum q̄dem victū corporꝭ abſqꝫ ingēti la-
bore ꝯq̄ri. Poſtremo nō poſſe ſe ſaluari
putat i eo loco durantē · niſi relicta cella
cū q̄ ſibi ſi adhuc in ea fuerit remorat⁹ ꝑ
eundum erit · exinde ſemetip̄m q̄ꝫ totius
aſportauerit. Dein d laſſitudinē corporꝭ
cibiqꝫ eſuriem · q̄nta ſexta qꝫ hora tantā
ſuſcitat · vt velut longo itinere grauiſſimo
qꝫ labore ꝯfectus ſibimet laſſuſqꝫ videa
tur. aut q̄ſi refectionē cibi biduano ieiu
nio triduano ve diſtulerit. Tūꝫ preterea
huc illucqꝫ anxi⁹ circūſpectat · ⁊ nec frem
ſibi quēpiam aduentare ſuſpirat. ſepi-
uſqꝫ egreditᷣ ⁊ ingreditᷣ cellā · ac ſolē ve-
lut ad occaſum tardi⁹ ꝓperātē crebri⁹ in
tuetur. Et ita q̄dam irrationabili mentꝭ
cōfuſione velut tetra ſuppletᷣ caligīe. om
niqꝫ actu ſpiritali redditᷣ ocioſus ac va-
cuus · vt nulla re alia tante oppugnatio
nis remedium. q̄ꝫ viſitatiōe fratrꝭ cuiuſ-
piā ſeu ſomni ſoli⁹ ſolatio poſſe eſtimet
inueniri. Deinde honeſtas idem morb⁹
ac neceſſarias ſuggerit ſalutationes fra
trib⁹ exhibendas · viſitatiōeſqꝫ infirmo-
rum vel emin⁹ vel longi⁹ poſitorꝫ. Quꝫ-
dam etiā pia ac religioſa dictatᷣ officia ·
illos vel illas debere parentes in q̄ri. ⁊ ad
ſalutandos eos crebri⁹ ꝓperari · illā reli-
gioſam deuotāqꝫ deo feminā · omni pre
ſertim parentū ꝓſidio deſtitutā · magnū
opus eſſe pietatꝭ frequentius inuiſere. ac
ſi q̄d ei ſit neceſſariū q̄ a ꝓprijs parentib⁹
negligitᷣ atqꝫ deſpicitᷣ ſanctiſſimū ꝓcu-
rari. magiſqꝫ oportere in his operā ⁊ pie-
tatis impendi · q̄ꝫ infructuoſe ac ſine vl-
lo ꝓfectu in cellula reſidere

Quibus generibus monachū ſuperet accidia. Cap. iij.

A Sitᷣ itaqꝫ infelix aīa talib⁹ ini-
micorꝫ machinis impetita. do-
nec accidie ſpū velut ariete va-
lidiſſimo fatigata aut in ſomnū diſcat
ꝯcidere · aut excuſſa clauſtris cellule ſue
conſolationē impugnationis hui⁹ viſita-
tione fratris cōſueſcat acq̄rere · hoc quo
vtitᷣ ad p̄ſens remedio · paulo poſt acri⁹
infirmāda. Frequētius enī ac duri⁹ ad-
uerſari⁹ attemptabit · quē cōſerto prelio
ꝓbiturū cōmin⁹ ſibi terga cognoſcit · ſa-
luteq̄ꝫ ſibi n̄ de victoria nec de conflictu
ſed de fuga ſperare peruidet · donec pau-
latim ꝓtract⁹ e cella actū ſue ꝓfeſſiōis in
cipiat obliuiſci · q̄ nō eſt aliud q̄ꝫ intuit⁹
⁊ contēplatio diuine illius ⁊ excellentis
ſup oīa puritatꝭ · q̄ non alibi pōt niſi i ſi-
lentio ⁊ iugi · cellę ꝑſeuerantia ac medita
tione ꝯq̄ri · atqꝫ ita militię ſuę fugitiuus
ac deſertor chriſti miles effect⁹ · implicet
ſe negocijs ſecularib⁹. ei cui ſe ꝓbauit mi
nime placiturus.

Q̄ accidia excecat mētem ab omni contemplatione virtutum. Ca. iiij.

H Uius egritudīs vniūſa incom-
moda vno v̄ſiculo beatus da-
uid elegantᷣ expreſſit. dormita-
uit in q̄ens aīa mea p̄ tedio · i · pre accidia
Pro p̄e ſatꝭ nō corpus dixit ſꝫ aīam dor
mitaſſe · Uere enī ab oī ꝯtemplatiōe vir
tutū ⁊ intuitu ſpiritaliū ſēſuū dormitat
aīa. q̄ ꝑturbatōis h⁹ telo fuerit ſauciata.

Q̄ duplex accidia ſit in pugna. Ca. v.

I Taqꝫ chriſti ver⁹ athle-
ta q̄ agonē ꝑfectiōis cupit legi-
time decertare · hūc q̄ꝫ morbū
de latebris aīme ſue feſtinet extrahere · ⁊
ita ꝯ hunc q̄ꝫ nequiſſimū accidie ſpūm

vtrobiqꝫ cõtẽdat· vt neqꝫ ſomni telo eli-
ſus ꝯcidat. neqꝫ de monaſterij clauſtris
expulſus· qꝫuis ſub ꝑtextu coloris pij fu-
giti[illegible] abſcedat. Qui qui ab accidia
ceperint vinci q̃tinus collabãt̃.

Quemcũqꝫ enĩ in q̃libet C.vi.
parte ceperit ſupare· aut tanq̃ꝫ
inertẽ ⁊ dediũ ſibi patietur
abſqꝫ vllo ꝓfectu ſpũs in cellula cõmo-
rari· aut excuſſũ exinde inſtabilẽ de cetõ
reddet ac vaguꝫ· ⁊ ad omne opꝰ deſidẽ
cellas frm̃ ac mõaſtia iugit̃ faciet circũi-
re· nihilqꝫ aliđ ꝓcurare q̃ꝫ vbi q̃ve colo-
re occaſionẽ refectionis future valeat ꝑ-
parare· Mẽs enĩ ocioſi nihil aliud cogi-
tare nouit q̃ꝫ de eſcis ac ventre. donec in-
uẽta q̃nqꝫ ſodalitate cuiuſq̃ꝫ viri vel fe-
mine equali tepore torpentiꝫ· rebꝫ eorũ ac
neceſſitatibꝫ inuoluat̃· ⁊ ita paulati red-
datur noxijs occupationibꝫ irretitus. vt
tanq̃ꝫ ſerpentinis ſpiris obſtrictus· nun-
q̃ꝫ deinceps ad ꝑfectionem ꝓfeſſionis an-
tique ſe valeat enodare· Teſtimonia
apl̃i cõtra ſpũm accidie. C.vij.

Hunc morbũ q̇ de accidie ſpiri-
tu naſcit̃· beatus apl̃us vt verꝰ
ac ſpiritał medicꝰ. vel tũc iã cõ-
ſpiciẽs ſerpere. vel emerſurũ int̃ mõachos
ſcõ ſpũ reuelãte ꝓſpiciens· ſalutaribꝫ ꝑce-
ptorũ ſuoꝝ medicamẽtiꝫ ꝑuenire feſtinat.
Theſſalonicẽſibꝫ eĩ ſcribẽs· ⁊ ꝑmo vt pi-
tiſſimus q̇dam ꝑfectuſqꝫ medicus· infir-
mitatẽ ſuſceptoꝝ blãda leniqꝫ verbi cura-
tione fomẽtãs ac de charitate incipiens
eoſqꝫ in ea parte collaudãs· quouſqꝫ le-
tale vulnꝰ leniore remedio delinitũ· depo-
ſita tumoris indignatiõe· facilius medi-
camina auſteriora ſuſtineat· ita ait. De
charitate aũt fraternitatiꝫ nõ neceſſe ha-
bemus ſcribere vobis· Ipſi enĩ a deo edo-
cti eſtis· vt diligatiꝫ inuicẽ. Etenĩ faciꝫ il-
lud in oẽs fratres in vniũſa macedonia.
Premiſit laudis fomẽta lenia· fecit eorũ
aures ad curã ſalutariꝫ verbi placidas ⁊
paratas. Rurſum infert. Rogamꝰ auteꝫ
vos fratres. vt abundetiꝫ magis. Adhuc
eos blanda verborum lenitate demulcet.

ne forte nec dũ aptos ad ꝑceptiõꝫ ꝑfecte
curationis inueniat. Quid eſt quod ro-
gas apoſtole· aut ĩ q̊ abundent magꝭ. ſcꝫ
in charitate· de qua ſuperius dixeras· de
charitate autem fraternitatis nõ neceſſe
habemus ſcribere vobis: Et q̇d neceſſe
eſt. vt dicas eis· rogamus autem vos vt
abũdetis magis· qui ſuper hac re ne ſcri-
bi quidem ſibi aliquid indigent. cũ pre-
ſertim ⁊ inferas cauſam ob quã hoc ipſo
non egeant dicẽs. ipſi enim vos a deo do-
cti eſtis vt diligatis inuicem· tertium q̊ꝫ
maius adijcias· qđ non ſoluꝫ a deo edo-
cti ſint· verumetiam compleant opere q̃
docentur: Etenĩꝫ facitis illud in q̇s non
in vno tantũ vel duobꝫ ſed in omẽs fra-
tres· nec in veſtros tantũmõ ciues vł no-
tos ſed in vniuerſa macedonia. Dic igit̃
tandem· quid eſt qđ tantopere h̃ ꝓmit-
tis: Iteꝝ infert· Rogamus autẽ vos fra-
tres· vt abundetis magis. Et vix aliqñ
in id quod olim moliebat̃ erumpit. Et
operam detis· vt quieti ſitis Dixit ꝑmaꝫ
cauſam· deinde infert ſecũdam· Et vt ve-
ſtra negocia agatis. Tertiam q̊ꝫ. Et ope-
remini manibus veſtris· ſicut precepimꝰ
vobis. Quartã. Et vt honeſte ambuletiꝫ
ad eos q̇ foris ſunt. foris ſunt ſcilicet qui
ſeculo viuunt Quintam. Et nullius ali-
quid deſideretis. Ecce illa cũctatio quã
tantis ꝓferre ꝓemijs differebat. q̇d ĩ eiꝰ
pectore parturiebat agnoſcit̃. Et operã
detis· vt quieti ſitis. id eſt in veſtriꝫ cellul̃
commorãtes· nec diuerſis rumoribꝫ qui
ſolent ocioſoꝝ votis vel fabulis genera-
li· inquieti effecti· alijs q̊ꝫ inquietudines
inſeratis. Et vt veſtra negocia agatis· ñ
veſtra curioſitate actus mundi veliꝫ in-
quirere· ac diuerſorũ ꝯuerſatiões explo-
rantes opera veſtra nõ ad correctionem
vrãꝫ ſeu virtutũ ſtudia· ſꝫ ad detractiões
frm̃ veliꝫ impẽdere. Et opemĩ manibus
veſtris ſicut precepimus vobis. Ut il-
la fierẽt que monuerat ſuperius ne age-
rent. id eſt ne inquieti eſſent. ⁊ aliena cu-
rarẽt negocia. vel inhoneſte ãbularẽt ad
eos qui foriꝫ ſunt. vel alterius aliquid de-

ſiderarent. nunc intulit dicēs. Et operē
mini māib⁹ veſtris ſicut precepim⁹ vob.
Ut enī illa fierent q̄ ſupius rephendit·
ociū cām eſſe euident̄ expſſit. Null⁹ enī
pōt vel inquiet⁹ eſſe· vel aliena curare ne
gocia· niſi q̇ operi manuū ſuaꝝ nō acq̇e
ſcit inſiſtere. Quartū q̄ꝫ intulit morbuꝫ
q̇ ex hoc ipſo ocio naſcit. i. vt inhōeſte nō
ambulēt. dicens Et vt honeſte ambuleꝗ
ad eos q̇ foris ſunt. Nūq̄ꝫ pōt nec apō
eos q̇dē q̇ ſcli hoīes ſūt honeſte icedere.
qui neq̄ꝫ clauſtris celle ⁊ opi manuum
ſuaruꝫ inherere ꝯtent⁹ eſt· ſed neceſſe eſt
eū inhoneſtū eſſe dū neceſſaria victus re-
q̇rit· adulatiōi q̄ꝫ operā dare. nouitateſ
etiā rumoꝝ ſectari· cauſaꝝ fabularūq̄ꝫ
occaſiones cōq̇rere. p q̄s ſibimetipī adi
tum paret ac facultatē qua diu̇ſorū do-
mos velcat penetrare. Et nulli⁹ aliquid
deſidereꝗ. Nō pōt ñ alienis dōis ⁊ mu
nerib⁹ inhiare· q̇ nō delectat̄ pio q̇eto q̄ꝫ
labore operis ſui· q̇tidiani victus parare
ſbſtantiā. Videꝗ tot cās tā g̃neſ ac t̄pes
vni⁹ vitij. i. ocioſitaꝗ labe generari. De
niq̄ꝫ hoſipoſ q̄ſi epl'a pria molli fouerat
palpitatiōe v̄boꝝ· q̄lit̄ in ſcd̄a velut q̇
nō pfeciſſent ad molliora remedia· auſte
riorib⁹ q̇buſdam ⁊ cauſticis medicamēꝗ
ſanare aggredit̄. nulla q̄ꝫ iam mitium
v̄boꝝ fomenta p̄mittit. nō vllā teneram
vocē ac blandā· vt ibi. rogam⁹ autē vos
fratres· ſꝫ denunciam⁹ vobis frēs ī noīe
dñi nr̄i ieſu chriſti· vt ſubtrahaꝗ vos ab
oī fratre ambulante inordinate. Ibi ro
gat· h̄ denunciat. In illa blandienꝗ affe
ct⁹· in hac obteſtanꝗ ſeueritas ⁊ minā ꝗ.
Denunciam⁹ vob frēs· Quia p̄us rogā
teꝫ ꝯtempſiſtis audire· ſaltē nūc denun-
ciatōib⁹ obedite. Ipāꝫ q̄ꝫ denūciaōeꝫ
ñ nudo v̄bo· ſꝫ cū obteſtatiōe noīs dñi
nr̄i ieſu chriſti terribilē īfert· ne forte ſim
plicē velut hūana voce ꝓlataꝫ rurſum
ꝯtemnerent· nec magno pe ducerēt obſer
uandā. Statiq̄ꝫ vt pitiſſim⁹ medic⁹ pu
trib⁹ mēbris q̇b⁹ leni medicamēto reme-
dium ferre nō potuit· mederi ſpiritalī fer-
ri inciſiōe ꝯtēptat. vt ſubtrahaꝗ vos in
q̇ens ab oī frē ambulāte inordīate ⁊ nō
ſm̄ t̄ditionē quā acceperūt a nob. Itaq̄ꝫ
ab his q̇ vacare opi nolūt inbet ſbtrahi·
⁊ velut mēbra ocij corrupta putredīe de
ſecari. ne inertię morb⁹ velut letale cōta-
gium. etiā ſanas mēbroꝝ ꝑtes tab⁹ ſpē-
te corrumpat· Dicturuſq̄ꝫ de his q̇ opa-
ri manib⁹ ſuis nolunt ⁊ panē ſuū cū ſilē
tio māducare· a q̇b⁹ etiā p̄cipit ſbtrahen
dum. q̄lib⁹ eos a p̄ncipio op̄ ꝓbrijs in-
urat attendite. In primis inordīatos
dicit· nec ſm̄ ſuā traditioneꝫ ambulare·
alijs v̄bis cōtumaces eos vtpote q̇ nol-
lent iux̄ inſtitutionē eius incedere. ⁊ īho-
neſtos eſſe deſignans. i. nō ꝓceſſiōis· nō
viſitatiōis. non v̄bi· non tp̄is oportuni
tatem congruā honeſtāq̄ꝫ ſectātes Oīb⁹
enī iſtis vitijs inordinatū queq̄ꝫ neceſſe
eſt ſubiacere. Et nō ſm̄ traditionē quaꝫ
acceperūt a nob. Et in hoc rebelles eos q̇
dammō ⁊ ꝯtemptores notat· q̇ traditio
nem quā acceperūt ab eo tenere ꝯtemne-
rent. nec imitari vellēt id qd̄ magr̄m non
ſolū v̄bo docuiſſe meminerīt· ſꝫ etiā ope
nouerīt pfeciſſe. Ipī eī ſciꝗ quēadmodū
oporteat imitari nos· Immanē cumulū
reprehēſionis exaggerat· cu h̄ eos aſſerit
nō obſuare qd̄ ⁊ memorię eorū īhereat.
⁊ ad imitandū non ſoluꝫ v̄bo inſtruente
didicerint· ſꝫ etiā exēplo opeꝝ ꝓuocāte
ſuſceperint.

Q neceſſe ſit inquietum eſſe eū qui ope manuū ſuarum nō vult eſſe cōtentus. C. viij

Quia non inq̇eti fuim⁹ int̄ vos.
Cū ſe vult inquietū inter eos
nō fuiſſe p operꝭ exercitiuꝫ com
ꝓbare· eos qui operari nolunt abunde
notat ocioſitatis vitio inq̇etos ſp exiſte-
re. Neq̄ꝫ gratis panem mādncauimus
ab aliquo. Per ſingula verba incre-
pationis auxeſin facit doctor gentium.
Predicator euangelij dicit ſe non gra-
tis panem ab aliquo manducaſſe· q̇ no
uit dñm p̄cepiſſe. vt q̇ euangeliū denun
ciant de euāgelio viuāt· ⁊ rurſū· dign⁹ ē
operarius cibo ſuo· Cū itaq̄ꝫ nō gratis q̇
euangeliū p̄dicabat· tam ſublime ac ſpi

ritalc op⁹ exercēs·cibū ſibi dn̄ice iuſſiōis auctoritate p̄ſumeret. quid nos faciem⁹ q̇b⁹ nō ſolū nulla p̄dicatio v̄bi cōmiſſa eſt·ſ; nec vlla q̇dem niſi aīe nr̄e ſoli⁹ cura mandat᷑: Qua fiducia ocioſis manib⁹ ḡtis panē comedere audebim⁹·quē vas electionis euāgelica ſollicitudīe ⁊ p̄dicatione ↄſtrictus· ſine ope manuū comedere nō preſumit: S; in labore inq̇t ⁊ fatigatiōe nocte ⁊ die opantes· ne quē vr̄m ḡuaremus. Adhuc additamenta ſue caſtigationis exaggerat Nō eni ſimplicit᷑ dixit·nō comedim⁹ panem grat̄ ab aliq̄ veſtrum. ⁊ ſtetit· Poterat enim videri ꝓprio ocioſoq; ſumptu ac recondita pecunia vel alioꝝ·licet nō iſtoꝝ collatione ſeu muneribꝫ ſuſtētat⁹ fuiſſe S; ī labore inq̇t ⁊ fatigatione nocte ac die opantes id ē nr̄o ope ſpecialit᷑ ſuſtentati. Et h̄ inq̇t nō ꝑ nr̄a voluntate perpetrabamus nec ꝑ delectatiōe vt req̇es ⁊ exercitiū corporis inuitabat· ſ; vt neceſſitas ⁊ inopia vict⁹ nō ſine ingenti fatigatiōe corporis facere cōpellebat. Non ſolū nāq; per totum diei ſpaciū·ſ; etiā noct̄ tp̄e qđ q̇eti corpor̄ videt᷑ indultū. hoc op⁹ manuū ꝓ eſce ſollicitudine indeſinent᷑ vrgebā;

Q̄ nō ſolū apoſtolus ſed etiā hi qui cū illo erāt manibus ſuis operati ſunt. Cap. ix.

Nec tm̄ ſe ſolū talit᷑ int᷑ eos conuerſatū fuiſſe teſtat᷑· ne forte nō magna nec general᷑ videret᷑ hec forma·ſi ipī⁹ tm̄mō traderet᷑ exēplo· ſed etiā oēs q̇ erant ſecū ad miſteriū euangelij deputati.i.ſiluanu; et thimotheū q̇ h̄ cadē cū eo ſcribūt. aſſerit ſili ope laboraſſe. In eo etiā qđ dicit ne quē vr̄m ḡuaremus· verecundiā eis incutit magnā Si eni ille q̇ euangeliū p̄dicabat ſignis illꝰ v̄tutibꝫq; cōmendās·ne ḡuaret quēpiā ḡtis panē māducare nō audebat· quō illi nō eſtiment ſe grauare q̇ quotidie eū ocioſi vacāteſq; p̄ſumūt:

Q̄ ob hoc manibus ſuis apoſtol⁹ operatus ſit. vt nobis operandi preberet exemplum. Cap. x.

Non quaſi nō habueri⁹ ptāte·ſ; vt noſmetipōs formā darem⁹ vobis ad imitandū nos. Pandit cām cur tm̄ ſibi labor̄ indixerit. Ut inq̇t formā darem⁹ vobis ad imitandū nos·vt ſi forte doctrinā v̄boꝝ auribus veſtris frequent᷑ ingeſtā obliuiōi traderetis. ſaltem ↄuſationis exēpla ſub oculoꝝ fide vob̄ tradita memorit᷑ retineret̄ Haud leuis eoꝝ ⁊ in h̄ reprehēſio·cum dicit ſe nulla alia quā exēpli gratia laborem hunc ⁊ fatigationē die noctuq; corpor̄ exegiſſe. et eos nihilominus erudiri nolle·ꝓpter quos ipē neceſſitatē nō hn̄s. tm̄ ſibi fatigationis indixerit. Et quidē inq̇t cū haberem⁹ ptātem ⁊ pateret nob̄ facultatates oīm vr̄m atq; ſubſtantie. ⁊ vtendi eis dn̄i nr̄i noſſe; me hr̄e ꝑmiſſū. nō ſu; tm̄ hac vſus poteſtate· ne qđ a me hn̄ac licito fieret· alijs ocij noxij preberet exēplū. Et idcirco euangeliū predicans meis manibꝫ atq; ope malui ſuſtentari. vt vob̄ q̊; volentibꝫ iter v̄tutis incedere viam perfectionis aperirem· ⁊ cōuerſationis formā meo labore preberem

Q̄ non ſolū exemplo. ſed etiā verbis p̄dicās monuerit opari Cap. xi.

Sed ne forte tacit⁹ operās ⁊ erudire eos volens exemplis. minime illos etiā preceptoꝝ monit̄ inſtruxiſſe videret᷑. infert Nam ⁊ cū eſſemus inquit apđ vos h̄ denunciabam⁹ vob̄. qm̄ ſi quis nō vult opari nec manducet; Adhuc illorum deſidiam qui ſcientes eum vt magiſtrū bonum doctrine gr̄a ⁊ inſtitutionis obtentu ſuis manibꝫ operatū imitari contemnūt· ⁊ diligētiā cautionēq; ſuā exaggerat·dicens nō tantum ſe h̄ illis exemplo tradidiſſe p̄ſentē. ſed etiam v̄bis iugit᷑ predicaſſe·vt ſi q̇s ſe; nōn vult operari. nec manducet

De eodem. Cap. xij.

Noniam doctor̄ vel medici vtit᷑ ad eos ↄſilio· ſ; diſtrictione in eos iudiciarie ꝓnūciatiōis iuehitur· ⁊ apoſtolica poteſtate reſūpta. ve

ſint e tribunali in ꝯtemptores ſniaꝫ dic·
illa nēpe ꝑtāte quā cū interminatōe ſcri
bens ad Corinthios a dño ſibi aſſeruit
datā. cū eos in delicto poſitos ꝓmoneret
vt añ aduentū ſuuꝫ ſemetipſos corrigere.
feſtinarēt·ita ꝑcipiens. Rogo vos ne ꝑ
ſens cō pellar audere in q̊ſdam ꝑtāte illa
ꝗ data eſt mihi in vob. Et iterꝝ. Si eniꝫ:
voluero aliq̇d gloriari de ꝑtāte quā de·
dit mihi dñs in edificationē ⁊ nō in de
ſtructionē vr̄aꝫ nō erubeſcā Illa in quā
ꝑtāte ꝓnunciat·ſi quis nō vult operari.
nec mādu cet·nō gladio carnali eos ad
dicēs·ſꝫ autoritate ſpūſſcti·huiꝰ vitę eis
interdicens ſubſtantiā· vt ſi forte penā fu
turę mortꝭ minime cogitantes· adhuc vel
lent amore ocij exiſtere cōtumaces. ſalteꝫ
neccitate natali cōſtricti ⁊ metu pn̄tꝭ inte
ritus·ſalutaria ꝑcepta ſuſcipe cogerēt.

De eo ꝙ dicit audiuimus enim inter vos quoſdam ambulare inquiete. Cap·xiij·

Poſt tm̄ igit̄ rigorē euāgelice di
ſtrictionis· nūc iam cauſam ex
ponit·cur hꝫ vniuerſa ꝓmiſerit.
Audiuimꝰ enī q̊ſdam int̄ vos ambula
re inquiete. nihil operātes ſꝫ curioſe agē
tes Nuſqꝫ eos q̇ dediti eſſe operi nolūt·
vno tm̄ morbo corruptos ꝓnūciare ꝯtētꝰ
eſt. In ꝑori nanqꝫ ep̄la inordinatos eos
appellat. nec ſḿ traditionem ambulare
quam acceperant ab eo. Inq̇etos etiam
eſſe definiuit·⁊ ḡtꝭ panē mādu care. Rur
ſum hic. Audiuimꝰ inq̇t quoſdam inter
vos ambulare inq̇ete. Et ſbiūgit ſtatim
ſcd̄m languorē qui inq̇etudinis huiꝰ eſt
radix. Nihil inq̇t operantes. Tertium qꝫ
morbū. q̇ ex iſto velut q̇dam ramuſculꝰ
orit̄. ſed curioſe agentes.

Qꝫ multa vicia amputet operatio. Ca.xiiij.

Itaqꝫ fomiti vicioꝝ tantoꝝ cō
gruā nunc emendationē cōfer
re feſtinat· ⁊ illa apl̄ica q̄ vſus
fuerat pauloañ depoſita ꝑtāte. iterū ad
viſcera pij pr̄is vel clementꝭ reuertit̄ me
dici·⁊ velut filijs ſuſceptiſqꝫ ſuis ꝯſilio
ſalubri inſert remedia ſanitatis dicens.
His autē q̇ eiuſmodi ſunt denunciamꝰ
⁊ obſecrāmꝰ in dño ieſu·vt cū ſilentio ope
rantes panem ſuū mādu cēt· Cauſas tā
torum vlcerꝝ ꝗ de radice ocioſitatꝭ emer
gūt·vno operatiōis ſalutari ꝑcepto cu
rauit vt peritiſſimꝰ medicoꝝ· ceteras q̊ꝫ
valitudines malas eodē ceſpite pullulā
tes ſciens ꝓtinꝰ extinguēdas·origie mor
bi ꝑncipalis exempta.

De humanitate etiam ocioſis et negligentibus impartienda. Ca.xv.

Nihilominꝰ tm̄ vt ꝑſpicaciſſimꝰ
ac ꝓuidus medicꝰ. nō ſolū in
firmantiuꝫ cupit mederi vulne
rib9. ſꝫ etiā ſanis q̇b9 eorū poſſit ꝑpetua
ſoſpitas cuſtodiri·ſimilit̄ ꝯgruētia pre
cepta cōmēdat dicēs. Uos aūt nolite de
ficere bn̄facientes Qui nos id eſt vias no
ſtras ſectātes·exempla vob tradita operꝭ
imitatiōe cōpletꝭ·ac neq̄qꝫ eoꝝ deſidiaꝫ
inertiāqꝫ ſectamī. nolite deficere bn̄faciē
tes. i. hūanitatē vr̄aꝫ erga eos ſi forte ne
glexerint obſuare·ꝗ dixímꝰ ſilit̄ impꝫtite
Ut caſtigauit ḡ eos qui erāt infirmi · ne
ocio diſſoluti inquietudini ⁊ curioſitati
operam darēt·ita hos q̇ ſani ſunt ꝓmonet
vt hūanitatē quā bonis ac mal̄ impꝫtire
dñi ꝑcepto iubemꝰ·ſi forte q̇daꝫ praui ad
ſanā doctrinā conuti noluerit·nō abſci
dāt ab eis·ſꝫ bn̄facere ⁊ fouerę eos tā cō
ſolationis ⁊ correptiōis ſmone·qꝫ bn̄fi
ciis ſolitꝭ ⁊ hūanitate non deſinant

Qꝫ non odij cauſa ſed dilectionis eos qui delinquūt corripere debeamus Ca.xvi.

Rurſū tm̄ ne forte hac lenitate ꝓ
uocati q̇daꝫ ꝑceptꝭ eiꝰ obedire
ꝯtemnant· intermiſcet apl̄icaꝫ
ſeueritatē Qꝫ ſi q̇s nō obedit ꝟbo noſtro
ꝑ ep̄laꝫ hūc notate·⁊ nolite cōmiſceri cū
illo · vt ꝯfundatur Monēſqꝫ eos pro re
uerentia ſua et vtilitate communi quid
oporteat obſeruari·quaqꝫ cautione apo
ſtolica mandata cuſtodiant·ſubiūgit cō
feſtim patris indulgentiſſimi lenitatem·
⁊ vt filios ſuos quē erga ꝑdictos ꝓ cha
ritate fraternitatꝭ affectū debeāt retinere

ſimilit̄ docet. Et nolite inq̇t q̄ſi inimicū
exiſtimare. ſ; corripite vt fratrem. Seue-
ritati iudiciarie paternā ītermiſcuit pie
tatem. ⁊ ſententiā aplīco rigore prolatā
clementi māſuetudine tempauit. Nam
⁊ notari iubet eū q̇ obedire precepꝗ ſuis
contempſerit. ⁊ cū illo non cōmiſceri. et
tū hec fieri non odij vitio p̄cipit. ſed fra-
terne dilectionis ⁊ eoꝝ emendationis in
tuitu. Nolite inq̇t commiſceri cum illo.
vt confundat̄. vt q̇ non eſt meis p̄ceptis
mitib; emendatus. ſaltē publica omniū
veſtrū ſegregatiōe confuſus. ad tramitē
ſalutis incipiat aliquādo reuocari

Diuerſa teſtimonia quibus apoſtolus p̄cipit operari debere vel ipſe operatus fuiſſe monſtratur Cap. xvij.

In epiſtola q̊ʒ ad ephesios d̄ſ
ip̄o opere ita p̄cipit dicēs. Qui
furabat̄ iam nō furetur. magis
autē laboret operando manib; ſuis qd̄
bonum eſt. vt habeat vn̄ tribuat neceſſi
tatem patiēti. In actib; etiā aplōꝝ hec
eadem nō ſolum docuiſſe eū. ſed etiā ope
re pfeciſſe ſimilit̄ inuenimus. Nam cum
veniſſet corinthum. alibi ſe manere non
patit̄. niſi apud aquilā ⁊ priſcillam. eo
ꝙ eiuſdem artꝗ eſſent opifices quaʒ ipſe
erat ſolitus exercere. Ita ei habes Poſt
hec paulus egreſſus ab athenis venit co
rinthum. et inueniens quendā iudeum
noīe aquilam ponticū genere. ⁊ p̄ſcillam
vxorē eius. acceſſit ad eos. eo ꝙ eiuſdem
eſſent artꝗ. ⁊ manebat cū eis ⁊ operabat̄.
Erant enim ſcenofactorie artis.

Qm̄ operatus ſit apoſtolus quantū non ſibi ſoli. ſed etiam his qui cum eo erant poſſet ſufficere. Cap. xviij.

Deinde p̄cedens miletū. ⁊ exinđ
mittens epheſum. conuocāſq;
ad ſe p̄ſbiteros epheſioꝝ eccliē.
⁊ dans eis precepta quēadmodū regere
eccleſiā dei ſe abſente deberent. ait. Auꝝ
⁊ argentum nullius concupiui. ipſi ſcitꝭ
qm̄ ad omnia q̄ mihi opus erāt ⁊ his q̇
mecum ſunt miniſtrauerunt manus iſte
Oīa oſtendi vob̄ q̄a ſic laborantes opor-
tet ſuſcipere infirmos. ac meminiſſe ver-
bi domini ieſu: qm̄ ipſe dixit. Beati⁹ eſt
magis dare q̄ʒ accipere. Graue nob̄ ſue
conuerſatiōis reliquit exemplū. cū ſe nō
ſolū id operatum eſſe teſtat̄ qd̄ neceſſita-
ti tantummō ſui corporꝗ expediret. ſʒ etiā
qd̄ vſib; eorū q̇ ſecum erāt poſſet ſuffice-
re. his vicʒ q̇ quotidie neceſſarijs miſte-
rijs occupati. neq̄ q̄ʒ ſibi parare ſimilit̄
victū ſuis manib; occurrebāt. Et ſic ad
theſſalonicenſes operatū ſeſe dixit. vt ill̄
formā daret ad imitandum eū. ⁊ hic tale
q̇d intulit dicens. Quemadmodū

intelligi debeat beatius eſt magis dare q̄ʒ accipe. C. xix.

Omnia oſtēdi vob̄. q̇a ſic laborā-
tes oportet ſuſcipere infirmos
ſcʒ vel mente vel corpe. id eſt vt nr̄o poti⁹
labore ſumptuq; operis ſudore queſito ⁊
⁊ nō de abundantie cumulo ſeu repoſi-
ta pecunia. ſʒ ne de aliena quidā largita
te ac ſubſtantia eos reficere feſtinem⁹. Et
hoc ipſum dn̄i dicit eſſe mandatū Qm̄
ipſe inq̇t dixit. id ē dn̄s ieſus. Beati⁹ eſt
magis dare q̄ʒ accipe. Hoc eſt impientꝗ
beatior largitas q̄ʒ accipientis penuria.
que nō de pecunia p infidelitatē vel diffi
dentiā reſeruata. nec de reconditꝗ auari
cie theſauris impēditur. ſed q̄ de fructu
operꝗ pprij ⁊ pio ſudore pfert̄. Et iō bea-
tius eſt magꝗ dare q̄ʒ accipe. qr cuʒ illius
q̇ accipit is q̇ tribuit habeat paupratē.
nihilomin⁹ labore pprio nō ſolū ſue ne-
ceſſitati ſufficientiam. verūetiam qd̄ tri
buat indigēti pia ſollicitudīe parare fe-
ſtinat. duplici gratia decorat⁹. ꝙ ⁊ perfe
ctam nuditatē chriſti vniuſaꝝ reꝝ ſuaꝝ
abiectiōe poſſideat. ⁊ munificentiā diui-
tis labore ſuo exhibeat ⁊ affectu. Hic q̇-
deʒ honorās deū de ſuis iuſtꝗ laborib; ⁊
delibās ei de fructib; iuſticie ſue. ille vo
ocij torpore ⁊ inertia reſolut⁹. indignuʒ
ſe eē etiā cibo pāis apl̄i pbat ſn̄ia. contra
eius ſcʒ interdictum ocioſus eum nō ſi-
ne reatu peccati cōtumacia q̄ p̄ſumens.

De fratre deſidioſo qui alios egredi de cenobio ſollicitabat. Cap̄.xx.

exēplū

Nouimus fratrē cuiꝰ etiā nomē
ſi ampliꝰ aliq̇d ex h̄ inſtructio-
nis accederet ꝓderemꝰ · q̇ cū in
cenobio moraret̄. eiq3 neceſſitas coarta
ret. vt ſtatutū operꝫ penſum q̄tidie econo
mo traderet · ne in maiorē operꝫ modum
alicuiꝰ ꝓpenſiꝰ laborantꝫ tenderet̄ vl̄ cō-
funderet̄ exēplo · cū in cenobio quempiā
fratrū vidiſſet ingreſſum. q̇ ardore fidei
velle aliq̇d āpliꝰ operꝫ ꝯſigre · ſi clādeſtiſ
eū perſuaſionibꝫ reuocare ab hmōi intē
tione minime potuiſſet · conſilijs prauis ac
ſuſurrationibꝫ ad trāſmigrādū exinde
ꝑſuadebat. Et q̇ eū faciliꝰ aſportaret · ſe
q3 iam olī multꝫ ex cauſis offenſum ꝯfin
gebat velle diſcedere · ſi ſolatiū itinerꝫ vel
comitis repperiſſet. Cūq3 eū ad ꝯſenſu3
occultꝫ obtrectatiōibꝫ mōaſterij ꝑtraxiſſet ·
ꝯdicens ei horā q̄ de monaſterio deberet
exire · vl̄ locū q̇ ſe ꝯueniēs expectaret · ipe
velut ilico ſubſecuturꝰ ibidē ſubſiſtebat
Illoq3 iā ꝓ diſceſſus ſui verecundia nō
audēte ad monaſteriū de q̇ aufugerat vl
teriꝰ aggregari · ille ex fuge eiꝰ in cenobio
reſidebat. Hoc vnū exemplū de iſtiꝰmo
di genere hoim ꝓ incipientiu3 cautione
dixiſſe ſufficiat · q̇ pateat euidentiꝰ q̄nta
mala ocioſitas ſcḋm ſcripture ſnīa3 i mo
nachi mente parturiat · vel queadmodū
corrūpāt bonos mores colloquia mala

Diuerſa teſtimonia de ſalomone contra accidiam. Cap̄.xxi.

Quod ocioſitatꝫ vitiū etiā ſapiē
tiſſimꝰ ſalomō euidētiſſime no
tat in multꝫ · ita dicens. Qui ſe-
ctatur ociū replebit̄ paupꝑtate. vel viſibi
li ſc3 vel inuiſibili · q̄ neceſſe eſt ocioſum
quēq3 7 diuſis vitijs inuolutū teneri · et
alienū ſꝑ exiſtere a contēplatione dei vel
diuitijs ſpiritalibꝫ · de q̇bus btūs apl̄us
Quia in oībꝫ inq̇t diuites facti eſtis in
illo. in omni v̄bo 7 in oī ſcia. De hac au
tem ocioſi paūꝑtate alibi q3 ita ſcribit̄.
Et veſtiet̄ ꝯciſſa veſte 7 pānoſa oīs ſōni
culoſus. Sine dubio enī nō merebitur
illo incorruptionis veſtimēto ornari · de
q̇ apl̄us ꝑcipit. induite vos dn̄m ieſum
chriſtū. 7 iterum. induti lorica iuſticie et
charitatꝫ. 7 de quo etiā dn̄s ad hieruſa-
lem loquitur per ꝓphetam. exurge exurge
hieru̅ſm induere veſtimentꝫ gl̄e tue. q̇ſq̇s
ſomno ocij vel accidie ſuꝑatꝰ. non indu-
ſtrie ſue labore ſed inertie pannis opiri
maluerit. quos abſcidens de ꝑfecta ple-
nitudie 7 corpe ſcripturaꝝ · nō veſtimtū
gl̄e nec decorꝫ · ſ3 ignominioſū excuſatio
nis velamen ſue coaptabit ignauie So
lent enī hi qui ſunt hac ſegnicie diſſolu-
ti · nolentes ope manuū ſuarū ſuſtentari.
quod apl̄s indeſinent̄ exercuit vel nobiſ
exercere ꝑcepit · quibuſdam vti teſtimo-
nijs ſcripturarū. quibus quoddam iner
tie ſue velamen imponant. dicentes ſcri-
ptum eſſe Operamini nō cibu3 q̇ perit.
ſed qui permanet in vitam eternam. Et
meus cibus eſt vt faciam voluntatē pa-
tris mei. Sed hec teſtimonia panni qui-
dam ſunt de ſolida euangelice lectionis
plenitudine abſciſi · 7 ad hoc aſſuuntur
vt contegant potius ignominiam ocio-
ſitatis ac verecundie noſtre · q3 vt calefa
ciant 7 exornent nos illa precioſa veſte ꝑ
fectaq3 virtutum quā in prouerbijs mu
lier illa ſapiens que fortitudine 7 decore
induta eſt vel ſibi vel viro ſuo feciſſe de-
ſcribitur · de qua etiam conſequent̄ in-
fert̄ Fortitudine 7 decore induta eſt · 7 le
tata eſt in diebus nouiſſimis. De hoc in-
ertie morbo rurſus idem Salomon ita
commemorat. Uie nihil operantiū ſtra
te ſunt ſpinis · id eſt illis ac ſimilibus vi-
tijs que apoſtolꝰ in ſuperioribꝫ de ocio
pullulare prefatus eſt · Et iterum · In de
ſiderijs eſt omnis ocioſus. De quibus
apoſtolus cōmemorauit dicens. Et nul
lius aliquid deſideretis. Et ad extremū.
Multa mala enī docuit ocioſitas. Que
euidenter apoſtolꝰ in his q̄ ſupra expo-
ſuimus enumerauit dicens. Nihil ope-
rantes. ſ3 curioſe agentes. Huic q3 vi-
tio ſubiūxit aliud. Et operā detꝫ vt q̇eti

ſtꝗ. Et deinde. vt vr̄a negocia agatis · et
vt honeſte ambuletꝭ ad eos q̄ forꝭ ſunt · ⁊
nullius aliq̄d deſideretꝭ. Quos etiā in/
ordinatos ac rebelles notat. ab his ſtu/
dioſos q̄ſq; ſegregari p̄cipiens. Ut ſub
trahatꝭ vos ingꝗt ab oī fr̄e ambulāte in/
ordinate · ⁊ nō ſm̄ traditionē quā accepe
runt a nob.

Ꝙ p egiptū fratres ita ſuis manibus opātur vt nō ſolū ꝓpꝛijs neceſſitatib⁹ ſatiſfa ciant ſ; etiā his qui in carcerib⁹ ſunt ſubminiſtret. Cap̄. xxij.

Hjs itaq; exēplis ꝑ egyptū patres erudi ti. nullomō ocioſos
eſſe monachos ac p̄cipue iuue
nes ſinūt. actū cordis ac ꝑfectū patīe et
humilitatꝭ ſedulitate opiſ metiētes. et nō
ſolū a nullo q̄cq; ad vſum vict⁹ ſui acci
pere patiūt. ſed etiā de laboꝛib; ſuis non
tm̄ ſuꝑuenietes ac ꝑegrinos reficiūt fr̄es
verūetiā ꝑ loca libyę q̄ ſterilitate ac fame
laborāt · necnō etiam ꝑ ciuitates his qui
ſqualoꝛe carcerꝝ ꝯtabeſcūt · immanem
ꝯferentes dirigūt alimonię victuſq; ſub
ſtātiā · de fructu manuū ſuaꝝ rationabi/
le ac verū ſacrificiū dn̄o tali oblatione ſe
offerre credētes

Ꝙ ocij cauſa faciat in partibus occidentis nō eſſe cęnobia monachorū. Cap̄. xxiij

Hinc eſt ꝙ in his regionib; nlla
videm⁹ monaſteria tāta fratrū
celebꝛitate fūdata. q2 nec operū
ſuoꝝ facultatib; fulciunt · vt poſſint i eiſ
iugit ꝑdurare. ⁊ ſi eiſ ſuppeditare quoq̄
mō valeat ſufficiētia vict⁹ alteri⁹ largita
te · voluptas tm̄ ocij ⁊ ꝑuagatio cordis
diuti⁹ eos in loco ꝑſeuerare nō patitur.
Un̄ h̄ eſt apud egyptū ab antiq̄s pr̄ib;
ſancta ſnīa. operantē monachū demone
vno pulſari. ocioſum ꝯo innumerꝭ ſpiri
tib; deuaſtari.

De abbate paulo qui ſingulis annis omne opus manuum ſuarum igne ſuppoſi to concremabat La. xxiiij

Deniq; abbas paul⁹ ꝓbatiſſim⁹
patꝝ cū in heremo vaſtioꝛe cō/
ſiſtēs q̄ poꝛphirio nuncupatur
palmaꝝ fructib; ⁊ hoꝛto modico ſecur⁹
haberet ſufficiente alimonie ſuę vict⁹q;
ſubſtātiā · nec poſſet aliq̄d aliō vn̄ ſuſtē/
taret operꝭ exercere · eo ꝙ ab opidis et ha
bitabili t̄ra ſeptē māſiōib; vl̄ eo ampli⁹
deſerti illi⁹ ſepararetur habitatio · pluſq;
expeteretur ꝓ mercede vecturę q̄ valere
poſſ; p̄ciū operꝭ deſudati · collectꝭ palma
rū folijs quotidianū penſu; velut ex in ō
ſuſtentādus a ſemetipo iugit exigebat.
Cūq; ope toti⁹ anni antru ei⁹ fuiſſ; im/
pletū · id qō ſollicita cura laborauerat ſi/
gulis annis ſuppoſito igne ꝯcremabat.
intm̄ ꝓbans ſine opere manuū nec in lo/
co poſſe monachū ꝑdurare · nec ad perfe
ctionis culmē aliq̄n cōſcendere. vt cu; h̄
fieri neq̄q; neceſſitas vict⁹ exigeret. ꝓ ſo/
la purgatione coꝛdis ⁊ cogitationū ſoli
ditate ac ꝑſeuerātia cellę. vel accidie ip̄i⁹
demonūq; victoria ⁊ expugn̄tiōe ꝑficeret

Uerba abbatiſ moyſi q̄ dixerit mibi de remedio accidię. C. xxv

Cum incipiēs in heremo cōmo/
rari abbati moyſi oīm ſctoꝝ
ſūmo dixiſſē me egritudīe acci/
die heſt'no die ḡuiſſime fuiſſe ꝯfectū · nec
ab ea potuiſſe alias libari · niſi ad abbtē
paulū ꝓtin⁹ cucurriſſem · ille. Non te ait
ab ea liberaſti · ſ; mag ei te deditū ac ſb/
ditū p̄buiſti Graui⁹ ei te vt deſtoꝛē ac ſu
gitiuū deinceps adūſari⁹ impugn̄bit · quē
de ꝯflictu ſuꝑatū ꝓti⁹ aufugiſſe ꝯſpexit ·
niſi de cet'o cōmiſſa ꝯgreſſione nō deſer/
tiōe celle vel ſomni toꝛpoꝛe ingruētēſ eſt⁹
ei⁹ ad horā euapoꝛare malueꝛꝭ. ſ; toleran
tia poti⁹ ⁊ ꝯflictu didicerꝭ t'ūphare Un̄
exꝑimēto ꝓbatū eſt accidię īpugn̄tiō; nō
declinādo fugiēdā. ſ; r̄ſiſtēdo ſuꝑandā

Explicit de ſpū accidię liber decimus. Incipiūt capitula li bri vndecimi de ſpū cenodoxie

Pꝛoemium Ca. i.

ij De cenodoxia nō ſolū ī par
te carnali ſed etiā in ſpirita/
li monachū pulſet.

iij De cenodoxia multiplex ſit ac mł
tifoꝛmis

iiij Quomō monachū cenodoxia a dextris ⁊ a ſiniſtris impugnet.
v Qua cōparatione monſtret̄ natura cenodoxie
vi Qꝛ cenodoxia nec bñficio ſolitudinis extinguatur
vij Qꝛ cenodoxia cum deiecta fuerit acrius reſurgat ad luctamen.
viij Qꝛ cenodoxia nec heremo nec etate deferueat
ix Qꝛ cenodoxia ꝑiculoſioꝛ ſit v̄tutibus mixta.
x Exemplum regis ezechię quēadmodum telo cenodoxie deiectꝰ fuerat.
xi Exemplum regis Oçię eiuſdem morbi labē ſuꝑati
xij Diuerſa teſtimonia ꝯ̄ cenodoxiā
xiij Quibus modis cenodoxia mōachum pulſet
xiiij Quemadmodū clericatꝰ gradū ſuggerat ambiendum.
xv Quō cenodoxia mentē inebriet.
xvi Qꝛ aliter vicia curari non poſſūt niſi eoꝝ radices ⁊ cauſe fuerint publicate
xvij Qꝛ monachus debeat vitare mulieres ⁊ epiſcopos.
xviij Remedia quibꝫ cenodoxiā vitare poſſimus

Expliciunt capitula Incipit liber vndecimus de ſpiritu cenodoxie. Cap. primum.

SEptimū nobis certamen eſt contra ſpūm cenodoxię, quã nos vanam ſiue inanē gloriã poſſumꝰ appellare multiformē varium atqꝫ ſubtile. ita vt quibuſlibet perſpicaciſſimis oculis n̄ dicam caueri. ſed ꝓuideri deprehendiqꝫ vix poſſit.

Qꝛ cenodoxia nō ſolū in parte carnali ſed etiā in ſpiritali monachum pulſet. Cap. ij.

NOn ſolū enī vt cetera vicia in ꝑte carnali. ſed etiā in ſpiritali monachū pulſat. ſb̄tilioꝛe ſe nequitia ingerēs menti. ita vt q̇ non potuerint carnalibꝫ vitijs decipi. ſpiritalibus ſucceſſibꝫ acriꝰ ſaucient̄. tantoqꝫ eſt ꝑniciosioꝛ ad ꝯflictū q̄to obſcurioꝛ ad cauendū. Oīm nāqꝫ vitioꝝ manifeſtioꝛ aptioꝛqꝫ congreſſus eſt. et in vnoq̊qꝫ eorum ꝯ̄dictione rigida cōfutatꝰ incentoꝛ inualidioꝛ factus abſcedet. victoremqꝫ ſuū deiectꝰ adūſariꝰ deinceps infirmioꝛ attēptabit. Hic v̄o morbꝰ cū ꝑ elatiōe carnali pulſauerit mētē ⁊ fuerit r̄ſpōſionis ſcuto repulſus. rurſus vt quedā mlt̄iformis neq̇tia ꝑoꝛe habitu ꝑſonaqꝫ mutata ſub v̄tutū ſpecie victorē cōſodere ⁊ iugulare ꝑtēptat.

Qꝛ cenodoxia multiplex ſit ac multiformis. Cap. iij.

ETenim cetera vicia ſeu ꝑturbationes vniformes ac ſimplices eſſe dicunt̄. hęc vero multiplex ⁊ mlt̄iformis ac varia vndiqꝫ bellatori ⁊ ex oī parte victori occurrens. Nā et ī habitu ⁊ in forma. ī inceſſu. in voce. ī oꝑe. in vigilijs. in ieiunijs. in oratiōe. ī remotione. in lectōe. in ſcīa. in taciturnitate. ī obedientia. in hūilitate. in longaminitate. militē chriſti vulnerare conat̄. ⁊ velut q̇dam perniciosiſſimꝰ ſcopulus tumentibus vndis obtectꝰ. inꝓuiſum ac miſerabile naufragiū ſc̄do nauigantibꝫ vento qui non cauet̄ nec ꝓuidet̄ importat.

Quomō monachū cenodoxia a dextris et a ſiniſtris īpugnet. C. iiij.

LTaqꝫ via regia volentē incedere ꝑ arma iuſticię q̄ a dextris ſunt ⁊ a ſiniſtris. oportet apl̄ica diſciplina tranſire ꝑ gloriā et ignobilitatē. per infamiā ⁊ bonā famã. ⁊ tanta cautiōe inter tumētes temptationum fluctus gubernāte diſcretiōe ⁊ flāte nobis ſpū dñi. iter dirigere v̄tutis. vt dextra leuaqꝫ ſi paululū deflectamꝰ. ſciamus nos perniciosis mox cautibꝫ illidēdos. Jōqꝫ per ſapientiſſimū ſalomonē

De ſpiritu cenodoxie

moneſm. Ne diuertaris ad dexterā neqꝫ ad
ſiniſtrā.i.ne tibi de ꝟtutibꝫ blandiaris.
⁊ dextris ſucceſſibꝫ ac ſpiritalibꝫ extolla
ris. nec deflectens ad ſiniſtrū tramitē vi-
tiorū. ſm apſtm gloriam tibi ex eis ī tua
ꝯfuſione conq̄ras. Nam cui ſub ſpecie
ſuccincte veſtis ac nitide cenodoxia non
potuit generari. ꝑ ſqualida ⁊ inculta ac
viliore conat̄ inferri. Quē non potuit ꝑ
honorē deijcere. humilitate ſupplantat.
Quē ſciē ⁊ elocutiōis ornatu neq̇uit ex
tollere. grauitate taciturnitat̄ elidit. Si
ieiunet in palā glīa vanitat̄ pulſat̄. Si
illud cōtemnēde glorie cauſa cōtexerit.
eodem vitio elatiōis obtundit̄. Ne va-
ne glorie cōtagio maculet̄. orationes ꝓ-
lixas ſub fratꝝ vitat celebrare cōſpectu.
⁊ quod eas latenter exerceat. nullumqꝫ
habeat ꝯſciū facti nō effugit aculeos va
nitatis. **Qua cōparatione mon
ſtretur natura cenodoxie. C. v.**

oparatio P Ulcre ſeniores nr̄i naturā ſui mor
bi hui⁹ in modū cepe bolborūqꝫ
deſcribūt. que vno decorticata
tegmine. alio rurſum inueniūt̄ induta.
toticnſqꝫ repiunt̄ obtecta. quotiens fue
rint expoliata. **Q cenodoxia nec
bñficio ſolitudīs extinguat̄.**

T In ſolitudinē qꝫ cum C. vi.
ctorꝫ mortalium conſortia glīe
cauſa ſugientē. ꝑſeq̇ nō deſiſtit
Quātoqꝫ ampli⁹ vniūſum q̇s vitaue-
rit mundū. tanto eū acri⁹ inſequit̄. Aliuꝫ
qđ patientiſſimus ſit operi ac labori. aliū
qđ ad obediendū ꝓmptiſſim⁹. aliuꝫ qđ
humilitate ceteros ꝑponderet conat̄ ex-
tollere. Alius ſciē. alius lectionis. ali⁹ vi
giliaruꝫ ꝓlixitate temptatur. Nec alias
queq̄ꝫ hic morbꝫ niſi ſuis nitit̄ ꝟtutibꝫ
ſauciare. in his offendicula tendēs inte-
ritus. in quibꝫ vite ſtipendia conq̇rant̄.
Volentibꝫ quippe iter pietatis ac perfe-
ctiōis īcedere. non alibi īimici īſidiātes
niſi in via q̄ ambulāt laqueos deceptio
nis abſcondūt. ſm illam beati dauid ſen
tentiam. in via hac qua ambulabam ab
ſconderūt laqueū mihi. vt in hac ipā ſcꝫ
ꝟtutum via qua gradim̄ tendentes ad
brauium ſupne vocatiōis nr̄is clati ſuc
ceſſibꝫ corruamus. obligatiſqꝫ pedibus
aīe nr̄e concidamus cenodoxie laqueis
cōpediti. Et ita fit vt q̇ aduerſarij cōfli-
ctu non potuimus ſupari. nr̄i triumphi
ſublimitate vincam̄. ſeu certe quod eſt
etiaꝫ aliud deceptionis genus. vt excedē
tes continētie vel noſtre poſſibilitat̄ mo-
dum. ꝑſeuerantiaꝫ nr̄i curſus infirmita
te corporis intercedente perdamus.
**Q cenodoxia cū deiecta fuerit
acrius reſurgat ad luctamen**

O Mnia vitia ſupata Ca. vij
marceſcūt. ⁊ deuicta ꝑ ſinglos
dies infirmiora reddunt̄. ⁊ vel
loco vel tpe minuunt̄ atqꝫ deferuent. ſeu
certe a contrarijs ꝟtutibꝫ diſſidentia. vl̄
cauent̄ facilius vel vitantur. hoc ꝟo de
iectum acrius reſurgit ad luctam. ⁊ cuꝫ
putat̄ extinctū ſua morte viuacius con-
ualeſcit. Cetera genera vitiorū eos tātū
impugnare ſolent q̇s in certamīe ſupa-
rint. hoc vero ſuos victores acri⁹ inſecta
tur. Quātoqꝫ fuerit validius eliſum. tā
to vehementius victorie ipſius elatiōe cō
gredit̄. Et hec eſt ſbtilis inimici ꝟſutia.
vt militem chriſti ꝓprijs faciat tel̄ occum
bere. quē hoſtilibꝫ armis ſuparc ñ potuit
**Q cenodoxia nec heremo nec
etate deferueat. Ca. viij.**

A Lia interdū vitia ſicut diximꝰ
etiā locorū beneficio conq̇eſcūt
⁊ materia peccati vel oportuni
tate eius ⁊ occaſione ſubtracta lenteſce-
re ſolent ⁊ minui. hoc ꝟo cū fugiente de
ſerta penetrat. nec loco nouit excludi. nec
extrinſecus materia ſubtracta marceſce-
re. Non enim aliunde q̄ꝫ ꝟtutum eius
quē impetit ſucceſſibꝫ animat̄. Quedaꝫ
etiā ꝓceſſu tpis vt prefati ſumus int̄dū
molliunt̄ atqꝫ vaneſcunt. huic longeui
tas niſi fuerit induſtria ſolerti ac prudē
ti diſcretione fundata. non ſolū nō offi-
cit. verumetiā maiora nouit fomenta cō
gerere vanitat̄. **Q cenodoxia peri
culoſior ſit virtutibꝰ mixta. Ca. ix.**

Poſtremo cetere ꝑturbationes a contrarijs ſibi ꝟtutibus diſſidētes. ⁊ ex apto tanꝙ die claro bellantes et ſuperanť facilius ⁊ cauentur. hec autez virtutibus inſerta ⁊ acici ꝑmixta velut in nocte ceca dimicans. atrocius inopinatos decipit ⁊ incautos.

Exemplū regis ezechie quemadmodū telo cenodoxie deiectus fuerat. Cap.x.

Ita nanqꝫ ezechiam regez iude virū in omnibus conſummate iuſticie. ⁊ ſanctarum ſcripturarum teſtimonio cōprobatum. poſt innumera virtutum preconia vno elationis telo legimus fuiſſe deiectum. ⁊ qui interneccionem centum octoginta qnqꝫ miliū de exercitu aſſyriorum. angelo ſub nocte vaſtāte vna ꝑce valuit īpetrare. vanitatis gloriatione ſuperatur. Cuius vt preteream virtutum tam prolixum catalogum quem replicare ꝑlongum eſt. hoc vnum dicam Qui poſt interdictum terminum vite mortiſqꝫ diem dñi ſentētia prefinitū. quindecim annis vite metas excedere vna oratione ꝓmeruit. ſole ꝑ decem gradus quos ad occaſum tendens iam illuſtrauerat reuertente. qui lineas quas abſceſſu eius vmbra ſubſequens occupauerat. ſuo rurſum reditu fugās duplicatum diē vniūſo orbi ꝯtra fixas nature leges inaudito miraculo prebuit. poſt tanta tamqꝫ incredibilia ſigna. poſt tam immania documenta ꝟtutum. qualiter fuerit ſucceſſib; ſuis eliſus. audi ſcripturam narrantē. In dieb; inquit illis egrotauit ezechias vſqꝫ ad mortē. ⁊ orauit dñm ⁊ exaudiuit eū ⁊ dedit ei ſignū. illud ſcꝫ quod legimus de ſolis datū eſſe reditu ꝑ yſaiam ꝓphetam in q̄rto regnorum libro. ſed non inquit ſcdm bñficia que acceperat retribuit ei. q2 eleuatū eſt cor eius. ⁊ facta eſt contra eum ira. ⁊ contra iudam ⁊ hieruſalem. humiliatuſqꝫ eſt poſtea eo ꝙ exaltatū eſſꝫ cor ei⁹. tā ipē qꝫ habitatores hierłm. ⁊ idcirco non venit ſuꝑ eos ira dñi in diebus ezechie Qꝫ ꝑnicioſus qꝫ grauis eſt elatiōis morb;. Tante iuſticie tante ꝟtutes tanta fides atqꝫ deuotio. q̄ naturam ipām ac totius mundi leges immutare meruerunt vna elatione depeunt. ita vt vniūſis ꝟtutib; ſuis ac ſi non fuiſſent obliuioni traditis iram dñi confeſtim ſuſcepiſſet. niſi eam reſumpta humilitate placaſſet. vt q̄ de tam excelſo meritorū faſtigio elatiōe impellente ceciderat. non niſi ꝑ eoſdez rurſum humilitatꝭ gradus ad amiſſum culmen aſcenderet Uis aliud q̄ꝫ exemplū ſimilis ruine percipere.

Exemplum regis ozie eiuſdem morbi labe ſuperati. Cap.xi.

Ozias huius quē cōmemorauimus regis attauus. in omnib; qꝫ ipē ſcripture teſtimonio collaudatus. poſt ingentia ꝟtutū ſuaꝝ ꝓconia. poſt innumeros triumphos q̄s deuotiōis ac fidei ſue merito ꝑpetrauit. diſce qualiter ſit vane glorie elatiōe deiectus. Et egreſſum eſt inquit nomē ozie ꝓpter qđ auxiliaretur ei dñs ⁊ corroboraſſet illum. Et cum roboratus eſſet; eleuatum eſt cor eius in interitū ſuū. ⁊ neglexit dñm deū ſuū. Cernis aliud exēplū ruine grauiſſime. ⁊ cōſpicis duos viros tā iuſtos tamqꝫ ꝑfectos triumphis ſuis atqꝫ victorijs fuiſſe confectos Unde videtis qꝫ ꝑnicioſi rerū ſecundarum ſoleant eſſe ſucceſſus. ita vt qui non potuerūt aduerſis frāgi. ꝓſperis ſi incauti fuerint aeri⁹ elidanť. ⁊ qui in cōflictu atqꝫ acie. mortiſ euaſerūt diſcrimina. trophęis ꝓprijs triumphiſqꝫ ſuccumbant.

Diuerſa teſtimonia contra cenodoxiam. Cap.xij.

Ideo apłus monet. Nolite fieri inanis glorie cupidi. Et dñs phariſeos caſtigans. Quō inquit vos poteſtis credere q̄ głiaꝫ ab inuicem accipitis. et gloriā que a ſolo deo eſt nō queritis. De his ⁊ beatus dauid cū interminatione dicit. Quoniam deus diſſipauit oſſa eoꝝ qui hominib; placent.

Quibus modis cenodoxia monachum pulſet. Cap. xiij.

Solet etiā incipientiū mentes ⁊ eorū qui minus adhuc vel virtute animi vel ſcientia ꝓfecerīt. aut ꝓpter ſonū vocis extollere. qđ ſcilicꝫ modulatius pſallāt. aut qđ ſint exeſis carnib⁹ vel corpore lauriores. aut qđ parentes diuites aut nobiles habeāt. vł qđ militiā honoreſqꝫ contempſerint. Interdum etiāz dignitates ⁊ opes q̄ forte nec apprehendi qđez aliqñ potuiſſent. ꝑſuadet quempiam ꝑfacile fuiſſe adepturuꝫ ſi ꝑſeueraſſet in ſeculo. vana ſpe etiaꝫ de incertis inflans eum. ⁊ de his que nunquā poſſedit. velut qui ea cōtempſerit gloria vanitatis extollens.

Quemadmodū clericatus gradum ſuggerat ambiendum

Nonnunqꝫ vero clericat⁹ gradum ⁊ deſideriū pſbiterij vel diaconatus imittit. C. xiiij. Quē ſi vel inuitus fuiſſet indeptus. tāta expleturum ſanctitate ac rigore depīgit. vt ceteris q̄ꝫ ſacerdotib⁹ prebere potuerit ſanctitatis exempla. deīn multos non ſoluꝫ conu̍ſationis forma. verū etiam doctrīa ſua ſermoneqꝫ lucraturū. Facit etiam in ſolitudine vel in cellula cōmorantē. diu̍ſorum domos ac monaſteria mente atqꝫ animo circūire. ⁊ plurimoꝝ ꝯuerſiones ſub incitamento imaginarie exhortationis acquirere. Agit͛ itaqꝫ infelix aīa tali vanitate velut ꝓfundiſſimo ſopore deluſa. vt plerūqꝫ huiuſmodi cogitationum illecta dulcedine. ⁊ his oppleta ſimulacris. ne pñſentes quidem actus vł fratres valeat contemplari. dū his q̄ cogitationum peruagatione vigilans ſomniauit. delectatur inherere quaſi veris

Quomodo cenodoxia mentē inebriet. Cap. xv.

Nemini cuiuſdā ſenis cū ī heremo ſcithij cōmorarer. Qui cuꝫ ad cellā cuiuſdam fratris ḡtia viſitatiōis aduenīēs oſtio approximaſſet. audiſſetqꝫ eū quiddam obmurmurāteꝫ intrinſecus. paululū ſubſtitit. cognoſcere volens q̇dnam de ſcripturis legeret. vel ſicut eſt moris operās memorit͛ recēſeret. Cūqꝫ pijſſimus explorator aure diligent͛ applicita curioſius auſcultaret. ita eū repperit hui⁹ ſpūs impugnatiōe pellectū. vt in eccleſia ſacere ſe crederet exhortatoriū plebi ſermonē. Cūqꝫ ſubſiſtēs ſenex audiſſet eū finiſſe tractatū. ⁊ mutato rurſum officio celebrare velut diaconuꝫ cathecuminis miſſam. tunc demū pulſauit oſtiū. Qui egreſſus occurrenſqꝫ ſeni veneratiōe ſolita. introducenſqꝫ eū quā olim venerit cogitationū ſuaꝝ conſcia remordente ꝑq̇rit. ne ſcꝫ diu n⁹ ſtans ad oſtiū iniuriā ꝑtuliſſet. Iocularit͛ ſenex ḡteqꝫ reſpondit. modo inquiens veni. qñ tu miſſam cathecuminis celebrabas.

Qꝫ aliter vicia curari non poſſint niſi eorum radices et cauſe fuerint publicate. Cap. xvi.

Hec idcirco inſerere huic opuſculo neceſſariuꝫ duxi. vt de impugnationū vi atqꝫ ordine vitioꝝ quib⁹ miſerabilis aīma laceratur. nō ſolū ratiōe ſꝫ etiā exemplis inſtructi. ad deuitandos laqueos ⁊ mł͛tiplices decipulas inimici cautiores eſſe poſſimus. Ita nanqꝫ indifferēt͛ hec ab egyptijs prībus ꝓferuntur in medium. vt oīm vitiorum certamina vel illa q̄ patiunt͛ vel illa q̄ paſſuri ſunt iuniores relatione ſua tanqꝫ q̇ adhuc ea ſuſtineant apud eos detegāt atqꝫ denudent. quo exponētib⁹ eis illuſiōes oīm paſſionū q̇cūqꝫ incipientiuꝫ ſunt ac feruentiū ſpū. colluctationum ſuaꝝ archana cognoſcāt. ⁊ ea tāqꝫ in ſpeculo contemplantes. ⁊ cauſe vitiorum q̇bus pulſant͛ ⁊ remedia doceātur. futuroꝝ q̄ꝫ certaminū cōgreſſib⁹ anteqꝫ ſuꝑueniant eruditi. q̄liter p̄cauere et occurrere eis vel cōfligere debeāt inſtruāt͛. Ut ſolent pitiſſimi medicoꝝ non ſolum mederi pñſentib⁹ morbis. verū etiam futuris peritia ſagaci occurrere. eoſqꝫ p̄ceptis vel pocul͛ ſalutarib⁹ p̄uenire. ita hi q̄ꝫ veriſſimi animarū medici emerſuras vali-

tudines cordiū ſpiritali collatiōe. velut q̄dam celeſti antidoto preuecātes. in iuniorum mentibꝫ nō patiunt̄ adoleſcere. apientes eis ⁊ cauſas imminētiū paſſionum ⁊ remedia ſanitatū.

Q̄ monachus debet vitare mulieres et epiſcopos. Ca. xvij.

Quapropter hec eſt antiq̄ patrū ꝑmanens nunc vſqꝫ ſniā. q̄naꝫ pferre ſine mea cōfuſione non potero. q̄ nec germanā vitare potui nec epī euadere manus. omnimodis monachū fugere debere mlieres ⁊ epōs. Neuter enim ſinit eū quem ſemel ſue familiaritati deuinxerit. vel quieti cellule vlteriꝰ operam dare. vel diuine theorie p ſctāꝝ reꝝ intuitū puriſſimis oculis inherere.

Remedia quibus cenodoxiā vitare poſſimus. Ca. xviij.

Ideoqꝫ athleta chriſti q̄ verum ac ſpiritalem agonē legitie certare deſiderat. hāc multiformē variamqꝫ beſtiam omīmodis ſupare feſtinet. Quā nobis ex oī parte velut multiplicem neq̄tiam occurrentem tali remedio poterimꝰ euadere. vt cogitātes illud dauiticū eloq̄ū. dn̄s diſſipauit oſſa eoꝝ q̄ hominibꝫ placent. pmitus nihil ꝓpoſito vanitatꝭ ⁊ inanis gl̄e capeſſēde gr̄a noſmetipōs facere pmittamꝰ. Deinde ea q̄ bono initio fecerimꝰ obſuatiōe ſili cuſtodire nitamꝰ. ne oēs laboꝝ nr̄oꝝ fructus poſt irrepens cenodoxie morbꝫ euacuet. Quicq̄d etiam in conuerſatiōe fratrum mīme cōmunis vſus recipit vel exercet. oī ſtudio vt iactātie deditū declinemꝰ. ⁊ ea q̄ nos pn̄t īter ceteros notabl̄es reddere ac veluti ſol̄ facientibꝫ laus apd̄ homines ſit pq̄renda vitemꝰ. His enī vel maxie indicijs cenodoxie letale ptagiū nob inherere monſtrabit̄. Q̄d facillime poterimꝰ effugere. ſi pſideremꝰ non ſolū fructū laboꝝ nr̄oꝝ nos penitꝰ amiſſuros q̄ſcunqꝫ cenodoxie ꝓpoſito fecerimꝰ. ſed etiā reos magni crimis factos eťna ſupplicia velut ſacrilegos ſoluturoſ. vtpote q̄ ad iniuriā dei opꝰ q̄d eiꝰ obtētu vos oportuit agere. hoīm gr̄a maluimꝰ exercere. ab eo q̄ occultoꝝ eſt pſciꝰ hoīes deo ⁊ gl̄am mūdi gl̄e dn̄i pretuliſſe conuicti

Explicit de ſpū cenodoxie liber vndecimus. Incipiūt capitula libri duodecimi de ſpiritu ſuperbie. Cap. primum.

Proemium.
ij Q̄ ſupbie duo ſint genera
iij Q̄ ſupbia omnes pariter virtutes auferat.
iiij Q̄ ob ſupbiā lucifer ille de archangelo factus eſt diabolus
v Q̄ fomites vitioꝝ omniū de ſuperbia pullulent.
vi Q̄ ſupbie vitium ſit in ordīe colluctationis extremū. tpe tamen et origine primum ſit.
vij Q̄ tm̄ ſit maluꝫ ſuperbie vt ipm̄ deū aduerſariū hr̄e mereatur
viij Quemadmodū deus ſuperbiaꝫ diaboli ꝟtute humilitatꝭ extīxerit. ⁊ diuſa ſup hoc teſtimonia.
ix Quemadmodū nos q̄ꝫ ſupbiā ſupare poſſimus.
x Q̄ nemo poſſit pfectionem ꝟtutum vel pmiſſam btitudinem ſuis tm̄ viribus obtinere
xi Exemplū latronis ſiue dauid vł vocationis noſtre ad dei gr̄am demonſtrandam
xij Q̄ nullus ſit labor q̄ poſſit repromiſſe beatitudini compari.
xiij Traditio ſenioꝝ de conſequenda puritate
xiiij Q̄ adiutoriū dei laborantibꝫ tribuatur
xv A quibus pfectionis viam diſcere debeamus
xvi Nō poſſe nos ſine miſericordia ⁊ inſpiratione dei ad ipm̄ laborem obtinende pfectionis accedere.
xvij Teſtimonia diuerſa quibus euidenter oſtendit̄ nihil poſſe nos quod ad ſalutē noſtrā pertinet ſine adiutorio dei perficere

xviij Qꝫ non ſolũ in naturali cõditiõe ſed etiã in quotidiana diſpenſatione dei gratia muniamur.
xix Qꝫ hec fides ab antiq̃s patribus ſit tradita de gratia dei
xx De eo q̊ ꝓpter blaſphemiã traditus eſt immundiſſimo ſpiritui.
xxi Exemplũ ioab regis iude q̄ oſtẽditur q̊d ꝓpt̃ ſuꝑbiã meruerit
xxij Omnẽ aĩam ſuꝑbam ſubdi ſpiritalibus nequitijs illudẽdam.
xxiij Qꝫ ꝑfectio attingi niſi humilitatis virtute non poſſit
xxiiij Quos ſpiritał̃ ſuꝑbia pulſet q̊ſqꝫ carnalis
xxv Deſcriptio carnalis ſuꝑbie vel q̄̃ mala in monachi mente parturiat.
xxvi Qꝫ male fundatus q̊s ad deteriorem ſtatũ quotidie ꝓlabatur
xxvij Expoſitio vitiorũ que ꝑ morbũ ſuperbie generantur
xxviij De fratris cuiuſdam ſuperbia.
xxix Indicia quibus ſuꝑbia carnał̃ aĩme ĩneſſe cognoſcatur.
xxx Tepefactus quis ꝑ ſuꝑbiã alijs quoqꝫ preeſſe deſideret
xxxi Quomõ ſuꝑbiam vincere vł̃ ad ꝑfectionẽ ꝑuenire poſſimus
xxxij Quomõ depopulatrix omniũ virtutũ ſuperbia ꝑ veram humilitatem poſſit extingui
xxxiij Remedia aduerſus morbum ſuperbie

Expliciunt capitula. Incipit liber duodecimus de ſpiritu ſuperbie. Cap. primum.

Octauum quod et extremum aduerſus ſpũm ſuperbie nobis certamen eſt. Qui morbus licet vltim⁹ ſit in conflictu vitiorum atqꝫ in ordine ponatur extremus. origine tamẽ ⁊ tempore primus eſt. Seuiſſima ⁊ ſuperiorib⁹ cunctis immanior beſtia. perfectos maxime temptans. ⁊ propemodum iam poſitos in conſummatione virtutum morſu diriore depaſcens.

Qꝫ ſuperbie duo ſint genera Cap. ij.

Cuius duo ſunt genera. Unum hoc quo diximus ſpiritales viros ſummoſqꝫ pulſari. aliud q̊d etiam incipientes carnaleſqꝫ complectitur. Et licet vtrũqꝫ ſuperbie genus tam in deum q̃ in hoĩes noxia inflet elatio. tamen illud primum ſpecialiter refertur ad deum. ſcd̃m ad homines ꝓprie pertinet. Cuius originem ac remedia in poſterioribus libelli hui⁹ donãte deo ĩq̃tum poſſumus exequemur. Nunc de illo porro quo prefati ſum⁹ ꝑfectos p̄cipue temptari. ꝓpoſitum nobis eſt pauca diſſerere.

Qꝫ ſuperbia omnes pariter virtutes auferat Ca. iij.

Nullum eſt igitur vitium aliud q̊ ita omnes virtutes exhauriat. cunctaqꝫ iuſticia ⁊ ſanctitate hominem expoliet ac denudet vt ſuꝑbie malum. tanq̃ generalis quidã ac peſtifer morbus non vnum membrorum partem ve eius debilitare contentus. ſed ſolidum corpus letali corrũpit exitio. ⁊ in virtutum iam faſtigio collocatos grauiſſima ruina deijcere ac trucidare conatur. Omne nanqꝫ vitium ſuis eſt terminis ⁊ fine contentum. et licet contriſtet alias q̊qꝫ ꝟtutes. contra vnam tamen p̄ncipaliter tendit. eamqꝫ ſpecialiter opprimit et impugnat. Et vt hoc ipſum quod dicim⁹ clarius poſſit ĩtelligi. caſtrimargia. i. appetitus ventris ſeu concupiſcentia gule temperantie rigorem corrumpit. caſtitatem libido contaminat. ira patientiã vaſtat. vt nonnunq̃ vni quis deditus vitio alijs virtutibus nõ penitus deſtituatur. ſed illa tantum virtute trũcata que e diuerſo emulo ſibi vitio repugnãte ſuccumbit. reliquas poſſit vel ex parte retinere; hec vero cum infelicem poſſede-

rit mentem. vt quidam ſeuiſſimus ty-
rannus ſublimiſſima capta arce virtu-
tum vniuerſam funditus ciuitatem di-
ruit atq; ſubuertit. Excelſa quondā ſan-
ctitatis menia vitiorū ſolo coequās atq;
permiſcens. nullam deinceps imaginem
libertatis aīme ſibi ſubdite ſupereſſe cō-
cedit. Quantoq; ceperit ditiorem. tanto
grauiori ſeruitutis iugo ſubditū vniuer
ſis virtutum facultatibus crudeliſſima
depredatione nudabit.

Quod ob ſuperbiam lucifer ille de archangelo factus eſt diabolus. Cap. iiij.

Et vt grauiſſime tyrannidis eius
potentiam agnoſcamus. ange-
lum illum q̄ pre nimietate ſplē-
doris ac decoris ſui lucifer nuncupatus
eſt. nullo alio q̄ hoc vitio deiectum celi-
tus inuenimus. et ex illa beata ſublimita-
te angelorū telo ſuperbie vulneratum ad
inferna fuiſſe collapſum. Si igit᷑ tāta vir
tute tante potentie prerogatiua decora-
tum vna elatio cordis potuit de celeſti-
bus ad terrena deuoluere. qua nos obſer-
uantia carnis fragilitate circūdatos ca-
uere oporteat. ipius ruine magnitudo de-
monſtrat. Quemadmodū vero huius mor
bi virus pnicioſiſſimum deuitemus in-
ſtrui poterimus. ſi ruine ipius cauſas atq;
originē perſequamur. Nunq; enim curari
languor. nec remedia poterunt mal᷑ vali
tudinibus exhiberi. niſi prius inquiſitio
ne ſagaci origines earum inueſtigent᷑ et
cauſe. Hic nanq; indutus diuina clari
tate. et inter ceteras ſupnas virtutes cōdi-
toris largitate preſulgens. ſplendorē ſa-
pientie et virtutum pulchritudinem qua
ornabatur gratia creatoris. nature ſue
potentia non munificentie illius benefi-
cio ſe credidit obtinere. Et ob hoc elatus
tanq; qui ad perſeuerantiā puritat̄ hu-
ius diuino nō egeret auxilio deo ſe ſimi
lem iudicauit. vt pote qui nullius indige
ret quemadmodum deus. liberi ſcz arbi
trij facultate confiſus. p illam credēs af-
fluenter omnia ſibimet ſuppeditari. que
ad conſummationē virtutum vel perhen
nitatem ſumme batitudinis pertinerent.
Hec ei ſola cogitatio facta prima ruina ē.
Ob quā deſertus a deo q̄ ſe credidit n̄ ege-
re. inſtabilis repente. et nutabūdus effe-
ctus. et infirmitatē proprie nature pſenſit. et bea
titudinem qua dei munere fruebat᷑ ami
ſit. Et qr dilexit verba precipitatiōis q̄-
bus dixerat. in celum conſcendam. et lin
guam doloſam qua vel de ſe dixerat. ero
ſimilis altiſſimo. vel de adam et eua. eritis
ſicut dij. ppterea deus deſtruet illū in finē.
euellet eū et emigrabit de tabernaclo ſuo. et
radicem eius de terra viuentiū. Tūc rui
nam eius vidētes iuſti timebūt. et ſuper
eum ridebunt dicentes q̄d etiā ſine fine
ad hos q̄ ſe ſine protectione auxilioq; dei
ſummū bonum pficere poſſe cōfidunt. iu
ſtiſſime dirigetur. Ecce homo qui nō poſuit
deū adiutorē ſuū. ſed ſperauit in multitu-
dine diuitiarū ſuarū. et preualuit in vanita
te ſua.

Quod fomites vitiorū omnium de ſuperbia pullulent. Cap. v.

Hec eſt prime ruine cauſa et ori-
go pncipalis morbi. Qui rur-
ſum p illū qui fuerat ia ſe deiectus
in prothoplaſtum ſerpens. infirmitates
oīum vitiorū et materias germinauit. Dū
enim gloriam deitatis arbitrij libertate et
induſtria ſua credidit ſe poſſe ꝯquirere.
etiam illā pdidit quā adeptus fuerat gra-
tia conditoris.

Quod ſupbie vitium in ſit in ordine colluctationis extremum. tempore tn̄ et origine primum ſit. Cap. vi.

Itaq; exemplis ac teſtimonijs
ſcripturarum manifeſtiſſime cō
probatur. ſuperbie labem cum
poſterior ſit in ordine conflictuum. origi
ne tamen anteriorem eſſe. omniūq; pec-
catorum et criminū eſſe principium. nec
ſicut cetera vitia ſolūmodo contrariam
ſibi virtutem. id eſt humilitatem tātum
extinguere. verum etiam cunctarū ſimul
interemptricem eſſe virtutum. nec medio
cres tantum paruoſq; temptare. ſz maxi
me in fortitudinis culmine conſiſtentes.

Ita enim de hoc ſpiritu propheta cōme
morat. Et eſcę eius electe. Ideoqꝫ beatꝰ
dauid licet tanta circumſpectiōe cordis
ſui cuſtodiret archana. vt ad eum quem
ſecreta conſcientię ſuę non latebant au-
denter proclamaret. domīe non eſt exal-
tatum cor meū. neqꝫ elati ſunt oculi mei.
neqꝫ ambulaui in magnis neqꝫ in mira-
bilibus ſuper me. niſi humiliter ſētiebā.
et iterum. non habitabit in medio do-
mus meę faciens ſuperbiam. ſciens tamē
qꝫ difficilis ſit etiam perfectis iſta cuſto
dia. non de ſua tantum preſumit indu-
ſtria. ſed orans domini implorat auxiliū
vt huius inimici telū poſſit inſauciatꝰ
euadere dicens. non veniat mihi pes ſu-
perbię. pauens ac metuēs ne in illud in-
cidat quod dicitur de ſuperbis. Deꝰ ſu
perbis aduerſatur. Et iterum. Immun
dus eſt apud deum omīs qui exaltat cor
ſuum.

Qꝫ tantum ſit malum ſuperbie vt ipſum deum aduerſariū hā bere mereatur.

Cap. vij.

Quantum eſt malum ſuperbię. vt non angelum non alias vir-
tutes ſibi contrarias. ſed ipſū
deum aduerſarium habere mereat. No
tandum ſiquidem eſt. ꝙ nequaqꝫ dixe-
rit ſuper his qui ceteris ſunt vitijs inuo
luti quod habeant ſibi deum reſiſtentē.
id eſt caſtrimargis. fornicarijs. iracūdis
ſeu philargyris aduerſatur. ſed ſolis ſu
perbis. Illa nanqꝫ vitia vel in vnūquē-
qꝫ delinquētiū tantūmodo retorquēt.
vel in ſuos participes. id eſt in alios ho-
mines videntur admitti. hęc vero pro-
prie pertingit ad deum. ⁊ idcirco eū ſpe
cialiter digna eſt habere contrarium

Quemadmodum deus ſuperbiam diaboli virtute humilitatꝫ extinxerit. et diuerſa ſuper hoc teſtimonia. Ca. viij.

Ideoqꝫ vniuerſitatis creator et
medicus deus. cauſam princi-
piumqꝫ morborꝫ ſuperbiā eſſe
cognoſcens. contrarijs ſanare cōtraria
pcurauit. vt ea ſcꝫ que ꝑ ſuperbiam cor-
ruerant. ꝑ humilitatem reſurgerēt. Ille
nāqꝫ dicit In celum conſcendā. Hic di
cit. Humiliata eſt in terra aīa mea. Ille
dicit. Et ero ſimilis altiſſimo. Hic cū eſ
ſet in forma dei exinaniuit ſemetipm for-
mam ſerui accipiens. humiliauitqꝫ ſe fa
ctus obediens vſqꝫ ad mortem. Ille dic̄
Sup aſtra dei exaltabo ſolium meum.
Iſte dicit. Diſcite a me qꝛ mitis ſum et
humilis corde. Ille dicit. Neſcio dūm.
⁊ iſrael non dimittam. Iſte dicit. Si dix
ero quia non noui eum. ero ſimilis voƀ
mendax. ſed noui eum. ⁊ mandata eius
ſeruo. Ille dicit. Mea ſunt flumina. et
ego feci ea. Iſte dicit. Nō poſſū ego a
meipſo facere quicqꝫ. ſed pater meꝰ in me
manens ipſe facit opera. Ille dic̄. Mea
ſunt omīa regna mundi ⁊ gloria eorū. et
cui voluero do ea. Iſte cum diues eſſet
pauper effectus eſt. vt eiꝰ inopia nos di
uites redderemur. Ille dicit. Sicut col-
liguntur oua que derelicta ſunt. ſic vni
uerſam terrā ego congregaui. ⁊ nō fuit
qui moueret pennam ⁊ aperiret os et gan-
niret. Iſte dicit. Similis factus ſum pel
licano ſolitario. vigilaui ⁊ factus ſum ſi
cut paſſer ſolitarius in tecto. Ille dicit.
Exiccaui veſtigio pedum meoꝝ omēs ri
uos aggerum. Hic dicit. Nunquid nō
poſſum rogare patrem meum. ⁊ exhibe-
bit m̄ mō plus qꝫ duodecī milia legiōes
angelorū. Si ꝓncipalis ruinę cauſam ⁊
ſalutis nr̄ę fundamēta ꝓſpeximus a quo
⁊ q̄liter vel iſta iacta ſint. vel illa emerſe
rit. queādmodū deuitare tā atrocē mor
tem ſupbię debeamus. vel illiꝰ ruina vel
huius doceamur exemplo.

Quemadmodū nos quoqꝫ ſuperbiam ſuꝑare poſſimus C. ix

Itaqꝫ huīc nequiſſimi ſpiritus
laqueum taliter poterimus eua-
dere. ſi in ſingulis quibus ſen-
ſerimus nos virtutibus ꝓfeciſſe. illd apo
ſtolicum dixerimus. nō ego ſed gr̄a dei
mecum. et gratia dei ſum id quod ſum.

et deum eſſe qui operatur in nobis ⁊ velle ⁊ pficere p bona voluntate. dicente etiã ipſo auctore ſalutis noſtre. Qui manet in me ⁊ ego in eo. hic fert fructũ multũ. q̇a ſine me nihil poteſtis facere. Et niſi dñs edificauerit domũ. in vanum laborauerũt qui edificant eam. Niſi dñs cuſtodierit ciuitatem. fruſtra vigilãt qui cuſtodiũt eam. Et vanum eſt vobis ante lucem ſurgere. Quia non eſt volentꝭ neq; currentis. ſed miſerentis dei.

Q nemo poſſit perfectionem virtutum vel promiſſam beatitudinem ſuis tantum viribus obtinere Cap. x.

NUllius nanq; q̃uis volentꝭ et currẽtis tam idonea põt voluntas eſſe vel curſus. vt carne ſpiritui repugnante circũdatus valeat tantum pfectionis premium ⁊ palmam integritatis ac puritatis attingere. niſi fuerit diuina miſeratione ptectus. vt ad illud quod magnopere vult ⁊ quo currit puenire mereatur. Omne enim datũ bonum ⁊ omne donum pfectum deſurſum eſt. deſcendens a patre luminum. Quid enim habes quod nõ accepiſti? Quod ſi accepiſti. quid gloriaris quaſi non acceperis?

Exemplum latronis ſiue dauid vel vocatiõis noſtre ad dei gratiam demonſtrandã. Cap. xi.

SI enim vel illum latronem ob vnam cõfeſſionem introductũ in paradiſum recordemũ. intelligimus eum non curſus ſui merito tantã beatitudinem conſecutum. ſed dono dei miſerentis indeptũ. Vel ſi reminiſcamũ dauid regis dno tam grauia tamq; immania crimina vno penitudinis ſmone deleta. nec hic videmus ad indulgẽtiam tanti criminis obtinẽdam laboris equiparaſſe merita. ſed dei gratiam ſupabũdaſſe. q̇ vere penitudinis occaſione accepta tantã peccatoꝝ materiã ſub vnius ꝟbi plena ꝯfeſſione cõſumpſit. Principium q̇z diſcutientes vocationis ac ſalutꝭ humane. quã nõ ex nobis nec ex opibꝫ nr̃is ſm apl̃m. ſed dei ſumus dono gratiaq; ſaluati. liquido poterimus aduertere quẽadmodum pfectionis ſumma non volẽtis neq; currentis. ſed miſerẽtis eſt dei. qui nequaq̃ laboꝝ vel curſus noſtri merito compenſante vitioꝝ nos facit eſſe victores. nec equiparante noſtre voluntatꝭ induſtria. tam arduum integritatꝭ culmen ſubiugata qua vtimur carne conſcendere. Nulla ſiq̇dem corporis huiꝰ afflictio nullaq; cordis contritio ad capeſſendã veram illam interiorꝭ hoĩs caſtitatẽ poteſt eſſe cõdigna. vt tantam puritatꝭ virtutem angelis ſolis ingenitã. celiq; ꝟnaculam. nudo humano labore. id eſt ſine adiutorio dei valeat obtinere. q̇a totius bonitatis effectus ab illiꝰ pfluit gr̃ia. q̇ tantam pꝑennitatem beatitudinis ⁊ immenſitatem glorie. exigue voluntati breuiq; ac paruo curſui noſtro. multiplicata largitate donauit.

Q nullus ſit labor qui poſſit repromiſſe beatitudini compari. Cap. xii.

OMnis enim longeuitas vite pñtis. cum ad illam future glorie pꝑennitatem reſpexerꝭ euaneſcit. ⁊ dolores cũcti cõtemplatiõe illiꝰ immenſe beatitudinis effugant. atq; vt fumus ad nihil extenuati liqueſcunt. et nuſq̃ vt fauilla comparent

Traditio ſeniorũ de conſequẽda puritate. Cap. xiii.

QUapropter iam tpꝰ eſt. vt ipſis q̇bus tradunt ꝟbis patꝝ ſniam pferamus eoꝝ. ſcꝫ q̇ viam perfectionis ⁊ qualitatẽ eius nõ ꝟborum iactantia depinxerunt. ſed potiꝰ re ⁊ ope ac ꝟtute ſpũs poſſidentes. experimentꝭ eam ppꝛijs ⁊ exemplis certiſſimis tradiderũt. Aiunt itaq; nõ poſſe ad purũ quẽpiam carnalibꝫ vitijs emũdari. niſi vniuerſum laborẽ ſuũ atq; conatũ ad tãte pfectiõis finẽ intellexerit nõ poſſe ſufficere. nec eam niſi miſeratiõe dei ⁊ adiutorio cõphẽdi nõ tã tradẽtꝭ inſtitutiõe q̃ affectu atq;

ꝟtute ⁊ experimentꝗ ꝓpꝛijs eruditꝰ agno-
ſcat Ad capeſſenda nanqꝫ tam magnifi
ca tamqꝫ pcelſa puritatꝗ ⁊ integritatꝗ p̄-
mia. q̄ꝫtuſtibet ieiunioꝛum vigiliarum le
ctionis ⁊ ſolitudinis ac remotiōis laboꝛ
fuerit impenſus. cōdignus eſſe nō potit
q̄ hec induſtrie ſue merito vel laborꝗ obti
neat. Nunq̄ꝫ eni diuinū munꝰ laboꝛ p-
pꝛius humana ꝺe cōpenſabit induſtria.
niſi deſideranti diuina fuerit miſeratiōe
conceſſum. **Qꝫ adiutoriū dei labo
rantibus tribuatur. Ca. xiiij.**

Ec hoc dico ut hūanos cona-
tus euacuās ab induſtria ⁊ la-
boꝛis intentione quēq̄ꝫ reuoca-
re contendam. Sed plane ꝯſtantiſſime
non mea ſꝫ ſenioꝝ ſnīa definio. pfectiōꝫ
q̄dez ſine his omnino capi nō poſſe. his
aūt ſolis ſine gratia dei poſſe eā a nemīe
cōſummari. Ut enim dicimꝰ conatꝰ hu
manos appꝛehēdere eā p ſeipos ſine ad-
iutoꝛio dei nō poſſe. ita ꝓnunciamꝰ labo
rantibꝫ tm̄ ac deſudantibꝫ miſericoꝛdiā
dei gr̄tiamqꝫ conferri. ⁊ ut ꝟbis aplī lo-
quar volentibus ⁊ currentibꝫ imparti-
ri. ſm illud qꝺ etiam in pſalmo octogeſi
mooctauo ex pſona dei cantat̄: Poſui
adiutoꝛiū in potente. ⁊ exaltaui electum
de plebe mea. Dicimꝰ eni ſm ſaluatoꝛis
ſnīam dari q̄dem petentibꝫ. ⁊ apiri pul-
ſantibꝫ. ⁊ a querentibꝫ inueniri. ſed peti-
tionē ⁊ inquiſitionē ⁊ pulſationē nr̄am
nō eſſe condignā. niſi miſericoꝛdia dei
id qꝺ petimus dederit. vel aperuerit qꝺ
pulſamus. vel illud qꝺ querimꝰ fecerit ī
ueniri. Preſto eſt nāqꝫ occaſione ſibi tā
tummō a nobis bone voluntatis obla-
ta. ad hec omīa conferenda. Amplꝰ enī
ille q̄ꝫ nos pfectionē ſalutemqꝫ noſtram
deſiderat et expectat. Et in tm̄ beatus da
uid ꝓuentū ſui operis ac laboꝛis ꝓpꝛia
tm̄ induſtria nō poſſe nouerat obtineri.
ut a dn̄o ꝓmereri directionē ſuoꝝ opeꝝ
iterata pce depoſceret dicens. Et opera
manuū nr̄arum dirige ſup nos. ⁊ opus
manuum noſtrarum dirige. Et rurſum
Confirma hoc deus qꝺ operatꝰ es ī nob

**A quibus perfectionis viaꝫ di
ſcere debeamus. Cap. xv.**

Ideo qꝫ ſi ad veram conſumma
tionem virtutum volumꝰ effe-
ctu ⁊ opere peruenire. illis debe-
mus acquieſcere magiſtris ac ducibus.
qui hanc non vaniloqua diſputatione
ſomniantes. ſed re atqꝫ experimentis ap-
prehendētes nos quoqꝫ docere atqꝫ ad
eam dirigere ſimiliter poſſunt. ⁊ viā quē
admodum perueniamus ad eaꝫ certiſſi
mo tramite demonſtrare. quiqꝫ ad hanc
fide ſe potius perueniſſe q̄ꝫ laboꝛum me-
rito teſtabantur. Quibus etiam hoc pre
cipuum ſui coꝛdis acquiſita puritas cō
ferebat. ut magis magiſqꝫ ſe depmi pec-
catis agnoſcerent. Tanta nanqꝫ ī eis de
lictoꝛum compunctio per dies ſingulos
augebatur. quanta puritas animi pro-
feciſſet. Trahebantqꝫ iugiter intimo coꝛ
de ſuſpiria. eo q ſemetipſos ſentirēt ne-
quaq̄ꝫ poſſe delictoꝛum neuos ac macu-
las deuitare. que eis per multiplices co-
gitationum minutias ingerebantur Et
idcirco future vite. ſtipendia nō operūꝫ
ſperare ſe merito. ſed miſericoꝛdia domi-
ni proclamabāt. nihil ſibi de tanta circū
ſpectione coꝛdis alioꝛum compatiōe do
nātes. quippe qui hanc ipam non ſue in-
duſtrie ſed diuine gratie aſcribebāt. nec
blandientes ſibi de inferioꝛum ac tepi-
doꝛum negligentia. ſed contemplatione
potius illoꝛuꝫ quos vere peccato carere.
atqꝫ in regno celoꝛum iam eterna beati-
tudine perfrui nouerant. humilitatē per
petuā conquirebant. atqꝫ ita conſidera
tione hac ⁊ elationis ruinam pariter de-
clinabant. ⁊ quo tenderēt vel quod do-
lerent ſemper inueniebant. intelligentes
ſemetipſos ad illam puritatem coꝛdis
quam cupiunt. obſiſtēte carnis ſarcina
peruenire non poſſe.

**Non poſſe nos ſine miſericoꝛ
dia et inſpiratione dei ad ipſuꝫ
laboꝛem obtinende perfectio-
nis accedere.
Cap. xvi.**

Bitur ſcđm traditiones ⁊ inſti
tutiones eorū ſic ad eaꝫ feſtina
re debem⁹ ieiunijs· vigilijs· ora
tionibus. cōtritiōi cordis ⁊ corpori ope
ram dantes. ne hec omnia morbo hoc in
flante euacuemus· Non ſolū nāqꝫ ipaꝫ
perfectionē ꝫ oportet credere noſtra indu
ſtria nos vel labore noſtro poſſidere non
poſſe. ſed ne h̄ ipā q̇dē ꝫ que illius exerce
mus obtētu· id eſt labores conatuſqꝫ no
ſtros ac ſtudia· ſine diuine protectionis.
auxilio· inſpiratiōiſqꝫ ei⁹ ⁊ caſtigationiſ
atqꝫ exhortationis gratia poſſe perficere·
quā ſcꝫ cordibus nr̄is vel p aliū ſolet vl
p ſemetipm̄ nos viſitās clemēt infūdere

Teſtimonia diuerſa quibus euidenter oſtenditur nihil poſ ſe nos quod ad ſalutem noſtrā pertinet ſine adiutorio dei per ficere Cap̄. xvij.

Poſtremo inſtruat auctor ſalutꝫ
noſtre quid nos oporteat in ſin
gulis quibuſqꝫ q̄ gerimus· nō
modo ſentire ſed etiā confiteri. Nō poſ
ſum ego inq̇t a meip̄o facere quicqꝫ· pa
ter autem in me manens ip̄e facit opera.
Ille ex perſona hoīs aſſumpti dic̄. ni
hil a ſemetip̄o poſſe ſe facere· ⁊ nos cinis
⁊ terra in his que ad noſtram ſalutē per
tinent arbitramur nos adiutorio domi
ni non egere: Diſcamus itaqꝫ ⁊ nos per
ſingula noſtrā ſimul infirmitatē ⁊ illius
adiutoria ſentiētes quotidie ꝓclamare
cum ſanctis. Impulſus ꝟſatus ſum vt
caderem· ⁊ dn̄s ſuſcepit me· Fortitudo
mea et laudatio mea dn̄s· ⁊ fact⁹ eſt m̄ i
ſalutem. Et niſi quia dominus adiuuit
me· paulominūs habitauerat in īferno
anima mea. Si dicebam motus eſt pes
meus· miſericordia tua dn̄e adiuuabat
me. Scđm multitudinem dolorū meoꝝ
in corde meo. conſolationes tue letifica
uerunt aīam meā. Videntes etiā cor no
ſtrum in timore dn̄i ⁊ patientia roborari
dicamus. Et factus eſt dn̄s firmamētū
meū. ⁊ eduxit me in latitudine. Scietiaꝫ
quoqꝫ pfectu operum intelligentes nob
augeri. dicamus Qm̄ tu illumīas lucer
nam meam dn̄e· de⁹ meus illumīa tene
bras meas. Quoniā in te eripiar a tem
ptatione. ⁊ in deo meo trāſgrediar muꝝ
Dein ſentientes etiā noſmetipſos forti
tudinem tolerantie conquiſiſſe· ⁊ ī ſemi
ta virtutum facilius ac ſine labore diri
gi· dicamus. Deus qui precingis me ꝟ
tute· ⁊ poſuiſti immaculatam viā meaꝫ.
Qui perficis pedes meos tanqꝫ cerui· et
ſup excelſa ſtatuens me. Qui doces ma
nus meas ad p̄lium. Conſecuti etiā diſ
cretionem p quam roborari poſſim⁹ ad
uerſarios noſtros elidere· proclamemus
ad deū Diſciplina tua correxit me ī finē·
⁊ diſciplina tua ip̄a me docebit. Dilata
ſti greſſus meos ſubtus me· ⁊ nō ſunt in
firmata veſtigia mea Et quia taliter ſuꝫ
roboratus ſcientia tua atqꝫ virtute· infe
ram confidenter ea que ſequūtur· ⁊ dicā
Perſequar inimicos meos· ⁊ comp̄hen
dam illos. ⁊ non conuertar donec defici
ant. Conteram illos nec poterunt ſtare·
cadent ſubtus pedes meos. Rurſum in
firmitatis noſtre memores nec poſſe nos
tam acerbos vitiorū hoſtes fragili carne
circūdatos ſine illius adiutorio ſupare·
dicamus. In te inimicos noſtros venti
labimus cornu. ⁊ in nomine tuo ſperne
mus inſurgentes in nobis. Non enī in
arcu meo ſperabo· et gladius me⁹ nō ſal
uabit me· Saluaſti enī nos de affligen
tibus nos: ⁊ odientes nos confudiſti.
Sꝫ etiā precinxiſti me ꝟtute ad belluꝫ· ⁊
ſupplātaſti oēs īſurgētes in me ſubt⁹ me
Et inimicos meos dediſti mihi dorſum.
⁊ odientes me diſperdidiſti. Sed nec ar
mis nr̄is poſſe nos vincere cogitātes· di
cam⁹. App̄hende arma ⁊ ſcutū· ⁊ exurge
in adiutoriū m̄. Effunde frameā· ⁊ ꝯclu
de adu̇ſ⁹ eos q̇ pſequunt̄ me. dic aīe mee
ſal⁹ tua ego ſum Et poſuiſti vt arcū ereū
brachia mea· ⁊ dediſti m̄ ꝓtectiōꝫ ſalutꝫ
tue· ⁊ dext̄a tua ſuſcepit me Qꝛ nec p̄res
nr̄i in gladio ſuo poſſederūt terram· ⁊ bra
chiū eoꝝ nō ſaluauit eos· ſꝫ dext̄a tua et
brachiū tuum ⁊ illumīatio vultus tui·

quoniã complacuiſti in eis. Poſtremo
vniuerſa beneficia eius cum gratiarum
actione mente ſollicita pluſtrantes. ſup
his omnibus quod vel pugnauim⁹. vel
illuminationem ſciẽtię vel diſciplinam
diſcretionis ab eo conſecuti ſumus. vel
quod ſuis nos armis inſtruxit. ⁊ virtutꝫ
cingulo cõmuniuit. vel q̃d inimicorum
noſtrorũ nobis ꝓbuit dorſum. ⁊ tribuit
ꝟtutẽ cõminuendi eos vt puluerẽ añ fa
ciez venti. intimo cordis affectu clame⁹
ad eum. Diligam te domĩe virtus mea.
dñs firmamentum meũ ⁊ refugiũ meum
et liberator me⁹. de⁹ me⁹ adiutor meus et
ſperabo in eum. protector meus et cor
nu ſalutis meę ⁊ ſuſceptor meus. lau
dans inuocabo dominuꝫ. ⁊ ab inimicis
meis ſaluus ero.

Q non ſolum in naturali con ditione. ſed etiam in quotidia na diſpenſatiõe dei gratia mu niamur.

Cap. xviij.

Non ſolum pro his ei gratias re
ferentes quod vel rationabiles
nos condidit. vel liberi arbitrij
poteſtate donauit. vel baptiſmi largitus
eſt gratiam. vel ſcientiam legis adiutori
umqꝫ conceſſit. ſed etiaꝫ ꝓ his quę erga
nos quotidiana eius ꝓuidentia cõferũ
tur. q̃d ſcꝫ ab aduerſariorũ nos inſidijs
liberat. q̃d cooperatur nobis vt carnis
vitia ſuperare poſſimus. q̃d a periculꝭ nos
etiam ignorãtes protegit. q̃d a lapſu pec
cati communit. q̃ adiuuat nos ⁊ illumi
nat vt ipm adiutoriũ nrm q̃d nõ aliud q̃
dam interpretari volũt q̃ꝫ legem intelli
gere ⁊ agnoſcere valeamus. q̃ pro negli
gentijs delictiſqꝫ noſtris eius inſpiratio
ne latenter compungimur. q̃d dignatio
ne ei⁹ viſitati ſaluberrime caſtigamur.
q̃d ab eo nonnunq̃ꝫ etiaꝫ inuiti trahim̃
ad ſalutem. poſtremo q̃ ipſum liberum
arbitrium noſtrum q̃d procliui⁹ fertur
ad vitia ad meliorem dirigit frugem. et
ad virtutum viam inſtigationis ſuę vi
ſitatione contorquet

Q hec fides ab antiquis patri bus ſit tradita de gratia dei

Cap. xix.

Hec eſt ꝓprie erga deum humili
tas. hec eſt antiquiſſimoruꝫ pa
trum ſincera fides. quę penes
ſucceſſores eorum intemerata nunc uſqꝫ
perdurat. Cui fidei virtutes apoſtolice
quę ſepenumero p eos manifeſtate ſunt.
non ſolum apud nos ſed etiam apud in
fideles ⁊ incredulos. indubitatum teſti
monium reddũt. Qui ſimplicem piſca
torum fidem in corde ſimplici retinẽtes.
non eaꝫ ſilogiſmis dialeticis ⁊ tulliana
facundia ſpiritu conceperẽ mundano. ſꝫ
experimento vitę ſincerę. actuqꝫ puriſ
ſimo. correctione quoqꝫ vitiorum. et (vt
verius dixerim) in ipa perfectionis ineſſe
naturam oculatis indicijs deprehende
runt. ſine qua nec pietas ĩ deum. nec pur
gatio vitiorũ. nec emendatio moruꝫ. nec
ꝟtutum conſummatio poterit appꝛehẽdi.

De eo qui ꝑpter blaſphemiam traditus eſt immundiſſimo ſpi ritui

Cap. xx.

Oui quendam de fratrum nu
mero queꝫ vtinã minime ſciſſẽ.
ſiquidem poſt hec ordinis mei
gradu ſe paſſus eſt pregrauari. qui ꝓba
tiſſimo cuidaꝫ ſenum vitio carnis ſemet
ipm grauiſſimo confeſſus eſt impugna
ri. nam contra vſum naturę deſiderio
patiendi magis q̃ꝫ inferendi ignominiã
intolerabili eſtu libidinis vrebatur. tũ
illum vt ſpiritalem verumqꝫ medicũ in
teriorem cauſam morbi huius ⁊ originẽ
protinus peruidiſſe. Qui grauiter ſuſpi
rans. nequaq̃ꝫ ait tam neq̃ꝫ ſpiritui tra
di te domin⁹ ꝑmiſiſſet. niſi aliquid blaſ
phemaſſes in eum. Quo ille comperto.
confeſtim procidit ad pedes eius in ter
ram. ſummaqꝫ admiratione perculſus.
tanq̃ꝫ a deo cernens archana ſui pecto
ris patefacta. confeſſus eſt in dei ſe filiuꝫ
cogitatiõe ĩpia blaſphemaſſe. Vñ ꝑſpi
cuum eſt eũ qui ſupbię ſpũ poſſidet. vel
q̃ ĩ deũ blaſphem⁹ exiſtit. tãq̃ꝫ q̃ irroget

illi iniuriam a quo puritatis ſperanda ſunt dona ꝑfectionis integritate priua- ri. ⁊ ſanctificationem caſtimonie nō me- reri.

Exemplū ioas regis iude quo oſtenditur quid propter ſuperbiam meruerit

Cap̄. xxi.

exemplū

LEgimus tale aliquid in paralipomenon libro. Joas enim rex iuda ſeptē ānoꝝ ab ioiada pō- tifice aſcitus in regnum. atq; in omnib⁊ quoad uixit memoratus pōtifex teſtimonio ſcripture laudatus eſt. De quo poſt obitū ioiade audi quid ſcriptura commemorat. ⁊ quemadmodum elatus ſu- perbia ignominioſe fuerit traditus paſ- ſioni. Poſtq; aūt obijt ioiada · ingreſſi ſunt p̄ncipes iuda · ⁊ adorauerunt regem Qui delinitus obſequijs eorum acquie uit · ⁊ dereliquerunt templū dn̄i dei pa- trum ſuorū. ſeruieruntq; lucis ⁊ ſculpti- libus · ⁊ facta eſt ira magna cōtra iudā ⁊ hieruſalem ꝓpter h̄ peccatum. Et poſt pauca. Cumq; euolutus eſſet annus aſ- cendit contra eum exercitus ſyrie · ueitq; in iudam ⁊ hieruſalem. ⁊ interfec̄ cūctos p̄ncipes populi. atq; vniūſam predā mi ſerunt regi damaſcum. Et certe cū pmo- dicus veniſſet numerus ſyrorū · tradidit dn̄s in manib⁊ eorū infinitam multitu dinem · eo ꝙ dereliquiſſent dn̄m deū pa- trum ſuorū. Jn ioas quoq; ignominio- ſa exercuere iudicia · ⁊ abeuntes dimiſerūt eum in languoribus magnis. Uides q; flagitioſis ac ſordidis paſſionibus tra di mereatur ſuperbia: Qui enim elatus arrogantia vt deum ſe paſſus eſt adora ri · traditur ſꝫm apl̄um in paſſiones igno minie ⁊ in repbū ſenſum · vt patiat̄ ea q̄ non cōuenit. Et q̈ dicente ſcriptura · im mundus eſt apō deū oīs q̄ exaltat cor ſuū · iſte q̄ tumida cordis elatōe inflat⁹ eſt · turpiſſime cōfuſioni tradit̄ deluden dus · vt humiliat⁹ talit̄ ſentiret ſemetip ſum eſſe vel immūdicia carnis ⁊ cōſcia impure paſſionis immundū · qꝺ animi ſui noluerat elatione ſentire · ⁊ vt carnis ignominioſa contagio patefaceret imū diciā cordis eius occultā quā ſuperbie malo contraxerat · ac manifeſta pollutione corporis ſui ꝓbaret̄ impurus · qui per elationem ſpūs factum ſe non ſentiebat immundum

Omnem aīam ſupbam ſubdi ſpiritalibus nequitijs illudendam. Cap̄. xxij.

QUibus manifeſte ꝓbatur oēm animam q̄ ſupbie fuerit tumore poſſeſſa · intellectualib⁊ ſyris id eſt nequitijs ſpiritalib⁊ tradi · eamq; paſſionibus carnis inuolui · vt ſaltem vitijs humiliata terrenis. immundā ſe carnaliter pollutamq; cognoſcat. que tempore mētis erecta immundam ſe in cōſpectu dei ꝑ elationem cordis effectā intelligere ante non potuit · quo vel ſic humiliat⁹ quis a p̄ſtino tēpore diſcedat · ⁊ ignominia carnaliū paſſionū deiectus atq; ꝯfuſus · ad ſpiritalē feruorē deinceps ſemet- ipſum ardentius conferre feſtinet.

Q ꝑfectio attingi niſi humilitatis virtute non poſſit. Ca. xxiij.

EUident̄ itaq; mōſtrat̄ nō poſ- ſe quēq; ꝑfectionis finem ac puritatis attingere niſi ꝑ hūilitatem verā. quā p̄mitus fratrib⁊ reddens · deo q̄ʒ in penetrabilib⁊ cordis exhibeat · credens ſine ꝓtectione eius atq; auxilio ꝑ ſingula ſibi momēta delato perfectionē quam cupit ⁊ ad quam magnopere currit ſe penitus obtinere non poſſe

Quos ſpiritalis ſupbia pulſet quoſq; carnalis. Cap̄. xxiiij.

HActenus de ſpiritali ſupbia q̄ dixim⁹ ꝑfectos quoſq; pulſari · quantū tenuitas ingenij nr̄i ꝓ- ualuit donante deo dixiſſe ſufficiat Qꝺ ſupbie genus non multis cognitum nec expertū eſt · q̈ nec plures ſtudēt ꝑfectam cordis apphēdere puritatē · vt ad hos ꝑlioꝝ ḡdus valeāt ꝑuenire · nec p̄cedentiū vitioꝝ quoꝝ in ſingul̄ libell̄ naturā pariter remediaq; premiſimus · ꝓcurat̄

vlla purgatio. Sed illos ſolummodo pulſare ſolet. q̄ deuictis ſuperiorib9 vitijs iam ꝑpemodum ſunt in ꝟtutuꝫ culmine collocati. Quos q2 lapſu carnali ſubtiliſſimus hoſtis ſupare non quiuit. ſpiritali ruina deijcere ac ſupplantare conatur ꝑ hanc illos vniuerſis veteruꝫ ſtipendiorum meritis multo labore queſitꝭ ſpoliare contendens Ceterū nos qui adhuc terrenis ſumus paſſionib9 inuoluti nequaq̄ꝫ hoc modo temptare dignatur· ſed craſſiore et vt ita dixerim carnali elatiōe ſupplātat. Et idcirco de hac quoqꝫ qua maxime nos ſeu noſtrę menſurę homines ac precipue iuniorū vel incipientium mentes piclitari ſolent· neceſſariuꝫ reor ſm ꝑmiſſionem nr̄am pauca depromere.

Deſcriptio carnalis ſuperbię vel quę mala in monachi mēte parturiat·

Cap̄. xxv.

Hec igitur quā diximus carnal' ſupbia· cum tepido ac male arrepto renunciationis pncipio ī monachi reſederit mente. de priſtino ac ſeculari eum tumore ad veraꝫ chriſti humilitatem deſcendere nō pmittens· pmū inobedientē eum reddit ⁊ aſperū· deinde mitem atqꝫ affabilem eſſe non patitur· equalem q̄ꝫ fratrib9 fieri cōmunēqꝫ non ſinit· nec ſm dei ac ſaluatoris nr̄i mādatum ſpoliari terrenis opib9 nudariqꝫ cōcedit. et cuꝫ renūciatio nihil aliud ſit. niſi mortificationis et crucis indicium· nec valeat alijs inchoari vel conſurgere fundamentꝭ· q̄ꝫ vt ſe non ſolū actib9 huius mundi ſpiritalit' non erit in teremptum: verumetiam corporalit' quotidie credat eſſe moriturum· econtrario facit eum vitam ſperare longeuam. infirmitates pro ponit ei. ꝓlixas ⁊ multas· confuſionē q̄ꝫ incutit ac pudorem· ſi nudus effect9 alienis ⁊ nō ꝓprijs facultatibus cepit ſuſtētari. perſuadet etiaꝫ multo eſſe meli9 victum indumentumqꝫ ſibi ſua potius q̄ꝫ aliena ſubſtantia miniſtrari. ſcd'm illud ſcilicet· quòd quemadmodū dictum ſit tali habitudīe ac tēpore cordis obtuſi. ne intelligere quidem aliquādo potuerunt· Beatius eſt magis dare q̄ꝫ accipere·

Qm male fundatus quis ad deteriorem ſtatum quotidie prolabatur

Cap̄. xxvi.

Taliꝫ igit' diffidentia mentis obſeſſi· ⁊ a ſcintilla fidei qua viſi fuerant in primordijs ſuę conuerſionis accenſi. diabolica infidelitate reuocati· incipiūt pecunias quas anͣ diſpgere ceperant diligētius cuſtodire. ⁊ eas velut qui ſemel ꝓfligatas vlterius repararare non poſſint· auaricia vehementiore cōſeruant· ſeu q̄d eſt deterius ea q̄ prius abiecerant rēſumētes· vel certe q̄d eſt tertium ac teterrimum nequitię genus quę nec anͣ quidem poſſederant congregantes. nihil amplius egreſſi e ſeculo q̄ꝫ nomē acquiſiſſe tantummō ac vocabulū mōachi ꝓꝓbāt. Sup hec igit' initia male vitioſeqꝫ fundata neceſſe eſt vt vniūſa deinceps vitiorū ſtructura conſurgat. nec quicq̄ꝫ ſupponi peſſimis valeat fūdamētis· niſi q̄d miſerabileꝫ aīam ruina lugubriore ꝓſternat.

Expoſitio vitiorū q̄ ꝑ morbū ſupbię generantur

L. xxvij.

Talib9 ſiqdem mēs paſſionibus obdurata· atqꝫ a deteſtabili tēpore incipiens· neceſſe eſt vt ī deterius quotidie proficiat· ⁊ reliquaꝫ q̄ꝫ vitam ſuam deformiore fine concludat. dumqꝫ cupiditatibus priſtinis oblectatur. ac ſm aplm ſacrilega philargyria vincit'· ita eodem ꝓnūciāte de illa. ⁊ philargyria q̄ eſt ſimulacrorū ſeruitus. ⁊ iterū· radix enī inquit omniuꝫ malorum eſt philargyria· nunq̄ꝫ poſſit in corde ſuo humilitatem chriſti ſimplicem veramqꝫ ſuſcipere· cum vel de nobilitate natalium gloriatur· vel inflatur de ſeculi quā corpore non mente deſeruit dignitate· vl' pecunijs q̄s ad ruinā ſuā retētat extollit'· ꝑ quę iaꝫ nō mōaſterij iugū ſuſtinere contentus eſt· non ſenioris vlli9 inſtitui diſciplina. Quiſqꝫ enim ſuper-

bię morbo fuerit occupat⁹·nõ ſolũ nullã
ſubiectionis aut obedientie regulam cu
ſtodire dignat᷑. verum ne ipſam auribus
quidem ſuis doctrinam pfectiõis admit
tit. tantumqꝫ concreſcit in corde eius ſpi
ritalis ꝟbi faſtidiũ· vt cũ forte talis fue
rit oborta collatio· vno ĩ loco ſtare neſci
at eius obtutus· ſed huc illucqꝫ ſtupid⁹
circũferatur intuitus. alioꝛſum ⁊ in obli
quum q̃ꝫ moris eſt oculi defigant᷑. Pro
ſuſpirijs enim ſalutaribus ſputa de ſic⸗
co gutture contrahunt᷑. excreationes eti
am ſine vlla interpellatione flegmatꝗ ꝓ⸗
uocant᷑. digiti ludunt ⁊ in moduꝫ quid
dam ſcribentis volitant atqꝫ depingũt.
et ita huc atqꝫ illuc vniuerſa membra
corporis commouent᷑· vt dum ſpiritalis
agitatur collatio· totum ſe vel ſcatenti⸗
bus ꝟmibus vel acutiſſimis ſudibꝫ cre
dat inſidere. ⁊ quicq̇d ſimplex collatio
ad edificationem ꝓtulerit audientiũ· ob
ſuã ſuggillationem eſtimet eſſe prolatũ.
Totoqꝫ tempore quo ſpiritalis vitę exa⸗
minatio ventilatur ſuis ſuſpitionibꝫ oc
cupatus· nõ quid exinde ad profectum
ſuum capere debeat aucupatur· ſꝫ cau⸗
ſas cur vnumquodqꝫ ſit dictũ ſollicita
mente perquirit. vel quid eis poſſit obij⸗
cere tacita intra ſe cordis volutatiõe cõ⸗
iectat· vt nihil ex his quę ſaluberrĩe ſunt
digeſta penitus apprehendere aut in ali
quo valeat emendari. Et ita fit vt nõ ſo⸗
lum in nullo ei proficiat collatio ſpirita
lis· verum etiaꝫ damnoſa magis exiſtat.
efficiaturqꝫ cauſa maioris peccati. Dũ
enim ꝓ conſcientia ſua totum contra ſe
ſuſpicatur eſſe ꝓlatum· vehementiore cor
dis obſtinatione duratur· ire q̊ꝫ ſtimul᷑
acrius inſtigatur. Deinde poſt hec excel⸗
ſa vox· ſermo rigidus. amara ⁊ turbulẽ
ta reſponſio· ĩceſſus erectus ac mobilis·
lingua facilis. procax loquela. nec vnq̃ꝫ
taciturnitatꝗ amica· niſi cum contra fra⸗
trem rancorẽ quẽdã in ſuo corde ꝯcepe⸗
rit· fitqꝫ ſilentium eius non cõpunctiõis
nec humilitatis vllius. ſed ſuꝑbię ⁊ indi
gnationis indicium. ita vt quid in eo de

teſtabili⁹ ſit haud facile diſcernat᷑· vtrũ
diffuſa illa petulanſqꝫ leticia· an dire h̃
virulentaqꝫ ſerietas. In illa nanqꝫ h̃mo
non oportunus· riſus leuis ac fatuus. ef⸗
frenata ac ĩdiſciplĩata cordis elatio· in
iſta vero ira pleuum virulentũqꝫ ſilẽtiũ.
⁊ qđ ob hoc tm̃ concipitur· vt aduerſus
fratrem rancor taciturnitate ſeruatus ꝓ
telari diutius poſſit· non vt ex eo virtus
humilitatis ac patientię ꝓbeatur. Et cũ
ipſe tumore poſſeſſus facile cunctis triſti⸗
cias inferat· atqꝫ ad ſatiſſactionem leſi
fratris ſemetipſum ſubmittere dedigne
tur· etiam ab illo ſibimet oblatã reſpuit
atqꝫ contemnit. Et non ſoluꝫ nulla fra
tris ſatiſfactione compungit᷑ atqꝫ molli
tur. verumetiaꝫ cur ab eo ſit in humilita
te preuentus grauius indignat᷑· Fitqꝫ
ei ſalutaris humilitas ac ſatiſſactio. quę
ſinẽ diabolicis intentationibus ſolet in⸗
ferre· cauſa vehementioris incendij.

De fratris cuiuſdam ſuperbia. Cap̃. xxviij.

Audiui in hac dumtaxat regio
ne. qđ horret pudetqꝫ reuolue⸗
re· quẽdam iunior cũ a ſuo in⸗
creparet᷑ abbate· cur humilitatẽ quaꝫ re
nuncians ꝑ modico tempe retentaret· ce
piſſet excedere· ac diabolica inflari ſuper
bia· ſumma ꝯtumacia reſpondiſſe. Nũ⸗
quid ob hoc memetipſꝫ humiliaui ꝓ tpe·
vt ſꝑ ſubditus ſim. Ad qđ eius tã effre
natum ſceleſtumqꝫ reſponſum· ita eſt ſe⸗
nior obſtupefactus· omiſſqꝫ eius interce⸗
ptus eſt ſermo· velut q̇ ab illo ipſo antiq̊
lucifero ꝟba hec ꝓlata non ab hoĩe ꝑce⸗
piſſet· vt nullã vocem aduſus tantã ꝓt⸗
uiam de ore ſuo prorſus emittere niſi ge
mitus· de corde tantũmodo ac ſuſpiria
potuerit· illud ſolum tacitus intra ſe⸗
metipſm voluẽs qđ de dño nr̃o ſaluato
re dr̃. qui cum in forma dei eſſꝫ· humilia
uit ſe fact⁹ obediens· nõ vt ille ait diabo⸗
lico ſpũ ac tumore poſſeſſus. ꝓ tempe· ſꝫ
vſqꝫ ad mortem.

Indicia quibus ſuperbia carnalis aĩę inesse cognoſcitur. Cap̃. xxix.

Et vt breuius eā que dicta ſūt de hoc ſupbie genere perſtrigamus. quedam ſigna eiꝰ inquantum poſſumus colligentes. vt his qui de perfectione ſitiunt tendiri. quodammō characteres eiꝰ de exterioris hoīs motibus exꝓmamus. neceſſariū puto pauca eadem replicari. vt compēdioſius agnoſcamus qbus eā diſcernere ac dep̄hēdere valeamꝰ indicijs. quo nudate atqꝫ in ſupficiem ꝓducte paſſionis huius radices ⁊ oculatim dep̄hēnſe atqꝫ ꝓſpecte. vel conuelli facilius valeant vel vitari. Tunc enī poterit peſtifer morbꝰ ad integrum declinari. cū contra ipſius pnicioſos eſtus ⁊ impetus noxios non ſera obſeruantia cū iam dominanꝭ aſſumitꝭ. ſed cū precedentes eiꝰ (vt ita dixerim) lineas agnoſcētes ꝓuida cum ſagacitꝫ diſcretione precurrimus. De exterioris nanqꝫ ſicut prediximus hoīs motu. interiorꝭ ſtatus agnoſcitꝭ. His igitꝭ indicijs carnalis iſta quā prefati ſumus ſupbia declaratꝭ. Ineſt p̄mitus in loquela eius clamor. ī taciturnitate amaritudo. excelſus ⁊ effuſus in leticia riſus. irrationabilis in ſerietate triſticia. in reſponſione rancor. facilitas in ſermone. verba paſſim ſine vlla cordis grauitate erumpentia. Expers patiētie eſt. charitatis aliena. audax ad ꝯtumelias irrogandas. ad tolerandas puſillanimis. ad obediendum difficilis niſi in quo eam deſiderium ſuū ⁊ voluntaſqꝫ ꝯuenerit. ad recipiendam exhortationem implacabilis. ad reſecandas voluntates ſuas infirma. ad ſuccūbendum alienis duriſſima. ſpqꝫ ſuas diffinitōes ſtatuere contendens. ipſa vero nequaqꝫ cedere alterius acquieſcens. et ita fit vt etiā incapax cōſilij ſalubris effecta. ī oībus ſuo potiꝰ qꝫ ſeniorꝫ credat iudicio.

Tepefactus quis per ſupbiā alijs quoqꝫ preeſſe deſideret.

Cap. xxx.

Quibus deſcēſiuꝫ gradibus is quē ſemel poſſidet deuolutus iam ipſam diſciplinā cenobij ꝓhorreſcit. ac veluti qui fratrum cōſortio de perfectione retrahatur. ac de bono patientie atqꝫ humilitatis aliorum vitio ⁊ impedimento reuocetur. habitationē ſolitarie vite deſiderat. ſeu certe velut plures alios lucraturus conſtruere monaſterium. ⁊ quos docere atqꝫ inſtituere debeat cōgregare feſtinat. ex diſcipulo necqꝫ deteſtabilior magiſter effectus. Nam cum huiuſcemodi elatione cordis in pernicioſiſſimum teporem noxiumqꝫ corruerit. ⁊ nec verus monachus nec ſecularis effectus ſit. quod eſt deterius etiam perfectionem ſibi ex hoc ipſo miſerabili ſtatu ⁊ conuerſatione ꝓmittit.

Quomodo ſuperbiam vincere vel ad perfectionem peruenire poſſimus.

Cap. xxxi.

Quamobrem ſi edificij noſtri faſtigia perfecta volumus ac placentia deo conſurgere. fundamenta eius non ſcd̄m noſtre libidinis voluntatē. ſed ſcd̄m diſtrictionis euangelice diſciplinam iacere feſtinemꝰ. que alia eſſe non poſſunt qꝫ timor dei atqꝫ humilitas que de manſuetudine ⁊ cordis ſimplicitate deſcendit. Humilitas vero nullatenus poterit abſqꝫ nuditate conquiri. Qua peregrinante. nec obediētie bonum. nec patientie robur. nec manſuetudinis tranquillitas. nec ꝯſummatio charitatꝭ vllatenꝰ poterit app̄hendi. ſine qbus cor noſtrum habitaculum ſpūſſancti penitꝰ eſſe ñ poterit. ita ꝓnūciāte dño per ꝓphetam. Super quē requieſcit ſpiritus meus. niſi ſuper humilem ⁊ quietū ⁊ trementem verba mea? Siue ſcd̄m exemplaria que hebraicam exprimunt veritatem. ad quem reſpiciam niſi ad pauperculum ⁊ contritum ſpiritu ⁊ trementem verba mea?

Quomodo depopulatrix omnium virtutū ſuperbia per veram humilitatem poſſit extingui

Cap. xxxij.

Quapropter athleta chriſti qui ſpiritalem agonem legitime certans a domino deſiderat coronari. hanc quoqꝫ ferociſſimam beſtiam vt deuoratricem cunctarum virtutū omnimodis feſtinet extinguere· certus quod hac in ſuo pectore commorante non ſolum omnigenis vitijs carere non poſſit· verumetiam ſi quid virtutis habere videatur huiꝰ veneno depereat Nullo enī modo poterit in anima noſtra virtutum ſtructura conſurgere, niſi prius iacta fuerint vere humilitatis in noſtro corde fundamenta· que firmiſſime collocata perfectionis ꝛ charitatis culmen valeant ſuſtinere· ita ſcilicet vt quemadmodum diximus primum fratribus noſtris humilitatem veram intimo cordis exhibeamus affectu, in nullo ſcilicet acquieſcentes eos contriſtare vel ledere. Quod nullatenus poterimus implere, niſi abrenūciatio vera que in expoliatione omniū facultatum ac nuditate conſiſtit in nobis fuerit chriſti amore fundata: deinde obedientie iugum ꝛ ſubiectio ſimplici corde ac ſine vlla fuerit ſimulatione ſuſcepta· ita vt preter abbatꝭ mandatum nulla penitus voluntas viuat ī nobis. Quod non aliter obſeruari poterit· niſi quis non ſolum ſe mortuum huic mundo· verumetiam inſipientem iudicauerit ac ſtultum, vniuerſa que ſibi fuerīt a ſenioribus īperata ſine vlla diſcuſſiōe perficiens· ſacroſancta ea credens ac diuinitus ꝑmulgata·

Remedia aduerſus morbum ſuperbie·

Cap̄.xxxiiij.

In qua conſiſtentibus qualitate proculdubio ſtatꝰ ille humilitatis vere tranquillus atqꝫ immobilis ſubſequetur· vt noſmetipōs inferiores omnibus iudicantes· vniuerſa q̄ nobꝭ fuerint irrogata· tā etſi iniurioſa ſint tāq̄ a ſupioribꝫ nr̄is illata patiētiſſime toleremꝰ. Que quidē a nobis nō ſolum facillime tolerabuntur· verum etiā parua iudicabuntur ac nulla· ſi mēte iugiter recolamus vl' domini noſtri vl' ſanſanctorum omnium paſſiones, conſiderantes tanto leuioribus nos iniurijs attemptari· quanto longius a meritis eoꝝ ꝛ conuerſatione diſtamus· pariter etiam cogitātes in breui nos de hoc ſeculo migraturos· eorumqꝫ nos celeri vite huius fine mox futuros eſſe conſortes Peremtoria nanqꝫ eſt hec contemplatio non ſolum ſuperbie· verumetiam generalit' omnium vitioꝝ. Deinde poſt hec hanc eandem humilitatem erga deum firmiſſime retentemus, Quod a nobis ita complebitur, vt nihil noſmetipōs abſqꝫ illiꝰ opitulatione vl' gratia quod ad virtutū cōſummationem pertinet· poſſe perficere cognoſcamus, ſed et hoc ipm̄ quod intelligere meruimus eius eſſe muneris, ī veritate credamus,

Explicit de ſpiritu ſuperbie liber duodecimus.

Prefatio

Incipit prefatio Caſſiani i decem collationes patrum.

Debitū quod beatiſſimo papę caſtori i corū voluminū prefatione ꝓmiſſum eſt ꝗ de inſtitutis cenobiorū ⁊ octo ꝓncipaliū vicioꝝ remedijs duodecim libellis dn̄o adiuuāte digeſta ſunt: ĩ q̇ tenuitas noſtri ſufficit ĩgenij vtcūq̨ ſarcitū eſt. Viderim ſane: q̇d ſuper hoc vel illius vel noſtri fuerit examinis ęquitate perpenſum: vtrū in rebus taz profundis tamq̨ ſublimibus et ꝗ in vſum ſtili vt arbitror antea nō venerīt: dignū aliquid cognitioni veſtrę omniūq̨ ſanctoꝝ fratrū deſiderio ꝓmpſerim⁹. Nūc aūt q: derelinquēs nos pontifex ſupradictus migrauit ad chriſtum: has interim decē collationes ſummoꝝ patruz id ē anachoretaꝝ qui in hęremo ſchytię morabantur: quas ille incomparabili flagrās ſtudio ſanctitatiſ: ſimili ſibi inſ ſerat ſmone conſcribi nō ꝑpendēs prę multitudine charitatis: q̄nto infirmas ceruices pōdere pręgrauaret: vobis potiſſimū o beatiſſime papa leonti et ſancte frater helladi credidi cōſecrandas. Alter ſiquidem veſtrū memorato viro et germanitatis affectu et ſacerdotij dignitate ⁊ qđ his mai⁹ ē ſancti ſtudij feruore ꝯiunctus hereditario fraternū debitū iure depoſcit. Alter anachoretarū inſtituta ſublimia nō vt q̇daz ꝓpria aggreſſus eſt pręſumptione ſectari ſ; legitimū doctrinę tramitem ſancto ſpiritu ſuggerente pene anteq̄ diſceret apprehendens nō taz ſuis adinuētionib; q̄ illorū traditionib; maluit erudiri. In quibus mihi nūc in portu ſilentij cōſtituto immenſuz pelagus apitur: vt ſc; de inſtituto atq̨ doctrina tantoꝝ virorum: quędaz tradere audeā memorię litterarū. Tanto enī ꝓfundioris nauigatiōis periculis fragilis ingenij cymba iactanda ē: q̄ntū a cenobijs anachoreſis et ab actuali vita ꝗ in congregationib; exercetur contēplatio dei cui illi ineſtimabiles viri ſp intenti ſunt maior atq̨ ſublimior eſt. Veſtruz igitur eſt conat⁹ nr̄os pijs orationib; adiuuare ne aut tā ſancta materia imperito q̇dez ſ; fideli ſmone ꝓnenda periclitet̃ in nobis: aut rurſus eiuſdem materię abyſſis obruat̃ noſtra ruſticitas. Proinde ab exteriore ac viſibili monachorū cultu quē priorib⁹ digeſſimus libris: ad inuiſibilem interioris hominis habituz tranſeamus: et de canonicarū orationum modo ad illius quā ap̄lus pręcipit orōnis perpetuę iugitatē aſcendat eloquium: vt quiſquis iaz ſuperioris operis lectionē Jacob illius nomē intelligibilis carnaliuz viciorum ſupplantatiōe ꝓmeruit. Nūc etiā nō tā mea q̄ patrū inſtituta ſuſcipiēs diuinę iam puritatis intuitu ad meritum (⁊ vt ita dixerim dignitatē) trāſiens iſraelis quid in hoc quoq̨ perfectionis culmine debeat obſuare ſimiliter inſtruatur. Obtineāt itaq̨ orationes veſtrę ab eo qui dignos nos: vel viſu eoꝝ vel diſcipulatu vel conſortio iudicauit: vt nobis earundem traditionū memoriā plenaz ⁊ ſmonē ad dicendum facilem conferre dignetur: quo tam ſancte eas tamq̨ integre q̄m ab ipſis accepimus explicātes: ipſos quodāmodo ſuis inſtitutis incorporatos ⁊ qđ eſt maius latino diſputātes eloq̇o vobis exhibere poſſim⁹. Hoc ſane volumus ante oīa tam harū collationū q̄ ſuperiorū voluminū ſmonitū eſſe lectorem: vt ſi qua forte in his pro ſtatus ſui ⁊ ꝓpoſiti q̄litate ſiue pro vſu et cōuerſatiōe cōmuni: vel impoſſibilia putauerit eſſe vel dura: nō ea ſm ſuę facultatis modulū: ſ; ſm dignitatē ⁊ perfectionē loquentiū metiatur quoꝝ pri⁹ ſtudiū atq̨ ꝓpoſitū mente concipiat: q̇ vere mortui huic cōuerſationi mundanę nullis affectionib; parētū carnaliū: nullis actuū ſecularium nexib; obligant̃. Deinde locoꝝ quoq̨ in quib; cōmorā tur conſideret qualitatez: qua in ſolitu

dine vaſtiſſima conſtituti atq3 ab vniu̅
ſorū mortaliū conſortio ſeparati· et per
hoc illuminationē ſenſuum poſſidentes
contēplantur vel ꝓloquūtur· ea que in
expertis atq3 ineruditis ꝓ cōditione :et
mediocritate ꝯſuetudinis ſue impoſſibi
lia forſitan videbuntur. De qb9 tn̄ ſi qs
voluerit verā ꝓferre ſentētiā· ⁊ vtrū im
pleri queant deſiderat experiri· feſtinet ꝓ
us eoꝝ ꝓpoſitū ſimili ſtudio ⁊ cōuerſati
one ſuſcipe· ⁊ m̄c demū ea q̄ ſupra facul
tatē hoīs videbātur nō ſolū poſſibilia:
verūetiam ſuauiſſima dep̄hendit. Sed
nūciā ad collatiōes eoꝝ ⁊ inſtituta ꝓpe
remus.

Explicit prefatio. Incipiūt capitula collatiōis prime Abbatis Moiſi. Cap. i.

D**E habitatio**ne Schyti· ⁊ ꝓpoſito Abbatis Moyſi.

ij De interrogatione Abbatis moyſi querētis q̄ monachoꝝ ſcopos vel qs ſit finis.

iij De reſpōſione noſtra.

iiij De interrogatiōe Moyſi ſup ꝓpoſitiōe p̄dicta.

v De cōpatiōe eius q̄ deſtinata ferire contendat.

vi De his q̄ abrenūciātes mūdo ad ꝑfectionē3 ſine charitate contendunt.

vij De appetenda tranquillitate cordis.

viij De p̄ncipali conatu erga diuinarū reru3 cōtēplationē ⁊ ſiſtudinē Marie ⁊ marthe.

ix Interrogatio quō efficientia ꝟtutū nō cū hoīe pſeueret.

x Reſpōſio q̄ nō ſit eaꝝ merces ſed actio ceſſatura.

xi De charitatis ꝑpetuitate.

xij Introgatio de perſeuerantia ſpiritalis theorie.

xiij Rn̄ſio de directiōe cordis in deū· ⁊ d̄ regno dei· ⁊ d̄ regno diaboli.

xiiij De aīe perpetuitate.

xv De contēplando deo.

xvi Interrogatio de cogitationu3 mobilitate.

xvij Reſpōſio q̄d poſſit mēs ſup cogitationū ſtatu q̄d ve n̄ poſſit.

xviij Cōꝑatio aq̄rię molę ⁊ aīę.

xix De trib9 cogitationū noſtrarū p̄ncipijs.

xx De diſcernēdis cogitationib9 ad ſimilitudinem probabilis trapecite.

xxi De illuſiōe Abbatiſ Johānis.

xxij De q̄driptita diſcretiōis rōne

xxiij De ſmone doctoris ſm audientium meritū.

Expliciūt capitula. Incipit collatio Abbatis moiſi prima. de monachi deſtinatione vel fine. Capitulum. primū.

Q**Vm in** heremo. Schyti
vbi monachoꝝ
ꝓbatiſſimi p̄res:
et oīs cōmoraba
tur ꝑfectio: abba
tē moyſen q̄ vehemēti9 inter illos egregi
os flores nō ſolū3 in actuali· verūetiam
theorica ꝟtute flagrabat inſtitutiōe ei9
fundari cupiēs expetiſſem: vna enim ſan
cto germano· cu3 q̄ m̄ ab ipſo tyrocinio
ac rudimētis militię ſpiritalis ita indiui
duū deinceps ꝯtuberniū· tā in cęnobio
q̄3 in heremo fuit· vt cūcti ad ſignifican
dā ſodalitatiſ ac ꝓpoſiti ſenſuſq3 nr̄i pa
rilitatē ꝓnūciarēt· vnā mentē atq3 aīam in
duob9 ineſſe corpib9· pariterq3 ab eode3
abbate ędificatiōis ſmonē fuſis lachry
mis ābirem9· Quippe cui9 hūc animi ri
gorē manifeſtiſſime noueramus· vt niſi
fidelit9 deſiderātib9· ⁊ cū omi cordis cō
tritiōe q̄rētib9· neq̄q̄3 penit9 acq̄ſceret
ꝑfectionis apire doctrinā· ne ſc3 ſi paſſi3
vel nolētib9 eā vel tepide ſitiētib9 exhibe
ret· rē ne ceſſarias et q̄ ſolis ꝑfectionem
cupiētib9 debēt eſſe cōperte· indignis et

faſtidioſe ſuſcipiētib9 pandēs: aut iactā
tie viciū aut ꝓditiōis crimē videret in/
currere. tandē fatigat9 precib9 nr̄is: ita
exorſus eſt.

De interrogatiōe abbatis moi/ſi querētis qui monacho ſco/pos. vel q̄s ſit finis. Cap. ii.

Omnes inquit artes ac diſci
pline ſcopon quēdā. i. de/
ſtinatiōē: ⁊ telos h̄ē finē ꝓpri
um hr̄e noſcūtur: ad quē reſpiciēs vniuſ
cuiuſqꝫ artiſ īduſtri9 appetitor: cūctos la
bores ⁊ pericula diſpēdiaqꝫ vniūſa eq̄/
nimiter gratanterqꝫ ſuſtentat. Nam et
agricola flagrātes radios ſol' ꝓruinas
q̄ꝫ ⁊ glaciē nō declinās terrā infatigat9
exercet: ⁊ indomitas agri glebas frequē
ti vomere ſubigit: dū ſcopon ſuat: vt eā
cūctis ſentib9 expurgatā vniūſiſqꝫ gra/
minib9 abſolutā in modū ſolubilis ha/
rene fauilleqꝫ cōminuat: finē. i. ꝑceptio
nē copioſarū frugū: ⁊ exuberātiā ſegetū
nō alias adepturū ſe niſi hac opis ac ſu
doris ſui rōne ꝯfidēs: q̄ vel ipē deinceps
vitā ſecur9 exigere: vel ſuā poſſit ampli/
ficare ſbam. Referta etiā frugib9 horrea
libēter exhaurit: eaſqꝫ ſulcis agri cōmē/
dat inſtanter: preſentē diminutionē fu/
turarū meſſiū ꝯtēplatiōe nō ſentiēs. Il
li etiā q̄ negociationū ſolēt exercere com
mertia nō incertos pelagi timēt caſus:
nō vlla diſcrimina ꝑhorreſcūt: dū ad fi/
nē queſtus ſpe ꝓpoſita ꝓuocātur. Nec
nō etiā hi q̄ milicie mūdialis ambitiōe
inflāmāt' dū ꝓſpiciūt honoꝝ ac poteſta
tū finē: peregrinationū exicia ac pericula
nō ſentiūt: nec p̄ſentib9 erūnis: belliſqꝫ
frāgūtur: dū ꝓpoſitū ſibi dignitatiſ finē
cupiūt obtinere. Habet ergo ⁊ noſtra
profeſſio ſcopon propriū: ac finem ſu
um pro quo labores cunctos nō ſolum
infatigabiliter: verū etiā ḡtanter impen
dim9: ob quē nos ieiuniorꝫ inedia nō fa
tigat: vigiliaꝝ laſſitudo delectat: lectio
ac meditatio ſcripturaꝝ ꝯtinuata n̄ ſa/
tiat: labor etiā inceſſabilis: nuditaſqꝫ et
oīm rerū ꝑuatio iocūdiſſime ſuſtinet:
nec horror huius vaſtiſſime ſolitudinis
formidat'. Ob quē z vos ipſi ꝓculdubio
ꝑentū ſpreuiſtis affectū: ⁊ patriū ſolū ac
delicias mūdi tot ꝑtrāſitis regionib9
deſpexiſtis: vt ad nos homīes ruſticos ⁊
idiotas in hoc heremi ſqualore degētes
peruenire poſſetis. Propter qḋ reſpō/
dete inqt michi q̄ ſit deſtinatio vr̄a vel fi
nis: q̄ ad hec oīa libētiſſime ſuſtinēda
vos ꝓuocat.

De reſponſione noſtra. cap. iii.

Et cū perſiſteret noſtrā elicere ſuꝑ
inchoata diſputatiōe ſententiam:
reſpondimus: regni celoꝝ cauſa hec cū/
cta tolerari.

De interrogatione moiſi ſuper ꝓpoſitione predicta. cap. iiii.

Ad quod ille. Bene inquit et ar
gute de fine dixiſtis: qui vero
debeat ſcopos noſter eſſe. id ē
deſtinatio: cui iugiter inherētes finē va/
leamus attigere: ꝑ oīnib9 noſſe debetis.
Et cū ignorationē cōfeſſi ſimpliciter fu
iſſemus: ait. In oīni vt dixi arte ac diſci
plina ꝑcedit q̄dam ſcopos. i. aīe deſtina
tio: ſiue inceſſabilis mentis intētio: quā
niſi q̄s oīni ſtudio perſeuerātiaqꝫ ſua/
uerit: nec ad finē deſiderati fructus pote
rit peruenire. Nā vt dixi agricola finem
habens: ſecure copioſeqꝫ viuēdi in ꝓuē/
tu ſegetū fecūdarū: ſcopon. i. deſtinatio/
nē gerit: agrū ſuū ſentib9 cūctis abſolue
re: eūqꝫ vniuerſis infructuoſis vacuare
graminib9: nec aliter ſe q̄eti finis opulē/
tiā adepturū eſſe cōfidit: niſi id qḋ vſu
obtinere deſiderat q̄dā ꝑius opis ac
ſpei ſue rōne poſſideat. Negociator q̄ꝫ
illud vel iſtud mercādi deſideriū nō de/
ponit: ꝑ qḋ poſſit q̄ſtuoſius diuitias cō
gregare: q2 fruſtra cōcupiſceret lucrum:
niſi viā qua ad id tēderet: elegiſſet. Et
qui certis q̄buſqꝫ dignitatib9 mūdi hu
ius cupiūt honorari: cui ſe officio vel or/
dini debeāt mācipare: ante ꝓponūt: vt
per legitimū ſpei tramitē: finem q̄ꝫ vale
ant deſiderate dignitatiſ attigere. Itaqꝫ
et vie noſtre finis q̄dem eſt regnum dei:

qui vero ſit ſcopos debet diligẽter inq̃ri. Qui ſi nobis ſimiliter cõptus nõ fuerit fruſtra nitẽdo fatigabimur· q2 ſine via tẽdentib9 labor eſt itineris nõ ꝑfect9. Ad qđ obſtupeſcẽtib9 nob· ſenex intulit. Finis q̇dem noſtrę ꝓfeſſionis vt diximus regnũ dei ſeu regnũ celoꝝ eſt. Deſtĩatio vero noſtra .i. ſcopos puritas eſt cordis ſine q̃ ad illã finẽ impoſſibile eſt quẽpiã ꝑuenire. In hac enĩ deſtinatione defigẽtes noſtrę deſtinationis obtutus velut ad certã lineã curſum rectiſſimũ dirigimus. At ſi paululum q̇d ab hac cogitatio noſtra deflexerit· ad cõtẽplationẽ ei9 ilico recurrẽtes: rurſus eã velut quadã norma certiſſima corrigamus· q̃ ſꝑ oẽs conatus noſtros ad vnũ hoc reuocãs ſignũ· arguet ſtatim ſi a ꝓpoſita directiõe mẽs nr̃a vel paululũ deuiarit.

De cõparatione eius qui deſtinata ferire contẽdat. cap. v.

Quemadmodũ hi quib9 vſus ẽ bellica tela tractãdi· cũ ante regem mũdi huius artis ſuę cupiũt peritiã demõſtrare· in paruiſſima quadam ſcutula· q̃ figurata in ſe continet premia· iacula ſua· vel ſagittas ĩtorquere contendunt· certi q̓ nõ alias. niſi deſtinationis ſuę linea ad finem poſſint deſiderati premij peruenire· ſecuri de illo· ſi modo ꝓpoſitum ſcopon valuerint obtinere. Qui ſi forte ab eorũ fuerit ſb. tractus intuitu· nec ĩdeclinabiliter ei ſagaciſſimoꝝ obtutuũ ꝑuicacia inheſerit· q̃tũ libet recto tramite caſſa imperitoꝝ decerret intentio· excidiſſe ſe tamen a contemplatione nõ ſentient· et cũ ſibi efficaciſſimis telorum emiſſionibus videant̃ inniti· fruſtrato inertie labore fallunt̃· q2 illum ſubtiliſſimũ deſtinationis limitez perſequi oculis ac mente non norunt· et cuz inutiles in aera vacuoſq3 iact9 effuderint · in quo peccauerint· quo ve decepti ſint diiudicare non poſſunt· quippe quos nulla menſura propoſita arguit· quantu3 a directione diſceſſerint · nec q̃ deinceps corrigere vel reuocare debeant ſineam diſciplinę docere poteſt paſſiuus obtutus. Ita igitur et noſtri propoſiti finis quidem· ſcḋm apoſtolum· vita ęterna eſt: ita eodem pronnnciante. Habentes quidem fructum veſtrũ in ſanctificatione· finem vero vita3 ęternã. Scopos vero eſt puritas cordis. Quã ſanctificationem nõ immerito nũcupauit· ſine q̃ predictus finis non poterit apprehendi. Ac ſi dixiſſet alijs verb. Habentes q̇dẽ ſcopon veſtrum in cordis puritate· fine3 vero vitam ęternã. De qua deſtinatiõe docens nos idem beatus apoſtolus· ipm̃ nomen· id eſt ſcopon ſignificanter exprimẽs· ita intulit. Quę poſteriora ſunt obliuiſcens· ad ea vero quę priora ſunt extendens me ad deſtinatum perſeq̓r brauiũ ſuꝑnę vocatiõis dñi. Qđ euidẽti9 ĩ greco ponit̃ · i· ſcḋm deſtinationẽ perſequor: Tanq̃3 ſi dixiſſet: Hac deſtinatione· qua illa quę poſteriora ſunt obliuioni tranſmitto· id eſt anterioris hominis vicia· ad finem brauij cęleſtis peruenire cõtendo. Quicq̇d ergo nos ad hunc ſcopon· id eſt puritatẽ cordis poteſt dirigere· tota virtute ſectãdũ eſt· quicquid aũt ab hac retrahit· vt pernicioſum ac noxium deuitandu3. Pro hac enĩ vniuerſa toleramus ⁊ agimus· pro hac parentes ⁊ patria· dignitates· diuitię delicię mundi huius· et volũtas vniuerſa contẽnitur· vt ſc3 puritas cordis ꝑpetua valeat poſſideri· Hac itaq3 nobis deſtinatiõe ꝓpoſita· ſemꝑ actus noſtri et cogitationes ad eam obtinẽdã rectiſſime dirigentur. Quę ſi pre oculis noſtris iugiter ſtatuta nõ fuerit· nõ ſolũ cũctos labores noſtros· varios pariter atq3 inſtabiles reddens incaſſum eos ac ſine vllo emolumẽto faciet effundi. ſ3 etiam cogitationes omnes diuerſas ſibiq3 contrarias ſuſcitabit· Neceſſe ẽ· n· mentem quo recurrat. cui ve principaliter inhereat nõ habentẽ per ſingulas horas atq3 momenta ꝓ incurſuum varietate mutari· atq3 ex his quę extrinſecus accidunt· in illũ ſtatũ continuo trãſfor-

mari· q̄ ſibi p̄mus occurrerit.

De his qui abrenūciātes mundo ad perfectionē ſine charitate cōtendunt. cap. vi.

HInc nanq; eſt· ꝙ nōnullos mundi huius maximas facultates et nō ſolū multa auri atq; argenti talenta. verūetiam prediorū magnificentiam contemnentes· poſt hec vidimus pro ſcalpello· ꝓ graphio· ꝓ acu· pro calamo commoueri. Qui ſi cōtemplationē cordis mundi fixam tenerent· nunq̄ vtiq; pro paruis rebus admitterent. qđ ne pro magnis ac precioſis incurrerent opibus· eaſdē penitus abiicere maluerunt. Nā et plerūq; nōnulli tāto zelo codicem ſeruant· vt eum ne leuiter legi quidem vel contingi ab aliquo patiantur· et inde furoris occaſiones ⁊ impatientie ac mortis incurrant· vnde monentur ſtipendia patientie ⁊ charitatis acquirere. Cumq; omnes diuitias ſuas pro chriſti amore diſperſerint· priſtinū tamen cordis affectū in rebus puis ac minimis retētantes· et ꝓ ipis nōnūq̄ mobiliter iraſcentes· veluti qui nō habeāt apoſtolicam charitatem ex omnibus infructuoſi ſteriles q; redduntur. Quod ī ſpiritu beatus apoſtolus ꝓuidens· Et ſi diſtribuero inquit in cibos pauperū omnes facultates meas· ⁊ tradidero corp⁹ meum vt ardeam· charitatem autē non habeam: nichil mihi prodeſt. Unde liquido comprobatur perfectionem non ſtatim nuditate· nec priuatione omniū facultatum ſeu dignitatum abiectione cōprehendi· niſi fuerit charitas illa cuius apoſtolus membra deſcribit in veritate poſſeſſa: que in ſola cordis puritate conſiſtit. Nam quid eſt aliud non emulari· nō inflari· nō irritari· nō agere perperā· non querere que ſua ſunt· niſi ꝓpria ſ admodum res ſumma equitate cōtemnere· et ab auferēte nō querere· nō ſup iniquitate gaudere· nō cogitare malum· ⁊ reliqua· niſi cor perfectum ac mundiſſimū deo offerre· ac vacuū illud a cunctis perturbationibus exhibere.

De appetēda trāquillitate cordis. Cap. vii.

OMnia igitur huius gratia gerenda appetendaq; ſunt nobis pro hac ſolitudo ſectanda eſt. pro hac ieiunia· vigilias· labores· corporis nuditatē· lectionē· ceteraſq; ꝟtutes debere nos ſuſcipere nouerimus· vt ſcȝ per illas ab vniuerſis paſſionibus noxiis illeſum parare cor noſtrum· ⁊ conſeruare poſſimus· et ad perfectionem charitatis iſtis gradibus innitendo conſcēdere. et nō propter has obſeruātias· ſi forte honeſta ac neceſſaria occupatione preuēti ſolennitatem innite ꝯſuetudinis nō potuerimus implere· incidamus in triſticiam· vel iram· ſiue indignationē· ob que expugnanda illud⁹ qđ pretermiſſum eſt fueramus acturi. Non enī tantū eſt lucrū ieiunii· quantum ire diſpendiū· nec tantus lectione capitur fructus· q̄tum contemptu fratris incurritur detrimentum. Ea igitur que ſequentia ſunt. id ē· ieiunia. vigilie· anachoreſis· meditatio ſcripturarū· propter principalē ſcopō· id eſt puritatem cordis· qđ eſt charitas nos conuenit exercere· et nō propter illa principalem hanc perturbare virtutem qua in nobis integra illibataq; durāte· nihil oberit ſi aliquid eorum que ſequētia ſunt pro neceſſitate fuerit ꝑtermiſſū. Siquidem nec proderit vniuerſa feciſſe adempta hac quam dixim⁹ p̄ncipali cā cuius obtentu ſunt oīa perpetranda. Ob hoc enī q̄s vtenſilia cuiuſlibet artis inſtituere ſibimet ac preparare feſtinat· nō vt ea poſſideat ocioſe· nec vt emolumēti illius fructū qui ſperatur ex ipſis in nuda inſtrumentorum poſſeſſione cōſtituat· ſed vt eorum miniſterio ꝑiciam· finemq; illius diſcipline cuius hec adiumenta ſunt efficaciter apprehendat. Igitur ieiunia· vigilie· meditatio ſcripturarum· nuditas ac priuatio omniū facultatum· nō perfectio: ſed perfectionis inſtrumēta ſunt· quia non in ipis conſiſtit.

diſciplinę illius finis·ſed per illa perue-
nitur ad finem. In caſſum igitur hec ex-
ercitia molietᷣ·qſqꝫ his velut ſūmo bo-
no contentus·intentionē ſui cordis huc
uſqꝫ affixerit·⁊ n̄ ad capiēdū finē ꝓpter
quē hᷓ ꝑpetēda ſūt·oī conatu ſemet extē
derit hn̄s q̇dē diſciplīę illiꝰ inſtrumēta·
finē vo ī q̊ oīs collocatus ē fructꝰ īgrat.
Quicq̇d igitᷣ ꝑtiſtā mētē nr̄ę puritatem
trāq̇llitatēqꝫ turbare·qūuis vtile ac ne-
ceſſariū videatᷣ vt noxiū deuitādū ē. hac
enī norma ⁊ erroꝝ ꝑuagationūqꝫ oīm
diſꝑſiōes poterimꝰ euadere·⁊ deſidera-
tū finē linea certe directiōis attigere.

De principali conatu erga diui narum rerū cōtemplationē·et ſimilitudinē Marie ⁊ marthe.

SIc ergo nob pnci- Cap. viij.
palᷣ debet ēē conatꝰ·hᷓ imobilis
deſtiatio cordis iugitᷣ affectan-
da ē: ⁊ tenēda· vt dīnis reb ac deo mēs
ſp̄ īhereat: quicq̇d ab hac diūſū ē·q̄uis
magnū. ſcd̄m tn̄ aut etiā inferiꝰ ſeu certe
noxium indicādū ē·huiꝰ mentē vᷓ actus
figura·ēē ī eu·āg̊ ꝑ marthā ⁊ mariā pul
cherrīe deſig̃tur. Cū.n. martha ſctō vti
liqꝫ miſterio deſuiret·vtpote q̄ ipi dn̄o
eiuſqꝫ diſcipulᷣ miſtrabat·et maria ſpi-
ritali tm̄modo ītēta doctrīę ieſu pedib
īhereret·q̊s oſculās bone ꝯfeſſiōis linie-
bat vnguēto·ꝑfertᷣ tn̄ a dn̄o q ⁊ meliorē
elegerit ptē·⁊ eā q̄ ab ea nō poſſit aufer-
ri. Nā cū laboraret martha pia ſollicitu
dīe ac diſpēſatiōe diſtēta·ſolā ſe vidēs
ad tm̄ miſteriū nō poſſe ſufficere adiuto
riū ſororᷓ a dn̄o poſtulabat di. Nō tibi
placet q ſoror mea reliq̇t me ſolā miſtra
re: Dic ḡ illi vt me adiuuet. Utiqꝫ n̄ ad
vilē opꝰ ſᷓ ad laudabile eā miſteriū ꝓuo
cabat. Et tn̄ q̇d audita dn̄o: Martha
martha ſollicita es·⁊ turbarᷓ erga plu-
rīa. Paucᷓ vo opꝰ ē aut etiā vno· Ma
ria bonā ptem elegit q̄ nō auferetᷣ ab ea·
Videtᷓ ḡ ꝑncipale bonū in theoria ſola·
id ē in ꝯtēplatiōe dīna dn̄m poſuiſſe. vn̄.
ceteras virtutes licet nc̄cīas ⁊ vtiles bo-
naſqꝫ ꝓnūciemꝰ. ſcd̄o tn̄ ḡdu cēſendas
ēē decernīꝰ·q vniūſe huiꝰ vniꝰ patrātᷣ
obtētu· Dicēs enī dn̄s·ſollicita es·et turba
ris circa plurima·paucᷓ vo opꝰ ē·aut etiā
vno ſūmū bonū nō in actuali q̄uis lau
dabili ope·⁊ multᷓ fructib habūdāti·ſᷓ
in dīna ꝯtēplatiōe·q̄ vē ſimplex ⁊ vnā
ē·collocauit·paucᷓ opꝰ ēē ꝓnūciās ad ꝑ-
fectā btītudinē·id eſt illā theoriā q̄ ꝑus
in paucoꝝ ꝑuatᷣ ꝯſideratione ſctōꝝ·a
q̊ꝝ ꝯtēplatiōe ꝯſcēdēs is q̇ adhuc in ꝑ-
fectu poſitꝰ ē·ad illō q̄ꝫ qd̄ dī vnū. i. dei
ſoliꝰ intuitū·ipo adiuuāte ꝑueniet vt. ſ.
etiā ſcōꝝ actꝰ ac miſteria mirifica ſuꝑ-
greſſus·ſoliꝰ dei iā pulchritudīe ſciaqꝫ
paſcatᷣ. Maria ḡ bonā ptē elegit q̄ n̄ au
feretᷣ ab ea. Et hᷓ diligētiꝰ ītuēdū ē. Nā
cū dic: Maria bonā ptē elegit·lꝫ taceat
de martha·et neq̄q̄ eā vituꝑare videa-
tur·illā tn̄ laudās hāc inferiorē ꝓnunci
at. Rurſum cū dicit·q̄ nō auferetᷣ ab ea.
oſtēdit q ab hac ſua porcio poſſit aufer-
ri. Nec enī miſteriū corꝑale cū hoīe pote
rit iugitᷣ ꝑmanere. Illiꝰ vo ſtudiū nul-
lo vlteriore euo docet poſſe finiri.

Interrogatio quō efficiētia vir tutū n̄ cū hoīe ꝑſeueret Ca. ix.

GErmanꝰ· Ad qd̄ nos valde ꝑ-
moti·q̇d ḡ diximꝰ labor ieiunio
rū·lectiōis īſtātia·opa miſeri-
cordię·iuſticię·pietatᷓ·⁊ hūanitatᷓ aufe-
rētᷣ a nob·⁊ nō ꝑmanebūt cū auctorib
ſuis·ꝑſtī cū ipe dn̄s retributionē regni
celoꝝ ob hᷓ ꝓmittat ſe talib redditurū d.
Venite bn̄dicti pa. m. poſſi. re. vo. patū a
ꝯſtitutiōe mūdi. Eſurim enī ⁊ dediſtis
m̄ mādu. ſitiui ⁊ de. m̄ bi. ⁊c. Quō ḡ au-
ferētᷣ hᷓ q̄ ītroducūt factores ſuos in re-
gna celoꝝ.

Reſpōſio q nō ſit earū merces ſꝫ actio ceſſatura.

MOyſes· Nec ego dixi Ca. x.
mercedē boni opis auferēdam·
dicēte eodē dn̄o·q̇ potū dederit
vni ex minimis iſtᷓ calicē aq̄ frigide tm̄ ī
noīe diſcipuli·amē dico vob·nō ꝑdet
mercedē ſuā. ſᷓ actionē dico·q̄m fieri vel
nc̄citas corꝑalis vel īpugnatio carnis:
ſeu mūdi huiꝰ inequalitas exigit auferēdā:

Nā lectiōis īſtātia vł ieiunioꝝ afflictio
ad emūdationē cordis ⁊ caſtigationem
carnis· q̄ ſi elata fuerit eſcaꝝ nimietate·
ſeu mētis incuria· ꝯfeſti luxurie atqꝫ libi
dinis aculeis puritatē cordis infeſtat· in
pn̄ti tm̄modo vtilit̄ exerceāt̄· donec caro
ꝯcupiſcit adu̓ſus ſpm̄· q̄ nn̄ūqꝫ ab hiſ q̄
labore nimio ſeu egritudīe corꝑis ſenio
ve defeſſi ſunt etiā ī pn̄ti videm⁹ auferri
nec ab hoīe poſſe iugit̄ exerceri· Qn̄to ma
gis ḡ h̄ in fut̄o ceſſabūt· cū corruptibile
h̄ induerit īcorruptiōez· corpuſqꝫ iſtud·
qḋ nūc aīale ē ſurrexerit ſpiritale ⁊ ceꝑit
caro nō eē iā tal̄· vt adu̓ſus ſpm̄ ꝯcupi/
ſcat, ꝺ q̇b3 etiā b· apl̄s maīfeſte ꝓnūciat
corꝑalis inq̇ens exercitatio ad modicū3·
vtil̄ eſt· pietas āt q̄ ſine dubio charitas
ītelligit̄ ad oīa vtil̄ ē ꝓmiſſiōz hn̄s vite·
q̄ nūc ē ⁊ fut̄e. Que ḡ dr̄ ad modicū eſſe·
vtil· maīfeſte ꝓnūciat̄ nec ꝑ oē tps exerce
ri poſſe· nec ſūmā ꝑfectiōis ꝑ ſe ſolā labo
rāti ꝯferre. Modicū q̄ꝑpe ad vtrūqꝫ re/
ferri pt̄. i. vł ad breuitatē tpis· qꝛ ſc3 hoī·
tā ī pn̄ti q̄ꝫ ī fut̄o exercitatio corꝑis coext̄
na eē nō poſſit· vł certe ad ꝑuitatē vtilita
tis· q̄ de carnali exercitatiōe cōq̇rit̄· coqꝛ
afflictio corꝑal̄ initia q̄dā ꝓfect⁹· n̄ ipāz
ꝑfectionē charitatꝭ pariat· q̄ ꝓmiſſionez
h3 vite pn̄tis ⁊ fut̄e. Et idcirco eā exerci
tationē oꝑm ꝑ̄dictoꝝ nec̄iaz eē cenſem⁹·
qꝛ ſine ipā ad charitatꝭ faſtigia nō poſſit
aſcēdi. Hec etiā q̄ dicitꝭ oꝑa pietatis ac
miſeꝛ̄icoꝛdie nec̄ia ſūt in h̄ tpe· dū adhuc ine/
q̄lis diu̓ſitas dn̄at̄· q̄ꝝ ne h̄ q̇dē expete/
ret̄ oꝑatio· niſi inopū· indigētiū· infirmo
rūqꝫ ꝑs maxīa redūdaret· q̄ iniq̇tate ho
minū facta ē coꝝ ſc3 q̇ ea q̄ oīb3 a cōmu
ni creatore ꝯceſſa ſūt ī ſuos tm̄ occupata
vſus· n̄ tn̄ vtēda alijs tenuerīt: donec ḡ ī
h̄ mūdo ieq̄litas iſta graſſat̄· erit h̄ actio
nec̄ia ⁊ vtil̄ exercētib3 eā· r̄ſtituēs q̇dē bo
no affectui ⁊ pie volūtati retributionem
hereditatꝭ eterne· ipā ꝟo in fut̄o ſecl̄o pa
rilitate regnāte ceſſabit· cū iā nō fuerit in
eq̄litas ꝓpt̄ q̄m debeāt h̄ exerceri· ſ3 cūcti
ab hac multiplici· i. actuali oꝑatiōe ad
charitatē dei ⁊ diuinarū rerū ꝯtēplatiōz
ꝑꝑetua cordis puritate tranſibūt. cui ſe
hi q̇b3 cura ē vł ſcīe vł mētꝭ emūdationi
inſiſtere iā in h̄ ſeculo ꝯſtitutī elegerīt oī
conatu ac virib3 mācipare· illi ſc3 ſemet
ipos officio adhuc ī carne corruptionis
poſiti deputātes in q̄ erūt corruptiōe de
poſita ꝑmāſuri· ꝑuenīētes ad illā ꝓmiſſi
onē dei ſaluatoris· q̄ dī. Btī mūdo cor
de q̄m̄ ipſi deum videbunt.

De charitatis ꝑꝑetuitate. xi.

Et q̇d miramini· ſi illa officia ſu
ꝑen⁹ cōꝑ̄hēſa trāſibūt· cū ſanct⁹
apl̄s etiā ſublimiora ſpūſſācti ca
riſmata trāſitu̓a deſcribat· ſolā ꝟo chari
tatē deſignet ſine fine māſurā· ſiue ē iqui
ens ꝓphetie euacuabūt̄· ſiue ligue ceſſa/
būt· ſiue ſcīa deſtruet̄· Et ꝑt⁹ h̄ īfert· cha
ritas aūt nūqꝫ excidet. Oīa nanqꝫ dona
ꝓ vſu ac nec̄itate tribuūt̄ ad tps· cōſum
mata diſpenſatiōe mox ꝓculdubio trā/
ſitura· charitas ꝟo nullo intcipiet̄ tpe·
nō ſolū. n. ī pn̄ti mūdo vtilit̄ oꝑat̄ in no
bis· ſ3 etiā in futurū ſarcīa corporee nec̄i
tatꝭ abiecta· efficacior mlt̄o atqꝫ excellēti
or ꝑmanebit· nullo vnqꝫ corrūꝑēda defe
ctu· ſ3 ꝑ incorruptionē ꝑꝑetuā flagrāti⁹
deo atqꝫ intētius adheſura.

Interrogatio de ꝑſeuerātia ſpi ritalis theorie. Cap. xij.

Germanus. Quis ḡ pt̄ fragi
li carne circūdat⁹ ita eē huic the
orie ſpāffix⁹· vt nūqꝫ cogitet de
fratris aduētu· de viſitatiōe infirmi· vel
oꝑe manuū· vł certe de hūanitate q̄ debe
at vł ꝑegrinis vł aduenientib3 exhiberi.
Poſtremo q̇s nō īterpellet̄ corꝑis ipi⁹
ꝓuiſione vł cura. Aut queādmodū mēs
vł in q̄ illi īuiſibili ⁊ incōꝓrehēſibili deo
valeat coherere· cupimus edoceri.

R̄nſio ꝺ directiōe cordis in de um ⁊ ꝺ regno dei. ⁊ diaboli. xiij

Moyſes. Inherere q̇dē deo iu
git̄ ⁊ ꝯtēplatiōi e⁹ queādmodū
dicitꝭ inſeꝑabilit̄ copl̄ari īpoſſi/
bile eſt hoī iſta carnis fragilitate circūda
to. Verū oꝑtet nos ſcire vbi mētꝭ nr̄e ītē
tionē debeam⁹ hr̄e defixā· et ad quā deſti
nationē ſp aīe nr̄e reuocem⁹ intuitū· q̄m

cũ potuerit obtinere mẽs gaudeat· ⁊ a q̃
diſtracta ĩ ſe doleat· atꝫ ſuſpiret· totieſqꝫ
ſe a ſũmo bono ſentiat receſſiſſe· q̃tiẽs ſe
ab illo ĩtuitu dephẽderit ſepatã· fornica
tionẽ iudicãs· vl̓ momẽtaneũ a chriſti cõ
tẽplatiõe diſceſſũ· a q̊ cũ deuiauerit pau
lulũ nr̄ obtut⁹· rurſus ad eũ cordis ocu/
los retorquentes· velut rectiſſima linea
mẽtꝭ aciẽ reuocem⁹. Totũ naqꝫ in aĩe cõ
ſiſtit receſſu. Vñ expulſo diabolo· ac ne/
q̃qꝫ in ea iã regnãtib⁹ viciis· ꝯſequenter
regnũ dei fũdat̓ ĩ nob̄· dicẽte euãgeliſta
Regnũ dei nõ veniet cũ obſuatiõe· neqꝫ
dicẽt· ecce h̄· aut ecce illic ẽ. Amẽ amẽ di/
co vob̄· q̄ regnũ dei ĩtra vos ẽ. Int̃ nos
n̄o nihil aliud eẽ p̄t q̃m ſcia aut ignora/
tio v̄itatꝭ· ⁊ vl̓ viciorꝝ amicicia vl̓ v̄tutũ·
p̄ q̃ aut diabolo aut chriſto regnũ param⁹
in corde. Cuius etiã regni q̃litatẽ deſcri/
bit apl̓s d. Nõ enĩ regnũ dei ẽ eſca ⁊ po/
tus· ſ iuſticia ⁊ pax ⁊ gaudiũ in ſpũ ſctõ.
Itaqꝫ ſi r̄gnũ dei int̃ nos ẽ· ⁊ ip̄m regnũ
dei iuſticia ⁊ pax ⁊ gaudiũ eſt· ḡ q̇ ĩ iſtꝭ cõ
morat̓ ſine dubio ĩ regno dei ẽ. Et ecõtra
rio illi q̇ ĩ iniuſticia ⁊ diſcordia ⁊ triſticia
mortẽ operãte v̄ſant̓· in r̄gno diaboli· et
in ĩferno ac morte ſũt ꝯſtituti. His. n. in/
diciis vl̓ dei vl̓ diaboli regnũ diſcernit̓
vl̓ ſcõrꝝ. Et reuera ſi mẽtcarqꝫ aĩo cõſi/
derem⁹ ſtatũ illũ in q̊ degũt cęleſtes ſup/
neqꝫ v̄tutes q̃ v̄e ĩ regno dei ſũt· q̇d aliud
eſſe credendus ẽ q̃m perpetua iugiqꝫ leti/
cia: Quid enĩ tã ꝓpriũ v̄e btĩtudini tan/
qꝫ p̄t eẽ ꝯueniẽs· q̃ trãq̇llitas iugꝭ ⁊ gau/
diũ ſempit̃nũ. Et vt h̄ ip̄m qđ dicimus
ita eẽ nõ mea ꝯiect̓a· ſ ip̄i⁹ dñi auctori/
tate certi⁹ ĩſtruarꝭ· audi eũ q̃litatẽ ⁊ ſtatũ
mũdi illi⁹ aptiſſime deſcribẽtẽ. Ecce in/
q̇t ego creo cęlos nouos· ⁊ t̃rã nouã· ⁊ n̄
ert in mẽoria priora neqꝫ aſcẽdẽt ſup cor· ſ
gaudebitꝭ ⁊ exultabitꝭ vſqꝫ in ſempit̃nũ
in his q̃ ego creo· Et rurſũ: Gaudiũ ⁊ le
ticia inueniet̓ in ea· grãrũactio ⁊ vox lau
dis· ⁊ erit mẽſ ex mẽſe· ⁊ ſabbatũ ex ſabba
to. Et iterũ: Gaudiũ ⁊ leticiã obtinebũt
fugiet dolor ⁊ gemit⁹. Et ſi adhuc clari⁹
de illa ꝯuſatiõe ⁊ ciuitate ſctõrꝝ vultꝭ ag/

noſcere· attẽdite q̃ ad ip̄am hieruſalẽ vo
ce dñi dirigãtur. Et ponã inq̇t viſitatio
nẽ tuã pacẽ ⁊ p̄poſitos tuos iuſticiã. Nõ
audiet̓ vlt̃ iniq̇tas in t̃ra tua· vaſtitas et
ꝯtritio ĩ terminis tuis· ⁊ occupabit ſal⁹
muros tuos ⁊ portas tuas laudatio. Nõ
erit t̓ ãpli⁹ ſol ad lucẽdũ p diẽ n̓ ſplẽdor
lũe illũinabit te· ſ erit tibi dñs ĩ lucẽ ſem/
piternã· ⁊ de⁹ tu⁹ in gloriã tuã. Nõ occi
det vltra ſol tu⁹· ⁊ lũa tua nõ minuet̓· ſ
erit t̓ dñs in lucẽ ſempiternã· et cõplebũ/
tur dies luct⁹ tui. Et idcirco btũs apl̓us
nõ gñalit̓ neqꝫ ſimplicit̓ oẽ gaudium re/
gnũ dei eſſe ꝓnũciauit· ſ ſignãter ac ſpe/
cialit̓ illud ſolũ qđ in ſpũ ſcõ eſt. Nouit
enĩ aliud q̃ꝫ vituperabile gaudiũ· đ q̊ dĩ
Mũdus iſte gaudebit· ⁊ ve vob̄ q̇ ridetꝭ
q̄ plorabitꝭ. Regnũ ſane cęlorꝝ triplicit̓
accipiẽdũ eſt. aut q̄ regnaturi ſunt cęli·
id ẽ ſcti̇ malis ſb̄ditis· ſm illud. Eſto tu
ſup q̇nqꝫ ciuitates· ⁊ tu ſuper decem. Il
lud q̃ꝫ qđ dĩ ad diſcipulos· ſedebitꝭ ſup
ſedes xii. iudicãtes xii. t̓b⁹ iſrael· l̓ certe q̄
ſcti̇ ĩ cęl̓ ſint cũ dño r̄gñturi· aut certe q̄
ip̄i cęli incipiãt a chriſto regnari· cuꝫ ſcꝫ
oĩb⁹ ei ſb̄iectꝭ cepit eſſe oĩa in omĩb⁹ de⁹.

De animę perpetuitate. xiiii.

Quamobrẽ in h̄ corpe ꝯſtitutus
iã nouerit vnuſq̇ſqꝫ illi⁹ ſe r̄gio
ni vl̓ miſterio deputãdũ· cuius
in hac vita ſemetip̄m p̄ticipẽ cultorẽqꝫ p̄
buerit· illiuſqꝫ ſe etiã in illo perenni ſecl̓o
ꝯſortẽ fut̓m eſſe nõ ãbigat· cui nũc mini/
ſtrũ ſe ſociũqꝫ maluerit exhibere. ſm ſen
tentiã dñi ita dicẽtꝭ. Si q̇s m̄ miniſtrat
me ſequat̓· ⁊ vbi ſũ ego· illic ⁊ miſter me/
us erit. Nã queãdmodũ diaboli regnũ
per ꝯtinuẽtiã ſuſcipit̓ viciorꝝ· ita regnuꝫ
dei per exercitationẽ v̄tutũ· puritate cor
dis ac ſpirituali ſcĩa poſſidet̓. Vbi aũt re
gnũ dei ẽ ibi ꝓculdubio ⁊ vita cõmorat̓
ęterna· et vbi regnũ diaboli eſt: ibi mors
atqꝫ infernus eſſe cognoſcit̓· in q̊ q̇ fue/
rit· nec laudare dñm p̄t ſm ꝓphetę ſnĩaꝫ
dicẽtis. Nõ mortui laudabunt te: neqꝫ
oẽs q̇ deſcẽdunt in infernũ· ſine dubio pec
cati· ſ nos q̇ viuim⁹ nõ viciis ſcꝫ nec mũ

Moyſi de monachi deſtinatiōe.

do huic ſ deo· bn̄dicim⁹ dn̄m ex h nūc et
vſqꝫ in ſeculū. Nō eni eſt in morte q̄ me
morē dei· ī iferno aūt pcti q̄s cōfitebitur
dn̄o. i. nēo. Null⁹ eni etiā ſi milies ſemet
ipm vł christianū eſſe pfiteat· vł mona/
chum· cū peccat ꝯfitet dn̄o. Nullus ad-
mittēs ea q̄ domin⁹ execrat reminiſcit
ei⁹· nec h vū ſe pfitet illius cui⁹ pręcepta
ꝯtūaci temeritate ꝯtēnit. In q̄ morte il/
lā viduā q̄ ē in delicijs btūs apl's eē pro-
nūciat· vidua ingēs q̄ in delicijs ē viuēs
mortua ē. Sūt ḡ multi q̄ viuētes in hoc
corpe mortui ſūt· ꝛ in iferno iacētes deū
laudare nō poſſūt. Et ecōtrario ſūt q̄ cū
mortui ſint corpe· deū ſpū bn̄dicūt atqꝫ
collaudāt· ſm illud. Bn̄dicite ſpirit⁹ et
aīę iuſtoꝝ dn̄m· et oīs ſpūs laudet dn̄m.
Et in Apocalipſi aīę occiſoꝝ nō ſolum
laudare deū· ſ etiā interpellare dicūtur.
In euāg quoqꝫ euidēti⁹ dn̄s ad ſaduce-
os· nō legiſtis inq̄t qd dictū eſt a deo di
cēte vob. Ego ſū de⁹ abrahā· et de⁹ yſa/
ac· ꝛ de⁹ iacob· nō eſt de⁹ mortuoꝝ ſ vi/
uētiū. Oēs eni ei viuūt. De qb ꝛ aplus
Propt qd inq̄t nō ꝯfundit de⁹ vocari
de⁹ eoꝝ. parauit. n. illis ciuitatē. Nā q2 nec
ocioſe ſint poſt ſepationē hui⁹ corpis aīę
neqꝫ nihil ſentiāt. etiā euāgelij parabola
q̄ de illo paupe laçaro ꝛ diuite purpura
to pfert oſtēdit· q̄ꝝ vnus btiſſimā ſedem
id ē ſinus abrahe reqēz pmeret. alius in
tolerabili ardore ęterni ignis exurit. Si
āt illud ꝛ qd dī ad latronez. Hodie eris
mecū in padiſo· voluerim⁹ intēdere· q̄d
aliud manifeſte deſignat q̄ꝫ pdurare in
aīab nō ſolū pſtinos intellect⁹. ſ etiā vi
ciſſitudīe eas ꝯgrua p meritoꝝ actuūqꝫ
ſuoꝝ pfrui q̄litate. Hoc enim illi neq̄q̄ꝫ
de⁹ pmiſiſſet ſi ei⁹ aīam noſſet poſt ſepa-
tionē carnis· vł priuandā ſenſu vł in ni-
hilū reſoluēdā. Nō eni caro ei⁹ in padi-
ſo ſ aīa erat ingreſſura cū chriſto. Cauē
da ſane īmo toto horrore eſt deteſtanda
prauiſſima hereticoꝝ illa diſtictio. q̄ dū
nō credūt chriſtū potuiſſe eodē die q̄ in/
ferna deſcēdit etiaꝫ in paradiſo reperiri
ita diſtinguūt· amē dico tibi hodie et int/

poſita diſtinctione inferunt· mecū eris in
paradiſo· vt ſcilicet hec promiſſio nō ſta
tim poſt tranſitum vitę eius impleta· ſ
poſt reſurrectionis aduentum ſit implē-
da· non intelligentes illud quod ante re-
ſurrectionis ſuę diem protulit ad iude/
os qui eum vt ſemetipos credebant an/
guſtijs hūanis et carnali infirmitate cō-
cludi. Nemo aſcendit in cęlum niſi qui
deſcendit de cęlo· filius hominis qui ē in
cęlo· Quibus manifeſte probatur aīas
defunctorum nō ſoluꝫ ſuis ſenſibus nō
priuari· ſed ne iſtis quidem affectibus. i.
ſpe atqꝫ triſticia· gaudio ac metu carere·
et ex eis quę ſibi ī illo generali examine re
ſeruantur quiddaꝫ eas iam incipere p̄-
guſtare· nec ſm opinionem quorundam
infidelium in nihilū eas reſolui poſt hu-
ius cōmorationis exceſſuꝫ· ſed viuacius
ſubſiſtere deiqꝫ laudibus intentius inhe
rere. Et reuera vt ſequeſtratis paulisper
teſtimonijs ſcripturarum de ipſius ani-
mę natura ſm mediocritateꝫ ſenſus no
ſtri paucis aliqua diſputem. Nōne vl/
tra omnis ineptie non dicam fatuitatem
ſed inſaniam eſt vel leuiter ſuſpicari illā
precioſiorem hominis porcioneꝫ· in qua
etiam imago dei ſm beatum apoſtolum
ac ſimilitudo conſiſtit: depoſita hac qua
reconditur in preſenti ſarcina corpora
li inſenſibilem fieri quę omnem rationeꝫ
in ſe continens etiam mutam atqꝫ in/
ſenſibilem materiam carnis participati
one ſui facit eſſe ſenſibileꝫ· cum vtiqꝫ cō-
ſequens ſit· et hoc rationis ipſius ordo
contineat· vt exuta mēs iſta carnali qua
nunc hebetatur pinguedine· intellectua-
les virtutes ſuas in melius reparet· ꝛ pu
riores eas ac ſubtiliores recipiat potius
q̄ꝫ amittat· Intantum autem hoc quod
dicimus beatus apoſtolus veruꝫ eſſe co-
gnoſcit· vt etiam optet ab hac carne diſ-
cedere· vt ſeparatione eius enixius va-
leat domino copulari dicēs· deſideriuꝫ
habeo diſſolui· ꝛ cū chriſto eē mltomagl
qm̄ dū ſum⁹ in corpe pegriam̄ a dño· et
idcirco audem⁹ ꝛ bonā volūtatē habem⁹

magis peregrinari a corpore et presentes esse ad dominum
xpistum quod etiam contendimus, siue absentes, siue
presentes placere illi. commorationem scilicet anime que
in hac carne est separationem atque discessum
presentiam esse ad christum tota credulitate confi-
dens. Et euidentius iterum super hiis ipso viuacissi-
mo animarum statu idem apostolus. Sed accessistis in-
quit ad syon montem et ciuitatem dei viuentis hie-
rusalem celestem et ad multorum milium angelorum
frequentiam et ecclesiam primitiuorum, qui conscripti
sunt in celis et spiritus iustorum perfectorum. De quibus
spiritibus in alio loco. Deinde patres inquit car-
nis nostre habuimus eruditores et reuereba-
mur. non multo magis subiciemur patri spirituum et
viuemus. **De contemplando deo. c. xv.**

Contemplatio vero dei multifarie con-
cipitur. Nam deus non sola in conplexi-
sibilis illius substantie sue admiratione co-
gnoscitur. quod tamen adhuc in spe promissionis ab-
sconditum est. sed etiam creaturarum suarum magnitu-
dine vel equitatis sue consideratione vel quotidia-
ne dispensationis auxilio peruidetur. quando scilicet que
cum sanctis suis per singulas generationes egerit
mente purissima perlustramus. cum potentiam ipi-
us que vniuersa gubernat moderatur ac regit
cum immensitatem scientie eius et oculum quem secreta
cordium latere non possunt trementi corde mi-
ramur. cum harenam maris vndarum numerum dimen-
sum ei cognitumque pauidi cogitamus. cum plu-
uiarum guttas cum seculorum horas ac dies cum
preterita futura vel vniuersa obstupescimus sci-
entie eius assistere. cum ineffabilem clementiam eius
consideramus. que innumera flagicia que singulis
momentis sub ipsius committuntur aspectu inde-
fessa longanimitate sustentat. cum intuemur
vocationem qua nos nullis precedentibus meritis gra-
tia sue miserationis asciuit. cum denique occa-
siones salutis tribuit adoptandis. cum quadam
admirationis intuemur excessu. quod ita nos na-
sci precepit. vt ab ipsis cunabulis gratia nobis le-
gisque sue noticia infunderetur. qui ipse aduersari-
um vinces in nobis pro solo bone voluntatis as-
sensu eterna beatitudine ac perpetuis nos premiis
munerat. cum postremo dispensationem sue incar-
nationis pro nostra salute suscepit. ac mirabi-
lia misteriorum suorum in cunctis gentibus dilatauit.
Sunt autem aliae quam plures huiusmodi contemplationes
innumere. que pro qualitate vite ac puritate cor-
dis nostris sensibus oriuntur quibus deus vel videtur
mundis obtutibus vel tenetur. Quas profecto
nullus perpetuo retentabit in quo adhuc aliquid
carnalium viuit affectuum. quia non poteris ait
dominus videre faciem meam. non enim videbit me
homo et viuet scilicet mundo huic affectibusque
terrenis deditus. **Interrogatio de cogi-
tationum mobilitate. cap. xvi.**

Germanus. Quid ergo est quod eti-
am nolentibus immo vero etiam nescien-
tibus nobis ita superflue cogitatio-
nes subtiliter ac latenter irrepunt vt non solum
eas expellere. verumetiam intelligere ac depre-
hendere difficultatis inmodice sit. Potest ergo
mens aliquando ab istis vacua reperiri. et nunquam
huiuscemodi illusionibus incursari.
**Responsio quid possit mens super cogita-
tionum statu quid vero non possit. xvii.**

Moyses. Mentem quidem non inter-
pellari cogitationibus impossibile est.
suscipere vero eas siue respuere omni
studenti possibile est. Quemadmodum igitur or-
tus earum non omnimodis pendet a nobis. sita re-
probatio vel electio consistit in nobis. Nec tamen
ex eo quod diximus impossibile esse mentem cogitati-
onibus non adiri totum vel incursui vel illis spiri-
tibus tribuendum est qui eas nobis nituntur ingerere.
alioquin nec liberum in homine maneret arbitri-
um. nec in nobis staret nostre correctionis indu-
stria. Sed est inquam nostrum magna ex parte vt co-
gitationum qualitas emendetur. et vel sancte ac
spiritales oriantur in nobis. vel terrene carna-
lesque decrescant. Ideo namque frequens lectio
et iugis adhibetur meditatio scripturarum vt exin-
de nobis spiritalis memorie prebeatur occasio.
Idcirco decantatio crebra psalmorum vt
assidua nobis exinde subministretur conpun-
ctio. Idcirco vigiliarum ac ieiuniorum orati-
onumque sedulitas adhibetur. vt extenuata
mens non terrena sapere sed celestia possit ac sub-
limia contemplari. Quibus rursum negligen-
tia irrepente cessantibus. necesse est vt mens vi-
ciorum squalore concreta in carnalem partem cor-
ruat atque declinet.
Conparatio aquarie mole et anime. xviii.

Quod exercicium cordis non incon-
grue molarum similitudini conparatur.
quas meatus aquarum preceps impetu ro-

Moyſi de monachi deſtinatiōe.

tāte ꝓuoluit. Que nullaten⁹ q̇dē ceſſa-
re poſſūt ab ope diſpoſito aq̄rū impul-
ſib⁹ circūacte·in ei⁹ ꝑo q̇ p̄eſt ſitū eſt po
teſtate vtꝝ nā triticū malit an ordeū lo
liū ve cōminui. Illud nanq̃ eſt ꝓcul du
bio cōmolēdū·qḋ ingeſtū ab illo fuerit·
cui opis illi⁹ cura cōmiſſa ē. Ita igit̄ eti
am mēs p vite p̄ntis incurſus vndiq̃ i-
gruētib⁹ tēptationū torrētib⁹ q̇ ſpiritali
b⁹ inflati neq̄tijs·indeſinēter eā circūflu
unt atq̃ circūſtrepūt vacua q̇dē cogi-
tationū eſtib⁹ eſſe nō poterit·quales ꝑo
vel admittere vel pare ſibi debeat·ſtudij
ac diligētie ſue ꝓuidebit induſtria. Si
enī vt dixim⁹ ad ſanctarū ſcripturarū
meditationē iugiter recurram⁹·ac mēo-
riā nr̄am ad recordationē ſpūaliū rerū
et deſideriū pfectiōis. ſpemq̃ future bea
titudinis erigam⁹·necē eſt vt orte cogi-
tatiōes exinde ſpiritales in his q̄ medi-
tati ſum⁹·mētē faciāt īmorari Sin ꝑo
deſidia ſeu negligētia ſuperati. vicijs et
ocioſ cōfabulatiōib⁹ occupem̄·ſeu curꝭ
mūdanis ⁊ ſupfluis ſollicitudinib⁹ īpli
cemur: ꝯſequēter exinde velut q̄dā ǵiça
nioꝝ ſpecies generata·opationē q̃ nr̄o
cordi noxiā p̄beat·et ſm ſnīam dn̄i ſal-
uatoꝝ vbi fuerit theſaur⁹ opm ſeu intē-
tiōis nr̄e·ibi ⁊ cor nr̄m neceſſio pmanebit.

De tribus cogitationū noſtrarū principijs. Cap. xix.

Illud ſane p̄ oīb⁹ noſſe debem⁹
tria cogitationū nr̄arū eſſe pn-
cipia·id eſt ex deo·ex diabolo·⁊
ex nob. Ex deo q̄dē ſūt cū ſpūſſancti illu
ſtratiōe nos viſitare dignat̄· erigēs nos
ad ſublimiorē ꝓfectū·⁊ in q̇b⁹ vl̄ minus
acq̇ſiuimus·vel deſidioſe agētes ſu pa-
ti ſum⁹·ſaluberria cōpūctione caſtigat·
vl̄ cū reſerat nob celeſtia ſacramēta ⁊ ꝓ
poſitū nr̄m ad meliores act⁹·volūtatēq̃
cōuertit·vt ibi cū rex aſſuer⁹ caſtigat⁹ a
dn̄o·libros annales inſtigat̄ inq̇rere· q̇-
bus mardochei bn̄ficia recordat⁹· ſūmi
eū ǵdu honoris exaltat ac ꝓtinus crude
liſſimā ſup nece gētis iudee ſnīam reuo
cat· Vel cū ꝯplexta cōmemorat·audiā q̇d
loq̄t̄ i me dn̄s de⁹. Ali⁹ q̃ ⁊ dixit: inq̇t
āgel⁹ q̇ loq̄bat̄ ī me· Vl̄ cū fili⁹ dei vē-
turū ſe vna cū p̄re et mānſionē apḋ nos
facturū eſſe ꝓmittit. Et nō eſtis vos iq̇t
q̇ loq̇mini· ſ ſpūs p̄ris vr̄i q̇ loq̇t̄ in vo
bis·et vas electiōis·an experimētū inq̇t e⁹
queritꝭ qui ī me loq̇tur chriſt⁹ Ex diabo
lo ꝑo cogitationū naſcit̄ ſeries·cū ſubū
tere nos tā vicioꝝ oblectatiōe· q̃ etiam
occultꝭ conat̄ inſidijs ſubtiliſſima calli
ditate mala p bonis fraudulenter oſten
tās·⁊ trāſfigurās ſe nob in angelū luc̄.
Vel ſic euāgeliſta refert. Et cena facta
cū diabol⁹ iā miſiſſet in cor iude ſymo
nis ſcarioth vt traderet dn̄m. Et iterū
poſt bucellā in q̇t introiuit in illū ſatha
nas. Petr⁹ q̃ ad ananiā· q̄re ait tēpta
uit ſathanas cor tuū mentiri te ſpiritui
ſancto. Et illḋ qḋ multo an̄ p eccleſiaſten
p̄dictū legi⁹·ſi ſpūs ꝑtātē hn̄tꝭ aſcēderit
ſup te·locū tuū ne dimittas. Illḋ q̃ qḋ
dr̄ ad deū ꝯtra achab ī q̄rto regū libro
ex pſona ſpūs īmūdi: egrediar ⁊ ero ſpi-
rit⁹ mēdax ī ore oīm ꝓphetarū ei⁹. Ex no
bis aūt oriūtur cū natalit̄ ea q̄ gerimus
vl̄ geſſim⁹· vel audiuim⁹ recordamū. De
q̇b⁹ btūs dauid. Cogitaui iq̇t dies an-
tiq̇s ⁊ ānos eternos in mēte habui· ⁊ me
ditat⁹ ſū nocte cū corde meo·et exercita
bar ⁊ ſcopebā ſpm̄ meū· Et iterū· Dn̄s
ſcit cogitatiōes hoīm qm̄ vane ſunt·et
cogitatiōes iuſtoꝝ iudicia. In euange-
lio q̃ dn̄s ad phariſeos q̇d cogitatꝭ ma
la in cordib⁹ veſtris.

De diſcernēdis cogitatiōibus ad ſimilitudinem ꝓbabilis trapezite. Cap. xx.

Hanc igit̄ optet triptitā rationē
nos iugiter obſuare·⁊ vniuer-
ſas cogitatiōes q̄ emergunt in
corde nr̄o ſagaci diſcretōe diſcutere· ori
gines earū ⁊ cās auctoreſq̃ p̄mit⁹ inda
gātes·vt q̄les nos eis p̄bere debeam⁹ ex
illoꝝ merito q̇ eas ſuggerunt ꝯſiderare
poſſim⁹·vt efficiamur ſm p̄ceptū dn̄i ꝓ
babiles trapezite· Quoꝝ ſumma pitia
eſt ac diſciplina ꝓbare qḋ nam ſit aurū·

pariſſimū·et vt vulgo dr̄ obriçū·qđ ve
ſit mini⁹ purgatōe ignis excoctum·erco
q̊ȝ viliqȝ denario·ſi p̄cioſū nūmiſma ſb
coloꝛe ſeu indumēto auri fulgētis imitet·
prudētiſſima diſcretiōe nō falli·et nō ſo
lū nūmiſmata tyrānoꝝ vultū exp̄mētia
ſapiēter agnoſcere·ſꝫ etiā illa q̄ ſunt veri
q̇dē regis imagīe·ſꝫ nō legitime figurata·
pitia ſagacioꝛe diſcernere·deinde ne q̇d
ill' a legitīo pōdere diminutū ſit cēſura
trutine diligēter inq̇rere. Que oīa nos
q̊ȝ debere ſpiritalit' obſuare ſb figura et
exēplo noīs hui⁹ euāgelic⁹ ſmo ſꝫ exem
plo ꝓpoſito docet: p̄mū ut q̇d coꝛdib⁹ no
ſtris irrepſerit·vel ſi q̇d nob dogma fue
rit itromiſſū·vtrū nā ſit diuino illo ꝛ ce/
leſti ſpū ſācti igne purgatū·an ad iudai
cā ſupſtitōȝ p̄inēs·ſeu de ſeculari phie
tumoꝛe deſcēdēs vt ſit ad integrū ſpiri/
talis ignis examīatiōe decoctū·ſꝫ in ſup
ficie tm̄ p̄ferat pietatem diligētiſſime p/
ſcrutem̄. Qđ ita poterim⁹ īplere ſi illud
ap̄licū fecerim⁹·Nolite oī ſpūi credere·
ſꝫ ꝓbate ſpūs ſi ex deo ſint. Quo gn̄e cre
dēdi ſūt illi q̊ȝ decepti·q̇ poſt ꝓfeſſionē
monachi nitoꝛe ſmōis·et q̇buſdā ſunt
phoꝝ dogmatib⁹ incitati·q̄ p̄ma fronte
pijs q̇buſdā ſenſib⁹ ac religioni ꝯſonis
audiētes velut auri fulgoꝛe fallētia q̊s
ſemel ſupficie illexerāt·velut nūmiſma/
tib⁹ ereis falſiſqȝ deceptos·ꝑpetuo nu/
dos ac miſeros reddiderīt·vel ad ſeculi
eos ſtrepitū reuocātes·vl' ad hereticos
erroꝛes ac p̄ſūptiōes tumidas ꝑtrahētes
Qđ etiā achan ī libro ieſu naue legim⁹
fuiſſe ꝑpeſſū·q̇ đ caſtris allophiloꝝ regu/
lā aureā ꝯcupiſcēs·atqȝ furat⁹·anathe/
matcilloꝝ ꝑcuti atqȝ et'na moꝛte meru
it ac maledictōe dānari. Scđo ſollicite
nos exploꝛare cōuenit ne auro puriſſi/
mo ſcripturarū·praua interp̄tatio coap
tata·metalli p̄cioſitate nos fallat. In q̊
etiā dn̄o ſaluatoꝛi callidiſſim⁹ diabolus
velut hoī ſimplici tēptauit īponere·dū
ea q̄ generalit' ſunt ſup oīm iuſtoꝝ ꝑſo/
nis expoſita maliuola interp̄tatiōe cor/
rūpēs ſpecialr' huic q̇ angeloꝝ cuſtodia
nō egebat conat' aptare dicēs: qꝛ angel
ſuis mā. de te·vt cuſto. te ī oīb⁹ vijs tuis
in ma. porta. te ne vnqȝ offen. ad la. pedē
tuū·Precioſa ſcȝ eloq̇a ſcripturaꝝ cal
lida aſſūptiōe ꝯūtēs·ꝛ ad ꝯriū noxiūqȝ
ſenſum detoꝛquēs·vt imaginē tyrānici
vult⁹ ſub coloꝛe nob auri fallentis īpoꝛ
tet·ſiue cū paracaraximis nos conat' il/
ludere quoddā ſcȝ pietatis op⁹ āmonēs
affectandū·qđ nō de legitia ſenioꝝ ꝓce
dēs moneta·ſb pretextu ꝟtutū ducit ad
vicia·vel immoderatis icōpetētib⁹qȝ ieiu
nijs ſeu vigilijs nimijs, vl' oꝛōnib⁹ īpoꝛ/
tunis·vl' incōgrua lectiōe decipiens ad
noxiū ꝑtrahit finē·vl' cū interceſſiōes ac
viſitatiōes pias ꝑſuadet īpēdere·q̇bus
nos ab ſpiritalib⁹ monaſterij clauſtris·
et ſecreto aīce q̇etis excutiat·ſollicitudīes
etiā cura ſcȝ ſuſcipe religioſarū ac deſti/
tutaꝝ ſuggerit feminarū·vt huiuſmōi
laq̄is monachū inextricabil'r viciat·ac
ꝑnicioſaꝝ ſollicitudinū occupatiōe diſ
tēdat·vl' certe cū deſiderare ſanctū cleri
cat⁹ officiū ſb p̄textu edificatiōis multo
rū et amoꝛe lucri ſpiritalis inſtigat·ꝑ qđ
nos ab hūilitate ꝓpoſiti hui⁹ ac diſtri/
ctiōe diuellat. Que oīa cū ſint nr̄e ſalu/
ti ꝓfeſſioniqȝ ꝯria·tm̄ velamīe q̊dam mi
ſericoꝛdie ac religiōis obtecta·facile īpe/
ritos incautoſqȝ decipiūt. Imitant' enī
nūmiſmata veri regis. quia vidētur ad
preſens plena pietatis·ſꝫ nō ſunt a legi/
timis monetarijs·id eſt pꝛobatis ꝛ catho/
licis patrib⁹ figurata·nec de cardinali:
ac de publica collatiōis coꝝ ꝓdeūt offi/
cīa·ſꝫ furtī fraud demonū fabricata·nō
ſine detrimēto īpitis q̇buſqȝ ꝛ ignorātib⁹
ingeruntur. Que q̊uis vtilia ſeu necc̄ia
videātur ad p̄ſens·tm̄ ſi ſoliditati ꝓ/
feſſiōis nr̄e incipiāt poſt ſꝫ eſſe ꝯria·et to/
tū quodāmodo coꝛp⁹ nr̄i labefactare ꝓ/
poſiti·tanqȝ neceſſariū quidem·ſꝫ ſcāda
lizans membrū·et quod dextre manus
vl' pedis agere videat' officiū ꝓijci a nob
atqȝ abſcidi ſalubꝛe eſt. Satius enim
eſt abſqȝ vnius precepti membꝛo·id eſt·
operatione vel fructu: in ceteris ſanum

firmũmqꝫ durare et tanq̄ debilem in-
troire in regnum dei· q̄ cum ſoliditate
mandati incidere in aliqd ſcandalum·
qd pernicioſa conſuetudine ſeparans
nos a diſtrictionis regula ·atqꝫ arrepti
propoſiti diſciplina·inducat in tale diſ-
pendium·qd nequaq̄ futura detrimē-
ta compenſans·oēs preteritos fructꝰ
totumqꝫ operationis noſtrę corpus ge-
henne faciat ignibus concremari. De ge
neribus iſtiuſmodi illuſionũ etiã in ꝓ-
uerbijs eleganter exprimitur. Sunt vię
quę videt̃ recte eſſe viro. nouiſſima eniꝫ
earum veniunt in profundũ inferni. Et
iterũ: Malignus nocet cum ſe cõmiſcu-
erit iuſto· id eſt diabolus decipit cum fu
erit colore ſanctitatis obtectꝰ. Odit aũt
ſonum tutelę .i. diſcretionis vim· q̄ de
ſeniorum verbis ac monitione ꝓcedit.

De illuſiõe abbatis Johãnis. Capi.xxi.

IN quo etiam abbatē nuꝑ Jo-
hannē· qui lyco cõmoratur co-
gnouimus fuiſſe illuſum. Naꝫ
cum hauſto corpore atqꝫ defecto· perce-
ptioneꝫ cibi biduano ieiunio diſtuliſſet
accedenti ei ad refectionem die poſtero
veniens diabolus in figura ethiopis te
tri pueri· atqꝫ ad eius genua prouolutꝰ
indulge inquit mihi· qꝛ ego tibi hunc la
borem indixi. Jtaqꝫ ille vir tãtus ⁊ diſ-
cretionis ratiõe perfectus ſub colore cõ
tinentię incongruenter exercitate intelle
xit ſe ob hoc calliditate diaboli circũuen-
tum· taliqꝫ diſtentum ieiunio· vt laſſitu-
dinem nõ neceſſariam: imo etiam ſpiri-
tui nociturã· fatigato corpori ſuppone-
ret· paracaraximo ſcꝫ illuſus nũmiſma
te dum in illo veri regis imaginem ve-
neratus· parum diſcutit nõ illud eſſe le-
gitime figuratum. Ultima vero obſua
tio huius probabilis trapeçite· quã de
inquiſitione ponderis eſſe prediximus·
taliter a nobis implebitur· ſi quicquid
agendum cogitatio noſtra ſuggerit· om
ni ſcrupulo retractantes· atqꝫ in noſtri
pectoris trutina collocantes· equilibra-
tione iuſtiſſima perpēdamus· an plenũ
ſit honeſtate cõmuni· an timore dei ſit g̃
ue· ſi integrum ſenſu· ſi humana oſtenta
tione: aut aliqua nouitatis inſolentieqꝫ
preſumptiõe non leue· ſi meriti eius põ
dus inanis cenodoxie non imminuerit
vel arriſerit gloria. Et ſic ea protinꝰ ad
publica appendentes examina· id eſt ad
prophetarum ⁊ apoſtolorum actus· ac
teſtimonia conferentes· illorumqꝫ exem-
plis comparantes· et quodamodo con-
traria ea lance penſantes· vel tanq̄ inte
gra atqꝫ perfecta illiſqꝫ collibrantia ſu-
ſcipiamꝰ· vel tanq̄ imperfecta atqꝫ dã-
noſa: nec illorum ponderi conſonantia
omni cautione vitemus.

De quadripartita diſcretionis ratione. Cap.xxij.

ERit ergo hoc quadriptito
quo diximus modo neceſſa
ria nobis iſta diſcretio· id ē:
vt primuꝫ materia nos au-
ri veri ſeu fucati fallentiſqꝫ non lateat.
ſecundo· vt has eaſdem cogitationes q̄
mentiuntur opera pietatis· tanq̄ adul-
terina nummiſmata ⁊ paracaraxima re
probemus· vtpote quę falſam imaginē
regis non legitime ſignata contineant·
vł illa quę in auro precioſiſſimo ſcriptu
rarum vicioſo et heretico ſenſu· non ve
ri regis ſed tyrãni preferũt vultũ· ſiłiter
diſcernētes refutare poſſimꝰ· ſiue illa q̃
pōdꝰ ac p̄ciũ erugo vanitatis arrodēs
exagio ſeniorũ cõgruere nõ ſinit· vt nũ-
miſmata leuia atqꝫ dãnoſa· minuſqꝫ pē
ſantia recuſemus· ne in illud incidentes
qd obſuare tota virtute p̄cepto dñi com
monemur· cũctis laboꝝ noſtroꝝ ſtipen-
dijs meritiſqꝫ defraudemur. Nolite the
ſaurizare vobis theſauros in terra· vbi
erugo ⁊ tinea demolit̃· ⁊ vbi fures effo-
diũt ⁊ furãtur. Quicqd eni ɔtēplatiõe
hũanę glię fecerimꝰ· in terra nos theſau
rizare ſꝫm dñi ſniaꝫ nouerimꝰ· et ɔſequē
ter illud velut humi recõdimꝰ· atqꝫ ĩ ter
rã defoſſum: vel diuerſ̄ demonijs depo-
pulandũ vel edaci cenodoxie erugĩe cõ-

ſumendum: ſeu ſuperbie tineis deuorandū: vt ad nullā recōdentis vtilitatē lucrūve pficiat. Oēs igit̄ cordis nr̄i receſſus iugiter pſcrutādi ſunt ⁊ aſcēdētium in eos veſtigia indagatiōe ſagaciſſima retractāda: ne quā forte intellectual̄ ibidē beſtia. vl̄ leo. vel draco ptrāſiens pniciōſa veſtigia latenter ipreſſerit. qb9 acceſſus etiā ceteris in abdita pectoris noſtri p cogitationū negligētiā pbeatur. Et ita per ſingulas horas atq3 momēta terrā cordis nr̄i euāgelico aratro. hoc ē: iugi dn̄ice crucis recordatiōe ſulcātes. vel noxiarū ex nob̄ ferarū cubilia. vel virulentoꝝ ſpentium examinare latibula atq3 extrudere poterimus.

De ſermone doctoris ſm audientium meritū. Cap. xxiij.

Ad hec obſtupefactos nos intuens ſenex. ⁊ ad verba narrationis ſue inexplebili ardore ſuccenſos. pro admiratiōe deſiderij noſtri pauliſp ſmone ſuſpēſo. rurſus addidit. Quoniā nos o filij ad diſputationē tā lōgā veſtrā ſedulitas puocauit. et ignis quidam collationi noſtre ſeruētiores ſenſus p veſtro deſiderio ſubminiſtrat. vt ex hoc etiā ipo manifeſte ꝯtempler in veritate vos perfectiōis ſitire doctrinā. volo vob̄ adhuc ſup diſcretiōis eximietate vel grā tia q̄ inter cūctas virtutes arcē ac primatum tenet. pauca diſſerere. excellentiamq3 eius ⁊ vtilitatem nō ſolū quotidianis exemplis. ſed etiā antiquis patrum conſultationibus ac ſententijs approbare. Frequēter nanq3 memini nō nullis huiuſmodi ſermonem cū gemitu lachrymiſq3 poſcentibus: me quoq3 aliquid eis doctrine conferre cupientē nullatenus potuiſſe. et ita in me nō ſolū ſenſus. verūetiam ipm eloquium defeciſſe. vt nō inuenirē quēadmodum eos. vel cum leui cōſolatione dimitterem. Quibus indicijs euidenter agnoſcit̄ domini gratiam pro merito ac deſiderio audientiū diſputātibus aſpirare ſmonē. Que quia breuiſſimū iſtud qd̄ ſupeſt noctis ſpaciū nō occurrit explere. indulgētes illud poti9 quieti corporee. cui neceſſe eſt totū pſolui. ſi id qd̄ modicū eſt fuerit denegatū. plenū narratiōis ordinē integro futuri diei ſeu noctis examini reſeruemus. Decet nāq3 diſcretionis optimos ꝯſultores. in hoc primū patefacere ſue mētis induſtriā. et vtrū ſint. vel queant eius capaces eſſe hoc iudicio ac patiētia comprobari. vt de illa q̄ moderatiōis generatrix eſt. ꝟtute tractātes. neq̄q3 viciū qd̄ ipi ꝯtrariū eſt nimietatis incurrāt vim rationis ac nature eius q3 ꝟbis excolunt: effectu atq3 opere violātes. In hoc ergo nob̄ diſcretiōis bonū de q̄ q̄tū dn̄s dederit adhuc īdagare diſponimus. pmitus pſit. vt nos de ipi9 excellentia ⁊ moderatiōe: q̄ pma eidē ꝟtus ineſſe cognoſcitur diſſerētes. diſputatiōis q̄3 vl̄ temporis modū non pmittat excedere. His itaq3 btūs moyſes collatiōi nr̄e dans finē. adhuc nos auidos. ac de ſu o ore pendentes deguſtare ſomnū pauliſper hortatus eſt. hiſdē ipis qbus inſidebam9 pſiathijs āmonens incūbere. embrimijs pariter capiti noſtro ceruicalium vice ſuppoſitiſq3 groſſioribus papyris in longos graciles q3 faſciculos coactis. ſex q̄ pedali interuallo mollit̄ nexa. nūc quidē humilimū ſedile ad ſcabelli vicē. fratribus in ſynaxi conſedētibus preſtāt. nūc vero ſubiecta ceruicibus dormientiū prebent capiti nō nimie durū. ſ3 tractabile aptūq3 fulcimentū. Ad quos monachorū vſus hec idcirco. vel maxime oportūa habentur ⁊ congrua. q nō ſolū ſint aliquātenus mollia. paruoq3 et ope reparentur et precio. vtpote paſſim papyro emergente. p nili fluminis ripas. quam cuiq3 volenti in vſum aſſumere nemo phibeat deſecare. ſed etiā quod ad remouendum ea. ſeu cū neceſſe fuerit ad mouendū habilis materia eſt. fungidēleuiſq3 nature. Atq3 ita precepto ſenis tādem ſumus ad deguſtationem ſomni onerōſa cōpoſiti quiete. tā digeſte collationis inflāmati gaudio. q3 ſ promiſſe diſ

putationis expectatiõe ſuſpẽſi.

Explicit Collatio pria Abbatis Moiſi de monachi deſtiatione vel fine. Incipiũt capitula ſecũde collationis eiuſdez ſenis. Cap. primũ.

PRoemiuz abbatiſ moyſi de diſcretiõis gr̃a.
ij Quid diſcretio ſola ꝯferat monacho ꝛ diſputatio ſup ẜ abbatis Antonij.
iij De errore ſaulis ꝛ achab· q̊ per diſcretiõis impitiã ſũt decepti
iiij Que de bono diſcretiõis in ſcripturis ſanctis referãtur.
v De morte heronis ſenis.
vi De ruina duoꝝ fratrũ ob diſcretiõis imperitiã.
vij De alterius illuſiõe quã ꝑ imperitiã diſcretiõis incurrit.
viij De lapſu ꝛ deceptiõe monachi meſopotameni.
ix Interrogatio de acq̃rẽda ṽa diſcretione.
x Reſpõſio queadmodũ poſſideatur vera diſcretio.
xi Verba abbatis ſerapionis· ꝛ de marcore patefactarũ cogitationũ· ꝛ de periculo ꝓprie ꝯfidẽtie.
xij Confeſſio verecũdie ob quã confunderemĩ cogitatiões noſtras ſenioribus reuelare.
xiij Reſponſio de confuſione calcãda ꝛ periculo nõ cõdolentis.
xiiij De vocatiõe ſamuelis.
xv De vocatiõe Pauli apoſtoli.
xvi De appetenda diſcretione.
xvij De imoderaciieiunijs ꝛ vigilijs.
xviij Interrogatio de ꝯtinẽtia vl' refectionis menſura.
xix De optio cibi q̊tidiani modo.
xx Obiectio de facilitate cõtinentie q̃ duob' paximacijs ſuſtinetur.
xxi Reſponſio de virtute ꝛ menſura ex parte continentie.
xxij Quinã gñalis ꝯtinẽtie ac refectionis modus ſit.
xxiij Queadmodum abũdantie humorũ genitaliũ caſtigentur.
xxiiij De labore equalis refectionis. et de fratris beniamin edacitate.
xxv Interrogatio quõ vna ſemp eadem qz menſura ſeruetur.
xxvi Reſponſio de nõ excedendo refectionis modo.

Expliciunt capitula. Incipit ſecũda collatio Abbatis Moiſi de diſcretione. Cap. i.

DEguſtato itaqz matutino ſoporeeũ ortũ luđ tãdẽ nob claruiſſe gaudẽtes· repmiſſã narrationẽ repoſcere cepiſſem⁹· btũs moyſes ita exorſ⁹ ẽ. Cũ videã vos tanti deſiderij ardore flãmatos· vt ne ipm quidẽ paruiſſimũ quietis momẽtũ quod ſpiritali collatiõi ſb trahens refectioni carnis maluerã3 deputare· ad requiem credam veſtri corporis profeciſſe· mihi q̊3 hunc veſtrum cõſideranti feruorem ſollicitudo maior incbitur. Neceſſe eſt enĩ etiã me in pſoluendo debito· tanto maiorem deuotionis curam gerere: quanto vos attentius video illud expẽtere. Hm illam ſententiã· ſi ſederis cenare ad menſam potentis· ſapiẽter intellige q̃ apponũtur tibi· et imitte manum tuam ſciẽs· quia talia te oportet preparare. Quamobrem ď bono diſcretionis eiuſqz virtute dicturi· in quã ſermo nocturne collationis ingreſſus finem noſtre diſputationi dedit· cupio vobis eius excellentiã patrũ primo conſignare ſententijs· vt cum patuerit· quid de illa ſenſerint· vel pronunciauerint maiores noſtri· tum prolatis tã antiquis multorum q̃3 recentibus rui nis et caſibus qui pro eo q̃ minus eam fuerãt aſſecuti pnicioſo deiecti ſũt lapſu in q̃ ̃tũ poſſum⁹ vtilitates ei⁹ ꝛ cõmoda referẽtem⁹, quib' diſcuſſis queadmoduz

excolere eam atꝗ expetere debeamus·
cōſiderātes meriti eius· ⁊ gratię pōdus
efficacius inſtruamur. Eſt enī nō medi-
ocris ꝗdā ꝟtꝰ· nec ꝗ hūana paſſim va-
leat induſtria cōphēdi niſi diuino fue-
rit munere gratia qꝫ collata. Siꝗdē in-
ter nobiliſſima ſpūſſancti dona: hāc qꝫ
ita legimus ab aplo numerari. Alij da-
tur ꝑ ſpm̄ ſmo ſapīę. Alij ſmo ſcīę ſm
eundē ſpiritū. Alij fides in eodem ſpiri-
tu. Alij gratia ſanitatū in vno ſpiritu.
Et poſt pauca. Alij diſcretio ſpirituū.
Deinde completo omī catalogo ſpirita-
liū chariſmatū infert: Omīa aūt h̄ opa-
tur vnus atqꝫ idē ſpiritus· diuidēs ſin-
gulis, put vult. Videtis ergo nō terre-
nū· nec paruū eſſe diſcretiōis munus: ſ
diuinę gratię largitatē: quā niſi mona-
chus omī intētiōe fuerit aſſecutꝰ· ⁊ aſcē-
dentiū in ſeſe ſpirituū diſcretionē certa
rōne poſſederit· neceſſe eſt eū velut in no-
cte cęca cęteriſqꝫ tenebris oberrantē nō
ſolū in ꝑnicioſis foueis ꝓruptiſqꝫ conci-
dere· ſ etiā in planis ac directis itineribꝫ
frequēter offendere.

Quod diſcretio ſola cōferat monacho· ⁊ diſputatio ſuꝑ hoc abbatis Antonii. Cap. ii.

MEmini igitur quondam in ānis adhuc pue-
ricie cōſtitutus in partibus thebaidos
vbi beatus Antonius morabatur: ſeni-
ores ad eum perfectionis inquirendę et
collationis huius grā cōueniſſe. Cūqꝫ
a veſꝑtinis horis vſqꝫ ad lucem fuiſſet
ꝓtracta collatio· ꝗſtionē hāc maximā
noctis ſpaciū ꝯſumpſit· Nā diutiſſime
ꝗrebat ꝗ nā virtus vel obſuantia mo-
nachū poſſit a diaboli laqꝗis ac deceptio-
nibꝫ cuſtodire ſꝑ illeſū· vl' certe recto tra-
mite firmoqꝫ greſſu ad ꝑfectiōis culmē
ꝑducere. Cūqꝫ ꝓ captu mentis ſuę vnuſ-
ꝗſqꝫ ſnīam ſuā ꝓferret in mediū· et alij
quidē hoc in ieiunioꝝ· vigiliarūqꝫ ſtu-
dio collocarēt· ꝙ his videlicꝫ extenuata
mens· ac puritatē cordis ⁊ corporis aſſe-
cuta· deo facilius vniret'. Alij in nudita-
te ⁊ cōtēptu vniuerſarū rerū· ꝗbꝫ mēs ſi-
penitꝰ exueret'· tāqꝫ null' deīceps retinēti-
bꝰ laqꝗis ad deū expeditioꝛ ꝑueīret. Alij
anachoreſin neceſſariā. i. remotionem ⁊
heremi ſecreta cenſerēt: in qua cōmanēs
ꝗs· familiarius interpellare deum: eiqꝫ
poſſit peculiarꝰ inherere· Nōnulliqꝫ in-
primis ſectanda charitatis. i. hūanitatꝭ
officia definirēt. ꝗ pio erga fratres et pe-
regrinos ſtudio ſuſceptionis impendit'·
ꝙ his dūtaxat officijs: regna celoꝝ da-
turū ſe dn̄s in euāgelio· velut ſpecialius
repromittat dicēs: Venite benedicti pa-
tris mei· poſſidete paratū vob̄ regnum
a cōſtitutiōe mūdi. Eſuriui enī ⁊ dedi-
ſtis mihi manducare. Sitiui ⁊ dediſtis
mihi bibere ⁊c. Cūqꝫ in hūc modū di-
uerſis ꝟtutibꝫ aditū certioꝛē ad deū pa-
rari poſſe decernerēt· eſſetqꝫ noctis ma-
ximum tempus hac inquiſitione con-
ſumptū· intulit demū beatus Antoni-
us: Omīa quidem hec ꝗ dixiſtis neceſſa-
ria ſūt ⁊ vtilia ſitiētibꝫ deū· atqꝫ ad deū
cupiētibꝫ ꝑuenire· ſ his ꝓncipalem tri-
buere gratiā neqꝗqꝫ nos innumeri mul-
toꝝ caſus ⁊ experimenta ꝑmittunt. Nā
quoſdam ſepenūero acerrime ieiunijs
ſeu vigilijs incubātes· ac mirifice in ſo-
litudine ſecedentes· priuationē qꝫ omni-
um facultatū ita ſectantes· vt ex ipis ne
vnꝰ ꝗdem diei victū ſibimet· vnūqꝫ de-
nariū ſupereſſe paterent'· Humanitatꝭ
etiā ſtudia tota deuotione cōplētes· ita
vidimus repēte deceptos vt arreptum
opus nō potuerint cōgruo exitu termi-
nare· ſummūqꝫ feruoꝛē ⁊ cōuerſationē
laudabilem deteſtabili fine clauſerint.
Quobꝛē quid pꝛīcipaliter ducat ad deū
manifeſte poterimus agnoſcere· ſi ruinę
ac deceptiōes illoꝝ cauſa diligētiꝰ a no-
bis fuerit indagata. Illis nanqꝫ cū exu-
berarēt predictarū opa ꝟtutū· diſcretio
ſola deficiens vſqꝫ ad finē ea durare nō
ſinit. Nec enī alia lapſus coꝝ cauſa de-
prehenditur· niſi qꝺ minus a ſenioribꝫ
inſtituti· nequaqꝫ potuerunt rationem

diſcretiõis huius adipiſci· que ꝑtermittẽs vtrãqꝫ nimietatẽ· via regia quẽquã docet ſemper incedere· et nec dextera virtutũ permittit extolli· id eſt feruoris exceſſu cõtinentie iuſte modum tranſcendere· nec oblectatum remiſſione deflectere ad vicia ſiniſtra cõcedit· hoc eſt ſub pretextu gubernãdi corporis cõtrario ſpiritus tepore lenteſcere. Hec nãqꝫ eſt diſcretio que oculus et lucerna corporis in euãgelio nũcupatur ſcḋm illam ſniam ſaluatoris. Lucerna corporis tui ẽ oculus tuus· qꝫ ſi oculus tuus ſimplex fuerit totũ corpus tuũ lucidum erit· ſi aũt oculus tuus nequã fuerit· totũ corpus tuum tenebroſum erit· eo qꝫ ipſas cogitationes hominis vniuerſas actuſqꝫ diſcernẽs· cuncta que gerenda ſunt peruideat atqꝫ ꝑluſtret· que ſi in homine neqꝫ fuerit id eſt nõ vero iudicio ⁊ ſcĩa cõmunita· ſeu qlibet errore ac preſumptiõe decepta· totũ corpus noſtꝝ faciet tenebroſum· hoc eſt omnẽ aciem mentis actuſqꝫ noſtros reddet obſcuros· cecitate ſcꝫ viciorũ ⁊ perturbationũ tenebris inuolutos. Si enĩ inquit lumen qḋ in te eſt tenebre ſunt· tenebre ipſe quante erunt: Nulli nãqꝫ dubiũ eſt errante iudicio cordis ⁊ ignorationis nocte poſſeſſo· cogitationes quoqꝫ et opera noſtra que ex diſcretiõis ḋliberatione deſcendunt· maioribus peccatorum tenebris implicari.

De errore ſaulis et achab quo ꝑ diſcretionis imperitiã ſũt decepti. Cap. iij.

Enimqꝫ ille qui ꝑmus ad regnãdum populo iſrael iudicio dei preelectus eſt· quia hũc diſcretionis oculum neqꝫ habuit· velut toto corpore tenebroſus effectus· etiam ipſo regno tradito ſibi meruit ſpoliari· dũ lucerne huius tenebris atqꝫ errore deceptus· acceptabiliora deo ſacrificia ſua quam erga preceptum ſamuelis obedientiam credidit iudicanda· que cũ ex illa magis parte offenſionẽ incurrere fecit· ex qua repropiciandam ſibi diuinã ſperauerat maieſtatem· Huius inquã diſcretionis ignoratio achab regẽ iſrael poſt illius ſublimiſſimi triũphi victoriam qui ei fuerat dei fauore conceſſus· credere perſuaſit meliorẽ eſſe miſericordiam ſuam quam executionem ſeueriſſimi ꝑcepti· et queadmodũ ſibi videbat crudelis iperij. Qua ꝯſideratione mollitus dum mauult cruentam victoriam clementia temꝑare· ob indiſcretã miſcḋiam velut toto corpore reddit⁹ tenebroſus irreuocabili morte damnatur

Que de bono diſcretionis in ſcripturis ſãctis referãtur. iiij.

Ec eſt diſcretio que nõ ſolum lucerna corporis ſed etiam ſol ab apoſtolo nũcupat· ſcḋm illḋ Sol nõ occidat ſuper iracundiã veſtrã. Hec vite noſtre gubernatio dr· ſcḋm illḋ Quibus non eſt gubernatio cadunt vt folia. Hec conſiliũ rectiſſime nominatur· ſine q̊ nihil agere omnino ſcripture auctoritate permittimur· ita vt ne ipſũ quidem ſpiritale vinum· id eſt gaudiũ quod letificat cor hominis ſine ipſius ſinamur moderatione percipere· ſcḋm illud Cum conſilio omnia fac· cũ conſilio vinũ bibe. Et iterum. Sicut ciuitas murꝭ diruta ⁊ nõ circũdata· ſic eſt vir qui nõ cũ conſilio aliquid agit. Cuius priuatio qꝫ pernicioſa ſit monacho· teſtionij huius exemplum ac figura declarat· diruteꝫ cum ac ſine muris cõparans ciuitati. In hac ſapientia· in hac intellect⁹ ſenſuſqꝫ conſiſtit· ſine quibus nec interior noſtra edificari dom⁹ nec ſpiritales poterunt diuitie congregari· ſcḋm illud. Cũ ſapientia edificatur domus ⁊ cum intellectu iterũ erigitur· cũ ſenſu implentur cellaria omnib⁹ diuitijs precioſis ⁊ bonis. Hec inquã eſt ſolidus cibus qui niſi a perfectis tantũ ac robuſtis aſſumi ñ poterit. ſcḋm illud· Perfectorꝝ aũt eſt ſolidus cibus eorũ qui ꝑ conſuetudine exercitatos hñt ſenſus ad diſcretionẽ boni ac mali· Que intantũ vtilis nob ac neceſſaria comprobatur· vt etiã verbo

dei eiuſqꝫ virtutibus coaptetur· ſm il
lud Viuus eſt enī dei ſermo ⁊ efficax et
penetrabilior omni gladio ancipiti· ⁊ ꝑ
tingens vſqꝫ ad diuiſionē anime ac ſpi
ritus· cōpagum quoqꝫ ⁊ medullarū· et
diſcretor cogitationum ⁊ intentionum
cordis. Quibus manifeſtiſſime declara
tur· nullam ſine diſcretionis gratia per
fecte poſſe vel perfici vel ſtare virtutem.
Et ita tam beati antonij qꝫ vniuerſorū
ſententia diffinitū eſt· diſcretionē eſſe q̄
firo gradu intrepidū monachū perdu
cat ad deum· predictaſqꝫ virtutes ingiť
conſeruet illeſas· cū qua ad conſūmatio
nis excelſa faſtigia minore poſſit fatiga
tione conſcendi· et ſine qua multi etiaꝫ
ꝓpenſius laborātes· perfectionis nequi
uerīt culmen attingere. Omniū nam qꝫ
virtutuꝫ generatrix· cuſtos. moderatrix
qꝫ diſcretio eſt.

De morte heronis ſenis. c.v.

Et vt hāc eandem diffinitionē
antiquitus a ſancto antonio ⁊
ceteris patribus ꝓmulgatā· re
cens q̊qꝫ ſicut ꝓmiſimus confirmet exē
pluꝫ· recolite id quod nuꝑ geſtū ocloꝝ
vroꝝ vidiſtis obtutibus· ſenem videli
cet heronem āte paucos admodū dies
illuſiōe diabolica a ſummis ad ima deie
ctū· quē quīq̄ginta ānis in hac heremo
cōmoratum· ſingulari diſtrictione rigo
rē continentie tenuiſſe cognoſcimus· et
ſolitudinis ſecreta vltra omnes hʼ com
morantes miro feruore ſectatū. Hic igi
tur quo pacto qua ratione poſt tantos
labores ab inſidiatore deluſus· grauiſſi
mo corruens lapſu cunctos in hac here
mo ꝯſtitutos luctuoſo dolore percuſſit
Nōne q2 minꝰ diſcretionis ꝟtute poſ
ſeſſa ſuis diffinitionibus regi qꝫ ꝯlilijs
vel collationibus fratrum atqꝫ inſtitutl
maioꝝ maluit obedire. Siquidem tan
to rigore īmutabilē ieiunij continentiaꝫ
ſemꝑ exercuit. et ſolitudinis celleqꝫ ita
ingiter ſecreta ſectatus eſt· vt ab eo par
ticipationē ineundi cum fraternitate cō
uiuij· nec veneratio quidem diei paſca
lis aliquādo potuerit obtinere. In qua
fratribus cunctis ꝓ anniuerſaria ſolen
nitate in eccleſia retentis· ſolus nō potu
it aggregari· ne quātuluꝫcunqꝫ percepti
one leguminis paruis ſuo videretur ꝓ
poſito relaxaſſe. Qua preſumptione de
ceptus· angelum ſathane velut angelū
lucis cum ſumma veneratione ſuſcipi
ens· eiuſqꝫ preceptis prono obediens fa
mulatu· ſemetipm̄ in puteū· cuius ꝓfun
ditatē oculorum nō attigit intuitus ꝓ
cipitem dedit· de āgeli videlicet ſui ſpō
ſione nō dubitans· qui cum ꝓ merito ꝟ
tutū ac laborū ſuorū nequaqꝫ poſſe fir
mauerat vlli iam diſcrimini ſubiacere·
Cuius rei fidem vt experimento ſue ſo
ſpitatis euidentiſſime comprobaret. ſu
pradicto ſe puteo nocte intempeſta illu
ſus iniecit· magnuꝫ ſcilicet virtutis ſue
meritū probaturus· cum inde exiſſet illeſus.
De quo ingenti fratrum labore caꝫ
pene iam exanguis fuiſſet extractus vi
tam die tertia finiturus· qđ his deteriꝰ
eſt· ita in deceptionis ſue obſtinatione ꝑ
manſit· vt ei ne experimēto quidem mor
tis ſue potuerit perſuaderi· q̄ fuiſſet de
monū calliditate deluſus. Quāobrem
ꝓ meritis laborū tantoꝝ ⁊ annoꝝ nume
roſitate qua in heremo perdurauit· hoc
miſeratiōe ⁊ hūanitate ſumma· ab his
qui eius cōpatiebātur exitio· vix a preſ
bitero abbate Paſuncio potuit obti
neri· vt non inter byothanatos reputa
tus· etiam memoria ⁊ oblatiōe pauſan
tium iudicaretur indignus

De ruina duorum fratrū ob di
ſcretiōis iꝑitiā. Cap. vi.

Quid dicam de illis duob9 fra
tribus qui habitantes vltra il
lam heremum thebaydos· vbi
quondam fuerat beatus antonius com
moratus· minus cauta diſcretione ꝑmo
ti· euntes per extentam ſolitudinis vaſti
tatem· nullā eſcam penitꝰ ſumere decre
uerunt niſi quā per ſemetipm̄ dominus
illis preſtitiſſet· Cumqꝫ errantes eos per
deſerta ⁊ deficientes iā fame cōſpexiſſet

a longe macieſ quidam· que gens cun
ctis pene nationibus feris immanior atq3
crudelior eſt· nō enī eos ad effuſionē ſan
guinis vt nōnullas gentes deſiderium
prede· ſed ſola ferocitas mētis inſtigat·
eiſq3 contra naturā feritatis ſue cū pa/
nibus occurriſſent· vnus ex eis ſbueniē
te diſcretione velut a domino ſibi porre
ctos· cum gaudio et gratiarū actione ſu/
ſcepit· reputās eſcā ſibi diuinitus mini
ſtrari· nec ſine deo factum vt hi qui ſem
per hominū cruore gauderent· deficien/
tibus iam ac tabeſcentibus vite ſubſtā/
tiam largiretur· alius vero recuſans ci/
bū velut ab homine ſibi oblatū inedie
defectione conſumptus eſt· Quorum li
cet initia ex reprehenſibili perſuaſiōe de
ſcenderint· vnus tn̄ ſubueniente diſcre/
tione id quod temere incauteq3 cōcepe/
rat emēdaſſe agnoſcitur· alius autē in
ſtulta pſumptiōe perdurans ac penitus
diſcretionis ignarus· mortē quā domi
nus auertere voluit ſibi ipſi conſciuit· ne
quaq̄3 credens diuino inſtinctu factū
qd immitis populus ꝓprie feritatis oblit⁹
panes eis ꝓ gladijs obtuliſſet.

De alterius illuſione quā per i/ peritiā diſcretiōis incurrit· vij.

Quid etiam de illo cōmemorē
cuius nominis quia adhuc ſu
pereſt nolumus facere mentio/
nē. Qui dum longo tp̄e demonē in āge
li ſuſcepit claritate· reuelationibus eius
innumeris ſepe deceptus credidit inter
nūcium eſſe iuſticie. Nam exceptis his
etiam per omnes noctes in cella eius lu/
men abſq3 vllius lucerne prebebat offi/
cio. Ad extremū iubetur ab ipſo· vt deo fi
liū ſuū qui cum eodem pariter cōmane/
bat· deuot⁹ offerret· vt hoc ſcilicet ſacri
ficio abrahe patriarche meritis in nullo
inueniretur inferior. Cuius in tantum ē
credulitate ſeductus· vt hoc cōfeſtī par
ricidiū opere perfeciſſet· niſi eū videns
puer cultrū extra conſuetudinē acuēdo
preparare· et vincula quibus eum velut
oblaturus ad imolandum conſtringere
diſponebat inquirere· preſagio ſceleris fu
turi perterritus, e cella cōcit⁹ aufugiſſet.

De lapſu et deceptione mona/ chi meſopotameni. ca. viij.

Longū eſt deceptionē illi⁹ quo/
q3 monachi meſopotameni p/
currere· q̄ i illa ꝓuincia ꝑpau
cis imitabilem exhibens continentiam·
quā per annos multos ſingulariter in
cella retruſus exegerat· ita ē ad extremū
diabolicis reuelationib⁹ ſomnijſq3 de/
luſus· vt poſt tantos labores atq3 virtu/
tes quibus omnes monachos ibidē re/
ſidentes excellerat· ad iudaiſmū et conci
ſionē carnis lapſu miſerabili fuerit de/
uolutus· eo q illi ſolita viſione qua vo/
lens eum ad credulitatē future deceptiō
nis illicere· veriſſima queq3 multo tēpo/
re diabolus velut veritatis nūcius reue
larat· oſtenderat demū chriſtianū popu
lum vna cū ꝑncipibus religionis ac fi/
dei noſtre apoſtolis ſcz atq3 martiribus
tenebroſum ac tetrū omniq3 macie tabi
dū atq3 deformē· et ecōtra iudeorū po/
pulū vna cum moyſe patriarchis atq3
ꝓphetis ſumma tripudiātē leticia· et ſplē
didiſſimo lumine choruſcantē· ac ꝑſua
de ſuadens ſi mallet meriti ac beatitudi
nis illorum particeps fieri· circūciſionē
quoq3 ſuſcipere feſtinaret. E quib⁹ ꝑfe/
cto tam lugubriter nemo fuiſſet illuſus.
ſi rationē diſcretionis huius aſſequi la/
boraſſet. Quāobrē in quātis pernicioſū
ſit diſcretionis gratiā nō habere· multo
rū caſus et experimenta declarant.

Interrogatio de acquirēda ve/ ra diſcretione. cap̄. ix.

Germanus. Et nouellis exē/
plis et teſtimonijs antiquorum
ſatis abunde ꝓpatuit diſcre/
tionem fontē quodāmodo atq3 radicē
cunctarū eſſe virtutum. Quomodo ḡ
acq̇ri debeat· cupim⁹ nobis exponi· aut
quēadmodū vtrū vera et ex deo an falſa
et diabolica ſit poſſit agnoſci· vt ſm illā
euāgelicā q̄m ſuperiore tractatu diſſerui
ſti parabolā q̄ iubemur fieri ꝓbabiles

trapeçite· nūmiſmati impreſſā veri regꝭ
imaginem peruidentes· deprehēdere va-
leamus q̄ n̄ deſit in moneta legitima fi-
guratū· atq̄ʒ illud ſicut vulgari vſus v̄
bo heſterna collatione dixiſti tanq̄ʒ para
caraximū reprobemus· illa inſtructi peri
tia quā ſatis copioſe ⁊ integre ꝓſecut⁹
habere ſpiritalem atq̄ʒ euangelicū trape
çitā debere ſignaſti· Quid enī ꝓderit v̄
tutis eius et gratię merita cognouiſſe· ſi
quēadmodum debeamus expetere eam
vel acquirere neſciamus·

Reſpōſio quēadmodum poſſi deatur vera diſcretio· Ca.x.

Moyſes. Vera inquit diſcre-
tio nō niſi vera humilitate acq̄
ritur. Cuius humilitatis non
ficte hec erit prima probatio ſi vniuerſa
nō ſolum que agenda ſunt ſed etiā que
cogitantur ſeniorum reſeruētur examini
vt nihil quis ſuo iudicio credens illorū
per omnia diffinitionibus acquieſcat· ⁊
quid bonū vel malum debeat iudicare
eorum traditione cognoſcat. Que inſti-
tutio nō ſolum per verā diſcretionis vi-
am iuuenē recto tramite docebit incede-
re· verūetiā cūctis fraudibus ⁊ inſidijs
inimici ſeruabit illeſum· Nullaten⁹ enī
decipi poterit quiſq̄ʒ nō ſuo iudicio ſed
maiorum viuit exemplo. nec valebit ig-
norationi eius callidus hoſtis illudere
qui vniuerſas cogitationes in corde na
ſcentes pernicioſa verecundia neſcit ob
tegere· ſʒ eas maturo examine ſeniorū vl̄
reprobat vel admittit· Ilico nanq̄ʒ vt
patefacta fuerit cogitatio maligna mar
ceſcit· ⁊ anteq̄ʒ diſcretionis iudiciū ꝓfe-
ratur· ſerpens deterrim⁹ velut e tenebro
ſo ac ſubterraneo ſpecu virtute confeſſi
onis ꝓtractus ad lucem et traduct⁹ quō
dammodo ac dehoneſtatus abſcedit. Tā
diu enī ſuggeſtiones eius noxie dn̄ant̄
in nobis q̄ʒdiu celantur in corde. Et vt
virtutem ſententie huius efficacius col-
ligatis· referam vobis abbatis ſerapio-
nis factū· quod ille iunioribus ſolebat
inſtructionis gratia frequēter inferre.

Verba Abbatis ſerapionis et de marcore patefactarū cogitationū. et de periculo ꝓprie cōfidentie. Ca.xi.

Um adhuc eſſem puerulus in
quit· et cū abbate theone com-
manerē· hec mihi fuerat inimi-
ci impugnatione conſuetudo feralis in
geſta· vt poſtq̄ʒ refeciſſē hora nona cū ſe
ne· vnū paximaciū quotidie in ſinu meo
latenter abſcōderē quod ſero illo ignorāte
occulte edebā. Quod furtū licet conniuē
tia cogitationis et inoliti ſemel deſiderij
incōtinentia ſine ceſſatione cōmitterē·
expleta tn̄ ɔcupiſcentia fraudulenta ad
memetipm reuertēs ſuper admiſſo furti
crimīe graui⁹ cruciabar q̄ʒ ſup eſu eius
fueram iocundatus. Cumq̄ʒ illud mole
ſtiſſimū opus velut ab exactoribꝫ pha-
raonis indictū mihi vice laterum ſingu-
lis diebus explere nō ſine dolore cordis
mei cōpellerer· nec tamen eruere me poſſē
ab hac eorum ſeuiſſima tyrannide· ⁊ clā
deſtinum furtum ſeni manifeſtare ɔfun-
derer· contigit dei nutu de hoc me capti-
uitatis iugo volentis eripere· vt quidā
fratres cellam ſenis obtentu edificatio-
nis expeterent. Cumq̄ʒ refectione trāſac-
ta collatio ſpiritalis cepiſſet agitari· re-
ſpondenſq̄ʒ ſenex propoſitis interrogati
onibus eorum cū de caſtrimargie vicio
et occultarū cogitationū dn̄atione diſſe
reret· earumq̄ʒ naturā et atrociſſimam
vī quā haberent donec celarētur expone
ret· compunctus ego collationis huius
virtute et conſciētie mee reatu perterrit⁹
velut qui crederem ob hoc ea fuiſſe ꝓlata q̄ ſeni fuerint ſecreta mei pectoris pa
tefacta· in occultos primū gemitus exci-
tatus· deinde cordis mei compunctione
creſcente in apertos ſingult⁹ lachrymaſ
q̄ʒ prorumpens· paximaciū quod cōſuetu
dine vicioſa clancule paraueram come
dendum· de ſinu furti mei conſcio ac ſu
ſceptore produxi· ipm q̄ʒ in medium pro
ferens· quemadmodum quotidie innouo-
tans ipm latenter ederem· penitentiam

73

coram eo in terram ſubmiſſus cum ve-
nię poſtulatione confeſſus ſum· et vber-
tim profuſis lachrymis abſolutionē di-
riſſime captiuitatis huius interceſſioni
bus eorum atqꝫ orationibus implora-
ui. Tunc ſenex· Confide ait o puer· ab-
ſoluit te a captiuitate· etiam me tacente
confeſſio tua. Victorem namqꝫ aduer-
ſarium tuum hodie triumphaſti· validi
us eum tua confeſſione elidens q̄m ipſe
fueras ab eo tua taciturnitate deiectus·
quem nequaq̄ꝫ vel tua vel alteriꝰ reſpō
ſione confutans· in te nunc vſqꝫ permi-
ſeras dominari· ꝺm illaꝫ ſalomonis ſen
tentiam· quia non fit ꝯtradictio ab his
qui faciunt malum cito. ideo repletū eſt
cor filiorum hominū in ipſis vt faciant
mala· Etidcirco iam te poſt hāc publi-
cationem ſuam nequiſſimus ſpiritꝰ iſte
nullatenus inquietabit vlterius· nec in
te latibuluꝫ ſibi teterrimꝰ ſꝑēs deīceps
vſurpabit· de tenebrꝭ tui cordis ꝯfeſſiōe
ſalutari ꝓtractꝰ ad lucē· Nec dū ſenex hec
ꝟba cōpleuerat· et ecce lāpas accēſa de
meo ſinu ꝓcedēs· tāto cellā r̄pleuit odo
re ſulphureo vt vehemētia fetoris ipſius
vix in ea reſidere poſſemus· Reſumēſqꝫ
ſenex ammonitionem· ecce inquit domi-
nus tibi veritatem ſermonum meorū ex-
perimento probauit vt paſſionis incen
torem de corde tuo cōfeſſione ſalubri fu
gatuꝫ· oculorum fide perciperes· patefa
ctumqꝫ hoſtem nequaq̄ꝫ locum in te vl-
terius habiturum aperta eius expulſio-
ne cognoſceres. Itaqꝫ ꝺm ſententiaꝫ ſe-
nis· ita eſt inquit in me confeſſionis hu-
ius virtute dominatio diabolice illius
tyrannidis extincta atqꝫ in perpetuum
conſopita· vt nunq̄ꝫ mihi ne memoriaꝫ
quidem concupiſcentię huius vlterius
tēptauerit inimicus ingerere· nec me ſꝑtꝰ
hec aliquando pulſatum furtiui illius
deſiderij inſtigatione perſenſeriꝫ. Quē
ſenſum in eccleſiaſte quoqꝫ pulcherrime
legimus figuratum. ſi momorderit in-
q̇t ſerpens nō in ſibilo non eſt abundā-
tia incantatori· taciti ſerpentis morſuꝫ
perniciosum eſſe deſignans: id eſt· ſi per
confeſſionē ſiue ꝯſenſum ſuggeſtio ſeu
cogitatio diabolica incantatori cuiquā
ſpiritali ſcilicet viro qui carminibꝫ ſcri-
pturarum mederi protinus vulneri et
extrahēre de corde viri conſueuit noxia
venena ſerpentis patefacta non fuerint
ſuccurrere periclitanti perituro ue non
poterit· Hoc igitur modo ad ſcientiaꝫ
diſcretionis vere peruenire facillime po
terimus vt ſeniorum veſtigia ſubſequē-
tes neqꝫ agere quicq̄ꝫ noui· neqꝫ diſcer-
nere noſtro iudicio preſumamus· ſꝫ quē
admodum nos vel traditio illorum vel
vitę probitas informarit in omnibꝫ gra
diamur. Qua inſtitutione firmatus nō
modo ad perfectam diſcretionis ratio-
nem quiſqꝫ perueniet· verumetiam mu
nitus a cunctis inſidijs inimici et tutiſ-
ſimus permanebit. Nullo namqꝫ alio
vicio tam precipitem diabolus mona-
chum pertrahit ac perducit ad mortem
q̄ꝫ cum eum neglectis conſilijs ſenioruꝫ
in ſuo iudicio perſuaſerit ac diffinitiōe
doctrina ve confidere. Etenim cum om
nes artes ac diſciplinę humano īgenio
reperte· et quę nihil amplius q̄ꝫ vitę hu
ius temporarie cōmodis proſunt· lꝫ ma
nu palpari queant· et oculis peruideri·
recte tamen a quoq̄ꝫ ſine inſtituentis do
ctrina nequeant comprehendi· q̄ꝫ inep
tum eſt credere hanc ſolam nō egere do-
ctore quę et inuiſibilis ⁊ occulta eſt· ⁊ q̄
non ſolum oculis ſed ne animo quideꝫ
niſi corde puriſſimo perſpici poterit· cu-
ius error non temporale dampnū nec qꝺ
facile reparetur· ſed animę perditionem
parit mortemqꝫ perpetuam Habet enī
nō aduerſus viſibiles ſed inuiſibiles at
qꝫ immites hoſtes diurnuꝫ nocturnūqꝫ
conflictum· nec contra vnum ſeu duos
ſed cōtra innumerabiles cateruas ſpi-
ritale certamē· cuius caſus tanto perni
cioſior cunctis quanto et infeſtior inimi
cus· ⁊ congreſſus occultior. Et ideo ſem

Cōparatio neceſſaria

per ſeniorum ſumma diligentia ſunt ſectanda veſtigia· atqꝫ ad eos cuncta que in noſtris cordibus oriuntur ſublato cōfuſionis velamine deferenda.

Confeſſio verecundie ob quā cōfunderemur cogitatōnes noſtras ſenioribus reuelare. Cap. xij.

GErmanus. Occaſionem nobis pernicioſe verecūdie qua cogitationes malas ſtudeamus obtegere ac ſalutari eas patefacere confeſſione vereamur· illa precipue creat cauſa: qua nouimus quendā in ſyrie partibus vt credebatur precipuum ſeniorꝝ cuidam fratri cogitationes ſuas ſimplici confeſſione prodenti· poſtmodū quadam indignatione commotum eaſdem grauiter exprobraſſe. Unde fit vt dum eas in nobis premimus ac ſenioribꝰ erubeſcimus publicare· curationum remedia conſequi nequeamus.

Reſponſio de cōfuſione calcāda et periculo non condolētis. Cap. xiij.

MOyſes. Sicut non ſunt omnes iuuenes pari modo vel feruentes ſpiritu vel diſciplinis ac moribꝰ optimis inſtituti. ita nec ſenes quidem cuncti vno modo vel perfecti poſſunt vel probatiſſimi reperiri. Diuitie enī ſenum nō ſunt canicie capitis ſed induſtria iuuētutis ac preteritorum laborum ſtipendijs metiende. Que enim non congregaſti inquit in iuuentute· quomodo inuenies in ſenectute tua. Senectus enim venerabilis eſt nō diuturna neqꝫ numero annorꝝ computata. Cani enim ſunt ſenſus hominis ⁊ ſenectus honorabilis vita īmaculata. Et idcirco non omnium ſeniorū quorū capita canicies tegit. quoſqꝫ vite longeuitas ſola commendat· nob ſūt imitanda veſtigia vel ſectanda ſeu traditiones ac monita ſuſcipienda. ſed eorum quos laudabiliter vitam ſuam ac probatiſſime comperimus in iuuentute ſignaſſe· nec preſumptionibus proprijs ſed maiorum traditionibus inſtitutos. Sunt enim nonnulli quorum etiā qđ eſt lugubrius maior pars ſine dubio reperitur· qui in tēpore ſuo quem ab adoleſcentia ſua ꝯceperūt atqꝫ ignauia ſeneſcentes auctoritatem ſibi non maturitate morum ſed annorum nūeroſitate conquirūt. De quibus exprobratio illa domini proprie ſatis dirigitur per prophetam. Et comederunt alieni robur eius ⁊ ipſe neſciuit· ſed et cani effuſi ſunt in eo· et ipſe ignorauit. Hos inquam in exemplum iunioribus· nō eorꝝ vite probitas nec vlla propoſiti huius laudabilis atqꝫ imitanda diſtrictio ſed annoſitas ſola prouexit. Quorum caniciē callidiſſimꝰ inimicus. ad deceptionem iuniorum in preiudicata auctoritate proponens· etiam illos qui ad viam perfectionis vł ſuis vel aliorum potuerunt monitis incitari· ſubuertere ac decipere exemplis eorum fraudulēta ſubtilitate feſtinat· vel in teporem ſcilicet noxium vel in letalē deſperationem eorum doctrinis inſtitutiſqꝫ perducens. Cuius rei volens proferre vobis exemplum auctoris nomine pretermiſſo· ne nos quoqꝫ illius qui patefacta ſibi fratris vicia publicauit ſile aliquid admittamus· rem tantū geſtā que inſtructionem neceſſariā vobis cōferat paucis exponam. Cum igitur ad ſenem quendam nobis optime cognitū quidam non ignauiſſimorum iuuenū profectus ſui et curationis gratia perrexiſſet· et carnalibus incentiuis ac fornicationis ſpiritu ſemetipſum inquietari ſimpliciter ꝑdidiſſet· conſolationem credens laboribus ſuis oratione ſenis et remedia conceptis vulneribus reperturū: ille amariſſimis eum verbis excipiēs· ita ſuis ecōtrario correptionibꝰ aſperauit· miſerabilem pronuncians et indignū nec monachi nomine ac religione cēſen-

duꝫ qui potuerit huiuſmodi vicio ⁊ cō
cupiſcentia titillari· ita ſuis econtrario
correptionibus vulnerauit· vt eum ſum
ma deſperatione deiectuꝫ meſtumqꝫ ad
modum ac letali triſticia penitus obru
ptum e ſua dimitteret cella. Cūqꝫ ei in
tali merore depreſſo· nec iam de remedio
paſſionis ſed de expletione concepte cō
cupiſcentie profunda cogitatiōe tractā
ti· abbas appollo protinus occurriſſet·
et vim laboris eius et oppugnationis ve
hementiam que in corde eius tacite vol
uebatur· de contemplatione vultus· et
intuitus ipſius deiectione cōiectās· cau
ſam tante perturbationis inquireret· at
qꝫ ille molliter ſe compellanti ſeni ne re
ſponſum quidem vllū poſſet referre· ma
gis ac magis eum ſentiens ſenex non in
aniter cauſam tante triſticie ſilentio vel
le contegere· q̄m nec vultu quidem diſſi
mulare quiuiſſet· intētius ab eo cauſas
occulti doloris cepit inquirere. Quibꝰ
ille conſtrictus pergere ſe ad vicum con
fitetur· vt quia ḃm ſententiam illius ſe
nis monachus eſſe non poſſet· nec refre
nare ſtimulos carnis et impugnationis
remedia conſequi preualeret· vxoreꝫ du
ceret· ac relicto monaſterio reuerteretur
ad ſeculum. Quem ſenex appollo blan
da conſolatione demulcens. ſeſeqꝫ aſſe
rens iſdem quotidie incentiuorū ſtimu
lis atqꝫ eſtibus agitari· et idcirco nō de
bere eum prorſus in deſperationem con
cidere· nec mirari ſuper impugnationis
ardore· qui non tam laboris ſtudio q̄ꝫ mi
ſericordia dn̄i et gratia vinceretur· vni
us tantum diei ſuper dilatiōe ruine diſ
poſite· ab eodem popoſcit inducias· ⁊ vt
reuerteretur ad ſuam cellulam depreca
tur· ad monaſterium predicti ſenis ilico
tota feſtinatione perrexit. Cum qꝫ eidꝫ
proximaſſet· expanſis manibus oratio
nem cum lachrymis fundens· conuerte

ait domine qui occultarū virium et in
firmitatis humane ſolus arbiter pius
ac ſecretus es medicus· impugnationē
illius iuuenis in ſenem iſtum vt ꝯdeſcē
dere infirmitatibus laborantium et cō
pati fragilitati iuniorum vel in ſenectu
te doceatur. Cum qꝫ ille hanc precem cū
gemitu concluſiſſet· cernit ethiopem te
trum contra illius cellulam ſtantem· at
qꝫ aduerſus eum ignita iacula dirigen
tem· Quibus cum fuiſſet ille protinus
ſauciatus· progreſſus e cella· ⁊ huc illuc
qꝫ velut amens et ebrius curſitaret· atqꝫ
egrediens ⁊ ingrediens iam continere ſe
in ea non poſſet· eadeꝫ via concitus per
gere cepit· qua meſtus iuuenis ille diſceſ
ſerat. Quem abbas appollo velut amē
tem factum ac quibuſdam furijs agita
ri conſpiciens· intellexit ignitum diabo
li telum quod viderat ab illo directum
in eius corde fuiſſe defixum· illamqꝫ in
eo confuſionem mentis ac perturbatio
nem ſenſuum intolerandis eſtibus ope
rari. accedenſqꝫ ad euꝫ quo inquit pro
peras· aut que naꝫ te cauſe ſenilis illius
atqꝫ ſolite grauitatis oblitum ita pueri
liter inquietāt ac mobiliter curſitare cō
pellunt. Cum qꝫ ille pro conſcientie ſue
reatu· ac turpi exagitatione confuſus·
crederet ardorem ſui pectoris deprehen
ſuꝫ· ac retectis ſeni ſui cordis archanis·
nullam reſponſionē percunctanti ſe red
dere prorſus auderet· reuertere īquit ad
cellaꝫ· tandēqꝫ te intellige vel ignoratū
hactenus a diabolo vel deſpectum· nec
in eorum numero reputatuꝫ· quibus il
le quotidie confligere et colluctari pro
fectibus eorum ac ſtudijs inſtigatur· q̄
vnum eius in te directū iaculuꝫ poſt tā
tam annorꝫ ſeriem quā in hac profeſſio
ne triuiſti· nō dicam reſpuere· ſed ne dif
ferre quidem vel vno die ac tolerare qui
uiſti· q̄ te ſauciari dominus idcirco per

miſit vt ſaltem in ſenecta diſceres compati infirmitatibus alienis· et fragilitati ꝯdeſcendere iuniorum· tuis exemplis atq; experientia doceretis· qui ſu ſcipiēs iuuenem infeſtatione diabolica laborantem· non modo nulla conſolatione fouiſti· ſed etiam pernicioſa deſperatione deiectum inimici manibus tradidiſti· quātum in te eſt· ab eodem lugubriter deuorandum· quem ſine dubio nequaq; attemptaſſet tā vehementi conflictu quo te nunc vſq; eſt appetere dedignatus· niſi forte profectui eius inuidens inimicꝰ illam virtutem quā animis eius ineſſe cernebat anticipare ac peruertere ſuis ignitis iaculis feſtinaſſet· proculdubio iudicans fortiorē cui tanta vehementia confligere operepreciū iudicauit. Diſce itaq; tuis exemplis laborantibus cōdolere· et periclitantes nequaq; pernicioſa deſperatione deterrere· nec duriſſimis ſermonibus aſperare· ſed potius leui blandaq; conſolatiōe refouere· ꝛ ſcḋm preceptū ſapientiſſimi Salomonis eruere eos qui ducuntur ad mortem· et redimere eos qui interficiuntur· noſtriq; ſaluatoris exemplo harundinem quaſſatam non conterere· et linum fumigās nō extinguere· illamq; a domino gratiā poſtulare· vt ipſe quoq; fiducialiter valeas opere ac veritate dicere· dominus dedit mihi linguam eruditam vt ſciam ſuſtentare eū qui lapſus eſt verbo. Nullus enim poſſet inſidias inimici ſufferre ſeu carnales eſtus naturali quodammodo igne flagrantes vel extinguere vel reprimere· niſi gratia dei vel iuuaret fragilitatem noſtram vel protegeret vel ſua miſericordia cōmuniret. Et idcirco ſalutaris huius diſpenſationis ratione finita· qua vel illum iuuenem pernicioſis eſtibus dominus liberare vel de impugnationis vehementia et compatiendi affectu te voluit erudire· cōmunibus cū precibus imploremus· quo flagellū iſtō quod vtilitatis gratia dominus inferre dignatus ē hactenꝰ iubeat tēperari· ipſe enim dolorem facit et rurſum medetur· percutit et manus eius ſanant· ipſe humiliat et exaltat· ipſe occidit ꝛ viuificat· deducit ad infernum ꝛ reducit· ꝛ ignita diaboli iacula que me arbitro tibi pmiſit infligi: redundante diuino ſpiritus ſui rore reſtinguat. Quā temptationē licet eadē celeritate qua inferri eā dominus paſſus eſt ad vnam ſenis orationē ſua pietate rurſus abſtulerit· hoc tamen euidenter experimento docuit non modo nō exprobrari patefacta cuiuſq; vicia debere ſed ne diſſimulare quidem laborantis dolorem ſeu leuiter preterire. Et idcirco nequaq; nos vnius ſenis ſiue paucorū vel imperitia vel leuitas ab illa ſalutari quā prediximꝰ via· et traditione maiorū deterreat ꝛ excludat· quorum canicie ad deceptionem iuniorum callidiſſimꝰ abutitur inimicus· ſed abſq; vllo confuſionis operimento omnia debent ſeniorib; reuelari· atq; ab eis vel remedia noſtris vulnerib; vel exempla cōuerſationis ac vite fiducialiter ſumi· in quibus parem opem et ſimilem experiemur effectum· ſi nihil penitus affectare noſtro iudicio ac preſumptione temptemus.

De vocatione Samuelis. Cap· xiiij.

Denique in tantū placita deo hec ſententia comprobatur vt etiam ſcriptura ſancta hanc eandem inſtitutionem non ocioſe reperiamus inſertam· ita vt puerum Samuelem iudicio domini ꝑelectum· ſuā nollet per ſemetipſum diui-

ni colloquij diſciplina dominus erudire
ſed recurrere ſemel ⁊ iteruꝫ pateretur ad
ſenem· eumqꝫ quem ad ſuum vocabat
alloquium· etiam illius qui offenderat
deum duminodo ſenioris doctrina vel-
let inſtitui· et quē ſua vocatiōe diguiſſi-
mū iudicaret· ſeniorũ mallet īſtitutōe for-
mari· vt ſcꝫ et illiꝰ q̄ ad diuinū miſteriū
vocabatur probaretur humilitas. et iu-
nioribus forma ſubiectionis huius pro-
poneretur exemplo.

De vocatione pauli apoſtoli. Cap̄. xv.

Paulum quoqꝫ per ſemet-
ipſum vocans et alloquens
chriſtus· cum poſſet ei perfe-
ctionis viam reſerare confe-
ſtim· nequaq̄ꝫ facit· ſed dirigit illum ad
Ananiam et ab eo iubet viam veritatis
agnoſcere dicens. Surge et ingredere
ciuitatē· et ibi tibi dicetur quid te opor-
teat facere. Mittit itaqꝫ et hunc ad ſeni-
orem· eūqꝫ illius potius doctrina q̄ꝫ ſua
cenſet inſtitui ne ſcilicet qd̄ recte geſtum
fuiſſet in paulo· poſteris malum preſum-
ptionis preberet exemplum· dum vnus
quiſqꝫ ſibimet pſuaderet· ſimili modo
ſe quoqꝫ debere dei ſolius magiſterio at-
qꝫ doctrina potius q̄ꝫ ſeniorum inſtitu-
tione formari· Quam preſumptionem
omnimodis deteſtandam etiā ipſe apo-
ſtolus non ſolum literis ſed etiam opere
atqꝫ exemplo docet· ob hoc ſolummodo
ſe aſſerens hieroſolimā ꝯſcēdiſſe· vt euā-
gelium quod comitante gratia ſpiritus
ſancti cum poteſtate ſignorum et prodi-
giorum· gentibus predicabat· cum ſuis
coapoſtolis et ātecеſſoribus priuata qd̄-
ammodo ac domeſtica examinatione
conferret· et contuli inquiens cum illis
euangelium quod predico inter gentes
ne forte in vacuum currerem aut cucur-
riſſem. Quis ergo tam preſumptor et ce-
cus ſit qui ſe audeat ſuo iudicio ac diſ-
cretioni committere· cuꝫ vas electionis
indiguiſſe coapoſtolorum ſuorum ſe col-
latione teſtetur. Unde maniſeſtiſſime
comprobatur: ne a domino quidem vi-
am perfectionis quempiam promereri·
qui habens vnde valeat erudiri· doctri-
nam ſeniorum· vel inſtituta contempſe-
rit· paruipēdēs illd̄ eloquiū quod opor-
tet diligentiſſime cuſtodiri. Interroga
patrem tuum et annunciabit tibi· ſenio-
res tuos et dicent tibi.

De appetenda diſcretione.

Cap.xvi.

Omni igitur conatu debet diſcretionis bonum virtute humilitatis acquiri· que nos illeſos ab vtraqꝫ poteſt nimietate ſeruare. Vetus nanqꝫ ſententia eſt.

id eſt· nimietates equales ſunt. Ad vnū enim finem nimietas ieiunij et voracitas peruenit· eodemqꝫ diſpendio vigiliarum immoderata continuatio monachum· quo ſomni grauiſſimi torpor inuoluit. Nam per exceſſum continentie debilitatum quemqꝫ ad illum ſtatū reuocari neceſſe eſt in quo negligens quiſqꝫ per incuriam detinetur. ita vt frequenter quos per caſtrimargiam decipi non potuiſſe cōſpeximus· per immoderationem ieiuniorum viderimus fuiſſe deceptos· atqꝫ ad eandem quā vicerant paſſionem infirmitatis occaſione fuiſſe collapſos· Vigilie quoqꝫ ⁊ pernoctatiōes irrationabiles deiecerunt· quos ſomnꝰ ſuperare non potuit. Qua propter ſḋm apoſtolum per arma iuſticie que a dextris ſunt ⁊ a ſiniſtris recto moderamine trāſeundum eſt· et ita inter vtraſqꝫ nimietates diſcretione moderāte gradiendū eſt· vt nec traditum continentie tramitē acquieſcamus excedere· nec rurſum remiſſione noxia in gule ventriſqꝫ deſideria concidamus.

De immoderatis ieiunijs et vigilijs. Cap.xvij.

Et enim memini me frequenter ita appetitum cibi penitus reſpuiſſe vt duobus diebus ac tribus refectione dilata· ne memoria quidem vllius edulij meam interpellauerit mentē· et rurſus ab oculis meis ita ſomnum diaboli impugnatione ſubtractū vt plures noctes ac dies paululū quid ſomni meis oculis a domino precarer īfundi· grauiuſqꝫ me periclitatum ſomni cibiqꝫ faſtidio qꝫ ſoporis ⁊ caſtrimargie colluctatione perſenſi. Itaqꝫ ſicut feſtinandum nobis eſt ne appetitu corporee voluptatis in diſſolutionem noxiam delabamur· ⁊ ante preſtitutū tempus vel cibo nos indulgere vel modum eius ſinamus excedere· ita eſt eſce ſomniqꝫ refectio hora legittima etiam ſi horreat ingerenda. Vtrumqꝫ enim bellum aduerſarij factione conſurgit· et pernicioſius cōtinentia immoderata qꝫ ſaturitas remiſſa ſupplantat. Ab hac namqꝫ ad menſuram diſtrictionis intercedente compūctione ſalubri conſcēdi poteſt· ab illa nō poteſt.

Interrogatio de cōtinentia vel refectionis menſura. Cap.xviij.

Germanus. Quis igitˀ eſt continentie modus quē eq̄ moderamine retinentes inter vtramqꝫ nimietatem illeſi tranſire poſſimus.

De optīo cibi quotidiani modo. Cap.xix.

Moyſes. Super hac re inter maiores noſtros frequenter noui nos habitum fuiſſe ſermonem atqꝫ magnope tractatum. Nā diſcutientes continentias diuerſorum qui vel ſolis leguminibus vel oleribꝰ tā tū vel pomis vitā iugitˀ exigebāt· p̄ponere cunctis illis refectionē ſicci panis cuius equiſſimum modum in duobus paximacijs ſtatuerūt· quos paruulos panes vix libre vnius pondus habere certiſſimū eſt.

Obiectio de facilitate cõtinẽtie que duobus parimacijs ſuſtinetur. Cap̄.xx.

Germanus. Qđ nos gratanter amplexi: reſpondim⁹ hunc modum nos minime pro cõtinentia reputare. q̄ ꝑ ꝓ qui integrum eum nequaq̄ꝫ poſſem⁹ inſumere.

Reſponſio de virtute et menſura ex parte continentie. Cap̄.xxi.

Moyſes. Si vultis experiri vim ſtatuti huius: modum iſtũ iugiter retinete. adiectionem nullam die dominico vel ſabbato indulgentes. neqꝫ interduꝫ quoddam coctionis pulmentũ ſub aliqua aduenientium fratrum occaſione ſumentes. quibus refecta caro non ſolũ minore quantitate diebus reſiduis poterit ſuſtentari: verumetiam totam refectioneꝫ ſine labore differre. illorum ſcilicet ciborum quos extrinſecus ſumpſerit adiectione ſuffulta. Quod nullomodo facere nec refectionem panis differre in diem poſterum preualebit. quiſqꝫ fuerit ſemper predicte menſure quantitate contentus. Eteniꝫ memini ſeniores noſtros qđ nos quoqꝫ retineo frequenter fuiſſe perpeſſos: cuꝫ tanto labore ac difficultate hanc parſimoniam ſuſtentaſſe. tanta qꝫ vi atqꝫ inedia predictã cuſtodiſſe mẽſuram: vt inuiti quodammodo nec ſine gemitu atqꝫ triſticia hunc finem ſibi refectionis imponerẽt.

Qui nam generalis continentie ac refectionis modus ſit. Cap̄.xxij.

Generalis tamen hic continentie modus eſt vt ſꝫm capacitatem virium vel corporis vel etatis tantuꝫ ſibimet cibi vnuſquiſqꝫ concedat: quantum ſuſtentatio carnis non quantum deſiderium ſaturitatis expoſcit. In vtraqꝫ eniꝫ parte ſuſtinebit maximũ detrimentum: quiſquis inequalitatem tenens nũc ventrem ieiuniorũ ariditate conſtringit nũc eſcarũ nimietate diſtendit. Ut eni mẽs cibi inanitate laſſata perdit orationum vigorem: dum carnis laſſitudine nimia pregrauata condormitare compellitur. ita rurſuꝫ nimietate voracitatis oppreſſa emittere ſuas preces ad deum puras leueſqꝫ non poterit. Sed nec caſtimonie quidem ipſius puritateꝫ indirupta valebit iugitate ſeruare. dum ei etiam diebus illis quibus carnem acriore videt᷑ continentia caſtigare. preterita cibi materia quãuis ad preſens defecto ſit corpore ignem carnalis concupiſcentię ſubminiſtrat.

Quemadmodum abundantie humorum genitalium caſtigentur. Cap̄.xxiij.

Nam quod ſemel per eſcaruꝫ abundantiam concretuꝫ fuerit in medullis: neceſſe ẽ egeri atqꝫ ab ipſa nature lege ꝓpelli. que exuberantiam cuiuſlibet hũoris ſuperflui velut noxiam ſibi atqꝫ contrariam in ſemetipſa reſidere nõ patitur. Ideoqꝫ rationabilis ſemper et equalis impẽdenda eſt caſtigatio: vt ſi naturali hac neceſſitate cõmorantes in carne omnimodis carere non poſſumus: ſalteꝫ rarius nos et non amplius q̄ꝫ trina vice reſperſos iſto deliquio totius anni curſus inueniat. Quod tamẽ ſine vllo pruritu quietus egerat ſopor. nõ fallax imago index occl'te voluptatꝭ eliceat. Quãobrẽ hẽ eſt tẽpata quã diximus cõtinẽtie eq̄litas atꝫ m̄ſurata q̄ patrũ q̄ꝫ iudicio cõprobat᷑: vt q̄tidianã panis refectionẽ q̄tidiana comitet᷑ eſuries. ĩ vno eodẽqꝫ ſtatu aĩam ꝑiter corpuſqꝫ ꝯſuãs. nec ieiunij fatigatiõe ꝯcidere. nec ḡuari mẽteꝫ ſaturitate ꝑmittens. Tanta nãqꝫ frugalitate finitur vt interdũ ſe poſt veſperaꝫ nec ſentiat aut meminerit refeciſſe.

De labore equalis refectiõis et de fratris beniamin edacitate. Cap̄.xxiiij.

exēplū de viro uocato benyamin

Et in tantū hō nō ſine labore perficitur · vt malint hi q̄ perfectione diſcretionis ignorāt · etiā biduo ꝓtelare ieiunia · id qȝ qđ hodie ſumpturi fuerāt ī craſtinū reſuare · dūmodo ad refectionē ꝑuenietes deſiderata ſaciete potiāt. Qđ nuꝑ benyamin ciuē vr̄m ꝑtinaciter tenuiſſe ꝯgnoſcitꝭ · q̄ ne q̄tidie paximacia duo percipiens equali caſtigatione continuatam parcitatem iugit̄ retentaret · maluit biduana ieiunia ſemper continuare · dūmodo ad refectionem veniens duplicata menſura repleret vētris ingluuiem. Nam id qđ biduo fuerat percepturus differēs · vno die abſolutionem ieiunij poſt biduū pariter inſumebat · vt quattuor paximacia comedens deſiderata ſaturitate gauderet · et expletionē ventris ſui biduano ieiunio quodāmodo compararet. Qui obſtinatione ꝛ pertinacia mentis ſue diffinitionibus potius ꝓprijs q̄m ſeniorū traditionibus acquieſcens · quali fine ſuum ꝓpoſitum terminaret · procul dubio meminiſtis. Siquidem relicta heremo · rurſus ad inanem philoſophiā mundi huius ac vanitatē ſeculi deuolutus · predictā ſententiam ſeniorum ſui caſus ſignet exemplo · ruinaqȝ ſua cūctos doceat · neminem ſuis moribus deditū · vł proprio iudicio confidentē · ꝑfectionis culmen aliquando poſſe conſcendere · ſed nec diaboli quidē ꝑnicioſas illuſiōes euadere.

nemo ſuo iudicio nō fidat

Interrogatio quō vna ſemper eademqȝ menſura ſeruetur.

Cap. xxv.

Germanus. Quomodo igit̄ a nobis hic modus indiuiſe valebit cuſtodiri. Nam nōnūqȝ hora nona ſoluta iam ſtatione ieiunij ſuperuenientibus fratribus neceſſe ē eorū obtentu · aut adijci aliquid ad ſtatutā ſolitamqȝ menſurā · aut certe humanitatem q̄m iubemur omnibus exhibere penitus abdicari.

Reſponſio de nō excedendo refectionis modo. c. xxvi.

Moyſes. Utraqȝ vno modo ac ſollicitudine pari conuenit obſeruari. Nam et menſuram cibi cauſa continentie ac puritatis cū omni ſcrupulo cuſtodire debemus · ꝛ humanitatem atqȝ adhortationē aduenientibus fratribus charitatis obtentu ſimiliter exhibere · quia ſatis abſurdum ē vt fratri imo chriſto menſam offerēs nō cum eo cibum pariter ſumas · aut ab ei⁹ refectione te facias alienū. Itaqȝ in neutra parte reprehenſibiles inueniemur · ſi hec a nobis conſuetudo teneatur · vt hora nona de duobus paximacijs que nobis canonica mēſura iure debent̄ · vno paximacio prelibato · alium huius expectationis gratia in veſperam reſeruem⁹ · quē ſi ſuperuenerit quiſpiam fratrū cū ipſo pariter inſumamus · nihil conſuetudini ſolite amplius adiūgentes · et hac diſpēſatiōe neq̄qȝ fratris nos ꝯtriſtabit aduentus qui nobis debet eſſe gratulabilis. Siquidem ita humanitatis exhibemus obſequelam · vt nihil a rigore continentie relaxemus. Si vero nullus aduenerit hunc quoqȝ velut de canonico modo debitum nobis libere preſumemus · qua parcitate nec ſtomach⁹ veſpere poterit aggrauari · quippe hora nona vno paximacio iam premiſſo · qđ plerūqȝ his qui diſtrictiorem abſtinentiā ſe tenere credentes · totam refectionem ad veſperam differunt · euenire conſueuit. Nam recens eſce perceptio tam in veſꝑtinis q̄ in nocturnis orationibus tenuem leuemqȝ ſenſum non ſinit inueniri. Ideoqȝ cōmodum ſatis ꝛ vtile hora nona refectionis tempus indultū eſt. in q̊ rficiēs mōach⁹ nō ſolū ī noct̄nis vigilijs leuis ac vacu⁹ reꝑetiā ī ipſis veſꝑtinis ſolēnitatib⁹ digeſto iā cibo īuenit̄ aptiſſim⁹. Talibus nos beat⁹ moyſes verbis erudiens hoc nobis precipuū gemina inſtitutione ꝯtulit · vt nō ſolū diſcretionis virtutem et gratiā ſed ipſius quoqȝ abrenunciationis rationē quā penit⁹ ignorantes feruore tantūmodo ſpiritus nr̄i

ac cęlo dei arripuiſſe videbantur incipientes agnoſcere. deinceps intelligerem⁹ quantū a puritate cordis et directionis linea fuiſſemus in id temporis euacuati abſqꝫ vlla dumtaxat deſtinatione vł ſine tendentes. et quid pncipaliter tenere nos opteret. q̇d ve cauere ſimiliter ecōtrario deberem⁹ omnimodis ignorātes illamqꝫ pre omnibus definitionē ſenis veriſſimā ꝫ cōprobauimus. nulli⁹ artis ſeu diſciplinę periciam poſſe ſine deſtinatiōis ratione ſubſiſtere. nec ſine contemplatione certi finis attingi.

Explicit collatio ſecūda Abbatis moyſi de diſcretione. Incipiūt capitula collationis abbatis pafuntij de tribus abrenūciationibus. Cap. i.

De conuerſatione ac vita abbatis pafuntij.
ij De ſermone eiuſdē ſenis ac reſponſione nr̄a.
iij Propoſitio abbatis pafuntij đ tribus vocationū generibus et de tribus renūciationibus.
iiij Expoſitio triū vocationū.
v Qr et deſidioſo vocatio prīa non proſit ꝛ ſtrenuo poſtrema non obſit.
vi Expoſitio trium renūciationū.
vij Quēadmodum ſingularum renunciationum ſit apprehendēda perfectio.
viij De proprijs diuitijs in quibus cōſtat animę pulchritudo vel feditas.
ix De tripartito genere diuitiarum
x Non poſſe quenquā primo tantum renunciationis gradu eē perfectum.
xi Interrogatio de libero arbitrio hominis ꝛ gratia dei.
xij Reſponſio de diſpenſatione diuine gratię manente arbitrij libertate.
xiij Qđ directio vie noſtre ex deo ſit
xiiij Qđ ſcia legis magiſterio ꝛ illūinatione dn̄i conferatur.
xv Qđ intellectus quo mādata dei poſſimus agnoſcere ꝛ bone voluntatis effect⁹ a dn̄o ꝯdonet.
xvi Qđ ipā fides a dn̄o concedatur.
xvij Qđ moderatio et tolerātia temptationum nobis a domino tribuantur.
xviij Qđ perpetuitas timoris dn̄i nobis a dn̄o conferat.
xix Qđ initiū volūtatis bone ꝛ conſummatio eius a dn̄o ſit
xx Qđ nihil in hoc mūdo ſine deo geratur.
xxi Obiectio ſuper liberi arbitrij poteſtate.
xxij Reſpōſio ꝙ liberū arbitriū nr̄m adiutorio dn̄i ſp indigeat.

Expliciunt capitula. Incipit collatio Abbatis pafūtij de tribus abrenūciationibus. ca. i.

IN illo choro ſanctorū qui velut aſtra puriſſima in nocte mundi iſtius reſulgebant. vidimus ſanctū pafuntiū vice luminaris magni claritate ſciē choruſcantē. Hic nanqꝫ preſbiter congregationis noſtre. id eſt illius que ī heremo ſchyti morabatur fuit. in q̄ ita vſqꝫ ad extremā durauit etatē vt nūqꝫ e cella quā iunior ceperat habitare. q̄qꝫ ab eccleſia milibus qnqꝫ diſtabat. ſaltē ad viciniora migrauerit. nec feſſus ānis tanti itineris ſpacio. die ſabbati vel dn̄ico venturus ad eccleſiā vexaret. ſed nec vacuus q̇dem reuerti exinde contentus vas aq̄ quā p totā erat ebdomadā ſumpturus ceruicib⁹ ſuis onerans reportabat ad cellam. Cunqꝫ nonagenariam exceſſiſſet etatem. nunqꝫ paſſus eſt eam iuniorum ſibi labore deferri. Hic itaqꝫ ab adoleſcētia ſua ſcole cenobij tanto ardore ſe tradidit vt in ea paruo tem-

poꝛe commoꝛatus tam ſubiectionis bo-
no q̃ vniuerſaꝝ virtutum ſcientia pit' ditaret.
Humilitatis nanq̃ ꝛ obedientie diſcipli
na omnes ſuas moꝛtificans volūtates
et per hāc extinctis vniuerſis vicijs cun
ctiſq̃ virtutibus ꝯſummatis quas monaſterioꝝ inſtituta vel antiquiſſimoꝛuꝫ
patrū doctrina fundauit ſublimioꝛis ꝑ
fectus ardoꝛe ſuccenſus heremi feſtina-
uit ſecreta penetrare vt domino cui int'
fratrum turbas poſitus ſitiebat inſepa
rabiliter inherere nullo deinceps ab ei9
cōtemplatione hūano conſoꝛtio vel ima
gine ſe retrahente facilius vniret'. Ubi
rurſum tanto feruoꝛe etiā ipſoꝝ anacho-
retarū virtutes ſuperās deſiderio ꝛ intē
tione iugis ac diuine illius theoꝛie euit
ctoꝛū deuitabat aſpectus vaſtioꝛa ꝛ in
acceſſibilia ſolitudinis penetrans loca
multo q̃ in eis tpe deliteſcens vt ab ip-
ſis quoq̃ anachoꝛetis difficulter ac ra-
riſſime deprehenſus angeloꝝ q̄tidiano
conſoꝛtio delectari ac perfrui crederetur
atq̃ ei merito virtutis huius ab ipis in
ditū fuerit bubali cognomentū.

De ſermone eiuſdem ſenis, ac reſponſione noſtra. Ca. ij.

Cuius igitur magiſterio inſtitui
cupiētes cogitationū etiam ſti-
mulis agitati ad cellam ei9 iaꝫ
die adueſperaſcēte peruenim9. Qui ha
bito aliquātiſper ſilentio cū ꝓpoſitū no
ſtrū predicare cepiſſet qḋ ſcꝫ patriā reli-
quētes tot ꝓuincijs ꝑ amoꝛe dn̄i perlu-
ſtratis egeſtateꝫ ac vaſtitatē heremi tole
rare ꝛ imitari rigoꝛē cōuerſationis illoꝝ
tantope niterem̄ quē vix ipi qui ī eadē
neceſſitate atq̃ inopia nati educatiq̃
ſunt ſuſtinerēt reſpondimus nos ob id
ad eius doctrinā ac magiſteriū tetēdiſſe
vt imbui aliquatenus doctrina tāti vi-
ri poſſimus quā innumeris documentis
ineſſe eidem ſenſeramus nō vt illi9 que
tamen in nobis non eſſent laudib9 gra-
uaremur aut in elatione animi q̄ in no-
ſtris quoq̃ cellulis nōnunq̃ ſuggeſtio
ne titillabamur inimici ipius quoq̃ ſer
monibus inflaremur. Quāobrem illa
nobis potius precabamur infundi qui
bus cōpungi vel hūiliari nō quib9 nob
metipis blandiri extolliq̃ poſſimus.

Ꝓpoſitio abbatis paſuntij d̄ tribus vocationū generibus et de tribus abrenūciatioibus Cap. iij.

Paſuntius. Tres īquit voca
tionū ſunt oꝛdines tres quoq̃
renunciationes monacho in q̄
cunq̃ vocationis oꝛdine conſtituto ne
ceſſarias nouerimus. Et primā quideꝫ
cauſam quā tres eſſe vocationū oꝛdīes
diximus opoꝛtet nos diligenter inquire
re vt cū agnouerimus nos ad dei cultū
primo gradu vocationis aſcitos ſm ei9
ſublimitatem conuerſationis q̄ꝫ noſtre
congruentiam temperemus. Nihil eniꝫ
ꝓderit ſublimiter inchoaſſe ſi ſimilē ꝓn
cipijs nō exhibuerimus et finē. Q2 ſi eti
am vltimo oꝛdine nos a ꝯuerſatione ſe
culi extractos fuiſſe cognoſcimus quan
to min9 probabili ad religionē ꝓncipio
videmur inniti tanto actrius noſmetip
ſos ad melioꝛē finem ſpiritali feruoꝛe in
citare curemus. Secūdam q̄q̃ cauſam
triū abrenūtiatōis omīmodis noſſe nos
cōuenit quia nullo modo perfectionem
poterimus attigere ſi eam vel ignoꝛaue
rimus vel ſcientes nō ꝯtenderimus ope
re conſūmare.

Expoſitio triū vocationū. iiij.

Et igitur tres hi vocationum
modi ſpeciali diſtinctione pan
dantur. Primus ex deo eſt ſe
cundus per hominē tertius ex neceſſita
te. Ex deo quidem eſt quotiens inſpira-
tio quedam immiſſa in coꝛ noſtrū nōnū
q̃ etiā doꝛmientes nos ad deſideriū eter
ne vite ac ſalutis exuſcitat deumq̃ ſe-
q̄ ꝛ ei9 inherere ꝓceptis cōpunctione ſa
luberrima coboꝛtatur vt ī ſcripturis ſan
tis abrahā voce dn̄ica de genitali ſolo
ꝛ toti9 ꝯgnatiōis ſue affectib9 ꝑriſq̃ do
mo legim9 euocatū dicēte dn̄o Exi d̄ t̄ra
tua ꝛ d̄ ꝯgnatiōe tua ꝛ d̄ domo pr̄is tui

De tribus abrenunciationibus

Quo etiam modo beatū Antoniū acci
tū eſſe cognouimus· qui occaſionē ſue
cōuerſionis a ſola diuinitate percepit·
Ingreſſus nāq; eccliā ibiq; audiēs in
euāgelio dñm ꝑdicātē q̄ nō odit prē ⁊ ma
trē ⁊ filios ⁊ vxorē ⁊ agros· inſup ⁊ ani
mā ſuā nō pt meꝰ eſſe diſcipulꝰ· et ſi vis
ꝑfectꝰ eē vade ⁊ vēde q̄ habes· ⁊ da pau
pib⁊ ⁊ hēb theſauꝝ ī celo ⁊ veī ſeq̄re me·
Preceptū hoc dñi velut ſpecialiter ad
ſe directū cum ſumma cordis compun
ctione ſuſcepit· confeſtimq; renuncians
cunctis ſecutus eſt chriſtum· nulla exhor
tatione neq; doctrina hominum prouo
catus. Secundus vocationis modus
eſt quē fieri per hominē diximus· cū vl
exemplis quorundam ſanctorū vel mo
nitis inſtigati ad deſideriū ſalutis accē
dimur. Quo nos q̄q; gratia domini re
tinemus aſcitos· qui predicti viri moni
tis ac virtutib⁊ incitati huic nos ſtudio
profeſſioniq; tradidimus· quo ordine
etiā in ſcripturis ſanctis per moyſen fili
os iſrael de afflictione egipti legimus li
beratos. Tertius vero vocatiōis modꝰ
eſt qui ex neceſſitate deſcendit· cū nos di
uitijs mūdi huius vel voluptatibus ob
ligati· ingruētibus repente temptationi
bus que vel mortis pericula cōminātur
vel amiſſione bonoꝝ ac ꝓſcriptione ꝑ
cutiūt vel caroꝝ morte cōpungunt· ad
dñm quē ſequi in rerū ꝓſperitate ɔtem
pſimus ſaltem inuiti ꝓꝑerare cōpellimꝰ.
Cuius vocationis neceſſitatē in ſcriptu
ris quoq; ſepiſſime reperimus· cū filios
iſrael ob merita peccatoꝝ ſuoꝝ legimꝰ
a domino traditos hoſtibus ſuis· ob q̄ꝝ
dñationem crudelitatēq; ſeuiſſimā rur
ſus conuerſos ad dñm ꝓclamaſſe ⁊ mi
ſit eis inquit dominus ſaluatorē aoth
filiū gera· filium gemini· qui vtraq; ma
nu vtebatur ꝓ dextera. Et rurſum Cla
mauerunt inquit ad dominū qui ſuſci
tauit eis ſaluatorē· et liberauit eos otho
niel filiū cheneç fratrē caleph iuniorē. Et
de talibus in pſalmo dicitur. Cum occi
deret eos tūc querebāt eum et reuertebā
tur et diluculo veniebant ad eū· et recor
dati ſunt quia deus adiutor eorum eſt·
et deus excelſus redemptor eoꝝ ē. Rur
ſum q;. Et clamauerūt ad dñm cum tri
bularētur ⁊ de neceſſitatibus eoꝝ libera
uit eos.

Q𝔡 ⁊ deſidioſo vocatio p̄ria ñ ꝓſit et ſtrenuo poſtrema ñ obſit Cap. v.

Ex his itaq; tribus modis licet
priores duo melioribus inniti
ꝑncipijs videātur· nonnūq; ta
men inuenimus etiam de tertio gradu
qui infimus videtur ac tepidus perfe
ctos viros ac ſpiritu feruentiſſimos ex
titiſſe illiſq; conſimiles qui optimo ꝑn
cipio aggreſſi domini famulatū reliq̄m
quoq; vitam laudabili feruore ſpiritus
exegerunt· et iterum de illo ſuperiori gra
du plurimos tabefactos ad vituperabi
lem finem ſepiſſime recidiſſe ac perinde
ſicut illis nihil obfuit ꝙ non ſuo viderē
tur arbitrio ſed neceſſitatis compulſiōe
conuerſi· quippe quibus hāc ipām occa
ſionem qua compungerētur domini be
nignitas procurauit· ita etiam iſtis om
nino nihil profuit ſubliniora conuerſi
onis habuiſſe principia· quia nō ſtudu
erunt reliquā vitam fine congruo termi
nare. Nec enī abbati moyſi qui habita
uit in loco iſtius heremi cui calamꝰ nū
cupatio eſt· quicq; defuit ad perfecte be
atitudinis meritum· ꝙ metu mortis q̄
ei ꝓpter homicidij crimē intentabatur ī
pulſꝰ ad monaſteriū decucurrit· quā ita
neceſſitate ɔuerſionis arripuit vt eam ī
volūtatē ꝓmpta animi virtute conuer
tens ad perfectionis faſtigia ſumma per
uenerit· ſicut etiā e contrario plurimis
quos nominatim memorare nō debeō
nihil profuit domini ſeruitutē meliore
arripuiſſe principio· qui deinceps cordis
ignauia ac duricia ſubſequente qua ſe
nioꝝ traditiōib⁊ acq̄eſcere noluerūt· in te
porē noxiū ac in ꝓfundū mortis baratꝝ
conciderunt. Quam rem in apl'oꝝ q̄ꝝ
vocatione videmus euidēter expreſſā.

Collatio tertia Abbatis paſuntij

Quid enī ꝓfuit inde apl'at⁹ ſublimiſſi
mū gradum eodem ordine quo petr⁹ ce
teriq̄ʒ apoſtoli aſciti ſunt voluntarie ſu
ſcepiſſe·qui vocationis ſue preclara ꝑn
cipia cupiditatꝭ ac filargirie peſtifero fi-
ne conſūmās· vſqʒ ad traditionē domi
ni crudeliſſim⁹ parricida ꝓrupit. Aut
quid obfuit paulo ꝯrepēte cecatus ad
viā ſalutis velut inuitus videtur attra
ctus·qui poſtea dn̄m tota animi deuoti
one ſectatus·initium neceſſitatis volun
tate cōſūmans·glorioſam tantis virtu
tibus vitā inmutabili fine concluſit. To
tū ergo in fine conſiſtit in quo p̄t quis et
optime cōuerſionis initijs dedicat⁹ in-
ferior per negligētiā reperiri·et neceſſita
te attractus ad nomē monachi profiten
dum effici per timorem dei diligentiāq̄ʒ
perfectus. (Cap.vi.

Expoſitio triū abrenūciationū

Nunc de abrenūciationib⁹ diſſe
rendum eſt quas tres eſſe et pa
trum traditio et ſcripturarum
ſanctaruʒ demōſtrat autoritas·quaſq̄ʒ
vnūquēq̄ʒ noſtrū omni ſtudio optet im
plere. Prima eſt qua corporaliter vniu̅-
ſas diuitias mundi facultateſq̄ʒ cōtēni-
mus·ſecūda q̄ mores ac vicia affectuſq̄ʒ
priſtinos animi carniſq̄ʒ reſpuimus· ter
tia qua mentē noſtrā de preſentib⁹ vniu̅
ſis ac viſibilibus euocātes· futura tan-
tūmodo ꝯtemplamur·et ea que ſunt in-
uiſibilia concupiſcimus. Que tria vt ſi
mul perficiātur·ad abrahaʒ legimus a
domino fuiſſe precepta cum dicit ad eū·
Exi de terra tua·et de cognatione tua· et
de domo patris tui. Primum dixit de
terra tua·id eſt de facultatibus mundi
huius·opibuſq̄ʒ terrenis·ſecūdo de co-
gnatione tua·id eſt de cōuerſatiōe et mo
ribus vicijſq̄ʒ prioribus q̄ nob a noſtra
natiuitate coherētia velut affinitate q̄daʒ
et conſanguinitate videntur eſſe cogna
ta·tertio de domo patris tui·id eſt omni
memoria mundi huius que oculorū oc-
currit obtutibus. De duobus etiā patri
bus·id eſt ſiue de illo quē deſerere ſiue d
eo quē debemus expetere. ita per Dauid
ex perſona dei cātur. Audi filia et vide·
et inclina aurē tuā et obliuiſcere populū
tuū et domuʒ patris tui. Nam qui dicit
audi filia pater vtiq̄ʒ eſt·et illum cui⁹ do
mū vel populum monet obliuioni dari
patrem nihilominus ſue filie fuiſſe te-
ſtatur· Qz ita fit cū mortificati cum chri-
ſto ab elementis huius mundi ꝯtempla
mur ſm apoſtolum. Jam nō ea que vi-
dentur·ſed que nō vidētur·que eniʒ vi-
dentur temporalia ſunt·que aūt non vi-
dentur eterna. Et exeuntes corde de hac
tꝑali ac viſibili domo in illā domū in q̄
iugiter erimus permanſuri·noſtros ocu
los mentemq̄ʒ dirigamus. Qđ tunc im
plebimus·cū in carne ambulantes non
ſm carnē militare dn̄o ceperimus·illam
beati apoſtoli ſententiā opere ac virtute
nos quoq̄ʒ clamātes·noſter autē mūici-
patus in celis eſt. His tribus abrenun
ciationib⁹ ꝓprie tres libri ſalomonis ap
tantur. Nam prouerbia prime abrenū-
ciationi cōueniunt·quibus mores emē-
dantur incipientiū·aut terrena vicia re
ſecātur. Secūde abrenūciatiōi eccleſia-
ſtes· vbi vniuerſa que aguntur ſub ſole
vanitas pronunciātur· Tertie canticū
cāticorū ·in q̄ mēs viſibilia cūcta trāſcē
dens verbo iam dei et celeſtiū rerū contē
plationi coniūgitur.

Queadmodū ſingularū renū-ciationū ſit apprehendēda perfectio. Cap.vij.

Quapropter nō multuʒ ꝓderit
primā nos abrenūciationē ar-
dore fidei ſuſcepiſſe·ſi ſecundā
nō eodem feruore ac ſtudio feſtinaueri-
mus implere. Et ita cum etiam hāc fue
rimus indepti·ad illam quoq̄ʒ tertiā ꝑ-
uenire poterimus q̄ de domo prioris no-
ſtri parentis egreſſi·quē ab exordio nati
uitatis noſtre ſm veterem hominē ac pri
ſtinā conuerſationē quādo eramus na
tura filij ire ſicut et ceteri·patrem nobis
fuiſſe meminimus·omnē mētis intuitū
ad celeſtia deflectem⁹. De quo etiaʒ pa-

tre ad hierusalem que verum patrem deum contempserat dicitur. pater tuus amorre' ⁊ mater tua cethea. Et in euā-gelio. Uos ex patre diabolo estis et de-sideria patris vestri vultis facere. Quez cū dimiserimus de visibilibus ad inuisi bilia transmigrantes. cū apostolo dice re poterimus. Scim' autē qm̄ si terrestris domus nostra huius habitationis dis-soluatur. ꝙ habitationem habeamus a deo. domū non manufactā eternam in celis. Et illud qd' pauloante cōmemora uimus. Nostra aūt cōuersatio in celis ē Unde et saluatorē expectamus dn̄m ie-sum christū. qui reformabit corpus hūi litatis nostre conforme corpori claritatis sue. Et illud beati Dauid. q2 īcola ego sum in terra et peregrinus. sicut oēs pa-tres mei. vt s'm dn̄i vocē tales efficiamur quales illi de quibus hec dn̄s ad patrez in euangelio loquebatur. De mūdo hoc nō sunt. sicut ⁊ ego nō sum de hoc mun do. Et rursum ad ipos apostolos. Si d' hoc mūdo essetis: mūdus qd' suū est vti-q̄ diligeret. sed quia de hoc mūdo non estis sed ego elegi vos de hoc mundo. p-pterea odit vos mūdus. Huius ergo re nūciationis tercie verā perfectionē tūc merebimur obtinere. quādo mēs nostra nullo carnee pinguedinis hebetata con tagio. sed peritissimis elimationibus ex polita ab omni affectu et qualitate terre na per indesinentē diuinorum meditati-onem. spiritalesq̄ theorias. ad illa que ī uisibilia sunt eousq̄ transierit. vt circū-datā se fragilitate carnis ac situ corpis supnis et īcorpeis intenta non sentiat. atq̄ in huiusmodi rapiatur excessus vt nō solū nullas voces auditu corpali re-cipiat. nec intuendis pretereuntiū homi nū imaginibus occupetur. sed nec astan-tes quidem arborū moles. et ingētes ma terias subiectas oculis carnis aspiciat. Cuius rei fidem atq̄ virtutē nemo nisi is capiet solus qui hec que dicūtur expe rientia magistra percepit. cuius videlicet ita dn̄s oculos cordis de vniuersis pre-sentibus auocarit vt ea nō tanq̄ transi tura sed iā quasi nō existentia reputans ⁊ velut inanē fumū in nihilū resoluta cō spiciat. ambulansq̄ vt enoch ⁊ ipse cū deo. ac de hūana conuersatiōe moribusq̄ trāslatus. nullatenus possit a quoq̄ in vanitate presentiū reperiri. Qd' in illo etiā corporaliter factum. lectio geneseos ita cōmemorat. Ambulauitq̄ enoch cū deo et nō inueniebatur. q2 transtulit eū deus. Apostolus quoq̄ ita cōmemorat Fide enoch translatus ē vt nō videret mortē. et nō inueniebat' quia transtulit illum deus. De qua morte dn̄s in euan-gelio. Qui viuit inquit ⁊ credit in me nō morietur in eternū. Quapropter festina re debemus si perfectionē verā desidera-mus attingere vt quēadmodū corpe pa-rentes patriā diuitias mundi. volunta tesq̄ despexim'. ita etiā corde hec oīa relinquētes nulla rursus ad ea q̄ dimisim' cōcupiscentia reuertamur. ne sicut de il-lis scriptura cōmemorat. q̄ educti p mo-ysen cū minime redisse corpore videātur corde tamē reuersi dicūtur ī egyptū. re-licto scz. deo. qui eos eduxerat cū tanta virtute signorum. idola egipti que cōtem pserāt venerantes. sic scriptura cōmēo rat. Et reuersi sunt cordibus suis in egy ptū. dicētes ad aaron. Fac nobis deos qui precedant nos. cum illis etiam pari ter condemnemur. qui in heremo cōmo rantes. post escā manne celestis deside-rauerūt viciorū fetidos. ac sordide vilitatis cibos. nosq̄ cum eis similiter pclamare videamur. Bene nobis erat in egypto. vbi sedebamus super ollas carniū et co medebamus cepas ⁊ allia. et cucumeres et pepones. Que figura licet in illo pre-cesserit ppl'o. tamē nūc quoq̄ eam quoti-die in nostro ordine ac professione vide-mus impleri. Omnis enī quicunq̄ post renūciationē mūdi huius ad antiqua re uertitur studia. et ad pristina desideria reuocatur. hec eadem cum illis opere ac virtute pclamat dicēs. Bene mihi erat in egypto. Quorum vereor ne tanta in-

nenienda ſit multitudo · quantas tunc
ſub moyſe preuaricantiū turbas legim⁹
extitiſſe. Nam cū ſexcenta milia arma
torum de egypto dinumerentur egreſſa·
ex his nō ſunt amplius q̄m duo tantū
terram repromiſſionis ingreſſi. Unde
feſtinandum nobis eſt· vt a paucis ac
rariſſimis ſumamus exempla virtu-
tū· quia ſm illā quā diximus figurā·
in euangelio quoq; multi vocati· pauci
aūt dicuntur electi. Nihil ergo nobis ꝓ
derit abrenūciatio corporalis· et localis
ex egypto tranſmigratio· ſi renunciatio
nem cordis que ſublimior ⁊ vtilior ē nō
valuerimus ſimiliter obtinere· De illa
enī qua diximus abrenunciatione corpo
rali ita pronunciauit apoſtolus. Si diſ
tribuero omnes facultates meas ī cibos
pauperū· et tradidero corpus meum vt
ardeam· charitatem aūt nō habuero· ni
chil mihi prodeſt. Quod beatus apoſto
lus nunq̄ dixiſſet niſi fieri hoc poſſe ſpū
preuidiſſet· vt aliqui facultatibus vniu̾
ſis in pauperū alimenta diſperſis· ad ꝑ
fectionem euangelicam et charitatis ar
duū culmen peruenire nō poſſint· quia
ſcilicet priſtina vicia morum q; inconti-
nentiā vel ſuperbiam· vel impatientiā
dn̄antem in ſuis cordibus retinētes· ne-
quaq̄ ſe ab illis expurgare curauerint·
et ob id ad charitatem dei q̄ nunq̄ ca-
dit minime valeant peruenire· quiq; in-
feriores effecti· hoc ſecūdo renūciationis
gradu, multo minus illum tertiū qui ꝑ-
culdubio eſt ſublimior apprehendūt Di
ligentius tamen etiam hoc mente perpen
dite q nō ſimpliciter dixerit· ſi diſtribu-
ero facultates meas. videret̄ enī de illo
forte dixiſſe qui nec dn̄ euangelicum im
plens mandatū· ſibi ex eis ſicut nōnulli
tepidorum faciūt aliquid reſeruaſſet·
ſed ſi diſtribuero inquit omnes facultā
tes meas in cibos pauperū· id eſt etiā ſi
perfecte abrenūciauero diuitijs iſtis ter
renis. Huic quoq; renūciationi aliud
maius adiunxit· et tradidero corp⁹ meū
vt ardeam· charitatē vero nō habuero

nihil ſum· Ac ſi alijs verbis dixiſſet. Si
diſtribuero in cibos pauperū omnes fa-
cultates meas ſm euangelicū illud mā-
datum quo dicit̄· ſi vis perfectus eſſe va
de vende omnia que habes ⁊ da pauꝑe-
ribus· et habebis theſaurū in celo · et ve
ni ſequere me· ita ſcilicet abrenūciās vt
ex his nihil penitus mihi reſeruem· et hu-
ic erogationi martiriū qd̄ quotidie ſuſti
neo· exuſtionē mee carnis adiunxero· ita
vt corpus meū tradam pro chriſto· et tn̄
vel impatiens· vel iracundus· vel inuid⁹
vel ſuperbus ſim· vel aliorum inflāmer
iniurijs· vel queram que mea ſunt· vl̄ ea
q̄ mala ſunt cogitem· vel vniuerſa q̄ mi-
hi poſſunt inferri· nō patiēter libenterq;
ſuſtineam· nihil mihi proderit exterioris
hominis abrenūciatio atq; cōbuſtio· in
teriore adhuc vicijs priſtinis inuoluto·
eo q ſimplicē ſubſtantiam mūdi huius
prime conuerſionis feruore contemnēs
que nec bona eſſe nec mala· ſꝫ media diffi
nit̄· vicioſi cordis noxias facultates ſi-
milit̄ abijcere nō curarim· nec attigi do-
minicam charitatem que patiens q̄ be-
nigna eſt· que nō emulat̄· non inflamat̄
nō irritatur· nō agit̄ perperā· nō querit
que ſua ſunt· nō cogitat malū que oīa
ſuffert· omnia ſuſtinet· poſtremo q̄ ſecta
torē ſuum nunq̄ cadere ſinit ſupplātati
one peccati.

De proprijs diuitijs in quibus cōſtat anime pulcritudo vel feditas. Cap. viij.

Feſtinare igitur debemus omī
inſtantia vt interior quoq; no-
ſter homo viciorū ſuorum diui
tias quas in anteriore conuerſatione cō
traxit· vniu̾ſas abijciāt atq; diſpergat.
que corpori atq; anime iugiter coheren-
tes ꝓprie noſtre ſunt· ac niſi adhuc in hoc
corpore conſtitutis nobis abiecte fuerīt
et abſciſe· etiā poſt exceſſum nos nō deſi
nēt comitari· vt enī virtutes vel ipā cha
ritas que earum fons ē in hoc ſeculo cō-
quiſite· poſt finē quoq; huius vite pul-
chrum ac ſplendidū amatorem ſuū red-

dunt· ita vicia obfuſcātā ꝗdammodō mentē colorib⁹ tetris· ad illā perennem cōmorationē infectāmq̄ tranſmittunt. Pulchritudo enī vel feditas aīe virtutum ſeu vicioꝝ gignitur qualitate. Ex quib⁹ quidā attractis color· aut ſplendidam eā deo reddit ac pulchrā· ita vt a ꝓpheta mereat' audire. Et cōcupiſcet rex decorem tuū. Aut certe atrā fetidam atq̄ deformē· ita vt ipſū fetorē ꝓprie feditatis ipa confiteatur ꝛ dicat. Cōputruerūt et corrupte ſunt cicatrices mee· a facie īſipiētie mee· Ipē q̄z dn̄s ad eā. Quare inquit nō eſt obducta cicatrix filie populi mei. Et idcirco he ſunt ꝓprie noſtre diuitie· q̄ cū aīa iugiter cōmorātur· q̄s nobis nullus regū· nullus hoſtiū nec cōferre poterit nec auferre. He ſunt ꝓprie diuitie noſtre quas ne ipa quidē mors valebit ab animo ſepare· quibus vel renūciantes ad perfectionē poſſumus ꝑuenire illigati· vl' implicati eterna morte ꝑcelli·

De tripartito genere diuitiarū. Cap. ix.

TRipartito enī modo in ſcripturis ſanctis intelligūtur diuitie id eſt· male· bone· medie· Male quidē ſunt de quibus dicitur. Diuites eguerūt ꝛ eſurierunt· Et ve vobis diuites quia recepiſtis conſolationē veſtrā. Quas etiā diuitias peccatorum abiecisse ſumma perfectio eſt· Ad quarū diſtinctionē ſunt paupes illi qui in euāgelio domini voce laudantur. Beati pauperes ſpiritu· q̄m ipoꝝ eſt regnū celoꝝ Et in pſalmo. Iſte pauper clamauit· ꝛ dn̄s exaudiuit eū. Et iterū Pauper ꝛ inops laudabit nomē tuū. Sunt etiā bone q̄s acquiſiſſe magne virtutis ac meriti ē· q̄s vir iuſtus poſſidens collaudat'· dicente Dauid. Generatio rectoꝝ benedicetur· Gloria ꝛ diuitie in domo eius· ꝛ iuſticia eius manet in ſeculum ſeculi. Et iterū. Redemptio anime viri ꝓprie diuitie ei⁹. De quibus diuitijs ſpiritalib⁹ in apocalipſi dicit' illi qui eas nō habēs vituperabiliter pauper ꝛ nudus eſt. Incipiā te inquit euomere ex ore meo· quia dicis· ꝙ diues ſum ꝛ locuples· et nullius egeo· et neſcis quia tu es miſer et miſerabilis et pauper ꝛ cecus et nudus· ſuadeo tibi a me emere aurū ignitū ꝓbatū vt locuples fias· et veſtimentis albis induaris· et non appareat confuſio nuditatis tue. Sunt quoq̄ medie· id ē que poſſunt vel bone eſſe vel male. Ad vtranq̄ enī ꝑtem pro arbitrio vel qualitate vtentiū transferunt'. De quib⁹ b. ap'ls. Diuitibus ait mūdi huius precipe non ſublime ſapere· nec ſperare in incerto diuitiaꝝ· ſed in deo qui preſtat nobis abunde oīa ad fruendum bene facere· facile tribuere· cōmunicare· theſaurizare ſibi fundamentum bonū in futurū· vt apprehendāt veram vitā. Quas iterū diues ille in euāgelio retinēs ac neq̄q̄ indigentibus ſubminiſtrās· de cuius micis ſaturari pauper Lazarus ante fores eius expoſit⁹ cupiebat· intolerandis gehenne ignibus· et eterno deputatur ardori.

Nō poſſe quēquā primo tantū renūciationis gradu eſſe perfectū. Cap. x.

HAs igitur viſibiles mundi diuitias relinquētes· nō n̄ras ſed alienas abijcimus facultates· q̄uis eas gloriemur vel noſtro labore q̄ſitas· vel parentū ad nos hereditate trāſmiſſas· Nihil enī vt dixi noſtrū eſt niſi hoc tantū qd corde poſſeſſum· atq̄ anime noſtre coherens· a nemine pt ꝓrſus auferri. De quibus viſibilibus diuitijs ad eos qui illas tanq̄ ꝓprias retentātes cōicare indigentibus nolūt· increpās loquitur chriſtus. Si in alienis fideles nō fuiſtis· qd veſtrū eſt quis dabit vobis. Euidenter igitur has diuitias alienas eſſe nō ſolum quotidiana experiētia docet· verū etiā ſententia dn̄i ipa appellatione qua eas ſignificauit expreſſit. De viliſſimis veriſq̄ diuitijs loquit' petr⁹ ad dn̄m. Ecce nos reliquimus omnia· ꝛ ſecuti ſumus te· quid ergo erit nob. Qui

vtiq̨ nihil aplı̄ q̄n viliſſia ꝯciſſaq̨ re
tia dimiſiſſe noſcunt. Nuc oīa niſi in
hac abrenūciatione viciorꝝ· q̄ vere mag
na ⁊ ſumma eſt fuerint intellecta·nec pre
cioſum aliquid inuenimus apľos reli/
quiſſe·nec dn̄m habuiſſe·ꝓpter qđ illis
tantā btı̄tudinis gloriā largiret· vt ab
eodē mererētur audire·in regn̄atiōe cuz
ſederit filius hominis in ſede maieſtatis
ſue·ſedebitis et vos ſuper ſedes duode·
cim·iudicātes duodecim tribꝰ iſrael. Si
igitᷣ hi qui perfecte terrenas iſtas ac vi/
ſibiles abdicāt facultates·certis ex cau/
ſis ad illam apľicam charitatem perue·
nire nō poſſunt·nec illū ſublimiorē pau
corumq̨ admodū renūciatiōis gradū
tertiū attingere queūt·quid illi de ſemet
ip̄is iudicare debeāt·q̄ nec primā q̄dē q̄
perfacilis eſt perfecte arripiētes·atq̨ an
tiquas pecuniarū ſuarū ſordes cū infi·
delitate priſtina retentātes·nudo tantū
ſibimet autumāt monachorꝝ vocabulo
gloriandū. Ergo prima quā dixiꝰ ab·
renūciatio rerū alienarū eſt·ideoq̨ per ſe
ſolam perfectionē renūcianti cōferre nō
ſufficit niſi peruenerit ad ſcđam· q̄ vere
abrenūciatio rerū noſtrarꝝ ē·q̄n adepti
expulſione oīm vicioꝝ·tertie quoq̨ ab
renūciationis faſtigia conſcendimus·ꝑ
quā nō ſolū oīa q̄ in hoc mūdo gerūtur·
vel particulatim ab hominibus poſſidē·
tur·verūetiā ip̄am cunctorꝝ elementorꝝ
plenitudinem·q̄ putatur eſſe magnifica
tanq̨ vanitati ſubiectam·et mox tranſi
turā tranſcendentes animo ac mēte de
ſpicimus·intuentes dumtaxat ſm apo/
ſtolū nō ea que videntᷣ ſꝫ que nō videntᷣ
q̄ enī videntur tp̄alia ſunt·que aūt non
videntur eterna·vt ita demū illud ſup̄
mū mereamur audire·qđ dicitᷣ ad abra
hā·et veni in terrā quā tibi mōſtrauero
Per qđ euidenter oſtenditur·ꝙ niſi q̄s
tres ſuperiores illas abrenūciationes ī
pleuerit·ad quartū hoc ꝑuenire n̄ poſſit·
qđ remunerationis ac premij vice taliter
renūciāti tribuitur·id eſt vt terrā repro·
miſſionis mereatur intrare·nequaq̨ ſi,

bi iam viciorꝝ ſpinas ac tribulos germi
nantē·q̄ poſt expulſionē paſſionū cūcta
rū puritate cordis in hoc corꝑe poſſidetᷣ
q̄n nō virtus vel induſtria laborantis
monſtrabit ei·ſꝫ ip̄e dn̄s oſtenſurū ſe eſſe
ꝓmittit·et veni inquiēs in terrā quā tibi
mōſtrauero. Per qđ manifeſte probatᷣ
et initium noſtre ſalutis domini vocati·
one fieri dicentis·exi de terra tua·et con·
ſūmationē ꝑfectiōis ac puritatis ab eodē
ſilr tribui·cū dicit·et veni in terrā quaz
tibi mōſtrauero·id ē·nō quā tu ex temet
ip̄o noſſe·vel induſtria tua pōteris repe·
rire·ſꝫ quā ego tibi nō ſolum ignorāti·ſꝫ
etiā n̄ iquirēti mōſtrauero. Ex quo ma
nifeſte colligitur ꝙ quēadmodū inſpira
tione dn̄i ꝓuocati ad viā ſalutis accur·
rimus·ita etiā magiſterio ip̄ius ⁊ illumi
natione deducti·ad perfectionē ſumme
beatitudinis peruenimus.

Interrogatio đ libero arbitrio hominis et gratia dei. Cap. xi.

Germanus. In quo ergo li·
berū cōſiſtit arbitriū·n̄ ꝑeq̨ ꝙ
laudabiles ſumus reputātᷣ in·
duſtrie·ſi deus in nobis oīa q̄ ad noſtrā
perfectionē tēdūt ⁊ icipit ⁊ cōſummat.

Reſponſio de diſpenſatione di uine gratie manente arbitrij li bertate. Cap. xij.

Paſūtius. Hoc vos recte mo
uiſſet ſi in omi ope vel diſcipli·
na principiū tantū eſſet ac finis
et nō etiā quedā medietas intereſſet Ita
q̨ ſicut occaſiones ſalutis diuerſis mo
dis deū cognoſcimus operari·ita noſtrū
eſt occaſionibꝰ a diuinitate conceſſis·vl
enixius vel remiſſius famulari. Nam ſi
cut dei fuit vocātis oblatio·exi de terra
tua·ita abrahe fuit exeūtis obedientia·et
quēadmodū illud qđ dicitᷣ·et veni ī ter·
ram·vt faciat obtēꝑantis eſt opus·ita
illud qđ additur·q̄n tibi monſtrauero·
iubentis dei vel ꝓmittentis eſt gr̄a. Cer
tos tamen nos eſſe conuenit ꝙ omnem
virtutē indefeſſis conatibꝰ exercētes neq̄
q̨ diligentia vľ ſtudio noſtro ꝑfectiōeȝ

poſſimus attingere. nec ſufficiat hūana ſedulitas labor᷑ merito ad taꝫ ſublimia beatitudinis premia ꝑuenire. niſi ea domino nobis cooperāte. et cor noſtruꝫ ad id qđ expedit dirigente fuerimus indepti. ideo qꝫ debemus cum Dauid orantes momētis ſingul' dicere. Perfice greſſus meos in ſemitis tuis. vt nō moueantur veſtigia mea. et ſtatuit ſupra petram pedes meos. et direxit greſſus meos. vt noſtrum arbitriū qđ ꝓcliuius vel ignoratione boni. vel oblectatione paſſionū fert' ad vicia. ille inuiſibilis rector mētis humane. ad virtutū potius ſtudia contorquere dignetur. Qđ vno verſiculo per ꝓphetam manifeſtiſſime legimus decantari. Impulſus verſatus ſuꝫ vt caderē. in quo liberi arbitrij infirmitas deſignatur. et dñs ſuſcepit me. rurſum adiutoriū dñi iunctū eidem ſemper oſtenditur quo ne penitus libero collabamur arbitrio. cū titubaſſe nos viderit. porrectiōe quodāmodo manuū ſuarū ſuſtentat atqꝫ confirmat. Et iterū. Si dicebā mot⁹ cſt pes meus. lubrica ſcꝫ arbitrij facultate. miſcđia tua dñe adiuuabat me. iterū mobilitati ſue dei coniungit auxiliū quo ne moueretur pes fidei ſue. nō induſtrie ꝓprie fuiſſe. ſed miſcđie dñi confitet'. Et iterum. Scđm multitudinē dolorū meorum in corde meo. q̇ libero vtiqꝫ mihi naſcebantur arbitrio. conſolationes tue letificauerunt animā meam. per tuā ſcilicet inſpirationē venientes in cor meum. et reſerantes contemplationē futurorum bonorum. que pro tuo nomine laborantibus preparaſti. nō ſolum abſtulerunt omnē anxietatē cordis mei. verū etiā ſummā leticiā contulerūt. Et rurſū. Niſi quia dñs adiuuit me paulominꝰ habitauerat in inferno anima mea. libero vtiqꝫ arbitrio. per quod ſe in inferno habitaturū fuiſſe teſtatur. niſi dñi fuiſſꝫ adiutorio ac ꝓtectiōe ſaluatꝰ. A dño enī nō a libero arbitrio greſſus hominis dirigētur. Et cū ceciderit iuſtus libero dūtaxat arbitrio. nō collidetur. Quare. qꝛ dñs ſupponit manū ſuā. Hoc eſt aptiſſime dicere. Nullꝰ iuſtor᷑ ſibi ſufficit ad obtinendam iuſticiā. niſi per momenta ſingula titubanti eidem ⁊ corruenti fulcimenta manus ſue ſuppoſuerit diuina clemētia. ne proſtratus intereat penitus cum fuerit liberi arbitrij infirmitate collapſus.

Q directio vie noſtre ex deo ſit. Cap. xiij.

Hec ſane vnqꝫ viri ſancti directionē vie q̄ gradiebant' ad ꝑfectū virtutum conſūmationēqꝫ tendentes. induſtria ſe ꝓpria obtinuiſſe teſtati ſunt. ſed eam potius a dño conſequi precabātur dicentes. Dirige me in veritate tua. et dirige in conſpectu tuo viam meā. Alius aūt nō ſolum fide. ſed etiā experimēto. et quodāmodo in ipa rerū natura. hoc ipm ſe deprehendiſſe proclamat. Cognoui dñe quia nō eſt in homine via eius. nec viri eſt vt ambulet et dirigat greſſus ſuos. Et ipē dñs ad iſrahelem. Et dirigā eū ego in q̇t vt abietē virentē. ex me fructus tuus inuentus eſt.

Q ſcientia legis magiſterio ⁊ illuminatiōe domini cōferatur. Cap. xiiij.

Legis quoqꝫ ipius ſcientiā. nō lectionis induſtria. ſed magiſterio ⁊ illuminatione dei. quotidie deſiderant adipiſci. dicentes ad eū. Vias tuas dñe demōſtra mihi. et ſemitas tuas edoce me. et reuela oculos meos. et conſiderabo mirabilia de lege tua. et doce me facere voluntatē tuam. qꝛ deus meus es tu. Et iter᷑. Qui docet hominem ſcientiam.

Q itellectus quo mādata dei poſſimus agnoſcere ⁊ bone voluntatis effectus a dño condonetur. Cap. xv.

Ipſum etiā intellectuꝫ beatus dauid quo mandata dei poſſit agnoſcere. que vtiqꝫ in libro legis nouerat eſſe perſcripta. a domino poſtulat promereri dicēs. Seruus tuꝰ ego

ſam· da mihi intellectum vt diſcaꝫ man
data tua. Vtiqꝫ et intellectū ſemel ſibi ꝑ
naturam preſtitum poſſidebat· noticiaꝫ
quoqꝫ mandatorum dei que deſcripta
tenebant in lege· vtiqꝫ habebat in pm-
ptu ·et tamen vt hanc plenius apprehen
dat dominum deprecatur·ſciens neqꝙ̄
ſibimet ſufficere poſſe id quod per natu
ram conditionis inſertum eſt· niſi quoti
diana domini illuminatione ad intelli-
gendam ſpiritualiter legem ac manda-
ta eius apertius agnoſcenda· ſenſus ip-
ſius ab eodem fuerit illuſtratus· ipſo eti-
am vaſe electionis· hoc qḋ dicimus cla-
rius predicante· deus eſt eniꝫ qui opera-
tur in nobis· et velle ⁊ perficere pro bōa
voluntate. Quid potuit apertius dici·
qꝫ̄ vt ⁊ bonā voluntatem noſtram ⁊ ope
ris conſūmationem a domino in nobis
pronunciaret impleri. Et iterum Quia
vobis donatum eſt ꝑ chriſto non ſolūꝫ
vt in eum credatis· ſed vt etiam pro illo
patiamini. Hic quoqꝫ et initium conu-
ſionis ac fidei noſtre et paſſionū tolerā
tiaꝫ donari nobis a domino declarauit·
Quod intelligens dauid quoqꝫ ſimilit̄
orat ſibi hoc ipſum domini miſeratione
concedi dicens. Confirma deus hoc qḋ
operatus es in nobis· oſtendens nō ſuf-
ficere ſibi ſalutis pricipia dono dei gra-
tia qꝫ collata· niſi fuerint eadeꝫ miſera-
tione ipſius et quotidiana opitulatione
perfecta. Non enim liberum arbitrium
ſed dominus ſoluit compeditos. Non
noſtra virtus· ſed dominus erigit eliſos
Non lectiōis induſtria· ſed dominus il-
luminat cecos. Qḋ grece dicitur.
id eſt dominus ſapiē-
tes facit cecos· Non noſtra cautio· ſꝫ do-
minus cuſtodit aduenas. Non noſtra
fortitudo· ſed dominus alleuat ſiue ſuſ-
fulcit omnes qui corruunt. Hec autem
dicimus non vt ſtudium noſtrum vel la
borem atqꝫ induſtriam quaſi inaniter ⁊
ſuperfluo impendenda vacuemus· ſꝫ vt
nouerimus nos ſine auxilio dei· nec ad-
niti poſſe· nec efficaces noſtros eſſe cona
tus ad capeſcendum tam immane pmi
um puritatis· niſi nobis adiutorio do-
mini ac miſcḋia fuerit contributum. E-
quus enī paratur in diē belli· a domino
eſt adiutorium· quia nō eſt in fortitudīe
ſua potens vir. Oportet igitur nos ſem-
per cum beato dauid canere. Fortitudo
mea et laudatio mea· non liberum arbi-
triū· ſed dominus· et factus ē mihi in ſa-
lutem. Qḋ doctor quoqꝫ gentium non
ignorans· idoneum ſe factuꝫ miniſterio
noui teſtamenti· non ſuo merito nec ſu-
dore ſed dei miſeratione proclamat· nō
ꝙ ſim⁹ idōt idonei cogitare aliqd a nob
q̄ſi ex nobis· ſed ſufficiētia nr̄a ex deo ē·
qḋ minus latine ſed expreſſius dici po-
teſt· idoneitas noſtra ex deo eſt. Deniqꝫ
ſequitur. Qui et idoneos nos fecit mini
ſtros noui teſtamenti.

Qꝫ ipſa fides a domino conce-
datur. Cap̄. xvi.

IN tantum ante ē vniuerſa q̄ ad
ſalutem pertinent apl̄i ſibimet
a domino largita ſēſerūt· vt ip-
ſam quoqꝫ fidem preſtari ſibi a domino
poſtularent dicentes. Domine adde no
bis fidem. Plenitudinem eius non libe
ro arbitrio preſumentes· ſed dei ſibi cre-
dentes munere conferendaꝫ. Deniqꝫ do
cet nos idem auctor ſalutis humane qꝫ̄
ipſa fides noſtra lubrica ſit et infirma· et
nequaqꝫ̄ ſibi ſufficiens niſi fuerit auxi-
lio domini roborata· dicens ad petrum.
Simon ſimon· ecce ſathanas expetiuit
vos vt cibraret vos tāqꝫ̄ triticū. ſꝫ ego
rogaui p̄ teꝫ meū ne deficeret fides tua·
Quod alius in ſemetipſo ſentiens fieri
et quodāmodo fidem ſuam in fidelitatꝭ
fluctibus ad pernicioſi naufragij vidēs
ſcopulos perurgeri· ad eundeꝫ dominū
auxilium fidei ſue poſtulans dicit. Do-
mine adiuua infidelitatem meā. In tan
tum itaqꝫ ſenſerunt euangelici et apoſto
lici viri vniuerſa q̄ bona ſunt· auxilio do
mini conſummari· vt ne ipſam quidem
fidem ſuam confiſi ſint illeſam ſe poſſe

ſuis viribus vel arbitrij libertate ſeruare. vt hanc vel adiuuari in ſe vel donari ſibin domino poſtularent. Que ſi in petro ne deficeret domini egebat auxilio: quis erit tam preſumptor et cecus qui ſe erga huius cuſtodiam quotidiano domini credat adiutorio non egere. preſertim cum ipſe dominus in euangelio hoc ipſum euidenter expreſſerit dicens. Sicut palmes non poteſt fructum facere a ſemetipſo niſi in vite mānſerit: ita et vos niſi in me manſeritis. Et iterū. Quia ſine me nihil poteſtis facere. Cū ſit igitur ineptum ac ſacrilegum quicq̄ȝ de bonis actibus noſtre induſtrie et non dei gratie vel adiutorio deputare: manifeſte ꝓbatur dominica proteſtante ſententia: ſine ſua opitulatione vel inſpiratione ſpiritales fructus exhibere neminem poſſe. Omne enim datum bonum et omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens a patre luminuȝ. Zacharias quoqȝ. quia ſiquid boni ipſius ē et ſiquid optimum ab ipſo. Et ideo conſtanter beatus apoſtolus. Quid enim habes qđ non accepiſti. Quod ſi accepiſti qđ gloriaris quaſi non acceperis.

Qđ moderatio et tolerantia tēptationuȝ nobis a domino tribuatur. Cap. xvij.

Summam quoqȝ tolerantie: q̄ temptationes illicitas ſuſtinere poſſimus: non tam in noſtra virtute q̄m in dei miſericordia et moderatione conſiſtere beatus apoſtolus ita pronunciat. Temptatio vos non apprehendat niſi humana. fidelis autē deus qui non permittit vos temptari ſup id quod poteſtis: ſed faciet cum temptatione etiam exituȝ vt ſuſtinere poſſitis. Deum quoqȝ aptare ſiue confirmare animos noſtros ad omne opus bonū et operari in nobis ea q̄ ſibi ſunt placita: idē apoſtolus docet. Deus autem pacis qui eduxit de tenebris paſtorem magnū ouium in ſanguine teſtamenti eterni ieſum chriſtum aptet vos in omi bono faciēs in vobis quod placeat coram ſe. Quod etiam theſſalonicenſibus vt eueniat ita precatur dicens. Ipſe autem dominus ieſus chriſtus et de[us] pater noſter qui dilexit nos et dedit conſolationem eternā et ſpem bonam in gratia: exhortetur corda veſtra et confirmet in omni ope[re] et ſermone bono.

Qđ perpetuitas timoris dn̄i nobis a dn̄o conferatur. Cap. xviij.

Ipſum deniqȝ timorē dei quo firmiter eum tenere poſſimus a domino nobis infundi Hieremias propheta ex perſona dei manifeſte teſtatur ita dicens. Et dabo eis cor vnū et viam vnam: vt timeant me vniuerſis diebus: et bene ſit eis: et filijs eorum poſt eos: et faciam eis pactum ſempiternum: et non deſinam eis benefacere: et timorē meum dabo in corda eorum vt non recedant a me. Ezechiel quoqȝ. Et dabo eis cor nouum et ſpiritum nouum tribuā in viſceribus eorum: et auferam cor lapideum de carne eorum: et dabo eis cor carneum: vt in preceptis meis ambulent: et iudicia mea cuſtodiant: faciantqȝ ea: et ſint mihi in populū: et ego ſim eis in deum.

Qđ initiū voluntatis bone et cōſummatio eius a domino ſit. Cap. xix.

Quibus manifeſtiſſime perdocemur et initium voluntatis bone nobis domino inſpirāte cōcedi: cum aut per ſe aut per exhortationem cuiuſlibet hominis aut per neceſſitatem nos ad ſalutis attrahit viam: et perfectionem virtutum ab eodem ſimiliter condonari: noſtrum vero hoc eſſe: vt exhortationē auxiliumqȝ dei vel remiſſius vel enix[i]us exequimur: et ꝓ hoc nos vel remunerationē vel ſupplicia digniſſima ꝓmereri: quod ei[us] diſpēſatiōi ac ꝓuidētie circa nos benigne collate vel neglex[im]us vel ſtudu[im]us nr̄e obedie deuotōe ꝯgruere

Qđ euidēter in deuteronomio apteqꝫ deſcribitur. Cum inquit introduxerit te dñs deus tu⁹ in terrā quā poſſeſſur⁹ ingredieris ⁊ deleuerit gentes multas corā te etheū ⁊ gergeſeū ⁊ amorreū. chananeū ⁊ phereʒeū. eueū ⁊ iebuſeū. ſeptē gentes multo maioris nūeri ⁊ robuſtiores te. tradideritqꝫ eas tibi. ꝑcuties eos vſqꝫ ad internetionē. nō inib cū eis fed⁹. neqꝫ ſociabis cū eis cōiugia. Qꝛ igitur introducūtur in terrā repromiſſionis. ꝙ delētur gentes multe corā eis. ꝙ tradūtur in manus eorum nationes maioris numeri. ⁊ robuſtiores qꝫ ꝑplꝰ iſrael. dei eſſe grātiā ſcriptura ꝓnūciat. Utrū aūt percutiat eas iſrael vſqꝫ ad internetionē an reſeruet eas ⁊ parcat. ⁊ nō ineat cū eis fedus. et vtrū nō ſociet cū eis cōiugia. an ſociet. ipoꝝ eſſe teſtat᷑. Quo teſtimonio manifeſte diſcernitur. quid libero arbitrio. quid de diſpenſationi vel quotidiano adiutorio dñi debeamus aſcribere. et ꝙ diuine ſit gratie preſtare nobis ꝓuentus ſecūdos atqꝫ victoriā. nr̄m vero eſſe vt cōceſſa dei beneficia vel intentius vel ſegnius exequamur. Quā rōcīn etiā illoꝝ cecoꝝ curatiōe ſatis euidenter videmus expreſſam. Qꝛ enī tranſijt ante eos ieſus. diuine ꝓuidentie et dignationis eſt gratia. Qꝛ vociferātur ⁊ dicūt. miſerere noſtri dñe fili dauid. fidei ipoꝝ ⁊ credulitatis eſt opus. Qꝛ viſum recipiunt oculoꝝ. diuine miſeratiōis ē mun⁹. Qꝛ autē etiā poſt perceptionē cuiuſlibet muneris tā gratia dei qm ratio liberi arbitrij perſeueret. leproſoꝝ quoqꝫ decem qui pariter curati ſunt declarat exēplū. Ex quib dū vnus per arbitrij ſui bonū gratiarū reſtituit actionē. dñs nouē inqrēs vnūqꝫ collaudās. ſollicitudinē adiutorij ſui etiā circa immemores bñficioꝝ ſuoꝝ ingēr retinere ſe mōſtrat. Hoc ipm eni viſitationis ſue donū eſt. ꝙ vel ſuſcipit ⁊ approbat gratū. vel requirit ac reprehendit ingratos.

Q nihil in hoc mūdo ſine deo geratur. Cap. xx.

CRedere tamen inconcuſſa fide nos cōuenit nihil ſine deo prorſus in hoc mūdo geri. Aut eniʒ volūtate eius aut permiſſu agi vniūſa fatendū eſt. vt ſcʒ hec q̄ bona ſunt volūtate dei ꝑfici auxilioqꝫ credātur. q̄ autē cōtraria ſunt ꝑmiſſu. cum ꝓ nequitijs ac duricia cordis nr̄i deſerēs nos diuina ꝓtectio. diabolū nob vł ignominioſas corꝑis paſſiōes patit̄ dn̄ari. Qđ et apl̄i vocib euidentiſſime perdocem̄ dicētis. Propter qđ tradidit illos deus in paſſiones ignominie. Et iterū. Quia nō crediderūt deū habere in noticia. tradidit illos de⁹ in reprobū ſenſum. vt faciāt ea q̄ nō cōuenit. Ipe quoqꝫ dñs per ꝓphetam ait. Et nō audiuit ꝑpl's meus vocē meaʒ. et iſrael nō intēdit m̄. Propter qđ dimiſi eos inq̇t ſcđm adinuētiōes cordis eoꝝ ambulabūt in adinuentionib ſuis.

Obiectio ſup liberi arbitrij poteſtate. Cap. xxi.

GErmanus. Hoc teſtimoniū aptiſſime liberꝝ dēmōſtrat arbitriū q̊ dī. Si ꝑpl's me⁹ audiſſet me. ⁊ nō audiuit ꝑpl's me⁹ vocē meā. Cū enī dicit. ſi audiſſet. oſtēdit in ꝑtāte illi⁹ fuiſſe vel acq̇eſcendi vel nō acq̇eſcēdi indiciū. Quomodo igit̄ nō in nob nr̄a ſalus eſt collocāda. cū ſit in nob. vel audiendi. vel nō audiēdi facultas.

Reſponſio ꝙ liberū arbitriuʒ noſtruʒ adiutorio domini ſemper indigeat. Cap. xxij.

HAfuntius. Bene quideʒ cōſideraſtis hoc qđ dicit̄. Si audiſſet me. ⁊ n̄ attēdiſt illū q̇ ad audiētē vł n̄ audiētē loq̇t̄. nec illđ qđ ſeq̇t̄. Pro nihilo vtiqꝫ inimicos e⁹ humiliaſſem. et ſup tribulātes eos miſiſſeʒ manū meā. Nemo igit̄ hec q̄ ꝓtulim⁹ vt nihil geri ſine dño ꝓbaremus. praua interꝑtatione detorquēs ad defenſioneʒ liberi arbitrij ita pertēptet aſſumere. vt ab homine gratiā dei ꝓuiſionemqꝫ quotidianā velit auferre per hoc ꝙ dicitur. et non audiuit populus meus vocē meā. et ite-

Capitula.

rũ· ſi populus meus audiſſet me iſrael ſi
in vijs meis ambulaſſet ⁊c. Et reſpiciat q
ſicut liberi arbitrij facultas populi ĩobe
dientiã cõprobat. ita quotidiana circa
eũ prouiſio dei clamantis quodammodo
et monẽtis oſtenditur. Cum enĩ dicit· ſi
populus meus audiſſet me· priorẽ vtiq
ſe locutũ eis euidenter oſtẽdit· qđ fieri a
dño nõ ſolũ per legẽ perſcriptã literis· ve
rũetiã quotidianis monitis ſolet· ſcḋm il
lud qđ per yſaiã dicit· tota die expandi
manus meas ad pplm nõ credentẽ mi
hi ſed contradicentem. Utrunq ergo
põt hoc teſtimonio cõprobari quod di
citur. Si populus me⁹ audiſſet me· iſra
el ſi in vijs meis ambulaſſet· pro nihilo
vtiq inimicos eoꝝ hũiliaſſem· et ſuper
tribulãtes eos miſiſſem manũ meã. Nã
ſicut liberum arbitrium per inobedienti
am populi demõſtratur· ita diſpenſatio
dei et auxiliũ eius verſiculi ipſius initio
declaratur ac fine· cum ſe ⁊ priorem lo
cutũ fuiſſe teſtatur· et poſtea inimicos e⁹
hũiliaturũ ſi ab eodem fuiſſet auditus.
Nos enĩ per hec q̃ ptulimus nõ liberum
arbitriũ hominis volumus ſubmouere.
ſed huic adiutoriũ ⁊ gratiã dei per ſingu
los dies ac momẽta neceſſariã cõpbare.
His epulis nos ſaginatos paſunti⁹ e ſua
cella nõ tam alacres q̃ cõpunctos cor
de ante mediũ noctis emiſit. hoc nobis
precipuũ ſua collatione conferẽs· vt cũ
abrenũciationẽ primam tota virtute ac
diſciplina ſcḋm omnia patrũ inſtituta ex
equentes· per eandem ſolam attingenda
nobis perfectionis culmina blandiremur.
inciperemus agnoſcere nec dum nos ce
piſſe monachoꝝ faſtigia ſomniare· quip
pe qui de ſcḋa abrenũciatione parũ qđ
in cenobijs eruditi· tertiã in qua omnis
perfectio continetur· queq illas inferio
res duas multis modis excedit· ne audiſ
ſe quidẽ nos antea penitus noſceremus.

Explicit collatio abbatis paſũ tij de tribus abrenũciationibus Incipiunt capitula collatõis Abbatis danielis. Cap. i.

De abbatis danielis cõuerſatiõe.
ij Inquiſitõ vñ oriat repẽtina cõmutatio mentiũ ab ineffabili leticia in meſtiſſimam animi deiectionem.
iij Reſponſio ſup pᵒpoſita q̃ſtiõe.
iiij De diſpenſationis ac pbationis dei duplex cauſa ſit.
v De ſtudiũ et induſtria noſtra nihil ſine adiutorio dei pualeat.
vi De vtile nobis ſit interdum a domino derelinqui.
vij De vtilitate eius pugne q̃m apoſtolus ponit in colluctatiõe carnis et ſpiritus
viij Interrogatio quid ſit qđ in capitulo apl̃i poſt aduerſantes ſibi cõcupiſcẽtias carnis et ſpũs tertia adijciatur voluntas.
ix Reſpõſio de intellectu recte interrogantis.
x De vocabulũ carnis nõ in vna ſignificatione ponatur.
xi Quid in hoc loco caro ab apoſtolo noĩetur· et qđ ſit cõcupiſcentia ſpiritus.
xij Que ſit voluntas noſtra q̃ inter cõcupiſcentiã carnis et ſpirit⁹ ponitur.
xiij De vtilitate cũctationis q̃ ex colluctatione oritur carnis ⁊ ſpũs
xiiij De inemẽdabili malicia ſpiritalium nequiciarũ.
xv Quid nobis pſit carnis aduerſus ſpiritũ ↄcupiſcentia·
xvi De incentiuis carnis quibus vt humiliaremur gui⁹ teneremũ.
xvij De eunuchoꝝ tepore.
xviij Interrogatio quid interſit inter carnalem ⁊ aĩalem.
xix De triplici aĩarũ ſtatu.
xx De male abrenũciãtibus.
xxi De his qui contemptis magnis occupantur in paruis.

Expliciũt capitula. Incipit collatio Abbatis Danielis de cõcupia carnis et ſpiritus. Ca. i.

Collatio quarta Abbatis danielis

INter ceteros chriſtiane philoſophie viros abbatē quoqȝ vidimus Danielem· equalem q̄dē in omni virtutum genere. his qui in heremo ſcithi commanebant· ſed peculiarius gratia humilitatis ornatum· q̄ merito puritatis ac māſuetudinis ſue a beato paſuntio ſolitudinis eiuſdem preſbitero· et quidē cū multis iunior eſſet etate. in diaconij p̄electus eſt gradu· Intm̄ enim eidē beatus paſuntius virtutibus ipi⁹ adgaudebat· vt quē vite meritis ſibi et gratia parē nouerat coequare ſibi etiā ſacerdotij ordine feſtinaret· ſiquidem nequaq̄ȝ ferens in inferiore eū miſterio diutius immorari· optanſqȝ ſibimet ſucceſſorem digniſſimū prouidere· ſuperſtes cum preſbiteralis gradus honore p̄uexit. Qui tamē prioris humilitatis cōſuetudinem nō omittens· nihil vnq̄ȝ ſibi illo preſente de ſublimioris ordinis collatione donauit· ſed ſemper abbate paſuntio ſpiritales hoſtias offerente· hic velut diaconus in prioris miniſterij permanſit officio. In quo tamen beatum paſuntiū cum talis vir eſſet ac tātus vt in multis etiā preſcientie gratiā poſſideret. hec ſpes ſubſtitutionis ⁊ electio valde fefellit. Nam non multo poſt tempore hūc quem ſibi parauerat ſucceſſorem deceſſorem premiſit ad deum.

Inquiſitio vnde oriatur repētina cōmutatio mentiū ab ineffabili leticia in meſtiſſimā animi deiectionem. Cap. ij.

HIc igitur beatus daniel inquirentibus nobis cur interdū residentes in cellula tanta alacritate cordis· cum ineffabili quodam gaudio. ⁊ exuberantia ſacratiſſimoꝝ ſenſuū redundemus· vt eam nō dicam ſermōe percurrere· ſed ne ipē quidem ſenſus occurrat· oratio quoqȝ pinguis emittatur ac p̄mpta· et mens plena ſpiritalibꝫ fructibus preces ſuas efficaces ac leues etiam per ſoporem ſupplicans ad deū ſentiat penetrare· ac rurſum nullis exiſtētibꝫ cauſis tāta ſubito anxietate repleamur et irrationābili quodam merore· vt nō ſolum nos inicti p̄os huiuſmodi ſenſibꝫ areſcere ſentiamus· verū etiam horreat cella ſordeat lectio· ipā quoqȝ īſtabilis ac nutabunda ⁊ quodammodo ebria ⁊ grauis emittatur oratio· ita vt ingemiſcentibus et conantibus nobis ad directionem priſtinā reduci mēs noſtra nō poſſit· quantoqȝ intentius fuerit reuocata· tanto vehementius ad diſcurſus inſtabiles lubrico rapiatur exceſſu· et ita omī ſpiritali fructu reddatᷣ effeta· vt nec deſiderio regni celorū· nec metu gehenne p̄poſito ab hoc letali quodam ſomno valeat ſuſcitari. ita reſpondit

Reſpōſio ſuper propoſita queſtione. Cap. iij.

TRipartita nobis ſup hac q̄nidicis ſterilitate mentis tradita ratio eſt. Aut enī de negligētia noſtra· aut de impugnatione diaboli· aut de diſpenſatiōe dn̄i ac probatiōe deſcendit. Et de negligentia quidem· cū noſtro vicio tepore precedente indifferēter noſmetipſos ⁊ remiſſius exhibem⁹· p̄ quā deſidiā noxijs cogitationibus paſſi· terram cordis noſtri ſpinas ⁊ tribulos facimus germinare q̄bus in ea pullulantibꝫ conſequēter efficimur ſteriles: atqȝ ab omni reddimur ſpiritali fructu et cōtemplatione deſerti. De impugnatione vero diaboli· cū etiā bonis nōnūq̄ȝ ſtudijs deditos· callida ſubtilitate mētē nr̄am irrepēs· vel ignorātes ab optimis intētionibꝫ abſtrahit vel inuitos.

Q dispenſationis ac p̄bationis dei duplex cauſa ſit. C. iiij.

DIſpēſatiōis aūt ac p̄bationis dn̄i duplex cauſa eſt. Prima vt paulīſꝑ ab ipſo derelicti· et mētiſ nr̄e ſētiam⁹ īfirmitatē· ⁊ neq̄q̄ȝ ſup p̄cedēte puritate cordis q̄ nob illi⁹ ē viſitatiōe donata poſſim⁹ extolli· p̄bātesqȝ

nos ab eo derelictos gemitibus noſtris et induſtria illum leticie ac puritatis ſtatum recuperare non poſſe intelligamus. ⁊ preteritā cordis alacritatem nō noſtro ſtudio ſed illius dignatione nobis fuiſſe infuſam. et preſentem de ipſius rurſuʒ gratia et illuminatione eſſe poſcendam. Secunda vero ꝓbationis eſt cauſa vt ꝑſeuerātia noſtra vel mentis conſtantia ⁊ deſideriū comprobetur. quaqꝫ intentōe cordis ⁊ orationū inſtantia deſerentem nos viſitationem ſancti ſpiritus requiramus manifeſtetur ī nobis. ac pariter agnoſcentes quanto labore amiſſū iſtō ſpiritale gaudium ⁊ puritatꝭ leticia conquiratur. ſollicitius inuentaʒ cuſtodire ac tenere attentius ſtudeamus. Quodā modo enim negligentiꝰ cuſtodiri ſolet. quicq̄d creditur facile poſſe reparari.

Q͛ ſtudium ⁊ induſtria noſtra nihil ſine adiutorio dei preualeat. Cap. v.

Per que euidenter probatur gr̄iam dei ac miſericordiam ſemper operari in nobis ea que bona ſunt. Qua deſerente nihil valere ſtudium laborantis. et quantalibet annitētis induſtria ſine ipſius iteruʒ adiutorio ſtatum priſtinū recuperare nō poſſe. illō qꝫ iugiter in nobis impleri. nō volentis neqꝫ currentis ſ; miſerentis eſt dei. Que gratia nōnūq̄ꝫ econtrario negligentes ac reſolutos inſpiratione hac qua dicit̄ ſancta. et abundantia ſpiritualium cogitationum viſitare nō deſpicit. ſ; inſpirat indignos. exſuſcitat dormientes. ⁊ illuminat obſeſſos ignorantie cecitate. clementerqꝫ nos arguit atqꝫ caſtigat. infūdens ſe cordibus noſtris vt vel ſic de inertie ſomno compūctione ipſius inſtigati conſurgere prouocemur. Deniqꝫ frequenter etiam odoribus vltra omnē ſuauitatem compoſitionis hūane. in his ipſis ſubito viſitationibꝫ adimplemur. ita vt mens hac oblectatione reſoluta ī quendam ſpiritus rapiatur exceſſum. ſeqꝫ cōmorari obliuiſcatur in carne.

Q͛ vtile nobis ſit interdū a domino derelinqui. Cap. vi.

In tantuʒ vero illum quem diximus abſceſſum. et vt ita loq̄r deſertionē dei. beatus Dauid vtilem eſſe cognouit. vt neq̄quā maluerit orare ne a deo penitꝰ in nullo relinq̄retur. hoc enim ſciebat incongruū eſſe vł ſibi vł hūane nature ad quālibet perueniendi perfectionem. ſ; temperari eaʒ potius deprecatus ſit dicens. Non me derelinquas vſqꝫquaqꝫ. Ac ſi diceret aliꝭ verbis. Scio ꝙ derelinquere ſoleas vtiliter tuos ſanctos vt probes. Aliter eniʒ ab aduerſario temptari nō poſſunt. niſi a te pauliſper fuerint derelicti. ⁊ ideo nō rogo vt nūq̄ꝫ me derelinquas. quia nō expedit mihi vt nō vel meā infirmitateʒ ſentiens dicā. Bonum mihi quia humiliaſti me. vel exercitiū non habeā preliandi. qō ſine dubio habere non potero. ſi mihi ſemper ⁊ indirupte eo hēſerit ꝓtectio tua. Suffultū namqꝫ me tua defenſione temptare diabolus nō audebit. illud obijciens ⁊ exprobrans. vł mihi vel tibi. qō aduerſus athletas tuos ſolet calumnioſa voce proferre. Nunquid gratis iob colit deum. nonne tu vallaſti euʒ ac domū eius. vniuerſamqꝫ ſubſtantiaʒ eius per circuitum. ſed magis peto ne me vſqꝫquaqꝫ deſeras. Quod grece dicitur.

id eſt vſqꝫ ad nimietatem. Quantum enim mihi vtile eſt ſi derelinquas me pauliſper ad tempus vt deſiderij mei cōſtantia comprobetur. tantum noxiuʒ eſt ſi pro meritis ac delictis meis nimiuʒ me deſerere volueris. quia nulla virtus humana ſi diutius in temptatione tuo deſeratur auxilio. ſua poterit conſtantia ꝑdurare. et non protinus aduerſarij vel potentia vel factione ſuccumbere. niſi tu ipſe qui es humanarum virium conſcius ac luctaminum moderator non ꝑmiſeris temptari nos ſup id qō poſſumꝰ. ſ; feceris cū tēptatōe etiā exitū vt ſuſtinere poſſimꝰ.

Tale q̇d ⁊ in iudicū libro ſup extermia-
tione gētiū ſpiritaliū que aduerſantur
iſrabeli miſtice legimus deſignatū. He
ſunt gentes quas dn̄s dereliquit vt eru-
diret in eis iſrabelem· et haberēt conſue
tudinem cum hoſtibus pręliandi. Et ite
rum poſt pauca. Dimiſitq̄ʒ eos deus vt
in ipis experiretur iſrabelē· vtrū audirēt
mādata dn̄i que preceperat patribꝫ eo-
rū per manū moyſi an nō. Quā vtiq̄ʒ
pugnā nō inuidens deus quieti iſrabel'
nec male eidem conſulens ſed ſciens eſſe
vtiliſſimā reſeruauit· vt duʒ gentiū ſem
per iſtarū impugnatiōe deprimitur nū-
q̄ʒ ſe ſentiat auxilio dn̄i non egere· ⁊ ob
id ſemper in eius meditatione ⁊ inuoca-
tione perſiſtens· nec inerti ocio diſſolua-
tur· nec bellandi vſum ⁊ exercitia virtu-
tis amittat· Frequenter enī quos ſupe-
rare nō potuerunt aduerſa· ſecuritas et
res proſpere colliſerunt.

De vtilitate eius pugne quam apoſtolus ponit in colluctatione carnis et ſpūs. Cap. vij.

Hanc pugnā vtilit' nr̄is q̄ʒ mē-
bris inſertam· etiaʒ in aplo ita
legimus. Caro enī concupiſcit
aduerſus ſpiritū· ſpiritus aūt aduerſus
carnē. Hec aūt inuicē aduerſantur ſibi·
vt nō quecunq̄ʒ vultis illa faciatis. Ha
bes ⁊ hic pugnā inuiſceratā q̄dammo-
do corpori noſtro· diſpenſatione domini
ꝓcuratā. Quicq̇d enī generalit' ⁊ ſine
alicuius exceptiōe oīb⁹ ineſt· q̇d ali
ud iudicari poteſt· niſi ipi humane ſub-
ſtantie poſt ruinaʒ primi hominis velut
naturaliter attributuʒ· et q̄d vniuerſis
cōgenitū cōcretūq̄ʒ deprehenditur· quo
modo nō credendū ſit arbitrio dn̄i non
nocentis ſed conſulentis inſertuʒ. Cau-
ſam vero huius belli· id eſt carnis et ſpi-
ritus hāc eſſe deſcribit· vt non inquit q̄-
cunq̄ʒ vultis illa faciatis. Ergo id q̄d ꝓ
curauit deus vt nō poſſet a nobis imple
ri· id eſt vt nō quecunq̄ʒ volumus facia
mus· q̇d aliud ſi impleatur credi poteſt
eſſe q̄m noxiū. Et eſt q̄dammodo vtilis
hec pugna diſpenſatiōe dei nobis inſer-
ta· et ad meliorē nos ſtatū ꝓuocans atq̄ʒ
cōpellens· qua pugna ſublata ꝓcul du-
bio pax econtrario pernicioſa ſuccedet.

Interrogatio quid ſit q̄d in capitulo apoſtoli poſt aduerſantes ſibi concupiſcentias carnis et ſpiritus tertia adijciatur voluntas. Cap. viij.

Germanus. Licet nobis que
dam intellectus linee iam pre-
lucere videātur· tamē quia nec
dū poſſumus apl'i ſententiā ad liquidū
peruidere· volumus hec nobis apertius
explanari. Tres enī res hic indicari vi-
dentur. Prima carnis aduerſus ſpiri-
tum pugna. Secunda ſpiritus aduer-
ſus carnis concupiſcentia· Tertia vo-
luntas noſtra que velut media ponitur·
de qua dicitur vt nō quecunq̄ʒ vultis il
la faciatis. Super qua re licēt vt dixi ſu
ſpitiones quaſdam ex his que expoſita
ſunt intelligentie colligamus· volumus
tamen quia ſe huius collatiōis occaſio
dedit· aliquid nob lucidius diſputari.

Reſponſio de intellectu recte interrogantis. Cap. ix.

Daniel. Diſcernere diuiſiones
et lineas queſtionū portio itelle
ctus eſt· ⁊ maxima pars intelli
gentie eſt ſcire quod neſcis. Propt' q̄d
dicitur· inſipienti interroganti ſapien-
tia reputabitur· quia licet is qui interro
gat vim ꝓpoſite queſtiōis ignoret· tamē
quia prudenter inquirit· et q̄ꝛ nō intelli-
gebat intellexit· hoc ipm illi reputatur ad
ſapientiaʒ· eo q̄ꝛ q̇d neſciret prudenter
agnouit. Scd̄m diuiſionē itaq̄ʒ veſtrā
tres res ab apoſtolo noīari videntur· cō
cupiſcentia carnis aduerſus ſpirituʒ· et
ſpūs adu'ſ⁹ carnē q̄ꝛ adu'ſus ſeīuicē pu
gna hāc videtur habere cauſam atq̄ʒ ꝓ-
uentū· vt ea que nolumus facere neque-
am⁹. Quarta igitur ſupereſt cauſa q̄m
minime vidiſtis vos· vt illud ſcʒ q̄d vo
lumus faciamus. Nunc ergo opus eſt
nob vt ꝓus duarū ꝯcupiſcentiarū vim

id eſt carnis et ſpiritus agnoſcamus· et ita demũ q̃ voluntas ſit noſtra· que int̃ vtrãq; poſita eſt diſcutere valeamꝰ. deinde quid poſſit voluntatis noſtre nõ eẽ ſimiliter diſcernamus.

Q vocabulũ carnis nõ in vna ſignificatione ponatur Cap̃.x.

VOcabulum carnis in ſcripturis ſanctis multifarie legimus nominari. Nam nõ nunq̃ ſignificat hominẽ integrum· id eſt qui ex corpore conſtat ⁊ anima· vt ibi. Et vbũ caro factum eſt· et videbit omnis caro ſalutare dei noſtri. Nonnũq; homines peccatores atq; carnales· vt ibi. Non permanebit ſpiritus meus in hominibus iſtis· eo ꝙ ſint caro. Interdum ꝓ ipſis peccatis ponitur· vt ibi. Vos aũt nõ eſtis in carne ſ; in ſpiritu. Et iterũ. Caro ⁊ ſanguis regnũ dei nõ poſſidebũt. Deniq; ſequit̃ Neq; corruptio incorruptelam poſſidebit. Nõnũq; pro agnatione ⁊ ꝓpinquitate· vt ibi. Caro mea ⁊ oſſa mea vos. Et apoſtolus. Si quomodo in emulationẽ inducã carnẽ meam· et ſaluos faciã aliquos ex illis. Querendũ ergo nobis eſt: ſm quã ſignificationẽ ex his quatuor carnẽ hic debeamus accipere. Manifeſtum namq; eſt ſm illud qđ poſitũ eſt· Et verbũ caro factũ eſt· Vel illud. Et videbit omnis caro ſalutare dei · penitꝰ ſtare nõ poſſe. ſ; neq; ſm illud qđ dicitur Non permanebit ſpiritus meus in hoĩbus iſtis eo ꝙ ſint caro· quia nõ ſicut ibi abrupte de homine peccatore· ita ⁊ hic ponitur caro· cum dicit. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum· ⁊ ſpiritus aduerſus carnem. Neq; enĩ de rebus ſubſtantialibus loquitur · ſ; de actualibus· que in vno eodẽq; hoĩe vel pariter vel ſingillatim cum quadam temporis viciſſitudĩe et mutatione luctantur.

Quid in hoc loco caro ab apoſtolo nominetur et quid ſit concupia ſpũs. Cap.xi.

QUam obrem in hoc loco carnẽ nõ hominẽ· id eſt hominis ſ; ſtantiam· ſed voluntatem carnis et deſideria debemus peſſima accipere· ſicut nec ſpiritum quidẽ aliquã rẽ ſubſtãtialem· ſ; anime deſideria bona et ſpiritualia ſignificare ſentimus. Quem ſenſum idem beatus apl̃us in ſuperioribꝫ eiuſdẽ ſententie euidenter expreſſit· ita incipiẽs Dico aũt. Spiritu ambulate ⁊ deſideria carnis nõ perficietis. Caro enĩ cõcupiſcit aduerſus ſpiritũ· ſpiritus vero aduerſus carnem. Hec aũt inuicẽ aduſantur ſibi· vt non quecũq; vultis illa faciatis. Que cũ vtraq; deſideria· id eſt carnis et ſpiritus in vno eodemq; ſint homine· inteſtinũ quotidie intra nos geritur bellum· dum concupiſcentia carnis que precipitãter fertur ad vicia· his q̃ ad p̃ſentem requiem pertinent· et temporalibus delicijs gaudet. Quibus ecõtra cõcupiſcentia ſpiritus aduerſata· ita deſiderat tota ſpiritalibus ſtudijs inherere: vt etiam neceſſarios carnis vſus optet excludere· ſic illis iugiter occupari feſtinans· vt nullã penitus fragilitati eius curam cupiat impartiri. Caro luxurijs ac libidine delectatur· ſpiritus ne ipſis quidem naturalibus deſiderijs acq̇eſcit Illa cõcupiſcit ſatiari ſomno· repleri cibo. Hic vigilijs ⁊ ieiunijs ita ſaginatur vt ne ad ipſm quidẽ neceſſariũ vite vſũ ſomnũ cibumq; velit admittere. Illa cupit exuberare copijs vniuerſis· hic ne ipſius quidem anguſti panis quotidianã ſ; tam habere contẽtus eſt. Illa nitidis lauacris illa nitеſcere ⁊ quotidianis adulãtiũ turmis appetit conſtipari. Hic ſqualore inacceſſibilis heremi paſcitur· cunctorũq; mortaliũ pñtiam perhorreſcit. Honoribus illa ſe et laudibꝫ hominũ confouetur· Hic irrogatis ſibi ꝯtumelijs iniurijſq; letatur.

Que ſit volũtas noſtra q̃ inter concupiſcentiam carnis et ſpiritus ponitur. Cap̃.xij.

INter has igitur vtraſq; cõcupiſcentias· anime voluntas in meditullio quodã vituperabi-

ſiore conſiſtens· nec vicioꝝ flagitijs ob
lectatur. nec virtutũ laboribꝫ acquieſcit·
ſic querẽs a paſſionibꝫ carnalibus tẽpe
rari· vt nequaꝙ̃ velit dolores neceſſari
os ſuſtinere· ſine quibus ꝟtutes ſpiritꝰ
nequeũt poſſideri· abſqꝫ caſtigatõe car
nis caſtimoniã cupiens corporis obtine
re· ſine vigiliaꝝ labore cordis acquirere
puritatẽ· cũ requie carnis ſpiritalibꝫ vir
tutibꝫ exuberare· abſqꝫ vlliꝰ exaſperatõe
cõuicij patientie gratiã poſſidere· humi
litatẽ chriſti ſine honorꝭ mundi exercere
iactura· religionis ſimplicitatẽ cũ ſeculi
ambitione ſectari· chriſto cuꝫ hominum
laude ac feruore ſeruire· diſtrictionẽ veri
tatiꝭ ſine cuiuſpiã vel tenui offenſione ꝓ
ferre. Poſtremo ſic vult futura conſeꝗ̇
bona· vt preſentia nõ amittat. Que vo
luntas nunꝙ̃ nos ad perfectionẽ veram
faceret peruenire· ſꝫ in tepore quodam te
terrimo collocaret· taleſqꝫ faceret q̃les il
li ſunt q̇ ĩ apocalippi increpatiõe dñi ca
ſtigantꝰ· ſcio opera tua· quia neqꝫ calidꝰ
es neqꝫ frigidus· vtinã frigidꝰ eſſes aut
calidus· nũc aũt quia tepidus es· incipi
am te euomere de ore meo· niſi hunc tepi
diſſimũ ſtatũ altrinſecus hec inſurgẽtia
bella dirũꝑent. Naꝫ cũ famulantes hu
ic voluntati noſtre ad hanc remiſſionẽ
voluerimus noſmetipſos paululũ relax
are· confeſtim aculei carnis inſurgũt· ſu
iſqꝫ nos vicijs ⁊ paſſionibꝫ ſauciãtes ne
quaꝙ̃ in illa qua delectamur puritatis
qualitate ſtare ꝑmittunt· atqꝫ ad illam
quã horremꝰ frigidã voluptatẽ· plenã
qꝫ ſentibus pertrahunt viaꝫ. Rurſus ſi
ſpiritus feruore ſuccenſi opa carnis vo
lentes extinguere· ſine vllo reſpectu fra
gilitatis hũanc totos noſmetipſos tem
ptauerimus ad ĩmoderata ꝟtutum ſtu
dia cordis elatione conferre· interpellãs
imbecillitas carnis ab illa reprehenſibi
li nimietate ſpiritus reuocat ac retardat
et ita fit vt vtraqꝫ concupiſcẽtia tali col
luctatõe alterna ſibimet repugnãte· ani
me voluntas que nec totã ſe carnalibus
deſiderijs dedere· nec virtutũ vult labo
ribus deſudare quodãmodo iuſto mo
deramĩe temperetur· dũ hec inter vtraqꝫ
cõtentio· illam pernicioſiorem excludẽs
anime voluntatẽ· vt quãdam equitatis
librã ĩ ſtatera noſtri corporis collocat q̃
ſpiritus carniſqꝫ cõfinia iuſto diſcernit
examine· nec a dextris mentẽ ſpũs ardo
re ſuccenſam· nec a leua carnẽ viciorum
aculeis preponderare permittit. Dum hꝫ
pugna quotidianis diebꝫ vtiliter exagi
tatur in nobis· ad illud quartũ qđ nolu
mus ſalubriter venire cõpellimur· vt pu
ritatẽ cordis nõ ocio nec ſecuritate. ſꝫ iu
gi ſudore et cõtritione ſpiritus acquira
mus· caſtitatem qꝫ carnis diſtrictis ieiu
nijs fame ⁊ ſiti ac vigilantia retẽtemus·
directionẽ etiã cordis· lectione· vigilijs·
oratione cõtinua· et ſolitudinis ſqualo
re capiamus· patientiã tribulationũ ex
ercitijs retentemus· cũ blaſfemijs ⁊ oꝓ
brioꝝ ſaturitate noſtro ſeruiamus aucto
ri· veritatẽ cuꝫ inuidia mũdi iſtius ⁊ ini
micicijs ſi neceſſe fuerit exequamur· et ta
li colluctatione in noſtro corpore militã
te ꝓtractis nobis ab hac ignaua ſecuri
tate atqꝫ ad iſtũ quẽ volumus laborem
ac virtutũ ſtudia ꝓuocatis· equitas op
time media retineatur· et tepidũ nr̃e vo
luntatis arbitrium· hinc ſpiritus feruor
illinc carnis gelidiſſimus rigor modera
tiſſimo calore cõtẽperet· ac neqꝫ ad effre
nata vicia mentẽ ꝓtrahi concupiſcẽtia
ſpiritus ſinat· nec rurſum ad virtutũ ir
rationabiles appetitꝰ· fragilitas carnis
ſpiritũ patiatꝰ extolli· ne vel inde oĩgenũ
pullulent fomites vicioꝝ· vl' hinc elatio
morbi principalis emergens telo nos ſu
perbie grauiore cõfodiat· ſꝫ pugne horũ
equa libratio iuſte ſuccedẽs ſanã ⁊ mo
deratã inter vtraqꝫ virtutũ reſeruet vi
am· itinere regio docẽs militẽ chriſti ſem
per incedere· atqꝫ ita fit vt cũ ꝓ tepore hu
ius quã diximus ignauiſſime volũtatis
ꝓpenſius mẽs ad deſideria carnis fuerit
deuoluta· ſpiritus ꝯcupiſcentia refrene
tur· nequaꝙ̃ ea vicijs acquieſcente teter
rimis· rurſumqꝫ ſi immoderato feruore

per exceſſum cordis ad impoſſibilia fue-
rit ſpiritus noſter ⁊ incõſiderata prerep
tus · īfirmitate carnis ad iuſtũ retraba
tur examẽ · et tranſcendẽs volũtatis no-
ſtre tepidiſſimũ ſtatũ cõmodiſſima tẽpe-
rie planoq̨ʒ tramite cũ ſudoris īduſtria
viam perfectiõis incedat. Simile quid
etiã ī illius turris extructiõe legimus a
domino diſpenſatum in libro geneſeos ·
vbi linguarũ oborta repente cõfuſio ſa-
crilegos auſus hominuʒ nefandoſq̨ʒ cõ
peſcuit. Permanſiſſet enī etiam ibi ad-
uerſus deũ · immo aduerſus eos qui di-
uinã eius attẽptare ceperãt maieſtatem
conſenſus noxius · niſi eos diſpenſatõne
dei repugnãs inter ſe diuerſitas lingue
per diſſonantiã vocis in meliorẽ ſtatum
pficere compuliſſet · et quos ad excidiuʒ
ſui animauerat pernicioſa cõſenſio · ad
ſalutem reuocaſſet bona vtiliſq̨ʒ diſcor-
dia · incipientes ſcʒ humanã fragilitatẽ
intercedente diuiſione ſentire · quã p̱ no
xiã conſpirationẽ elati antea neſciebãt.

De vtilitate cunctationis q̃ ex collucta tiõe oritur carnis et ſpiritus. Cap̃. xiij.

IN tantum vero vtilis nobis ex
huius pugne diuerſitate cũcta-
tio naſcitur · et ſalutaris ex hac
ꝯcertatõe dilatio · vt reſiſtente ſoliditate
corporea dũ ab eoꝝ effectu q̃ nequit mẽ
te concipimus retardamur · nõnunq̨ʒ in
meliorem ſtatũ · ſeu penitudine ſbſequẽ
te · ſeu emendatiõe quadam que ſolet p
craſtinatione operis ⁊ recogitatione in-
ueniente deſcendere corrigamꝰ. Deniq̨ʒ
hos quos intelligimus ad voluntatũ ſu-
arũ deſideria perficienda · nullo carnis
obſtaculo retardari · demones ſcʒ ac ſpi-
ritales nequitias · et quidẽ cũ ſint de emi
nẽtiore ãgeloꝝ ordine deuoluti · deteſta-
biliores eẽ hominibꝫ ꝯtemplamur · eo q
poſſibilitate eorũ deſiderijs adiacẽte · id
qd̕ nequiter ſemel ꝯceperint irreuocabi
li malo perficere nõ morẽtur · quia ſicut
eſt animꝰ velox ad excogitandũ · ſic ad p̱
ficiendũ pernix ⁊ abſoluta ſubſtantia · et
dũ ſuppeditat eis prona facilitas ea que
voluerit peragendi · ꝯceptũ malũ nulla
intercedens deliberatio ſalutaris emen-
dat.

De inemendabili malicia ſpiritalium nequiciarũ. Cap̃. xiiij

SPiritalis nanq̨ʒ ſbã nec vlla
carnis ſoliditate deuicta vt ex-
cuſationẽ exorte in ſe praue nõ
recipit voluntatis · ita veniã malignita
tis excludit · quia nulla quemadmoduʒ
nos ad peccandũ impugnatione carnis
extrinſecus laceſſita eſt · ſʒ vicio ſoliꝰ ma-
le voluntatis accenſa · et ob hoc ſine ve-
nia peccatũ · et languor ſine remedio eſt ·
Sicut enī nulla ſollicitãte terrena ma-
teria corruit · ita ne indulgentiã quidem
aut locũ penitudinis obtinere p̃t. Qui-
bus ex rebus euidenter colligitur · q nõ
ſolũ noxia nõ ſit hec que contra ſe inuicẽ
ſuſcitatur in nobis carnis ſpirituſq̨ʒ cõ
tentio · verũetiã multã ꝯferat vtilitateʒ.

Quid nobis pſit carnis aduerſus ſpiritũ cõcupĩa. Cap̃. xv.

PRimo q deſidias ac negligen-
tias noſtras ſtatim arguit · ⁊ vt
q̇dã diligẽtiſſimꝰ pedagogꝰ a
diſtrictiõis ⁊ diſcipline rectitudie nũq̨ʒ
nos deuiare cõcedens · ſi paululũ q̇d ſe
curitas noſtra menſurã congrue ſerieta
tis diſtrictioniſq̨ʒ exceſſerit · flagellis in-
centiuoꝝ ſtimulat confeſtim ⁊ increpat
atq̨ʒ ad cõpetentem reuocat parcitatem.
Secũdo q pro caſtimonie ac puritatis
integritate cũ dei gratia concedente · ita
nos longo tp̃e genitali pollutione vide-
rimus immunes · vt ne ip̃a quidem ſim-
plici cõmotione carnis vlterius nos in-
quietandos eſſe credamus · et per hoc ve
lut qui nõ geſtemus corruptela carnis
in ſecretis ꝯſcientie noſtre fuerimus ela-
ti · ſuo nos rurſum quãuis q̃eto ac ſim-
plici viſitans fluxu humiliat ac retũdit ·
noſq̨ʒ homines eſſe ſtimulis ſuis ammo
net · Quodãmodo enī cũ in ceteris gene
ribus vicioꝝ et quidem grauioribꝫ ma-
giſq̨ʒ noxijs indifferẽtius ſoleamꝰ incur-

fere·nec tā facile ī eoꝝ cōpunganitur ad/
miſſu·in hoc peculiarius hūiliat̄ conſciē
tia nr̄a·per qꝫ hanc illuſionē neglectarū
quoqꝫ paſſionū recordatione mordet̄·
euidenter intelligens immūdaꝫ ſe factā
naturalibus incentiuis·que cū eſſet im/
mūdior ſpiritalibꝫ vicijs ignorabat·⁊ re
currens ꝓtinus ad emendationē anteri·
oris ignauie·cōmonetur pariter ne ſup
ſucceſſibꝫ preterite puritatis debere con
fidere·quā ſcperſpicit puſilluꝫ quid de
clinantem a domino perdidiſſe·nec poſſe
huius purificationis donū niſi per ſoli
us dei gratiā poſſidere·docentibus nos
quodāmodo ipius rei expimētis·vt ſi i/
tegritatē cordis perpetuo ꝯſequi delec/
tamur·hūilitatis ſtudeamus virtutē iu
giter obtinere.

De incētiuis carnis quibus vt humiliaremur grauius teneremur Cap.xvi.

Quius igitur puritatis elatio/
nem pniciosiorē futurā cūctis
ſceleribus atqꝫ flagitijs:et·ob
hanc nihil nos emolumēti cōſecuturos
ꝓ qualibet caſtitatis integritate·teſtātur
ille virtutes quarū ſuperius fecimꝰ mē/
tionē·q̄ eñ nullas huiuſmodi titillatōes
carnis habuiſſe credātur ob ſolā cordiſ
elationē ꝑpetua ruina de ſublimi celeſti/
qꝫ ſtatione deiecte ſunt. Eſſemus itaqꝫ
penitꝰ abſqꝫ remedio tepidi·vtpote non
habētes indicē negligentie noſtre·vel in
corpe nr̄o aut in conſciētijs ꝓprijs inſidē
tem·nec ſtuderemus ad perfectionis ꝑ/
uenire feruorē ſed nec frugalitatis q̇dē
diſtrictionē vel cōtinentiā tenеremꝰ·ni/
ſi nos hec titillatio carnis increſcēs hūi/
liaret atqꝫ retunderet·aduerſus ſpirita/
liū quoqꝫ vicioꝝ purgationē ſollicitos
redderet ⁊ intentos.

De eunuchorum tepore. Cap.xvij.

Deniqꝫ in his q̄ ſpadones ſunt
corpe·idcirco hūc aīe teporem
plerūqꝫ ineſſe deprehēdimꝰ·qꝛ
velut ſoluti ab hac neceſſitate carnali·
nec labore ꝯtinentie corporalis·nec cōtri
tione cordis ſe eſtimant indigere·et hac
ſecuritate reſoluti·nunqꝫ perfectionē cor
dis ſed nec ſpiritaliū quidē vicioꝝ pur
gationē vel querere in veritate vel poſſi/
dere feſtinat. Qui ſtatus a carnali q̄li/
tate deſcendens efficitur aīalis·qui eſt ꝓ
culdubio deterior gradus·ipe eſt eniꝫ q̄
de frigido ad tepidum trāſiens deteſta/
bilior dn̄i voce ſignatur.

Interrogatio quid iterſit inter carnalem et animalē. Cap.xviij.

Germanus. De vtilitate col/
luctationis que inter carnem ⁊
ſpiritū ſuſcitatur·quātuꝫ vide
tur nobis euidenter expreſſum eſt·ita vt
eam ipis quodāmodo manibꝫ nr̄is pal/
pabilem factā eſſe credamus. Et idcir/
co hanc quoqꝫ rationē nobis ſimilit̄ cu/
pimus apetiri·quid interſit inter carna
lem ⁊ aīalem virū·vel queādmoduꝫ aīa
lis carnali poſſit eſſe deterior.

De triplici aīarū ſtatu. Ca.xix

Daniel. Scd̄m diffinitiōꝫ ſcri
pture tres ſunt aīarum ſtatus.
Primus carnalis. Secūdus
aīalis· Tertius ſpiritalis. Quos in apo
ſtolo ita legimus deſignari. Nam ꝺ car
nali dr̄· Lac vob potū dedi nō eſcā·nec
dū eī poterati·ſꝫ nec adhuc q̇dē poteſt̄. ad
huc eni eſt̄ carnales. Et iterū. Ubi eī eſt
inter vos zelus ⁊ ꝯtētio·nonne carnales
eſtis. De aīali qꝫ alit̄ cōmemorat̄. Aīa
lis aūt hō nō ꝑcipit ea q̄ ſunt ſpiritꝰ dei
ſtultitia eī ē illi. De ſpiritali vo. Spiri/
tal̄ āt exaīat oīa·ipe aūt a nemine iudi
cat̄. Et iterū. Uos aūt q̄ ſpiritales eſtis
inſtruite eos q̄ einſmodi ſunt in ſpū leni
tatis. Itaqꝫ feſtinādū eſt nob vt cū renū
ciātes deſierimus eſſe carnales·id ē ab ſe
culariū cepimus cōuerſatiōe ſeiungi·et
a billa manifeſta carnis pollutione ceſſa
re·ſpiritalem ſenſum ꝓtinus apprehēde
re tota virtute nitam̄·ne forte blandiētes
nob qꝛ videmur ſm̄ exterioreꝫ hominem
huic renūciaſſe mūdo·vel carnaliū forni
cationū deſeruiſſe cōtagia·tāqꝫ q̄ ſum/

nuã perfectionē p hoc apprehēderim⁹. remiſſiores deinceps erga emūdationē ceterarū paſſionū lentioresq; reddamur. et inter vtraq; detenti gradu; ſpiritalis pfectus aſſeq̄ neqamus. exiſtimātes ad pfectionē nob abūde ſufficere: q exterio re hoīe videamur de ꝯuerſatiōe mundi hui⁹ ac voluptatib ſegregari. vel q immunes ſimus a corruptela et cōmixtiōne carnali. et ita inuēti in illo tepido ſtatu. q̄ deterrim⁹ indicat̄ euomendos nos ex ore dñi ſm eius ſniā; nouerim⁹ ita dicentis. Utinā calidus eſſes aut frigid⁹. nūc aūt tepidus es et incipiā te euomere ex ore meo. Nec īmerito eos dñs q̄s iam viſcerib recepat charitatis noxios et tepefactos. cū q̄dā cōuulſiōe pectoris ſui euomēdos eē pnūciat. q̄ cū ſalutarē qd̄āmodo ei potuiſſent prebere ſbam. euelli ab eius viſcerib maluerūt. tāto deteriores effecti illis q̄ nūq̄; ori dñi illati ſunt cibis. q̄nto id qd̄ nauſea cōpellēte pijcimus odibilius deteſtamur. Quicq̄d eī frigidū eſt. etiā ore ſuſceptū vertit̄ in calore; et ſalutifera ſuauitate pcipit̄. qd̄ aūt ſemel vicio tepors abiectū eſt. nō dicā labijs admonere. ſ; etiā emin⁹ ītueri ſine ingenti horrore nō poſſumus. Rectiſſime ergo pnūciatur eſſe deterior; q; facilius ad ſalutarē ꝯuerſatiōnē ac pfectionis faſtigiū carnalis q̄s id eſt ſecularis vl gētilis accedit: q; is q̄ profeſſus monachū. nec tñ viā perfectionis arripiēs ſm regula; diſcipline. ab illo ſemel ſpiritali feruore ſegnis diſceſſit. Ille nāq; corporalib ſaltē vicijs hūiliatus atq; immūdū ſe ſentiēs ꝯtagione carnali. ad fontē vere purificatiōis ac perfectionis culmen. q̄nq; cōpūct⁹ accurrit. et horreſcēs illu; in quo eſt infidelitatis gelidiſſimū ſtatū ſpiritus ardore ſuccēſus ad perfectionē facilius cōuolabit. Nā q̄ ſemel vt dixímus tepido exorſus initio monachi ceꝑit abuti vocabulo. nec tñ hūilitate ac feruore quo debuit iter huius pfeſſiōis arripuit. infectus ſemel hac miſerabili lue. et in ea qdāmodo reſolut⁹. nec ex ſe vlteri⁹ pfecta ſape. nec alteri⁹ poterit mōnitis erudiri. Dicit eī in corde ſuo ſm illā ſniām. q; diues ſum et locuples. et nullius egeo. Cui illud q̄; qd̄ ſbſequit̄ conſequēter aptabit̄: tu aūt es miſer et miſerabilis. et paup et cecus et nud⁹. i. eō fact⁹ etiā ſeculari deterior. q nec miſerū ſe nec cecū ac nudū aut emēdatione dignū. vel egere mōnitis alicuius aut inſtitutiōne cognoſcit. et ob hoc nec exhortatiōnē q̄dem vlla; verbi ſalutaris admittit. nō itelligēs ipe monachi ſe noīe pregrauari ac depmi opinione cūctor. quā dū creditur ab oīb ſanctus. et velut dei famulus colit̄. neceſſe eſt vt in futuro vehemētiori iudicio penéq; ſubdat̄. Poſtremo q̄d diuti⁹ immoramur ī his q̄ nobis experimēto ſatis cōpta ſunt ac pbata. Frequēter enī vidimus de frigidis atq; carnalib. i. d̄ ſecularib ac paganis ad ſpiritalē perueniſſe feruorē: de tepidis atq; aīalib omnino n̄ vidim⁹. Quos etiā p ꝓphetā ita legim⁹ dñm deteſtari. vt ſpiritalib viris atq; doctorib pcipiatur. vt ab eis monēdis docēdiſq; diſcedāt. et nequaq; velut in ſterili at; īfructuoſa terra noxijſq; ſentib occupata. ſemē verbi ſalutaris expendant. ſ; vt ꝯtēnentes ea; nouā potius excolāt terrā. i. erga paganos ac ſeculares omnē doctrine culturā ac verbi transferāt ſalutaris inſtantia;. qd̄ ita legit̄. Hec dicit dñs viro iuda et habitātorib hieruſalē. Nouate nouale. et nolite ſerere ſup ſpinas.

De male abrenūciātibus. c. xx.

Enique qd̄ pudet dicere ita pleroſq; abrenūciaſſe cōſpicimus vt nihil āplius immutaſſe de anteriorib vicijs ac morib cōprobētur. niſi ordine; tantūmodo atq; habitū ſeculare. Nam et acquirere pecunias geſtiūt. q̄s nec ante poſſederāt vel certe quas habuerūt retinere nō deſinūt. aut qd̄ eſt lugubrius etiā amplificare deſiderāt. ſb hoc pretextu: vel famulos ſe inde vel fratres alere ſe. debere iuſtū eſſe contēdūt. vel certe obtētu congre

gādi cetus refugiāt quos velut abbates
instituere se posse presumunt. Qz si in ve/
ritate viā pfectiōis inqrerēt· hoc poti⁹ to
ta ꝟtute pficere niterent· vt scz exuti nō
solū pecuniꝭs ſ etiā affectiōibꝫ pstinis ⁊
distentionibꝫ vniuſis· semetipos singu/
lares ac nudos ita ſb seniorꝝ imperio col
locarēt· vt curā nō modo aliorū nullaz·
ſ ne sui quidē gererēt. E cōtrario autez
euenit· vt dū fratribꝫ preesse festināt· nū
q̄z senioribꝫ ipi subiciātur· ⁊ a superbia
inchoātes dū instituere cupiūt· nec disce
re ipi nec agere ea que sunt deo agenda
mereātur. Quibꝫ necesse est vt ſm salua
toris sniām ceci duces cecorꝝ effecti· pa/
riter in foueā cadant. Cuius supbie licz
vnū sit genus· duplex tñ eius est species·
vna q̄ serietatē grauitatēq3 iugiter imi/
tatur· alia q̄ effrenata libertate in cachi/
nos fatuos risusq3 dissoluit. Et illa qui
dem taciturnitate congaudet. hec vero
dedignat silentio coartari· nec confun/
dit passim ploq· etiā res incogruas ⁊ i/
eptas· dū erubescit vel inferior ceteris vl
indoctior iudicari. Alia ob elationē cle/
ricatus ambit officiū· altera despicit vt
pote indicās illud· aut dignitati pristine
aut vite ac nataliū suorū meritis incō/
gruū vel indignū. Quarū q̄ deterior p/
nūcianda sit· vniuscuiusq3 discutiat
ac ppendat examē. Unū sane atq3 idez
inobediētie genus est· vl ppter opatiōis
instantiā· vel ppter ocij desideriū: senior
violare mandatū· tanq3 dispēdiosum ē
p sonno q̄z p vigilantia monasterij sta
tuta cōuellere. Tantū deniq3 est abbatis
transire pceptū vt legas· q̄ntū si cōtem
nas vt dormias· nec ali⁹ superbie fomes
est p ieiunio fratrē q̄z p refectiōe cōtēne/
re· nisi q pniciosiora et a remedijs longi
quiora sunt vicia que sub specie ꝟtutū
⁊ imagine spiritaliū rerū vident emerge
re· q̄z illa q̄ ex aperta carnali voluptate
gignūtur. Hec enī velut palaz expositi
ac manifesti languores· et arguūtur co/
minus ⁊ sanātur· illa vero dū pretextu
ꝟtutū tegūtur· incurata pdurāt· et dece/
ptos quosq3 periculosius faciunt ac de
speratius egrotare.

De his qui cōtēptis magnis oc cupātur in paruis. Cap. xxi.

Iam illud ridiculū q̄liter expri/
mat· q nōnullos post prime re
nūciatiōis ardorez· quo vel res
familiares vel opes plurimas ac militi/
am seculi relinquētes semetipos ad mo
nasteria cōtulerūt· tāto cernim⁹ studio
in his que penitus abscidi nō possunt· ⁊
q̄ nequeūt in ħ ordine nō haberi· q̄z uis
parua vilia q3 sint· esse deuinctos· vt ho
rū cura pristinarū oīm facultatū superet
passionē. Quibꝫ pfecto nō magne pro/
derit maiores opes ac ſbas cōtēpsisse· qr
affectus earū ob q̄s ille contēpte sunt in
res paruas atq3 exiguas transtulerunt.
Nā viciū cupiditatis ⁊ auaricie qd er/
ga spēs preciosas exercere non possunt·
circa viliores materias retinētes· ñ abs/
cidisse ſ immutasse pbāt pristinā passio
nē. Nam nimia deuicti diligentia erga
curā psiathij· sportelle sagelli· codicꝭ mat
te aliarūq3 similiū rerū q̄z uis vilissima
rū eadē tñ qua antea libidine detinētur.
Que etiā tanta emulatione custodiunt
atq3 defendūt· vt p ipis aduersus fratrē
cōmoueri· atq3 litigare qd etiā turpius
est nō pudeat. In quibꝫ adhuc egritudi
ne cupiditatis pristine laborātes· ħ eadē
q̄ vsus corpis possidere monachum vel
necessitas cogit. hi scdm numerū mensu
rāq3 cōmunē nō sūt hr̄e cōtēti· in hoc q̄z
sui cordis auaritiam designātes· cū vel
ea quibꝫ vti necesse est ppensius student
habere q̄z ceteri· vel excedentes diligētie
modū peculiarius ea attētiusq3 custodi
unt· et ab aliorū cōtrectatione defendūt·
q̄ vniuersis fratribꝫ debēt eē cōmunia·
quasi ꝟo differētia tātūmodo metallo
rū et nō ipa passio cupiditatis habeat
innoxia. ⁊ cū p rebꝫ quidem magnis ira
sci nō liceat· p vilioribꝫ vero hoc ipm fe/
cisse sine culpa sit· et nō idcirco preciosio
res abiecerimus materias· vt facili⁹ dis/

cerem⁹ viliora ɔtẽnere. Quid enĩ differt vtrũ quis perturbationẽ cupiditatis erga opes amplas atq͛ magnificas. an erga viliores exerceat ſpecies· niſi q̄ ĩ eo reprehẽſibilior iudicãdus eſt· ſq̄ qui maxima ſpreuerit in minimis obligetur: Jō perfectionẽ cordis abrenũciatio iſta nõ obtinet· q̄ cũ cenſum habeat pauperis· nõ abijcit diuitis voluntatem.

Explicit collatio abbatis danielis de concupiſcentia carnis ⁊ ſpiritus. Incipiũt capitula collationis ſerapionis abbatis d̄ octo p̄ricipalibus vicijs. Ca. i.

Aduentus noſter ad abbatis ſerapionis cellã· et inq̇ſitio de generib⁹ ⁊ impugnatiõe vicioꝝ.
ij Narratio abbatis ſerapiõis de octo principalib⁹ vicijs.
iij De duob⁹ vicioꝝ generib⁹ ⁊ efficientia eoꝝ quadripartita.
iiij Recapitulatio de caſtrimargie ⁊ fornicatiõis paſſiõe ⁊ curatione earum.
v Quõ dñs nr̄ ſolus abſq͛ peccato temptatus ſit.
vi De rõe tẽptatiõis qua a diabolo tẽptatus eſt dñs.
vij De cõſummatione cenodoxie et ſupbie ſine miſterio corpali.
viij De filargiria q̄ extra naturã ſit· ⁊ q̇d intẽſit inter ipſam ⁊ naturalia vicia.
ix De ira atq͛ triſticia q̄ inter accidentia vicia plerumq͛ inueniantur.
x De ſex vicioꝝ ɔcordia ⁊ duorũ ab eis diſſidentiũ cognatiõe.
xi De origine ⁊ qualitate vniuſcuiuſq͛ vicij.
xij In q̊ ſit vtilis cenodoxia.
xiij De varia oppugnatõe oĩꝫ vicioꝝ.
xiiij De inſtituẽdo aduerſuꝫ vicia certamĩe ſcḋm ipoꝝ infeſtationẽ.
xv Nihil nos poſſe aduerſum vicia ſine auxilio dei nec debere nos ĩ coꝝ extolli victoria.
xvi De ſigificatiõe ſeptẽ gẽtiũ q̄s iſrael accepit t̃ras· ⁊ q̄re alibi ſeptẽ alibi mlt̃e gẽtes eẽ dicãtur.
xvij Interrogatio de cõpatiõe ſepteꝫ gentiũ ⁊ octo vicioꝝ.
xviij Reſpõſio quõ ſcḋm octo vicia octo gentiũ numerus ipleat̃.
xix Cur vna gẽs q̇ dẽ deſeri ſeptẽ vero iubẽtur extingui.
xx De natura caſtrimargie ad ſimilitudinẽ aq̇le cõparãde.
xxi De perſeuerãtia caſtrimargie ad ũſus philoſophos diſputata.
xxij Cur abrahe predixerit deus decẽ gentes expugnandas a pp̄lo iſrael.
xxiij Quomodo vtile nobis ſit viciorum terras poſſidere.
xxiiij Q̄ terre de q̇b⁹ expulſi ſunt populi chananeoꝝ ſemini ſem fuerĩt deputate.
xxv Teſtimonia diuerſa ſuper ſignificatione octo vicioꝝ.
xxvi Q̄ deuicta paſſiõe gule ĩpendẽdus ſit labor ad ꝟtutes ceteras obtinendas.
xxvij Q̄ nõ idẽ ordo preliorũ ſit q̇ ponitur in cathalogo vicioꝝ.

Expliciũt capitula. Incipit collatio ſerapionis de octo Principalibus vicijs. Cap. i.

IN illo cetu antiquiſſimoꝝ ſenum fuit vir noĩe ſerapion adp̄me gratia diſcretiõis ornat⁹· cui⁹ collationẽ operepciũ reor lr̄is ĩdere. Ambiẽtib⁹ enĩ nob̄ vt de impugnatiõe vicioꝝ aliq̄ diſputaret. q̇b⁹ origines eoꝝ ⁊ cauſe manifeſtius pãderẽtur· ita exorſus eſt.

Narratio abbatis ſerapiõis de octo p̄ricipalibus vicijs. Ca. ij.

Collatio quinta Abbatis Serapionis

Octo ſunt pͥncipalia vicia q̄ hu‑
manū infeſtāt genus.i. primū
caſtrimargia q̄d ſonat ventris
ingluuies. Secūdū fornicatio. Tertiū fi‑
largiria.id ē auaricia ſiue amor pecunie
Quartū ira. Quītū triſticia. Sextū acci‑
dia.id ē anxietas ſiue tediū cordis. Sep‑
timū cenodoxia.id ē iactantia ſeu vana‑
gloria. Octauū ſuperbia.

De duobus viciorū generibus et efficiētia eorū quadripartita Cap.iij.

Quorū igitur viciorū genera ſunt
duo. Aut enī naturalia ſunt vt
caſtrimargia.aut extra naturā
vt filargiria. Efficientia vero quadrip‑
tita eſt. Quedā enī ſine actōe carnali cō
ſummari nō poſſunt. vt eſt caſtrimargia
⁊ fornicatio.quedā vero etiā ſine vlla cor‑
poris actiōe cōplētur. vt eſt ſupbia ⁊ ce‑
nodoxia. nōnulla cōmotiōis ſue cāſ ex‑
triſecus accipiunt. vt eſt filargiria ⁊ ira.
alia vero inteſtīs motibꝫ excitant. vt eſt
accidia atq̄ triſticia.

Recapitulatio de caſtrimargie et fornicationis paſſione et curatione earū. Cap.iiij.

Et vt hec eadē diſputatiōe q̄n‑
tū poſſumus nō ſolū breui ſ; eti‑
am ſcripturarū teſtimonijs ma‑
niſeſtiora reddamꝰ. caſtrimargia ⁊ forni‑
catio cū naturaliter nobis inſint. nā nō‑
nūq̄ etiā ſine vllo aīe incitamēto ſoliuſ
inſtigatione ac prurītu carnis oriūtur.
materia tn̄ vt cōſummētur egent extrin‑
ſecus.et ita in effectū corporali actione p‑
ueniūt. Unuſquiſq̄ eī tēptat a ꝓpria
cōcupiā. deinde cōcupiſcētia cū fuerit
cōcepta pariet peccatū. Peccatū vero cū
fuerit cōſummatū generat mortē. Nam
nec pͥmus adā per caſtrimargiā decipi
potuit niſi eſce materiā habēs in ꝓmptu
abuſus ea fuiſſet illicite. nec ſcd̄s ſine cu‑
iuſdā materie illicitatiōe temptatur cū
dicitur ei. ſi filiꝰ dei es dic vt lapides iſti
panes fiāt. Fornicatio q̄ȝ q̄ nō niſi per
corpꝰ pficiat oībꝫ patet. ita de h̄ ſpū dicē‑
te deo ad btm̄ iob. Et vtꝰ eius in lūbis
⁊ ptās eiꝰ ſup vmbilicū ventris. Ideo q̄
h̄ ſpālit duo q̄ miſterio carnis explet ex‑
tra illā ſpiritalē aīe curā eget peculiariꝰ
etiā ꝯtinētia corpali. Siq̄dē ad retūden‑
dos horū ſtimulos nō ſufficit mētis intē‑
tio. vt nōnū q̄ ſolet adūſus irā ſeu triſti‑
ciā ceteraſq̄ fieri paſſiōes. q̄s etiā ſine
vlla carnis afflictione ſola nouit expug‑
nare mētis īduſtria. niſi etiā caſtigatio
corpalis acceſſerit. q̄ ieiunijs. vigilijs et
opis ꝯtritione pficit. hiſq̄ fuerit remo‑
tio localis adiūcta. q̄ ſicut ābobꝫ vicio
id ē aīe ⁊ corpis generant. ita ſupari niſi
vtriuſq̄ labore nō poterit. Et licet beatꝰ
apl̄s oīa vicia generalit ꝓnūciauerit eē
carnalia. ſiq̄dē inimicitias ⁊ iras atq̄ he‑
reſes inter cetera carnis opa nūerauerit.
nos tn̄ ad illorū curatiōes atq̄ naturas di‑
ligētiꝰ colligendas duplici ea diuiſione
diſtiguimꝰ. Nā ex his q̄dā dicimꝰ eſſe
carnalia. q̄dā vero ſpiritualia. et illa q̄dē
carnalia q̄ ſpālr ad fotū ⁊ ad ſenſū p‑
tinēt carnis. q̄bꝫ illa ita delectat ac paſci‑
tur. vt etiā q̄etas īcitet mētes. inuitaſq̄
eas nōnū q̄ ptrahat ad ſue volūtatiſ aſ‑
ſenſū. De q̄bꝫ btīs aplus. In q̄bꝫ ait et
nos oēs aliq̄n ꝯuſati ſumꝰ in deſiderijs
carnis nr̄e faciētes volūtatē carnis ⁊ co‑
gitationū. ⁊ eramus natura filij ire ſicut
⁊ ceteri. Spiritalia vero dicimus q̄ in‑
ſtinctu anime ſolius orta. nō ſolū nihil
voluptatis conferūt carni. ſed etiā gra‑
uiſſimis eam lāguoribus afficiētia. mi‑
ſerrime iocunditatis paſtu animā tātū
nutriunt egrotantem. Et idcirco hec q̄‑
dem ſimplici cordis indigent medicina.
que autem carnalia ſunt non niſi dupli‑
ci quemadmodum diximus ad ſanita‑
tem curatione perueniūt. Unde purita‑
tē ſtudentibꝫ plurimū confert. vt harum
naturaliū paſſionū ipſas materias ſibi
pͥmitus ſubtrahāt. quibꝫ poteſt vel oc‑
caſio vel recordatio earūdem paſſionū
egrotāti adhuc anime generari. Neceſ‑
ſe eſt enī vt morbo duplici. duplex adhi‑

beatur curatio. Nam corpori ne cõcupi-
ſcentia in effectũ temptet prumpere. ne-
ceſſario effigies ⁊ materia illiciens ſub-
trahenda eſt. ⁊ anime nihilominus ne eã
vel cogitatione cõcipiat. attentior medi-
tatio ſcripturarũ. et ſollicitudo peruigil
ac remotio ſolitudinis apponẽda. In ce-
teris aũt vicijs humana conſortia nihil
obſunt. quinimo etiã plurimũ conferũt
his qui carere eis in veritate deſiderant.
quia frequẽtia hominum magis arguũ-
tur. et dum laceſſita crebrius manifeſtã-
tur. celeri medicina perueniũt ad ſalu-
tem.

Quomodo dominus noſter ſo-lus abſqꝫ peccato tẽptatus ſit. Cap. v.

Ideoqꝫ dominus noſter ieſus
chriſtus cũ apoſtoli prouũciet
ſententia temptatus fuiſſe per
omnia ſcḋm ſimilitudinẽ noſtrã. dicitur
tamen abſqꝫ peccato. id eſt. abſqꝫ huius
paſſionis cõtagio. neqꝫ ſcꝫ aculeos cõ-
cupiſcentie carnalis expertus. quibus nos
neceſſe eſt etiã ignorãtes inuitoſqꝫ com-
pungi. quippe cui nulla inerat ſimilitu-
do ſeminationis vel cõceptionis huma-
ne. ita rõem conceptus eius archangelo
nũciante. Spiritus ſanctus ſuperueniet in
te. et virtꝰ altiſſimi obũbrabit tibi. Ideo-
qꝫ et qḋ naſcetur ex te ſanctũ: vocabitur
filius dei.

De ratione temptationis q̃ a di-abolo tẽptatus eſt dñs. Cap. vi

In illis enĩ paſſionibus etiã ip-
ſe temptari debuit. incorruptã
imaginẽ dei ac ſimilitudinem
poſſidens. in quibus ⁊ adam temptatus
eſt. cũ adhuc in illa inuiolata dei imagi-
ne perduraret. hoc eſt caſtrimargia. ceno-
doxia. ſuperbia. nõ in quibus poſt preuari-
cationẽ mandati imagine dei ac ſimili-
tudine violata. ſuo iã vicio deuolutus
inuoluit. Caſtrimargia nãqꝫ eſt qua in-
terdicti ligni preſumit edulium. cenodo-
xia qua dicitur. aperiẽtur oculi vr̃i. ſupbia.
qua dicitur eritis ſicut dij ſciẽtes bo-
nũ ⁊ malũ. In his tribus vicijs etiã domi-
nũ ſaluatorẽ legimus fuiſſe temptatum.
Caſtrimargia cum dicitur ei a diabolo.
Dic vt lapides iſti panes fiãt. Cenodo-
xia. Si filius dei es. mitte te deorſũ. Su-
perbia. cũ oſtendens illi om̃ia regna mũ-
di ⁊ eorũ gloriã dicit. Hec om̃ia tibi da-
bo ſi cadens adoraueris me. vt iſdẽ qui-
bus ille temptationũ lineis ẽ appetitus
nos quoqꝫ queadmodũ temptatorẽ vi-
cere deberemus ſuo doceret exẽplo. Ide-
oqꝫ ⁊ ille adam dicitur. et iſte adam. Il-
le primus ad ruinã et mortẽ. Hic ſcḋus
ad reſurrectionẽ ⁊ vitã. Per illũ omne
genus hominũ cõdemnatur. per iſtũ om-
ne genus hominũ liberatur. Ille de ru-
di atqꝫ intacta fingitur terra. Hic ḋ ma-
ria virgine procreatur. Huius ergo vt ſu-
ſcipere eũ temptationes oportuit. ita ex-
cedere neceſſariũ nõ fuit. Nec enĩ qui ca-
ſtrimargiã vicerat poterat fornicatione
temptari. que ex illius abũdantia ac ra-
dice procedit. qua ne ille quidẽ primus
adam fuiſſet eliſus. niſi ante genitricẽ eiꝰ
paſſionẽ deceptus illecebris diaboli rece-
piſſet. Et ob hoc filius dei nõ abſolute ĩ
carne peccati veniſſe dicitur. ſed in ſimili-
tudine carnis peccati. quia cũ eſſet in eo
vera caro manducãs ſcꝫ ⁊ bibens ⁊ dor-
miens. clauorũ q̃ꝫ confixionẽ in veritate
ſuſcipiens. peccatũ eius qḋ preuaricati-
one contraxit verũ nõ habuit ſed imagi-
nariũ. Nõ enĩ ignitos aculeos concupi-
ſcentie carnalis expertus eſt. qui etiã no-
lentibus nobis natura iam amminiſtran-
te conſurgunt. ſed huius quandã ſimi-
litudinem naturã participãdo ſuſcepit.
Nam cum omnia que officij noſtri ſunt
in veritate compleret. et vniuerſas infir-
mitates geſtaret humanas. conſequen-
ter huic quoqꝫ paſſioni putatus eſt ſub-
iacere. vt per has infirmitates etiã cõdi-
tionem huius quoqꝫ vicij atqꝫ peccati
videretur in ſua carne portare. Deniqꝫ
in his cum tantummodo vicijs diabo-
lus temptat. in quibus etiam illũ primũ
deceperat. conijciens huic quoqꝫ velut

hominē ſiſt in ceteris illudendum· ſi enī
in illis quibꝫ priorē deiecerat ſenſiſſet eli
ſum. Verū ei ſcd̄m iam morbū q̄ de ra/
dice principalis vicij pullularat· primo
certamine cōfutatus inferre nō potuit.
Videbat ēm̄ nullatenus eū initialē cau-
ſam egritudinis huiꝰ ſuſcepiſſe· eratq̄ꝫ
ſuperfluū ſperari ab eo fructū peccati cu
ius eum ſemina vel radices nullomodo
recepiſſe cernebat. Licet ſcd̄m lucam qui
poſtremā temptationē illam ponit· qua
dicitur. Si filius dei es mitte te deorſuꝫ
hec ſuperbie paſſio poſſit intelligi· ita vt
illa ſuꝑior quā matheus tertiā ponit· in
qua iuxta predictū lucam euangeliſtā ꝫ
omnia ei regna mūdi in pūcto temporis
oſtendens diabolus repromittit· accipi-
atur paſſio filargirie ꝙ ſcilicꝫ poſt caſtri-
margie victoriā fornicatione eū tempta
re nō preualens ad filargiriā tranſierit
q̄m radicē maloꝝ oīm nouerat· in q̄ iterꝝ
ſuperatus· nullū ei viciū ex his q̄ ſeque/
bātur eam auſus ē ingerere· quippe quē
nouerat de eius radice ac fomite pullu-
lare· ad extremā ſuperbie tranſierit paſ-
ſionē· quā nouerat etiā perfectos quoſ/
q̄ꝫ deuictis omībus vicijs poſſe pulſari
qua etiā vel ſeipm̄ cum eſſet vt lucifer vl
cōplures alios abſq̄ꝫ vllo incitamento
precedentiū paſſionū de celeſtibꝫ memi-
nerat corruiſſe. Juxta hūc ergo quē pre-
diximus ordinē qui ab euangeliſta luca
deſcribitꝛ· etiā ipā illa illicitatio ꝛ figura
temptationū quibꝫ vel illū primū vl iſtū
ſcd̄m adam callidiſſimꝰ aggreditur in-
imicus elegantiſſime cōgruit. Jlli nāq̄ꝫ
dicit aperiētur oculi veſtri· huic oſtēdit
omīa regna mūdi et gloriā eorū. Jbi di
cit· eritꝭ ſicut dij· hꝫ dicꝭ· ſi filius dei es.

De conſummatione cenodoxie et ſuperbie ſine miſterio corporali. Cap. vij.

Et vt de efficiētijs ceterarū q̄ꝫ
paſſionū quarū rōnem interci-
dere nos expoſitio caſtrimargie
vel dn̄ice temptationis neceſſario cōpu
lit eodem quo ꝓpoſueramus ordine diſ-
ſeramus· cenodoxia atq̄ꝫ ſuperbia etiaꝫ
ſine vllo conſummari ſolent miniſterio
corporali. Jn quo enī egent actione car/
nali· queꝫ ꝑ concupiſcentia ꝛ voluntate
ſola cōquirende laudis ꝛ hūane glorie
conſequēde abunde ruinā generāt aīe
captiuate. Aut quē effectū habuit cor/
poralem predicti luciferi illius antiqua
ſuperbia· niſi ꝙ eam tantūmodo aīo et
cogitatione ꝯcepit· ita ꝓpheta cōmemo-
rāte. Qui dicebas ī corde tuo· ī celū cō
ſcendam ſuper aſtra dei ponā ſoliū meū
aſcendam ſuper altitudinē nubiū· ero ſi
milis altiſſimo. Qui ſicut huius ſuꝑbie
neminē habuit incentorem· ita ei ꝯſum-
mationē criminis ruineq̄ꝫ perpetue co-
gitatio ſola perfecit· equidem cū affecta-
te tyrannidis nulla fuerint opera ſubſe-
cuta.

De filargiria ꝙ extra naturā ſit et quid interſit īter ipſam et naturalia vicia. Cap. viij.

Filargiria ꝛ ira licet nō ſint vni
us nature· nā prior extra natu-
rā eſt· ſeq̄tēs vero originale vi-
detur in nobis ſeminariū poſſidere· ſimi
li tamē oriūtur modo· extrinſecus ſiqui/
dem cauſas cōmotionis plerūq̄ꝫ cōcipi-
unt. Etenī frequēter hi qui adhuc infir
miores ſunt· vel irritatione vel inſtinctu
quorundam· in hec ſe corruiſſe vicia con
querūtur· ac precipitatos ſe vl ad iracū
diā· vel ad filargiriā alioꝝ ꝓuocatione
cauſantur. Qꝫ extra naturam ſit filargi-
ria· hinc liquido ꝓuidetur· quia nec ori/
ginale probatur in nobis habere prin/
cipiū· nec de materia concipitur que per-
tingit ad anime vel carnis participatio
nem· viteq̄ꝫ ſubſtantiam. Nihil enīꝫ ad
vſum ac neceſſitatē nature cōmunis pre
ter eſcam quotidianā ac potum certū eſt
peruenire· relique vero vniuerſe materie
q̄ntolibet ſtudio atq̄ꝫ amore ſeruentur.
aliene tm̄ ab hūana indigentia etiaꝫ vſu
vite ipſius approbātur· ideoq̄ꝫ hoc velut
extra naturā exiſtens nō niſi tepidos ac

male fundatos monachos pulſat. Que
aūt naturalia ſunt etiā probatiſſimos
monachorum equidem in ſolitudine cō
morantes attemptare nō deſinūt. Et in-
tantum hoc veriſſimū cōprobatur. vt
etiam gentes nōnullas ab hac paſſione
id eſt filargiria liberas omnimodis agno
ſcamus. quia nequaq̄ vicij huius egri-
tudinem vſu et conſuetudine receperūt
Jllum quoq̄ priorem mundum qui an
te diluuium fuit. diutiſſime concupiſcē
tie huius rabiem credimus ignoraſſe.
Que etiam in vnoquoq̄ noſtrū recte
abrenūciante ſine vllo labore probatur
extingui. cū ſcʒ vniuerſis quis faculta
tibus abiectis. ita expetierit cenobij diſ-
ciplinam. vt ex eis ne vnum quidem de-
narium ſibimet ſupereſſe patiatur. Cu-
ius rei teſtes multa hominum milia poſ-
ſumus inuenire. q̄ cū ſub momento bre
uiſſimo diſperſis omnibus ſubſtantijs
ſuis ita hanc eradicauerunt paſſionem.
vt ne tenuiter quidem ab ea pulſent̄ vl-
terius. nihilominus omni tempore con-
tra caſtrimargiam pugnantes. niſi ingē
ti circumſpectione cordis et abſtinentia
corporis dimicauerint ſecuri eſſe n̄ poſſūt

De ira atq̄ triſticia q̄ inter acci dentia vicia plerūq̄ inueniā- tur. Cap. ix.

Triſticia et accidia nulla quēad
modū ſuperiora diximus accedē-
te extrinſecus prouocatione ge-
nerari ſolent. Nam ſolitarios quoq̄ et
in heremo conſtitutos. nulliq̄ humano
cōmixtos conſortio. frequēter atq̄ ama
riſſime vexare noſcuntur. qđ eſſe veriſſi-
mū quiſq̄ cum fuerit in ſolitudine com
moratus. et pugnas hominis interioris
expertus. ipſis experimentis perfacile cō
probabit.

De ſex viciorū cōcordia et duo- rū ab eis diſſidentiū cognatiōe. Cap. x.

Hec igitur octo vicia licet diu̾-
ſos ortus ac diſſimiles efficien-
tias habeant. ſex tamen priora. id eſt ca-
ſtrimargia. fornicatio. filargiria. ira. tri
ſticia. accidia. quadam inter ſe cognati-
one. et vt ita dixerī cōcathenatiōe cōne-
xa ſunt. ita vt prioris exuberātia ſequen
ti efficiatur exordiū. Nam de abundan
tia caſtrimargie fornicationē. de fornica
tione filargiriā. de filargiria iram. de ira
triſticiā. de triſticia accidiā neceſſe ē pul-
lulare. ideoq̄ ſimili cōtra hec modo atq̄
eadem rōne pugnādum eſt. et a precedē
tibꝫ ſemꝑ aduerſus ſequētes oportet nos
inire certamina. Facilius eniʒ cuiuſlibet
arboris noxia latitudo ac proceritas exare-
ſcit. ſi antea radices eiꝰ quibꝫ innitit̄ vel
nudate fuerint vel ſucciſe. Et infeſtan-
tes humores aquarū ꝯtinuo ſiccabūtur
cū generator earū fons ac profluētes ve-
ne ſollerti īduſtria fuerint obturate. Q̄-
obrem vt accidia vincat̄ ante triſticia ſu
perāda eſt. vt triſticia propellatur. ira ꝑ-
us eſt extrudēda. vt extinguat̄ ira. filar-
giria calcāda eſt. vt euellatur filargiria
fornicatio compeſcenda eſt. vt fornica
tio ſubtrahatur. caſtrimargie vitium eſt
caſtigandum. Reſidua vero duo. id eſt.
cenodoxia et ſuperbia. ſibi quidē ſimilit̄
illa qua de ſuperioribus vicijs diximus
ratione iunguntur. ita vt incrementum
prioris ortus efficiatur alterius. Ceno-
doxie enim exuberantia ſuperbie fomiteʒ
parit. Sed ab illis ſex prioribus vicijs
penitus diſſident. nec ſimili cum eis ſoci
etate federantur. Siquidem non ſolum
nullā ex illis occaſionē ſue generationis
accipiunt. ſed etiā contrario modo atq̄
ordine ſuſcitantur. Nam illis euulſis hec
vehementius fructificant. et illoꝝ morte
viuacius pullulant atq̄ ſuccreſcunt.
Unde etiam diuerſo modo ab his duo
bus vicijs impugnamur. Jn vnūquod
q̄ enim illorum ſex viciorū tunc incidi
mus. cum a precedentibꝫ eorum fuerimꝰ
eliſi. in hec ꝟo duo victores ⁊ maxīe poſtꝰ
triumphos periclitamur incurrere. Oīa
igit̄ vicia quēadmodū incremēto prece
dentium generātur. ita illorum diminu
tione purgātur. Et hac rōe vt ſuperbia

poſſit explodi cenodoxia eſt preſocanda. Et ita ſemꝑ priorib⁹ ſuperatis ſequētia cōquieſcēt et extinctione precedentium reſidue paſſiōes abſq3 labore marceſcēt. Et licet hec q̄ prediximus octo vicia illa q̄ cōmemorauimus rōne inuicem ſibi cōnexa atq3 permixta ſint. ſpāliu s tn̄ in q̄ttuor cōiugationes ⁊ copulas diuidūtur. Caſtrimargie namq3 fornicatio peculiari cōſortio federatur. filargirie ira triſticia accidia. cenodoxie ſupbia familiariter coniugatur.

De origine et qualitate vniuſcuiuſq3 vicij. Cap̄. xi.

Et vt ſingillatim nūc de vniuſcuiuſq3 vicij generib⁹ diſputemus. caſtrimargie genera ſunt tria. Primū qd̄ ad refectionē perurget monachū ante horā ſtatutam ac legittimā feſtiare. Scd̄m qd̄ expletōe ventris ⁊ quarūlibet eſcarū voracitate letat̄. Tertiū q̄ accuratiores ac delicatiſſimos deſiderat cibos. Que tria nō leui diſpendio monachū feriūt. niſi ab omnib⁹ iſtis pari ſtudio atq3 obſuantia ſemetipſū expedire cōtenderit. Nam queādmodū abſolutio ieiunij ante horā canonicam nullatenus preſumēda eſt. ita et vētris ingluuies et eſcarū ſumptuoſa atq3 exq̄ſita preparatio ſilr̄ amputāda. Ex his enī tribus cauſis diuerſe ac peſſime valitudines aīe ꝑcreātur. Naz de p̄ma monaſterij odiū gignit. atq3 exinde horror. et intolerātia eiuſdem cōcreſcit habitaculi. quā ſine dubio mox diſceſſio aut fuga velociſſima ſubſequetur. De ſecūda igniti luxurie et libidinis aculei ſuſcitātur. Tertia etiā inextricabiles filargirie laq̄os nectit ceruicib⁹ captiuoꝝ. nec aliquādo monachū ſinit ꝑfecta chriſti nuditate fundari. Cuius nobis paſſionis ineſſe veſtigia. iſto q̄q3 deprehendimus indicio. cū forte ad reſectionē detenti ab aliquo fratrū. ɔtenti nō ſumus eo ſapore cibos ſumere. quo ab exhibente conditi ſunt. ſed q̄ddā ſuperfundi eis vel adijci importuna atq3 effrenata poſcimus libertate. Qd̄ fieri penitus nō oportet. tribus de cauſis. Primo q2 mēs monachi ſemper debet in omni tolerātie ac parcitatis exercitatione verſari. et ſm̄ apoſtolū diſcere in quib⁹ eſt ſufficiēs eſſe nullatenus enī poterit. vel occulta vel maiora corpis deſideria refrenare. quiſq3 deguſtatione modice inſuauitatis offenſus ne ad momentū quidē delicias gutturis ſui valuerit caſtigare. Secūdo q̄ nonnūq̄3 euenit vt ad horaz deſit illa ſpēs q̄ poſtulatur a nobis. et verecūdiā neceſſitati vel frugalitati ſuſcipiētis incutim⁹. publicātes ſcz pauꝑtatē eius quaz ſoli deo cognitā eſſe maluerat. Tertio q̄ interdū ſolet ſapor ille quē nos adijci poſcimus alijs diſplicere et inuenimur iniuriam multis dum noſtre gule ac deſiderio ſatiſſacere cupimus irrogare. ꝓpter quod omnimodis hec in nobis eſt caſtiganda libertas. Fornicationis genera ſunt tria. Primū qd̄ per cōmixtionē ſexus vtriuſq3 ꝑficitur. Secūdū qd̄ abſq3 feminco tactu. pro quo her patriarche iude filius a dn̄o ꝑcuſſus. legit̄ qd̄ in ſcripturis ſanctis immūdicia nuncupatur. ſuper quo apl̄s. Dico aūt innuptis ⁊ viduis. bonū eſt illis ſi ſic permanſerint ſicut et ego. q̄ ſi ſe nō cōtinent nubant. melius eſt enī nubere q̄3 vri. Tertium qd̄ animo ac mēte cōcipit̄. De quo dn̄s in euangelio. qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam. iam mechat⁹ eſt eam in corde ſuo. Que tria genera beatus apl̄us pari modo extinguēda pronūcians. Mortificate inquit mēbra veſtra que ſunt ſuper terrā. fornicationez immūdiciā libidinē ⁊c. Et iterū de duobus ad epheſeos. Fornicatio et immūdicia nec noīetur in vobis. Et iteꝝ. Illud aūt ſcitote q̄ omīs fornicator. aut īmūdus. aut auarus qd̄ eſt idolorū ſeruitus non habet hereditatē in regno chriſti et dei. Que tria vt a nobis pari obſeruatione caueantur. ſimili nos eoꝝ a regno chriſti atq3 vna deterret excluſiōe. Filargirie genera ſunt tria. Primū q̄ renūci-

antes diuitijs ac facultatibus ſuis ſpoli
ari n̄ ſinit. Sc̄dm q̄ ea q̄ a nob diſpẽſa
ta ſunt vel indigentibus diſtributa. re-
ſumere nos maiori cupiditate perſuadet
Tertiũ q̄ ea que ne antea quidem poſſe
dimus deſiderare acquiri nos compellit.
Ire genera ſunt tria. Unum qd̄ exarde
ſcit intrĩſecus qd̄ grece thimos dr̄. Aliud
qd̄ ĩ v̄bũ ⁊ op⁹ effectũq̄ prũpit qd̄ or-
ge nũcupat. d̄ q̄ ⁊ apl̄s. Nũc aũt dpo
nite inquit et vos oĩa. irā indignatio
nē. Tertiũ q̄ nō vt illa feruēs ad horā
dirigit̄ ſz p dies ⁊ tp̄a r̄ſuat̄ qd̄ aleis dr̄
Que oĩa eq̄li ſũt a nob horrore dānan-
da. Triſticie gn̄a ſũt duo. Unũ qd̄ vel
iracũdia deſinente. vl̄ de illato dāno ac
deſiderio p̄pedito caſſatoq̄ generatur.
Aliud qd̄ d̄ irrationabili mentis anxieta-
te ſeu deſperatiõe deſcendit. Accidie ge-
nera ſunt duo. Unũ qd̄ ad ſomnũ preci
pitat eſtuantes. aliud qd̄ cellaz deſerere
ac fugere cohortat̄. Cenodoxia licet mul
tiformis ac multiplex ſit. et in diuerſas
ſpecies diuidatur. genera tamē eius ſũt
duo. Primũ qd̄ pro carnalibus ac ma-
nifeſtis extollimur rebus. ſc̄dm q̄ ſpiri-
talibus ⁊ occultis deſiderio vane laudis
inflāmamur.

In quo ſit vtilis cenodoxia. Cap. xij.

Una re tamen cenodoxia vtilit̄
ab incipientibus aſſumitur. ab
his dũtaxat qui adhuc vicijs
carnalibus inſtigātur vt verbi gratia.
ſi illo tempore quo fornicationis ſpiritu
perurgentur mente cōceperint vel ſacer-
dotalis officij dignitate vel opinionem
cũctorum qua ſancti ⁊ immaculati eſſe
credātur. et ita immũdos cōcupiſcentie
ſtimulos quaſi turpes atq̄ indignos vl̄
extiſtiationi ſue vel illi ordini iudicātes
hac ſaltē cōtemplatione declinēt. mino-
re malo id qd̄ maius eſt retũdētes Sa-
tius eſt cenodoxie vicio queũq̄ pulſari
q̄ incidere in fornicationis ardorē. vnd̄
reparari aut n̄ valeat aut vix valeat p⁹ ru
inā. Quē ſēſũ ex p̄ſona dei vn⁹ p̄phetar̄

eleganter expreſſit dicens. Propter me
longe faciam furorē meũ. et laude mea ĩ-
frenabo te ne intereas. id eſt. vt duz ceno
doxie laudibus cōpediris nequaq̄ ad ĩ-
ferni p̄funda p̄ruas. et irreuocabiliter
mortaliũ peccatorum conſummatione
mergaris. Nec mirũ tantā paſſioni hu
ic ineſſe virtutem. vt irruentē quēpiā in
fornicationis labem valeat refrenare. cũ
ſit multoꝝ experimentis ſepiſſime com-
p̄batũ. q̄ ita eũ quē ſemel veneni ſui pe-
ſte corrupit infatigabilem reddat. vt fa-
ciat ab eo ne biduana quidē ieiunia vel
triduana ſentiri. Q: etiā nōnullos ĩ hac
heremo frequēter nouim⁹ fuiſſe ꝯfeſſos.
ſe in cenobijs ſyrie cōſtitutos quinis die
bus refectionem cibi ſine labore toleraſ-
ſe. nũc aũt tanta ſe fame ab hora tertia p̄
urgeri. vt vſq̄ nonā vix queant differre
ieiunia quotidiana. Super qua re pul-
cre abbas macharius cuidam percũctā
ti cur fame ab hora tertia in heremo pul-
ſaretur. qui in cenobio ebdomadib⁹ in-
tegris refectionē ſepe cōtemnens nō ſen-
ſiſſet eſuriem. reſpondit. Quia null⁹ h̄
eſt ieiunij tui teſtis qui te ſuis laudibus
nutriat atq̄ ſuſtentet. ibi aũt te digitus
hominũ ⁊ cenodoxie refectio ſaginabat.
Huius aũt rei figura qua diximus ſup̄
ueniente cenodoxia vicium fornicatiōis
excludi. pulchre in regum libro ac ſignā-
ter exprimitur. vbi populum iſraelem a
nechao rege egypti captiuatũ aſcendēs
nabuchodonoſor rex aſſirioꝝ de finibus
egypti ad ſuam tranſtulit regionem ſci-
licet vt nō eos libertate priſtine ⁊ genita
li reſtitueret regioni. ſed ad ſuas abduce
ret terras. et longius aſportandos q̄ fu
erant in terra egypti captiui. Que figu-
ra in hoc quoq̄ competenter aptabitur.
licet enĩ tolerabilius ſit cenodoxie q̄ for
nicationis vicio deſeruire. difficilius ta
men a cenodoxie dominatione diſcedit̄.
Quamodo enĩ longiore itineris ſpa
cio captiuus abductus laborioſius ad
genitale ſolũ ⁊ libertatē priſtinā reuẽtetur
meritoq̄ ad eũ increpatio illa p̄phetica

dirigetur. Quare inueteratus es in terra aliena. Recte ſiquidem inueterat⁹ dr̃ in terra aliena quiſquis a terrenis vicijſ nõ innouatur. Supbie genera ſũt duo. Primũ ſ. carnale. Scd̃m ſpiritale qḋ etiam pernicioſius eſt. Illos nanqʒ deſperati⁹ impugnat quos in quibuſdã virtutibus profeciſſe repererit.

De varia oppugnatione omnium viciorũ. Cap. xiij.

Hec igitur octo vicia cum omne hominum genus pulſent. nõ tamen vno modo impetũt cunctos. In alio namqʒ ſpiritus fornicationis locum obtinet principalem. in alio ſuperequitat furor. ĩ alio cenodoxia vendicat tyrannidem. in alio arcem ſupbia tenet. Et cum conſtet oĩes ab omnibus impugnari. diuerſo tamen modo ⁊ ordine ſinguli laboramus.

Di inſtituendo aduerſuʒ vicia certamine ẜm ipſorũ infeſtationem. Cap. xiiij.

Quãobrem ita nobis aduerſus hec arripienda ſunt prelia. vt vnuſquiſqʒ vicium quo maxĩe infeſtatur explorans. aduerſus illud arripiat ꝑncipale certamen. omnemʒ curam mentis ac ſollicitudinem erga illius impugnationẽ obſeruationemqʒ defigẽs. aduerſus illud quotidiana ieiuniorum dirigens ſpicula. ꝯtra illud cunctis momentis cordis ſuſpiria crebraqʒ gemituum tela contorquens. aduerſus illḋ vigiliarũ labores ac meditationem ſui cordis impendẽs. ĩdeſinentes quoqʒ orationũ ad deũ fletus fundens. et impugnationis ſue extinctionẽ ab illo ſpãliter ac iugiter poſcens. Impoſſibile namqʒ eſt de qualibet paſſione triũphum quẽpiã promereri. priuſqʒ intellexerit induſtria vel labore proprio victoriã certaminis ſemet obtinere nõ poſſe. cũ tamen vt valeat emundari. neceſſe ſit cũ die noctuqʒ in omni cura ⁊ ſollicitudine permanere. Cumqʒ ſe ab ea ſenſerit abſolutum. rurſum latebras ſui cordis ſimili intentiõe perluſtret. ⁊ excipiat ſibi quam inter reliquas perſpexerit duriorem. atqʒ aduerſus eam ſpãlius omnia ſpiritus arma cõmoueat. et ita ſemper validioribus ſuperatis celerem de reſiduis habebit facilemqʒ victoriam. quia et mens triũphorum proceſſu redditur fortior. ⁊ infirmorum pugna ſuccedens promptiorẽ ei ꝓuentum faciet prelioruʒ. vt fieri ſolet ab his qui coram regibus mundi hui⁹ omnigenis congredi beſtijs premiorum contemplatione conſueuerunt. quod ſpectaculi genus vulgo pancarpũ nũcupatur. Hi inquã feras quaſcunqʒ fortiores robore vel feritatis rabie conſpexerint diriores. aduerſus eas prime congreſſionis certamen arripiunt. quibus extinctis reliquas qui minus terribiles minuſqʒ vehementes ſunt exitu faciliore proſternũt. Ita et vicijs ſemper robuſtioribus ſuperatis. atqʒ infirmioribus ſuccedẽtibus. parabitur nobis abſqʒ vllo diſcrimine perfecta victoria. Nec tamen putanduʒ qꝫ principaliter quis contra vnuʒ dimicans vicium. et velut incautius alioruʒ tela proſpiciẽs. inopinato ictu facilius valeat ſauciari. qḋ neq̃q̃ fiet. Impoſſibile nanqʒ eſt. eũ qui pro cordis ſui emũdatione ſollicitus erga impugnationeʒ vicij cuiuſlibet intentionẽ ſue mentis armauerit. aduſus cetera quoqʒ vitia generalem quendam horrorem ⁊ cuſtodiã ſimilem nõ habere. Quo enĩ modo vel ꝺ illa qua abſolui deſiderat paſſiõe merebitur obtinere victoriaʒ. quẽ indignũ purgationis premio alioruʒ facit contagio viciorum. Sed cum principalis cordis noſtri intentio. velut ſpecialem pugnam aduerſus vnam exceperit paſſiõeʒ pro ipa orabit attentius. peculiari ſollicitudine ac ſtudio ſupplicans. vt eam diligentius obſeruare. et per hec celerẽ mereatur obtinere victoriam. Hunc nãqʒ nos ordinem preliorum exercere debere. nec tamen de noſtra virtute cõfidere. etiam legiſlator his docet verbis. Non timebis eos. quia dominus deus tuus in

De octo principalibus vitijs

medio tui eſt· deus magnus ⁊ terribilis· ipſe conſumet natiões has in conſpectu tuo paulatim atqꝫ per partes. Non po/teris delere eas pariter ne forte multipli centur cõtra te beſtię terrę. Dabitqꝫ eos dñs deus tuus in conſpectu tuo· et inter ficiet illos donec penitus deleantur.

Nihil nos poſſe aduerſũ vicia ſine auxilio dei. nec debere nos in eorũ extolli victoria. Cap̃. xv

SEd neqꝫ debere nos in eorũ ex/tolli victoria ſimiliter ãmonet. Ne poſtq̃ꝫ comederis inquit ⁊ ſatiatus fueris· domos pulchras edifica ueris· et habitaueris in eis· habuerisqꝫ armenta et ouium greges· auri ⁊ argẽti cunctarumqꝫ rex copiã· eleuetur cor tu um· et nõ reminiſcaris dñi dei tui q̇ edu/xit te de terra egypti· d̕ domo ſeruitutis· ⁊ ductor tuus fuit in ſolitudine magna atqꝫ terribili· Salomon quoqꝫ in ꝓuer bijs. Si ceciderit inimicus tuus noli g̃/tulari· in ſupplantatione autem eius no li extolli· ne videat dñs ⁊ nõ placeat ei· et auertat iram ſuam ab eo: id eſt· ne per/ſpiciens elationem cordis tui ab eius impugnatione diſcedat· ⁊ incipias dere lictus ab eo rurſus illa quã per dei gra/tiam ante ſuperaueras paſſione vexari. Non enĩ oraſſet ꝓpheta dicens. Ne tra/das dñe beſtijs animã confitentem tibi· niſi ſciſſet ꝓpt̕ inflationẽ cordis quoſdã vt humilientur eiſdem rurſum vicijs q̃ vicerant tradi. Quobrem certos nos eẽ cõuenit· tam ipſis rerũ experimentis q̃ꝫ ĩ numeris ſcripture teſtimonijs eruditos· noſtris nos viribꝫ niſi dei ſolius auxilio fulciamur· tãtos hoſtes ſuperare nõ poſ ſe· et ad ipm̃ quotidie ſummam victorie noſtre referre debere· Ita ſuper h̕ quoqꝫ per moyſen dño cõmonẽte. Ne dicas in corde tuo· cum deleuerit eas dñs de⁹ tu us in conſpectu tuo· ꝓpter iuſticiã meã introduxit me dñs· vt terrã hãc poſſide/rem· cum propter impietates ſuas iſte de lete ſint nationes. Neqꝫ enĩ propter iu/ſticias tuas et equitatem cordis tui tu ĩ/gredieris vt poſſideas terras earum· ſed quia ille egerunt impietatem· te introeũ te delete ſunt. Rogo quid apertius potu it dici contra pernicioſam opinionẽ ꝓ/ſumptionemqꝫ noſtrã· qua totum q̇d agimus· vel libero arbitrio vel noſtre vo lumus induſtrię deputare. Ne dicas in quit in corde tuo· cum deleuerit eas do/minus deus tuus in conſpectu tuo· pro pter iuſticiam meam introduxit me do/minus. vt terram hanc poſſiderem. Nõ ne his qui oculos animę reſeratos ⁊ au res habẽt ad audiendũ euidenter expreſ ſit. Cum tibi proſpere viciorum carnali um bella ſucceſſerint· et videris te de ipõ rum ceno et conuerſatione mundi iſtius liberatum· non tu ę id virtuti nec ſapien/tie prouentum pugnę atqꝫ victorię in fla tus aſcribas· credens te propter labores et ſtudium tuũ· et arbitrij libertatẽ de ſpi ritalibꝫ nequitijs vel carnalibꝫ vitijs ob tinuiſſe victoriam. Quibus proculdu/bio in nullo penitus pręualere potuiſſes niſi te dñi communiſſet ac ꝓtexiſſet au/xilium.

De ſignificatione ſeptẽ gentiũ quarũ iſrael accepit terras: ⁊ q̃/re alibi ſeptẽ et alibi multe gen/tes eſſe dicantur. Cap̃. xvi.

DE ſunt ſeptem gentes quarum terras egreſſis ex egypto filijs iſ rael daturum ſe domin⁹ repro/mittit. Quę omnia ſm̃ apoſtolum cũ in figura contigerint illis· ad noſtram cõ/monitionem ſcripta debemus accipere. Ita enim dicitur. Cum introduxerit te dominus deus tuus in terram quã poſ/ſeſſurus ingredieris· et deleuerit gentes multas coram te· etheum ⁊ gergeſeum et amorreum ⁊ chananeum ⁊ fereçeum et eueum et iebuſeum· ſeptem gentes mul/to maiorꝭ numeri q̃ꝫ tu es· et robuſtiores te· tradideritqꝫ eas dominus tibi· percu ties eas vſqꝫ ad internetionem. Que vero multo maioris numeri eſſe dicũtur· hec eſt ratio· quia plura ſunt vicia q̃ꝫ virtu tes. Et ideo in cathalogo quidem diuĩ

inerantur ſeptē nationes· in expugnatione vero earum ſine numeri aſcriptionē ponūtur. Ita enī dicitur· et deleuerit gētes multas corā te. Numeroſior enim eſt q̄ȝ iſrael· carnaliū paſſionū populus· de hoc ſeptenario fomite viciorum ac radice procedens. Exinde enim pullulant homicidia· contentiones· hereſes· furta· falſa teſtimonia· blaſſemię· comeſatiōes ebrietates· detractiones· ludicra· turpiloquia· mēdacia· periuria· ſtultiloq̄a· ſcurrilitas· inquietudo· rapacitas· amaritudo· clamor· indignatio· cōtemptus· murmuratio· temptatio· deſperatio· multa q̄ȝ alia quę cōmemorare plōgū ē. Quę cū a nobis leuia iudicent· quid de illis apoſtolus ſenſerit· vel q̄m ſuper his ſententiam intulerit audiamus. Neq̄ȝ murmuraueritis inquit· ſicut quidam illorum murmurauerūt· et ab exterminatore perierūt. Et de temptatiōe· Neq̄ȝ temptemus chriſtum· ſicut quidam illorum tēptauerunt· et a ſerpentibus perierūt. De detractatiōe. Noli diligere detrahere ne eradiceris. Et de deſperatione· Qui deſperantes ſemetipſos tradiderunt impudicitię ī opationē oīs erroris· in immundiciam. Quod vero clamor ſicut ira ⁊ indignatio ⁊ blaſſemia condemnet· eiuſdē apoſtoli vocibus manifeſtiſſime perdocetur ita precipientis· Omnis amaritudo ⁊ ira ⁊ indignatio· ⁊ clamor· ⁊ blaſſemia tollatur a vobis· cum omni malicia· alia q̄ȝ cōplura his ſimilia. Quę cum ſint multo maioris numeri q̄ȝ virtutes· deuictis tamen illis octo principalibus vicijs. ex quorum natura eas certum eſt emanare omnes protinus conquieſcunt· ac perpetua pariter cum his internetione delent. De caſtrimargia nanq̄ȝ naſcunt comeſationes· ebrietates. De fornicatiōe turpiloquia· ſcurrilitas· ludicra· ac ſtultiloq̄. De filargiria· mēdaciū· fraudatio· furta· piuria· turpis lucri appetit⁹· falſa teſtimonia· violētia ībūanitas ac rapacitas De ira· homicidiū· clamor ⁊ indignatio De triſtitia· rācor· puſillanimitas· amaritudo· deſperatio. De accidia· ocioſitas ſomnolētia· iportunitas· inquietudo· peruagatio· inſtabilitas mentis et corporis verboſitas. curioſitas. De cenodoxia cōtentiones· hereſes· iactantia· ac preſumptio nouitatum. De ſuperbia· contempt⁹ inuidia· inobediētia· blaſſemia· murmuratio· detractio. Quod aūt hę peſtes etiā robuſtiores ſint· maīfeſte nature ipius impugnatione ſentimus. Fortior enī militat in membris noſtris oblectatio carnalium paſſionū q̄ȝ ſtudia virtutum· q̄ nō niſi ſumma contrititione cordis ⁊ corporis acquiruntur. Si autem ⁊ illas innumerabiles hoſtiū cateruas ſpiritalibus oculis contempleris· quas beatus apl's enumerat dicens· nō eſt nobis colluctatio adūſus carnē ⁊ ſanguinē· ſ adūſus p̄ncipat⁹· adūſus ptātes· adūſus mūdi rectores tenebrarū harū· cōtra ſpiritalia nequitię in cęleſtibus· et illud qd̄ d viro iuſto ī nonageſimo dicitur pſalmo. Cadent a latere tuo mille· et decem milia a dextris tuis· liquido peruidebis· q multo maioris ſint numeri et validiores q̄ȝ nos carnales ſcȝ atq̄ȝ terreni· quippe cū illis ſpiritalis atq̄ȝ aeria conceſſa ſubſtātia ſit.

ex iſtis principalibus viciis alia naſcuntur vitia

Interrogatio de cōparatione ſeptē gētium ⁊ octo viciorum. Cap. xvij.

Germanus. Quō igitur octo ſunt vicia quę nos impugnāt· cum per moyſen ſeptē dinumerate ſint gentes quę aduerſantur populo iſrael· vel quēadmodum terras viciorum cōmodum nobis eſt poſſidere.

Reſpōſio quō ſm̄ octo vicia octo gētiū numerus impleatur. Cap̄ xviij.

Serapion. Octo eſſe pr̄ īcipalia vicia quę inpugnāt monachum· cunctorū abſoluta ſententia eſt. Quę figuraliter ſub gentium vocabulo nominata· idcirco nūc omīa nō ponūtur· eo q egreſſis iā de egypto et liberatis ab vna gēte validiſſima· id ē

De octo principalibus vitiis

egyptiorũ· moyſes vel per ipm dñs in deuteronomio loquebat᷑. Que figura ĩ nobis quoqꝫ rectiſſime ſtare deprehẽditur qui de ſeculi laqueis expediti· caſtrimargie· id eſt· ventris vel gule vicio caruiſſe cognoſcimur· Et habemus iã cõtra has reſiduas ſeptem gentes ſimili rõe conflictum. prima ſcilicet q̃ iam deuicta eſt minime cõputata. Cuius etiã terra in poſſeſſionẽ iſraeli nõ datur. ſ; vt deſerat eã ꝫ perpetuo· ⁊ egrediatur ab ea· dñi p̃cepti one ſancitur. Et idcirco ita ſunt moderãda ieiunia· vt nõ neceſſe ſit per inmoderationẽ cõtinẽtie· q̃ defectione carnis vel infirmitate ꝯtracta ẽ· reuerti rurſus ad egyptioꝝ terrã· id eſt· priſtinã gule et carnis ꝯcupiſcentiã· q̃m cũ mũdo huic abrenũciaremus abiecimus. Quod figuraliter illi perpeſſi ſunt· q̊ egreſſi in ſolitudinẽ virtutũ· rurſus deſiderauerũt ollas carniũ ſuper quas ſedebãt in egypto.

Cur vna gens quidem deſeri ſeptem vero iubẽtur extingui. Cap. xix.

Quod· aũt illa gens in qua nati ſunt filij iſrael nõ penitus extingui· ſ; tantummodo deſeri eius terra precipit᷑. he vero ſeptẽ vſqꝫ ad ĩternetionẽ iubẽtur extingui· hec rõ eſt· q. q̃ꝫtũlibet ardore ſpũs ſucceſi heremũ virtutũ fuerimus ingreſſi· in ciuitate ac miniſterio caſtrimargie· et quodãmodo quotidiano eius cõmertio neq̃qꝫ carere poterimus. Sanp enĩ in nobis edulij ⁊ eſcarũ vt ingenitus ac naturalis viuit affectus· licet amputare ſuperfluos eius appetitus ac deſideria feſtinemus· q̃ ſicut per oĩa deleri nõ poſſunt· ita debent q̃dam declinatione vitari. De hac enĩ dicit᷑· Et carnis curã ne feceritis in deſiderijs. Dum huius ergo cure quã precipimur non per oĩa abſcidere· ſed abſqꝫ deſiderijs exhibere retinemus affectum· euidenter egypti dñationẽ non extinguimus· ſ; ab ipſa quadã diſcretiõe ſeparamur· nõ de ſupfluis ſeu lautioribꝫ epul᷑ cogitãtes· ſ; ſcḋm apoſtolũ· victu quotidiano indumentoqꝫ ꝯtenti. Quod figuralit᷑ etiã in legem mãdatur Nõ abhominaberis egyptiũ· qr fuiſti incola ĩ terra eius. Neceſſarius eſt victus corpori· nõ ſine vl᷑ ipſius pernicie vel aĩe ſcelere denegatur· Illaꝝ vero ſeptẽ ꝑturbationũ velut omnimodis noxiarũ· de receſſibꝫ aĩe noſtre penitus exterminãdi ſunt motus. De his eñ ita dicit᷑. Oĩs amaritudo ira ⁊ indignatio· ⁊ clamor ⁊ blaſfemia· tollat᷑ a vobis cũ oĩ malicia. Et iterũ. Fornicatio autẽ ⁊ oĩs imũdicia ⁊ auaritia nec noĩet᷑ in vobis· aut turpitudo· aut ſtultiloq̃ũ· aut ſcurrilitas. Poſſumus ergo horũ q̃ nature ſupinducta ſunt radices abſcidere vicioꝝ· vſum vero caſtrimargie nequaqꝫ valebimus amputare. Nõ enĩ poſſumus q̃ntũlibet pfecerimus· id non eſſe qḋ naſcimur. Quod ita eẽ tã nr̃a q̊ ſumus exigui· q̃ꝫ oĩm perfectoꝝ vita ⁊ conuerſatiõe mõſtratur· q̊ cum reliquarum paſſionũ reciderĩt ſtimulos· atꝫ heremũ toto mẽtis feruore ⁊ corporis expetãt nuditate· nihilominus quotidiani victus puidentia ⁊ annui panis p̄paratiõe nequeunt liberari.

De natura Caſtrimargie ad ſimilitudinẽ aquile comparãde. Cap. xx.

Cuius paſſionis figura qua neceſſe ẽ q̃ꝫuis ſpiritalẽ ſummũqꝫ monachũ coartari· ꝓprie ſatis aq̃le ſimilitudĩe deſignat᷑. Que cũ excelſiſſimo volatu vltra nubiũ fuerit altitudinẽ ſublimata· ſeſeqꝫ ab oculis cũctoꝝ mortaliũ· ac a facie terre totius abſcõderit· rurſus ad valliũ ima ſubmitti· et ad terrena deſcendere· ac morticinis cadaueribꝫ implicari vẽtris neceſſitate cõpellitur. Quibꝫ manifeſtiſſime cõprobatur caſtrimargie ſpiritũ neq̃qꝫ poſſe vt cetera vitia reſecari· vel ꝑ oĩa ſimiliter extingui· ſ; aculeos eius ac ſuperfluos appetitus virtute animi retũdi tm̃ atqꝫ cõhiberi.

De perſeuerãtia Caſtrimargie aduerſus philoſophos diſputata. Cap. xxi.

N Am huius vitij naturã quidã
ſenũ cũ philoſophis diſputãs
qui eum ꝓ ſimplicitate chriſtia
na velut ruſticũ crederẽt fatigandũ· ſub
hoc ꝓbleumatis figurãs colore elegãter
expreſſit· Multis inq̃t creditoribꝫ pr̃ me
us me dereliquit obnoxiuꝫ.ceteris ad in
tegrũ ſoluẽs·ab omĩ cõuentiõis eoꝝ mo
leſtia liberatus ſum· vni ſatiſfacere quo·
tidie ſoluendo nõ poſſum. Cunqꝫ illi ig
norãtes vim ꝓpoſite queſtionis abſolu·
tionẽ eius precario poſtularẽt· multꝗ ait
vitijs fui naturali cõditiõe ↄſtrictꝰ. ſed
inſpirãte dño deſideriũ libertatis· cũctꝗ
illis tanqꝫ moleſtiſſimis creditoribus re
nũcians huic mũdo· ⁊ omnẽ ſbam q̃ mi
hi ſucceſſiõe patris obuenerat a me pa·
riter abijciẽs ſatiſfeci·atqꝫ ab eis ſũ om
nimodis abſolutus·caſtrimargie vo ſti
mulis nullo modo carere preualui Nec
enĩ qꝫuis eã in paruũ modũ viliſſimã qꝫ
redigerem q̃ꝫtitatẽ· vim quotidiane cõ·
pulſionis euado· ſ; neceſſe eſt me perpetu
is eius cõuentionibꝫ perurgeri·et ĩtermi
nabilẽ quandã ſolutioneꝫ iugi functiõe
depẽdere·atqꝫ inexplebile indictionibus
eius inferre vectigal Cum illi hũc quem
velut ideotã ac ruſticũ ante deſpexerant
ꝓnũciauerũt primas philoſophie ꝑtes·
id eſt·ethicã diſciplinã apprime cõpre·
hendiſſe· mirati admodũ potuiſſe eũ na·
turaliter aſſequi·qꝫ nulla ei ſecularis eru
ditio ↄtuliſſet·cum ipi ſudore multo lõ·
gaqꝫ doctrina hec attingere nequiuiſſet·
Nec ſpãliter de caſtrimargia dixiſſe ſuf
ficiat· Nunc reuertamur ad diſputatio
nẽ quã de generali vicioꝝ cognitione ce
peramus exponere.

Cur abrae predixerit deus de·cẽ gentes expugnãdas a popu·lo iſrael. Cap. xxij.

C Um ad abrahã dñs de futuris
loqueretꝰ qđ vos minime requi
ſiſtis·nõ ſeptẽ gentes legitꝰ di·
numeraſſe ſ; decẽ·quarũ terra ſemini eiꝰ
danda ꝓmittitꝰ. Qui numerus adiecta
idolatria atqꝫ blaſſemia euidentꝰ imple
tur·q̃bũs ante notitiã dei et gratiaꝫ ba
ptiſmi vel impia gentiliuꝫ vel blaſſema
iudeoꝝ multitudo ſubiecta ẽ. donec in ĩ
tellectuali egypto cõmoratꝰ· Si aũt ab·
renuncians quis ⁊ egreſſus inde per dei
gratiã deuicta pariter caſtrimargia ad
heremũ peruenerit ſpiritalem· de impug
natiõe triũ gentiũ liberatus ↄtra ſeptem
tantuꝫ que per moyſen dinumerantꝰ bel·
la ſuſcipiet.

Quõ vtile nobis ſit viciorũ ter·ras poſſidere. Cap. xxiij.

Q Uod vero iſtarũ pernicioſarũ
gentiũ regiones ſalubriter poſ·
ſidere precipimur· ita intelligitꝰ
Habet vnũquodqꝫ viciuꝫ in corde nr̃o
ꝓpriã ſtationẽ·quã ſibi vendicãs in aĩe
noſtre receſſu exterminat iſraelem·id eſt·
contemplationẽ rerũ ſummarũ atqꝫ ſan
ctarũ·eiſqꝫ ſemper aduerſari nõ deſinit.
Nõ enĩ poſſunt vtutes cũ vicijs paritꝰ
cõmorari. Que enĩ participatio iuſticie
cuꝫ iniquitate.aut q̃ ſocietas luci ad te
nebras: Sed cũ ab iſraele ꝑplo·id eſt. vir
tutibus contra ſe dimicantibꝫ fuerĩt vi·
cia ſuperata·locuꝫ quẽ ſibi in corde nr̃o
concupiſcentie vel fornicationis ſpiritꝰ
retentabat·deinceps caſtitas obtinebit:
quẽ furor ceperat·patientia vendicabit
quẽ triſtitia mortem operans occupaue
ratꝰ ſalutaris et plena gaudio letitia poſ
ſidebit·quẽ accidia vaſtabat· incipiet ex
colere fortitudo ·quẽ ſuperbia conculca
bat·humilitas honeſtabit. et ita ſingulꝰ
vicijs expulſis·eoꝝ loca. id eſt· affectus
virtutes contrarie poſſidebunt. Que fi·
lij iſraelꝰ id eſt·aĩe videntis deũ·non im·
merito nũcupãtur ·q̇ cuꝫ vniuerſas cor
dis expulerint paſſiones·nõ taꝫ alienas
poſſeſſiones peruaſiſſe qꝫ ꝓprias recupe
raſſe credendi ſunt.

Q Uterre de quibus expulſi ſunt populi chananeorũ ſemini ſem fuerint deputate. Cap. xxiiij.

E Teni quantuꝫ docet vetus trã·
ditio·has eaſdem terras chana
neorũ in quas ĩtroducũtur filij

iſrael·filij ſem fuerũt quondã in orbis
diuiſione ſortiti·quas deinceps per vim
atqȝ potentiã poſteritas cham p̄uaſiõis
iniq̇tate poſſedit. In q̊ et dei iudiciũ re/
ctiſſimũ cõprobatur·qui ⁊ illos de locis
alienis q̄ male ocupauerant expulit· et
illis antiquã patrũ poſſeſſionẽ·q̄ proſa,
pie eorũ in diuiſione orbis fuerat depu,
tata reſtituit. Que figura in nobis q̊qȝ
ſtare certiſſima ratiõe cognoſcit. Nam
volũtas dñi poſſeſſionẽ cordis noſtri nõ
vicijs ſ; ꝟtutibꝰ naturaliter deputauit.
Que poſt p̄uaricationẽ adeinſoleſcen
tibꝰ vicijs·i·p̄plis chananeis·a ꝓpria re,
gione depulſe·cũ ei rurſum per dei gr̃iã
diligẽtia nr̃a ac labore fuerint reſtitute·ñ
tam alienas occupaſſe terras q̃ꝫ ꝓprias
credende ſunt recepiſſe.

Teſtimonia diuerſa ſuper ſigni ficatione octo viciorũ. Ca.xxv.

NE his octo vicijs et in euange
lio ita ſignificatur. Cum autẽ
immũdus ſpiritus exierit ab ho
mine·ambulat per loca arida·querẽs re
quiẽ ⁊ nõ inuenit. Tũc dicit: Reuertar ĩ
domũ meã vnde exiui. Et veniens inue
nit vacantẽ·ſcopis mundatã ⁊ ornatã.
Tũc vadit ⁊ aſſumit alios ſeptem neq̇o
res ſe ſpiritus·⁊ intrantes habitãt ibi·⁊
fiunt nouiſſima hominis illius peiora p̄
oribꝰ. Ecce vt ibi ſeptẽ gẽtes legiꝰ exce
pta egyptiorũ· de q̄ egreſſi fuerãt filij iſ,
rael, ita ⁊ hic ſeptẽ reuerti ſpũs dicuntur
immũdi·excepto eo q̇ ab hoĩe p̄us nar
ratur egreſſus. De hoc ſeptenario fomi
te viciorũ ſalomon quoqȝ in prouerbijs
ita deſcribit· Si te rogauerit inimicꝰ vo
ce magna·ne conſenſeris ei·ſeptẽ enĩ neq̇
tie ſunt in aĩa eius·id eſt·ſi ſuperatus ca
ſtrimargie ſpũs ceperit tibi ſua hũiliati,
one blandiri·rogãs quodãmodo vt ali
q̇d relaxãs a cepto feruore impertias ei·
qđ cõtinentie modũ ⁊ menſurã iuſte diſ
cretionis excedat·ne reſoluaris eiꝰ ſubie
ctione·nec arridente impugnationis ſe
curitate quã videris paulũper a carna
libus incentiuis factus quietior·ad p̄ſti
nã remiſſionẽ vel preteritas gule concu
piſcẽtias reuertaris. Per hẽ enĩ dic ſpũs
ille quẽ viceras. Reuertar in domũ meã
vnde exiui. Et procedentes ex eo ꝯfeſtim
ſeptem ſpiritus vicioꝝ erũt tibi acriores
quã illa paſſio q̄ ĩ p̄mordijs fuerat ſupe
rata· q̇ te mox ad deteriora ꝑtrahẽt gñ͂a
peccatorum.

Quod de victa paſſione gule impẽ dendus ſit labor ad virtutes ce teras obtinendas. Cap.xxvi.

QUa propter ieiunijs et continẽ
tie incũbentibus nobis·feſtinã
dum eſt vt gule paſſione ſupe
rata·protinus aĩam noſtram vacuã eſſe
a neceſſarijs virtutibus non ſinamus·ſ;
eis vniuerſos receſſus cordis noſtri ſtu
dioſius occupemus·ne reuerſus concu
piſcẽtie ſpiritus·inanes nos ab ipſis va
canteſqȝ reperiat·et non ſibi iam ſoli adi
tum parare contentus introducat ſecũ
in animam noſtram ſeptenarium hunc
fomitem viciorum·⁊ faciat noſtra nouiſ
ſima peiora prioribus. Turpior enĩ erit
poſt hec ⁊ immũdior anima·ac ſupplicio
grauiore plectetur·que ſe renũciaſſe hu,
ic ſeculo gloriatur·dominãtibus ſibi oc
to vicijs·quã fuerat q̇ndã ĩ ſeculo ꝯſtitu
ta, cum nec diſciplinã monachi fuiſſet
profeſſa nec nomen. Nam et nequiores
hi ſeptem ſpiritus illo priore qui egreſ,
ſus fuerat idcirco dicũtur·quia deſide,
rium gule·id eſt caſtrimargia per ſe ſe nõ
eſſet noxia· niſi intromitteret grauio,
res alias paſſiones·id eſt· fornicationis
filargirie·ire.triſtitie ſiue ſuꝑbie· q̄ ꝑ ſe
met noxia aĩe ac ꝑẽptoria eẽ nõ dubiũ ẽ.
Et idcirco perfectionis puritatẽ numq̃ꝫ
poterit obtinere·quiſquis eam de hac ſo
la continentia·id eſt ieiunio corꝑali ſpe,
rauerit acq̇rendã·niſi nouerit ob id ſe
hanc exercere debere·vt humiliata carne
ieiunijs facilius poſſit aduerſus alia vi,
cia inire certamen·nõ inſoleſcente carne

ſaturitatis ingluuie.

Q nō idem ordo preliorū ſit q̄ ponitur in cathalogo viciorū. Cap. xxvij.

Sciendum tamen nō eundē eē in omnibus ordinē prelioꝝ. qꝛ ſicut diximus nō vnomodo impugnamur oēs. et oportet vnūquēqꝫ noſtrū ſm qualitatē belli quo pncipaliter infeſtatur concertationū luctamen arripere. ita vt aliū neceſſe ſit aduerſus vicium qđ tertiū ponitur primū exercere cōflictum. aliū contra quartū ſeu quītū. et ita prout ipſa vicia in nobis obtinent principatum. vtqꝫ impugnatiōis exigit modus. nos quoqꝫ oportet ordinem inſtituere preliorū. ſm quē prouentus q̄ꝫ victorie. triūphiqꝫ ſuccedens. faciet nos ad puritatem cordis ⁊ perfectionis plenitudinē peruenire. Hucuſqꝫ abbas ſerapion de natura octo principaliū viciorum nobis diſſerens. latentiū in corde noſtro paſſionum genera. quarū cauſas atqꝫ affinitates. cum ab ipſis quotidie vaſtaremꝰ. nec cognoſcere poteramꝰ. ita lucide reſerauit. vt eas quodā modo ante oculos poſitas intueri nobis velut in ſpeculo videremur.

Explicit collatio abbatis ſerapionis. Incipiunt capitula collationis theodori de nece ſanctorum. Cap. i.

Deſcriptio heremi et inquiſitio de nece ſanctorum.
ij Reſponſio abbatis theodori ad ꝓpoſitam queſtionem.
iij De tribus q̄ in hoc mūdo ſunt. i. bonis ⁊ malis ⁊ medijs.
iiij Qđ malum nulli inuito ab alio poſſit inferri.
v Obiectio quēadmodum ipſe deꝰ dicat creare mala.
vi Reſponſio ſuper interrogatione ꝓpoſita.
vij Interrogatio an reus ſit qui iuſto intulit mortem. cum iuſtus habeat de morte mercedem.
viij Rñſio ad precedentē interrogationem.
ix Exemplum beati iob a diabolo temptati ⁊ dñi a iuda traditi. et qꝫ iuſto tam pſpera q̄ꝫ aduerſa pficiant ad ſalutem.
x De virtute viri perfecti qui ambidexter figuraliter nuncupat.
xi De duplici genere temptationū. que triplici modo infetūtur.
xij Quō vir iuſtꝰ nō cere ſꝫ adamātino ſignatorio debeat eſſe conſimilis.
xiij Interrogatio ſi poſſit mens iugiter in vna atqꝫ eadem qualitate durare.
xiiij Rñſio ad interrogātis ꝓpoſitiōē
xv Qđ detrimentum ſit diſcedētis e cella.
xvi De mutabilitate etiā ſupernarū celeſtiumqꝫ virtutū.
xvij Qđ nemo ruina ſubitanea collabatur.

Expliciūt capitula. Incipit collatio theodori abbatis de nece ſanctorum. Cap. i.

In paleſtine partibus iuxta tecue vicū q̄ amos ꝓphetā meruit procreare. ſolitudo vaſtiſſima e vſqꝫ arabiā ac mare mortuū. q̄ ingreſſa deficiunt fluēta iordanis et alphei ſui faciūt finem. et cineres ſodomorum ampliſſima extenſione porrecta. In hac ſnme vite ac ſanctitatis viri monachi diutiſſime cōmorantes. repēte ſunt a diſcurrentibꝫ ſaracenorū latrunculis interempti. Quoꝝ corpora licet ſciremus tam a pontificibus regionis illius q̄ꝫ ab vniuerſa plebe arabū tanta veneratione prerepta. et inter reliqnias martiꝝ cōdita. vt innumeri ꝓpli e duobꝫ opidis concurrētes grauiſſimū ſibi certamen indixerint. et vſqꝫ ad gladiorum conflictum pro

ſancta rapina ſit eorum progreſſa cōtentio· dum pia inter ſe deuotione decertāt qui nā iuſtius eorum ſepulturam ac reliquias poſſiderent· alijs ſcilicet de vicinia cōmorationis ipſorum· alijs de originis propinquitate gloriantibus· nos tamen vel noſtrorum vel quorundam nō mediocriter ex hac parte ſcādalizantiū fratrū offenſione permoti· inquirētesqꝫ cur tanti meriti ac tātarū virtutū viri ita ſint a latrunculis interfecti· tantū qꝫ dñs paſſus fuerit erga ſuos famulos facinus perpetrari· vt viros cunctis mirabiles in manus traderet impiorū· meſti ad ſanctū theodorū ſingularem in cōuerſatione actuali perreximus virum. Hic namqꝫ morabatur in cellis· qui locus inter nitriā ac ſcithiā ſitus· et a monaſterijs quidem nitrie quinqꝫ milibus diſtans· octoginta milium ſolitudine ab heremo ſcithi in qua cōmorabamur interueniente diſcernitur. Cui cū de predictorū virorum nece querimoniā fudiſſemus· ammirātes tantā dei patientiā· qꝫ viros ſcꝫ illius meriti taliter perimi permiſiſſet· vt qui alios quoqꝫ ſue ſanctitatis pondere de huiuſmodi liberare temptatione debuerint· ne ſeipſos quidē preripuerint de manibꝫ impiorū· aut cur deus admitti in ſeruos ſuos tantū facinꝰ conſenſiſſet.

Reſpōſio abbatis theodori ad ꝓpoſitam queſtionem. Cap. ij.

Beatus Theodorus reſpondit Hec q̄ſtio illorū ſolet animos permouere· qui paruū fidei vel ſcientie poſſidentes· merita ſanctorū vel premia q̄ nō in preſenti redduntur. ſed repoſita ſunt in futurum· arbitrātur in huius tēporalis vite breuitate reſtitui. Ceterū nos qui nō ſumus in hac vita tantū ſperantes in chriſto· ne ſm apoſtolū miſerabiliores ſimus omnibus hominibus· quia ſcꝫ in hoc mūdo nihil ꝓmiſſionū recipiētes· etiam in futuro eas ꝑ hac incredulitate perdamꝰ· opinionibꝫ eorū nō debemus errare· ne ignorata vere diffinitionis ſententia titubantes· ac trepidi temptationibꝫ moueamur· cū eiſdem nos quoqꝫ traditos viderimus· vel iniuſticiā ſcꝫ vel incuriā humanarū rerū deo qđ dictu quoqꝫ nefas eſt aſcribentes· qꝫ ſanctos viros recteqꝫ viuētes in temptatione nō protegat· nec bonis ea que bōa ſunt· nec mala malis retribuat in preſenti· et cū illis damnari mereamur· quos ſophonias ꝓpheta caſtigat· qui dicūt in qꝫ in cordibꝫ ſuis nō faciet dñs bene· ſed neqꝫ faciet male· vel certe cum illis inueniamur· q̄ huiuſmodi querimonijs deū blaſfemare dicuntur· oĩs qui facit malum bonus eſt in conſpectu domini· et tales ei placent· aut certe· vbi ē deus iuſticie· illam quoqꝫ blaſfemiā que in ſubſequentibꝫ deſcribitur ſimiliter adiungentes· vanꝰ ē q̄ ſeruit deo· aut qđ emolumētum quia cuſtodiuimus precepta eius· et quia ambulauimus triſtes coram domino· ergo nūc beatos dicimus arrogātes· ſiquidem ditati ſunt facientes impietatem· et temptauerunt deū et ſalui facti ſunt. Quobrem vt hanc ignorationē que prauiſſimi huius erroris radix et cā eſt poſſimus euadere· primū noſſe debemus quid vere ſit bonū· quid malum· et ita demū ſuper his nō falſam vulgi· ſed verā ſcripturarū diffinitionē tenētes· minime infideliū hominū decipiemꝰ errore.

De tribus que in hoc mūdo ſūt id eſt bonis et malis et medijs. Cap. iij.

Tria ſunt enī que in hoc mūdo ſunt· id eſt· bonū· malū· mediū· Debemus itaqꝫ noſſe q̄d proprie bonū· quid malum· quid ve ſit medium· vt noſtra fides vera ſcientia communita in cunctis temptationibus incōcuſſa perduret· Nihil igitur in rebus dumtaxat humanis principale bonum eē credendū eſt· niſi virtus animi ſola· que ſide ſincera nos ad diuina perducens illi immutabili bono facit iugiter inherere. Et ꝯtrario nihil malū eē dicēdū eſt· niſi peccatū ſolum· qđ a bono deo nos ſeparans·

qđ vere ſit bonū· qđ malū· qđ mediū

bonū

malū

malo facit diabolo cōpſari. Media ſūt que in vtramqꝫ partem ꝑ affectu ⁊ arbitrio vtentis diriuari poſſunt· vtputa diuitie. poteſtas· honor· robur corꝑis· ſanitas· pulchritudo· vita ipā vł mors· paupertas· infirmitas carnis· iniurie· et cetera his ſimilia· que ꝓ qualitate ⁊ affectu vtentis· vel ad bonā poſſunt partē proficere vel ad malā. Nam ⁊ diuitie proficiunt frequēter ad bonū ſm̄ apoſtolū· qui diuitibꝫ huius mundi pcipit vt facile tribuāt· cōmunicēt indigētibꝫ· theſaurizent ſibi fundamentū bonū in futurū· vt per has apprehendāt verā vitā. Et ſm̄ euāgeliū bone ſunt illis qui faciunt ſibi amicos de iniquo māmona. Que rurſum retorquentur ad malum· cū ad recōdendū tantūmodo vel ad luxuriā cōgerūtur et nō ad vſus indigentiū diſpenſantur. Poteſtas quoqꝫ ⁊ honor· corporiſqꝫ robur ac ſanitas· q̄z ſint media et vtrobiqꝫ cōuenientia· etiā ex hoc facile cōprobatur· ꝙ multi ſanctorꝫ ī veteri teſtamento potiti his omnibus· ⁊ in ſummis diuitijs ⁊ culmine dignitatū ac fortitudine corporꝭ conſtituti· deo quoqꝫ acceptiſſimi fuiſſe noſcūtur. Et e diuerſo qui his male abuſi ſunt· et ea ad miniſteriū ſue neq̄tie detorſerūt· non immerito vel puniti ſunt vel extincti· qđ frequenter regnorꝫ lib̄ indicat factū. De ipā etiā morte ac vita quia medie ſint· vel ſancti Johannis vel iude natiuitas proteſtatur. Unius namqꝫ intm̄ ſibimet vita ꝓfuit· vt alijs quoqꝫ gaudiū ortus eius contuliſſe dicatur· ſm̄ illud. Et multi ſuꝑ eius natiuitate gaudebūt. De alterius ꝟo dicit̄ vita· Bonū erat ei: ſi natꝰ nō fuiſſet homo ille. De morte etiā Johānis omniūqꝫ ſanctorꝫ dicitur. Precioſa ē in cōſpectu dn̄i mors ſanctorꝫ eius. De iude aūt ac ſimiliū· Mors peccatorꝫ peſſima. Infirmitas etiā carnis interdum q̄z ſit cōmoda Lazari illius pauꝑis vlceroſi beatitudo demōſtrat. Cuius cum nulla alia virtutum merita ſcriptura commemoret· pro hoc ſolo ꝙ egeſtatem ⁊ infirmitatem corporis patientiſſime tolerauit· ſinus abrahe poſſidere beatiſſima ſorte ꝓmeruit. Egeſtas quoqꝫ ac perſecutiōes ⁊ iniurie que mala eſſe totius vulgi opinione cenſentur· q̄z ſint vtiles ac neceſſarie· etiam ex hoc liquido cōprobatur· ꝙ ſancti viri non ſolum eas nunq̄z vitare voluerunt· verumetiam in virtute ſūma· vel appetentes· vel fortiter tolerantes amici dei effecti· eterne vite ſunt ſtipendia conſecuti· beato apoſtolo concinēte Propter quod placeo mihi in infirmitatibus· in contumelijs· in neceſſitatibꝫ· in perſecutionibus· in āguſtijs pro chriſto· Cum eniꝫ infirmor tūc potens ſum· quia ꝟtus in infirmitate perficitur. Et idcirco illi qui ſummis huius ſeculi diuitijs ⁊ honoribus ac poteſtatibus extolluntur· non ex his principale bonum obtinuiſſe credendi ſunt· qđ in ſolis eſſe virtutibus definitur· ſed medium quiddā q̄z ſic̄ iuſtis recte ac neceſſarie vtentibus vtilia hec eſſe repeniūtur ⁊ cōmoda· occaſionem namqꝫ operis boni fructuſqꝫ in illius vite eternitate parturiunt· ita illis qui male opibus abutuntur inutiles ſunt atqꝫ incōmode· ⁊ occaſionē peccati mortiſqꝫ concinant.

Qꝫ malum nulli inuito ab alio poſſit inferri. Cap. iiij.

Has itaqꝫ diuiſiones fixas atqꝫ immobiles retinētes· ſcienteſqꝫ nihil eſſe bonum niſi virtutem ſolā· que ex timore dei ac dilectiōe deſcēdit· nec malum quicq̄z eſſe niſi peccatum ſolum et ſeparationem a deo. diligenter nunc diſcutiamus· vtrum deus vnq̄z ſanctis ſuis· aut per ſe· aut per aliū quēpiam inferri permiſerit malum· quod ſine dubio nuſq̄z omnino reperies. Nec enī potuit aliquādo cuiq̄z nolenti ac reſiſtenti malū peccati alter inferre· niſi illi ſoli qui illud in ſeſe cordis ignauia et corrupta volūtate ſuſcepit. Deniqꝫ cū btō iob diabolꝰ adhibitiſ vniūſis neq̄tie ſue machinis malū h̄ peccati voluiſſet

inferre· ac nõ ſolum cunctis eũ facultatibus ſpoliaſſet· verũ etiã poſt illũ de morte ſeptem filioꝝ tam atrocẽ tamq̃ inſperatũ orbitatis dolorẽ· vulnere eum peſſimo a capitis vertice vſq̃ ad plantã pedum· ⁊ itolerãdis cruciatibꝰ oneraſſet· neq̃q̃ ei peccati maculã quiuit infligere· q2 in cũctis imobilis perſeuerãs nullũ blaſſemie accõmodauit aſſenſum.

Obiectio queãdmodũ ipſe deus dicatur creare mala. Cap. v

Germanus. Frequenter legimus in ſcripturis ſanctis deuꝫ creaſſe mala· vel hominibꝰ intuliſſe· vt eſt illud· Qm̃ abſq̃ me nõ eſt deus· ego dñs ⁊ nõ eſt alter· formãs lucem et creãs tenebraſ· faciẽs pacẽ ⁊ creãs mala. Et iterũ Si ẽ malicia i ciuitate quaꝫ dñs ñ fec̃. **Reſpõſio ſuper iterrogatione ꝓpoſita. Cap. vi.**

Theodorus. Nõnunq̃ ſolet ſcriptura dĩna abuſiue mala pro afflictionibꝰ ponere· non quia per naturã ꝓprie mala ſint· ſ; ſm ſ; q2 ab his ſentiãtur mala quibꝰ vtilit̃ inferũtur. Hominibꝰ etenĩ diſputãs diuina cenſura· neceſſe eſt vt humanis ꝟbis et affectionibꝰ eloquatur. Eteniꝫ ſectio vel vſtio ſalutaris que illis qui vlceruꝫ contagione putrefacti ſunt pie infertur a medico· mala a tolerantibꝰ credit̃· nec iniquo carcer· nec eq̃ calcar· nec emẽdatio ſuauis eſt delinquẽti. Omnes etiam diſcipline his q̃ erudiũtur amare ſentiũtur ad pñs· ſicut apl's dicit. Omis aũt diſciplina i pñti nõ videt̃ eſſe gaudij ſ; merorꝭ· poſtea ãt fructũ pacatiſſimũ his qui per ſe exercitati ſunt reddet iuſticie. Et quẽ diligit dñs corripit· flagellat ãt omnẽ filiũ quẽ recipit. Quis ei eſt filius quẽ nõ corripit pater. Itaq̃ mala nonnũq̃ poni pro afflictionibus ſolent· ſm illð. Et penituit deũ ſuper maliciã quã locutꝰ eſt vt faceret eis ⁊ nõ fecit. Et iterũ. Quia tu dñe miſericors ⁊ miſerator· patiẽs ⁊ multũ miſericors ⁊ penitens in malicijs· id eſt ſuper tribulationibus et erũnis que nobis pro peccatoꝝ noſtrorũ meritis inferre cõpelleris. Quas ſciens vtiles eſſe nõnullis· ita alius ꝓpheta vtiq̃ nõ inuidens ſaluti eoꝝ ſ; cõſulens imprecatur. Adde illis mala domine· adde mala glorioſis terre. Et ipſe dominus. Ecce inq̃t inducam ſuper eos mala· id eſt dolores ac vaſtitates· q̃bus in preſenti ſalubrit̃ caſtigati ad me quẽ in rebus proſperis contempſerũt· reuerti tandem ac feſtinare cogãtur. Ideoq̃ hec principalia eſſe mala nõ poſſumus definire· multis enĩ ad bonũ proficiunt et cauſas eternorum pariũt gaudiorum. Et idcirco vt ad queſtionem propoſitã recurramus· vniuerſa que putantur mala nobis ab inimicis vel a quibuſcunq̃ alijs irrogari· nõ ſũt credenda mala eẽ ſ; media. Non enĩ talia inuenientur qualia putat eſſe ille qui intulit animo furibundo· ſ; qualia ſenſerit ille qui ſuſtinet. Ideoq̃ cum illata fuerit mors viro ſancto non ei malum illatum eſſe credendũ eſt· ſed medium quiddã. Qð cũ peccatori maluꝫ ſit· iuſto requies ⁊ abſolutio ſit maloꝝ. Mors enĩ viro iuſto reques· cuiꝰ vita abſcõdita ẽ. Et iõ nec vir iuſtꝰ ex hac aliqð ꝑpetit̃ detrimẽtũ· q̃ nihil ꝑtulit noui· ſ; id qð ei acceſſurũ fuerat neceſſitate nature· inimici neq̃tia non ſine ꝓmio vite ꝑẽnis excepit· ac debitũ mortis hũane qð inexcuſabili lege reddẽdũ eſt· cũ fructu vberrimo paſſionis· ac magne remuneratiõis mercede perſoluit.

Interrogatio an reus ſit qui iniuſto intulit mortẽ cũ iuſtus habeat de morte mercedẽ. Cap. vij.

Germanus. Ergo ſi iterẽptꝰ iuſtꝰ nõ ſolũ nihil mali ꝑpeſſus eſt· ſ; etiã mercedẽ paſſiõis aſſeq̃tur· quõ in reatũ vocabit̃ q̃ nõ nocuit mortẽ inferẽdo ſ; profuit.

Reſpõſio ad precedenteꝫ interrogationẽ. Ca. viij.

Theodorus. Nos de ꝓprietate boni maliq̃ vl' eiꝰ qð dixiꝰ eẽ mediũ diſputamꝰ· nõ de affectu eorũ

qui iſta cōmittūt. Nec enī q̇s impi⁹ vel iniquus idcirco impunitus erit· q꞉ malicia ſua iuſto nocere nō potuit. Tolerantia enī ꝛ ꝯtus iuſti nō illi qui mortē vel ſupplicia intulit· ſed illi proficit ad mercedē qui illata ſibi patiēter excepit. Ideoqꝫ ꝛ hic merito punietur ꝓ crudelitatꝭ ſue vicio qua malū voluit inferre· et ille nihilominus nihil mali perpeſſus eſt· q꞉ virtute animi ſui patiēter tēptationes doloreſqꝫ ſuſtētans· ea q̄ malo ꝓpoſito illata ſunt ad profectū melioris ſtatus· et eterne vite fecit beatitudinem peruenire vel pertinere.

Exēplū beati iob a diabolo tēptati· et dñi a iuda traditi ꝛ qꝯ iuſto tā ꝓſpera q̄ꝫ aduerſa ꝓficiāt ad ſalutē. Cap̄.ix.

Neqꝫ enī patiētia iob mercedē diabolo q꞉ eū illuſtriorē ſuis tēptationibꝫ reddidit· ſꝫ illi ipi q̄ eas viriliť pertulit acquiſiuit· nec iudas eterni ſupplicij immunitate donabitur· q꞉ ꝓdicio eius ad ſalutē generis ꝓfecit humani. Non enī ꝓuentus ꝯſiderādus eſt opis ſꝫ operātis affectus. Quapꝓpter hec debet in nobis diffinitio imobiliter cuſtodiri· qꝯ nulli malū ab alio poſſit inferri· niſi qui illď ignauia ſui cordis ac puſillanimitate ꝯtraxerit· hāc eandē ſententiā beato apoſtolo vno verſiculo confirmāte. Scimus aūt q̄m diligentibꝫ deū oīa cooperātur ad bonū. Dicēs enī oīa cooperātur ad bonū· vniuerſa nō ſolū q̄ proſpera· verūetiā q̄ putātur aduerſa pariter cōprehendit. Per q̄ et in alio loco idem apl̄us ſe tranſiſſe deſcribit· cum dicit. Per arma iuſticie q̄ a dextris ſunt ꝛ a ſiniſtris· id eſt per gloriā ꝛ ignobilitatē· per infamiā ꝛ bonā famā· vt ſeductores ꝛ veraces· vt triſtes· ſemper aūt gaudentes· vt egentes· multos aūt locupletātes ꝛ cetera. Omnia ergo q̄ ꝓſpera reputantur ꝛ dextre dicūtur partis· q̄ ſanct⁹ apl̄us glorie ꝛ bone fame vocabulo deſignauit· illa etiā q̄ exiſtimātur aduerſa q̄ per ignobilitatē ꝛ infamiā euidenť expreſſit· q̄ qꝫ a ſiniſtris eſſe deſcribit· efficiuntur viro perfecto arma iuſticie ſi illata ſibi magnanimiter ſuſtētauerit· qꝯ videlicet per hec dimicās ꝛ in iſtis ipis quibus impugnari putatur aduerſis tāqꝫ armis vtendo eiſqꝫ velut arcu ꝛ gladio ſcutoqꝫ validiſſimo cōtra illos qui hec ī gerūt cōmunitus· ꝓfectū ſue patiētie ac virtutis acquirat· glorioſiſſimū conſtātie triūphū ex ipis q̄ letaliter inferuntur capiens hoſtiū telis· nec ꝓſperis dumtaxat elatus· nec deiectus aduerſis· ſꝫ itinere plano ac via regia ſemꝑ incedens· ab illo trāquillitatis ſtatu nequaqꝫ leticia ſuperueniēte quaſi in dextrā motus· nec ingruentibus aduerſis triſticiaqꝫ domināte velut ad leuam rurſus impulſus. Pax enī multa diligentibꝫ nomē tuū et nō eſt illis ſcandalū. De illis vero qui per ſingulos incurrentes caſus ꝓ eorum qualitate ac varietate mutātur ita diciť. Stultus aūt ſicut luna mutatur. Ut eī de perfectis ac ſapientibꝫ dicitur· diligētibꝫ deū oīa cooperātur ad bonū· ita ď infirmis ꝓnūciať ac ſtultis. Oīa aduſa viro inſipiēti· nec enī ꝓſperis rebꝫ ꝓficit nec emendatur aduerſis. Eiuſdē nāqꝫ virtutis eſt triſtia fortiter tolerare cuius etiam ſcďa moderari· ꝛ eū qui ī vno eoꝝ ſuperatur neutrū ſufferre certiſſimū eſt. Facilius tamen quis elidi poteſt proſperis q̄ꝫ aduerſis. Hec enī interdū etiā inuitos retinent atqꝫ humiliāt· ꝛ cōpūctione ſaluberrima vł minus peccare faciunt vel emēdant· illa vero mollibꝫ mētem ac pernicioſis extollentia blandimētis· ſecuros felicitatis ſue ꝓuentu ruina maiore proſternunt.

De virtute viri perfecti qui ābidexter figuraliter nūcupatur. Cap̄.x

Isti ſunt q̄ q̇ figuraliter in ſcripturis ſanctis amfoterodexioi id ē ābidextri nūcupāť· vt ille aoth in libro iudicum fuiſſe deſcribitur· q̇ vtraqꝫ manu vtebatur ꝓ dextera. Quā ꝯtutē

ita poterimꝰ nos quoqꝫ intellectualit̾
poſſidere· ſi ea q̄ ꝓſpera ſunt dexteraqꝫ
cenſent̾·et ea que ꝯ̨diuerſa ſunt ac ſini⸗
ſtra dicunt̾· bono rectoqꝫ vſu ad partē
fecerimꝰ dexterā ꝑtinere·vt q̄cūqꝫ fue⸗
rint illata fiant nob̄ ſm̄ apl̄m arma iu⸗
ſticię· Duabꝫ nāqꝫ partibꝫ(⁊ vt ita dix
erim manibꝫ) interiorem hoīem noſtrū
ſubſiſtere ꝑuidemus:nec q̇ſq̄ꝫ ſanctorū
carere hac ſiniſtra quā dicimꝰ pōt·ſ꜔ in
hoc ꝟtus ꝑfecta diſcernit̾· ſi vtrāqꝫ in
dextrā bn̄ vtendo cōuertat. Et vt ma⸗
nifeſtius hoc quod dicimus poſſit itel⸗
ligi· habet vir ſanctꝰ dexterā ſucceſſus
videlic꜔ ſpiritales·in qua tunc cōſiſtit·
qn̄ feruens ſpū deſiderijs et ꝯcupiſcen⸗
tijs omībꝫ dn̄atur · qn̄ ab omī diaboli⸗
ca impugnatiōe ſecurus abſqꝫ vllo la⸗
bore ac difficultate vicia carnis vel re⸗
ſpuit vel abſcidit· cū ſublimatꝰ a terra
vniuerſa preſentia atqꝫ terrena : velut
inanem fumū vmbrāqꝫ vacuā ꝯtēpla⸗
tur·et mox tranſitura contemnit cū fu⸗
tura ꝑ exceſſum mentis· nō ſolū arden⸗
tiſſime concupiſcit: verūetia꜔ clariꝰ in⸗
tuetur·cū efficacius ſpiritalibꝫ paſcitur
theorijs·cum lucidius ſibi reſerari con⸗
ſpicit celeſtia ſacramenta: cū orationes
purius atqꝫ alacrius emittit ad dn̄m·
cū ita ſpūs ardore ſucceſus ad ea que
inuiſibilia ſunt et eterna tota animi ala⸗
critate tranſmigrat· vt nequaq̄ꝫ ſe iam
credat in carne cōſiſtere. Habet ſimiliter
et ſiniſtrā cum temptatōnum turbinibꝫ
implicatur:cū ad deſideria carnis incē
tiuorum eſtibꝫ inflammat̾·cū ad iracū⸗
die feruorem ꝑturbationū igne ſuccen⸗
ditur. cū ſuperbie ſeu cenodoxie elatōe
pulſatur·cū triſticia morte operāte de⸗
ꝓmitur·cū machinis accidie et īpugna
tione ꝯcutit̾·cūqꝫ oī ſpiritali feruore ſb
tecto q̇dā tepore atqꝫ irratōnabili mero
re torpeſcit : vt nō ſolū cogitatōībꝫ rect̄
ac feruentibꝫ deſeratur:ſed etiā pſalmꝰ
orō· lectio· remotio celle ſimil̾ horreant:⁊
ītolerabili quodā tetroqꝫ faſtidio vni⸗
uerſa ſordeant inſtrumēta virtutum· q̇

bus cū pulſat̾ monachus ſiniſtris ꝑti⸗
bus ſe cognoſcat vrgeri . Quiſq̇s igit̾
in ill̾ que dextre partī eſſe ꝓdiximꝰ minime
fuerit ſubintrāte glīa vanitatis elatus
⁊ in iſtis que ſiniſtre ꝑtis ſunt viriliter
dimicās: nulla deſperatōe ꝯciderit· ac
potius de cōtrarijs arma quedā patię
ad exercitiū ꝟtutis aſſumpſerit. vtraqꝫ
manu vtetur ꝓ dextra·⁊ in vtroqꝫ actu
triūphator effectꝰ tam de ſiniſtro ſtatu
q̄ꝫ de dextro palmā victorię conſequet̾
Qualē btm̄ iob legiꝰ meruiſſe· q̇ vtiqꝫ
ꝑ dexterā coronabat̾ qn̄ ſeptē filiorꝝ pr̄
opulentus ac diues incedens quotidia
na ꝓ eorū purificatōe ſacrificia dn̄o of
ferebat· nō tā ſibi eos q̄ꝫ deo ſuſceptos
ac familiares cupiēs exhibere qn̄ ianua
eius oī aduenienti patebat· qn̄ erat pes
claudorꝝ:et oculus cecorꝝ · qn̄ de velleri
bus ouiū eius humeri calefiebāt infir⸗
morum· qn̄ erat orphanorꝝ pater et vir
viduarū· qn̄ nec in corde quidē ſuo ſuꝑ
inimici ſui ruina gauiſus eſt. Idēqꝫ rur
ſus ꝑ ſiniſtrā partem ſublimiore ꝟtute
de aduerſitatibꝫ triūphabat· cū ſeptem
filijs vno orbatus momēto : non vt pa
ter acerbo luctu cōficiebat̾·ſed vt verus
dei famulus ſuꝑ creatoris ſui volūtate
gaudebat cū ex locuplete paupermꝰ:
nudus ex diuite: ex valido tepidus : ex
inclyto et glorioſo ignobilis atqꝫ deſpe
ctus·incorruptam animi fortitudinē re
tentabat. Cū deniqꝫ omī ſubſtātia atqꝫ
opibꝫ deſtitutus ſterquilinij erat factus
habitator·⁊ velut q̇da꜔ corporꝭ ſui ſeue
riſſimus carnifex teſta radebat ſaniē ꝓ⸗
fluentem· atqꝫ ex omī parte mēbrorꝝ gle
bas ꝟmium merſis in ꝓfunda vulnerꝝ
digitis detrahebat. In q̇bus cunctꝭ in
nullā deſperando ꝓlapſus eſt blaſphe⸗
miam·nec aduerſus creatorē ſuū in ali⸗
quo murmurauit·quinimo neq̄ꝫ tan⸗
ta temptationum mole atqꝫ acerbitate
cōterritus·ipm̄ quoqꝫ qđ ex oī priſtina
facultate ſuo corpori ſuꝑfuerat indumē
tum qđqꝫ ſolū q: ipo veſtiebat̾· a diabo
li potuerat vaſtatiōe ſaluari· reſcīdens

atq; abijciens adiecit ſup illã quã du‑
riſſimus predo intulerat ſpontaneã nu‑
ditatem. Comã quoq; capitis: que ſo‑
la de priorũ glorie reliquijs intacta remã‑
ſerat: vexatori ſuo ꝓiecit abſciſam. ⁊ am‑
putans etiã id qđ ſeuiẽs reliquerat ini‑
micus. illa celeſti aduerſus eum voce tri‑
pudiat ⁊ inſultat. Si bona ſuſcepim⁹
de manu domĩ: mala nõ ſuſtinebimus?
Nudus egreſſus ſum de vtero matris
mee: nudus reuertar illuc. Domin⁹ de‑
dit dñs abſtulit: ꝗ̃ dño placuit ſic fa‑
ctum eſt. ſit nomen domini benedictum.
Ambidextrũ merito dixerim et ioſeph.
q̇ in ꝓſperis gratior patri: religioſior fra‑
tribus: acceptior deo. in aduerſis cauſis
domĩo fidelis. carcerũ mitiſſimus vinctꝰ.
iniuriarũ immemor. beneficus inimicis
inuidis ⁊ ꝗ̃tum in ipĩs fuit interfectori‑
bus fratribꝫ nõ ſolũ pius: ſꝫ etiã muni‑
ficus inuenit. Hi ergo corũq; conſimi‑
les recte .i. ambidex‑
tri nuncupãt. vtraq; enĩ manu vtũtur
ꝓ dextra. ⁊ inter hec que apłus dinume‑
rat tranſeuntes parit dicũt. Per arma
iuſticie que a dextris ſunt et a ſiniſtris. ꝑ
gloriam et ignobilitatem. ꝑ infamiã et
bonam famam ⁊c. De qua dextra vel ſi‑
niſtra ita ſalomon ex ꝑſona ſponſe loq‑
tur in cantico canticoꝝ. Leua eius ſb ca‑
pite meo. ⁊ dextera eius amplexabit me
Quas licet vtraſq; vtiles eſſe ſignificet
tñ illam ſub capite ſuo ponit. q: ſubiace‑
re debẽt aduerſe ꝑtes ꝓncipalitati cor‑
dis. Ad hoc ſiquidem tñ vtiles ſunt: vt
ꝓ tempore nos exerceant ⁊ erudiãt ad ſa‑
lutem. ac ꝑfectos ad patientiã reddant
dexterã vero ad confouendam ſe ac ꝑpe‑
tuo conſeruandã ſalutari amplexu ſpõ‑
ſi ſibimet coerere: atq; inſolubiliter ei
optat innecti. Erimus igitur ambidex‑
tri. qñ nos quoq; rerũ preſentiũ copia
vł inopia non mutarit. ⁊ nec illa nos ad
voluptates noxie remiſſionis impulerit
nec iſta ad deſperatõem attraxerit ⁊ que‑
relã. ſed ſimilit deo grates in vtroq; re‑
ferentes parem fructum de ſcđis aduer‑
ſiſq; capiamus. qualem ſe ille ver⁹ am‑
bidexter doctor gentiũ fuiſſe cõſecutum
teſtatur dicens. Ego enĩ didici in quibꝫ
ſum ſufficiens eſſe. ſcio ⁊ humiliari. ſcio
et abũdare. vbiq; et in omnibus inſtitu‑
tus ſum. ⁊ ſaturari et eſurire: ⁊ abũdare
et penuriam pati. omnia poſſum in eo q̇
me confortat.

De duplici genere tẽptationũ ꝗ̃ triplici mõ inferuntur. Ca. xi.

Ergo licet dixerim⁹ bipartitam
eſſe temptatõnem. id eſt in rebꝫ
vel ꝓſperũ vel aduerſis. ſciendũ
eſt tñ omẽs hoĩes triplici rõne temptari
Pleruq; ob ꝓbatõnem: nonnunꝗ̃ ob
emendatõem. interdũ ob merita delicto‑
rum. Et ob ꝓbatõẽ q̇dẽ. vt btm̃ abraã
vt iob multoſq; ſanctorũ: tribulatõnes
innumeras legim⁹ ꝑtuliſſe. vel illud qđ
in deuteronomio dicit ad populum per
moiſen. Et recordaberis cũcti itineris illi⁹
ꝑ quod adduxit te dñs deus tuus q̃dra‑
ginta annis ꝑ deſertum: vt affligeret te
atq; temptaret. et nota fierent que ĩ tuo
animo verſabantur. vtrũ cuſtodires mã‑
data illius an nõ. ⁊ illud quod in ps. dĩ
ꝓbaui te apud aquam contradictõnis.
Ad iob q̊ꝫ. An putas me tibi aliter locu‑
tum: ꝗ̃ vt appareres iuſtus? Ob emẽda‑
tõem vero cũ iuſtos ſuos ꝓ paruis qui‑
buſdã leuibuſq; peccatis. ſeu pro elatõe
ſue puritatis humilians diuerſis tem‑
ptatõnibus tradit: vt omnem ſordẽ co‑
gitatõnum. ⁊ vt verbis ꝓphete dicã: ſco‑
riam quã in occultis eorũ ꝑuidet eſſe cõ‑
cretã excoquẽs in ꝑſenti: velut aurũ pu‑
rum futuro trãſmittat examini. nihil in
eis reſidere ꝑmittẽs qđ ſcrutãs. poſt hec
iudicij ignis penali cruciatu expurgatu‑
rus inueniat. ſcḋm illud. multe tribulatõ‑
nes iuſtorũ. ⁊ fili. noli negligere diſcipli‑
nam dñi: neq; fatigeris dũ ab eo increpa‑
ris. quẽ enĩ diligit dñs corripit. flagel‑
lat autẽ omnẽ filiũ quẽ recipit. q̇s enĩ eſt
fili⁹ quẽ nõ corripit pr̃? Q: ſi extra diſcipli‑
nam eſtis cui⁹ participes facti ſunt oẽs.
ergo adulterini ⁊ nõ filij eſtis. ⁊ in apoc‑

ego q̄s amo arguo ⁊ caſtigo Ad q̊s etiā
ſb̄ figura hierl̄m ex pſōa dei p̱ hieremiā
ſmo dirigit. Faciā enī ꝯſūmationē in
oīb⁊ gentib⁊ in quib⁊ diſpſi te. te aūt nō
faciā in ꝯſūmationē: ſed caſtigabo te in
iudicō: vt nō tibi videar innoxi⁹. Pro
qua ſalutari emendatōe orat dauid di-
cens. Proba me dñe ⁊ tēpta me: vre re
nes meos ⁊ cor meū. yſaias q̊ꝫ vtilitatē
hui⁹ temptatōnis intelligēs. corripe in
quit nos dñe. verūtā in iudicio ⁊ nō in
furore tuo. Et iteꝝ. Cōfitebor tibi domi
ne q̄m irat⁹ es mihi: conuerſus eſt furor
tu⁹ ⁊ cōſolatus es me. Pro merito autē
peccatoꝝ plaga temptationis inſert: vt
ibi plagas pp̄lo iſraeli immiſſurū ſe do-
min⁹ cōminat dicens. dentes beſtiaruꝫ
immittā in eos cuꝫ furore trahentiū ſup
terrā. ⁊ fruſtra p̱cuſſi filios veſtros diſci
plinā nō recepiſtis. In pſalmis quoqꝫ
Multa flagella peccatoꝝ Et in euang̊.
Ecce ſanus factus es. iam noli peccare
ne deteri⁹ tibi aliq̇d contingat. Inueni
mus ſane et q̄rtam ratōꝫ: qua ob mani
feſtandā ſolūmō gl̄am ⁊ op̱a dei inferri
quibuſdā aliquas paſſiones ſcriptura
rum auctoritate cognoſcim⁹. ſm̄ illud
euang̊. Neqꝫ hic peccauit neqꝫ parētes
eius: ſed vt manifeſtent op̱a dei in ipſo.
Et iteꝝ. Infirmitas hec nō eſt ad mortē
ſed p̱ gl̄a dei: vt glorificet filius dei per
ipſam. Sunt aūt ⁊ alia vltionū genera:
quib⁊ nōnulli q̇ malicie ſup̱greſſi ſūt cu
mulū p̱cutiunt ad p̄ns. vt dathā ⁊ abi-
ron ſiue chore legim⁹ fuiſſe damnatos.
⁊ vl̄ maxime illos de quib⁊ aplus dicit.
Propter q̄d tradidit illos de⁹ ī paſſio
nes ignominie. ⁊ in repbum ſenſum. q̄d
etiā ceteris penis grauius iudicādū eſt.
De ip̄is nāqꝫ pſalmiſta. In laborib⁊ in
quit hoīm non ſunt. ⁊ cū hoīb⁊ non fla-
gellabunt. Non enī merent ſalutari vi
ſitatōe dñi: nec temporalib⁊ plag̊ conſe
qui medicinā: q̇ deſperātes ſemetipſos
tradiderūt impudicicie: in opatōeꝫ oīs
erroris in immundiciaꝫ. quiqꝫ obdura
tione cordis ⁊ vſu ac frequētia deliquē

di purgationē breuiſſimi hui⁹ eui ⁊ vl-
tionē vite preſentis excedūt. Quib⁊ p̱ pro
phetā ſermo diuinus exprobrat. ſubuerti
vos. ſicut ſubuertit deus ſodomā ⁊ go-
morrā. ⁊ facti eſtis ſic torris rapt⁹ de incē
dio. ⁊ nec ſic rediſtis ad me: dicit domi⁹.
Et hieremi. Interfeci ⁊ p̱didi pp̄lm meū
⁊ tñ a vijs ſuis nō ſunt reuſi. Et iterum
Percuſſiſti eos ⁊ nō doluerūt. attriuiſti
eos ⁊ renuerunt accipe diſciplinā. indu
rauerūt facies ſuas ſup̱ petrā: noluerūt
reuti. Erga quoꝝ curatōꝫ oēꝫ tp̱is iſti⁹
medicinā vidēs p̱pheta incaſſum fuiſſe
ꝯſumptā: deſperās q̊dammō iā de eorū
ſalute p̱clamat. Defecit ſufflatoriuꝫ in
igne: fruſtra ꝯflauit ꝯflator. malicie enī
vrē nō ſunt ꝯſūpte. argentū repbuꝫ vo
cate eos. q2 dñs p̱iecit illos. Hāc ſalu-
tatē ignis purgatōꝫ circa eos q̇ p̄durati
ti ſunt ſcelerib⁊ ſuis inanit ſe dñs adhi-
buiſſe ſub pſōa hierl̄m ꝯcrete p̱fūda ru
bigine pctōꝝ ita conq̄rit. Pone in q̇ēs
ollā eneā ſup̱ prunas vacuam vt icale-
ſcat. ⁊ liquefiat es ei⁹. ⁊ cōflet in medio
ei⁹ inquinamentū ei⁹. mlto labore ſuda-
tum eſt. ⁊ non exiuit de ea nimia rubi-
go ei⁹ neqꝫ per ignē immūdicia tua exe-
crabil. q2 mūdare te volui: ⁊ nō es mun
data a ſordib⁊ tuis. Quobrem vt p̱itiſſi-
mus medic⁹ expenſis oīb⁊ ſalutarib⁊ cu
ris: nec vlluꝫ iam remedij gen⁹ q̄d infir
mitati eoꝝ poſſit aptari dñs ſupeſſe cō-
ſpiciēs: quodammō iniquitatū magni-
tudīe ſuperat. ac diſcedere ab illa clemē
ti ſua caſtigatione ꝯpellit. itaqꝫ ei denū-
ciat dicēs. Iam nō iraſcar tibi. ⁊ zelus
me⁹ receſſit a te. De alijs v̄o quorū non
p̱reduraūit cor frequētia pctōꝝ. nec illa
ſeueriſſima (⁊ vt ita dixerim) cauſtica ig
nis idigēt medicina. ſed eruditō ſaluta-
ris v̄bi ſufficit ad ſalutē. dicit. Emēda
bo eos in auditu tribulatiōis ſue. Non
ignoramus alias q̊ꝫ animaduerſiones
ſiue vltionū cauſas que inferunt his q̇
grauiſſime deliquerūt. nō ad expianda eo
rum crimīa: nec ad abolenda merita pec
catoꝝ. ſꝫ ad emendatōꝫ metūqꝫ vinctiū

q̃ euidẽt in hieroboã filiũ nabath baaſa q̃ꝫ filiũ achia ꝛ achab atq̃ ieꝫabel. illata cognoſcim⁹· ita ꝓnũciãte diuina cẽſura Ecce·ego īducã ſup te malũ ꝛ demetã poſteriora tua·ꝛ iterficiã ď achab mingentẽ ad pietẽ·ꝛ clauſũ ꝛ nouiſſimũ in iſrl̃·ꝛ dabo domũ tuã ſicut domũ hieroboã filij nabath·ꝛ ſic domũ baaſa filij achia. q̃ꝛ egiſti vt me ad iracundiam ꝓuocareſ·ꝛ peccare feciſti iſrl̃. canes etiã comedẽt ieçabel in agro ieçrabel·ſi mortu⁹ fuerit achab in ciuitate·comedent eũ canes·ſi aũt mortu⁹ fuerit in agro·comedent eũ volucres celi. Et illud qđ ꝓ īgenti cõminatõe denunciat᷑. Nõ inferetur cadauer tuũ in ſepulchrũ patrũ tuorum·nõ quo vel illius tã ꝓfana cõmẽta qui vitulos aureos ad ꝑpetuã ꝑuaricationem plebi impiamq̃ꝫ a dño ſepatõnẽ ꝑmus inſtituit: vel illoꝝ tam innumeratãq̃ꝫ nepharia ſacrilegioꝝ crimĩa hꝯ excoquere breuis ac momẽtanea pena ſufficeret·ſꝫ vt ceteris q̃ꝫ q̃ futura vl̃ negligentes vel penit⁹ nõ credentes·ꝯſideratione tm̃mõ ꝑſentiũ frangebant᷑·terroꝛ iſtarũ q̃s metuebant vltionũ incuteret᷑ exemplo·nec apud illã ſũmi noĩs maieſtatem eſſe humanarũ reꝝ et quotidiãe diſpenſatõis incuriã documẽto hui⁹ ſe ueritatis agnoſcerẽt·ac retributorẽ deũ cunctorũ actuũ ꝓ hec q̃ grauiſſime formidabãt manifeſtius peruiderẽt. Inuenimus ſane etiã ꝓ leuioribꝫ culpis non nullos eandẽ mortis ad ꝑſens excepiſſe ſentẽtiã q̃ ſunt ꝛ illi puniti q̃s ꝑdixim⁹ extitiſſe ſacrilege ꝑuaricatõis auctores vt factũ eſt in illo qui ſabbato ligna collegerat·vel in anania et ſaphira qui parum quidem de ſubſtantia ſua infidelitatꝭ errore ſeruauerant: non qꝑ equalia fuerint põdera peccatoꝝ·ſꝫ q̃ꝛ repti noue tranſgreſſionis ꝑſumptores debuerunt ꝑbẽre ceteris quemadmodũ peccati·ita etiã pene ac terroris exemplum: vt q̃ſq̃s eadẽ deinceps affectare temptaſſet: noſſet ſibi ſꝫm eandem formã qua illi damnati ſunt·etiã ſi in ꝑſenti ſuppliciũ differat᷑ in futuri iudicij examinatione reddendũ. Et q̃ꝛ videm̃ exceſſum quendã duo genera temptationũ vel vltionũ ꝑcurrere volumus a ꝓpoſita narratione feciſſe q̃ dicebam⁹ virũ ꝑfectũ in vtraq̃ꝫ temptatõe manere ſemper immobilẽ·ad eandem nunc iterũ reutam̃.

Quomõ vir iuſtus non cere ſꝫ adamãtino ſignatorio debeat eſſe conſimilis. Cap. xij.

Itaq̃ꝫ mens viri iuſti nõ debet eſſe ſimil᷑ cere vel alteri⁹ cuiuſq̃ꝫ materie mollioris· q̃ ſꝑ caracteri ſignãtiũ cedẽs ꝓ eius forma atq̃ꝫ imagie figurat᷑·quãq̃ꝫ in ſe tam diu retinet donec alio rurſus ſupimpreſſo ſignaculo reformet᷑. atq̃ꝫ ita fiet vt nunq̃ꝫ in ſua q̃litate perſiſtens ad formã coꝝ que imꝑmunt᷑ ſꝑ cõmutat᷑ ac tranſeat·q̃n poti⁹ debet velut qđdam eſſe adamantinũ ſignatoriũ vt inuiolabilẽ mens nr̃a figuram ſui ſꝑ cuſtodiens caracteri vniuerſa q̃ incurrerint ſibi ad q̃litatẽ ſui ſtat⁹ ſignet atq̃ꝫ trãſformet·ipſa vero inſigniri nullis incurſibus poſſit.

Interrogatõ ſi poſſit mens in vna atq̃ꝫ eadẽ qualitate iugiter durare. Ca. xiij.

Germanus. Poteſt ne mens noſtra vnũ ſtatũ iugiter retinere·ꝛ in eadẽ ſꝑ q̃litate perſiſtere:

Reſponſio ad interrogantis propoſitionem. Cap. xiiij.

Theodorus· Neceſſe eſt vt ſꝫm aplm̃·aut renouat⁹ q̃s ſpũ mentis ſue ꝑ ſingulos dies ꝓficiat ad ea ſeq̃ in ante ſunt ſꝑ extendens aut ſi neglexerit cõſequens eſt vt retro redeat atq̃ꝫ in deteri⁹ relabat᷑. Et idcirco nullo mõ mẽs poterit in vna atq̃ꝫ eadẽ q̃litate durare·velut ſi q̃s ꝯ aquas fluminis violenti nauẽ ſubigere remorũ impulſione conet᷑·neceſſe eſt eũ aut virtute brachioꝝ torrentis aluei impetũ deſecãtẽ ad ſupiora cõdeſcẽdere. aut remiſſis manibꝫ ad ꝑceps prono amne reuocari Quapropter iſtud erit euidẽs nr̃i iudiciũ

detrimēti· ſi intellexerim⁹ nos nihil amplius acquiſiſſe nec dubitem⁹ retrorſuꝫ nos omnimodis reuocatos ꝙ die nō ſenſerim⁹ ad ſupiora progreſſos· qꝛ vt dixi nec in eodē ſtatu mens hōis pōt iugiter permanere· nec in hac carne cōſiſtēs ita ꝟtutū apicē poſſidebit ꝗſqꝫ ille ſctoꝝ vt immobil' ꝑſeueret. Neceſſe eſt eni aut aliqd adijci illis ſꝫ aut minui· nullaqꝫ i oī creatura tal' poterit eſſe ꝑfectio ꝙ mutabilitati nō ſubiaceat paſſioni· ſm illd qd in libro beati iob legit'. Quid eſt hō vt immaculat⁹ ſit ꝛ iuſt⁹ appareat nat⁹ de muliere: Ecce inter ſanctos ei⁹ nemo immutabil' ꝛ celi nō ſunt mūdi in ꝯſpectu ei⁹. Solū nāqꝫ deū immutabilē confitemꝛ quē tm̄mō ſancti illius ꝓphete ita ꝯpellat oro Tu aūt idē ipe es. Et ipe d ſe Ego ſū inqt de⁹ ꝛ nō mutor· qꝛ ſcꝫ ipſe ſit ſolus naturalit' ſꝫ bon⁹: ſꝫ plen⁹ ſpqꝫ ꝑfect⁹· cui nihil nec adijci poſſit aliqn nec minui. Ideoqꝫ debem⁹ ad ꝟtutū ſtudia irremiſſa cura ac ſolicitudie nōſmetipſos ſꝫ extendere. ipſiſqꝫ nos iugit' exercitijs occupare· ne ceſſante ꝑfectu ꝑſeſtim diminutō ſubſequat'. Ut eni diximus: in vno mēs eodem qꝫ ſtatu manere non ꝑualet. i. vt nec augmenta ꝟtutū capiat nec detrimenta ſuſtineat. Nō acqſiſſe em̄ eius minuiſſe eſt· qꝛ deſinēs ꝑficiēdi a ꝑpetit⁹ nō aberit a piculo recedendi

Qd detrimentū ſit diſcedentis e cella. Cap. xv.

Ideoqꝫ iugis cellē cōmoratio retentanda eſt: Tonēs ei etiaꝫ reuſtis qs velut nouus in ea et incipiens habitatoꝛ titubabit atqꝫ turbabit'· quotiēs ab eadem fuerit euagat' Illā nanqꝫ quā in cella reſidens acquiſierat animi intētioꝫ ſi fuerit relaxata: recuperare rurſus non ſine labore poterit ac dolore· ꝛ ꝑ h reductus retro non de amiſſo cogitabit ꝑfectu quē ſupadijcere potuit· ſi e cella non fuiſſet excurſus· ſed gaudebit potius ſi illū ſtatū de quo recidit ſemetipm ſenſerit recepiſſe. Nam ſic amiſſum ac preteritū tps vlteri⁹ reuocāri non pōt: ita ne illa qdem ꝗ pierūt poſſunt emolumēta reſtitui. Quātūlibꝫ eni poſt hec animi intentio fuerit opata· inſtanti· dici ꝑfectus ꝛ ꝑſenti tpis queſtus eſt non lucri ſemel perditi reparatio.

De mutabilitate etiam ſupnaruꝫ celeſtiumqꝫ virtutū. Ca. xvi.

Mutabilitati aūt etiā ſupernas poteſtates vt dixim⁹ ſubiacere declarāt illi qui de eoꝝ numero corrupte voluntatis vicio corruerūt. Unnqꝫ illi immutabil' nature eſſe putandi ſunt q in illa qua creati ſunt beatitudine ꝑſeuerāt· eo qꝫ incontrariā ꝑtem nō fuerūt ſimilit' depuati. Aliud nāqꝫ ē immutabil' nature eſſe· aliud ꝟtutis induſtria boniqꝫ cuſtodia ꝑ immutabilis dei grām nō mutari. Quicqd em̄ per diligentiā vel acqrit' vel tenet': pōt etiā per negligentiā depire Ideoqꝫ dicit' ne beatifices hoīem añ exitū ſuūꝫ· qꝛ videlicet adhuc in colluctatōne qs (ꝛ vt ita dixerim) ſcemate cōſtitut⁹· qꝛuis vincere ſoleat: ac freqūtes palmas victorie cōſequat' nō pōt tn̄ a metu ac ſuſpitōne incerti ꝓuentus eſſe ſecur⁹. Et idcirco de⁹ ſolus immutabil' vel bonus dr: qui bonitatem nō induſtrie ſtudio ſꝫ naturalit' poſſidēs nō pōt aliud qd eſſe qꝫ bonus. Nulla igit' ꝟtus pōt immobilit' ab homine poſſideri ſed vt parta iugit' teneatur· neceſſe eſt eā ſꝫ illa qua acquiſita eſt ſedulitate atqꝫ induſtria cuſtodiri.

Q nemo ruina ſubitanea collabatur. Cap. xvij.

Lapſus ꝟo quiſpiā neqꝫ ſubitanea ruina corruiſſe credēd⁹ eſt· ſꝫ aut ꝑue inſtitutōnis deceptus exordio aut per longā mētis incuriam paulatī ꝟtute animi decedēte· ꝛ ꝑ h ſenſim vicijs increſcentib⁹ caſu miſerabili ꝯcidiſſe. Añ ꝯtritionē em̄ ꝑcedit iniuria ꝛ añ ruinā mala cogitatio: quēadmodū dom⁹ nūqꝫ ſubitaneo ad ruinam ꝯcūbit impulſu· niſi aut antiq vicō fundameti aut lōga inhabitantiū deſidia ſtillicidijs ꝑmum paruiſſimis penetrari

tibꝫ corrupta ſenſim fuerit munimenta tectoꝝ· quibꝫ ꝑ vetuſtā negligentiā .i. maiorem modū patefactꝭ atqꝫ collapſis riuatim poſt hec influet pluuiaꝝ imbriūqꝫ tempeſtas. In pigricijs eni͂ humiliabit͛ cō tignatio· ⁊ in ſegnicie manuum ſtillabit dom⁹. Quod aīe ſpiritalit͛ euenire idē ſalomon alijs verbis ita deſignat. Stillicidia in quens eijciūt hoīem in die hyemali de domo ſua. Elegant͛ ergo mentꝭ incuriaꝫ domati ꝯparauit tectoqꝫ neglecto· ꝑ quaꝫ ꝑmo quidem velut minutiſſima quedam penetrātꝭ ad aīaꝫ ſtillicidia paſſionum· que ſi velut parua ac leuia negligant͛ corrūpunt tigna virtutū· ⁊ poſt hec influit imbre largiſſimo viciorū ꝑ que in die hyemali .i. in tꝑe tēptatiōis ingruēte impugnatione diaboli expellet͛ mens de habitatione virtutū in qua ſcꝫ aliquādo circūſpectā diligentiā retinens velut in domo ꝓprie poſſeſſionis requieuerat. Hiis itaqꝫ cō ꝑquā infinitā ſpiritual͛ cibi ꝑcepim⁹ voluptatē. ita vt ex hac collatōe maiore animi gaudio replerem͂ qꝫ ante triſticia ſuper nece ſanctoꝝ fueram⁹ affecti. Nō ſolū enim de quibus heſitabam⁹ edocti ſum⁹: verū etiā illa que ꝓ tenuitate ſenſus noſtri minus inquirere non eramus: ſub illius queſtionis interrogatione cognouimus

Explicit collatio abbatis theodori. Incipiūt capitula collatōnis prime abbatis Sereni.

Capitulum primum.

De caſtitate abbatis Sereni.

ij Interrogatio predicti ſenis ſuꝑ ſtatu cogitatōnū nr̄aꝝ

iij Reſpōſio ſnr̄a ſuꝑ aīe mobilitate·

iiij Diſputatio ſenis de ſtatu aīme ac virtute eius.

v De perfectione aīe ad ſimilitudinem euangelici centurionis aſſumpte.

vi De ꝑſeuerantia erga cogitationum cuſtodiam.

vij Interrogatio de mobilitate anime ⁊ impugnatione nequitiaꝝ celeſtiū.

viij Reſponſio ſuper adiutorio dei ⁊ liberi arbitrij poteſtate

ix Interrogatio ſuper anime ac demonum coniunctione·

x Reſponſio in queꝫ modum ſpūs immūdi humanis mentibꝫ copulantur

xi Obiectio vtrū poſſint ſpūs īmūdi eoꝝ quos ſuppleuerit aīabꝫ īſeri l͛ vniri

xij Reſponſio quemadmodum energuminis immundi ſpiritus dominent͛·

xiij Quod ſpiritus ſpiritui penetrabilis eſſe non poſſit· ſed incorporeo ſoli deo.

xiiij Obiectio qua demones credi debeant cogitationes hominum peruidere

xv Reſpōſio quid poſſint demones in cogitationibꝫ hoīm quid ve nō poſſint.

xvi Similitudo qua ſpūs immundi cogitationes hoīm doceant͛ agnoſcere.

xvij De eo qꝫ nō ſinguli quiqꝫ demones vniuerſas homībꝫ ingerāt paſſiōes

xviij Interrogatio an inter demones impugnationis ordo ac viciſſitudīs diſciplina ſeruetur.

xix Reſponſio in quēmodū ꝯcio demonū ſuꝑ viciſſitudīs īpugnatōe ſubſiſtat

xx De eo qꝫ non ſint vnius fortitudinis contrarie poteſtates· nec temptandi facultas in eorum ſit arbitrio collocata

xxi De eo qꝫ demones cum hominibus non ſine ſuo labore confligant

xxij De eo qꝫ non ſit poteſtas nocēdi in arbitrio demonum collocata.

xxiij De imminuta demonū poteſtate

xxiiij Qua rōne demones ſibi in eorū corpora quos arrepturi ſunt aditū parent

xxv De eo qꝫ miſerabiliores ſint hi qui vicijs qꝫ qui ipīs demonibus poſſidēt͛.

xxvi De nece ꝓphete ſeducti ⁊ infirmitate abbatꝭ pauli quā ꝓ ſua emūdatiōe promeruit.

xxvij De temptatione abbatis moyſi

xxviij De eo qꝫ ſperni non debeant hi qui ſpiritibus traduntur immundis

xxix Obiectio cur hi qui ſpiritibꝫ vexantur īmūdis a cōmuniōe dn̄ica ſepāt͛.

xxx Reſponſio ſuꝑ ꝓpoſita queſtiōe

xxxi De eo qꝫ miſeri ſint hi qui ſubdi temporalibꝫ iſtis temptatōibꝫ nō meret͛

xxxij De diuerſitate ſtudiorū ac volū

tatũ que in aereis poteſtatibꝫ exercẽtur.
xxxiij Interrogatio vnde differẽtia nequitiarum celeſtium tanta proceſſerit.
xxxiiij Dilatõ ſup abſolutõne propoſite queſtionis.

Expliciunt capitula. Incipit collatio prima abbatis Sereni de anime mobilitate et ſpiritalibus nequitijs. Cap. i.

Summe ſanctitatis ⁊ continẽtie viri nominiſqꝫ ſui ſpeculuꝫ abbatẽ Serenuꝫ quẽ ſingulari ſumus venerati: he p̃ceteris ammirati ſtudioſoꝝ mentibꝫ inſinuare cupiẽtes· alit͛ arbitramĩ deſideriũ nr̃m nos explere nõ poſſe· quã ſi collatões ei⁹ nr̃is libell͛ temptauerim⁹ inſerere. Cui ſup̃ oẽs ꝟtutes q̃ nõ ſolũ in ei⁹ actu vel moribꝫ: ſꝫ etiam in ipo vultu p dei grãm refulgebãt. ita eſt peculiari bñficio donũ caſtitatꝭ infuſum· vt etiã ſe ne ipis qdeꝫ naturalibus incẽtiuis inqetari vel in ſopore ſentiret. Ad quã tñ carnis p̃cipuã puritatẽ quẽadmodũ grã· dei ammiculante peruenerit· qm̃ ſup̃ ꝯditioneꝫ nature videt͛ eſſe hũane. neceſſariũ reoꝛ p̃mit⁹ explicare.

Interrogatio p̃dicti ſenis ſup ſtatu cogitationũ noſtrarum. Ca. ii.

Hic igit͛ ꝓ interna coꝛdis atqꝫ aĩe caſtitate nocturniſ diurniſqꝫ p̃cibꝫ· ieiunijs qꝫ ac vigilijs infatigabilit͛ inſiſtens, cũ vidiſſet orõnuꝫ ſuaꝝ obtinuiſſe ſe vota· cunctoſqꝫ eſt⁹ in coꝛde ſuo ꝯcupiẽe carnal͛ extictos· velut ſuauiſſimo guſtu puritatꝭ accẽſus· in maioꝛẽ ſitĩ ꝫelo caſtitatꝭ exarſit· ⁊ intentioꝛibꝫ cepit ieiunijs atqꝫ obſecratõibꝫ incubare· vt moꝛtificatõ paſſionis h⁹ q̃ interioꝛi hoĩ ſuo dono dei fuerat attributa· ad exterioris hoĩs etiã puritatẽ eaten⁹ ꝑueniret· vt ne ipe qdẽ vel illo ſimplici ac naturali motu q etiãꝫ in ꝑuul͛ atqꝫ lactẽtibꝫ excitat͛ vlteri⁹ pulſaret· indepti ſcꝫ muneris experimẽto qd ſe nouerat nõ laboꝝ merito ſꝫ dei grã ꝯſecutũ ardẽti⁹ aĩmat⁹· ad h̃ qꝫ ſiliꝛ obtinẽdũ credẽs m͛lto facili⁹ hos ſtimulos carniſ radicit⁹ deũ poſſe ꝯuellere qs etiã humãe artis induſtria nõnũqꝫ ſolet qbuſdã pocul͛ vel medicamẽtꝭ ſeu ferri ſectõe detrahere· qñqdem illã ſpũs puritatẽ q ſublimioꝛ eſt· quãqꝫ ĩpoſſibile eſt hũano labore vel ſtudio ꝯp̃hẽdi ſuo munere ꝯtuliſſet· Cũqꝫ petitõi cepte ſupplicatiõe ingiac lachꝛymis ĩdefeſſus inſiſteret· adueniens ad eũ angel⁹ in viſiõe noct͛na ei⁹qꝫ velut apiens vteꝝ qndam ignitã carniſ ſtrumã de ei⁹ viſceribꝫ euellẽs ac ꝓijciẽſ ſuiſqꝫ oĩa vt fuerãt locis inteſtĩa reſtituens· ecce inqt incentiua carnis tue abſciſa ſunt· ⁊ obtinuiſſe te noueris hodierna die ꝑpetuã coꝛpois puritatẽ quã fidelit͛ popoſciſti. Hec de grã dei q in eorato viro peculiarit͛ attributa eſt breuit͛ dixiſſe ſufficiat. Ceteꝝ de ill͛ ꝟtutibꝫ q̃s cũ reliqs ſũmis viris cõit͛ poſſidebat· aliqd cõmemorari ſupfluũ puto· ne ſpẽal͛ ſupnoĩe hui⁹ iſta narratio alijs demere videat͛ id qd de ipo ſingularit͛ p̃dicatum fuerit. Hũc igit͛ ſummo deſiderio collatõis ei⁹ atqꝫ inſtitutõnis, accẽſi· diebꝫ q̃dragesime videre curauim⁹. Qui cũ a nob de q̃litate cogitationũ nr̃aꝝ ⁊ interioris hoĩs ſtatu trãſq̃liſſima cõpellatiõe q̃ſiſſet. vel qd nob ad ei⁹ puritatẽ tanti tpis heremi habitatio ꝯtuliſſet. his euꝫ q̃rimonijſ adoꝛſi ſum⁹:

Reſpõſio noſtra ſup aĩe mobilitate Cap. iij.

Supputatio tpm ac ſolitudĩs habitatio cui⁹ ꝯtẽplatõe coniicis interioris hoĩs ꝑfectõeꝫ nos ꝯſeq debuiſſe h̃ ſolũmõ ꝯtulit nob vt diſcerem⁹ qd eſſe neq̃am⁹· nõ tñ fecit eẽ qd eſſe ꝯtẽdim⁹· nec tñ aut deſiderate puritatꝭ fixã ſtabilitatem aut robur aliqd firmitatꝭ nos hac ſciã nouim⁹ aſſecutos. ſꝫ tñmmõ ꝯfuſionis aut pudoris augmẽta Etei cũ oĩm diſciplinarũ meditatio ad h̃ q̃tidianis ſtudijs exerceat͛ atꝫ ꝓficiat vt a trepidis rudimentꝭ ad ꝑitiã certam

ſtabileq; ꝑueniens incipiat noſſe q̄ pri-
mitus vel ambigue nouerat vel penitus
ignorabat. ⁊ firmo (vt ita dixerim) gradu
diſcipline q̄litate ꝓcedēs. pfecte in ea ac
ſine vlla iam difficultate verſet̃. econtra-
rio me in hui⁹ puritatis ſtudio laborātem
id ſolūmō ꝓfeciſſe reperio. vt ſciā q̄d eē
nō poſſim. nō tñ apprehendere valeā qd
me eſſe debere cognoui. ex q̄ nihil michi
aliud ſentio q̄ laborē tm̄ cordis contri-
tione ꝯferri. Uideo nāq; me hac obſer-
uātia nihil acq̄rere niſi dolorē inutilem
vt nūq; ſcʒ deſit materia lachrymarum
nec tñ eſſe deſinā qd eſſe nō debeo. Et id
circo q̄d ꝓfuit didiciſſe qd ſummū eſt. ſi
cognitū nequeat apprehēdi. Nam cum
directionē cordis ad deſtinatā ꝯtempla
tionē ꝯtendere ſenſerim⁹: inſenſibiliter
mēs inde reuoluta ad p̄ores euagatōes
impetu vehemētiori ꝓlabit̃. ⁊ ita quoti-
dianis diſtentōnib⁹ occupata innume-
ris captiuitatib⁹ inceſſant̃ abducit̃. vt
ꝓpemodū iam deſperet̃ a nob̄ deſidera
ta correctio ⁊ ſuꝑflua h̄ obſuatio videa
tur. Siq̄dem ꝑ mōmēta ſingula lubricis
diſcurſib⁹ anim⁹ euagat̃. cū ad timorē
dei vel ad ꝯtēplatōē reducit̃ ſpiritalē. ⁊
p̄uſq̄ firmet̃ i ea ruſ⁹ fugaci⁹ euaneſcit
Cūq; eū velut expgefacti deꝑhenderi⁹
ab intentiōe ꝓpoſita deuiaſſe atq; ad il-
lam theoriā vn̄ diſceſſerat reducētes vo
luerim⁹ eū tenaciſſima cordis intentōne
velut q̄buſdā vincul̄ obligare. in ipō co
natu nr̄o ocius q̄ anguilla de receſſib⁹
mentis elabit̃. ita vt hac intentōe mentis
laborē ſolūmō nō ꝓfectū nos arbitrem̄
aliquē eſſe conſecutos. Ob quā rem q̄ti-
dianis huiōi obſuatiōib⁹ eſtuātes. nec
tñ ex ipīs aliqd nr̄o cordi ſtabilitatis ro
bur acceſſiſſe cernētes. ad hāc opinionē
fracti deſperatōe trāſducim̄. vt nō nr̄o iā
ſʒ nat̃e viciō has aīe ꝑuagatōes hūano
generi ineſſe credam⁹. Diſputatio
ſenis de ſtatu aīe ac virtute eius

SErenus. Periculoſe C. iiij
p̄ſumptiōis eſt nec diū reb⁹ recte
diſcurſis nec certa rōe collecta.

de natura cuiuſlibʒ rei ꝓpropere defini
re ac de fragilitatis ſue conſideratione
cape ꝯiecturā. nō de ſtatu ⁊ q̄litate ipi⁹
diſcipline vel de alioꝝ expientia ꝓferre
ſententiā. Nec em̄ ſi q̄s ignar⁹ natandi
ſciens pondus corporis ſui ferri aq̄ruʒ le-
uitate ac liquore nō poſſe. expientia ſue
voluerit impitie definire. neminē penit⁹
poſſe liq̄dis elementis ſolida carne circū-
datū ſuſtineri. idcirco vera eius opinio
iudicanda eſt quā ſm expientiā ſuā vi-
ſus eſt ꝓtuliſſe. cū h̄ non ſolū eſſe impoſ
ſibile. ſʒ etiā ꝑfacile ab alijs fieri rōe cer-
tiſſima ⁊ oculoꝝ fide nō dubia cōꝓbet̃.

i. mēs

ſemꝑ mobil̄ ⁊ multū mobilis definitur.
Unde etiā in ſapīa q̄ dr̄ ſalomonis ſcri
ptum eſt. Terrenū habitaculū aggrauat
mentē multa cogitātē. Hec igit̃ ꝓ cōdi
tione nature nūq̄ pōt ocioſa conſiſtere.
ſʒ neceſſe eſt eā niſi ꝓuiſū habuerit vbi
ſuos exerceat mot⁹ ⁊ in q̄b⁹ iugit̃ occu-
pet̃. ꝓpria mobilitate diſcurrere. ⁊ ꝑ oīa
volitare donec lōgo exercitio vſuq; aſ-
ſuefacta diuturno q̄ nos incaſſuʒ dicis
laborare expiat̃ ⁊ diſcat q̄s mēorie ſue
materias debeat ꝑparare. erga q̄s circū
agat indefeſſos volat⁹ ⁊ immorandi ro
bur acq̄rat. ⁊ ita ꝑualeat aduſus inimi
ci ſuggeſtiones q̄b⁹ detrahebat̃ extrude
re atq; in illo quē deſiderat ſtatu ⁊ q̄lita
te durare. Nō ergo hāc euagationē cordis
nr̄i vel nature hūane. vel deo creatori e⁹
debem⁹ aſcribere. Uera eſt enī ſcriptu-
re ſnīa. q̄ dn̄s hoīeʒ fecit rectū. ⁊ ipi que
ſierūt cogitatōes multas. A nob̄ ergo earū
q̄litas pendet. q̄ cogitatio bona inquit
ſciētib⁹ eā appꝛopinquat. vir aūt prudēs
inueniet eā. Quicq̄d enim inueniri pōt
nr̄e prudētie induſtrieq; ſubiectum eſt.
Si nō fuerit inuentū: ſine dubio nr̄e de
ſidie vel īprudētie nō nature vicio repu-
tandū eſt. Cui ſenſui pſalmiſta q̄ꝫ ꝯgru
it dicēs. Beat⁹ vir cui⁹ eſt auxiliū ab ſte
dn̄e: aſcēſiōes i corde ſuo diſpoſuit. Ui
des ergo in nr̄a ditione cōſiſtere. vt ſiue
aſcēſus. i. ꝯtingētes ad deū cogitatiōes

bilitate aïe et ſpiritalib⁹ nequitiis

ſiue deſcenſus ad terrena ſcʒ ⁊ carnalia conuertes in nr̄is cordib⁹ diſponamus. Que ſi non in nr̄a ptāte ꝯſiſterent: nec phariſeos dn̄s increpaſſet. Quid cogitatis mala ī cordib⁹ vr̄is. Nec p ꝓphetā ꝑcepiſſet dicens. Auferte malū cogitationum vr̄aꝝ ab ocul' meis. Et vſqꝫ q̄ morabunt' ī te cogitatōes noxie. Nec ī die iudicij eaꝝ q̄litas queadmodū opeꝝ exigeret' a nob' ita p yſaiā dn̄o cōminante Ecce ego inquit venio vt cōgregē opa ⁊ cogitatōes coꝝ cū oīb⁹ gentib⁹ et linguis. Sʒ nec cōdemnari q̄dem eaꝝ teſtimonio vel defendi in illo terribili atqꝫ metuendo examīe ꝑm btī apl̄i ſententiā mereremꝰ ita dicenꝰ. Int' ſe inuicē cogitatōnib⁹ accuſantib⁹ aut etiā defendentib⁹ in die q̄ iudicabit de⁹ occulta hoīm ꝑm euangeliū meū.

De pfectione animę ad ſimilitudinem euāgelici centurionis aſſumpte. Capitulū. v.

Quius ergo pfecte mens figura p illū euangelicū centurionem pulcherrīe deſignat' cui⁹ v̄tus atqꝫ ꝯſtantia q̄ nō q̄buſlibʒ ingruentibus cogitatōib⁹ abducebat' ſʒ p ſuo iudicio vel admittebat bonas vel cōtrias abſqꝫ vlla difficultate pellebat. hac perſpicua ſignificatōe deſcripta eſt. Naʒ ⁊ ego hō ſum ſub ptāte cōſtitut⁹ hn̄s ſub me milites. ⁊ dico huic vade ⁊ vadit et alio veni ⁊ venit. ⁊ ſeruo meo fac h' ⁊ facit. Sic igit' nos qꝫ viriliť adu'ſus pturbationes ⁊ vicia dimicātes poterimus ea dicioni nr̄e diſcretōniqꝫ ſubijcere. ac militātes in carne nr̄a extinguere paſſiones. vl' inſtabilē cogitationū nr̄arum cohortem ratōis impio ſubiugare. ac domīce cruc' ſalutari vexillo diriſſimas aduerſariaꝝ poteſtatū turbas a terminis noſtri pectoris ꝓpulſare. ſi pro tantoꝝ meritis triūphoꝝ ad ſpiritalis huius cēturionis ordinē ꝓuchemꝰ quē in exodo qꝫ p moyſen miſtice legimus deſignatum. Conſtitue tibi tribunos ⁊ centuriones ⁊ quīq̄genarios ⁊ decanos: Et ita nos qꝫ dignitatis hui⁹ apice ſublimati habemus hanc imperandi poteſtatē atqꝫ virtutem qua non q̄b⁹ nolumus cogitationib⁹ abducamur. ſed his q̄bus ſpiritaliter delectamur immotari vel inherere poſſimus. malis q̄dem ſuggeſtionib⁹ impantes abite ⁊ ibūt. bonis vero dicē⁹ venite ⁊ venient. Seruo quoqꝫ noſtro id eſt corpori ea que caſtitatis vel continentię ſunt ſimiliť iniūgemus. ⁊ ſine vlla cōtradictōe deſeruiet. non iam ſuſcitans nobis aduerſus ſpūm concupiſcētie ſtimulos. ſed omnē exhibens ſpūi famulatum. Huius centurionis q̄lia arma ſint vel ad que ꝓliorum exercicia ꝑparent' audi beatū aplm̄ predicantē Arma inq̄t militię nr̄e nō carnalia ſunt ſed ſpiritalia Dixit q̄lia ſint. i. nō carnalia nec īfirma ſʒ ſpiritalia ⁊ potēcia deo Deinde ad q̄s ſint exercenda ꝯflict⁹ cōſequēter inſinuat. Ad deſtructionē munitionū cogitatiōes purgātes. ⁊ omnē altitudinem extollentē ſe aduerſus ſcientiā dei. ⁊ captiuantes oēm intellectum in obedientiā chriſti ꝑpati vlciſci omnē inobedientiā cū impleta fuerit pmūʒ veſtra obediēcia. Que oīa ſingillatī pcurrere ſicut neceſſariū ita etiā alterius tpis ē. Armoꝝ tm̄mō volo vob genera ꝓpetateſqꝫ patefacere q̄bus nos qꝫ ſi volumus bella dn̄i ꝓliari. ⁊ inter cēturiones euangelicos militare accincti iugiter debemus incedere. Sumite inq̄t ſcutū fidei in quo poſſitis omīa tela nequiſſimi ignea extinguere Ergo fides eſt que excipiens ardentiſſima libidinum tela. metu futuri iudicij ⁊ celeſtis regni credulitate mortificat. Et loricam inquit charitatis. Ipſa nempe eſt que vitalia pectoris noſtri circūdans atqꝫ cōmuniēs. letalibus perturbationū obiecta vulneribus contrarios retūdit ictus. nec ad interiorem hominē noſtrū iacula diaboli penetrare permittit. Omnia enim ſuffert omnia patitur: omnia ſuſtinet. Et galeam ſpem ſalutis. Galea capitis eſt munimen. Quia ergo caput noſtrum eſt

q̄ ſint arma uirtutis

chriſtus· debeᷓ iſtd ſꝑ ſꝑe futuro ꝓ bono rū velutinexpugnabili galea in cūctꝗ tē ptatōibꝫ ac pſecutōibꝫ cōmunire ⁊ ꝑnci paliter fidē eiꝰ illeſam atqꝫ integraꝫ cu ſtodire. Aliis eīn mēbris truncatū quēm piā licet debilē poſſibile tn̄ eſt, vtcūqꝫ ſu pereſſe. Sine capite vero nemī vel breuis vite ſpaciū ꝓrogat᷑. Et gladiū ſpūs qd̄ eſt vbū dei. Penetrabiliꝰ nāqꝫ eſt omī gladio ancipiti ⁊ ꝑtingēs vſqꝫ ad diui ſionē aīe ac ſpūs cōpagū qꝫ ⁊ medulla rum· ⁊ diſcretor cogitationū ⁊ intentio num cordis· diuidēs ſeꝫ ⁊ abſcidēs qͥc qd in nob carnale terrenūque reppererit Quibꝫ armis qͥſqꝫ fuerit cōmunitꝰ ab hoſtiū tel᷑ ac depopulatōe defenſus· non vt captiuus ac ſubditꝰ ad hoſtilē cogi tationū terram cōſtrictꝰ depredantium vineul᷑ abdueit᷑· nec audiet per ꝓphetā. Quare inueteratꝰ es in terra aliēa: ſed qͥſi triūphator ac victor ī illa quā volue rit cogitationū regione ꝯſiſtet Vis etiā ipm robur ac fortitudinē cēturionis hu ius qͥbꝫ hec arma que ꝑdiximꝰ nō carna lia ſꝫ potentia deo geſtat agnoſcere. au di ipm regē viros fortes ad ſpiritalē mi litiam ꝯgregantem· qͥmō dilectos ſignet ac ꝓbet. Infirmꝰ inqͥt dicat· qꝛ fortꝗ ſuꝫ ego· ⁊ qͥ patiēs eſt ſit pugnator. Videtꝗ bella dn̄i ꝓliari: niſi patiētes īfirmoſqꝫ nō poſſe. Illa ꝓculdubio infirmitate· qͥ fundatꝰ ille nr̄ euangelicꝰ centurio cū fi ducia loquebat᷑ Cū eīn infirmor tūc po tens ſum. Et iterꝫ Virtꝰ aūt in infirmi tate ꝑficit᷑ De qͥ infirmitate vnꝰ ꝓphetarum. Et erit qͥ infirmat᷑ inter eos ſicͭ do minus dauid Patiēs etiā h̄ bella preliabi tur. Nempe illa patiēa de qͥ dr̄. Patien tia vobis neceſſaria eſt: vt voluntatem dei facientes recipiatis remuneratōem.

De pſeuerantia erga cogitatio num cuſtodiam Cap. vi.

Debere tn̄ ac poſſe nos deo coh̄ rere· ⁊ experientia ꝓpria deprehen dimꝰ. ſi mortificatas volunta tes ac deſideria mūdi huiꝰ habeamꝰ ab ſciſa· ⁊ illoꝝ auctē docebimꝰ qui dn̄o col loquētes fiducialit᷑ dicunt. Adheſit aīa mea poſt te ⁊ adheſi teſtimoniis tuis do mine. Et. Mihi aūt adherere deo bonū eſt. Et. qͥ adheret dn̄o. vnꝰ ſpūs eſt cū eo Nō ergo debemꝰ his euagatōnibꝫ ani me fatigati ab hoc ſtudio relaxari. Qui enī colit terrā ſuā ſatiabit᷑ panibꝫ· qͥ au tem ſectat᷑ ociū replebitur egeſtate. Nec ab intentōne huiꝰ obſeruātie ꝑnicioſa deſperatōe frangamꝰ· qꝛ in omni ſollici to ineſt ampliꝰ. Nam qͥ ſuauis ⁊ ſine la bore eſt in egeſtate erit. Et iterꝫ· Vir ī do loribꝫ laborat ſibi· ⁊ vim facit ꝑditioni ſue. Nec nō etiā regnū celoꝝ vim patit᷑ ⁊ violenti rapiūt illud. Nulla nāqꝫ vir tus ſine labore ꝑficit᷑· nec vlli poſſibil᷑ eſt ad iſtā quā cupitis ſtabilitatē mentꝗ ſi ne ingenti ꝯtritōe cordis ꝯſcēdere. Hō enī ad laborē naſcit᷑. Qui vt in viruꝫ ꝑ fectū poſſit occurrere in menſuraꝫ etatis plenitudinis chriſti, maiori euꝫ intētiōe neceſſe eſt ſꝑ eſſe ꝑuigilem· iugiqꝫ ſollici tudine deſudare. Ad cuiꝰ tn̄ mēſure ple nitudinē nemo ꝑueniet alias in futurū. niſi qͥ ꝑmeditatꝰ ⁊ imbutꝰ ea fuerit in ꝓ ſenti· eāqꝫ adhuc in ſeculo poſitꝰ ꝓliba uerit· bhiliqꝫ mēbrū precioſiſſimū deſi gnatus arrā ꝯpaginis illiꝰ ꝑ quā corpo ri eiꝰ valeat copulari in hac carne poſſe derit· vnū dūtaxat deſiderās· vnū ſitiēs ad vnū oēs nō ſolū actus ſuos: verꝫ etiā cogitatōes ſꝑ intendēs· vt illud qd̄ ī fu turum dicet᷑ de btā ꝯūſatōe ſanctorum iam ſubarratuꝫ teneat in pn̄ti. id ē ſit ei deꝰ oīa in oibus.

Interrogatio de mobilitate anime et impugna tione nequitiarum celeſtium.

Germanus. Poſtꝫ Ca. vii forſitan h̄ volubilitas mentis aliqͥteñꝰ coerceri. ſi eaꝫ nō tan tus adūſarioꝝ numerꝰ circūuallens ad ea qͥ nō vult īmo qͥ illam qꝫ ſue nature mobilitas rapit indeſinent᷑ impelleret· Quam cum tam innumerabiles tam potentes tamqꝫ terribiles circumagant inimici· reſiſti illis ab hac preſertim fragili carne impoſſibile crederemus.

bilitate aie et ſpiritalib⁹ nequitiis

niſi ad hanc opinionē veſtris ſententijs velut celeſtibus animaremur oraculis.

Reſponſio ſup adiutorio dei ⁊ liberi arbitrij ptate. Cap. viij.

HErenus. Aduerſarios nobiſ quidē iugit inſidiari quicūq; interiorē hoīs experti ſūt pugnas dubitare nō pñt. Sʒ ita dicimus hos nr̄is ꝑfectib⁹ aduſari: vt eos tm̄ mō incētores maloꝝ nō etiā impulſores eſſe credā⁹. Ceteꝝ null⁹ hoīm poſſet oīno vitare peccatū qđ cūq; illi in cordib⁹ noſtris ingerere voluiſſent. ſi eis quēadmoduʒ ad ſuggerendū: ita ⁊ ad cōpellenduʒ facultas violēta ſuppeteret. Quobrem ſicut illꝭ eſt inſtigationis copia. ita ⁊ in nob̄ ꝟtus reſpuendi ſiue acqeſcendi libtas eſt attributa. Quorū tm̄ potentiā ⁊ īpugnatōnes ſi ꝑtimeſcim⁹. etiā ꝓtectiōes atq; adiutoria dei ecōtrario ꝯferam⁹. de quo dr̄. Maior eſt enī q̄ in nobis eſt q̄ꝫ q̄ in h̄ mūdo. Cui⁹ auxilia multo vehementiore militāt ꝟtute ꝓ nobis q̄ꝫ aduerſum nos eoꝝ multitudo ꝯfligit. Nā bonaꝝ reꝝ nō tm̄ ſuggeſtor ſʒ etiā fautor atq; īpulſor eſt de⁹: ita vt nōnūq̄ꝫ nos etiaʒ inuitos ⁊ ignorātes attrahat ad ſalutē. Conſtat ꝗ neīem poſſe a diabolo decipi niſi illū q̄ ꝑbere illi maluerit ſue volūtatis aſſenſum. Qđ eccleſiaſtes his ꝟbis euidentꝰ expſſit. Quia em̄ nō fit ꝯdictio ab his q̄ faciunt malū cito. iō repletum eſt cor filioꝝ hoīm in ipſis vt faciant malum. Ergo manifeſtū eſt hinc vnūquēq; delinq̄re q̄ ingruentib⁹ cogitatōnibus p̄uis nō eis ſe confeſtim repulſa cōtradictiōis obijciat. Nā reſiſtite ei inq̄t ⁊ fugiet a vob.

Interrogatio ſup anime ac demonū cōiunctōne. **Ca. ix.**

GErmanus. Qđ iſtud queſo eſt aīe cū iſtis ſpiritib⁹ neq; tam indiſcretū ꝑmixtumq; ꝯſortiū. q̄ ſic eidem nō dicā iūgi: ſʒ vniri poſſint. ⁊ alloq̄ eā inſenſibiliter ⁊ inſeri atq; inſpirare illi q̄cunq; voluerint. ⁊ ad ea q̄ placuerint eā valeāt inſtigare. eiuſq; cogitatōes ac mot⁹ videant atq; ꝑluſtrēt. tantaq; inter ipſos ac inēteꝫ vnitas fiat vt ſine dei grā q̄d ex illoꝝ incitamēto q̄d ex nr̄a voluntate ꝓcedat diſcerni pene nō poſſit.

Reſponſio in quē modum ſpūs immundi humanis mētib⁹ copulētur. Ca. x.

HErenus. Non mirū eſt poſſe ſpūm ſpūi inſenſibilitꝰ ꝯiungari ⁊ occultā ſuadendi vim ad ea q̄ libita fuerint exercere. Eſt em̄ interꝰ eos ſicut inter homines quedam ſubſtantie ſilitudo atq; cognatio. Siq̄deʒ diffinitio q̄ de natura aīe aſſumitꝰ etiā illorum ſubſtātie ſimilitꝰ coaptatꝰ. Altrinſec⁹ ꝟo eos ſibi inſeri vel vniri. ita vt capax alterꝰ alteri⁹ eſſe poſſit: oīmodis impoſſibile ē. Hoc nāq; ſolūmō deitati q̄ ſola incorporea ſimplexq; natura eſt rectiſſime tribuitꝰ.

Obiectio vtrū poſſint ſpūs immūdi eorū quos ſuppleuerint aīmabus inſeri vel vniri.

GErmanus. Huic **Ca. xi.** ratōi ſatis arbitramꝰ eſſe ꝯtrium qđ vidim⁹ ī arreptitijs fieri. cū afflati ſpiritib⁹ immūdis loquūtꝰ ⁊ agūt ea q̄ neſciūt. Quomō ergo aīas illoꝝ ſpiritib⁹ illis nō credam⁹ vniri quorū vide⁹ iſtas velut organū factas. ⁊ derelicto naturali ſtatu ad illoꝝ mot⁹ affectuſq; trāſire. ita vt iam nō ſuas: ſed illoꝝ voces ⁊ geſtum voluntateſq; depromant.

Reſpōſio queadmodum energumīs immūdi ſpūs dñentur.

HEren⁹. Predicte **Ca. xij.** diffinitōni nr̄e non eſt ꝯtrariū id quod dicitꝰ in energuminis fieri. cū ſpiritibus immundis arrepti loquūtur vel agūt ea q̄ nolūt vꝉ q̄ ea que ignorāt ꝓferre cogūtꝰ. Nō enī vno modo iſtam eos infuſionē ſpūum ſuſtinere certiſſimū eſt. Quidā enī ſic afflantur: vt nequaq̄ꝫ ea q̄ gerūt vel loquuntꝰ intelligāt. q̄dā ꝟo tūc nō norunt ⁊ poſtea recordātur. Qđ fieri ꝑ infuſionem ſpūs immundi non ita putandum eſt vt ī aīme ipſius penetrās ſubſtantiā ⁊ velut vnit⁹ ei ⁊ q̄dāmmō indutus ea. ſermones q̄ē

de arreptitiis

v̾ba ꝑ os patientis emittat. Nullo nāq̄ꝫ mō istud ab eis fieri credendū est. Nec enī ꝑ aliquā aīe diminutionē sꝫ per corporis debilitatē h' euenire manifesta rōe deꝑhendit'. cū scꝫ in illis mēbris in q̄bꝫ vigor aīe cōtinet' immundus spūs insidens eisq; importabile atq; immensum pondus impōnēs obscuritate teterrima intellectuales ei' obruit et intercipit sensus instigans ea q̄ non vult vel q̄ ignorat ꝓloqui. quod nonnunq̄ꝫ etiā vini febrisq; vicio seu nimij frigoris alijsq; valitudinibꝫ extrinsecus superuenientibus videm' accidere. Qd ne beato iob diabolus q̄ carnis ei' acceperat ptātem moliret' inferre. p̄cepto dñi ꝓhibetur dicētꝭ Ecce trado eū in man' tuas: tm̄ animā ꝫ ei' custodi .i. tm̄modo eum amentem ne facias debilitato aīe domicilio. ꝛ obruas intellectū ac sapientiā resistentꝭ ꝑncipali scꝫ cordis ei' tuo pondere suffocato.

Q spūs spūi penetrabilis esse non possit sꝫ incorꝑeo soli deo Capitulū .xiij.

HEc enim si crasse huic solideq; materie .i. carni spūs admiscet' qd fieri facillime pōt idcirco ꝛ aīe q̄ itidem spūs est ita vniri posse creditur. vt eā quoq; simili' sue nature reddat capacē. Qd soli est possibile trinitati q̄ sic vniuerse intellectualis nature efficitur penetratrix. vt non solū circūplecti eā atq; ambire sed etiā illabi ei. ꝛ velut incorporea corpori possit infūdi. Licet enī ꝓnuncie' nōnullas eē spiritales naturas: vt sunt āgeli archāgeli ceterǣq; v̾tutes. ipsa q̄ꝫ aīa nr̄a vel certe aer iste sbtil'. tn̄ incorporee nullaten' estimande sunt. Habēt enī s̄m se corp' q̄ subsistūt. licet multo tenuius q̄ꝫ nr̄a sunt corpora. s̄m apli sententiā ita dicentis. Et corpora celestia ꝛ corpora terrestria. Et iterū Seminat' corpus aīale. exurgit corpus spiritale. Quibꝫ manifeste colligit' nihil esse incorporeū nisi solū deū. ꝛ idcirco ipsi tantūmō posse penetrabiles oēs spirituales atq; intellectuales esse sbstantias eo q̄ solus ꝛ tot' ꝛ vbiq; ꝛ in oībus sit. ita vt ꝛ cogitatiōes hoīꝫ ꝛ intimos mot' atq; abdita mentꝭ vniu̾sa inspiciat atq; ꝑlustret. De ipo siquidem solo ꝓnūciauit beatus apl's dicens. Uiuus est enī s̄mo dei ꝛ efficax. ꝛ acutior sup oēm gladiū ancipitē. ꝛ ꝑtingens vsq; ad diuisionē aīe ꝛ spūs. cōpagū q̄ꝫ ac medullarū ac discretor cogitationū ꝛ intentionū cordis. ꝛ nō est creatura inuisibil' in conspectu ei'. oīa aūt nuda ꝛ apta sunt oculis ei'. Et beatus dauid inq̄t. Qui fingit singillatim corda eoꝝ. Et iteꝝ. Ipse enī nouit occulta cordis. Job q̄ꝫ. Qui sol' nosti corda hoīm.

Obiectio qua demones credi debeant cogitatōnes hominū puidere. Cap. xiiij.

GErmanus. Hac rōe qua dicis nec cogitationes q̄dem nostras intueri isti spūs pn̄t. Qd existimare valde putam' absurdū dicēte scriptura. Si spūs ptātem habentꝭ ascenderit sup te. Et iteꝝ. Cū diabol' misisset in corde symonis scariothis vt traderet dñm. Quid ergo credi pōt nō patere eis cogitationes nr̄as quaꝝ seminariū ꝑ parte maxīa ipis immittentibꝫ atq; instigantibꝫ sentimus oboriri.

Responsio quid possint demones in cogitatōnibus hominū quid ve non possint. Cap. xv.

SEren'. Nulli dubiū est q̄ possint spūs immūdi cogitatōnū nr̄aꝝ attingere q̄litates. sꝫ indicijs eas sensibilibꝫ forinsec' colligentes .i. aut ex nr̄is dispositōnibꝫ aut v̾bis ꝛ studijs in q̄ ꝓpensi' ꝯspexerit nos inclinari. Ceterū illas q̄ nec dū de internis aīe ꝓdierunt adire oīno nō pn̄t. Ipsas q̄ꝫ cogitationes q̄s ingerūt verū suscepte vel quēadmodū suscepte sint. n ipsa' aīe natura .i. pillo interiori motu q in medullis ei' abscōdit'. ꝛ vt maifesti' aliqd exp̄mā i medull (ꝛ vt ita dixeri) ipius latitantē. sed ex motibꝫ atq; indicijs exterioris hoīs deꝑhendūt. vtputa cū suggesserit castrimargiā. si viderit monachū ad fenestrā

bilitate aie et ſpiritalib⁹ nequitiis

aut ad ſolē oculū erexiſſe vel de hora ſoli
cicius inq̄ſiſſe· cognoſcūt deſideriū gule
fuiſſe ſuſceptū. Si fornicatiōꝫ ingeren-
tes ſenſerit eū patient̄ telū libidīs ſuſce-
piſſe· ſeu viderit carnē cōmotā· aut certe
nō vt oportuit aduerſus ſuggeſtiones
immūdicie ſuſpiraſſe· laſciuiam intelli-
gūt in penetrabilib⁹ aīe libidinis iaculū
fuiſſe defixum. Si incitamēta triſticie· ſi
ire· ſi furorꝫ admouerint· vtrū nam cor-
di inſederit geſtu corporꝫ ꝛ ſenſibili cō-
motione dinoſcūt ſcꝫ cū vel infremuiſſe
tacitū vel q̄dam indignatiōe ſuſpiraſſe
ſeu vultū conſiderauerint q̄dam pallo-
re aut rubore mutaſſe. ꝛ ita ſubtilit̄ quiſ
nam cui ſit vicio dedit⁹ deprehendunt.
Illo nāqꝫ vnūquēqꝫ nr̄m delectari cer-
ta ratōe cognoſcūt· ad cui⁹ inſtigationē
mox quodā nutu vel motu corporꝫ con-
ſenſum cōniuentiāqꝫ ab eo p̄ſtitā fuiſſe
puiderint. Que ab ill' aereis virtutib⁹
ita deprehendi nō mirū eſt cū h̄ a prudē-
tibus q̄ꝫ viris ſepiſſime fieri videmus.
vt ſcꝫ interiorꝫ hoīs ſtatū de figura ꝛ vul
tu ſeu q̄litate exteriorꝫ agnoſcāt. Quan-
to ḡ certi⁹ hec ab eis poterūt deprehendi:
quos vtiqꝫ vt ſpiritalis nature m̄lto ſb-
tiliores ac ſagaciores hoībus eſſe nō du-
bium eſt.

Similitudo qua ſpiritus immūdi cogitatōnes hominū doceantur agnoſcere. La. xvi

Quemadmodū enī nonnulli latrones in his domi
bus quas furti aggredi cupiūt
occultas hoīm ſolent explorare ſubſtāti-
as q̄ p tetras noctꝫ tenebras caute ſpar-
gentes manu minutias harenarū· recō-
ditas opes q̄s viſu puidere nō poſſunt.
tinnitu q̄dam vel ſtrepitu ad earum lap
ſum reſpōdente deprehendūt· ac ſic ad
certiſſimam rei vel metalli cuiuſqꝫ noti-
ciam q̄dam elicite vocis pditōne perue
niunt: ita hi q̄ꝫ vt theſaurū noſtri corpo
ris explorēt velut harenas quaſdā ſug-
geſtiones nobis noxias inſpargētes: cū
p̄m earū q̄litatem affectū corporeum̄ vi-
derint emerſiſſe. velut q̄dam de intimis
cōclauib⁹ pdeūte tinnitu q̄d ſit recon-
ditum in abditis interiorꝫ hominis reco
gnoſcūt.

De eo q̄ non ſinguli quiqꝫ demones vniuerſas hominibus ingerant paſſiones. La. xvii.

Hoc tm̄ noſſe debe-
mus non oēs demones vniuer
ſas homīb⁹ inurere paſſiones.
ſed vnicuiqꝫ vicio certos ſp̄us incubare
ꝛ alios q̄dem immūdicijs ac libidinum
ſordib⁹ oblectari· alios blaſphemijs ali
os ire furoriqꝫ peculiari⁹ imminere· ali-
os paſci triſticia· alios cenodoxia ſuper-
biaqꝫ mulceri· ꝛ vnūquēqꝫ illud viciuꝫ
humanis cordib⁹ quo ipſe gaudet inſe
rere· ſed nec cunctos pariter ſuas inge-
rere prauitates· ſꝫ viciſſim put temporꝫ
vel loci vel ſuſcipientis oportunitas p-
uocauerit.

Interrogatio an inter demones impugnatiōis ordo ac viciſſitudinis diſciplina ſeruetur. Cap. xviii.

Germanus. Ergo credendū
eſt inter eos ordinatā (ꝛ vt ita
dixerim) diſciplinatā eſſe neq̄-
tiam· vt q̄dam viciſſitudinis ab eis or-
do ſeruet̄ ac ratōabilis gerat̄ impugna-
tōnis incurſio· cū cōſtet nec moduꝫ nec
ratiōem niſi inter bonos atqꝫ honeſtos
poſſe ſubſiſtere· ſḿ illam ſcripture ſentē-
tiam· quere ſapientiā apd̄ malos: ꝛ nō
inuenies· ꝛ inimici noſtri inſenſati. illud
etiam· non eſt ſapiētia: non eſt fortitudo
nec eſt conſilium apud impios.

Reſponſio in quem moduꝫ cōcio demonū ſup viciſſitudinis impugnatione ſubſiſtat. La. xix

Serenus. Nō eſſe int̄ malos
ppetuā in oīb⁹ ꝯſenſioneꝫ. nec
poſſe pfectā ſtare ꝯcordiā etiaꝫ
in ill' ipīs vicijs q̄b⁹ cōmunit̄ oblectant̄
certa diffinitio ē. Nō eī poterit quemad
moduꝫ dixiſti in reb⁹ indiſciplinatꝫ· di-
ſciplina moduſqꝫ ſeruari. In nōnull' tū
vbi ſcꝫ vel operatōnis cōmunio vel ne-
ceſſitas exigit ſeu cuiuſdam lucri inui-
tat conſortiū neceſſe eſt eos temporaleꝫ

cõmodare ꝯſenſuꝫ. Quod eſſe i hac mi
litia nequicie ſpiritalꝰ manifeſtiſſime ꝑ
uidemus· vt nõ ſolũ tꝑa inter ſe viciſſi
tudineſqꝫ cuſtodiãt ſed etiã locis quibuſ
dam ſpecialiter inherere: eaqꝫ iugiter obſi
dere noſcant. Nam qꝛ neceſſe ſit eos im
mutatis temptatiõibꝫ certiſqꝫ vicijs atqꝫ
tꝑibꝫ exercere impugnatões ſuas. hic li
quido ꝯꝓbamꝰ· qꝛ nullus põt ſileccio
doxie vanitate deludi ꝛ concupiſcentia
fornicatõis exuri: nec põt tumida infla
ri elatiõe ſuꝑbie ſpiritalꝰ· ꝛ carnalꝰ caſtri
margie pariter humilitati ſubmitti. Nec
põt qs cachĩnis fatuis riſuqꝫ diſſolui·
ꝛ iracũdie ſub eodẽ tꝑe ſtimulis incita
ri· ſeu certe edacis triſticie merore ſupple
ri· ſed neceſſe eſt vnũquẽqꝫ ſpũm ita ſin
gillatim impugnationẽ mentis arripere.
vt cuꝫ aũt victꝰ abſceſſerit alij eam ſpũi
cedat acrius impugnandã· aut certe ſi
victor extiterit· alij nihilominus tradat
ſimiliter illudendã.

De eo ꝙ non ſint vnius fortitudinis cõtrarie poteſtates: nec tẽptandi facultas in eorum ſit arbitrio collocata.

Illud etiã nequaqꝫ Cap. xx.
ignorare debemꝰ nõ eſſe omẽs
eiuſdẽ ferocitatis ꝛ deſiderij· ſed
ne vniꝰ quidem fortitudĩs atqꝫ nequitie·
ꝛ incipientibꝫ quidem atqꝫ infirmis non
niſi infirmiores ſpũs in certamĩe ꝯꝑari.
ꝛ his neqtijs ſpiritalibꝫ ſuꝑatis gradatim
ſꝑ aduerſus athletã chriſti robuſtior pu
gna ſuccedet. Pro ꝯꝑatiõe ſiquidem vi
rium ac ꝓfectꝰ hũani etiam difficultas
collnctatõis augetur. Nullo enĩ mõ quili
bet ſanctoꝝ ſufficeret taliuꝫ tãtoꝝqꝫ ho
ſtium ſufferre neqtiã· vel inſidijs eorum
poſſet occurrere. ſꝫ nec crudelitatẽ quideꝫ
ac ſeuiciã ſuſtinere· ſi nõ certamĩ noſtro
clemẽtiſſimꝰ arbiter atqꝫ agonitheta preſi
dens chriſtꝰ· ꝛ exequaret collnctãtiũ vires
ꝛ ĩmoderatos eoꝝ repelleret ac refrena
ret incurſus· faceretqꝫ cum temptatõne
exitum vt ſuſtinere poſſimus.

De eo ꝙ demones cũ hoibus nõ ſine ſuo labore confligant.

Hanc aũt collnctatõꝫ Ca. xxi.
illos nõ ſine ſuo credimꝰ labo
re ꝯficere. Habẽt nanqꝫ etiam
ipi in ſuo ꝯflictu quendam anxietatem et
triſticiã· ꝛ maxĩe cũ fuerint validioribꝫ
emuli. viris ſanctis perfectiſqꝫ congreſſi.
Alioquin iam nõ ꝯflictus nec luctatio: ſꝫ
ſimplex tm̃ ꝛ vt ita dixerĩ ſecura illis eſſet
hoĩm attributa deceptio. Et quõ ſtaret
illud apli quod dicit· Nõ eſt nob collucta
tio aduerſus carnẽ ꝛ ſanguinem ſꝫ aduer
ſus ꝑncipatꝰ ꝛ aduerſus poteſtates: aduer
ſus mũdi rectores tenebrarũ harũ: con
tra ſpiritalia neqtie in celeſtibꝫ Et illud
Sic pugno nõ quaſi aerẽ verberãs Et iteꝝ
Bonũ agonem certaui· Ubi enĩ agon
indicitur: ꝛ certamẽ ꝛ pugna ſeu collucta
tio· neceſſe ẽ vtrorũqꝫ ſudor ꝛ labor ꝛ ſol
licitudo ſubeatur· ꝛ equaliter illos vel ſuꝑ de
iectõe maneat dolor atqꝫ cõfuſio: vel de
victoria gaudium conſequatur ꝛ palma.
Ubi vero alio cũ ſudore luctãte: aliꝰ cuꝫ
ocio ac ſecuritate cõfligit· ꝛ ad deijcien
dum emulũ ſola ꝓ viribꝫ vtitur volũtate.
nõ pugna dicẽda ẽ nec collnctatio neqꝫ
certamẽ· ſed iniqua quedaꝫ ꝛ irrationa
bilis oppugnatõis oppſitio· Sꝫ plane la
borant ꝛ ipi nõ minꝰ impugnãtes hũa
num genꝰ· ꝛ deſudãt vt ꝑualeãt de vno
quoqꝫ illã quã cupiũt obtinere victoriã· et
retorquetur in eos illa ꝯfuſio que nos mane
bat ſi ab ipis fuiſſemꝰ eliſi· ſcḋm illud Ca
put circuitꝰ eoꝝ: labor labioꝝ ipoꝝ ope
riet eos. et ꝯuertetur dolor eiꝰ in caput eius.
Et iteꝝ. Ueniat illi laqueus quẽ ignorat·
ꝛ captio quã abſcõdit apprehendat eum
ꝛ ĩ laqueũ cadat ĩ ipo· ſcꝫ quẽ ſuꝑ hoĩm
deceptõe molitur. Dolẽt igitur etiã ipi non
minꝰ ꝛ queadmodum nos elidũt ipi quoqꝫ
ſimiliter eliduntur· nec victi ſine ꝯfuſiõe diſce
dũt. Quas eoꝝ ruinas atqꝫ ꝯflictꝰ: ille
qui ſanos interioris hoĩs oculos poſſidet quo
tidie cernens videnſqꝫ eos ſuꝑ gaudere
ruinis ꝛ caſibꝫ ſingulorũ ac timẽs ne de
ſe quoqꝫ euenire eis valeat iſta leticia.
dominum deprecatur Illumina inquiẽs
oculos meos ne vnqꝫ obdormiã in mor

bilitate aĩe et ſpiritalibus nequitiis

te:neq̄n̄ dicat inimicus meus: preualui
aduerſus eū· q̄ tribulant me exultabunt
ſi motus fuero· ⁊ deus meus ne ſupgau
deant mihi: ne dicant in cordibus ſuis
euge euge aĩme noſtre· nec dicant deuo
rabimus eū· ⁊ frenduerūt ſup me denti
bus ſuis· dn̄e qn̄ reſpicies: inſidiat' enī
in abſcōdito vt leo in cubili ſuo: inſidia
tur vt rapiat pauperem· ⁊ querat a deo
eſcā ſibi. Qui rurſuȝ cunctis conatib⁹
expenſis: cū deceptōnem noſtrā non po
tuerint obtinere· ſup caſſo labore ſuo ne
ceſſe eſt vt ↄfundant' ⁊ erubeſcāt q̄ que
rūt aĩas noſtras vt auferāt eas· induan
tur confuſione ⁊ pudore qui cogitāt no
bis mala. Hieremias qȝ Confundant'
inquit illi ⁊ non cōfundar ego· paueāt
illi ⁊ nō paueā ego· induc ſup eos irā
furoris tui· ⁊ duplici ↄtritōne ↄtere eos.
Nulli etenī dubiū eſt: cū a nobis fuerit
ſupati cōtritōe eos duplici ↄterēdos· p̄
mum q bominibus expetentib⁹ ſanctita
tem illi eā poſſidētes amiſerint cauſaqȝ
extiterīt pditōis humane· deinde q ſpi
ritales ſubſtātie fuerint a carnalib⁹ ter
reniſqȝ deuicte. Has igit' ruinas boſtiū
ſuaſqȝ victorias intuens vnuſq̄ſqȝ ſan
ctorū cū exultatōe pclamat dicēs. Per
ſequar inimicos meos ⁊ cōprehendam
eos: ⁊ nō conuertar donec deficiant· con
fringam eos nec poterunt ſtare: cadent
ſubtus pedes meos. Cōtra quos etiaȝ
orāo idem pphete. Judica inq̄t dn̄e no
centes me: expugna impugnātes me· ap
prehende arma et ſcutū: ⁊ exurge in ad
iutorium michi· effunde frameā: et con
clude aduerſus eos q̄ perſequuntur me
dic aĩme mee ſalus tua ego ſum. Quos
cū ſubditis ⁊ extinctis vniuerſis paſſio
nibus vicerimus: merebimur illā bn̄di
ctōnis vocem conſequent' audire. Exal
tetur manus tua ſup boſtes tuos: ⁊ om
nes inimici tui pibunt. Hec igit' omīa
⁊ his ſimilia ſacris inſerta volumībus
legentes ſiue canentes: niſi contra iſtas
nequicias ſpiritales que nob inſidian
tur dieb⁹ ac noctibus acceperimus fuiſ
ſe conſcripta: non mō ex eis edificatiō
nem vllam lenitatis ac patientie conſe
quemur ſed etiā dirum quendā atqȝ cō
trarium euangelice pfectōi concipiem⁹
affectum. Non ſoluȝ enī docebim̄ non
orare p inimicis noſtris: nec diligere eos·
ſed etiā deteſtari illos implacabili odio
puocabimur et maledicere eis: atqȝ ora
tōnem aduerſus eos indeſinent' effūde
re. Que tali ſpū plocutos fuiſſe viros
ſanctos ⁊ amicos dei intelligere ſceleſtū
eſt ac prophanuȝ: qb⁹ an̄ aduentū chri
ſti idcirco nō eſt lex poſita eo q tranſcen
dētes mādata eius euāgelicis parere p̄
ceptis ⁊ apoſtolice pfectōni ſtudere pre
uenientes diſpēſatōem tpis maluerūt

De eo q non ſit poteſtas nocē di in arbitrio demonum collocata. Cap. xxij.

Non habere aūt eos poteſtatem
queq̄ȝ bominū ledēdi exēpluȝ
beati iob manifeſta rōe demon
ſtrat· vbi nō amplius euȝ tēptare audet
inimic⁹ q̄ȝ diuina ei diſpēſatōe cōcedi
tur· ⁊ ↄfeſſio eorūdem ſpūum euāgelicis
monimentis inſerta teſtatur dicentiuȝ.
Si eijcis nos: mitte nos in gregem por
corum. Qui multo magis credendi ſunt
in nullo boīm q̄ ad imaginē dei creati
ſunt introire p arbitrio ſuo poſſe cū ani
malia imūda ac muta ingrediēdi abſqȝ
dei pmiſſu nō habuerīt ptātem. Ceterū
nemo poſſet: nō dicā iuuenū q̄s videm⁹
in hac heremo conſtantiſſime cōmorari
ſed nec pfectoruȝ quidem tantis taliūqȝ
boſtiū agminib⁹ circūſeptus in heremo
ſingularis habitare: ſi in ipis eſſ̄ȝ p vo
luntate ſua nocendi vel attemptandi fa
cultas atqȝ libertas Qđ euidenti⁹ etiaȝ
dn̄i ac ſaluatoris noſtri cōfirmat ſentē
tia quā p humilitate boīs aſſumpti ptu
lit ad pilatū ita dicens. Nō haberes in
me vllā ptātem: niſi datū tibi fuiſſet de
ſuper.

De imminuta demonum ptāte. Cap. xxiij.

Atis tamen nobis experientia
nr̄a ⁊ ſeniorū relatōe ↄpertū eſt:

non eandem vim habere nũc demones ꝙ̄ anteriore tp̄e inter anachoretaꝝ dũtaxat principia: in quibꝫ adhuc raritas monachorũ in heremo cõmanebat. Tãta nanqꝫ erat eorũ feritas: vt vix pauci et admodum ſtabiles atqꝫ etate prouecti tolerare habitatõnem ſolitudĩs poſſent. Siquidem in ipis cenobijs in quibus cõmorabant̄ octo vel decem: ita eorum atrocitas graſſabatur. ꝛ frequẽtes ac viſibiles ſentiebant̄ aggreſſus vt nõ auderent omnes pariter noctibꝫ obdormire ſed viciſſim alijs degustãtibꝫ ſomnum: alij vigilias celebrantes: pſalmis ꝛ oratõnibus ſeu lectõnibus inhereбãt. Cunqꝫ illos ad ſoporem nature neceſſitas inuitaret. expgefactis ad eorũ q̇ dormituri erãt cuſtodiam ſimiliter excubie tradebantur. Unde dubitari non poteſt vnum e duobꝫ hanc nunc ſecuritatem vel confidentiã non ſolũ nobis qui videmur ꝑ expientia ſenectutis aliquatenus roborati: ſed etiam iunioribꝫ etate conferre. Aut eñ virtute crucis etiam deſerta penetrante: ꝛ vbiqꝫ eius gratia coruſcante: retuſa eſt nequicia demonum. aut negligentia noſtra illos ab impugnatõne noſtra priſtina reddidit lentiores. dum dedignant̄ aduerſum nos illa intentõne confligere: qua tunc contra illos probatiſſimos chriſti milites ſeuiebant. hac ſcꝫ fraudulentia viſibiliũ temptatõnum ſine ceſſatõne durius eliͣdentes. Jn tantũ eñ tepõrem videmus corruiſſe nõnullos: vt neceſſe ſit eos etiam remiſſioribꝫ monitis appalpari modo: ne deſertis cellulis ſuis ad pernicioſiores inq̇etudines reuoluant̄: ꝛ circũeuntes ac vagi craſſioribus: vt ita dixerim: vicijs implicentur: magnũ ſqꝫ fructus ab eis obtineri credatur. ſi ſolummodo ſeeniaꝫ cũ q̄libet ignauia valeãt in ſolitudine continere. ac pro ingẽti remedio ſoleat eis a ſeniorib dici. ſedete in cellulis vr̃is. et q̄ꝫtum libitum fuerit mãducate atqꝫ bibite et dormite dummodo in eis iugiter perduretis.

Qua rõe demones ſibi in eorũ corpa quos arrepturi ſunt aditum parent. Cap̄. xxiiij.

Conſtat ergo immundos ſpiritus nõ alit̄ poſſe in illos quorũ obtẽturi ſunt corpa penetrare: niſi pus eorũ mentes cogitatõeſqꝫ poſſederint. Quos cũ timore ac memoria dei vel ſpiritali meditatõe nudauerit velut exarmatos oĩ pſidio ac munitõe diuina nudatos facile vincẽdos audent̄ inuadunt. domiciliũ deinceps in eis velut in poſſeſſione ſibi tradita preſumentes

De eo ꝙ miſerabiliores ſunt hi qui vicijs q̄ꝫ qui ab ipis demonibus poſſidentur. Cap̄. xxv.

Licet multo grauius conſtet vehementiuſqꝫ vexari hos q̇ cum corporalit̄ ab ipis ſuppleri minime videantur. animo tamen pernicioſius poſſidentur. eorum ſcꝫ vicijs vl̄ voluptatibꝫ inuoluti. Scd̄m aplĩ nanqꝫ ſententiã. a q̊ q̇ſqꝫ ſupat̄ eius ſuus efficitur. Niſi ꝙ in h̄ iſti deſperatius egrotant. ꝙ cũ ſint coꝝ mancipia: nec impugnari ſe ab illis nec dominatũ coꝝ ferre cognoſcũt. Ceteꝝ corpalit̄ traditos ſathane. vel infirmitatibꝫ magnis etiã viros ſanctos nouimꝰ ꝓ leniſſimis q̇bꝫqꝫ delictis cum in illis ne tenuiſſimũ q̇dez neuum aut maculam in illo iudicij die patiat̄ inueniri diuina clemẽtia omnez ſordis eoꝝ ſcoriã ſm̄ ꝓphete: imo dei ſententiam excoquẽs in pſenti: vt eos tãqꝫ auꝝ vel argentũ ignitũ ad illã ꝑpetuitatem: nulla indigentes penali purgatiõe trãſmittat. Et excoquã inq̇t ad purum ſcoriã tuã: et auferã oĩe ſtannuꝫ tuũ. ꝛ poſt h̄ vocaberis ciuitas iuſti: vrbs fidel̄. Et iteꝝ. Sicut ꝓbat̄ argentũ et auꝝ in camino: ita eligit corda dñs Et iteꝝ. Aurum ꝛ argentũ probat ignis. vir autem ꝓbat̄ in fornace hũiliatõnis Et illd̄ q̊ꝫ. Queꝫ eñ diligit dñs corripit. flagellat autem omnem filium quem recipit.

De nece prophete seducti et infirmitate abbatis Pauli. q̄ꝫ pro

ſua emēdatōe ꝓmeruit. C.xxvi.

Quod in illo propheta atqꝫ
homine dei: in tertio regū li
bro maīfeſte videm⁹ īpletū:
qui ꝑ culpa vni⁹ īobediētie
quā tñ nō de īduſtria nec vicō ꝓprie vo
luntatꝭ ſꝫ alteri⁹ circūuentōe ꝯtraxit cō/
feſtī a leone ꝯterit: ita de eo ſcripta nar/
rante. Uir dei eſt: q̄ inobediens fuit ori
dñi· tradidit eū dñs leoni ⁊ ꝯfregit eum
iuxͣ verbū dñi qđ locut⁹ eſt. In q̄ facto
⁊ ſolutōe delicti pñtis atqꝫ errorꝭ incau
ti ⁊ iuſticie merita ꝑ q̄b⁹ ꝓphetam ſuū
dñs tꝑalit̄ tradidit vexatori· parcitas
ipa ⁊ cōtinētia vexatoris atqꝫ ꝑdatorꝭ
oſtēdit· q꞉ nichil penit⁹ audet voraciſſi/
ma beſtia de tradito ſibi cadauere degu
ſtare. Cui⁹ rei nr̄is q̄qꝫ tꝑib⁹ ſatꝭ euidēs
cōtigit et apta ꝓbatō in abbate paulo
vel moyſe q̄ habitauit locū hui⁹ ſolitu/
dinis: q̄ calam⁹ nuncupat̄. Nam prior
cōmorat⁹ eſt in heremo q̄ adiacet pane/
phiſi ciuitati: quā ſolitudinē nūc olī fa
ctā ꝫ a q̄ ſalſiſſime inundatōe cognoui⁹
Que q̄tiens flauerit ſpiritus aq̄lonis:
de ſtagnis īpulſa ac ſupfuſa adiacētib⁹
terrꝭ: ita omnē illi⁹ ſupficiē regionis ꝯte/
git. vt antiq̄s ibidem vicos q̄ olim hac
ipa de cauſa oī ſunt habitatore deſerti
faciat velut inſulas apparere. Hic igit̄
abbas paulus in tantā cordis puritatē
q̄ete ſolitudīs ſilencioqꝫ ꝓfecerat: vt nō
dicā vultū femineū: ſed ne veſtimēta q̄/
dem ſexus illius ꝯſpectui ſuo pateretur
offerri Nam cū eidē ꝑgenti ad cuiuſdā
ſeniorꝭ cellā ꝫ vna cum abbate archebio
eiuſdē ſolitudīs accola· caſu mulier ob/
uiaſſet: offenſus occurſu ei⁹· tanta fuga
ad ſuū rurſus mōaſteriū ꝑtermiſſo qđ
arripuerat pie viſitatōnis officio recu/
currit: quanta nullus a facie leonis vel
immaniſſimi draconis aufugeret· ita vt
ne memorati quidē abbatis archebij re/
uocantis eum clamore ac ꝑcib⁹ flecteret/
tur· vt ad requirendum ſenem quemad
modum propoſuerāt cepto itinere per/
tenderent. Quod licet celo caſtitatis et

puritatis ardore ſit factū· tñ q꞉ non ꝑm
ſcientiā ꝑſumptum eſt: ſed ob ſeruantia
diſcipline iuſticie exceſſus ē mod⁹. Nō
em̄ ſolā familiaritatē que vere eſt noxia
feminarū: ſed ipam quoqꝫ figurā ſexus
illius erediditexecrandam· tali ꝯfeſtim
correptōe ꝑcuſſus eſt: vt eius vniuerſū ꝫ
corpus paraliſeos valitudine ſolueret̄
nullumqꝫ in eo membrū penitus exple/
re ſuū ꝑualeret officiū ꝫ Siquidem non
ſolū pedes ac manus: ſed etiā lingue mo
tus· quo elocutō vocis exꝑmitur· ipſeqꝫ
aures ita auditus proprij amiſerūt ſen/
ſum· vt in eo nihil amplius ex homine:
q̄ꝫ immobilis tantū atqꝫ inſenſibilis fi/
gura remaneret. Eo aūt redactus eſt: vt
infirmitati eius nullo mō virorū diligē
tia deſeruire ſufficeret: niſi ſola ei mulie/
bris ſedulitas miſtraſſꝫ. Sꝫ delato ad
cenobiū ſacrū ꝟginū cib⁹ ac pot⁹ quē ne
nutu q̄dē ꝫ petere poterat: feminco inge/
rebatur obſequio· explendiſqꝫ omibus
nature neceſſitatib⁹: eadem illi diligen/
tia ꝑ annos ferme q̄ttuor .i. vſqꝫ ad vi/
te ſue terminū ſeruiebat· Qui cum tan
ta eſſet oīm mēbrorū debilitate conſtri/
ctus: vt nulli in eo artus viuacē motū
ac ſenſibilem retentarent· nihilominus
tanta ex eo virtutum gratia ꝓcedebat·
vt cū de oleo quod de cadauere ſuo po/
tius q̄ꝫ corpore contigiſſet vngerent̄ in/
firmi· confeſtim cunctis valitudinibus
curarent̄· ita vt ſup hac eius valitudīe
etiam ipis infidelib⁹ euidenter aperteqꝫ
clareſceret· ⁊ debilitatem mēbrorū oīm
diſpenſatōne atqꝫ amore dñi contribu
tam· ⁊ ſanitatū gratiā ꝓ teſtimonio pu
ritatis ac manifeſtatōne meritorū ꝫ eius
ſpūſſancti virtute preſtari.

De temptatōe abbatis moyſi: Capitulū.xxvij.

Secundus vero quē ꝫ diximus
in hac heremo cōmoratū cum
ipe quoqꝫ ſingularis et incom
pabilis vir eſſꝫ ob reprehenſionē vnius
ſermonis quem contra abbatē ꝫ macha
rium diſputās paulo durius ꝓtulit q̄/

dam ſcꝫ opinione ꝑuentus tā diro cō-
feſtim eſt tradit⁹ demoni: vt humanas
egeſtiones ori ſuo ab eo ſuppletus inge-
reret. Quod flagellū purgatōis gratia
ſe dn̄s intuliſſe, ne ſcꝫ ī eo vel momētanei
delicti macla reſideret. velocitate cu-
ratōnis ei⁹ atqꝫ aucto remedio demon-
ſtrauit. Nam ꝯtinuo abbate machario
in oratōe ſubmiſſo dicto citi⁹ neqꝫ ſpiri-
tus ab eo fugatus abſceſſit.

De eo ꝙ ſperni nō debeant hi qui ſpiritibus tradūtur immūdis Cap. xxviij

Ex quo manifeſte perpenditur
nō debere eos abhominari vl̄ de-
ſpici q̄s videmus diuerſis tem-
ptatōib⁹ ſiue iſtis nequitie ſpiritib⁹ tra-
di: q2 duo hec credere immobiliter nos
oportet. ꝑmo ꝙ ſine dei ꝑmiſſu null⁹ ab
eis oīno temptet᷑. ſcd̄o ꝙ oīa que a deo
nobis inferunt᷑: ſiue triſtia ad p̄ſens ſeu
leta videant᷑. velut a pijſſimo patre cle-
mentiſſimoqꝫ medico ꝓ noſtris vtilita-
tibus irrogent᷑. ⁊ idcirco eos velut peda-
gogis traditos humiliari. vt diſceden-
tes ex h̄ mūdo. vel purgatōres ad vitā
aliā transferāt᷑. vel pena leuiore plectāt᷑
qui ſ̄m ap̄lm traditi ſunt in ꝑn̄ti ſatha-
ne in interitū carnis: vt ſp̄ū ſalui fiant i
die domini noſtri ieſu chriſti.

Obiectio cur hi qui ſpiritibus vexātur immūdis a cōmuniōe dn̄ica ſeꝑantur. Cap. xxix.

Erman⁹. Et quomō nō ſolū
eos deſpici ab hoīb⁹ vl̄ horreri
ſed etiā a cōmuniōe dominica
in nr̄is ꝓuincijs ꝑpetuo videm⁹ abſtine-
re ſ̄m illā euangelij ſententiam. Nolite
ſanctū dare canib⁹: neqꝫ mittatꝭ marga-
ritas veſtras añ porcos. cū de ill᷑ quēad-
modū dicis ita credendū ſit ꝙ eis pur-
gatōis vel vtilitatis obtentu hui⁹ tem-
ptatōnis humiliatō tribuatur.

Reſponſio ſuꝑ ꝓpoſita q̄ſtiōe. Ca. xxx.

Eren⁹. Si habue-
rimus hanc ſententiā īmo fidē
quā ſuꝑi⁹ cōprehendi: vt ⁊ om-
nia ꝑ dn̄m fieri ⁊ ꝓ vtilitate aīarum di-
ſpenſari vniuerſa credam⁹. non ſolū ne-
quaq̄ deſpiciemus eos ſꝫ etiā ꝓ eis tan-
q̄ ꝓ mēbris noſtris inceſſanter orabim⁹
eiſqꝫ totis viſcerib⁹ ac pleno cōpatiēti
affectu. cū eñ patitur vnū membrū cō-
patiunt᷑ oīa mēbra. ſcientes nos abſqꝫ il-
lis vtpote mēbris noſtrꝭ omnimodis cō-
ſummari nō poſſe: quemadmodū legim⁹
ne anteriores q̄dem nr̄os ſine nobis re-
ꝓmiſſionis ſummā conſeq̄ potuiſſe. ita
de illis ap̄lo ꝓnunciante. Et hi omēs te-
ſtimonio fidei cōꝓbati nō acceperūt re-
ꝓmiſſionē᷑ deo ꝓ nobis melius aliquid
ꝓuidente: ne ſine nob cōſumerent᷑. Cō-
munionē vero eis ſacroſanctā a ſeniori-
bus nr̄is nunq̄ meminim⁹ interdictā
quinimo ſi poſſibile eſſet etiā q̄tidie eis
impartire eam debere cenſebāt. Nec eñ
ſ̄m euāgelij ſentētiā quā incōgrue huic
ſenſui coaptatis. Nolite ſanctū dare ca-
nib⁹. ad demonis eſcā ſacroſancta com-
munio. ⁊ nō potius ad purgatōꝫ ac tu-
telam corporꝭ aīeqꝫ peruenire credenda
eſt: que ab hoīe percepta eū qui in mem-
bris ei⁹ inſidet ſp̄m: ſeu in ip̄is latitare
conat᷑ velut q̄dam exurens fugat incen-
dio. Hoc nāqꝫ mō curatū ⁊ abbatē an-
dronicū nuꝑ aſpeximus alioſqꝫ q̄ꝫ plu-
res. Magis nāqꝫ ac magis inimicus in-
ſultabit offenſo. cū eū a celeſti medicina
viderit ſegregatū. tantoqꝫ duri⁹ ac fre-
quentius attemptabit q̄ꝫto eū ab ſpiri-
tali remedio longius ſenſerit abdicatū.

De eo ꝙ miſeri ſint hi qui ſub-di temporalibus iſtis tempta-tionibus nō merentur Ca. xxxi.

Eterum illi ſunt vere miſeri ac
miſerabiles iudicandi q̄ cum
ſe vniuerſis crimīb⁹ flagicijſqꝫ
ꝯtaminēt: nō ſolū nullū viſibilit᷑ in eis
ſignū diabolice ſuppletōis oſtendit᷑: ſed
nec aliq̄ q̄dem opib⁹ eoꝝ ꝯdigna tēpta-
tio: nec vllū flagellū correptōis infertur
Non eñ merent᷑ celerē tꝑis iſti⁹ expedi-
tamqꝫ medicinā quorū duricia ⁊ impe-
nitens cor penā vite p̄ſentꝭ excedēs. the-

bilitate aīe et ſpiritalib⁹ nequiciis

ſauriçāt ſibi ipi iram ⁊ indignationem in die ire ⁊ reuelatōis iuſti iudicij dei· in q̊ vermes eorū nō moriēt ⁊ ignis eoꝝ nō extinguet. Cōt quos ꝓpheta velut anxi⁹ ꝓ afflictōne ſanctoꝝ videns eos crūnis varijs ac tēptationib⁹ ſubiacere· ⁊ contra peccatores nō ſolū abſq; vllo humiliatōis flagello curſum mūdi iſti⁹ ptrāſire· ſ; etiā affluentia diuitiaꝝ ac ſūma reꝝ oīm ꝓſperitate gaudere· intolerabili çelo ac ſpūs ſui feruore ſuccenſus exclamat. Mei aūt pene moti ſūt pedes. paulomin⁹ effuſi ſunt greſſus mei· q2 çelaui ſup iniq̊s: pace; peccatoꝝ vidēs· q2 non eſt reſpect⁹ morti eoꝝ· ⁊ firmamentu; in plaga eoꝝ· in labore hoīm nō ſunt· ⁊ cu; homib⁹ nō flagellabūt· ſc; in futuro cū demonib⁹ puniendi· q̇ in pñti nō meruerunt in ſorte ac diſciplina filioꝝ cū hoībus flagellari. Hieremias q̊; cū deo ſuper hac impioꝝ ꝓſperitate diſceptās· licet neq̄q; dubitare ſe de iuſticia dñi ꝓfiteat' dicēs Juſt⁹ q̇dē tu es dñe· ſi diſputem tecū. Cauſa; tñ hui⁹ tāte ineq̄litatis īq̊rēs ſbiūgit ⁊ dicit Verūtñ ſi ita iuſta loq̄r ad te. Quare via impioꝝ ꝓſperat' bñ eſt omib⁹ q̇ ꝑuaricant' ⁊ iniq̄ agunt. plātaſti eos ⁊ radicē miſerūt· ꝓficiunt ⁊ faciūt fructū. Prope es tu ori eoꝝ. ⁊ longe a renib⁹ eoꝝ. Quoꝝ ruinā deflēte domīo p ꝓphetā· ⁊ ad eoꝝ curatione; medicos atq; doctores ſollicite dirigente· ⁊ q̊dammō eos ad planctū ſilem ꝓuocāte ac dicēte· ſubito cecidit babilō ꝯtrita eſt vlulate ſup eā· tollite reſinā ad dolorē e⁹ ſi forte ſanet· reſpōdēt vt deſperātes angeli· q̇b⁹ ſalutis humane cura cōmiſſa eſt vel certe ꝓpheta ex pſona aploꝝ ſeu ſpiritaliū viroꝝ atq; doctoꝝ vidētiū duriciam mētis eoꝝ ⁊ impenitēs cor. Curauimus babilonē ⁊ nō eſt ſanata· relīq̄m⁹ eā· ⁊ eam⁹ vnuſq̇ſq; in terrā ſuā· q̄m peruenit vſq; ad celos iudiciu; ei⁹· ⁊ eleuatum eſt vſq; ad nubes. De iſtoꝝ igit' deſpato lāguore ex pſona dei loq̇t' yſaias ad hierlm. A plāta pedis vſq; ad verticē nō eſt in ea ſanitas· vuln⁹ ⁊ liuor et plaga tumēs nō eſt circūligata nec curata medicamīe neq; fota oleo.

De diuerſitate ſtudioꝝ ac voluntatū q̄ in aereis ptātibus exercentur.

Capitulū. xxxij.

NOta aūt eſſe immūdos ſpūs q̊t ī hoīb⁹ ſtudia nō dubie cōprobant. Nam nōnullos eoꝝ q̊s etia; faunos vulg⁹ appellat ita ſeductores ⁊ ioculatores eē manifeſtū eſt· vt certa q̄q; loca ſeu vias iugit' obſidētes nequaq̄; tormentis eoꝝ q̊s ꝑtereūtes potuerint decipe delectent'· ſ; de riſu tm̄mō et illuſione ꝯtenti fatigare eos potius ſtudeant q̄; nocere· q̊ſdam vero ſolūmō ī nociuis incubatōib⁹ hoīm ꝑnoctare. alios ita eſſe furori ac truculentię deditos· vt nō ſint ꝯtēti illoꝝ tm̄mō corpora quos ſuppleuerint atroci dilaceratōe vexare. ſ; etiā irruere ſupemin⁹ trāſeuntes atq; affligere illos ſeuiſſima cede feſtinent· q̄les illi in euāgelio deſcribunt'· ob quoꝝ metū p viam illā trāſire iam nullus audebat· q̊s eorūq; ꝯſiles bell' ſanguis q̊; effuſione ꝓ inſatiabili ferocitate gaudere nō dubiū eſt. Alios ita eorū corda q̊s ceperāt inani q̊dam tumore videm⁹ infeciſſe· q̊s etiā bacuceos vulg⁹ appellat· vt ſemetipos vltra ꝓceritatē corporis erigētes· nunc q̇dem ſe in q̊ſdam ſalt⁹ gutturiſq; ſuſtollerēt· nūc velut acclines ad quēdā ſe tranquillitatis ⁊ ad familiaritatis ſtatū cōmunes blādoſq; ſbmitterēt eſſe velut illuſtres ⁊ circūſpectabiles oībus eſtimātes· nunc q̇dē adorare ſe poteſtates ſublimiores corporis inflexione monſtrarēt· nunc vero ab alijs ſe crederēt adorari. ⁊ oēs mot⁹ q̇b⁹ vera officia aut ſupbe aut hūilit' ꝑagunt' explerēt. Alios rēꝑim⁹ nō ſolū ſtudere mēdacijs· ſ; etiā blaſphemias hoīb⁹ inſpirare. Cui⁹ rei etiā nos teſtes ſum⁹ q̇ audiuim⁹ apertiſſime demonem ꝯfitentē ꝑ arrium ⁊ eunomiū ſe impietatē ſacrilegi dogmatis ediſſe. Qđ etiā in q̄rto regū libro vnum ex iſdem ipis manifeſte legim⁹ ꝑdicāte; Egrediar inq̇t· ⁊ ero ſpūs mēdax in ore

diuerſa demonum genera

oīm ꝓphetarum ei⁹. De qb⁹ apl's arguēs
illos q̄ ab ipis decipiunt ita īfert. Atten
dentes ſpiritib⁹ ſeductorib⁹ ⁊ doctrinis
demoniorum in ypocriſi loquentiū mēda-
cium. Eſſe aūt ⁊ alia demonum genera
id eſt mutorum atq₃ ſurdorum euangelia te-
ſtant. Incentores etiā libidinū atq₃ lux
urie q̄ſdam ſpūs ꝓpheta commemorat.
ſpūs inquiēs fornicatōis decepit eos. ⁊
fornicati ſunt a deo ſuo. Noctnos q̄₃ ſi
ue diurnos ac meridianos demones ſi-
milit ſcripturarū auctoritas docet. De
quorum diuerſitate plongū eſt ſi volum⁹
oīa ſcripturarum volumīa pſcrutātes ſin
gillatī pcurrere. q̄ per ꝓphetam onocen
tauri. qui piloſi. q̄ ſirene. q̄ lamie. q̄ vlu
le. qui ſtrutōnes. qui ericij deſignant. q̄
aſpis. q̄ baſiliſcus in pſalmo. qui leo. q̄
draco. qui ne ſcorpius in euāgelio nun-
cupet. q̄ pnceps mundi hui⁹. q̄ rectores
tenebrarum harū. q̄ ſpiritalia nequitie ab
aplo nominent. Que vocabula non ca
ſu nec fortuitu indita illis debem⁹ acci-
pere. ſ₃ ſignificatōne iſtarum ferarum que
apud nos vel min⁹ noxie vel magis pni
cioſe ſunt. illorum ferocitates rabieſq₃ di-
ſtingui. ⁊ ex ſimilitudine neq̄tie virulē-
te ſeu pncipatus. quē iſtis int ceteras fe-
ras ſiue ſerpentes q̄dam excellētia mali
cie ſue ꝯfert. illos q̄₃ eorum vocabul nūcu
pari. vt ſc₃ alius q̄dem ob vehemētiam
furoris ⁊ rabiem ferocitatis ſue. ꝑ quam
pncipatum inter ceteras ſpiritales neq̄-
tias obtinuit leonis appellationē. Ali⁹
baſiliſci ob illud mortiferū virus quod
pu ſq̄₃ ſentiat interimit. Ali⁹ vero ob te-
porem malicie ſue onocentauri aut eri-
cij nomen ſtrutionis ſiue ſortitus ſit

Interrogatio vnde differētia nequitiarū celeſtium tanta proceſſerit. Cap. xxxiij.

Germanus. Nō q̄dem ambigimus illos q̄₃ ordines quos apl's dinumerat ad iſtos referri. q₂ nō eſt nobis colluctatio aduerſus
carnē ⁊ ſanguinem. ſed adūſus pncipa-
tus. aduerſus ptātes. adūſus mūdi re-
ctores tenebrarū harum. contra ſpirita
lia neq̄tie in celeſtib⁹. Volum⁹ tm̄ noſſe
vn̄ ſit hec tanta inter eos differētia. vel
quemadmodū tāte neq̄tie extiterit gra-
dus. An ad hoc creati ſint. vt hos ordi-
nes malitie ſortirent. et quemadmodū
huic nequitie militaret.

Dilatio ſup abſolutione ꝓpoſite q̄ſtionis.

Serenus. Q̄q̄₃. Ca. xxxiiij.

Sꝑpoſitiones veſtre totū tps no
cturne quietis ita nr̄is furentur
obtutib⁹. vt appropinquantis aurore ne
quaq̄₃ viciniā ſentiamus. ⁊ vſq₃ ad or-
tum ſolis inſatiabilit collationis hui⁹
verba contexere ꝓuocem. tm̄ qm̄ abſolu-
tio propoſite queſtionis cū ceperit inda
gari. in q̄ddam ampliſſimū ac pfundiſ-
ſimum nos educet pelagus queſtionum
qd pn̄tis hore breuitas nō ſinit trāſmea
ri. cōmodius reor vt eā future noctis in-
dagini reſeruem⁹. q̄ ⁊ mihi ſb hui⁹ que-
ſtionis occaſione de vr̄o penſiori collo-
quio leticia ſpirtial ac fruct⁹ vberior cō
ferat. ⁊ ꝓpoſitarū queſtionū ſinus pbē-
te nobis ſpū ſancto pſperos flatus libe-
ri⁹ penetrare poſſim⁹. Quobrem ſoporis
modicū deguſtātes diſcutiamus ob re-
pentem oculis nr̄is vicina iam luce tor-
porem. ac deinceps pariter ad eccleſiā pro
cedentes qm̄ hoc facere dn̄ice dici ſolē-
nitas cōmonet. reuſi poſt ſynaxin. ea q̄
dn̄s ad inſtructionē cōmunē p deſide-
rio veſtro largitus fuerit duplicato gau
dio conferamus.

Explicit collatio pria abbatis Sereni de anime mobilitate et ſpiritalibus nequitijs. Incipiunt capitula ſecūde collationis eiuſdem ſenis. Cap. primū.

De humanitate abbatis ſereni
ij Secunda ꝓpoſitio de diuerſitate nequitiarū celeſtium
iij Reſponſio de multiplici eſca ſcripturarum ſanctarum.
iiij De gemina ſententia ſuper intellectu ſcripturarum ſanctarum.
v De eo q ꝓpoſita queſtio int illa

q̄ media ſunt tenēda debeat accipi
vi De eo q nihil malum a deo creatum ſit
vij De inicio p̄ncipatuū ſeu ptātū
viij De lapſu diaboli ⁊ angelorum
ix Obiectio q ruina diaboli ad deceptionē eue p̄ncipium ſūpſerit.
x Reſpōſio d̄ iucio lapſus diaboli
xi De eꝰ q̄ d̄cipit ſiue q̄ d̄cipit̄ pēa
xij De conſtipatione demonū et inq̄etudie quā in h̄ aere ſp exercēt.
xiij De eo q impugnationē quā erga hoīes impendunt etiam aduerſum ſe cōmoueant
xiiij Vn̄ factū ſit vt ptātum ſeu principatuū nomīa ſpiritaliū nequitię ſortirentur
xv De eo q nō ſine cā̄ ſancꝫ celeſtibuſq3 virtutibꝫ angelorum ſiue archangelorū nomīa ſint īdita.
xvi De ſubiectōne demonū quā ſuis pricipibus prebent fratris viſione perſpecta.
xvij De eo q ſingulis homībus duo ſemper angeli adhereant
xviij Differentia nequitię q̄ aduerſis ſpiritibus ineſt per duos philoſophos approbata.
xix De eo q demones nihil aduſus homines ꝓualeant niſi eoꝝ p̄us mentes obſederint.
xx Interrogatio de apoſtatis angelis qui in geneſi cum filiabus hominum concubuiſſe dicuntur.
xxi Solutio propoſite queſtionis.
xxij Obiectio queadmodum generi ſeth cū filiabꝫ cayn ꝓphana cōmixtio ante interdictū3 legis potuerit imputari
xxiij Reſpōſio q naturali legi ab initio homines iudicio ſeu pene fuerint obnoxij.
xxiiij Q̄ȝ iuſte puniti ſunt hi qui an̄ diluuium peccauerunt.
xxv De diabolo qd̄ d̄icit̄ in euangelio quomō intelligēdū ſit. q2 mēdax eſt ⁊ pater eius

Expliciunt capitula

Incipit collatio ſecūda abbatis ſereni de principatibus ſeu poteſtatibus Capitulū.i.

Dnſūmatis q̄ diei ſolennitas exigebat. ⁊ eccl̄e congregatōē dimiſſa: reuerſi ad cellā ſenis refecti p̄mū lautiſſime ſum̄ꝰ. Na ꝓmurie q̄ ſupiecta olei gutta quotidiāc refectioni ſolebat apponi. modicū liq̄minis miſcuit. ⁊ olei quiddā ſolito ꝓpenſiꝰ ſupfudit. Nā illā olei guttā ob h̄ vnuſqſq3 quotidiane refectioni inſtillat. nō vt eiꝰ ex h̄ gutt̄ q̄ndā ſpcipiat ſuauitatē. q ꝓpe cuiꝰ tantꝰ eſt modꝰ. vt vix ipīus gutturis fauciūq3 meatꝰ nō dicā vngere. ſ3 ptranſire ſufficiat. ſ3 vt h̄ vſu iactantiā cordis q̄ p abſtinētia diſtrictiore blāde ſolet ac latent̄ irripere. ⁊ ſtimulos elationis obtūdat. q̄ quāto occultiꝰ exercetur nulloq3 hoīm teſte pficit̄: tanto ſubtiliꝰ occultatorē ſuum temptare non deſinit. Deinde appoſuit ſalē frictū3. oliuas ternas. q̄bꝫ poſt hec ſupintulit caniſtrū habens cicer frictū qd̄ illi trogalia vocant. ex q̄bus q̄na tm̄ ſumpſimꝰ grana: mixaria bina. caricas ſingulas; hūc enim numerum in illa heremo quenq3 exceſſiſſe culpabile eſt. Qua refectiōe trāſacta re ꝓmiſſam queſtionis abſolutionē cū repoſcere cepiſſemꝰ. ꝓferte inq̄t ſenex interrogationē vr̄am quā mature ꝓlatā ad huius hore diſtuleramus indaginem

Secunda propoſitio de diuerſitate nequitiarū celeſtiū Ca.ij.

Germanus. Vn̄ queſimꝰ tāta varietas aduſaria ꝝ ptātum ꝯ hoīem ac diuſitas iſta ꝓceſſit q̄s btūs apl's ita dinumerat. Nō eſt nobis colluctatio aduſus carnē ⁊ ſanguinem. ſ3 aduſus p̄ncipatꝰ ⁊ ptātes. aduſus mūdi rectores tenebraꝝ haꝝ. ꝯ ſpiritalia neq̄tię in celeſtibꝫ. Et iteru3. Neq3 angeli. neq3 p̄ncipatꝰ. neq3 ꝟtutes. neq3 creatura alia poterit nos ſepare a chari

tate dei q̄ eſt in chriſto ieſu dño nr̄o Un̄
ergo tāta malicie diuſitas emula nobiſ
emerſit: An ad h̄ ptātes iſtas a dño cō/
ditas eſſe credendū eſt· vt his ꝯ hominē
gradib⁹ atq̄ ordinib⁹ militarentur.

Reſponſio de multiplici eſca ſcripturarū ſanctarum. Cap. iij

Serenus. Diuinarū ſcriptu/
rarū auctoritas· de his in q̄b⁹
nos voluit erudire q̄dā tā luci
de etiā his q̄ acumē ingenij min⁹ poſſi/
dent euident̄ effata eſt· vt nō ſolū nulla
occultioris ſenſus obſcuritate velentur
ſ3 nec vllo q̄dem patrocinio interp̄tatio
nis indigeāt in ſupficie voc̄ ac lr̄e ſuos
ītellect⁹ ac ſniās pferētia· q̄dam v̄o ita
cōtecta· ⁊ quibuſdam obſcurata miſte
rijs edidit· vt in eorum diſcuſſione et in/
tellectu immenſum nob̄ exercitij cāpum
ac ſolicitudīs reſeruarēt. Quā rē mltas
ob cās deū diſpenſaſſe manifeſtū eſt: pri/
mum ne ſacra diuina nullū habētia ſpi
rital̄ intellect⁹ velamē obductū cūct̄ ho
mib⁹ id eſt tā fidelib⁹ q̄3 pfanis eq̄ũ ſciā
⁊ noticia paterēt· ⁊ per h̄ inter inertes ac
ſtudioſos nulla eſſet virtut̄ prudētieq̄3
diſtantia· tū vt etiā inter ipos domeſti/
cos fidei dū intellectuū ſpacia cora3 eis
īmmenſa tendunt̄, eſſet in q̄b⁹ ⁊ deſidio
ſorū argueretur ignauia· ⁊ diligētia ſtu
dioſorū· ac puritas cordis eoꝝ ment̄q̄3
induſtria pbaret̄. Ideoq̄3 ſat̄ ppe ſcri/
ptura diuina agro optīo ac fertili ꝯpat̄
q̄ cū multa gignat ac pferat q̄ ad hoīm
victum ſine aliqua ignis coctione pfi/
ciant· q̄dam niſi prius flāme calore miti/
gata atq̄3 mollita omnē aſperitate3 ſue
deponſuerit cruditat̄· vel incōgrua erūt
vſib⁹ humanis vel noxia. Nōnulla v̄o
ita in vtrūq̄3 apta naſcunt̄· vt nec inco/
cta ſua cruditate diſpliceāt vel offēdāt.
⁊ tū ignis calore lenita ſalubriora red/
dant̄. Plura q̄3 ad eſcā tm̄mō irratio
nabiliū iumentoꝝ ⁊ aīaliū mitiū· vel fe/
rarū ſeu volatiliū oriunt̄ vſum· cib̄ ho/
minū minime pfutura· q̄ etiā ī ſua aſperi/
tate manentia abſq̄3 vlla ignis ꝯfectiōe
vitalē iument̄ cōferūt ſaturitatē· Quā
ratione ſat̄ euident̄ aſpicim⁹ in h̄ vber/
rimo ſpiritaliū ſcripturarū padiſo con
tineri· in q̄ ita q̄dam ſignificatiōe litte/
re plana ac luculēta reſplēdent· vt cum
ſublimiore interp̄tatione nō egeāt· ſim
plici tm̄ lr̄e ſono abūde paſcāt ac nutri
ant audientes· vt eſt illō· Audi iſrl̄ dñs
deus tuus de⁹ vn⁹ eſt. Et diliges dñm
deū tuū ex toto corde tuo· ⁊ ex tota aīma
tua· ⁊ ex tota v̄tute tua. Quedā autē ſi
allegorie explanatiōe extenuata nō fue/
rint· ⁊ ſpirital̄ ignis examinatiōe molli/
ta· nullo mō ad ſalutarē interior̄ hoīs ci
bum ſine corruptiōis labe pueniēt, ma/
giſq̄3 ex eoꝝ pceptiōe leſio q̄3 vtilitas ali
qua ſubſeq̄tur· vt eſt illud. Sīt lumbi
vr̄i pcincti· ⁊ lucerne ardētes· ⁊ q̄ nō h3
gladiū vendat tunicā ſuam ⁊ emat ſibi
gladiū· ⁊ q̄ non accipit crucē ſuā ⁊ ſeq̄t̄
me nō eſt me dign⁹. Qd̄ q̄da3 diſtrictiſ
ſimi monachoꝝ· habētes q̄dem zelū dei
ſ3 nō ſcḋm ſcientiā, ſimplicit̄ intelligētes·
fecerūt ſibi cruces ligneas eaſq̄3 iugiter
humer̄ circūferentes· nō edificationem
ſ3 riſum cunct̄ videntib⁹ intulerūt. Nō
nulla vero ad vtrāq̄3 pceptionē, i. tā hi
ſtoricam q̄3 allegoricā ita cōmoda ſunt
ac neceſſaria· vt vtraq̄3 explanatio vita
les aīe ſuccos īpartiat̄· vt eſt illō: Si q̄s
te pcuſſerit in dextrā maxillā tuā pbe il/
li ⁊ alterā· ⁊ cū pſequūt̄ vos in ciuitate
iſta fugite in aliā· ⁊ ſi vis pfectus eſſe va
de vende oīa q̄ habes ⁊ da pauperibus
⁊ habeb̄is theſaurū in celo· ⁊ veni ſequere
me. Producit ſane ⁊ fenū iument̄. q̄b⁹
pabulis omnes ſcripturaꝝ repleti ſunt
campi· ſimplex ſc3 puraq̄3 narratio hi/
ſtorice lectionis· q̄ ſimpliciores quiq̄3 ac
min⁹ capaces pfecte ⁊ integre ratōis· de
q̄b⁹ dr̄. hoīes ⁊ iumenta ſaluab̄ domine·
ſcḋm ſtat⁹ ac menſure ſue ꝯditionem· ad
op⁹ tm̄ ⁊ laborē actual̄ vite vegetiores
robuſtioreſq̄3 reddant̄.

De gemina ſnīa ſuper intellectu ſcripturarū ſcāꝝ. Cap. iiij.

Quamobrem de his que aperta
explanatiōe prolata ſunt· nos
quoq̄3 conſtanter poſſum⁹ de/

de ſacra ſcriptura

cōparatio

finire audenterq; noſtrā ꝓferre ſentētiā
Ea vero que meditationi ⁊ exercitio nr̄o
reſeruans obtecta ſanctis ſcripturis ſpi
ritus diuin⁹ inſeruit· q̇buſdā ea volens
indicijs ⁊ opinionib⁹ colligi· ita pedetē-
tim debent cauteq; cōferri· vt ſit eoꝝ aſ-
ſertio ſeu ꝯfirmatio in diſputātꝭ vel ſu-
ſcipientꝭ arbitrio collocata. Nōnunq̄
eñi cū ſup vna re diūſa ꝓmat̄ ſnīa· neu-
tra eaꝝ pōt abſurda iudicari· ⁊ ſine de-
trimēto fidei vel fixe vel medie ſuſcipi .i.
vt eis nec plena credulitas nec abſolu-
ta refutatio deputet̄: ꝑoriq; ſeqnēs opi-
nio derogare non debeat. cum quelibet
earum fidei nō inueniat̄ obſiſtere· qua-
le eſt illud q̄ helias venerit in iohanne· ⁊
iteꝝ ſit añ aduēntū chriſti vētur⁹· ⁊ de ab
hominatiōe deſolationis q̄ ſteterit ī lo-
co ſancto ꝑ illud ſimulacrū iouis quod
hieroſolimis in tēplo poſitū legim⁹. et
iteꝝ ſtare habeat in eccl̄a ꝑ aduētū anti-
chriſti· illaq; oīa q̄ in euāgelio ſequunt̄
q̄ ⁊ impleta ante captiuitatē hieroſoli-
morum· ⁊ in fine mūdi iſtius intelligun
tur implenda. e quib⁹ neutra opinio im
pugnat aliam· nec ſequētem prior intel-
lectus euacuat.

De eo q̄ propoſita queſtio inter illa que media tenēda ſunt debeat accipi Cap. v.

Id circo ꝓpoſita a nob̄ q̄ſtio
licz nō ſacꝭ videat̄ nec frequēt̄
inter hoīes ventilata nec apud
plurimos pateat· ⁊ ex hoc ip̄o apd̄ aliq̄s
ea que ꝓferemus forſitan videant̄ am-
bigua· ita debem⁹ nr̄am tempare ſnīam
q̄n fidei trinitatis nihil preiudicant· vt
inter illa habeantur que medie ſunt te-
nenda· quāq̄ non tali opinione qualiſ
ſuſpitionib⁹ tantū ⁊ coniecturis colligi
ſolet· ſed manifeſtis ſcripturaꝝ teſtimo
nijs oīa cōꝓbentur·

De eo q̄ nihil a deo malum creatum ſit. Cap. vi.

Abſit ergo vt deū q̄cq̄ creaſſe
cōfiteamur qd̄ ſubſtātialit̄ ma
lum ſit dicente ſcriptura. Oīa
q̄ fecit deus bona ſunt valde Si enim a
deo tales iſti creati ſunt vel ad hoc facti·
vt hos malitie gradus teneāt· ac ſp̄ dece
ptōnib⁹ ⁊ ruinis hoīm vacent· ꝯtra p̄di
cte ſcripture ſnīam infamabim⁹ deū ve
lut creatorem atq; inuentorē malorum.
qd̄ ſcz peſſimas voluntates ac naturas
ip̄e ꝯdiderit· ad hoc eas creās· vt ſemꝑ ī
nequitia ꝑſeuerantes nunq̄ trāſire poſ
ſint in bone voluntatis affectū. Nō enī
q̄s fixas atq; immobiles natiuitatis ſeu
nature ſue conditōnes q̄libet induſtria
poterit immutare. nec vllo mō valebit n̄
eſſe quod natus eſt· quemadmodum ne
nos quidem ꝯditionē mortis euadere· q̄
ob ade peccatū mortales naſcim̄· nec an
geli mortales effici qui ita creati ſunt vt
mori non poſſint. Hanc igit̄ rationē di
uerſitatis huius· traditione patrum de
ſanctarum ſcripturarū fonte ꝑcepimus

De inicio principatuū ſeu poteſtatum. Cap. vij.

Ante ꝯditionē hui⁹ viſibil̄ cre-
ature ſpiritales celeſteſq; vtu-
tes deū feciſſe· q̄ ꝑ h̄ ip̄o q̄ ſci-
rēt ſe ad tātā btītudīs glīaz bn̄ficio crea
toris ex nihilo fuiſſe ꝑductas· perpetuaſ
ei gr̄as referentes indeſinent̄ ei⁹ laudib⁹
inhererent· nemo fideliū dubitat. Nec
enī exiſtimare debem⁹ creatiōis ⁊ officij
ſui p̄ncipia ab hui⁹ mūdi ꝯſtitutōe deū
p̄mitus inchoaſſe· q̄ſi in illis anteriorib⁹
atq; innumerꝭ ſeculis ab oī ꝓuidētia et
diſpenſatione diuina fuerit ocioſus· ac
nō hn̄s in quos bonitatꝭ ſue exerceret bn̄
ficia ſolus extiterit· atq; ab oī ſolita pre
ſtandi munificētia fuerit alienus· qd̄ de
illa immenſa ac ſine p̄ncipio ⁊ incōpre-
henſibili maieſtate ſatis humile eſt incō
gruumq; ſentire· ip̄o dn̄o de ill̄ ꝑtātib⁹
hec dicente. Qn̄ facta ſunt ſimul ſidera
laudauerūt me voce magna oēs boni an
geli mei. Qui q̄ interſunt creatiōi ſyde-
rum· añ iſtud p̄ncipiū in quo factū dr̄ ce
lum ⁊ terra· creati fuiſſe māifeſtiſſime cō
ꝓbant̄· quippe q̄ ꝑ iſtis oīb⁹ viſibilibus
creaturꝭ videntes eas ex nihilo ꝓceſſiſſe
creatorē magna voce deſeribunt̄ ⁊ am-
miratione laudaſſe. Ante iſtud ergo tē-

poꝛale pncipiū qꝺ a moyſe põnit̄· qꝺqꝫ mūdo huic ꝫm hiſtoꝛicū imo iudaicum ſenſum coeuum eſſe deſcribit̄· ſaluo ſcꝫ nr̄o ſenſu ꝗ nos interpꝛetamr̄ oīm rerūꝫ chꝛiſtū eſſe pncipiū· i ꝗ oīa creauerit pr̄ ꝫm illud. Oīa p ipm̄ facta ſunt· ⁊ ſine ipſo factū eſt nihil. Añ iſtud inqꝫ geneſeos tpale pncipiū· omēs illas ptātes celeſteſqꝫ ꝟtutes deū creaſſe nō dubium eſt. Quas a pl's p oꝛdinē dinumerās ita deſcribit. Quia in chꝛiſto creata ſunt oīa: ſiue ꝗ in celis ſiue ꝗ in terra ſunt· viſibilia ⁊ inuiſibilia· ſiue angeli ſiue thꝛoni. ſiue dn̄ationes ſiue pncipat⁹ ſiue ptātes.

De lapſu diaboli ⁊ angeloꝛuꝫ. Ca. viij.

De iſtoꝝ itaqꝫ numero nōnullos pncipes fuiſſe collapſos lamentatio ezechiel' ſiue yſaie manifeſtiſſime docet· in quibus pncipē tyri· aut illū luciferū ꝗ mane oꝛiebatur· flebili planctu ab eis cognoſcim⁹ lamētari. Et de illo ꝗdē ita dn̄s ad ezechiel. Fili hoīs leua planctū ſup pncipē tyri· ⁊ dices ei· Hec dicit dn̄s de⁹. Tu ſignaculū ſilitudinis· plen⁹ ſapīa· pfect⁹ decoꝛe· in delitijs padiſi dei fuiſti. Oīs lapis pcioſus operimentū tuū· ſardi⁹· topaſi⁹ ⁊ iaſpis· chꝛiſolit⁹ ⁊ onix ⁊ berill⁹· ſaphir⁹ ⁊ carbūculus ⁊ ſmaragd⁹. Aurum op⁹ decoꝛis tui· ⁊ foꝛamīa tua in die ꝗ condit⁹ es pparata ſunt. Tu cherub extent⁹ ⁊ ptegēs· ⁊ poſui te in monte ſcō dei in medio lapidū ignitoꝝ· ambulaſti pfect⁹ in vijs tuis· a die ꝯditōnis tue· donec inuenta eſt inīqtas in te. In multitudine negociationis tue repleta ſunt interioꝛa tua iniqtate· ⁊ peccaſti· ⁊ eieci te de mōte dei· ⁊ pdidi te o cherub ptegens in medio lapidū ignitoꝝ. Eleuatum eſt coꝛ tuū in decoꝛe tuo· pdidiſti ſapientiā tuā a decoꝛe tuo· in terrā pieci te· añ faciem regū dedi te: vt cernerēt te in multitudine iniquitatū tuaꝝ· ⁊ iniqtate negociatiōis tue polluiſti ſanctificatiōꝫ tuā. Yſaias qꝫ de alio. Quomō cecidiſti de celo lucifer ꝗ mane oꝛiebaris: Coꝛruiſti i terrā ꝗ vulnerabas gētes· ꝗ dicebas in coꝛde tuo· In celū aſcēdā· ſup aſtra dei exaltabo ſoliū meū· ſedebo in mōte teſtamenti in laterib⁹ aqlonis· aſcendaꝫ ſup altitudinē nubiū· ⁊ ero ſilis altiſſimo. Quos tn̄ nōnullos ex illa beatiſſima ſtatione ruiſſe ſcriptura cōmēoꝛat· dicens tertiā partē ſtellaꝝ draconē illū ſecū pariter ptraxiſſe. Un⁹ qꝫ aploꝝ euidētius dicit. Angelos vero qui nō ſeruauerūt ſuū pncipatū ſꝫ dereliquerūt domiciliū ſuū. in iudiciū magni diei vīcul' eternis ſub caligine ſeruauit. Illud etiā qꝺ ad nos dr̄. vos aūt ſicut hoīes moriemini· ⁊ ſicut vn⁹ de pncipib⁹ cadetis· qd aliud qꝫ multos de pncipib⁹ cecidiſſe ſignificat? Quib⁹ indicijs ꝫ ratio diuſitatꝫ huius colligit̄· has differētias oꝛdinū qs iſtar ſanctaꝝ celeſtiūqꝫ virtutū adūſe poteſtates hr̄e dicunt̄· vel ex illi⁹ anterioꝛis oꝛdinis gdu in quo vnaqqꝫ creata fuerat nūc etiā retentare vel certe de celeſtibus deuolutas ad ſimilitudinē illaꝝ ꝟtutū ꝗ ibidem pſeuerant· p neqtie ſue merito in ꝗ in malū vnaqqꝫ pfecit· hos inter ſe gdus ſeu oꝛdinū vocabula in parte cōtraria vendicaſſe.

Obiectio q̄ ruina diaboli a deceptione eue principium ſumpſerit. Cap. ix.

Germanus. Nos hactenus credebam⁹ cauſam initiumqꝫ ruine ſeu puaricationis diaboli· ꝗ de angelica ſtatione deiectus eſt· inuidiam extitiſſe· qn̄ adā dūtaxat et euā liuida calliditate decepit.

Reſponſio de inicio lapſus diaboli. Ca. x.

Serenus. Nō eſſe iſtꝺ initiūꝫ puaricatōis illius ſeu deiectionis geneſeos lectio manifeſtat. ꝗ añ illoꝝ deceptiōꝫ ſerpētini noīs eum nota iuſſit ita dicēs. Serpēs aūt erat ſapiētioꝛ ſiue vt hebꝛaici expmūt libri callidioꝛ cunctꝭ beſtijs terre quas fecit dn̄s deus. Intelligitis ergo qꝫ ante illam circūuentionem primi hominis de angelica diſceſſerat ſanctitate· ita vt nō ſoluꝫ noīs hui⁹ inſigniri mereret̄ īfamia: ſed etiā in neqtie tergiuerſatōe ceteris pre

ferret̃ beſtijs terre. Nõ enĩ tali vocablo
ſcriptura bonũ angeluʒ deſignaſſet· nec
de his q̃ in illa beatitudine perſeuerant
diceret. Serpẽs aũt erat ſapientior oĩbꝫ
beſtijs terre. Nam h̃ cognomẽ nõ ſoluʒ
gabrieli ſiue michaeli nullo mõ poſſet
aptari· ſed ne bono q̃dẽ cuiq̃ʒ hoĩ cõue
niret. Aptiſſime itaq̃ʒ ⁊ ſerpentĩ vocabu
lum ⁊ ꝯparatio beſtiarũ non ſonat angeli
dignitatem: ſed ꝑuaricatoris infamiam
Deniq̃ʒ liuoris ac ſeductionis materia q̃
vt hoĩeʒ deciperet inſtigatꝰ eſt· de ante-
rioris ruinę extitit cauſa· qđ ſcʒ de limo
terrenũ prime figuratũ ad illã eum glo-
riam cerneret euocandũ. vñ cũ eſſet vnꝰ
de p̃ncipibus ſe meminerat corruiſſe Et
idcirco p̃orem eiꝰ lapſum q̃ ſupbiendo
corruerat· quo etiã ſerpẽs meruerat nũ-
cupari· ſcđa ruina ꝑ inuidiã ſubſecuta
eſt· ꝑ quã inueniens eũ adhuc aliq̃d in
ſeſe erectũ habentẽ· ita vt etiã cuiuſdaʒ
colloquij atq̃ʒ cõſilij cũ hoĩe haberet cõ
ſortiũ· ſentẽtia dñi vtiliſſime cũ in ima
deiecit· vt nõ iam ſicut añ ſblime aliq̃d
intuens incederet· ſed vt ſolo coherens
repet potius ⁊ humiliatus ſup ventrem
terrenis viciorũ eſcis ⁊ opibꝫ paſceretur
occultũ deinceps publicans inimicum·
ac ponens inter ipm̃ ⁊ hoĩem vtiles ini-
micicias ſalutareq̃ʒ diſcordiã· vt dñi ca-
uetur tanq̃ʒ hoſtis noxiꝰ amicicijs frau-
dulentĩ vlterius homĩ nocere nõ poſſet.

De eius qui decipit ſiue decipi
tur pena Cap̃·xi.

In quo tñ ⁊ illud nos p̃cipue
debet inſtruere· vt a mal' conſi-
lijs declinemꝰ· qđ licʒ deceptio
nis auctor ꝯgrua pena ⁊ ꝯdemnatione
plectat̃· ne ille q̃dem q̃ ſeducit̃ ſupplicio
careat· licʒ aliquãtulo leuiore q̃ʒ ille qui
auctor deceptõis extiterit. Qđ h̃ exp̃ſſiuʒ
pleniſſime cernimꝰ. Adã nãq̃ʒ qui ſedu
ctus eſt (imo vt apl̃i verb eloq̃r) qui ſe-
ductus nõ eſt. ſʒ ſeducte acq̃eſcens· in ex
icialem videt̃ acceſſiſſe cõſenſum· ſudo-
re vult ꝰ ac labore tñmõ condemnat̃. q̃
tñ illi nõ per ſuã ſed ꝑ terre maledictiõʒ
ſterilitateq̃ʒ decernitur Mulier ꝟo que
huiꝰ rei ꝑſuaſor extitit multiplicationẽ
gemituũ ac doloꝝ atq̃ʒ triſtitie ꝓmeret̃.
ꝑpetuo parit' iugo ſubiectiõis addicta.
Serpens aũt q̃ p̃mus incentor huiꝰ of-
fenſe eſt perenni maledictione multatur
Quobrem ſũma ſolicitudine ⁊ circũſpe-
ctione cauendũ eſt a ꝯſilijs prauis· quia
ſicut auctorẽ puniũt· ita deceptũ nec pec
cato faciunt carere nec pena

De conſtipatione dęmonuʒ et
inquetudine quam in hoc ae-
re ſemper exercent. Cap̃.xij.

Tanta ꝟo ſpũum denſitate cõ-
ſtipatus ẽſt aer iſte q̃ inter cęlũ
terramq̃ʒ diffundit̃· in quo nõ
quieti nec ocioſi ꝟſant̃: vt ſatĩ vtilit̃ ab
humanis aſpectibꝫ eos ꝓuidẽtia diuĩa
abſcõderit atq̃ʒ ſubtraxerit· Nam non
ſolũ terrore ꝯcurſus eoꝝ vl' horrore vul
tuum in q̃ ſe ꝑ voluntate ſua cum libituʒ
fuerit trãſformant atq̃ʒ conủtunt· into-
lerabili formidine hoĩes cõſternarentur.
neq̃ q̃ʒ valẽtes h̃ carnalibꝫ oculis intue-
ri· ſʒ etiã in ampliorẽ neq̃tię modũ quo-
tidiano iugiq̃ʒ eorũ exemplo ⁊ imitatõe
ſuccenſa gens hũana ꝓficeret· ⁊ ꝑ h̃ int̃
hoĩes ⁊ immũdas atq̃ʒ aereas ptãtes fie
ret noxia q̃dã familiaritas atq̃ʒ ꝑnicio-
ſa ꝯiunctio· dũ h̃ flagicia q̃ eũ int̃ hoĩes
admittunt̃· vel parietũ ſeptĩ vel locoruʒ
interuallo· ⁊ q̃daʒ verecũdię ꝯfuſiõe ce-
lant̃· apta viſione iugit' intendentes ad
maiorẽ furorĩ incitarent̃ inſaniã· nulla
ſeʒ interueniẽte quiete: qua ab iſtis ſcele
ribus eos cerneret̃ deſinẽtes· quippe q̃s
nulla laſſitudo carnalis ſeu occupatio
familiaris· ac diſtentio quotidiani vict'
quemadmodum nos a ceptĩ intentõni-
bus etiã inuitiſſimos nonnunq̃ʒ ceſſare
compellunt.

De eo q̃ impu-
gnationem quam erga homieſ
impendunt etiam aduerſum ſe
commoueant. Cap̃.xiij.

Has nãq̃ʒ ĩpugñtões q̃bꝫ hoĩes
impetũt· neq̃ q̃ʒ eos a flagicioꝝ
crimĩe ꝑurgere ceſſantes· etiaʒ

cõtra ſe inuicẽ ipſos affectare certiſſimũ
eſt. Nã diſcordias atq̃ cõflict⁹ ſuꝑ nõ-
nullis gentib⁹ ꝓ q̃dã ſibi neq̃tie v̾nacu
la familiaritate ſuſceptꝗ· indefeſſo certa-
mine ſimilit̾ exercere nõ deſinũt Quod
etiã in viſione daniel̾ ꝓphete maĩfeſtiſſi-
me legim⁹ figuratũ: angelo gabriele ita
narrante. Noli timere daniel· q꞉ ex die
ꝑmo q̊ poſuiſti cor tuũ ad intelligẽdum
vt te affligeres in ꝯſpectu dei tui· exaudi
ta ſunt v̾ba tua· ⁊ ego veni ꝓpter ſmo-
nes tuos. Princeps aũt regni perſaruꝫ
reſtitit michi viginti ⁊ vno dieb⁹· ⁊ ecce
michael vn⁹ de ꝑncipib⁹ ꝑmis venit ad
iutoriũ meum· et ego remanſi ibi iux̄ re-
gem perſaꝝ. Ueni aũt vt docerẽ te que
vẽtura ſunt ꝓplo tuo in nouiſſimis die-
bus. Quẽ ꝑncipem regni perſaꝝ adũſa
riam ꝑtãtem eſſe q̃ fauebat gẽti perſarũ
inimicanti ꝓplo dei mĩme dubitanduꝫ
eſt· q̃q̃ ad impediendã utilitatẽ quã vi
debat ꝑ abſolutionẽ queſtionis, ꝓ q̃ ꝓ-
pheta dñm exorauerat· ab archangelo
miniſtrandã: liũens ſemetipm̃ obijcere
feſtinauit ne oci⁹ ad danielẽ ſalutaris an-
geli ꝯſolatio ꝑuolãs· dei q̃ꝫ ꝓplm cui ga
briel archangelus ꝑerat ꝯfortaret. Qui
tñ dicit ne tunc q̃dẽ ob impugnationis
illius vehementiaꝫ ſe facere potuiſſe· ſed
ab eodẽ adhuc fuiſſe detinenduꝫ· niſi in
adiutoriũ ſibi michael archangel⁹ ad-
ueniſſet· q̊ occurrens ꝑncipi regni ꝑſarũ
ſeſeq̃ꝫ cõflictui eius interſerens ⁊ oppo-
nens· eũq̃ꝫ ab ipſius ĩpugnatõe ſubripi
ens· ad inſtructionem ꝓphete poſt viceſi
mum ⁊ vnuꝫ diem cõmeare feciſſet· Et
poſt pauca. Et ait inq̃t angelus Nun-
q̊d ſcis q̃re venerim ad te. Et nũc reu-
tar vt ꝑlier aduerſus ꝑncipem perſaruꝫ
Cũ eñ ego egrederer apparuit pñceps
grecoꝝ veniẽs Uerũtamẽ annũciabo ti
bi qd̾ expreſſum eſt in ſcriptura veritatꝭ.
Et nemo eſt adiutor me⁹ in his omĩbus
niſi michael ꝑnceps vr̃. Et iteꝝ. In tpe
illo cõſurget michael ꝑnceps magn⁹ q̊
ſtat ꝓ filijs ꝓpli tui Legi⁹ ergo grecoꝝ q̊ꝫ
ꝑncipem ſimilit̾ aliũ nũcupari· q̊ vtiq̃ꝫ
fauens genti ſibi ſubdite tã ꝓplo iſraeli
q̃ꝫ nationi perſarũ erat adũſus. Ex quo
liquido ꝑuidet̾ q̄ diſcordias gentiuꝫ et
cõflict⁹ atq̃ꝫ ſimultates q̃s inter ſe iſtis
inſtigantib⁹ gerunt· etiã ꝯtra ſe aduerſe
exerceãt ꝑtãtes· ⁊ illaꝝ vel gaudere eas
victoria vel diminutione triſtari· ⁊ ob h̄
nõ poſſe illas inter ſe quietas aut cõcor-
des exiſtere· dũ vnuſq̃ſq̃ꝫ ꝓ his q̊b⁹ pre
eſt cõtra alteri⁹ gentꝭ ꝑſulẽ inquieta ſꝑ
emulatõe ꝯtendit.

Unde factum ſit vt poteſtatũ ſeu principatũ nomina ſpiritalium nequitie ſortirentur. Cap. xiiij.

Nos ergo preter illas q̃s ſuꝑius
expoſuimus opiniones. etiã id
circo dici ꝑncipat⁹ vel poteſta-
tes euidẽti poſſum⁹ rõne colligere· q̄ ſcꝫ
vel diuerſis gentib⁹ dominent̾ ac ꝑſint.
vl̾ certe q̄ ĩ iferiores ſpũs atꝫ demonia
de q̊bus etiã euangelia legiones eſſe ꝓ-
pria ipſorũ ꝯfeſſione teſtant̾· que q̃ꝫ ſpiri
talia nequitie ab aplo nũcupant̾· ſuos
exerceant ꝑncipat⁹. Non enĩ dñatões
dici poſſunt niſi habeant in q̊s ſuas do-
minationes exerceant· nec poteſtates aut
ꝑncipat⁹ vocari queũt· niſi fuerĩt in q̊s
poteſtates aut principatus ſuos agant
Qd̾ etiã in euangelio deſignari calũni-
antib⁹ phariſeis manifeſtiſſime reꝑim⁹ ·
in beelzebub ꝑncipe demoniorũ h̄ eijcit
demones. Nam ⁊ rectores tenebrarum
legim⁹ appellari. ⁊ aliũ mũdi hui⁹ prin-
cipem nuncupari. Quos tamẽ gradus
beatus apl̾s in futurũ cũ oĩa chriſto fue
rint ſubiecta aſſerit euacuandos· cũ tra
diderit inquiens regnuꝫ deo ⁊ pr̃i· cum
euacuauerit omnem ꝑncipatũ poteſta-
tem ⁊ dominationem· qd̾ vtiq̃ꝫ non ali-
ter fiet niſi fuerint de ipſorũ ditione ſub-
lati· in quib⁹ in hoc ſeculo poteſtates ſeu
dominationes vel ꝑncipatus agere co-
gnoſcuntur.

De eo q̄ nõ ſine cauſa ſanctis celeſtibuſq̃ꝫ virtutibus angelorum ſiue archangelorum nomina ſint indita. Cap. xv

De principatibus

Nam q̄ in bonā partē horuꝫ or-
dinuꝫ vocabula nō ſine ratōe
cauſaue ſint īdita. ſꝫ officiorū
vel meritoꝝ ſeu dignitatū ſint noīa· nul-
li dubiū eſt. Etenī de officiō nūciandi an-
gelos. i. nūcios appellari manifeſtuꝫ eſt
⁊ archangelos ꝙ ipſis angelis preſint
noīs ipſius ꝓprietas docet· dn̄atōes etiā
ab eo ꝙ q̄buſdā dominent̄. p̄ncipatus
q̄ꝫ ꝙ habeāt quorū ſint p̄ncipes atqꝫ p̄-
ores· ⁊ ſedes ꝙ ita ſcilicꝫ deo coherea nt·
⁊ domeſtice ſint ei ac familiares: vt in ip-
ſis velut in quadam ſede diuina maie-
ſtas peculiarius requieſcat· ⁊ quodam-
modo ſit in eis firmius reclinata.

De ſubiectione demonū quaꝫ ſuis principibus p̄bent fratris viſione ꝑſpecta. Cap̄. xvi.

Egi aūt hos immūdos ſpūs a
nequoribꝫ poteſtatibꝫ eiſqꝫ ſbdi-
tos eſſe pret̄ illa ſcripturarū te-
ſtimonia q̄ in euangelijs q̄ꝫ calūnianti-
bus phariſeis dn̄i legimus reſpōſione
deſcripta. Si ego in beelzebub principe
demonioꝝ eijcio demones: etiā ꝑſpicue
viſiones ⁊ expimenta ſanctorum multa
nos edocēt. Nam cū vnus ex fratribus
noſtris in hac ſolitudine iter ageret ad-
ueſperaſcēte iam die templū quoddam
repiens: ibidē ſubſtitit: veſptinā volēs
in eo ſynaxim celebrare. Ubi dum pſal-
mos ex more decantat: tp̄s medie noctis
exceſſit. Cūqꝫ finita ſolēnitate refectur⁹
laſſum corp⁹ paululū reſediſſet: repente
cepit catervas demonū vndiqꝫ in vnuꝫ
ꝯfluentiū innumerabiles intueri· q̄ infi-
nita conſtipatōe ac deiectōe longiſſima
ꝓcedentes· alie p̄ibant p̄ncipē ſuū. alie
ſuo agmine ſequebant̄. Qui tandē ali-
qn̄ et magnitudine ꝓcerior cunctiſ et aſ-
pectu terribilior· turmis infinitis circū-
ſeptus aduenit: ac poſito ſolio cū in tri-
bunali quodā ſublimiſſimo conſediſſꝫ
vni⁹cuiuſqꝫ actus diligēti cepit exami-
natōe diſcutere: illoſqꝫ q̄ nec dū ſe circū-
uenire emulos ſuos potuiſſe dicebant.
velut inertes ignauoſqꝫ a cōſpectu ſuo
cum nota et iniuria ſumma iubebat ex-
pelli· ſpacia temporiſ tanti· ⁊ opus inani-
ter ab eis expēſuꝫ cū fremitu et indigna-
tione furoris exp̄brans: illos vero qui ſe
nunciabāt cōſignatos ſibimet decepiſ-
ſe ſūmis laudibꝫ cū exultatione ac fauo-
re cūctoꝝ velut victores palmis remu-
neratos ac redimitos ſertis· vtqꝫ fortiſſi-
mos bellatores ad exemplū cunctorum
glorioſiſſimos corā oībꝫ emittebat. In
quoꝝ numero cū q̄daꝫ nequiſſim⁹ ſpūs
vtpote quendā triumphū ſublimiſſimū
delatur⁹ letior adueniſſet: nomen mona-
chi optīe cogniti deſignauit: aſſerens ſe
poſt quindecī annos quibꝫ eum iugiter
obſediſſet· tandē aliqn̄ preualuiſſe vt cū
eadem ipā nocte ruina fornicatōnis eli-
deret· nā cū quadā ſacra puella nō ſolū
īpuliſſe vt ſtup̄ crimē īcurrerꝫ dicebat·
ſꝫ etiā ꝑſuaſiſſe vt eā ꝑpetuo ſibimet iu-
re cōiugij retentaret. Sup̄ cuius hac ꝑ-
ſecutōne cū immane cunctorū gaudiuꝫ
fuiſſet exortū. ſummis a p̄ncipe tenebra-
rum laudibꝫ iſte p̄latus: magniſqꝫ pre-
conijs coronat⁹ abſceſſit. Aurora itaqꝫ
ſupueniēte cū oīs hec ab ocul̄ euanuiſſꝫ
demonū multitudo· dubitans frater de
aſſertōe ſpūs immūdi: magiſqꝫ id rat⁹
q̄d inolita conſuetudīs ſue fallacia ſibi
voluiſſet illudere· ⁊ innocenti fratri in-
urere crimen inceſti: memor euangelice
ſententie· ꝙ in veritate nō ſtetit: quia nō
eſt veritas in eo· cū loquit̄ mendaciū de
ꝓprijs loquit̄ q̄ mendax eſt ⁊ pater eius
Pelusiū perijt: vbi illuꝫ quem ſpūs im-
mundus aſſeruit eſſe deiectum nouerat
cōmanere. Erat ſiquidem illi etiam no-
tiſſimus frater. Quem cum requiſiſſet:
repperit ꝙ eadē nocte qua deterrim⁹ ille
demon ruinā eius ſue cohorti vel princi-
pi nūciauerat monaſterio priſtino dereli-
cto vicum petiſſet· ⁊ cum deſignata pu-
ella fuiſſet lapſu miſerabili deuolutus.

De eo ꝙ ſingulis hominibus duo ſemper angeli adhereant. Capitulū. xvij.

Nam quod vnicuiqꝫ nrm̄ duo cohereant angeli id eſt bonus ⁊ mal⁹ ſcriptura teſtatur. De bonis quidem ſaluator: ne contemnatis inquiēs vnū ex puſillis iſtis· dico enim vobis ꝙ angeli eorū in celis ſp̄ vident faciem patris mei q̄ in celis eſt. Illo° q̄ꝫ. Immittet angelus dn̄i in circuitu timētium eum ⁊ eripiet eos Necnon etiā q° in actib⁹ aploꝝ de petro dr̄: qꝛ angelus eius eſt· De vtriſqꝫ vero liber paſtoris pleniſſime docet. Si aūt conſideremus ⁊ illū qui beatū iob expetijt apertiſſime inſtruemur illū fuiſſe qui ſp̄ inſidiat⁹ ei nunq̄ꝫ eū ad peccatū potuerit incitare· ⁊ idcirco poteſtatem a dn̄o popoſciſſe: velut q̄ nō virtute illius ſed dn̄i defenſione q̄ illū ſp̄ ꝓtexerit vinceret. De iuda q̄ꝫ dicitur: ⁊ diabolus ſtet a dextris eius.

Differētia nequicie q̄ aduerſis ſpiritibus ineſt ꝑ duos philoſophos approbata Cap. xviij.

De differentijs ſane demonum etiā ꝑ illos duos ph̄os q̄ quondam magicis artib⁹: vel inertiā eorū vel fortitudinē ſeuāqꝫ neq̄cia fuerant frequent' experti· multū cognitōnis accepim⁹. Hi aūt deſpiciētes btm̄ antoniū velut xp̄ianū hoīeȝ ⁊ ipitū ac ſine lr̄is: volenteſqꝫ eū (⁊ ſi nihil ampli⁹ ledere potuiſſent) ſaltē de cella ſua magicis p̄ſtigijs ⁊ circūuentiōe demonū ꝑturbare· ſpūs ei nequiſſimos immiſerīt ad impugnatōnem; morſu liuoris adducti eo ꝙ maxime hoīm turbe ad eum quotidie cōuenirēt. Cūqꝫ illo nunc quidem imprimente pectori ſuo frontiqꝫ ſignaculū crucis; nunc ꝟo ad orōnē ſupplicit' incubante ne approximare quidem diriſſimi demones eideꝫ ꝓrſus auderēt atqꝫ ad eos q̄ illos direxerāt abſqꝫ vllo reuerterent' effectu· ⁊ alios illi in nequitia vehementiores rurſus immitterent; itidemqꝫ ipīs incaſſum ſuas expendentib⁹ vires atqꝫ inaniter redeuntib⁹ potentiores nihilominus aduerſus militem chriſti victorem iterum deſtinati nihil penit⁹ ꝓualerent: eo ꝑfecerunt tales tātęqꝫ eorū inſidie tota magica arte q̄ſite vt ꝑ hec euidentiſſime comprobarēt magnā ꝓfeſſioni chriſtianorū ineſſe virtutem· quib⁹ ille tam ſeue tamqꝫ potentes vmbre quas eſtimabāt ſolē lunāqꝫ ſi ad eas directe fuiſſent obducere potuiſſe hunc non ſolum nihil ledere: ſed ne ad punctū quidem; de monaſterio ſuo valuerint perturbare

De eo ꝙ demones nihil aduerſus hoīes ꝓualeāt niſi obſederint eorū p̄rius mentes. Ca. xix.

Unqꝫ ꝓ hac āmiratione cōfeſtim veniētes ad abbatem anthoniū impugnatōnum ſuarū magnitudinem: ⁊ cauſas atqꝫ inſidias patefeciſſent liuoris occulti chriſtianos ſe fieri ꝓtinus popoſcerūt. Recurſo autē die vel tp̄e aſſeruit ſe beatus anthonius amariſſimis cogitationū ſtimulis tūc fuiſſe pulſatū. Quo experimento ſentētiā noſtrā quā heſterno die in collatōe ꝓtulimus ꝓbauit ac definiuit beat⁹ anthonius nullatenus demonē poſſe mentem cuiuſq̄ꝫ vel corpus inuadere; nec hr̄e facultatē in cuiuſlibet aīam penitus irruendi: niſi eam p̄mo deſtituerit oīb⁹ cogitatōnib⁹ ſanctis: ac ſpiritali contemplatōne vacuam nudamqꝫ reddiderit. Sciendū tn̄ duob⁹ modis ſpūs immundos homīb⁹ obedire. Aut eni ſanctitati fideliū diuina gr̄a ac ꝟtute ſubduntur aut ſacrificijs impioꝝ ſeu q̄buſdam carminib⁹ deliniti velut familiarib⁹ ſuis obtemperant. Qua opinione phariſei q̄ꝫ decepti arbitrati ſunt etiā dn̄m ſaluatorem hac arte demonijs impaſſe: dicētes In beelzebub p̄ncipe demoniorum hic eijcit demones ſm̄ illā ſcꝫ ꝯſuetudinem q̄ norant ſuos magos vel maleficos per inuocatōnē noīs illi⁹ ac ritū ſacrificioꝝ q° eū delectari ⁊ gaudere cognoſcūt: velut domeſticos eius effectos: hr̄e etiā in demones ei ſubditos poteſtatem.

Interrogatio de apoſtatis angelis qui in geneſi cū filiabus

exēplū cōtra beatū ātoniū

homínū concubuiſſe dicuntur

GErmanus. Quia Ca. xx.
geneſeos lectio paulo ante in
medium dei diſpenſatione p-
lata eſt · que nos oportune commonu-
it · vt id quod ſemper diſcere cupieba-
mus · nunc poſſimus congrue ſciſcitari ·
quid etiaȝ de illis apoſtatis angelis ſen-
tiendum ſit optamus agnoſcere. qui ſe
cū filiabus hoīm miſcuiſſe dicunt᷑. vtrū
hoc poſſit ſpiritali nature ſcḋm lrām cōue
nire. Illud qꝫ euangeliſte teſtimonium
qḋ de diabolo paulo ante dixiſti · qꝛ mē-
dax eſt ⁊ pater eiꝰ · ſimilit᷑ deſideramus
audire qui nā eiꝰ pater intelligēdus ſit.

Solutio ꝓpoſite queſtionis · Capitulū. xxi.

SErenꝰ. Duas queſtiones nō
mediocres pariter ꝓpoſuiſtis.
de quibꝫ quantū poſſum eodeȝ
quo ꝓpoſuiſtis ordie reſpondebo. Nul
lo modo credendum eſt ſpiritales natu
ras coire cum femīs carnalit᷑ poſſe. Qḋ
ſi aliqn̄ hoc ſcḋm lrām fieri potuiſſet: quō
nunc qꝫ vel frequent᷑ vel raro idipm nō
euenire contingeret · et abſqꝫ ſemine vel
coitu viri aliquos naſci ſimilit᷑ de mulie
ribus cōceptu demonū cerneremus · cū
preſertim conſtet eos libidinū ſordibus
admodum delectari. quas ꝓculdubio ꝑ
ſemetipſos exercere pluſqꝫ ꝑ homīes mal
lent: ſi illud vllomodo potuiſſet impleri
eccleſiaſte qꝫ idipm ꝓnūciāte. Quid eſt
quod fuit · idipm quod eſt · ⁊ quid eſt qḋ
factum eſt: idipm quod fiet. ⁊ nō eſt om
ne recēs ſub ſole quod loquat᷑ ⁊ dicat.
ecce hoc nouum eſt: iam fuerunt in ſecu
lis que fuerunt ante nos. Sed ita q̄ſtio
hiſtorie huius abſoluitur. Poſt necem
abel iuſti · ne a fratricida ⁊ impio oīe ho
minū genus exordium ſumeret · in locuȝ
fratris extincti naſcit᷑ ſeth · qui nō ſoluȝ
poſteritati: ſed etiam fraterne pietati ſuc
cederet. Enius ꝓgenies ſecuta patris iu
ſticiam · a ſocietate et cōiunctōne cogna
tōnis illius que ex cayn ſacrilego deſcen
debat: ſeꝑ diuiſa ꝑmanſit: ſicut etiam ge
nealogie deſcriptō maīfeſte declarat ita
dicens. Adam genuit ſeth · ſeth genuit
enos. Enos genuit caynan. caynan au-
teȝ genuit malalehel. Malalehel autem
genuit iareth. iareth autē genuit enoch.
Enoch aūt genuit matuſalā. Matuſa-
lam genuit lamech · lamech genuit noe.
Item genealogia cayn ita diuiſa deſcri
bit᷑. Cayn genuit enoch. Enoch genuit
yrath. Irath genuit maniahel. mania-
hel genuit matuſahel. Matuſahel genu
it lamech · lamech genuit tubal. Itaqꝫ il
la generatō que de ſeth iuſti ꝓpagine de
ſcēdebat · ſue linee iugit᷑ et agnatōi ꝑmi
xta · in pr̄is atqꝫ attaui ſcītate lōga etate
durauit: neq̄qꝫ ſcȝ ſacrilegijſ ac malicia
neq̄ſſime ꝓlis īfecta. que in ſemet impie-
tatis germen velut attaui traditōne reti
nebat inſertum. Donec ergo ꝑſeuerauit
inter illos generatōnis eoꝝ iſta diſcretō.
ſemen illud ſeth vtpote de optima radi
ce ꝓcedens: ꝓ merito ſanctitatis taȝ ſue
qꝫ patrum angeli dei ſiue vt diuerſa ex-
emplaria cōtinent: filij dei vocati ſunt ·
⁊ econtrario illi ꝓpter impietatē vl᷑ ſuaȝ
vel patrum ſuoꝝ ⁊ opera terrena filij ho
minū nuncupant᷑. Cum eſſet ergo inter
ipſos vſqꝫ ad illud tpſ h̄ vtil᷑ bonaqꝫ di-
uiſio · videntes poſt hec filij ſeth qui filij
dei erant: filias eorū qui de cayn ꝓgenie
naſcebant᷑ · deſiderio pulchritudīs earū
accenſi acceperunt ſibimet de ipſis vxo-
res · que viris ſuis infundentes neq̄tias
patrum ſuorūȝ · ab illa eos ingenita ſan
ctitate ac ſimplicitate paterna protinus
corruperūt. Ad quos ſatis cōgrue dire-
ctum eſt illud eloquiū · Ego dixi dij eſtis
⁊ filij excelſi omnes. Vos autē ſicut ho-
mines moriemī · ⁊ ſicut vnꝰ de principi-
bus cadetis. Quiqꝫ ab illa vera phiſice
philoſophie diſciplina tradita ſibi a
maioribꝫ exciderunt · quā primꝰ homo il
le qui vniuerſarū naturarū inſtitutōeȝ
e veſtigio ſubſecutus eſt · potuit euident᷑
attingere: ſuiſqꝫ poſteris certa rōe tranſ
mittere. Quippe qui mundi ipſius infan
tiam adhuc teneram · ⁊ quodammō pal

ꝓpitantē rudem ꝗ conſpexerat· ⁊ in que ꝫ
tanta eſt non ſolū ſapientie plenitudo·
ſed etiam gratia ꝓphetie: diuina illa in-
ſufflatōe trāſfuſa· vt vniuerſis animan
tibus nomīa rudis adhuc mundi huiꝰ
habitator imponeret· ac non ſolū oīge-
num beſtiarū atq ꝫ ſerpentiū furores vi-
ruſq ꝫ diſcerneret· ſed etiā ꝟtutes herba-
rum arborū q ꝫ lapidumq ꝫ naturas ac
temporū necdū expertorū viciſſitudīes
partiret̄· ita poterat efficacit̄ dicere. Do
minus dedit mihi bonorꝝ horū que ſunt
ſciam veram· vt ſciam diſpoſitiōes orbꝭ
terrarū· et virtutes elementorū· inicium
⁊ conſummationē ⁊ medietatē temporꝝ
annorū curſus ⁊ ſtellarū diſpoſitiones·
vim ſpūm· ⁊ cogitatiōes hoīm· differē-
tias arborū ⁊ ꝟtutes radicū· ⁊ q̄ ſūt ab-
ſcōdita ⁊ ıͅꝓuiſa cognoui· Hāc ḡ ſciā ꝫ
oīm naturarū ꝑ ſucceſſiones generatio-
num ſemen ſeth paterna traditiōe ſuſci
piens· donec diuiſum a ſacrilega ꝓgeni
ne ꝑdurauit. quemadmodū ſancte per-
ceperat· ita etiā vel ad dei cultū vł ad vti
litatem vite cōmunis exercuit. Cū vero
fuiſſet impie generationi ꝑmixtꝰ· ad res
ꝓfanas ac noxias que pie didicerat in-
ſtinctu q̄dem demonum diriuauit curi
oſaſq ꝫ ex ea maleficiorꝝ artes atq ꝫ preſti
gias ac magicas ſuꝑſtitiones audacter
inſtituit· docens poſteros ſuos vt ſacril-
la cultura diuini noīs derelicta· vel ele-
menta hec vel ignē vel aereos demones
venerarēt̄ et colerēt. Hec igit̄ quā dixiꝰ
curioſarū ꝫ rerum noticia quō diluuio
non ꝑierit· ac ſuꝑuenientibꝫ ſeculis inno-
tuerit. licet hꝰ minime abſolutio propoſi
te queſtionis expoſcat· tū qꝛ nos occaſio
huiꝰ expoſitionis admonuit ꝑſtringēdū
breuit̄ puto. Quantū itaq ꝫ antique tra
ditiones ferunt· cham filius noe qui ſu-
perſtitionibꝫ iſtis ⁊ ſacrilegis fuit artibꝫ
ac ꝓfanis infectꝰ· ſciēs nullū ſe poſſe ſuꝑ
his memorialē librū ꝫ in arcā ꝓrſus īſerre
in q̄ erat vna cū pr̄e iuſto ac ſanctio fra-
tribus ingreſſurus· ſceleſtas artes ac ꝓ-
ꝓphana cōmenta diuerſorū metallorum
laminis· queſc ꝫ aquarū non corrumpe

chã filiꝫ noe ante dilu-
uiũ ꝗ fecit

rentur iniuria· ⁊ duriſſimis lapidibꝫ in-
ſculpſit· Que diluuio peracto eadē ꝫ qua
illa celauerat curioſitate ꝑquirens· ſacri
legiorum ac perpetue nequitie ſemina-
rium tranſmiſit in poſteros. Hac itaq ꝫ
ratione illa opinio vulgi qua credūt an
gelos vel maleficia vł diuerſas artes ho
minibus tradidiſſē· in veritate comple-
ta eſt· De illis ergo quemadmodū dixi-
mus o filijs ſeth ⁊ filiabus cayn nequio-
res filij ꝓcreati ſunt· qui fuerunt robu-
ſtiſſimi venatores· violentiſſimi ac trucu
lentiſſimi viri· qui ꝓ enormitate corporꝝ
vel crudelitatis ac malicie gigantes nū-
cupati ſunt. Hi nanq ꝫ fines inuadere
ac rapinas inter homīes agere ꝑmi cepe-
runt· preda potius exigere vitā ſuam q̄
ſudore operis ſui ac labore contenti. Et
quorū vſq ꝫ adeo ſcelera ſuꝑcreuerāt· vt
niſi inundatione diluuij alias mūdus
expiari non poſſet. Ita ergo filijs ſeth li-
bidinis inſtigatione trāſgreſſis· illō mā
datum quod ab exordio mūdi huiꝰ na-
turali inſtinctu diutiſſime fuerat cuſto-
ditum· neceſſe fuerat ꝑ litterā legis po-
ſtea reparari. Filiam tuam nō dabis filio
eius vxorem· ne de filiabꝫ eorū ꝫ accipies
filio tuo· qꝛ ſeducent corda veſtra vt diſ
cedatiſ a deo veſtro ⁊ ſequamini deos ea-
rum ac ſeruiatis eis.

Obiectio quemadmodū generi ſeth cū ꝫ filiabus cayn ꝓphana commixtio ante interdictū ꝫ legis potuerit imputari. C·xxij·

GErmanus. Merito potuiſſ ꝫ
illis ex hac ꝑſumptione vł no-
uitate coniugij crimē trāſgreſ-
ſionis aſcribi· ſi data fuiſſet illis iſta pre
ceptio. At cum reiunctiōis iſtius obſer-
uantia· nec dum aliqua fuiſſet ꝯſtitutio
ne ꝑfixa· quemadmodū illis ꝑmixtio ge
neris ad noxam debuit imputari q̄ nul
lo fuerat interdicta mandato· Lex enim
non ꝑterita ſolet crimīa ſ ꝫ futura dam-
nare.

Reſponſio ꝙ naturali legi ab initio homines iudicio ſeu pene fuerunt obnoxij· Cap·xxiij·

S Erenus: Deus hominē creās omnem naturaliter ei ſcientiam legis inſeruit: que ſi fuiſſet ab homine ſm propoſitū dñi vt ceperat cuſtodita. nō vtiqꝫ neceſſariū fuiſſet aliā: dari q̄ p̄ lrām poſtea promulgata eſt. Erat enī ſuperfluū extrinſecus offerri remediū: qḋ adhuc intrinſecus tenebatur inſertū. Sꝫ qa h̄ vt diximus corrūpi cepit libertate vſuqꝫ peccādi: velut huius exactor ꝛ executor ac vindex: ꝛ vt ipis ſcripture verbis eloqr: adiutrix apoſita eſt moſayce legis ſeueriſſima diraqꝫ diſtrictio: vt vel metu pene p̄ntis non penitus bonum ſcīe naturalis extinguerēt: ſm ꝓphete ſnīaꝫ legē dās in adiutoriū: q̄ etiā ſm apl'm pedagogus velut paruulis data fuiſſe deſcribit: erudiens ſcꝫ eos atqꝫ cuſtodiens: ne ab illa diſciplina in qua naturaliter fuerāt inſtituti q̄dam obliuione diſcederēt. Nam q̄a ſit homī oīs ſcīa legis ab inicio creatōis infuſa: hinc manifeſte pbatur qꝫ mandata legis abſqꝫ lr̄e lectione añ legem imo añ diluuiū oēs ſanctos obſeruaſſe cognoſcimus. Quēadmoduꝫ enī ſcire potuit abel nec dñi lege mādante: qꝫ offerre deo de p̄mitiuis ouiū ſuarū: ꝛ d̄ adipe ipārū ad ſacrificiū debuiſſꝫ: niſi p̄ iſitā ſibi legē naturaliter fuiſſet edoctus? Quēadmodū noe qḋ mundū vel qḋ immūdū eſſꝫ animal decreuiſſet: non dum h̄ legali diſtinguente mādato: niſi ſcīa naturali fuiſſet inſtructus. Uñ enoch didicit ambulare cū deo: nullā legis illuminationē ab aliquo ꝯſecutus? Ubi ſem ꝛ iafeth legerant turpitudinem p̄ris tui nō reuelab: vt incedentes retrorſum p̄ris verenda velarēt. Uñ monitus abraaꝫ deuictꝫ hoſtibꝫ nihil accipe de eoꝝ ſpolijs acquieſcit: ne retributionem labor̄ ſui cōſequeretur abſtinuit: vl' decias ſacerdoti melchiſedech q̄ moſayca lege p̄cipiunt exſoluit. Uñ idem ip̄e abraā vnde loth: tranſeuntibꝫ ac pegrinis humanitat̄ iura ꝛ ablutionem pedum: nec dñi euāgelico choruſcāte mandato ſupplicit' obtulerūt? Unde iob tantā deuorionē fidei: tantam caſtimonie puritatē: tantā humilitat̄ manſuetudinis mīe humanita ꝙ ſcīam conſecutus eſt: quantā nūc ne ab illis quideꝫ q̄ euangelia memoriter tenent videmus impleri? Quē ſanctoꝝ legimus añ legē vllum legis violaſſe mandatū? Quis illorum nō cuſtodiuit. Audi iſrl' dñs deus tuus dñs vnus eſt. Quis nō impleuit illorū. nō facies tibi ſculptile neqꝫ vllā ſimilitudinē eoꝝ q̄ in celo ſunt ſiue que ī terra: vel eoꝝ que ſunt in aquis ſub terra: Quis eoꝝ non obſuauit: honora patrem tuū ꝛ matrem tuā. vel illa q̄ in decalogo ſubſequūt: nō occides: nō adulterabis: non facies furtū: non falſum teſtimoniū dices: nō concupiſces vxorem ꝓximi tui: alia qꝫ his multo maiora: quibus non ſolū legis: ſed etiam euangelij p̄uenere mandata.

De eo q̄ iuſte puniti ſunt hi qui ante diluuiū peccauerunt. Cap. xxiiij

I Ta ergo intelligimus ab inicio deum omnia creaſſe pfecta. nec fuiſſe qḋ ordinationi eius p̄ncipali velut improuide ꝛ impfecte neceſſe eſſet ſupinduci: vel qḋ ei addi poſt h̄ oporteret: ſi in illo ſtatu ac diſpoſitōe qua ab ipo creata ſunt vniuſa mā ſiſſent. Et idcirco in eos q̄ añ legem imo añ diluuiū peccauerūt: iuſto iudicio deū animadūtiſſe pbabimus: qꝛ tranſgreſſi naturalē legem ſine vlla meruerūt excuſatiōe puniri. Nec in illorum incidemus blaſphemiam calūniamqꝫ q̄ ignorātes hāc rationē derogant deo veter̄ teſtamenti: ac detrahentes nr̄e fidei ſubſannātesqꝫ dicunt. Quid ergo placuit deo noſtro: vt poſt tot annoꝝ milia legem voluerit promulgare: tāta ſecula paſſus hominēꝫ ſine lege tranſire. Qꝛ ſi poſtea melius aliq̄d adinuenit: apparet eū in p̄mordio mundi inferiora vel deteriora ſapuiſſe: ꝛ poſt hec velut experiment̄ edoctum cepiſſe rectiora ꝓſpicere: ac p̄ncipales ordinationes ſuas in melius emendare. Qḋ immenſe preſcīe dei penitus cōuenire non poterit: nec ſine ingenti blaſphemia hec

de ipſa heretica inſania ꝓferent· dicente ec-
cleſiaſte. Cognoui q̄m oīa q̄ fecit de⁹
ab inicio ipa erūt in eternū. Super illa
nō eſt qd̓ addat· ⁊ ab illis nō eſt qd̓ au-
feratur. Et idcirco iuſtis nō eſt lex poſi-
ta· iniuſtis aūt ⁊ nō ſubditꝭ· impijs ⁊ pec-
catoribꝫ· ſceleratꝭ ⁊ cōtaminatꝭ. Illi nan-
q̄ꝫ habētes naturalis illi⁹ atq̄ꝫ inſite legis
ſanā atq̄ꝫ integram diſciplinā· neq̄q̄ꝫ le-
ge hac extrinſecus adhibita lr̄is deſcri-
pta q̄ꝫ in adiutoriū illi naturali data ē
indigebāt. Ex quibꝫ aptiſſima ratōe col-
ligit̄ nec legem iſtā ꝑſcriptam lr̄is ab ini-
cio dari debuiſſe erat enī hoc ſuperfluū
fieri ſtante adhuc naturali lege ⁊ īteg̃ ꝑ-
manēte· nec euāgelicā ꝑfectōꝫ ēdi an̄ le-
gis potuiſſe cuſtodiā. Nō eī poterāt au-
dire· q̄ te ꝑcuſſerit in dextra maxilla tua
ꝓbe illi ⁊ alterā· q̄ contenti nō erāt tali-
onis eq̄litate iniurias ꝓprias vlciſci· ſꝫ le-
tales calces ac telorū vulnera ꝓ alapa le-
uiſſima rependebāt· ⁊ ꝓ minimo dēte ꝑ-
cutientium aīas expetebāt. Sꝫ nec dici
poterat illꝭ diligite inimicos vr̄os· in q̄-
bus magnus fruct⁹ ⁊ vtilitas ducebat̄
vt amicos ſuos diligerēt· declinarēt ꝟo
inimicos· ⁊ ſolo ab eis odio deſinerent.
nec opprimere illos ⁊ interficere feſtinarēt.

De diabolo qd̓ dicitur in euangelio quomō intelligendum ſit quia mendax eſt et pater eius.

Illud ꝟo qd̓ vos Ca. xxv.
de diabolo mouerat· q2 mēdax
eſt ⁊ pr̄ eius· q̄ videlicꝫ tā ipſe
q̄ꝫ pr̄ ſuus mendax ꝓnunciari videat̄ a
dn̄o· ſatꝭ abſurdū eſt hꝫ vel leuit̄ opinari.
Ut enī paulo an̄ diximus· ſpūs ſpūm nō
generat· ſicut nec aīam q̄dem pōt aīa ꝓ-
creare· licet cōcretionē carnis nō dubite-
mus hūano ſemīe coaleſcere· ita de vtri-
uſq̄ꝫ ſubſtantia. i. carnis ⁊ aīe aplo ꝓnun-
ciante ⁊ que q̄ auctore ꝓcedat mani-
feſtius explanāte. Deinde pr̄es inq̄t car-
nis nr̄e habuim⁹ eruditores ⁊ reuereba-
mur· nō mltomagis ſubijciem̄ pr̄i ſpiri-
tuum ⁊ viuemus: Quid hac diuiſione
clari⁹ potuit definire· vt carnis q̄dēꝫ nr̄e
patres hoīes ꝓnunciaret· aīmarūꝫ vero
deū ſolū eſſe pr̄em ꝯſtant̄ exp̄meret. Qu-
q̄ꝫ ⁊ in ipſa corporꝭ hui⁹ cōcretione mini-
ſterium tm̄mō homi ſit aſcribendū· ſum-
ma vero conditiōis deo oīm creatori di-
cente dauid. Manus tue fecerunt me ⁊
plaſmauerūt me. Et btūs iob. Nōne ſicut
lac in q̄t mulſiſti me· ⁊ coagulaſti me vt
caſeum. oſſibꝫ ⁊ neruis inſeruiſti me: Et
dn̄s ad hieremiā. Prius q̄ꝫ te formarē in
vtero noui te. Eccleſiaſtes ꝟo vtriuſq̄ꝫ
ſubſtātie naturā atq̄ꝫ originē· examina-
tione ort⁹ atq̄ꝫ inicij ex quo vtꝫ vnaq̄q̄ꝫ
ꝓceſſit· ⁊ ꝯſideratione finis ad quē vna-
queq̄ꝫ cōtendit· ſatꝭ euident̄ ac ꝓprie col-
ligens pariter q̄ꝫ de corporꝭ hui⁹ atꝫ aīe
ſeꝑatione diſputans ita deſeruit. Prius
q̄ꝫ conuertat̄ puluis in terraꝫ ſicut fuit·
⁊ ſpūs reuertat̄ ad deū q̄ dedit eū. Quid
aperti⁹ potuit dicere q̄ꝫ vt materiā car-
nis quā puluerem nominauit· q2 de ho-
minis ſemīe ſumit exordiū eiuſq̄ꝫ videt̄
miniſterio ſeminari· velut e terra ſūptā
iterū reuerti ꝓnunciaret ad terram· ſpi-
rituꝫ vero q̄ nō ꝑ cōmixtōnē ſexus vtri-
uſq̄ꝫ ꝓcreat̄· ſed ſpecialit̄ a deo ſolo tri-
buitur· ad auctorem ſuū redire ſignaret.
Qd̓ etiā per illam dei inſufflationeꝫ q̄
adam ꝓmit⁹ animauit· euident̄ exp̄mit.
Quibꝫ teſtimonijs manifeſte colligim⁹
pr̄em ſpūum neīeꝫ dici poſſe niſi deū ſo-
lū· q̄ eos ex nihilo cū voluerit fac̄ ſbſiſte-
re· hoīes vero carnis noſtre pr̄es tātū-
mō nominari. Itaq̄ꝫ et diabolus ſm hꝫ
qd̓ vel ſpūs vel angelus bonus creatus
eſt· patreꝫ nemīem habuit niſi deum cō-
ditoreꝫ ſuū. Qui cum ſuꝑbia fuiſſet ela-
tus ⁊ dixiſſet in corde ſuo· aſcendaꝫ ſuꝑ
altitudinē nubiūꝫ ero ſimilis altiſſimo·
factus eſt mendax· ⁊ in veritate nō ſtetit
ſed de ꝓprio nequitie theſauro mēdaciū
ꝓferens· non ſolū mendax ſed etiā pater
ipſius mēdacij factus eſt. q̄ deitatē hoī re-
ꝓmittens ac dicens· eritis ſicut dij· ī ve-
ritate nō ſtetit· ſed ab inicio factus eſt ho-
micida. vel adam mortalē faciēs· vl̄ abel
inſtigatione ſua ꝑ manū fr̄is interimēs

Sed iam diſputationē noſtrā duarum fermenoctiū lucubratione ꝑfectam dici tertij ſubſequēs aurora cōcludit· ac de ꝓfundiſſimo queſtionū pelago nauiculam collationis hui⁹ ad tutiſſimū ſilentij portū cōpēdio nr̄e ruſticitatꝭ attraxit· In qd̄ nos qdem ꝓfundū q̄ꝫto interius flatus diuini ſpūs introduxit· tanto diffuſior p̄cedens oculoꝝ aciē ſꝑ apiet immēſitas· ac ꝑm ſniam ſalomonis· longi⁹ fiet a nob̄ magꝭ q̄ꝫ erat· ⁊ alta ꝓfunditas quis īueniet eā. Quobrē dn̄m dep̄cem̄ vtī nobis vel timor eius vl̄ charitas q̄ cadere neſcit immobilis ꝑſeueret· q̄ nos et ſapientes prudenteſq́ꝫ poterit conſeruare ⁊ a diaboli telis ꝓtegere ⁊ cuſtodire ſemper illeſos. His eteni cuſtodib⁊ impoſſibile eſt quēpiam laqueos eius incurrere Inter ꝑfectos aūt ⁊ imꝑfectos iſta diſtātia eſt. ꝙ in illis qdem fixa (⁊ vt ita dixerim) maturior charitas tenaci⁹ perſeuerans firmius eos cuſtodit ac facili⁹ facit in ſanctitate durare· in illis vero velut ī firmius collocata· ac facilius refrigeſcēs citius facit eos peccatoꝝ laqueis ac ſepius implicari. Quib⁊ auditis ita ſmonibus eius accenſi ſumus, vt cū maiore ſitis ardore ad noſtram cellam reūteremur q̄ꝫ ad ipſius veneramus·

Explicit collatio ſecūda abbatis ſereni. Incipiunt capitula collationis prime abbatis yſaac de oratione. Capi· primum.

P Roemium collationis.

ij Uerba abbatis yſaac ſuꝑ oratōnis qualitate

iij Quemadmodum pura ac ſincera paratur oratio

iiij De mobilitate animę plume vel pennulę coꝑate

v De cauſis quibus mens noſtra aggrauatur.

vi De viſione cuiuſdam ſenis quā ſuꝑ fratris īqeta oꝑatōe ꝓſpexit.

vij Interrogatio de eo ꝙ maiorꝭ difficultatis ſit cuſtodire cogitationes bonas q̄ꝫ parare·

viij Reſponſio de diuerſis orationū qualitatibus.

ix De q̄dripartita orationū ſpecie

x De ordine ſpecieruꝫ quę ſuꝑ orationis qualitate ponuntur

xi De obſecratione

xij De oratione

xiij De poſtulatione

xiiij De gratiarumactione·

xv Utrū quattuor orationū ſpēs ſit et omnib⁊ an ſingillatim ⁊ viciſſim vnicuiq́ꝫ ſint neceſſarię·

xvi Ad quas orationum ſpecies noſmetipſos tendere debeamus

xvij De quatuor ſupplicationum generibus a domino initiatꝭ

xviij De oratione dominica.

xix De eo ꝙ dic̄ adueniat regnū tuū

xx De eo ꝙ dicit fiat voluntas tua.

xxi De pane ſuperſubſtantiali ſiue quotidiano.

xxij De eo ꝙ dicit dimitte nob̄ debita noſtra· ⁊ reliqua

xxiij De eo ꝙ dicit ⁊ ne nos inducas ī temptationem·

xxiiij De eo ꝙ nō debeant alia poſtulari q̄ꝫ hęc tantū q̄ orationis dominice modulo continentur

xxv De q̄litate ſublimioris oratiōis

xxvi De diūſis cōpunctionū cauſis.

xxvij De varijs cōpūctionū q̄litatib⁊.

xxviij Interrogatio de eo ꝙ non ſit in noſtra ꝑtāte ꝓfuſio lachrymarū

xxix Reſponſio de diuerſitate cōpunctionū q̄ ꝑ lachrymas digerūt.

xxx De eo ꝙ elici nō debeant lachrymę q̄n non ſpontanee ꝓferunt·

xxxi Sententia abbatis anthonij ſuꝑ orationis ſtatu.

xxxij De exauditōnis indicio·

xxxiij Obiectio q̄ꝛ p̄dicte exauditiōis fiducia tantū ſanctis conueniat.

xxxiiij Reſponſio de diuerſis exauditionum cauſis

xxxv De oratione intra cubiculum et clauſo oſtio deferenda.

xxxvi De vtilitate breuis ac tacite orationis

Incipit collatio p̄ria abbatis yſaac de oratione.

Cap̄. primū

DE perpetua orationis atqꝫ ↄ inceſſabili iugitate q̄d in ſc̄do īſtitutō nuꝫ libro ꝓmiſſuꝫ eſt· collatiōes ſenis hui⁹ quē nunc in mediū ꝓferim⁹ id ē abbatis yſaac dn̄o fauente cōplebūt. Quibus explicat̄· ⁊ p̄cep̄ beatiſſimi memorie pape caſtoris· ⁊ deſiderio vr̄o o beatiſſime papa leonti ⁊ ſancte frater elladi ſatiſfeciſſe me credo· voluminis amplitudine p̄mitus excuſata· q̄ ſtudentibꝫ nobis non ſolū ſermone ſuccincto narrāda ꝑſtringere· ſꝫ etiā plurima ſilentio p̄terire· in maiorē modū q̄ꝫ diſpoſueram⁹ extenſa eſt. Premiſſa nāqꝫ ſup̄ diuſis inſtitutis diſputatōe copioſa quā nos ſtudio breuitat̄ reſecare maluimus. h̄ ad extremum beatus yſaac intulit verba.

Uerba abbatis yſaac ſup̄ orationis qualitate. Cap̄. ij.

OMnis monachi finis cordiſqꝫ ꝑfectio ad iugē atqꝫ indiruptā orationis ꝑſeuerantiā tendit· ⁊ q̄ꝫtū humane fragilitati cōceditᷣ ad immobilē tranquillitatē ment̄ ac ꝑfectam nititᷣ puritatē. Ob quā poſſidendā omnem tā laborē corpor̄ q̄ꝫ ↄtritionē ſpūs indefeſſe q̄rim⁹ ⁊ iugitᷣ exercem⁹· ⁊ eſt inter alterutrū recip̄ca q̄dam inſeꝑabilisqꝫ coniunctio inuicē ſibi mutua ratiōe cōnexa. Nam ſicut ad oratiōis ꝑfectionē oīm tēdit ſtructura v̄tutū· ita niſi hui⁹ culmine hec oīa fuerint colligata atꝫ cōpacta· nullo mō̄ firma poterūt vel ſtabilia ꝑdurare. Quemadmodū ſine illᷣ acquiri vel cōſūmari non pōt h̄ de qua loquimur ꝑpetua orationis iugiſqꝫ tranquillitas· ita ne ille q̄dem v̄tutes q̄ hāc preſtruūt abſqꝫ hui⁹ poſſunt aſſiduitate cōpleri. Et ideo nec recte tractare de orationis affectu· nec ad ei⁹ p̄ncipalē finem q̄ vniūſarū v̄tutū molitiōe ꝑficitᷣ· ſubitanea diſputatiōe poterim⁹ intrare niſi p̄us vniūſa que illi⁹ obtentu vel abſcidenda ſunt vel parāda ꝑ ordineꝫ dinumerata fuerit atqꝫ diſcuſſa· ⁊ ſm̄ euāgelice ꝑabole diſciplinā ea q̄ ad ſpiritalis ac ſublimiſſime illi⁹ extructionē ꝑtinēt turr̄ ſupputata fuerit ac diligētᷣ ante cōgeſta. Que tū̄ nec ꝓderūt p̄ꝑata nec recte ſupponi ſibimet excelſa culmiā ꝑfectionis admittent· quia nec ſuppoſita poterūt molē tāte celſitudis ſuſtinere. niſi p̄us vt cōi vſus v̄bo ꝓpri⁹ aliq̄d exp̄mam· diligētᷣ egeſto p̄us oī repurgio viciouꝫ ⁊ effoſſis ſucciduis mortuiſqꝫ rudderibꝫ paſſionū viue (vt aiūt) ac ſolide terre pectoris nr̄i· īmo illi euangelice petre in ſublime ſcanſura ſup̄iecta fuerīt ſimplicitat̄ ⁊ humilitat̄ firmiſſima fundamēta· q̄bꝫ hec turr̄ ſp̄ualiū v̄tutū molitiōibus extruenda ⁊ immobilitᷣ valeat ſtabiliri· ⁊ ad ſumma celouꝫ faſtigia ↄfidētia ꝓprie firmitat̄ attolli. Fundamentis etenī talibꝫ innitenteꝫ q̄ꝫuis paſſionum imbres largiſſimi ꝓfundantᷣ· q̄ꝫuis ei ꝑſecutionū violenti torrētes inſtar arietis illidantᷣ· q̄ꝫuis irruat ⁊ incūbat adūſariorū ſp̄uum ſeua tēpeſtas· non ſolū ruina nō̄ diruet ſꝫ nec ip̄a aliq̄ten⁹ vexabit impulſio.

Quemadmodum paratur pura et ſincera oratio. Cap̄. iij.

AT idcirco vt eo feruore ac puritate q̄ debet emitti poſſit oratio· h̄ ſūt oīmodis obſuanda. Primū ſollicitudo rerū carnaliū generalitᷣ abſcidēda eſt· deīde nulli⁹ negocij cauſe nō̄ ſolū cura ſꝫ ne memoria q̄dem penit⁹ admittēda· detractōes vaniloq̄a ſeu multiloq̄a· ſcurrilitates q̄ꝫ ſimilitᷣ amputāde· ire p̄ oībꝫ ſiue triſticie ꝑturbatio funditᷣ eruēda· concupiſcē carnalis ac filargirie noxi⁹ fomes radicitus euellēdus· ⁊ ita his ac ſimilibꝫ vicijs extruſis penit⁹ et abſciſis q̄ hoīm q̄ꝫ pn̄t patere ac notari ↄſpectibꝫ· taliqꝫ vt dixi mus repurgij emūdatiōe p̄miſſa q̄ ſimplicitatis ⁊ innocentie puritate ꝑficitur

iacienda ſunt p̄mū ꝓfunde hūilitatꝭ in cōcuſſa fundamina. q̄ ſcꝫ turrē pulſatu ram celos valeāt ſuſtinere. deinde ſup ponēda ꝟtutū ſpiritalꝭ ꝯſtructio. ⁊ ab oī diſcurſu atq; euagatione lubrica aīm⁹ inhibend⁹. vt ita paulatī ad ꝯtēplatōꝫ dei ac ſpiritalis intuit⁹ īcipiat ſblimari. Quicq̄d enī añ oratōis horā aīa nr̄a cō cepit. neceſſe eſt vt orantib⁹ nob p inge ſtionē recordationis occurrat. Quobrem q̄les orātes volum⁹ īueniri. tales nos añ orationis tp̄s ꝑpare debem⁹. Ex ꝑcedē ti enī ſtatu mēs atq; anim⁹ in ſupplica tione format. eorūdēq; actuū ꝓcūben tib⁹ nob ad ꝑcem. ꝟboꝝ q̄ꝫ vel ſenſu um añ oculos imago ꝓludēs. aut iraſci nos ſm ꝑcedenteꝫ q̄litatē faciet. aut triſtari. aut concupīas cauſaſue ꝑteritas retra ctare. aut riſu fatuo qđ etiā pudet dice re cuiuſq; ſcurrilis dicti vel facti titilla tione pulſari. aut ad p̄ores faciet volita re diſcurſus. Et idcirco quicq̄d oranti bus nobis nolum⁹ vt irrepat. añ oratio nem de abditꝭ nr̄i pectorꝭ extrudere feſti nem⁹. vt illud ap̄lī poſſimus implere. Sine intermiſſione orate. ⁊ in oī loco le uantes puras man⁹ ſine ira ⁊ diſcepta tione. Alias nāq; mandatū iſtud pfice re nō valebim⁹. niſi mens nr̄a ab omī vi cioꝝ purificata ꝯtagio. ꝟtutib⁹ tm̄ ve lut naturalib⁹ bonis dedita. iugi omīpo tentis dei cōtemplatione paſcatur

De mobilitate aīme plume vel pennule compate.

Capitulū .iiij.

Tenī qualitas aīme nō inepte ſubtiliſſime plume ſeu pēne le uiſſime cōpat. q̄ ſi humorꝭ cui⁹ piam extrinſecus accidentꝭ corruptōne vi ciata nō fuerit. vel infuſa. mobilitate ſb ſtantie ſue tenuiſſimi ſpūs adiumento. velut naturaliter ad ſublimia celeſtiaq; ſuſtollit. Si ꝟo humorꝭ cuiuſq; aſper gine vel infuſione fuerit ꝑgrauata. nō mō in nullos aereos volat⁹ naturali mobili tate raptabit. ſed etiā ad ima terre con cepti humorꝭ pondere deprimet. Ita mēs q̄ꝫ nr̄a ſi accedentib⁹ vicijs curiſq; mun danis aggrauata nō fuerit. noxieue libi dinis hūore corrupta. velut natali pu ritatis ſue bñficio ſubleuata. leuiſſimo ſpiritalis meditationis afflatu ſblima bitur ad ſupna. ⁊ hūilia deſerēs atq; ter rena ad celeſtia ⁊ inuiſibilia transferet. Vñ ꝓprie ſatꝭ preceptꝭ dn̄icis ammone mur. Uidete ne q̄n grauent corda vr̄a in crapula ⁊ ebrietate ⁊ cūrꝭ ſecularib⁹. Et idcirco ſi volum⁹ orationes nr̄as nō ſo lum celos ſꝫ etiā ea q̄ ſup celos ſunt pe netrare curem⁹ mentē ab omibus terre nis vicijs expurgatā cūctiſq; emūdatā fecib⁹ paſſionū ad ſubtilitatem pducere naturalē. vt ita ad deū vel ipa vel oratō eius nullo vicioꝝ pondere pregrauata vl tra celoꝝ faſtigia poſſit aſcendere

De cauſis quibus mēs noſtra aggrauatur. Cap̄. v.

Otandū tm̄ quib⁹ ex cauſis gra uari menteꝫ dn̄s deſignauerit. Nō enī adulteria. nō fornica tiones. nō homicidia. non blaſphemias. non rapinas q̄ mortalia eſſe ⁊ dānabi lia nullus ignorat. ſꝫ crapulā poſuit et ebrietatē ⁊ curas ſiue ſollicitudines ſecu lares. Que int̄m nemo hoīm mūdi hui⁹ cauet aut damnabilia iudicat. vt etiam nōnulli qđ pudet dicere ſemetipos mo nachos nuncupātes hiſdem ipſis diſtē tionib⁹ velut innoxijs ⁊ vtilibus impli cent. Que tria licet ſm lr̄am ꝑpetrata q carnalē faciāt ⁊ aggrauēt aīam. atq; a deo ſeparēt ac deprimāt ad terrena. dubi tare non poſſum⁹. eſſet tm̄ eoꝝ facil declī natio ſi huc uſq; ꝓtigeret iſti⁹ ꝑcepti ne ceſſitas. ⁊ maxīe nob qui tā longa remo tione ab oī actuali hui⁹ cōuſatiōe diſiū gim̄. ⁊ iſtis viſibilib⁹ curꝭ atq; ebrietatib⁹ ⁊ crapulꝭ penit⁹ nulla occaſione miſcem̄. Ueꝝ eſt alia q̄ꝫ crapula nō min⁹ noxia ⁊ ebrietas ſpiritalꝭ difficili⁹ euitāda. cu ra q̄ꝫ ac ſollicitudo ſecularꝭ. q̄ nos etiam poſt oīm facultatū noſtraꝝ pfectā renū ciationem ⁊ vini epularūq; cōtinētiam cunctarū. equidem in ſolitudine conſti

tutos frequent̄ inuoluūt· de q̄bꝫ ꝓplxta expergiſcimini inquit q̄ eſtis ebrij ⁊ non a vino. Alius q̄ꝫ. Obſtupeſcite ⁊ ammi ramini· fluctuate ⁊ vacillate· inebriamī ⁊ non a vino· mouemī ⁊ nō ab ebrietate Cuius ebrietatis ⁊ crapule vinū conſe- quēt̄ neceſſe eſt vt ſm ꝓplxtā furoꝛ dra- conum ſit· Ipſumqꝫ vinum de qua radice ꝓcedat aduerte· Ex vinea eīn ſodomoꝝ vitis eoꝝ· ⁊ ſarmentum eoꝝ ex gomoꝛ- ra. Uis etiam fructum vitis iſtiꝰ atꝫ ſar menti germē agnoſcere? Uua eoꝝ vua fellis. botrus amaritudinis ī ipſis. Que omīa niſi fuerimus cūctis vicijs expur- gati· ⁊ ab oīm paſſionū crapula ſobrij. abſqꝫ vſu ⁊ ebrietate vini epularūqꝫ de litijs ⁊ affluētia. erit coꝛ noſtrū ebrieta- te ⁊ crapula magis noxia ꝑgrauatum Nam q: ſeculares cure etiā in nos qui nullis actibus mundi iſtiꝰ admiſcemur cadere nonnūqꝫ poſſint. manifeſta rōe monſtrat̄ ſm regulā ſenioꝝ· q̄ q̄cq̄d ne- ceſſitatem victꝰ quotidiani ⁊ ineuitabi- lem vſum carnis excedit. ad ſecularē de- finierūt curam ⁊ ſollicitudinem ꝑtinere· vt verbi gr̄a· ſi cū poſſit operatio vnius ſolidi neceſſitatē noſtri coꝛpoꝛis expedire· ad duoꝝ vel triū ſolidoꝝ acquiſitōeꝫ noſmetipſos ꝓpenſioꝛe velimꝰ ope ac la- boꝛe diſtendere· ⁊ cū duarū velamē ſuf- ficiat tunicaꝝ ad vſuꝫ ſcꝫ noctis ac diei· triū vel quattuoꝛ fieri ꝓcuremꝰ domini. cūqꝫ vniꝰ ſiue duarū habitatio ſuffici- at cellaꝝ· ambitōne ſeculari atqꝫ ampli tudine delectati quattuoꝛ ſeu q̄nqꝫ cel- las· ⁊ has eaſdem exquiſito oꝛnatu· ⁊ ca- pacioꝛes q̄ꝫ vſus deſiderat extruamus. paſſionē libidinis mundialis in quibꝫ poſſumus preferentes.

De viſione cuiuſdaꝫ ſenis quā ſuper fratris inquieta operatō ne pꝛoſpexit.

Capitulū· vi.

Quod non ſine inſtinctu demo- num fieri māifeſtiſſima nos ex- perimenta docuerūt. Naꝫ qui- dam ꝓbatiſſimus ſenioꝝ cum tranſiret iuxta cellam fratris cuiuſdam hac ani- mi qua diximus egritudine laboꝛantis· vtpote qui in extruēdis reparādiſqꝫ ſu- perfluis inquietus quotidianis diſten- tionibꝫ deſudaret· ⁊ eminus cōſpexiſſet eum graui malleo ſaxum duriſſimū cō- terentem· vidiſſetqꝫ ethiopem quendaꝫ aſtantem illi· ⁊ vna cum eodem ictꝰ mal lei iunctis conſertiſqꝫ manibus illiden- tem· eumqꝫ ad operis illiꝰ inſtantiā igni tis facibꝫ inſtigantem. diutiſſime ſubſti tit· vel impreſſionem diriſſimi demonis vel fraudem tante illuſionis ammirāſ· Cum enī nimia laſſitudine fatigatꝰ frat̄ requieſcere iam iāqꝫ finem opi voluiſſet imponere· inſtigatione ſpūs illius aīma- tus iteꝝ reſumere malleum. nec deſinere ab intentione cepti operis vrgebat̄· ita vt iſdem eius incitamentis infatigabili ter ſuſtētatus tanti laboꝛis non ſentiret iniuriam. Tandem igit̄ ſenex tam dira demonis ludificatione ꝑmotus ad cel- lam fratris diuertit· ſalutanſqꝫ eum· q̄d inquit eſt frater iſtud opus quod agis? At ille. Laboꝛamus ait contra iſtud du- riſſimum ſaxum· vixqꝫ illud potuimus aliq̄n conterere. Ad hec ſenex. Benedixi ſti vix potuimꝰ. Nō enī ſolus eras cū il- lud cederes· ſed fuit alius tecuꝫ quē nō vidiſti· qui tibi in hoc opere non tam ad iutoꝛ q̄ꝫ violētiſſimus impulſoꝛ aſtabat Et idcirco moꝛbū ambitus ſecularis no ſtris mentibꝫ non ineſſe· non vtiqꝫ eoꝝ tm̄ negocioꝝ abſtinentia cōꝓbabit· que etiaꝫ ſi velimus expetere vel explere non poſſumus. neqꝫ illarum rerum deſpe- ctus quas ſi affectauerimꝰ tam apꝺ ſpi- ritales viros q̄ꝫ apud ſeculi homīes no- tables ꝑma fronte reddemꝰ· ſed cū etiā illa que noſtre ſuppetunt poteſtati ⁊ ho- neſtate quadam videntur obnubi· nec apud cunctos homines ex aperto repꝛe- henſibiles faciunt· rigida mentis diſtri- ctione reſpuimus. Et reuera non minꝰ hec que parua vidētur ⁊ minima que- qꝫ ab his qui noſtre ꝓfeſſionis ſunt cer- nimus indifferenter admitti. pꝛo quali-

tate ſua aggrauant monachi mentē· q̄z
illa maiora que ſm ſuum ſtatum ſeu cō
parationem ſecularium ſenſus inebria-
re cōſueuerunt· non ſinentes depoſita
fece terrena ad deum in quo ſemꝑ defixa
eſſe debet intentio monachuz reſpirare·
cui ab illo ſummo bono vel parua ſepa-
tio· mors preſens ac ꝑnicioſiſſimꝰ interi-
tus eſt credendus. Cūq̄z mens tali fue-
rit tranquillitate fundata vel ab omniū
carnalium paſſionum nexibus abſolu-
ta· ⁊ illi vni ſummoq̄z bono tenaciſſima
adheſerit cordis intētio· apoſtolicū illō
implebit. Sine intermiſſione orate et in
omni loco leuantes puras manus· ſine
ira ⁊ diſceptatione. Hac enim puritate
ſi dici poteſt ſenſu mētis abſorpto· ac de
terreno ſitu ad ſpiritalem atq̄z angelicā
ſimilitudinez reformato· quicq̇d in ſe re
ceperit· quicq̇d tractauerit· quicq̇d ege-
rit puriſſima ac ſinceriſſima erit oratio.

Interrogatio de eo ꝙ maioris difficultatis ſit cuſtodire cogitationes bonas q̄z parare

Capitulū. vij.

GErmanus. Utinā ſimili mo
do atq̄z eadem facilitate qua ſe
mina ſpiritaliū cogitationum
plerūq̄z concipimus· etiam ꝑpetuitatē
earum poſſidere poſſimus. Cum enī fue
rint ſiue ꝑ memoriā ſcripturarum· ſeu ꝑ
recordationē ſpiritaliū quorūq̄z actuū.
vel certe per intuitum ſacramentorū ce-
leſtium in noſtro corde concepte· īſenſibili
quadam fuga dilapſe a nobis quanto-
tius euaneſcunt atq̄z depereūt. Cūq̄z ali
as quaſlibet occaſiones ſpiritalium ſen
ſuum mens noſtra repperit· ruſ̄ꝰ alijs
caſualiter irrepentibus· ipē q̄z que ap-
prehenſe fuerāt lubrica volubilitate dif
fugiūt· ita vt nullam conſtantiā ſui re-
tinens animꝰ· nec poteſtate ꝓpria ſancta
rum cogitationū poſſidens firmitatem.
etiam tūc cum eas videtur vtcunq̄z reti
nere· fortuitu illas· ⁊ nō de induſtria cō-
cepiſſe credatur. Quomodo eniz ortus
earum noſtro arbitrio putabitur aſcri-
bendus· quarū perſeuerantia non conſi-
ſtit in nobis? Sed ne forte ſub huiꝰ que
ſtionis indagine a cepto narrationis or-
dine longius euagantes expoſitionē ꝓ-
poſitam ſuper oratōnis ſtatu diutius re
tardemus. de qua principaliter ſitimus
inſtitui· ſuo hanc tempori reſeruātes· de
qualitate orationis inſtātiſſime queſi-
mus informari· preſertim cum nullo tē-
pore nos ab ea ceſſare beatus apoſtolus
moneat dicens. Sine intermiſſione ora
te. Et ideo primum de qualitate eius de
ſideramus inſtitui· id eſt· qualis debeat
emitti ſemper oratio· deinde qualiť hāc
eandem que cunq̄z eſt poſſidere vel exer-
cere ſine intermiſſione poſſimus. Non
enim parua cordis intentione eam per-
fici poſſe· ⁊ experientia quotidiana. ⁊ ꝑ-
ſecutio tue ſanctitatis oſtendit· q̄ finem
monachi ac totius perfectionis culmen
in orationis conſummatione conſiſtere
diffiniſti.

Reſponſio de diuerſis orationum qualitatibus.

Capitulū. viij.

ISaac. Uniuerſas orationū
ſpecies abſq̄z ingenti cordis at
q̄z animi puritate ⁊ illumina-
tione ſancti ſpiritus arbitror compꝛehen-
di non poſſe. Tot enim ſunt quot in ani
ma vna immo in cunctis animabus ſta
tus queunt qualitateſq̄z generari. Et id̄.
licet ſciamus nos ꝓ hebetudīe cordis no
ſtri vniuerſas orationum ſpecies nō poſ
ſe perſpicere tamen in quantum medio-
critas experiētie noſtre aſſequi preualue
rit digerere eas vtcunq̄z temptabimus.
Scd̄m menſuram nanq̄z puritatis in
qua mens vnaqueq̄z proficit· ⁊ qualita
tem ſtatus in quo vel ex accidentibus in
clinatur vel per ſuam renouatur indu-
ſtriam: ipſe quoq̄z momentis ſingulꝭ re-
formantur· et idcirco vniformes oratio-
nes emitti ſemper a nemine poſſe certiſſi
mum eſt. Aliter enim quiſq̄z ſuppli-
cat cum alacer eſt· aliter cum triſticie
ſeu deſperationis pondere pregrauatur

aliter cũ ſpiritalibus ſucceſſibus viget aliter cũ impugnationũ mole deprimit᷑· aliter cum veniam peccatorum. alit᷑ cum acquiſitionem gratię ſeu cuiuſlibet vir-tutis expoſcit· vel certe extinctionẽ cuiuſlibet vicij deprecatur· aliter cũ cõſidera-tione gehẽne ac futuri iudicij timore cõpungit᷑· aliter cũ ſpe futurorum bonorũ deſiderioq; inflammat᷑· alit᷑ cũ in neceſ-ſitatibꝫ ac periculis· alit᷑ cum in ſecuritate ac tranquillitate verſat᷑· alit᷑ cũ ſacramentorũ celeſtiũ reuelationibꝫ illuſtrat᷑· alit᷑ cũ ſterilitate virtutũ ac ſenſuũ ariditate cõſtringit᷑.

De quadripartita orationum ſpecie. Cap. ix.

ET idcirco his ſuper orationũ qualitate digeſtis· licet nõ quantũ expoſcit materie magnitudo· ſed quantum vel temporis admittit anguſtia· vel certe capacitas tenuitas ingenij nr̃i ⁊ cordis preualet hebitudo· maior nobis nunc iminet difficultas vt ipſas ſingillatim orationũ ſpẽs exponamus. quas apl's quadripartita ratiõe diſtinxit ita dicẽs. Depcor itaq; primo oĩm fieri obſecrationes· orationes poſtulationes grãrũ actiones. Quas non inanit᷑ ab aplo ita fuiſſe diuiſa minime dubitandũ eſt. Et primitus indagandũ· quid obſecratione· quid oratiõe· quid poſtula-tione· quid gratiarũ actiõe ſignet᷑· deinde per quirendũ· vtrũ he ſpẽs ab orãte ſint pariter aſſumẽde. i. vt omẽs ſimul in vnaquaq; ſupplicatiõe iungantur· an viciſſim ſingillatimq; ſint offerẽde· vtputa nũc quidem obſecrationes· nũc vero orationes nũc autẽ poſtulatiões ſeu grãrũ actiones oporteat promi· an certe alius quidem obſecrationes· alius vero orationes· alius autẽ poſtu-lationes· alius grãrũ actões deo debeat exhibere ſm menſuram ſcz etatis ſuę· in qua vnaqueq; mens per intentionis proficiat induſtriam.

De ordine ſpecierum que ſuper orationis qualitate ponuntur. Cap. x.

ET idcirco primum proprietates ipſe ſunt noĩm verborumq; tractãde ac diſcutiendũ quid inter orationem ⁊ obſecrationẽ ac poſtulationem interſit· Deinde ſimilit᷑ perſcrutandũ vtrum ſingillatim ſint an parit᷑ exhibẽde. Ter-tio indagandũ· vtrũ etiam ipſe ordo qui ita eſt apli auctoritate diſpoſitus aliquid amplius inſtruat auditorẽ· an ſimplicit᷑ accipienda ſit iſta diſtinctio· ⁊ indifferẽ-ter putãda ſit ab illo talit᷑ fuiſſe digeſta quod mihi ſatis videt᷑ abſurdũ· Non enĩ credendũ eſt aliquid tranſitorie ac ſine ra-tione ſpiritum ſanctũ per apl'um protuliſſe. Et idcirco eodem quo cepimus ordine prout dominus donauerit ſingula retractemus.

De obſecratione· Cap. xi.

DEpcor itaq; primo oĩm fieri ob-ſecrationes. Obſecratio eſt im-ploratio ſeu petitio pro peccatis. qua vel pro pñtibus vel pro preteritis admiſſis ſuis vnuſquiſq; cõpunctus veniã deprecat᷑.

De oratione. Cap. xij.

ORationes ſunt quibus aliud aliquid offerimus ſeu vouemus deo· quod grece dicit᷑   id eſt votũ Nam vbi dr in greco

in latino legitur vota mea dño reddã. Quod ſm proprietatem verbi ita exprimi põt· oratões meas dño reddam. Et illud quod legimus in eccleſiaſte ſi voueris votũ deo ne morã feceris redde illud· in greco ſimilit᷑ ſcribit᷑

id ẽ. ſi oraueris orationem domino· ne moram feceris reddere illam. Quod ita ab vnoquoq; noſtrum implebitur. Oramus cum renunciãtes huic mundo ſpondemus nos mortificatos cunctis actibus ⁊ cõuerſationi mũ-dane tota cordis intentione domĩo ſer-uituros. Oramus cum promittimus ſeculari onere cõtempto ac terrenis opibus ſpretis. in oĩ contritione cordis ac pau-pertate ſpũs nos domĩo coheſuros. Oramus cum pollicemur nos puriſſimã corporis caſtitatem ſeu immobilẽ patiẽtiã exhibituros eſſe perpetuo· vel cũ de corde nr̃o radices irę ſiue triſticię mortem operantis vouemus fundit᷑ eruẽdas· quę

cū deſidia reſoluti· atq̄z ad antiq̄ vicia
recurrentes minime fecerim⁹· etim⁹ oratio
num nr̄arū ac votoꝝ rei· dicit q̄z de nō-
bis. Meli⁹ eſt nō vouere q̄z vouere ꝛ nō
reddere. Qd̄ ſm̄ grecum dici pōt· meli⁹
eſt non orare q̄z orare ꝛ non reddere·

De poſtulatione· Cap̄. xiij.

TErtio loco ponunt poſtulatio
nes q̄s ꝑ alijs q̄z dū ſum⁹ in fer
uore ſpūs ↄſtituti ſolem⁹ emit-
tere· vel ꝑ caris ſcz nr̄is· vel ꝑ toti⁹ mun
di pace poſcentes· ꝛ vt ip̄ius apl̄i v̄bis
eloquar· cū ꝑ oībus hoībꝫ ꝑ regibus ꝛ
oībꝫ qui in ſublimitate ſunt ſupplicam⁹

De gratiarū actione. Cap̄. xiiij.

QVarto deinde loco grāꝝ actio
nes ponunt· q̄s mens vel cū ꝑ-
terita dei recolit bn̄ficia· vel cū
p̄ntia cōtemplat· ſeu cū in futurū que ꝛ
quāta preparauerit deus his q̄ diligūt
eū ꝓſpicit· ꝑ ineffabiles exceſſus deo re
fert. Qua etiā intentione nonnūq̄z pre-
ces vberiores emitti ſolent· dū illa q̄ re-
poſita ſunt in futuro ſanctoꝝ p̄mia pu-
riſſimis oculis intuēdo· ineffabiles deo
gratias cū immēſo gaudio ſpūs noſter
inſtigatur effundere.

Vtrū quattuor orationū ſpeci es ſimul et omnibus an ſingil- lati et viciſſim vnicuiq̄z ſint ne- ceſſarie. Cap̄. xv.

EX q̄bus quattuor ſpeciebꝫ licz
nonnunq̄z ſoleant occaſiones
ſupplicationū pinguiū genera
ri· naz ꝛ de obſecrationis ſpecie q̄ de cō-
punctione naſcit peccatoꝝ· et de oratio
nis ſtatu q̄ de fiducia oblationū ꝛ ↄſum
matione votoꝝ ꝑ ↄſcīe ꝓfluit puritate
ꝛ de poſtulatione q̄ de charitatꝫ ardore
ꝓcedit· ꝛ de grāꝝ actōne q̄ de bn̄ficio
rum dei ꝛ magnitudīs ac pietatꝫ eius cō
ſideratione generat· feruentiſſimas ſe-
piſſime nonnum⁹ p̄ces ignitaſq̄z prodire.
ita vt cōſtet oēs has q̄s ꝑdiximus ſpēs
oībꝫ hoībꝫ vtiles ac neceſſarias inueniri
vt in vno eodēq̄z viro nunc q̄dem obſe-
crationū· nūc aūt orationū· nūc poſtula

tionū puras ac feruentiſſimas ſupplica
tōnes variat⁹ emittat affect⁹· tn̄ p̄ma ad
incipientes videt peculiari⁹ ꝑtinere· qui
adhuc vicioꝝ ſuoꝝ aculeis ac memoria
remordent· Scd̄a ad illos q̄ in ꝓfectu iā
ſpirituali appetituq̄z v̄tutū q̄dam mētis
ſublimitate ↄſiſtūt. Tertia ad eos qui ꝑ
fectionē votoꝝ ſuorū opibꝫ adimplētes
intercedere ꝑ alijs q̄z ↄſideratiōe fragili-
tatis eoꝝ ꝛ charitatꝫ ſtudio prouocatur
Quarta ad illos q̄ iam penal ↄſcīe ſpi-
na de cordibꝫ euulſa· ſecuri iam munifi-
cētias dn̄i ac miſerationes q̄s vel in ꝑte
rito tribuit vel in p̄nti largit vel p̄parat
ī futuro· mēte puriſſima retractātes ad
illā ignitā ꝛ q̄ ore hoīm cōp̄hendi nec ex
p̄mi pōt orationē feruētiſſimo corde ra-
ptant. Nōnūq̄z tn̄ mens q̄ in illū verū
puritatꝫ ꝓficit affectū· atq̄z in eo iam ce-
perit radicari· ſolet h̄ oīa ſimꝑ q̄z cōcipi
ens atq̄z in modū cuiuſdā incōp̄henſibi
lis ac rapaciſſime flāme cūcta ꝑuolitās
ineffabiles ad deū p̄ces puriſſimi vigo-
ris effundere· q̄s ip̄e ſpūs interpellans ge-
mitibꝫ inenarrabilibꝫ ignorantibꝫ nobis
emittit ad deum· tāta ſcz in illi⁹ hore mo
mēto ↄcipiens· ꝛ ineffabilit in ſupplica
tiōe ꝓfundēs· q̄nta nō dicā ore ꝑcurre
re· ſed ne ip̄a q̄dem mēte valeat alio tp̄e
recordari. Et inde eſt q̄ in q̄libꝫ mēſura
q̄s poſit⁹ nōnūq̄z puras intētaſq̄z p̄ces
inuenit emittere· q̄z ꝛ de illo p̄mo et hu-
militatꝫ ordine q̄ eſt ſup recordatiōe futuri iu-
dicij is q̄ adhuc ſub terrorꝫ pena ac me-
tu examīs ↄſtitut⁹ ē ita ad horā ↄpūgit
vt non minore ſpūs alacritate de obſec-
tionis pinguedine repleat· q̄z ille q̄ per
puritatē cordis ſui munificentias dei ꝑ-
luſtrans atq̄z ꝑcurrēs ineffabili gaudio
leticiaq̄z reſoluit· incipit enī ſm̄ ſentētiā
dn̄i plus diligere· q̄a ſibimet ampliora
cognoſcit indulta.

Ad quas orationum ſpēs noſmetipſos ten- dere valeamus. Ca. xvi.

TAmen expetende ſunt nobis
per profectū vite conſūmatio-
nemq̄z v̄tutum ille potius ſupplicatio-

num ſpẽs q̃ vel de cõtẽplatiõe futuroꝝ
bonoꝝ vl' de charitatꝭ ardore fūdūt'. ſeu
certe vt hūili⁹ ⁊ ſcḋm incipientiū mẽſurā
loquar. pro acquiſitione quarūcꝫ vir-
tutū ſeu viciꝭ cuiuſlibet extinctiõe gene
rant'. Alit' enī ad illa ſublimiora q̃ ꝑdi-
ximus ſupplicationū genera ꝑuenire nul
laten⁹ poterim⁹ niſi ꝑ ordinẽ poſtulatio
num iſtarū ſenſim mens nr̃a fuerit gḋa
timꝫ ꝑuecta.

De quattuor ſupplicationum generibus a domino iniciatis. Cap. xvij.

Has q̃ttuor ſupplicationū ſpeci
es ita etiā dñs exẽplo ſuo nob̄
iniciare dignat⁹ eſt. vt in hꝰ q̊ꝫ
impleret illud qḋ de ipõ dr̃. Que cepit
ieſus facere ⁊ docere. Nam obſec̃tionis
gen⁹ aſſumit cū dicit. Pr̃ ſi poſſibl'e eſt
trãſeat a me calix iſte. vel illud qḋ ex ꝑſo
na ei⁹ cãtatur in pṡ. Deus deus me⁹ re-
ſpice in me q̃re me dereliq̊ſti. aliacꝫ his
ſimilia. Oratio eſt cū dicit. ego te clarifi
caui ſuꝑ terrã. op⁹ cõſūmaui qḋ dediſti
mihi vt facerem. ſiue illḋ. ⁊ ꝑ eis ſc̃ifico
meipm̃ vt ſint ⁊ ipi ſanctificati in verita-
te. Poſtulatio eſt cū dic̃. Pr̃ q̊s dediſti
mihi volo vt vbi ego ſum et ipi ſint me-
cum vt videant gl'am meã quam dediſti
mihi. vel certe cū dicit. Pr̃ ignoſce eis.
nõ enī ſciunt q̇d faciūt. Grarūactio eſt
cū dic̃. Cõfiteor tibi dñe pr̃ celi ⁊ tr̃e. q̃r
abſcõdiſti hꝰ a ſapientib' ⁊ prudentib'. ⁊
reuelaſti ea paruul'. ita pr̃ q̃r ſic fuit pla-
citū an̄ te. vel certe cū dic̃. Pr̃ grãs ago
tibi qm̃ audiſti me. ego autẽ ſciebam q̃r
ſꝑ me audis. Que tñ q̃tuor ſupplicatio
num genera licet ſingillatī ac diuiſo tꝑe
ſcḋm illū quẽ ꝯphendimus modum idem
dñs noſter diſtīxerit offerenda. tñ etiam
ſil' ea in ſupplicatiõe ꝑfecta ꝯphẽdi poſ-
ſe identidẽ ſuis oſtendit exẽplis. ꝑ illam
ſcꝫ orationem quã ad finem euãgelij ſcḋm
iohẽm legim⁹ eum copioſiſſime ꝑfudiſſe
Ex cui⁹ textu q̃r longū eſt vniu'ſa ꝑcurre
re. diligens inq̇ſitor hꝰ ita eſſe lectõis ipi⁹
ſerie poterit edoceri. Quẽ ſenſū aplſ q̊ꝫ
ī epl'a ad philipꝰ. has q̃tuor ſupplicatio-
num ſpẽs aliquãtñ immutato ꝯnẽs or
dine euident' exp̃ſſit. oſtẽditcꝫ debere eas
nõ nūcꝫ ſil' ſub ardore vni⁹ ſupplicatõiſ
offerri. ita dicẽs. Sꝫ in oī orõne ⁊ obſec̃
tione cū gratiarūactiõe petitiões vr̃e in
noteſcãt apḋ deū. per quod voluit nos
in hꝰ ſpeciali⁹ erudire qḋ ⁊ in oratione ⁊
obſecratiõe grarūactio debeat cū poſtu
latione miſceri.

De oratiõe dñica. C. xviij.

Hec itacꝫ ſupplicatio-
nū genera ſblimior adhuc ſta-
t⁹ ac ꝑcellior ſubſeq̃t'. q̇ ꝯtẽpla
tiõe dei ſolius ⁊ charitatꝭ ardore forma-
tur. ꝑ quẽ mens illi⁹ dilectione reſoluta
atcꝫ deiecta familiariſſime deo velut pa
tri ꝓprio peculiari pietate colloquitur.
Quẽ ſtatū debere nos diligent' expetere
formula dñice orõis inſtituit dicẽs. Pr̃
nr̃. q̃ vniuerſitatꝭ deū ac dñm prẽm eſſe
voce ꝓpria ꝯfitẽtes. de cõditione ſeruili ī
adoptionẽ filioꝝ nos ꝓfitem̃ aſcitos. ad
ijcientes deinde. q̇ es in celis. vt cõmora
tiõꝫ vite p̃ntis q̃ in hac degim⁹ terra. ve
lut ꝑegrinã. atcꝫ a nr̃o prẽ nos longiſſi-
me ſeꝑantẽ toto horrore vitãtes. ad illaꝫ
poti⁹ regionem in q̃ prẽm nr̃m cõmorari
fatem̃ ſūmo deſiderio ꝓperem⁹. nihilcꝫ
admittam⁹ eiuſmodi qḋ indignos nos
hac nr̃a ꝓfeſſione ac nobilitate tãte ad-
optionis efficiẽs. ⁊ hereditate patna ve-
lut degeneres ꝑuet. ⁊ irã nos faciat iuſti-
cie ei⁹ ac ſeueritatꝭ incurrere. In quem fi
lioꝝ ordinẽ graduꝫ ꝓfecti illa cõtinuo
q̃ eſt in bonis filijs pietate flagrabim⁹
⁊ affectu. vt iam nõ ꝓ nr̃is vtilitatibus
ſꝫ ꝓ nr̃i patris gl'a totum ipendã⁹ affectuꝫ
dicentes ei. Sanctificet' nomẽ tuum. no
ſtrum deſideriū noſtrū gaudiū gloriam
noſtri patris eſſe teſtantes. imitatores ef
fecti illius qui dixit. Qui a ſemeipõ lo-
quitur gloriã ꝓpriã querit. q̇ aūt querit
gloriã ei⁹ q̇ miſit illū. hic verax eſt. ⁊ iniu
ſticia in eo non eſt. Denicꝫ vas electio-
nis hoc repletus affectu etiam anathe-
ma fieri optat a chriſto. dummodo ei fa
milia multiplex acquiratur. ⁊ ad gloriã
ſui patris ſalus toti⁹ iſraelitice pleb' ac

creſcat. Securꝰ enī optat interire ꝓ chri
ſto q̄ nouit neminē mori poſſe ꝓ vita Et
iterꝝ. Gaudemꝰ inq̄t qn̄ nos infirmi ſu-
mus· vos aūt potentes eſtis. Et q̄d mirꝝ
ſi vas electōis ꝓ chriſti gl'a ⁊ fratꝝ ſuoꝝ
ꝯuerſiōe gētiſq; ꝑuilegio anathema fie-
ri optat a chriſto· cū michæas q̄z ꝓphæta
vellet ſe mendacē fieri· ⁊ ab inſpiratōne
ſancti ſpūs alienū· dūmō plagas illas ⁊
captiuitatꝫ exitia q̄ ſua vaticinatiōe ꝑ-
dixerat plebs iudaice nationis euadat.
vtinā inq̄ens nō eſſem vir habēs ſpūm
⁊ mendaciū potiꝰ loq̄rer· vt ꝑtermitta-
mus illū legiſlatorꝫ affectum· q̄ cum fra
tribꝫ ſuis etiā ꝑituris non renuit interire
dicēſ Obſecro dn̄e peccauit ꝑp'ls iſte pec
catu3 magnū· aut dimitte eis hāc noxā
aut ſi nō facis dele me de libro tuo que3
ſcripſiſti· Pōt aūt cōgrue ſatꝫ illud qd̄
dicit· ſanctificet nomē tuū· etiā talit' ac
cipi. Sanctificatio dei nr̄a perfectio eſt
Itaq; dicētes ei· ſanctificet nomē tuu3·
alijs v̄bis h̄ dicimus. Tales nos facito
pr̄ vt ſanctificatione3 tuā vel intelligere
quāta ſit vel caꝑe mereamꝰ· vel certe vt ī
nr̄a ꝯuerſatione ſpirital' actꝰ appareat.
Qd̄ tunc efficacit' implet' in nob̄, qn̄ vi-
deant homīes oꝑa nr̄a bona· ⁊ glorificēt
patrem noſtrū q̄ in celis eſt. De eo ꝙ
dicit adueniat regnum tuum

SEcūda petitio mentꝫ Ca. xix
puriſſime aduenire iam iamq;
regnū ſui pr̄is exoptat· vl' iſtō
ſc3 q̄ quotidie chriſtus regnat in ſanctꝫ·
qd̄ ita fit cū diaboli impio ꝑ extinctionē
fetentium vicioꝝ de nr̄is cordibꝫ pulſo
deus in nobis ꝑ v̄tutū bonā fragrātia3
cepit dominari· ⁊ deuicta fornicatōe ca
ſtitas· ſuꝑato furore trāquillitas· calca-
ta ſuꝑbia· hūilitas· in nr̄a mente regna-
uerit· vel certe illud qd̄ ꝯſtituto tpe omī
bus eſt ꝑfectꝫ ac dei filijs generalit' repro
miſſum· in quo eis dicet' a chriſto Veni
te benedicti pr̄is mei· poſſidete paratum
vob̄ regnum a ꝯſtitutōe mūdi· intentis
illud qd̄ am mō obtutibꝫ ac defixis deſi-
derans ⁊ expectans dicenſq; ad eum.
Veniat regnū tuum Nouit enī teſtimo
nio conſcīę ſue· cū apparuerit· mox eiꝰ ſe
futurū eſſe cōſortem. Hec enī dicere vel
optare criminoſoꝝ nullꝰ audebit· q̄ nec
videre tribunal iudicis volet· q̄ſq̄s ſub
aduētu eiꝰ non palmam nec p̄mia ſuis
meritis· ſ3 penā nouit ꝓtinꝰ repēſandā.
De eo ꝙ dicit fiat voluntas tua

TErtia ſupplicatio Cap. xx.
filioꝝ eſt. Fiat volūtas tua ſicͭ
in celo ⁊ in terra. Non pōt eſſe
iā maior oratio q̄z optare vt terrena me
reāt' celeſtibꝫ coeq̄ri· Nā q̄d eſt aliō di-
cere· fiat volūtas tua ſicut in celo ⁊ ī ter
ra· q̄z vt ſint hoīes ſiles angelis· ⁊ ſic vo
lūtas dei ab illis implet' in celo· ita etia3
hi q̄ in terra ſunt nō ſuā ſed eiꝰ vniuerſi
faciāt voluntatē. Hoc q̄3 nemo ex affe-
ctu dicere ꝑualebit niſi is ſolꝰ q̄ deū cre-
dit oīa que vident' vel aduerſa vel ꝓſpe-
ra ꝓ nr̄is vtilitatibꝫ diſpenſare· magiſq;
eū ꝓ ſuoꝝ ſalute ⁊ cōmodis ꝓuidu3 at
q; ſollicitum q̄z noſ ipōs eſſe ꝓ nob̄. Aut
certe alit' accipiendū. Volūtas dei ſalꝰ
oīm eſt· ſm̄ illā beati pauli ſn̄iam· q̄ oēs
hoīes vult ſaluos fieri ⁊ ad agnitionem
v̄itatꝫ venire. De q̄ etiā volūtate yſaias
ꝓphæta ex ꝑſona dei pr̄is· ⁊ oīs inq̄t vo-
luntas mea fiet Dicētes ergo ei. Fiat vo
luntas tua ſicut in celo ⁊ in terra· h̄ eum
alijs oramus v̄bis· vt ſicut hi q̄ in celo
ſunt· ita oēs qui in terra cōſiſtūt tua pa-
ter agnitione ſaluent'. De pane ſu-
perſubſtātiali ſiue quotidiano

PEinde panem nr̄m Ca. xxi.
id ē ſuꝑſtātialē da nob̄
hodie. Qd̄ aliꝰ euāgeliſta quo
tidianū dixit. Illō nobilitatꝫ ac ſb̄ſtātię
eius ſignificat qualitate3· qua ſc3 ſuper
omnes ſb̄ſtantias ſit· atq; om̄ēs creatu-
ras ſublimitas magnificētię eius ac ſan
ctificationis excedat· h̄ vero ꝓprietatem
vſus ipſius atq; vtilitatꝫ expſſit. Nā cū
dicit quotidianū· oſtēdit ꝙ ſine ipō nul
lo die ſpiritalem vitam caꝑe valeamus
Cū dic' hodie· oſtēdit eū q̄tidie eſſe ſumē
dum ⁊ heſternā ꝑbitionē eiꝰ nō ſufficere

niſi nob hodie q̄z ſimilit̄ fuerit attributus· omnicꝫ nos tp̄e hanc oratione̅ debere pfundere· indigentia ei⁹ q̄tidiana cō moneat. q: nō eſt dies quo nō opus ſit nobis huius eſu ac pceptione cor interioris noſtri hoīs confirmare. Licet iſtud qđ dr̄ hodie, ⁊ ad pn̄tem vitā poſſit itelligi· i. dū in hoc ſeculo cōmoram̄· preſta nobis hunc panē. Nouim⁹ ei eū his q̄ meruerint a te ⁊ in futuro eſſe pſtandū. ſed rogamus vt eū nobis hodie largiar̄ q: niſi eū pcipere quis in hac vita meruerit· in alia eius pticeps eſſe nō poterit.

De eo q̄ dicit dimitte nobis debita noſtra· et reliqua. Ca. xxij.

Et dimitte nob debita nr̄a· ſicut et nos dimittim⁹ debitorib⁹ noſtris. O ineffabilis dei clementia· q̄ non ſolū nobis oratiōis tradidit formā· ⁊ acceptabilē ſibi in nobis morū noſtrorum inſtituit diſciplinā· ac p neceſſitatem tradite formule qua ſe precepit a nobis ſp orari· ire parit̄ ⁊ triſtitie euellit radices· ſed etiā occaſionē rogantibus tribuit· eiſcꝫ reſerat viā qua clemens ac pium ꝓ̄ſ erga ſe dei iudiciū ꝓmulgari vel ꝓdire· ⁊ quodammō ptātem tribuit qua iudicis noſtri poſſim⁹ ſn̄iam tēperare· ad veniam delictorum noſtrorum· exemplo eū noſtre remiſſionis coartantes· dū dicim⁹ ei· ⁊ dimitte nob ſicut et nos dimittim⁹. Jtacꝫ ſecur⁹ hui⁹ oratiōis fiducia de ſuis admiſſis veniam poſtulabit quiſq̄s remiſſus erga ſuos dūtaxat nō erga dn̄i ſui extiterit debitores. Solem⁹ nōnulli qđ eſt deteri⁹ erga illa quidem q̄ admittunt ad iniuriaz dei q̄uis magnorū ſint criminū· placidos nos ⁊ clementiſſimos exhibere· erga noſtrarū vero vel paruiſſimarum offenſionū debita exactores immites atcꝫ inexorabiles inueniri. Quiſq̄s igit̄ in ſe delinquēti frī nō ex corde dimiſerit: nō indulgentiā ſꝫ cōdēnationez deprecatione hac ſibimet impetrabit. ſuacꝫ ꝓfeſſiōe ſemetipm poſcet diri⁹ iudicari· dicēs· remitte mihi ſicut ⁊ ego remiſi. Qđ cū illi ſm ſuā petitionē fuerit repenſatū· q̄d aliud ſb̄ſeq̄t̄ q̄z vt exēplo ſuo iplacabili ira ⁊ irremiſſa ſn̄ia puniat̄. Jdeocꝫ ſi clement̄ volumus iudicari. nos q̄z erga illos q̄ i nos deliq̄runt oportet eſſe clemētes. Tm̄ eni remittet̄ nobis q̄tum nos remiſerimus eis· q̄ nobis q̄cūcꝫ malignitate nocuerīt. Qđ formidātes nōnulli cū in eccleſia h̄ oratio ab vniūſa plebe ꝯcinit̄· hūc locum taciti p̄termittūt· ne ſcꝫ ſemetipſos obligare poti⁹ q̄z excuſare ſua ꝓfeſſione videant̄. nō intelligētes q̄ fruſtra cauillationes has iudici oīm p̄tendere moliātur· q̄ quemadmodū iudicatur⁹ ſit ſupplicib⁹ ſuis voluit demōſtrare. Dū eniꝫ erga eos nō vult immitis atcꝫ inexorabilis iueniri· formā ſui iudicij deſignauit vt quēadmodū nos ab illo iudicari cupim⁹· ita nr̄os fratres ſi q̄d in nob deliq̄rint iudicem⁹. q: iudiciū ſine mīa fiet ei q̄ nō fecerit miſericordiā.

De eo q̄ dicit et ne nos inducas itemptationem. Cap. xxiij.

Deinde ſequit̄. Et ne nos inducas in temptationē. De q̄ non minima naſcit̄ queſtio. Si enim oram⁹ ne pmittam̄ temptari· vn̄ erit in nob virt⁹ ꝯſtātie ꝓbāda· ſm illā ſn̄iam Oīs vir q̄ nō eſt temptat⁹ nō eſt ꝓbat⁹. Nō ḡ h̄ ſonat ne iducat nos in temptationē q̄ſi nō pmittat nos aliq̄n temptari· ſꝫ ne pmittat in temptatōe poſitos ſuperari. Temptatus eſt eni· iob· ſꝫ nō eſt induct⁹ in temptationē. Nō eni dedit inſipiētiā deo· nec ad illā ad quā trahebatur temptatoris volūtatē· ore impio blaſphem⁹ itrauit. Tēptat⁹ eſt abraā· tēptatus eſt ioſeph· ſꝫ neuter illorum inductus eſt in tēptationē· q: null⁹ eorum cōſenſum p̄buit tēptatori. Denicꝫ ſeq̄t̄ Sꝫ libera nos a malo. i. ne pmittas nos a diabolo temptari ſupra id qđ poſſum⁹· ſꝫ fac cū temptatiōe exitū vt ſuſtinere poſſimus.

De eo q̄ non debeant alia poſtulari q̄z hec tantū que orationis dominice modulo continētur. Cap. xxiiij.

De oratione

VIdetis ergo qualis nobis ab
ipo qui pillam exorandus eſt
iudice orationis ſit modulus
⁊ forma propoſita. in qua nulla diui-
tiarum petitio. nulla memoria dignita-
tum. nulla potentatus ac fortitudinis
poſtulatio. nulla corporee ſanitatis ſeu
temporalis vite mentio cōtinetur. Nihil
enī caducū vult a ſe nihil vile nihil tpa-
le eternitatū conditor implorari. Itaq3
magnificentie eius ac munificentie ma-
ximam irrogabit iniuriam. quiſq3 his
ſempiternis petitionibꝫ pretermiſſis trā-
ſitorium aliquid ⁊ caducū ab eo malue-
rit poſtulare. ⁊ offenſam potiꝰ q̄3 ꝓpicia-
tō3 iudicis ſui vilitate oratōis incurret

**De qualitate ſublimioris ora-
tionis. Cap. xxv.**

HEc igitur oratio licet omnē vi-
deatur pfectionis plenitudinē
continere. vtpote que ipſius do-
mini auctoritate vel iniciata ſit vel ſtatu-
ta. ꝑuehit tamē domeſticos ſuos ad illū
ꝑcelſiorem quē ſuperiꝰ cōmemorauimꝰ
ſtatum. eoſq3 ad illam igneā ac perpau-
cis cognitā vel expta3 (imo vt propriꝰ
dixerim) ineffabilem orationē gdu emi-
nentiore perducit. que omnem tranſcen-
dens humanum ſenſum. nullo nō dicā
ſono vocis nec lingue motu nec vlla ꝟ-
borum ꝓnunciatione diſtinguitur. ſed
quam mens infuſione celeſtis illius lu-
minis illuſtrata. non humanis atq3 an-
guſtis deſignat eloquijs. ſed cōglobatꝭ
ſenſibus velut de fonte quodam copio-
ſiſſimo effundit vbertim. atq3 ineffabili-
ter eructat ad dn̄m. tanta promens in il-
lo breuiſſimo temporiꝭ pūcto. quāta nec
eloqui facile. nec mens percurrere in ſe-
metipſam reuerſa ꝑualeat. Quem ſtatū
dn̄s q3 inter illarū ſupplicationum for-
mulas. quas vel ſolus in monte ſedens
vel tacite fudiſſe deſcribitᷣ. ſimiliᷣ figu-
rauit. cū in orationis agonia conſtitutꝰ
etia3 guttas ſanguīs inimitabili inten-
tionis ꝓfudit exemplo.

**De diuerſis compunctionū cauſis.
Capitulū. xxvi.**

QUis vero poſſit diuerſitates ⁊
cauſas ipſas atq3 origines cō-
punctionū quantalibet experien-
tia preditus ſufficientᷣ exponere. quibꝰ
inflammata mens atq3 ſuccenſa ad ora-
tiones puras ac feruentiſſimas incitatᷣ.
Quarū pauca quantum potuerimꝰ ad
pn̄s per illuminationē dn̄i reminiſci ex-
empli gratia ꝓponemus. Nonnūq3 ete-
nim pſalmi cuiuſcunq3 ꝟſiculus occa-
ſionem oratōnis ignite decantantibus
nobis ꝓbuit. interdum canora fraterne
vocis modulatio ad intētam ſupplica-
tionem ſtupentiū animos excitauit. No-
uimus q3 diſtinctionē grauitatēq3 pſal-
lentis. etia3 aſtantibꝫ plurimū contuliſ-
ſe feruoris. necnō exhortatio viri pfecti
⁊ collatio ſpiritalis. frequentᷣ ad vberri-
mas preces iacentiū erexit affectū. Sci-
mus etiam fratris ſeu cari cuiuſlibet in-
teritu non minus nos ad plenam com-
punctionem fuiſſe raptatos. Recorda-
tio q3 tēporis ac negligentie noſtre nō-
nunq3 nobis ſalutarem ſpūs inuexit ar-
dorem. Atq3 in hunc modum nulli du-
bium eſt occaſiones innumeras non de-
eſſe q̇bus per dei gratiam tēpor ac ſom-
nolentia noſtrarū mentiū valeat excita-
ri.

**De variis compunctio-
num qualitatibus. Cap. xxvij.**

QUemadmodū ꝟo vel q̇bꝫ mo-
dis iſte ipſe ꝯpūctiones de inti-
mis aīe ꝯclauibꝫ ꝓferātᷣ. nō mi-
noris difficultatꝭ eſt indagare. Frequentᷣ
enī ꝑ ineffabile gaudiū ⁊ alacritatē ſpūs
ſaluberrime ꝯpūctōnis fructꝰ emergit. ita
vt etiā in clamores q̇ſdā ītolerabilᷣ gau-
dij īmēſitate prūpat. ⁊ cellā vicini iocū-
ditas cordis ⁊ exultatōnis penetret ma-
gnitudo. Nōnūq3 ꝟo tāto ſilētio mēs
intᷣ ſecretū ꝓfūde taciturnitatꝭ abſcōditᷣ
vt oēm penitꝰ ſonu3 vocꝭ ſtupor ſubite il-
luminatōis īcludat. oēſq3 ſēſus attonitꝰ
ſpūs vl̄ ꝯtineat intᷣ ſeꝯ vel emittat. ac
deſideria ſua gemitibꝫ īenarrabilibꝫ effū-
dat ad deū. Intᷣdū ꝟo tāta ꝯpūctōnis
abūdātia ac dolore ſuppletᷣ. vt alias eā
digerere n̄ lacimaꝝ euaporatōe n̄ poſſit

que inci tur ad cōpūctione

Interrogatio de eo q̄ nō ſit in noſtra poteſtate pfuſio lachrymarum. Cap̄. xxviij.

Germanus. Hunc q̄dem cōpūctiōis affectū exptē aliq̄ mea q̄z exiguitas non ignorat. Frequenter enī recordatione delictoꝝ meorum obortis lachrymis ita ſum hoc ineffabili vt p̄fatus es gaudio viſitante dn̄o vegetatus vt deſperare me illorum veniam nō debere leticie ipſius magnitudo dictaret. Quo ſtatu nihil reor eſſe ſublimius ſi reparatio eius noſtro ſubiaceret arbitrio. Nam nonnūq̄z cupiēs ad ſimilē me lachrymarū cōpunctionē totis viribus excitare omneſq̄z errores meos atq̄z peccata ante oculos ſtatuēs vbertatē illam fletuū reuocare non poſſum. ꝛ ita oculi mei in modū cuiuſdam duriſſime ſilicis predurantur vt nulla prorſus ex eis humoris gutta diſtillet. et ideo quātum michi in illa lachrymaꝝ pfuſione congaudeo tm̄ doleo q̄ illā cū voluero recuperare non valeam

Reſponſio de diuerſitate cōpūctionum que per lachrymas digeruntur. Cap. xxix.

Yſaac. Nō omis lachrymarum pfuſio vno affectu vl̓ virtute depromit̓. Aliter enim ille emanat fletus q̄ peccatoꝝ ſpina cor noſtrum cōpungente pfertur de quo dicitur. Laboraui in gemitu meo lauabo p ſingulas noctes lectum meū lachrymis meis ſtratū meum rigabo. Et iterū. Deduc quaſi torrentem lachrymas p diem ꝛ p noctē ꝛ nō des requiem tibi neq̄z taceat pupilla oculi tui. Aliter q̄ de ꝯtemplatione eternoꝝ bonorū ꝛ deſiderio illius future claritatis exorit̓ p qua etiā vberiores lachrymarū fontes de intolerantia gaudij ꝛ alacritatis immenſitate prumpunt dū ſitit aīa noſtra ad deū fontem viuum dicens Qn̄ veniā et apparebo ante cōſpectū dei. fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte cum eiulatu quotidie ꝛ lamentatione pclamās heu mihi q̄m incolatus meus plongatus eſt ꝛ multū incola fuit anima mea. Aliter pfluunt lachryme que abſq̄z vlla quidem taliū criminū conſciētia ſed tn̄ de metu gehenne ꝛ horribilis illi9 iudicij recordatione pcedunt cuius terrore ppheta pculſus orat ad deum nō intres inquiens in iudicio cum ſeruo tuo quia non iuſtificabit̓ in conſpectu tuo om̄is viuens. Eſt etiā aliud lachrymarū genus qd̓ nō p ſua conſciētia ſed p aliēa duricia peccatiſq̄z generat̓ q̄ ſamuel ſaulem quo illā q̄z hieruſalem vel in p̄terito hieremias vel in euangelio dn̄s fleuiſſe deſcribitur ita dicens. Quis dabit capiti meo aquā ꝛ oculis meis fontem lachrymarum ꝛ plorabo in die ꝛ in nocte interfectos filie populi mei. Uel certe quales ille ſunt lachryme de quib9 in pſalmo cēteſimo p̄mo canit̓. Quia cinerē ſicut panem manducaui ꝛ po. me. cū fletu miſcebam. Quas certū eſt nō illo affectu p̄mi quo in ſexto pſalmo ex pſona penitētis emergunt ſed p anxietatib9 vite hui9 atq̄z anguſtijs ꝛ erumnis quib9 iuſti in hoc mundo poſiti deprimunt̓. Qd̓ etiā pſalmi ipſius non ſolū textus ſed etiā titulus euident̓ oſtendit q̄ ex pſona pauperis illius de quo in euangelio dicitur Beati paupes ſpū quoniam ipſorū eſt regnū celorū ita deſcribit̓. Oratio pauperis cum anxiatus fuerit ꝛ coram deo effuderit precem ſuā. Ab his ḡ lachrymis multum diſtāt ille q̄ obdurato corde d̓ ſiccis oculis exp̄munt̓ quas ſcilicet nō penit9 infructuoſas eſſe credamus. bono enim pposito earū attēptatur emiſſio ab his preſertim q̄ necdum vel ad ſcientiā peruenire pfectam vel priſtinorū ſeu pſentium viciorū potuerunt ad purum labe mundari.

De eo q̄ elici non debeant lachryme quādo nō ſpōtanee proferuntur. Cap. xxx.

Ab his tamē qui in affectū iam trāſiere virtutum nequaq̄z debet hoc modo extorqueri profuſio lachrymarum nec exterioris hominis

de diuerſitate lachrymarū effuſione

magnopeꝛe affectandi ſunt fletus· q̇ etiã
ſi fuerint vtcunq̃ ꝓducti· nũq̃ ꝑtinge
re ad illam ſpontanearũ lachrymarum
poterunt vbertatem. Magis enĩ ſuppli
cantis animum ſuis conatibꝰ diſtrahen-
tes humiliabũt atq̃ ad ima demergent
⁊ ab illa celeſti ſublimitate deponẽt· in
qua attonita mens orantis indeclinabi
liter debet eſſe defixa· eamq̃ compellent
precum ſuarũ intentione laxata erga ſte
riles ⁊ coacticias lachrymarũ guttulas
egrotare. **Sententia abbatis an-
tonij ſuper orationis ſtatu.**

VT orationis vere **Ca. xxxi**
ꝑcipiatis affectũ· nõ meã vob
ſed beati anthonij ſniam ꝓferã
Quem ita nonnunq̃ in oratione noui-
mus perſtitiſſe· vt eodem in exceſſu men-
tis frequenter orante· cum ſolis ortus ce
piſſet infundi· audierimus eum in feruo
re ſpũs ꝓclamantẽ. Quid me impedis
ſol· qui ad hoc iam oriris· vt me ab huiꝰ
veri luminis abſtrahas claritate: Cuiꝰ
etiam hec q̃ eſt ſuꝑ orationis fine cele-
ſtis ⁊ pluſq̃ humana ſentẽtia. Non eſt
inquit ꝑfecta oratio in qua ſe monachꝰ
vel hoc ipſm quod orat intelligit. Et vt
nos q̃ ſm menſuram tenuitatis noſtre
huic ammirãde ſentẽtie ſuꝑadijcere ali-
quid audeamus· orationis que exaudit͛
a dño inq̃tum experti ſumus indicia ꝓ
feramꝰ. **De exauditionis indicio**

QVm orantes nos **Ca. xxxij**
nulla interpellauerit heſitatio.
⁊ fiduciam petitionis nr̃e qua-
dam deſperatione deiecerit· ſꝫ obtinuiſ-
ſe nos hora ipa oratiõis effuſione quod
poſcimus ſenſerimus· non ambigamus
preces noſtras ad deũ efficacit͛ penetraſ
ſe. Tñ enim quis exaudiri atq̃ obtine-
re merebitur· quantũ vel inſpici ſe a deo
vel deum crediderit poſſe ꝯſtare Irretra
ctabilis nanq̃ eſt dñi noſtri illa ſentẽtia
quecunq̃ orantes petitis credite q: acci
pietis ⁊ venient vobis. **Obiectio ꝙ
predicte exauditionis fiducia
tantũ ſanctis cõueniat. C. xxxiij**

GErmanus. Hãc exauditio-
nis fiduciam nimirũ de ꝯſcien
tie puritate credimꝰ emanare.
Ceterũ nos q̃ꝝ cor adhuc peccatoꝝ ſpi
na compungit· quemadmodũ eam ha-
bere poſſumus nullis patrocinãtibꝰ me-
ritis quibus exaudiendas oratiões no-
ſtras fiducialiter preſumamus.

**Reſponſio de diuerſis exaudi-
tionum cauſis. Cap. xxxiiij.**

ISaac. Diuerſas exauditio-
num cauſas eſſe ſm animarũ
diuerſum ac varium ſtatũ euã
gelica ſiue ꝓphetica teſtãt͛ eloquia. Ha
bes enĩ in duoꝝ cõſenſione fructum ex-
auditionis dñica voce ſignatum· ſm il-
lud. Si duo ex vobis conſenſerint ſuꝑ
terram· de omni re quãcũq̃ petierit fiet
illis a patre meo qui in celis eſt. Habes
aliam in fidei plenitudine que grano ſy-
napis cõꝑatur· Si enim inq̇t habueri-
tis fidem ſicut granum ſynapis· dicetis
monti huic· tranſi hinc ⁊ tranſibit· et ni
hil impoſſibile erit vobis. Habes in aſſi
duitate orationũ quã ꝓpter indefeſſã pe
titionum ꝑſeuerantiam importunitatẽ
ſermo dominicꝰ nominauit. Amen enĩ
dico vobis· q: ſi non ꝓpter amiciciã· vel
ꝓpter importunitatem eius ſurget ⁊ da-
bit ei quantũ opus habuerit. Habes in
elemoſinarum fructu. Include inq̇t ele
moſinam ĩ corde pauperis· ⁊ ipa orabit
ꝓ te in tpe tribulationis. Habes in emẽ
datione vite ⁊ operibꝰ miſericordie. ſm
illud. Diſſolue colligationes impietatꝪ·
ſolue faſciculos depꝛimentes. Et pꝰ pau
ca quibus infructuoſa ieiunij ſterilitas
caſtigatur. Tunc inquit inuocabis ⁊ do
minus exaudiet te· ⁊ clamabis et dicet.
Ecce aſſum. Nonnunq̃ ſane exaudiri
etiã tribulationum nimietas facit. ſm il
lud. Ad dñm cum tribularer clamaui ⁊
exaudiuit me. Et iterũ. Ne affligeritꝪ ad
uenam· qui ſi clamauerit exaudiam eũ
q: miſericors ſum. Videtis ergo q̇t mo-
dis obtineat͛ exauditiõis gratia· vt nul
lus ad impetrãda ea que ſalutaria ſunt

ꝛ eterna conſcientię ſinę deſperatiōe frā-gatur. Ut enim miſeriaruꝫ noſtrarum contemplatione cōcedamus nos omnibus illis quas ſupra memorauimus penitus deſtitutos eſſe vtutibus. ꝛ nec illā nos habere laudabilem duorum conſenſionem· nec illam fidem grano ſynapis compatam· nec illa opera pietatis q̄ propheta deſcribit· num vel importunitatē quę omni volenti ſuppeditat habere nō poſſumus· Per quā etiam ſolā ſi nō ꝓ amiciciarū merito atqꝫ virtutum· interpellationis aſſiduitate daturum ſe dn̄s quicq̄d oratus fuerit repmittit. Et idcirco abſqꝫ heſitationis infidelitate precibus inſiſtenduꝫ eſt. obtenturoſqꝫ nos earū īugitate cūcta q̄ ſm deū popoſcerīꝰ minime dubitandum. Hortatur enim nos dn̄s· volens ea que ſunt eterna cęleſtiaqꝫ ꝑſtare vt eum importunitate nr̄a q̄dammō coartemꝰ· q̄ importunos nos non modo nō deſpicit nec r̄futat· ſꝫ etiā inuitat ꝛ laudat· eiſqꝫ ꝑſtiturum ſequicq̄d ꝑſeueranter ſperauerint benigniſſime pollicetur dicēs. Petite ꝛ accipietis querite ꝛ inuenietꝭ· pulſate ꝛ aperietᷣ vobis Omnis enī qui petit accipit· ꝛ qui q̄rit inuenit· ꝛ pulſanti aperietᷣ Et iteruꝫ Oīa q̄cunqꝫ petieritꝭ in oratiōe credētes accipietis· ꝛ nihil impoſſibile erit vobis Et idcirco ſi cuncte nos exauditionum quas predixīmꝰ cauſe omnino deficiūt· ſaltem animę importunitatis inſtantia· quę abſqꝫ vlla vel meriti vel laboris difficultate in cuiuſcūqꝫ volentis ſita ē poteſtate. Pro certo aūt nō exaudiendum ſe ſupplicans quiſqꝫ nō dubitet cum ſe dubitauerit exaudiri. Hic dilucide manifeſtat q̄ infatigabiliter deū debeamus orare ꝛ non deficere. Qr aūt infatigabiliter dn̄o ſupplicandum ſit, etiaꝫ illo bt̄i danielᷣ docem̄ exēplo· q̄ ñ exauditꝰ a prima die qua cepit orare. poſt pmam ꝛ viceſimam diem conſequitᷣ ſue petitionis effectum· Unde non debemus nos q̃ʒ acepta oratiōnū noſtrarū intentione ceſſare ſi nos exaudiri tardius ſenſerimus

ne forte aut exauditōis gr̄a diſpenſatōe dn̄i vtiliter differatᷣ· aut angelꝰ diuinuꝫ ad nos beneficiuꝫ delaturus· a facie omnipotentis egreſſus reſiſtente diabolo remoretur· quem certū eſt tranſmiſſuꝫ muneris deſiderium ingerere non poſſe· ſi nos a propoſite petitōis ītētione ceſſaſſe reppererit. Quod etiam ſupradicto ꝓphete, ꝓculdubio accidere potuiſſet· niſi virtute incompabili in primū atqꝫ viceſimum diem orationū ſuarum ꝑſeuerātiam protelaſſet. Ab huius igitur fidei cōfidentia nulla penitus deſperatione frangamur· cum orationem noſtrā nos obtinuiſſe minime ſenſerimus. nec heſitemus ſuper dn̄i ſponſione dicentis. Omnia quęcunqꝫ petieritis in oratione credentes accipietis. Retractare nāqꝫ nos ꝯuenit illā beati iohis euāgeliſte ſententiam· qua ambiguitas huius queſtiōis euidenter abſoluit. Hec eſt inquit fiducia quam habemus ad deum· quia quicquid petierimus ſm voluntatem eiꝰ audit nos. Ergo ſup his tm̄ plenam nos ꝛ indubitabilem iuſſit exauditionis habere fiduciam· quę non noſtris commodis nec ſolacijs temporalibꝫ· ſed domini congruūt voluntati. Quod etiā in oratione dominica admiſcere ꝑcipimur dicentes. Fiat voluntas tua ſcꝫ nō noſtra. Si enī ꝛ illud apoſtoli recordemur· q̄m quid oremus ſm quod oportet neſcimꝰ. intelligimus nos nonnūqꝫ ſaluti noſtrę contraria poſtulare· ꝛ cōmodiſſime nobꝭ ab eo qui vtilitates nr̄as rectius qꝫ nos ac veracius intuetur· ea quę poſcimꝰ denegari. Nō illi qꝫ magiſtro gentiū accidiſſe non dubiū eſt· cum oraret auferri a ſe angelum ſathane qui vtiliter ad colaphiſanduꝫ eum appoſitus fuerat domini voluntate· dicens· Propter quod ter dn̄m rogaui vt diſcederet a me· ꝛ dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea· naꝫ virtus in infirmitate ꝑficitᷣ. Quē ſenſū etiā dn̄s orās ex perſona hominis aſſumpti· vt formam quoqꝫ orandi nobis queād modum ꝛ cetera ſuo preberet exēplo· ita

cū oraret expreſſit. Pr̄ ſi poſſibile eſt trā-
ſeat a me calix iſte· verūtū non ſicut ego
volo ſed ſicut tu: cū vtiq; eius a pr̄is vo
luntate non diſcreparet voluntas. Ue-
nerat enī ſaluare qḋ perierat· ⁊ dare aīam
ſuam redemptionem ꝓ multis· de q̄ ipē
dicit. Nemo tollit aīam meam a me. ſʒ
ego pono eam a meipō. Poteſtatem ha-
beo ponendi eā· ⁊ poteſtatē habeo iterū
ſumendi eam. Ex cuiꝰ perſona ſup vni-
tate voluntatꝭ ſue quā cum pr̄e iugiter
poſſidebat· ꝑ beatum q̊ʒ dauid ī pſalmo
triceſimonono ita cantatur. Ut facerē
voluntatem tuam deus meꝰ volui. Nā
⁊ ſi de patre legimꝰ. Sic enī deus dilex-
it mundū vt vnigenitū filium ſuum da
ret· ⁊ de filio nichilominus inuenimus·
q̄ dedit ſemetipm̄ ꝓ peccatꝭ nr̄is. Et quē
admodum de illo refertur· qui etiā pro
prio filio ſuo nō pepercit ſed ꝓ nobis oī-
bus tradidit eum· ita de iſto narratᷓ· ob-
latus eſt qꝛ ipſe voluit. Et ita patris ⁊ fi
lij voluntas vna ꝑ omnia deſignatᷓ· vt
etiam in ipō reſurrectionis dn̄ice ſacro
opatio non diſſona fuiſſe doceatᷓ. Nam
ſicut reſurrectionem corporꝭ eius patreʒ
operatum beatus aplꝰs predicat dicēs.
Et deum patreʒ qui ſuſcitauit eū a mor
tuis. ita filius ſuſcitaturum ſe templuʒ
ſui corporis ꝓteſtatur. Soluite inquiēs
templum hoc· ⁊ ego in tribus dieb; ſuſci
tabo illud Et idcirco his que predixim̄ꝰ
exemplis dominicis eruditi· cunctas ob
ſecrationes noſtras ſimili nos q̊ʒ debē-
mus oratione concludere· ⁊ hanc voceʒ
cunctis petitionib; noſtris ſemꝑ adiun-
gere· verūtamen non ſicut ego volo ſʒ ſi
cut tu. Satis vero conſtat illū trine cur-
uationis numerū q̄ ſolet in cōgregatiōe
fratrum ad concludendam ſynaxim cele
brari· eum qui intento animo nō ſuppli-
cat obſeruare non poſſe.

De oratione intra cubiculuʒ ⁊ clauſo oſtio deferenda Ca. xxxv

Nte omnia ſane illud euange
licum p̄ceptum diligentius ob
ſeruandum eſt. vt intrantes in
cubiculum noſtrum clauſo oſtio noſtro
oremus patrem noſtrum· quod a nobis
ita implebitur. Intra noſtrum cubiclm̄
ſupplicamꝰ· cū ab omniū cogitationuʒ
ſiue ſollicitudinum ſtrepitu cor noſtrū
penitus amouētes· ſecreto quodammō
ac familiariter preces noſtras dn̄o reſe-
ramus. Clauſo oramus oſtio· cum ſtri-
ctis labijs omniq; ſilentio ſupplicamꝰ:
non vocum ſed cordium ſcrutatori. In
abſcondito oramus qn̄ corde tantū ⁊ in
tenta mente petitiones noſtras ſoli pan
dimus deo· ita vt ne ipē quidem aduer
ſe valeant poteſtates genus noſtre peti-
tionis agnoſcere. Propter quod cū ſū-
mo eſt orandum ſilentio· non ſolum ne
fratres aſtantes noſtris ſuſurrijs vel cla
moribus auocemus· ⁊ orantium ſenſus
obſtrepamus· ſed vt ipōs q̊ʒ inimicos
noſtros qui orantibus nobis maxīe in-
ſidiantur lateat noſtre petitionis inten-
tio. Ita enim p̄ceptuʒ illud implebimꝰ·
ab ea que dormit i ſinu tuo cuſtodi clau
ſtra oris tui.

De vtilitate breuis et tacite orationis. Cap. xxxvi.

B qḋ frequenter quidē ſʒ bre-
uiter eſt orandum· ne immorā-
tibus nobis locum vel tempꝰ i
ſerere aliquid noſtro cordi īſidiator poſ
ſit inimicus. Iſtud nanq; eſt ſacrificiuʒ
verum. qꝛ ſacrificium deo ſpūs ꝯtritus.
Hec ſalutaris oblatio· iſta ſunt pura li
bamina· iſtud ſacrificium iuſticie· iſtud
ſacrificiū laudis· he ſunt vere ac pingues
hoſtie· iſta ſunt holocauſtomata medul-
lata· que contritis ⁊ humiliatis cordib;
offeruntᷓ· que q; hac qua diximus diſci-
plina ⁊ intētione ſpūs exhibentes· effica
ci poterimus virtute cantare. Dirigatᷓ
oratio mea ſicut incenſum in conſpectu
tuo· eleuatio manuum mearū ſacrificiū
veſpertinum. Quod etiam nos oportu-
na cōmonet deuotione perſoluere· hore
ipius ac noctis aduentus. de quo q̄dem
licet ꝓ tenuitatis noſtre menſura multa
prolata videantur. diu q; ſit protracta

breuis debet esse oratio

collatio ꝓ ſublimitate tm̄ ac difficultate materie paucꝗ admodū credi⁹ diſputatū. His ſcī yſaac ſmonibꝫ ſtupefcā potiꝰ q̄ꝫ repleti. veſpertina ſynaxi celebrata ſopore paululū mēbra laxauimꝰ. primoꝗꝫ diluculo ſub placito plenioꝛꝭ tractatꝰ iterꝝ reūſuri ad noſtra diſceſſimꝰ. tam de precepto ꝑ acquiſitione q̄ꝫ de ꝓmiſſoꝛuꝫ ſacietate gaudentes. Excellentiā ſiquidez oꝛationis nobis tm̄ nō premonſtratam oꝛdinē vero atq̄ꝫ ꝟtutem qua etiam perpetuitas eius vel acquirenda eſt vl' tenenda. nec dum nos integre ꝑcepiſſe illiꝰ diſputationibus ſenſeramus.

Explicit collatio pꝛīa abbatis yſaac de oꝛatione. Capitula collationis ſecunde eiuſdem ſenis. Cap̄. primum

P Roemium.
ij De conſuetudine q̄ ſup ſignificatione paſce intra egipti ꝓuinciam retentatur
iij De abbate ſerapione ꝛ anthropomoꝛfitarū hereſi quā ſimplicitatis erroꝛe contraxit
iiij De reditu noſtro ad abbatē yſaac ꝛ inquiſitione erroris quem ſenex predictus incurrit
v Reſponſio de oꝛigine hereſeos ſuperius compꝛehenſe
vi Quibꝫ ex cauſis vnicuiq̄ꝫ noſtꝝ aut humil' chꝛiſtus ieſus. aut gloꝛificatus appareat
vij In quo noſter finis ſeu perfecta beatitudo conſiſtat
viij Interrogatio ſup eruditiōe ꝑfectionis. per quam poſſimus ad perpetuā dei memoꝛiā ꝑuenire.
ix Reſponſio de efficacia intellectꝰ. q̄ per experientiam colligitur
x De inſtitutiōe orōnis perpetue
xi De ꝑfectione oꝛationis ad quaꝫ predicta traditiōe cōſcenditur
xij Interrogatio quemadmodū ſpiritales cogitationes immobiliter teneantur
xiij De mutabilitate cogitationum.
xiiij Reſponſio quemadmodū ſtabilitas coꝛdis ſeu cogitationum poſſit acquiri.

Expliciunt capitula. Incipit collatio ſecunda abbatis yſaac de oꝛatione. Cap̄. primū.

INter hec anachoꝛetarū inſtituta ſublimia. que vtcūq̄ꝫ donante deo licet imperito digeſta ſunt ſtilo. quiddam nos interſerere atq̄ꝫ cōtexere. quod velut pulchꝛo coꝛpoꝛi neuū q̄ndam videatur apponere. narratiōis ipſius oꝛdo compellit. q̄ꝫ q̄ꝫ non dubitemꝰ ex hꝫ ipō nō minimaꝫ inſtructionē ſuper omnipotētis dei que in geneſi legit' imagine. quibuſq̄ꝫ ſimplicioꝛibus conferendam. pſertim cum tanti dogmatis cauſa ꝟtatur. vt erroꝛ ſeu ignoꝛatio eius ſine ingenti blaſphemia. ꝛ catholice fidei detrimento eſſe non poſſit.

De conſuetudine que ſup ſignificatione paſce intra egipti prouinciam retentatur Cap̄. ij.

INtra egipti regionez mos iſte antiq̄ traditione ſuat'. vt peracto epiphaniorū die. quē ꝓuincie illius ſacerdotes vel dn̄ici baptiſmi. vel ſm carnē natiuitatꝭ eſſe definiūt. ꝛ idcirco vtrinſq̄ꝫ ſacri ſolennitatē nō bifarie vt in occiduis ꝓuītijs. ſꝫ ſꝫ vna diebꝰ feſtiuitate ꝯcelebrāt. ep̄le pontificis alexādrini ꝑ vniūſas dirigātur egipti eccl'ias. q̄bꝫ ꝛ initiū q̄dragesime ꝛ dies paſce n̄ ſolū ꝑ ciuitates oēs ſꝫ et̄ ꝑ vniūſa mōaſteria deſignēt'. Scd̄m hūc igit' moꝛē pꝰ dies admodū paucos q̄ꝫ ſuꝑioꝛ cū abbate yſaac fuerat agitata collatio theophili ꝑdicti vrb epī ſolēnes ep̄le cōmearunt. q̄bꝫ cū denūciatiōe paſcali ꝯ ineptam q̄ꝫ antropomoꝛphitarum hereſim longa diſputatiōe diſſeruit. eāq̄ꝫ copioſo ſermone deſtruxit. Qd̄ tanta eſt amaritudine ab vniuerſo ꝑpemodū genere monachoꝛuꝫ. q̄ ꝑ totam ꝓuinciam

egipti morabant̄ ꝓ ſimplicitatis errore
ſuſceptū· vt ecōtrario memoratū ponti-
ficē velut hereſi grauiſſima deprauatū·
pars maxima ſeniorꝝ ab vniūſo fraterni
tatis corpore decerneret deteſtandū· qđ
ſcȝ impugnare ſcripture ſancte ſentētiā
videret̄· negās omnipotentē deū hūane
figure cōpoſitione formatū· cū ad eius
imaginē creatū adam ſcriptura manife-
ſtiſſime teſtaret̄. Deniqȝ ⁊ ab his q̄ erāt
in heremo ſcithi cōmorantes. quiqȝ ꝑfe-
ctione ac ſciā omibus q̄ erant in egipti
monaſterijs ꝑminebant· ita eſt hec ep̄la
refutata· vt p̄ter abbatem paſuntiū nr̄e
congregationis preſbiterꝝ nullus eā ce-
terorū ꝑſbiterorū qui in eadem heremo
alijs tribus eccleſijs ꝑſidebāt· nec legi q̄
dem ac recitari in ſuis cōuentibꝫ ꝓrſus
admitteret.

De abbate ſerapione et antropomorphitarum hereſi quā ſimplicitatis errore contraxit. Cap. iiij.

Inter hos ergo q̄ h̄ detinebāt
errore fuit antiquiſſime diſtri-
ctionis atqȝ in actuali diſcipli
na ꝑ oīa conſūmat⁹ noīe ſerapion· cui⁹
impitia ſup ꝑdicti dogmatis opinione
tm̄ ꝑiudicabat cunctꝫ veram tenētibꝫ fi-
dem. q̄ꝫtum ip̄e vel vite merito vel antiq̄
tate tp̄is omēs fere monachos anteibat.
Cūqȝ hic ſancti p̄ſbiteri paſuntij multꝫ
adhortationibꝫ ad tramitē recte fidei nō
poſſet adduci· eo ꝙ nouella ei h̄ ꝑſuaſio
nec ab anterioribꝫ aliq̄n ꝯperta vl' t̄dita
videret̄· accidit vt q̄dam dyacon⁹ ſum-
me ſcīe vir noīe photinus deſiderio vi-
dendi fratres q̄ in heremo eadem cōma-
nebant de capadocie partibꝫ adueniret
Quē btūs paſunti⁹ ſumma ꝯ̄tulatiōe
ſuſcipiens· ad confirmationē fidei q̄ fue
rat ꝑdicti pontificꝫ lr̄is cōprehenſa ꝓdu
cens in mediū. corā cūctis fratribꝫ ſciſci-
tatur· quemadmodū illud qđ in geneſi
dr̄. Faciamus hoīem ad imaginē ⁊ ſili-
tudinem nr̄am· catholice toti⁹ orientꝫ in-
terpretarent̄ eccl̄ie. Cūqȝ ille nō ſm̄ hu-
milem lr̄e ſonum ſȝ ſpiritalit' imaginem
dei ac ſimilitudinem tradi ab vniūſis ec
cleſiarū ꝑncipibꝫ explanaret· idqȝ copi-
oſo ſermone ac ꝓlimis ſcripturaꝝ teſti-
monijs approbaret· nec poſſe in illā immē-
ſam ⁊ incōꝑhenſibilem atqȝ inuiſibilē
maieſtatē aliq̄d hm̄oi cadere qđ hūana
cōpoſitiōe valeat ac ſilitudine circūſcri
bi· quippe q̄ incorporea ⁊ incōpoſita ſim
plexqȝ natura ſit· q̄qȝ ſicut oculis depre
hendi ita mente nō valeat eſtimari· tan-
dem ſenex multis ac validiſſimis doctiſ
ſimi viri aſſertionibꝫ motus· ad fidē ca
tholice traditionis attract⁹ eſt. Cunqȝ
ſup h̄ eius aſſenſu infinita vel abbatem
paſuncium vel nos oēs leticia r̄pleuiſſ.
ꝙ ſcȝ virū tante antiquitatꝫ tantꝫqȝ ꝟtu-
tibus ꝯſummatū· impitia ſola ⁊ ſimpli-
citate ruſticitatis errantem· neq̄ q̄ꝫ vſqȝ
ad finem deuiare dn̄s a tramite recte fi-
dei ꝑmiſiſſet· et pro gratiarūactione ſur
gentes p̄ces dn̄o parit' funderem⁹· ita ē
in oratione ſenex mente ꝯfuſus· eo ꝙ illā
antropomorphon imaginē deitatꝫ quā
ꝓponere ſibi in oratione ꝯſueuerat abo-
leri de ſuo corde ſentiret· vt in amariſſi-
mos fletus crebroſqȝ ſingultus repente
ꝓrumpens· in terrāqȝ ꝓſtratus· cū eiula
tu validiſſimo ꝓclamaret. Heu me mi-
ſerū· tulerunt a me deū meum ⁊ quem
nunc teneam nō habeo· vel quē adorem
aut interpellem iā neſcio. Sup q̄ re val-
de ꝑmoti· nec non etiā ꝑterite collatiōis
ꝟtute adhuc in nr̄is cordibꝫ inſidente.
ad abbatē yſaac rediuim⁹· quē cominꝰ
intuentes his ſmonibus adorſi ſumus

De reditu noſtro ad abbatem yſaac et inquiſitiōe erroris quē ſenex ꝑdictus incurrit. Ca. iiij.

Licet nos etiā citra eius rei que
nuper oborta eſt nouitatē· pre-
terite collationis que ſuper ora
tionis ſtatu digeſta eſt· deſideriū recur-
rere ad tuam beatitudinē poſtpoſitꝫ omi
bus inuitaret· adiecit' tn̄ aliquid huic cu
piditati etiam abbatis ſerapionis tam
ꝗuis error· nequiſſimoꝝ vt arbitramur
demonū calliditate ꝯceptus. Non enī

parua deſperatione deijcimꝰ· conſiderantes cum labores tantos q̊s per quinquagita annos in hac heremo laudabiliter exegit· ignorãtie huius vitio nõ ſolũ penitus perdidiſſe· ſed etiã perpetue mortꝭ incurriſſe diſcrimen. Vñ ergo vel cur ei hic tã grauis error irrepſerit· primũ deſideramus agnoſcere· deinde q̃ſumꝰ ꝑdoceri· quemadmodũ ad illã orationis q̃litatem de qua pridem nõ ſolũ copioſe ſed etiã magnifice diſputaſti ꝑuenire poſſimus. In hoc enĩ ꝓfecit in nobis ammirabilis illa collatio vt ſtuporẽ tm̃mõ mẽtis incuteret· non quẽadmodũ eam perficere vel apprehendere valeremꝰ oſtẽderet.

Reſponſio de origine hereſeos ſupius cõphẽſe. Ca. v

YSaac. Non eſt mirandũ hominem ſimpliciſſimũ· ⁊ de ſubſtantia ac natura diuinitatis nunq̃ꝫ penitꝰ eruditũ· ruſticitatꝭ vicio et cõſuetudine erroris antiqui vſqꝫ nũc detineri vel decipi potuiſſe· ⁊ vt verꝰ dicã in errore priſtino perdurare· q̊ nõ recenti ſicut putatꝭ demonum illuſione· ſed ignorantia priſtine gentilitatis infertꝰ· dũ ſcḋm conſuetudinem erroris illiꝰ quo demones hoĩm figura cõpoſitos excolebãt nũc q̊ꝫ illã incõphenſibilẽ atqꝫ ineffabilez veri numinis maieſtatẽ ſub circũſcriptione alicuiꝰ imaginationis exiſtiment adorandã· nihil ſe tenere vel habere credentes· ſi ꝓpoſitã non habuerit imaginem quandã quã in ſupplicatione poſitꝰ iugiter interpellẽt· eamqꝫ circũferant mente ac pre oculis teneãt ſemꝑ affixã. Sup quorũ hoc errore cõpetenter dirigitur illa ſentẽtia. Et mutauerũt gl̃iam incorruptibilis dei in ſimilitudinẽ imaginis hoĩs corruptibilis. Hieremias q̊ꝫ. Populus inquit meus mutauit gl̃iam ſuam in ydolum. Qui error licet origine hac qua diximus quorũdam ſenſibꝰ ſit inolitus. nihilominus tñ in illorum q̊ꝫ animis qui nunq̃ꝫ gentili ſuperſtitione polluti ſunt· ſub colore teſtimonij huius quo dicitꝰ. Faciamus hoĩez ad imaginẽ et ſimilitudinem nr̃am· imꝑitia ſeu ruſticitate faciẽte cõtractꝰ eſt· ita vt etiã hereſis que dicitꝰ antropomorphitarũ ſub occaſione deteſtande huius interpretationis emerſerit· q̃ immenſam illam ac ſimplicẽ diuinitatis ſubſtantiã liniamẽtis noſtris ⁊ humana figuratione cõpoſitam pertinaci peruerſitate contendit. quã tñ ſi quis fuerit catholicꝭ dogmatibus inſtitutus vt gentilẽ blaſphemiam deteſtabitꝰ ⁊ ita ad illã orationis puriſſimam perueniet q̃litatem· q̃ nõ ſolũ nullam diuinitatis effigiem· nec liniamẽta corporea (qḋ dictu q̊ꝫ nefas eſt) in ſua ſupplicatiõe miſcebit· ſed nec vllã q̊ dez in ſe memoriam dicti cuiuſquã vel facti ſpeciẽ ſeu formã cuiuſlibet caracteris admittet.

Quibus ex cauſis vnicuiqꝫ noſtrũ aut humilis chriſtus ieſus aut glorificatus appareat. Cap. vi.

AD illã menſurã nanqꝫ puritatꝭ ſue ſicut ſuꝑiore collatione prefatus ſum vnaqueqꝫ mens in oratione ſua vel erigitꝰ vel formatꝰ· tãtũ ſcꝫ a terrenarũ ac materialiũ reꝝ cõtemplatione diſcedens quãtum eã ſtatꝰ ſue ꝓuexerit puritatꝭ· feceritqꝫ ieſum vel humilem adhuc ⁊ carneũ· vel glorificatũ ⁊ in maieſtatis ſue gl̃a venientem internis obtutibꝰ aĩe ꝓuideri. Nõ enim poterunt ieſũ ĩtueri venientẽ in regno ſuo· qui adhuc ſub illa quodammõ iudaica infirmitate detenti· non queunt dicere cũ apoſtolo. Et ſi cognouimus ſcḋm carnem chriſtum· ſed nunc iã nõ nouimꝰ. Sꝫ illi ſoli puriſſimis oculis diuinitatẽ ipſiꝰ ſpeculãtur· q̊ de humilibus ac terrenis operibus ⁊ cogitationibus aſcendẽtes cũ illo ſecedũt ĩ excelſo ſolitudĩs mõte. q̊ liber ab oĩm terrenaꝝ cogitatoinũ ac ꝑturbationum tumultu· ⁊ a cunctorum viciorũ permixtione ſecretus· fide puriſſima ac ꝟtutũ eminentia ſublimatus· gloriã vultꝰ eius ac claritatis ciꝰ reuelat imaginem his qui merentꝰ eum mũdis aĩe obtutibꝰ intueri. Ceteꝝ videtꝰ

iesus etiā ab his q̄ in ciuitatib⁹ ⁊ castell'
ac viculis cōmorant̄.i. qui in actuali cō
uersatione sunt atq̧ in opibus ꝯstituti.
sed nō in illa claritate qua illis apparuit
qui cū ipso possunt in p̄dicto v̄tutū mō-
te conscendere.i. petro iacobo ⁊ iohanni
Ita enī in solitudine ⁊ moysi apparuit ⁊
helye locutus est. Qđ volens nr̄ dn̄s cō
firmare ac ꝑfecte nobis relinquere puri-
tatis exempla. etq̄dem cum ipse fons in-
uiolabilis sanctitatis ad obtinendā pu
ritatem secessionis adiutorio ac solitudi
nis bn̄ficio extrinsecus nō egeret. nō enī
poterat vllis turbarū sordibus puritatꝭ
plenitudo maculari. nec contamīari hu
mano consortio q̄ vniuersa polluta mū
dat atq̧ sanctificat. secessit tn̄ solus in
monte orare. p hoc scꝫ nos instruens sue
secessionis exemplo. vt si īterpellare nos
quoq̧ voluerim⁹ deum puro ⁊ integro
cordis affectu. ab omī inquietudīe ⁊ cō
fusione turbarū similit' secedamus. vt ī
hoc corpore cōmorātes ad similitudīem
quandam illius beatitudinis q̄ in futu-
ro repromittit' sanctis. vel ex parte aliq̄
nos aptare possimus. sitq̧ nobis omīa
⁊ in omnib⁹ deus.

In quo noster finis seu ꝑfecta beatitudo consistat. Cap. vij.

Nunc enī ꝑfecte cōsummabit' ī
nobis illa nostri saluatoris orō
q̄ pro suis discipulis orauit ad
patrem dicens. vt dilectio qua dilexisti
me ī eis sit ⁊ ipsi ī nob. ⁊ iteꝝ. vt oēs vnū
sint. sicut tu pater in me ⁊ ego in te. vt et
ipsi in nobis vnum sint. qn̄ illa dei perfe-
cta dilectio qua prior nos ille dilexit. in
nostri qꝫ transierit cordis affectum. hac
dn̄ica oratione completa quā credimus
nullomodo posse cassari. Qđ ita fiet cuꝫ
omnis amor. omne desideriū. omne stu-
dium. omīs conatus. oīs cogitatio nr̄a
omne quod videmus. quod loquimur.
quod speramus deus erit. illa qꝫ vnitas
que nunc est patris cum filio ⁊ filij cum
patre in nostrum fuerit sensum mētesq̧
transfusa.i. vt quemadmodum nos ille
sincera ⁊ pura atq̧ indissolubili diligit
charitate. nos qꝫ ei perpetua ⁊ insepabi
li charitate iungamur. ita scꝫ eidem co-
pulati. vt quicq̄d speram⁹. quicq̄d intel
ligim⁹. q̄cq̄d loquimur. deus sit. in il-
lum inquā peruenientes quem predixi-
mus finem. quem idem dn̄s orans ī no-
bis optat impleri. vt omnes sint vnum
sicut nos vnum sumus. ego in eis ⁊ tu ī
me. vt sint et ipsi consummati in vnum
Et iterū. Pater quos dedisti mihi volo
vt vbi ego sum ⁊ ipsi sint mecum. Hec
igit' destinatio solitarij. hec debet esse oīs
intentio. vt imaginem future beatitudi-
nis in hoc corpore possidere mereatur. et
quodammō arram celestis illius cōuer-
satōnis ⁊ glorie incipiat in hoc vasculo
pregustare. Hic inqꝫ finis totius perfe-
ctionis est. vt eo vsq̧ extenuata mēs ab
omni situ carnali ad spiritalia quotidie
sublimetur. donec omnis eius conuersa
tio omnis volutatio cordis vna ⁊ iugis
efficiatur oratio.

Interrogatio sup eruditione ꝑfectionis p quam possimus ad perpetuā dei memoriam peruenire. Cap. viij.

Germanus. Maior nob ad
p̄terite collationis illius ammi
rationem ob quā huc recurri-
mus magnitudo stuporis accrescit Quā
tum enī incitamēto doctrine huius ad
desiderium ꝑfecte beatitudinis inflam-
mamur. tm̄ maiore desperatione cōcidi-
mus. ignorantes quemadmodum disci
plinam tante sublimitatis expetere vel
obtinere possimus. Quapꝑter que in cel
la positi diutina meditatione voluere ce
peramus. quia necesse est loquaci forsitā
ꝓsecutione ꝓferri. q̄sum⁹ vt explicari ea
a nobis patienter admittas. Qꝫ scia-
mus beatitudinē tuā nullis offendi so
lere ineptijs infirmorum. q̄ vel ob h' sunt
in medium ꝓferēde. vt que in eis absur-
da sunt corrigantur. Quantū itaq̧ opi
nio nr̄a sese habet. cuiuslibet artis seu di
sciplinę perfectio. necesse est vt a quibus-
dam mollib⁹ incipiens rudimētꝭ facilio

ribꝫ primo ac tenerrimis initijs imbuat· vt quodā rationabili lacte nutrita paulatim educataq́ʒ ſuccreſcat· atq́ʒ ita ab imis ad ſumma ſenſim gradatimq́ʒ conſcendat· quibꝫ cum fuerit planiora principia ⁊ quodammō ianuas arrepte ꝓfeſſionis ingreſſa· ad penetralia q́ʒ perfectionis et excelſa faſtigia conſequenter et abſq́ʒ labore perueniat. Nam quemadmodum ꝓnunciare puerorū quiſpiam ſimplices poterit copulas ſillabarū· niſi prius elementorū caracteres diligenter agnouerit? Uel quō citatam legendi peritiā cōſequetur· qui breues ⁊ pangustas deſcriptiones noīm nec dum eſt ydoneus cōiungare? Qua aūt ratiō eis q̇ peritia grammatice diſcipline minus inſtructus ē· vl' rhetoricam facundiam vel philoſophicā ſcientiam conſequetur? Quapropter huic q́ʒ ſublimiſſime diſcipline p quam inſtruimur deo iugiter inherere, nō dubito quedam inſtitutionis ineſſe fundamēta· quibus primum firmiſſime collocatis, poſt hec ſuppoſita extollantur pfectionis excelſa faſtigia. Cuius hec eſſe principia tenuiter ſuſpicamur· vt primū nouerimus qua meditatione teneatur vel cogitetur deus. Deinde hanc eandem q̄cunq́ʒ eſt materia quemadmodū valeamus immobiliter cuſtodire· qd etiam nō ambigimus culmen totius pfectionis exiſtere Et idcirco quandam memorie huius materiā qua deus mente cōcipitur vel ppetuo teneatur nobis cupimus demonſtrari· vt eam p̄ oculis retentātes cum elapſos nos ab eadem ſenſerimus, habeamus in promptu quo reſipiſcentes ilico reuertamur· ac reſumere illā ſine vlla circuitus mora ⁊ inquiſitionis difficultate poſſimus. Euenit nāq́ʒ vt cū de theorijs ſpiritalibꝫ euagati ad noſmetipſos velut de letali ſopore conuertimur· ⁊ tanq̄ expergefacti materiā querimus qua illā que obruta eſt ſpiritalem memoriam reſuſcitare poſſimus· retardati ipſius inquiſitionis mora, priuſq́ʒ reperiamus eā a nro conatu iterū deuoluamur· ⁊ anteq̄ ſpiritalis quedam pariatur intuitus· concepta cordis euaneſcat intentio. Quā cōfuſionē idcirco nobis accidere ſatis certum eſt· q2 ſpeciale aliqd p̄ oculis ꝓpoſitū velut formulam quandam ſtabiliter non tenemus· ad quā poſſit vagus animus poſt multos anfractus ac diſcurſus varios reuocari· ⁊ poſt longa naufragia velut portū quietis intrare. Itaq́ʒ fit vt hac ignoratione ac difficultate mēs iugiter prepedita· errabunda ſemper ⁊ velut ebria per diuerſa iactetur· et ne illud q̇dem qd caſu potius q̄ induſtria ſibimet occurrerit ſpiritale diu ac firmiter teneat· dum aliud ex alio ſemper recipiens ſicut introitus eorū atq́ʒ principia ita etiam finem diſceſſumq́ʒ non ſentiat.

Reſponſio de efficacia intellectus qui per experientiā colligitur. Capitulū. ix.

Ysaac. Inquiſitio veſtra tam minuta atq́ʒ ſubtilis, proxime puritatis preſignat indicium. Nec enim de his ſaltem interrogare. non dicā intro aſpicere atq́ʒ diſcernere quiſpiam preualebit· niſi quem diligens ⁊ efficax mentis induſtria ac ſollicitudo peruigil ad pſcrutandam iſtarū pfunditatē prouexerit queſtionū· caſtigateq́ʒ vite iugis intentio per experientiā fecerit actualē· attēptare puritatis huius limina ianuaſq́ʒ pulſare. Et idcirco qm̄ video vos nō dicam pro foribus orationis illius vere de qua differimus aſtitiſſe· ſed ipſis quodāmodo experientie manibus penetralia eius ⁊ interiora palpare· ⁊ quedā mēbra iam iamq́ʒ contingere· nec me laboraturum credo· vt iam intra aulam quodammō ipſius oberrantes in abdita q̄ʒ in quātū dn̄s direxerit introducā· nec vos ad introſpicienda hec q̄ demōſtrāda ſūt vllo difficultatis obſtaculo retardādos. Proximus enim cognitioni eſt qui qd inquirere debeat prudenter agnoſcit· nec a ſcientia lōge eſt q̇ cepit intelligere qd ignoret. Et idcirco nō vereor notā proditionis vel leuitatis incurrere· ſi ea q̄ in ſuperiore tractatu de pfectione orōnis differēs diſputa

tioni ſubtraxerā ꝓpalauero· quoꝝ ꝟtu-
tem vob̄ ī h̄ exercitio ac ſtudio collocatꝗ
etiā ſine miſterio nr̄i ſermonis ꝑ dei gra
tiam arbitroꝛ fuiſſe reſerandam

De inſtitutiōe oꝛatiōis ꝑpetue. Ca. x.

Quapꝑter ꝟm illā inſti-
tutionē quā paruuloꝝ erudi-
tioni prudentiſſime ꝯpaſtis· q̄
alias elementoꝝ traditionē ꝑmuꝫ ꝑcipe
nō pn̄t· nec coꝝ vel agnoſcere lineas. vel
intrepida māu queūt deſcribere caracte-
res· qꝫ ꝑ tipis quibuſdam ⁊ formul' cere
diligent' impreſſis· effigies coꝝ exꝑmere
contemplatione iugi ⁊ quotidiana imi-
tatione cōſueſcāt· hui⁹ qꝫ ſpirital' theo-
rie tradenda vob̄ eſt formula. ad quā ſꝑ
tenaciſſime vr̄m intuituꝫ defigentes· vel
eandē ſalubrit' voluere indirupta iugi-
tate diſcatꝭ· vel ſublimiores intuit⁹ ſcan-
dere illi⁹ vſu ac meditatiōe poſſitꝭ. Hec
igit' vob̄ huius quā q̄ritis diſciplie atꝫ
oꝛationis formula ꝓponet· quā vnuſq̄ſ
qꝫ monachus ad iugē dei memoꝛiā ten-
dens inceſſabili coꝛdis volutatione me
ditari· expulſa oīm cogitationū varieta
te ꝯſueſcat· qꝛ nec alias eā vllo mō: pote
rit retentare· niſi ab oībus fuerit coꝛpo-
ralibꝫ curꝭ ac ſolicitudinibꝫ abſolutus·
Que ſicut nob̄ a paucꝭ q̄ antiquiſſimo-
rum prm̄ reſidui erant t'dita eſt· ita a no
bis qꝫ nō niſi rariſſimis ac vere ſitiētibꝫ
intimat'. Erit nāqꝫ ad ꝑpetuā dei mēo-
riam poſſidendā. hec inſeꝑabiliter ꝓpo-
ſita vobis formula pietatis. Deus in
in adiutoꝛium meum intende· domine
ad adiuuandum me feſtīa. Hic nanqꝫ
ꝟſicul⁹ nō immerito de toto ſcripturaꝝ
excerptus eſt inſtrumēto. Recipit eī oēs
affect⁹ q̄cūqꝫ inferri hūane pn̄t nature·
⁊ ad oēm ſtatum atqꝫ vniūſos incurſus
ꝓprie ſatꝭ ⁊ cō petent' aptatur. Habet ſiq̄
dem adūſus vniūſa diſcrimina inuoca
tionem dei. habet hūilitatē pie ꝯfeſſio-
nis· habꝫ ſollicitudīs ac timoꝛis ꝑpetui
vigilantiā. habet ꝯſiderationē fragili-
tatꝭ ſue. exauditionis fiduciā· ꝯfidētiam
pn̄tis ſꝑqꝫ aſtantꝭ preſidij. Qui enī iu-
giter ſuū inuocat ꝓtectoꝛē· certū eſt eum
eſſe ſꝑ pn̄tem. Habꝫ amoꝛis ⁊ charitatꝭ
ardoꝛē· habet inſidiarū ꝯtemplationem
inimicoꝛūqꝫ formidinē· quibꝫ ꝑſpiciens
ſemetipm̄ die noctuqꝫ vallatū· ꝯfitet' ſe
nō poſſe ſine ſui defenſorꝭ auxilio libera-
ri. Hic ꝟſiculus oībus infeſtatione de-
monum laboꝛantibꝫ inexpugnabil' mu-
rus eſt· īꝑenetrabilis loꝛica ac muniti ſſi
mus clipeus. Iſte in accidia ⁊ anxietate
animi collocatos· ſeu triſticia vl' cogita-
tionibꝫ q̄buſcūqꝫ depreſſos· ſalutꝭ reme
dia deſperare nō patit'. oſtēdēs illū quē
inuocat inſpicere iugit' nr̄a certamīa· at
qꝫ a ſuis ſupplicibꝫ nō abeſſe. Iſte nos ī
ſpiritalibꝫ ſucceſſibꝫ coꝛdiſqꝫ leticia cō-
ſtitutos āmonet extolli penitus nō debe
re· nec inflari de ꝓſpero ſtatu quē ſine ꝓ-
tectoꝛe deo retineri non poſſe teſtat'· dūꝫ
non ſoluꝫ eū ſꝑ ſed etiā velociter vt ſibi
auxilietur implorat. Iſte inquā verſicu-
lus vnicuiqꝫ noſtrum in qualibet quali
tate degenti neceſſarius ⁊ vtilis inuenit'
Nam qui ſemper ⁊ in omnibus deſide-
rat adiuuari· manifeſtat qꝫ non tantum
in rebus duris ac triſtibus ſed etiam in
ſecūdis ac letis parimodo deo egeat ad
iutoꝛe· vt quemadmodum ex illis erui·
ita in iſtis eum faciat immoꝛari· in neu-
tro ſciens humanam fragilitatem ſine il
lius opitulatione ſubſiſtere. Caſtrimar
gie paſſione perſtringoꝛ· cibos quos he-
remus ignoꝛat inquiro· ⁊ in ſqualida ſo
litudine ingeruntur mihi odoꝛes rega-
lium ferculoꝛum· atqꝫ ad illoꝛum deſide
ria ſentio me inuitiſſimū trahi. dicēdū
ſubinde mihi eſt. Deus in ad. m. in. dn̄e
ad adiu. me fe. Anticipare hoꝛā ſtatute
refectionis inſtigoꝛ· ſeu modum iuſte ac
ſolite parcitatꝭ retinere cū magno coꝛdiſ
mei doloꝛe contendo· cum gemitu mihi
eſt ꝓclamandum. Deus in adiutoꝛiū
meum intende· domine ad adiuuādum
me feſtina. Ieiunijs me ob impugna-
tionem carnis diſtrictioꝛibꝫ indigenteꝫ
ſtomachi ꝓhibet laſſitudo ſeu ventrꝭ ari-
ditas conſtrictioqꝫ deterret· vt effectus

meo deſiderio tribuatur· vel certe vt eſtꝰ carnalis cõcupiſcẽtie abſqȝ temperamẽto diſtrictioris ieiunij cõqeſcat· orandũ m̃ eſt · Deꝰ in adiu·m·in· dñe ad ad. me feſtina. Accedens ad refectionem hora legittima ſuggerẽte pceptionem panis ex horreo· atqȝ ab omni eſu naturalis neceſſitatis excludor· cum eiulatu pclamãdũ eſt mihi. Deus in ad.m.intẽ.dñe ad ad. me feſtina. Volentẽ me ob ſtabilitatẽ cordis inſiſtere lectioni· interpellõs capitis prohibet dolor. horaqȝ tertia faciẽ meam ad ſacram paginam ſomnus allidit· deputatum quieti tempus vel tranſgredi vel ꝯuenire compellor· ipm̃ deniqȝ canonicum ſynaxeos pſalmorũqȝ modum ĩtercidere me grauiſſima ſomni cogit ĩpſſio· ſimilit̃ pclamandum eſt m̃. Deus in ad.m.inten.dñe ad ad.me fe. Sublato ab oculis meis ſopore. multi me noctibus diabolicis artib⁹ in ſomnis video fatigatũ· omneqȝ a palpebris meis refectõis nocturne quietis excluſam· cum ſuſpirijs orandum eſt mihi. Deus in ad. meũ intende· dñe ad adiuuã. me fe. Adhuc me in colluctatione poſitũ viciorũ titillatio carnis repente cõpũgit· ⁊ ad ꝯſenſum ptrahere dormientẽ blãda oblectatione conatur· ne ignis alienus exeſtuãs vrat ſuaue olentes floſculos caſtitatis. clamandũ mihi eſt. Deus in ad.m.intẽ. dñe ad ad.m.fe. Per extincta ſentio libidinis incentiua· genitalem mẽbris meis intepuiſſe feruorem· vt partã hec virtus ĩmo gratia dei in me diutius vel perpetuo pſeueret· intente dicendum eſt mihi Deus in ad.m.inten. dñe ad ad. me feſtina. Ire: phlargirie: triſticie: ſtimulis inqetor· cogorqȝ ppoſitam atqȝ amicam michi interrumpere lenitatem· ne in amaritudinem fellis pturbatiõe furoris abducar cũ ſũmo mihi gemitu pclamãdũ ẽ Deꝰ in ad.me.in. dñe ad ad.m.fe. Accidie: cenodoxie: ſupbie elatione ptẽptor· ac de aliorũ negligẽtia vel tepore quiddam ſibi mẽs ſubtili cogitatione blandit· ne ĩ me ꝯualeat hec inimici pnicioſa ſuggeſtio· cũ omni contritiõe cordis orandũ eſt mihi· Deꝰ in ad.m.inten. dñe ad ad. me fe. Humilitatis ⁊ ſimplicitatis gratiam ſupbie tumore depoſito iugi cõpũctiõe ſpũs acquiſiui· ne rurſum veniat mihi pes ſuperbie· ⁊ manus peccatoris moueat me· grauiuſqȝ de victorie mee elatiõe confodiar· totis michi pclamandum eſt viribꝫ. Deus in ad.m.inten. dñe ad ad. me fe· Euagationibꝫ aĩe innumeris ac diuerſis. ⁊ inſtabilitate cordis exeſtuo· nec cogitatõnum diſperſiones valeo coercere· ipamqȝ orationẽ meã fundere abſqȝ interpellatiõe atqȝ fantaſmate ĩaniũ figurarũ ſmonũqȝ ⁊ actuũ retractatiõe non poſſum· tantaqȝ me ſentio ſterilitatis huius ariditate cõſtrictũ· vt nullas omnino ſpiritalium ſenſuum generatõnes pturire me ſentiã· vt de hoc animi ſqualore merear liberari. vnde me gemitibus multis atqȝ ſuſpirijs expedire nõ poſſũ· neceſſarie pclamabo. Deus in ad.m.in. dñe ad ad.m.fe. Directionem rurſus animę ſtabilitatem cogitationum · alacritatem cordis· cum ineffabili gaudio ⁊ mẽtis exceſſu viſitatione ſancti ſpũs me ſẽtio conſecutum· exuberantia qȝ ſpiritalium ſenſuũ redũdare. reuelationem ſacratiſſimorum intellectuum· ⁊ antea penitus mihi occultorũ· repentino domini illuſtratione pcepi· vt in his merear diutius immorari· ſollicite michi eſt freqnẽterqȝ clamandum. Deus in adiutorium meũ inten. dñe ad adiuuandũ me feſtĩa. Nocturnis demonum terroribꝫ circũuallantibus exagitor· ⁊ immundorum ſpirituũ fantaſmatibus inquietor· ſpes ipa michi ſalutis ac vite trepidationis horrore ſubtrahitur· ad ſalutarem verſiculi huius portum confugiens totis viribus exclamabo. Deus in adiutorium meum intende. domine ad adiuuandum me feſtina. Rurſum cum fuero conſolatione domini reparatus· ⁊ ipſius animatus aduentu· velut innumeris angelorum milibus me ſenſero circumſeptum· ita vt eorum quos morte grauius

antea tremiſcebam· ⁊ quorū tactu ȝ īmo
viciniam horrore mentꝭ ⁊ corporꝭ ſentie-
bam· repente cō greſſus expetere audeā·
ac ꝓuocare cōflictus· vt in me cōſtantie
huiꝰ vigor per dei grām diutiꝰ īmoret᷑.
totꝭ mihi eſt viribꝫ ꝓclamandū. Deꝰ in
adiu.m.in. dn̄e ad ad.m.fe. Huiꝰ igitur
v̄ſiculi oratio in adūſis vt eruam̄.in p-
ſperis vt ſeruemur ne extollamur· inceſ-
ſabili iugitate fundenda eſt. Huiꝰ inqȝ
v̄ſiculi meditatio in tuo pectore indiru-
pta voluat᷑. Hunc in ope q̄libet ſeu mi-
niſterio vel ī itinere conſtitutꝰ decātare
nō deſinas. Hunc ⁊ dormiēs ⁊ reficiēs
⁊ in vltimis nature neceſſitatibꝫ medita
re. Hec volutatio cordis velut formula
tibi ſalutaris effecta· nō ſolū illeſum ab
omī demonū incurſione cuſtodiet· ſȝ eti
am cunctꝭ te vitijs terrene contagionis
expurgans· ad illas inuiſibiles theorias
celeſteſqȝ perducet· atqȝ ad illū ineffabi
lem ac perpaucꝭ expertū ꝓuehet oratōis
ardorē. Hunc v̄ſiculum meditāti tibi
ſomnꝰ irrepat. donec inceſſabili eiꝰ exer-
citatione formatꝰ etiā per ſoporē eundē
cantare conſueſcas. Hic tibi expergefa-
cto p̄mꝰ occurrat· iſte euigilanti cogita-
tiōes anticipet vniūſas· iſte te de tuo cō-
ſurgentem cubili curuationi genuū tra-
dat. atqȝ illinc deinceps ad omne opus
actuſqȝ deducat· hic te omni tp̄e ꝓſeq̄t᷑·
hunc meditaberꝭ ſc̄m p̄cepta legiſlatoris
ſedens in domo et ambulans in itinere.
dormiens atqȝ cōſurgens. hūnc ſcribes
in limine ⁊ ianuis oris tui. hunc ī parie-
tibꝫ domus tue· ac penetrabilibꝫ tui pe-
ctoris collocabis· ita vt hec ad orationē
ꝓcumbenti ſit tibi acclinis decantatio·
⁊ exinde conſurgenti· atqȝ ad oēs vſus
vite neceſſarios incedēti· fiat erecta et iu
gis oratio.

De ꝑfectione oratiōis ad quam p̄dicta traditione cō-ſcenditur Cap̄.xi.

Iſtam mens indeſinenter for-
mulam teneat· donec vſu eius
inceſſabili et iugi meditatione
firmata· cunctarum cogitatōnum diui
tias amplaſqȝ ſubſtantias abijciat et re
ſutet· atqȝ ita per ſeculi huius pauperta
tē conſtricta· ad illā euangelicā beatitu-
dinem que inter ceteras beatitudines pri
matum tenet prona facilitate perueniat
Beati enī inquit pauperes ſpū· quoniā
ipſorum eſt regnū celorum. Et ita q̄s per
iſtiuſmodi paupertatem egregius pau-
per exiſtens illud ꝓphēticū implebit elo-
quium. Pauꝑ ⁊ inops laudabūt nomē
dn̄i. Et reuera q̄ maior aut ſanctior pōt
eſſe paupertas qȝ illius qui nihil ſe pre-
ſidij nihil virium habere cognoſcēs· de
aliena largitate quotidianū poſcit auxi
lium· ⁊ vitam ſuā atqȝ ſubſtātiā ſingu-
lis quibuſqȝ momentꝭ diuina ope intel-
ligens ſuſtentari· verū ſe mendicum dn̄i
non immerito ꝯfitetur· ſupplicitēr ad eū
quotidie clamans. Ego autē mendicꝰ ⁊
pauꝑ ſum· deꝰ adiuua me. Et ſic ad illā
q̄ȝ multiformē ſcientiā dei ipo illuminā
te conſcendens incipiet deinceps ſubli-
mioribus ac ſacratioribus miſterijs ſa-
ginari· ſc̄m illud quod dicit᷑ per ꝓphētā.
Montes excelſi ceruis. petra refugium
erinacijs. Quod ſatis ꝓprie huic quem
diximus ſenſui coaptatur· eo q̄ quiſq̄s
in ſimplicitate atqȝ innocentia perſeue-
rans nulli eſt noxius vel moleſtus· ſȝ ſua
tm̄ ſimplicitate contentus ſolūmō ſe ab
inſidiantium preda deſiderat contuta-
ri· velut erinaciꝰ ſpiritalꝭ effectꝰ iugi euā
gelice illius petre velamine protegatur.
id eſt memoria dominice paſſionis· pre-
dictiqȝ verſiculi inceſſabili meditatiōe
munitꝰ infeſtātꝭ inimici declinet inſidias
De his ſpiritalibꝫ erinacijs ⁊ in prouer-
bijs ita dicit᷑. Et erinacij gens inualida
qui fecerunt in petris domus ſuas. Et
reuera quid inualidius chriſtiano· q̄d
infirmius monacho· cui non ſolum nul
la iniuriarum vindicta ſuppeditat· ſȝ ne
leuis quidem tacitaqȝ commotio ſalteȝ
intrinſecus pullulare cōcedit᷑. Quiſq̄s
autem ex hͦ proficiens ſtatu· non ſolū in-
nocentie ſimplicitatem poſſidet· ſed eti-
am diſcretionis virtute munitus· viru-

lentorū ſerpentiū exterminator effectus eſt· dn̄s contritū ſathanam ſub pedibus ſuis· ⁊ ad figurā rationabilis ceruī mentis alacritate ꝑuenit· paſcet in ꝓpheticis atqꝫ apoſtolicis montibꝫ .i. excellētiſſimis eoꝝ ac ſublimiſſimis ſacramentis. quoꝝ iugi paſcua vegetatus· oēs qꝫ pſalmoꝝ affectus in ſe recipiēs· ita incipiet decantare· vt eos non tanqꝫ a ꝓpheta cōpoſitos ſꝫ velut a ſe editos· quaſi orationē ꝓpriā fundens cordis cōpunctiōe depromat· vel certe ad ſuā ꝑſonā eſtimet eos fuiſſe directos· eoꝝqꝫ ſentētias nō tunc tm̄mō ꝑ ꝓphetam aut in ꝓpheta fuiſſe cōpletas· ſed in ſe quotidie geri impleriqꝫ cognoſcat. Tūc enī ſcripture diuīe nob clarius ꝑpateſcūt· ⁊ quodammō eaꝝ vene medulleqꝫ pādunt· qn̄ expientia noſtra earū nō tm̄ ꝑcipit ſed etiā p̄uenit nōtionem· ſenſuſqꝫ verboꝝ nō ꝑ expoſitionē nobis ſꝫ ꝑ documēta reſerant. Eundem nanqꝫ recipientes cordis affectum q̊ quiſqꝫ decantatus vel conſcript⁹ eſt pſalm⁹ velut auctores ei⁹ facti p̄cedem⁹ magis intellectum ipſius qꝫ ſequemꝛ .i. vt prius dictorū virtutem qꝫ noticiā colligentes· quid in nobis geſtum ſit vel quotidianis geratur incurſibꝫ ſuꝑueniente eoꝝ meditatione quodammō recordemꝛ· ⁊ quid ī nobis vel negligentia nr̄a ꝑierit· vel diligentia cōquiſierit· vl ꝓuidentia diuina contulerit. vel inſtigatio fraudauerit inimici· vel ſubtraxerit lubrica ac ſubtil' obliuio· vel ītulerit humana fragilitas· ſeu imꝓuida fefellerit ignoratio. decantātes reminiſcamur. Oēs nanqꝫ hos affectus in pſalmis inuenim⁹ expreſſos· vt ea q̄ īcurrerint velut in ſpeculo puriſſimo peruidentes efficacius agnoſcamus· et ita mgr̄is affectibꝫ eruditi· nō vt audita· ſꝫ tanqꝫ ꝑfecta palpem⁹· nec tāqꝫ memorie cōmendata· ſed velut ipſi reꝝ nature inſita· de interno cordis parturiam⁹ affectu· vt eoꝝ ſenſus non textu lectionis· ſꝫ experiētia p̄cedente penetrem⁹· atqꝫ ita ad illā oratiōis incorruptionē mēs nr̄a ꝑueniat· ad quā in ſuꝑiore tractatu qꝫtum dn̄s donare dignat⁹ eſt ordo collationis aſcēdit· q̄ non ſolū nulli⁹ imagīs occupat intuitu· ſꝫ etiā nl'la vocis nulla verboꝝ proſecutione diſtinguit· ignita vo mentis intentione ꝑ ineffabilem cordis exceſſum inexplebili ſpūs alacritate ꝓfert quāqꝫ mens extra oēs ſenſus ac viſibiles effecta materias· gemitibꝫ ī enarrabilibus atqꝫ ſuſpirijs profundit ad deum

Interrogatio quemadmoduꝫ ſpiritales cogitationes immobiliter teneantur. Cap̄. xij.

GErmanus. Non ſolū nobis traditionē ſpiritalis hui⁹ quam popoſcim⁹ diſcipline· ſed ipſam plane ꝑfectionē ſatis apte atqꝫ dilucide putam⁹ expreſſam. Quid enī pōt eſſe ꝑfecti⁹ quidue ſublimi⁹: qꝫ dei memoriā tam cōpendioſa meditatiōe cōplecti· atqꝫ vnius verſiculi volutatione a cunctis viſibiliū terminis emigrare· ⁊ quodāmō affect⁹ orationū cunctaꝝ breui ſmōe cōcludere: Et idcirco vnum qđ ſupeſt adhuc nobis p̄camur exponi· quemadmodum hūc eundē verſiculū quē nobis vice formule tradidiſti. ſtabiliter retinere poſſim⁹· vt ſicut ꝑ dei grām ſum⁹ a ſecularium cogitationū ineptijs liberati· ita ſpiritales q̄ſqꝫ immobilit' retentem⁹ aſſequi valeam⁹.

De mutabilitate cogitationum. Cap̄. xiij.

CUm enī capitulum cuiuſlibet pſalmi mens nr̄a cōceperit. inſenſibilit' eo ſubtracto ad alterius ſcripture textū neſciens ſtupenſqꝫ deuoluit. Cūqꝫ illud in ſemetipſa cepit voluttare· nec dū illo ad integrū ventilato· oborta alterius teſtimonij memoria meditationē materie p̄oris excludit. de hac q̊ꝫ ad alterā ſubintrante alia meditatione transfert· ⁊ ita anim⁹ ſp de pſalmo rotat⁹ ad pſalmū· de euangelij textu ad apl'i tranſiliens lectionem. de hac q̊ꝫ ad ꝓphetica deuolut⁹ eloquia· ⁊ exinde ad quaſdam ſpiritales delatus hiſtorias· ꝑ oē ſcripturaꝝ corp⁹ īſtabil' vag⁹ qꝫ iactat· nihil ꝓ arbitrio ſuo p̄ualens vel

abijcere vel tenere nec pleo quicꝙ iudicio et examinatione finire· palpator tm̄ modo ſpiritaliū ſenſuum ac degustator non generator nec poſſeſſor effect⁹· atqꝫ ita mens mobil' ſp ac vaga in tpe q̄ ſynaxeos velut ebria p diuſa diſtrahit' nl'lum officiū cōpetenter exoluens. Verbi grā. Cū orat pſalmū aut aliquā recolit lectionē· cū decantat aliud quid vel meditat' q̄ textus ipſius cōtinet pſalmi· cū lectionem recitat. faciendū aliqd voluit factumue remiſcit' atqꝫ in hunc moduꝫ nihil diſcipliate nec oportune recipiēs vel emittens. velut fortuitis agi videtur incurſibus· retinendi ea q̄bus delectat'· vel immorādi in eis non habens ptāteꝫ. Neceſſariū ergo nobis eſt p̄ oīb⁹ noſſe· quēadmodum hec ſpiritalia cōpetenter explere poſſimus officia· vel certe hunc eundem ꝟſiculum quem nobis vice formule tradidiſti immobilit' cuſtodire· vt oīm ſenſuū ortus ac finis non in ſua volubilitate fluctuent· ſed in noſtra ditiōe conſiſtant

Reſpōſio quemadmodum ſtabilitas cordis ſeu cogitationuꝫ poſſit acquiri. Ca. xiiij

Iſaac. Licet pdem ſuper hac re diſputantibus nobis de orationis ſtatu quantū reor ſit ſufficienter expreſſuꝫ· tm̄ qꝛ vobis hec eadē poſcitis iterari· de confirmatione cordis breuiter intimabo. Tria ſunt que vagā mentem ſtabilem faciūt· vigilie· meditatio· ꝛ oratio. Quarū aſſiduitas ꝛ iugis intentio conferunt aīme ſtabilem firmitatē. Que tm̄ alias nullo mō poterit apprehendi niſi p operis nō filargirie ſꝫ ſacri cenobij vſibus dedicati infatigabilē iugitatē omnes omnino ſollicitudines ꝛ cure vite pn̄tis prius fuerint abdicate· vt ita illud apoſtolicū mandatū· ſine intermiſſione orate· poſſim⁹ implere. Per parū nanqꝫ orat. quiſq̄s illo tm̄ tpe q̄ genua flectunt' orare conſueuit· Nunq̄ꝫ vero orat· quiſq̄s etiā flexis genib⁹ euagatione cordis q̄licūqꝫ diſtrahit'. Et idcirco quales orantes volumus inueniri tales nos eſſe oportet añ tps orandi Neceſſe eſt enī mentem in tpe ſupplicatōnis ſue de ſtatu p̄cedenti formari. illꝗꝫ eam cogitationib⁹ orantem vel ad celeſtia ſblimari vel ad terrena demergi. quib⁹ āte orationē fuerit immorata. Hucuſqꝫ abbas yſaac attonitꝭ nobis ſcdāꝫ collationem de orationis q̄litate digeſſit. Cui⁹ doctrinā ſup illius p̄dicti ꝟſiculi meditatione· quā velut informatiōis loco ab incipientib⁹ tradiderat retinendā· āmirātes admodū· ꝛ excolere tenaciſſime cupiētes· vtpote quā cōpendioſam ac facilem credebamus. difficiliorem ſatis ad obſeruandum experti ſum⁹· quā illū ſtudium nr̄m quo ſolebamus antea p omne ſcripturarum corp⁹ abſqꝫ vllius obſeruantie vinculo varia paſſim meditatione diſcurrere Conſtat igit' neminem prſus ob impitiā litteraꝝ a pfectiōe cordis excludi· nec ruſticitatē obeſſe ad capeſcendam aīe puritateꝫ· q̄ compendioſiſſime adiacet cunctis ſi mō ſanam ꝛ integram mentis intentionē iugi ad deuꝫ ꝟſiculi huius meditatione ſeruauerit.

Explicit collatio ſecūda abbatis yſaac de oratione.

Expliciunt decem collationes Caſſiani.

Incipit prefatio caſſiani in ſe-
ptem alias collationes.

DUm vir-
tutem pfectõnis ve-
ſtre qua velut mag̃
quedam lumiaria
in hoc mũdo admi-
rabili claritate ful-
getis etiam multi ſanctorũ qui vro eru-
diuntur exemplo vix queãt emulari. tũ
vos o ſancti fratres honorate ⁊ eucheri.
tanta illorũ ſublimiũ virorũ a quib9 pri
ma anachoreſeos inſtituta ſuſcepimus
laude flammami. vt vnus quidem ve-
ſtrum ingenti fratrum cenobio preſidẽs
ꝯgregationẽ ſuam q̃ quotidiano ſancte
cõuerſationis vr̃e docet intuitu. illoꝝ
q̃ꝫ patrũ p̃ceptis optet inſtitui. alter vo
vt etiã corpali eorũdem edificaret aſpe
ctu egiptũ penetrare voluerit. vt hãc q̃-
ſi frigoris gallicani rigore torpentẽ pui-
ciam derelinquẽs. ad illas q̃s ſol iuſticie
ꝓxim9 reſpicit terras. maturiſ v̾tutũ fru-
ctibus redundãtes. velut turtur caſtiſſi-
mus trãſuolaret. neceſſario h̾ mihi vir-
tus charitatiſ extorſit. vt vni9 deſiderio
alteri9 etiã labori conſulẽs. tã abruptũ
ſcribendi periculũ non vitarẽ. dũmõ
⁊ p̾ori apud filios adderet auctoritas. ⁊
ſcdo tam piculoſe nauigationis neceſſi-
tas demeret. Proinde q2 fidei vr̃e atq3
feruori. nec illa inſtituta cenobioꝝ q̃ .xij
libellis ad beate memorie epm caſtorem
quo potuimus ſermone conſcripſimus
nec decem collationes in ſcythiotica he-
remo cõmorantium patrũ q̃s p̃cipienti
bus ſanctis elladio ⁊ leontio epis vtcũ
q3 digeſſim9. ſatiſfacere potuerunt. nũc
etiã vt itineriſ nr̃i ratio ⁊ ordo cognoſca-
tur. triũ in alia heremo conſiſtentiũ q̃s
p̃mos vidim9 patrũ ſeptem collatiões
pari conſcriptas ſtilo vobis credidi cõ-
ſecrandas. quib9 ea que de pfectione in
p̾teritis opuſculis noſtris obſcuri9 for-
ſitan comp̄henſa vel pretermiſſa ſũt ſup
pleantur. Si vero ſanctã ſtudij veſtri ſi-
tim etiã hec ſatiare nõ quiuerint. ſeptem
alie collationes. que ad ſanctos qui in
ſtoechadibus conſiſtũt inſulis emitten
de ſunt fratres. deſideriũ vt arbitror ve
ſtri ardoris explebunt. Explicit p̄fa-
tio. Incipiunt capitula colla-
tõnis prime abbatis cheremo
nis de perfectione. Cap. primũ

DEſcriptio thenneſeos oppidi.
ij De epiſcopo archebio.
iij Deſcriptio heremi ĩ q̃ mora
bãt cheremõ neſteros ⁊ ioſeph
iiij De abbate cheremone et excuſa-
tione ei9 ſup poſtulata doctria
v De reſponſione noſtra contra ex-
cuſationem eius.
vi Propoſitio abbatiſ cheremonis.
q tribus modis vicia vincant
vij Quib9 gradib9 ad ſublimitatẽ
charitatis poſſit aſcendi ⁊ que
ſit in ea ſtabilitas
viij Quantũ excellant qui p charita
tis affectum declinant a vitijs
ix Q charitas non ſolũ de ſeruis fi-
lios faciat. ſed etiam imaginẽ
dei ac ſimilitudinem conferat.
x Q perfectio charitatis ſit pro ini
micis orare. ⁊ quo indicio ani-
ma necdum purgata noſcat
xi Interrogatio cur affectum timo
ris ⁊ ſpei dixerit impfectum
xij Reſpõſio d̾ diuſitate pfectõnũ
xiij De timore qui charitatiſ magni-
tudine generatur.
xiiij Interrogatio de conſummatiõe
caſtitatiſ.
xv Dilatio expoſitõis poſtulate.

Expliciunt capitula. Incipit
collatio prima abbatis Chere-
monis de perfectione. Cap. i.

CUm in ceno-
bio ſyrie ꝯſiſtentes. p9 p̄ma
fidei rudimẽta ſuccedẽtib9
aliq̃teuus incremẽtiſ. maio-
rem perfectionis deſiderare gr̃am cepiſſe
mus. ſtatuimus confeſtim egiptũ petere
ac remotiſſima etiã thebaydos heremo
penetrata. ſanctorum plurimos quorũ

gloriam fama ꝑ vniuerſa diffuderat· ſi
non emulādi ſaltem agnoſcendi ſtudio
inuiſere· Igitur ad oppidum egipti cui
thennesus nomen eſt· emenſa nauigatio
ne ꝑuenimus. Cuius accole ita vel ma-
ri vel ſtagnis ſalſis vndiqꝫ circūluunt.
vt ſol' quia terra deeſt negociationibus
dediti· opes atqꝫ ſubſtantiā nauali com
mercio parēt· ita vt edificijs cum volue
rint extruendis terra non ſuppetat· niſi
de longinquo nauigijs apportetur.

De epiſcopo archebio. Cap. ij.

VBi cum aduenientibus nobis
fauens deſiderijs noſtris diui-
nitas· beatiſſimi atqꝫ ꝑcipui vi
ri archebij epiſcopi preſtitit aduentum·
qui raptus de anachoretaꝝ cetu· ⁊ epūs
panephiſi oppido dat⁹. tanta diſtrictio
ne omni euo ſuo ꝓpoſitum ſolitudīs cu
ſtodiuit· vt nihil de ꝑterite humilitatꝭ te
nore laxauerit· aut de adiecto ſibi hono-
re blanditus ſit. Non enim tanqꝫ ydo-
neum ſe ad iſtud officium teſtabat' aſci-
tum· ſed velut indignum ab illa anacho
reſeos diſciplina querebatur expulſum.
eo ꝙ triginta ⁊ ſeptem annis in eadem
cōmoratus· ad puritatem tante ꝓfeſſio-
nis nequaqꝫ ꝑuenire potuiſſet. Hic igi-
tur cum in ſupradicta thenneſo quo eũ
eligēdi illic epi cauſa ꝑduxerat· pie nos
atqꝫ humaniſſime ſuſcepiſſet· agnito de
ſiderio noſtro quo ſanctos patres etiã
in vlteriorib⁊ egipti partib⁊ inqrere de-
ſiderabamus. Venite inquit ⁊ videte i-
terim ſenes haud longe a noſtro mona-
ſterio conſiſtētes· quoꝝ ita ⁊ antiqtas
in corporib⁊ iam curuatis· ⁊ ſanctitas in
ipo etiam fulget aſpectu· vt vel ſola con
tēplatio eoꝝ magnã intuētib⁊ poſſit cō-
ferre doctrinam. a quib⁊ id qđ ego amiſ-
ſum doleo· quodqꝫ tradere iam ꝑditum
nequeo· non tam verbis qꝫ ipo ſancte vi-
te diſcatꝭ exēplo. Credo aũt inopiã meã
hoc ſtudio aliqten⁹ ſubleuandã· ſi inq-
rentib⁊ vobis illã euangelicã margari-
tam quã ipe nō habeo ſaltem ꝓuidero
vbi eam cōmodius comparetis.

Deſcriptio heremi in qua com morabantur cheremō neſteros et ioſeph. Cap. iij.

SVmpto ita qꝫ baculo ⁊ pera·
vt illic cunctis viam ingredien-
tibus mōachis moris eſt· ad ci
uitatem nos ſuaꝫ. id eſt panephiſim iti-
neris dux ipe perduxit· Cuius terras im
mo etiam contigue regionis plurimam
partem quondam opulentiſſimã· ſiqui
dem ex ea cuncta vt fama eſt in regios ci
bos subminiſtrabantur· repentino terre
motu excuſſum mare tranſgreſſis limi-
tibus occupauit· atqꝫ ita collapſis fer-
me oībus vicis opimas olim terras ſal-
ſis paludibus ſuptexit· vt illud qđ in
pſalmo ſpũaliter decantat'. Poſuit flu
mina in deſertum· ⁊ exitus aquarum in
ſitim. terram fructiferam in ſalſuginem
a malicia inhabitantiũ in ea· Scđm lit-
teram de illa putent regione predictum
In his igitur locis multa in hunc mo-
dum oppida eminentioribus tumul' col
locata· fugatis habitatorib⁊ eluuies illa
velut inſulas fecit. que deſideratam ſece
dentib⁊ ſanctis ſolitudinem ꝑbent· ī qui
bus tres ſenes. id eſt cheremon neſteros
⁊ ioſeph anochorete antiquiſſimi conſi-
ſtebant.

De abbate cheremone et excuſatōne eius ſup poſtulata doctrina. Cap. iiij.

ITaqꝫ btūs archebi⁹ ꝓmū nos
ꝑducere ad cheremonē maluit.
qꝛ ⁊ mōaſterio ei⁹ ꝓpior ⁊ duo
bus alijs ꝓuectior eſſet etate· Nã cũ cen
tenariũ vite annũ ſpũ tm̄ alacer exceſſiſ-
ſet· ita dorſum ei⁹ tēpis fuerat vetuſtate
atqꝫ orationũ iugitate curuatũ· vt qſi i
ꝓmeuã redact⁹ infantiã· ſubmiſſis ac ꝓ
tentꝭ terraten⁹ manib⁊ ꝓgrederet'. Hu⁹
igit' ⁊ vultũ mirabilē ⁊ inceſſũ pit' ītuē-
tes· ſiqdē defectꝭ mortificatiſqꝫ iã oībus
mēbris· neqꝫ qꝫ ceſuraꝫ ꝑterite diſtrictio
nis amiſerat· cũ ſmonē atqꝫ doctrinã ſup
plicit' poſcerem⁹· ac deſideriũ tm̄ ſpũaliũ i-
ſtitutionũ cãm fuiſſe aduēt⁹ nr̄i ꝓteſtare
mur. grauit' ille ſuſpirãs. Quid vob ait

poſſū cōferre doctrine. cū imbecillitas
ſenectutis vt rigorem priſtinum relaxa-
uit ita loquēdi q̄ȝ ademit fiduciā. Quē-
admodum enī docere p̄ſumam qđ ipſe
non facio. aut alium in eo inſtruam qđ
me iam vel minus vel tepidius exercere
cognoſco. Ob quā rem nullū iuniorum
mihi in hac vſq; etate cohabitare p̄miſi
ne exemplo meo alterius diſtrictio laxa
retur. Nunq̄ȝ enī erit efficax inſtituētis
auctoritas niſi eā effectu operis ſui cor-
di affixerit audientis.

De reſponſione noſtra cōtra excuſationem eius. Cap. v.

Ad hec nos non mediocri cōfu-
ſione compuncti ita reſpondi-
mus. Licet ſufficere nobis ad
omnem inſtructionē debeat. vl' loci iſti⁹
difficultas. vel ipa etiā ſolitaria adhuc
vita. quā iuuentus q̄ȝ robuſta vix poſſit
tolerare. que nos etiam te tacente, ſatis
abundeq; inſtruūt atq; compungūt. ro
gamus tñ vt taciturnitate paululū pre-
termiſſa. ea nobis potius dignanter in-
fundas. p̄ que hanc quam videmus ī te
virtutem non tam imitatōne complecti
q̄ȝ admiratione poſſimus. Nam etiā ſi
reuelatus tibi tepor noſter impetrare id
quod expetimus non meretur. debet hoc
ſaltē labor tanti itineris obtinere q̄ hue
de bethleemitici cenobij rudimentis in-
ſtitutōnis veſtre deſiderio ⁊ p̄fectus no-
ſtri amore properauimus.

Propoſitio abbatis cheremonis q̄ tribus modis vicia vincātur. Cap. vi.

Tunc beatus Cheremon. Tria
ſunt inquit que faciūt homīes
a vicijs tēperare. id eſt aut me-
tus gehenne ſiue preſentiū legū. aut ſpes
atq; deſiderium regni celoꝝ. aut affect⁹
boni ipſius amorq; virtutum. Nam ti-
mor ita mali cōtagium legit' execrari. Ti
mor domini odit maliciā. Spes etiā vi
ciorū omniū excludit incurſum. Nō enī
delinquent omnes qui ſperant in eum.
Amor q̄ȝ ruinā non metuit peccatorum
q̄ charitas nunq̄ȝ cadit. Et iterū. Cha-
ritas operit multitudinē peccatoꝝ. Et
idcirco beatus ap̄lus omnem ſalutiſ ſum-
mam in iſtarū trium v̄tutum cōſumma
tione concludens. Nunc inquit manēt
fides: ſpes: charitas. tria hec. Fides nan-
q; eſt que futuri iudicij ac ſuppliciorum
metu viciorum facit contagia declinari.
Spes que mentem noſtrā de preſentibꝫ
auocāns vniuerſas corporis voluptates
celeſtium p̄miorū expectatione contēnit.
Charitas que nos ad amorem chriſti ⁊
ſpūalium virtutū fructum mētis ardo-
re ſuccendēs. quicq̄d illis contrarium eſt
toto facit odio deteſtari. Que tria licet
ad vnum finem tendere videant'. prouo
cant enī nos a rebꝫ illicitis abſtinere. ma
gnis tamen excellentie ſue gradibꝫ ab in-
uicem diſparant'. Duo nanq; ſuperio-
ra p̄prie hoīm ſunt eorū qui ad p̄fectum
tendentes nec dū affectū conceperūt vir-
tutum. Tertiū ſpecialiter dei eſt ⁊ eorum
qui in ſeſe imaginē dei ac ſimilitudinē
receperūt. Ille nanq; ſolus ea que bona
ſunt nullo metu nulla remuneratōis g̃-
tia p̄uocante. ſed ſolo bonitatis affectu
operat'. Omnia enī vt ait ſalomon ope-
ratus eſt dn̄s p̄pter ſemetip̄m. Sue nā-
q; bonitatis obtentu omnē bonorum co-
piam dignis indigniſq; largitur. q̄ nec
fatigari iniurijs poteſt nec iniquitatibꝫ
hoīm paſſibiliter p̄moueri. ſemp ſcȝ ma-
nens p̄fecta bonitas immutabiliſq; na-
tura.

Quibus gradibus ad ſublimitatem charitatis poſſit aſcendi. et que ſit in ea ſtabilitas. Cap. vij.

Si quis igitur ad p̄fectionem tendit. de illo p̄mo
timoris gradu quem p̄prie dixi-
mus eſſe ſeruilem. de quo dicit'. Cū om-
nia feceritis. dicite quia ſerui inutiles ſu-
mus. Ad altiorem ſpei tramitem gradu
p̄ficiente conſcendet. qui iam nō ſeruo
ſed mercennario cōpatur. quia mercedē
retributionis expectat. ⁊ quaſi de pecca-
torū abſolutione ⁊ penali timore ſecur⁹
ac bonorū ſibi operū cōſcius. licȝ placiti

premiũ videatur expetere. tñ ad affectũ
illũ. filij q̇ de paterne indulgentie libera-
litate ꝯfidẽs · omĩa que patris ſunt ſua
eſſe nõ ambigit · ꝑuenire non potuit Ad
quem etiã ille ꝓdigus. qui cũ ſubſtantia
pr̃is etiaꝫ filij nomen amiſerat · aſpirare
non audet dicẽs. Jam nõ ſum dignus
vocari filius tuus · fac me ſicut vnuꝫ de
mercennarijs tuis Poſt illas enĩ porco
rum ſiliquas quarum ei ſatietas nega-
batur. id eſt vitiorum ſordidos cibos ·
quia in ſemetipm̃ reuerſus ⁊ ſalutari ti-
more compunctus · immũdiciam porco-
ruꝫ horrere iã ceperat · ac dire famis ſup
plicia formidabat · velut iam ſeruus effe
ctus etiam mercennarij ſtatum de merce
de iam cogitans concupiſcit ac dicit.
Quanti mercennarij in domo pr̃is mei
abundant panibus · ⁊ ego hic fame ꝑeo
Reuertar ergo ad patrem meum. ⁊ dicã
illi. Pater · peccaui in celum et coram te
iam non ſum dignus vocari fili⁹ tuus ·
fac me ſicut vnum de mercennarijs tuis

Quantum excellant qui ꝑ charitatis affectum declinant a vitijs. Cap. viij.

Sed ad iſtam humilis peniten-
tie vocem in occurſum eius pa
ter ꝓſiliens · maiore q̃ʒ amiſſa
fuerat pietate ſuſcepit · eũq; non conten
tus minora concedere. vtroq; gradu ſi-
ne dilatione tranſcurſo · p̃ſtine filiorum
reſtituit dignitati. Feſtinandum ꝓinde
etiam nobis eſt · vt ad tertium filioꝝ gra
dum qui omnia que patris ſunt ſua eſſe
credunt ꝑ indiſſolubilem charitatis gra
tiam conſcendentes · celeſtis illi⁹ patris
imaginem ac ſimilitudinem recipere me
reamur · ⁊ ad imitationeꝫ veri illius filij
proclamare poſſimus. Omnia que ha-
bet pater mea ſunt. Quod etiã de nobis
beatus apoſtolus ꝓfitetur dicens. Om-
nia veſtra ſunt · ſiue paul⁹ · ſiue apollo ·
ſiue cephas: ſiue mundus: ſiue vita: ſi-
ue mors: ſiue p̃ſentia · ſiue futura · omĩa
veſtra ſunt. Ad quam ſimilitudinẽ etiã
ſaluatoris p̃cepta nos ꝓuocant. Eſtote
inquit ⁊ vos perfecti ſicut ⁊ pater veſter
celeſtis ꝑfectus eſt In illis enim nonnũ-
q̃ʒ ſolet interrumpi bonitatis affect⁹ · cũ
aliquo vel tepore vel leticia vel oblecta-
tione vigor animi relaxat⁹ · aut metũ ad
p̃ſens gehenne aut deſideriuꝫ ſubtrahit
futurorum. Et eſt q̇dem in illis gradus
cuiuſdam ꝓfectus imbuens nos · vt dũ
vel penarũ metu vel premiorũ ſpe incipi
mus vicia declinare · ad charitatis gra-
dum tranſire poſſimus · q2 timor inquit
non eſt in charitate · ſed ꝑfecta charitas
foras mittit timorem. qm̃ timor penam
habet. Qui auteꝫ timet non eſt ꝑfect⁹ in
charitate. Nos ergo diligamus · q̇a de⁹
prior dilexit nos. Non ergo aliter ad il-
lam veram ꝑfectionem conſcendere po-
terimus · niſi quemadmodum nullius
alterius niſi noſtre ſalutis gratia · prior
nos ille dilexit · ita eum nos q̇ꝫ nulli⁹ al-
terius rei niſi ſui tantũ amoris dilexeri-
mus obtentu. Quobrem nobis ſtudẽdũ
eſt vt de ſ timore ad ſpem · de ſpe ad cha-
ritatem dei · vel ipſarum virtutũ amorẽ.
ꝑfecto mentis cõſcendamus ardore · vt
tranſmigrantes in affectum boni ipſius
immobiliter · quantũ humane poſſibile
eſt nature quod bonum eſt retentemus.

Q charitas non ſolum de ſeruis filios faciat ſed etiã imaginem dei ac ſimilitudinẽ cõferat C. ix.

Multum nanq; differt
inter eum qui metu gehenne vł
ſpe retributionis future vicioꝝ
in ſe extinguit incendia · ⁊ eum qui diuine
charitatis affectu ipſam maliciam et im
mundiciam perhorreſcit. ac puritatẽ poſ
ſidet bonum amore tantũ ⁊ deſiderio ca
ſtitatẽ · nec iam remunerationẽ future ꝓ-
miſſionis aſpiciens · ſed p̃ſentis boni de-
lectatus conſcientia agit omĩa · nec con-
templatione penarũ ſed delectatiõe vir-
tutum. Hic nanq; ſtatus nec ſubmotis
cunctoruꝫ hominũ teſtimonijs abuti oc-
caſione peccati · nec occultẽ cogitationũ
violari oblectationibus poteſt · dum af-
fectum virtutis ipſius medullitus reti-

ſtens quicq̇d illi contrarium eſt· non ſo/
lum corde non recipit· verum etiã ſum/
mo deteſtatur horrore. Aliud nanq̃ eſt
preſenti bono quẽpiam delectatũ· odio
habere viciorꝝ carnis ve contagia· aliud
future remunerationis intuitu illicitas
concupiſcentias refrenare· aliud q̃ eſt p̃
ſens metuere detrimentũ· ꝛ aliud futu/
rũ formidare ſupplicíũ. Poſtremo mul
to maius eſt ꝓpter bonum ipſm a bono
nolle diſcedere· q̃ ꝓpter metū mali ma
lis non ꝓbere conſenſum. In illo enĩ vo
luntarium bonum eſt· in iſto vero velut
coactũ ꝛ tã q̃ nolenti violenter extortũ.
vel metu ſupplicij vel cupiditate p̃miorũ
Nam qui timoris obtentu a viciorum
abſtinet blãdimentis· adempto timoris
obſtaculo rurſum ad illud quod diligit
reuertet· ꝛ ob id nec ſtabilitatem boni iu
giter obtinebit· ſed nec ab impugnatiõe
quidem aliquã requieſcet· quia nec firmã
ac ꝑpetuã pacem caſtimonie poſſidebit.
Ubi eſt enim inquietudo bellorum· nõ
poſſunt non etiã vulnerũ interuenire di
ſcrimina. Neceſſe eſt enĩ quempiam in
cõflictu ſitum. q̃uis bellator ſit ac fortit
dimicãs ꝛ letalia adũſarijs vulnera fre
quenter infligat· nonnunq̃ tamẽ hoſtili
mucrone ꝑſtringi. Qui vero ſuꝑata im/
pugnatione viciorũ pacis iam ſecurita
te ꝑfruitur· ꝛ tranſijt in ipſius virtutis af/
fectum· iugem ſtatũ illius boni cui⁹ iam
totus eſt retentabit· quia damnoſius intime
caſtitatis nihil credit eſſe damnoſius.
Nec enim carius ac p̃cioſius quicq̃ p̃/
ſenti iudicat puritate· cui pena grauis
eſt. vel virtutum ꝑnicioſa tranſgreſſio.
vel ipſius vicij virulenta cõtagio. Huic
inq̃ nec reuerentia humane p̃ſentie q̃c/
q̃ adijciet honeſtatis· nec minuet ſolitu/
do· ſed vbiq̃ ſecum ſemꝑq̃ circũferens
arbitrum non ſolum actuum ſed etiam
cogitationum ſuarum conſcientiam. il/
li potiſſimum ſtudere contendit. quẽ nec
circũuenire nec falli· nec ſubterfugere ſe
poſſe cognoſcit.

Q̃ perfectio charitatis ſit, ꝓ inimicis orare· et quo indicio anima necdum purgata noſcatur· Capitulũ. x.

Quem ſtatum ſi quis de adiu/
torio dei non de ſtudij ſui labo/
re p̃ſumẽs meruerit poſſidere·
de cõditione ſeruili in q̃ timor eſt· ꝛ mer/
cennaria ſpei cupiditate in qua nõ tam
bonitas largientis q̃ premiũ retributio
nis expetitur· in adoptionẽ incipiet tran
ſire filiorꝝ· vbi iã nõ timor nõ cupiditas
ſed illa charitas que nunq̃ cadit iugit
ꝑſeuerat. De quo timore ꝛ charitate q̊ſ/
dam increpans dñs quid cuiq̃ perſone
conueniret oſtendit. Filius honorat pa/
trem· ꝛ ſeru⁹ dñm ſuũ timet Et ſi pr̃ ego
ſum· vbi eſt honor meus? Et ſi dominus
ego ſum: vbi eſt timor meus. Neceſſe eſt
enim eũ timere qui ſeruus eſt. q̃ ſeruus
ſciens voluntatem dñi ſui ꝛ nõ faciens
digne vapulabit plagis multis. Per
hanc itaq̃ charitatem quiſq̇s ad ima/
ginem dei ſimilitudinemq̃ ꝑuenerit· bo/
no iam ꝓpter boni ipſius delectabit vo/
luntatem· ac ſimilem quodãmodo poſſi
dens patientie ac lenitatis affectum· nul
lis deinceps peccantium vicijs iraſcet·
ſed veniam potius infirmitatibus cõm
condolẽs atq̃ compatiens implorabit·
ſeq̃ reminiſcens tamdiu ſimiliũ paſſio/
num ſtimulis impugnatum. donec miſe
ratione domini ſaluaret· nec ſuo erutum
ſtudio ab impugnatione carnali· ſꝫ dei
protectione ſaluatum. non iracundiam
ſed miſericordiã errãtibus intelliget im
pendendam· illum verſiculũ ad deum cũ
omni cordis tranquillitate decantans.
Tu dirupiſti vincula mea· tibi ſacrifica
bo hoſtiam laudis. Et niſi quia domin⁹
adiuuit me· paulominus habitauerat ĩ
inferno anima mea. Et in hac mẽtis hu
militate conſiſtens· poterit etiam euange
licum illud ꝑfectionis explere mandatũ
Diligite inimicos veſtros· ꝛ benefacite
his qui oderunt vos· ꝛ orate ꝓ perſequẽ
tibus ꝛ calumniantibus vos· ꝛ ita ad il

lud premiũ quod ſubiungit' merebitur peruenire per quod nõ ſolum imaginē dei ⁊ ſimilitudinem preferamus. verum etiam filij dei nuncupemur vt ſit inquit filij patris veſtri qui in celis eſt qui ſolē ſuum oriri facit ſuper bonos et malos ⁊ pluit ſuper iuſtos et iniuſtos. Quem affectum beatus iohannes aſſecutum ſe eſſe cognoſcens ait. Ut fiduciam habeamus ĩ die iudicij quia ſicut ille eſt ⁊ nos ſumus in hoc mundo. In quo eñi infirma ⁊ fragilis humana natura eſſe ſicut ille eſt põt niſi ſe ĩ bonos ⁊ malos iuſtos ⁊ iniuſtos ad imitationem dei placida ſemper ſui cordis extenderit charitate: Et vt bonum ꝓpter boni ipſius operetur affectū ꝑueniẽs ad illam veram adoptionem filiorum dei de qua idē btũs apl's ita pronũciat. Omnis q̃ natus eſt ex deo peccatũ non facit quia ſemē ipſius in eo eſt ⁊ non poteſt peccare quõ ex deo nat' eſt. Et iterum. Scimus qꝛ omnis q̃ natus eſt ex deo non peccat ſed generatio dei conſeruat eum ⁊ malignus non tangit eum. Quod intelligendum eſt nõ de omni genere peccatorũ ſed de capitalibus tantũ criminibus dici. A quibus ſe quiſqs extrahere atqꝫ emundare noluerit ꝓ illo in alio loco p̃dictus apoſtol' nec orari quidem debere pronũciat Qui ſcit inquiens fratrem ſuum peccare peccatum non ad mortem petat ⁊ dabitur ei vita peccãti non ad mortem. Eſt peccatum ad mortem non ꝓ illo dico vt roget quis. Ceterũ de illis que ꝓnunciantur non eſſe ad mortem a quibus etiam hi qui fideliter chriſto deſeruiunt quãtalibet ſemetipſos circũſpectione cuſtodiant immunes eſſe non poſſunt ita dicitur. Si dixerimus quoniã peccatum non habemus ipſi nos ſeducimus et veritas in nobis non eſt. Et iterum Si dixerimus quia nõ peccauimus mendacē facimus eum ⁊ verbum eius non eſt in nobis. Impoſſibile nanqꝫ eſt quemlibet ſanctorũ non in iſtis minutis que per ſermonem: per cogitationem: per ignorantiam: ꝑ obliuionem: per neceſſitatem: per voluntatem: ꝑ obreptionem admittuntur incurrere. Que licet ab illo peccato quod ad mortem eſſe dicitur aliena ſint culpa tamen ac reprehenſione carere nõ poſſunt. Cum ergo quis hunc quē prediximus bonitatis affectum ⁊ imitationem dei fuerit aſſecutus tunc viſcerib' dominice lõganimitatis indutus ꝓ perſecutoribus quoqꝫ ſuis orabit ſimiliter dicens. Pater ignoſce eis non eñ ſciunt quid faciunt. Ceterum euidens indiciũ eſt anime nec dum vitiorũ fecibus eliq̃te in criminibus alienis non affectu miſericordie cõdolere ſed rigidam iudicãtis tenere cenſuram Nam quemadmodum ꝑfectionem cordis poterit obtinere is qui non habet illud quod apoſtol' plenitudinem legis conſũmare poſſe ſignauit Alterutrũ inquiẽs onera veſtra portate ⁊ ſic implebitis legem chriſti ſꝫ nec illam virtutem poſſidet charitatis que non irritatur non inflatur non cogitat malum que omnia ſuffert omnia ſuſtinet. Iuſtus eñi miſeret' animas pecorum ſuorũ viſcera autem impiorũ ſine miſericordia. Ideo qꝫ iſdē vicijs monachum ſubiacere certiſſimũ eſt qui in alio inclemẽtia atqꝫ inhumana ſeueritate condemnat. Rex enim rigidus incurrit mala ⁊ q̃ obturat aures ſuas ne audiat infirmum et ipſe inuocabit ⁊ non erit qui exaudiat eum

Interrogatio cur affectũ timoris et ſpei dixerit imperfectum. Ca. xi.

Germanus. Potenter quidem atqꝫ magnifice de ꝑfecta dei charitate diſſertũ eſt verũtamē illud nos permouet quod cum eã tanta laude pretuleris timorem dei ⁊ ſpem retributionis eterne imꝑfecta eſſe dixiſti cum vtiqꝫ multo aliud videatur de eis ꝓpheta ſenſiſſe dicens. Timete dominũ omnes ſancti eius quia nihil deeſt timentibus eũ. Et iterum in obſeruandis iuſtificatiõibus dei retributionis ſe contemplatione fateat' exercitatũ

Inclinaui inquiens cor meum ad faci-
endas iuſtificationes tuas in eternum
ꝓpter retributionem. Et apoſtolus. Fi-
de inquit moyſes grandis factus nega-
uit ſe eſſe filium filie pharaonis · magis
eligens affligi cum populo dei q̃ȝ tem-
poralis peccati habere iocunditatē · ma-
iores diuitias exiſtimans theſauris egi-
ptiorum impꝛoperiū chriſti. Aſpiciebat enim
in remunerationē. Quomō ergo imper-
fecta eſſe credenda eſt · cum ⁊ beatus da-
uid retributionis obtentu iuſtificatōes
dñi ſe feciſſe glorietur · ⁊ legiſlator pmia
futura ꝓſpiciens ſpreuiſſe adoptionem
regie dignitatis · ⁊ afflictionem diriſſi-
mam egiptiorum theſauris pretuliſſe di-
catur

Reſponſio de diuerſitate per-fectionum Cap̄. xij.

Cheremon. Pro ſtatu atq̃ȝ
menſura vniuſcuiuſq̃ȝ mentis
ſcriptura diuina ad diuerſos pfe-
ctionū gdus arbitrij noſtri ꝓuocat liber-
tatem. Nec enim poterat vniformis om-
nibus pfectionis corona proponi · quia
nec omniū vna virtus aut voluntas aut
feruor eſt · ⁊ idcirco ꝗparuȝ quodāmō
pfectionū diuerſos ordines diuerſaſq̃ȝ
menſuras ſermo diuinus inſtituit. Quod
ita eſſe euangelicarum quoq̃ȝ beatitudi-
num varietas euidenter oſtendit. Licet
enim beati dicantur quorum ſunt regna ce-
lorum · ⁊ beati qui poſſidebunt terram · ⁊
beati qui conſolationem recipiēt · ⁊ beati
qui ſaturitate potient̄ · tamen multū cre-
dimus intereſſe inter habitationem re-
gni celorū ⁊ poſſeſſionem illius quecun-
q̃ȝ eſt terre · ⁊ inter perceptionem conſola-
tionis ⁊ plenitudinem ſaturitatemq̃ȝ iu-
ſticie · multumq̃ȝ diſtare inter illos q̄ mi-
ſericordiam conſequent̄ · ⁊ illos qui glo-
rioſiſſima viſione dei perfrui merebunt̄.
Alia eni gloria ſolis · ⁊ alia gloria lune ·
⁊ alia gloria ſtellarū. Stella eni a ſtella
differt i gloria · ita ⁊ reſurrectio mortuo-
rum. Cum igitur iuxta hunc modū ſcri-
ptura diuina timentes deū laudet et di-
cat. Beati omēs qui timent dñm · ⁊ ple-
nam ꝓ hoc illis beatitudinem repromit-
tat · iteruȝ tamen dicit. Timor non eſt in
charitate. ſȝ perfecta charitas foras mit-
tit timorem · qm̄ timor penā habet. Qui
autē timet · nō eſt perfectus in charitate.
Et rurſus. cum ſeruire deo glorioſū ſit
⁊ dicatur. Seruite domino in timore · et
magnum tibi eſt · vocari ſeruum meum ·
⁊ beatus ſeruus ille quē cuȝ venerit dñs
ſuus inuenerit ſic facientem · tñ ad apo-
ſtolos dicit. Iam non dicam vos ſuos
quia ſeruus neſcit quid faciat dominus
ſuus. Uos aūt dico amicos · quia omīa
quecunq̃ȝ audiui a patre meo nota feci
vobis. Et iteruȝ. Uos amici mei eſtis · ſi
feceritis ea q̄ pcipio vobis. Uidetis er-
go pfectionum gradus eſſe diuerſos · et
de excelſis ad excelſiora nos a dño ꝓuo-
cari · ita vt is qui in timore dei beatus et
pfectus extiterit · ambulās ſicut ſcriptū
eſt · de virtute in virtutem · ⁊ de pfectiōe
ad aliam pfectionem · id eſt de timore ad
ſpem mentis alacritate conſcendens · ad
beatiorē denuo ſtatuȝ quod eſt charitas
inuitetur. Et qui fuerit fidelis ſeruus ac
prudēns · ad amicicie ſodalitatē ⁊ adop-
tionem tranſeat filiorū. Scdm̄ ergo hūc
ſenſum noſtra q̃ȝ eſt intelligenda ſenten-
tia · nō quo contemplationē ꝑpetue illi⁹
pene vel beatiſſime retributionis que re-
pmittitur ſanctis · nullius ꝓnūciemus
eſſe momenti · ſed quia cū ſint vtiles ⁊ ſe-
ctatores ſuos ad initia beatitudinis in-
troducant · charitas rurſum in qua ple-
nior fiducia perpetuūq̃ȝ iam gaudiū eſt
aſſumens eos de timore ſeruili ⁊ mercen-
naria ſpe · ad dilectionem dei ⁊ adoptio-
nem transferet filiorū · ⁊ quodāmodo ꝑ-
fectiores faciet de perfectis. Multe enim
ait ſaluator manſiones ſunt apud prēȝ
meum · Et licet omnia aſtra eſſe videant̄
in celo · inter claritatem tamē ſolis et lu-
ne atq̃ȝ luciferi ceterarūq̃ȝ ſtellaruȝ mul-
ta diſtantia eſt. Et idcirco beatus apl̄s.
nō ſolū timori ac ſpei · ſed etiā cūctꝭ cariſ-
matibus que magna ac mirifica habet̄

eam p̄ferens ſupra modum excellentiorem omnibus viam charitatis oſtendit. Nam cum vellet expleto omni catalogo ſpiritaliū cariſmatum virtutum eiꝰ membra deſcribere · ita prefatus eſt. Et adhuc ſupra modum excellentiorē viaꝫ vobis demonſtro. Si linguis hominuꝫ loquar ⁊ angelorū · ⁊ ſi habuero prophetiam ⁊ nouerim miſteria omnia · ⁊ omnē ſciam · ⁊ ſi habuero oēm fideꝫ ita vt mōtes transferam · ⁊ ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas. et ſi tradidero corpus meum ita vt ardeam: charitatem autē non habuero nihil mihi prodeſt. Uidetis ergo nihil precioſiꝰ nihil perfectiꝰ · nichilꝫ ſublimius (et vt ita dixerim) nihil charitate perennius inueniri. Siue enim ꝓphetie euacuabuntur: ſiue lingue ceſſabunt: ſiue ſciētia deſtructur · charitas autē nunꝗ̄ excidet · ſine qua non ſolum illa p̄cellentiſſima cariſmatum genera · ſed etiaꝫ martirij ipſiꝰ gloria vacuatur.

De timore qui charitatis magnitudine generatur. Ca. xiij.

Quiſquis igitur in huius fuerit charitatis perfectione fundatꝰ neceſſe eſt vt ad illum ſublimiorem charitatis timorē gradu excellentiore conſcendat. quem non penarum terror nec cupido p̄miorum ſed amoris generat magnitudo · quo vel filius indulgentiſſimum patrē · vel fratrem frater · vl' amicum amicus · vel coniugem coniunx ſolicito reueretur affectu. dū eius nō verbera neꝗ conuicia · ſed vel tenuem amoris formidat offenſam · atꝗ in omnibus non ſolum actibus verumetiam verbis attonita ſemꝑ pietate diſtenditur. ne erga ſe quantulumcūꝗ feruor dilectionis illius intepeſcat. Cuius timoris magnificentiam yſaias vnus ꝓphetarū elegāter expreſſit. Diuitie inquiens ſalutꝭ ſapīa ⁊ ſcientia · timor dn̄i ipſe theſaurus eius. Nō potuit timoris iſtius dignitateꝫ ac meritū magis euidēter exp̄mere · ꝗ̄ vt diuitias ſalutis noſtre que in vera ſapientia dei ſcientiaꝗ cōſiſtunt · diceret niſi a timore dn̄i nō poſſe ſeruari. Ad hūc igitꝰ metum nō peccatores ſed sancti ꝓphetici inuitantꝰ eloquijs · dicente pſalmigrapho. Timete dn̄m oēs ſancti eiꝰ · qr nihil deeſt timentibꝫ eū. Qui eīm hoc timore dominū metuit · ꝑfectioni eius certū eſt nihil deeſſe. Nam de illo timore penali euidenter iohannes ap'ls dicit. Qui timet non eſt ꝑfectus in charitate · qr timor penam habet. Multa ergo diſtantia eſt inter iſtū timorem cui nihil deeſt · qui ſapientie ſcientieꝗ theſaurus eſt · ⁊ illū imꝑfectū qui p̄ncipiū ſapientie nūcupatꝰ · quiꝗ penam in ſeſe continens · de ꝑfectorū cordibus ſuꝑueniente plenitudine charitatis extruditꝰ. Timor enī non eſt in charitate · ſed ꝑfecta charitas foras mittit timorem. Et reuera · ſi p̄ncipium ſapiētie in timore conſiſtit. ꝗ̄ erit eius niſi in chriſti charitate perfectio. que illuꝫ in ſeſe ꝑfecte dilectionis continens metū · non iā p̄ncipium ſed theſaurus ſapientie ⁊ ſcientie nuncupatur. Et idcirco duplex timoris eſt gradus · vnus incipientium id eſt eorum qui adhuc ſub iugo et terrore ſeruili ſunt. de quo dicitur. Et ſeruꝰ dominū ſuum timebit. Et in euāgelio. Iā non dico vos ſeruos · quia ſeruus neſcit quid faciat dominus eius. Et ideo ſeruus inquit non manet in domo in eternum · filius manet in eternū. Imbuit enī nos vt ab illo penali metu ad charitatis pleniſſimam libertatem ⁊ amicorū filiorumꝗ dei fiduciā trāſeamꝰ. Deniꝗ beatus apoſtolꝰ qui ſeruilem illum timoris gradum olim charitatis dominice virtute tranſcenderat · inferiora deſpiciens · maioribꝫ ſe ditatū donis a dn̄o ſic ꝓfitetꝰ. Non enim inquit dedit nobis deꝰ ſpiritum timoris · ſed virtutis et dilectiōis ⁊ ſobrietatis. Eos etiam ꝗ̄ ꝑfecta celeſtꝭ illius pr̄is dilectiōe flagrabant · quoſꝗ ex ſeruis filios adoptio diuīa iam fecerat hoc adhortatꝰ eloquio. Nō enī accepiſtis ſpūm ſeruitutꝭ iteruꝫ in timore · ſꝫ accepiſtis ſpūm adoptionis filiorū · in quo cla

manius abba pater. De hoc etiam metu enim illam ſeptiformem ſpūſſancti grām propheta deſcriberet quem in homine il lo dominico ſm incarnationis diſpen ſationem deſcendiſſe non dubiū eſt dixiſſetqꝫ Et requieſcet ſup eum ſpūs domini ſpūs ſapientie ⁊ intellectus ſpūs cōſilij ⁊ fortitudinis ſpūs ſciētie ⁊ pietatꝭ nouiſſime velut quiddam ꝑcipuum intulit dicens. Et replebit eum ſpūs timoris domini. In quo primitus illud diligentius eſt intuendum qꝫ non dixerit et requieſcet ſup eū ſpūs timoris domini. ſicut de illis prioribus dixerat ſed replebit inquit eum ſpūs timoris dñi. Tāta enim vbertatis eius eſt magnitudo vt quē ſemel ſua ꝟtute poſſederit nō partem ſed totam eius occupet mentē. Nec immerito. Illi etenī que nunqꝫ excidet coherens charitati non ſolum replet ſꝫ etiam ꝑpetua ⁊ inſepabili eum quem ceperit poſſidet iugitate nullis leticie temporalis vel voluptatum oblectationibꝫ imminutus. Qd non nunqꝫ illi qui foras mittat timori euenire cōſueuit Hic eſt igitur ꝑfectōnis timor quo homo ille dñicus qui non ſolum redimere humanum genus ſed etiam prebere venerat ꝑfectionis formā atqꝫ exempla virtutū repletus fuiſſe narratur. Illum enī ſeruilem ſuppliciorū timorem verus dei filius qui peccatum non fecit nec dolꝰ inuentus eſt in ore eius: habere nō potuit.

Interrogatio de cōſummatione caſtitatis. Cap. xiiij.

Germanus. Quia de ꝑfectione charitatis ſermo digeſtꝰ eſt volumus etiam de caſtitatis fine aliqua liberius ſciſcitari. Non enī ambigimus illud precelſum faſtigium charitatis ꝑ quam ſicut huc vſqꝫ diſſertū eſt ad imaginem dei ſimilitudinēqꝫ cōſcenditur ſine caſtitatis perfectione ſubſiſtere omnino non poſſe ſed vtrū ita eiꝰ poſſit perpetuitas obtineri vt nunqꝫ libidinis titillatio integritatem noſtri cordis īfeſtet ⁊ ita valeamus ab hac paſſione carnali degentes in corpore regenerari vt nunqꝫ incentiuorū eſtibus aduramur volumus edoceri

Dilatio expoſitiōis poſtulate Capitulū. xv.

Cheremon. Summe quidē beatitudinis ac ſingularis eſt meriti ita iſtum ꝑ quē dño cohæremus affectū vel diſcere iugiter vel docere vt meditatio eius ſm pſalmigraphi ſententiā omēs vite noſtre dies noctesqꝫ conſumat ⁊ mentem noſtrā inſatiabiliter eſurientem ſitientēqꝫ iuſticiā celeſtis huius cibi ꝑpetua ruminatione ſuſtentet. Sed conſulendū eſt etiam iumento corporis noſtri ſcōm benigniſſimam ſaluatoris noſtri ꝓuidentiā ne deficiat in via. Spūs enī ꝓmptꝰ caro aūt infirma que etiam nūc vel exigui cibi ꝑceptione curanda eſt vt poſt refectionē eius etiam ad ea que deſideratis diligētius indagāda mentis quoqꝫ addatur intentio. Explicit collatio prima abbatis cheremonis de perfectione.

Incipiunt capitula collationis ſecunde eiuſdē abbatis de caſtitate Cap. primū.

Verba abbatis cheremonis de caſtitate
ij. De corpe pcti ⁊ mēbris eius
iij. De mortificatione fornicatiōis et immundicie
iiij. Qꝫ ad obtinēdam caſtimonie puritatē nō ſufficiat humāi laboris intentio
v. De vtilitate impugnatōnis que nobis de incentiuorū eſtibus generatur
vi. Qꝫ patientia ardorem fornicationis extinguat.
vij. De differētijs ⁊ gdibꝫ caſtitatis
viij. Qꝫ de natura caſtitatis ⁊ effectu eius inexpti tractare nō poſſint
ix. Interrogatio an corporis motus etiā dormiētes poſſimꝰ euadere.
x. Reſponſio qꝫ ꝑ ſomnū accidens carnis cōmotio non officiat ca

ſtitati
xi Qꝫ multum interſit inter cõtinen
tiam et caſtitatem
xij De mirabilibꝫ que peculiarit' in
ſanctis ſuis dñs operatur
xiij Qꝫ ſoli qui experiunt' agnoſcant
dulcedinem caſtitatis
xiiij Interrogatio de continẽtie qua/
litate ⁊ temporis modo· in quo
caſtitas perfici poſſit
xv Reſponſio intra qđ tp̃s poſſibili
tas caſtitatis poſſit agnoſci
xvi De fine ac remedio caſtitatis.

Expliciunt capitula Incipit collatio ſecunda abbatis cheremoni: de caſtitate. Cap. primũ

REfectione
tranſacta· que doctri-
ciboꝝ deſiderantibꝫ no
bis oneroſa magis vi/
ſa eſt qꝫ iocunda· cum
ilico nos ꝓmiſſi ſermonis debitũ ſenex
expectare ſenſiſſet· grata eſt inquit mihi
non ſolũ attonita ad diſcendũ vr̃e men
tis intentio· ſed etiã diſciplina ꝓpoſite
queſtionis. Rationabilr eñi reuera inter
rogationis a vobis ordo ſeruatus eſt.
Neceſſe eſt eñi vt tam excelſe plenitu di/
nem charitatis immẽſa illa pfecte atqꝫ p/
petue caſtimonie p̃mia ꝯſeqñt'· parqꝫ ſit
gaudiũ in tãta parilitate palmaꝝ. Tan
ta eñi ſibi ſocietate federant'· vt vna abſ
qꝫ altera neqͣt poſſideri Hoc igit' ꝓpo
ſitio vr̃a cõplexa ẽ· vt vtꝝ ignis ille ꝯcu
piſcentie· cuius h' caro velut inſitũ ſentit
ardorẽ· ad plenũ poſſit extingui· diſputa
tione ſimili panderem'. De quo p̃mum
qđ btũs apl's ſenſerit diligent' inquira
mus: Mortificate inqͭt membra vr̃a q̃
ſunt ſup terrã. Pri' ergo qꝫ cetera per/
ſcrutem̃· q̃ iſta ſint mẽbra que mortifica
ri p̃ceperit indagem'. Neqꝫ eñi beatus
apl's ad abſciſionem manuũ aut pedũ
aut genitaliũ inuiti nos p̃ceptione cõ/
pellit· ſꝫ corpus peccati qđ vtiqꝫ cõſtat
ex mẽbris· qꝫ totius deſtrui celo pfecte de
ſiderat ſanctitatis· de quo corpore alibi·
vt deſtruatur inquit corpus peccati Et
que ſit eius deſtructio conſequenter ex/
ponit· vt iã inquit nõ ſeruiam' peccato.
A quo etiam ſe liberari cum eiulatu po/
ſtulat dicens. Infelix ego homo· q̇s me
liberabit de corpore mortis huius:

De corpore peccati ⁊ membris eius. Cap. ij.

HOc itaqꝫ peccati corpus multis
viciorũ mẽbris ꝓbatur extru/
ctum· ⁊ ad eius attinere portio
nem quicq̇d vel facto vel dicto vel cogi
tatione peccat'· cuius membra rectiſſime
ſuper terram eſſe dicuntur Non eñi poſ
ſunt hi qui eorum vtũtur miniſterio ve/
ridice profiteri· noſtra autẽ conuerſatio
in celis eſt. Huius igitur corporis ĩ hoc
loco apoſtolus membra deſcribẽs. Mor
tificate inquit membra veſtra que ſunt
ſuper terram· fornicationem· immundi/
ciam· libidinem· concupiſcentiã malam
⁊ auariciam que eſt ſimulacroꝝ ſeruitus·
Primo itaqꝫ loco fornicationẽ credidit
inferendã· que carnali ꝯmixtiõe pficitur.
Scđm etiã mẽbrũ immundiciã nuncu
pauit· q̃ nonnũqꝫ abſqꝫ vllo mulieris ta/
ctu vel dormientibꝫ vel vigilantibꝫ· per
incuriam incircũſpecte mẽtis obrepit· et
ideo notat' ac ꝓhibet' in lege· q̃ immun/
dos quoſqꝫ non ſolũ ſacrarum carniũ
participatione p̃uauit· verũ etiã ne con/
tactu ſuo ſancta pollueret· a caſtrorum
iuſſit ꝯgregatione ſecerni dicẽs. Aĩa q̃/
cunqꝫ comederit de carnibꝫ ſacrificij ſa/
lutaris (qđ eſt dñi) in qua eſt immũdicia
pibit coram dño· ⁊ q̇cq̇d tetigerit imun
dus immundũ erit. In deuteronomio
q̇ꝫ Si fuerit int' vos hõ q̇ nocturno pol
lutus eſt ſomnio· egrediet' extra caſtra· ⁊
non reuertet' priuſqꝫ ad veſperã· lauet'
aqua· ⁊ poſt ſolis occaſum regrediet' in
caſtra. Deinde tertiũ peccati membrum
libidinem ponit· que in receſſibus coale
ſcens anime accidere quippiam etiam
ſine corpis paſſione põt· Libidinẽ eñi ab
eo quod libeat dictam eſſe non dubium

eſt. Poſt hec de maioribus peccatis ad
minora deſcendens· quartū intulit mem
brum· cōcupiſcentiā malam. que nō ſo/
lum ad p̄dictam impudicicie paſſionez
verūetiā ad omnes noxias cupiditates
generaliter r̄ferri poteſt· que corrupte tā/
tummō voluptatis eſt egritudo. De q̄
dn̄s in euangelio. Qui viderit mulierē
ad concupiſcendū eam· iam mechat⁹ eſt
eam in corde ſuo. Multo em̄ maius eſt
etiam tunc mentis lubrice deſideriū con
tinere· cum ei illecebroſi aſpectus offert̄
occaſio. Quibus manifeſtiſſime cō pro/
batur· ad pfectionem puritatis caſtimo/
niam continentie corporalis ſolam non
poſſe ſufficere· niſi ei etiam mentis adda
tur integritas. Poſt que omnia nouiſ/
ſimum illius corporis membrū· ⁊ auari/
ciam inquit· pculdubio oſtendens non
ſolum ab appetitu rerū alienarū animū
continēduz· verumetiam ꝓpria magna/
nimiter contemnēda. Hoc em̄ ⁊ in acti/
bus apoſtolorum feciſſe legitur creden/
tium mltitudo. de q̄ dicit̄. Multitudīs
aūt credētium erat cor vnum ⁊ aīa vna.
nec quiſq̄ eoruz que poſſidebāt aliquid
ſuum eſſe dicebat· ſed erant illis oīa cō/
munia. Quotqt enim poſſeſſores agro/
rum aut domorū erant· vendentes affe/
rebant precia eorū que vendebant· et po
nebant ante pedes apoſtolorū. Diuide/
batur autē ſingulis ꝓut cuiq; op⁹ erat.
Et ne ad paucos ptinere videretur iſta
perfectio· auariciam ſimulachrorū ſerui
tutem eſſe teſtat⁹ eſt. Nec īmerito. Quiſ
quis em̄ non cōmunicat neceſſitatibus
egenorum· ⁊ pecunie ſue quā infideli te/
nacitate conſeruat· chriſti precepta poſt
ponit· ydolatrie crimen incurrit· amorez
ſcz materie mundialis diuine preferens
charitati.

De mortificatiōe fornicatiōis et immundicie Cap. iij

Si ergo mltos ita pro chriſto ſu
as videmus abieciſſe ſubſtan/
tias· vt non ſolum poſſeſſionez
pecuniarum· verumetiam deſideriū de cor
dibus eorum imperpetuum probemus
abſciſum· conſequens eſt vt eodem mo/
do etiam fornicationis ardorem extīgui
poſſe credam⁹. Neq; em̄ rem impoſſibilē
apl's cum poſſibili coniunxiſſet· ſz vtra/
q; sciēs eſſe poſſibilia· pari modo morti/
ficanda decreuit. Et intantū btūs apl's
fornicationem ſiue immundiciam de no
ſtris mēbris extirpari poſſe cōfidit. vt nō
ſolum mortificari ea· ſed ne nominari
quidem in nobis debere ꝓnunciet. For/
nicatio inquiens ⁊ omnis immundicia
aut auaricia nec nominet̄ in vobis· aut
turpitudo: aut ſtultiloquiū: aut ſcurrili
tas· que ad rem non pertinet. Que etiaz
pari modo pniciosa eſſe. ⁊ equali nos a
regno dei excluſione depellere. edocet di
cens. Illud autē ſcitote· qm̄ omnis for/
nicator aut immundus aut auarus qd̄
eſt ydolorū ſeruitus· non habet heredita
tem in regno chriſti ⁊ dei. Et iterū. Noli
te errare· neq; fornicarij· neq; ydolis ſer
uientes· neq; adulteri· neq; molles· neq;
maſculorum concubitores· neq; fures·
neq; auari· neq; ebrioſi· neq; maledici·
neq; rapaces regnum dei poſſidebunt.
Dubium ꝓinde eſſe non debet· fornica/
tionis ⁊ immūdicie de membris noſtris
aboleri poſſe contagium· qn̄quidem nō
aliter ea q̄z auariciam ſtultiloquiū ſcur/
rilitatē ebrietatez ac furta quorum facil̄
amputatio eſt· mādauerit abſcidēda.

Qd ad obtinendaz caſtimonie puritatem non ſufficit humani laboris intentio. Cap. iiij.

Certos tamen eſſe nos cōuenit·
q licet omnem continentie di/
ſtrictionem· famem ſcz ac ſitim
vigilias quoq; ⁊ operis iugitatē· atq; ī/
ceſſabile ſubeamus ſtudium lectionis·
perpetuam tamē caſtimonie puritatem
horum laborum merito contingere neq̄/
amus· niſi in his iugiter deſudantes ex/
perientie magiſterio doceamur incorru
ptionem eius diuine gratie largitate cō
cedi. Ob hoc ſane ſolummō ſe vnuſq̄ſq;
infatigabiliter in his exercitijs perdura

rē debere cognoſcat· vt ꝑ illoꝝ afflictionem miſericordiaꝫ domini conſecutus. de impugnatione carnis ac dominatōe prepotentiū viciorū diuino mereat̃ munere liberari· non quo adepturū ſe peril la confidat iſtam quam cupit inuiolatā corporis caſtitatē· Tanto autē erga acquiſitionem caſtimonie deſiderio atqꝫ amore inflammemur· quāto quis pecuniarum cupidiſſimus appetitor· vel qui ſumma honorū ambitōe diſtendit̃· vl̃ q̄ intolerabili pulchre mulieris amore raptatur· deſideriuꝫ ſuum impatiētiſſimo ardore optat expleri· ⁊ ita fiet vt dū pro integritatis perpetuitate inſatiabili cupiditate ſuccēdimur· deſiderabil̃ deſpiciatur cibus· neceſſarius horreat potus· ſomnus deniqꝫ ipē nature debit⁹ r̄ſpuatur· vel certe vt deceptor fraudulentiſſimus puritatis ⁊ emulus atqꝫ cōtrarius caſtitati· attonita atqꝫ ſuſpecta mēte capiatur· ⁊ ita vnuſquiſqꝫ quotidie integritatis ſue matutinus explorator effectus, de collata ſibi purificatione ꝯgaudeat· eamqꝫ ſe non ſuo ſtudio nec vigilātia ſed protectione dñi ſentiat conſecutum· ac tamdiu illius ꝑſeuerantiam ſuo corpori intelligat coheſuraꝫ· q̄ꝫdiu eam dominus ſua fuerit miſeratione largitus· Qui enim hanc ſtabiliter obtinet fidem· nequaq̄ꝫ ſuperbum ſapiens de ſua virtute confidet· neqꝫ ſeductus longis obſceni liquoris indutijs blandiſſima ſecuritate ſoluet̃· ſciēs impuriſſime collunionis aſpergine ſe ꝓtinus maculandum· ſi vel paululum quid ab eo ꝓtectio diuina diſceſſerit· ac ꝓinde ꝑ perpetuitate eius cum omni contritione et humilitate cordis· indefeſſis eſt orationibus excubandum·

De vtilitate impugnationis q̄ nobis de incētiuorum eſtibus generatur. Cap̄.v.

Ualtis autē capere per hui⁹ rei quam dicimus veritatem euidens argumentū· per quod ⁊ h̄ que dicta ſunt approbetis· et iſtam corporis pugnam que inimica vobis putatur ac noxia vtiliter membris noſtris inſertam eſſe doceamini: Conſiderate queſo illos qui corpore ſunt ſpadones· que precipue cauſa in virtutibus appetēdis deſides reddat ac tepidos. Nonne q̄a corrumpende caſtitatis credunt ſe periculum nō habere: Quod tamen nemo ita ꝓpoſuiſſe me credat· vt neminē eoꝛuꝫ penitus inueniri poſſe confirmem· perfecta abrenunciatione flagrantē· ſed quia naturam quodāmodo ſuam vincant· ſi qui forte eorū ad ꝓpoſitam perfectionis palmam ſumma animi diſtrictione contendunt, cuius ardor ac deſiderium eū quem ſemel accenderit· famem· ſitim· vigilias· nuditatem· cunctoſqꝫ labores corporis· non ſolum patient̃ verum etiaꝫ libenter ſuſtinere cōpellit. Uir enim in doloribus laborat ſibi· ⁊ vim facit ꝑditōni ſue. Et iterum. Anime autē egenti etiam amara dulcia vidētur. Alias nanqꝫ nō poterunt deſideria p̄ſentium rerū vel reprimi vel auelli· niſi pro iſtis affectibus noxijs quos cupimus amputari, alij ſalutares fuerint intromiſſi. Nullatenus enim valet viuacitas mentis· abſqꝫ alicui⁹ deſiderij vel timoris: gaudij vel meroris affectione ſubſiſtere. niſi hec eadeꝫ in bonam partem fuerint immutata. Et idcirco ſi carnales concupiſcentias de cordibus noſtris deſideramus extrudere· ſpiritales in earum locis plantemus ꝓtinus voluntates· vt his anim⁹ noſter ſemꝑ innexus ⁊ habeat quibus iugiter immoret̃· ⁊ illecebras p̄ſentium ac temporalium reſpuat gaudiorū. Cumqꝫ in hunc ſtatum mens noſtra quotidianis exercitijs erudita ꝓfecerit· tunc verſiculi illius affectum experientia docente concipiet· quē oēs quidem ſolita pſallēdi modulatione concinimus· virtutem xͦ ei⁹ non niſi pauci expertiqꝫ ꝑcipiunt. Prouidebam dñm in cōſpectu meo ſꝑ· q̄m a dextris eſt mihi ne cōmouear. Ille etenī ſol⁹ vim atqꝫ intellectum hui⁹ carminis efficaciter aſſequit̃· qui ꝑueniēs ad iſtaꝫ

de qua loquim̄ corporis atq̄ anime pu-
ritatem· intelligit ſe cunctis momentis
ne rurſus ab eadem deuoluatur a domi
no conſeruari· dextraſq̄ ſuas id eſt ope-
rationes ſanctas ab eodem iugiter com
muniri. Dn̄s enim ſanctis ſuis non a ſi-
niſtris (quia nihil habet ſiniſtrum vir-
ſanctus) ſed a dextris ſemꝑ aſſiſtit· a pec
catoribus vero ⁊ impijs nō videt̄· quia
non habent illas dexteras quibus dn̄s
conſueuit aſſiſtere· nec poſſunt dicere cū
ꝓpheta. Oculi mei ſꝑ ad dn̄m· quoniam
ipſe euellet de laqueo pedes meos. Qd̄
nullus poterit veridice profiteri· niſi qui
vniuerſa que in hoc mūdo ſunt aut nox-
ia aut ſuperflua aut certe inferiora ſum-
mis virtutibus iudicans· omnem intui-
tum ſuum· omne ſtudiū· omnem curam
erga cultum ſui cordis ⁊ caſtimonie de-
fixerit puritatem· atq̄ ita mens iſtis exer-
citijs elimata· ⁊ ꝓfectibus expoliata· ad
perfectam corporis atq̄ anime perueniet
ſanctitatem.

Q patientia ardorem fornicationis extinguat. Cap̄. vi.

Quantum enim quis in lenitate
ac patiētia cordis· tantū in cor-
poris puritate proficiet· quan-
toq̄ longius iracundie ꝓpulerit paſſio-
nem tanto caſtitatem tenacius obtine-
bit Non enim eſtus corporis declinabit
niſi qui animi motus ante compreſſerit
Quod apertiſſime ſaluatoris noſtri ore
laudata beatitudo declarat. Beati mi-
tes· qm̄ ipſi poſſidebunt terram. Non er-
go aliter noſtram poſſidebimus terram
id eſt non alias dicioni noſtre rebell' hu-
ius corporis terra ſubdetur· niſi mēs no-
ſtra prius fuerit patientie lenitate fun-
data· nec poterit quis aduerſus carnem
ſuam inſurgentia libidinis bella cōpri-
mere· niſi prius armis manſuetudinis ī-
ſtruatur. Manſueti enī poſſidebūt ter-
ram· ⁊ inhabitabūt in ſeculum ſeculi ſu-
per eam. Hāc inq̄ terram quemadmo-
dum obtinere poſſimus· idem propheta
in conſeqnentibus pſalmi ipſius edocet
Expecta dn̄m et cuſtodi viam eius· ⁊ ex-
altabit te· vt hereditate capias terram.
Conſtat ergo ad poſſeſſionem terre iſti⁹
firmiter obtinendam neminem poſſe cō-
ſcendere· niſi illos tm̄ q̄ ꝑ inmobilez pa-
tientie lenitatem vias domini duras ac
precepta ſeruantes· de ceno carnalium
paſſionum extrahēnte eodem fuerint ex-
altati. Manſueti ergo poſſidebunt ter-
ram· ⁊ non ſolum poſſidebunt eam. ſed
etiam delectabūtur in multitudine pa-
cis· qua nemo in cuius carne adhuc bel-
la concupiſcentie ſuſcitant̄ ſtabilit̄ per-
fruetur. Neceſſe eſt enim infeſtari eū di-
riſſimis demonum prelijs· ⁊ ignitis lux-
urie iaculis ſanciatum. a terre ſue poſſeſ-
ſione deuolui· donec domin⁹ auferat bel-
la vſq̄ ad fines terre eius· arcum con-
terat et confringat arma· ⁊ ſcuta combu-
rat igni· illo ſcȝ quem venit domin⁹ mit-
tere ſuper terram· arcus etiā ⁊ arma cō-
fringat. quibus aduerſus eum nequitie
ſpiritales diebus ac noctibus dimican-
tes· ignitis configebant cor eius iaculis
paſſionum· Et ita cum eū dn̄s cōterens
bella ab omnibus incentiuorum eſtibus
liberarit· ad illum puritat̄ perueniet ſta-
tum· vt depoſita confuſione qua ſemet-
ipſum id eſt carnem ſuam dū impugna-
retur horrebat· incipiat ea velut puriſſi-
mo tabernaculo delectari. Non enim ac-
cedent ad eum mala· ⁊ flagellum nō ap-
propinquabit tabernaculo eius· ad illū
ſcȝ propheticū patientie virtute perue-
niens· vt manſuetudinis merito nō mo-
do ſuam hereditet terram· verum etiam
delectetur in multitudīe pacis. Ubi au-
tē adhuc ſupeſt ſolicitudo certaminis·
pacis eſſe non poteſt multitudo. Non
enim ait delectabuntur in pace ſȝ in mul-
titudine pacis. Per quod euident̄ oſtē-
ditur· ita efficaciſſimam medicinam cor-
dis eſſe patientiam· ſm̄ illud ſalomonis
Māſuet⁹ vir cordis eſt medicus· vt nō
ſolū ire· triſticie. accidie· cenodoxie· ſup-
bie· ver· etiā libidīs oīmq̄ parit̄ extirpet

beati mites 17

De caſtitate

fomitem viciorū. In longanimitate enī
(vt ait ſalomon) proſperitas regibus.
Nam qui mitis ſemꝑ atqꝫ tranquillus
eſt·nec iracundie ꝑturbatione ſuccendit᷑
nec accidie atqꝫ triſticie angore conſu-
mitur·nec cenodoxie vanitate diſtendit᷑
nec ſuperbie tumore ſuſtollit᷑. Pax eniꝫ
multa diligentibus nomen dn̄i· et non
eſt illis ſcandalum. Et ideo non immeri
to pronunciat᷑ melior patiens forte. et q̇
continet iram capiēte vrbem. Hanc igi
tur pacem donec firmam atqꝫ ꝑpetuā
obtinere mereamur· nlꝗ neceſſe eſt nos
impugnationibus attemptari. Frequē-
terqꝫ nobis eſt verſiculus iſte cum gemi-
tu lachrymiſqꝫ repetēdꝰ· Miſer factꝰ ſuꝫ
ꝛ afflictꝰ ſum vſqꝫ q̄qꝫ·tota die ꝯtriſtatꝰ
ingrediebar· quoniā lūbi mei ipleti ſūt
illuſionibus· ꝛ non eſt ſanitas in carne
mea. a facie ire tue nō eſt pax oſſibꝫ meis
a facie inſipientie mee. Tunc enim com
ꝑtēter hec ꝛ in veritate deflebimus· qñ
poſt longam puritatem corporis noſtri
ſꝑātes iam carnalia nos omnimodis
euaſiſſe cōtagia· ſtimulos carnis ob ela
tionem cordis adūſum nos rurſum ſen-
timus inſurgere· vel certe ad fallaciam
ſomniorū impuritas nos priſtine collu
uionis aſpergit. Cum ergo ceperit quis
diuturna cordis ꝛ corporis puritate gau
dere· neceſſe eſt vt dum ſe credit vlterius
iam nō poſſe ab illa ſinceritate deuolui·
intra ſemetipm̄ quodāmodo glorie᷑ et
dicat. Ego dixi in abundantia mea· nō
mouebor in eternum. Sed cum vtiliter
a dn̄o ſubrelictus illum puritatis ſta
tum in quo ſibimet confidebat ſenſerit
ꝑturbari· ſeſeqꝫ ī illo ſpiritali viderit ti-
tubare ſucceſſu. recurrat protinꝰ ad illiꝰ
integritatis auctorem· ꝛ agnoſcēs infir-
mitatem ſuam· confiteatur ꝛ dicat. Do
mine non in mea ſed in tua voluntate ꝓ
ſtitiſti decori meo virtutem. Auertiſti fa
ciem tuam a me et factus ſum conturba
tus. Illud quoqꝫ beati iob. Si lotꝰ fue-
ro quaſi aquis niuis· ꝛ fulſerint velut
mundiſſime manus mee· tamen ſordibꝫ

intinges me. ꝛ abominabūtur me veſti-
menta mea. Quod tamen is qui ſuo vi-
cio ſe in ſordibus tingit· non poteſt dice
re ſuo creatori. Donec ergo ad ꝑfectum
puritatis ſtatum ꝑueniat· neceſſe eſt eñ
inequalitatibus iſtis frequentius erudi
ri. quoadusqꝫ per dei gratiam confirma
tus in illa quam appetit puritate effica-
citer dicere mereat᷑. Expectans expecta-
ui dominū· ꝛ reſpexit me. ꝛ exaudiuit pre
cem meam· ꝛ eduxit me de lacu miſerie ꝛ
de luto fecis· ꝛ ſtatuit ſupra petram pe-
des meos. ꝛ direxit greſſus meos.

De differentijs et gradibus ca-ſtitatis. Cap. vij.

Multi ſunt enim caſtimonie gra
dus· quibus ad illā inuiolabi-
lem cōſcendit᷑ puritateꝫ· quos
licet nec perſpicere nec enunciare vt di-
gnum eſt virtus noſtra ſufficiat· tamen
quia ſeries narrationis expoſcit· ſm̄ me-
diocritatem expientie noſtre vtcūqꝫ pro
ferre temptabimꝰ· reſeruantes ꝑfectiora
perfectis· nec preiudicantes his qui fer-
uentiore ſtudio puriorem caſtimoniam
poſſidētes· quāto maioris induſtrie ſūt
tanto etiam ꝑſpicacie vigore precellunt
Proinde ſex gradibus licet multa a ſe in
uicem ſublimitate diſtantibus· faſtigia
caſtitatis ꝓcelſa diſtinguam· ita vt me-
dia quedam· que tamen multa ſunt pre-
termittam· quorū ſubtilitas ita huma-
nos ſubterfugit ſenſus· vt eā nec mens
inſpicere neqꝫ ꝓloqui lingua ꝓualeat· q̇
bus ſenſim caſtitatis ipſius ꝑfectio quo
tidianis profectibus adoleſcit. Scd̄m
ſimilitudinem nanqꝫ corporū terrenorū
que ſingulis diebus inſenſibiliter ſui ca
piunt incrementa· ꝛ ita dum neſciūt ad
ꝑfectum habituꝫ ꝑuehuntur· anime q̊ꝫ
robur ac maturitas caſtitatis acquirit᷑.
Primus itaqꝫ pudicicie gradus eſt· ne
vigilans impugnatione carnali mona-
chus elidatur. Secundus· ne mens illiꝰ
voluptarijs cogitationibꝫ immoretur·
Tertius· ne feminineo nec tenuit᷑ ad cōcu
piſcentiā moueatur aſpectu. Quartus

Sex gradus caſtitatis &

132

tie vigilans vel ſimplicem carnis perferat motum. Quintus ne cū memoriam generationis humane vel tractatus ratio vel neceſſitas lectionis ingeſſerit ſbtiliſſimus mentem voluptarie actionis ꝯſtringat aſſenſus. ſed velut opus quoddam ſimplex ac miniſteriū humano generi neceſſario contributū. trāquillo ac puro cordis ꝯtempletur ītuitu. nihilqꝫ amplius de eius recordatione cōcipiat. q̄ ſi operationē lateꝛ vel cuiuſlibet alterius officine mente pertractet. Sextus caſtimonie gradus eſt. ne illecebroſis fātaſmatibus feminarū vel dormiens illudatur. Licet enī hanc ludificationē peccato eſſe obnoxiam non credamus. concupiſcentie tñ adhuc medullitus latitātis indicium eſt. Quam tamē illuſioneꝫ diuerſis modis conſtat accidere. Nam ſm̄ illum vſum quem vigilans exercere vel cogitare ꝯſueuerat. etiam dormiens vnuſquiſqꝫ temptatur. Aliter enim falluntur hi qui carnalem copulaꝫ norūt. aliter qui feminee ſunt commixtionis expertes. Hi eī ſic ſimplicioribꝫ ac purioribus ſomnijs inquietari ſolent. ita etiā faciliore diligentia ac minore poſſunt labore purgari. Illi autē ſordidioribꝫ magiſqꝫ expreſſis fantaſmatibus illuduntᷣ. donec paulatim ſm̄ menſurā caſtitatis. ad quam vnuſquiſqꝫ contendit. ī odiū illius rei quā voluptariam ante ſentiebat mens etiam ſomno ſopita vertatur. illudqꝫ ei qđ fortibus viris ꝓ ſummo laborū ſtipendio repromittitᷣ per ꝓphetam concedatᷣ a domino. ⁊ arcum ⁊ gladiuꝫ ⁊ bellum conteram de terra veſtra. ⁊ dormire vos faciam fiducialiter. ⁊ ita demū quis ad illam beati ſereni paucorumqꝫ ſimiliū virorū ꝑueniet puritatem. Quā idcirco a predictis ſex caſtimonie gradibus ſequeſtraui. quia non ſolum poſſideri ſed etiam credi non niſi a rariſſimis poteſt. Et quia id quod illi ſpecialiter diuini muneris largitate collatum eſt. proponi ad generalis p̄cepti non poteſt formam. ſcꝫ vt eo vſqꝫ mēs noſtra caſtitatꝭ ipſius puritate formetur. vt etiam ipō naturali motu carnis emortuo. illū obſcenum liquorem omnino nō ꝓferat. Opinionem ſane quorūdam quā ſuper hac carnis collunione definiunt. ſilere non debeo. qui dicunt non idcirco eam dormientibus euenire. eo qꝫ eam producat fallacia ſomniorū. ſed potius quia redūdantia humoris illius aliquas in egrotanti corde fingat illecebras. Deniqꝫ aiunt qꝫ illo tempore quo nō inquietat illa cōcretio. quemadmodū fluxus eius ita etiam illuſio conquieſcat

Qđ de natura caſtitatis et effectu eius inexperti tractare non poſſint. Cap. viij

SEd hec ſuſcipere et ꝓbare vtrū poſſibilia an impoſſibilia ſint certo examine definire poterit nemo. niſi ꝑ experientiam longam et puritatem cordis ad confinia carnis ac ſpiritus verbo dn̄i dirigente ꝑuenerit. De quo beatus apoſtolus. Viuus eſt inq̄t ſermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti. ⁊ ꝑtingens vſqꝫ ad diuiſionem aīme ac ſpūs. compagum q̄ꝫ ac medullarū. ⁊ diſcretor cogitationuꝫ ⁊ intentionū cordis. Et ita inter illoruꝫ quodāmodo termīos collocatus. quid humane cōditioni neceſſariū ſit atqꝫ ineuitabiliter attributum. quid ue conſuetudine vicioſa ⁊ incuria iuuentutis inuectū. velut inſpector ⁊ arbiter iuſta trutinatione diſcernet. ac ſuꝑ eorum effectu atqꝫ natura non falſis vulgi opinionibus abducetᷣ. nec preiudicatis inexꝑtorum diffinitionibus acquieſcet. ſꝫ puritatis modum certa exꝑientie ſue libra ⁊ iuſta examinatione perpendens. nequaqꝫ illorū decipietur errore. qui negligentie ſue vitio crebrioribus qꝫ natura cōpellit egeſtionibus ſordidati. de naturali cōdicione cauſantur. Cunqꝫ eos conſtet inferre poti⁹ vim nature. ⁊ extorquere ab ea pollutionem quam ipā non ingerit. intemperantiā ſuam ad neceſſitatem carnis immo ad eius referunt crea-

torem· ꝓprias culpas ad nature īfamiā
tranſferentes. De quib; in ꝓuerbijs ele-
ganter exprimitur. Inſipientia viri cor-
rumpit vias ſuas. deū ꝫ aūt cauſatur in
corde ſuo. Poſtremo ſi quis huic aſſer-
tioni noſtre fidem derogare voluerit· q̄-
ſo vt non ante ꝓiudicata nobiſcuꝫ opi-
nione diſceptet· q̄ꝫ diſcipline hui⁹ ſuſci
piat inſtituta. Cumq; hec per paucis mē-
ſibus illa qua traditur moderatiōe ſer-
uauerit· ꝑfecto hec que diximus vero po
terit probare iudicio. Ceterum fruſtra
de cuiuſlibet artis ac diſcipline fine con-
tendit· quiſq; non prius omnia que ad
conſummationem eius pertinent· ſum-
mo fuerit ſtudio ac virtute ſectatus· ve-
lut ſi verbi gratia ſimilitudinem mellis
ex tritico· aut rurſuꝫ ex eo ſicut etiā ex ra
fani liniq; ſemibus leniſſimi olei liquo-
rem ꝓduci poſſe ꝯfirmem· Si quis hoꝝ
penit⁹ ignarus aſſiſtat· nonne cōtra reꝝ
naturā hoc eē cōclamās· me velut apꝑ̄ſ
ſimi auctorem mendacij deridebit· Cui
ſi ego teſtes īnumeros qui hec ſe ꝛ vidiſ
ſe ꝛ guſtaſſe ꝛ feciſſe teſtentur exhibeam·
rationem inſuꝑ atq; ordinem q̊ ille ſpe-
cies. vel in olei pinguedinem· vel in mell'
dulcedinem tranſforment' ediſſeraꝫ· ille
autē in ſtultiſſime perſuaſionis obſtina
tione perſiſtens· neget ab ill' ſeminib; q̇c
q̄ꝫ vel dulcedinis vel vnguedīs poſſe ꝓ-
duci Nonne magis notanda eſt irratio
nabilis eius ꝑuicaxq; contentio· q̄ꝫ ſer-
monis mei veritas irridenda· q̄ multoꝝ
ac fideliū teſtiū grauitate· ꝛ euidētibus
document'. ꝛ qꝺ his amplius eſt expien
tie ꝓbatione fulcitur. Et ideo quiſquis
ad illuꝫ puritatis ſtatū iugi cordis intē-
tione ꝑuenerit· vt iam mēte ab hui⁹ paſ-
ſionis titillatione penitus abſoluta· per
ſoporem caro eius velut redundantiam
ſuperflui humoris expellat· conditioneꝫ
modumq; nature certiſſime depꝛ̄hendit·
ꝛ ita cuꝫ expgefact⁹ inuenerit carnē ſuā
poſt longa tempꝑa ſe inſcio atq; ignoran
te pollutam· tū demū de naturali neceſſi
tate cauſet' ad illū ſine dubio perueniēs

ſtatum· vt talis inueniat' in nocte qual'
in die· talis in lecto qualis in oratiōe· ta
lis ſolus qual' turbis hoīm circūſeptus.
Poſtremo vt nunq̄ꝫ ſe talē ſecret⁹ aſpi-
ciat· qualis videri ab hoībus erubeſcit·
nec in eo tale aliq̄d ineuitabilis ille ocul⁹
depꝛ̄hendat· qꝺ ab hūanis aſpectib; ve-
litesſe celatum· ꝛ ita cum ceperit ſuauiſſi
mo lumīe caſtitatis iugiter delectari· di
cere poterit cū ꝓpheta. Et nox illumīatio
mea in delitijs meiſ· q2 tenebre nō obſcu
rabuntur a te· ꝛ nox ſicut dies illumina
bitur· ſicut tenebre eius ita ꝛ lumen ei⁹.
Deniq; hoc ipm· q2 ſupra conditionem
nature videtur humāe· qualit' obtinue
rit idem ꝓpheta ſubiungit dicēs. Quia
tu poſſediſti renes meos· id eſt non indu
ſtria mea neq; virtute hanc ꝓmerui pu-
ritatem· ſed q2 tu mortificaſti inſituꝫ re-
nibus meis libidinoſe voluntatiſ ardorē

Interrogatio an corporis motum etiā dormientes poſſimus euadere Cap. ix.

GErmanus. Perpetuam qui
dem corporis puritatem ex par
te aliqua experti ſumus· a vigi-
lantibus poſſe per dei gratiaꝫ poſſideri·
ꝛ cōmotionem carnis diſtrictionis rigo
re atq; iudicio reſiſtente· vigilantib; poſ
ſe non cōtingere non negamus. Utruꝫ
autē ꝛ dormientes hac inquietudine ca-
rere poſſimus· volumus edoceri Duab;
nanq; de cauſis poſſibile hoc eſſe nō cre-
dimus· q̄s licet abſq; verecundia neq̄a
m⁹ effari· tū q̄m h' medicine ipius neceſſi
tas cogit· queſumus vt cum venia tui ſi
q̄ forte inuerecūdius fuerint denudata
ſuſcipias. Primum ergo eſt qꝺ ꝑ ſom-
ni quietem mentis vigore laxato· obſer-
uari nequaq̄ꝫ illius valeat cōmotionis
obreptio. Secundo q2 etiam vrine colle
ctio cum veſice capacitatem quieſcenti-
bus nobis indeſinenti confluxu. interni
humoris oppleuerit· excitet mēbra mar-
ceſcentia· quod etiam paruulis vel ſpa-
donibus eadem nihilominus lege ꝯtin-
git. Unde fit vt ſi non oblectatio libidi

mis vulnerit mentis aſſenſum· confuſio
ne tamen eam humiliet turpitudo mem
brorum.

Reſponſio ꝙ per ſomnum acci dens carnis commotio non of ficiat caſtitati. Cap.x.

Cheremō. Apparet vos nec
dum vere caſtitatis agnouiſſe
virtutem· qn̄quidem diſtrictio-
nis auxilio eam a vigilantibus tm̄ cre-
ditis retentari Et inde eſt ꝙ putatiſ a dor
mietibus quaſi rigore animi reſoluto. i-
tegritatem non poſſe ſeruari. Porro ca
ſtitas nō vt arbitramini diſtrictiōis p̄-
ſidio· ſed amore ſui ⁊ ꝓprie puritatiſ dele
ctatione ſubſiſtit. Non enī caſtitas ſed
ↄtinētia dicit᷑· vbi adhuc ei aliq̄ reſiſtit
aduerſitas voluptatis. Videtiſ ergo his
qui caſtitatis affectū ꝑ dei gratiam me-
dullitus receperūt· diſtrictionis ceſſatio
nem cū dormiunt nō obeſſe· q̄ īfida etiā
vigilantibus ratione certiſſima cōpro-
batur Quicquid enim cū labore cōp̄mi
tur· temporales dimicanti p̄ſtat induti-
as non tamē ꝑpetuam ſecuritatis quie-
tem tribuit poſt laborem. Quicq̇d autē
ꝓfunda fuerit virtute deuictū· abſq; vl
la inquietudinis ſuſpitione compoſitū·
iugem pacis victori conferet firmitatē.
Quobrem donec pulſari nos carnis cō-
motione ſentimus· nouerimꝰ nos ad ca
ſtitatis necdum ꝑueniſſe faſtigia· ſed ad
huc ſub infirmitate continentie cōſtitu-
tos prelijs fatigari. in quibus neceſſe eſt
dubios ſemꝑ eſſe euētus. Qđ aūt ineui
tabilem eſſe cōmotionem carnis h̄ aſtru
ere voluiſtis indicio· ꝙ ea ne ipī quidem
eunuchi carere demptis genitalibꝫ pn̄t.
ſciendum eſt non eis carnales eſtus nec
affectum libidinis· ſed ſolā ſatiue gene-
rationis deeſſe virtutem. Unde manife
ſtum eſt ne illos q̇dem ſi ad hāc ad quā
nos nitimur caſtitatem cupiunt ꝑueni-
re· ab humilitate et cōtritione cordis vł
continentie diſtrictione debere laxari· li-
cet nequaq̄; ſit diſcredēdum· minore ab
eis caſtimoniā poſſe labore ac ſtudio cō
prehendi.

Quam multum interſit inter caſti- tatem et continentiam. Cap.xi.

Quāobrem ꝑfectio caſtitatiſ· a la
borioſis continentie rudimentiſ
ꝑpetua tranquillitate diſcerni-
tur. Hec eſt enī vere conſummatio caſti
tatis. que non impugnans carnalꝫ cōcu
piſcentie motꝰ ſed toto horrore deteſtās·
iugem atq; inuiolabilē ſui retinet puri-
tatem· nec poteſt aliud quid eſſe q̄; ſācti-
tas Hoc autem fiet qn̄ iam deſinens ca
ro aduerſus ſpūm concupiſcere· deſide-
rijs eius virtutiq; cōſenſerit· ceperintq;
ſibi inuicem pace firmiſſima federari· et
ſ̄m pſalmigraphi ſentētiam habitaue-
rint fratres in vnum. illam repromiſſam
a dn̄o beatitudinem poſſidentes· de qua
ait Si duo ex vobis conſenſerint ſuper
terram· de omī re quācunq; petierit fiet
illꝫ a patre meo qui in celꝫ eſt. Quiſq̇s er
go intellectualis illius iacob. id eſt ſup-
plātatoris tranſcenderit gradum· ab il-
la continentie colluctatione ac ſupplan
tatione viciorū. obſtupefacto femoriſ ner
uo· ad iſrahelis meritum ꝑpetua cordis
directiōe cōſcēdet. Quē ordinem etiam
beatus dauid ita ſpūſancti vaticinatio
ne diſtinxit· in primis inquiens. Notus
in iudea deus· id eſt in aīma que adhuc
ſub peccatorū confeſſione retinetur. iu-
dea enim confeſſio interpretat᷑· in iſrael
autē id eſt in eo qui videt deum· ſiue vt
quidam interp̄tātur. rectiſſimus dei eſt·
non ſolum notus ſed etiam magnuſ eſt
nomē eius. Deinde ad ſublimiora nos
ꝓuocans· ac volens etiam locum ipſuſ
quo dn̄s delectatur oſtendere. Et factꝰ
eſt inquit in pace locꝰ eiꝰ· id eſt nō in con
flictu certaminis ⁊ colluctatiōe viciorꝫ·
ſed in caſtimonie pace ⁊ in cordis tran-
quillitate perpetua. Hunc igitur pacis
locum extinctione carnaliū paſſionum
ſi quis meruerit obtinere. ex hoc q̄ſ pro-
ficiens gradu· ac ſyon ſpiritalis· id eſt
ſpecula dei. conſequenter effectus· erit
etiā habitatio eius. Nō enim in confli-

ctu cotinentie· ſed in iugi virtutum ſpe-
cula dominꝰ cōmorat᷑· vbi iam nō retū-
dit· non comprimit· ſed in perpetuū con
frigit potentias arcuum· ex q̄bus videli
cet aduerſum nos libidinū quondaꝫ ia
cula dirigebantur ignita Uidetis ergo
quia ſicut non eſt in colluctatione conti
nentię ſed in caſtitatis pace locus dn̄i·
ita etiā habitatio eius in ſpecula ſit ⁊ cō
templatione virtutum. Unde non im̄e-
rito porte ſyon cunctis tabernaculis ia-
cob preferuntur. Diligit enim dn̄s por
tas ſyon ſup omnia tabernacula iacob.
Qꝛ autem ꝑ hoc ineuitabilem eſſe cōmo
tionem carnis aſſeritiſ· quod vrina cū ve
ſicā iugi inſtillatione repleuerit· q̄cta eti
am ſuſcitet membra· licet vere ſectatori-
bus puritatis ad obtinēdam eam nihil
preiudicet iſta commotio· quaꝫ hec ſola
interdum ⁊ tamen ꝑ ſoporem neceſſitas
excitarit. ſciendum tamē eſt· q̄ ita ſi com
mota fuerint ad quietem ꝓpriā reducan
tur caſtitatis imperio· vt non modo cuꝫ
nullo pruritu· ſed ne cum mīma quideꝫ
libidinis recordatione ſedent᷑. Et idcir-
co vt cum lege animi· lex q̊ꝫ cōgruat cor
poralis· etiam in ip̄ius aquę potu ita eſt
nimietas caſtiganda· vt humoris quo-
tidiana illa collectio pigrꝰ arefactis in-
fluens membris· illum quē ineuitabileꝫ
putatis corporis motum· non ſolum ra-
riſſimum· verumetiā lentū reddat ac te-
pidum frigidumqꝫ (vt ita dixeri) igneꝫ.
⁊ abſqꝫ vllius aduſtionis ardore rorãn
tem ſuſcitet flammam· inſtar admira-
bilis illius moſaice viſionis· vt carnis
noſtrę rubus innoxio igne circūdatus
non vratur· vel ſicut illorū triū iuuenuꝫ
quibus ita rorāte ſpiritu fornacis chal-
dayce flamma diſcuſſa eſt· vt nec capil-
los eorūꝫ aut fimbrias odor ignis affla-
ret· vt illud quodāmō quod ſanctis re-
ꝓmittitur ꝑ ꝓphetam· incipiamus iam ī
hoc corpore poſſidere· cum ambulaueris
per ignem non cōbureris· ⁊ flāma nō ar
debit in te

De mirabilibus quę peculiari-ter in ſanctis ſuis deus opera-tur. Cap. xij.

Magna enim vere atqꝫ mirifica
ſunt· nec vlli hominū penitꝰ· ni
ſi his tantum qui experti ſunt
nota· quę dominꝰ fidelibus ſuis adhuc ī
iſto corruptionis vaſculo conſtitutis· i-
effabili largitur liberalitate. Quę ꝓ be-
ta mentis puritate perluſtrans· tā ex ſua
q̄ꝫ ex illorū perſona qui in hunc ſtatum
affectūqꝫ peruenīūt exclamauit. Mira
opera tua· ⁊ aīma mea cognoſcet nimis
Alioquī nihil noui nec magni intelligi-
tur propheta dixiſſe· ſi alio cordis affe-
ctu vel de alijs operibus dei hec pronun
ciaſſe credatur Nullus etenī eſt hominū
qui mira eſſe opera dei etiam ex ip̄ꝰ crea
ture magnitudine non agnoſcat· Cete-
rum illa quę in ſanctis ſuis quotidiana
operatione diſpenſat· ac ſpeciali muni-
ficentia affluenter effundit· nullus alius
niſi anima perfruens agnoſcit· quę in ſe-
creto conſcientię ſue ita eſt beneficiorum
eius arbitra ſingularis· vt ea non ſoluꝫ
nullo valeat ſermone differere· ſꝫ ne ſen-
ſu quidem et cogitatione complecti· cuꝫ
ab illo ignito feruore diſcedens ad iſtos
materiales ac terrenos intuitꝰ fuerit de-
uoluta. Quis enim in ſe opera dn̄i non
miretur· cum inſatiabileꝫ ventris inglu
uiem· ⁊ ſumptuoſam gule ꝑnicioſamqꝫ
luxuriā· ita ī ſe viderit fuiſſe cōpreſſā· vt
vix ip̄m exiguum ac viliſſimum cibū ra-
ro inuituſqꝫ percipiat: Quis non ob-
ſtupeſcat opera dei· cuꝫ illum ignem libi
dinis quem naturalem antea ⁊ velut in-
extinguibilem eſſe credebat· ita refriguiſ
ſe perſenſerit· vt ne ſimplici quidē ſe cor-
poris motu ſentiat incitari. Quomodo
non ꝟtutem domini ꝯtremiſcat quiſqꝫ·
cū hoīes quōdam diros atqꝫ truculen-
tos qui ad ſummū iracundie furorē etiā
blandiſſimis ſubditorū irritabātur ob-
ſequijs: ad tantam tranſiſſe viderit leni
tatem· vt non ſolum nullis iam commo
ueātur iniurijs· ſed etiam cū illate fuerit

ſumma magnanimitate congaudeant?
Quis plane non miretur opera dei · ac
toto proclamet affectu · quia ego cogno
ui ꝙ magnus eſt dominus · cum vel ſe vł
alium quempiam ex rapaciſſimo libera
lem · ex ꝓdigo cōtinentem · ex ſuperbo hu
milem · ex delicato ac tenero ſqualidum
hirſutumqꝫ perſpexerit ⁊ egeſtate atqꝫ an
guſtia p̄ſentium rerum etiam volunta
rie ꝑfruentem? Iſta ſunt profecto mira
opera dei · que peculiariter anima ꝓphe
te ſimiliumqꝫ eius mirifice cōtemplatio
nis intuitu ſtupefacta cognoſcit · Iſta
ſunt prodigia que poſuit ſuper terram ·
que idē propheta conſiderans · ad admi
rationem eorum cūctos populos aduo
cat dicens. Uenite ⁊ videte opera dei · q̃
poſuit prodigia ſuper terram · auferens
bella vſqꝫ ad fines terre. arcum cōteret
⁊ confringet arma ⁊ ſcuta cōburet igni.
Quod enim maius poteſt eſſe ꝓdigium ·
q̄ſ ſub momento breuiſſimo ex rapaciſſi
mis publicanis apoſtolos fieri · ex perſe
cutoribus truculētis predicatores euā
gelii patientiſſimos reddi · ita vt eam q̄ſ
perſequebantur fidem etiā effuſione ſui
ſanguinis ꝓpagarent? Iſta ſunt opera
dei que ſe quotidie vna cum patre ope
rari filius proteſtatur dicens. Pr̄ meus
vſqꝫ hodie operatur ⁊ ego operor. De
iſtis operibus dei beatus dauid in ſpiri
tu canens. Benedictus inquit domin⁹
de⁹ iſrł · qui fac̄ mirabilia mag̃ ſol⁹. De
iſtis ⁊ amos propheta Qui facit inquit
omnia · et conuertit ea ⁊ tranſmutat in
matutinam vmbram mortis. Hec eſt
nēpe immutatio dextere excelſi · De hac
ſalutari oꝑatiōe dei orat propheta dn̄m
dicens. Confirma deus hoc quod ope
ratus es in nobis · Ut pretermittā illas
ſecretas atqꝫ abſconditas diſpenſatio
nes dei · quas intra ſe peculiariter exerce
ri mens ſanctorum omniū momentis ſin
gulis intuetur · illam celeſtem infuſionē
letitie ſpiritalis · qua deiectus animus
īſperati gaudii alacritate ſuſtollitur ad
illos ignitos cordis exceſſus. ⁊ tam inef

fabilia q̄ſ inaudita ſolatia gaudiorum ·
quibus nonnunq̄ſ ignauiſſimo ſtupore
torpentes · ad orationem feruētiſſimā ve
lut de ſomno profūdiſſimo ſuſcitamur.
Hoc inq̄ſ eſt gaudium de quo beatus
apoſtolus. Quod oculus inquit nō vi
dit · nec auris audiuit · nec in cor homīs
aſcendit · eius ſcꝫ qui terrenis vitiis he
betatus adhuc homo eſt ⁊ humanis in
heret affectibus · nihilqꝫ de iſtis dei mu
neribus intuetur. Deniqꝫ idem apoſto
lus tam de ſe q̄ſ de ſimilibus ſibi q̇ iam
de humana ꝯuerſatione diſceſſerāt · ſub
iecit dicens. Nobis autē reuelauit deus
per ſpiritum ſuum.

¶ ſoli qui experiuntur agno‑ ſcant dulcedinem caſtitatis. Cap̄. xiii.

In his igitur omnibus quan
tum mens ad ſubtiliorem pro
fecerit puritatem · tanto ſubli
mius intuebitur deum · ⁊ admirationis
intra ſemetip̄am potius capiet incremē
ta · quā loquendi facultatem aut ſermo
nem narrationis inueniet. Ut enī vim
leticie huius inexpertus mente percipe
re · ita explicare ſermone non valebit ex
pertus · tanq̄ſ ſi quis dulcedinem mel
lis ei qui nunq̄ſ quicq̄ſ dulce guſtauerit
velit ſermonib⁹ enarrare · profecto nec il
le ſaporis illius ſuauitatem quā nunq̄ſ
ore percepit auribus capiet · nec ille dul
cedinem quā guſtus voluptate cogno
uit verbis poterit indicare · ſed ꝓpria tā
tum agnitione ſuauitatis illectus · neceſ
ſe eſt vt experti ſaporis iocunditatem in
tra ſemetip̄m ſolūmodo tacit⁹ admiret̄.
Ita igit̄ q̇ ſq̇s in hunc quem prediximꝰ
virtutum ſtatum meruerit peruenire · h̄
omnia que in ſuis peculiari gratia dn̄s
operatur · tacita mente perluſtrans · ho
rumqꝫ omniū attonita conſideratione
flammatus · cum intimo cordis exclama
bit affectu. Mira opera tua deus · ⁊ ani
ma mea cognoſcet nimis. Iſtud ergo eſt
mirabile opus dei · hominem carneū car
nales affectus in carne poſitum reſpuiſ

ſe. ⁊ in tanta rerum atqꝫ incurſuum va rietate vnum tenere animi ſtatuꝫ. atqꝫ i mobilem in omni accedentium permu tatione durare. Qua virtute fundatus ſenex q̄dā· cū apud alexandriā turb in fidelium circūfuſus· non ſolum maledi ctis verumetiam grauiſſimis impellen tiū vrgeretur iniurijs· eiqꝫ a ſubſannan tibus diceretur. Quid miraculi chriſt⁹ veſter quem colitis fecit? Ille inq̄t. Ut his ac maioribus ſi intuleritis non moue ar nec offendar iniurijs

Interrogatio de continentie qualitate et temporis modo in quo caſtitas perfici poſſit. Capitulū. xiiij.

Germanus. Quoniā nos ad miratio nō humane huius neqꝫ terrene· ſed plane celeſtis atqꝫ angelice caſtitatis· ita ſubito ſtupore confudit· vt terrorem magis deſperatio nis incuteret· qꝫ ad expetendam ſe nros animos prouocaret· queſumus vt nos de obſeruantie qualitate ac temporis modo· quo acquiri vel perfici valeat do ctrina pleniſſime diſputatōis inſtituas· quatinus ⁊ conſummari eā poſſe creda mus· ⁊ ad expetendam deinceps ſpacio conſtituti temporis animemur. Incōp hẽnſibilem nanqꝫ eam in carne hac po ſitis quodāmodo iudicamus· niſi nob ordo quidam ac via qua ad illam vale at perueniri· certa ratione pandatur

Reſponſio intra quod tempus poſſibilitas caſtitatis poſſit agnoſci. Cap. xv.

Cheremon. Temerarium ſa tis eſt ſuper conſūmatione hu ius de qua loquimur caſtitatꝭ· in tanta preſertim vel voluptatū diuer ſitate vel viriuꝫ. certam temporis defini re menſurā· q̄ non facile etiā in iſtis ma terialibus artibus ac viſibilibus diſci plinis decerni poteſt. ſcd̄m intentionem nanqꝫ animi atqꝫ ingenij qualitateꝫ· ne ceſſe eſt eas ab vnoquoqꝫ vel celeri⁹ vel tardius apprehendi· ratione tamē obſer uantie ⁊ temporis modum intra quē ei⁹ poſſibilitas agnoſcatur· conſtantiſſime poſſumus definire. Quiſquis igit̄ extra ctus a cunctis confabulationibus ocio ſis· ⁊ mortificatus ab omni ira ac ſollici tudine curaqꝫ mundana. duobus tātū paximacijs fuerit quotidiana refectione contentus. ⁊ aque ſatietate ſbtracta· q̄ etem ſomni trium ſiue (vt alij ſtatuerūt) quattuor horarū ſpacio terminarit. nec tamen laborum aut continentie hui⁹ me rito ſed miſeratione dn̄i eam ſe credide rit adepturum· quia ſine hac fide vana eſt omnis humani laboris intentio· non amplius qꝫ ſex menſibus· pfectionē iſt⁹ impoſſibilem ſibi nō eſſe cognoſcet. Cui dens tamen eſt iam pxime puritatis in diciū· incipere eam de pprij laboris indu ſtria non ſperare. Si enim vim verſiculi illius vnuſquiſqꝫ in veritate cōceperit· Niſi dn̄s edificauerit domum· īnanum laborant qui edificant eam· ſequitur· vt nec de puritatꝭ ſue meritis extollat̄· intel ligens eam ſe non ſua diligentia. ſed do mini miſericordia conſecutum· nec ɔtra alios immiti rigore moueatur· ſciens hu manam nihil eſſe virtutem· ſi eam virt⁹ diuina non iuuerit

De fine ac remedio caſtitatis Capitulū. xvi.

Proinde vnicuiqꝫ noſtrum ad uerſus ſpiritum fornicationis totis viribus deſudanti. victo ria ſingularis eſt· de merito conatus ſui remedium non ſperare· que fides licet fa cilis ac plana omnibus videatur tn̄ taꝫ difficile ab incipientibus qꝫ ipſius caſti tatis perfectio poſſidetur. Nam cuꝫ eis vel particula puritatis arriſerit· ɔtinuo in conſcientie ſue ſecretis elatione q̄daꝫ ſubtiliter illabente ſibimet blādiuntur· credenteſqꝫ eam ſe diligentie ſue ſtudio

conſecutos neceſſe eſt vt ſuperno illo pꝛeſidio paululum denudati tamdiu illis quas diuina virtus extinxerat paſſionibus opprimantur: cꝙdiu experientia docente cognoſcāt ſe viribus atqꝫ induſtria ſua puritatis bonum obtinere non poſſe. Et vt diſputationem noſtram de fine pleniſſime caſtitatis longa lucubratione confectā breuiter concludamus in vnum omnia que copioſe ſparſimqꝫ digeſta ſunt colligentes. hec eſt conſummatio caſtitatis: vt vigilantē mōachū oblectatio libidinis nulla perſtringat: vt quieſcentē ſomniorum non fallat illuſio: ſed cum dormienti tantum per ſopite mentis incuriam commotio carnis obrepſerit: quemadmodum ſine vlla titillatione voluptatis excitata eſt: ita etiam ſine vllo pꝛuritu corporis conquieſcat. Hec de caſtitatis fine quantum potuimus non verbis ſed experientia magiſtrante digeſſimus. Que licet a deſidioſis ac negligentibus arbitrer impoſſibilia forſitan iudicāda: certus tamen ſum a ſtudioſis ac ſpiritalibus viris agnoſcenda pariter ac pꝛobanda. Tantum namqꝫ inter hominem diſtat et hominē: quantum ⁊ illa in quibus animi eorum tendit intētio ab inuicem diſparantur: id eſt vel celū ab inferno. vel chꝛiſtus a belial: ſcd̄m ſentētiam domini ſaluatoris. Si quis mihi miniſtrat me ſequat: ⁊ vbi ego ſum illic ⁊ miniſter meꝰ erit. Et iterum. Ubi eſt theſaurus tuus ibi erit ⁊ coꝛ tuum. Hucuſqꝫ beatus cheremon de caſtitatis perfectione diſſeruit: admirabilemqꝫ doctrinam ſublimiſſime puritatis tali ſermone ꝯcluſit: ſuadens ſtupentibus atqꝫ anxijs nobis: vt quia iam noctis pars maioꝛ effluxerat: tradita quieti paululū membra naturali ſopoꝛis cibo minime fraudaremus: ne languens toꝛpoꝛe coꝛpoꝛis ſui etiā mens vigoꝛem ſancte intentionis amitteret.

Explicit collatio ſecunda abbatis Cheremonis de caſtitate

Incipiunt capitula collatiōis tertie eiuſdem abbatis de pꝛotectione dei. Cap. pꝛimum

Pꝛoemium.
ij Interrogatio quare nō merita virtutum laboꝛantis induſtrie deputentur.
iij Reſponſio ꝙ ſine adiutoꝛio dei non ſolum perfectio caſtitatis: ſed omnino nihil boni perfici poſſit.
iiij Obiectio quemadmodum gentiles abſqꝫ gratia dei caſtimoniam habuiſſe dicant.
v Reſponſio de philoſophoꝛum imaginaria caſtitate.
vi Qꝫ ſine gratia dei nullos induſtrios conatꝰ exequi valeamus.
vij De pꝛincipali pꝛopoſito dei: et ꝓuidentia quotidiana.
viij De gratia dei et arbitrij libertate.
ix De virtute bone voluntatis noſtre ⁊ gratie dei.
x De liberi arbitrij infirmitate
xi Utrum bonam voluntatem noſtram ſequatur an pꝛecedat gratia dei.
xij Qꝫ voluntas bona nec ſemper gratie nec ſemper ſit homini tribuenda
xiij Qꝫ gratiā dei humani conatus compenſare non poſſint
xiiij Qꝫ temptationibus ſuis deꝰ virtutem humani experiat arbitrij.
xv De multiplici vocationum gratia.
xvi De gratia dei eo ꝙ humane fidei tranſcendat anguſtias.
xvij De inſcrutabili diſpenſatione dei.
xviij Definitio patrū eo ꝙ arbitriū ad ſaluandū nō ſit ydoneū

Expliciunt capitula.

Incipit tertia collatio abbatis cheremonis de protectione dei. Cap. primum

CUm ad ſumaxi manutinã perceptos pauluſq; ſopore remeãtes ſenem operirem ingenti abbas germanus ſcrupulo monebatur · quia preterita diſputatioẽ cuius virtus ſummum deſiderium incognite nobis caſtitatis infuderat · vnius adiectione ſententie beatus ſenex meritū humane cauſaſſet induſtrie · aſtruēs hominem q̄uis ſummis ad bonam frugē viribus enitatur · tamen boni compotem eſſe non poſſe · niſi id diuini tantum muneris largitate non operis ſui ſtudio percepiſſet. Hanc igitur queſtionem attonitē voluentibus nobis · progreſſus cellula beatus Cheremon cum quidem nos inuicem muſitare ſenſiſſet · ſolito breui orationum atq; pſalmorum ſolennitate tranſcurſa · quid moueret inquirit.

Interrogatio quare non merita virtutū laborantis induſtrie deputentur. Cap. ij.

TUnc Germanus. Quantum excellentiſſime inquit ſublimitate virtutis que nocturna diſputatione patefacta eſt · pene (vt ita dixeri ·) a fide poſſibilitatē excludimꝰ · tantum nobis pace tui dictum ſit videtur abſurdum · ſi laborum ſtipendiū . id eſt perfectio caſtitatis que inſtantia proprij ſudoris acquiritur · non ſpecialitͤ laborantis deputetur induſtrie · Ineptum eſt enim · vt ſi verbi gratia agricolam erga culturam terre irremiſſum ſtudium viderimus impendere . non illius efficacie aſcribamus ⁊ fructum.

Reſponſio q̄ ſine adiutorio dei non ſolum perfectio caſtitatis · ſed omnino nichil boni perfici poſſit. Capitulū iij.

CHeremon. Hoc ipſo qđ propoſuiſtis exemplo · euidentiꝰ approbatur nihil poſſe proficere ſine adiutorio dei laborantis induſtriā Nec enim agricola cum omnes conatꝰ ſuos in excolendis expenderit terris · confeſtim etiam prouentum ſegetum ⁊ vbertatem frugū ſue poterit induſtrie deputare · q̄ irritam eſſe frequenter expertus eſt · niſi eam ⁊ pluuiarum oportunitas ⁊ hyemis trãquilla ſerenitas ſubſequatͬ · ita ut adultos iam fructus ac pfecta maturitate ſolidatos · quodāmō de manu tenentiū viderimus plerūq; prereptos · nihilq; laborantibus illam iugem ſudorū inſtantiam contuliſſe · quia non fuit domini opitulatione directa · Sicut igitur inertibus agricolis · qui ſua frequētͤ vomere arua non ſubigunt · hanc vbertatē ſegetum pietas diuina non confert . ita laborantibus pernox ſollicitudo nō proderit · niſi miſericordia domini fuerit pſperata. In quo tamen humana ſuperbia nullatenus ſe gratie dei vel exequare vel admiſcere contendat · participēq; ſe in muneribus dei per hoc conetur inſerere · vt laborem ſuum auctorem eſſe diuine exiſtimet largitatis · ac prouentū copioſiſſimarū frugum · induſtrie ſue meritis reſpondiſſe glorietur. Cōſideret nāq; ac veridica examinatione perpendat . q̄ ne ipſos quidem conatus quos pro deſiderio opulentie intentus exercuit . ſuis viribus impendere potuiſſet · niſi eū ad exercendū omne opus ruris . protectio domini ac miſericordia roboraſſet · et inefficax eius voluntas fuiſſet ac virtus ·

niſi etiam peragendi copiam· que nonnunqꝫ vel ſiccitatis vel imbrium nimietate fraudatur· diuina clementia preſtitiſſet. Nam cum ⁊ bonū virtutis et ſanitas corporis ⁊ omnium effectus operū actuumqꝫ proſperitas a domino fuerit condonata· orandum eſt ne fiat ei ſicut ſcriptum eſt. celū ereum ⁊ terra ferrea· ⁊ ne reſiduū locuſte comedat brucus· et reſiduum bruci eruca deuoret· ⁊ reſiduū eruce rubigo conſumat. Nec in hoc tantum eget diuinitatis auxilio agricole laborātis induſtria· niſi etiam inſperatos auertat caſus. quibus etiam ſi deſiderata fructuum fecunditate ager fuerit opimatus· non ſolum ſpei ſue vana expectatione fruſtrabitur· verumetiam ꝑceptarum et reconditarum iam vel in area vel in horreo frugum vbertate fraudabitur. Quibus manifeſte colligitur· non ſolū actuum. verumetiam cogitationum bonarum ex deo eſſe principiū· qui nobis ⁊ initia ſancte voluntatis inſpirat· ⁊ virtutem atqꝫ opportunitatem eorū que recte cupimus tribuit peragendi. Omne enim datum bonum. et omne donum perfectum deſurſum eſt deſcēdens a patre luminū· qui ⁊ incipit que bona ſunt· ⁊ exequitur. ⁊ cōſummat in nobis: dicēte apoſtolo. Qui autem dat ſemen ſeminanti· ⁊ panem ad manducandum preſtabit· ⁊ multiplicabit ſemen veſtrum· ⁊ creſcere faciet fructus iuſticie veſtre. Noſtrum vero eſt· vt quotidie attrahentem nos gratiā dei humiliter ſubſequamur. vel certe dura ceruice ⁊ incircumciſis vt ſcriptum eſt auribus eidē reſiſtentes· ꝑ hieremiam mereamur audire. Nūquid qui cadit non reſurget· aut qui auerſus eſt non reuertetur: Quare ergo auerſus eſt populus iſte in hieruſalem auerſione cōtentioſa: Indurauerūt ceruices ſuas· noluerunt reuerti.

Obiectio quemadmodum gētiles abſqꝫ gratia dei caſtimoniam habuiſſe dicantur.

Capitulū .iiij.

GErmanus. Huic ſenſui cuiꝰ pietas abrupte a nob nō pōt improbari· illud videtur obſiſtere quod ad deſtructionem liberi arbitrij tendit. Nam cum multos gentilium qui vtiqꝫ diuini adiutorij gratiam non merentur· non ſolum frugilitatis atqꝫ patientie ſed quod magis mirum eſt etiā caſtitatis videamus fulgere virtutibꝰ. quomō captiuato libere voluntatis arbitrio· dei munere collate illis fuiſſe credende ſunt: cum vtiqꝫ mundane ſapiētie ſectatores· non ſolum dei gratiā ſed ipm etiam verum deum penitus ignorātes· quantum vel ſerie lectionis vel quorundam traditione cognouimus· ſummā caſtimonie puritatem proprij laboris induſtria poſſediſſe dicantur.

Reſponſio de philoſophorū imaginaria caſtitate

Capitulū .v.

CHeremon. Gratum mihi eſt q dū ſūmo agnoſcēde veritatꝭ amore flammamini· quedam etiam inepta proponitis· quorum obiectione probatior atqꝫ (vt ita dixerim) explorator catholice fidei virtus appareat. Quis etenim ſapiēs tam contrarijs ꝓpoſitionibus vteretur. vt celeſtem caſtimonie puritatē quā heſterna die nec per dei gratiam mortalium cuiqꝫ aſſerebatis poſſe conferri· nunc eandē etiam a gentilibus crederetis virtute propria fuiſſe poſſeſſam: Sed quia hec explorāde proculdubio (vt dictū eſt) ſtudio veritatis opponitis· quid de his teneamꝰ aduertite. Primum philoſophos neqꝫquaqꝫ credendum eſt talem animi caſtitatē qualis a nobis exigitur aſſecutos· quibꝰ iniungitur vt non ſolum fornicatio ſed ne immundicia quidem nominetur in nobis. Habuerunt aūt illi quandam meriken· hoc eſt portiunculam caſtitatꝭ· id eſt abſtinentiam carnis· vt tantū a coitu libidinem coercerent· hanc autem in-

ternā mentē ac perfectam corporis puri-
tatem. non dicam opere aſſequi· ſed nec
cogitatione potuerunt. Deniq̄ʒ famoſiſ
ſim⁹ ille ipſorum ſocrates· hoc vt ipſi ↄce-
lebrant de ſe non erubuit profiteri. Naʒ
cum intuens eū quidā phyſiognomon
dixiſſʒ ómma pederaſtu· hoc eſt. oculi cor
ruptoris puerorum· ⁊ irruentes in eū di
ſcipuli eius· vlciſci illatum magiſtro vel
lent conuiciū: indignationem eorū hac
dicitur compreſſiſſe ſententia

id eſt
quieſcite o ſodales· etenim ſum ſed con-
tineo. Apertiſſime igitur non ſolum aſ-
ſertione noſtra. ſed etiam ipſorum profeſ
ſione monſtratur· conſummationem tā
tummodo impudicicie. id eſt cōmixtio-
nis turpitudinem· violēta ab illis neceſ
ſitate compreſſam. non tamē deſideriuʒ
de cordibus eorum ⁊ oblectationē illius
paſſionis excluſam. Cum quo aūt hor-
rore proferenda eſt illa ſententia dyoge-
nis: Factum enim quod philoſophos
mundi huius velut quiddam memora-
bile proferre non puduit· neq̄ʒ dici a no
bis ſine verecūdia· neq̄ʒ audiri pōt. Nā
cuidam in adulterij crimine puniendo
(vt ferunt) ait.

id eſt· quod gratis vendit
morte non emas. Conſtat ergo illos ve-
re caſtitatis que a nobis expetitur· nec a
gnouiſſe virtutem Et ideo ſatis certum
eſt circūciſionem noſtraʒ que in ſpū eſt·
non poſſe niſi dei tantum munere poſſi-
deri· ⁊ his ineſſe ſolummodo· qui deo to
ta ſpūs ſui contritione deſeruiunt

Q sine gratia dei nullo ꝑ induſtrios conar⁹ exequi valeam⁹. Capitulū. vi.

Et idcirco licet in multis immo
in oīb⁹ poſſit oſtēdi. ſemꝑ auxi-
lio dei homīes indigere· nec ali
quid humanam fragilitatem quod ad
ſalutem pertinet per ſe ſolam. i. ſine ad-
iutorio dei poſſe perficere· in nullo tamē
euidentius q̄ʒ in acquiſitione atq̄ʒ cuſto
dia caſtitatis oſtenditur. Ut enim tan-
tiſper de integritatꝭ eius difficultate diſ
putatio differatur. de inſtrumētis eius
breuiter interim diſputemus. Quis p̄-
ualeat queſo q̄ʒuis feruēs ſpū · vel ſqua
lorem ſolitudinis· vel ſicci panis non di
cam quotidianam eſuriem ſed ipſam ſa-
turitatem nulla hominū laude ſuffult⁹·
ſuis viribus ſuſtinere: Quis aque per-
petuam ſitim. ſine domini· conſolatione
tolerare: illum q̄ʒ dulcem ac delectabi-
lem matutinum ſoporeʒ humanis frau-
dare oculis· ⁊ intra terminos horarum
quattuor omnem quietis refectioneʒ iu-
gi poſſit lege ↄcludere: Quis indeſinen
tem lectionis inſtantiā: quis irremiſſaʒ
operis ſedulitatem. nullum preſentis lu-
cri cōmodum captans· abſq̄ʒ dei gratia
explere ſufficiat: Que oīa ſicut deſide-
rari a nobis iugiter abſq̄ʒ diuina inſpi-
ratione non poſſunt· ita ne perfici quidē
ſine eius auxilio vllatenus queunt. Et
vt hec eadem non ſolum probata nobis
experientie diſciplina· ſed etiam certꝭ in-
dicijs et argumētis manifeſtiora redda
mus· nonne in multis que vtiliter opta
mus implere· cū deſiderij plenus ardor
ac voluntas perfecta non deſit· interpel-
lans quecunq̄ʒ fragilitas caſſat vota cō
cepta: nec ꝓpoſito noſtro aſſiſtit effect⁹
niſi virtus perficiendi dñi fuerit miſera-
tione donata· ita vt cū ſit innumera mul
titudo illorum qui fideliter virtutū ſtu-
dijs deſiderent inherere · ſummam tamē
eorum qui hec perficere vel tolerare ꝑua-
leant inuenias raritatem· vt ꝑtermittaʒ
quod ne tunc quidem· cum omnino nul
la nos arcet infirmitas· facultas vniuer-
ſa que volumus peragēdi noſtre ſubia-
cet poteſtati. Nam neq̄ʒ remotionis ſilē
tium· nec diſtrictionem ieiuniorū· nec le-
ctionis inſtantiā · illo etiam tꝑe quo poſ
ſumus pro noſtro arbitrio retentamus·
ſed q̄buſdā occurrentib⁹ cauſis· etiā in-
uitiſſimi frequēt̄ retrahimꝰ a ſalutarib⁹ i-

ſtitutis· ita vt vel loci vel tempoꝛi· copiā
in quo hoc exercere poſſimus · neceſſe ſit
nos a domino deprecari . nec ſufficere
nobis id quod poſſumus certum eſt· ni-
ſi etiā opoꝛtunitas peragēdi ea que nob
vtiq̄ poſſibilia ſunt a domino tribuat.
de quibus ⁊ apoſtolus Quoniā volui-
mus inquit venire ad vos ⁊ ſemel ⁊ ite-
rum· ⁊ impediuit nos ſathanas· ita vt
nonnunq̄ nos etiam vtiliter ab iſtis ſpi
ritalibus ſentiamus ſtudijs auocari· vt
dum nolentibus nobis interrumpitur
noſtri curſus intentio · ⁊ infirmitati car-
nis aliquid relaxamus· etiam inuiti ad
ſalutarem perſeuerantiam reſeruemur.
De qua diſpenſatione dei· ſimile aliqd
beatus apoſtolus. Propter quod inqt
ter dominū rogaui vt diſcederet a me·
⁊ dixit michi. Sufficit tibi gratia mea·
nam virtus in infirmitate perficitur. Et
iterū. Quid enim oꝛemus ſm qd opoꝛ-
tet neſcimus.

De pꝛincipali pꝛopoſito dei ⁊ pꝛouidentia quotidiana. Capitulū. vij.

PRopoſitum nanq̄ dei quo nō
ob hoc hominem fecerat vt pi-
ret· ſed vt imperpetuum viue-
ret· manet immobile Cuius benignitas
cum bone voluntatis in nobis quantu-
lamcunq̄ ſcintillam emicuiſſe perſpexe-
rit· vel quam ipſe tanq̄ de dura ſilice no
ſtri coꝛdis excuſſerit· confouet eam et ex-
uſcitat· ſuaq̄ inſpiratione cōfoꝛtat· vo
lens omnes homines ſaluos fieri · et ad
agnitionem veritatis venire. Quia nō
eſt inquit voluntas ante patrem veſtrū
qui in celis eſt· vt pereat vnus ex puſill
iſtis. Et iterum. Nec vult inquit deus
perire animam· ſed retractat cogitās ne
penitus pereat qui abiectus eſt· Verax
nanq̄ eſt ⁊ non mentitur deus· cum ob-
teſtatione diffiniens Viuo ego dicit do
minus deus· quia nolo moꝛtem impij ·
ſed vt conuertatur a via ſua et viuat.
Qui enī vt pereat vnus ex puſillis nō
habet voluntatem. quomodo ſine in-
genti ſacrilegio putandus eſt· non vni-
uerſaliter omnes ſed quoſdam ſaluos fi
eri velle ꝓ omnibus: Ergo quicunq̄
pereunt· contra illius pereūt voluntatē·
ita eo contra vnumqueq̄ eoꝛum quoti
die pꝛoclamante. Conuertimi a vijs ve
ſtris peſſimis. ⁊ quare moꝛiemini dom⁹
iſrael. Et iterum. Quotiens volui con
gregare filios tuos ſicut gallina cōgre-
gat pullos ſuos ſub alas ſuas· ⁊ nolui-
ſti. Et quare inquit auerſus eſt populus
iſte in hieruſalem· auerſione ꝯtentioſa:
Indurauerunt facies ſuas· noluerūt re-
uerti. Preſto eſt ergo quotidie chꝛiſti ḡ-
tia· que dum vult omnes homines ſal-
uos fieri· ⁊ ad agnitionem veritatis ve-
nire· cunctos abſq̄ vlla exceptione con-
uocat dicēs. Venite ad me oēs qui labo
ratis ⁊ onerati eſtis. ⁊ ego reficiam vos.
Si autem non omnes vniuerſaliter· ſed
quoſdam aduocat· ſequitur vt nec oēs
ſint onerati vel oꝛiginali vel actuali pec-
cato · nec vera ſit illa ſententia. omnes
enim peccauerunt ⁊ egent gloꝛia dei· nec
per omnes homines moꝛs ꝑtranſiſſe cre-
datur. Et intātum omnes qui pereunt
contra dei pereūt voluntatem. vt nec ip-
ſam moꝛtē deus feciſſe dicatur· ita ſcri
ptura teſtante· Quia deus moꝛtem nō
fecit· nec gaudet in perditione viuoꝛum.
Eſt inde eſt q̄ plerunq̄ dum ꝓ nob con
traria poſtulamus· vel tardi⁹ vel nequa-
q̄ noſtra exauditur oꝛatio· ⁊ rurſus . ea
que credimus eſſe contraria· vtilit̄ vt be-
nigniſſimus medicus· etiā inuitiſſimis
dominus inferre dignatur· ac nonnūq̄
pernicioſas diſpoſitiones noſtras leta-
leſq̄ conat⁹· ab effectu deteſtabili retar-
dat ac reuocat. ac pꝛoperantes ad moꝛ-
tem· retrahit ad ſalutē· ⁊ de inferni fau
cibus extrahit ignoꝛantes

De gratia dei et arbitrij liberta te.

De protectione dei

Capitulū.viij.

Q Uam curā atq; prouidentiā circa nos ſuam. ſub figura meretricis hieruſalem et pernicioſa ad ydolorum cultū alacritate tendentis per Oſee prophetam ſermo diuinus eleganter expreſſit. Dicente nāq; ea. vadam poſt amatores meos. q̄ dāt panes michi ⁊ aquas meas· lanam meam ⁊ linum meum· oleum meum ⁊ potū meū· reſpōdit ſaluti eius non voluntati conſulens diuina dignatio. Ecce ego ſepiā viā eius ſpinis. ⁊ ſepiam eam maceria· ⁊ ſemitas ſuas non inueniet· ⁊ ſequetur amatores ſuos· ⁊ non apprehendet eos· ⁊ queret eos· nec inueniet illos· ⁊ dicet. Reuertar ad virum meum priorem· q̄a bene mihi erat tunc magis q̄ȝ nunc. Ac rurſus contumacias noſtras atq; contemptus· quibus eū ad ſalutares inuitantem recurſus rebelli ſpiritu dedignamur· tali cōparatione deſcribit. Et dixi inquit. Patrem vocabis me· ⁊ poſt me ingredi non ceſſabis. Sed quomō ſi cōtemnat mulier amatorem ſuum· ſic contempſit me domus iſrael· ait dominus· Satꝭ ꝯgrue q̄m hieruſalem adulterę cōparauerat a ſuo cōiuge diſcedenti· amorem quoq; ac perſeuerātiā benignitatis ſue viro qui a femina deſeritur comparauit. Pietas enim ac dilectio dei· quā circa humanum genus ſemper impendit· eo q̄ nullis ita vincatur iniurijs· vt a cura noſtrę ſalutis abſcedat· ⁊ quodā modo ſuperata iniquitatibus noſtris a principali ſuo propoſito reuocetur· magis proprie exp̄mi alia cōparatione nō potuit· q̄ȝ exemplo viri ardētiſſimo amore feminā diligentis· qui quanto magꝭ negligi ſe ac deſpici ab ea ſenſerit· tanto vehemētioris circa eā ȝeli ardore flāmatur. Adeſt igitur inſeparabiliter nobis ſemper diuina protectio· tantaq; eſt erga creaturam ſuam pietas creatoris· vt non ſolum comitetur eam ſed etiam precedat ingiter prouidentia. Quam expertus propheta apertiſſime confitet̄ dicēs. Deus meus miſericordia eius preueniet me. Qui cum in nobis ortum quēdā bone voluntatis inſpexerit· illuminat eā confeſtim atq; confortat· ⁊ incitat ad ſalutem. incrementum tribuens ei. quam vel ipſe plantauit vel noſtro conatu viderit emerſiſſe. Nam anteq̄ȝ clament inquit ego audiam· adhuc loquentibꝫ eis ego audiam. Et iterum. Ad vocem clamoris tui ſtatim vt audierit reſpondebit tibi. Et non ſolum ſancta deſideria benignus inſpirat· ſed etiam occaſiōes ꝯſtruit vitę· ⁊ oportunitatē boni effect⁹ ac ſalutaris vię directionem demōſtrat errantibus.

De virtute bone voluntatis noſtrę et gratię dei. Capitulū.ix.

V Nde nō facile humana ratione diſcernitur· quemadmoduȝ dominus petentibus tribuat· a querentibus inueniatur· aperiatq; pulſantibus. et rurſus inueniatur a non querentibus ſe· palam appareat inter illos qui eum non interrogabant· et tota die expandat manus ſuas ad populum non credentem ſibi et contradicentem. reſiſtentes ac longe poſitos vocet· inuitos attrahat ad ſalutē. peccare cupientibus explende copiam ſubtrahat; volūtatis ad nequitiam properantibus benignus obſiſtat. Cui autem facile pateat· quomodo ſalutis ſumma noſtro tribuatur arbitrio. de quo dicitur. Si volueritis ⁊ audieritis me· quę bona ſunt terrę māducabitꝭ· ⁊ quomō non volentis neq; currentis ſed miſerentis ſit dei. Quid etiam ſit illud. q̄ deus reddet vnicuiq; ſcd̄m opera eius. et deus eſt qui operat̄ in vobis et velle et perficere pro bona voluntate· et hoc non ex vobis· ſed dei donum eſt· non ex operibus· vt ne quis

gloꝛietur. Quid ſit etiam illud. quod
dicitur· appꝛopinq̄te deo· ⁊ appꝛopinq̄/
bit vobis. ⁊ quod alibi dicit. Nemo ve/
nit ad me· niſi pr̄ qui miſit me attraxerit
eū. Quid ſit quod dicit᷑. rectos curſus
fac pedibus tuis· ⁊ vias tuas dirige· et
quid ſit quod dicimus oꝛantes. Dirige
in conſpectu tuo viam meam: ⁊ perfice
greſſus meos in ſemitis tuis· vt non mo
ueantur veſtigia mea. Quid ſit ꝙ iterū
commonemur. facite vobis coꝛ nouū ⁊
ſpūm nouum· et quid ſit illud quod re/
pꝛomittitur· Dabo eis coꝛ nouum· ⁊ ſpi
ritum nouum tribuam ī viſceribꝫ coꝝ·
et auferam coꝛ lapideum de carne eoꝝ·
et dabo eis coꝛ carneum. vt in pꝛeceptis
meis ambulēt· ⁊ iudicia mea cuſtodiāt
Quid ſit ꝙ pꝛecepit dominus dicēs La
ua a malicia coꝛ tuū hieruſalē vt ſalua
fias· ⁊ quid ſit qđ id ipm̄ ꝓpheta a dño
poſtulat dicens. Coꝛ mundum crea in
me deus. Et iterum. Lauabis me et ſup
niuē dealbabor. Quid ſit quod ad nos
dicitur· illuminate vobis lumen ſciētie
Et quid ſit quod de deo dicit᷑. Qui do/
cet hominem ſcientiam· ⁊ dominus illumi
nat cecos· vel certe quod oꝛātes dicimꝰ
cum pꝛopheta. Illumina oculos meos
ne vnq̄ꝫ obdoꝛmiam in moꝛte· niſi quod
in his omnibus ⁊ gratia dei et libertas
noſtri declaratur arbitrij· ⁊ quia etiam
ſuis interdum motibus homo ad virtu
tum appetitus poſſit extendi· ſemper ho
a dño indigeat adiuuari. Nec eī cū vo
luerit quis ſanitate perfruit᷑· aut de egri
tudinis moꝛbo ꝓ arbitrij ſui deſiderio li
beratur. Quid autē ꝓdeſt ſanitatꝭ gra
tiam concupiſſe· niſi dominꝰ qui vite ip/
ſius vſum tribuit etiā vigoꝛē incolumi
tatis impartiat: Ut autem euidentius
clareat etiam per nature bonum ꝙ bene/
ficio creatoꝛis indultū eſt· nonnūq̄ꝫ bo
narum voluntatum pꝛodire pꝛincipia·
que tamen niſi a domino dirigantur ad
conſummationem virtutum peruenire
non poſſunt· apoſtolus teſtis eſt dicens.

Velle enim adiacet mihi· perficere autē
bonum non inuenio.

De liberi arbitrij infirmitate Capitulū. x.

Nam libertatem ſcriptura diui/
na noſtri confirmat arbitrij di
cens. Omni cuſtodia ſerua coꝛ
tuum· Sꝫ infirmitatem eius apoſtolus
manifeſtat dicens Dominus cuſtodiat
coꝛda veſtra· ⁊ intelligentias veſtras in
chriſto ieſu· Uirtutem liberi arbitrij da/
uid enunciat dicens Inclinaui coꝛ meū
ad faciendas iuſtificationes tuas· Sꝫ ī
firmitatem eius idem oꝛans ſimiliter do
cet. Inclina inquiens coꝛ meum in teſti/
monia tua ⁊ non in auariciam. Salo/
mon quoqꝫ Inclinet coꝛda noſtra ad ſe
vt ambulemus in vniuerſis vijs eius· et
cuſtodiamus mandata eius· ⁊ cerimo/
nias eius· ⁊ iudicia eius. Poteſtatē de/
ſignat arbitrij noſtri pſalmigraphꝰ di/
cens. Cohibe linguam tuam a malo. et
labia tua ne loquantur dolum. Infirmi
tatem eius noſtra pꝛoteſtatur oꝛatio di/
centibus nobis. Pone domīe cuſtodiā
oꝛi meo· ⁊ oſtium circumſtantie labijs
meis. Arbitrij noſtri facultas a domino
declaratur cum dicitur. Solue vincula
colli tui captiua filia ſyon Fragilitatem
eius pꝛopheta decantat dicens. Domi/
nus ſoluit compeditos· et· Dirupiſti vī
cula mea tibi ſacrificabo hoſtiā laudis
Audiuimus in euangelio dominum cō
uocantem vt ad eum pꝛoperemus per li
berum arbitrium. Uenite ad me omnes
qui laboꝛatis ⁊ onerati eſtis. ⁊ ego reficiā
vos. Sed infirmitatem eiꝰ idem domi/
nus pꝛoteſtatur dicens Nemo poteſt ve
nire ad me· niſi pater qui miſit me attrax
erit eum. Apoſtolus liberum arbitrium
noſtrum incitat dicens. Sic currite. vt
compꝛehendatis Sꝫ infirmitatem eius
iohēs baptiſta teſtat᷑ cū ait Nō pōt hō
accipere a ſe q̄cq̄ꝫ· niſi fuerit ei datū de

celo. Iubemur animas noſtras ſolicite cuſtodire· dicente propheta. Cuſtodite animas veſtras Sʒ eodeʒ ſpiritu alius proclamat propheta. Niſi dominus cuſtodierit ciuitateʒ. in vanum vigilat qui cuſtodit eam. Apoſtolus philippenſibꝫ ſcribens· vt liberum eorum deſignet arbitrium· cū metu et tremore inquit veſtram ſaluteʒ operamini. Sʒ vt infirmitatem eius oſtendat: adiungit. Deus eſt enim inquit qui operatur in vobis· ꝛ velle et perficere pro bona voluntate.

Utrum bonam voluntatem noſtraʒ ſequatur an precedat gratia dei Cap̄. xi.

ET ita ſunt hec quodāmodo indiſcrete permixta atqꝫ cōfuſa. vt quid ex quo pendeat· int̄ multos magna queſtione voluatur. i. vtruʒ quia initium bone voluntatis prebuerimus miſereatur noſtri deus· an qꝛ deus miſereatur conſequamur bone voluntatis initium. Multi enim ſingula hec credentes ac iuſto amplius aſſerentes. varijs ſibiqꝫ ꝯtrarijs ſunt erroribꝫ inuoluti Si eī dixerimus noſtrum eſſe bone principium voluntatis· quid fuit in perſecutore paulo· q̇d in publicāo mattheo: quorū vnus cruori ac ſupplicijs innocētum· alius violentijs ac rapinis publicꝭ incubans attrahitur ad ſalutem: Sin vero gratiā dei ſemper īſpirari bone voluntatis principia dixerimus· quid de zachei fide· quid de illius in cruce latronis pietate dicimꝰ· q̇ deſiderio ſuo vim quandam regnis celeſtibꝫ inferētes. ſpecialia vocationis monita preuenerunt. Conſummationē vero virtutum ꝛ executionem mandatorum dei· ſi noſtro deputauerimus arbitrio· quomō oramus Confirma deus hoc quod operatꝰ es in nobis· ꝛ opera manuuʒ nr̄arum dirige ſup nos. Scimꝰ ad maledicendū iſraeli balaam fuiſſe conductum· ſed videmus maledicere cupienti non fuiſſe ꝑmiſſum Cuſtoditur abymelech· ne rebeccā tangens peccet in deum. Ioſeph fratrum liuore diſtrahitur· vt deſcenſio filioruʒ iſrael in egiptum fieret· ꝛ illis de germani nece tractātibus· future famis remedia pararentur. Quod idē ioſeph a fratribus agnitus manifeſtat dicens. Nolite pauere· nec durū vobis videatur. ꝙ vēdidiſtis me in his regionibus. Pro ſalute enim veſtra miſit me dominus ante vos. Et infra. Premiſit enim me dominus· vt reſeruemini ſup terram· et eſcas ad viuēdum poſſitis habere. Non vr̄o cōſilio ſed volūtate dei huc miſſus ſuʒ· qui fecit me quaſi patrem pharaonis et dominū totius domus eius· ꝛ prīcipem in omni terra egipti. Et cum poſt obituʒ patris formidantibus fratribus ſuſpitionem timoris auferret· nolite inquit timere· nūquid dei poſſumus renuere voluntati: vos cogitaſtis aduerſum me malum· ꝛ deus ꝯtitit illō in bonum· vt exaltaret me ſicut in p̄ſentiarum cernitis· vt ſaluos faceret populos multos. Qō etiam beatus dauid economice tunc factum in pſalmo centeſimoquarto ſilicꝫ declarauit dicēs. Et vocauit fameʒ ſup terram· ꝛ omne firmamentum panis cōtriuit. Miſit ante eos virum· in ſeruum venūdatus eſt ioſeph. Hec duo id ē vꝫ gratia dei vel liberum arbitrium ſibi q̇dem inuicem videntur aduerſa· ſʒ vtraqꝫ concordant· ꝛ vtraqꝫ nos pariter debere ſuſcipere· pietatiꝭ ratione colligimꝰ· ne vnum horum homini ſubtrahentes eccleſiaſtice fidei regulam exceſſiſſe videamur. Nam cum viderit nos deus ad bonum velle deflectere. occurrit· dirigit atqꝫ confortat· Ad vocem enim clamoris tui ſtatim vt audierit reſpondebit tibi Et invoca me īq̇t in die tribulatiōis tue ꝛ eripiā te ꝛ glorificabꝭ me. Et rurſꝰ ſi nos nolle vel intepuiſſe perſpexerit adhortationes ſalutiferas admouet cordibus noſtris· quibus voluntas bona vel reparetur vel formetur in nobis.

Q[uod] voluntas bona nec ſemper gratie nec ſemper ſit homini tribuenda.

Capitulũ xij

Nec enim talem deus hoīe ƺ feciſſe credendus eſt· q̇ nec velit vnq̄ȝ nec poſſit bonũ. Alioquī nec liberum ei permiſit arbitrium· ſi ei tantũmodo malum vt velit ⁊ poſſit: bonuȝ vero a ſemetipo nec velle nec poſſe conceſſit. Et quomodo ſtabit illa domī poſt preuaricationem primi hominis lata ſentētia. Ecce adam factus eſt ſicut vnus ex nobis. ſciens bonum ⁊ malum. Nō enī talis ante fuiſſe putandus eſt· qui boni eſſet prorſus ignarus. Alioquī velut q̄d dam irrationabile atq̄ȝ inſenſatum animal eũ fatēdum eſt fuiſſe formatũ· Q̄d ſatis abſurdũ atq̄ȝ a catholica fide omnimodis alienum ē. Quinimmo ſ̄m ſapientiſſimi Salomonis ſentētiam. fecit deus hominem rectum· id eſt vt tantummodo boni ſcientia iugiter frueretur· ſȝ ipi queſierunt cogitationes multas. facti enim ſunt (vt dictum eſt) ſcientes bonum et malum. Concepit ergo adā poſt preuaricationem quam non habuerat ſcientiam mali· boni vero quā acceperat ſcientiam non amiſit. Deniq̄ȝ non amiſiſſe humanuȝ genus poſt preuaricationem ade ſciētiā boni· etiā apoſtoli ſentētia euidentiſſime declaratur qua dicit. Cum enim gentes que legem nō habent naturaliter ea que legis ſunt faciunt· hi legem non habentes ipi ſibi ſunt lex· qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis· teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum· ⁊ inter ſe inuicem cogitatōibus accuſantibus aut etiam defendentibus in die qua iudicabit deus occulta hominum. Quo ſenſu etiam domin⁹ per prophetam increpat iudeorum non naturalem ſed voluntariā cecitatem· quaȝ ipi ſibi contumaciter inferebant. Surdi inquit audite· ⁊ ceci intuemini ad vidēdum. Quis ſurdus niſi ſeruus meus· ⁊ cecus niſi ad quē nuncios meos miſi: Et ne forte hanc eoꝝ cecitatē aliquis nature nō volũtati poſſit aſcribere· alibi ait. Educ foras populuȝ cecum ⁊ oculos habentem· ſurdum ⁊ aures ei ſũt. Et iteꝝ. Qui habētes ī q̇t oculus nō videtis· ⁊ aures ⁊ nō audit̄. Dominus etiam in euangelio. Quia vidētes inquit non vident· ⁊ audientes non audiunt neq̄ȝ intelligunt. Et adimpletur in eis prophetia yſaie dicens. Auditu audietis ⁊ non intelligetis. ⁊ vidētes videbit̄ ⁊ nō videbit̄. Incraſſatũ eſt eī cor populi hui⁹· ⁊ aurib⁹ grauiter audierunt ⁊ oculos ſuos concluſerũt· nequando videant oculis· et auribus audiant· ⁊ corde intelligant· ⁊ conuertantur ⁊ ſanem illos. Deniq̄ȝ vt poſſibilitatem boni eis ineſſe ſignaret· increpat phariſeos Quid aũt inq̇t etiā ex vobiṗis nō iudicatis q̄d bonũ eſt: Q̄d vtiq̄ȝ eis nō dixiſſet· niſi eos iudicio naturali id quod equum eſt ſciſſet poſſe diſcernere. Unde cauendum eſt nobis· ne ita ad dominū omnia ſanctorum merita referamus· vt nihil niſi id quod malum atq̄ȝ peruerſum eſt humane aſcribamus nature In quo quidem ſapientiſſimi Salomonis immo domini cuius hec verba ſunt teſtimonio confutamur. Ita enim cum conſummata tēpli extructione oraret effat⁹ eſt. Voluitq̄ȝ dauid pater meus edificare domum nomini domini dei iſrahel· et ait domin⁹ deus ad dauid patrē meum Q̄d cogitaſti in corde tuo edificare domum nomini meo· bene feciſti hoc ipſum mente tractans· verumtamen nō tu edificab domũ nomī meo Hec ḡ cogitatio atq̄ȝ iſte tractatus regis dauid· vtrumne bonus ex deo an malus ⁊ ab homine fuiſſe dicendus eſt: Si enim bona atq̄ȝ ex deo fuit illa cogitatio· cur ab eo a q̊ inſpirata eſt eideȝ negatur effectus: Si autem mala ⁊ ex hoīe fuit· cur laudat̄ a dño. Reſtat ḡ vt ⁊ bona ⁊ ex homīe fuiſſe credatur In quem modũ etiā noſtras quotidie cogitationes poſſum⁹ iudicare

Neq; enim aut ſoli dauid bonum ex ſemetipſo cogitare conceſſum eſt. aut nobis ne q̄d boni vnq; ſapere aut cogitare poſſimus naturaliter denegatur. Dubitari ergo non poteſt ineſſe quidem omi animę naturaliter virtutum ſemina beneficio creatoris inſerta. ſed niſi hec opitulatione dei fuerint excitata ad incrementum perfectionis nō poterūt ꝑuenire. q: ſm beatū apoſtolum. neq; qui plantat eſt aliquid. neq; qui rigat. ſed q̄ incremētum dat deus. Adiacere autē homini in quamlibet partem arbitrij libertatē etiā liber ille (qui dicit̄ paſtoris) apertiſſime docet. in quo duo angeli vnicuiq; nr̄m adherere dicunt̄. id eſt bonus ac malus. in hominis vero optione cōſiſtere vt eligat quem ſequatur. Et idcirco manet ī homine ſemꝑ liberum arbitriū q̄ gratiā dei poſſit vel negligere vel amare. Non enim precepiſſet apl̄us dicens. cum metu ⁊ tremore veſtram ſalutē operamini. niſi ſciſſet eā vel excoli a nobis poſſe vel negligi. Sed ne crederent ſe ad opus ſalutis diuino auxilio non egere ſubiungit. Deus eſt enim qui operatur in vobis ⁊ velle et perficere ꝓ bona volūtate. Et idcirco thimotheum monens. noli inq̄t negligere gratiam dei que eſt in te. Et iterū. Ob quam cauſam moneo te vt reſuſcites gratiam que eſt in te. Inde eſt quod etiam chorinthijs ſcribens hortat̄ ⁊ cōmonet ne indignos ſe gr̄a dei infructuoſis operibus exhiberent dicēs. Adiuuātes aūt ⁊ obſecramus ne in vacuum gratiam dei recipiatis. Quā ſine dubio q: in vacuum receperat ſymon. non ꝓfuit ei perceptio gratie ſalutaris. Non enim ꝓceptis beati petri maluit obedire dicentis. Penitentiam age ab hac nequitia tua ⁊ ora deum ſi forte remittatur tibi hec cogitatio cordis tui. in felle enim amaritudinis et obligatiōe iniquitatis video te eſſe. Preuenit ergo hominis voluntatē quia dicit̄. Deus meus miſericordia eius preueniet me. Et rurſus dn̄m remorantem atq; vtiliter quodammodo ſubſiſtētem. vt noſtrum experiat̄ arbitrium. voluntas preuenit noſtra. cum dicit̄. ⁊ mane oratio mea preueniet te. Et iterū. Preueni ī maturitate et clamaui. et ꝑueneꝛt oculi mei ad te diluculo. Aduocat etiā nos et inuitat cum dicit. Tota die expādi manus meas ad populū non credentem mihi ⁊ ↄtradicentē. Et inuitatur a nobis cum dicimus ei. Tota die expandi man⁹ meas ad te. Expectat nos cū dicit ꝑ ꝓphetam. Propterea expectat nos dominus vt miſereat̄ noſtri. Et expectatur a nobis cum dicimus Expectans expectaui dn̄m et reſpexit me ⁊ expectaui ſalutare tuum dn̄e. Et confortat nos cum dicit. Et ego erudiui ⁊ confortaui brachia eorum ⁊ in me cogitauerūt maliciā. Et vt noſmetipſos confortemus hortat̄ cum dicit. Confortate manus diſſolutas et genua debilia roborate. Clamat ieſus. Si quis ſitit veniat ad me ⁊ bibat. Clamat etiā ad eū ꝓpheta. Laboraui clamās rauce facte ſunt fauces mee defecerūt oculi mei dum ſpero in deum meum. Querit nos dn̄s dicens. Queſiui ⁊ non erat vir. vocaui ⁊ non erat qui reſponderet. Querit̄ et ipſe a ſponſa flebiliter cōquerente. In cubili meo in noctibus queſiui quē dilexit anima mea. queſiui eum et non inueni. vocaui eū ⁊ non reſpōdit mihi.

Q͛ gratiā dei humani conatus cōpenſare non poſſint. Ca. xiij.

Et ita ſemper gratia dei noſtro in bonam partem cooperat̄ arbitrio. atq; in omnibus illud adiuuat protegit ac defendit. vt nonnū q̄ etiam ab eo quoſdam conatus bone voluntatis vel exigat vel expectet. ne penitus dormienti aut inerti ocio diſſoluto ſua dona conferre videatur. occaſiones quodāmodo querēs. quibus humanę ſegniciei torpore diſcuſſo. non irrationabilis munificentie ſue largitas videat̄. dū eā ſub colore cuiuſdā deſiderij ac laboris impartit. vt nihilomin⁹ gr̄a dei ſꝑ gratuita ꝑſeueret. dū exiguis quibuſdam

paruiſq; conatibus tantam immortali tatis gl'am· tanta perennis beatitudinis dona· ieſtimabili tribuit largitate. Nec enim q̄ illius in crucelatronis preceſſe rat fides· idcirco pnunciandum eſt non ei beatam cōmorationem padiſi gratuito eſſe pmiſſam· aut penitentiā dauid regis illam vnius verbi qua dixit. peccaui dn̄o· duo taz grauia eius crimīa· ꝛ nō potius clementiam dei abſtuliſſe credendum eſt· vt per nathan pphetam mereretur audire· ꝛ dn̄s tranſtulit iniquitatez tuam· non morieris Q̄d igit' homicidiū adulterio addidit· liberi vtiq; arbitrij fuit· quod aūt arguitur p pphetaz· diuine dignationis eſt gratia Rurſuz q̄ peccatum ſuū humiliat' agnoſcit· ꝓprie libertatis eſt opus Q̄ vero ſub breuiſſimo tēporis puncto indulgentiam tantorū criminum pmeretur· dn̄i miſerentis eſt donum. Et quid de hac tam breui cōfeſſione ꝛ incompabili diuīe retributionis īmenſitate dicamus· cum beatus apoſtolus ad illaz magnitudinem future remunerationis aſpiciens· quid de illis tā innumeris pſecutionibus ſuis pnūciauerit conſiderare pfacile ſit: Nam momentaneum hoc inquit ꝛ leue tribulationis noſtre· ſupra modum vltra cōpationez eternum pōd' glorie operatur in nob De quo et alibi conſtāter enunciat dicens. Quia nō ſunt ɔdigne paſſiones huius tpis ad futuraz gl'az q̄ reuelabit' in nob Quantūlibet ergo eniſa fuerit humana fragilitas· future retributioni par eē nō poterit· nec ita laboribus ſuis diuinam imminuit grām· vt non ſp gratuita perſeueret. Et idcirco p̄dictus magiſter gētium· licet gratia dei apoſtolatus gradū ſortitum ſe fuiſſe teſtetur dicens· gratia autem dei ſum quod ſum· tn̄ ſeq; diuine gratie reſpondiſſe pnunciat dicens· Et gratia eius in me vacua non fuit· ſz abundātius illis omnib' laboraui ꝛ obtinui· non autē ego· ſed gratia dei mecū Nam cum dicit laboraui· conatuz ꝓprij ſignat arbitrij· Cum dicit· non autē ego ſed gratia dei· virtutem diuine ptectionis oſtendit Cū dicit· mecum. non ocioſo neq; ſecuro· ſed laboranti ac deſudāti eam coopatam fuiſſe declarat.

Q̄ temptationibus ſuis deus virtutem humāi experiatur arbitrij Cap. xiiij.

Quod etiam in iob probatiſſimo athleta ſuo· cum eum dyabolus expetiſſz ad ſingulare certamen· diuinam legimus puidiſſe iuſticiam. Si enim contra inimicū non ſua virtute ſed dei ſolius fuiſſet gratia ptegente congreſſus· ꝛ abſq; vlla ꝟtute patiētie ſue diuina tm̄ opitulatōe ſuffult' multiplices illas ac tota inimici crudelitate queſitas temptationum moles ꝛ exitia pertuliſſet· quomō non illam calumnioſam diabolus q̄z prius emiſerat vocem aduerſus cum iuſtius iteraſſet Nū quid gratis colit iob deum: Nonne tu vallaſti eum ac domum eius ꝛ vniūſam ſubſtantiam eius p circuitum: Sed auffer manum tuaz. id eſt ſine eum ſuis mecum viribus decertare· niſi in faciē tuaz benedixerit tibi. Sed cum nullā huiuſcemodi querimoniam calumnioſus hoſtis poſt conflictū audeat iterare· nō dei ſed illius ſe victum viribus confitet'· licet etiam gratia dei non in totum illi defuiſſe credenda ſit· que tantā temptatori temptandi tribuit poteſtatez. quantā ꝛ illum reſiſtendi non erat habere virtutem· nō eum ab illius impugnatione ſic ptegens· vt nullum virtuti humane relinqueret locum· ſed hoc tantū pcurans ne violentiſſimus inimicus animā eius amentem faciens· ꝛ impotem ſenſu· impari cum atq; iniquo certaminis pōdere p̄grauaret. Q̄d ergo ſoleat interduz temptare dn̄s fidem noſtram vt fortior vel glorioſior fiat· euangelici illius centurionis edocemur exemplo· cuius puerum cum ſciret vtiq; poteſtate ſermonis ſui ſe dn̄s curaturum· offerre maluit preſentiam corporalem dicens. Ego veniā ꝛ curabo eum. Sed illo hanc eius obla

tionem feruentioris fidei flagrantia ſu/
pergrediente atqꝫ dicente. Domine non
ſum dignus vt intres ſub tectum meū
ſed dic tantum verbo et ſanabitur puer
meus· miratur eū dominus atqꝫ collau
dat· cūctisqꝫ illis qui ex iſrahelis popu
lo crediderāt prefert dicens. Amē dico
vobis· non inueni tantam fidem in iſra
hel. Nullius enim laudis eſſet ac meriti·
ſi id in eo chriſtus quod ipſe donauerat
pretuliſſet. Alioquin dixiſſet. Amē dico
vobis· non dedi tantam fidem in iſrael·
Quam explorationem fidei· etiam in il
lo magnificentiſſimo patriarcha dn̄aꝫ
legimus diſpenſaſſe iuſticiam· cum dici
tur. Et factū eſt poſt hec verba tempta
uit deus abraham. Non enī illam fidē
quā ei dn̄s inſpirabat· ſed illā qꝫ voca
tus ſemel atqꝫ illuminatus a domino p ar
bitrij libertatem poterat exhibere· experi
ri voluit diuina iuſticia. Unde non im-
merito fidei eius cōſtantia comprobat·
atqꝫ ad eum ſubueniente gratia dei que
eum pauliſper ſubreliquerat vt proba-
ret ita dicitur. Ne inferas manum tuā
in puerum· neqꝫ facias ei quicqꝫ· nūc enī
ſcio· quia times dominum tu· et non pep
ciſti filio tuo dilecto propter me. Quod
temptationis genus nob quoqꝫ ad pro
bationis meritū poſſe contingere· i deu
teronomio ſatis euidēter a legiſlatore p̄
dicatur. Si ſurrexerit inter vos prophe
ta· aut qui ſomnium ſe vidiſſe dicat· et
p̄dixerit ſignum atqꝫ portentum· et eue/
nerit qd locutus eſt· et dixerit tibi eamus
et ſeruiamus dijs alienis quos ignoras
ne audias verba prophete illius aut ſom
niatoris· quia temptans temptat te dn̄s
deus tuus· vtrum diligas eū in toto cor
de tuo· et cuſtodias mandata illius an nō.
Quid ergo: Cum iſtum prophetā aut
ſomniatorem ſurgere permiſerit deus· ita
ne eos quorum fidem probare diſponit·
protecturus eſſe credendus eſt· vt nullū
penitus locū quo ſuis viribus cū tem
ptatore confligant libero eorum relinquet
arbitrio: Et quid eos neceſſe eſt vel tem/
ptari· quos ita infirmos nouit ac fragi/
les· vt nequaqꝫ virtute ſua valeant reſi-
ſtere temptatori: Sed vtiqꝫ nec tempta-
ri eos iuſticia domini permiſiſſet· niſi pa
rem in eis reſiſtendi ſciſſet ineſſe virtutē·
qua poſſent equitatis iudicio in vtroqꝫ
merito vel rei vel laudabiles iudicari· Ta
le eſt et illud quod ab apoſtolo dicitur.
Itaqꝫ qui ſe exiſtimat ſtare videat ne ca-
dat. Temptatio vos nō apprehendat ni
ſi humana. Fidelis autem deus qui nō
permittit vos temptari ſupra id qd po-
teſtis· ſed faciet cum temptatione et exitū
vt ſuſtinere poſſitis. Cum enī dicit· qui
ſtat videat ne cadat· ſollicitū reddit ar-
bitrij libertatem· quā vtiqꝫ nouerat per-
cepta gratia· vel ſtare per induſtriā· vel
cadere per negligentiam poſſe. Cum au
tem infert· temptatio vos non apprehen
dat niſi humana· infirmitatem eorū et
inconſtantiam necdum robuſte mētis
exprobrat· qua adhuc ſpiritalium nequi
tiarum turbinibus nō poterant impugna
ri· aduerſumqꝫ ſeipm vel illos pfectos no-
uerat quotidie dimicare· de quibus ad
epheſios dicit. Iam non eſt nobis collu
ctatio aduerſus carnē et ſanguinem· ſed
aduerſus principatus· aduerſus ptātes· aduer
ſus mundi rectores tenebrarum harum·
contra ſpiritalia nequitie in celeſtibus.
Cum vero ſubiungit· fidelis autem deus
qui nō permittit vos temptari ſupra id
quod poteſtis. non vtiqꝫ optat ne eos
dominus temptari permitteret· ſed ne ſu
pra id quod ſuſtinere poterant tempta-
rentur. Illud enim indicat humani ar/
bitrij facultatem· hoc vero dn̄i gratiam
temptationum luctamina moderantis
oſtendit. In his igitur omnibus appro-
batur ita ſemper diuinam gratiam arbi
trium hominis incitare· vt illud nō in oī
bus taliter protegat ac defendat· vt non
etiam proprijs conatibus congredi ad-
uerſum ſpiritales faciat inimicos· in qui
bus vel gratiā dei victor· vel infirmitatē
ſuā ſuperatus intelligat· et ita diſcat nō
de ſua fortitudine ſed de diuino ſemper

ſperare ſuffragio· atqȝ ad ſuum iugiter recurrere protectorem. Et vt hoc nō noſtra coniectura· ſed euidentioribꝫ adhuc ſcripture teſtimonijs approbetur· illud quod in ieſu naue legitur retractemus. Has inquit gētes dimiſit dominus. ac diſperdere noluit· vt in eis experiretur iſrahelē· vtrū cuſtodiret mandata domini dei ſui· vt haberent conſuetudinē cū hoſtibus preliandi. Et vt incomparabili creatoris noſtri clementie mortale aliquid· non pro equalitate pietatis· ſed ex aliqua indulgentie ſimilitudine comparemꝰ· ſi nutrix pia atqȝ ſollicita diu ſinu paruulum geſtat· vt quandoqȝ ingredi doceat· et primū quidem eum reptare pmittit· dehinc erectum vt alternis paſſibus innitatur· dextre ſue ꝟtute ſuſtētat· at mox paululū derelictū. ſi titubantē viderit· protinus apprehendit· nutantē ſuſcipit· lapſū erigit· et vel arcet a caſu· vel etiam decidere leuiter ſinēs eleuat pꝰ ruinam. cum autem eum ad pueriam vel adoleſcentie ac iuuentutis perduxerit robur· quedam etiam pondera vel labores quibus non opprimatur· ſed exerceatur iniungit· et cum emulis decertare permittit. quanto magis celeſtis ille omnium pater nouit· quem ſinu gratie ſue geſtet· ꝛ quē libere voluntatis arbitrio ī conſpectu ſuo exerceat ad virtutem· et tñ adiuuat laborantem· exaudit vocantem· non relinquit querentem· eripit de periculo interdum etiam neſcientem.

De multiplici vocationum gratia. Cap. xv.

Per que etiam euidenter oſtēditur inſcrutabilia eſſe iudicia dei et inueſtigabiles vias eius· qbus ad ſalutem humanum attrahit genus· Qḋ etiam euangelicarū vocationum exemplis poſſumus approbare. Andream namqȝ ac Petrum ceteroſqȝ apoſtolos· nihil de ſalute ſue remedio cogitātes· ſpontanea gr̄e ſue dignatione prelegit· Zacheum ad cōſpectum ſe domini fideliter extendentem· et exiguitatē ſtature ſue ſycomori celſitudine ſblevantem· non ſolum ſuſcipit· verumetiam benedictione cohabitatiōis illuſtrat. Inuitum ac repugnantē attrahit paulum· Aliū ita precepit ſibi inſeparabiliter inherere· vt ei poſtulāti breuiſſimaſ pro ſepultura patris nō concedat inducias. Cornelio precibus et elemoſynis iugiter inſiſtenti· velut remunerationis vice via ſalutis oſtēditur· eiqȝ angeli viſitatione precipitur· vt accerſiens petrū verba ſalutis ab eo· quibus vna cū omibus ſuis ſaluaretur agnoſcat. Et ita multiformis illa ſapientia dei ſalutem hominum multiplici atqȝ inſcrutabili pietate diſpenſat· ac ſcḋm capacitatem vniuſcuiuſqȝ gratiā ſue largitatis impertit· vt ipſas quoqȝ curationes nō ſcḋm vniformē maieſtatis ſue potentiam· ſed ſcḋm menſuram fidei in qua vnūquēqȝ repperit· vel ſicut vnicuiqȝ ipſe partitus eſt· maluerit exercere. Credentem namqȝ qḋ ad emundationē lepre ſue voluntas chriſti ſufficeret· ſolo voluntatis ſue curauit aſſenſu· dicēs· Uolo· Mūdare. Alteri deprecāti· vt adueniens per impoſitionē manꝰ ſue defunctam filiam ſuſcitaret. ingreſſus domum eius· eodem modo quo ille ſperauerat· id quod rogabatur indulſit. Alij credenti ſummā ſalutis in verbi eiꝰ preceptione conſiſtere· ac reſpondenti. dic tantum verbo et ſanabitur puer meus· per ſermonis imperium reſolutos artus priſtino robore ſolidauit dicēs. Uade et ſicut credidiſti fiat tibi. Alijs de tactu fimbrie eius ſperantibus medicinā· vbertim ſanitatis dona largitus eſt. Aliorum morbis medelam rogatꝰ indulſit. Alijs ſpontaneā preſtitit medicinam. Alios hortatus eſt vt ſperarent dicens. Uis ſanus fieri· Alijs nō ſperantibꝫ vltro ingeſſit auxilium. Aliorū deſideria priuſqȝ voluntati eorum ſatiſfaceret explorauit dicens. Quid vultis vt faciā vobis. Alij ignorāti viam qua id quod

concupierat obtineret benignꝰ oſtēdit·
ſi credideris inquiens· videbis gloriam
dei. Inter alios ita virtutem curationū
affluenter effudit· vt de eis euangeliſta
cōmemoret· et curauit om̄es languidos
eorū· Inter alios vero immenſa illa bn̄
ficiorum chriſti abyſſus ita obturata ē·
vt dicatur· ⁊ nō poterat inter illos ieſus
facere virtutes propter incredulitatez il
lorum. Et ita largitas dei ſm capacita·
tē hūane fidei etiaz ipa formatur· vt hu·
ic quidem dicat· ſm fidem tuam fiat ti·
bi· illi vero· vade ⁊ ſicut credidiſti fiat ti
bi· alij aūt· fiat tibi ſicut vis· et rurſuz al
teri· fides tua te ſaluū fecit.

De gratia dei eo ꝙ humane fi·dei tranſcendat anguſtias.

Cap. xvi.

Nemo autem eſtimet hec a nobis
ob hoc fuiſſe prolata· vt nitamꝰ
aſtruere ſummā ſalutis in no·
ſtre fidei dicione conſiſtere· ſm quorun·
dam profanam opinionem· qui totuz li
bero arbitrio deputātes· gratiā dei diſpē
ſari ſm meritum vniuſcuiuſqꝫ definiūt
Sed abſoluta plane pronunciamꝰ ſen·
tentia· etiam exuberare gratiā dei ⁊ trāſ
gredi interdum humane infidelitatiſ an·
guſtias· Qđ in illo euāgelico factū fuiſ·
ſe regulo reminiſcimur· qui dum facilꝰ
credit egrotantem filium ſuuz poſſe cu·
rari· qꝫ mortuum ſuſcitari· preſentiā do
mini feſtinus implorat dicens. Domine
deſcende· priuſqꝫ moriatur filius meus·
Cuius infidelitatem licet his ſermonibꝰ
chriſtꝰ arguerit· niſi ſigna ⁊ prodigia vi
deritis non creditis· tamen nō ſm infir·
mitatem fidei eius gratiam ſue diuinita
tis exercuit· nec preſentia corporali quē·
admodum ille crediderat letales febriū
morbos· ſed verbo ſue poteſtatis excluſit
dicens. Vade filius tuus viuit. Quam
ſuperabundantiam gratie· etiā in illius
paralitici curatione, dominum legimus
effudiſſe· cum ei languoris ſui tantum
quo corpus fuerat reſolutum: remedia
poſcenti· anime prius ingerit ſoſpitatez
dicens. Conſtans eſto fili· dimittuntur
tibi peccata tua. Poſt quod non credē·
tibus ſcribis poſſe eum remittere huma·
na peccata· ad confundendam incredu·
litatem eorum· etiam membra eius para
liſeos valitudine reſoluta· poteſtatiſ ſue
ſermone reſtrinxit dicens. Quid cogita
tis mala in cordibus veſtris: Quid ē fa
cilꝰ dicere· remittūtur tibi peccata· aut
dicere· ſurge ⁊ ambula: Ut ſciatis autē
quia filius hominis poteſtatem habet in
terra dimittendi peccata· tunc ait para·
litico. Surge ⁊ tolle lectum tuū· ⁊ vade
in domū tuam. Similiter autem in illo·
qui trigintaa ⁊ octo annos iuxta natato
rie crepidinem fruſtra decūbens. de aq̄
illius motu ſperauerat medicinam· mu
nificentiam vltronee largitatis oſtendit
Nam cum volens eum ad ſalutis reme·
dia prouocare dixiſſet ei· vis ſanus fie·
ri: cūqꝫ ille de humani adiutorij inopia
quereretur ac diceret· hominem non ha
beo· vt cum turbata fuerit aqua mittat
me ī piſcinā· ī credulitati eiꝰ et ignorātie
veniam tribuens· priſtine eū ſanitati· nō
illa qua ſperauerat via· ſed qua dominꝰ
voluit miſeratiōe reſtituit dicens. Sur·
ge tolle lectuz tuum· ⁊ vade in domū tu
am. Et quid mirū ſi hec domini poteſta·
te geſta narrētur· cū ſimilia etiā ꝑ ſuos
ſuos diuina grā fuerit operata: Ingre
dientibus namqꝫ templum petro ⁊ Jo·
hanne· cum ille claudus ex vtero matris
qui greſſum penitus ignorabat elemoſi
nam poſtularet· illi nō vilia era que po·
ſcebat infirmus· ſed greſſus officia largi
untur· et paruiſſime ſtipis ſperantē ſola·
tia in ſperate ſalutis premijs locupletāt·
dicente petro. Argentum ⁊ aurum nō ē
mihi· quod autem habeo hoc tibi do In
noīe ieſu chriſti nazareni ſurge ⁊ ambu
la.

De inſcrutabili diſpenſatione dei. Cap. xvij.

P Er hec igitur exempla q̄ d̄ euā
gelicis protulimuſ monimentiſ.
euidentiſſime poterimus aduē
tere diuerſis atq̄ʒ innumeris modis et
inſcrutabilibus vijs deum ſalutem hu
mani generis procurare et quorundam
quidem volentium ac ſitientiū curſum
ad maiorem inuitare flagrantiā · q̊ſdaʒ
vero etiam nolentes inuitoſq̄ʒ compelle
re et nunc quidem vt impleātur ea que
vtiliter a nobis deſiderata pſpexerit ad
iuuare nunc vero etiam ipſius ſancti de
ſiderij inſpirare principia et vel initium
boni operis vel perſeuerantiam cōdona
re. Inde eſt ꝙ orantes non ſolum prote
ctorem ac ſaluatorem · ſed etiā adiutorē
ac ſuſceptorem dominum proclamam⁹.
In eo enim ꝙ prior aduocat et ignoran
tes nos atq̄ʒ inuitos attrahit ad ſalutē
protector atq̄ʒ ſaluator noſter ē in eo au
tem ꝙ annitentib⁹ nobis opem ferre re
fugienteſq̄ʒ ſuſcipere ac munire conſue
uit ſuſceptor ac refugium nominatᷣ. De
niq̄ʒ hanc diſpenſationis dei multipli
cem largitatem beatus apoſtolus men
te pertractans et in quoddā immenſuʒ
atq̄ʒ interminabile pietatis dei pelagus
ſe incidiſſe conſpiciēs · exclamauit. O al
titudo diuitiaruʒ ſapientie ⁊ ſciētie dei
q̄ʒ inſcrutabilia ſunt iudicia eius et in
ueſtigabiles vie eius. Quis eniʒ cogno
uit ſenſum domini: Huius ergo ſciētie
admirationem q̄ʒ ille talis ac tantus gē
tium magiſter expauit euacuare conabi
tur quiſq̄ʒ crediderit illius ĩeſtimabilis
abyſſi profunditatem humana ratione
ſe poſſe metiri. Nam qui ad plenuʒ diſ
penſationes dei quibus ſaluteʒ in homi
nibus operatur vel mente concipere vel
diſſerere ſe poſſe confidit proculdubio ĩ
pugnans apoſtolice ſententie veritateʒ
ſcrūtabilia eſſe dei iudicia et veſtiga
biles vias eius · probans pronuncia
bit audacia · ipſo quoq̄ʒ domino hec ad
eos ita teſtante. Non enim cogitationes
mee cogitatiōes veſtre · neq̄ʒ vie vr̄e vie
mee · dicit dominus · quia ſicut exaltan
tur celi a terra · ſic exaltate ſunt vie mee a
vijs veſtris · ⁊ cogitationes mee a cogita
tionibus veſtris. Hanc igitur diſpenſa
tionem atq̄ʒ amorem ſuum · quem nobiſ
tribuere dominus indefeſſa pietate dig
tur · volens humane affectionis motu ex
primere nec inueniēs in hac creatura ta
lem charitatis affectum · cui eum compa
rare dignius poſſet · tenerrimis pie mr̄is
viſceribus comparauit et vtitur quideʒ
hoc exemplo · quia carius aliud in natu
ra hominum non poteſt inueniri dicens
Nunquid obliuiſci poteſt mulier infan
tem ſuum · vt nō miſereatᷣ filio vteri ſui:
Sed non contentus hac comparatiōe
tranſcendit eam confeſtī atq̄ʒ ſubiungit
dicens. Et ſi illa oblita fuerit · ego tamē
non obliuiſcar tui.

Definitio patrum eo ꝙ liberuʒ arbitrium ad ſaluandum non ſit idoneum. Cap. xviij.

P Er quod euidenti ratione colli
gitur ab his qui nō loquacib⁹
verbis ſed experientia duce · vel
magnitudinem gratie · vel modulū hu
mani metiuntur arbitrij · quia nō leuib⁹
curſus · nec fortibus prelium · nec ſapien
tibus panis · nec prudentibus diuitie ·
nec ſcientibus gratia · ſed operatur hec
omnia vnus atq̄ʒ idem ſpirituſ diuidēs
vnicuiq̄ʒ prout vult. Et idcirco fide nō
dubia et vt ita dicam palpabili experiē
tia comprobatur · vniuerſitatis deū ve
lut pijſſimū patrem · benigniſſimūq̄ʒ me
dicum · ſm apoſtolum indifferenter om
nia in omnibus operari et nunc quideʒ
ſalutis inſpirare pricipia et inſerere vni
cuiq̄ʒ bone voluntatis ardorem · nūc ve
ro ipſius operationis effectum ⁊ conſum
mationeʒ donare virtutū et nūc a ruina

iam proxima lapſuq; precipiti etiam inuitos ⁊ inſcios reuocare· nunc autem occaſiones ⁊ oportunitates ſalutis ingerere· ac precipites violentosq; conatus a letalibus diſpoſitionibus inhibere· ⁊ alios quidem volentes currẽtesq; ſuſcipere· alios vero nolentes renitentesq; pertrahere· et ad bonã cogere voluntatem· Totum vero non ſemper reſiſtentibus nec perſeuerãter inuitis nobis a diuinitate concedi· et ſummã ſalutis noſtre· non operum noſtrorum merito· ſed celeſti gratie deputandam· ita domini ipſius vocibus edocemur. Et recordabimini viarũ veſtrarum· et omnium ſcelerum veſtrorum quibus polluti eſtis in eis· et diſplicebitis vobis in conſpectu veſtro· in omnibus malitijs veſtris quas feciſtis· et ſcietis quia ego dominus cum bene fecero vobis propter nomen meum· non ſecundum vias veſtras malas· neq; ſecundum ſcelera veſtra peſſima domus iſrahel. Et idcirco hoc ab omnibus catholicis patribus diffinitur· qui perfectionem cordis nõ inani diſputatiõe verborum· ſed re atq; opere didicerũt diuini eſſe muneris· Primũ vt accendatur vnuſquiſq; ad deſiderandum omne quod bonum eſt· ſed ita vt in alterutram partẽ plenũ ſit libere volũtatis arbitriũ· Itemq; etiã ſecundum· diuine eẽ gratie vt effici valeant exercitia predicta virtutum· ſed ita vt poſſibilitas nõ extinguatur arbitrij· Tertiũ quoq;· ad dei munera pertinere vt acquiſite virtutis perſeuerantia teneatur· ſed ita vt captiuitatem libertas addicta non ſentiat. Sic enĩ vniuerſitatis deus omnia in omnibus credendus eſt operari· vt incitet protegat atq; confirmet· non vt auferat quã ſemel ipſe conceſſit arbitrij libertatem. Si quid ſane verſutius humana argumentatione ac ratiocine collectum. huic ſenſui videatur obſiſtere· vitandum magis eſt quam ad deſtructionem fidei prouocandum. Non enim fidem ex intellectu· ſed intellectum ex fide meremur· ſicut ſcriptum eſt· Niſi credideritis non intelligetis· quia quemadmodum ⁊ deus omnia operetur in nobis· et totum libero aſcribatur arbitrio· cui dicitur· ſi volueritis ⁊ audieritis me· que bona ſunt terre mãducabitis· ad plenum humano ſenſu ac ratione non poteſt vt arbitror comprehendi. Hoc nos beatus cheremon confirmatos cibo laborem ſeſtinanti itineris non ſentire.

Explicit collatio tertia abbatis cheremonis de protectione dei.

Incipiunt capitula collationis prime abbatis neſterotis de ſpiritali ſcientia. Cap. i.

Verba abbatis neſterotis de religioſorum ſcientia.
ij De apprehendenda ſpiritaliũ rerum cognitione
iij Quod actualis perfectio duplici ratione ſubſiſtat.
iiij Quod actualis vita erga multas profeſſiones ac ſtudia diriuetur.
v De profeſſionis arrepte perſeuerantia·
vi De infirmorum mobilitate.
vij Exemplum caſtitatis quo docetur non omnia ab omnibus emulanda.
viij De ſpiritali ſcientia.
ix Quod de actuali ſcientia proficiatur ad ſpiritalem.
x De apprehendenda vere ſcientie diſciplina.
xi De multiplici intellectu diuinarum ſcripturarum.
xij Interrogatio quomodo poſſit ad obliuionem ſecularium carminũ perueniri.
xiij Reſponſio quo pacto memoriam eorum poſſimus abluere.
xiiij Quod immũda anima neq; trade

re neqꝫ percipere poſſit ſcienti-
am ſpiritalem.
xv Obiectio de eo ꝙ multi immun-
di ſcientiam habeant et ſanc-
ti non habeant.
xvi Reſponſio ꝙ mali ſcientiam ve-
ram habere non poſſint.
xvij Quibus ratio perfectionis de-
beat aperiri.
xviij Quibus d̓ cauſis ſpiritalis do-
ctrina infructuoſa ſit.
xix Quod plerumqꝫ etiam indigni
gratiam ſalutiferi ſ̄monis ac-
cipiant.

Expliciūt capitula.

Incipit collatio prima Abbatis neſterotis de ſpiritali ſcientia. Cap. i.

Sponſio nis noſtre ⁊ itineris ordo ſcompellit. vt abbatis Neſterotꝭ preclari in omnibꝫ ſummeqꝫ ſcie̅tie viri inſtitutio ſubſequatur. Qui cum ſacrarum ſcripturarum nos aliqua memorie commendaſſe et eorum intelligentiā deſiderare ſenſiſſet talibus nos adorſus ē verbis. Multa quidem ſcientiarum in hoc mundo ſunt genera tanta ſiquidez earum quanta ⁊ artium diſciplinarūqꝫ varietas eſt. Sed cum omnes aut omnino inutiles ſint aut preſentis tantum vite cōmodis proſint nulla eſt tamen que non habeat proprium doctrine ſue ordinem atqꝫ rationem per quam ab expetētibus poſſit attīgi. Si ergo ille artes ad inſinuationez ſui certis ac proprijs lineis diriguntur quanto magis religionis noſtre diſciplina atqꝫ ꝓfeſſio que ad cōtemplanda inuiſibilium ſacramentorū tendit archana nec preſentis queſtus ſꝫ eternorum retributionem expetit premiorum certo ordine ac ratione ſubſiſtit. Cuius quidem duplex eſt ſcie̅tia. Prima practice id eſt actualis que emēdatione morum ⁊ viciorum purgatione perficit altera theoretice id eſt que in cōtēplatione diuinarum rerum et ſacratiſſimorum ſenſuum cognitione conſiſtit.

De apprehendēda ſpiritalium rerum cognitione. Cap. ij.

Quiſquis igitur ad hāc theoreticen voluerit ꝑuenire necē eſt vt omni ſtudio atqꝫ virtute actualem primū ſcientiam conſequatur. Nā hꝫ practice abſqꝫ theoretice poſſideri poteſt theoretice vo ſine actuali omnimodis apprehendi non poteſt. Gradus enim quidam ita ordinati atqꝫ diſtincti ſunt vt humana humilitas poſſit ad ſublime conſcendere qui ſi inuicez ſibi ea q̄ diximus ratione ſuccedant poteſt ad altitudinem perueniri ad quā ſublato ꝑmo gradu non poteſt tranſuolari. Fruſtra igitur ad conſpectum dei tendit q̄ viciorum contagia nō declinat. Spūs namqꝫ dei effugiet fictuz nec habitabit in corpore ſubdito peccatis.

Quod actualis ꝑfectio duplici ratione ſubſiſtat. Cap. iij.

Hec autez actualis perfectio duplici ratione ſubſiſtit. Nam ꝑmus eius modus eſt vt omniū natura viciorum ⁊ curationis ratio cognoſcatur. Secundus vt ita diſcernatur ordo virtutum earūqꝫ perfectione mēs noſtra formetur vt illis non iaz velut coacta et quaſi violēto imperio ſubiecta famuletur ſed tamqꝫ naturali bono de-

lectetur atqꝫ paſcatur· ⁊ arduã illã atqꝫ
anguſtam viam cum oblectatione con/
ſcendat. Quo ei modo · vel ꝟtutũ ratio
nem qui ſecundus in actuali diſciplina
gradus eſt. vel rerum ſpiritalium et cele,
ſtium ſacramenta· que in theorie gradu
ſublimiore conſiſtũt· valebit attingere q̃
naturam viciorum ſuorum nec potuit i,
telligere nec niſus ē extirpare: Cõſeqnē
ter enim pronunciabitur progredi ad ex
celſiora non poſſe· qui non euicerit plani
ora· multoqꝫ minus ea que ſunt extrinſe
cus apprehendit· quiſqꝫ intelligere ea q̃
ſibi ſunt inſerta non quiuerit. Sciendũ
tamen eſt· duplici nobis laboris intenti/
one ſudandum· tam in expellẽdis viciis
q̃ȝ in virtutibus acquirendis· Et hoc ñ
noſtra capimus cõiectura· ſed illius ſen
tentia ꝑdocemur· qui ſolus opificij ſui
vires rationemqꝫ cognoſcit. Ecce inq̇t
conſtitui te hodie ſuper gentes ⁊ ſuper re
gna· vt euellas ⁊ deſtruas et diſperdas
et diſſipes ⁊ edifices ⁊ plantes. In expul
ſione enim noxiarum rerū quattuor eẽ
neceſſaria deſignauit· id eſt· euellere· de,
ſtruere· diſperdere· diſſipare. In ꝑficien
dis vo ꝟtutibus· et his que ad iuſticiã
pertinent acquirendis· edificare tantū
modo atqꝫ plantare. Unde liquido pa
tet difficiliꝰ ꝯuelli atqꝫ eradicari inolitas
corporis atqꝫ anime paſſiones· q̃ȝ ſpirita,
les extrui plantariqꝫ virtutes.

Q actualis vita erga multas ꝓfeſſiones ac ſtudia diriuetur. Cap̃. iiij.

Hec igitur practice que duobus
vt dictū eſt ſubſiſtit modis· er
ga multas profeſſiones ſtudia
qꝫ diuiditur. Quidam enĩ ſummã intẽ,
tiõis ſue erga heremi ſecreta ⁊ cordis cõ/
ſtituunt puritatem· vt in preteritis heli,
am ⁊ heliſeum· noſtriſqꝫ temporibus be
atum antonium· alioſqꝫ eiuſdem propo
ſiti ſectatores· familiariſſime deo per ſilẽ
tium ſolitudinis coheſiſſe cognoſcimus
Quidam erga inſtitutionem fratrū· ⁊
peruigilem cenobiorum curam. omnem
ſtudij ſui ſollicitudinem dederũt. vt nu
per abbatem Johannem qui in vicinia
ciuitatis cui nomen eſt thimius· grandi
cenobio prefuit· ac nõnullos eiuſdē me
riti viros apoſtolicis etiam ſignis claru
iſſe meminimus. Quoſdā xenodochij
et ſuſceptionis pium delectat obſequiū·
per quod etiam in preteritis Abraham
patriarcham ⁊ Loth domino placuiſſe
ſcimus· et nuper beatum machariū ſin
gularis manſuetudinis ac patientie vi,
rum· qui xenodochio ita apud alexãdri
am prefuit· vt nulli eorum qui ſolitudi
nis ſecreta ſectati ſunt· inferior ſit creden
dus. Quidam eligentes egrotantiũ cu
ram· alij interceſſionem que pro miſeris
atqꝫ oppreſſis impenditur exequentes.
aut doctrine inſtantes· aut elemoſynam
pauperibus largiẽtes· inter magnos ac
ſummos viros· pro affectu ſuo ac pieta
te viguerunt.

De profeſſionis arrepte perſe, uerantia. Cap̃. v.

Qua propter hoc vnicuiqꝫ vtile
atqꝫ conueniens eſt· vt ſm̃ pro
poſitum quod elegit· ſiue grati
am quam accepit· ſummo ſtudio ac dili
gentia ad operis arrepti perfectionem ꝑ
uenire feſtinet· et aliorũ quidem laudãs
admirãſqꝫ ꝟtutes· neq̃ q̃ȝ a ſua quã ſe
mel elegit profeſſione diſcedat· ſciẽs ſm̃
apoſtolum vnum quidem eſſe corpus ec
cleſie· multa autē membra· ⁊ habere eã
donationes ſm̃ gratiam que nobis da
ta eſt differentes· ſiue prophetiā ſm̃ ra
tionem fidei· ſiue miniſterium in miniſtrã
do· ſiue q̇ docet ĩ doctrĩa· ſiue q̇ exhortatᷣ
in exhortatiõe· q̇ tribuit ĩ ſimplicitate· q̇
ꝑeſt ĩ ſollicitudĩe· q̇ miſeretᷣ ĩ hilaritate·

Nec enim vlla membra aliorum ſibi membrorum poſſunt miſteria vendicare· q̄a nec oculi manuū nec nares auriū vtūtur officio· et idcirco non omnes apoſtoli· non omnes prophete· non omnes docctores· non omnes gratias habent curationum· non omnes linguis loquūtur· non omnes interpretātur.

De infirmorum mobilitate. Cap. vi·

vide

Solent enim hi qui nec dū ſunt in illa quā arripuerūt profeſſione fundati· cum audierit quoſdam in diuerſis ſtudijs ac virtutibus predicari· ita eorum laude ſuccendi· vt imitari eorum protinus geſtiāt diſciplinam· in quo irritos neceſſario impendit conatus humana fragilitas. Impoſſibile nam qꝫ eſt vnum eūdemqꝫ hominē ſimul vniuerſis quas ſuperius comprehendi fulgere virtutibus. Quas ſi quis voluerit pariter affectare· in id cum incidere neceſſe eſt· vt dum omnes ſequitur nullam integram conſequatur· magiſqꝫ ex hac mutatione ac varietate diſpendium capiat qꝫ profectum. Multis enim vijs ad deū tenditur· et ideo vnuſq̄ſqꝫ illā quā ſemel arripuit irreuocabili curſus ſui intentiōe cōficiat· vt ſit in q̄libet profeſſione perfectus.

Exemplū caſtitatis quo docetur nō omnia ab omibus emulanda. Cap. vij.

Abſqꝫ illo diſpendio quo feriri monachum diximus· qui mobilitate mētis ad ſtudia cupit trāſire diuerſa· etiam hinc periculum mortiſ incurritur· quod nō nunqꝫ recte quedā ab alijs geſta· malo ab alijs preſumunt exemplo· et que nōnullis bn̄ ceſſerant ꝑnicioſa ab alijs ſentiuntur. Nā vt q̄dam exempli gratia proferamus· velut ſi quis illam viri illius imitari virtutem velit quā ſolet abbas Johannes· nō ad imitationis formulam· ſed tantūmodo pro admiratione proferre. Nam quidā veniens ad predictū ſenem habitu ſeculari· cum ei quaſdam frugum ſuarū primitias detuliſſet· ferociſſimo quendam demonio arreptum ibidē repperit. Qui cum abbatiſ iohannis obteſtatiōes ac ꝓcepta deſpiciens· teſtaret̄ ſenunqꝫ ad illius imperium de corpore quod obſederat migraturum· huius aduentu perterritus· cum reuerentiſſima nominis illiuſ inclamatione diſceſſit. Cuius tā euidentem gratiam ſenex non mediocriter admiratus· eoqꝫ amplius obſtupeſcens ꝙ eum ſeculari cerneret habitu· cepit ab eo vite ac ꝓfeſſionis eius ordinē diligēter inquirere. Cumqꝫ ille ſecularem ſe atqꝫ vxorio vinculo colligatum eſſe dixiſſet· beatus Johannes excellentiam virtutis eius et gratie mente pertractans· q̄nam illi eſſet conuerſatio attētius explorabat. Ille ſe ruſticū· et quotidiano manuū opere victum querere· nec vlliꝰ boni eſſe ſe conſcium teſtabatur· niſi ꝙ nunqꝫ ante ad iuris opera mane exercēda ꝓcederet· neqꝫ veſpere domū reuerteretur· niſi in eccleſia pro quotidiane vite cōmeatu largitori eiuſ deo gratias retuliſſet· neqꝫ ſe vnqꝫ de fructibꝰ ſuis aliq̄d vſurpaſſe· niſi prius deo primitias eorum ac decimas obtuliſſet· et nūqꝫ ſe boues ſuos per aliene meſſis traduxiſſe confiniū· niſi eorum prius ora clauſiſſet· ne vel parum damni per incuriā eius proximus ſuſtineret. Et cum hec quoqꝫ abbati Johanni· necdum ad comparationem tante gratie qua eum prelatum ſibi eſſe cernebat· idonea viderentur· atqꝫ ab eo quidnam eſſet illud quod tante gratie meritis conferri poſſet ſciſcitans ſcrutaretur· ille reuerentia tam ſollicite inquiſitionis aſtrictus· vxorem ſe parentum vi imperioqꝫ compulſum cum profiteri monachum vellet ante vndecim annos accepiſſe confeſſus eſt· quā nemine etiā nunc conſcio ſororis loco a ſe virginem

exēplū de ruſtico demoniū expelēte

cuſtodiri teſtabatur. Quod factum cũ audiſſet ſenex· tanta eſt admiratiõe permotus· vt coram ipſo publice proclamaret. Non immerito demonem qui ſe deſpexerat· illius non toleraſſe preſentiam· cuius ipſe virtutem non ſolum in iuuentutis ardore· ſed ne nunc quidẽ ſine diſcrimine caſtitatis auderet appetere. Q̄d factum abbas iohãnes licet ſumma admiratione pretulerit· tamen neminẽ monachorũ vt experiretur hortatus eſt· ſciens multa recte ab alijs geſta· magnam alijs imitantibus intuliſſe perniciẽ· nec vſurpari ab omnibus poſſe· quod paucis dominus ſpeciali munere ꝯtuliſſet.

De ſpiritali ſcientia. Cap. viij.

SEd ad expoſitionem ſcientie de qua ſumptum eſt ſermonis exordium reuertamur. Itaq; ſicũ ſuperius diximus practice erga multas ꝓfeſſiones ac ſtudia diriuatur· Theoretice vero in duas diuidit̃ partes· id eſt· ĩ hyſtoricã interpretationem· ⁊ intelligẽtiam ſpiritalem. Unde etiam Salomõ cum eccleſie multiformẽ gratiam enumeraſſet adiecit. Omnes enim qui apd̄ eã ſunt veſtiti ſunt dupliciter. Spiritalis autem ſcientie genera ſunt tria· tropologia· allegoria· anagoge. de quibus in ꝓuerbijs ita dicitur. Tu autẽ deſcribe tibi ea tripliciter· ſuper latitudinẽ cordis tui. Itaq; hyſtoria preteritarum ac viſibilium agnitionem complectitur rerũ· que ita ab apoſtolo replicatur. Scriptũ eſt enim· quia abraham duos filios habuit· vnum de ancilla· et alium de libera· ſed qui de ancilla ſꝫm carnem natus eſt· qui autem de libera per repromiſſionẽ. Ad allegoriã aũt pertinẽt que ſequũtur· quia ea que in veritate geſta ſunt· alterius ſacramenti formã prefiguraſſe dicuntur. Hec enim inquit ſunt duo teſtamenta. Unũ quidem de monte ſyna· in ſeruitutem generans. quod eſt agar. Syna enim mons eſt in arabia· qui comparatur huic q̄ nunc eſt hieruſalem· ⁊ ſuit cum filijs ſuis. Anagoge vero de ſpiritalibus miſterijs ad ſubliniora quedam et ſacratiora celorum ſecreta conſcendens· ab apoſtolo ita ſubijcitur. Que aũt ſurſum eſt hieruſalẽ libera eſt· que eſt mater noſtra. Scriptum eſt enim. Letare ſterilis que nõ paris· erumpe ⁊ clama q̄ nõ parturis· quia multi filij deſerte magis q̃ eius que habet virum. Tropologia eſt moralis explanatio· ad emendationẽ vite ⁊ inſtructionem pertinens actualem· velut ſi hec eadem duo teſtamenta intelligamꝰ praticen ⁊ theoreticen diſciplinã· vel certe ſi hieruſalem aut ſyon aĩaz hominis velimus accipere· ſꝫm illud. Lauda hieruſalem dominum: lauda deũ tuum ſyon. Igitur predicte quattuor figure in vnũ ita ſi volumus ꝯfluũt· vt vna atq; eadem hieruralem quadrifariã poſſit intelligi· ſꝫm hyſtoriam ciuitas iudeorum· ſꝫm allegoriam eccleſia chriſti· ſꝫm anagogen ciuitas dei illa celeſtis que eſt mater omnium noſtrum· ſꝫm tropologiã anima hominis que frequenter hoc noĩe aut increpatur aut laudatur a domino. De his quattuor interpretationum generibus beatus Apoſtolus ita dicit. Nunc autem fratres ſi venero ad vos linguis loquens· quid vobis prodero· niſi vobis loquar: aut in reuelatione· aut in ſcientia· aut in prophetia· aut in doctrina? Reuelatio namq; ad allegoriã pertinet· per quã ea que tegit hyſtorica narratio· ſpiritali ſenſu ⁊ expoſitione reſerantur· vt verbi gratia· ſi illud aperire temptemus· quemadmodum patres noſtri omnes ſub nube fuerint· et oẽs in moyſe baptizati ſint in nube ⁊ ĩ mari· ⁊ quẽadmodum omnes eandem eſcã ſpiritalem mãducauerint· ⁊ eũdẽ ſpiritalẽ de ꝯſequẽti petra biberint potũ· petra autẽ erat chriſtꝰ. Que expoſitio ꝑfigurationi

corporis ⁊ ſanguinis chriſti quem quoti
die ſumimus comparata · allegorie con
tinet rationem. Scientia vero que ſimi-
lit᷑ ab apoſtolo memorat᷑ tropologia ē ·
qua vniuerſa que ad diſcretionem per-
tinent actualem · vtrum vtilia vel hone-
ſta ſint prudenti examinatione diſcerni
mus · vt eſt illud. Cum apud noſmetip-
ſos iudicare precipimur · vtrum deceat
mulierem non velato capite orare deuꝫ.
Que ratio vt dictū ē moraleꝫ continet ī
tellectum. Itē prophetia q̄m tertio apo-
ſtolus intulit loco · anagogen ſonat · per
quā ad inuiſibilia ac futura ſermo trāſ-
fertur · vt eſt illud. Nolumus auteꝫ vos
ignorare frēs de dormiētibꝫ · vt nō cōtri-
ſtemini ſicut ⁊ ceteri qui ſpem nō habēt
Si enī credimus ꝙ chriſt⁹ mortuus eſt
et reſurrexit · ita ⁊ deus eos qui dormierūt
ꝑ ieſum adducet cū eo. Hoc enī vob di
cimus in verbo domini · quia nos qui vi-
uimus · qui reſidui ſumus · ī aduētu do-
mini non preueniemus eos qui dormie-
rūt ī chriſto. q̄m ipſe dominus ī iuſſu et ī
voce archangeli · et in tuba dei deſcēdet
de celo · et mortui qui in chriſto ſunt re-
ſurgent primi. Qua exhortatiōis ſpecie
anagoges figura prefert᷑. Doctrina ꝟo
ſimplicem hyſtorice expoſitionis ordinē
pādit · in qua nullus occultior intellect⁹
niſi qui verbis reſonat continetur · ſicut
eſt illud. Tradidi enim vobis in primis
quod ⁊ accepi · q̄m chriſtus mortuus eſt
pro peccatis noſtris · ſcḋm ſcripturas · ⁊ qꝛ
ſepult⁹ ē · et qꝛ reſurrexit tertia die ſcḋm ſcri-
ptūras · ⁊ qꝛ viſus ē cephe · Et miſit de⁹ fili
um ſuum factum ex muliere · factum ſub le
ge · vt eos q̇ ſub lege erāt redimeret · Si-
ne illud. Audi iſrael · dominus deus tu⁹
deus vnus eſt.

¶ Quod actualis ſcientia proficia-
tur ad ſpiritalem. Cap. ix.

Qua propter ſi vobis cura ē ad
ſpiritalis ſcientie lumen · non
inanis iactantie vicio. ſed emendatio-
nis gratia peruenire · illius primum bea-
titudinis cupiditate flammamini · de q̄
dictum eſt. Beati mundo corde · quoni-
am ipſi deum videbunt · vt etiam ad illā
de qua angelus ad danieleꝫ ait · perueni
re poſſitis · qui autem docti fuerint fulge
bunt ſicut ſplendor firmamenti · et qui
ad iuſticiam erudiūt multos · quaſi ſtel-
le in perpetuas eternitates · Et in alio ꝓ
pheta. Illuminate vobis lumen ſcientie
dum tempus eſt. Tenēte itaqꝫ illā quā
habere vos ſentio diligētiā lectiōis · om
ni ſtudio feſtinate actualeꝫ · id eſt · ethicā ·
q̄ꝫ primuꝫ ad integrum comprehendere
diſciplinam. Abſqꝫ hac nanqꝫ illa quā
diximus theoretica puritas non po-
teſt apprehendi · quā hi tantuꝫ qui n̄ alio
rum docentium verbis · ſed propriorum
actuum virtute perfecti ſunt · poſt mlta
operum ac laborum ſtipendia · iam qua
ſi in premio conſequūtur. Non enī a me
ditatione legis intelligentiam · ſed ex fru
ctu operis acquirentes · cum pſalmigra
pho canūt. A mandatis tuis ītellexi · Et
excoctis paſſionibus vniuerſis fiducia-
liter dicunt. Pſallam ⁊ intelligā in via
inmaculata. Ille enim pſallens intelli-
git que canuntur · qui in via inmacula-
ta greſſu puri cordis innititur · Et id cir-
co ſi ſciētie ſpiritalis ſacrum in corde ve-
ſtro vultis tabernaculum preparare · ab
omniū vos viciorūꝫ contagione purga
te · et curis ſeculi preſentis exuite. Impoſ
ſibile namqꝫ eſt animaꝫ que mundanis
vel tenuiter diſtentionibus occupatur ·
donum ſcientie promereri · vel generatri-
cem ſpiritalium ſenſuum · aut tenaceꝫ ſa
crarum lectionum fieri. Obſeruate igit᷑
in primis · et maxime tu iohānes · cui ma
gis ad cuſtodienda hec que dicturus ſū
etas adhuc adoleſcentior ſuffragat᷑ · ne
ſtudium lectiōis ac deſiderij tui labor va
na elatione caſſetur · vt inducas ſummū
ori tuo ſilentium · hic eſt enim primus

De ſpiritali ſcientia

diſciplineactualis ingreſſus·om̄is q̄ p-
pꝛe labor hoīs in oꝛe ipſius· et vt omnium
ſeniorum inſtituta atq̄ ſententias inten
to corde ⁊ q̄ſi muto oꝛe ſuſcipias·ac dili
genter in pectore tuo ꝯdens·ad perfici-
enda ea potius q̄ ad docenda feſtines·
Ex hoc enim cenodoxie pernicioſa p̄ſum
ptio·ex illo autem fructus ſpiritalis ſcie̅
tie pullulabunt. Nihil ita q̄ in collatio-
ne ſeniorum proferre audeas· niſi qđ in
terrogare te aut ignoꝛatio nocitura·aut
ratio neceſſarie cognitionis impulerit·
ñ vt q̊daꝫ vane glorie amore diſſenti ·ꝓ
oſtētatiōe doctrine ea que optime norūt
interrogare ſe ſimulant. Impoſſibile eī
eſt eum qui propoſito acquirēde laudis
humane·ſtudio lectionis inſiſtit· donū
vere ſcientie promereri. Nā qui hac paſ
ſione deuictus eſt·neceſſe eſt vt alijs q̊q̄
⁊ maxime ſupbie vicijs obligetur·⁊ ita ī
actuali atq̄ ethica congreſſione proſtra
tus·ſcientiam ſpiritalem que ex ea naſci
tur minime conſequetur. Eſto ergo per
omnia citus ad audiendum·tardus au-
tem ad loquendum·ne cadat in te illud
quod notatur a ſalomone. Si videris vi
rum velocem in verbis·ſcito quia·ſpem
habet inſipiēs mag̃ q̄ ille· Nec que̅q̄
verbis docere preſumas· quod opere an
te non feceris. Huncenim nos oꝛdinem
tenere debere·etiā exemplis ſuis domin⁹
noſter īſtituit· de quo ita dicitur·que ce-
pit ieſus facere et docere. Caue ergo ne
ante actum proſiliens ad docendum ·in
illoꝛuꝫ numero deputeris· de quibus in
euāgelio dn̄s ad diſcipl'os ſuos loq̄tur.
Que dicunt vobis ſeruate et facite·ſcđm
opera vero eoꝛuꝫ nolite facere· dicūt enī
et nō faciūt. Alligāt āt onera grauia et ī
poꝛtabilia·et imponunt ea ſuper hūeros
hominum·ipſi autem digito ſuo nolunt
ea mouere. Si enim ille qui vnum man
datum minimū ſoluens docuerit ſic ho
mines· minimus vocabitur in regno ce
loꝛum·qui multa ⁊ maioꝛa negligēs do
cere preſūpſerit·conſequēs profecto ē·
vt nō iam minimus in regno celoꝛum·ſꝫ
in gehenne ſupplicio maxim⁹ habeatur.
Et ideo cauēdū tibi eſt· ne illoꝛū ad doce̅
dum inciteris exemplis·qui peritiā diſ-
putandi·ac ſermonis affluentiam cōſe-
cuti·quia poſſunt ea que voluerint oꝛna-
te copioſeq̄ diſſerere·ſcientiam ſpiritalē
poſſidere credūtur·ab his qui vim eius
et qualitatem diſcernere non nouerunt.
Aliud namq̄ eſt facilitatem oꝛis et nito-
rem habere ſermonis·et aliud venas ac
medullas celeſtium intrare dictoꝝ·ac ꝓ
funda ⁊ abſcondita ſacramenta puriſſi
mo coꝛdis oculo contemplari·quod nul
latenus humana doctrina·nec eruditio
ſecularis· ſed ſola puritas mentis per il
luminationē ſancti ſpiritus obtinebit.

De apprehendēda vere ſcien-
tie diſciplina. Cap̄.x.

Feſtinandū igitur tibi eſt· ſi ad
veram ſcripturarum vis ſcien-
tiam peruenire· vt humilitateꝫ
coꝛdis immobilē pꝛimitus conſequaris·
que te non ad illam que inflat·ſed ad eā
que illuminat ſcientiam· charitatis con
ſummatione perducat. Impoſſibile nā-
q̄ eſt immundam mentem donum ſcien
tie ſpiritalis adipiſci. Et idcirco oī cau-
tione deuita·ne tibi per ſtudiuꝫ lectiōis·
nō ſcientie lumen· nec illa perpetua que
per illuminationē doctrine promittitur
gloria· ſed inſtrumenta perditionis d̄ ar
rogantie vanitate naſcantur. Deinde ħ
tibi eſt omnimodis enitendum·vt expul
ſa om̄i ſollicitudine ⁊ cogitatione terre-
na·aſſiduū te ac potius iugem ſacre pre-
beas lectioni·donec continua meditatio
imbuat mentē tuam·⁊ quaſi in ſimilitu-
dinem ſui foꝛmet·archam quodammo
do ex ea faciens teſtamenti·habentem in
ſe ſcilicet duas tabulas lapideas·id eſt·
duplicis inſtrumēti ꝑpetuā firmitatē·ꝑr-
nā q̊q̄ aureaꝫ·ħ eſt memoꝛiam·puram
atq̄ ſincerā·que reconditū in ſe manna

perpetua tenacitate conſeruet. ſpiritaliū
ſcȝ ſenſuum. et angelici illius panis per-
ennē celeſtemqȝ dulcedinem. necnō etiā
virgā aaron. id eſt. ſummi veriqȝ ponti-
ficis noſtri ieſu chriſti ſalutare vexillūȝ.
immortalis memorie ſemper viriditate
frondeſcens. Hec namqȝ eſt virga que
poſtea qȝ de radice yeſſe ſuccíſa ē viuaci⁹
mortificata reuireſcit. Hec autem oīa
duobus cherubin. id eſt. hyſtorice et ſpi-
ritalis ſcientie plenitudine proteguntur
Cherubin enim interpretatur ſciētie mul-
titudo. que propiciatorium dei. id ē pla
cíditatem pectoris tui iugiter protegent.
et a cunctis ſpiritalium nequitiarum in-
curſibus obumbrabūt. Et ita mēs tua
non ſolum in archam diuini teſtamenti
verumetiam in regnum ſacerdotale p-
uecta. per indiſſolubilem puritatis affe-
ctuȝ quodāmodo abſorpta ſpiritalib⁹
diſciplinis. illud implebit pōtificale mā-
datuȝ. quod a legiſlatore ita precipitur.
Et de ſanctis nō egredietur. ne polluat
ſanctuarium dei. id eſt cor ſuum. in q iu-
giter habitaturum ſe dn̄s repromittit
dicens. Inhabitabo in eis. et inter illos
ambulabo. Quāobrem diligenter mēo-
rie cōmendanda eſt. et inceſſabiliter recē-
ſenda ſacrarum ſeries ſcripturaꝝ. Hec
etenim meditationis iugitas duplicem
nobis cōferet fructum. Primū qȝ dū in
legendis ac parandis lectionibus occu-
patur mentis intentio. neceſſe eſt. vt nul-
lis noxiaruȝ cogitationuȝ laqueis capti-
uetur. deinde qȝ ea que crebérrima repe-
titione percurſa. dum memorie tradere
laboram⁹. intelligere id tēporis obliga-
ta mente nō quiuim⁹. poſtea ab omniū ac-
tuum ac viſionum illecebris abſoluti. p-
cipueqȝ nocturna meditatione taciti re-
uoluētes. clarius intuemur. ita vt occul-
tiſſimorum ſenſuū quos ne tenui quidē
vigilantes opinatione percepimus. qui-
eſcentibus nobis. et vel ſoporis ſtupore
demerſis. intelligentia reueletur.

De multiplici intellectu diuina-
rum ſcripturarum.
Cap. xi.

Creſcente autem per hoc ſtudiū
innouatione mētis noſtre. etiā
ſcripturarum facies incipiet in-
nouari. et ſacratioris intelligētie pulchri-
tudo quodammodo cum proficiente p-
ficiet. Pro capacitate enim humanorū
ſenſuum. earuȝ quoqȝ ſpecies coaptat.
et vel terrena carnalibus. vel diuina ſpi-
ritalibus apparebit. ita vt hi quib⁹ an-
tea videbatur craſſis quibuſdam nebu-
lis inuoluta. nec ſubtilitatem eius cōp-
hendere nec fulgorem valeant ſuſtinere.
Sed vt hoc ipſum quod aſtruere niti-
mur aliquō clarius pandatur exemplo.
vnum legis teſtimonium protuliſſe ſuf-
ficiat. per quod etiam omnia precepta ce-
leſtia ſcḋm menſuram ſtatus noſtri ad om-
ne hominum genus probemus extendi.
Scriptū ē in lege. Nō fornicaberiſ. Hoc
ab homine carnalium adhuc obſcenita-
tum paſſionibus obligato ſcḋm ſim-
plicem litere ſonum ſalubriter cuſtodi-
tur. Ab eo autem qui iam ab hac actio-
ne lutulenta et impuro diſceſſit affectu.
neceſſe eſt idipſum ſpiritaliter obſerua-
ri. vt ſcilicet non ſolum a cerimonijs ido-
lorum. ſed etiam ab omni ſuperſtitione
gentilium et auguriorum. omniumqȝ ſi-
gnorum et dierum ac temporum obſer-
uatione diſcedat. vel certe ne quorundā
verborum aut nominum coniecturis. q
ſinceritatem fidei noſtre polluunt impli-
cetur. Hac enim fornicatione etiam hie-
ruſalem dicitur conſtuprata. q fornicata
eſt in omni colle ſublimi. et ſub omni lig-
no frondoſo. Et quā dominus iterū in-
crepans per prophetam. Stent inquit
et ſaluēt te augures celi qui contēplabā-
tur ſidera. et ſupputabant menſes. vt ex
eis annunciarent ventura tibi. De qua
fornicatione et alibi arguens eos domi-
nus ait. Spūs fornicatōis decepit eos.
et fornicati ſunt a deo ſuo. Quiſqȝ vo

De ſpiritali ſcientia

a gemina hac fornicatiōe diſceſſerit· habebit terciam quā deuitet· que in legl' et iudaiſmi ſuperſtitionib9 cōtinetur· De quib9 ap'lus· Dies inq̄t obſuatis ⁊ mēſes ⁊ tp̄a ⁊ annos. Et iter͛. Ne tetigeris neq꜔ guſtaueris neq꜔ ꝯtrectaueris· Que de ſuperſtitionib9 legis dicta eſſe nō dubiū ē· in q̄s ſi q̇s īciderit ꝓculdubio mechat9 a chriſto: ab ap'lo n̄ meret͛ audire· Deſpōdi·n· voſ vni viro ꝟginē caſtā exhibere chriſto· ⁊ illud ad eum q̄d ſeq̇tur voce eiuſdē apoſtoli diriget͛· Timeo āt ne ſicut ſ'pēs ſeduxit euā aſtutia ſua· ita corrūpant͛ ſenſus veſtri a ſimplicitate q̄ eſt in chriſto ieſu. Q̄ ſi immūdiciā hui9 q̄z fornicationis effugerit· habebit quartā q̄ heretici dogmatis adulterio perpet͛rat͛. De qua idē btūs ap'lus. Ego inq̇t ſcio· quia poſt diſceſſionē meā intrabūt lupi graues in vos· nō parcentes gregi· et ex vobis ip̄is ſurgēt viri loquētes peruerſa· vt abducant diſcipulos poſt ſe. Hanc etiā qui potuerit declinare caueat ne ſ'btiliore peccato ī fornicationis vitiū collabat͛· q̄ ſc3 in cogitationū peruagatione conſiſtit· q2 oīs cogitatio nō ſolū turpl' ſ3 etiā ocioſa· et a deo q̄ntulūcūq꜔ diſcedens· a perfecto viro immūndiſſima fornicatio deputatur.

Interrogatio quō poſſit ad obliuionē ſecularīū carminū perueniri. Cap̄· xij.

Germanus. Ad h' ego occulta p̄mū cōpunctiōe permotus ac deinde grauiter ingemiſcēs· hec inquā oīa q̄ copioſiſſime digeſſiſti maiora mihi intulerūt deſperatiōis augmēta quā hactenus ſuſtinebā Quippe cui p̄ter illas generales aīe captiuitates· q̇bus nō dubito infirmos quoſq꜔ pulſari extrinſecus· ſp̄ale impedimentū ſalutis accedit· per illā quā tenuiter videor attigiſſe noticiā literar͛· in qua me ita vel inſtantia pedagogi· vel cōtinue lectionis macerauit intētio· vt nūc mēs mea poetic' velut illis infecta carminib9· illas fabularū nugas hiſtoriaſq꜔ bellor͛ qui-bus a paruulo primis ſtudior͛ imbuta eſt rudimētis· oratiōis etiā tp̄e meditet͛· pſallentiq꜔ vel p̄ peccatorū indulgentiā ſupplicanti· aut impudens poematū memoria ſuggeratur· aut quaſi bellantium heroū āte oculos imago verſet͛· taliūq꜔ me fantaſmatū imaginatio ſp̄ illudens ita mentē meā ad ſupernos intuit9 aſpirare nō patitur· vt quotidianis fletibus nō poſſit expelli·

Reſponſio quo pacto memoriam eorum poſſimus abluere. Cap̄. xiij.

Neſteros. De hac ip̄a re vnde tibi purgatiōis maxima naſcitur deſperatio· citū ſatis atq꜔ efficax remediū poterit oboriri· ſi eandē diligentiā atq꜔ inſtantiā q̄z te in illis ſecularib9 ſtudijs habuiſſe dixiſti· ad ſpiritaliū ſcripturarū volueris lectionē meditationeq꜔ transferre. Neceſſe eſt enī mētē tuā tamdiu illis carminibus occupari· q̄zdiu ſibi aliqua q̄ intra ſemetipſam recolāt ſimili ſtudio ⁊ aſſiduitate conq̇rat· ac p̄ illis infructuoſis atq꜔ terrenis· ſpiritalia atq꜔ dīna pturiat· Que cū p̄funde alteq꜔ conceperit· atq꜔ in illis fuerit enutrita· vel expelli p̄ores ſenſi3 poterūt vel penitus aboleri. Vacare enī cunctis cogitationib9 hūana mēs nō poteſt· et ideo q̄zdiu ſp̄ualib9 ſtudijs non fuerit occupata· neceſſe eſt eā illis q̄ pridē didicit implicari. Q̄zdiu enī non habuerit q̄ recurrat· ⁊ indefeſſos exerceat motus· neceſſe eſt vt ad illa quib9 ab infantia ībuta eſt collabatur· eaq꜔ ſemp̄ reuoluat· q̄ longo vſu ac meditatiōe ꝯcepit. Vt igitur h' in te ſciā ſpiritalis perpetua ſoliditate roboret͛· nec ea iam tēporarie perfruaris· ſicut illi qui eā nō ſuo ſtudio· ſ3 aliena relatione ꝯtingunt· et velut aerio vt ita dixerim odore percipiūt· ſed vt ſenſibus tuis inuiſcerata quodāmodo ⁊ perſpecta atq꜔ palpata cōdatur· illud omī obſuantia cuſtodire te cōuenit· vt etiā ſi ea q̄ optime noſti· forte audieris in collatione p̄ferri· nō ex hoc q̄d tibi iam no-

ta ſint· aſpernanter faſtidioſeq; ſuſcipi-
as· ſed ea cordi tuo illa auiditate cōmen-
des· qua debent deſiderabilia ſalutis ver-
ba· vel auribus noſtris indeſinent' infun-
di· vel de noſtro ore iugiter proferri. Om-
nis eni adhibeat' ſanctarū rerum crebra
narratio· nunq̄ tamē aīe ſitim vere ſciē-
tie ſuſtincti· ſatietas generabit horrorē·
ſed ea quotidie velut noua ac deſidera-
ta ſucipiens· quanto frequentius hauſe-
rit· tanto auidius vel audiet vl' loquet'·
et confirmationem potius percepte ſciē-
tie ex eorū repetitione q̄ vllum ex frequē-
ti capiet collatione faſtidium. Euidens
nanq; eſt tepide ac ſuperbe mentis indi-
cium. ſi verborum ſalutarium medicinā·
q̄uis ſtudio nimie aſſiduitatis ingeſtā·
faſtidioſe negligēterq; ſuſcipiat· Anima
eni que in ſatietate eſt fami illudit· anie
aūt egenti etiā amara dulcia videntur.
Si itaq; hec diligenter excepta· et in re-
ceſſu mentis condita atq; indicta fuerit
taciturnitate ſignata· poſtea vt vina q̄-
dā ſuaue olētia ꝛ letificātia cor hoīs· cū
ſenſuū canicie ꝛ patiētie fuerit vetuſtate
decocta· cū magna ſui fragrātia de va-
ſe tui pectoris proferentur· et tanq̄ pe-
nis fons de experientie venis et irriguis
virtutum meatibus redundabunt· fluē-
taq; continua velut de quadam abyſſo
tui cordis effundent. Eueniet nanq; in
te illud qd̄ in prouerbijs ad illum dicit'·
qui hec opere ꝯſūmauit· Bibe aquas d̄
tuis vaſis et de puteorū tuorum fonte· ſu-
pereffluant tibi aque de tuo fonte· in tu-
as autē plateas pertrāſeant aque tue· ac
ſm yſaiā prophetam. eris quaſi ortus
irriguus· et ſicut fons aquarum cui⁹ nō
deficient aque et edificabuntur in te de-
ſerta a ſeculis· fundamēta generatiōis
et generatiōis ſuſcitabis· et vocaberis edi-
ficator ſepium· auertens ſemitas iniqui-
tatum. Illa etiam tibi beatitudo proue-
niet· quā idem propheta ꝓmittit· Et nō
faciet dn̄s auolare a te vltra doctorem
tuū· et erunt oculi tui videntes precepto-
rem tuū· et aures tue audient verbū poſt
tergum monentis. Hec via ambulate i
ea· neq; ad dexteram neq; ad ſiniſtram.
Atq; ita fiet vt non ſolum oīs directio
ac meditatio cordis tui· verumetiā cun-
cte euagationes atq; diſcurſus cogitati-
onum tuarum· ſint tibi diuine legis ſan-
cta ꝛ inceſſabilis ruminatio.

**Qd immūda anima neq; trade-
re neq; percipere poſſit ſcientiā
ſpiritalem. Cap. xiiij.**

Impoſſibile eſt autē hec ſicut p-
fati ſumus inexpertū quēquā
vel agnoſcere vel docere. Nam
qui ne ad percipiendum quidem capax
eſt quomodo erit idoneus ad tradēdū·
De quibus tamen etiam ſi aliquid doce-
re preſumpſerit· inefficax proculdubio et
inutilis vſq; ad aures tantummodo au-
dientium eius ſermo perueniet· cor autē
eorum penetrare nō poterit· inertia ope-
rum· ꝛ infructuoſitate ſue proditus va-
nitatis· quia non de theſauro bone ꝯſci-
tur conſcientie· ſed de inani iactantie p̄-
ſumptione. Impoſſibile nanq; eſt imun-
dam aīam quantalibet deſudauerit le-
ctionis inſtantia· adipiſci ſcientiam ſpi-
ritalē. Nemo enim in vas fetidū atq;
putridum ſiue corruptum· vngentū ali-
quod nobile· aut mel optimū· aut precio-
ſi quicq̄ liquoris infundit. Facilius eni
q̄uis odoratiſſimū mirrhū ſemel horrē-
dis imbuta fetoribus teſta cōtaminat·
q̄ vt aliquid ex eo ſuauitatis aut gratie
ipſa concipiat· quia multo citius mun-
da corrūpuntur q̄ corrupta mūdant'.
Ita igit' ꝛ vas pectoris nr̄i niſi ꝑus fuerit
ab omni fetidiſſima viciorum contagio-
ne purgatum· nō merebitur ſuſcipere il-
lud benedictionis vngentum. de quo di'
per ꝓphetam. Sicut vngentum in capi-
te quod deſcendit in barbam aaron· qd̄
deſcendit in oram veſtimenti eius· nec il-
lam ſcientiam ſpiritalē et eloquia ſcri-
pturarū que dulciora ſunt ſuper mel et
fauū impolluta ſeruabit. Que eni parti-
cipatio iuſticie cū iniquitate: Aut que
ſocietas luci cū tenebris: Que aūt ꝯuētio

chriſti ad belial.

Obiectio de eo ꝙ multi imūdi ſcientiam habeant et ſancti nō habeāt. Cap̄.xv.

Germanus. Diffinitio iſta nequaꝗ̄ videtur nobis veritate
fulciri· aut probabili ratiōe ſb,
nixa. Cum eniȝ omnes qui fidem chriſti
aut nequaꝗ̄ ſuſcipiūt· aut ipia dogma,
tum prauitate corrumpunt· imnūdi cor,
dis eſſe manifeſtum ſit· quō multi iu,
deorum atqꝫ hereticorum· vel etiam ca,
tholicorum qui diuerſis vicijs inuolu͞u,
tur· perfectam ſcripturarum ſcientiaȝ cō,
ſecuti· de ſpiritalis doctrine magnitudīe
gloriantur· et econtra ſanctorum viroꝝ
innumera multitudo· quorū cor ab omi
peccatoruȝ contagione purgatū eſt· ſim
plicis fidei pietate contenta· profundi,
oris ſcientie ignorat archana Quemad
modū ergo ſtabit iſta ſententia. q̄ ſcienti
am ſpiritalem ſoli cordis tribuit purita
ti.

Reſponſio ꝙ mali ſciam veram habere nō poſſunt. Cap̄.xvi.

Neſteros. Haud recte virtu,
tem diffinitionis explorat· qui
nō omnia diligenter plate ſen
tentie verba ppēdit. Prediximus nāqꝫ
huiuſmodi homines diſputandi tantū
habere peritiam ⁊ elocutionis ornatuȝ·
ceterum ſcripturarum venas· et archa,
na ſpiritalium ſenſuuȝ intrare nō poſſe.
Eteni vera ſciētia nō niſi a veris dei cul
toribus poſſidetur· quā is vtiqꝫ non ha
bet cui dicitur. Audi popule ſtulte q̄ nō
habes cor· qui habetis oculos ⁊ nō vide
tis· et aures et nō auditis. Et iterū. Q:
tu ſcientiam repuliſti· et ego repellam te·
ne mihi ſacerdotio fungaris. Cum eniȝ
in chriſto omnes thezauri ſapientie ⁊ ſci,
entie abſconditi eſſe dicantur· quomo,
do is qui chriſtum inuenire contempſit.
aut inuentū ſacrilego ore blaſfemat· aut
certe catholicam fidem immūdis operi,
bus polluit· veram ſcientiam aſſecutus
eſſe credendus eſt· Spiritus eni dei effu
giet fictum. nec habitabit in corpore ſub
dito peccatis. Nō ergo alias ad ſcienti,
am ſpiritalem niſi hoc ordine peruenit.
quem vnus prophetarum eleganter ex
preſſit d. Seminate vob ad iuſtitiā· me,
tite ſpeȝ vite. illuminate vobis lumē ſcīe
Primū ḡ ſeminādū nob ē ad iuſtitiā· h̄
eſt vt actualem perfectionē operibꝫ iuſti
ſpes propagem⁹· deinde metēda eſt nob
bis vite· id eſt virtutum ſpiritalium fru,
ctus· expulſione viciorum carnaliū con
gregandi· et ita illuminare nobis lumē
ſcientie poterimus. Quem ordinē etiaȝ
pſalmigraph⁹ tenere debere decernit di,
cens. Beati immaculati in via qui am,
bulāt in lege domini· beati qui ſcrutant
teſtimonia eius. Non eni prius dixit: be
ati qui ſcrutantur teſtimonia eius· ⁊ pt⁹
ea intulit· beati immaculati in via· ſ; p̄us
inquit· beati immaculati in via· per hoc
euidenter oſtendens neminē recte poſſe
ad perſcrutanda dei teſtimonia perue,
nire· niſi prius per actualem conuerſati
onem in via chriſti immaculatus icedat.
Hi ergo quos dixiſtis nō iſtā quā imū
di hr̄e non poſſunt ſed pſendonimon h̄
eſt falſi nominis ſcientiam poſſident· de
qua beatus Apl'us· o inquit thymotee
depoſitum cuſtodi· deuitans profanas
vocū nouitates· et oppoſitiones falſi no,
minis ſcīe· quod in greco dr̄· ta ſān theſe
iſtes pſeulonimi gnoſeuis· De iſti ergo
qui imaginem quādam ſcientie vident
acquirere· vel de his qui cū ſacroꝝ volu
minū lectioni ac memorie ſcripturarum
diligenter inſiſtant· carnalia tamē vicia
nō relinquūt· in prouerbijs eleganter ex
primitur. Sicut inauris aurea in nari,
bus ſuis· ita mulieris male morate ſpe,
cies. Quid eni prodeſt quempiam orna
mentū eloquiorum celeſtiū et illam preci,
oſiſſimā ſcripturarū ſpeciē conſequi· ſi
eam lutulentis operibus vel ſenſibꝫ in,
herendo quaſi immūdiſſimā terrā ſubi,
gendo confringat· aut cenoſis libidinuȝ
ſuarū polluat volutabris. Fiet enim vt
id qd̄ recte vtentibꝫ decori eſſe conſueuit

nō ſolū iſtos ornare nō poſſit· verūetiā maioris ceni colluuiō e ſordeſcat. Ex ore eñ peccatoris nō ē pulcra laudatio· Cui dicitur per ꝓphetam. Quare tu enarras iuſtitias meas. et aſſumis teſtamentum meū per os tuū? De huiuſmodi animabus. que nequaquā ſtabiliter timorem domini poſſidentes· de quo dicitur. timor domini diſciplina ⁊ ſapiā eſt· ſcripturarum acquirere ſenſum de ingi earū meditatione conantur· ſatis ꝓprie ī prouerbijs memoratur. Ut quid ſuerit diuitie inſipienti? Poſſidere enī ſapientiam excors nō poterit. Jntātū vero ab illa eruditione ſeculari q̄ carnaliū viciorū ſorde pollnitur· vera hec ⁊ ſpiritalis ſciētia ſēmouetur· vt eā in nonnullis elinguibꝫ ac pene illiteratis ſciamus nōnunq̄ mirabilit̄ viguiſſe· Qđ in aplīs multiſq̄ etiam ſanctis viris euidentiſſime cōprobatur· qui non inani ſoliorum dilatabantur luxuria· ſed veris ſpiritalis ſcientie fructibus curuabant̄. De quibus et in actibus apoſtolorū ſcriptū eſt· Uidentes aūt petri conſtantiā ⁊ iohannis· et cōperto qꝫ homines eſſent ſine literis ⁊ ideote admirabāt̄. Et idcirco ſi tibi cure eſt ad eius immarceſcibilem flagantiā peruenire· cunctis primū conatibꝫ elabora· vt a domino puritatē caſtitatis obtineas. Nullus enī in quo adhuc carnalium paſſionū ⁊ maxime fornicationis dominatur affectus· ſpiritalem poterit ſciētiam poſſidere. Jn corde enī bono requieſcet ſapientia· et qui timet deum inueniet ſcientiam cum iuſtitia. Hoc autem q̄ prediximus ordine ad ſpiritalem ſcientiam perueniri· etiam beatus Apoſtolus docet. Nam cum vniuerſarum virtutum ſuarum non ſolum catalogum texere· verūetiam ordinem earum vellet exponere. vt que quam ſequeretur· vel que quam parturiret exprimeret. poſt aliquāta intulit dicens. Jn vigilijs· in ieiunijs· in caſtitate· in ſciētia· in longanimitate· in ſuauitate· in ſpiritu ſancto· ī charitate nō ficta. Jn qua cōiugatione virtutum euidentiſſime nos voluit erudire de vigilijs atq̄ ieiunijs ad caſtitatem· de caſtitate ad ſcientiam· de ſcientia ad longanimitatem· de lōganimitate ad ſuauitatē· de ſuauitate ad ſpiritūſanctū· de ſpiritu ſancto ad charitatis non ficte premia peruenire. Cum igitur hac diſciplina atq̄ hoc ordine tu quoq̄ perueneris ad ſcientiam ſpiritalē· habebis proculdubio ſicut diximus· nec ſterilem· nec inertem· ſed viuā fructuoſamq̄ doctrinā· ſemēq̄ ſalutaris verbi· qđ cū a te fuerit audientiū cordibꝫ cōmendatū· ſubſequens ſpiritusſancti imber largiſſimus fecundabit· ac ſ̄m id quod pollicitus eſt ꝓpheta· dabitur pluuia ſemini tuo· vbicunq̄ ſeminaueris in terra· et panis frugum terre tue erit vberrimus et pinguis

Quibus rō perfectionis debeat aperiri. Cap. xvij.

Cave etiam ne hec que tam lectione q̄ experientie ſudore didiceris· cū te etas maturior prouexerit ad docendum· vane glorie ſeduct⁹ amore· im mūdis hominibus paſſim ingeras· illudq̄ qđ ſapientiſſimus ſalomon interdixit incurras. Noli applicare īpiū ad paſcua iuſti· neq̄ ſeducaris ſaturitate ventris. Non enī expediunt ſtulto delicie· nec opus eſt ſapientia vbi deeſt ſenſus. Magis enī dicitur inſipientia· q̄a ſeruus durus nō emēdabitur verbꝫ. Si eñ ⁊ itellexerit nō obediet. Auribꝫ imprudentis noli quicq̄ dicere· ne forte irrideat ſapientes ſermones tuos. Et ne dederitiſ ſanctū canibus· neq̄ miſeritiſ margaritas veſtras ante porcos· ne forte cōculcent eas pedibꝫ ſuis· et ꝯuerſi dirūpant vos. Oportet itaq̄ vt huiuſmodi hominibus ſpiritaliū ſenſuū ꝯtegēs ſacramēta efficaciter canas. Jn corde meo abſcondi eloquia tua· vt nō peccem tibi. Sꝫ dicas forſitan. Et quibꝫ diuinarū ſcripturarū diſpēſanda ſunt ſacramēta? Docet te ſapiētiſſim⁹ ſalomon. Date inq̄t ebrietatem his qui in triſtitia ſunt· et vinum bibere his qui in doloribus ſunt· vt ob

liniſcantur paupertatis et dolo℞ ſuorū nō meminerint amplius·id eſt·his qui pro penitudine actuū priſtino℞ merore atqꝫ triſticia deprimūtur. ſpiritalis ſciēticie iocunditatē velut vinum qd̄ letificat cor hominis affluēter infundite·eoſqꝫ ſalutaris verbi crapula refouete·ne ſorte iugitate meroris·ac letali deſperatione demerſi·abundantiore abſorbeantur triſticia·qui eiuſmodi ſunt. De illis vero qui in tepore ac negligentia conſtituti·nullo cordis ſui dolore mordentur·ita dicitur. Nam qui ſuauis ꝛ ſine dolore eſt·in egeſtate erit. Quāta potes igit̄ cautiōe deuita·vt ne vane glorie amore detentus·illius quem propheta collaudat pn̄cepſ eſſe nō poſſis·qui pecuniam ſuam nō dedit ad vſuram. Omnis enī qui eloquia dei de quibus dicitur. eloquia domini eloquia caſta·argentum igne examinatum·probatū terre purgatū ſeptuplū·humane laudis amore diſpēſat· pecuniā ſuā erogat ad vſurā·nō ſolū nullā p̄ hoc laudē·ſed etiā ſupplicia meritur⁹. Ob hoc enī pecunias domini maluit pfligare·vt ex ea temporalem conſequeretur ipſe mercedem·non vt dn̄s ſicut ſcriptum eſt veniens·reciperet et quod ſuū eſt cum vſura.

Quibus ꝺ cauſis ſpiritalis doctrina infructuoſa ſit. Cap̄. xviij

Duabus autem ex cauſis inefficacem ſpiritalium rerum ꝯſtat eſſe doctrinā. Nam aut ille q̄ docet inexperta cōmendans·vano verborum ſono inſtruere nititur auditorē·aut certe neqꝫ ac vicijs refertus auditor·ſalutarē ſpiritalis viri ſanctamqꝫ doctrinam obturato corde nō recipit. De quibus dicitur per prophetam. Excecatū eſt enī cor populi hui⁹·ꝛ auribꝰ grauiter audierunt·et oculos ſuos concluſerunt·neqn̄ videant oculis ſuis·ꝛ auribꝰ ſuis audiant·ꝛ corde intelligant·et conuertātur et ſanem illos.

Q plerūqꝫ etiā īdigni gratiā ſalutiferi ſmonis accipiāt. Ca. xix

Nonnūqꝫ tamen diſpenſatoris noſtri dei qui omnes homines vult ſaluos fieri·et ad agnitionē veritatꝭ venire·munifica liberalitate conceditur·vt is qui indignum ſe predicationi euangelice reprehenſibili conuerſatione prebuit·pro ſalute multorū ſpiritalis doctrine gratiam ꝯſequat̄. Quibus autem modis etiā cariſmata curationum ad expellendos demones a dn̄o concedātur·conſequens eſt vt ſimili diſputatione pandamus·q̄ꝫ conſurgentes ad refectionē in veſperā reſeruemus·q̄a efficacius ſemper corde concipitur·quicquid ſenſim ꝛ abſqꝫ nimio labore corporis intimatur.

Explicit collatio prima abbatiſ neſterotis ꝺ ſpiritali ſciētia. Incipiūt capitula ſecūde collatōiſ eiuſdem abbatis de cariſmatibus diuinis· Cap. i.

Diſputatio abbatꝭ neſterotis ꝺ tripartita cariſmatum ratione
ij In q̄ quis ſanctos viros debeat admirari.
iij De ſuſcitato mortuo ab Abbate machario.
iiij De miraculo quod abbas abraham in mulieris fecit vberibus.
v De claudi cuiuſdam curatione·quā idem eſt operatus.
vi Q̄ meritum vniuſcuiuſqꝫ nō ex ſignis debeat eſtimari.
vij Q̄ cariſmatum virtus nō in mirabilibus·ſꝫ in humilitate conſiſtat·
viij Q̄ mirabili⁹ ſit ꝺ ſemetipſo vicia q̄ꝫ ꝺ altero demones extruſiſſe.
ix Q̄ tātū precellat vite probitas, opera ſignorum.
x Reuelatio ꝺ perfecte caſtitatis experimēto.

Expliciūt capitula.

Incipit collatio ſecunda abbatis neſterotis de cariſmatibus diuinis. Cap. i.

Poſt ſina
xim veſpertinā ad
repromiſſam narra
tionē intenti pſia
thijs pariť ex more
cõſedim⁹ Cũq; ſilẽ
tium aliquantiſper pro ſenis reuerentia
preberemus taciturnitatem vercundie
noſtre tali preuenit eloq̃o. Uſq; ad ſpi
ritaliũ rationem cariſmatum proferen
dam precedens diſputatiõis ordo pue
nerat quã tripartitam eſſe maiorũ tra
ditione percepimus. Prima ſiquidem
curationũ cauſa eſt cum pro merito ſan
ctitatis electos quoſq; ac iuſtos viros ſi
gnorũ gratia comitať ſicut apoſtolos
multoſq; ſanctorum ſigna ac prodigia
ſcḋm auctoritatem dñi feciſſe manifeſtum
eſt ita dicentis Infirmos curate mortu
os ſuſcitate leproſos mũdate demones
eijcite gratis accepiſtis gratis date. Se
cunda cum ob edificationẽ eccleſie vel
eorum qui infirmos ſuos ingerũt vel eo
rum qui curandi ſunt fidem ſanitatum
virtus etiam a peccatoribus indigniſq;
procedit De quibus ſaluator in euãge
lio. Multi inquit dicẽt mihi in illa die
dñe dñe nõne ĩ noĩe tuo ꝓphetauim⁹ et
ĩ noĩe tuo demonia eiecim⁹ ⁊ in tuo noĩe
virtutes multas fecimus et tũc confite
bor illis quia nunq̃ noui vos Diſcedi
te a me operarij iniquitatis. Et econtra
rio ſi offerentiũ vł infirmorũ deſit fides
etiã illos q̇bus curationũ dona collata
ſunt ñ ſinit ſanitatũ exercere ỽtutẽ. De
qua re lucas euangeliſta. Et nõ poterat
inquit ieſus facere inter eos virtutes ꝓ
pter incredulitatem illorꝫ. Unde idem
dñs. Multi inquit leproſi erant in iſra
hel ſub heliſeo propheta et nemo eorum
mundatus eſt: niſi naaman ſyrus. Ter
tius curationũ modus etiam colluſio
demonum ac factione ſimulatur vt dũ
homo manifeſtis criminibus obligatus
ꝓpter admirationẽ ſignorũ ſanctus ac
dei famulus creditur etiam vicio ꝑ eius
emulatio ſuadeatur et per hoc obtrecta
tionis aditu reſerato etiã religionis ſan
ctitas infametur vel certe vt is qui cura
tionũ dona habere ſe credit per ſuperbi
am cordis elatus grauius elidatur. In
de eſt q̃ inuocãtes eorũ nomina quos
nulla merita ſanctitatis nec vllos ſpiri
tales fructus habere cognoſcunt vri ſe
eorum meritis ac de obſeſſis ſimulãt cor
poribus effugari De quibus in deutero
nomio. Si ſurrexerit ĩquit in medio tui
propheta aut qui ſomniũ ſe vidiſſe di
cat et predixerit ſignũ atq; portentum ⁊
euenerit qḋ locutus eſt, et dixerit tibi, ea
mus et ſequamur deos alienos q̊s igno
ras et ſeruiamus eis non audias verba
prophete illius aut ſomniatoris q: tem
ptat vos dominus deus vr̃ vt palã fiat
vtrũ diligatis eum an nõ in toto corde
et in tota anima veſtra. Et in euangelio
Exurgent inquit pſeudo chriſti et pſeu
do prophete ⁊ dabunt ſigna magna et
ꝓdigia ita vt in errorem inducãtur ſi fie
ri poteſt etiam electi.

In quo quis ſanctos viros debeat admirari. Cap. ij.

Quapropter nũq̃ debem⁹ eos q̇ hẽ
affectãt in his virtutibꝫ admi
rari ſꝫ potius intueri vtrũ vici
orũ oĩm expulſione et morꝝ emẽdatione
perfecti ſint. Qḋ vtiq; nõ pro alterius fi
de aut diuerſitate cauſarũ ſed pro vni⁹
cuiuſq; ſtudio dei gratia diſpenſante cõ
ceditur. Hec nanq; eſt actualis ſcientia
que alio vocabulo charitas ab apoſto
lo nũcupať et vniũſis linguis hominũ
et ãgelorꝫ et plenitudini fidei q̃ etiã mõ
tes trãſferat et oĩ̃i ſcientie ac ꝓphetie
et erogationi oĩm facultatũ ipiq; poſtre
mo glorioſo martirio apoſtolica aucto
ritate prefertur. Nam cuꝫ dinumeraſſet
vniuerſa cariſmatũ genera atq; dixiſſet
Alij datur per ſpiritum ſermo ſapie alij
ſermo ſcie alij fides alij grã ſanitatũ alij

operatio virtutũ· ⁊ reliqua· de charitate
dicturis· queadmodum eam cunctis p̄
tulerit cariſmatibus paucis aduertite.
Et adhuc inquit ſupra modũ excellenti
orem vobis viam demõſtro. Per quod
euidẽter oſtenditur perfectionis ac beati
tudinis ſummã· nõ in illorũ mirabiliuȝ
operatione· ſed in charitatis puritate con
ſiſtere. Nec immerito. Omia enĩ illa eua
cuãda ac deſtruẽda ſunt· charitas vero
perpetuo permanſura. Ideoq̄ꝫ a patribꝫ
noſtris opera iſta ſignorũ nequaq̄ꝫ vidi
mus affectata· quinimo cuȝ ea ſpiritus
ſancti gratia poſſiderent· nunq̄ꝫ exercere
voluerunt· niſi forte extrema illos ⁊ ine
uitabilis neceſſitas coartaſſet.

De ſuſcitato mortuo ab Abbate machario. Cap. iiij.

SIcut ⁊ ab abbate machario q̄
habitationẽ ſchytiotice ſolitu
dinis primus inuenit· mortuũ
ſuſcitatũ eſſe reminiſcimur. Nam cũ he
reticus quidam qui eunomi perfidiam
ſectabatur· ſinceritatẽ catholice fidei ar
te dyaletica ſubuertere conaretur· mag
nãq̄ꝫ iã hoĩm multitudinẽ iã decepiſſet·
rogatus a catholicis viris qui ruina tã
te ſubuerſionis grauiſſime mouebãtur
beatus macharius· vt ſimplicitatẽ totꝰ
egipti ab infidelitatis naufragio libera
ret· aduenit. Quem cũ hereticus arte di
aletica fuiſſet aggreſſꝰ· ⁊ ad ariſtotelicas
ignorantẽ ſpinas vellet abducere· beatꝰ
Macharius apoſtolica multiloquium
eius breuitate concludens· non eſt inq̄t
in verbo regnum dei. ſed in virtute. Ea
mus igitur ad ſepulchra· et nomẽ dñi ſu
per mortuũ qui primus inuentus fuerit
inuocemꝰ· ac ſic̄ ſcriptũ eſt· oſtẽdamꝰ ex
opibꝫ fideȝ nr̄aȝ· vt manifeſtiſſime recte
fidei documẽta eius teſtimonio declarẽ
tur· et perſpicuã veritatẽ nõ inani diſpu
tatione verboꝝ ſed virtute ſignorũ· et il
lo qd̄ nõ poteſt falli iudicio cõprobemꝰ.
Quo audito· hereticus corã circũſtanti
plebe pudore conſtrictus· cuȝ ad pñs ꝑ
here ſe conditiõi ꝓpoſite ſimulaſſet aſſẽſuȝ
ſeq̄ꝫ affuturum in craſtinũ ꝓmiſiſſet. po
ſtero die expectantibꝫ vniuerſis qui ſtu
dioſius ad condictũ locũ ſpectaculi hu
ius cupiditate cõfluxerũt· exterritus cõ
ſcientia ſue infidelitatis aufugit· ac ꝓti
nus ab vniuerſa egypto tranſmigrauit.
Quẽ cuȝ beatus macharius vſq̄ꝫ ad ho
ram nonã cuȝ ꝑplis preſtolatus pro ſua
conſcientia declinaſſe vidiſſet· aſſumẽs
plebẽ q̄ ab illo fuerat deprauata· ad cõ
dicta ſepulchra perrexit. Hũc autẽ egy
ptijs morẽ nili fluminis inuexit aluꝰ· vt
q̄m vniuerſa illius latitudo terre· inſtar
immẽſi pelagi· nõ paruo anni tpe ſolita
aquarũ eruptiõe cõtegitur· ita vt nulla
tũc cuiq̄ꝫ humãdi copia humani corpo
ris tribuat· niſi poſt tranſuectionem de
curſam· corpora mortuorum pigmen
tis condita redolentibꝫ· in editioribꝫ cel
lulis recondantur. Nam madens ebrie
tate contigua terre illius ſolũ humandi
arcet officiũ. Si qua enĩ cadauera defoſ
ſa ſuſceperit· euomere ad ſuperficiẽ ſuã
inũdationũ nimietate cõpellitur. Cum
igitur antiquiſſimo cuidaȝ cadaueri be
atus macharius aſtitiſſet ait. O homo ĩ
quit· ſi veniſſet huc mecum hereticus ille
filius perditionis· et aſtante ipo nomen
chriſti dei mei inuocãs exclamaſſeȝ· vtrũ
ne corã his qui pene eius fuerant fraude
ſubuerſi· ſurrecturus fuiſſes edicito. Tũ
ille conſurgens· annuentis voce reſpon
dit. Quẽ interrogans abbas machariꝰ
quid nã fuiſſet aliquãdo cũ frueretꝰ hac
vita· vel qua hominũ fuiſſet etate· aut ſi
nomẽ chriſti tũc tpis cõgnouiſſet. ille ſe
ſub antiquiſſimis regibus vixiſſe reſpõ
dit· chriſtiq̄ꝫ nomẽ aſſeruit illis ſe nec au
diſſe tẽporibus. Cui rurſus abbas ma
charius. Dormi inquit in pace· cũ ceteris
in tuo ordine a chriſto in fine tempoꝝ ſu
ſcitandus. Hec igitur eius ꝟtus et gra
tia q̄ꝫtũ in ipo fuit ſemper fortaſſe latuiſ
ſet· niſi eum neceſſitas totius prouincie
periclitantis· et erga chriſtum plenã de
uotio amorq̄ꝫ ſincerus· iſtud exercerẽ mi
raculum cõpuliſſet. Qd̄ vtiq̄ꝫ vt ab eo

fieret non oſtentatio glorię ſed charitas chriſti ⁊ totius plebis extorſit vtilitas. vt beatum quoq; heliā feciſſe regnorū lectio manifeſtat. qui ignem de celo ſuper hoſtias impoſitas pire. pię idcirco deſcendere poſtulauit. vt periclitantē pſeudo prophetarum preſtigijs fidem totius populi liberaret.

De miraculo qđ abbas abrahā in mulieris fecit vberibus Cap. iiij.

Quid ſi etiam abbatis Abrahe geſta commemorem. qui pais. id eſt. ſimplex pro ſimplicitate morum et innocentia cognominatur. Qui cum metendi gratia ad egyptū de heremo diebus quinquageſime perrexiſſet. et a muliere quadam paruulum ſuū lactis inopia iam tabidum atq; seminecem preferente lachrymoſis precib; fuiſſet obſtrictus. calicem ei aquę potandū impreſſo crucis ſignaculo dedit. cuius hauſtu. confeſtim miruz in modum. arida iam penitus vbera copia lactis redūdante confluxerunt.

De claudi cuiuſdam curatione quā idem eſt operatus. Cap. v.

Tel cū idem ipſe pgēs ad vicum circundatus eſt illudentiū turbis. qui ſubſannantes oſtendebant ei quendam hominem cōtracto genu. multis iam annis greſſus officio deſtitutum. et antiqua debilitate reptantē. ac temptantes eum. oſtende aiebant abba abraham ſi ſeruus es dei. et reſtitue hunc priſtine ſanitati vt nomen chriſti quem colis vanum non eſſe credamus. Tunc ille confeſtim inuocato chriſti nomine. inclinās ſe. ⁊ apprehendens aridū pedem hominis traxit. cuius tactu continuo ſiccum genu incuruumq; directū eſt. ac recepto vſu greſſuum quem obliuioni iam tradiderat annoſa debilitas. letus abſceſſit.

Q meritum vniuſcuiuſq; nō ex ſignis debeat eſtimari. Cap. vi

Hi itaq; viri nihil ſibi pro taliū mirabilium virtute donabāt. quia non hec ſuo merito agi. ſ dñi miſcđia fatebantur. apoſtolicis verbis in admiratione ſignorum humanā gloriam refutantes. Viri fratres inquiunt. quid admiramini in hoc. aut nos quid intuemini. quaſi nr̄a vtute aut poteſtate fecerimus hunc ambulare. Nec quemq; in donis ac mirabilibus dei. ſ; potius ex proprijs virtutū fructibus predicandum eſſe cenſebant. qui induſtria mentis et operum virtute generantur. Plerumq; enim vt ſupra iam dictum ē homines mente corrupti. reprobi circa fidem. in nomīe domini et demonia expellunt. et virtutes maximas operant᷑. De quibus cum apoſtoli cauſarentur ⁊ dicerent. preceptor. vidimus quendam in nomine tuo eijcientem demonia. et prohibuimus eum. quia nō ſequitur nobiſcum. licet eiſdem ad preſens reſponderit chriſtus. nolite prohibere. qui enim non eſt aduerſum vos: pro vobis eſt. tamen eis in fine dicentibus. domine domine. nōne in nomine tuo prophetauimus. et in tuo nomine demonia eiecimus. et in tuo nomine virtutes multas fecimus. reſponſurum ſeeſſe teſtatur. quia nunq; noui vos. diſcedite a me operarij iniquitatis. Et idcirco etiā iſtos quib; hāc gloriam ſignorum atq; virtutum pro merito ſanctitatis ipſe conceſſit. ne in his extollantur admonet dicens. Nolite gaudere quia demonia vobis ſubijciūtur. gaudete autem. quia nomina veſtra ſcripta ſunt in celis.

Q carisṁatum virtus nō in mirabilibus ſed in humilitate conſiſtat. Cap. vij.

Deniq; ipſe auctor ſignorū omnium atq; virtutū. cum ad doctrine ſue magiſterium diſcipulos aduocaret. quid ab eo veri atq; electiſſimi ſectatores peculiariter diſcere deberent. euidenter oſtēdit. Venite inquit

et diſcite a me·nõ vtiqꝫ vt demones cę-
leſti ptãte pellatis·non vt leproſos emũ-
detis·nõ vt cecos illuminetis·nõ vt mor-
tuos ſuſcitetis. Hec enim etiã ſi ꝑ q̊ſdã
ſeruos meos operor·non poteſt ſe inſere-
re laudibus dei humana conditio·nec
vllam ſibi in hoc miniſter et famulus de-
cerpere portionem· vbi ſolius diuinitatꝭ
eſt gloria. Vos autem inquit hoc diſcite
a me quia mitis ſum et humilis corde.
Hoc enĩ eſt qđ cunctis generaliter diſce-
re ⁊ exercere poſſibile eſt·opera autẽ ſig-
norũ atqꝫ ꝟtutum nec ſꝑ neccĩa·nec oĩbꝫ
cõmoda·nec omnibꝫ cõcedunt̃. Humi-
litas eſt ergo omniũ magiſtra virtutũ·
ipa eſt celeſtis edificij firmiſſimũ funda-
mentum·ipa eſt donum proprium atqꝫ
magnificũ ſaluatoris. Iſta etenĩ vniu̾-
ſa miracula que chriſtus operatus eſt·ſi-
ne periculo elationis exercet·qui mitem
dominũ·nõ ſublimitate ſignorum ſꝫ pa-
tientię atqꝫ humilitatis virtute ſectat̃.
Qui vero immũdis ſpiritibus impera-
re. aut languentibus ſanitatũ dona cõ-
ferre·aut aliquod ſignũ mirabile popul'
geſtit oſtendere·quãuis in oſtentationi-
bus ſuis chriſti inuocet nomẽ·tamẽ alie-
nus a chriſto eſt·quia humilitatis magi-
ſtrum ſuperba mente nõ ſequitur. Nã
etiã cũ ad patrẽ remeãs quoddã vt ita
dixerim conderet teſtamentũ·hoc diſci-
pulis dereliq̇t. Mãdatũ inq̇t nouũ do
vobis vt diligatꝭ inuicẽ ſicut dilexi vos
vt et vos diligatis inuicem. Statimqꝫ
ſubiunxit. In hoc cognoſcẽt oẽs qꝛ mei
eſtis diſcipuli·ſi dilectionẽ habueritꝭ ad
inuicem· Non ait. ſi ſigna atqꝫ virtutes
ſimiliter feceritis·ſed ſi dignã dilectiõeꝫ
inuicem habueritis. q̈m certũ eſt niſi mi-
tes atqꝫ hũiles ꝑuare nõ poſſe. Quapꝓpt̃
nũqꝫ monachos ꝓbos nec morbo ceno-
doxię vacuos noſtri maiores eſſe dixerũt·
qui ſemetipos exorciſtas corã homibꝫ ꝓ-
fitentur·et inter admirantiũ turbas hãc
q̈m vel meruerũt vel preſumpſerũt grãꝫ
iactantiſſima oſtentatiõe diffamãt. Sꝫ
incaſſum. Qui enim innititur mẽdacijs
hic paſcet ventos·idem autẽ ipẽ ſeq̇tur
aues volantes. Sine dubio enĩ eueniet
eis illud quod in prouerbijs dicitur. Si-
cut venti et nubes ⁊ pluuię manifeſtiſſi-
me ſũt·ita qui gloriãtur in dato falſo.
Et ideo ſi quis coram nobis hoꝝ aliq̇d
fecerit·nõ de ãmiratione ſignorum·ſꝫ de
ornatu morum debet apud nos eſſe lau-
dabilis· nec vtrum demonia ei ſubiecta
ſint·ſed vtrum charitatis membra q̄ de-
ſcribit apoſtolus poſſideat inquirendũ.

Q̈ mirabilius ſit de ſemetipſo vicia qꝫ đ altero demones extru-ſiſſe. Cap̄. viij.

Treuera maius miraculum ẽ
de propria carne fomitem luxu-
rię eradicare· qꝫ expellere imun-
dos ſpiritus đ corporibus alienis· ⁊ ma-
gnificentius ſignum eſt virtute patiẽtię
truculentos motus iracũdie cohibere·qꝫ
aereis principatibꝰ imperare·pluſqꝫ eſt
excluſiſſe edaciſſimos de corde proprio
triſtitie morbos· qꝫ valitudines alterius
febreſqꝫ corporeas expuliſſe. Poſtremo
multis modis preclarior virtus ſublimi-
orqꝫ profectus eſt·anime proprie curare
languores· qꝫ corporis alieni. Quanto
enĩ hec ſublimior carne eſt·tanto preſtã-
tior eius eſt ſalus·quantoqꝫ precioſior̃
excellentiorisqꝫ eſt ſubſtantię·tanto gra-
uioris ac pernicioſioris eſt et ruine.

Quantum precellat vite probitas opera ſignorum. Cap̄. ix.

Et de illis quidem curationibꝫ
ita beatiſſimis apl̃is dr̃. No-
lite gaudere quia demonia vo-
bis ſubijciuntur. Hoc enĩ faciebat nõ
eorum poteſtas·ſed virtus dominici no-
minis inuocati·et idcirco monẽtur·vt ex
hac parte nihil ſibi beatitudiniſ aut glo-
rię audeant vendicare· que dei tantum
potentia ac virtute perficitur· ſed ex illa
vite ſuę cordiſqꝫ intima puritate· ob q̈m
nomina eorum inſcribi merẽtur in celis.

Reuelatio d' perfecte caſtitatis experimento. Cap.x.

exēplū de abbate pafū tio

Et vt hocipſum quod diximus vel teſtimonijs veterꝝ vel diuinis oracul' approbem⁹. q̄d beatus Pafunti⁹ vl' d' admiratiōe ſignꝝ· vel de grā ſenſerit puritatis· īmmo quid āgeli reuelatiōne cognouerit· ipi⁹ verbis atq₃ experimenti s rectitis proferemus. Hic nanq₃ ita niultis vigeus annis diſtricti one precipua· vt crederet ſeetiani carna lis cōcu piſcentie laqueis penitus abſo/ lutū· co ꝙ cunctis infeſtationibus demo num· quibus diu aperteq₃ conflixerat· ſuperiorem ſe factū eſſe ſentiret· dum ad uenientibus viris ſanctis pulmentū len ticuleq₃ d' illi athꝛran nomināt preparet· manus eius in clibano vt aſſolet flāma ſuperuolitāte combuſta eſt. Quo facto triſtificatus magnū immodū cepit ſecuz tacitus voluere· cur ignis inquiēs mecū nō habet pacē: cum duriora mibi demo nū ceſſerint prelia: aut quēadmodū me ī illo metuendo examinis die per ſe tran ſiturū ille ignis inextinguibilis· et inqui ſitoꝛ meritoꝝ omniū nō tenebit· cui nūc extrinſecus hic temporalis ac paruul⁹ ñ pepercit: Cunq₃ eſtuanti huiuſcemodi cogitationibus atq₃ triſtitia ſopoꝛ ſubi tus obrepſiſſet· adueniēs angelus dn̄i· cur inquit pafunti triſtis es· q̄d nec du₃ pacatus tibi ſit ignis iſte terrenus· cū ad huc reſideat in mēbris tuis carnalium motuū necdum purū excocta cōmotio: Cuius radices donec in tuis viuūt me dullis· ignē iſtum materialē nequaq₃ ti bi pacificū eſſe permittēt. Quē vtiq₃ in noxiū alias ſentire nō poteris· niſi oīnes internos motus his indicijs in temetip ſo experiaris extinctos. Uade ⁊ apprehē de nudam et pulcherrimā virginē· et ſi il lam tenens· tranquillitatem tui cordis ī mobilem· eſtuſq₃ carnales pacificos ī te ſenſeris perduraſſe· huius quoq₃ viſibi lis flāme mitis atq₃ innoxius in modū illoꝝ triū ī babilonia pueroꝝ te allābet· attact⁹. Itaq₃ ſenex ex huiuſmodi reuela tiōe perculſus· nō quidem experimēti di uinitus demonſtrati pericula conſuluit ſz interrogans pſcientiā ſuam· ⁊ purita tem ſui cordis examinās· nec adhuc pō dus caſtimonie ſue huius probationis ponderi cōpenſare coniectans· nō mirū eſt ait· ſi cedentibus mihi immūdoꝝ ſpi rituū prelijs· aduſtiones ignis quas di riſſimis cōgreſſibus demonū inferiores eſſe credebam· adhuc aduerſum me ſen ſerim ſeuientes. Maioꝛ quippe eſt virtus ac ſublimioꝛ gratia· internā libidinē car nis extinguere· ꝙ̄ nequitias demonū ex trinſecus irruentes· ſigno dn̄i ac virtute altiſſime potentia ſubiugare· vel de ob ſeſſis corpoꝛibus noīs diuini inuocatio ne expellere. Hucuſq₃ abbas neſteros· oratiōnē de vera cariſmatū operatione pſummās· nos ad cellam ſenis ioſeph q̄ ſex ferme milibus ab ipō aberat prope rantes· doctrinę ſuę inſtitutione proſe ſecutus eſt.

Explicit collatio ſecunda abbatis neſterotis de cariſmatibus diuinis. Incipiūt capitula collationis prime abbatis ioſeph de amicicia. Cap.i.

Quid a nobis abbas Joſeph p̄mitus inquiſierit.
ij Diſputatio eiuſdem ſenis de infido amiciciarum genere.
iij Unde indiſſolubilis amicicia ſit.
iiij Interrogatio vtrum vtile aliq̄d etiā contra votum fratris effici debeat.
v Reſpōſio ꝙ perpetua amicicia niſi inter perfectos ſtare ñ poſſit
vi Quibus modis inuiolablis poſſit ſocietas retentari.
vij Qꝫ nihil charitati preponendu₃ ſit· nec iracūdie poſtponendū.
viij Quibus de cauſis inter ſpiritales naſcatur diſſenſio.

ix De amputandis etiam ſpiritalibus cauſis diſcordiarum.
x De optimo examine veritatis.
xi Quod impoſſibile ſit quẽquã qͥ proprio fidit iudicio diaboli illuſione nõ decipi.
xij Qm ob cauſam nõ debeant inferiores in collatione contemni.
xiij Quod charitas nõ ſolum res dei· ſꝫ etiam deus ſit.
xiiij De gradibus charitatis.
xv De his qui vel ſuam vel fratrum cõmotionẽ diſſimulatione corroborant.
xvi De eo quod ſi frater aduerſum nos aliquid habeat ſimultatis· munera orationũ noſtraruꝫ a dño reſpuantur.
xvij De his qui patientiaꝫ ſecularibꝰ magis putãt impendendaꝫ eſſe qꝫ fratribus.
xviij De his qui patientiã mentiẽtes ad iracundiam fratres ſilentio accendunt.
xix De his qͥ ex indignatiõe ieiunãt
xx De quorundam ſimulata patiẽtia qui maxillam verberandam alterã ingerunt.
xxi Interrogatio quẽadmodũ chriſti mãdatis obtẽperãtes euãgelica perfectione fraudentur.
xxij Reſponſio quod chriſtus nõ ſolum facti ſed etiam voluntatis inſpector ſit.
xxiij Quod ille ſit fortis ⁊ ſanus qͥ ſuccũbit alterius voluntati.
xxiiij Quod infirmi iniurioſi ſint ⁊ iniurias ferre nõ poſſint.
xxv Interrogatio quomodo fortis ſit qͥ nõ ſp̄ ſuſtentat infirmũ.
xxvi Reſponſio quod infirmus non ſe ſinat ſuſtentari.
xxvij Quemadmodum ſit iracundia cõprimenda.
xxviij Amicicias coniuratiõe initas firmas eſſe non poſſe.

Expliciũt capitula.

Incipit collatio prima Abbatis Ioſeph de amicicia. Cap. i.

BEatus ioſeph cuiꝰ nũc inſtituta ac precepta pandẽda ſunt· vnus ex tribus quorum in prima collatiõe fecimus mentionem· clare admodum familie· ac primarius ciuitatis ſue intẽ egyptũ fuit q̃ appellatᷣ thyinnis· et ita nõ ſolum egyptia· ſed etiam greca facundia diligenter edoctus· vt vel nobis vel his qͥ eloquentiam penitus ignorabant· non vt ceteri per interpretem· ſed per ſemetipſum elegantiſſime diſputaret· Qui cum inſtitutionem ſuam nos deſiderare ſenſiſſet· percontatus primũ· vtrum nã eſſemus germani fratres· audienſqꝫ a nobꝭ quod non carnali ſed ſpiritali eſſemus fraternitate deuincti· noſqꝫ ab exordio renunciationis noſtre· taꝫ i peregrinatiõe que ab vtroqꝫ noſtrum fuerat obtentu militie ſpiritalis arrepta· qꝫ i cenobij ſtudio indiuidua ſemper ꝯiunctione ſociatos· tali vſus eſt ſermonis exordio.

Diſputatio eiuſdem ſenis de infido amiciciarũ genere. Cap. ij.

AMiciciarum ac ſodalitatis multa ſunt genera· que diuerſis modis humanũ genus dilectiõis ſocietate connectunt. Quoſdam enĩ precedens cõmendatio· primũ noticie· poſt etiaꝫ amicicie fecit inire cõmertia. In qͥbuſdam vero contractus quidã ſeu dati accepti vel depactio· charitatꝭ federa copulauit Quoſdã negociatiõis ſeu militie vel artis ac ſtudij ſimilitudo atqꝫ cõmunio amiciciarum vinculis nexuerũt· per quam ita etiaꝫ effera ſibi inuiceꝫ corda manſueſcunt· vt etiaꝫ hi qui in ſiluis ac montibus latrocinijs gaudent· et effuſione hũani ſanguinis delectantur· ſuorum ſcelerum participes amplectantur ac foueant. Eſt etiam dilectiõis aliud genus

qđ inſtictu nature ipi⁹ ꝛ ꝯſanguinitatꝪ
lege connectitur· qua vel contribules vł
coniuges· vel parentes ſeu fratres· ac fi-
lij· naturaliter ceteris preferūtur· quod
non ſolum humano generi· verumetiaꝫ
oībꝫ alitibus atqꝫ aiantibꝫ ineſſe depre
hendituur. Nam pullos vel catulos ſu-
os naturali affectu inſtigante ſic ꝓtegūt
ac defendūt· vt frequēter ꝓ ipis etiā obij
cere ſe ꝑicul' mortiqꝫ ñ metuāt. Deniqꝫ
etiā illa beſtiaꝝ vł ſerpentiuꝫ vel alitum
genera· que intolerabilis feritas ac leta
le virus ab oībus ſeparata eē cernit· vt
ſūt baſiliſci vł monocerotes vł griphes·
cum etiam viſu ipſo cunctis perniciosa
eſſe dicantur· inter ſe tamē pro originis
ipſius affectioniſqꝫ conſorti'o pacata et
innoxia perſeuerant. Sed hec omnia q̄
diximꝰ genera charitatis ſicut malis ac
bonis· feris etiam atqꝫ ſerpentibus vide
mus eſſe cōmunia· ita etiam vſqꝫ in finē
certum eſt perſeuerare non poſſe. Eteniꝫ
interrūpit ea frequenter ac diuidit loco
rum diſcretio· et obliuio temporalis· et
verbi vel cauſe negociorūqꝫ contractus·
Utenim ex diuerſis· vel lucri· vel libidi-
nis· vel conſanguinitatis· ac neceſſitudi-
nū variarum ſocietatibꝫ acquiri ſolent:
ita intercedente qualibet diuorcij occaſi-
one ſoluūtur.

Unde indiſſolubilis amicicia ſit Cap. iij.

In his igitur cunctis vnuꝫ ge
nus eſt inſolubile charitatꝪ· qđ
nec cōmendationis gratia· nec
officij vel munerū magnitudo contrac-
tuſqꝫ cuiuſqꝫ rō· vł nature neceſſitas iūgit ſꝫ
ſola ſimilitudo ꝟtutū. Hec inqꝫ ē que
nullis vnqꝫ caſibꝫ ſcinditur· quam nō
ſolū diſſociare vel delere locoꝝ vel tēpo-
rum interualla nō preualent· ſꝫ ne mors
quidem ipa diuellit. Hec eſt vera et īdi
rupta dilectio· que gemina amicoꝝ ꝑ
fectione ac virtute concreſcit. Cuius ſe-
mel initum ſedus· nec deſideriorum va
rietas· nec contētioſa dirūpet contrarie-
tas voluntatum. Ceterum multos no-
uimus in hoc ꝓpoſito conſtitutos· q cuꝫ
ꝓ charitate chriſti flagrantiſſima eſſent
ſoliditate deuicti· non perpetuo eam· nc
indirupte ſeruare potuerunt. quia licet
bono ſocietatꝪ principio niterētur· nō tñ
vno nec pari ſtudio arreptuꝫ propoſitū
tenuerūt· fuitqꝫ inter eos quedam tpal'
affectio· quia non eq̄li vtriuſqꝫ virtute·
ſꝫ vnius patiā fuabat'. Que quāuis ab
vno magnanimiter atqꝫ infatigabiliter
retentetur· neceſſe eſt tamen eam alteriuſ
puſillanimitate dirūpi. Infirmitates
namqꝫ eorum qui tepidius perfectionis
expetunt ſanitatem· quantalibet fortiuꝫ
tolerantia ſuſtentētur· ab ipis tamen q
infirmi ſunt nō feruntur. Habent enī in
ſitas ſibi cōmotionū cauſas que eos qe
tos eſſe nō ſinant· vt ſolent hi qui carna-
li egritudine detinentur· ſtomachi ſui in-
firmitates et faſtidia cocorum vel mini-
ſtrantium negligentijs imputare· ꝛ quā
talibet eis obſequētium ſollicitudo deb-
uiat· nihilominꝰ tamē ſanis cauſas ſue
cōmotionis aſcribere· quas ſibi vtiqꝫ vi
cio valitudinis ſue ineſſe non ſentiunt.
Quāobrem hec eſt amicicie vt diximus
fida indiſſolubiliſqꝫ coniunctio· que ſo
la virtutū parilitate federatur. Dñs enī
inhabitare facit vnius moris in domo.
Et idcirco in his tantum indirupta po-
teſt dilectio permanere· in quibus vnū
ꝓpoſitum ac voluntas· vnū velle ac nol-
le conſiſtit. Quā ſi vos quoqꝫ cupitis ī-
uiolabilem retentare· feſtinandum ē vo-
bis vt expulſis primitꝰ vicijs· mortificetꝪ
ꝓprias volūtates· ꝛ vnito ſtudio atqꝫ ꝓ
poſito· illud quo propheta ad modū de-
lectatur· gnauiter impleatis· ecce qꝫ bo-
nū ꝛ qꝫ iocundū habitare fratres ī vnū.
Qđ non localiter ſꝫ ſpiritaliter oportet ī
telligi. Nihil enim prodeſt· ſi moribꝫ ac
ꝓpoſito diſſidentes vna habitatiōe iū-
gantur· nec obeſt parili virtute funda-
tis· per locoꝝ interualla diſiungi. Apđ
deū namqꝫ morum cohabitatio· non lo
corū vnita fratres habitatio coniungit·
nec poteſt vnqꝫ pacꝪ integritas cuſtodiri

vbi voluntatū diuerſitas inuenit.

Interrogatio vtrū vtile aliqd etiā cōtra votū fratris effici debeat. Cap. iiij.

G Ermanus. Quid ergo ſi vno
volente perficere aliquid qḋ
ſm deū ꝯmodū ꝛ ſalubre ꝑſpe
xerit· alius nō preſſet aſſenſum· exequen-
dum ne etiam contra votū fratris eſt· an
pro eius arbitrio negligendum:

Reſpōſio ꝙ perpetua amicicia niſi iter perfectos ſtare nō poſſit. Cap. v.

I Oſeph. Idcirco diximꝰ ple-
nā atꝗ perfectā amicicię gra-
tiam niſi inter perfectos viros
eiuſdēꝗ virtutis perſeuerare non poſſe·
quos eadem voluntas vnūꝗ ꝓpoſitū
aut nūꝗ aut certe raro diuerſa ſentire·
aut in his que ad profectū ſpiritalis per
tinent vitę patitur diſſidere. Qḋ ſi ani-
moſe ceperint ꝯtentionibus eſtuare· liqt
vtiꝗ eos nūꝗ ſm regulā quā prediximꝰ
fuiſſe cōcordes. Sed qꝛ nemo poteſt a ꝑ-
fectione habere principiū· niſi qui ab ip
ſo eius ceperit fundamēto· et vos nō qn
ta eius ſit magnitudo· ſed quēadmodū
ad eam perueniri poſſit inquiritis· neceſ-
ſariū reor vt paucis regulā vobis eius
ac tramitē quendam· per quē greſſus ve
ſtri dirigātur aperiā. vt patientię ac pacꝭ
bonū facilius obtinere poſſitis.

Quibus modis inuiolabilis poſſit ſocietas retētari. Cap. vi.

P Rima igitur ſunt vere amicicie
in contemptu ſbę mundialis et
omniū quas habemus rerū de
ſpectione fundamina. Quā enī iniuſtū
atꝗ impium eſt· ſi poſt abrenūciatā mū
di ꝛ omnium que in eo ſunt vanitatem·
precioſiſſime fratris dilectiōi ſuppellex
viliſſima que ſuperfluit preferatur. Se-
cundum eſt· vt ita ſuas vnuſquiſꝗ reſe
cet voluntates· ne ſe ſapientem atꝗ con
ſultum eſſe iudicans ſuis malit ꝗ pro-
ximi diffinitionibꝰ obedire. Tertium eſt
vt ſciat oīa etiā q̄ vtilia ac neceſſaria
eſtimat· poſtponēda bono charitatis ac
pacis. Quartū· vt credat nec iuſtis nec i
iuſtis de cauſis penitus iraſcendū. Quī
tū· vt aduerſus ſe iracundiā fratris· etiā
ſine ratione conceptam· eodem modo q̄
ſuam curare deſideret· ſciens equaliter ſi
bi pernicioſam alterius eſſe triſtitiam ac
ſi aduerſus aliū ipſe moueatur· niſi eā
ꝗtū in ſe eſt etiā ḋ fris mēte depulerit.
Poſtremū illud eſt· qḋ generale viciorū
omnium peremptorium eſſe non dubiū
eſt· vt ſe de hoc mūdo credat quotidie mi
graturum. Que perſuaſio non ſolū nul
lam in corde triſtitiā reſidere permittit·
verumetiam vniuerſos concupiſcenti-
arum ac peccatorum omnium cōprimet
motus. Hec igitur quicunꝗ tenuerit·
amaritudinē ire atꝗ diſcordię nec pa
ti poterit nec inferre. His autem ceſſan-
tibus cum primum ille emulus charita-
tis in cordibus amicorum triſtitię ſeu ſiꝰ
venena ſuffuderit· neceſſe eſt vt frequen-
tibus iurgijs paulatim dilectione tepe̾fa
cta· amātium corda diu exulcerata quā-
doꝗ diſſociet. Nam qui per callem pre
dicte directionis ingreditur· in quo ab
amico vnꝗ ſuo poterit diſſidere· qui pri-
mum litium cauſam que ex paruulis re
bus viliſſimiſꝗ materijs generari ſolet·
nihil ſuum vendicans radicitus ampu-
tauerit· illud quod in actibus apoſtolo-
rum legimus de vnitate credentiū om
ni virtute cuſtodiēs. Multitudinis autē
credentium erat cor vnum ꝛ anima vna
nec quiſꝗ eorum que poſſidebāt aliqd
ſuum eſſe dicebat· ſed erant illis omnia
communia: Deinde quemadmodū ab
eo ſeminariū diſſēſionis exurget· qui nō
ſue ſed fratris ſeruiens voluntati· domi
ni atꝗ auctoris ſui fuerit imitator effec
tus· qui loquēs ex perſona hominis quē
gerebat. Non veni inqt vt facerē volū
tatē meā ſꝫ volūtatē eiꝰ q̄ me miſit: Quo
autem modo vllum contentionis fomi
tē ſuſcitabit· qui de intelligētia ac ſenſu
ſuo· nō tā ꝓprio iudicio ꝗ fratris credere
decreuit examini· p eius ſcꝫ arbitrio· vel

probans ſua inuenta· vel improbans· ⁊
euangelicū illud pij cordis humilitate
conſummans· verumtamē nō ſicut ego
volo ſed ſicut tu vis. Aut qua ratiōe ali
qd quo frater meſtificet admittet· q̇ bo-
no pacꝭ nihil iudicat eſſe precioſius· dñi
ce illius ſententię memoriā nō amittens
In hoc cognoſcēt oēs ꝙ mei eſtis diſci-
puli· ſi dilectionē habueritis ad inuicē·
per quā velut ſpāli ſignaculo gregē oui
um ſuorum in hoc mundo voluit chri-
ſtus agnoſci· atqꝫ hoc a ceteris vt ita di-
xerim caractere diſcerni. Qua vero ex cā
vel in ſe recipere vel in alio reſidere rāco
rem triſtitię ſuſtinebit· cui ſumma diffi-
nitio eſt iracundię quę pernicioſa ⁊ illi-
cita eſt iuſtas cauſas eſſe non poſſe·
eodemqꝫ ſe modo ſuccenſente ſibi fratre
orare nō poſſe· quo ſi fratri ſuo ipſe ſuccē
ſeat· illam domini ſaluatoris humili ſp
retinens corde ſententiā. Si offers mu
nus tuum ad altare ⁊ ibi recordatus fu
eris ꝙ frater tuus habet aliquid aduſū
te relinque ibi munus tuū ante altare· ⁊
vade prius reconciliari fratri tuo· et ſic
veniens offer munus tuū. Nihil enim
proderit ſi te quidem aſſeras nō iraſci· et
credas te iplere illud mādatū quo dicit
ſol non occidat ſuper iracundiā veſtrā·
et qui iraſcitur fratri ſuo reus erit iudi-
cio. alterius vero triſtitiam quā delinire
tua manſuetudine potuiſti· contumaci
corde deſpicias. Eodem nāqꝫ modo p̄-
cepti dominici preuaricatione plecteris·
Qui enī te iraſci aduerſus alterū nō de-
bere dixit· nec alterius ꝯtemni triſtitiam
debere dixit· quia non intereſt apud deū
qui omnes hoīes vult ſaluos fieri· vtrū
te an alium quempiā perdas. Unum ſi
quidem cuiuſlibet interitu ei naſcitur de
trimentum· itidemqꝫ illi cui grata omni
um perditio eſt· vnū lucrum· vel tua vel
fratris morte cōquiritur. Quemadmo-
dū poſtremo poterit vel tenuē ꝯ fratrē
retinere triſtitiam· qui ſe credit quotidie
imo continuo ab hoc ſeculo migraturū.

Qꝫ nihil charitati preponendū ſit· nec iracūdie poſtponendum. Cap. vij.

Sicut ergo nihil preponendum
eſt charitati· ita furori vel iracū
dię nihil eſt econtrario poſtpo-
nendum. Omnia naqꝫ quāuis vtilia ac
neceſſaria videantur ſpernenda tamen
ſunt· vt ire perturbatio deuitetur· ⁊ om-
nia etiam quę putantur aduerſa ſuſci-
pienda atqꝫ toleranda ſunt· vt dilectio-
nis paci ſeqꝫ tranquillitas illibata ſerue
tur· quia nec ira atqꝫ triſtitia pernicioſi-
us quicqꝫ· nec charitate vtilius creden-
dum eſt.

Quibus de cauſis inter ſpiritales naſcatur diſſēſio. Cap. viij

Nam quemadmodum carnales
adhuc ⁊ imbecilles fratres ob
vilem terrenamqꝫ ſbam cito in
imicus diſiungit· ita etiā īter ſpiritales
gignit pro intellectuū diuſitate diſcor-
diam. Ex qua ſine dubio contentiones
rixeqꝫ verborum· quas apoſtolus dām-
nat· plerumqꝫ conſurgunt· vnde conſe
quenter diuorcia inter vnanimos fratres
hoſtis inuidus ac malignꝰ īterſerit. Ue-
ra eſt namqꝫ ſapientiſſimi ſalomonis il-
la ſentētia. Odiū ſuſcitat contentio· vni
uerſos vero qui non contendunt prote-
git amicicia.

De amputādis etiam ſpiritalibus cauſis diſcordiarū. Ca. ix.

Qua propter ad conſeruandā
perpetuam ⁊ indiuiduam cha-
ritatē· nihil prodeſt primā cau
ſā amputaſſe diſcidij· quę naſci ſolet d̄
rebus caducis atqꝫ terrenis· et vniuerſa
deſpexiſſe carnalia· atqꝫ omniū quibꝫ no
ſter vſus indiget rerum· indiſcretam cō-
munionem fratribus permiſiſſe· niſi etiā
ſecundā q̄ ſub ſpecie ſpiritaliū ſenſuum
naſci ſolet ſimiliter abſcidentes· acquiſi
erimus in omnibꝫ humilem ſenſum· ⁊ con
ſonas voluntates.

De optimo examine veritatis. Cap. x.

De amicicia

Nemini namq; cũ me adhuc ad
herere ꝯſortio etas iunioꝛ horta
ret̄ huiuſmodi nob̄ ĩtelligẽtiã·
vel in moꝛalibus diſciplinis·
vł in ſcripturis ſacris frequẽter inƀtã· vt
nihil ea verius·nihilq; rationabili⁹ cre-
deremus. Sed cũ in vnũ conuenientes
ſnĩas noſtras ꝓmere cepiſſemus·quedã
cõmuni exãĩatiõe diſcuſſa· primum ab
altero falſa ac noxia nõtabãtur·mox de
inde vt ꝑnicioſa cõmuni ꝓnunciata iu
dicio dãnabãtur·quę intm̃ prius infu-
ſa a diabolo luce clarius fulgebãt· vt fa-
cile potuiſſent generare diſcoꝛdiã·niſi p̃
ceptũ ſenioꝛũ velut diuinũ quoddã oꝛa
culũ cuſtoditũ ab om̃i nos ꝯtentione re-
uocaſſet. quo ab illis legali quadaʒ ſan
ctione peꝛſcriptũ eſt· vt neuter noſtrum
pl⁹ iudicio ſuo q̃z fratri crederet· ſi nũq̃z
vellet diaboli calliditate deludi.

**Q̄ impoſſibile ſit quẽq̃z qui ꝓ-
prio fidit iudicio diaboli illuſi-
one nõ decipi. Cap̃. xi.**

Veni ſepe illud qd̄ apoſtol⁹ di-
cit· ꝓbatuʒ eſt euenire. Ipe enĩ
ſathanas tranſfigurat ſe in an-
gelũ lucis· vt obſcurã ac tetrã caliginem
ſenſuũ ꝓ vero lumine ſcientię fraudulẽ-
ter effundat. Qui niſi humili ⁊ manſue-
to coꝛde ſuſcepti·maturiſſimi fratris vel
ꝓbatiſſimi ſenioꝛis refuẽtur examini·et
eoꝝ iudicio diligẽter excuſſi·aut abijciã-
tur·aut recipiantur a nobis·ſine dubio
venerãtes in cogitatiõibus noſtris pro
angelo lucis angelum tenebrarũ grauiſſi-
mo feriemur interitu. Quã perniciẽ im-
poſſibile eſt euadere quẽpiam iudicio ꝓ
prio confidenteʒ·niſi hũilitatis ve ama-
toꝛ ⁊ executoꝛ effectus·illud qd̄ apl̃s ma-
gnopere depꝛecatur om̃i contritione coꝛ
dis impleuerit. Si qua ergo inquit con
ſolatio in chriſto·ſi qd̄ ſolatiũ charita-
tis·ſi qua viſcera miſerationis·implete
gaudiũ meũ vt ideʒ ſapiatis·eandẽ cha
ritatẽ habentes· vnanimes idipm̃ ſenti
entes·nihil per contentionẽ·neq; per ina
nẽ gloꝛiã·ſʒ in humilitate ſuperioꝛes vo-
biſmetipĩs alterutrũ arbitrãtes· ⁊ illud·
honoꝛe alterutrũ pꝛeuenietes· vt pl⁹ vn⁹
quiſq; conſoꝛti ſuo ſcientię ⁊ ſanctita-
tis aſcribens· ſummã diſcretionis ve in
alteri⁹ magĺ q̃z ĩ ſuo credat ſtare iudicio

**Quã ob cauſam non debeant ĩ-
ferioꝛes in collatione contem-
ni. Cap̃. xij.**

Epe autem accidit· ſiue illuſio
ne diaboli·ſiue interceſſu erroꝛis
humani·quo nullus eſt in hac
carne qui falli velut homo nõ poſſit· vt
et ille interdum qui acrioꝛis ingenij ſciẽ
tię q; maioꝛis eſt·aliquid falſum mẽte cõ
cipiat·et ille qui tardioꝛis ingenij ac mi-
noꝛis eſt meriti·rectius aliquid veriuſq;
perſentiat. Et idcirco nullus ſibi q̃zuis
ſcientia pꝛeditus inani tumoꝛe perſuade
at·quod poſſit collatione alterius non
egere. Nam etiam ſi iudicium eius dia-
bolica non fallat illuſio· elationis tamẽ
et ſuperbię grauioꝛes laqueos non eua-
det. Quis enim hoc ſibi abſq; ĩgenti po
terit vſurpare pernicie·cum vas electio
nis in quo chriſtus vt ipẽ profeſſus ẽ lo-
quebatur·ob hoc ſolummodo ſe aſſerat
hieroſolimã conſcendiſſe· vt cuʒ ſuis co
apoſtolis euangelium· qd̄ gentibus re-
uelante ⁊ cooperante domino pꝛedica-
bat·ſecreta examinatione cõferret· Per
quod oſtẽditur nõ ſolum vnanimitatẽ
atq; concoꝛdiam per hec pꝛecepta ſerua
ri·verumetiam cunctas diaboli aduer-
ſantis inſidias et illuſionum eius laque
os non timeri.

**Q̄ charitas non ſolum res dei
ſed etiam deus ſit. Cap̃. xiij.**

Eniq; intantum virtus charí-
tatis extollitur· vt eam beatus
Johannes apoſtolus·nõ ſolũ
rẽ dei·ſed etiã deum eſſe pronũciet dicẽs
Deus charitas eſt·et qui manet in cha
ritate in deo manet et deus in eo. Nam
vſq; adeo illam diuinaʒ eſſe perſpicim⁹
vt illud apl̃i manifeſtiſſime vigere ſenti
am⁹ ĩ nob̄·qm̃ charitas dei diffuſa ẽ in
coꝛdib⁹ nr̃is ꝑ ſpm̃ ſanctũ q̇ hitat ĩ nob̄

Qđ tale ē· ac ſi dicat· Qm̄ deꝰ diffuſus
eſt in cordibus noſtris per ſpiritū ſanctū
qui habitat in nobis. Qui etiā cū igno-
remus quid debeamus orare· īterpellat
ꝓ nobis gemitibꝫ inenarrabilibꝫ. Qui
aūt ſcrutatur corda ſcit q̇d deſideret ſpi-
ritus qꝛ ſm̄ deū poſtulat pro ſanctis.

De gradibus charitatis.
Cap. xiiij.

Llam igitur charitatē q̄ dicit
agape· poſſibile eſt oībꝰ exhi-
bere· de qua beatus apl'ſ. Ergo
dum tēpus habemus inquit· operemur
bonū ad oēs· maxime aūt ad domeſticos
fidei. Que in tantū oībus eſt generali-
ter exhibēda· vt eā etiā inimicis noſtris
a dn̄o iubeamur impendere. Nam dili-
gite inq̇t inimicos vr̄os. Diathesis aūt· i·
affectio· paucis admodū et his q̇ vl' pa-
rilitate moꝝ vel virtutū ſocietate cōne-
xi ſunt exhibetur· licet etiā ipa diatheſis·
multā in ſe differentiā habere videatur.
Aliter enī parētes· aliter coiuges. alit' fra-
tres· aliter filij diligūtur· et in ipa quoqꝫ
hoꝝ affectuū neceſſitudie magna diſtā-
tia eſt· nec vniformis parentū dilectio er-
ga filios inuenitur. Qđ etiā Jacob pa-
triarche probatur exemplo· qui cū eſſet
duodecim filioꝝ pater· omneſqꝫ paterna
charitate diligeret· tn̄ ꝓpenſiore Joſeph
dilexit affectu· vt de eo aperte ſcriptura
cōmemoret. Inuidebant autē ei fratres
ſui· eo ꝙ diligeret eū pater ſuus· ſcꝫ nō
q̊ vir iuſtus ⁊ pater nō valde diligeret
etiā ceteram ꝓlem· ſed ꝙ huius quia ty-
pum dn̄i preferebat· affectui dulcius qđ-
ammodo atqꝫ indulgentius inhereret.
Hoc etiā de Johāne euāgeliſta legimꝰ
euidentiſſime deſignari· cū de ipo dicit.
Diſcipulus ille quē diligebat ieſus· cū
vtiqꝫ etiā reliquos vndecim ſimiliter
electos· ita precipua dilectiōe cōplexus
ſit· vt hoc etiā euangelica atteſtatiōe de-
ſignet dicēs. Sicut dilexi vos ⁊ vos di-
ligite inuicē. De quibꝫ ⁊ alibi dicit. Dili-
gens ſuos qui erāt in mūdo vſqꝫ in finē
dilexit eos· ſꝫ hic vnius dilectio nō erga
reliquos diſcipulos teporem charitatis
ſꝫ largiorē erga hūc ſuperabundantiam
amoris expreſſit· quā et ꝟginitatis ꝑuile-
giū ⁊ carnis īcorruptio cōferebat. Que
idcirco velut ſublimior cū quadā excepti-
one ſignatur· quia nō eam odij cōpara-
tio· ſꝫ affluentior gratia exuberantiſſimi
amoris extollit. Tale quid etiā ex perſo-
na ſponſe legimus in cantico canticoꝝ
dicētis. Ordinate in me charitatē. Hec
enī ē vere charitas ordinata· q̄ odio ha-
bēns neminē quoſdā meritoꝝ iure pluſ
diligit· queqꝫ cū generaliter diligat cun-
ctos· excipit tamē ſibi ex his quos debe-
at peculiari affectione complecti. et rur-
ſum inť ipos qui in dilectiōe ſūmi atqꝫ
precipui ſunt· aliquos ſibi qui ceteroꝝ
affectui ſuperextollantur excerpit.

De his qui vel ſuā vel fratrū cō-motione diſſimulatione corroborāt.
Cap. xv.

Contra nouimus· qđ vtinā ne-
ſciremus· nōnullos fratrū tan-
te eſſe obſtinationis atqꝫ duri-
cie· vt cū vel ſuos aduerſus fratrē. vl' fra-
tris aduerſum ſe ſenſerint animos exci-
tatos· ad diſſimulandā mentis ſue triſti-
tiam· q̄ ex indignatiōe alterutre cōmoti-
onis exorta eſt· ſecedētes ab eis q̄s hūili
ſatiſfactione atqꝫ colloq̊o lenire debue-
rāt· aliquos pſalmoꝝ incipiūt decanta-
re verſiculos. Qui dū conceptā cordis
amaritudinē delinire ſe putāt· inſultan-
do augent· qđ ſtatim extinguere potuerāt
ſi magis anxij atqꝫ humiles eſſe voluiſ-
ſent· vt oportuna cōpunctio ⁊ ipoꝝ cor-
dibꝫ mederetur· et fratrū animos delini-
ret. Nam illo vtiqꝫ modo puſillanimi-
tatis immo ſuperbie ſue viciū palpāt· ⁊
nutriūt potiꝰ q̄ꝫ extirpāt fomitē iurgio-
rū· dn̄ice illius preceptiōis immemores·
qua ait. Qui iraſcitur fratri ſuo reꝰ erit
iudicio· ⁊ ſi recordatus fueris ꝙ frater tu-
us habet aliquid aduerſum te· relinque
ibi munus tuum ad altare· et vade priꝰ
recōciliari fratri tuo· et tūc veniens offe-
res munus tuū.

De eo q̄ ſi frater aduerſum nos aliquid habeat ſimultatiſ mūera orationū noſtrarū a domino reſpuātur. Cap. xvi.

INtantum igitur nō vult nos deus noſter alteri⁹ deſpectui habere triſtitiam· vt ſi aliquid aduerſuꝫ nos frater habuerit· nec munera noſtra ſuſcipiat· id eſt· n̄ orationes ſibi a nob̄ permittat offerri· donec de animo e⁹ triſticiam iuſte iniuſte ve cōceptaꝫ· celeri ſatiſfactione tollamus. Neq̄ꝫ eniꝫ ait ſi habet veram querelam aduerſum te frater tuus· relinque ibi munus tuū ad altare· ⁊ vade prius reconciliari fratri tuo· ſꝫ ſi recordatus fueris inquit· quia frat' tuus habet aliquid aduerſum te· id eſt· etiam ſi leue aliquid ac vile ſit q̊ fratris in te fuerit excitata cōmotio· et hoc in memoriam tuā ſubita recordatione pulſauerit· ſcias te offerre precum tuaruꝫ ſpiritalia munera nō debere. niſi prius qualibet ex cauſa ortam triſticiā de corde fratris benigna ſatiſfactiōe depuleris. Si igitur euangelicus ſmo etiā ꝓ preterita et minima ſimultate· ac de exiguis oborta cauſis ſatiſfacere nos iraſcētibꝫ iubet· quid de nobis miſeris fiet· qui recentes ⁊ maximas cauſas noſtro q̄ꝫ errore cōmiſſas ꝑtinaci diſſimulatione cōtemnimus· ⁊ inflati tumore diabolico· dum humiliari erubeſcimus· auctores nos fraterne triſticie denegamus· ac rebelli ſpiritu ſubiici ꝑceptis dn̄i dedignantes· neq̄ꝫ ea vel obſeruari debere. vel impleri poſſe contēdimus. Eo q̄ꝫ fit vt iudicantes eū impoſſibilia vel incōgrua precepiſſe· efficiamur ſm apoſtolū nō factores· ſꝫ iudices legꝭ.

De his qui patientiam ſecularibus magis putāt impēdendaꝫ eſſe q̄ꝫ fratribus. Cap. xvii.

ILlud quoq̄ꝫ q̄bus lachrymis eſt deflendum· q̄ nō nulli fratrum fuerint contumelia cuiuſlibet ſmonis accenſi· ſi alterius cuiuſpiā qui eos lenire deſiderat precibus fatigētur: cum audierint nequaq̄ꝫ debere aduerſus fratrem cōcipere tenere ve triſticiaꝫ· ſm illud qđ ſcriptum eſt. qui iraſcit' fratri ſuo reus erit iudicio· et ſol nō occidat ſuper iracundiā veſtrā· proclamāt ilico· Si paganus aliquis· ſi ſecularis hoc feciſſet· aut ita dixiſſet· recte debuit ſuſtineri. Quis aūt ferat fratrē tam grauis cōſcium culpe aut tam inſolens de ore cōuiciū proferentē: Quaſi vero patiētia infidelibus tantū· atq̄ꝫ ſacrilegis· et nō omnibus ſit generaliter adhibenda· aut iracūdia contra gentilem noxia contra fratrē vtilis eſtimanda· cū vtiq̄ꝫ ꝑturbate mentis obſtinata cōmotio nō diſſimile contra quē uis fuerit excitata ſibi īferat detrimentuꝫ. Quante autem obſtinationis· immo vecordie eſt· vt nec ipām verborū ꝓprietatē brute mentis ſtupore diſcernat. Quia n̄ dicitur. omīs qui iraſcitur alienigene reus erit iudicio· qđ fortaſſe poterat ſm illoruꝫ ſenſuꝫ· cōtra conſortes noſtre fidei ⁊ conūſationis excipere· ſꝫ ſignificanter expreſſit euāgelicus ſmo. dicens. Omīs qui iraſcitur fratri ſuo reus erit iudicio. Licet itaq̄ꝫ ſm regulam veritatis omnē hoīem fratrē debeam⁹ accipere· tamē hoc ī loco magis fidelis ac noſtre cōuerſationis particeps q̄ꝫ ethnic⁹ fratris vocabulo deſignatur.

De his qui patientiā mentientes ad iracūdiā fratres ſilētio accendunt. Cap. xviii.

ILlud vero quale eſt· q̄ interdū patiētes eſſe nos credimus· q̄ꝛ reſpondere ꝯtemnimus laceſſiti· ſꝫ ita cōmotos fratres amara taciturnitate vel motu geſtu q̄ꝫ irriſorio ſubſannamus· vt eos magis ad iracūdiaꝫ vultu tacito prouocemus. quā tumida potuiſſent incitare cōuicia· ī eo nos eſtimātes minime apud deuꝫ reos· q̄ꝛ nihil ore protulimus· qđ nos notare hominuꝫ iudicio aut condemnare potuiſſet: Quaſi vero apud deū verba tantūmodo· ⁊ n̄ precipue volūtas vocetur in culpam· et opus ſolum peccati· et nō etiā votuꝫ ac ꝓpoſituꝫ habeatur in crimine· aut ſꝫ tm̄

qđ vnuſquiſq; fecerit per loquelã· et nõ
qđ etiã per taciturnitatem facere ſtudue
rit· in iudicio ſit querendum. Non eniꝫ
ſola cõmotionis illate qualitas: ſ etiam
ꝓpoſitũ irritãtis in noxa eſt· Et idcirco
nõ quemadmodũ iurgiũ fuerit excitatũ
ſ cuius conflagrauerit vicio· verũ iudi
cis noſtri perquiret examen. Affectus enĩ
peccati· nõ ordo conſiderãdus eſt admiſ
ſi. Quid enĩ differt vtrũ quis gladio ip
ſe peremerit fratrẽ· an aliqua ad mortem
fraude cõpulerit· cum ipſius eum dolo
vel crimine conſtet extinctum. Quaſi ve
ro cecum in preceps manu propria non
impegiſſe ſufficiat· cum ſimiliter reus ſit
qui ꝓnũ ⁊ imminentẽ iam fouee cũ potu
erit reuocare cõtempſerit· aut ille ſolus ĩ
crimine ſit qui manu ſua quẽpiã laque-
auerit· et nõ etiã is qui vel parauerit vel
ingeſſerit laqueũ· vl̕ certe cũ potuerit au-
ferre noluerit. Ita igitur: tacere nihil pro
deſt ſi idcirco nobis indicamus ſilenti-
um· vt quod agendum conuicio fuerat
hoc taciturnitate faciamus· aſſimulan-
tes quoſdam geſtus· quibus et ille queꝫ
curare nos oportuit vehementiori inar-
deſcat iracundia· et nos ſuper hec omĩa
damno illius ac perditione laudemur·
quaſi vero nõ etiã ex hoc ipõ quis crimi-
noſior ſit· ꝙ gloriã ſibi de fratris volue-
rit perditione cõquirere. Vtriq; enĩ tale
ſilentiũ erit equaliter noxiũ· quia ſicut ex
aggerat in alterius corde triſticiaꝫ ita in
ſuo nõ permittit extingui Contra quos
illa ꝓphete ſatis ꝓprie eſt directa maledi-
ctio· Ve qui potat amicũ ſuũ· mittẽs fel
ſuũ· et inebrians vt aſpiciat nuditatem
eius· repletus eſt ignominia pro gloria.
Illud q̊ꝫ qđ per aliũ de talibus dicitur:
Quia omnis frater ſupplantãs ſupplã-
tabit· et omnis amicus fraudulenter in-
cedet· et vir fratrem ſuũ irridebit· ⁊ veri-
tatẽ nõ loquẽtur· extenderũt enĩ linguaꝫ
ſuã q̃ſi arcũ mendacij ⁊ ñ veritatis Se
pe aũt ficta patientia etiam acriꝰ ad ira-
cundiam q̃ꝫ ſermo ſuccendit· et attrociſ
ſimas verborũ tranſcendit iniurias· ma
ligna taciturnitas· leuiuſq; tolerantur ĩ
imicorũ vulnera q̃ꝫ irridentiuꝫ ſubdola
blandimenta. De quibus ꝓprie dicitur
per ꝓphetam. Molliti ſunt ſermones eiꝰ
ſuper oleum· et ipĩ ſunt iacula. Et alibi.
Verba callidorũ mollia· hec aũt feriũt
in penetralia ventris. Quibus etiam
illud poteſt elegãter aptari. In ore pacẽ
cum amico ſuo loquitur· et occulte põit
ei inſidias· quibꝫ tamẽ magis decipitur
ipẽ qui decipit. Naꝫ qui preparat ante
faciem amici ſui rete· circũdat illud pedi
bus ſuis· et qui fodit foueam ꝓximo ſuo
incidet in eam ipẽ. Deniq; cũ magna ad
comprehendendũ dñm cũ gladijs et fu
ſtibus multitudo veniſſet· nẽo in aucto
reꝫ vite noſtre illo cruentior extitit parri
cida· q̃ꝫ qui cunctos ficto ſalutatiõis ho
nore preueniens oſculum ſubdole chari
tatis ingeſſit. Cui dñs. Iuda in q̇ oſcu
lo filium hominis tradis· id eſt· amaritu
do perſecutiõis atq; odij tui· hoc tegmẽ
aſſumpſit· quo dulcedo vere amoris exꝓ
mitur. Apertius quoq; ac vehemẽtius ꝑ
ꝓphetã vis huiꝰ doloris exaggerat̕. Nã
ſi inimicus inquit meus maledixiſſet mi
hi· ſuſtinuiſſem vtiq;· ⁊ ſi is q̇ oderat me
ſuper me magna locutus fuiſſet: abſcon
diſſem me forſitan ab eo Tu vero homo
vnanimis dux meus ⁊ notus meus· qui
ſimul mecũ dulces capiebas cibos· in do
mo dei ambulauimus cũ conſenſu.

De his qui ex indignatiõe ieiu nant. Cap. xix.

Aliud quoq; ꝓfanũ triſticie ge
nus eſt· quod dignuꝫ cõmemo
ratione nõ fuerat· niſi id a non
nullis fratribus ſciremus admitti· qui
cum triſtificati fuerint vel irati· ab ipſo
etiam pertinaciter abſtinent cibo· ita vt
qđ etiam dicere abſq; pudore nõ poſſu
mus· illi qui dũ placidi ſunt refectionem
cibi vſq; ad horã ſextã· vel vt multũ no
nã negãt ſe poſſe differre· cũ fuerint triſti
cia vel furore ſuppleti. ieiunia etiaꝫ bidu
ana nõ ſentiãt· tãtãq; inedie defectiõeꝫ
iracundie ſatietate ſuſtentẽt. In q̊ plane

ſacrilegij crimen euidenter incurrūt. ieiunia ſcʒ q̄ ſoli deo ꝓ humiliatione cordis ⁊ purgatione viciorū ſunt ſpecialiť offerēda. ꝓ diabolico tumore tolerātes. Qđ tale eſt. ac ſi orationes atqꝫ ſacrificia nō deo ſed demonijs deferāt. illā qꝫ moſaycam increpationē mereātur audire. Sacrificauerūt demonijs ⁊ nō deo. dijs q̄s ignorabant.

De quorundaʒ ſimulata patiētia qua maxillaʒ verberandam alteram ingerūt. Cap̄. xx.

Non ignoramus etiā aliud demētie genus. qđ ſb colore fucate patientie in nōnullis fratribꝫ inuenitur. quibꝫ parū eſt iurgia commouiſſe. niſi etiā inſtigatorijs verbis vt feriantur irritent. cum vtiqꝫ vel leui fuerint impulſione cōtacti. aliā quoqꝫ partem corporis ingerūt verberandā. quaſi per hoc perfectionē mandati illius impleuiri quo dicitur. ſi quis te percuſſerit in dexterā maxillā tuā. prebe illi et alterā. ſcripture vim ac ꝓpoſitū penitus ignorātes Euangelicā nanqꝫ patientiā per iracūdie viciū exercere ſe putant. Ob qđ radicitus excidendum. nō ſolum viciſſitudo talionis. et ꝯcertādi irritatio prohibeť. ſʒ etiam furoreʒ verberātis geminate iubemur iniurie tolerantia mitigare.

Interrogatio quemadmoduʒ chriſti mandatis obtemperantes euangelica perfectiōe fraudentur. Cap̄. xxi.

Germanus. Quomodo repꝛehendendus eſt is qui precepto ſatiſſaciens euāgelico nō ſoluʒ nō intulit talionē. ſʒ etiā paratus ē vt ſibi geminetur iniuria?

Reſponſio ꝙ chriſtus nō ſoluʒ facti ſed etiā voluntatis inſpector ſit. Cap̄. xxij.

Joſeph. Sicut Paulo ante dictuʒ eſt. nō ſolum res ipſa que geritur. ſʒ etiā qualitas mētis ⁊ ꝓpoſitum facientis eſt intuendum. Et idcirco ſi id qđ ab vnoquoqꝫ perficitur. quo animo fiat. vel quo procedat affectu. intimo perpēdatis cordis examine. videbitis patientie lenitatiſqꝫ virtutem nequaqꝫ poſſe cōtrario ſpiritu. id ē. impatientie ac furoris impleri. Siqdeʒ dñs noſter atqꝫ ſaluator ad profundaʒ nos inſtruens patientie lenitatiſqꝫ virtutē. id eſt. nō vt labijs eā tantūmodo ꝓferamus. ſʒ vt intimis aīe noſtre abditis recondamus. iſtā nobis perfectiōis euāgelice formulā dedit dicēs. Si quis te ꝑcuſſerit in dextera maxilla tua. prebe illi ⁊ alterā. ſubauditur ſine dubio dexteram Que alia dextera niſi interioris hominis vt ita dixerim facies poteſt accipi? Per hoc omnē penitus iracūdie fomiteʒ de ꝓfundis cupiens aīe penetralibꝫ extirpare id eſt. vt ſi exterior dextera tua impetum ferientis exceperit. interior quoqꝫ hō per humilitatis aſſenſum dexterā ſuā prebeat verberandā. cōpatiens exterioris hominis paſſioni. et qđammodo ſuccūbēs atqꝫ ſubijciēs ſuum corpus ferientis iniurie. ne exterioris hominis cede vel tactus intra ſe moueatur interior. Videtis ergo longe eos ab euāgelica perfectiōe diſtare. que patiētiā docet nō verbis. ſʒ interiore cordis tranquillitate ſeruandā. eamqꝫ a nobis cū quid aduerſi euenerit ita precipit cuſtodiri. vt nō ſolū nosmet ipſos alienos ab iracūdie perturbatiōe ſeruemus. ſʒ etiaʒ illos qui ſuo cōmoti ſūt vicio ſuccūbentes iniurijs corꝝ ad placiditatē expleta cedis ſatietate cogamus. furoreʒ eorum noſtra lenitate vincentes Et ita etiā illud apoſtolicū implebim⁹. Noli vinci a malo. ſʒ vince in bono malum. Quod ab illis impleri nō poſſe certiſſimū eſt. qui illo ſpiritu ac tumore verba lenitatis atqꝫ humilitatis emittunt. vt nō ſolum nō mitigent ꝯceptū furoris incendiū. ſed magis illud tam in ſuo qꝫ in fratris cōmoti ſenſu faciāt conflagrare. qui tamē etiā ſi poſſent aliquo modo ipſi mites ac placidi permanere. nō ſic q̄ꝫ rem aliquos iuſticie fructus caperēt. cuʒ damno proximi patiētie ſibi gloriā ven

dicantes ⁊ per hoc ab illa apoſtolica charitate omnimodis alieni: que nō querit que ſua ſunt ſed ea que aliorum. nō enī ita diuitias concupiſcit ut lucrum ſibi de proximi faciat detrimento: nec acquirere quicq̄ cū alterius deſiderat nuditate.

Q ille ſit fortis et ſanus q̄ ſuccumbit alterius voluntati Cap̄. xxiij.

Sciendum ſane generaliter illū partes agere fortiores: qui volūtati fratris ſuā ſubijcit voluntatem: q̄ eum qui in defendendis ſuis diffinitionibus ac tenendis pertinacior inuenitur. Ille enī ſuſtentans ac tolerans proximū ſani ac validi: hic autē infirmi et quodāmodo egrotantis obtinz locum: que ita palpari neceſſe eſt ac foueri: ut interduz etiā a rebus neceſſarijs ꝓ eius quiete ac pace ſalubre ſit aliquid relaxari. In quo quidem non ſe credat q̄s aliquid de ſua perfectione minuiſſe: tam et ſi quiddā de ꝓpoſita diſtrictione condeſcendēdo ſūmiſerit: ſꝫ econtrario multo amplius ſe pro longanimitatis ⁊ patiētie bono nouerit acquiſiſſe. Apoſtolicuz nāq̄ preceptū eſt: Uos qui fortes eſtis: ībecillitates infirmoꝝ ſuſtinete: et alterutrū onera vr̄a portate: et ſic adīplebitꝭ legē chriſti. Nūq̄ ei infirmꝰ ſuſtētat infirmū: nec tolerare poterit: aut curare lāguētem is qui ſimiliter egrotat. ſꝫ ille medelam tribuit imbecillo: qui imbecillitati ipſe nō ſubiacet. Merito enī ei dicit: Medice cura teipm̄.

Q infirmi iniurioſi ſint et iniurias ferre nō poſſint. Cap̄. xxiiij

Notandum etiam illud eſt: infirmorum naturaz eſſe ſemꝑ eiuſmodi: ut prompti quidez ac faciles ſint ad cōtumelias ingerēdas ⁊ iurgia conſerenda: ipſi vero ne minima quidem iniurie velint ſuſpitione contingi: cunq̄ inferentes proterua cōuicia incōſiderata ſuperequitent libertate: ne parua quidem atq̄ leuiſſima ſuſtinere contenti ſunt. Ideo q̄ ſcḋm predictā ſeniorꝫ ſententiam: charitas ſtabilis atq̄ indiruꝑta nō poterit perdurare: niſi inter viros eiuſdē virtutis atq̄ ꝓpoſiti. Scindi etenī neceſſe eſt eaz quocunq̄ tpe quantalibet fuerit cautione ab altero cuſtodita.

Interrogatio quō fortiſ ſit qui nō ſemper ſuſtentat infirmum. Cap̄. xxv.

Germanus. In quo ergo laudabilis perfecti viri poteſt eſſe patientia: ſi tolerare non preualet ſemper infirmū?

Reſponſio ꝙ infirmus ſe nō ſinat ſuſtentari. Cap̄. xxvi.

Joſeph. Nec ego dixi ꝙ illiꝰ qui fortis eſt ac robuſtus: virtus tolerantiaq̄ vincenda ſit: ſꝫ ꝙ infirmi peſſima valitudo: illius qui ſanꝰ eſt ſuſtentatione nutrita: atq̄ in deteriꝰ quotidie ꝓlabēs: generatura ſit cauſas ob quas vel ipſe ultra nō debeat ſuſtineri: vel certe patientiam proximi notā ac deformationē impatientie ſue eē conijciens: abire q̄nq̄ mauult q̄ ſemꝑ magnanimitate alterius ſuſtineri. Hec ergo ab his qui ſodalitatꝭ affectuz cupiūt inuiolabilem cuſtodire: pre omībus obſeruanda cenſemus: ut primū quibuſlibet iniurijs laceſſitus nō ſolum labia ſꝫ etiā profunda pectoris ſui monachus tranquilla cuſtodiat: que tamen ſi ſenſerit vel tenuiter fuiſſe turbata: omni ſemetipſꝫ taciturnitate contineat: et illud qḋ pſalmiſta cōmemorat diligenter obſeruet: turbatus ſum ⁊ nō ſum locutus: et dixi cuſtodiam vias meas: ut nō delinquaz in lingua mea: poſui ori meo cuſtodiaz dū conſiſteret peccator aduerſuz me: obmutui ⁊ humiliatus ſum ⁊ ſilui a bonis: nec pn̄tem conſiderans ſtatum: ea proferat que ad horam turbulentus ſuggerit furor: dictatq̄ animus aſperatus: ſed vel recolat gratiā preterite charitatis: vl̄ reformande pacis redintegrationē mēte ꝓſpiciat. eamq̄ velut cōtinuo reuerſuraz etiā in ipſo cōmotionis tpe contemplet

Dū cq̃z ſe ad dulcedinez reſeruat concor
cordie mox future amaritudinem pn̄tiū
non ſentiet iurgiorum· et ea potiſſimū re
ſpondebit· e quibus vel a ſemetipſo reus
fieri· vel ab alio reprehēdi reſtituta cha/
ritate non poſſit· ſicq̃z adimplebit ꝓphe/
ticum illud eloquiuz. In ira mīe memor
eris.

Quemadmodum ſit iracundia comprimenda. Cap. xxvij.

Cohibere ergo nos oportet om̄s
iracundie motus· z gubernatri
ce diſcretiōe moderari· ne i illd̕
qd̕ a ſalomōe dānat̕. ꝑcipiti furore ra/
ptem. Tota irā ſuā ꝓfert ipi⁹· ſapiēs āt
diſpenſat per partes· id eſt· ſtultus qdez
ad vltionē ſui ire perturbatiōe ſuccendi
tur· ſapiens autem paulatim eam matu
ritate conſilij ac moderationis extenuat
et expellit. Tale eſt z illud qd̕ ab apoſto/
lo dicitur. Nō voſmetipſos vindicātes
charissimi· ſ date locū ire· id ē· neq̃ q̃z ad
vindictam iracundia cogente tēdatis·
ſed date locum ire· hoc eſt· non ſint cor/
da veſtra ſic inpatientie ac puſillanimi
tatis anguſtijs coartata· vt violentā cō
motionis procellam cū irruerit ſuſtinere
nō poſſint· ſed dilatamini in cordib⁹ ve/
ſtris· ſuſcipiētes aduerſos iracundie flu
ctus in illis extentis ſinibus charitatꝭ· q̃
oīa ſuffert· oīa ſuſtinet· z ita mēs vr̄a am
plitudine longanimitatis ac patiētie di
latata· habeat in ſe conſiliorū ſalutares
receſſus· in quibus receptus quodāmo
do atq̃z diffuſus teterrimus iracūdie fu/
mus protinus euaneſcat. Vel certe ita i
telligendum eſt· Dam⁹ locum ire· quoti
ens cōmotioni alterius humili atq̃z trā/
quillā mente ſuccūbimus· et quodāmo/
do dignos nos qualibet iniuria profitē/
tes· impatientie ſeuienti obſeq̄mur. Ce
terū hi qui ita ſenſuz apoſtolice perfecti/
onis inclināt· vt locū ire illos dare exiſti
ment· qui ab iraſcente diſcedunt· viden/
tur mihi diſſenſionū fomitē nō abſcide/
re ſed nutrire. Niſi eni iracundia proxi/
mi humili ſtatim ſatiſfactione vincatur·
prouocat eaz fugiēs potius q̃z declinat.
Illud quoq̃z huic ſimile eſt qd̕ ſalomō
ait. Noli feſtinare i ſpiritu tuo iraſci· q̄a
ira in ſinu inſipientiuz requieſcit· et noli
ꝓcurrere in rixam cito· ne peniteat te in
nouiſſimo. Neq̃z enī ita feſtinationē rixe
vel iracundie culpat· vt earundē appro
bet tarditatem. Similiter z illud ſuſcipi
endum eſt. Stultus eadem ipa hora pro
nūciat iram ſuā· occultat aūt ignomini/
am ſuā aſtutus. Non enī ignominioſā
iracundie paſſionem ita a ſapientib⁹ oc
cultari debere decernit· vt iracundie ve/
locitatem culpās nō prohibeat tardita/
tē· quā vtiq̃z ſi per neceſſitatem humane
infirmitatis irruerit· ideo cenſuit occul/
tandam· vt dū ad preſens ſapienter ob
tegitur imꝑpetuum deleat̕. Hec enī na
tura eſt ire· vt dilata lāgueſcat z pereat·
ꝓlata vero magis magiſq̃z cōflagret.
Dilatanda ergo atq̃z āplianda ſunt pe/
ctora· ne anguſtijs puſillanimitatis ar/
tata· iracundie turbulentis eſtibus op/
pleantur· et recipere ſm̄ prophetam illd̕
nimis latum mādatum dei anguſto cor
de nequeamus· nec dicere cuz ꝓpheta· vi
am mādatoꝝ tuoꝝ cucurri cū dilatareſ
cor meum. Nam quia longanimitas ſa
pientia ſit· euidentiſſimis ſcripture teſti
monijs edocemur. Longanimus enim
vir nimius in prudēcia· puſillanimis āt
valde inſipiens ē. Et idcirco de illo q̇ ſa
pientie donū laudabiliter a dn̄o poſtu/
lauit· ſcriptura cōmemorat Et dedit do
minus Salomoni ſapientiaz prudenti
am q̃z multam nimis· et latitudinem cor
dis quaſi arenā maris innumerabilem.

Amicicias coniuratiōe innitaſ firmas eſſe non poſſe. Cap. xxviij.

Illud quoq̃z multis ē experimē
tis ſepiſſime cōprobatum· nul/
lo modo eos qui amiciciarū fe/
dus coniurationis iniere principio· idi/
ruptam potuiſſe ſuare concordiaz· ſiue
q eam nō pro deſiderio perfectionis nec
pro apoſtolice charitatis imperio· ſ pro

amore terreno· ꝛ ꝓ neceſſitatē ac vinculū pacti retinere conati ſunt· ſiue qđ ille calidiſſimus inimicus vt eos preuaricatores ſui faciat ſacramēti· celerius ad irrūpenda amiciciarū vincula ꝑcipitat. Certiſſima ergo eſt prudentiſſimorū virorū illa ſnīa· verā concordiā ꝛ indiuiduā ſocietatē niſi inter emendatos mores · eiuſdemq; virtutis ac propoſiti viros ſtare nō poſſe. Hec de amicicia beat⁹ ioſeph ſpiritali narratiōe diſſeruit· noſq; ad cuſtodiendā ſodalitatis ꝑpetuā charitatem ardentius incitauit.

Explicit collatō prima abbatis Joſeph de amicicia. Incipiunt capitula collatiōis ſecūde eiuſdē ſenis de definiendo. Cap. i·

De vigilijs q̄s pertulimus.
ij De abbatꝭ germani āxietate ſuper ſponſiōis nr̄e recordatione.
iij Quid m̄ ad hoc viſum ſit.
iiij Interrogatio abbatꝭ Joſeph noſtraq; reſponſio vnde anxietas emerſiſſet.
v Expoſitio abbatis germani cur vel in egypto reſidere mallemus vel retraheremur ad ſyriam.
vi Interrogatio abbatis ioſeph an in egypto maior profectus nobꝭ q̄z in ſyria conferretur.
vij Reſponſio de differētia inſtitutionū vtriuſq; prouincie.
viij Q̄ perfecti viri nihil abſolute debeāt definire· vl̄ vtrū ſine peccato poſſint definita reſcindere
ix Q̄ plerūq; vtilius ſit ſtatuta irrumpere q̄z implere.
x Interrogatio noſtra de metu ꝑ bitc in cenobio ſyrie ſpōſionis
xi Reſponſio q̄ ꝓpoſitū gerētis· nō negocij ſit conſiderād⁹ effect⁹.
xij Q̄ boni ꝓuentus malignis auctoribꝫ non profuerint· nec bōis mala geſta nocuerint.
xiij Reſponſio noſtra q̄ cauſa a nobꝭ exegerit ſacramentū ſpōſiōis.
xiiij Diſputatio ſenis q̄ ſine culpa acrionis ordo mutetur dūmodo boni ſtudij capiatur effectus.
xv Interrogatio an abſq; peccato ſit qđ infirmis noſtra ſcientia occaſionē ingerit mētiendi.
xvi Reſponſio q̄ nō ꝓpter infirmorū ſcandalū ſcripturarū veritas ſit mutanda.
xvij Q̄ veniabiliť mēdacio ſancti tā q̄z ellebero vſi ſint.
xviij Obiectio q̄ illi tantum impune mendacio vſi ſint qui ſub lege vixerunt.
xix Reſponſio eo q̄ licentia mendacij que nec in veteri quidē indulta ē teſtamēto veniabiliter a multis fuerit vſurpata.
xx Q̄ veniabile plerūq; mendacium ꝛ noxiam veritatem etiam apoſtoli eſſe cenſuerint.
xxi An interrogantibus occultā cōtinentiā ſine mēdacio oporteat ꝓpalari· et an ſuſcipienda ſint q̄ ſemel fuerint recuſata.
xxij Obiectio q̄ oporteat quidem abſcondi continentiam ſed ſuſcipi recuſata nō debeant.
xxiij Reſponſio q̄ irratiōabilis ſit huius diffinitionis pertinacia.
xxiiij Quomodo abbas pyamon ſuā continentiā celare maluerit.
xxv Teſtimonia ſcipturarum de cōmutatis diffinitionibus.
xxvi Q̄ nō ſm̄ īmēſitatē preſcīe diuina clemētia· ſꝫ ſm̄ p̄ntes act⁹ vl̄ rmūeret vnūquēq; vl̄ pūiat
xxvij Q̄ ſancti viri pertinaces ac duri eſſe nō poſſint.
xxviij Interrogatio an ſit contrarium predicte ſententie illud qđ dr̄ iuraui ꝛ ſtatui.
xxix Reſponſio in quibꝫ immobilis definitio ſit tenēda· et in q̄bꝫ ſi oportuerit reſcindenda.
xxx Quēadmodum debeāt celanda cōmitti.
xxxi Nihil ſuper his q̄ ad vſum cō

Collatio XVII Abbatis Joſeph

munis vite attinent definiēdū.

Expliciūt capitula. Incipit collatio ſecunda abbatis Joſeph de definiendo. Cap. i.

PRecedē-te igitur collatiōe finita. piterq3 nocturno intercedēte ſilentio. cū fuiſſemus a ſancto abbate ioſeph ad ſcpoſitā cellulā in ſecreto cauſa quietis adducti. ⁊ ſmonibꝫ eiꝰ igne quodam in noſtris cordibus excitato. totā nocté habuiſſemus inſomnem. egreſſi cellulā. et centū fere ab ea paſſibꝫ ſecedētes. in loco remotiore conſedimꝰ. Cum itaq3 ſecreti colloquij nobis familiariter etiā nocturnis tenebris oportūitas preberetur. ilico vt reſedimus abbas germanus grauiter ingemiſcēs.

De abbatis germani anxietate super ſponſiōis noſtre recordatione. Cap. ij.

QUid agimꝰ inq̄t. Ingenti nāq3 diſcrimine nos videmꝰ et ꝑquā miſerabili cōditiōe ↄſtrictos. q̄s ⁊ ratio ipa conuerſatioq3 ſanctorū q̄d ſalubrius ſit ad profectū vite ſpiritalis efficaciter docet. et eligere id q̄d expedit data ſenioribus ſponſio nō admittit. Etenī potuimus exēplis taliū ac tantorū viroꝝ ad perfectiorē vitā ꝓpoſitūq3 formari. niſi nos inſtanter ad cenobiū recurrere promiſſi pactio coartaret. Quo ſi reuerſi fuerimus. copia nob vlterius huc remeādi nulla tribuet. Sin vero hic reſidentes deſideriū noſtrū maluerimus explere. quid agimus de ſponſionis fide quā ſenioribꝫ nr̄is velociſſimū3 reditū pollicētes dediſſe nos nouimus. vt vel curſim liceret nobis huiꝰ ꝓuincie ſanctos ac monaſteria circuire. Cumq3 ſic eſtuātes. quid ſuper ſtatu ſalutis noſtre definiendū eſſet. nequaq3 inuenire poſſemus. ſolo gemitu teſtabamꝰ duriſſime cōditiōis neceſſitatē. accuſantes teneritudinē frontis noſtre. et ingenitā nobis verecundiam deteſtantes. cuiꝰ onere pregrauati. etiā contra vtilitatem noſtrā ac ꝓpoſitum noſtrū. retinentium precibꝫ alias non potuiſſemus obſiſtere. niſi maturiſſimo reditu repromiſſo huc veniſſemꝰ. illiꝰ ſc3 nos pudoris vicio laboraſſe deflentes. de quo dr̄ eſt pudor afferens peccatum.

Quid mihi ad hoc viſum ſit. Cap. iij.

TUm ego. Cōpendium inq3 angoribus afferat noſtris ↄſilium3. immo auctoritas ſenis. ad quē oportet vt noſtras ſollicitudines deferamus. et quicq̄d fuerit eius ſententia definitū. velut diuinū et celeſte reſponſum cunctis eſtibus noſtris terminum3 ponat. Qd̄ quidem nobis per os ſancti huius a dn̄o tribuēdū. et ob illius meritū ⁊ ob noſtrā fidē minime dubitemꝰ. Ipiꝰ enim3 munere salubre ↄſiliū ⁊ creduli ab indignis ⁊ increduli a ſanctis frequēter accepēt dn̄o id vl̄ ꝓpter meritū reſpōdētiū. vel ꝓpter fidem conſulentium largiente. His itaq3 ſermonibus a ſancto abbate germano ea alacritate ſuſcepti. ac ſi eos nō a memetipſo ſ3 inſtinctu domini protuliſſem. aduentum ſenis atq3 inſtante3 iam horā nocturne ſynaxeos paululū ꝑſtolati. poſtq3 eū ſolita ſalutatiōe ſuſcepimus. et legitimus oronum atq3 pſalmoꝝ impletus eſt numerus. iſdem rurſus quibꝫ ad quietē cōpoſiti fueramus pſiathijs ex more conſedimus.

Interrogatio abbatis Joſeph noſtraq3 reſponſio vnde anxietas emerſiſſet. Cap. iiij.

TUm venerabilis Joſeph deiectiores nos animo ↄtemplatur atq3 hoc nobis non ſine cauſa conijciēs accidiſſe. illo nos patriarche ioſeph ſmone cōpellat. Cur itaq3 vultus veſtri triſtes ſunt hodie. Cui nos. non ſicut vinculati illi pharaonis miſtri. ſomniū vidimus. et q̇ interꝑtetur nō eſt. ſ3 inſomnē in quā duximus noctē. ⁊ q̇ eſtuu3 noſtroꝝ moles ſbleuet nō eſt. niſi eas dn̄s

tua diſcretione ſubmouerit. Tuꝫ ille· q̇
patriarche virtutem ⁊ merito referret et
nomine· nõne per dominum inquit ē hu-
manarum cogitationū curatio: ꝓfe-
rantur in medium· potens eſt enim diui-
na clementia ſm fidem veſtram nr̄o cis
medelam prebere conſilio·

Expoſitio abbatiſ germani cur vel ī egypto reſidere mallemuſ vel retraheremur ad ſyriā. C. v.

Ad hec germanus. Crede-
bamus inquit nos veſtre beati-
tudinis viſione· nō ſolum leti-
cia ſpirituali· ſed etiam profectu abunde
repletos ad noſtrum cenobium recurſu-
ros· et ea que fuiſſem⁹ veſtro magiſterio
ꝯſecuti a nobis poſt reditum vel tenui
emulatione ſectanda. Hoc enim ⁊ ſeni-
oꝝ nr̄oꝝ dilectio ſibi ſpondere nos cō-
pulit· dum ſublimitatē vite veſtre atqꝫ
doctrine poſſe nos aliquatenus imitari
in illo cenobio crederemus. Unde cum
ex hoc nobis omnē eſtimaremus leticiā
conferendā· intolerabili econtrario do-
lore conficimur· conſiderantes illo nos
ordine id quod ſalutare nob̄ eſſe cogno-
ſcimus obtinere non poſſe. Ex vtroqꝫ er-
go nunc latere coartamur. Si enī ꝓmiſ-
ſioni quā ſenioꝝ charitate nos compel-
lente coram cunctis fratribus in ſpeleo ī
quo dominus noſter ex aula vteri virgi-
nalis effulſit· ipō teſte deꝓmpſimus·
ſatiſfacere voluerimus· ſummū ſpiritał
vite incurrimus detrimentum. Sin aūt
ſponſionis immemores· et in his regio-
nibus reſidentes· vtilitati perfectiōis no-
ſtre illam voluerimus poſtponere pactio-
nem· abrupta mendaciꝫ nō implete ꝓ-
miſſionis pericula formidam⁹. Sed ne
hoc quidem eſtus noſtros poſſumus re-
leuare conſilio· vt poſtqꝫ velociſſimo re-
ditu ſponſionis fuerit impleta cōditio·
hec ſdenuo loca celeri repetam⁹ recurſu.
Nam quāuis ad profectum ſpiritaliū re-
rum virtutemqꝫ tendētibus· periculoſa
ac noxia ſit etiam parua dilatio· tamen
pollicitationem fidei noſtre quāuis mo-
roſo ſolueremus reditu· niſi nos non ſo-
lum charitate verumetiā auctoritate ſe-
niorum noſtrorum ſciremus inexolubi-
liter colligādos· ita vt remeandi ad hec
loca nobis poteſtas deinceps nullo mo-
do tribuatur.

Interrogatio abbatis Joſeph an ī egipto maior profectus nobis qꝫ in ſyria conferretur. Cap. vi.

Ad hec beatus ioſeph interpoſi-
to aliquantiſper ſilentio· certi ī-
quit eſtis maiorem ſpiritalium
rerum profectum in regione hac vobis
poſſe conferri.

Reſponſio de differētia inſtitutionum vtriuſqꝫ prouincie. Cap. vij.

Germanus. Quāuis etiā il-
loꝝ doctrine ſummas grates
rependere debeam⁹· q̇ nos docu-
ērt a paruulis magna conari· et dato bōi
ſui guſtu· egregiā perfectionis ſitim nr̄is
viſceribus indiderunt· ſi quid tamen iu-
dicio noſtro creditur· nullam ducimus
comparationem inter hec atqꝫ illa que
illic percepimus inſtituta· vt ſileam⁹ con-
uerſationis veſtre inimitabilem purita-
tem· quā vobis nō ſolum mentis ac ꝓpo-
ſiti diſtrictione· ſed etiam locorum credi-
mus beneficio patrocināte conferri. Un-
de nō dubitamus ad imitandam perfe-
ctionis veſtre magnificentiā hāc q̄ cur-
ſim traditur doctrinam nō poſſe ſuffice-
re niſi nobis etiā cōmorationis ipſius
affuerint adiumenta· longiqꝫ temporis
eruditio quotidiana inſtitutione torpo-
rem noſtri cordis vtcūqꝫ diſcuſſerit.

Q perfecti viri nihil abſolute debeant definire. vel vtruꝫ ſine pctō poſſint definita reſcidere. Cap. viij.

Joſeph. Sanum quidem eſt
atqꝫ perfectum· noſtreqꝫ ꝓfeſſi-
oni omnino cōueniens· vt ea q̄
ſb aliqua ſponſione decernimus effica-

ter impletam?. Ob quā rez nihilo oportet
abrupte monachum diffinire ne aut id
qđ incaute promiſit implere cogat᷑ aut
conſideratione honeſtioris ītuitus reuo-
catus ſponſiōis ſue preuaricator exiſtat.
Sed quia nūc ꝓpoſitum nobis eſt non
tam de ſanitatis ſtatu q̄ȝ de infirmitatis
curatione tractare nō quid priore loco a
vobis fuerit actitandum ſed quēadmo-
dum de ſcopulo hui⁹ pernicioſi naufra-
gij poſſitis euadere ſalubri eſt conſilio re
quirendum. Quādo igitur nulluȝ nos
coartat vinculum nec vlla conditio cō-
ſtringit de cōparatione ſecundarum re-
rum optione ꝓpoſita id quod maioris ē
cōmodi prelegatur quando vero aliq̄
diſpendiorum obſiſtit aduerſitas in cō
paratione damnorū illud eſt appetendū
quod leuioribus ſubiacet detrimentꝭ vt
quodam dictū eſt loco. De maximis ma
lis minima deligas. Proinde q̄ȝtū vr̄a
patefacit aſſertio cū ad id vos loci ſpō-
ſio incōſulta perduxerit vt ex vtroq̄ȝ vo
bis grauis incōmodi ſubeunda iactura
ſit in eaȝ partem inclinandum eſt electi
onis arbitriū que vel tolerabiliora diſ-
pendia inferat vel ſatiſfactiōis remedio
facilius expietur. Si ergo maiora ſpiri-
tui veſtro lucra ex hac commoratione
credatis conferenda q̄ȝ illa ſunt que vo
bis de cōuerſatione illius cenobij naſce-
bantur neq̄ȝ ſine iactura ingentiū cōmo
dorum poteſt conditio veſtre ſponſionis
impleri ſatius eſt hoc vos mendacij vel
nō implete promiſſionis ſubire diſpēdi-
um quod ſemel preteritum nec ipſuȝ vl
tra iam repeti nec alia per ſemet poterit
generare peccata q̄ȝ in illud incidere per
quod tepidioris vite vt dicitis ſtat⁹ q̊ti
diano vos atȝ interminabili afficiat de
trimēto. Veniabiliť enī imo ꝓ etiā lau-
dabiliter definitio īcauta mutabitur. ſi
ad ſalubriorem tranſeat partem nec cō
ſtantie preuaricatio eſſe credenda eſt q̊ti
ens ſponſio vicioſa corrigitur ſed teme-
ritatis emendacio. Que omnia ſcriptu-
raruȝ quoq̄ȝ poſſunt teſtimonijs aptiſſi

me comprobari q̄ȝ multis pernicioſum
fuerit definitionibꝫ ꝓprijs inheſiſſe ⁊ ab
eis ecōtrario deſtitiſſe cōmodum fuerit
ac ſalubre.

Q᷑ plerūq̄ȝ vtilius ſit ſtatuta ir- rūpere q̄ȝ implere. Cap̄. ix.

Quod liquidiſſime ſācti apoſto
li petri ⁊ iude traditoris exēpla
teſtātur. Ille enī q̄ discesſit ab
inconſulte diffinitionis ſnīa qua dixe-
rat non mihi lauabis pedes in eternuȝ
immortale chriſti oīnȝq̄ȝ ſanctoꝝ ꝯſor-
tiū promeretur abſcidēdus ꝓculdubio
ab huius beatitudinis grā ſi in ꝑmōis
ſui obſtinatione manſiſſet hic vero perti
naciā ſue retinēs ſpōſionis ꝑpetua mor
te damnatur q̄ fuiſſet ꝓculdubio libera
tus ſi definitionis ſue maluiſſet deſtitu-
tor potius q̄ȝ pertinax inueniri. Qđ in il
lis quoq̄ȝ duobꝫ filijs q̇ in euangelio ad
opationē vinee deſtinātur euidētiſſime
perdocemur q̊ꝝ vnus pr̄is reſtitit impe
rio alius ꝓna reſponſione ꝯſenſit. Sed
nec illi ꝓfuit humilis obſequendaq̄ȝ re-
ſponſio quia preceptuȝ patris opere de
tractauit implere nec illi obfuit refraga-
tio iuſſionis eo q̄ ſtatuti ꝑmonis obſtia
tione mutata ſcopon patris operis exe-
cutione cōpleuit et id qđ reprehenſibili
ter ſtatuerat definitione correcta lauda
biliter emendauit. Nec nō ⁊ herodis cru
entiſſimi regis exēplum qui fidem incō-
ſulte retinens ſacramenti cruentiſſimus
precurſoris domini extitit interemptor
vanoq̄ȝ timore periurij damnationi ſe-
metipſum atq̄ȝ ſupplicijs perpetue mortꝭ
immerſit. Primū etenī eſt optima ſtatu
ere q̄ et ſi aliter ceſſerit ſequēs eſt in me
lius ea q̄ ſunt ſtatuta mutare ordinatio
nibusq̄ȝ noſtris iam iacentibus vt ita
dixeri manū dexterā porrigere. Ubi pri
cipia ꝯſilij non approbantur prudentia
ē vt vtili addita ꝓuiſione reparent᷑. Si
claudicat ad ꝑma ſtatuta diſpoſitio ad
hibeat᷑ ad ſcđa correctio. In omībꝫ ergo
rebus conſiderandus eſt finis et ꝑm eū

propoſiti noſtri dirigendus eſt curſus· que ſi ſuperueniente ſalubriore conſilio ad deteriorē partē vergere viderim⁹· rectius eſt incōgrua conſtitutione ſubmota· ad meliorem tranſire ſententiam· ꝙ in ſtatutis pertinaciter inherendo· peccatis grauioribus obligari.

Interrogatio noſtra de metu ꝑbite in cenobio ſyrie ſponſiōis. Cap. x.

GErmanus. Quantū ſpectat ad deſideriū noſtrum quod a nobis pro ſpiritalis commodi vtilitate ſuſceptum eſt· optaremus edificari veſtri iugitate ꝯſortij. Si· n· ad cenobium noſtrum fuerimus reuerſi· non ſolum nos ab hoc tam ſublimi ꝓpoſito relapſuros· ſed etiam pro mediocritate conuerſationis illius multis certū ē diſpendijs quatiendos. Uerum illud nos euangelicum mandatū vehement' abſterret· ſit ſermo veſter eſt· nō nō· qđ aūt his abundanti⁹ eſt· a malo ē. Credim⁹ enim tanti tranſgreſſionem precepti nulla poſſe compenſari iuſticia· nec in extremis recte cedere· quod malo initio ſemel fuerit inchoatum.

Reſponſio ꝙ ꝓpoſitum gerētis nō negotij ſit conſiderādus effectus. Cap. xi.

IOſeph. In omnibus vt diximus cauſis non proceſſus operis. ſed voluntas operantis eſt intuenda· nec ſtatim quis quid egerit· ſꝫ quo voto egerit inquirendū· ita vt nōnullos pro his factis· de quibus bona poſtea orta ſunt· reperiamus fuiſſe damnatos· et econtrario quoſdam per reprehenſibiles actus ad ſummam perueniſſe iuſticiam. Et nec illi vtilis rerū exitus ꝓfuit· qui peſſimo regreſſus propoſito· nō illam que ſubſecuta eſt vtilitatē· ſꝫ quiddam contrarium voluit operari· nec huic nocuit reprehenſibiliter inchoaſſe· qui nō pro contemptu dei nec delinquendi propoſito· ſed neceſſarij et ſancti finis intuitu· vituperabilis initij ſuſtinuit neceſſitatem. Et vt hec eadem ſanctarū ſcripturarū dilucidemus exemplis.

Quod boni prouētus malignis auctoribus nō profuerint nec bonis mala geſta nocuerint. Cap. xij.

QUid ſalubrius· quid vtili⁹ vniuerſo orbi potuit procurari· ꝙ dominice paſſionis ſalutare remedium? Et tamen nō ſolum nō profuit· verum etiā in tantū illi obfuit traditori· cuius miniſterio probatur impletū· vt abſolute pronuncietur de illo. Bonū erat ei· ſi natus nō fuiſſet homo ille. Nō enim ſm̄ hoc qđ euenit fructus illi eſt ſui operis repenſand⁹. ſꝫ ſm̄ id qđ facere voluit· vel qđ effecturū ſe eſſe credidit. Et rurſus. Quid criminoſius dolo atqꝫ mēdacio· etiā in extraneū· ne dixerim in germanū patrē ve cōmiſſo? Et tamē non ſolū nullam pro his dānationē aut repꝓhēſionē Jacob patriarcha ꝯtraxit· verū etiam ꝑpetua bñdictiōis hereditate ditat⁹ eſt. Nec immerito· qꝛ et iſte benedictionē primogenitꝰ deſtinatā· nō ex preſentis lucri auaricia· ſꝫ ex fide ſanctificatiōis ꝑpetue ꝯcupiuit· et ille nō hūane ſalutis obtentu· ſꝫ filargirie crimine morti tradidit oīm redēptorē. Et idcirco vtriuſqꝫ eorum fructus operatiōis ſuc ſm̄ deſtinationē mentis ac ꝓpoſitū volūtatis aſcript⁹ ē· qꝛ nec ille fraudē· nec iſte ſalutem ſtatuit opari. Illud enī ꝓ retributiōe mercedis iuſte vnicuiqꝫ repēſat'· qđ pñcipalr̄ m̄te ꝯcepit· nō ꝙ exinde bñ vel male ꝯ votū opātij emerſerit. Jō qꝛ iuſtiſſim⁹ iudex excuſabilē imo laudabilē tal' m̄dacij ceſuit preſumptorē· qꝛ ſine eo ad bñdictionē ꝓmitiuorū nō poterat ꝑuenire. Nec debuit in crimen vocari· qđ deſiderio benedictiōis exortū ē. Alioquī nō modo iniqu⁹ in fratrē pr̄iarcha ꝓdict⁹. ſꝫ etiā circūuētor in prēm et ſacrilegus extitiſſet· ſi hūs aliā viā qua ad benedictiōis illi⁹ grām ꝑueniret· hāc que fratri damnoſa eſſet ac noxia expetere maluiſſet. Uidetꝭ ergo apud deum nō proceſſum operis· ſꝫ deſti-

nationem mentis inquiri. His itaqꝫ ꝓ-
ſtructis: vt ad propoſitam queſtionē ob
quam hec vniuerſa premiſſa ſunt reuta-
mur, reſpondeatis mihi primitus velim
cuius rei cauſa vos illius ſponſionis ne
xibus vinxeritis.

**Reſpōſio noſtra q̄ cauſa a no-
bis exegerit ſacramentū̄ ſponſi
onis. Cap. xiij.**

Germanus. Prima vt dixi-
mus extitit cauſa · qua noſtros
meſtificare ſeniores ac precepꝰ
eorum obſiſtere verebamur. Secūda q̄
ſiquid perfectum atqꝫ magnificū vel vi-
ſu vel auditu percepiſſemus a vobis · cū̄
reuerſi ad cenobium fuiſſemus exercere
nos poſſe inconſultiſſima perſuaſiōe cre
didimus.

**Diſputatio ſenis ꝙ ſine culpa
actionis ordo mutetur dūmo-
do bōi ſtudij capiatur effectus.
Cap. xiiij.**

Joſeph. Sicut prefati ſumus
deſtinatio mētis vel remunerat
hominem vel condemnat · ſꝫm il-
lud. Et inter ſeinuicem cogitationibus
accuſantibus aut etiā defendētibꝰ · ī die
qua iudicabit deus occulta hominum ·
illud etiā · ego aūt opera ꝛ cogitationes
eorum venio vt congregē cū oīb gēti-
bus ꝛ linguis. Quāobrem deſiderio ꝑ-
fectionis vt video · hoc vos ſponſiōis vi-
culo colligaſtis · dū credidiſtis illo eam
poſſe ordine comprehendi · quo nūc ſuꝑ-
ueniente pleniore iudicio · ad ſublimita-
tem eius conſcēdi nō poſſe reſpicitꝭ. Nō
ergo preiudicat quicqd diſcrepās ab il-
la diſpoſitione viſum fuerit accidiſſe · ſi
modo nulla principalis illius ꝓpoſiti di-
uerſitas ſubſeqnatur. Necqꝫ enī opificij
cuiuſqꝫ deſertio eſt demutatio ferramen-
ti · aut ſegniciem arguit viatoris · vie cō-
pendioſioris ac directioris electio. Ita
igitur ꝛ in hac parte emendatio diſpoſi-
tionis improuide · nō ſpiritał voti eſt in-
dicanda tranſgreſſio. Quicqd enim ꝓ
charitate dei et pietatꝭ amore perficitur ·
que promiſſionē habēt vite que nunc ē
et future · tā ꝛ ſi duris atqꝫ aduerſis vide
atur principijs inchoare · non ſolum nul
la reprehenſione · ſed etiam laude digniſ
ſimū eſt. Et idcirco nihil ꝑiudicat refra
gatio ſponſionis incaute · ſi quolibet ge-
nere ſcopos tantum · id eſt · propoſita pie
tatis deſtinatio teneatur. Omnia nāqꝫ
ob hoc agimꝰ · vt deo cor mūdum exhibere
poſſimꝰ · cuius ↄſūmatio ſi ī his locꝭ faci
lior iudicatꝰ · nihil vob oberit ex forte mu-
tatio pactiōis · dūmodo ꝑncipalꝭ illiꝰ ꝑ-
fectio puritatis · ꝓ q̄ ſponſio vr̄a ꝓceſſe-
rat · ſꝫm domini voluntatem maturiꝰ ac-
quiratur. Nō enim ex hac immutatione
vllum poteſt iudicari mendacium · ſed
inconſulte definitionis prudens ſaluta-
riſqꝫ correctio. Et vt etiā de phiſicis qđ
nodum propoſite queſtionis abſoluat
aliquid inferamus · natura ipa in nobis
opera ſua de conſilio diuine maieſtatis
immutat. Nā ab infantia in puericiā ·
de puericia in iuuentā · de iuuēta in ſene-
ctutis vlteriora transferimur · atqꝫ ita
hec in nobis ↄditoris noſtri conſumma-
tio peregit · vt ex hac permutatiōe nullū
mendacium aſcribatur etati. Ita etiam
interior homo noſter ablactatus a ꝑmor
diorum tenerrimis inſtitutis · cum per di
uerſas prouectus etates ad robuſtiorē ·
de vnaquaqꝫ profecerit · atqꝫ exinde ad
caniciem ſenſuum ac virum perfectū · et
menſuram etatis plenitudinis chriſti ꝑ-
ueniens · depoſuerit ea que erant paruu-
li · nunquid varietatem incurriſſe mēda
cij · et non potius perfectioris plenitu-
dinem conſecutus eſſe credendus eſt ·
Sic erudimēta veteris inſtrumenti · diſ-
penſatione legiſlatoris dei · ad perfectio
nem beatitudinis euangelice transferūt ·
nec tamen ex hoc immutatio aut di-
uerſitas preterite ſanctiōis interueniſſe
credenda eſt · ſed adimpletio ꝛ cumulus
ſublimiorum et celeſtium preceptorum ·
nec ſacre promulgationis illius eſtiman
da eſt abolitio ſed aſcenſus · nec varie-
tas ſed profectus. Unde ꝛ dn̄s noſter,

Nolite inquit eſtimare ꝙ veni ſoluere legem aut ꝓphetas·non veni ſoluere ſ; adimplere·id eſt·non antiquare priora·ſed ad perfectionem perducere imperfecta.

Interrogatio an abſq; peccato ſit ꝙ infirmis noſtra conſcia occaſionē īgerit mētiēdi. Cap. xv.

GErmanus. Quantū ſpectat ad vim ſermonū qui rationabiliter prudenterq; digeſti ſunt· haud difficile ſponſionis noſtre ſcrupulus a nob potuiſſet extrudi· niſi illud nos vehementiſſime deterreret·quod infirmioribꝫ quibuſq; intromitti fortaſſe ꝑ hec videtur exempla occaſio mentiendi·ſi vlomodo pacti fidem licito diſſolui poſſe cognouerint· quippe cū tantis hoc ipſum et tam minacibus interdicatur eloquijs ꝓpheta dicente. Perdes omnes qui loquūtur mendacium·et os quod mentitur· occidit aīam.

Reſponſio ꝙ nō ꝓpter infirmorum ſcandalum ſcripturarū veritas ſit mutanda. Cap. xvi.

IOſeph. Occaſiones cauſeq; perditionum his qui perituri ſunt·immo qui ꝑire deſiderāt deeſſe nō poſſunt. Neq; enim abijciēda ſunt teſtimonia ſcripturarum·ac de ſuo corpore penitus abradenda · quibus vel hereticorum prauitas animatur·vel iudeorum infidelitas obduratur·vel tumor ſapientie gentilis offenditur·ſ; vtiq; ⁊ pie credenda et immobiliter ſunt tenenda·et ſm̄ veritatis regulam predicanda. Et idcirco nō debemus aliene infidelitatis obtentu economias·id eſt·diſpenſationes prophetarum atq; ſanctoꝝ·q̄s ſcriptura cōmemorat abdicare·nec dum infirmitati eorum condeſcendere debere nos credimus·nō ſolum mendacij·verū etiā ſacrilegij crimine polluamur·ſ; quēadmodum diximus·oportet nos ea· ⁊ ſm̄ hyſtoriā ꝯfiteri·et quēadmodum pie geſta ſunt explanare. Ceterū his qui praui ꝓpoſiti ſunt·nō ex hoc mētiendi aditus obſtruetur·ſi earum rerum quas vel prolaturi ſumus vel protulimus veritatē· aut penitus abnegare aut extenuare allegoricis interpretationibus laboremus. Quid enim illis horum teſtimoniorum nocebit auctoritas·quibus etiam ſola corruptio voluntatis ſufficit.

Q venialiter mēdacio ſancti tanq̄ eleboro vſi ſint. Cap. xvij.

ITaq; taliter de mendacio ſentiendum atq; ita eo vtendum ē quaſi natura ei īſit ellebori. Quod ſi imminente exitiali morbo ſumptū fuerit fit ſalubre·ceterū abſq; ſummi diſcriminis neceſſitate perceptum preſentis exitij eſt. Ita nāq; etiam ſanctos ac probatiſſimos deo viros veniabiliter legimus vſos fuiſſe mendacio·ſicut raab·cuius cū non ſolum nulla virtutum ſed etiam impudicicie monimenta commemoret ſcriptura·pro tali mendacio quo exploratores maluit occultare q̄ꝫ prodere·admiſceri populo dei eterna benedictione promeruit. Que ſi veritatem loqui·aut ſaluti ciuium ꝯſulere maluiſſet·nulli dubium·ꝙ nec imminentem cum vniuerſa domo ſua fugiſſet interitum·nec auctoribus dominice natiuitatis inſerta·et in patriarcharum annumerata catalogo· per ſucceſſionem ſue prolis edere meruiſſet oīm ſaluatorē. Deniq; dalila q̄ vtilitati ciuium conſulens·exploratam prodidit veritatem·perpetue perditionis viciſſitudinem conſecuta·ſolam criminis ſui cunctis memoriā dereliquit. Quando igitur graue aliquod imminet de veritatis confeſſione diſcrimen tunc mendaciorum ſunt recipienda perfugia·ita tamen vt reatu humilis conſcientie ſalubriter mordeamur. Vbi autem nulla cōdicio ſumme neceſſitatis incūbit·omni cautione mendacium velut mortiferū deuitandū eſt·quēadmoduꝫ de ellebori diximus potu·quod ſalubre eſt quidē ſi tunc

demum ſumatur· cum inevitabilis atq
mortifera imminet egritudo· Sin vero
integra ⁊ imperturbata corporis ſanita-
te ſumatur· ſtatim ad preoccupanda vi-
talia vis pernicioſa pertendit. Quod ve-
ra ab hierichõtina· ⁊ de iacob patriarcha
evidenter oſtenſum eſt· e quibus nec illa
mortem alias q̃ hoc remedio potuiſſet
evadere· nec iſte ad benedictionem primo-
geniti pervenire. Non enim deus verbo-
rum tantum actuũq nostrorum diſcuſſor
et iudex· ſed etiam propoſiti ac deſtinati-
nationis inſpector eſt. Qui ſi aliquid cã
ſalutis eterne ac divine contemplatiõis
intuitu· ab vnoquoq vel factum vide-
rit vel promiſſum· tam ⁊ ſi hominib᷒ du-
rum atq iniquũ eſſe videatur· ille tamẽ
intimã cordis inſpiciẽs pietatem· nõ ver-
borum ſonum· ſed votum diiudicat vo-
luntatis· quia finis operis ⁊ affectus cõ-
ſiderandus eſt perpetrantis· quo potue-
runt quidam vt ſupra dictum eſt· etiam
per mendacium iuſtificari· et alij per ve-
ritatis aſſertionẽ peccatũ perpetue mortis
incurrere. Ad quem finem etiam. Jacob
patriarcha reſpiciens· hiſpidam frater-
ni corporis ſpeciẽ obvolutione pellium
ſimulare nõ timuit· et inſtiganti ad hoc
mendacium matri laudabiliter acquie-
uit. Videbat enim ex hoc maiora ſibi lu-
cra benedictiõis atq iuſticie q̃ p ſimpli-
citatis obſervantiã conferenda. Nõ .n.
dubitabat mendacij huius maculã in-
undatione paterne benedictionis proti-
nus abluendam· et velut nubeculã quã-
dam flatu ſpiritusſancti velociter aufe-
rendam· atq vberiora ſibi per hanc affe-
ctaticiã ſimulationẽ quã per illam inge-
nitam veritatẽ meritorum premia con-
ferenda.

Obiectio q̃ illi tantũ impune mẽdacio vſi ſint qui ſub lege vixerunt. Cap. xviij.

GErmanus. Non mirum eſt
has diſpenſationes in veteri te-
ſtamẽto licentius vſurpatas·
ac nõnũq viros ſanctos veniabilit̃ ſu-
iſſe mentitos· cũm multo maiora eis pro
tempor rudimentis licuiſſe videamus.
Cur enĩ mirum ſit· q̃ beatus David fu-
giẽs ſaulem· percõtanti achymelech ſa-
cerdoti atq dicẽti· quare tu ſolus ⁊ nul-
lus eſt tecum· ita reſpondit. Rex inq̃t pre-
cepit mihi ſermonem· et dixit. Nemo ſci-
at rez ꝓpter quã miſſus es· nam ⁊ pueris
condixi in illũ ⁊ in illũ locũ· Et iterũ. Si
habes hic ad manũ haſtam aut gladiũ·
quia gladium meũ et arma mea nõ tuli
mecũ· ſermo enim regis vrgebat· Vel il-
lud. Cũ perductus ad achis regẽ geth
i ſanũ ſe furioſũ q ſimulavit· ac muta-
vit os ſuum coram eis· et collabebatur ĩ
manus eorum· ⁊ impingebat in oſtiũ por-
te· defluebantq ſalive ei⁹ in barbã· Cũ
etiam vxorũ ↄcubinarũq gregib᷒ licito
fruerentur· nec vllũ eis imputaretur ex
hac parte peccatum. inſuper etiã inimi-
cor ſanguinẽ ꝓpria manu frequent̃ effũ-
derẽt· idq nõ ſolũ nõ reprehenſibile· ve-
rum etiam laudabile crederet̃. Que ita
nunc evangelio choruſcante videm⁹ om-
nimodiſ interdicta· vt ſine ingẽti crimĩe
ac ſacrilegio hõr q̃cq̃ nõ poſſit admitti.
Jn quẽmodũ nec mendaciũ vllũ q̃li-
bet pio colore contectum· nõ dicã proba-
biliter· ſed nec veniabiliter a quoq̃ͣ cre-
dimus vſurpari· dicente dño· ſit ſermo
veſter. eſt eſt· nõ nõ· qd̃ autẽ his abundã-
tius ẽ· a malo eſt· Apoſtolo quoq in ea-
dem congruente. Nolite mentiri invicẽ·

Reſponſio eo q̃ licentia mẽdacij que nec ĩ veteri quidẽ ĩdulta ẽ teſtamẽto veniabiliter a multis fuerit vſurpata. Cap. xix.

JOſeph. Vxorum quidẽ ↄcu-
binarũq multar antiqua illa
libertas· inſtante iam temporũ
fine· et multiplicatione humane genera-
tionis expleta· nõ immerito velut minus
iam neceſſaria per evangelicam perfecti-
onem debuit amputari. Nam vſq ad
adventũ chriſti oportuit benedictionẽ
primordialis illi⁹ vigere ſnĩe q̃ dictũ ẽ.
Creſcite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrã·

Et idcirco iuſtiſſimũ fuit vt ex illa radi-
ce fecunditatis hũane que in ſynagoga
pro diſpenſatiõe temporis vtiliter vigu
it· angelice virginitatis floſculi germĩa
rent· ac ſuaueolentes continentie fructꝰ
in eccleſia gignerẽtur. Mendacia vero
etiam tunc fuiſſe damnata· totius veteꝛ
inſtrumenti textus euidenter oſtendit di
cens. Perdes omnes qui loquũtur mẽ-
dacium. Et iterum. Suauis eſt homini
panis mendacij· et poſtea replebitur os
eius calculo. Et ipſe legiſlator· mẽdaciũ
inquit fugies. Sed tunc demũ id venia-
biliter diximus vſurpatum· cũ ei neceſſi
tas aliqua ſeu diſpenſatio ſalutaris ad
iũcta eſt· ob quã nõ debuerit cõdemna
ri· quale eſt illud quod commemoraſtis
de Dauid rege· cum fugiens inſectatio
nẽ ſaulis iniuſtam· ad achymelech ſacer
dotem· non propoſito cuiuſqꝫ lucri· nec
ſtudio ledendi quempiam· ſed vt tantũ-
modo ſemetipſum ab impijſſima eius ĩ-
ſectatione ſaluaret· mendacibus vtitur
verbis· quippe qui manus ſuas inimici
regis ſanguine· etquidem a deo ſibi toti
ens traditi· contaminari noluerit dicẽs·
Propicius mihi ſit deus· ne faciam rẽ
hanc domino meo chriſto dñi· vt mittã
manum meam in eum· quia chriſtus do
mini eſt. Et idcirco diſpenſationes has
quas vel ob volũtatem dei· vł ob p̃figu
rationem ſpiritalium ſacramentorũ· vel
ob quorundam ſalutem ſanctos viros ĩ
veteri teſtamento legimꝰ executos· in tan
tum nos quoqꝫ cum neceſſitas coarta-
uerit nõ poſſumus abdicare· vt ne ipſos
quidem apoſtolos· vbi conſideratio ali-
cuiꝰ vtilitatis exegit· ab eis declinaſſe cer
namus. Que pauliſper interim differẽ-
tes· digeſtis primitus que adhuc de ve-
teri teſtamento proferre diſponimus· poꝰ
hec cogruentius inferemus· vt faciliꝰ ap
probetur viros iuſtos ⁊ ſanctos· tam in
nouo qꝫ in veteri teſtamẽto in his econo
mijs ſibi per omnia concordaſſe. Quid
enĩ de illa chuſi ad abſalon pro ſalute re
gis dauid pia ſimulatione dicimꝰ: que

cum toto fallentis ⁊ circumuenientis p
matur affectu· et vtilitatẽ conſulentis im
pugnet ſcripture diuine teſtimonio cõ-
probatur ita dicentis· dñi aũt nutu diſſipa
tum eſt conſiliũ achitofel vtile· vt indu-
ceret dominus ſuper abſolõ malũ. Nec
enĩ reprehendi poterat id qđ recto ꝓpoſi
to ac pio iudicio pro iuſtis partibus ge-
rebatur· ac pro illius cuiꝰ pietas deo pla
cebat· ſalute atqꝫ victoria· religioſa fue-
rat ſimulatione cõceptum. Quid etiam
de illius femine pronũciabimꝰ facto· ꝗ
ſuſcipiens illos· qui ad regẽ dauid a pre
dicto chuſi fuerãt deſtinati· abſcondit ĩ
puteo· et expãdẽs velamen ſuper os eiꝰ·
cuꝫ ptiſanas ſe torrere ſimulaſſet. tran-
ſierunt inquit guſtata paululum aqua·
atqꝫ hoc eos figmento· ab inſequentium
manibꝰ liberauit: Quapropter· reſpõnde
te queſo mihi· qđ fuiſſetis acturi· ſi qua
vobis nunc ſub euangelio conſtitutis ſi
milis fuiſſet exorta conditio· vtrũ nã ma
luiſſetis eos ſimili celare mendacio dicẽ
tes eodeꝫ modo· tranſierũt guſtata pau
lulũ aqua· ⁊ implere illud quod precipi
tur· erue eos qui ducũtur ad mortẽ· et re
dimere eos qui interficiuntur· ne parcas·
an veritatis confeſſione latitãtes prode
re peremptoriis: Et vbi illud apli. Ne-
mo quod ſuum eſt querat· ſed quod alte
rius· et charitas nõ querit que ſua ſunt·
ſed ea ꝗ aliorum· Ac de ſeipſo· Nõ q̃ro
inquit quod mihi vtile eſt· ſed qđ multꝭ·
vt ſalui fiant· Si enĩ ea que noſtra ſunt
querimus· et id quod nobis vtile eſt per-
tinaciter volumus retentare· etiaꝫ in hu
iuſmodi neceſſitatibus loqui nos neceſ-
ſe eſt veritatem· ⁊ reos fieri mortis aliene
Si vero ea que alijs ſalutaria ſunt· nr̃is
vtilitatibus preponẽtes· apoſtolico ſa
tiſfecerimus imperio· ſine dubio ſubeũ-
da eſt nobis neceſſitas mentiendi. Et id
circo nec integra charitatis viſcera poſ-
ſidere· nec ea que aliorum ſunt· ſm apo-
ſtolicam diſciplinam querere poterimꝰ·
niſi his que diſtrictioni noſtre perfecti-
oniqꝫ conueniunt paululum relaxatis

condeſcendere vtilitatibus alioꝝ pro-
no maluerimus affectu· et ita cum aplo
infirmis efficiamꝰ infirmi· vt lucrari poſ-
ſimus infirmos.

**Q̄ veniabile plerū̄qꝫ mendaci-
um et noriam veritatem etiam
apoſtoli eſſe cenſuerit. Cap̄.xx.**

Quibus eruditus exemplis bea-
tus quoqꝫ aplus Jacobus om-
neſqꝫ illius eccleſie primitiue p̄
cipui principes apoſtoloꝝ Paulum ad
ſimulationis figmēta deſcendere ꝓ im-
becillitate infirmātium cohortantꝰ· eū qꝫ
purificari ſm̄ obſuantiā legis· caput ra-
dere· vota offerre cōpellūt· pn̄s illō diſ-
pendiū· quod ex hac hypocriſi gigneba-
tur nihili reputātes· ſꝫ cōtemplantes po-
tius lucra· q̄ erant ex illius diutina p̄di-
catione parienda. Non enī tantū aplo
paulo lucrū ex hac eius fuerat diſtrictio-
ne collatū· quātū ceteri eius exicio vniuꝰ-
ſis gentibꝫ detrimētū. Quod ſine dubio
vniuerſe tunc eueniſſet eccleſie niſi illuꝫ
hec vtilis ac ſalubris hypocriſis predica-
tioni euangelice reſeruaſſet. Tunc enim
neceſſario ac veniabiliter acquieſcitꝰ mē
dacij detrimēto quando maius vt dixi-
mus imminet de veritatis confeſſiōe diſ-
pendiū· ⁊ vtilitas que nobis de veritate
confertur· cōpenſare illa que generanda
ſunt damna nō preualet. Qd̄ tempera-
mentū etiā alijs verbis idem btūs apls
vbiqꝫ ſe ſp̄ tenuiſſe teſtatur. Nā cū dic-
factus ſum iudeis tāqꝫ iudeus· vt iude-
os lucrifacerē· his qui ſub lege erāt· qua-
ſi ſub lege eſſem· cum ipē ſb̄ lege nō eſſeꝫ·
vt eos qui ſub lege erāt lucrifacerē. his
qui ſine lege erant· tanqꝫ ſine lege eſſem·
cum ſine lege dei nō eſſem· ſꝫ in lege eſſem
chriſti· vt eos qui ſine lege erant lucrifa-
cerem. factus ſum infirmis infirmꝰ· vt in-
firmos lucrifacerē· oībus omnia factus
ſum vt omnes facerem ſaluos quid ali-
ud oſtendit· qꝫ ſm̄ infirmitatem atqꝫ mē
ſuram eorum qui inſtituebantur ꝯdeſcē-
diſſe ſe ſemper· et a perfectiōis rigore ali-
quid relaxaſſe· nec tenuiſſe ſe id qd̄ diſtri-
ctio rigida poſcere videbatur· ſed illud
magis prepoſuiſſe qd̄ infirmantium vti-
litas exigebat. Et vt hec eadem attenti-
us indagantes· ſingillatim apoſtolicaꝝ
virtutum inſignia replicemꝰ· quereret ali-
quis quomodo omnibus per omnia be-
atus apoſtolus ſuam probetur aptaſſe
perſonam· Ubi factus ē iudeis ſicut iu-
deus. Profecto ibi· vbi illam ſententiā
intimo corde cuſtodiens· quā galathis
denunciauerat dicēs. ecce ego paulus di-
co vobis· q̄a ſi circūdamini chriſtꝰ vobꝭ
nihil proderit. in thimothei tamen circū
ciſione imaginem quodammodo iudaȳ
ce ſuperſtitionis aſſumpſit. Et rurſus.
Ubi factus eſt eis qui ſub lege erāt tāqꝫ
ſub lege eſſet. Nempe ibi· vbi Jacobus
omneſqꝫ ſeniores eccleſie formidantes·
ne in eum illa irrueret Judeorum cre-
dentium· immo chriſtianorum iudaizā-
tium multitudo· que ita fidem chriſti
receperat· vt adhuc ritu cerimoniarum
legalium teneretur diſcrimini eius hoc
conſilio ac perſuaſione ſuccurrerunt di-
centes. Uides frater· quot milia ſint in
iudeis qui crediderunt· et hi omnes
emulatores legis ſunt. Audierunt auteꝫ
de te quia diſceſſionem doceas a moyſe
eorum qui per gentes ſunt iudeorum· di-
cēs nō debere eos circuncidere filios ſu-
os. Et infra. Hoc ergo fac quod tibi di-
cimus. Sūt nobis viri quattuor votū
habentes ſuper ſe. His aſſumptis ſan-
ctifica tecum illis. et impende in illis vt
radant capita· et ſcient omnes quoniaꝫ
ea que de te audierunt falſa ſunt· ſꝫ am-
bulas et ipē cuſtodiens legem. Et ita ꝓ
illorum qui ſub lege erāt ſalute· illā pau-
liſper diſtrictionem ſententie ſue calcās·
qua dixerat· ego enim per legeꝫ legi mor-
tuus ſum vt deo viuam· caput radere·
purificari ſm̄ legem· atqꝫ in templo mo-
ſayco ritu vota offerre cōpellitur. Que-
ris etiā vbi ꝓ ſalute eorū qui legē dn̄i pe-
nitus ignorabāt· tāqꝫ ⁊ ipſe ſine lege eēt
effectus ſit ſine lege. In athenienſi vrbe
vbi gentiliuꝫ vigebat impietas· q̊ vſus

ſit ꝓ̄dicatiõis exordio attẽde. Preteriẽs
inqͭ vidi ſimulachra veſtra ⁊ araꝫ in q̄
erat ſcriptū· Ignoto deo. Cũqꝫ de eoꝝ
ſuperſtitione ſmonẽ fuiſſet orditus· tan-
qꝫ ſi ⁊ ipſe ſine lege eſſet. ſub occaſione ꝓ
fani illius tituli fidem chriſti intulit di-
cens. Qđ ergo vos ignorãtes colitis. h̄
ego annũcio vob. Et poſt pauca velut
ſi diuine lege penitus eſſet ignarus· gen-
tilis poete verſum potius qꝫ moyſi aut
chriſti maluit proferre ſententiã· et ſicut
quidam inquiẽs veſtrũ poetarũ dixerͭt·
ipſius eni ⁊ genus ſumus. Cum itaqꝫ ſu
is eos q̄ refutare nõ poſſent teſtimonijs
fuiſſet aggreſſus· ita de falſis vera cõfir-
mans ſubdidit dicẽs. Genus ergo cũ ſi-
mus dei· nõ debemꝰ eſtimare auro vł ar
gẽto aut lapidibus ſculpture artis ⁊ co-
gitationi hominis· diuinitatẽ eſſe ſimilẽ
Infirmis aũt infirmus effectus eſt· cum
ſm indulgentiã nõ ſm imperiũ his q̇ ſe
continere nõ poterant· in idipſuꝫ redire
conceſſit· ſiue cum lacte nõ eſca corinthi-
os potans· in infirmitate ⁊ timore et tre
more multo apud eos fuiſſe ſe dicit. Om-
nia aũt oĩbꝫ factus eſt· vt oĩes faceret
ſaluos· cum dicit· qui manducat nõ mã
ducantẽ nõ ſpernat· ⁊ q̇ ñ mãducat mã
ducantẽ nõ iudicet· et qui matrimonio
iungit ꝟginẽ ſuã bene facit· et qui nõ iũ-
git melius facit. Et alibi. Quis inq̇t in-
firmatur ⁊ ego nõ infirmor· quis ſcanda-
lizatur ⁊ ego nõ vror. Atqꝫ hoc modo il
lud qđ corĩthijs preceperat adimpleuit
dicens. Sine offenſione eſtote iudeis et
grecis ⁊ eccleſie chriſti· ſicut ⁊ ego ꝑ om-
nia omnibꝫ placeo· nõ querens qđ mi-
hi vtile eſt· ſ3 qđ multis· vt ſalui fiãt. Uti
le eni ſine dubio ſibi fuerat thimotheũ ñ
circũcidere· caput ñ radere· purificatiõꝫ
iudaicã nõ aſſumere· nudipedalia nõ ex
ercere· vota legalia nõ offerre· ſ3 facit hec
omnia dũ illorũ ſaluti plus conſulit· q̄
nõ querit qđ ſibi vtile eſt· ſ3 qđ multꝭ· vt
ſalui fiãt. Qđ quãuis cõtẽplatiõe dei
ſit factũ· tñ ſimulatione nõ caruit. Qui
eni ꝑ legem chriſti legi mortuus fuerat
vt deo viueret· quicqꝫ illam iuſtitiã legis
in qua conuerſatus fuerat ſine querela
detrimentũ fecerat· et arbitrabatͬ vt ſter
cora vt chriſtũ lucrifaceret· ea que legis
erant· vero cordis affectu offerre nõ po-
tuit· nec fas eſt credi eũ qui dixerat· ſi eni
q̄ deſtruxi· hec iterꝫ reedifico· preuaricato
rem me conſtituo· in id incidere qđ ipſe
damnauerat. Et intantũ nõ magis res
ipſa que geritur qꝫ gerentis penſatͬ affe-
ctus. Et econtrario quibuſdã reperia-
tur veritas nocuiſſe ⁊ profuiſſe mendaci
um. Nã doech ydumeus· regi ſauli ꝯ fu
ga dauid coram famulis conquerẽti ac
dicenti· nunquid oĩbus vobis dabit
filius ieſſe agros et vineas· et vniuerſos
vos faciet tribunos et centuriones· qm̄
coniuraſtis omnes aduerſus me· et non
eſt qui mihi renũciet· quid niſi verũ pro-
didit dicẽs. Uidi filiũ ieſſe in nobe apđ
achymelech ſacerdotẽ· qui cõſuluit ꝓ eo
dñm ⁊ cibaria dedit ei· ſ3 ⁊ gladiũ Goli-
ath philiſtei dedit ei. Pro qua veritate
eradicari de terra viuentiũ meruit· ac de
eo dicitur ꝑ ꝓphetam. Propterea deꝰ
deſtruet te in finem· euellet te· et emigra-
bit te de tabernaculo· et radicẽ tuã ꝯ ter-
ra viuentiũ. Ex illa igitur terra hic ꝓ iu
dicio veritatis perpetua eradicatione cõ
uellitur· in qua raab meretrix pro mẽda
cio cum ſua cognatione plantatur. Sic
etiã ſãpſon illã diu occłtatã m̃dacio ve
ritatẽ impie coniugi pernicioſiſſime pro
didiſſe reminiſcim̃· cui ꝓpterea deceptio
nem intulit veritas inconſultiſſime pa-
tefacta· quia illud mandatũ ꝓpheticum
cuſtodire neglexit. Ab ea que dormit i ſi-
nu tuo· cuſtodi clauſtra oris tui.

An interrogantibus occultam continentiã ſine mẽdacio opor teat propalari· et an ſuſcipiẽda ſint que ſemel fuerint recuſata.

Cap. xxi.

ET vt exempla quedam de nr̃is
quoqꝫ ineuitabilibus ac pene
quotidianis neceſſitatibꝫ profe
ramus. q̄s quantalibet obſeruantia nũqꝫ

ſta poſſumus precauere· vt nõ vel inuiti
vel volentes cogamur in eas incurrere·
Quid queſo faciendũ eſt· cum refectio-
nem procraſtinare diſponentibus nob·
vtrũ refecerimus ad veſperaꝫ frater ad-
ueniens percõcatur: celandum ne ieiu
nium eſt· et virtus parſimonie ↄtegẽda
an veritatis ꝓfeſſione ꝓdẽda. Si celam⁹
vt dominico ſatiſfaciamus iperio quo
dicitur· non videaris hominibꝫ ieiunãs
ſed patri tuo qui eſt in abſcõdito· et ite-
rum. neſciat ſiniſtra tua quid faciat de-
xtera tua: ꝓfecto mentimur· Si virtuteꝫ
continentie ꝓpalamus· euangelica nos
ſententia iure percellit. Amẽ dico vobis
receperunt mercedem ſuã. Quid ſi ob-
latũ a fratre quiſpiã poculum cum defi-
nitione renuerit· abſolute accepturũ ſe
eſſe denegans· qđ ille gaudens aduentu
eius ſupplicit' vt ſumatur exorat: Rectũ
ne eſt vt fratri ad genua ꝓuoluto · in ter-
ramqꝫ ꝓſtrato· qui non niſi his officijs
viſcera charitatis expleturum eſſe ſe cre
dit· etiam cũ labore ſuo pareat· an in ſer-
monis ſui atqꝫ propoſiti pertinacia per-
ſeueret:

Obiectio ꝙ oporteat quidẽ ab ſcondi continentiam ſed ſuſci- pi recuſata nõ debeat. Cap. xxij.

GErmanus. In illo quidẽ ſu
periore exemplo dubium vt cre
dimus nõ eſt· quin expediat ab
ſcondi continentiã noſtrã potius ꝙꝫ per
cõtantibꝫ prodi· ac ſuper huiuſcemodi
cauſis nos quoqꝫ fatemur ineuitabile
eſſe mendaciũ. In ſecundo aũt nulla no
bis incũbit neceſſitas mentiẽdi. Primũ
quia poſſumus ea que fratrũ miniſterio
porriguntur ita renuere vt nullo nos de
finitionis vinculo colligem⁹. deinde qđ
ſemel renuẽtes poſſumus immobilẽ tene
re ſententiam.

Reſponſio ꝙ irrationabilis ſit huius diffinitionis pertinacia Cap. xxiij.

IOſeph. Has diffinitiones il
lorum monaſteriorum eſſe non
dubium eſt· in quibus renunci-
ationis veſtre vt dicitis rudimenta for-
mata ſunt· quorꝫ principes fratrũ refecti
oni ſuas aſſolent preponere voluntates
et obſtinatiſſime id qđ ſemel mẽte ↄcepe
rint exequũtur. Ceterũ ſeniores noſtri q
rum fidei apoſtolicarũ ſigna virtutũ te-
ſtimoniũ reddiderũt· quiqꝫ vniuerſa iu
dicio potius ac diſcretione ſpũs· quã ri
gida animi obſtinatione geſſerũt· eos q
alienis infirmitatibus acquieſcerent· mĺ
to vberiores fruct⁹· ꝙꝫ eos q in ſuis defi
nitionibus perdurarent· capere cẽſuerũt·
ſublimioriſqꝫ pronũciauerunt eſſe virtu
tis· contegere potius continentiã neceſſa
rio hoc vt dictum eſt humiliqꝫ mẽdacio
ꝙꝫ patefacere ſuperbo veritatis indicio.

Quomodo abbas pyamon ſu- am continentiam celare maluẽ rit. Cap. xxiiij.

DEniqꝫ abbas pyamon poſt vi-
ginti et quinqꝫ annos oblatam
ſibi a quodam fratre vuã ac vi
num abſqꝫ heſitatione ſuſcipiens· confe
ſtim ea que ingeſta fuerant· contra cõſue
tudinem deguſtare· quã ignote cunctis
continentie maluit propalare virtutem·
Nã ſi illud qꝫ conſiderare velim⁹· qđ ſe
niores noſtros incũctanter feciſſe memi-
nimus· qui mirabilia virtutũ ſuarũ· vel
ꝓprios actus quos neceſſe erat ad inſtru
ctionem iuniorum ĩ collatione proferri·
ſub aliorũ ſolebant colorare perſonis·
quid aliud poſſumus ꝙꝫ apertũ ſuꝑ his
indicare mẽdaciũ: Atqꝫ vtinã nos qqꝫ
dignũ aliquid haberemus· qđ ad inci-
tandam fidem ꝓponi iunioribꝫ poſſet· ꝑ-
fecto minime vereremur huiuſcemodi il
lorum figmenta ſectari. Rectius enĩ eſt
ſub talis figure colore mentiri · ꝙꝫ ꝓ obſꝫ
uantia irrationabili iſtius veritatꝭ· aut
ea que audientes edificare potuerant in-
congrua taciturnitate contegere· aut ſi ex
noſtra perſona veraciter proferantur ia-
ctãtiã noxie vanitatꝭ incurrere. Ad qđ

etiam nos magiſterio ſuo doctoꝛ gētiū
euidēter inſtituit· qui reuelationū ſuarū
magnitudinē ex alteri⁹ maluit ꝓferre ꝑ
ſona dicens. Scio hominē in chriſto · ſi
ue in coꝛpoꝛe ·ſiue extra coꝛp⁹ neſcio· de⁹
ſcit· raptū vſq; ad tertiū cęlum· et ſcio
huiuſmodi hominē q͛a raptus eſt in pa
radiſum· et audiuit ineffabilia verba q͛
nō licet homini loqui.

Teſtimonia ſcripturarū de cō/mutatis definitionibus
Cap. xxv.

Impoſſibile nobis eſt· breuiter
vniuerſa ꝑcurrere. Quis etenī
enumerare ſufficiat omnes ꝑ
ꝑemoduz patriarchas· ſanctosq; innu/
merabiles· alios pro vite tutamie· alios
pro benedictionis deſiderio· alios ꝓ mi/
ſericoꝛdia· alios ꝓ alicuius occultatiōe
myſterij· alios ꝓ zelo dei· alios ꝓ examīa
tione veritatis· patrocinium vt ita dixeriz
aſſumpſiſſe mēdacij: Que ſicut enume
rari cuncta nō poſſūt· ita pretermitti pe/
nitus vniuerſa nō debent. Nam beatū
ioſeph pietas cōpulit vt falſum fratrib⁹
crimē etiam cū obteſtatiōe regie ſalutis
impingeret dicēs. Exploꝛatoꝛes eſtis· in
firmioꝛa terrę veniſtis inſpicere. Et īfra.
Mittite inquit ex vr̄is vnū· et adducite
fratrē veſtrū huc· vos aūt cuſtodiemini
hic· vſq; dum manifeſta fiant verba ve
ſtra· an verū dicatis· an nō· ſin autē· per
ſalutē pharaonis exploꝛatoꝛes eſtis. Si
enī nō eos hoc miſericoꝛdi mendacio ter
ruiſſet· nec patrē fratrēq; reuiſere· nec eos
in tantis inopie periculis alere· nec cōſci
entiā poſtremo fratrū a reatu venditiōis
ſuę expurgare potuiſſet. Non ergo tam
repꝛehenſibile fuit metuz fratrib⁹ incuſ/
ſiſſe mendaciō· q̄z ſanctū atq; laudabile
occaſione ficti periculi inimicos ac ven/
ditoꝛes ſuos ad ſalutarē pn̄iam cōpuliſ
ſe. Deniq; cū grauiſſime inſimulatiōis
vrgerētur inuidia· nō illius q̄ falſo obij
ciebatur· ſ; anterioꝛis criminis ꝯſcientia
frangebātur· dicētes ad inuicē. Merito
hec patimur· quia peccauimus in fratrē
noſtruz· q2 deſpeximus tribulationē aīe
eius· cum rogaret nos et non audire/
mus eū· ꝓpter hoc venit nobis omnis tri
bulatio hec. Que quidez confeſſio· non
ſolum apud fratrē in quē impia crudeli
tate peccauerāt· verūetiā apud deū hūi/
litate ſaluberrima· tantū eoꝝ facinus vt
credimus expiauit. Quid ſalomon qui
perceptū a deo ſapie donū· in pꝛimo iu
dicio ſuo nō niſi aſſumptione mendacij
declarauit. Nam vt veritatem q͛ mulie/
ris mendacio tegebatur excul peret· etiā
ipſe mendacij vtiq; aſtutiſſime excogita
ti vſurpauit auxiliū dicens. Afferte mi/
hi gladiū· et diuidite infantem viuuz in
duas partes· et date dimidiā partē vni
et dimidiā partē alteri· Quę ſimulatio
crudelitatis· cuz vere matris viſcera ꝑ/
mouiſſet· ab ea autē que mater nō erat
laudaretur· tūc demū ſagaciſſimo ꝟita/
tis indicio illā ſententiaz pꝛomulgauit·
quā nemo a deo inſpiratam eſſe nō cre
didit· date inquiens huic infantē viuuz
et nō occidatur. hec eſt ei mater ei⁹. Pꝛo
inde nec debere nec poſſe nos vniuerſa cō/
plere· quę vel cū quiete animi vl' cū com
motione decernimus· etiaz alijs ſcriptu
rarū teſtimonijs copioſius edocemur· q͛
bus vel viros ſanctos vl' angelos vl' ip
ſum omīpotentē deū· ea quę definierant
frequēter legimus immutaſſe. Nam bea
t⁹ dauid cū iuriſiurādi definitiōe decre
uit dicēs· Hec faciat de⁹ inimicꝭ dauid·
et hec addat. ſi reliquero de omnib⁹ quę
pertinent ad nabal vſq; mane mingētē
ad parietē· Et ꝯtinuo intercedente abi/
gail vxoꝛe eius ac pro eodem ſupplicāte·
remittit minas· mollit ſententiā· et ma/
uult tranſgreſſoꝛ ꝓpoſiti iudicari· q̄z ſac
menti ſui fidem cū crudelitatis executio
ne ſeruare dicens· Viuit dn̄s· niſi cito ve
niſſes in occurſum mihi· nō remanſiſſet
nabal vſq; ad lucem matutinā mingēs
ad parietē. Cuius ſicut illā pꝛecipitis ſa
cramenti facilitatem que de perturbate
mentis cōmotione deſcenderat nequaq;
imitandaz eſſe cenſemus· ita remiſſionē

De diſſiniēdo vel nō diſſiniēdo

atq₃ emendationē ſtatuti ſectandā eſſe
decernimus. Electiōis vas Corinthijs
ſcribens. reditū ſuū abſoluta definitione
pmittit dicens. Veniā aūt ad vos cum
macedoniā pertranſiero. Macedoniā₃
enī pertranſibo· apud vos aūt manebo
vel etiā hyemabo· vt vos me deducatis
quocunq₃ iero. Nolo enī vos modo in
trāſitu videre· ſpero eī me aliquātō tēpo
re manere apud vos. Cuius rei etiā₃ in
ſecunda epiſtola meminit ita. Et hac cō
fidentia volui prius venire ad vos· vt ſe
cundam gratiā haberetis· et p vos trāſ-
ire₃ in macedoniā. et iterū a macedonia
venire ad vos· et a vobis deduci in iude
am. Sed ſuperueniēte ſalubriore conſi-
lio· nequaq₃ ſe id qd̓ pmiſerat executum
euidentiſſime confitetur. Cū ħ inq̇t vo-
luiſſem· nūquid leuitate vſus ſum? Aut
que cogito ſm carnē cogito· vt ſit apud
me ē ē· nō n̄. Deniq₃ cur maluerit defini
tionē ſui ꝑterire ſmonis· q̄₃ aduētu ſuo
oneroſam diſcipulis inferre triſticiam·
etiā cum ſacramenti obteſtatione decla-
rat. Ego aūt teſtē deum inuoco in aīam
meā. qd̓ parcēs vobis· nō veni vltra co-
rinthū· Statui enī hoc ipm apud me· vt
n̄ in triſticia venirē ad vos. Cum intra
turos ſe domū loth ſodomis āgeli dene-
gaſſent· dicētes ad eū· nō intrabimus· ſ
in platea manebimus· cōtinuo eius pre
cibus cōpellūtur ſtatutū mutare ſmonē·
ſicut ſcriptura ſubiungit. Et coegit eos
loth· et diuerterūt ad eum. Qui vtiq₃ ſi
diuerſuros ſe ad eū eſſe nouerāt· inuitā-
tis petitionē ſimulatoria excuſatione re-
nuerunt· ſin aūt veraciter excuſabāt eui
denter immutaſſe ſniam cōprobantur.
Que vtiq₃ nō ob aliā credimus cauſa₃
ſpiritū ſanctū ſacris voluminibus indi-
diſſe· niſi vt iſtis erudiamur exēplis· in
definitionibꝫ nr̄is nō pertinaciter pma-
nere· ſ eas arbitrio nr̄o debere ſubijcere·
et ita iudiciū noſtrū ab omni legis vincu-
lo liberū conſeruare· vt promptu₃ ſit ad
ſequendum quocūq₃ vocauerit ſalubre
cōſiliū· nec differat aut recuſet ad id qd̓

vtilius diſcretio ſalutaris inuenerit abſ
q₃ vlla cūctatione tranſire. Et vt ad ſb-
limiora adhuc aſcendamus exempla· de
cūbentē in lecto regē ezechiam· grauiq₃
egritudine laborantē· ex perſona dei eſa-
yas ꝓpheta adorſus eſt dicens. Hec dicit
dominꝰ. Diſpone domui tue· q₂ morieris
tu· et nō viues. Et conuertit inq̇t ezechias
faciē ſuā ad parietē et orauit ad dn̄m et
dixit. Obſecro dn̄e· memento queſo quō
ambulauerim corā te ī veritate ⁊ corde
perfecto· et qd̓ bonū eſt in oculis tuis fece
ri₃. Et fleuit ezechias fletu magno. Poſt
que rurſus dicit ad eundem. Reuertere
et dic ezechie regi iuda dicens. Hec dicit
dn̄s deus dauid patris tui. Audiui ora
tionē tuā· et vidi lacrymā tuam· et ecce
adijcia₃ ſuper dies tuos quindecim an-
nos· et de manu regis aſſyriorū liberabo
te· et ciuitate₃ hanc ꝓtegam ꝓpter me· et
ꝓpter dauid ſeruū meū. Quid euidentiꝰ
hoc teſtimonio· quo miſ͛die ac pietatꝭ in
tuitu mauult dn̄s ſuum caſſare ſmo-
nē· et ad preſtitute mortis terminos quī-
decim annis vitā precantis extendere·
q̄₃ per immobilitatē decreti ſui inexora-
bilis inueniri. Similiter etiā loquit̄ ad
niniuitas cenſura diuina. Adhuc tridu
um ⁊ niniue ſubuertet̄· Moxq₃ peniten
tia eoꝝ ieiunijſq₃ mollitur· ta₃ minax et
abrupta ſn̄ia· atq₃ ad partē miſ͛die pro
na pietate deflectitur. Qz ſi quis velut p̄
ſcium conuerſionis eoru₃· ſbuerſionem
ciuitatis ad hoc eis dn̄m aſſerat cōmina-
tum· vt eos ad ſalutarē penitentiā ꝓuo-
caret· cōſequēs ē vt hi q̇ fratribꝫ preſunt·
abſq₃ reprehenſione mendacij his qui in-
digent emēdari· aliqua etiā diſtrictoria
quā facturi ſunt ſi opus fuerit cōminen
tur. Sin vero dixerit deū ſeuerā illā ſen
tentiā ſuā penitentie eorū conſideratiōe
reuocaſſe· ſm illud qd̓ per ezechiele₃ ait
Si dixero impio morte morieris· et ege-
rit penitentiā a peccato ſuo· feceritq₃ iu-
diciū ⁊ iuſticiā· vita viuet ⁊ nō morietur·
quibꝫ docemur exemplis nō debere nos
obſtinate in noſtris definitionibus pdu

rare·ſed cõminationem ex neceſſitate ꝓ-
poſitam·clemẽti miſeratiõe mollire·Qđ
ne ſolis ſpecialiter niniuitis crederet' do-
minus preſtitiſſe·etiam generaliter erga
omnes eadem ſe eſſe facturum per hiere-
miã perpetuo proteſtatur·et cum neceſſe
fuerit incunctanter ſuã ſe ſententiã mu-
taturum pro noſtris meritis repromittit
dicens·Repente loquar aduerſus gentẽ
et aduerſus regnũ·vt euellã et deſtruam
et diſperdam illud·Si penitentiã egerit
gens illa a malo quod locutus ſum ad-
uerſus eam·agam ⁊ ego penitentiã ſuꝑ
malum qđ cogitaui vt facerem ei. Et ſu-
bito loquar de gente et regno· vt edificẽ
et plantẽ illud. Si fecerit malum in ocu
lis meis·vt nõ audiat vocem meã· peni-
tentiã agam ſuper bonũ qđ locutus ſuꝫ
vt facerem ei. Ad ezechiel quoqꝫ ait No
li ſubtrahere verbũ·ſi forte audiãt ⁊ cõu
tat' vnuſquiſqꝫ a via ſua mala·⁊ penite
bit me mali·qđ cogitaui facere eis ꝓpter
maliciã ſtudiorum eoruꝫ. Quibus teſti
monijs declaratur·nõ oportere vt perti-
naciter in noſtris diffinitionibus herea
mus·ſ; ratione eas ac iudicio temperan-
das ſemperqꝫ prelegenda ac preferẽda
eſſe meliora·et ad illam que vtilior diiu-
dicata fuerit partem·ſine cũctatione ali
qua tranſeundum

Qđ nõ ſm immenſitatẽ preſcientie diuina clementia ſed ſm preſentes actus vel remũeret vnũquẽqꝫ vel puniat. Cap. xxvi.

Hllud etiam pre om̃ibus ineſti-
mabilis illa cẽſura nos ĩſtruit·
qđ cũ ſit ei añ ortũ vniuſcuiuſ-
qꝫ precognit⁹ finis· ita ordine ac rõe cõ-
muni et humanis quodãmodo omnia
diſpenſat affectibus·vt nõ potentialiť
nec ſm preſcientie ſue ineffabilem notici
am·ſed ſm preſentes hominũ actus vni
uerſa diiudicãs·vel reſpuat vnũquẽqꝫ
vel attrahat· et vel infundat q̃tidie ſuaꝫ
gratiam vel auertat. Qđ ita eſſe etiam
illa ſaulis manifeſtat electio·cui no vti-
qꝫ cũ vituperabilem finẽ preſcientia dei
ignorare nõ poſſet·de tot milibus iſrael
elegit eũ ⁊ vnxit in regem· preſentis in il
lo meritũ vite remunerans·nõ peccatuꝫ
future preuaricationis intendens·ita vt
poſtq̃ reprobus factus eſt·velut penitu-
dinem gerens electionis ſue de⁹· huma
nis quodãmodo de eodem vocib⁹ atqꝫ
affectibus conqueratur dicẽs. Penitet
me q2 conſtituerim ſaul regem· quia de-
reliquit me ⁊ v̄ba mea opere nõ ĩpleuit.
Et iterꝫ. Verũtñ lugebat ſamuel ſaulẽ
qm̃ dominum penitebat q2 conſtituiſſet
regem ſaul ſuper iſrael. Deniqꝫ hec quo
niã opere fuerat executus· poſtea etiaꝫ ꝑ
ezechielem prophetam dñs proteſtatur
cum om̃ibus ſe hominibus quotidiano
geſturum eſſe iudicio·etiam ſi dixero in-
quiens iuſto q2 vita viuat·et confiſus in
iuſticia ſua fecerit iniquitatem·om̃es iu
ſticie eius obliuioni tradẽtur·et ĩ iniq̃ta
te quã operatus eſt in ipſa morieť. Sin
autem dixero impio·morte morieris· ⁊ ege
rit penitẽtiam a peccato ſuo·feceritqꝫ iu
dicium ⁊ iuſticiam·pignus reſtituerit il
le impius rapinãqꝫ reddiderit·in man
datis vite ambulauerit·nec fecerit q̇cq̃
iniuſtuꝫ· vita viuet ⁊ nõ morietur·om̃ia
peccata eius que peccauit nõ imputabũ
tur ei. Deniqꝫ cum ab illo populo quem
ex omnib⁹ gentibus ſ dñs adoptauit·pro
pter ſubitam vituli preuaricationẽ miſe
ricordie ſue auertiſſet aſpectum·interne-
ciens pro eo legiſlator exclamat. Obſe-
cro dñe·peccauit populus iſte peccatum
magnuꝫ·fecerũt ſibi deos aureos· et nũc
ſi remittis peccatũ eoꝝ remitte· ſin alias
dele me đ libro tuo quem ſcripſiſti. Cui
reſpondit dominus. Si quis inquit pec
cauerit coram me· delebo eũ de libro meo
Dauid quoqꝫ dum de iuda et perſecuto
ribus chriſti prophetico ſpiritu querere
tur. deleantur inquit de libro viuentiũ·
Et quia nõ merebantur ad penitentiaꝫ
ſalutarem pro reatu tanti criminis ꝑue-
nire ſubiungit. Et cum iuſtis nõ ſcribã
tur. Deniqꝫ ĩ ipſo iuda vis ꝓphetice ma
ledictionis euidenter impleta eſt. Nam

expleto proditiõis crimine ſuſpendio ſe necauit: ne ſi poſt illam deletionem noīs ſui conuerſus ad penitentiam eſſet: iterũ cum iuſtis ſcribi mereret̃ in celo. Non ḡ eſt ambigendum: etiam iudã nomen illo tempore quo electus a chriſto apoſtolatꝰ ſortitus eſt gradum: in libro viuentium fuiſſe conſcriptum: ac pariter eum audiſſe cum ceteris. Nolite gaudere quia demonia vobis ſubijciuntur: gaudete aũt quia nomina veſtra ſcripta ſunt in celis. Sed quia filargirie peſte corruptus: de ɔſcriptione celeſti ad terrena deiectus ē cõpetenter de eo ac de ſimilibus eius dr̃ per ꝓphetam. Dñe omnes qui te derelinquunt confundentur: recedentes a te in terra ſcribentur: quia dereliquerũt venã aquarũ viuentiũ dñm. Et alibi. In cõſilio populi mei nõ erunt: et in ſcriptura domus iſrael nõ ſcribentur: et ĩ terrã iſrael nõ ingredientur.

Q ſancti viri pertinaces ac duri eſſe nõ poſſunt. Cap. xxvij.

NEc illius precepti vtilitas eſt ſilenda: q etiã ſi inſtigante ira vl' qualibet alia paſſione ſacramẽto nos aliquo vinxerimus: qđ a nemine quidem monachorũ fieri penitus debet: vtriuſqꝫ tamen rei cauſa integro mẽtis eſt penſanda iudicio: et cõparanda eſt illa res qꝫ ſtatuimus huic ad quã tranſire cõpellimur: atqꝫ ad eam ſine cunctatione eſt tranſeundum: que ſupueniẽte ſaniore tractatu iuſtior fuerit iudicata. Rectius enĩ eſt noſtrum nos preterire ſmonem: qꝫ rei ſalubrioris ac pie ſubire iacturam. Deniqꝫ nunqꝫ rationabiles ac probatos patres duros aut irreuocabiles in huiuſmodi diffinitionibus fuiſſe reminiſcimur: ſed velut cerã calore ſolis ita eos ratione mollitos: et intercedente ſalubriore conſilio melioribus partibꝫ ſine heſitatione ceſſiſſe. Quoſcunqꝫ aũt vidimus definitionibus ſuis pertinacit̃ inherere: irrationabiles ſemper probauimus ac diſcretionis expertes.

Interrogatio an ſit contrarium predicte ſententie illud qđ dicitur: iuraui et ſtatui. Cap. xxviij.

GErmanus. Quantũ ad hãc rationem pertinet que euidẽter copioſeqꝫ digeſta eſt nihil optet monachũ definire: ne aut preuaricator inueniatur aut pertinax. Et vbi illđ pſalmiſte ponimꝰ eloquiũ. Iuraui ⁊ ſtatui cuſtodire iudicia iuſticie tue. Quid ē ei aliud iurare ⁊ ſtatuere qꝫ definita immobiliter cuſtodire?

Reſponſio in quibus immobilis definitio ſit tenenda et ĩ quibus ſi oportuerit reſcindenda. Cap. xxix.

IOſeph. Nos nõ de principalibus mandatis ſine quibꝫ non poteſt ſalus noſtra omnino ſbſiſtere: iſta decernimus: ſed đ his que ſine periculo ſtatus noſtri vel relaxare poſſumus vel tenere: vt puta de irremiſſo rigore ieiunij: de vini ſiue olei ꝑpetua abſtinentia: de progreſſu cellule penitus cohibendo: de lectionis ſeu meditationis inceſſabili iugitate: que ſine iactura profeſſionis ac propoſiti noſtri ⁊ exerceri cũ libuerit poſſunt et cum neceſſe fuerit irrephenſibiliter pretermitti. Ceterum ſuper obſeruantia illorum principalium mandatorum cõſtantiſſime definiendum eſt: ac ꝓ his etiã mors ſi neceſſe fuerit non vitanda: pro quibus immobiliter eſt dicẽdum: iuraui ⁊ ſtatui. Qđ fieri debet pro cuſtodia charitatis: pro qua ſpernenda ſunt vniuerſa: ne bonũ tranquillitatis illius perfectioqꝫ maculetur. Similiterqꝫ iurandum eſt ꝓ caſtimonie puritate: nec aliud facere nos oportet pro fide pro ſobrietate atqꝫ iuſticia: que omnia indemutabili perſeuerantia ſunt tenenda: et a qͥbus paululum receſſiſſe damnabile eſt. De illis vero corporalibus exercitijs que ad modicum dicũtur eſſe vtilia: ita ē vt diximus ſtatuendũ: vt ſi qua ſuperuenerit certior pietatis occaſio que illa ſuadeat relaxari: nulla ſuper his lege teneamꝰ ſꝫ pretermiſſis eis ad vtiliora libere trãſea

mus. In illis enī corporalibus exercitijs
ſi pro tempore relinquantur periculum
nō eſt· ab his vero vel ad momentuȝ de
clinaſſe mortiferum eſt.

Queadmodum debeat celāda cōmitti. Cap. xxx.

HOc quoqȝ ſimili cautione curā
dum eſt· vt ſiquis forſitan ſmō
quē eſſe vultis occultuȝ· de vrō
ore fuerit prolapſus · nulla occultatiōis
precepta ſollicitent audientē. magis eniȝ
latebit ſi negligenter atqȝ ſimpliciť trāſ
eatur· q̄r nō tanta quilibet fratrū ſup di
uulgatione eius impugnatiōe torq̄bit·
exiſtimās rem vilem aliquā tranſitoria
cōfabulatione prolatam· et que ex ſe ipſo
ſit leuior· quia cautiſſimo ſilentij precep
to ſenſibus audientis cōmendata nō fu
erit· Nam ſi etiā fideȝ eius aliqua ſacra
mentorū obteſtatione deuinxeris· citius
illud ꝑdendum eſſe non ambigas. Ma
ior enim aduerſus ipm̄ vis diabolice im
pugnationis inſurget· vt et te meſtificet
vel deuudet· et illū tranſgreſſorem q̄ꝫ toti
us ſui faciat ſacramenti.

Nihil ſuper his que ad vſum cōmūis vite attinet definiēduȝ Cap. xxxi.

EIdcirco nihil debet abrupte
monachus ſup his dūtaxat q̄
ad corporales exercitatiōes per
tinent definire· ne aduerſariū ad impug
nationem eorum que velut ſub legis ob
ſeruatione cuſtodit magis incitans citiꝰ
ea violare cogatur. Prefigens ſiquideȝ
ſibi legem vnuſquiſqȝ ſub libertatis grā
ꝯſtitutus· ne ꝑniciosa ſemetipm̄ obliget
ſeruitute· vt ea que licito immo etiā lau
dabiliter cum gratiarum actione preſu
mere potuiſſet· ſi neceſſitas fortaſſe cōpu
lerit velut tranſgreſſor percipere cōpella
tur cū preuaricatione peccati· Ubi eniȝ
nō eſt lex· nec preuaricatio. Hac btiſſi
mi Joſeph inſtitutiōe atqȝ doctrina ve
lut diuino oraculo cōfirmati· in egypto
reſidere maluimus. Sed licet parū de
inceps de noſtra eſſemus promiſſiōe ſol
liciti· tamē expleto ſeptē annoꝝ numero
ſponſionē noſtrā gratanter impleuimꝰ.
Excurrētes nam qȝ ad cenobiū noſtrum
illo iam tpe quo de impetrando ad here
mū reditu fiduciā gerebamus· primū ſe
nioribus noſtrꝭ honorē debitū ſoluimꝰ·
deinde animis eorū qui pro charitatꝭ ar
dore creberrimis litterarū noſtrarū ſatiſ
factionibus neq̄ q̄ꝫ fuerant deliniti· ꝓſti
nam redintegrauimus charitatē· tandē
qȝ ad plenū aculeo nr̄e ſpōſiōis auulſo
his q̄ȝ cū gaudio proſequētibus ad ſcy
thiotica ſolitudinis ſecreta remeauimꝰ.
Hāc vobis o ſancti fratres illuſtriū pa
trū ſcientiā atqȝ doctrinā noſtra vt potu
it elucubrauit inſcia· quaȝ etiā ſi incul
tus forſitan ſermo confudit potius q̄ꝫ di
geſſit· queſo ne laudem inſigniū virorū
reprehēſio nr̄e ruſticitatis euacuet. Tu
tius ſiq̄dem nobis in conſpectu nr̄i iudi
cis viſum eſt· doctrine huius magnificē
tiam vel incultis ſmonibus ꝑdere q̄ꝫ ſi
lere· quippe cū et profectui lectoris· ſi ſbli
mitatē ſenſuū ꝯtempleť· hoc qd̄ imperitia
noſtri ſermonis offendit obeſſe non poſ
ſit· et maior ſit nob̄ vtilitatis cura q̄ꝫ lau
dis. Neqȝ enī hoc qd̄ ſanctoꝝ virorū di
cta deſcripſi· et plenū periculi· ⁊ egenum
laudis eſſe nō nouerā· ſed prudēs vt di
laqueo pedem indidi· nec me indubita
to diſcrimini ſub incerta ſpe alieni pro
fectus tradere recuſaui· monēs omēs ad
quorū manus opuſcula iſta peruenerit·
vt quicq̄d placuerit in eis patrū· noſtrū
vero ſciāt eſſe qd̄ diſplicet· omnes q̄bus
amabilis eſt vita ⁊ doctrina ſanctorum.

Explicit collatio ſecūnda abba
tis Joſeph de diffiniēdo.

Expliciunt ſeptē alie
collationes caſſiani.

Incipit p̃fatio caſſiani eloquẽ tiſſimi in ſeptem vltimas colla tiones alioꝝ patrũ.

EMiſſis
iuuante gratia
chriſti decẽ col
lationibus pa
trum·que exigẽ
tibus beatiſſi
mis epiſcopis
helladio ac leontio vtcunq; digeſte ſũt·
ſeptem alias beato epiſcopo honorato·
ſancto quoq; famulo chriſti eucherio de
dicaui·totidem et nunc vobis ſancti fra
tres iouiniane minerui leonti ⁊ theodo
re credidi deputãdas. Poſterior ſiqui
dem veſtrum illam cenobiorum ſanctã
atq; egregiam diſciplinam in prouĩcijs
gallicanis antiquarum virtutũ diſcre
tione fundauit·ceteri vero non ſolum ce
nobialem profeſſionem apprime mona
chos expetere·verumetiam anachoreticã
ſitire ſublimitatem: veſtris inſtitutioni
bus prouocaſtis. Ea namq; collatiões
iſte ſummorũ patrum diſputatione con
texte ſunt·et ita in oĩbus temperate·vt
vtriq; profeſſioni·qua nõ ſolum occidu
as regiones·verumetiam inſulas·maxi
mis fratrũ catervis feciſtis florere·cõue
niant·id eſt·vt non ſolum hi qui adhuc
in cõgregationis laudabili ſubiectione
perdurant·ſed etiã illi qui haud longe
à veſtris cenobijs ſecedẽtes anachoreta
rum ſectari geſtiunt diſciplinã·pro cõdi
tione locorum ac ſtatus ſui menſura ple
nius inſtruantur. Quibus hoc precipu
um contulit precedens veſtri laboris in
duſtria·vt parati iam atq; in iſdẽ exer
citijs deprehenſi·facilius precepta ſenio
rum atq; inſtituta ſuſcipiant·ipſoſq; in
cellulas ſuas auctores collationũ cũ ip
ſis collationũ voluminibus recipiẽtes·
et quotidianis quodãmodo cum eis in
terrogationibus ac reſponſionibus col
loquẽtes·nõ proprijs adinuẽtionibus ar
duam iſtam et incognitam ferme in hac
regione appetant viam·ſ periculo famẽ
etiam illic vbi iã tritiſſimi calles et innu
mera precedentiũ exempla non deſunt·
anachoreſeos diſciplinã illoꝝ potius
preceptis capere cõſueſcant·quos in om
nibus ⁊ antiqua traditio ⁊ longe experi
entie inſtruxit induſtria·

Explicit prefatio· Incipiunt capitula abbatis pyamonis de tribus generibus monachorum.

Cap.i.

Quemadmodum dyolco veniẽ
tes ab abbate pyamon recepti
fuerimus.
ij Verba abbatis pyamõ quomo
do rudes monachi exemplo ſe
niorum debeant erudiri.
iij Qꝫ iuniores ſeniorum precepta
diſcutere non debeant.
iiij De tribus generibus monacho
rum que intra egyptum ſunt.
v Quibus autoribus cenobitarũ
ſit inſtituta profeſſio.
vi De anachoretarum ordine atq;
principio.
vij De ſarabaitarũ principio et cõ
uerſatione.
viij De quarto genere monachoꝝ.
ix Interrogatio qd interſit int̃ ce
nobium ⁊ monaſteriũ.
x Reſponſio.
xi De hũilitate vera et quõ fictam
cuiuſdã hũilitatẽ pdiderit ab
bas ſerapion.
xij Interrogatio quemadmodũ ve
ra patientia poſſit acquiri.
xiij Reſponſio.
xiiij De exemplo patientie cuiuſdam
religioſe femine.
xv De exemplo patientie abbatiſ pa
funtij.
xvi De perfectione patientie.
xvij De inuidie malo.

Expliciunt capitula.

Incipit collatio Abbatis pyamonis de tribus generibus monachorũ· et quarto nup exorto. Quẽadmoduz dyolco venientes ab abbate pyamon recepti fuerimus. Cap.i.

POſt conſpectũ atq colloquium triũ illorũ ſeniũ· quorũ collationes ſancto fratre noſtro euchrio cõpellente vtcunq digeſſimus· cum etiaz vlterioris egypti partes in quibus amplior atq perfectior ſanctorũ numerus cõſiſtebat· maiore flagrãtia deſiderarem⁹ expetere· ad vicum cui nomẽ eſt dyolcos vni ex ſeptez nili fluminis oſtijs imminẽtem· nõ tam itineris neceſſitate q̃ deſiderio ſanctoꝝ illic cõmorantiũ cõpellente peruenimus. Cuz enĩ velut cupidiſſimi mercatores plurima illic celeberrimaq cenobia ab antiquis audiuiſſemus patribus inſtituta· cõtinuo quaſi nauigationem inquiſitionis incerte ſpe maioris lucri perſuadente ſuſcepimus. Ubi cuz diutiſſime fluctuãtes ad illos virtutum ſublimitate conſpicuos mõtes vndiq curioſos oculos tenderem⁹· abbatẽ pyamon omniũ anachoretarum illic inhabitantiũ ſeniorem eorundemq preſbiterum velut quendã ſublimiſſimũ pharũ id eſt ſignum· primus circumſpectantiũ notauit intuitus. Hic etenĩ ſicut euãgelica illa ciuitas in excelſi montis vertice conſtituta· noſtro protinus refulſit aſpectui. Cuius virtutes atq mirabilia q̃ p eum etiã ſub conſpectu noſtro diuina grãtia teſtimoniũ meritis eius reddente perfecta ſunt· ne vel propoſiti noſtri formaz vel modũ huius voluminis excedam⁹· pretermittenda credimus. Non enim de mirabilib⁹ dei· ſ de inſtitutis ſtudijſq ſctõrũ qdã q̃ reminiſci poſſibile eſt nos ſpopõdimus memorie tradituros· vt neceſſariã tantũ perfecte vite inſtructionẽ· non inutilem abſq vlla emendatiõe viciorum ac ſuperuacuam admirationem legentibus preberemus. Cum itaq beatus pyamon ſumma nos gratulatione ſuſceptos· humanitate etiam congrua refeciſſet· intelligens nos nõ eiuſdem eſſe regionis· primũ vnde vel cur egyptũ petiſſemus ſollicite percunctatus· ac de cenobio ſyrie ob deſiderium perfectionis nos illo aduenisse cognoſcẽs· ita exorſus eſt.

Uerba abbatis pyamon quomodo rudes monachi exẽplo ſeniorũ debeãt erudiri. Cap.ij.

QUiſq hoĩm o filij cuiuſlibet artis peritiã aſſeq̃ concupiſcit· niſi omni cura atq vigilãtia ei⁹ ſe quã noſſe deſiderat diſcipline ſtudijs mãciparit· ac perfectiſſimorũ quorũq opificij ipſius vel ſcientie magiſtrorum precepta atq inſtituta ſeruauerit· fruſtra inanib⁹ votis eoꝝ ſimilitudinẽ exoptat attingere· quoꝝ curã atq ĩduſtriã detrectat emulari. Nouimus enĩ nõ nullos ita ad hec loca de vr̃is regionibus aduenisse· vt cognoſcendi tantũmodo gratia fratrũ monaſteria circuirent· nõ vt has regulas ob q̃s huc cõmeauerãt atq inſtituta ſuſciperẽt· ſ vt ſecedentes in cellulas conarẽtur ea que vel viſu vel traditione perceperãt operib⁹ experiri. Qui mores ſuos ac ſtudia quib⁹ imbuti fuerãt retẽtãtes· vt eis exprobrari a nõnullis ſolet· nõ profectus ſui gratia ſ vitãde egeſtatis neceſſitate exiſtimati ſunt prouĩcias cõmutaſſe. Nõ ſolũ enĩ nihil eruditionis acqrere· ſ ne diutius quidẽ in his partibus cõmorari· pertinacis animi obſtinatione potuerũt. Cum enĩ nec ieiuniorũ morẽ. neq pſalmorum ordinẽ nec ipoꝝ deniq indumẽtorũ habitũ pmutaſſẽt· q̃d aliud in hac regiõe ſectari q̃ ſola victus ſui cõpẽdia crederentur.

Q iuniores ſeniorũ precepta diſcutere nõ debeãt. Cap.iij.

QUamobrẽ ſi vos queadmodũ credim⁹ dei cauſa ad emulatio-

De tribus generibus monachorũ

uem nrẽ agnitiõis attraxit· omnibꝫ inſti
tutis qbus illic pimordia vr̃a preuenta
ſunt penitus abdicatis· qcũqꝫ ſeniores
vr̃os agere vł cẽdere videritiſ· ſũma hũili
tate ſectamĩ. Neqꝫ vos moueat· aut ab
imitatiõe retrahat ac diuertat· etiã ſi vo
bis ad preſens alicuius rei vł facti ratio
vel cã nõ liqueat· qꝛ eos qui bene de cun
ctis ac ſimpliciter ſentiũt· et vniuerſa q̃
a ſenioribꝫ tradi geri ve perſpexerint· fide
liter imitari magis q̃ʒ diſcutere ſtudent·
per opis experientiã etiã rerũ omniũ ſciẽ
tia ſubſequet. Ceterũ nũqꝫ ratione veri
tatis intrabit· quiſqs a diſcuſſione cepe
rit erudiri· quia videns eũ inimicus ſuo
potius q̃ʒ patrũ iudicio ꝯſidentẽ· facile i
id vſqꝫ ꝓpellet· vt etiã illa q̃ maxime vti
lia atqꝫ ſaluberrima ſunt· ſuperflua ei vi-
deãtur ⁊ noxia. Atqꝫ ita preſumptiõi eiꝰ
callidus hoſtis illudet· vt irrationabili
bus diffinitiõibꝫ ſuis pertinaciter inhe-
rendo· h̄ ſolũmodo ſibi ſanctũ eſſe pſua
deat· qđ rectũ atqꝫ iuſtiſſimũ ſue tantuʒ
obſtinatiõis errore cenſuerit.

De tribus generibus mõachorum que intra egyptum ſunt. Cap. iiij.

Quamobrẽ ordo atqꝫ pncipiuʒ
pfeſſionis nr̃e queãdmodũ vel
vñ deſcẽderit pmũ debitiſ agno
ſcere. Tũc enĩ poterit qs deſiderate artis
efficacius aſſeq̇ diſciplinã· et ad exercen
dã cã ardentius incitari· cũ auctorꝫ ⁊ fũ
datorꝫ eius agnouerit dignitatẽ. Tria
ſunt in egypto genera monachorꝫ· qrum
duo ſunt optima· tertiũ tepidũ atqꝫ oĩni
modis euitandũ. Primũ eſt cenobitarꝫ·
q̇ ſcʒ in cõgregatiõe pariter ꝯſiſtentes· vni
us ſenioris iudicio gubernãtur· cuius ge
neris maximꝰ numerꝰ monachorꝫ p vni
uerſam cõmorat egyptum. Scdm ana-
choretarũ· qui pus in cenobijs inſtituti·
iamqꝫ in actuali cõuerſatiõe pfecti· ſoli
tudinis elegẽre ſecreta· cuius pfeſſionis
nos quoqꝫ optamꝰ eſſe participes. Ter-
tiũ repꝛehenſibile ſarabaitarũ eſt. De qui
bus ſingillatĩ p ordinẽ pleniꝰ differemꝰ.

Harũ igit triũ pfeſſionũ fundatores p
mũ vt diximus debetis agnoſcere. Naʒ
pfecto ex hocipõ· vel odiũ pfeſſionis illiꝰ
naſci poterit que vitanda eſt· vel eius de
ſideriũ q̃ ſequẽda· qꝛ neceſſe ẽ vnãquã
qꝫ viã ad illũ finẽ ſuũ pertrahere ſectato
rem· ad quẽ auctor ipĩꝰ inuẽtorqꝫ perue-
nerit.

Quibus autoribus cenobitarũ ſit iſtituta pfeſſio. Cap. v.

Itaqꝫ cenobitarũ diſciplina a
tpe predicationis aplice ſũmp-
ſit exordiũ· Naʒ talis extitit in
hieroſolimis oĩs illa credentiũ multitu-
do· q̃ in actibꝫ aplorꝫ ita deſcribit. Mul
titudinis credẽtiũ erat cor vnũ ⁊ anima
vna· nec quiſq̃ʒ eorꝫ q̃ poſſidebat aliq̇d
ſuũ eſſe dicebat· ſ; erãt illis oĩa cõmunia.
Poſſeſſiões ⁊ ſbas vẽdebãt· et diuide-
bãt ea oĩbꝫ put cuiqꝫ opꝰ erat. Et ite-
rum. Neqꝫ· n· qſq̃ʒ egens erat int illos.
Quotqt eĩ poſſeſſores agrorꝫ aut domo
rũ erãt· vẽdentes afferebãt precia eorꝫ q̃
vẽdebãt ⁊ ponebãt añ pedes aplorꝫ. Di
uidebat aũt ſingulis put cuiqꝫ opꝰ erat.
Talis inq̃ʒ erat tũc oĩs eccleſia· qles nũc
perpaucos in cenobijs inuenire diffici-
le ẽ. Sʒ cũ pꝰ aplorꝫ receſſuʒ tepeſcere ce
piſſet credentiũ multitudo· ea vel maxĩe
q̃ ad fidem chriſti de alienigenis ac diũ
ſis gẽtibꝫ ꝯfluebat· a qbꝫ apli pro ipĩs fi
dei rudimẽtis ac inueterata gẽtilitatiſ cõ
ſuetudine nihil amplius expetebãt· niſi
vt ab imolaticijs idolorꝫ ⁊ fornicatione
⁊ ſuffocatis ⁊ ſanguine tẽperarent· atqꝫ
iſta libertas que gentibus propter infir-
mitatẽ prime credulitatis indulta eſt· eti
am illius eccleſie que hieroſolimis con-
ſiſtebat perfectionẽ paulatim ꝯtamina
re cepiſſet· et creſcẽte quotidie vel indige
narũ nũero vel aduenarꝫ· pncipiꝰ fidei
refrigeſceret ſenior. nõ ſoluʒ hi q̇ ad fidẽ
chriſti ꝯfluxerant· verũ etiã illi q̇ erãt ec
cleſie pncipes ab illa diſtrictõe laxati ſũt.
Nõnulli· n· exiſtiantes id qđ videbãt gẽ
tibꝫ p infirmitate ꝯceſſuʒ· ſibi etiã licitũ·
nihil ſe detrimenti pati crediderunt. ſi

cum ſubſtantijs ac facultatibus ſuis fi-
dem chriſti confeſſionemqꝫ ſequerentur
Hi autem quibus adhuc apoſtolicꝰ in-
erat feruor· memores illius priſtine perfe
ctionis· diſcedentes a ciuitatibꝫ ſuis· il-
lorumqꝫ conſortio qui ſibi vel eccleſie dei
remiſſioris vite negligentiam licitam eē
credebant· in locis ſuburbanis ac ſecreti
oribus cōmanere· et ea q̄ ab apoſtolis p
vniuerſum corpus eccleſie generalit̄ me
minerunt inſtituta· priuatim ac peculia
riter exercere ceperunt· atqꝫ ita incaluit
iſta quam diximus diſcipulorum· qui ſe
ab illorum contagio ſequeſtrauerāt diſ
ciplina. Qui paulatim tempore procedē
te ſegregati a credentium turbis· ab eo qꝫ
a coniugijs abſtinerent· et a parentum ſe
conſortio mundiqꝫ iſtius conuerſatiōe
ſecernerēt· monachi ſiue monoçentes a
ſingularis ac ſolitarie vite diſtrictione
nominati ſunt. Unde conſequēs fuit vt
ex cōmunione conſorcij cenobite· celleqꝫ
ac diuerſoria eorum cenobia vocarētur
Iſtud ergo ſolum fuit antiquiſſimū mo
nachorum genus· qd non modo tempo
re ſed etiam gratia primū eſt· quodqꝫ p
annos plurimos ſolum inuiolabile vſqꝫ
ad abbat̄ pauli vel antonij durauit eta
tem. Cuius etiam nūc in diſtrictis ceno-
bijs cernimus reſidere veſtigia.

De anachoretarū ordine ac pri cipio. Cap. vi.

Unde profecto id eſt· de hoc per-
fectorum numero, et vt ita dixe
rim fecundiſſima radice· ſancto-
rum etiam anachoretarum poſt hec flo-
res fructuſqꝫ prolati ſunt. Cuius pfeſſi
onis principes hos quos pauloante me
morauimus ſanctū videlicet paulum vel
antonium nouimus extitiſſe. Qui non
vt quidam puſillanimitatis cauſa vel i
patientie morbo· ſed deſiderio ſublimio
ris profectus cōtemplationiſqꝫ diuine
ſolitudinis ſecreta ſectati ſunt· licet prior
eorum neceſſitatis obtentu· dum tpe pſecu-
tionis affinium ſuorū deuitat inſidias·
heremū penetraſſe dicatur. Ita ḡ pceſſit
ex illa quā diximꝰ aplica diſciplina aliō
perfectionis genus· cuiꝰ ſectatores ana-
chorete· id eſt· ſeceſſores merito nūcupā
tur· eo qꝫ nequaqꝫ contenti hac victoria
qua inter homines occultas inſidias di-
aboli calcauerunt· aperto certamine ac
manifeſto conflictu demonibus congre
di cupientes· vaſtos heremi receſſus pe-
netrare non timeant· ad imitationem ſci
licet iohannis baptiſte qui ī heremo to-
ta permanſit etate· helie quoqꝫ ⁊ heliſei·
atqꝫ illorum de quibus apoſtolus ita cō-
memorat. Circuierunt in melotis in pel
libus caprinis· egentes· anguſtiati· affli
cti· quibus dignus nō erat mundus· in
ſolitudinibus errātes· et in montibus et
in ſpeluncis ⁊ in cauernis terre. De qui
bus etiam dominus figuraliter ad Iob
Quis ait eſt qui dimiſit onagrum li-
berum· et vincula eius reſoluit. Poſuit
habitaculum eius deſertum· et taberna-
cula eius ſalſuginem. Irridens multitu
dinem ciuitatis· et querelam exactori nō
audiens. Conſiderauit montes paſcue
ſue· ⁊ poſt omne viride querit. In pſal-
mis quoqꝫ. Dicāt nūc qui redempti ſūt
a dn̄o· q̄s redemit de manu inimici. Et
poſt pauca. Errauerunt in ſolitudine in
inaquoſo· viam ciuitatis habitaculi nō
inuenerūt. Eſurientes ⁊ ſitientes· aīa eorū
in ipſis defecit. Et clamauerūt ad domi-
nū cum tribularentur· et de neceſſitatibꝫ
eorū liberauit eos. Quos etiā hieremias
ita deſcribit. Beatus qui tulit iugum ab
adoleſcentia ſua· ſedebit ſolitarius ⁊ ta-
cebit· quia leuauit ſe ſuper ſe. Quiqꝫ il-
lud pſalmiſte affectu ⁊ opere ꝯcinunt.
Similis factus ſum pellicano ſolitudīs
Uigilaui ⁊ factus ſum ſicut paſſer ſoli-
tarius in tecto.

De ſarabaitarū principio et cōuerſatione. Cap. vij.

Umqꝫ his duabꝫ pfeſſiōibꝫ mo-
nachorū religio chriſtiana gaude-
ret· cepiſſet āt in deterius paulatī h
qꝫ ordo recidere· emerſit poſt hec illud
deterrimū ⁊ infidele monachorū genus·

De tribus generibus monachorũ

vel potius noxia illa plantatio rediuiua
concreuit· que per ananyam ⁊ ſaphyraȝ
in exordio eccleſie pullulans· apoſtoli pe
tri ſeueritate ſucciſa eſt· que inter mona-
chos tamdiu deteſtabilis execrãda ꝗȝ iu
dicata eſt· nec a quoꝗȝ vlterius vſurpa-
ta· ꝗȝdiu illius tam diſtricte formido ſen
tentie memorie fideliuȝ inſerta durauit·
qua beatus apoſtolus predictos noui fa
cinoris principes· non penitẽtia· nõ vlla
paſſus eſt ſatiſfactione curari· ſed perni
cioſiſſimũ germen celeri morte ſuccidit.
Illo igitur exemplo qđ in ananya ⁊ ſa-
phyra apoſtolica diſtrictione punitum
eſt· a nõnullorũ contẽplatiõe paulatim
longa incuria ⁊ temporis obliteratione
ſubtracto· emerſit iſtud ſarabaytarũ ge-
nus· qui ab eo ꝙ ſemetipſos a cenobiorũ
cõgregationibus ſequeſtrarẽt· ac ſigilla
tim ſuas curarẽt neceſſitates· egyptie lin
gue ꝓprietate· ſarabayte nũcupati ſũt·
de illorum quos prediximus numero ꝓ
cedentes· qui euangelicã perfectioneȝ ſi-
mulare potius ꝗȝ in veritate arripere ma
luerunt· emulatione ſcȝ eorum vel laudi
bus prouocati· qui vniũſis diuitijs mũ-
di perfectam chriſti preferũt nuditatem
Hi igitur dũ imbecillo animo rem ſum
me virtutis affectant· vel neceſſitate ad
hãc ꝓfeſſionẽ venire cõpulſi· dũ cenſeri
tñmodo noĩe monachoꝝ abſqȝ vlla ſtu
dio ꝑ emulatione feſtinãt· cenobiorũ nl-
latenus expetũt diſciplinã· nec ſeniorуȝ
ſubijciũtur arbitrio· vt eorum traditio
nibus inſtituti· ſuas diſcant vincere vo
luntates· nec vllam ſane diſcretionis
regulam legitima eruditione ſuſcipiunt
ſed ad publicam tantummodo· id eſt ad
hominũ faciẽ renũciãtes· aut ĩ ſuis domi-
cilijs ſub priuilegio huius noĩs iſdẽ ob
ſtricti occupatiõibꝫ pſeuerãt· aut ↄſtruẽ
tes ſibi cellulas eaſqȝ monaſteria nũcu-
pantes ſuo ĩ eis iure ac libertate ↄſiſtũt·
neqꝫ ꝗȝ euãgelicis preceptionibꝫ ſuccũ
bentes· vt nulla ſcȝ quotidiani vict⁹ ſol-
licitudine· nullis rei familiaris diſtentio
nibus occupentur. Qđ illi ſoli abſqȝ vl
la infideli dubitatiõe conſummãt· q̇ cũ-
ctis mũdi huius facultatibus abſoluti·
ita ſe cenobiorуȝ prepoſitis ſubdiderũt·
vt ne ſui q̇dẽ ipi⁹ fateãtur eſſe ſe dños·
Illi aũt qui diſtrictionẽ vt diximꝰ ceno-
bij declinãtes· bini vl' terni in cellulis cõ
morãtur· nõ contenti abbatis cura atȝ
imperio gubernari· ſed hoc precipue pro
curãtes· vt abſoluti a ſeniorũ iugo· exer
cendi voluntates ſuas· ac procedẽdi· vel
quo placuerit euagandi· agendi ve qđ
libitum fuerit habeant libertatem· etiam
amplius in operibus diurnis· ꝗȝ hi qui
in cenobijs degunt· diebus ac noctibus
conſumũtur· ſꝫ nõ ea fide eodemqȝ pro-
poſito. Hoc enĩ iſti faciũt· nõ vt fructuȝ
ſui operis ſubijciant diſpenſatoris arbi
trio· ſed vt acquirant pecunias quas re-
condant. Inter quos quantum interſit
aduertite. Illi nihil de craſtino cogitan-
tes· gratiſſimos deo ſudoris ſui offerunt
fructus· iſti vero nõ ſolum in craſtinũ ſꝫ
etiam in multorum annorуȝ ſpacia infi
delem ſollicitudinẽ prorogãtes· aut mẽ
dacem deũ aut inopem credunt· q̇ ꝓmiſ
ſam quotidiani victus atqȝ indumento
rum ſufficientiam prebere eis aut non
poſſit aut nolit. Illi hoc omnibus expe
tunt votis· vt nuditatem oĩm rerũ pau-
pertatemqȝ poſſideant· iſti vt oĩm copia
rum affluentiã conſequãtur. Illi ob hoc
certatim ſtatutũ tranſcendere canonem
diurnis operibus elaborant· vt quicq̇d
monaſterij ſanctis vſibus redũdarit· vl'
carceribus· vel xenodochio· vel noſoco-
mio· vel indigentibus ꝑ abbatis diſpen
ſetur arbitrio· iſti vt quicquid quotidia
ne ſuperfuerit gule· aut profuſiori profi-
ciat voluptati· aut certe filargirie vicio
recõdat. Poſtremo vt cõcedamꝰ ab iſtis
hec q̊ȝ q̃ nõ optimo ꝓpoſito ↄgeruntur·
meli⁹ ꝗȝ diximꝰ poſſe diſtribui· ne ſic quĩ
dẽ ad meritũ ỽtutis illi⁹ ac perfectionis
aſpirãt. Illi etẽĩ tãtos mõaſterio reddi-
t⁹ ↄferẽtes· eiſqȝ q̊tidie renũciãtes· ĩ tãta
ſbiectõis hũilitate ꝑdurãt· vt quẽadmo
dũ ſui· ita etiã eoꝝ q̃ ꝓꝓo ſudore ↄq̇rũt

poteſtate priuentur · abrenunciatiõis p̄
me feruorem · dum quotidie ſemetipſos
laboris ſui fructibus nudant · ingiter in-
nouãtes · iſti aũt in eo ipſo q̄ aliq̄d pau-
peribus largiuntur elati · in preceps q̄ti-
die collabũtur. Illos patientia atq̃ diſ-
trictio · qua taꝫ deuote in hac quã ſemel
arripuerũt profeſſione perdurant · vt nũ
q̃ ſuas expleant voluntates · crucifixos
huic mũdo quotidie viuoſq̃ martires
facit · hos arbitrij ſui tepor viuos ad in-
ferna demergit. Hec igitur duo genera
monachorum in hac quidem prouincia
equali ꝓpemodum numeroſitate inter ſe
cõtendunt · Ceterũ per alias regiões q̄s
me neceſſitas catholice fidei cõpulit per
agrare · iſtud tertium ſarabaytarꝫ genus
abundare ac ꝓpe ſolum eſſe cognouim⁹
Temꝑib⁹ ſiquidem lucij qui arriane ꝑ-
fidie ep̄s fuit · ſub valentis imperio cum
dyaconiã noſtris fratribus deferrem⁹ ·
his videlicet qui de egypto ac thebayda
fuerãt ob catholice fidei perſeuerantiam
metallis ponti atq̃ armenie relegati · licꝫ
cenobiorum diſciplinã in quibuſdaꝫ ci
uitatibus rariſſimã viderimus · anacho
retarũ tamen apud illos ne ipſum q̄deꝫ
nomen auditum fuiſſe cõꝑerimus.

De quarto genere monachorũ Cap̃. viij.

Pyamon. Sane ẽ etiaꝫ aliud
q̃rtũ genus quod nuꝑ cernim⁹
emerſiſſe in his qui anachoreta
rũ ſibi ſpecie atq̃ imagine blandiũtur ·
q̄ q̃ in ꝑmordijs ſuis feruore quodã bre
ui · cenobij perfectionẽ videntur expetere ·
ſed continuo tepefacti · dũ priſtinos mo-
res ac vicia reſecare cõtemnũt · nec iugũ
humilitatis ac penitentie diutius ſuſti-
nere contenti ſunt · ſubdiq̃ ſeniorũ im-
perio dedignãtur · ſeparatas expetũt cel
las · ac ſolitarij ſedere deſiderant · vt ita
ſcꝫ a nemine laceſſiti · patientes · manſue
ti · ac humiles poſſint ab hominib⁹ eſtima-
ri. Que inſtitutio imo tepor eos quos ſe
mel infecerit · ad perfectionem nunq̃ per
mittit accedere. Hoc enim modo nõ ſolũ
nõ abſcidentur · veruẽtiã in deterius eo
rum vicia cõualeſcent · dũ a nemine pro
uocati · vt quoddã letale et inteſtinũ vi-
rus · quanto amplius celatũ fuerit · tãto
profundius ſerpẽs inſanabilem morbũ
generat egrotanti · Pro reuerentia eniꝫ
ſingularis celle · nullus iam vicia ſolita-
rij audet arguere · que ille ignorari malu
it q̃ curari. Porro virtutes nõ occulta
tione viciorũ · ſed expugnatione pariun
tur.

Interrogatio quid interſit iter cenobiũ et monaſteriũ. Cap̃. ix.

Germanus. Eſt ne aliqua in-
ter cenobium monaſteriumq̃
diſtantia · an vtroq̃ nomine res
vna cenſetur.

Reſponſio. Cap̃. x.

Pyamon. Licet a nõnullis ſo-
leant indifferenter monaſteria
pro cenobijs appellari · tamẽ h̄
intereſt · q̄ monaſteriũ nomẽ eſt diuerſo-
rij · nihil amplius q̃ locũ · id eſt habita-
tionem ſignificans monachoꝝ · cenobiũ
vero etiã profeſſionis ipſius qualitatem
diſciplinamq̃ deſignat. Et monaſteriũ
poteſt etiam vnius monachi habitatio
nominari · cenobiũ aũt appellari nõ põt
niſi vbi plurimoꝝ cohabitãtium degit
vnita cõmunio. Dicũtur ſane monaſte-
ria · etiã in quibus ſarabaytarũ collegia
cõmorantur.

De humilitate vera et quomodo falſam cuiuſdam humilitatem prodiderit abbas ſerapiõ. Cap̃. xi.

Quamobrem q̄m̄ de optimo ge
nere monachorum video vos
profeſſionis huius arripuiſſe
principia · id eſt de laudabili cenobiorũ
paleſtra · ad excelſa faſtigia anachoreti
ce tẽdere diſcipline · humilitatis patien
tieq̃ virtutem · quam vos illic didiciſſe
non dubito · vero ſectamini cordis affec
tu · nõ eam ſicut quidam falſa humilia-
tiõe verbo ꝝ nec affectata atq̃ ſuꝑflua in

q̄buſdā officijs corpis ī cliatōe fingētes
Oz humilitatis figmentū abbas Sera/
pion quodam tpe elegāter irriſit. Cum
enim quidam ad eum ſummā ſui abiec/
tionē habitu ac verbis preferēs veniſſ₃·
eumq₃ ſenex ſm morē vt orationem col/
ligeret hortaret'· ille nequaq̄₃ annuēs de/
precāti· tantis ſe ſubijciens aſſerebat fla
gicijs innolutū· vt ne vſum quidē huius
cōmūis aeris capere mereret'· pſiathiū q̄₃
ipſius refugiens ſeſſionē· humi potius ī/
ſidebat· Cū vero etiā ad ablutionē pedū
multo minus prebuiſſet aſſenſum· tū ab
bas Serapion refectione tranſacta· col/
lationis conſuetudine prouocāte mone/
re eū benigne ac leniter cepit· ne ocioſus
ac vagus preſertim iuuenis tā robuſtus
inſtabili leuitate per vniuerſa diſcurre/
ret· ſed vt in cella reſidens. ſm regula₃ ſe
niorū ſuo potiꝰ ope q̄₃ aliena mallet mu/
nificētia ſuſtentari. Qđ ne paulus apo
ſtolus incideret· etquidem cū ei in euāge
lio laborāti hec prebitio merito deberet·
diebꝫ tamē ac noctibꝫ maluit operari· vt
quotidianū victū vel ſibi vel his q̄ eidē
miniſtrantes opus exercere nō poterant
ſuis manibus prepararet. Ad hec ille tā
ta eſt triſticia ⁊ dolore ſuppletus· vt ama
ritudinē corde cōcepta₃· ne vultu q̄dem
diſſimulare potuerit. Cui ſenex. hacte/
nus inquit o fili cunctis te facinorꝫ pon/
deribus onerabas· nō metuens ne cōfeſ/
ſione tam attrocium criminū· notā exiſtia
tiōis incurreres· q̄d queſo nūc eſt quod
ad ſimplicē ammoniciūculā noſtrā· que
tamē in ſe nō modo nullū opprobriū· ſ₃
etiā edificationis habuit ac dilectionis
affectū· tanta te video indignatiōe per/
motū· vt eam ne vultu q̄dē occulere· aut
frontis ſerenitate diſſimulare potueris.
An fortaſſe dū te humiliabas illa₃ expe/
ctabas a noſtro ore ſententiā iuſtus ac/
cuſator ſui eſt in pͥmordio ſmonis. Pro
inde vera eſt cordis humilitas r̄tinēda·
q̄ nō de affectata corporis atq₃ verborū
ſed de intima mētis humiliatione deſcē/
dit. Que tunc demū euidentiſſimis pa/
tientie ſue fulgebit indicijs· cum quis nō
ipſe de ſe crimina ab alijs nō credenda ia
ctauerit· ſed ab alijs ſibimet arrogauter
ingeſta cōtempſerit· et irrogatas iniuri
as manſueta cordis equanimitate tole/
rauerit.

Interrogatio queadmodu₃ vera patientia poſſit acquiri. Cap. xij.

GErmanus. Quemadmodū
acq̄ri vel retineri poſſit iſta trā
quillitas optamus agnoſcere·
vt ſicut indicto nobis ſilentio· oris clau/
ſtra precludimus· verborūq₃ licentiā co
ercemus· ita etiā cordis leuitatē cuſtodi
re poſſimus· qđ nōnunq̄₃ etiam cum lin
gua refrenatur· intrinſecus tamen ſtatū
ſue placiditatis amittit. Et idcirco mā
ſuetudinis bonum nō alias tenere quē/
piam poſſe· niſi remotione celle ac ſolita
rio putamus habitaculo.

Reſopnſio. Cap. xiij.

PYamon. Patiētia vera atq₃
tranquillitas· abſq₃ profunda
cordis humilitate nec acq̄rit'
nec tenet'. Que ſi de hoc fonte deſcēderit·
nec bñficio celle nec profugio ſolitudis
indigebit. Nō enī patrociniu₃ cuiuſq₃
rei extrīſecus q̄rit· q̄ hūilitatꝭ· id eſt· gene
ratricis atq₃ cuſtodis ſue intrinſecꝰ vtu/
te fulcitur. Ceterū ſi mouemr ab aliq̄ la/
ceſſiti· certū eſt nō eē in nob hūilitatꝭ fun
damēta firmit' ſtabilita· ⁊ iō ad incurſu₃
vel exigue tēpeſtatꝭ· edificiū nr̄m ruinoſa
cōmotiōe ꝯcutit'. Nō enī eſſet laudabil'
nec admirāda patiētia· ſi nullꝰ inimicorꝫ
iaculis impetita trāq̄llitatis ꝓpoſitū re/
tētaret· ſꝫ ī eo ē pclara atq₃ gl'ioſa· qđ irruē
tibꝫ in ſe tēptationū ꝓcellis īmobilis per
ſeuerat. Nā in q̄ vexari frangiq₃ aduer
ſitatibꝫ creditur· in eo potius roborat' et
in eo magis acuit' in q̄ putat' obtundi·
A paſſionibꝫ enī ⁊ ſuſtētatiōe patiā₃ di/
ci nullꝰ ignat· iōq₃ cōſtat patientē pro/
nūciari neminē poſſe· niſi cū qui vniuer/
ſa que ſibi fuerint irrogata· abſq₃ indig
natione tolerauerit. Et ideo nō imerito

de humilitate

ita a ſalomone laudat᷑. Melioꝛ ē patiēs
foꝛte· et qui cōtinet iram capiēte vrbem.
Et iterū. Lōganimis vir nimius in pꝛu
dētia· puſillanimis aūt valde inſipi-
ens eſt. Cū ergo q̇s victus iniuria iracū
die igne ſuccenditur· non cauſa peccati
ei⁹ acerbitas illate ꝯtumelie extitiſſe cre-
denda eſt· ſꝫ potius manifeſtatio infirmi-
tatis occulte· ſm̄ illā parabolā dn̄i ſal
uatoꝛis quā ꝺ̄ duabus domibus ponit·
vna que fūdata erat ſupꝛa petrā· et alia
que ſup̱ arenā· q̇bus equaliter dicit· plu
uiarū ac fluminū vel tempeſtatum turbi
nes irruiſſe· ſꝫ illam q̄ in petre ſoliditate
fundata ē nihil penitus detrimēti ex illa
tam violenta colliſione ſenſiſſe· q̄ vero ī
arenarū pēdula mobilitate cōſtructa eſt
ſtatim fuiſſe collapſā. Quā vtiqꝫ appa
ret nō ꝓpterea coꝛruiſſe· qꝛ imbrium vel
toꝛrentiū inundatione pulſata; ſꝫ qꝛ ſup̱
arenā impꝛudēter eſt ſtructa. Nō enī in
hoc differt a peccatoꝛe vir ſanctus· qꝛ nō
ſimiliter ⁊ ipſe temptetur· ſed qꝛ hic etiā
magnī pugnatiōe nō vincit᷑· ille aūt etiā
parua temptatione ſuperat᷑. Neqꝫ enī
eſſet vt diximus iuſti alicuius viri lau-
dabilis foꝛtitudo· ſi vinceret intempta-
tus· cū vtiqꝫ victoꝛia locum habere non
poſſit abſqꝫ aduerſitate certaminū. Be
atus enī vir q̇ ſuffert temptationē· quia
cū pꝛobatus fuerit accipiet coꝛonā vite·
quam repꝛomiſit deus diligentibus ſe.
Scd̄m apoſtolū quoqꝫ paulū· virt⁹ nō
in ocio atqꝫ delicijs· ſꝫ in infirmitate per-
ficitur. Ecce enī inquit dedi te hodie in ci
uitatē munitā· et in colūnam ferreā· ⁊ in
murū ereū· ſuper omnē terrā regib⁹ iuda·
pꝛincipibus eius ⁊ ſacerdotibus eius·
et omi populo terre et bellabūt adūſum
te· et nō pꝛeualebūt· quia ego tecum ſū
vt ernā te dicit dn̄s.

De exemplo patientie cuiuſdā religioſe femine. Cap. xiiij.

exēplū patiētie cuiuſdā mulieris

Huius ergo patientie volo vob
dno ſaltē exēpla ꝓponere· vnū
religioſe cuiuſdam femine· que
patiētie virtutē tanta auiditate ſectata
eſt· vt nō ſolum temptationū nō vitaret
incurſus· ſꝫ etiā occaſiones moleſtiarum
ſibimet ꝓcuraret· q̇bus frequētius inſti-
gata nō cederet. Hec namqꝫ cū alexan-
drie cōmaneret· eſſetqꝫ nō obſcuris oꝛta
maioꝛibus· atqꝫ in domo que ſibi fuerat
a parentibus derelicta religioſe dn̄o de-
ſeruiret· veniēs ad beate memoꝛie atha-
naſium ep̄m· pꝛecabatur vt aliquā ſibi
alendam viduā daret· q̄ eccleſiaſticis ſū
ptibus paſcebatur. Et vt petitionē eius
verbis ipſius expꝛimamus· da inquit mi
hi aliquā de ſoꝛoꝛibus in qua repauſē.
Sacerdos igit᷑ cū laudaſſet ꝓpoſitum
femine qꝛ eā ad opus miſcdie vidiſſet eē
pꝛomptiſſimā· iuſſit ex omib⁹ eligi vidu
am· q̄ ⁊ honeſtate moꝛū et grauitate ac diſ-
ciplina omib⁹ pꝛeferret᷑· ne foꝛte deſideri-
um largitatis percipientis vicio vincere
tur· et que mercedē quereret in egena dā
num fidei prauis eius offenſa moꝛibus
pateretur. Cui cū domū adducte omni-
bus deſeruiret obſequijs· virtutē mode
ſtie eius ac lenitatis experta· videnſqꝫ ſe
ab ipſa momētis ſingulis gratiarū actio
ne ꝓ officio humanitatis honoꝛari· poſt
dies paucos ad memoꝛatū reuertitur ſa
cerdotē· rogauerā inquiens vt m̄ dari p̄
cipes quā ego reficerē et cui moꝛigeris
famularer obſequijs. Cumqꝫ ille necdū
ꝓpoſitū femine ac deſiderium intelligēs
eſtimaſſet petitionē ei⁹ diſſimulatiōe p̄po
ſiti fuiſſe neglectā· cauſaſqꝫ moꝛe illi⁹ nō
abſqꝫ animi ſui cōmotione perquirēs· ꝓ
tinus agnouiſſet honeſtioꝛē ei ceteris vi-
duā deputatā· occulte pꝛecepit vt ea illi
que eſſet cunctis nequioꝛ traderet· q̄ ſcili-
cet vel iracundia vel rixis vel violentia
ſeu verboſitate atqꝫ etiam vanitate cun
ctas quibus hec vicia dn̄arentur excede
ret. Quā cum multo facilius inuentam
ſibiqꝫ traditā domi habere cepiſſet· atqꝫ
eadem ei diligētia qua pꝛioꝛi illi vidue
vel etiā ſtudioſius miniſtraret· hoc ſolū
ab ea ꝓ tātis obſeq̇js recipiebat grē· vt
īdignis iugit᷑ afficeret᷑ iniurijs· ꝯuicijs q̄
ab ea expꝓbratiōibuſqꝫ ꝯtinuis vexaret᷑·

De tribus generibus monachoꝝ

obijciendꝫ ei et maledictis obtrectationi/
bus increpantis· eo ꝙ ſe nõ ad refrigeri/
um ſed potius ad cruciatũ ⁊ ꝯtumeliaꝫ
ab ep̃o popoſciſſet· magiſqꝫ ſe de requie
ad laborem ꝙꝫ de labore tranſtuliſſet ad
requiem. Cum ergo aſſiduitas iurgioꝝ
eo vſqꝫ ꝓrumperet· vt ne ab iniectione q̇
dem manuũ procax mulier temperaret·
illa aũt humilioris obſequij ĩgeminaret
officia· nõ furentẽ vincere renitendo· ſꝫ
ſemetipſam humilius ſubijciendo diſce/
bat. vt multimodis indignatiõibus la/
ceſſita· iurgãtis ĩſaniã humanitatꝫ mã
ſuetudine deliniret. Quibus ad plenuꝫ
exercitijs cõfirmata· perfectãqꝫ virtutẽ
deſiderate patiẽtie ꝯſecuta· ad memora/
tum ſacerdotẽ· taꝫ ꝑ electionis illius iu
dicio ꝙꝫ etiã pro beneficio exercitationis
ſue· gratias relatura perrexit· eo ꝙ bm de
ſideriũ ſuũ tandem ei magiſtrã patiẽtie
digniſſimã prouidiſſet· cuiꝰ iniurijs iu/
gibus· vt quodã paleſtre oleo quotidie
roborata· ad ſummã animi patientiam
perueniret· tandem inquiẽs dediſti mi/
hi in qua repauſarem· nã illa prior ſuis
me potius honorabat ac refrigerabat ob/
ſequijs. Hec de ſexu muliebri dixiſſe ſuffi/
ciat· vt cõmemoratione hac nõ ſolũ edi/
ficemur· verũ etiã ꝯfundamur. q̇ niſi fu.
erimus ad ferarũ morẽ retruſi in caueaſ:
cellularum· patientiã retinere non poſſu.
mus.

De exemplo patientie Abbatiſ paſuntij. Cap. xv.

Nunc aliud abbatꝫ paſuntij pã
damus exemplũ. Qui in illius
inſignis ⁊ vbiqꝫ predicabilis
ſchytiotice heremi in qua nũc preſbiter
eſt ſecretis· tanto ſtudio ſemper inſedit·
vt ci ceteri anachorete bubali ꝯgnomẽ ĩ
diderint· eo ꝙ ingenito vt ita dixerĩ deſi
derio· ſolitudinis ſemꝑ habitatiõe gau/
deret. Itaqꝫ eũ tante ĩ puericia ſua eſſet
virtutis ⁊ gratie· vt etiã preclari ac ſum
mi id tp̃is viri· grauitatẽ eius ⁊ immo/
bilẽ conſtantiã mirarẽtur· cũqꝫ licet mi
nor eſſet etãte· pro virtutũ tamen meri/
to ſenioribꝫ exequarẽt· ſuoqꝫ ordini di/
cerent inſerendum· liuor ille qui aduẽſuꝫ
Joſeph patriarcham fraternos quõdã
animos inſtigauit· quendã de nũero fra
trũ edacis ȩli igne ſuccendit. Qui neuo
quodam ac macula pulchritudinẽ eius
cupiens deformare· hoc genus maligni/
tatis excogitat. vt oportunitatẽ temporꝭ
captaret· quo paſuntius ad eccleſiã die
dominico ꝓceſſurus abeſſet a cella. In
quã furtim irruẽs· codicẽ ſuũ inter eius
plectas· quas de palmarũ folijs ſolebat
intexere· latenter abſcondit· ac de conci/
nata factione ſecurus· ipſe q̊qꝫ velut pu/
re ac ſimplicis conſciẽtie ad eccleſiã veĩt
Cumqꝫ celebrata omnis fuiſſet ex more
ſolennitas· querelaꝫ ſancto iſidoro qui
ante hunc paſuntiũ eiuſdem heremi pre
ſbiter fuit corã cũctis fratribꝫ detulit· aſ/
ſerens ſibi codiceꝫ de cella furto fuiſſe ſb
latũ. Que eius querimonia cũ ita cun/
ctorũ fratrũ precipueqꝫ preſbiteri aĩos
permouiſſet· vt quid primũ ſuſpicarentꝰ
quid ve decernerẽt non haberẽt· ſumma
cũctis ammiratiõe perculſis· de tã inau
diti illic facinoris nouitate· ille qui rẽ de
tulerat accuſator vrgebat· vt retentis ĩ
eccleſia omnibus· miſſi electi quiqꝫ cun:
ctoꝝ ſingillatim fratrũ cellulas ſcruta/
rentur. Qḋ cũ tribꝫ ſenioribꝫ a preſbite/
ro fuiſſet iniunctũ· vniuerſoꝝ cubilia re
uoluẽtes· ad extremũ in paſuntij cellula
abſconditũ codicẽ ĩter plectas palmaꝝ
quas illi ſyras vocant· ſicut eum inſidia
tor occuluerat repperer ũt. Quẽ cũ inq̇ſi
tores confeſtim ad eccleſiaꝫ delatũ corã
õmibꝫ protuliſſent· paſuntius licet de cõ
ſciẽtie ſue eſſet ſinceritate ſecurus· tũ ve/
lut q̇ furti crimẽ agnoſceret· ſatiſfactiõi
ſe totũ tradẽs· locũ pñie ſupplicitꝰ poſtu
lauit· hoc verecũdie ſue modeſtieqꝫ ꝓſpi
ciens· ne ſi maculã furti verbis conaretur
abluere· inſuꝑ etiã mẽdacij notaretur· ne
mine ſcꝫ aliud ꝙꝫ id qḋ inuẽtũ fuerat ſu
ſpicãte. Cũqꝫ de eccleſia nõ tã mẽte deie
ctus ꝙꝫ iudicio dei fidẽs ꝓtinꝰ abceſſiſ/
ſet· ꝓfuſis in oratiõe iugiter lachrymis·

triplicatiſq; iciuniis· ſumma ſectiaꝫ in
conſpectu hominū mentis humilitate ꝓ
ſtrauit. Sed cum duabus ferme hebdo
madibus ita ſe omni cōtritiōe carnis ac
ſpiritus ſubiecisset· vt die ſabbati vł do
minico· nō ad percipiendam cōmunio-
nem ſacrā· ſed ad proſternendum ſe in li
mine eccleſie atq; ad veniā ſupplicit' po-
ſtulandā· matutinus accurreret· neq; q̄
paſſus eſt eū occultorū omniū teſtis ⁊ co
gnitor· vel a ſe āplius cōteri· vel ab aliis
infamari· Nā qđ ille inuētor ſceleris rei
ſue fur improbus· laudis aliene callid⁹
īfamator· nullo hominū teſte occulte cō
miſerat· per diabolum qui criminis ipi⁹
incentor fuerat publicauit. Arrept⁹ nā-
q; diriſſimo demone cunctas factionis
occulte patefecit inſidias· criminationū-
q; ac fraudum idem fuit proditor q̄ cō-
mentor. Ita autē ſpiritu illo immundo
grauiter diuq; vexatus eſt· vt ne oratio
nibus quidem ſanctorū illic conſiſtenti-
um· qui diuinorū cariſmatū merito de-
moniis imperabāt· potuerit emūdari· ſi
ne ipſius quidem iſidori preſbiteri gra-
tia ſingularis crudeliſſimū ab eo exclu ſe
rit vexatorē. Cui tanta erat virtus domi
ni largitate collata· vt ne vſq; ad limīa
quidem eius quiſq; arrepticiuo qui tar-
dius ſanaretur aliquando perductus
ſit· chriſto hāc adoleſcenti paſuntio glo-
riam reſeruāte· vt illius tantū orationi-
bus cui inſidiatus fuerat purgaretur· et
cuius laudi aliquid inuidus inimic⁹ de-
cerpere ſe poſſe crediderat· eius nomē p-
clamans et delicti ſui veniā et fineꝫ ſup-
plicii preſentis acciperet. Hec ergo ille ī
adoleſcentia ſua future indolis iam tūc
indicia prefigurans· lineas quaſdam p-
fectionis illius que erat maturitate etatis
augēda· adhuc in annis puerilibus de-
ſignauit. Si igitur ad culmē virtutū eiuſ
volumus peruenire· talia nobis exordio
rum fundamenta iacienda ſunt.

De perfectiōe patiētie. Cap. xvi.

Duplex ſane ad narratiōnē facti
huius cauſa me cōpulit. Pri-
mū· vt hāc immobilitatem viri cōſtanti
am q; penſantes· quāto minorib⁹ q̄ ille
eſt appetitus inimici impugnamur inſi-
diis· tanto maiorem tranquillitatis atq;
patientie ſumamus affectuꝫ· deinde· vt
firma definitione teneamus a temptatio
nū procellis impugnationibusq; diabo
li tutos nos eſſe nō poſſe· ſi omne preſidi
um patientie noſtre omnēq; fiduciā· nō
in interioris hominis noſtri virib⁹· ſed in
cellule clauſtris· aut in ſolitudinis receſ-
ſu· ſanctorū ve conſortio· vel cuiuſq; rei
que extra nos ſit preſidio· collocem⁹. Ni
ſi enī mentē noſtrā virtute protectionis
ſue ille firmauerit· qui in euangelio ait.
regnuꝫ dei intra vos eſt· fruſtra aerii ho-
ſtis inſidias aut auxilio cohabitantiuꝫ
hominū vincere· aut localibus ſpaciis
declinare· aut munitione tectorū exclu-
dere poſſe nos credimus. Nam cum hec
omnia ſancto paſuntio non deeſſent· nō
tamen impugnationis aditum aduer-
ſus eum temptator inuenire non potuit·
neq; illum nequiſſimū ſpiritū· ſepta pa-
rietum aut heremi ſolitudo· aut tot in
illa congregatiōe ſanctoꝝ merita repu-
lerūt. Sed quia ſanctus dei famulus nō
in his que extrīſecus ſunt· ſed in ipſo oc
cultorum omniū iudice ſpem ſui cordis
affixerat· tante impugnatiōis machinis
nequaq̄ potuit cōmoueri. Econtra ille
quē ad tantū facinus precipitauit inui-
dia· nō ne ⁊ ſolitudinis beneficio· ⁊ mūi
tione remotioris habitaculi· et beati iſi-
dori abbatis atq; preſbiteri aliorū q; ſan
ctorum conſortio fruebatur: et tamen
quia eum ſupra arenā repperit turbo di-
abolicus· nō ſolum impegit eius veruꝫ
etiā ſubuertit habitaculum. Non ergo
quietem noſtrā extrinſecus inquiram⁹·
nec opitulari vitiis impatientie nr̄e alie
nam putemus poſſe patientiā. Sicut· n·
regnū dei intra nos eſt· ita inimici homi-
nis domeſtici eius. Nemo enī mihi ma-
gis q̄ ſenſus meus· qui eſt mihi vere in-
timus domeſticus· aduerſatur. Et idcir
co ſi fuerimus ſolliciti· ab inteſtinis hoſti-

bus liberari·ledi minime poterim⁹. Ubi
enī nobis noſtri domeſtici nō aduerſan
tur·ibi et regnū dei tranquillitate mēṫis
acq̇ritur. Nam ſi rationē diligent̄ diſ
cutias·ledi ab homine quis malignāte
nō potero·ſi ipē impacifico aduerſū me
corde nō dimicem. Si aūt ledor·nō ē vi
cium impugnationis aliene ſꝫ impatien
tie mee. Sicut enim grauis ac ſolid⁹ ci/
bus ſano vtilis·ita perniciolus eſt egro/
tanti. Nō aūt ledere ſumentē poteſt·niſi
ei ad nocendum vires adiecerit percipiē
tis infirmitas. Si vnq̄ ergo ſimilis in
ter fratres fuerit oborta tēptatio·neq̄ q̄
a curſu tranquillitatis excuſſi·blaſſemiſ
ſecularium obtrectationibus aditū re
ſeremus. Nec puerſos atq̄ execrabiles
quoſq̄ ſanctoꝝ viroꝝ numero inſertos
latitare miremur·quia dum in huius ſe
culi area conculcamur atq̄ cōterimur·
neceſſe eſt etiam paleas igni ppetuo de/
putandas·inter electiſſima frumēta mi/
ſceri. Deniq̄ ſi vel ſathan inter archan
gelos·vel iudam inter apoſtolos·vel ni/
colaum prauiſſime hereſeos inuētorē in
ter dyaconos reminiſcamur electos·hoc
qđ nequiſſimi homines ſanctoꝝ ordini
deprehenduntur inſerti·mirū eſſe nō po
terit. Nam licet hunc nicolaū quidā aſ
ſerant nō illum fuiſſe qui ad opus mini
ſterij ab apl̄is eſt electus·nihilomin⁹ ta/
men eū de illo diſcipuloꝝ fuiſſe numero
negare nō poſſunt·q̄s oēs tales tā q̄ pfe
ctos in tempe illo fuiſſe manifeſtum eſt·
quales nūc perpaucos vix in cenobijs
inuenimus. Nō ergo ruinā illius ſupra
dicti fratris·qui in illa heremo tā lugu/
bri lapſus eſt caſu·neq̄ illā horribilem
maculā·quā tamē ille ingentib⁹ peniten
tie lachrimis poſt diluit·ſꝫ beati pafuntij
nobis pponamus exempla. Nec ſubuer
ſione illius deſtruamur·cuius antiquū
inuidie viciū etiā auxit in peius affecta/
ta religio·ſꝫ huius hūilitatē tota virtute
ſectemur·quā nō illi quies heremi ſubi/
to genuit·ſꝫ inter homines acquiſitā con
ſummauit atq̄ excoluit ſolitudo.

De inuidie malo. Cap. xvij.

Sciendum ſane eſt·inuidie mor
bum difficilius ad medelā q̄
ceterā vicia peruenire. Nā eū
quem ſemel veneni ſui peſte corruperit·
pene dixerim carere remedio. Ipa q̄ nā/
q̄ eſt lues·de qua figuraliter dicitur per
pphetam. Ecce ego mittā vobis ſerpētes
regulos quibus nō eſt incantatio·ꝛ mor
debunt vos. Recte igitur a ppheta mor/
tiferis baſiliſci venenis morſus inuidie
cōparatur·qua primus ille veneno omni
oīm auctor ꝛ pnceps ꝛ perijt ꝛ peremit.
Nam ante ſuus q̄ eius cui inuiderat i/
teremptor·priuſq̄ in hominē mortis vi/
rus effunderet ipē ſe perdidit. Inuidia
enī diaboli mors introiuit ī orbē terraꝝ·
imitātur aūt illum qui ſunt ex parte illi
us. Sicut eniꝫ ille qui pmus eiuſdē ma
li peſte corruptus eſt·nec medelam peni/
tentie·nec fomentū alicuius curationis
admiſit·ita et hi qui iſdem ſe percutien/
dos morſibus tradiderūt·omnē opē ſan
cti incantatoris excludunt·qꝛ cum vtiq̄
nō culpa eoꝝ quibus liuēt·ſed proſperi/
tate cruciantur·erubeſcentes ipam pro/
dere veritatem·extrinſecus ſibi quaſdā
ſuperfluas et ineptas cauſas offenſiōis
inquirunt. Quarū quia omimodis fal/
ſe ſunt·vana curatio eſt·cum illud mor/
tiferū virus qđ nolunt prodere lateat ī
medullis. De qb⁹ alibi ille ſapiētiſſim⁹
cōpetenter expreſſit. Si inomorderit ſer
pens nō in ſibilo·nō eſt abundantia in
cantatori. Iſti enim ſunt taciti morſus·
quibus ſolis ſapientium medicina non
ſubuenit. Nam vſq̄ adeo incurabilis
eſt iſta pernicies·vt blandimētis exaſpe/
retur·inflatur obſequijs·muneribꝫ irrite
tur·quia vt idem Salomon ait·nihil ſu
ſtinet zelus. Quāto enī amplius alius·
aut humilitatis ſubiectione·aut patien
tie virtute·aut munificentie laude profe/
cerit·tanto ille maioribus inuidie ſtimu
lis incitatur·qui nō niſi ruinā aut mor
tem eius cui inuidet cōcupiſcit. Deniq̄
illorum vndecim patriarcharū zelus in

de malo invidie peccato

tantum nulla innoxij fratris ſubiectiõe
põtuit delíniri· vt de bis ſcriptura cõme
moꝛet. Inuidebant autẽ ei fratres ſui· co
ꝙ diligeret eũ pater ſuus· et nõ põterant
ei loqui quicq̄ꝫ pocificuꝫ· donec zelus eo
rum qui nulla germani obſequẽtis atꝫ
ſubiecti ſuſtinuit blondimenta· moꝛtem
eius cupiens· vix poſſet venditionis fra
terne crimine ſatiari. Cũctis ergo vicijs
pernicioſioꝛem atq; ad purgandum dif
ficilioꝛem eſſe conſtat inuidioꝫ· que ípſis
remedijs quibus reliqua extiguũtur ac
cenditur. Nam verbi gratia · qui dãnũ
ſibi illatum dolet· largitatis cõpenſatio
ne curatur· qui de illata indignatur íiu
ria· humili ſatiſfactiõe placatur. Quid
illi facias qui hoc ipſo magis ꝙ te humi
lioꝛem ac benignioꝛem ſentit offenditur·
quem nõ ad iracundiam cupiditas que
pꝛemio delinitur· non iniurie leſio out
amoꝛ vltionis accendit· que officioꝛum
vincitur blandimentis· ſꝫ ſucceſſus tan
tum aliene pꝛoſperitatis irritat. Quis
autem eſt qui ſe vt ſatiſfaciot inuidenti·
a bonis coꝛruere· aut a pꝛoſperis aliena
ri· aut calamitate aliqua optet inuolui.
Quapꝛopter ne totum quicquid in no
bis viuidum eſt ꝛ quaſi vitali vegetatio
ne ſancti ſpiritus animatur· vno tantũ
huius mali moꝛſu baſiliſcus interimat·
diuinum cui nihil impoſſibile eſt iugiter
imploꝛemus auxilium. Cetera etenĩ ve
nena ſerpentum· id eſt· carnalia peccata
vel vicia· quibus vt cito inuoluitur ita
facile expurgatur hũana fragilitas· ha
bẽt aliquo vulnerum ſuoꝝ in carne ve
ſtigia· quibus quãuis terrenũ coꝛpus ꝑ
nicioſiſſime contumeſcat· tamen ſi tyria
ce remedium· aut illom ſalutariũ verbo
rum medelam aliquis peritiſſimus car
minũ diuinoꝛum incãtatoꝛ admouerit·
ad perpetuõ anime moꝛtem pernicies vi
rulento non peruenit. Inuidi autem q̃i
a regulo ſerpente effuſum virus· vitã ip
ſam religionis ac fidei priuſq̄ꝫ vulnus ĩ
coꝛpoꝛe ſentiatur excludit. Non enĩꝫ ad
uerſus hominem ſed plane aduerſus de
um blaſſemus extollitur· qui nihil in fra
tre aliud niſi bonum meritũ carpens· nõ
hominis culpam· ſed dei tantuꝫ iudicia
repꝛehendit. Hec ergo eſt illa ſurſuꝫ ger
minans amoritudinis radix· que ſeeri
gẽs ad ſuperna· in contumeliam ipſius
qui bona homini cõfert tendit auctoꝛis.
Nec quemq̄ꝫ moueat qd deus miſſurũ
ſe ſerpentes regulos· qui eos quoꝛuꝫ cri
minibus offenditur moꝛdeant· cõmina
tur. Nam licet certum ſit deum auctoꝛẽ
inuidie eſſe nõ poſſe· equũ tamen ꝛ dĩno
dignum iudicio eſt· vt dum bona data
humilibus conferuntur· et ſuperbis ac
repꝛobis denegãtur· eos qui ſm apoſto
lum tradi in repꝛobũ ſenſum merentur·
quaſi ab ipſo miſſa percutiat ꝛ ꝯſumat
inuidia· ſm illud. Ipſi me ad emulatio
nem irritauerunt in non deum· ꝛ ego ad
emulationem inducam eos in nõ gentẽ.
Hac beatus pyamon diſputatione deſi
derium noſtrũ quo de pᷓmis cenobij ſco
lis ad ſcdm anachoꝛeſcos gradum tẽde
re ceperamus ardentius inflammauit.
Nam pꝛimoꝛdia ſolitarie cõmoꝛatiõis.
cuius ſcientiã poſtea ſumus ſcythie ple
nius aſſecuti· ipſo pᷓmũ imbuẽte ꝑcepim⁹

Explicit collatio abbatis Pya
mon de tribus antiquis generi
bus monachoꝛuꝫ et quarto nu
per exoꝛto. Incipiunt capitula
collationis abbatis iohãnis ð
fine cenobite et heremite. Ca. i.

DE cenobio abbatꝭ pauli ꝛ pati
entio cuiuſdam fratris.
ij De humilitate abbatꝭ iohã
nis ꝛ interrogatione noſtra.
iij Reſpõnſio abbatis iohãnis cur
heremũ reliquiſſet.
iiij De virtute pꝛedicti ſenis quã in
anachoꝛetica exercuit diſcipli
na.
v De cõmodis heremi.
vi De vtilitate cenobij.
vij Interrogatio de cenobij vel ſoli
tudinis fructu.

viij Responſio ſuper interrogatiōe ꝓpoſita.
ix De conſummata ac ꝟa ꝑfectiōe
x De his q̇ imꝑfecti heremū petūt.
xi Interrogatio de remedio eorum qui cito de cenobijs diſcedūt.
xij Responſio quomodo ſolitarius vicia ſua poſſit agnoſcere.
xiij Interrogatio quō ſanari poſſit qui nō expurgatis vicijs ſolitudinē ingreſſus ſit.
xiiij Responſio ſuꝑ eoꝝ medicina.
xv Interrogatio an ita caſtitas ſicͭ et cetere paſſiones debeat explorari.
xvi Responſio quibus documentis poſſit agnoſci.

Expliciūt capitula. Incipit collatio abbatis Johānis de fine cenobite et heremite.

De cenobio abbatis pauli ⁊ patiētia cuiuſdā fratris. Cap. i.

POſt dies
admodū paucos ma
ioris doctrine deſide
rio pertrahēte: rurſus
ad abbatē pauli ceno
biū ſumma ſpūs alacritate perreximus,
vbi licet plusq̄ ducentoꝝ fratrum nu
merus moraretur· in honore tamen ſolen
nitatis que id temporis agebatur· inſi
nita quoq̄ de alijs cenobijs monachoꝝ
turba confluxerat. Nam prioris ab
batis qui eidem cenobio prefuerat· anni
uerſaria depoſitio ſolenniter curabatur
Cuius cōuentus idcirco facimus men
tionem· vt patientiā cuiuſdam fratris·
que ſub preſentia totius congregatiōis
huius immobili ei⁹ claruit lenitate: bre
uiter perſtringamus. Nam licet alio hu
ius operis tendat intentio· vt ſcꝫ abbatis
iohānis· qui derelicta heremo illi ſe ceno
bio ſumma humilitatis ꝟtute ſubdide
rat· proferam⁹ eloquia· nequaq̄ tamen
putamus abſurdum· ſi abſq̄ vlla circū
itione verboꝝ· magna vt credimus ſtudi
oſis quibuſq̄ virtutū edificatio conſe
ratur. In igenti itaq̄ atrio ſubdiuali il
la monachoꝝ multitudine per duode
nariū numerū diſtinctis orbibus conſi
dente· cū quidam fratrū ſuſceptū fercu
lum paulo tardius intuliſſet· ſub occaſi
one iſtius tarditatis ꝓdict⁹ abbas pau
lus· qui inter turbas miniſtrantiū fratꝝ
ſollicite diſcurrebat· exerta manu pal
ma eum ſub omniū percuſſit intuitu· ita
vt ſonitus etiā auerſorum vel longi⁹ cō
ſidentium auribꝫ reſultaret. Hoc āt id
circo ab eo factum eſt· vt cunctis qui ad
erant iuuenis patientiam patefaceret· ⁊
omnes qui interfuiſſent tali ſpectaculo
modeſtie erudirētur exemplo. Quā ma
turo aūt id ſenior fecerit cōſilio· res ꝓba
uit. Nam memorabilis patiētie iuuenis
tanta id aīs lenitate ſuſcepit· vt nō modo
nullus fuerit ex eius ore ꝟbo prolapſus·
vel tenuiſſimū murmur tacita labioꝝ
agitatione ſignatum· ſed ne ipa quidē
oris modeſtia atq̄ tranquillitas· aut co
lor ſaltem quantulūcūq̄ mutatus. Qđ
factū nō ſolum nobis· qui nuper ď ſyrie
monoſterio veniētes patientie hui⁹ vir
tutē nō tam euidentibꝫ perceperam⁹ ex
emplis· ſed etiā cunctis q̇ experti taliū
nō erant ſtudioꝝ· ita mirū fuit vt etiam
ſummis viris precipua per hoc factū cō
ferretur inſtructio· qꝛ ſcꝫ etiā ſi patienti
am eius correptio paterna nō mouerat·
ne ſpectaculum quidē tante multitudi
nis vllo vultum eius ruboris tinxiſſet in
dicio.

De humilitate abbatis iohannis et interrogatione noſtra. Cap. ij.

IN hoc itaq̄ cenobio reperim⁹
antiq̇ſſimū ſenē noīe iohānē·
cuius verba pariter ⁊ humili
tatē qua ſanctis oībꝫ preminebat· neq̄q̄
ſilentio preterenda cenſuim⁹· ſcientes eū
hac maxime ꝑfectiōe viguiſſe· q̄ cū ſit ꝟ
tutū oīm mater ac totius ſpiritalis ſtru
cture fundamentū ſolidiſſimū· a noſtris
penitus exulat inſtitutis. Unde n̄ mirū

eſt nec ad illorũ ſublimitatẽ nos poſſe cõ
ſcendere· qui nõ dicã vſq3 ad ſenectã ſb
cenobij permanere nõ poſſum⁹ diſcipli-
na· ſ3 vix biennio ſubiectionis iugũ ferre
ↄtenti· ad preſumptionẽ noxie libertatis
ↄtinus euolamus· cũ tamẽ ipo illo puo
tpe nõ ſm illam diſtrictionis regulã· ſed
ꝑ noſtri arbitrij libertate vtcũq3 ſeniorũ
ſubijciamur imperio· vt nõ patientie fru
ctũ ediſcere· ſ3 tps adipiſcende licentie ex
pectare videamur. Hũc igitur ſenẽ cũ i
abbatis pauli cenobio vidiſſem⁹· etatẽ
primũ et gratiã viri q̃ erat preditus am
miranti· demiſſo in terrã vultu precari ce
pim⁹· vt nobis pandere dignaret· quã
ob cauſam relicta heremi libertate· et illa
profeſſione ſublimi· qua eũ pre ceterĩ eiuſ
dem vite viris fama celebrauerat· ſubire
iugũ cenobij maluiſſet. Ille veluti impa-
rẽ ſe anachoretice diſcipline· ⁊ ſblimita
te tante pfectionis indignũ· ad iuniorũ
ſcolas reuertiſſe dicebat· ſi tamẽ vel ipo-
rũ inſtituta ſm profeſſionis meritũ poſ
ſet implere. Cuius reſponſionis humili
tatẽ cum refragatio noſtre deprecatiõis
excluderet· ad extremũ ita exorſus eſt.

Reſponſio abbatis Johannis cur heremũ reliquiſſet. Cap. ij

Anachoreticã diſciplinã quã
me deſeruiſſe miramini· nõ ſolũ
nõ reſpuo nec refuto· ſ3 tota po
tius veneratione cõplector atq3 ſuſcipio
In qua poſt triginta annos· quos in ce-
nobij cõgregatione tranſegerã· ita alioſ
viginti expleſſe me gaudeo· vt inter illos
qui eam vel mediocriter appetebant non
vſq3 quaq3 ſegnicie denotarer. Sed q2
deguſtata ei⁹ puritas ſollicitudine inter
duz carnaliũ rerũ interpolata ſordebat·
recurrere ad cenobiũ cõmodius viſuz ẽ·
vt ⁊ promptior arrepti planioris ꝓpoſi-
ti cõſummatio ſequeret· et minus de pre
ſumpta ſublimioris pfeſſionis difficul-
tate periculuz. Melius enĩ eſt deuotũ in
minoribꝫ· q̃3 indeuotũ in maioribꝫ pmiſ
ſionibꝫ inueniri. Et idcirco ſi quid elati
us immo liberius fortaſſe protulero· q̃ſ-
ſo vt nõ iactãtie vicio ſed edificationis
veſtre deromptũ ſtudio cẽſeatis· quia
vobis tam ſtudioſe querẽtibus nihil de
veritate exiſtimo ſubtrahendũ. Arbitror
enĩ inſtructionis vobis aliquid poſſe cõ
ferri· ſi pauliſper humilitate ſepoſita ſim
pliciter omnẽ ꝓpoſiti mei patefecero veri
tatẽ. Confido enĩ quia nec apud vos de
libertate dictorũ cenodoxie notaz· neq3
apud conſcientiã meã de ſuppreſſiõe ve-
ritatis quiddam mẽdacij crimen incur-
ram.

De virtute predicti ſenis quam i anachoretica exercuit diſciplina. Cap. iiij.

Si quis igit̃ ſecretis heremi de-
lectatus obliuioni tradere po-
tuit humanã conſortia· ac ſm
hieremiã dicere· ⁊ diez hoĩs nõ deſidera
ui· tu ſcis· ego quoq3 id dño ſuã gratiã
largiẽte vel aſſecutũ vel certe aſſeq̃ anni
ſum fuiſſe me fateor. Itaq3 pio domini
nr̃i munere memini me in huiuſmodi ra
ptũ frequenter exceſſum· vt obliuiſcerer
me ſarcina corporee fragilitatis indutũ·
menteq3 meã ita oẽs exteriores ſenſus
ſubito reſpuiſſe· et a cunctis materialibꝫ
rebus omnimodis exulaſſe· vt neq3 ocu-
li neq3 aures mee ꝓprio fungerẽtur offi-
cio. et ita diuinis meditationibꝫ ac ſpi-
ritalibus theorijs animus replebatur·
vt ſepe ad veſperam cibum me percepiſ
ſe neſcirem· ac ſequenti die de heſterna
abſolutione ieiunij penitus dubitarem.
Ob quã etiã cauſam ſeptẽ dieruz cibꝫ· ſ3
eſt· ſeptẽ paximaciorũ paria ſequeſtrati
in ꝓcherio· id eſt ad manuenſem ſportã
die ſabbati reponũtur· vt refectio preter-
miſſa nõ lateat. Qua conſuetudine illi⁹
q̃3 obliuionis error excluditur· vt exple-
tũ hebdomade curſũ· ac ſolẽnitatẽ diei
ipſius reuolutã· finitus panũ indicet nu
merus· feſtiuitaſq3 diei ſacre ⁊ cõgrega
tionis ſolennitas ſolitariũ latere nõ poſ
ſit. Qz ſi etiã hũc ordinẽ ille quẽ predixi-
mus mentis exceſſus forte turbauerit· ni
hilominus q̃tidiani opis modus· dierũ

numerũ ſignãs· arcet errorẽ. Et vt cete
ras heremi ꝟtu tes ſilentio pretermittã·
nõ enĩ eſt nobis de eaꝝ numeroſitate ac
multitudine· ſed de ſolitudinis ac ceno/
bij fine tractandum· cauſas poti⁹ ob q̃s
illam deſerere maluerim· quas etiã vos
agnoſcere voluiſtis· breuiter explicabo·
omneſq; illos quos enumeraui ſolitudi
nis fruct⁹· quibꝫ ediuerſo ſublimiorib⁹
meritis duxerim poſtponẽdos· breui ora
tione perſtringã.

De cõmodis heremi. Cap̃. v.

Q Uamdiu igitur raritas eorũ q̃
in heremo tũc tp̃is morabãtur·
libertatẽ nobis largiẽdo diffu/
ſiore ſolitudinis vaſtitate blandita ẽ q̃z
diu maioribꝫ remoti ſecretis frequentiſſi
me ad celeſtes illos rapiebamꝰ exceſſus·
nec tanta viſitantiũ fratrũ irruens mul/
titudo· parãda hũanitatis neceſſitate·
ſenſus noſtros ingentium curarũ diſten
tionibus aggrauabat· ſolitudinis pla/
ne tranquilla ſecreta· ⁊ illam cõuerſatio
nem angelice beatitudini cõparandam·
inſatiabili deſiderio ac toto animi ardo
re ſectatus ſum· Sʒ cũ maior vt dixi nu
merus fratrũ· habitationẽ illius ſolitu/
dinis cepiſſet expetere· et coãguſtata va
ſtioris heremi libertate· nõ modo ignem
illum diuine cõtemplationis frigeſcere
feciſſet· ſʒ etiã multimodis mentẽ carnali
um rerũ vinculis impediret· elegi huius
diſcipline vtcũq; implere ꝓpoſitũ· q̃z in
illa tam ſublimi ꝓfeſſione carnalium ne
ceſſitatũ ꝓuiſione torpere· vt ſi mihi illa
libertas ac ſpiritales denegant exceſſ⁹·
abiecta tamẽ craſtine dei penitus ſollici/
tudine· euãgelici me precepti cõſumma/
tio conſoletur· et id qꝺ mihi de illa theo/
rica ſublimitate ſubtrahit· hec obediẽtie
ſubiectiõe rcõpenſetur. Miſeꝝ nanq; ẽ
cuiuſlibet artis ac ſtudij diſciplinã quẽ/
piam profiteri· et ad perfectionẽ eius mi/
nime peruenire.

De vtilitate cenobij. Cap̃. vi.

Q Uamobrẽ q̃ʒtis nũc in hac cõ/
uerſatione ꝑfruar cõmodis he
re explicabo· vos vtrũ illa ſolitudinis
lucra his beneficijs valeãt compenſari·
digeſta narratione perpendite· per quaʒ
etiã ſʒ probare poſſibile eſt· vtrũ faſtidio
an deſiderio illius ſolitarie puritatꝭ his
maluerĩʒ cenobij anguſtijs coartari. In
hac igitur cõuerſatiõe diurni opis nul/
la ꝓuiſio ẽ· venditionis vel coemptiõis·
nulla diſtentio· nõ animi panis ineuita
bilis cura· nõ ſollicitudo corporaliũ reꝝ·
qua nõ tantũ ꝓprijs· verũetiã multoruʒ
aduentiẽtiũ vſibus neceſſaria ꝑparant·
poſtremo nulla arrogãtia laudis huma
ne q̃ immũdior his omnibꝫ in cõſpectu
dei· etiã magnos heremi labores frequen
ter euacuat. Uerũ vt in illa anachoreti/
ca diſciplina illos elationũ ſpiritalium
fluctus ⁊ exitiabilis cenodoxie ꝑicula
pretereã· ad hoc generale cunctoruʒ pon
dus· id eſt cõmunẽ parandi victus ſolli
citudinẽ reuertamur· que eo vſq; menſu
rã non dico illius antiq̃ diſtrictionis ex/
ceſſit· que vſum olei penitus neſciebat·
ſed ne hec quidẽ noſtri temporis remiſſi
one cepit eſſe contenta· in q̃ vno olei ſex/
tario itidemq; lenticule modio aduenië
tium vſibus preparato· totius annue re
fectionis explebãtur officia· ita vt dupli
cato nũc ac triplicato modio neceſſitas
victualis vix queat expediri. Et in tantũ
apud nõ nullos vis noxie hui⁹ remiſſio
nis ĩcreuit· vt aceto amurcaq; permixtis
nõ illã vnã olei admiſceant guttã· quã
predeceſſores noſtri· qui heremi inſtituta
maiore abſtinentie virtute ſectati ſunt·
repellende tantum cenodoxie gratia in/
ſtillare cõſueuerant· ſed infringẽtes egy/
ptiacũ pro ſalibꝫ caſeũ· plus olei quã ne
ceſſe eſt ſuperfundant· et ita duos cibos
ꝓpria ſuauitate diſtinctos· qui ſingilla/
tim diuerſoq; tp̃e monachũ reficere io/
cundiſſime poterant· ſub vnius ſaporis
oblectatione ꝑcipiãt. In tm̃ ſane ſʒ alke
kreſis· id ẽ materialiũ rerũ poſſeſſio ſuꝑ/
creuit· vt ſagũ q̃ʒ qꝺ abſq; verecũdia re
ferre nõ poſſum· ſub obtẽtu humanita
tis ac ſuſceptiõis huius anachorete in

ſuis habere cellulis ceperint· vt illa pter-
miſſa quib⁹ attonita anima· ac ſpirita-
libus theorijs ſemper intenta ſpecialiuſ
ingrauatur· concurſus ſcilicet fratrum·
ſuſceptionis quoqꝫ ac deductionis offi-
cia· mutuas viſitatōes · diuerſarum qꝫ
confabulationum atqꝫ occupationum
interminabilem curam· quarum etiaʒ il-
lo tempore quo hec videntur impedimē-
ta ceſſare· tamen animuʒ conſuetudina-
ric inquietudinis aſſiduitate ſuſpenſuʒ·
expectatio ipſa diſtendit. Atqꝫ ita fit vt
anachoreſeos illa libertas huiuſcemodi
nexibus impedita· ad illaʒ cordis ineffa-
bilem alacritatem prepedito non per-
ueniat aſcenſu· ac fructum heremitice ꝓ-
feſſionis amittat· Qui ſi mihi in congre-
gatione nunc atqꝫ in turbis ſito fuerit
denegatus· ſaltim quies anime cordiſqꝫ
tranquillitas· omnibus occupationibꝫ
abſoluta non deerit. Que niſi illis quo-
qꝫ qui in ſolitudine commorantur pſto
fuerit· labores quidē anachoreſeos ſuſti-
nebunt· fructu vero ipſius fraudabuntꝰ·
qui non niſi quieta mentis ſtabilitate cō-
quiritur. Poſtremo etiam ſi mihi in ce-
nobio conſtituto ab illa puritate cordis
aliquid fuerit imminutū· ero ſolius euā-
gelici precepti compenſatione contētus·
quod certum eſt omnibus illis heremi fru-
ctibus non poſſe poſtponi· vt ſcilicet de
craſtino nihil cogitem· et vſqꝫ ad finem
ſubiectus abbati· illum aliquatenus vi-
dear emulari de quo dicitur. humilia-
uit ſemetipſum factus obediēs vſqꝫ ad
mortem· merearqꝫ illius verbū humilit̄
dicere· quia non veni facere voluntatem
meam· ſed voluntatē eius qui miſit me
patris.

Interrogatio de cenobij vel ſolitudinis fructu. Cap. vij.

Germanus. Quia te vtriuſ-
qꝫ profeſſionis nō quemadmo-
dum multos pricipia tantum-
modo contigiſſe ſed ipa faſtigia conſcē-
diſſe manifeſtum eſt· quiſnam cenobite
quis heremite ſit finis optam⁹ agnoſce-
re. Nulli namqꝫ dubium eſt nemineʒ de
his vel fidelius poſſe vel plenius diſpu-
tare· qꝫ illum qui vtramqꝫ perfectionem
longo vſu et magiſtra experientia conſe-
cutus· meritum earum ac finem veridica
poteſt inſinuare doctrina.

Reſponſio ſuper interrogatione propoſita. Cap. viij.

Johannes. Unuʒ eundēqꝫ
hominem in vtraqꝫ profeſſione
perfectum eſſe nō poſſe abſolu-
te pronunciare potuiſſem· niſi me pau-
corum admodum retardaret exempluʒ.
Magnum ſiquidem eſt in qualibet earꝫ
conſummatum quempiā reperiri· quā-
to magis ad plenum vtramqꝫ perficere·
arduum ac pene vt ita dixerim homini i-
poſſibile eſſe perſpicuum eſt. Qd tamen
ſiquando prouenerit· non ſtatim ad ge-
neralem formulam referri poteſt. Nō n̄·
aperte minima· id eſt· de conſideratione
paucorum· ſed de his que multorum im-
mo omnium ſubiacent facultati. vniuer-
ſalis eſt regula proponenda. Si qua ve-
ro rariſſime atqꝫ a pauciſſimis obtinen-
tur· ac poſſibilitatem cōmunis virtutis
excedunt· velut ſupra conditionem hu-
mane fragilitatis naturamqꝫ cōceſſa · a
preceptis ſunt generalibus ſequeſtrāda·
nec tam pro exemplo qꝫ pro miraculo re-
ferenda. Quāobreʒ id qd inquiritis ꝑm
mediocritatem ſenſus mei breuiter inti-
mabo. Finis quidem cenobite eſt· omnes
ſuas mortificare et crucifigere volunta-
tes· ac ꝑm euangelice perfectionis ſaluta-
re mandatuʒ nihil de craſtino cogitare·
Quā perfectionem prorſus a nemine ni-
ſi a cenobita impleri poſſe certiſſimū eſt.
Queʒ virū yſaias propheta deſcribēs·
ita beatificat atqꝫ collaudat. Si auerte-
ris a ſabbato pedem tuuʒ· facere volun-
tatem tuam in die ſancto meo· et glorifi-
caueris eū dū n̄ facis vias tuas· et nō in-
uenitur voluntas tua vt loquaris ſermo-
nem· tunc delectaberis ſuper dominū et
ſuſtollam te ſuper altitudinem terre ⁊ ci-
babo te hereditate iacob patris tui. Os

enim domini locutum eſt. Heremite do
perfectio eſt ·exutā mentem a cunctis ha
bere terrenis·eamq quantum humana
imbecillitas ſinit vnire cū chriſto. Quē
virum hieremias propheta deſcribens.
Beatus inquit vir qui tulit iugum ab
adoleſcentia ſua·ſedebit ſolitarius et ta
cebit·quia leuauit ſe ſup ſe. Pſalmiſta
q3·Similis factus ſum pellicano ſolitu
dinis. Vigilaui et factus ſum ſicut paſſer
ſolitarius in tecto. Ad hunc igitur finem
quem vniuſcuiuſq profeſſionis eſſe pre
diximus·niſi eorū vterq peruenerit· fru
ſtra et ille cenobij et iſte anachoreſeos ex-
petit diſciplinam. Neuter .n. virtutē ſue
profeſſionis impleuit.

De conſummata ac vera perfe-ctione Cap. ix.

Sed hec mecritike·id eſt·non
integra et in omnibus con-
ſummata perfectio·ſed ps
perfectionis eſt. Rara eſt er-
go et pauciſſimis dono dei conceſſa per-
fectio. Is etenim vere et non ex parte per
fectus eſt·qui et in heremo ſqualorem ſo
litudinis·et in cenobio infirmitates fra-
trū equali magnanimitate ſuſtentat. Et
ideo in vtraq profeſſione per omnia cō-
ſummatum inueniri difficile eſt·q̄a nec
anachoreta akteniosynen·id ē ɔtēptū ac
puationē materialiū rerū·nec cenobita
theoricā ad integrū poteſt aſſeq̄ purita-
tē·licet vtrūq pfecte abbatē moyſen atq
paſnutium duoſq macharios noueri
poſſediſſe. Qui ita erant in vtraq pro-
feſſione perfecti·vt cum vltra omnes he
remi accolas ſecedentes inſatiabiliter ſe
creto ſolitudinis paſcerentur·q̄ſtumq
in ipſis erat neq̄q̄ inquirerent hūana cō
ſortia·tamen ita frequentiam ac fragili-
tates ad ſe concurrentium ſuſtinebant·
vt cum ad eos viſitationis vel profectus
gratia innumera fratrū multitudo con-
flueret·tam ingē pene ſuſceptionis inq̄e
tudinē immobili patientia tolerātes·ni
hil aliud vel didiciſſe vel exercuiſſe omi
vite ſue tempore crederentur·q̄ vt cōmu
munibus tantū aduenientiū officijs de
ſeruirent·ita vt apud cunctos eſſet am-
biguū·in qua potiſſimū profeſſione eo
rundem maior eſſet induſtria·id eſt·vtrū
in illa heremitica puritate.an in iſta con
uerſatiōe cōmuni·magnanimitas eorū
mirabilius aptaretur.

De his qui imperfecti heremū petunt. Cap. x.

Olēt aūt nōnulli ita diuturno
ſilētio ſolitudinis efferari·vt pe
ſus hominū conſortia perhorre
ſcant·et cū vel paululum a ſecreti ſui cō-
ſuetudine·interueniente fratrum viſita
tione diſceſſerīt·notabili mentis angore
et euidētibus puſillanimitatis indicijs
eſtuare. Qd vel maxime his euenire cō-
ſueuit·qui nō perfecte in cenobijs inſtitu
ti·nec excoctis prioribus vicijs ad ſolita-
riam ſe vitam immaturo deſiderio trāſ
tulerunt. Qui in vtrāq parte imperfe-
cti ſemper ac fragiles·quocūq aura cō-
motionis impulerit inclinantur. Nam
quemadmodum conſortio vel interpel-
latione fratrum impatienter exeſtuāt·ita
in ſolitudie ɔſiſtētes ei9 ipſius qd expetūt
ſiletij nō ferunt vaſtitatē·quippe q̄ ne ip
ſam quidem rationem norunt·cuius cā
deſiderari vel expeti debeat ſolitudo·ſed
hanc eſſe virtutis ac profeſſionis huius
exiſtimant ſummā·vt fratrū conſortia
declinantes·humanos tātūmodo refu
giant ac deteſtentur aſpectus.

Interrogatio de remedio eorū qui cito de cenobijs diſcedunt Cap. xi.

Ermanus. Quo ergo vel no
bis vel ceteris qui eiuſdem fra-
gilitatis ac menſure ſunt reme-
dio poterit ſubueniri·qui in cenobialib9
diſciplinis tenuiter inſtituti·ante expul-
ſionem omnium viciorū habitationem
ſolitudinis cepimus affectare.vel q̄ pa-
cto imperturbate mentis conſtantiā et
immobilem patientie poterimus appbē

dere firmitatē qui ipās qdammodō ſco-
las ⁊ exercitationis huius paleſtram · in
qua ad plenū erudiri ac perfici pncipia
noſtra debuerant · intempeſtiue intermiſ-
ſa cenobij congregatione dereliquim⁹.
Qualiter ergo nunc ſolitarie cōmoran-
tes · perfectionē longanimitatis ac pātiē-
tie conſequemur · vel queadmoduʒ has
ſibi ineſſe vel deeſſe virtutes exploratrix
internoꝝ motuū conſcīa deprehēdet · ne
forte qꝛ ab hōīm cōſortio ſegregati · nul-
lis eorundem irritatiōibꝫ prouocamur
falſa eſtimatione decepti · tranquillitatē
mentis nos immobilem poſſidere creda-
mus.

Reſpōſio quomodo ſolitarius vicia ſua poſſit agnoſcere.

Cap. xij.

IOhannes. In veritate que-
rentibus medicinā · remedia cu-
rationū ab illo veriſſimo aīaꝝ
medico deeſſe nō poſſunt · his preſertiʒ q̄
valitudines ſuas · nō deſperādo aut ne-
gligendo contempſerint · nec vulnerum
ſuorum pericula celauerint · aut medelā
penitētie procaci mente reſpuerint · ſ; ꝑ
languoribus ignorātia vel errore vel ne-
ceſſitate contractis · humili tandem cau-
tela ad celeſtem medicum mente cōfuge-
rint. Ideoq; noſſe debemus · ꝙ ſi ad ſoli-
tudinē vel ad abdita loca nōdum cura-
tis vicijs ſecedamus · effectus eoꝝ tantū-
modo reprimatur nō extinguatur affe-
ctus. Latitat enī intra nos immo etiam
ſerpit radix omniū que extirpata nō fue-
rint peccatorū · quā adhuc in nobis vi-
uere his deprehendimus indicijs. Ver-
bi gratia. Cum in ſolitudine conſtituti ·
aduentū fratrū vel breuiſſimaʒ eoꝝ mo-
rā cū quadaʒ eſtuantis animi anxietate
ſuſcipimus · ineſſe adhuc in nobis viua-
ciſſimū impatientie fomitē nouerimus.
Cū vero cuiuſq; fratris ſperamus aduen-
tū · ſi eo ꝑ neceſſitate aliq̄ paululuʒ forſi-
tan demorāte vel tacita indignatiōe iā
eius culpauerimus tarditatē · ⁊ mētē no-
ſtrā immodice expectationis ſollicitudo
turbauerit · ire atq; triſticie manifeſte ī no-
bis vicia reſidere ꝯſcīe nr̄e ꝓbauit exa-
mē. Itē ſi fratre vel codicē ad legendū vl̄
quālibet aliā ad vtendū ſpeciē poſtulā-
te aut nos illius petitio ꝯtriſtauerit · aut
illū negatio nr̄a repulerit · dubiū n̄ ē nos
adhuc auaricie ſeu philargyrie laq̄is
cōpediri. Qḋ ſi recordationē femīe nob̄
vel cogitatio ſubita vel ſacre ſeries lecti-
onis attulerit · et in ea quadā nos ſenſeri-
mus titillatione pulſatos · ſciam⁹ necdū
extinctū in membris noſtris fornicatiōis
ardorē. Si vero de cōparatione diſtricti-
onis nr̄e ⁊ remiſſionis aliene vel tenuiſſi-
ma mentē noſtrā tēptarit elatio · certū eſt
dira nos ſupbie peſte corruptos. Cuʒ h̄
ergo in corde nr̄o deprehenderim⁹ vicio-
rū indicia · manifeſte cognoſcamus nob̄
nō affectū ſ; effectuʒ deeſſe peccati. Que
vtiq; paſſiones ſi nos quoq; ꝯuerſationi
miſcuerim⁹ hūane · ꝓtinus ḋ cauernis no-
ſtroꝝ ſenſuū ꝓcedentes · ꝓbāt ſe nō tunc
ꝓmū cū eruperint naſci · ſ; tūc demū quia
diu latuerint publicari. Et ita vniuſcu-
iuſq; vicij radices ineſſe defixas ſibi cer-
tis indicijs etiā ſolitarius · deprehendit ·
quiſq; puritatē ſuā nō hominibꝫ oſtēta-
re. ſ; illius cōſpectui inuiolatā ſtuduerit
exhibere quē latere omnia cordis archa-
na nō poſſunt.

Interrogatio quomodo ſanari poſſit qui n̄ expurgatis vicijs ſolitudinē ingreſſus ſit.

Cap. xiij.

GErmanus. Argumenta qbꝫ
infirmitatū indicia colligātur ·
et rōem diſcernendarū egritu-
dinū · id eſt quo pacto vicia q̄ celant in
nob̄ valeāt dep̄hendi · lucide ſatis aper-
teq; percepimus. Omīa ſiqdem quoti-
diana experientia ac diuturnis nr̄arū mo-
tibꝫ cogitationū ita vt dicta ſunt intue-
mur. Supeſt igit̄ vt queadmodū ꝓbati-
ones cauſeq; morboꝝ euidentiſſima no-
bis rōne patefacte ſunt · ita etiā curatio-

nū medela monſtret. Nulli naqꝫ dubiū eſt illū poſſe rectiſſime de remedijs malarū valitudinū diſputare q̇ earum ṗus cauſas atqꝫ origines egrotantiū cōſcia atteſtāte deprehenderit. Itaqꝫ licet doctrina beatitudinis tue vulnerꝝ noſtroꝝ archana nudauerit q̊ fit vt ſperare aliquid etiā de remedijs audeamus· q2 taꝫ euidens declaratio morbi ſpem remedij pollicet· tamē quia ṗmum vt ais in congregationibꝫ initium ſalutis acq̇ritur· ꝛ ſani in ſolitudine eſſe nō poſſunt· niſi q̊s ṗus cenobioꝝ medicina ſanauerit· ꝑniciosa rurſum deſperatiōe cōcidimus· ne forte q̇ imperfecti cenobiū reliq̇mus· neq̄ ꝗ iam perfecti eſſe in heremo valeamus·

Reſponſio ſuper eoꝝ medicina. Cap. xiiij.

IOhannes. De morboꝝ ſuorū curatiōe ſollicitis remediuꝫ ſalutare deeſſe nō poterit· et idcirco codeꝫ modo quo vniuſcuiuſqꝫ vicij deprehēdunt indicia· etiam remedia ſunt querenda. Nā quēadmodū ſolitarijs hūane ꝯuerſationis vicia diximus nō deeſſe· ita virtutū ſtudia ꝛ inſtrumenta ſanitatū· oīnibus etiā ab hūana conuerſatione diſcretis poſſe ſuppetere non negamus. Cuꝫ ſe igit impatiētie ſiue ire perturbatiōibꝫ incurſari· illis que ſupra oſtendimus indicijs vnuſquiſqꝫ deprehenderit· cōtrarijs ſemetipm ſemꝑ obiectionibꝫ exerceat· et ꝓpoſitis ſibi multimodis iniuriarū diſpendioꝝqꝫ generibus velut ab alio ſibimet irrogatis· aſſuefaciat mentē ſuā oībꝫ que inferre imꝓbitas poteſt· perfecta hūilitate ſuccūbere· atꝫ aſpera ſibi queqꝫ et intolerabilia frequēter opponēs· ꝗta eis occurrere debeat lenitate omni iugiter cordis contritione meditetur. Et ita reſpiciens ad illas ſanctoꝝ oīm ſiue ipſius dn̄i paſſiōes· vniuerſa nō ſolū ꝯuicioꝝ ſ; etiā penarū genera inferiora meritis ſuis eſſe ꝓnūcians· ad omnē ſe doloꝝ tolerātiam ꝑpabit. Cumqꝫ aliquādo ad cetus fratrum aliqua fuerit inuitatione reuocatus· qḋ non poteſt vel raro etiaꝫ diſtrictiſſimis heremi accolis n̄ ꝯuenire· ſi mentem ſuā etiam pro leuibꝫ quibuſqꝫ rebus deprehenderit tacite fuiſſe cōmotā· vt quidaꝫ occultorū motuū ſeueriſſimus cenſor· mox ſibi illa duriſſima iniuriarū gn̄a q̇bus ad perfectā tolerantiā ſemetipm q̊tidianis meditatiōibꝫ exercebat exꝓbret· atqꝫ ita ſe obiurgās ꝛ increpans alloq̄tur. Tu ne ille es bone vir· qui dum te in illa ſolitudīs tue exerceres paleſtra· oīa ſuꝑaturū mala conſtantiſſime preſumebas· qui duduꝫ cū tibi nō ſolū ſummas ꝯuicioꝝ acerbitates· verūetiā intoleranda ſupplicia ipe ꝓponeres· ſatis validum atqꝫ ad oēs ꝓcellas īmobilē te credebas. Quō inuicta illa patiā tua· leuiſſimi verbi pluſiōe ꝯfoſſa ē. Quō domū tuā ſuꝑ illā ſolidiſſimā petrā tanta vt ṫ videbatur mole ꝯſtructā· leuis aura cōmouit. Ubi eſt illud qḋ inani fiducia bellū ī pace deſiderās ꝓclamabas. Parat9 ſuꝫ ꝛ nō ſum turbat9 vt cuſtodiā mādata tua. Et cum ꝓpheta ſepe dixiſti. Proba me domine et tempta me· vre renes meos et cor meum· ꝛ proba me domine ꝛ ſcito cor meuꝫ· interroga me et cognoſce ſemitas meas· ꝛ vide ſi via iniquitatis in me eſt. Quō ingētē certaminis apꝑatū exigua hoſtis vmbra ꝯterruit. Tali ergo ſemetipm cōpunctiōis aīaduerſiōe ꝯdēnās· inultā animi ſui cōmotiunculā eſſe non ſinat· ſ; artiore carnē ſuā ieiunij ac vigiliarū correptiōe caſtigās· ac iugibꝫ cōtinentie penis culpā ſue mobilitatis excrucians· id qḋ ad plenū excoquere in cenobij cōuerſatiōe debuerat· in ſolitudīe cōſtitutus ſ; exercitationis igne cōſumat. Illud ſane ad obtinēdā iugē ac ſtabilē patientiā ꝯſtāter atqꝫ īmobiliter eſt tenēduꝫ· nō licere nobis quibus lege diuina nō ſolū vltio iniuriarū ſ; etiā memoria ꝓhibet· cuiuſlibet detrimēti vl' irritatōis obtētu ad iracūdiā ꝯmoueri. Qḋ n. aīe

bona doctrina

grauius p̄tcuenire diſpendiū· q̄ȝ vt pcō
motiōis ſubitā cecitateȝ veri atqȝ eterni
luminis claritate priuata· ab illius qui
nitis ⁊ humilis eſt corde contemplatio-
ne diſcedat: Quid ḡ pernicioſius· quid
ve deformius· q̄ȝ vt quis honeſtatis iudi
cium ⁊ regulam ac diſciplinam recte diſ-
cretiōis amittat· et ea ſanus ac ſobrius
perpetret· que nᶜ temulentus quideȝ q̇s
ac ſenſu indigēs veniabiliter admiſiſſeȝ:
Hec ergo et his ſimilia detrimenta quiſ
qȝ perpenderit· non ſolum vniuerſa dā-
norum genera· ſed etiam iniuriarum atȝ
penarum quecunqȝ poſſunt a crudeliſſi-
mis irrogari· facili ſuſtentatione deſpici
et· nihil diſpendioſius iracundia· nec p̄-
cioſius animi trāquillitate· ac perpetua
cordis ſui iudicās puritate. Ob quā nō
ſolum carnalium· ſed etiam illaruȝ que
ſpiritales videntur rerū ſpernenda ſunt
commoda· ſi alias acquiri vel perfici niſi
cum huius tranquillitatis perturbatio
ne non poſſunt.

**Interrogatio an ita caſtitas ſi-
cut et cetere paſſiōes debeāt ex-
plorari. Cap̄. xv.**

Germanus. Sicut ceteroruȝ
vulnerum· id eſt· ire· triſticie· im-
patientie· per obiectionem con-
trariarum rerum medela monſtrata eſt:
ita etiam contra ſpiritum fornicationis
q̄d curationis genus nos oporteat adhi-
bere volumus edoceri· id eſt· vtrum etiā
concupiſcentie ignis propoſitis ſicut il
lic maioribꝫ irritationuȝ augmētis poſ-
ſit extingui· quod ſatis caſtitati credimꝰ
eſſe contrarium· ſi non ſolum exaggeren
tur in nobis libidinis incentiua· ſꝫ vel p̄-
tereūte mentis oculo perſtringentur.

**Reſponſio quibus documētis
poſſit agnoſci. Cap̄. xvi.**

Johannes. Queſtionem q̄
etiam tacentibus vobis narra-
tionem noſtram fuerat ſecutu-
ra· ſagax interrogatio veſtra preuenit· et
idcirco efficaciter eam ſenſibus veſtris
concipiendam eſſe non ambigo· quādo
quidem inſtitutionem noſtram acumen
veſtri preceſſit ingenij. Sine labore enīȝ
cuiuſlibet queſtionis dilucidatur obſcu-
ritas· cum abſolutionē eius anticipans
inquiſitio q̊ ducenda eſt antecedit. Ita-
qȝ remedijs quidem illorum que ſupra-
diximus viciorum· non ſolum nihil offi
ciunt· verumetiam multum conferūt hu-
mana conſortia. Nam frequentia im-
patientie ſue crebrius patefacta· quan-
to magis aſſiduum ſuperatis doloreȝ cō
punctionis intulerint· tanto velociorem
laborantibus conferunt ſanitatem. Ob
q̄d etiam in ſolitudine conſiſtentes· cuȝ
irritationum fomes atqȝ materia ab ho-
minibus non poſſit exurgere· tamē earū-
dem incitamenta debemus etiam ex idu
ſtria retractare· vt aduerſus ea iugi cogi
tationum colluctatione pugnantibꝫ no
bis medela promptior conferatur. Con
tra fornicationis vero ſpiritum· diuerſa
ratio et diſpar eſt cauſa. Naȝ quemad-
modum corpori vſus libidinis carniſqȝ
vicinitas· ita etiam menti memoria eius
eſt penitus ſubtrahenda. Satis eniȝ per
nicioſum eſt adhuc infirmis egriſqȝ pe-
ctoribus vel tenuiſſimā r̄cordationē hu-
ius paſſionis admittere· ita vt nōnunq̄ȝ
eis etiam ſub recordatione ſanctaruȝ fe-
minarum· velut ſub ſacre lectionis hiſto
ria noxie titillationis ſtimulus excitetur
Cuius cauſa ſeniores noſtri huiuſcemo
di lectiones ſub preſentia iuniorum ſo-
lent conſultiſſime preterire. Sane perfe-
ctiſſimis quibuſqȝ et ſummo iā affectu
caſtimonie conſummatis· probationes
quibus examinare ſe valeant deeſſe non
poſſunt· quibus perfectiſſima cordis īte
gritas incorrupto ꝯſciē iudicio cōprobe
tur. Erit ḡ ꝯſummatiſſimo viro ſimilis
his que ſupradicta ſunt etiā ſuper hac
paſſione probatio ſui· ſcȝ vt q̇ ſe radices

morbi huius penitus iam extirpaſſe co-
gnouerit explorande ſi volet gratia ca-
ſtitatis interdum etiam aliquam explo-
ratricem ſui imaginationē poſſit admit-
tere. Ceterum ab his qui adhuc minus
firmi atq; perfecti ſunt hanc examinati-
onē nullatenus ꝯuenit vſurpari vt con
tactionē femineā ⁊ palpationē qd āmo
do tenerā atq; mollē corde ꝑtractēt erit
eni cis magis noxia q̄ ſalubris: Nō eī
experimentū huiuſcemodi hominibꝰ ꝑti
hac ratione ſuppetere vbi et ī experimēto
ipm̄ eſt qđ vitatur et in ipſa exploratio-
ne diſcrimen. Cum ergo perfectiſſima
quis virtute fundatus ad illecebrā blā
dientium cogitationum nullum mētis
aſſenſum nullam carnis cōmotionē in
ſe deprehenderit excitari certiſſima puri
tatis ſue capiet documēta ita vt ad hāc
ſe firmitatē puritatis exercens caſtitatis
atq; incorruptionis bonū nō ſolū mēte
poſſideat ſ; etiā ſi corꝑalē femīe attactū
cauſa cuiuſcunq; vt ſolet neceſſitatis at-
tulerit penitus ſenſū paſſionis ignoret.
Hoc abbas iohannes cū hore none refe
ctionē imminere ſenſiſſet. collationē fine
concluſit.

Explicit collatio abbatis iohā-
nis de fine cenobite ⁊ heremite
Incipiunt capitula collatiōis
abbatis pynufij de penitētie fi
ne et ſatiſfactionis indicio.

Cap. i.
De abbatis pynufij humilitate
et eiuſdem latebra.
ij De aduētu noſtro ad abbatē py
nufium.
iij Interrogatio de penitentie fine
et ſatiſfactionis indicio.
iiij Reſponſio de humilitate interro
gationis noſtre.
v De modo penitentie ⁊ indulgen
tie documento.
vi Interrogatio an rūminiſcēda ſint
pro cordis compūctiōe pctā.
vij Reſponſio quouſq; anteriorum
actuū recordatio ſit habēda.
viij De diuerſis pnīe fructibus.
ix Q vtilis ſit ꝑfectus obliuio pec-
cati et q flagiciorū recordatio
ſit vitanda.
x De ſatiſfactiōis īdicio et obliui
one preteritorū criminū.
xi In quo temꝑaliter ſit agenda pe
nitudo et in quo finem habere
poſſit.

Expliciūt capitula. Incipit col-
latio habita cum abbate pynu-
fio de penitētie fine et ſatiſfacti-
onis indicio.

De abbatis pynufij humilita-
te et eiuſdem latebra. Cap. i.

PReclari
ac ſingularis viri ab
batis pynufij de fi-
ne penitentie prece-
pta dicturus ma-
gnā materie partē
mihi videor amputare ſi humilitatis ei⁹
laudem quā in quarto inſtitutionum li
bro qui eſt ſuper inſtituendis renunciā-
tibus titulatus breui ſermone perſtrinx-
eram lectoris faſtidio conſulens hic ſilē
tio pretermittam cum preſertim multi il
lius opuſculi noticiam nō habentes in
hanc poſſint incurrere lectionē et omīs
dictorū vacillet auctoritas ſi dicentis
meritum ſubtrahatur. Hic ſiquidē cū
haud longe a panephiſi egyptia vt illic
dictum eſt ciuitate abbas et preſbiter in
genti cenobio preſideret tantumq; eum
in omni illa prouincia virtutum ſuarū
atq; ſignorum gloria ſublimaſſet vt ſi-
bi iam videretur retributione laudis
humane laborum ſuorum recepiſſe mer-
cedem timēs ne ſibi ſpecialiter inuiſa po
pularis fauoris inanitas fructum pre-
mij vacuaret eterni occulte monaſteri-
um ſuum fugiens ad intima thabennē-
ſium monachorum ſecreta contendit.

vera humilitas huius
abbatis

vbi non heremi ſolitudinem· nõ ſingularis vite vbertatem· quã etiam imperfectiquiqꝫ laboreꝫ obedientie in cenobijs nõ ferentes· ſuperba nõnũqꝫ preſumptione ſectantur· ſed celeberrimo preelegit monaſterio ſubiugari. Ubi tamen ne vllo habitus ſui proderetur indicio· indutus veſte ſeculari· multis vt illic moris eſt diebus lacbrymãs pro foribus excubauit· atqꝫ ad omnium genua prouolutus· poſt eorũ diuturna faſtidia· qui ad explorandum eius deſiderium in vltima eum iaꝫ etate velut panis egeſtate cõpulſum· nõ ſincere illius propoſiti ſanctitatem expetiſſe dicebant· tandem vt ſuſciperetur obtinuit. Ubi adoleſcenti cuidam fratri q̇ hortum ſuſceperat excolendũ· ĩ adminiculum deputatus· cum nõ ſolum omnia que idem prepoſitus imperaſſet· vel que iniuncti operis cura poſcebat· cum ãmiratione taꝫ ſancte humilitatis impleret· verum etiã quedam neceſſaria opera· q̃ propter horroreꝫ ſui a ceteris vitabantur· ita furtiuo per noctem labore perficeret· vt diluculo omnis illa congregatio taꝫ vtilium operum admirãs ignoraret auctorem. Cumqꝫ ita triennium ferme illic gaudens deſideratis tam iniurioſe ſubiectiõis laboribus exegiſſet· accidit vt quidam frater eidem cognitus ex illis vnde ille diſceſſerat egypti partibus aduenirect. Qui cum indumentorum eius atqꝫ officij vilitate promptiſſime agnitionis facilitatem diu heſitãs cohiberet· poſt explorationẽ manifeſtiſſimã ad eiꝰ genua prouolutus· primũ ſtuporem fratribus cũctis· dehinc prodito etiã nomine q̄d apud illos quoqꝫ precipue ſanctitatis fama vulgauerat· etiã dolorem compũctionis incuſſit· q̄ ſcilicet tanti meriti ac ſacerdotij virum· tam iniurioſis operibus deputaſſent. Sed poſtqꝫ flẽs vbertim· ⁊ diabolice inuidie quaſi grauem proditionis ſue imputans caſuꝫ· ad monaſterium ſuum honorifica fratrũ cuſtodia ambiente perductus eſt· exiguo illic tempore demoratus· rurſus offenſus eſt ipſis honoris ſui ac primatus obſequijs· ac furtiꝫ aſcendens nauem ad paleſtinã ſyrie prouinciam tranſmeauit· vbi velut incipiẽs atqꝫ nouicius in illo in quo nos degebamus monaſterij receptꝰ habitaculo· in noſtra cellula ab abbate preceptus ẽ cõmanere. Sed ne illic quidem diu virtutes eius ac merita latere potuerũt. Naꝫ ſili ꝓditione detectus· atꝫ ad monaſterium ſuum cum ingenti honorificentia ac laude reuocatus· tandem q̄d erat eſſe cõpulſus eſt.

De aduentu noſtro ad abbatẽ pynuſium. Cap. ij.

Cum igitur poſt nõ longũ tempus nos quoqꝫ egyptuꝫ petere ſancte inſtitutionis deſideriuꝫ cõpuliſſet· ſummo euꝫ affectu ac deſiderio ꝑquirẽtes· tanta eius ſumus grã atꝫ hũanitate ſuſcepti· vt nos tãqꝫ ꝓſtinos ſincellitas etiã cellule ſue quã in extrema horti parte cõſtruxerat honoraret hoſpitio. Ubi cũ ſatis ardua atꝫ ꝓcelſa· cuidã fratri monaſterij regulã ſubeũti· corã oĩbus in ſynaxi fratribꝫ precepta tradidiſſet· q̃ in q̃rto vt prediximus ĩſtitutionũ libro q̃ꝫta potui breuitate cõplexus ſuꝫ· tã incõprehenſibilia nobis tãqꝫ mirifica vere abrenũciatiõis culmĩa videbãtur· vt nullo modo illuc hũilitatẽ noſtrã crederemus poſſe conſcendere. Igitur deſperatione deiecti· et ipſo etiã vultu intimaꝫ cogitationũ amaritudinẽ non celantes· ad beatũ ſenẽ ſatis anxia mente recurrimus. Cui ꝑtinus cauſam tante meſtitudinis inquirenti· abbas germanus grauiter ingemiſcens ita reſpondit.

Interrogatio de penitentie fine et ſatiſfactiõis indicio. Cap. iij.

Germanus. Quanto magnificentior atqꝫ ſublimior incognite nobis ſmo doctrine iter arduũ precelſiſſime renunciationis aperuit· ⁊ q̄ſi remota oculoꝝ nroꝝ caligine ꝯditum celo culmen eius oſtendit· tãto maiore deſperationis mole deprimimur. Immenſitatem ſiquidem eius cuꝫ exiguitate

viriū nr̄aꝝ metiētes· ⁊ nimiā abiectionē
ignauie noſtre· cū infinita virtutis oſten
ſe celſitudine conferētes· paruitatē nr̄aꝫ
nō ſolum ad illa nō poſſe proficere· verū
etiā ab eo qđ eſt deterius deficere poſſe
ſentimus. Nam ponderibus nimie de-
ſperationis oppreſſi · quodāmodo de in
fimis ad inferiora ꝓlabim̄ · Vnū ꝓinde
ac ſingulare preſidium medelā nr̄is pōt
conferre vulneribꝫ· vt de fine penitētie et
maxime de ſatiſfactiōis indicio aliq̄ diſ
camus· vt certi de remiſſione precedenti
um delictorū· poſſimus etiā ad conſcēdē
da faſtigia predicte perfectiōis aīari.

Reſponſio de humilitate inter-rogationis noſtre. Cap. iiij.

Pynufius. Delector quidē ad
modum copioſis hūilitatis ve
ſtre fructibꝫ· q̊s etiam cellule illi
us quondā habitatione ſuſceptus nō ī-
curioſa eſtimatiōe perſpexi· valdeqꝫ con
gaudeo· quia id qđ a nobis oīm chriſti-
anorū infimis ſola forſitan verboꝝ liber-
tate precipit̄· tanta admiratione ſuſcipi
tis· vt cum ea ſi nō fallor haud ſegnius
q̄ꝫ a nobis dicta ſunt impleatis· cūqꝫ ſic̄
memini labore opis vr̄i pene dictoꝝ no
ſtroꝝ exequet̄ induſtria· ita meritum ve
ſtre virtutis occulitis tamq̄ꝫ ſi nulla ad
vos eoꝝ que quotidie exercetis aura ꝑ-
uenerit. Sed quia idipm̄ ſumma laude
digniſſimū eſt· qđ veluti adhuc rudes in
cognita vobis eſſe iſta ſanctoꝝ inſtituta
teſtamini· id qđ a nob̄ ſedulo poſtulatis
breuiter vt poſſumus cōplectemur. Ne
ceſſe eſt enī vt vltra poſſibilitatē noſtraꝫ
atqꝫ virtutē· antiq̄ familiaritatis veſtre
pareamus imperio. Itaqꝫ de penitentie
exhortatione vel merito multi nō ſolū di
ctis verūetiā ſcriptis plurima vulgaue-
rūt· mōſtrantes quāta eius vtilitas· q̄n-
ta virtus· quātaqꝫ ſit gr̄a. ita vt deo pre
teritꝭ facinoribus offenſo· tamqꝫ iuſtiſſi-
mā penā ꝓ tantis criminibus inferenti·
ſi dici fas eſt quodāmodo obſiſtat· ⁊ q̄ſi
inuiti vt ita dixerim dexterā ſuſpēdat vl
toris· Verum hec omnia vobis· vel ꝓ ſa
pientia ſupernaturali· vel pro indefeſſo
ſacrarū ſtudio literarū ita cognita eē nō
ambigo· vt de his prima plātatio veſtre
cōuerſationis inoleuerit. Deniqꝫ nō de
penitētie qualitate· ſed de eius fine ac ſa-
tiſfactiōis īdicio ſolliciti· id qđ ab alijs
pretermiſſum eſt ſagaciſſima interrogati
one diſquiritis. Quapropter om̄i breui
tate atqꝫ cōpendio ꝓpoſitiōis veſtre deſi
derio ſatiſfacere nitimur.

De modo penitentie ⁊ indulgē tie documento. Cap. v.

Penitētie plena ⁊ ꝑfecta diffini-
tio eſt· vt peccata ꝓ quibꝫ peni-
tudineꝫ gerimus· vel quibꝫ nr̄a
conſciētia remordet̄· neq̄q̄ꝫ vlterius ad
mittamus. Indiciū ꝟo ſatiſfactiōis ⁊ ī
dulgētie eſt· affectus quoqꝫ eorū de nr̄is
cordibꝫ expuliſſe. Nouerit enī vnuſquiſ
qꝫ nec dū ſe peccatis priſtinis abſolutū·
q̄ꝫdiu ſibi ſatiſfactiōi ⁊ gemitibꝫ incubā
ti· vel illoꝝ q̄ egit vel ſimiliū criminū an-
te oculos imago preluſerit· eorūqꝫ nō di
cā oblectatio· ſꝫ vel recordatio infeſtaue-
rit mētis archana. Itaqꝫ tūc ſeis q̇ ꝓ ſa
tiſfactione ꝑuigilat· a criminibꝫ abſolu
tū. ac de preteritꝭ admiſſis veniā ꝑcepiſſe
ꝯgnoſcat· cū neq̄q̄ꝫ cor ſuū eorū dē vicio
rū illecebris ſenſerit vel imaginatiōe per
ſtrigi. Quāobrē veriſſimus q̇dā exami-
nator pn̄ie. ⁊ iudex indulgētie in ꝯſcīa re
ſidet ur̄a· q̇ abſolutionē reatꝰ ur̄i an̄ co-
gnitiōis ⁊ iudicij diē adhuc nob̄ in hac
carne cōmorātibꝫ detegit· ⁊ finē ſatiſfa-
ctiōis ac remiſſiōis g̃tiā pandit. Et vt hꝫ
eadem que dicta ſunt ſignificantius ex-
primātur· tum demū preterita nobis vi
ciorum contagia remiſſa credēda ſunt·
cum fuerint de corde noſtro preſentium
voluptatū deſideria parit̄ paſſioneſqꝫ
depulſe.

Interrogatio an reminiſcenda ſint pro cordis compunctione peccata. Cap. vi.

Germanus. Et vnde nob̄ gi-
gni poterit humiliationis illa
ſancta ſalutariſqꝫ cōpunctio·

que ex perſona penitentis ita deſcribit. pct̄m meū cognitū tibi feci· et iniuſtitiā meā nō operui· dixi pronūciabo aduſuʒ me iniuſticiā meā dn̄o· vt illd q̄ʒ qd ſeq̄t efficacit' dicere merear̄· ⁊ tu remiſiſti impietatē cordis mei: vl' queadmodū in oīoe pſtrati noſmetipos ad cōfeſſionis lacrymas valebimus excitare per quas delictoꝝ veniaʒ cōſeq̄ mereamur· ſm illud. lauabo per ſingulas noctes lectū meuʒ· lachrymis meis ſtratuʒ meum rigabo· ſi peccatorum noſtrorum memoriā de noſtris cordibus extrudamus. Quā iubemur econtrario tenaciter cuſtodire dicēte domino. Et iniquitatū tuarum nō recordabor· tu vero memento. Ob quā reʒ nō ſolum operans· verūetiaʒ orās ad peccatorum meorū recordationē mentē meam de induſtria reuocare contendo· vt ad humilitatem verā ⁊ contritionem cordis efficacius inclinatus· audeaʒ dicere cum pp̄heta. Uide humilitatē meā et laborē meū· et dimitte oīa pct̄a mea.

Reſponſio quouſq̄ʒ anteriorū actuū recordatio ſit habenda. Cap. vij.

Pynufius. Interrogatio vr̄a vt iam ſupra dictum eſt non de penitentie qualitate· ſed de eius fine propoſita eſt· et de ſatiſfactionis indicio· ad quā cōgrue vt arbitror conſequenterq̄ʒ reſponſum eſt· Ceteruʒ h' qd de peccatorū recordatiōe dixiſtis· vtile ſatis ac neceſſariū eſt· ſed adhuc agentibꝫ penitentiam· vt cum iugi pectoris ſui cōtuſione proclamēt. Quoniā iniquitatē ego cognoſco· et peccatū meū ɔtra me ē ſemper. Jlld et adijciāt. Et cogitabo ꝓ pctō meo. Dū ergo agimus penitentiā· ⁊ adhuc vicioſoꝝ actuū rcordatōe mordemur· neceſſariū eſt vt ignē conſciē nr̄e obortus ex confeſſione culpe lachrymaꝝ imber extinguat. Cuʒ vero cuiq̄ʒ in hac hūilitate cordis ⁊ ſpūs ɔtritione deſido· atq̄ʒ in laboꝛe ⁊ gemitu perdurāti· horū recordatio fuerit conſopita· et cōſciē ſpina de medullis anime gratia dei miſerātis euulſa· certū eſt eū ad ſatiſfactiōis finem atq̄ʒ indulgētie merita perueniſſe· et ab vniuerſorū criminū labe purgatū. Ad quā tamen obliuionē nō alias puenitur· niſi per obliterationē vicioꝝ atq̄ʒ actuū priſtinoꝝ· et perfectā cordis atq̄ʒ integrā puritatē· quā ſine dubio nullꝰ eorum qui per ignauiā ſiue contemptū vicia ſua purgare neglexerit aſſequet'· niſi qui gemitus atq̄ʒ ſuſpiria meſta iugitate continuās omnē ſordiū priſtinaruʒ excoxerit labem· et virtute animi atʒ opere ꝓclamauerit ad deū. Delictū meū cognituʒ tibi feci ⁊ iniuſticiam meam non operui. Et fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte· vt conſequent' mereatur audire. Quieſcat vox tua a ploratu· ⁊ oculi tui a lachrymis· quia eſt merces opis tui ait dn̄s. Jlld quoq̄ʒ ſimilit' ad eū voce dn̄i dirigat'· deleui vt nubē iniq̄tates tuas· et q̄ſi nebulā peccata tua. Et iterū. Ego ſuʒ qui deleo iniquitates tuas ꝓpter me· ⁊ pctōꝝ tuoꝝ iā nō recordabor· et ita funiculis pctōꝝ ſuoꝝ qbꝰ vnuſq̄ſq̄ʒ ɔſtringit' abſolutus· dn̄o cū oīmi grāꝝ actiōe cātabit. Dirupiſti vincula mea· tibi ſacrificabo hoſtiā laudis.

De diuerſis penitentie fructibus· Cap. viij.

Poſt illam nāq̄ʒ generalem baptiſmi gratiā· et illud precioſiſſimū martirij donū qd ſāguinis ablutione conquiritur· multi ſunt penitentie fructus· per quos ad expiationem criminū peruenitur. Non eni tantū ſimplici illo pn̄ie noīe ſalus eterna repromittitur· de q̄ btūs apl's petrus. Penitemini inq̄t ⁊ ɔuertimini vt deleantur pctā vr̄a· Et iohānes baptiſta vel ipe dn̄s. Penitentiam agite appropinquabit enim regnum celorum. Sed etiam per charitatis affectum peccatorum moles obruitur· charitas enim operit multitudinē pctōrum. Similiter etiā per elemoſynarū fructū vulneribus noſtris medela pſtat'· q2 ſicut aqua extinguit ignem· ita elemoſy

na extinguit peccatum. Ita ꝛ per lachry
marum profuſionem conquiritur ablu-
tio peccatorum. Lauabo enim per ſingu-
las noctes lectum meum· lachrymis me
is ſtratum meū rigabo. Deniq; oſtendit
eas ſubiungens non inaniter fuiſſe pro-
fuſas. Diſcedite inquiēs a me omnes q̄
operamini iniquitatē· quoniā exaudiuit
dn̄s vocē fletus mei. Necnon per crimi-
nū confeſſionē eoꝝ abolitio conceditur.
Dixi enī ait pronūciabo aduerſū me in
iuſticiam meā dn̄o: et tu remiſiſti impie
tatē cordis mei. Et iterū. Narra tu iniq̄
tates tuas p̄mus vt iuſtificeris. Per af
flictionē quoq; cordis ꝛ corporis admiſ
ſorū ſcelerū remiſſio ſimiliter obtinetur.
Nam vide inquit humilitatem meam
et laborem meum· et dimitte omnia pec
cata mea· Precipue q; per emendatio-
nem morum. Nam auferte inquit ma-
lum cogitationum veſtrarū ab oculis
meis· quieſcite agere peruerſe· diſcite be-
nefacere· q̄rite iudiciū· ſubuenite oppreſ-
ſo· iudicate pupillo· defendite viduā· et
venite ꝛ arguite me dic̄ dn̄s Et ſi fuerint
peccata veſtra vt coccinū· velut nix deal
babūtur· et ſi fuerint rubra qua ſi vermi-
culus· velut lana alba erūt. Interdū eti
am interceſſione ſanctoꝝ impetratur ve-
nia delictoꝝ· qui enī ſcit fratrē ſuū pecca
re peccatū nō ad mortē· petat ꝛ dabit ei
vitā deus peccāti nō ad mortē. Et iteꝝ.
Infirmatur q̄s ex vobis· inducat p̄ſbi-
teros eccleſie ꝛ orent ſuper eū. vngentes
eū oleo in noīe dn̄i· et oratio fidei ſalua-
bit infirmū· et alleuabit eum dn̄s· et ſi in
peccatis ſit dimittentur ei· Nōnū q; mi
ſericordie ac fidei merito labes excoquit'
vicioꝝ· ſm̄ illud· Per miſc̄diam ꝛ fideꝫ
purgātur peccata· Per cōuſionē plerū-
q; et ſalutē eoꝝ qui noſtris monitis ac p̄
dicatione ſaluātur· q̄m qui cōuerti fece-
rit peccatorē ab errore vie ſue ſaluat ani
mā eius a morte ꝛ operit multitudinem
peccatorū. Per indulgentiā nihilomi-
nus ꝛ remiſſionē noſtrā· ad indulgentiā
noſtroꝝ facinoꝝ peruenit· Si enī dimiſe
ritis hominibus peccata eoꝝ· dimittet et
vobis pater veſter celeſtis delicta vr̄a.
Videtis ergo quantos miſc̄die aditus
patefecerit clemētia ſaluatoris· vt nemo
ſalutem cupiēs deſperatione frangatur
cum videat ſe tantis ad vitam remedijs
inuitari. Si enī pro infirmitate carnis
afflictione ieiunioꝝ abolere te peccata
non poſſe cauſaris· nec potes dicere· ge-
nua mea infirmata ſunt a ieiunio· ꝛ caro
mea immutata eſt propter oleū· quia ci
nerem tanq; panem manducabam· ꝛ po
tum meum cum fletu miſcebam· elemoſi
narum ea redime largitate. In digentiſſi
nō habes qđ impartias· licet nullum ab
hoc opere neceſſitas inopie ac paup̄tatis
excludat· quādoquidem ꝛ illius vidue
duo tantū era· ingentibus diuitum mu-
neribus preferantur· et pro calice aq̄ fri
gide mercedem ſe redditurū dn̄s repro
mittat· certe abſq; illis morū poteris emē-
datione purgari. Qz ſi perfectionem vir
tutum extinctione viciorum omniū non
potes adipiſci· ſollicitudinē piā erga vti
litatem aliene ſalutis impende. Si autē
te idoneum huic miniſterio non eſſe con
quereris· operire peccata poteris charita
tis affectu. In hoc quoq; ſi te fragileꝫ fe
cerit quelibet mentis ignauia· oratione
ſaltem atq; interceſſione ſanctorū reme-
dia vulneribꝫ tuis humilitatis affectu
ſubmiſſus implora. Poſtremo quis eſt
qui nō poſſit ſuppliciter dicere. Pctm̄
meū cognitum tibi feci· et iniuſticiā meā
nō operui. vt per hanc confeſſioneꝫ etiā
illud confidenter ſubiungere mereat' Et
tu remiſiſti impietatem cordis mei. Qz ſi
verecundia retrahente reuelare ea coraꝫ
hominibus erubeſcis· illi quem latere nō
poſſunt confiteri ea iugi ſupplicatiōe nō
deſinas ac dicere. Iniq̄tatem meaꝫ ego
ꝯgnoſco· et peccatum meū contra me eſt
ſemper· tibi ſoli peccaui· ꝛ malum coraꝫ
te feci· qui et abſq; vllius verecūdie pub
licatiōe curare ꝛ ſine īꝑperio pctā dona
re ꝯſueuit. Poſt iſtud quoq; tam prom
ptum certumq; ſubſidiuꝫ· aliud quoq;

adhuc facilius largita eſt nobis diuina
dignatio. ipamqꝫ remedij opem noſtro
cõmiſit arbitrio· vt indulgentiã noſtro-
rũ ſcelerum pro noſtro preſumam⁹ affe-
ctu. dicẽtes ei. Dimitte nobis debita no
ſtra· ſicut ⁊ n. d. debi. noſtris. Quiſquis
igitur ad indulgentiã ſuorum criminũ
deſiderat peruenire· iſtis ſemetipm apta
re ſtudeat inſtrumẽtis· nec obdurati cor
dis peruicacia a remedio ſalutari fontẽ
tãte pietatis auertat. quia etiã ſi hec oĩa
fecerimus· nõ erunt idonea ad expiatio
nem ſcelerũ noſtrorũ· niſi ea bonitas dñi
clementiaqꝫ deleuerit. Qui cuꝫ religioſi
conatus obſequia ſupplici mẽte a nobis
oblata perſpexerit· exiguos paruoſqꝫ co
natus imenſa liberalitate proſequit͛ di-
cens. Ego ſum ego ſum qui deleo iniq-
tes tuas ꝓpter me· ⁊ peccatoꝝ tuoꝝ iam
nõ recordabor. Ad hunc ergo quẽ predi-
ximus ſtatum quiſqꝫ conſcenderit· ſatiſ-
factionis gratiã quotidianis ieiunijs et
mortificatõe cordis ⁊ corporis aſſequit͛·
qꝛ ſcriptũ ẽ. Sine ſãguinis effuſiõe ñ fit
remiſſio· Nec immerito Caro ei ⁊ ſanguis
regnũ dei poſſidere ñ pñt. Et ideo quiſ-
quis ab huius ſanguinis effuſione gla-
diũ ſpũs qđ eſt verbũ dei voluerit inhi-
bere· abſqꝫ dubio illa hieremie prophete
maledictione plectetur. Nam maledict⁹
inquit qui prohibet gladium ſuũ a ſan-
guine. Hic namqꝫ eſt gladius qui illuꝫ
noxiũ ſanguinẽ quo aĩatur materia pec
catorum ſalubriter fundens· quicquid
repperit in membris anime noſtre carna-
le terrenũ ve concretũ· reſecat ⁊ abſcidit
ac mortificatos vicijs viuere deo ⁊ ſpi-
ritalibus facit vigere virtutib⁹· et ita iaꝫ
nõ recordatione veteris admiſſi· ſ; ſpe fu
turorum gaudiorũ flere incipiet· nec taꝫ
de preteritis malis qꝫ de futuris ſeu ven
turis cogitans bonis· nõ ex peccatoꝝ me
rore lachrymas· ſed ex eterne illi⁹ leticie
alacritate profundit· atꝫ obliuiſcens ea
que poſteriora ſunt· id ẽ carnalia vicia·
ad ea que ĩ ante ſunt extẽditur· hoc ẽ ſpi-
ritalia dona atqꝫ virtutes.

Qꝫ vtilis ſit profectus obliuio peccati· et qꝫ flagiciorũ recordatio ſit vitãda. Cap. ix.

Ceterũ qđ paulo ante dixiſti· te
etiam de induſtria preteritoruꝫ
peccatorum memoriã retracta-
re· hoc fieri nõ oportet· quinimo etiã ſi vi
olenter irrepſerit protinus extrudatur.
Multum namqꝫ retrahit mentẽ a contẽ
plationis puritate eius precipue q̃ in ſo
litudine cõmoratur· implicãs eam ſordi
bus mundi huius ⁊ prouocans fetore vi
ciorum. Dum enĩ recolis ea que ſm prĩ-
cipem ſeculi huius ſiue per ignorantiaꝫ
ſiue per laſciuiam cõmiſiſti· vt concedaꝫ
tibi quod in hac cogitatione poſito oble
ctatio nulla ſubrepat· certe antique pu-
tredinis vel ſola contagio neceſſe eſt vt
fetido mentem fetore corrũpat· et ſpirita-
lem virtutuꝫ fragrantiã· id eſt· ſuauita
tem boni odoris excludat. Cum ergo p-
teritorum memoria vicioruꝫ pulſauerit
ſenſum· ita ab ea reſiliendum eſt ſicut re
fugit vir honeſtus et grauis ſi impudice
ac procacis femine in publico aut collo-
quijs aut amplexib⁹ appetatur. Qui vti
qꝫ niſi ſe a contactu eius feſtinus abſtra-
xerit. et vel breuiſſimã moram inhoneſte
cõfabulationis admiſerit· etiam ſi cõſen
ſum ĩpudende reſpuat voluntatis· infa
mie tamen ac reprehenſionis notam cũ-
ctorum pretereuntiũ iudicio nõ euadit.
Ita igit͛ etiã nos opꝫtet cuꝫ fuerimus in
huiuſmodi cogitationes peſtifera recor
datione deducti· raptim ab earum con
templatione diſcedere· et implere illud
quod a ſalomone precipitur. ſed exili in-
quit· noli demorari in loco eius· neqꝫ in-
tendas oculum tuũ in eam· ne videntes
nos angeli immũdis ac turpib⁹ cogita
onibus inuolutos· nõ poſſint de nobis
pretereũtes dicere. Benedictio domini
ſuper vos· benediximus vob in noĩe domi
ni. Impoſſibile namqꝫ eſt mentem bonis
cogitationibus inmorari· cum pricipa-
le cordis ad turpes atqꝫ terrenos intui-
tus fuerit deuolutum. Vera eſt enĩꝫ illa

ſalomōis ſnīa· ocl̄i tui cū viderīt alienā·
os tuū tūc loquet̄ prauā· ⁊ iaceb̄ tāq̄ ī
corde mar̄ ⁊ ſicut gubernator in magna
tempeſtate· dices aūt percuſſerūt me· ſed
nō dolui· et deluſerūt me· ego aūt neſciui
Derelictis ergo nō ſolum turpibꝫ ſ3 etiā
terrenis cogitationibꝫ vniuerſis· erigen/
da eſt ſemper ad celeſtia noſtre mētis in-
tentio· ſcḋm ſaluatoris noſtri ſententiam.
Ubi eī ego ſū ī q̄ ⁊ illic ⁊ miniſter meꝰ erit·
Solet enī frequēter accidere· vt dum vl̄
ſuos vel alioꝝ lapſus imperitoꝝ q̄ſpiā
miſerantis retractat affectu· ipē etiam ſb
tiliſſimi teli voluptuario perſtringatur
aſſenſu· et initiū ſub ſpecie pietatis exor-
tū· obſceno ac noxio fine cōcludat. Sūt
enī vie que vident̄ apud homines recte·
nouiſſima aūt earū veniēt in pfundum
inferi. Qua ppter ſtudendum eſt nob
vt virtutū potius appetitu et deſiderio
regni celorū· q̄ noxijs viciorū recordati
onibꝫ noſmetipſos ad cōpunctionē lau-
dabilem prouocemus· q2 neceſſe eſt tādiu
quēpiam peſtilentiſſimis cloace fetoribꝫ
prefocari· quādiu ſupra eam ſtare vel ce
num eius voluerit cōmouere

De ſatiſfactiōis indicio et obliuione preteritorum criminum. Cap. x.

Nouerimus aūt nos vt ſepe diximus· tūc demū pro preteritis ſa-
tiſfeciſſe peccatis· cū ipſi motus
atq̄ affectus per quos penitenda cōmi-
ſimus· fuerint de noſtris cordibꝫ ampu-
tati. Qḋ tamen nullus obtinere poſſe ſe
credat· q̄ nō prius ipſas cauſas atq̄ ma
terias p quibus in illa collapſus eſt cri-
mina· omi ſpiritus feruore ſucciderit. vt
verbi gratia· ſi in fornicationē vel adul-
teriū perniciosa feminarū familiaritate
collapſus eſt· ſumma feſtinatiōe etiā ip-
ſum earū deuitet aſpectū· aut certe· ſi per
abundantiā vini epularūq̄ eſt nimieta
te ſuccenſus· illicitam ciborū3 crapulam
ſumma diſtrictione caſtiget. Et rurſu3·
ſi in periuriū· aut furtū· aut homicidiu3.
aut blaſſemiā· pecuniarū deſiderio atq̄
amore corruptus incurrit· materiā aua
ricie illectricē ſue deceptionis abſcidat.
Si in iracundie viciū· ſuperbie paſſiōe
ppellitur. arrogantie ipſius fomitē ſum
ma hūilitatis virtute cōuellat. Et ita vt
vnūquodq̄ peccatū poſſit extīgui· cau
ſa atq̄ occaſio per quā vel ob quam ad-
miſſum eſt debet ṗmitus amputari. Iſto
etenī curationū remedio· ad obliuione3
quoq̄ admiſſorū criminū ſine dubio p-
uenietur.

In quo temporaliter ſit agēda penitudo et in quo finē habere poſſit. Cap. xi.

Verum iſta predicte obliuionis
diffinitio ſup capitalibꝫ tantū
ſit criminibꝫ cōſtituta· que mo-
ſayca quoq̄ lege dānantur· quorū ſicut
p ɔuſatiōe3 bonam abijciūtur vel cōſu-
mūtur affectus· ita etiā accipit pnīa finē
Ceterū ab ipſis minutis in quibus ſepti
es iuſtus cadit in die· vt ſcriptū eſt· et re
ſurget· nūq̄ deerit penitudo. Aut eī per
ignorantiā· aut per obliuionē· aut p co-
gitationē· aut per ſmonem· aut per obre
ptionē· aut per neceſſitatē· aut per fragi-
litate3 carnis· ſingulis diebus vel inuiti
vel volentes frequēter pctā incurrimꝰ·
pro quibꝫ et dauid orans dn̄m· purifica
tionē atq̄ indulgētiā deprecatur dicēs.
Delicta quis intelligit: ab occultis meis
munda me· et ab alienis parce ſeruo tuo
Et apl̄us. Non enī qḋ volo bonū hoc fa
cio· ſ3 qḋ odi malum hoc ago· Et p qui-
bus idem etiam eiulās pclamauit. In
felix ego homo· quis me liberabit de cor
pore mortis huius. Tanta enī in his fa
cilitate tanq̄ naturali lege prolabimur·
vt quantalibet circumſpectione atq̄ cu
ſtodia caueantur. nō poſſint ad plenum
iſta vitari. De his ſiquidem vnus diſci
pulorum que3 diligebat ieſus· abrupta
definitione pronūciat dicens. Si dixeri
mus· quia peccatum non habemus· ipſi
nos ſeducimus· ⁊ verbum eius nō eſt in
nobis. Proinde ad perfectionis culmē
pertingere cupienti· nō ſatis proderit ad

finem penitentie ꝑueniſſe· id eſt· ab illi
citis tempare· niſi ſ etiã in illis virtutib⁹ ĩ
defeſſo curſu ſemetipſm ſemper extẽderit·
quibus ad ſatiſfactiõis indicia ꝑueni
tur. Nec enĩ a fetidiſſimis criminum ſor
dibus que abhorret dominus· quem ꝗꝫ
abſtinuiſſe ſufficiet· niſi etiam illaꝫ bonã
virtutum fragrantiã qua dominus de
lectat᷑· puritate cordiſ ⁊ apoſtolice chari
tatis perfectiõe poſſederit. Hucuſ ꝗꝫ ab
bas pynufius de ſatiſfactionis indicio
ac penitentie fine diſſeruit. Qui licet vtĩ
eius cenobio reſidere mallemus· ſollici
to· deprecaretur affectu· Tamen fama
ſcythiotice ſolitudinis inuitatos cum re
tinere nõ poſſet emiſit.

Explicit collatio habita cuꝫ abbate pynufio de penitudinis fine et ſatiſfactionis indicio. Incipiunt capitula collatiõis abbatis theone de remiſſione quinquageſime. Cap̄.i.

Quomodo theonas ad abbatẽ iohannem venerit.
ij Exhortatio abbatis iohannis ad theonã ⁊ ceteros q̇ cuꝫ eo venerunt.
iij De decimarũ ⁊ ꝑmitiaꝝ oblatõe
iiij Quod abraham dauid ⁊ ceteri ſancti mãdata legis fuerint ſupergreſſi.
v Quod ſub euangelij gratia degẽtes ſupare debeãt mãdata legalia
vi Quod euãgelij gratia ſicut perfectis tribuit regna celoꝝ ita veniabiliter ſuſtentet infirmos.
vij Quod in noſtra ſitum ſit poteſtate· vtrũ ſub euangelij gratia an ſub legis velimus terrore ꝯſiſtere.
viij Quẽadmodum theonas coniugem ſuã vt ⁊ ipſa renũciaret cohortatus ſit.
ix Quẽadmodum nõ acquieſcente vxore ſua ad monaſteriũ peruolarit.
x Satiſfactio pro eo ne diſcidia cõiugib⁹ ſuadere videamur.
xi Inquiſitio cur in egypto tot diebus quinquãgeſime nõ ieiunetur· nec genua in oratione curuentur.
xij Reſponſio de natura eorũ que bona vel mala vel media ſunt.
xiij Quale bonũ ſit ieiuniũ.
xiiij Quod nõ ſit ꝑncipale bonũ ieiuniũ.
xv Quod ꝑncipale bonũ nõ ꝓpter inferius bonũ debeat exerceri.
xvi Quõ a ceteris bonis principale diſcernatur bonum.
xvij De rõe ⁊ vtilitate ieiunij.
xviij Nõ ſp cõgruũ eſſe ieiuniũ.
xix Interrogatio cur totis quĩquaginta diebus ieiuniũ relaxet᷑.
xx Reſponſio.
xxi Interrogatio vtrũ abſtinentia ieiunij relaxata nõ obſit corpori caſtitati
xxij Reſponſio de ſeruando continentie temperamento.
xxiij De refectionis tpe atꝫ menſura.
xxiiij Interrogatio de diuerſa obſuatione quadrageſime.
xxv Reſpõſio eo q̄ ad anni decimas quadrageſime ieiuniũ referat᷑.
xxvi Quomodo etiam primitias noſtras dño debeamus offerre.
xxvij Cur diuerſo dierum numero quadrageſima a pleriſ ꝗꝫ obſuet᷑
xxviij Quare vocetur quadrageſima cum triginta et ſex tãtummodo diebus ieiunetur.
xxix Quod perfecti ſupergrediuntur legẽ quadrageſime.
xxx De cauſa ⁊ initio q̄drageſime.
xxxi Interrogatio quemadmodũ intelligi debeat qđ ait apoſtolus peccarum in vobis non dominabitur.
xxxij Reſponſio de differentia gratie et legalium preceptorum.
xxxiij De eo q̄ leniora ſunt euangelij precepta q̄ꝫ legis.
xxxiiij Quemadmoduꝫ quis probetur eſſe ſub gratia.

xxv Interrogatio cur interdum pro
pensius ieiunãtes carnalibus
incentiuis acri⁹ vrgeamur.
xxvi Responsio ꝙ hec questio future
collationi debeat reseruari.

**Expliciũt capitula. Incipit col-
latio prima habita cum btõ the
na de remissione quinq̃gesime.
Cap. i.**

PRiusquã
verba collatiõis hu-
ius habita cum sum-
mo viro abbate theo
na incipiamus euol
uere necessarium reor vt initium cõuer-
sionis eius breui ſmone perstringam. q̃
ex hoc vel meritum viri vel gratia euidẽ-
tius poterit patere lectori. Hic igit̃ ado
lescens admodum parentum studio im
perioq̃ꝫ connexus est vinculo coniugali
Nam duꝫ pudicicie eius religiosa sedu
litate prospiciunt et ancipitẽ lapsuꝫ lu-
brice verentur etatis preueniẽdos ado
lescentie motus licito nuptiarum reme-
dio crediderunt. Cum ergo hic vni⁹ lu
stri tempus cum coniuge peregisset veñt
ad abbatẽ iohannem qui tunc tempor̃
merito sanctitatis electus diaconie pre-
sidebat. Non eñ ad hunc graduꝫ quili
bet propria voluntate aut ambitione ꝑ
uehitur sed is quem cunctorum seniorũ
cetus etatis prerogatiua et fidei atq̃ꝫ v̾
tutum testimonio excellentiorẽ oĩb sbli
miorem q̃ꝫ eẽ fuerit. Ad hunc inquã bea
tũ iohannem cuꝫ pie deuotionis studio
predictus tunc iuuenis aduenisset defe
rens religiosa munera inter ceteros pos
sessores qui certatim decimas vel primi
tias frugum suarum memorato seni de
suis substãtijs offerebãt videretq̃ꝫ eos
senex cum multis ad se muneribus ꝯflu
xisse et deuotioni eorum vicissitudinem
cuperet recompensare cepit eis ſm apo-
stolum spiritalia seminare quorum me-
tebat dona carnalia. Deniq̃ꝫ ita sermonẽ
adhortationis instituit.

**Exhortatio abbatis iohannis
ad theonã ⁊ ceteros qui cuꝫ eo
venerunt. Cap. ij.**

DElector quidem o filij pia vro-
rum muuerũ largitate et deuo-
tionem huius oblationis cui⁹
dispensatio mihi credita est gratañt am
plector qui x̃ fideliter primitias vestras
ac decimas indigentiũ vsibus profutu-
ras velut sacrificium dño bone suauita-
tis offertis harum scilicet oblationẽ ple
nitudinem quoq̃ꝫ fructuum vniuerseq̃ꝫ
substantie vestre ex qua hec dño deliba-
stis vberti benedicendã credẽtes vosq̃ꝫ
scdm mandati illi⁹ fidẽ multiplici vber-
tate bonoꝝ oĩm etiã in hoc seculo cumu-
landos honora deum de tuis iustis labo
ribus et deliba ei de fructib iusticie tuę
vt impleãtur horrea tua abundantia tri
tici vino aũt torcularia tua redundent.
Quam deuotionem fideliter exequẽtes
scitote vos legis antique iusticiã cõsum
masse sub qua tunc positi ⁊ transgrediẽ
tes eam reatũ ineuitabiliter incurrebãt
et implentes ad perfectionis apicem per
uenire nõ poterant.

**De decimarũ et primitiaruꝫ ob
latione. Cap. iij**

DEcime siquidem precepto dñi
vsibus leuitarum oblationes
vero ac primitie erant sacerdo-
tibus consecrate sed primitiarũ hic erat
modus vt quinquagesima pars vel fru
gum vel animalium templi vel sacerdo
tum ministerio preberetur. Quẽ modũ
tepidiores quiq̃ꝫ infideliter minuentes
religiosiores vero etiam cumulantes illi
ex sexagesima hi autẽ ex quadragesima
fructuũ suorũ parte pendebant. Iusti eñ
quibus lex nõ est posita sic probant̃ nõ
esse sub lege vt iusticias legis nõ solum
implere verũetiam superare contendãt
sitq̃ꝫ deuotio eorum legali maior impe-
rio que obseruantiam cumulatis prece-
ptorum voluntaria addat ad debita.

**Q abraham dauid et ceteri san
cti mandata legis fuerint sup-**

gressi. Cap. iiij.

Ita namq; et abraham future legis precepta legimus ſupergreſſum: cum ſuperatis quattuor regibus de ſpolijs ſodomorum que ſibi velut victori nō immerito debebātur, et quidē rege ipſo cuius ſpolia retulerat ſuppliciter offerente: nihil penitus acquieſcit attingere ſub diuini nominis teſtificatione proclamans. Extendo manū meam ad deum excelſum qui fecit celū et terram: ſi a filo ſubtegminis vſq; ad corrigiam calige accipiam ex omnibus q̄ tua ſunt. Sic dauid p̄cepta leg ꝯgnouimus ſupergreſſum: qui precipiente moyſe vt inimicis talio redderetur: nō ſolū hoc nō fecit: verumetiam dilectione complexus eſt perſequentes: et pro his domino pie ſupplicans etiā lugubriter fleuit et vltus eſt interfectos. Ita heliā quoq; et hieremiam probamus nō fuiſſe ſub lege: qui cum licito vti coniugio abſq; reprehenſione potuerint: perſeuerare tamē virgines maluerunt. Sic heliſeum ac reliquos eiuſdem propoſiti viros moſayca legimus ſuperaſſe mandata: de quibus apoſtolus ita dicit. Circuierunt in melotis in pellibus caprinis: anguſtiati: afflicti: egentes: quibus dignus nō erat mūdus: in ſolitudinibus errantes: et in montibus: et in ſpeluncis: et in cauernis terre. Quid de filijs Jonadab filij rechab dicā: q̄s hieremie ꝓphete offerēti ex precepto dn̄i vinū: ita legimus reſpondiſſe: Nō bibemus vinū: quia ionadab filius rechab pater noſter precepit nobis dicens. Nō bibetis vinū vos et filij v̄ri vſq; in ſempiternū: et domū nō edificabitis: et ſementē nō ſeretis: et vineas nō plantabitis nec habebitis: ſed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus veſtris. Unde etiam ab eodem ꝓpheta merentur audire. Hec dicit dominus exercituum deus iſrahel. Nō deficiet vir de ſtirpe ionadab filij rechab: ſtans in conſpectu meo cunctis diebus. Qui omnes offerre poſſeſſionum ſuarum decimas nō contenti: ſed ipſa penitus reſpuentes: ſemetipſos potius deo ac ſuas animas obtulerūt: pro quibus nulla ab homine fieri cōmutatio poteſt: ſicut dominus in euangelio conteſtatur. Quā dabit homo cōmutationē pro anima ſua.

Q sub euangelij gratia degentes ſuperare debeant mandata legalia. Cap. v.

Quapropter ſcire debemus nos a quibus nō iā exigitur legale mādatū: ſed quibus euāgelicus quotidie intonat ſermo: ſi vis perfectus eſſe: vade vende omnia que habes et da pauperibus: et habebis theſaurum in celo: et veni ſequere me: cū decimas de ſubſtantijs noſtris offerimus deo: adhuc quodāmodo ſub legis ſarcina detineri: et necdum ad euangelicum illud faſtigium perueniſſe: quod obtemperantes ſibi: nō tantum preſentis vite beneficijs: ſed etiam futuris premijs munerat. Lex eī factoribus ſuis nō regnū celeſtium premia: ſed vite huius ſolatia repromiſit dicens. Qui fecerit hec viuet in eis. Dn̄s autem diſcipulis et amicis ſuis: beati inquit pauperes ſpiritu: quoniam ipſorum eſt regnum celorum: et omnis qui reliquerit domū: vel fratres: aut ſorores: aut patrem: aut matrē: aut vxorē: aut filios: aut agros propter nomen meū: centuplum accipiet: et vitam eternā poſſidebit. Nec immerito. Non enī tam laudabile eſt ſi ab illicitis: q̄ ſi etiā a licitis temperemus: et his propter eius reuerentiam nō vtamur: qui ea nobis propter infirmitatem noſtram vtenda permiſit. Itaq; ſi etiā hi qui decimas fructuum ſuorum fideliter offerentes preceptis domini antiquioribus famulantur: nec dū poſſunt euāgelicum culmen aſcendere: illi qui nec hec quidem faciunt quantum ab eo abſint: manifeſtiſſime peruidetur. Nam quemadmodum poterūt euangelice gratie eē participes: qui conſummare etiā leuiora legis precepta contemnunt: Quorū facilitatem vſq; adeo imperioſa legiſlatoris verba teſtantur: vt etiam maledictum non implentibus proponatur. Maledi-

ctus enī inquit qui nō permanſerit in oī
bus que ſcripta ſunt in libro legis huiꝰ.
vt faciat ea. Hic autem pro excellentia ⁊
ſublimitate mandatorum dicitur· q̇ po-
teſt capere capiat· Illic legiferi violēta cō
pulſio preceptorum indicat paruitatē.
Conteſtor enī inquit vobis hodie celū
et terram· ꝙ ſi nō cuſtodieritis precepta
domini dei veſtri· peribitis a facie terre.
Hic magnificētia ſublimiū mādatoꝝ· ipa
nō tā īperātis ꝗ̄ adhortantis ꝯditione
ſignatur· ſi vis perfectus eſſe fac hoc aut
illō· Ibi inexcuſabile etiā recuſantibus
moyſes pondus īponit. Hic conſilio tā
tum volentibus et ad perfectionem feſti
nantibus dominꝰ occurrit. Non enim ge
neraliter precipiendum erat· nec vt ita di
xerim canonice ab omnibus exigendum·
id quod propter mirificam ſublimitatem
nō poteſt paſſim ab omībus apprehendi·
ſed conſilio potiꝰ prouocant' oēs et gr̄a·
vt hi qui magni ſunt poſſint perfectione
virtutum nō immerito coronari· qui au
tem parui ſunt· et menſurā etatis pleni-
tudinis chriſti implere non poſſunt· licet
fulgore maioꝝ velut ſiderum celi latere
videantur· tamen a tenebris maledictio
num que in lege ſunt alieni· nec preſenti
um malorum cladibus abdicantur· nec
ſupplicio plectantur eterno. Non ergo chri
ſtus ad illa virtutum excelſa faſtigia quē-
quā precepti neceſſitate conſtringit· ſed
liberi arbitrij prouocat poteſtate· et ſalu-
britate conſilij et deſiderio perfectionis
accendit. Ubi enī preceptum· ibi neceſſi
tas· et vbi neceſſitas· ibi ⁊ difficltas· vbi
difficultas· ibi ⁊ negligētia· vbi negligē-
tia· ibi ⁊ peccatū· vbi pctm̄· conſequērer
et pena. Cuſtodientes vero hec ad que p̄
fixe legis ſeueritate coguntur· penam po-
tius que ab illa intentabatur effugiunt·
quā mercedem aut premia conſequan-
tur.

Q̄ euāgelij gratia ſicut ꝑfectis tribuit regna celorum ita venia-biliter ſuſtētet infirmos.

Cap. vi.

Ita qꝫ ſicut fortes ad ſublimia
atqꝫ precelſa euangelicus ſermo
ſuſtollit· ita non patitur infir-
mos ad ima demergi· perfectis quidem
tribuens beatitudinis plenitudinem· ve
niā vero infirmitate ſuperatis imparti
ens. Lex enim conſummantes precepta
ſua in vtriuſqꝫ meriti velut quodā me-
ditullio collocauit· quantū a tranſgreſ-
ſorum damnatione ſecernens· tantū ſe-
parans a gloria perfectorum. Quod q̇-
dem ꝗ̄ infimū ꝗ̄qꝫ miſerabile ſit· vel ex
preſentis vite ſtatu et comparatione per
ſpicite· in qua miſerrimū ducitur· ſi hoc
tantum quis ſtudeat ac laboret· ne reus
modo inter honeſtos homines· ⁊ nō etiā
locuples ac honorabilis ⁊ glorioſus ha
beatur.

Q̄ in noſtra ſitum ſit poteſtate vtrū ſub euāgelij gratia an ſub legis velimus terrore cōſiſtere.

Cap. vij.

Quamobrē in noſtra hodie ſitū
eſt poteſtate· vtrum ſub euange
lij gratia an ſub legis velimus
terrore conſiſtere. Cuilibet enim parti ꝓ
qualitate actus ſui vnumquemqꝫ nece
eſt aggregari· Nam aut ſupergrediētes
legem· ſuſcipit chriſti gratia· aut certe in-
feriores velut debitores ſuos ſibiqꝫ ob-
noxios lex retentat. Reus namqꝫ legaliū
preceptorum nequaqꝫ euangelicam per
fectionem valebit attigere· quāuis chri-
ſtianum ſe et domini gratia liberatū in-
aniter glorietur· Non ſolum enim hic cre
dendus eſt adhuc eſſe ſub lege· qui ea q̄
lex precipit detrectat implere· ſed etiam
ille qui ea tantum que lex iubet obſerua-
re contentus eſt· ac nequaqꝫ vocationi ⁊
gratie chriſti cōdignos exhibet fructus·
vbi nō dr̄· decimas tuas et primitias of-
feres domino deo tuo· ſed vade vende om
nia que habes et da pauperibus· ⁊ habe
bis theſaurum in celo· et veni ſeq̄re me.
vbi ob perfectionis magnificentiam diſ
cipulo poſtulanti· ne breuiſſimū quidem
hore ſpaciū pro patris conceditur ſepul

tura· nec hūane charitatis officiū· diui
ni amoris virtuti prefertur.

Queadmodū theonas cōiugē ſuā vt et ipſa renunciaret exhortatus ſit. Cap. viij.

Quibus auditis beatus Theo-
nas inextinguibili deſiderio euā
gelice perfectionis accenſus· ſe-
men verbi fecundo corde conceptum· q̄
profundis atq; edomitis condidit ſulc̄·
in eo vel maxime humiliatus atq; com-
punctus· ꝗ eum ſenex non ſolum euāge
licam perfectionem nō attigiſſe dixiſſet·
ſed etiam vix legis ipſius adimpleſſe mā-
data. Siquidem cum decimas frugum
ſuarum ſolitus eſſet diaconie annis ſin-
gulis pendere· primitiarum rationem ne
audiſſe quidem ſe aliquando· quā tamē
etiam ſi ſimiliter impleſſet longe nihilo-
minus ſꝫm ſenis ſententiam ſe ab euāge
lica perfectiōe diſtare ſuppliciter fateba-
tur. Domū itaq; reuertitur meſtus· illa
q; affectus triſticia· que penitentiam ad
ſalutem ſtabilem operatur· ac de ſua iā
voluntate ⁊ definitione non dubius· er-
ga ſalutem coniugis omnem mentis ſol
licitudinem curamq; conuertit· eāq; ad
deſiderium quo fuerat ipſe ſuccenſus· ce
pit exhortatiōe ſimili prouocare ⁊ vt dō
pariter in ſanctimonia ⁊ caſtitate ſerui-
rent· diurnis nocturnisq; fletibus āmo
nere dicens: conuerſionem melioris vite
nequaquā eſſe protelandam· quia neceſ-
ſitati ſubite mortis vana ſpes immatu-
re non preiudicaret etatis· quippe que in
fantes pueros adoleſcētes· pari vt ſenes
ſorte preriperet.

Queadmodum nō acquieſcente vxore ſua ad monaſteriū peruolarit. Cap. ix.

Cumq; huiuſmodi obſecratio
nibus iugiter perſiſtenti· coniux
duriſſima nō preberet aſſenſū·
ſeq; diceret ſolatio maritali pro etate ſue
flore penitus abſtinere non poſſe· ac pro
inde ſiquid deſerta ab eo criminis admi
ſiſſet· illi potius aſcribendum: qui coniu
gij federa dirupiſſet. Ad hec ille cum diu
conditionem nature pretendiſſet huma
ne· quā fragilē ⁊ incertam periculoſum
eſſet carnalibus deſiderijs ⁊ operibus di
utius implicari· adijciens aſtruebat· nō
licere cuiq; eius ſe boni extorrē facere qđ
didiciſſet maiorisq; eſſe noxe deſpicere
cognitam bonitatem· q̄ incognitam nō
amare· proīde ſe iā reatu etiā ꝑuaricati
onis inuolui· ſi inuētis tam preclaris tā
q; celeſtibꝫ donis· terrena ac ſordida ꝑtu
liſſet. Ad omnē ſane aiebat etatē· oēmq;
ſexum perfectionis magnificentiam per
tinere· ⁊ vniuerſa eccleſie membra ad cō
ſcendendam ſublimium meritorum cel
ſitudinem prouocari· dicente apoſtolo·
ſic currite vt comprehendatis· nec propť
lentorum et ſegnium moras· paratos at
q; alacres debere ſubſiſtere· cum rectius
ſit· vt deſides a precurrentibus incitē-
tur· q̄ vt properantes a reſidentibus ob
ligentur. Proīde ſtatutū ſibi dicebat de
cretūq; eſſe renūciare ſeculo ac mori mū
do· vt viuere poſſit dō· ⁊ ſi hanc beatitu
dinē nequeat obtinere· vt cum ſocia ſua
in conſortium tranſeat chriſti· malle ſe
vel cum vnius membri diſpendio ſaluū
fieri· et velut debilem introire ī regnū ce-
lorū· q̄ cū ſoliditate corporis cōdemna
ri. Adijciebat aūt etiā iſta dicēs. Si mo
yſes pro duricia cordis dimitti permiſ-
tit vxores· quare hoc non ſinat chriſtus
pro deſiderio caſtitatis· preſertim cum
idem dominus inter ceteras affectiones
id eſt· patrum matrum ac filiorum qui-
bus omnem reuerentiam· non ſolum lex
ſed etiam ipſe preceperat exhibere· tamē
pro nomine ſuo ac deſiderio perfectiōis
non ſolum contemnenda ſimpliciter· ſꝫ
etiam odio habenda eſſe decernens· con
iungat eis ſimiliter etiam vxorū nomē
dicens· et omnis qui reliquerit domum
vel fratres aut ſorores aut patrē aut ma
trem aut vxorem aut filios aut agros ꝓ-
pter nomen meum· centuplum accipiet·

et vitam eternam poſſidebit. Intantum
ergo perfectioni quā predicat nihil pati
tur comparari·vt illam quoqꝫ neceſſitu
dinem ſoluat patris ac matris·que ſcdꝫ
apoſtolum primum obtinet in repromiſ
ſione mandatum·honora ſcilicet patrē
et matrem·quod eſt mandatum primuꝫ
in repromiſſione. vt bene ſit tibi ⁊ ſis lon
geuus ſuper terram·eamqꝫ deſpici pro
ſuo amore precipiat. Euidenter itaqꝫ ſi
cut eos euangelicus ſermo condemnat
qui non interueniente adulterij crimine
vxoria vincula dirumpunt·ita ob amo
rem chriſti et deſiderium caſtitatis·his
qui iugum carnale reiecerint·etiam cen
tupla premia repromittit. Quapropter
ſi fieri poteſt·vt ad hanc optatiſſimaꝫ mi
hi partem·accepta tandē ratione flecta
ris·ſcilicet vt domino ſeruientes·penam
gehenne pariter euitemus·charitateꝫ cō
iugij non refuto·immo etiam maiore ad
huc dilectione complector·agnoſco enī
et veneror adiutricē meā·dñi m ſentētia
deputatam·et indirupto eidē federe cha
ritatis in chriſto cohercere non reſpuo·rñ
a me ſeparo quod dominus mihi prime
ſtatim conditionis lege coniunxit·dum
modo ſis et ipſa quod cōditor eſſe te vo
luit·Si vero nō ad adiutoriū eſſe volueris
ſed in deceptionem·⁊ amminiculū te nō
mihi ſed aduerſario malueris exhibere·
atqꝫ ob hoc attributum putas coniugij
ſacramentuꝫ·vt te huic que ingeris frau
dans ſaluti·inſuper etiam me a diſcipu
latu retrahas ſaluatoris·ita illam abba
tis iohannis immo chriſti ore prolatam
ſententiam viriliter apprehendam·vt me
a ſpiritali bono nulla carnalis auellere
poſſit affectio. Qui enim inquit nō odit
patrem et matrem·et filios et fratres ⁊ ſo
rores et vxorē et agros·adhuc āt ⁊ aïaꝫ
ſuā nõ pt meus eſſe diſcipulus. Cūqꝫ his
atqꝫ huiuſmodi verbis muliebris non
flecteretur intentio·et in eadem obſtina
tionis duricia permaneret·ſi ego inquit
beatus Theonas te abſtrahere a morte
non poſſum·nec tu me ſeparabis a chri
ſto. Tutius ē autē mihi cum homine qꝫ
cum deo habere diuortium. Aſpirante
itaqꝫ gratia dei·definitionis ſue executi
onem inſtanter aggreſſus eſt·nec intepe
ſcere per aliquam morā deſiderij ſui paſ
ſus eſt ardorem·nam confeſtim omi mū
dana facultate nudatus ad monaſteriū
peruolauit. Ubi in breui tanto ſplendo
dore ſanctitatis et humilitatis enituit.
vt beate memorie iohanne ad dominum
ex hac luce migrāte·ſanctoqꝫ Helia vi
ro qui haud minor deceſſore ſuo fuit ſi
militer decedente·tertius theonas vniu
ſorum preelectus iudicio·in diaconie eis
diſpenſatione ſucceſſerit.

Satiſfactio pro eo ne diſcidia coniugibus ſuadere videamur Cap̄.x.

NEmo autem exiſtimet nos hec
ad prouocanda cōiugiorum di
uortia texuiſſe·qui non ſolum
nuptias minime condemnamus·verum
etiam apoſtolicam ſequentes ſententi
am·dicimus honorabile connubium in
omnibus·et thorus immaculatus·ſed
vt lectori initium conuerſionis·quo tan
tus ille vir deo dicatus eſt fideliter pan
deremus. A quo bona gratia hoc primū
depoſco·vt ſiue hoc ei placeat ſiue diſpli
ceat·me quoquomodo a calumnia alienuꝫ
eſſe concedens·in ſuo hoc facto aut lau
det aut reprehendat auctorem. Ego au
tem qui non meam ſuper hac re ſententi
am prompſi·ſed rei geſte hyſtoriam ſim
plici narratione complexus ſum·equuꝫ
eſt vt ſicut mihi de eorum qui hoc factū
probant laude nihil vendico·ita eorū q̄
id improbant non pulſer inuidia. Ha
beat ergo ſuum de illo vt diximus vnuſ
quiſqꝫ iudiciuꝫ·ſed moneo vt ita cenſu
ram ſui caſtiget examinis·ne ſe equioreꝫ

aut ſanctiorem diuino credat eſſe iudicio· quo in eum etiam apoſtolicarum collata ſunt ſigna virtutum· vt taceam de tantorum patrum ſententia· a quibus factum eius non ſolum minime reprehēſum· verum etiam vſqꝫ adeo collandatum eſſe manifeſtum eſt· vt eum ſummis ac ſublimiſſimis viris in diaconie electione pretulerint. Et puto tot ſpiritalium virorum deo auctore prolatum non erraſſe iudicium· quod etiam tanta ſignorum vt ſupra iam dictum eſt admiratio confirmabat.

Inquiſitio cur in egypto totis diebus quinquageſime non ieiunetur nec genua in oratione curuentur. Cap. xi.

SEd iam tempus eſt vt promiſſe diſputationis ordinem ꝓſequam̄. Igit̃ abbas Theonas cum diebus quinquageſime nos ĩ noſtra cellula viſitaſſet· veſpertina orationum ſolemnitate trāſacta· humi paululum conſidentes· cepimus diligētius percontari· cur apud eos tanta obſeruantia caueretur· ne quis penitus totis quinquageſime dieb⁹ vel genua in oratione curuaret· vel vſqꝫ ad horam nonā ieiunare preſumeret· eoqꝫ id diligentius ſcrutabamur· quod nequaq̄ꝫ hoc tanta cautione ſeruari in ſyrie monaſterijs videramus.

Reſpōſio de natura eorum̄ que bona vel mala vel media ſunt. Cap. xij.

HEc abbas Theonas tali vſus eſt ſermonis exordio. Oportet quidem nos auctoritati patrum· conſuetudiniqꝫ maiorum vſqꝫ ad noſtrum tempus per tantam annorum ſeriem protelate· etiam non percepta ratione cedere· eamqꝫ vt antiquit⁹ tradita eſt iugi obſeruātia ac reuerētia cuſtodire. Verūtn̄ q̄nia cauſas huius rei et rationem vultis agnoſcere· accipite breuiter ea que a ſenioribꝫ noſtris tradita ſuper hac inſtitutione cōperimus. Veruntamen anteq̄ꝫ ſcripture diuine auctoritas proferatur· ſi placet de natura ipſius ieiunij et qualitate pauca dicamus· vt diſputationem noſtram ſubſequens ſcripturarum confirmet auctoritas. Diuina ſapientia per eccleſiaſten omni rei· id eſt· vniuerſis ſeu proſperis ſeu que aduerſa putantur ⁊ triſtia· tēpus eſſe proprium deſignauit dicens. Omnibus tempus eſt· et tempus omni rei ſub celo. Tempus pariendi et tempus moriendi· tempus plantandi ⁊ tempus euellendi quod plantatum eſt· tempus occidendi et tempus ſanandi· tempus deſtruendi et tempus edificandi· tēpus plorandi et tempus ridendi· temp⁹ plangendi et tempus ſaltandi· tempus mittendi lapides et tp̄s colligendi lapides· tp̄s amplectendi et tempus longe fieri ab amplexibus· tempus acquirendi et tempus perdendi· tempus cuſtodiendi et tempus expellendi· tempus dirumpendi et tempus ſarciendi· tempus tacēdi et tempus loquendi· tempus amandi et tempus odiendi· tempus belli ⁊ tēpus pacis· et infra· quia tempus eſt inq̇t omni rei et omni facto. Nihil igit̃ ex his eſſe bonum perpetuū diffiniuit· niſi cum fuerit horum quid oportune et competēter expletum· ita vt hec eadem que nunc oportune geſta bene cedūt· ſi importuno vel incongruo tempore preſumātur· inutilia inueniantur ⁊ noxia· abſqꝫ his dumtaxat que per ſe principaliter vl' bona vel mala ſunt· nec aliquando poſſunt in contrarium diriuari· vt ē iuſticia· prudentia· fortitudo· temperantia· ceteraqꝫ

virtutes· ſine e diuerſo vicia quorum de
finitiones in aliam partem cadere omni
no mutari ve non poſſunt. Si qua ve-
ro in vtrumq3 affectū poſſunt aliquan-
do tranſire· vt pro qualitate vtentiu3 vl'
bona inueniantur vel mala· hec non ab-
ſolute ꝓ ſua natura· ſed ꝓ perpetrantis
affectu et oportunitate temporis· vel vti
lia interdum vel noxia ſentiuntur.

Quale bonum ſit ieiunium. Cap. xiij.

Quamobrem nunc queren-
dum eſt· quid ſuper ieiunio-
rū ſtatu decernere debeam⁹·
vtrum nā ſimiliter et ipſum
bonum eſſe eo modo quo iuſticiam· pru
dentiam· fortitudinem· aut temperanti-
am diximus· que in partem contrariam
penitus tranſire non poſſunt· an mediu3
quid· quod interdum factum poſſit pro-
deſſe· interdum pretermiſſu3 condemna-
re non poſſit· quodq3 nonnunq3 egiſſe
reprehenſibile ſit· nonnunq3 ꝑtermiſiſſe
laudabile. Si enī in illa diffinitione vir
tutum· etiam ieiunium cenſeamus· vt in
ter principalia bona ciborum abſtinen-
tia collocetur· erit profecto eorum mala
et criminoſa perceptio. Quicquid enim
principali bono contrarium eſt· ſine du
bio principale malum eſſe cenſendum ē·
Qđ definiri a nobis ſcripturarum ſan-
ctarum non permittit auctoritas. Si n.
tali ſenſu ac propoſito ieiunemus· vt pec
catum contrahi in eſcarum participati
one credamus· nonmodo nullos fruct⁹
pro abſtinentia conſequemur· ſed etiam
reatum maximū ac ſacrilegij crimen ſm
apoſtolum contrahemus· abſtinentes a
cibis quos deus creauit ad percipiendū
cum gratiarumactione fidelibus· et his
qui cognouerunt veritatem· quia omīs
creatura dei bona· et nihil reijciendum
quod cum gratiarumactiōe percipitur.
Qui enim putat quid commune eſſe illi
commune eſt· et idcirco ob ſolam perce-
ptionem eſce neminem legimus condem
natum· niſi forte iunctum quid fuerit· vl'
poſtea ſubſecutu3· per quod meruerit cō
demnari.

Q᷑ non ſit principale bonum ieiunium. Cap. xiiij.

Ta q3 hoc medium eſſe etia3 ex
hoc manifeſtiſſime declaratur·
quia ſicut non iuſtificat cuſto
ditum· ita non condemnat irruptu3· ni
ſi forte ꝑcepti tranſgreſſio magis q3 eſca
rum perceptio puniatur. Pricipali au
tem bono ita nullum oportet vacuū eſſe
tempus· vt ſine eo cuiq3 eſſe nō liceat· q2
neceſſe eſt ceſſatione eius in malu3 corru
ere negligente3· Nec rurſum principali
malo vllum conceditur tempus· q2 qđ
noxium ſemper eſt nūq3 poterit ſi admiſ
ſum fuerit non nocere· vel in partem vn-
q3 laudabile cōmutari· Ac ꝑinde ea q̇bꝫ
qualitates ſtatutas videmus et tempo-
ra· et q̄ ſic obſeruata ſanctificāt· vt omiſ
ſa non polluant· media eſſe manifeſtum
eſt· vt puta nuptias· agriculturam· diui
tias· ſolitudinis remotionem· vigilias·
ſacrorum lectionem· meditationemq3 li-
brorum. ipſaq3 ieiunia· de quibus prin-
cipiū ſermonis exortum eſt. Que omnia
diuina preceptio· vel ſanctarum auctori
tas ſcripturarum· non ita inceſſabiliter
obtinenda nec iugiter cuſtodiēda decre
uit· vt ea paululum intermiſiſſe nephari-
um ſit. Quicquid eni3 imperatiue decer
nitur mortē irrogat nō impletū· q̄cunq3
vero ſuadent⁹ poti⁹ q3 iubent· facta pro-
ſunt· infecta ñ puniūt. Et idcirco aut oīa
hec· aut certe quedam· ꝓ cauſa· pro loco·
ꝓ modo· pro tpe· circūſpecte agere nos
maiores noſtri ⁊ prouide obſeruare iuſ-
ſerunt· quia ſi congrue horum aliquid

actitetur· aptum atqꝫ conueniens· ſi in
cõgrue: ineptum eſſe conſtat ac noxiuꝫ·
ac ſi velit quis in fratris aduẽtu in quo
chriſtum debet humanitate reficere· ⁊ g̃
tiſſima ſuſceptione complecti· auſterita-
tem ieiunij̃ cuſtodire· nonne inhumani-
tatis potius crimen incurrit· quã laudẽ
et meritum religionis acquirit: Uel ſi
cum defectio ⁊ imbecillitas carnis repa-
rationem virium eſce perceptione depo-
ſcit· non acquieſcat aliquis rigorem ab-
ſtinentie relaxare· nonne magis crudelis
ſui corporis homicida· q̃ꝫ ſalutis proui-
ſor eſt eſtimandus: Ita etiam cum tem-
pus feſtiuitatis eſcarum congruum fo-
tum et refectionem neceſſarie abſolutio-
nis indulget· ſi quis ieiuniorum rigidã
obſeruantiam indirupte voluerit reten-
tare· neceſſe eſt vt non tam religioſus q̃ꝫ
inconditus atqꝫ irrationabilis habea-
tur. Sed et illis hec nihilominus reperi
entur aduerſa· qui humanam laudeꝫ ie
iunijs aucupantur· et inani oſtentatiõe
palloris· famam ſanctitatis acquirunt·
quos euangelicus ſermo in preſenti ſu-
am recepiſſe mercedem pronunciat· vel
quorum per prophetam dominus ieiuni
um deteſtatur· ⁊ ex quorum perſona cũ
ſibi obijciens ante dixiſſet· quare ieiuna-
uimus et non aſpexiſti· hũiliauimus ani
mas noſtras ⁊ neſciſti· confeſtim ſubijci-
ens prodidit cauſas cur non merentur
audiri. Ecce inquit in die ieiunij ve-
ſtri inuenitur voluntas veſtra· et omnes
debitores veſtros repetitis Ecce ad lites
et contẽtiones ieiunatis· et percutitis pu
gno impie. Nolite ieiunare ſicut vſqꝫ in
hanc diem· vt audiat in excelſo clamor
veſter. Nunquid tale eſt ieiuniuꝫ quod
elegi per diem affligere hominem animã
ſuam: Nunquid contorquere quaſi cir-
culum caput ſuum· et ſaccum et cinereꝫ
ſternere: Nunq̇d iſtud vocaui ieiuniuꝫ·
et diem acceptabilẽ domino: Deinde in
fert docens quomodo acceptabilis fiat
continentia ieiunantis· atqꝫ euidenter
enunciat per ſe ſolum ieiunium non poſ
ſe prodeſſe· niſi has que ſubijciũtur cau
ſas habuerit conſequentes· Nõne hoc ẽ
inquiens ieiunium quod elegi: Diſſol-
ue colligationes impietatis· ſolue faſci-
culos deprimentes· Dimitte eos qui cõ-
fracti ſunt liberos· et omne onus dirũ-
pe· Frange eſurienti panẽ tuum, et ege-
nos vagoſqꝫ induc in domũ tuaꝫ· Cũ
videris nudum operi eum· et carnem tu
am ne deſpexeris. Tunc erumpet quaſi
mane lumen tuum· et ſanitas tua citius
orietur· ⁊ anteibit faciẽ tuã iuſticia tua·
et gloria domini colliget te. Tunc inuo-
cabis ⁊ dominus exaudiet· clamabis et
dicet ecce aſſum. Uidetis ergo ieiunium
neq̃qꝫ principale bonum a dño iudica-
ri· eo ꝙ non per ſeipſum ſed per alia ope
ra bonum ac placitum deo fiat· ⁊ rur-
ſum ex accidentibus cauſis· non ſolũ va
num· verumetiam odibile cenſeatur· di-
cente domino· cum ieiunauerint nõ exau
diam preces eorum.

Q̄ principale bonum non propter inferius bonum debeat exerceri. Cap̄. xv.

Non enim miſericordia· patien-
tia ⁊ veritas· vel illa predicta p̄
cepta virtutum· in quibus vti-
qꝫ bonum ẽ principale· propter ieiunia
ſunt tenenda· ſꝫ potius ieiunia propter
illa. Elaborandum eſt enim vt virtutes
ille· que vere bone ſunt ieiunijs acquirã-
tur· nõ vt ad ieiuniorum terminum ten-
dant illarum geſta virtutuꝫ. Ob hoc er
go eſt vtilis carnis afflictio· ob hoc ei ad
hibenda eſt inedie medicina· vt per illaꝫ
ad charitatem in qua immobile ac ſine
vlla temporis exceptione perpetuum bo
num eſt peruenire poſſimus. Neqꝫ enim
medicine aurifice vel ceterarum que in
hoc mundo ſunt artium diſciplina· pro

pter inſtrumenta que ad opus eius pertinent exercetur. et nõ potius ferramẽta propter artis ſtudium pparãtur. que ſicut vtilia ſunt pitis. ita ſuperflua his qui artis ipſius neſciunt diſciplinam. Et ſicut his qui ad efficiendum opus ſuũ eorum miniſterio fulciuntur. plurimũ proſunt. ita illis qui cuius rei gratia inſtituta ſint ignorantes. ſola eorum poſſeſſione contenti ſunt. penitus prodeſſe nõ poſſunt. quia vtilitatẽ eorum ſummam in retentatione eorum tantum nõ in operis conſummatione conſtituunt. Illud ergo eſt optimũ principaliter propter quod fiunt illa que media ſunt. ipſum vero precipuum bonum. non ob aliam cauſam. ſz propter ſuam tantum agitur bonitatẽ.

Quomodo a ceteris bonis principale diſcernatur bonum. Cap. xvi.

Quod q̃d ẽ a ceteris q̃ media ẽẽ pdiximus. his ſecernitur modis. ſi p ſe bonũ ſit. et ñ p aliud aliquid. ſi propter ſe neceſſarium ſit. et non propter aliud. ſi immutabiliter ſemperq; ſit bonum. ac perpetuo ſuam retinens qualitatem. nunq̃ in partem poſſit tranſire contrariam. ſi ademptio vel ceſſatio eius non poſſit ſummã ñ inferre perniciem. ſi id quod illi cõtrarium eſt. ſimiliter principale ſit malũ. nec in partem bonam poſſit aliquando tranſire. Que diffinitiões q̃bus pricipaliũ bonorum natura diſcernitur aſcribi ieiunijs omnino ñ pñt. Neq; enim ex ſemetipſis bona. aut propter ſe neceſſaria ſunt. q̃ propter acquirendam cordis et corporis puritatem ſalubriter exercentur. vt aculeis carnis obtuſis mẽs purificata ſuo cõciliet auctori. nec immutabiliter ſpq; ſunt bona. quia plerumq; eorum intermiſſione non ledimur. immo etiam in perniciẽ interdum anime importunius celebrata probantur. Sed nec principale malum ẽ id quod illi videtur aduerſum. id eſt. ciborum naturaliter iocunda perceptio. que niſi intemperantia atq; luxuria. vel alia quedam vicia ſubſequantur. mala non poteſt deſiniri. quia non qđ intrat in os coinquinat hominem. ſed que procedũt de ore hec coinquinant hominem. Principali itaq; derogat bono. nec perfecte aut ſine peccato illud exequitur. quiſquis hoc nõ propter idipſum ſed propter aliud aliquid facit. Om̃ia enim huius gratia facienda ſunt. ipſum vero propter ſe ſolum eſt expetendũ.

De ratione et vtilitate ieiunij. Cap. xvij.

Talem igitur deffinitionem ſup ieiunij qualitate iugiter retinentes. ita illud totis viribus animi appetamus. vt tamen tunc demum id nobis congruum nouerimus. ſi in eo tẽporum ratio. ſi qualitas. ſi menſura ſeruetur. nec ita vt in ipo ſpei noſtre terminũ defigamus. ſed vt per ipſum ad puritatem cordis et apoſtolicam charitatẽ peruenire poſſimus. Igitur ex hoc ipo ieiunio vbi non ſolum ſpecialia prefixa ſunt tempora. quibus vel exerceri debeat vel pretermitti. ſed etiam qualitas modusq; propoſitus eſt. non principale bonum. ſz medium quiddam eſſe manifeſtum eſt. Ceterũ hec que precepti auctoritate. vel mandantur vt bona. vel interdicunt vt noxia. nunq̃ ita exceptiõi temporum ſbiacent. vt interdum aut que vetita ſunt fieri debeant. aut que imperata ſunt pretermitti. Nec enim vllus iuſticie. patientie. ſobrietati. pudicicie. charitati. ſtatutus eſt modus. nec rurſum iniuſticie. impatientie. furori. impudicicie. inuidie atq; ſuperbie libertas aliquando permiſſa ẽ.

Non ſemper congruum eſſe ieiunium. Cap. xviij.

Quã obrẽ his de ieiunij qualitate premiſſis. ſubdenda adhuc ſanctarum ſcripturarum videtur auctoritas. p quã approbetur manifeſtius ieiunium perpetuum cuſtodiri nec debere nec poſſe. In euangelio ieiunantibus phariſeis. vna cum diſcipulis Iohãnis baptiſte. cum apoſtoli vtpote amici et cõ

uiue celeſtis illius ſponſi· nec diu ieiuniorum obſeruantiam cuſtodiret· diſcipuli iohannis qui ſummam iuſticie ſe ieiuniis poſſidere credebant· quippe illius ſectatores qui eximius penitentie predicator ita cunctis populis formā ſuo prebebat exemplo· vt non ſolum varia eſcarū genera q̄ hūanis vſib° ſuggerūt abnueret· verūetiā cōmunem panis ipi° eſuꝫ penit° ignoraret· dn̄o coq̄rūt dicētes. Quare nos ⁊ pharisei ieiunam° frequēter· diſcipuli autē tui nō ieiunant? Quibus reſpondens dominus euidenter oſtendit· non omni tempore congruum eſſe ieiunium· nec neceſſarium alicui cum vel feſtiuitas temporum vel interueniēs charitatis occaſio. indulgentiam refectiōis admittit· nunquid poſſunt inquiens filii ſponſi lugere· q̄diu cum illis ē ſpōſus? venient aūt dies cū auferetur ab eis ſpōſus ⁊ tunc ieiunabunt. Que verba licet ante reſurrectionē dixerit corpis ſui· tamen proprie quinquageſime temp° oſtēdunt· in quo poſt reſurrectionē quadraginta dies domino cum diſcipulis epulante· ieiunare illos quotidiane eius pſentie gaudium non ſinebat.

Interrogatio cur totis quinq̄ginta diebus ieiunium relaxetur. Cap. xix.

Germanus. Quare igitur tota quinquageſima abſtinentie rigorem prandiis relaxam°· cū vtiq; chriſtus quadraginta tantum diebus poſt reſurrectionem cum diſcipul' fuerit commoratus?

Reſponſio. Cap. xx.

Theonas. Non incōgrua interrogatio veſtra rationem integerrime veritatl meretur agnoſcere. Poſt aſcenſionem ſaluatoris noſtri que quadrageſimo reſurrectiōis eius acta eſt die· apoſtoli reuerſi de monte oliueti· in quo ſe ad patrem pergens prebuit intuendum· ſicut etiam actuū apoſtolorum lectio conteſtatur· ingreſſi hieroſolimam· decem diebus aduentum ſpiritus ſancti expectaſſe referūtur· quibus expletis quinquageſima cum die cū gaudio ſuſceperunt· et ita eſt per hec feſtiuitatis huius numerus euidenter implems. Quem in veteri quoq; teſtamento legimus figuraliter adumbratum· in quo cō ſummatis hebdomadibus ſeptē· primitiarum panis per ſacerdotes domino iubebatur offerri· qui veraciſſime per apoſtolorum predicationem· qua in illo die concionati leguntur ad populum· oblatus domino comprobatur· verus ſcilicet primitiarum panis· qui noue doctrine iſtitutione prolatus· quinq; milibus virorū eſce ſue munere ſatiat'· primitiuū de iudeis chriſtianorum populum dn̄o conſecrauit. Et idcirco hi quoq; decem dies cum ſuperioribus quadragīta pari ſolennitate ſunt ac leticia celebrandi· Cuius feſtiuitatis traditio· per apoſtolicos viros ad nos vſq; tranſmiſſa codē tenore ſeruanda eſt. Ideo namq; in ipis diebus nec genua in oratiōe curuant̄· quia inflexio genuū velut penitentie ac luctus indicium eſt. Unde etiaꝫ per omnia eandem in illis ſolemnitatem quam die dominica cuſtodimus· in qua maiores noſtri· nec ieiunium agendum· nec genu eſſe flectendum· ob reuerentiaꝫ reſurrectionis dn̄ice tradiderunt.

Interrogatio vtrū abſtinentia ieiunii relaxata nō obſit corporis caſtitati. Cap. xxi.

Germanus. Poteſt ne hec caro inſolitis blandimentis tam longe feſtiuitatis illecta· nō aliquid ſentioſum de illo quāuis abſciſo viciorum fomite germinare· aut mēs preſumptis vltra conſuetudineꝫ dapibus onerata· nō erga famulatū corpori rigorem dn̄ationis ſue inflectere· preſertī cū in nobis viridior eras· cito ad rebellionē ſubdita poſſit membra compellere· ſi vel eſcas ſolitas abundantius vel certe inſolitas licentius preſumamus?

Reſponſio de ſeruādo continētie temperamento. Cap. xxii

De remiſſione quinquageſime

THeonas. Si vniuerſa q̄ geri-
mus rōnabili mētis appēdamꝰ
examīe et ſꝫ puritate cordis no
ſtri ñ alioꝝ iudiciū ſꝫ noſtrā ſp ꝯſciā cō
ſulamus. certū ē iſtā refectiōis intcape-
dinē iuſte diſtrictiōi obeſſe ñ poſſe. ſi mo
do vt dictū ē equā īdulgētie cōtinētieqꝫ
menſuram pari lance ꝑpendēs. vtranqꝫ
ſimiliter nimietatem mens incorrupta
caſtiget et vtrum ſpiritum noſtrum deli
tiarum deprimat pondus. an vero alte-
ram hoc eſt corporis partem maior abſti
nentie inclinet auſteritas. vera diſcretiōe
diſtinguat. illam vel cōprimens vel ſuble
uans portionē. quā vel extolli ſenſerit vl̄
grauari. Nihil enī dn̄s noſter ad cultū
atqꝫ honorem ſuū abſqꝫ iudicij modera
tione vult fieri. quia honor regis iudiciū
diligit. Et idcirco ſapientiſſimus Salo
mon vt in neutram partem vergente iu-
dicio declinemus. admonet dicens. Ho
nora deū de tuis iuſtis laboribus. ⁊ deli-
ba ei de fructibus iuſticie tue. Etenī reſi-
det in conſcientia noſtra incorruptus q̄
dam ac verus index. qui nōnūqꝫ ſuꝑ ſta
tu puritatis noſtre cunctis errantibꝰ ſo-
lus ipē nō fallitur. Omni igitur cautiōe
atqꝫ ſollertia. iugis circumſpecti cordis
ducitur intētio. ne quo modo iudicio no
ſtre diſcretiōis errāte. aut inconſiderate
continentie cupiditate ſucceſi. aut deſi
derio nimie remiſſionis illecti. ſubſtanti
am virium noſtrarum inique trutine ex
aminatione libremus. ſed in altera qui-
dem lance anime puritatem. in altera vi
res corporis collocantes. ita vero conſci
entie iudicio vtraqꝫ pendamus. vt ī neu
tram partem vnius rei affectu ꝓponde-
rante peruerſi. vl̄ ad immodicā diſtricti
onem. vel ad nimiā remiſſionem. equa
litatis libram propenſius inclinemus. ⁊
illud nobis vel pro remiſſionis vel pro
diſtrictionis nimietate dicatur. Nonne
ſi recte offeras. nō autem recte diuidas
peccaſti: Illas etenim ieiuniorum victi-
mas. quas nobis violenta viſcerum cō
uulſione inconſiderate extorquentes do-
mino recte offerre nos credimus. ille qui
diligit miſericordiam et iudiciū execrat
dicens. Ego dominus diligēs iudiciū.
et odio habens rapinam in holocauſtū.
Illos etiam qui oblationum. id eſt. offi-
ciorum atqꝫ actuū ſuorum precipua ad
fotum carnis atqꝫ vſus ꝓprios preſumē
tes. reliquias eorū domino ac minimā
deferunt portionē. velut operarios frau
dulentos ſermo diuinus ita cōdemnat.
Maledictꝰ qui facit opus domini frau
dulenter. Non ergo immerito enim qui
ſe ita iniquo fallit examine. īcrepat dn̄s
dicens. Veruntamē vani filij hominū.
mēdaces filij hominū in ſtateris. vt deci
piant. Et idcirco beatus Apoſtolus vt
diſcretionis moderamina retinentes. in
neutram partem illecti nimietate verga
mus. ammonet dicens. Rationabile ob-
ſequium veſtrū. Quā rē etiā legiſlator
ſimiliter interdicit. ita precipiēs. State-
ra iuſta. ⁊ equa ſint pondera. iuſtus mo
dius. equuſqꝫ ſextarius. Salomoneqꝫ
parem ſuper hoc ſniām proferente. pōdꝰ
magnum ⁊ puſillum. et menſure dupli-
ces. immūda ſunt apud dominum vtra
qꝫ. et qui facit ea in adinuentionibus ſu
is cōpedietur. Proinde non ſolum illo
quo diximus. ſed etiā ſꝫ modo ſtudendū
eſt nobis. vt nec iniqua pondera in cordi
bus noſtris. nec in horreis cōſcientie no
ſtre menſuras duplices habeamus. id ē.
ne ea ipi que diſtrictionis regulam mol
liunt. remiſſiore indulgentia preſumen-
tes. eos qbꝰ vbū dn̄i ꝑdicamꝰ. diſtrictio
ribꝰ preceptis ⁊ grauioribꝰ qꝫ ipſi perferre
poſſimus ponderibus obruamus. Quod
cum facimus. quid niſi duplici pondere
atqꝫ menſura preceptorum domini mer-
cem frugemqꝫ vel appendimus vel meti-
mur: Si enim aliter ea nobis. aliter no
ſtris fratribꝰ diſpenſemꝰ. recte increpamꝰ
a domino. eo qꝫ ſtateras doloſas ac men
ſuras duplices habeamus. ſꝫm illam ſen
tentiam Salomonis q̄ dr̄. Abhomina-
tio ē dn̄o pōdꝰ duplex. ⁊ ſtatera doloſa.
nō eſt bonū ī ꝯſpectu eiꝰ. Hoc etiā modo

reatū doloſi ponderis duplicisq̄ mēſu-
re euidenter incurrimus· ſi diſtrictiora
quedam que priuatim per noſtras cellu
las exercere conſueuimus· humane lau
dis cupiditate coram fratribus oſtente-
mus· abſtinentiores ſcilicet ⁊ ſanctiores
apparere affectantes humano cōſpectui
q̄ȝ diuino. Qui morbus precipue non
modo vitandus· verumetiam abhomi-
nandus eſt nobis. Sed interim a queſti
one propoſita paulo lōgius euagati· ad
eandem a qua diſceſſimus reuitamur.

De refectionis tempore atq̄ mē ſura. Cap. xxiij.

Igitur predictorum dieruȝ ita
eſt cuſtodienda ſolennitas· vt
corporis atq̄ anime cultui pro
ſit magis remiſſio indulta q̄ȝ noceat· q̄a
nec illi⁹ feſtiuitatis gaudiū aculeos car
nis obtundere· nec immitis ille aduerſa
rius dierum nouit reuerentia mitigari.
Ut ergo ⁊ diebus feſtiuis ſtatuta cōſue
tudinis ſolennitas ꝯſeruet· et saluberri-
mus parſimonie modus minime trāſcē
datur· ſufficit vt indulgentiam remiſſio
nis eo vſq̄ progredi patiamur· vt cibus
qui hora diei nona fuerat capiēdu ſ· pau
lo citius id eſt· ſexta hora pro feſtiuitate
temporis capiatur· ea ratione dumtaxat
vt eſcarum ſolitus modus vel qualitas
nō mutetur· ne puritas corporis· vel inte-
gritas mentis· abſtinentia quadrageſi-
me diligentius acquiſita· quinquageſi-
me remiſſione depereat· nihilq̄ȝ nobis ꝓ
ſit acq̄ſiſſe ieiunijs qđ mox amittere co
gat incauta ſaturitas· preſertim cū etiā
hoſtis noſtri nō ignota verſutia· tūc pre-
cipue munitionem noſtre puritatis īpu-
gnet· cum eius cuſtodiam ſenſerit ſolen-
nitatis celebritate laxatam. Quāobrem
vigilantiſſime prouidendum eſt· ne vn-
q̄ȝ mentis noſtre vigor· blandis ſeducti-
onibus eneruetur· ne vt ſupra iam dictū
eſt· caſtimonie puritateȝ quadrageſime
labore queſitam· quinquageſime requie
ac ſecuritate ꝑdamus· Et idcirco nulla
penitus in ciborum qualitate vel modo
admittatur adiectio· ſed ab eſcis quarū
continentia dieb⁹ ieiunij ꝓ integritate
pudicicie vtebamur· etiā diebus celeber-
rimis ſimiliter temperemus· ne leticia fe-
ſtiuitatis pernicioſiſſimā nobis carnali
um incentiuorum ſuſcitans pugnā· ver
tatur in luctum· illamq̄ȝ nobis excellenti
orem que gaudio incorruptiōis exultat
feſtiuitatem mentis eripiat· et incipiam⁹
poſt breuē carnalis leticie vanitatē· amiſ
ſam cordis pudiciciam longo penitētie
merore deflere. Studenduȝ quinimo ē·
vt nō fruſtra ad nos illa prophetice ad-
hortationis cōmonitio dirigatur· Cele
bra iuda feſtiuitates tuas· ⁊ redde vota
tua. Si enī continentie iugitatem inter-
iecta dierum ſolennitas nō mutarit· ſpi
ritalibus ferijs iugiter perfruemur· ⁊ ita
nobis a ſeruili operatione ceſſantibus·
erit menſis ex menſe· et ſabbatum ex ſab
bato.

Interrogatio de diuerſa obſeruatione quadrageſime. Cap. xxiiij.

Germanus. Quid cauſe eſt
vt ſex hebdomadibus quadra-
geſima celebretur· licet in quiſ-
dam prouincijs religionis forſitan pro-
penſior cura· adieciſſe hebdomadaȝ etiā
ſeptimā videatur· cum neuter numerus
die dominico ſabbatoq̄ȝ ſubtracto· qua
draginta dierum impleat ſummā: Sex
enim et triginta dies in ipſis hebdomadi
bus tantūmodo concluduntur.

Reſpōſio eo q̄ ad āni decimas quadrageſime ieiunium referatur. Cap. xxv.

Theonas. Licet quorundaȝ
pia ſimplicitas hui⁹ rei ampu-
tet queſtionem· tamen quia etiā
illa que alius interrogatiōe indigna du
xiſſet ſcrupuloſius ꝑſcrutantes integrā
obſeruātie nr̄e ac miſterij ꝯitatē deſidera
tis agnoſcere· euidētiſſimā hui⁹ etiā rei
ꝑcipite rōem· vt manifeſtius approbetis

nihil irrationabile nr̃os tradidiſſe ma-
iores Legẽ moſayca vniũſo ꝑplo genera
lis ẽ ꝓmulgata p̃ceptio· decimas tuas ⁊
primitias offeres dño deo tuo. Itaqꝫ q̇
ſubſtantiarũ noſtrarũ oĩmqꝫ fructuum
decimas offerre precipimur· multo ma-
gis neceſſe eſt· vt ipſius quoqꝫ cõuerſati-
onis noſtre et humani vſus operũqꝫ no
ſtrorũ decimas offeramus· que profecto
in ſupputatione quadrageſime euidenť
implentur. Omniũ enĩ dierum numer⁹
quibus reuolutus in orbẽ annus inclu-
ditur· triginta ſex ſemis dierꝫ numero
decimatur. In ſeptẽ vero hebdomadib⁹
ſi dies dñici et ſabbata ſubtrahantur·
quinqꝫ ⁊ triginta ſuperſunt dies ieiu-
nijs deputati· ſꝫ adiecta illa vigiliaꝝ die
qua vſqꝫ in gallorꝝ cantũ illuceſcente do
minica ieiuniũ ſabbati protelatur. non
ſolum ſex ⁊ triginta dierũ numerus adi-
pletur· verũetiã ꝓ decimis quinqꝫ dieꝝ
qui reſidui videbantur· ſi illud qđ ſuper
eſt adiectũ noctis ſpaciũ cõputeť pleni-
tudini totius ſumme omnino nõ deerit

Quomodo etiaꝫ primitias no-
ſtras domino debeamus offer
re. Cap̃. xxvi.

QUid vero de primicijs dicam·
quas ab oĩbus q̇ chriſto fideliť
famulãť quotidie certũ eſt exhi
beri: Nam cum experrecti a ſomno· et q̇
ſi rediuiua poſt ſoporẽ alacritate ſurgen
tes· priuſqꝫ motũ ſenſus vlli⁹ corde cõ-
cipiãt· vel in memoriã aut curã rei familia-
ris admittãt· cogitationũ ſuarũ ort⁹ atqꝫ
principia· diuinis conſecrant holocau-
ſtis· quid niſi ꝓmicias vere ſuorũ fructu
um· per ſummũ ſacerdotẽ ieſum chriſtũ·
pro vſu vite huius ⁊ imagine quotidia
ne reſurrectionis exoluũt: Quiqꝫ etiam
a ſomno excitati hoſtiã iubilationiſ ſue
deo ſimiliter offerẽtes· primo lingue ſue
motu ipſũ inuocant· ipſius nomẽ laudes
qꝫ cõcelebrãt· atqꝫ ad canendos ei hym
nos· prima labiorꝝ clauſtra reſerantes. i-
molant deo ſui oris officia. Cui etiã pa-
ti deferũt modo ꝑma manuuꝫ ſuarum
greſſuumqꝫ libamina· cum e cubilib⁹ cõ-
ſurgẽtes in orõe conſiſtũt· ⁊ priuſqꝫ in ꝓ-
prijs cauſis mẽbrorꝝ ſuorꝝ fungãtur offi
cio· nihil ſibi de miniſterio eorũ ante de-
cerpũt· ſed ad ipſius honorẽ promouent
greſſum· atqꝫ in eius laudatiõe defigũt·
et ita cunctorꝝ motuũ ſuorum primitias
protenſione manuũ· incuruatione genu
um· et totius corporis proſtratione per-
ſoluũt. Illud enĩ qđ decantatur in pſal
mo alias implere non poſſumus. preue
ni in maturitate ⁊ clamaui· et preuenerũt
oculi mei ad te diluculo vt meditarer elo
q̇a tua· et mane oratio mea preueniet te·
niſi vt poſt quietẽ ſomni in hanc lucẽ vt
ſupra diximus· velut e tenebris ⁊ imagi-
naria morte reuocati. đ vniũſis officijs
mentis ⁊ corporis nihil omnino in noſtris
preſumere neceſſitatib⁹ audeam⁹. Nul-
lus namqꝫ eſt alius quem aut ꝓpheta p̃-
uenerit matutinus· aut nos preuenire ſi
militer debeamus· niſi aut noſmetipſos·
id eſt· occupationes noſtras ⁊ affectus·
curaſqꝫ mortales ſine quibus eſſe ñ poſ-
ſumus· aut ſuggeſtiones ſubtiliſſimas ĩ
imici quas nobis adhuc quieſcentibus
ac ſopore demerſis· per fantaſias inani-
um ſomniorum inferre conatur· quibus
nos mox euigilaturos occupet ⁊ inuol-
uat· vt primitiarum noſtrarum opimas
deflorans primus ipſe decerpat. Quaꝫ
obrem omni nobis cautione curandum
eſt· ſi tamen vim predicti verſiculi opere
volumus adimplere· vt ita primos ma-
tutinarum cogitationũ ortus ſollers vi
gilantia tueatur· ne quid ex eis feſtina p̃
ſumptio liuentis attaminet inimici· no-
ſtraſqꝫ primitias tamqꝫ viles iam atqꝫ
communes a domino faciat reprobari.
Qui ſi preuentus a nobis peruigili mẽ-
tis circumſpectione nõ fuerit· anticipati
onis nequiſſimã conſuetudinem nõ de-
ponẽs· quotidie nos fraudib⁹ ſuis ꝑueni
re ñ deſinet. Et idcirco ſi placitas ⁊ acce
ptabiles deo ꝑmitias ex fructib⁹ nr̃e mẽtis
optam⁹ offerre ñ mediocrẽ ſollicitudinẽ

debemus impendere· vt om̄es noſtri corporis ſenſus· matutinis precipue horis tanq̄ʒ ſacroſancta dñi holocauſta in omnibus illibata atq̄ʒ intacta hucmus. Qđ deuotionis genus multi etiam ſecularium ſumma cautione cuſtodiunt· qui ante lucem vel diluculo conſurgentes· neq̄ q̄ʒ familiaribus ac neceſſarijs mūdi huius actibus implicātur· priusq̄ʒ cunctorum actuū ſuorum operationūq̄ʒ primitias· ad eccleſiam cōcurrētes diuino ſtudeant conſecrare conſpectui.

Cur diuerſo dierum numero q̄dragesima a pleriſq̄ʒ obſeruetur. Cap̄. xxvij.

POrro quod dicitis· diuerſo more· id eſt· ſex vel ſeptez hebdomadibus per nōnullas ꝓuincias quadrageſimā celebrari· vna queādmodum diximus ratio idemq̄ʒ ieiuniorum modus diuerſa hebdomadarū obſeruatione cōcluditur. Hi enī ſibi ſex hebdomadarū obſeruantiā prefixerūt· qui putant die quoq̄ʒ ſabbati ieiunandū. Sex ergo hebdomadas ieiunia perſoluunt· qui eoſdez ſex ⁊ triginta dies per ſabbata ſexies reuoluta cōſummant.

Quare vocetur q̄dragesima cū triginta et ſex tantummodo diebus ieiunetur. Cap̄. xxviij.

VNa ergo quemadmodum diximus ratio· idemq̄ʒ eſt ieiuniorum modus· licet in hebdomadarū numero diſcrepare videatur· Sed profecto cum rationē huius rei hūana obliteraſſet incuria. tempus hoc quo anniuerſarie vt dictū eſt decime deo trigita ſex ſemis ieiunijs offerūtur· quadrageſime nomen accepit· qđ fortaſſe vel ꝓpter hoc viſuʒ ſit h̄ vocabulo debere cenſeri· q̄ꝑ moyſes vel helyas vel ipſe dñs noſter ieſus chriſtus quadraginta diebus ieiunaſſe traduntur. Ad cuius numeri ſacramentuʒ illi quoq̄ʒ quadraginta anni q̇bus iſrael eſt in ſolitudine cōmoratus· ⁊ quadraginta ſimiliter mā ſiones quibꝫ eam myſtice pertranſiſſe deſcribit᷑. nō incongrue coaptantur. Et fortaſſe ipā decimatio recte quaſi ab vſu telonei q̄dragesime nomē accepit. Ita enī illa publica vulgo vocatur exactio· ex qua tāta lucri portio regis cōmodis deputatur· q̄ntum ⁊ a nobis a rege omniū ſeculorū pro vſu vite noſtre legitimū quadrageſime vectigal exigit᷑. Sane licet h̄ ad ꝓpoſitā nō ꝑtineat queſtionē· tñ q̄ ſe obtulit narrationis occaſio· nec h̄ quidē pretereundū puto q̄ꝑ frequētiſſime ſeniores noſtri idcirco illis diebus maxime impugnari omne monachorum genus antiqua inimice gentis conſuetudine teſtabantur· et ad tranſmigrandum de ſuis ſedibus acrius perurgeri· eo q̄ꝑ ſm̄ illam ſimilitudinem qua tūc egyptij filios iſrael violentis afflictionibus opprimebant· nunc quoq̄ʒ verum iſrael· id eſt· monachorum plebeʒ intellectuales egyptij duris ac lutulētis opibꝫ īcuruare conēt᷑· ne ꝑ amicā deo q̄etē terrā egyptiā deſerētes· ad heremū ꝟtutū ſalubriter tranſeamus· ita vt aduſum nos pharao infremēs dicat. Ocioſi ſunt· et idcirco vociferātur dicentes· eamus ⁊ ſacrificemus dño deo noſtro. Opprimātur laboribus ⁊ ſolliciti ſint in opibus ſuis· et nō ſint ſolliciti in verbis vanis. Naʒ vtiq̄ʒ vanitas impiorū ſanctū dñi ſacrificium qđ nō niſi in heremo liberi cordis offertur· ſummaʒ eſſe aſtruit vanitatem· abhominatio eſt enī peccatori religio.

Q̄ꝑ perfecti ſupergradiātur legem q̄dragesime. Cap̄. xxix.

HAc igit᷑ quadrageſime lege qui iuſtus atq̄ʒ perfectus eſt· non tenetur· nec exigui huiꝰ canonis ſubiectione contentus eſt· queʒ profecto illis qui per totum anni ſpaciuʒ delicijs vel negocijs ſecularibus implicantur eccleſiaruʒ principes ſtatuerūt· vt vel hac legali quodāmodo neceſſitate cōſtrictibis ſalteʒ diebus vacare dño cogerent᷑· ac dierum vite ſue quos totos quaſi fructus quoſdam fuerant voraturi vel decimas domino dedicarēt. Ceterum iuſti

quibus lex nõ eſt poſita. quicq; ſpiritali
bus officijs non exiguam illam id eſt de
cimã partẽ ſed totũ vite ſue tempus im-
pendunt quia liberi ſunt a decimaruʒ le
galiũ functione. idcirco ſi eos ſup̄ueniẽs
honeſta ⁊ ſancta neceſſitas coartarit. au
dent ſtationẽ ieiunij abſq; vlla diſcepta
tione laxare. Non enĩ ab eis decimaruʒ
exiguitas mutilatur. qui oĩa ſua dño
ſecum pariter obtulerunt. Quod profe-
cto abſq; ſummo fraudis reatu facere il
le nõ poterit. qui nihil volũtarie offerẽs
deo. inexcuſabiliter ſoluere decimas ſu
as legis neceſſitate cõpellitur. Quapro
pter liquido cõprobatur perfectũ eẽ nõ
poſſe famulum legis. qui vel illa q̃ prohi
bentur cauet. vel illa que precipiũtur exe-
quitur. ſed illos vere eſſe perfectos q̃ etiã
his que a lege conceſſa ſunt nõ vtuntur.
Et hac ratione cum de moſayca lege di-
cat. nihil enĩ ad perfectũ duxit lex. non-
nullos ſanctorum in veteri teſtamento p̄
fectos legimus extitiſſe. q̃ a tranſcenden
tes legis imperium ſub euangelica perfe
ctione vixerunt. ſcientes q̃ iuſtis non eſt
lex poſita ſed iniuſtis ⁊ nõ ſubditis. impijs
et peccatoribus. ſceleratis ⁊ contaminatis

De cauſa et initio quadrageſime
Cap. xxx.

Sciendum igitur ſan hanc ob
ſeruantiam quadrageſime q̃ʒ-
diu eccleſie illius primitiue per
fectio inuiolata permanſit penitus non
fuiſſe. Non enim precepti huius neceſſi-
tate nec quaſi legali ſanctione cõſtricti.
artiſſimis ieiuniorum terminis claude-
bantur. qui per totum anni ſpaciũ equa
li ieiunio concludebãtur. Verũ cũ ab il-
la apoſtolica deuotione deſciſcẽs quoti
die credentium multitudo ſuis opibus
incubaret. nec eas vſui cunctorũ fideliuʒ
ſm apoſtolorum inſtituta diuideret. ſed
priuatis impendijs ſuis conſulens nõ ſer
uare tantũ ſʒ etiã augere ꝯtenderet. ana-
nie ⁊ ſaphire exemplum nõ contenta ſe-
ctari. id tũc vniuerſis ſacerdotibus pla-
cuit. vt homines curis ſecularibus illiga
tos et pene vt ita dixerim continentie vel
cõpunctionis ignaros. ad opus ſanctũ
canonica ieiuniorũ indictiõe reuocarẽt.
et velut legaliuʒ decimarũ neceſſitate cõ
pellerent. q̃ vtiq; infirmis ꝓdeſſe poſſet.
et perfectis preiudicare non poſſet. qui
ſub gratia euangelij conſtituti volunta
ria legem deuotione tranſcendũt. vt ad
illam apoſtolice ſententie beatitudinem
poſſint peruenire. Peccatũ enĩ in vobis
nõ dñabitur. nõ enĩ eſtis ſub lege: ſʒ ſub
gratia. Vere enĩ dñationẽ in illo nõ põt
exercere pctm̃. q̃ dñatur affectibus pctõꝝ.

Interrogatio queadmodũ intelligi debeat q̃ ait apoſtolus peccatum in nobis non dñabitur.
Cap. xxxi.

Germanus. Quia nõ põt fal-
lax hec apoſtoli eſſe ſententia. q̃
ſecuritatem nõ ſolũ monachis
ſed etiã omnibus chriſtianis generaliter
repromittit. nimiũ nobis videtur obſcu-
ra. Cum enim cunctos qui euãgelio cre
dunt a iugo et dñatiõe peccati liberos
atq; alienos eſſe pronũciet. quomodo pe
ne in oĩbus baptizatis vincit dñatio
peccatorũ. ſm ſententiã domini qua ait.
Omnis qui facit peccatum ſeruus ẽ pec-
cati.

Reſpõſio de differentia gratie et legalium preceptorum.
Cap. xxxij.

Theonas. Queſtionẽ nobis
ruſus immodicam inquiſitio
vr̃a cõmouit. cuius vim licet ſci
am ab inexpertis nec tradi poſſe nec per-
cipi. tamẽ q̃tũ potero verbis abſolue
re ⁊ breuiter expedire temptabo. ſi modo
intellectus veſter ea que dicemus etiam
operibus ſubſequatur. Quecunq; eniʒ
nõ per doctrinã ſed per experientiaʒ co-
gnoſcuntur. ſicut tradi ab inexperto ne-
queũt. ita nec mente cõcipi vel teneri. ni-
ſi ab eo qui ſimili ſtudio fuerit atq; inſti
tutione fundatus. Et idcirco neceſſariũ
reor vt primũ diligentius inquiramus.
q̃d nam ſit ꝓpoſitũ vel voluntas legis. vel

que gratie diſciplina atq; pfectio· vt cō-
ſequēter ex his· ſiue dōnationē pctī· ſiue
expulſionē eius poſſim⁹ agnoſcere· Ita-
q; lex pncipaliter iubet expeti copulā nu-
ptiarū dicēs. Beatus qui habet ſemē in
ſyon· et domeſticos in hieruſalem· et ma-
ledicta ſterilis q̄ nō peperit. Econtrario
gratia ad incorruptionis perpetue puri-
tatē ⁊ caſtimoniā nos hortē virginitatis in-
uitat. Beate inq̄ens ſteriles q̄ nō genue-
runt ⁊ vbera que nō lactauerunt· et qui
nō oderit patrē et matrē ⁊ vxorē: nō pōt
meus eſſe diſcipulus· et illud apoſtoli· re-
liquū eſt vt ⁊ q̄ habēt vxores tamq; nō
habētes ſint. Lex dicit· decimas tuas ⁊
pmicias nō tardab offerre· grā āt dic· ſi
vis perfectus eſſe: vade ⁊ vende oīa que
habes ⁊ da paupib⁹. Lex talionū cōuici-
orū ⁊ iniuriarū nō prohibet vltionez di-
cens. oculuz p oculo· dentē p dente grā
cōgēminatione iniuriarū vel cedis que
fuerint irrogate noſtrā patientiā vult p-
bari· et ad duplicis diſpendij tolerantiā
paratos eſſe nos precipit· q̄ te pcuſſerit i
quiēs in dexterā maxillam prebe ei ⁊ alte-
ram· et illi q̄ vult tecum iudicio cōtende-
re· et tunicā tuaz tollere· dimitte ei ⁊ pal-
lium. Illa inimicos odio habēdos· hec
ita diligendos eſſe decernit· vt p ipſis deo
ſemper cenſeat ſupplicandum.

De eo q leuiora ſint euangelij precepta q̄z legis. Cap. xxxiij

Cum igitur quis hoc euangeli-
ce pfectionis culmē aſcenderit·
iſte profecto ſupra omnē legem
tantarū virtutū meritis ſublimatus· et
vniuerſa q̄ per moyſen precepta ſunt q̄ſi
parua deſpiciens· tantuz ſub gratia ſal-
uatoris ſe eſſe cognoſcit· cuius adiutorio
ſe ad illū ſublimiſſimū ſtatū intelligit p-
ueniſſe. Non ergo dñatur in eo peccatū·
quia charitas q̄ diffuſa eſt in cordibus
nr̄is· p ſpiritū ſanctū qui datus eſt nob
oēm alteri⁹ cuiuſq; rei excludit affectū·
nec poteſt aut vetita cōcupiſcere aut im-
perata cōtemnere· cuius totū ſtudiū· to-
tūq; deſideriū diuino amori ſemper in-
tentū· vſq; adeo viliū rerū oblectatione
nō capitur· vt etiā his q̄ cōceſſa ſunt nō
vtatur. In lege aūt in qua cōiugiorū iu-
ra ſeruant· q̄uis cohibita luxurie euaga-
tio vni tantū femine mancipetur· tamen
neq̄ q̄z poſſunt carnalis ɔcupiſcētie acu-
lei nō vigere· et difficile ē vt ignis cui eti-
am ſtudioſe pabula ſuggerūtur· ita pre-
fixis terminis includatur· vt non etiā ex-
tra euagatus amburat quicq̄d attigerit
Cui etiā ſi ſua illa ita ſp occurrat obie-
ctio· vt exeſtuare extrinſecus nō ſinatur·
tamē etiā dū cohibet incendit· q̄a volu-
ptas ipā culpabilis ē· ⁊ ad velociſſimos
adulteriorū raptat exceſſus conſuetudo
cōcubitus. Ceterū quos gratia ſaluato-
ris ſancto incorruptionis amore flāma-
uerit· ita oēs carnalium deſideriorū ſpi-
nas dñice charitatis igne cōſumūt· vt ne
tepēns fauilla viciorū refrigeriū integri-
tatis imminuat. Legis ergo famuli a li-
citorū vſu ad illicita prolabūtur· grē par-
ticipes dū licita cōtemnūt illicita nō no-
uerunt. Sicut aūt viuit in cōiugij amo-
re peccatū· ita etiā in eo qui decimas ſu-
as ⁊ primicias tantū eſt reddere conten-
tus· neceſſe ē enī eū dum tardat aut ne-
gligit· aut in qualitate earum· aut in q̄n-
titate· aut in q̄tidiana diſtributōe pecca-
re. Qui enī iubetur ea que ſua ſunt infa-
tigabiliter indigentibus miniſtrare· q̄zli-
bet ea ſumma fide ac deuotione diſpen-
ſet· tamē difficile eſt vt nō laqueos pctō-
rum frequenter incurrat. In illis vero q̄
conſiliū dñi nō ſpreuerūt· ſed omnē ſub-
ſtātiā ſuā paupib⁹ pogātes· ſūpta ſua
cruce largitorē celeſtis grē ſubſequūt· pctm̄
nō pōt dñari. Nō enī eū diſpenſantē ſa-
cratas iam chriſto opes et quaſi aliena ſ
pia diſtributione pecunias· infidelis ſer-
uandi victus cura mordebit· nec elemo-
ſyne hylaritatem abijcit meſta cūctatio·
quia quod ſemel totū obtulit deo· id iaz
alienum ſine proprie neceſſitatis recorda-
tione aut anguſti victus timore diſpgit·
qui certus eſt cū ad deſideratam perue-
nerit nuditatē· multomagis a deo ſe q̄z

voluerem celi eſſe paſcendum. Econtra
rio is qui ſubſtantiam retinens mūdia-
lem· aut decimas fructuū ſuorū atq̄ p̄-
mitias· aut partem pecuniarum conſtri-
ctus legis antique ſanctione diſtribuit·
licet peccatorum ſuorum ignem maxime
elemoſine rore reſtinguat· impoſſibile ta
men eſt· quantauis opes ſuas magna-
nimitate diſpenſet· vt ſe ad plenū eruat
a dn̄atione peccati· niſi forte per gratiā
ſaluatoris· cum re etiam ipm̄ affectū de
poſuerit poſſidendi. Pari modo nō po
teſt nō eruento peccati imperio famula-
ri· quicumq̄ oculum pro oculo· dentem
pro dente· ex precepto legis eruere· aut ī-
imicū ſuum odio mauult habere· quia
neceſſe eſt eum dum talionis viciſſitudi
ne vlciſci ſuam optat iniuriam· dum cō
tra inimicos odij amaritudinē ſeruat· fu
roris atq̄ ire perturbatione ſemper accē
di. Quicunq̄ vero ſub euāgelice gratie
illuminatione verſatur· ac malum nō re
ſiſtendo ſuperans· ſed ferendo dexteram
percutienti maxillam· etiam alteram pre
bere voluntarius nō moratur· et volen-
ti aduerſum ſe de tunica litigium cōmo-
uere remittit et pallium· quiq̄ diligit in
imicos ſuos· et orat pro calumniātibus
ſibi· hī peccati ſpulit iugū ac vīcula diru
pit. Non enim viuit ſub lege que nō in-
terimit ſeminaria peccatorum· vnde nō
immerito de ipā beatus apoſtolus· reꝓ
batio inquit fit precedentis mandati ꝓ-
pter infirmitatē eius et inutilitatē· nihil
enī ad perfectum adduxit lex· et dominus
per prophetam· et dedi inquit eis prece-
pta nōn bona· et iuſtificationes in q̄bus
nō viuent in eis· ſed viuit ſub gratia· q̄
non ramos tantum nequitie amputat·
ſed ipās penitus radices noxie volunta-
tis euellit.

Queadmoduz quis probetur eſſe ſub gratia. Cap. xxxiiij.

Quiſquis ergo perfectionē euā
gelice ſtuduerit tenere doctrine·
hic ſub gratia conſtitutus pec-
cati dn̄atione non premitur. Hoc eſt n·
eſſe ſub gratia· que a gratia mandantur
implere. Quicunq̄ vero perfectōis euā
gelice plenitudini ſubiectus eſſe nolue-
rit· non ignoret ſe q̄uis baptizatus ſibi
videatur ac monachus nō eſſe ſub gra
tia· ſed legis adhuc vinculis prepeditū
peccati pondere pregrauari. Propoſitū
namq̄ eſt eius qui omnes a quibus re-
ceptus fuerit gratia adoptōnis aſſumit·
non deſtruere ſed ſuperedificare· nec eua
cuare ſed adimplere moſaycas ſanctio-
nes. Quod nōnulli penitus ignorātes·
et conſiliorum atq̄ exhortationū chriſti
magnificentiam negligentes· ita p̄ſum-
ptiua libertatis ſecuritate ſoluuntur· vt
nō ſolum chriſti precepta tanq̄ ardua n̄
attingant· verumetiam ipā illa que illis
incipientibus paruuliſq̄ moſayca lege
mandata ſunt· velut antiquata contem
nant· illud quod apoſtolus execratur no
xia libertate dicentes· Peccabimus· quia
non ſumus ſub lege ſed ſb gratia. Qui
ergo nec ſub gratia ē· quia nequaq̄ ad
dominice doctrine culmen aſcendit· nec
ſub lege· quia etiam ipā illa paruula le-
gis mādata nō ſuſcepit· hic duplici pec
catorum oppreſſus imperio ob hoc ſolū
gratiam chriſti percepiſſe ſe credit· vt per
noxiam libertatem ab eo fieret alienus· ī
illud incidens qd̄ apoſtolus petrus ne ī
curramus enūciat. Quaſi liberi inq̄t agi-
te· et non quaſi velamen habentes mali-
cie libertatem. Beatus quoq̄ apoſtolus
paulus· vos enim inq̄t in libertatem vo
cati eſtis fratres· id ē· vt abſoluti ſitis a do
minatione peccati· tantum ne libertatē
in occaſionem detis carnis· id eſt· fruſtra
tionem legalium mandatorum credatis
eſſe licentiam viciorum. Hec vero liber-
tas· quia nuſq̄ niſi ibi ſit tantū vbi do
minus cōmoratur· paulus apoſtolus do-
cet. Dn̄s inquiens ſpiritus eſt· vbi autē
ſpiritus domini· ibi libertas. Quapro-
pter neſcio vtrū hunc beati apoſtoli ſen-
ſum ſicut hi qui experti ſunt ſapiunt· ex
primere atq̄ elucidare potuerim· vnum
ſcio apertiſſime illum etiam ſine expoſiti-

tione cuiuſq; omnibus reſerari. q̄ pra-
cticen. id eſt. actualem perfecte tenuerint
diſciplinam. Non enim laborabunt vt
quod iam operando didicerunt, intelli-
gant diſputando.

Interrogatio cur interdum ꝑpenſius ieiunātes carnalibus incentiuis acrius vrgeamur.

Cap. xxxv.

GErmanus. Obſcuriſſimam
queſtionem et multis etiam vt
putamus incognitam apertiſſi-
me reuelaſti. Unde vt hoc quoq; profectui
nr̄o adiicias depcamur. vt cur intēdū etiā
propenſius ieiunantibꝰ nobis et exhau
ſtis atq; defectis. vehementiores pugne
corpio excitent᷑ diligēter ediſſeras. Nā ple
rūq; etiā experrecti e ſomno. cū deprehē-
derimus nos corporalis veneni contagi
um pertuliſſe. ita deiicimur cōſcientia. vt
ne ad ipſam quidem orationē conſurge
re fiducialiter audeamus.

Reſpōſio q̄ hec queſtio future collatiōi debeat reſeruari.

Cap. xxxvi.

THeonas. Studium quidē
veſtrum. quo perfectionis viā
nō tranſitorie ſed plene atq; ꝑ-
fecte deſideratis attingere. infatigabilit᷑
huic diſputationi nos prouocat inhere-
re. nec enim de exteriore caſtimonia. et cir
cumciſione manifeſta. ſed de illa que in oc-
culto eſt diligenter inquiritis. ſcientes in
hac viſibili carnis continentia. perfectio
nis plenitudinem nō ineſſe. que haberi
vel p neceſſitatē vel p hypocriſim etiā ab
infidelibus poteſt. ſed in illa cordis vo-
luntaria et inuiſibili puritate. Quā cū
beatus apoſtolus ita predicet. non enim
qui in manifeſto iudeus. neq; que ī ma-
nifeſto in carne eſt circumciſio. ſed qui in
occulto iudeus. et circumciſio cordis in
ſpiritu. nō litera. cuius laus nō ex homi-
nibꝰ ſed ex deo eſt. q̄ ſolꝰ ſcʒ cordiū ſecreta
rimatur. tamen quia ſatiſfieri deſiderio
veſtro ad plenum nō poteſt. breue enim
quod ſupereſt ſpacium noctis. ad inda-
gandam hanc obſcuriſſimā nō ſufficit
queſtionem. congruum reor vt interim
differat᷑. Senſum eī hec et corde ab omī
cogitationum ſtrepitu penitus abſolu-
to vt a nobis proferri. ita veſtris debent
mentibus intimari. que ſicut propter cō
ſciētie purificationē oportet inquiri. ita
niſi ab eo qui donū integritatis expertꝰ
eſt tradi aſſignariq; nō poſſunt. Nō enī
queritur quid inaniū argumenta ꝟbo-
rum. ſed interna conſcientie fides et ma-
ior vis ꝟitatiſq; īculcet. Et idcirco de emū
dationis huius ſciētia atq; doctrina. nec
proferri aliquid niſi ab experto. nec trāſ-
fundi quicq; poteſt. niſi in cupidiſſimū
valdeq; ſollicitū virtutiſ ipiꝰ amatorem.
qui nō eam vacuis nudiſq; ſermonibꝰ
ſciſcitando. ſed totis animi viribus an-
nitendo optet attingere. ſcilicet non ſtu-
dio loquacitatis infructuoſe. ſed deſide
rio puritatis interne.

Explicit collatio pria abbatis theone de remiſſione quinquageſime. Incipiunt capitula collatiōis ſecūde abbatis theone de nocturnis illuſionibus.

Cap. i.
DE iterato ad abbatem theonā reditu noſtro eiuſq; exhortatione.
ij Cōmemoratio interrogationis noſtre cur maiorē abſtinentiā maior interdum carnis impugnatio ſubſequatur.
iij Qꝫ triplici ratione ꝓueniat genitalis fluxus egeſtio.
iiij Interrogatio an ad ſacroſanctā cōmunionē accedere liceat nocturna illuſione pollutum.
v Reſponſio quando reatū cōtrahat hec paſſio dormienti
vi Qꝫ nōnūq; etiā inimici factione hec contingat illuſio.
vij Qꝫ nūq; dignum ſe cōmunione dominica quiſpiam debeat iudicare.
viij Obiectio eo q̄ omnes dominica

coïone priuandi ſint ſi nullus
eſt abſqꝫ ꝑeccato.
ix Reſponſio eo ꝙ multi ſancti eſ-
ſe poſſint· nemo abſqꝫ ꝑeccato
niſi chriſtus.
x Qꝫ ſolus fili⁹ dei abſqꝫ vllo ꝑec-
cati vulnere vicerit tēptatorē.
xi Qꝫ ī ſimilitudine carnis ꝑeccati
ſolus venerit chriſtus.
xij Qꝫ iuſti ⁊ ſancti oēs nō fuerīt in
ſimilitudine ſꝫ in ꝟitate pctī.
xiij Qꝫ nō ſint tam grauia pctā ſan-
ctoꝝ vt eis auferāt meritū ſan
ctitatis.
xiiij Quō intelligendū ſit illud aplī
Nō enī qꝺ volo bonū facio.
xv Obiectio eo ꝙ ex pctōꝝ potius ꝑ
ſona hoc apoſtolus dixiſſe cre-
dendus ſit.
xvi Dilatio ꝓpoſite queſtionis.

**Expliciūt capitula. Incipit col-
latio ſecunda abbatis Theone
de nocturnis illuſionibus.
Cap. i.**

Poſt dies ferme ſeptem· quinqꝫgeſime ſolennitate tranſacta· cū ipo noctis initio· id eſt· poſt ſynaxim veſpertinam ꝓmiſſe diſputationis expectatione ſuſpenſi· ſancti theon ē cellulam fuiſſemus ingreſſi· alacer ſenex hilari vultu ac blando nos prior hm̄ōe cōpellās. mirabar inquit ardentiſſimū ſtudiū veſtrū his ſeptem diebus abſolutionē propoſite queſtionis potuiſſe differre· et debitori ſuo precipue nō roganti· dilationem tāti tpis preſtitiſſe. Juſtiſſimū proinde eſt vt quia vltro mihi benignitas veſtra tam largas cōceſſit inducias· ego quoqꝫ morā in debiti redditione nō faciam. Grata nanqꝫ eſt huius fenoris occupatio· que maiora dum ſoluitur argumenta cōquirit· et nō ſolum percipientē ditat· verū etiam nihil imminuit largienti· Duplices ſiquidem cōgregat queſt⁹ rerum ſpiritalium diſpenſator. Lucrū enim non ſolum in illius qui audit profectu· verumetiam in ſua diſputatiōe cōſequitur· non minus ſemetipm̄ ad deſiderium perfectionis accendens· dum inſtruit auditorem. Quāobrem veſter ardor meus profectus ē· veſtra ſollicitudo mea compunctio eſt. Nam vtiqꝫ et ipſe nunc mente torperem· nihilqꝫ in meo corde de his que expetitis pertractarē· niſi me veſter feruor atqꝫ expectatio ad rerum ſpiritalium recordationem ſuſcitaret quodāmodo dormitantem. Et idcirco proferatur in medium queſtio ſi videtur· cuius pridem pro anguſtia tempoꝛꝭ abſolutionem procraſtinare maluim⁹.

**Cōmemoratio interrogatōnis
noſtre cur maiorem abſtinētiā
maior interdum carnis impu-
gnatio ſubſequatur. Cap. ij.**

Hoc autem ni fallor inquiſitio veſtra complexa eſt· cur interdū remiſſius ieiunātes· leuioribus carnis huius aculeis titillemur· et nōnūqꝫ diſtrictius abſtinentes· afflicto exhauſtoqꝫ corpore· incentiuis acrioribꝫ vrgeamur· ita vt quemadmodum patefecit veſtra confeſſio· experrecti· reperiamus nos humorum naturalium egeſtione reſperſos. questio

**Qꝫ triplici ratiōe proueniat ge-
nitalis fluxus egeſtio. Cap. iij.**

Huius ergo infeſtationis triplicem cauſam noſtri ꝓdidere maiores· que modū temporis cōſtituti intempeſtiuis irrumpat exceſſibꝫ. Aut enī ſuperflua eſcarū nimietate congeritur· aut per incuriā mentis elabitur· aut inimici illudentis inſidijs prouocatur. Primū igitur caſtrimargie· id ē· voracitatis vel gule vicium· hanc redūdātiam obſceni humoris extrudit. Nam ⁊ cum diſtrictioris abſtinētie tempore ſtatū polluit puritatis· non de pñti vt putatis inedia· ſꝫ de nimietate preterite ſa-

turitatis effunditur. Quod eniʒ per voracitatis ingluuiem concretum fuerat ī medullis neceſſe eſt vt per pruritum aut certe per ignorantiam quãuis magno ieiunio tabefacti corporis egeratur. Quãobrem non ſolum lautioribus epul' abſtinendum ſed etiam a vilioribus cibis equali eſt continentia temperandum immo ipſius etiã panis ⁊ aque ſatietas ē cauenda vt poſſit diu in nobis acq̃ſita corporis puritas ꝑmanere atq; imitari qđammodo intemeratã ſpũs caſtitateʒ licet nos neceſſe ſit confiteri interduʒ etiã abſq; vlla mentis induſtria vel per temperiē corporũ vel per etatis maturitateʒ quoſdam rarius ſordidari vel certe fluxus iſtius egeſtione nõ pollui. Sed alterius meriti eſt qui pacem inerti felicitate conſequitur alterius qui triumphũ glorioſis virtutibus promeretur. Hui⁹ cĩ potentia vicioꝝ omnium debellatrix digna miraculo eſt illum quē facultas boni in ſua tuetur ignauia cenſenduʒ magis dixerĩ ſecuritatē hr̃e q̃ laudē. Secũda impuri illius profluuij cã eſt ſi mens ſpiritalibus ſtudijs atq; exercitijs vacuata nec diſciplinis interioris hominis īſtituta quendam ſibi ſegniciei ſitum per cõſuetudinem continui torporis obduxerit aut cum ſordidarum cogitationuʒ inimicicias nõ cauens ita illam cordis ſublimiſſimã puritatem ſegniter concupiſcit vt omnē ꝑfectõnis ⁊ caſtimonie ſummã in ſola credat exterioris hominis caſtigatione conſiſtere. Cui⁹ erroris atʒ ſecordie vicio conſequenter eueniet vt nõ ſoluʒ multimoda cogitationũ peruagatio inuerecunde atq; procaciter ſecretũ mentis irrũpat ſed etiam priſtinarũ omnium paſſionum intra eam ſemina perſeuerēt. Que q̃diu in eius abditis deliteſcunt quãuis rigido corpus ieiunio caſtigetur tamen nihilominus dormientē illecebroſis fantaſmatibus inquietant. Qua re fit vt ante legittimi temporis curſum non iam ex nature neceſſitate ſed nec adhuc ex fraude nequitie ſpiritalis obſceni eliciãtur humores qui nõ tam inanitate carnis q̃ mentis circũſpectione atq; virtute ſi penitus inhiberi neq̃unt ſaltem ad illã egeſtionis ſimplicē qualitatem auxiliante gratia dei perducuntur. Ideoq; in primis diſcurſus ſũt ſenſuum coercendi ne mens iſtis exceſſibus aſſuefacta ad fediora incitamēta luxurie ſomniãs pertrahatur. Tertia cauſa eſt cum per ordinatam quidem atq; ſollicitam continentie diſciplinam contritione cordis et corporis perpetuaʒ caſtimonie puritateʒ optamus acquirere ſed nos vtilitati carnis ac ſpiritus egregie conſulentes fraudulentiſſimi hoſtis ita impugnat inuidia vt dum deijcere fiduciam conſciētie noſtre noſq; velut reatu aliquo humiliare conatur illis precipue diebus quibus maiore integritatē merito deſideramus diuino placere conſpectui abſq; vllo quidem carnis pruritu mentiſve conſenſu nec per illuſionē fantaſmatis alicuius ſed tamen ſimplici fluxus illius egeſtione nos polluit vt a ſacroſancta nos cõmuniõe deterreat licet in quoſdam incipientium et quorũ corpora needum longa ieiuniorum caſtigatione tenuata ſunt ob hoc diabolica factione hec euenire credatur illuſio vt cum eos intenſioribꝰ ieiunijs ſtudere cognouerit omnes eorum conatus hac arte ſubuertat vt dum ſe nõ ſolũ nihil ad puritatem corporis diſtrictiore ieiunio profeciſſe verumetiam grauius ſentiũt fuiſſe pulſatos magiſtram incorruptionis ac puritatis altriceʒ abſtinentie diſtrictionem tanq̃ emulam perhorreſcãt. Quapropter noſſe debemus nõ idcirco nos tantum ab vnoquoq; vicio debere purgari quia ſuis perturbatiõibus noſtrum occupet ſenſum ſed quia contentum non ſit ſolum abſq; aliorum cõſortio dominari ſed intromiſſo omniuʒ viciorum diriore collegio ſubditaʒ ſibi menteʒ multiplicata captiuitate populetur. Et idcirco caſtrimargia vincēda eſt nõ propter ſe tantũ ne ſcilicet oneroſa nos

voracitate corrumpat·nec propter hoc
ſolum ne carnalis ꝯcupiſcētie nos igne
ſuccendat·ſed ne etiam iracundie vel fu
roris atqꝫ triſticie·ceterarumqꝫ omniuꝫ
paſſionum faciat eſſe mancipia· Nā cū
nob eſca ac potus vel minus vl' neglēti
us vel tardius miniſtratur·ſi gule domi
natione deprimimur·conſequens eſt·vt
etiam iracundie ſtimulis incitemur. Et
rurſus voluptuoſis ſaporibꝫ demulceri
abſqꝫ philargyrie peſte ñ poſſumus· per
cuius ſuperfluos apparat⁹ magnis luxu
ria gaudet īpendijs. Philargirya vo
cenodoxia atqꝫ ſuperbia et omniū mul
titudo viciorum indiuidua ſocietate iū
guntur·atqꝫ ita vnumquodqꝫ vicium
ſi vigere in nobis vel ſolum ceperit·etiā
ceteris ſuggerit incrementa.

Interrogatio an ad ſacroſāctā cōmunionē accedere liceat nocturna illuſione pollutum.

Cap.iiij.

GErmanus. Diſpenſatione
dei credimus hanc queſtioneꝫ
in medium fuiſſe prolatam· vt
illud qđ verecūdia interrogādi fiduciā
cohibente·nunqꝫ potuimus edoceri·nūc
oportunitate collationis cauſeqꝫ ipſius
ordine prouocati· ſciſcitari fiducialiter
audeamus Si igitur eo tempore quo ac
cedi oportet ad ſacroſancta myſteria ſen
ſerimus nos ſomni illuſione pollutos·ꝑ
ſumenda eſt an vitanda illa ſalutaris eſce
ſacroſancta perceptio?

Reſponſio quando reatum cōtrahat hec paſſio dormienti.

Cap.v.

THeonas. Omni quidem in
duſtria quantū in nobis eſt ſtu
dere debemus·vt immaculatā
caſtimonie puritatem illo vel maxime tē
pore teneamus·quo venerandis aſſiſtere
optamus altaribus·et vigilantiſſima
circumſpectione precauendū eſt·ne car
nis integritas precedente tempore cuſto
dita·i ea precipue in qua nos ad cōmu
nionem ſalutaris conuiuij preparamus
nocte fraudetur. Uerum ſi hoſtis ille ne
quiſſimus vt nobis celeſtis remedij ſub
trahat medicinam·cuſtodiaꝫ ſopite mē
tis illuſerit·ita dumtaxat vt nullo repre
henſibili interueniente pruritu·nullo cō
taminetur oblectationis aſſenſu·ſꝫ egeſti
onem aut naturali neceſſitate profuſaꝫ·
aut certe impugnatiōe diaboli abſqꝫ ſen
ſu voluptatis elicitam·ad impedimētū
noſtre ſanctificationis obtenderit·poſſu
mus et debemus ad gratiā ſalutaris ci
bi confidēter accedere. Sin vero noſtro
vicio hec fuerit egeſta concretio·cōueni
entes conſcientiam noſtraꝫ illud apoſto
licum formidemus. Qui mādūcauerit
paneꝫ et biberit caliceꝫ domini indigne·
reus erit corporis et ſanguinis domini.
Probet autem ſeipſm homo·et ſic de pa
ne illo edat et de calice bibat· Qui eīm mā
ducat ⁊ bibit indigne·iudicium ſibi mā
ducat et bibit·non diſcernens corp⁹ do
mini·id eſt·nequaqꝫ illum celeſtem cibū
a cōmunium eſcarum vilitate ſecernēs·
nec talem eſſe diiudicans quem non niſi
pura liceat mente vel carne preſumere.
Deniqꝫ infert. Jdeo inter vos multi in
firmi ⁊ imbecilles· ⁊ dormiunt multi·ſpi
rituales ſcilicet infirmitates ac mortes ex
hac ſpecialiter dicens preſumptione ge
nerari· Multi enim qui cuꝫ illicita vſur
patione preſumunt infirmantur fide·et
imbecilli ſunt mente·paſſionum ſcꝫ lan
guoribus inuoluti· et dormiunt ſom
no peccati·ab hoc ſopore letali nequaqꝫ
ſalutari ſollicitudine reſurgentes. Dein
de ſequitur. Qꝛ ſi noſmetipſos diiudica
remus·nō vtiqꝫ iudicaremur. hoc eſt·ſi
noſmetipſos perceptione ſacramentoꝝ
quotienſcunqꝫ peccati vulnere preueni
mur·iudicaremus indignos·impēdere
mus vtiqꝫ ſtudium· vt per penitudinis
emendationeꝫ ad ea digne poſſemus ac
cedere·et nō tamqꝫ indigni ſeueriſſimis
infirmitatū flagriſ caſtigaremur a dn̄o·

vt vel ſic compuncti ad remedia noſtro-
rum vulnerum recurramus· ne digni p̄-
ſentis ſeculi breuiſſima correptione non
habiti· in futuro ſimul cum huius mun
di peccatoribus condemnemur. Quod
etiam in leuitico euidenti denunciatiōe
precipitur. Omnis mundus manduca-
bit carnes· et anima quecunq̧ comede-
rit de carnibus ſacrificij ſalutaris quod
eſt domini· in qua eſt immundicia peri-
bit coraꝫ domino. In deuteronomio q̧ꝫ
a ſpiritalibus caſtris immundus ſimili-
ter miſtice ſegregatur. Si fuerit inquit ī
ter vos homo qui nocturno pollut⁹ ſit
ſomnio· egredietur extra caſtra et non re
uertetur priuſq̄ꝫ ad veſperam abluatur
aqua· et poſt ſolis occaſum regredietur
in caſtra.

Q nonnunq̄ꝫ etiam inimici factione hec contingat illuſio.

Cap. vi.

exemplū

VErum vt manifeſtius appro
betur· quod etiam inimici fa
ctione nōnunq̄ꝫ h̄ eliciat̄ im
puritas· nouimus fratrem·
qui cum caſtimoniam cordis et corporis
ſumma circumſpectione atq̧ꝫ humilita
te promeritam iugiter poſſideret· ac ne-
quaq̄ꝫ nocturnis ludificationibus tem-
ptaretur· quotiens tamen ſe ad percipiē
dam cōmunionē dominicā prepararet·
īmundo fluxu dormiēs fedabatur· Qui
cum multo ſe tempore a ſacroſanctis mi
ſterijs trepidus abſtineret· tandem hāc
ad ſeniores detulit queſtionem· remediū
impugnationis ac doloris ſui medicabi
li eorum conſilio conſecuturum ſe eſſe cō
fidens. Sed cum primam cauſam mor-
bi huius ſpiritalium medicorum doctrī
na diſcuteret· que ſolet ex abundanti ci-
boruꝫ preſumptione deſcendere· eamq̧ꝫ
memorato fratri deprehenderent non in
eſſe· atq̧ꝫ hanc illuſionem nequaq̄ꝫ vicio
ſaturitatis conſtaret emergere· eo ꝙ nec
fratris nota diſtrictione ſolentium die-
rum quibus illa pollutio contingebat
ſpecialis exceptio· hoc illos pateret opi
nari· ad ſcdam huius valitudinis cau-
ſam· ilico tranſtulerunt inquiſitionis in
daginem· diſcutientes ne anime forſitan
culpa· caro exhauſta ieiunio· impuris il-
luſionibus vrgeretur· quibus etiā diſtri
ctiſſimi viri· cum paululum elati de ſui
corporis fuerīt puritate· per ſuperbie vi-
cium polluuntur· quod ſcilicet donū pre
cipuum dei· id eſt· corporis caſtitatē· hu-
manis ſe viribus obtinuiſſe crediderīt
Interrogatus igitur vtrum induſtriaꝫ
ſuā ita capacem huius crederet eſſe vir-
tutis· vt ope diuini non egeret auxilij· ſū
ma hunc impium ſenſum execratiōe de-
teſtans· cum ſe humiliter aſtruxiſſet· ne
ceteris quidem diebus corporis purita
tem retinere potuiſſe· niſi diuina in om̄i-
bus gratia fuiſſet adiutus· illi confeſtim
ad cauſam tertiaꝫ recurrentes· occultas
diabolice factōnis inſidias peruiderūt·
probantesq̧ꝫ nec anime culpam eſſe nec
carnis· ſacroſanctis eū epulis debere mi
ſceri confidentiſſime cenſuerunt· ne ſcili-
cet ſi in hac obſtinatione duraſſet· ver ſu
tis maligni hoſtis laqueis obligat⁹· ſan
ctificatōnis et corporis chriſti particeps
eſſe nō poſſet· et per hāc fraudem medici
na remedij ſalutaris imperpetuum frau
daretur. Quo facto ita omnis diaboli-
ce factionis ſcena detecta eſt· vt mox vir-
tute dūice corporis protegente· illa prete
rite illuſionis conſuetudo ceſſaret· in q̊
inimici dolus euidenter apparuit· ⁊ expo
ſita eſt pariter ac probata ſententia ſeni
orum· que plerūq̧ꝫ hunc impuriſſimum
fluxum nec carnis nec anime vicio· ſ̄ ad
uerſarij factioſa docuit ludificatione p-
pelli. Ut ergo fallax imaginatio ſomni-
oruꝫ· illectrix egeſtionis impure. vel imp
petuum· vel certe vt ſ̄m humiliorem ſiue
communem dixerim ſtatum certis men-
ſibus ignoretur· poſt illam fidem qua de
dei ſpecialiter gratia puritatis donū in-
giter ſperare nos cōuenit· eſce potuſq̧ꝫ ē
nimietas caſtiganda. Horum nanq̧ꝫ re

De nocturnis illuſionibus

dundantia iſtiuſmodi humores ꝓpenſi
us gigni neceſſe eſt·qui quoniã concreti
nõ poſſunt non egeri atqꝫ ab ipſius na,
ture lege ꝓpelli·ſub occaſione cuiuſcũqꝫ
pruritus atqꝫ illuſionis emergũt·Eſca,
rum vero ſatietate ſbtracta· conſequẽs
eſt illas quoqꝫ immũdas egeſtiones tar
dius generari·⁊ ita fit vt quẽmadmodũ
fluxus carnꝫ·ita etiã illuſio dormientes
vel rarius vel ſubtilius inquietet·q̃a nõ
ſolũ egeſtio ex imaginatione·ſꝫ imagina
tio ex egeſtiõis nimietate deſcẽdit. Qua
propter ſi volumus ab illuſionũ iſtarꝫ
illecebris liberari·omni virtute nobis eſt
enitendum·primũ vt fornicatiõis paſſi,
one deuicta·iuxta apoſtolum beatũ·non
regnet peccatum in noſtro mortali corpo
re·ad obediendum concupiſcentijs eius
Scd̃o vt ip̃o quoqꝫ illecebroſo corpori
motu ſedato penitus ac ſopito nequaq̃
exhibeamus membra noſtra arma iniq,
tatis peccato·Tertio vt interiore quoqꝫ
homine noſtro·ab illa libidinis titillati,
one omnimodis ac medullitus mortifi,
cato·exhibeamus nos deo tanq̃ ex mor
tuis viuentes·et ita per hunc profectum
peruenientes ad perpetuam quietẽ cor,
poris noſtri·exhibeamus etiã membra
nr̃a nõ iã arma libidini ſꝫ iuſticie deo In
q̃ nob caſtimonie puritate fũdat· pecca
tum in nobis iam nõ dominabitur·Nõ
enĩ ſumus ſub lege·que dum licita nu,
ptiarum iura cõmendat·etiam illum cu
ius miniſterio opus illicite fornicationiſ
explet·ĩ noſtris medullis nutrit ac reb,
uat ardorem·ſed ſub gratia·que dñi in
corruptionem virginitatis inſinuat· eti
am iſtũ innoxiũ ac ſimplicẽ corporis mo
tum·et ipſius quoqꝫ liciti coitus interi,
mit voluptatem·atqꝫ ita cunctis impu,
riſſime colluuiõis humoribus arefact·
egregij ac laudabiles eunuchi qui per
Yſaiam predicantur effecti· merebimur
illam que promittitur eis beatitudinem
poſſidere. Hec enĩ ait dñs eunuchis· q̃
cuſtodierint ſabbata mea ⁊ elegerĩt que
volui·et tenuerint fedus meũ· dabo eis
in domo mea ⁊ in muris meis locũ·⁊ no,
mẽ melius a filijs ⁊ filiabus· nomẽ ſem
piternũ dabo eis qd̃ non peribit·Qui
ſunt iſti filij ⁊ filie·quibus intantum iſti
preferuntur eunuchi· vt etiam locum ac
nomen melius accepturi eſſe dicãtur·ni
ſi illi ſancti qui ſub veteri teſtamento in
coniugiorum copula permanentes· per
obſeruantiam mandatorum in adopti,
onem filiorum dei non immerito perue,
nerunt: Qd̃ etiam nomẽ eſt illud quod
eis velut precipuum quiddã vice remũ
nerationis ſumme promittitur. niſi hoc
quod chriſti vocabulo dicũtur eſſe cen,
ſendi: De quo nomine et alibi idem pro
phẽta·et ſuos ſuos inq̃t vocabit nomĩe
alio·in quo q̃ benedictus eſt ſuper terrã·
benedicet in deo·amẽ·et q̃ iurat in terra:
iurabit in deo·amẽ·Et iterũ. Et vocabi
tur inq̃t tibi nomẽ nouũ qd̃ os dñi noĩa
uit. Quiqꝫ pro hac cordis ⁊ corpis pu,
ritate·etiã illa p̃cipua ac ſingulari beati,
tudine ꝑfruent·vt illud canticũ iugit ca
nãt·qd̃ nemo alius ſanctoꝝ canere põt·
niſi iſti ſoli qui ſequũtur agnũ quocũqꝫ
vadit. Virgines enĩ ſunt· et cũ mulieri
bus ſe nõ coinquinauerũt. Proinde ſi
ad hanc ſublimiſſimã virginũ gloriam
volumus ꝑuenire·omni virtute incorru
ptionẽ mentis ac ſpiritus excolam⁹·ne
in illarũ inſipientiũ ꝟginũ nũero colla,
bamꝰ· q̃bus idcirco nõ ſit reputata vir,
ginitas·q̃a cõmixtiõe carnali ĩmunes
ſeſe tm̃modo ſeruauerĩt·et ob hoc ꝟgines q̃,
dẽ ſꝫ fatue nũcupãtur·q̃ deficiẽte ĩ vaſ
coꝝ oleo puritat intꝰe·claritas ac ſplen
dor corpalis virginitat extĩguit·interiori
eĩ fotu ac pabulo puritatꝭ· ſbminiſtrari
necẽ eſt etiã exteriori hoĩ caſtitatẽ·eã qꝫ
iugiter ad perſeuerãtiã incorruptionis
perpetue aĩari. Et ideo fatue ille ꝟgines
glorioſum ſponſi thalamum cum illis
prudentibꝰ nõ merentur intrare·que in,
tegrum ſpiritũ ſuũ ⁊ aĩam ⁊ corpus ſine
querela in diẽ dñi noſtri ieſu chriſti con

ſeruauerunt. Illi namq̧ ſunt veri atq̧ incorrupti virgines chriſti: illi admirabiles atq̧ egregij reputantur eunuchi: nõ qui metuũt: ſed quibus nõ libet fornicari: nec qui impudicicie reprimũt frena: ſʒ qui ipſam quoq̧ minimã mentis titillationem et tenuiſſima libidinis incitamẽta vicerunt: et eo vſq̧ extenuauerũt illuʒ carnis vt ita dixerim ſenſum: vt nõ ſolũ excõmotione eius nulla oblectatione: ſʒ ne exigua quidem titillatione tangant.

Quunq̧ dignũ ſe cõmunione dominica quiſpiam debeat iudicare Cap. vij.

Tanta aũt cor noſtrũ humilitatis debem⁹ vallare cuſtodia: vt hanc definitionẽ perpetua ſenſuũ ſtabilitate teneamus: nequaq̧ nos poſſe ad tantũ purificationis meritũ ꝑuenire: vt licet hec q̃ ſupra dixi per dei gr̃ã oĩa fecerimus: indignos tamen nos cõmunione ſacri corporis eſſe credamus. Primũ quia celeſtis illius manne tãta maieſtas eſt: vt nemo hac lutea carne circũdatus pro ſuo merito eius edulium ⁊ nõ ex gratuita dñi largitate pcipiat. Deinde qꝛ nullus ita circũſpectus in huius mundi poteſt eſſe conflictu: vt eum ſalti rara vel leuia peccatorũ tela nõ feriãt: qꝛ impoſſibile eſt vt nõ aut ignorantia aut negligentia: aut vanitate: aut obreptione: aut cogitatione: aut neceſſitate: aut obliuione peccetur. Nam et ſi ad tam ꝑcelſum quis virtutum culmen aſcenderit: vt apoſtolicũ illd̃ ñ iactant̃ exclamet: mihi autẽ ꝓ minimo eſt vt a vobis diiudicer: aut ab humano die: ſed neq̧ me ipſum iudico: nihil enĩ mihi ꝯſcius ſuʒ: ſciat ſe tñ abſq̧ pctõ eſſe nõ poſſe. Neq̧ enĩ fruſtra idem doctor adiũxit: ſʒ nõ in h̃ iuſtificatus ſum: id eſt: nõ ſi ego iuſtũ me eſſe credidero: verã confeſtiʒ iuſticie gloriã poſſidebo: vel qꝛ me conſcia mea nullius peccati reprehenſione cõpungit. id circo nullius ſordis cõtagione fuſcatus ſum: multa enĩ meã conſcientiã latẽt: q̃ cũ ſint mihi incognita vel obſcura: deo nota atʒ manifeſta ſũt. Ideoq̧ ſb̃iciẽs: qui aũt me inq̇t iudicat dñs eſt: id eſt ab illo ſolo quẽ ſecreta cordiũ nõ latent: verũ iudicij in me proferet̃ examen.

Obiectio eo q̧ oẽs dñica communione priuãdi ſint ſi nullus eſt abſq̧ peccato Cap. viij.

Germanus. Supradictũ eſt nõ niſi ſanctos celeſtiũ ſacramẽtoꝝ eſſe debere participes: nunc adijcitur impoſſibile eſſe hoĩ: vt immũis penitus ſit a delicto. Si null⁹ ergo liber a noxa nullus eſt ſanctus: et ꝯſequẽs eſt vt homo cui ſanctitas deeſt: myſteriorũ chriſti particeps eſſe nõ poſſit: regnũ etiam celoꝝ ſperare nõ debeat: qd̃ ſolis ſanctis dñs pollicetur.

Reſponſio eo q̧ multi ſancti eẽ poſſint nemo abſq̧ peccato niſi chriſtus. Cap. ix.

Theonas. Multos quidẽ eſſe ſanctos ac iuſtos negare ñ poſſumus: ſed inter ſanctũ ⁊ immaculatũ multa diſtãtia eſt. Aliud eſt enim eſſe quẽpiã ſanctũ: id ẽ: diuino cultui cõſecratum: hoc enim nomen non ſolum hoĩb: ſʒ etiaʒ locis ⁊ vaſculis tẽpli atq̧ lebetib: atteſtante ſcriptura cõmune eſt. Aliud eſt aũt eſſe abſq̧ peccato: qd̃ vni⁹ dñi noſtri ieſu chriſti ſingulariter cõuenit maieſtati: de q̊ etiã apoſtolus velut ꝑcipuum q̇d ac ſpeciale ꝓnũciat dicens. Qui pctm̃ nõ fecit. Satis enĩ vileatq̧ indignã eius preconijs laudẽ q̃ſi incorpale ác diuinũ ei aliq̇d aſſignauit: ſi etiam nos illibatã ab oĩ pctõ poſſumus trãſigere vitã. Rurſus apl̃s ad hebreos: nõ enĩ habemus inquit pontificem qui non poſſit cõpati infirmitatibus noſtrꝭ: temptatum aũt per oĩa ꝓ ſilitudine abſq̧ pctõ. Si igit̃ etiã terrene hũilitatis nr̃e cũ illo excelſo diuinoq̧ pontifice hec ꝑt eſſe cõmunio: vt etiã nos abſq̧ vlla pcti

offenſione temptemur· cur apoſtolus ſ in illo velut vnicū ac ſingulare ſuſpiciēs· eius meritū ab hominib⁹ tanta diuiſiōe diſcreuit: Hac ergo ſola ab omnibus nob exceptione diſtinguitur· quia nos n̄ abſq; peccato· illū ſine peccato conſtat fuiſſe temptatum. Quis etenī hominū q̄uis fortis atq; bellator ſit· hoſtilibus tā mē telis plerumq; nō pateat: Quis velut impenetrabili carne circundatus· tā tis preliorum periculis ſine periculo miſceatur? Ille aūt ſolus ſpecioſus forma pre filijs hominum· conditionem mortis humane cum vniuerſa carnis fragilitate ſuſcipiens· nullius vnq; eſt ſordis maculatus attactu.

Q solus filius dei abſq; vllo peccati vulnere vicerit temptatorem. Cap. x.

Temptatus eſt enim ſm ſilitudinem noſtram caſtrimargie primū vicio· vt ei callidus ille ſerpens eo ordine quo adā ante ſeduxerat eſurienti eſce deſiderio conaret illudere· ſi filius īquiēs dei es· dic vt lapides iſti panes fiant. Sed nullū recipiens ex hac temptatione peccatum· cum ei facultas indubitata ſuppeteret· reſpuit cibū quē ei deceptionis artifex ingerebat: dicens. Non in ſolo pane viuit homo· ſed in oī verbo quod procedit de ore dei. Tēptatus ē etiā cenodoxia ſm ſimilitudinē noſtram· cum ei dictū eſt· ſi filius dei es mitte te deorſum· ſed ſubdola diaboli ſuggeſtione captus nō eſt· et vaniſſimū ſeductorē etiā ſcripturarū obiectiōe ꝯfutās· non temptabis inquit dn̄m deum tuū. Temptatus eſt etiā tumore ſuperbie ſm ſimilitudinē noſtrā· cū ei a diabolo promitteretur omnia regna mūdi et gloria eoꝝ· ſed irriſa atq; obiurgata eſt nequitia temptatoris. Reſpondit ei ei. Vade ſathanas· Scriptū eſt ei. Dn̄m deū tuū adorab· ⁊ illi ſoli ſuies. His āt teſtimonijs edocemur· vt fraudulentis ſuggeſtionibus inimici· nos quoq; ſimiliter memoria ſcripturarū· debeamus obſiſtere· Rurſum temptatus eſt ſupbia ſm ſimilitudinē noſtrā· cū idem· inſidiarū artifex· regnū qd ab ipo oblatum ante reſpuerat· per homines ei moliretur ingerere· ſ abſq; peccato inſidias temptatoris irriſit. Cum enī cognouiſſet ieſus q̄ venturi eſſent vt raperent eū· et facerent eū regem· fugit iterū in mōtē ipe ſolus· Temptatus eſt ſm ſimilitudinem noſtrā· cū verberatus flagris· cū palmis ceſus· cū ſputorū horrore reſperſus eſt· cū ad extremū pertulit crucis exquiſita ſupplicia· ſ nullis vnq; nō dicam contumelijs· verū ne ſupplicijs quidē ad tumorem vel leniſſime indignationis impulſus eſt· qui ⁊ in patibulo conſtitutus miſericorditer proclamauit. Pater ignoſce eis· nō eniz ſciunt quid faciunt.

Q in ſimilitudine carnis peccati ſolus venerit chriſtus. Cap. xi.

Quemadmodū ſo et illud accipiet q̄ eū apl'us in ſilitudie carnis pcti veniſſe cōmemorat· ſi etiā nos nulla pctī labe pollutā hr̄e poſſumus carnē: Nā ⁊ h de illo q̄ ſolus eſt abſq; pctō tāq; ſingulare memoratur· miſit deus filiū ſuū in ſilitudine carnis pctī· q: verā atq; integrā ſuſcipiēs ſbaz carnis hūane· nō ipm pctm̄ in ea· ſ ſimilitudinē pcti ſuſcepiſſe creden d⁹ eſt. Similitudo enī nō ad carnis veritatē· ſm prauū quorūdā hereticoꝝ ſenſum· ſ ad pctī eſt imaginē referēda. Erat enī in ipo vera quidē caro ſ abſq; pctō· ſilis ſiq̄dez peccatrici. Illud ſiq̄dem ad hūane ſbe ꝑtinet veritatē· h vero ad vicia refert et mores. Habebat ſilitudinē carnis pctī· cū velut hō ignarus ac ꝑ cibo ſollicitus percōtaret· quot panes habetis: ſ ſicut peccato neq; caro illius· ita nec aīa ignorantie ſubiacebat. Deniq; ſtatiz euāgeliſta ſbiūgit. Hoc aūt dicebat ieſus temptans eū· ipe enī ſciebat q̄d eſſet factur⁹. Habebat carnē ſilē peccatrici· cū velut ſitiēs a ſamaritana muliere poſceret potum· ſed non erat peccati ſorde polluta· quia

ecõtrario mulier ꝓuocata ē petere aquā
viuam·que illam nunq̄ȝ ſitire permitte/
ret·ſed fieret in ea fons aque ſalientis in
vitam eternam. Habebat carnis iſtius
veritatem cum dormiret in naui·ſȝ ne pa
riter nauigãtes peti ſimilitudine fallerē
tur·ſurgens increpauit ventos et mare·
et facta eſt tranquillitas magna. Com/
muni cũ omnibus ſorte peccato ſubditꝰ
videbatur·cum diceret de ipſo. hic hõ
ſi eſſet propheta·ſciret vtiq̄ȝ que ⁊ qua/
lis eſt mulier que tangit eum·quia pecca
trix eſt·ſed peccati non habuit veritatē·
quia blaſfemam cogitationem arguens
phariſei·ſtatiȝ mulieris peccata dimiſit
Peccatricem euȝ ceteris gerere putaba
tur carnem·cuȝ velut homo in mortꝭ diſ/
crimine conſtitutus·et imminentiuȝ ſup
pliciorum terrore percuſſus oraret. pa/
ter ſi poſſibile eſt· tranſeat a me calix iſte·
et triſtis eſt anima mea vſq̄ȝ ad mortem·
ſed peccati contagium neſciebat illa tri/
ſticia·quia vite auctor mortem formida
re nõ poterat. Ait enī. Nemo tollit a me
animam meam·ſed ego pono eam a me
ipſo· poteſtateȝ habeo ponendi eam·⁊ po
teſtatem habeo iterum ſumendi eã.

Q iuſti et ſancti omnes non fu
erint in ſimilitudine ſed in veri/
tate peccati. Cap̄. xij.

In hoc ergo ille homo qui natꝰ
ex virgine eſt·magna cunctis q̄
ex vtriuſq̄ȝ ſexus cõmixtione ꝓ
ducimur·diſtantia ſegregatur· ꝙ cum
omnes non ſimilitudinem ſed veritateȝ
peccati in carne geſtemus·ille non verita
tem ſed ſimilitudineȝ peccati in vere car
nis aſſũptione ſuſcepit. Deniq̄ȝ licet ſcri
ptum de eo in Yſaia propheta phariſei
apertiſſime meminiſſent·qui peccatum
non fecit·nec inuẽtus eſt dolus in ore eiꝰ·
tamen ita ſimilitudine carnis peccati fal
lebantur vt dicerent. ecce homo vorax ⁊
potator vini·publicanorum ⁊ peccatoꝝ
amicus·et ad illum qui illuminatus fue
rat cecum. da gloriam deo·nos enim ſci/
mus quia hic homo peccator eſt·⁊ ad py
latum·niſi eſſet hic homo peccator·non
cũ tradidiſſemus tibi. Huius ergo rei q̄
illi tantum ſingularis ac propria eſt·eq̄/
litatem ſibi blaſfemie ſuperbie crimine
vendicabit. quiſquis ſe eē ſine peccato
auſus fuerit profiteri. Conſequens eniȝ
eſt vt ſimilitudinem carnis peccati ⁊ nõ
veritatem peccati habere ſe dicat.

Q non ſint tam grauia peccata
ſanctorum vt eis auferant meri
tum ſanctitatis. Cap̄. xiij.

Ceteruȝ iuſtos et ſanctos viros
non eſſe immunes a culpa·ma/
nifeſte ſcriptura pronunciat di
cens. Septies in die cadit iuſtus ⁊ r̄ſur/
git. Quid enim aliud eſt cadere q̄ȝ pecca
re: Et tamen cum dicatur ſepties cade/
re·nihilominus pronunciatur iuſtus·nᶜ
iuſticie eius preiudicat lapſus fragilita/
tis humane·quia multum intereſt inter
ſancti ⁊ peccatoris hominis lapſuȝ. Ali
ud eſt enim admittere mortale peccatuȝ·
et aliud eſt cogitatione que peccato non
caret preueniri·vel ignorantie aut obli/
uionis errore·aut facilitate ocioſi ſermo/
nis offendere·aut ad punctum in fidei
theoria aliquid heſitare·aut ſubtili qua/
dam cenodoxie titillatione pulſari·aut
neceſſitate nature aliquantiſper a ſum/
ma ꝑfectione recedere. Hec eī ſunt ſeptē
lapſuũ genera·in quibus ſanctus lȝ nõ/
nunq̄ȝ cadat·tñ iuſtꝰ eſſe nõ deſinit·que
q̄ȝuis leuia eſſe videantur ac parua· ta/
men faciunt eũ ſine peccato eſſe nõ poſſe.
Habet enim pro quibus quotidianaȝ
gerens penitudinem et·veniaȝ veraciter
debeat poſtulare· et pro ſuis indeſinẽter
orare peccatis·dicẽs: Dimitte nob̄ debi
ta noſtra. Et vt euidentiſſimis ꝓbemus
exẽplis et erraſſe nonnullos ſanctorum·
et tamen a ſua non diſceſſiſſe iuſticia·cer
te ille beatiſſimus et apoſtolorum eximiꝰ
Petrus·quid aliud credendus eſt fuiſſe
q̄ȝ ſanctus· preſertim id temporis quo
ei a domino dicebatur Beatus es ſymõ

barıona· qꝛ caro ⁊ ſanguis nō reuelauit
tibi· ſed pater meus qui in celis eſt· et ti-
bi dabo claues regni celoꝝ· et quod-
cūqꝫ ligaueris ſuper terrā erit ligatū et
in celis· et quodcunqꝫ ſolueris ſup terrā
erit ſolutum ⁊ in celis. Quid hac dñica
laude p̄clarius: quid hac poteſtate ac be-
atitudine poteſt eſſe ſublimius: et tamen
poſt paululū· cum ignorās miſteriū paſ-
ſionis· tante vtilitati humani generꝭ in-
ſcius obuiaret dicēs. abſit a te domine·
ñ erit tibi h̄· mereī audire Uade p⁹ me
ſathanas· ſcādalū es m̄· qꝛ ñ ſapis ea q̄
dei ſunt: ſed ea q̄ hominū. Nūquid nā
cum his eum verbis ip̄a equitas incre-
paret· aut nequaq̄ꝫ cecidiſſe· aut in ſan-
ctitate atqꝫ iuſticia nō permanſiſſe credē-
dus eſt: Qui illo etiā tempore nunquid
ruinā manifeſte negandus ē pertuliſſe·
quo iminente perſecutoꝝ metu· ter dñꝫ
negare cōpulſus eſt: Sed confeſtim pe-
nitudine ſbſequēte· amariſſimis lachry-
mis maculam tanti criminis abluēdo·
ſanctitatis atqꝫ iuſticie meritū non ami-
ſit. De ip̄o igitur ac de eius ſilib⁹ ſanctꝭ
illud etiam quod a dauid canitur· debe-
mus accip̄e· A dño greſſus hominis di-
rigēt ⁊ viā ei⁹ volet nimis. Cū ceciderit
nō collidetur. qꝛ dñs ſupponit manū ſu-
am. Cuius ei greſſus a dño dirigūtur.
quid aliud poteſt eſſe q̄ꝫ iuſtus: Et tñ de
hoc ip̄o dicitur· cum ceciderit nō collide-
tur. Quid eſt cū ceciderit· niſi cū lapſuꝫ
peccati alicuius incurrerit: Nō collide-
tur inquit· id eſt· nequaq̄ꝫ diu opprimet
incurſione peccati· ſed licet ad p̄ns vide-
atur eliſus· tamen diuino quod implo-
rat erectus auxilio· celeri reſurrectione
ſtabilitatem iuſticie nō amittit· vel etiaꝫ
ſi ad preſens p̱ fragilitateꝫ carnis aliq̇d
admiſerit· ſuppoſitione manus dñice re-
parabit. Nec enī ſanctus eſſe deſinit p⁹
ruinā· qui cum ſe fiducia operū ſuoꝝ
iuſtificari nō poſſe cognoſcat· et a tantis
peccatorum nexibus credat ſola domini
gratia liberandum· cum apoſtolo p̄cla-
mare non deſinit. Infelix ego homo· q̇s
me liberabit de corpore mortꝭ hui⁹: Gra-
tia dei· per ieſum chriſtum dñm nrm̄

Quomodo intelligendum ſit il-lud apoſtoli nō enī q̄d volo bo-nū facio. Cap. xiiij.

Nam cum apoſtolus paulus
ineſtimabilem abyſſum pu-
ritatis· reſiſtentibus cogita-
tionuꝫ eſtibus penetrari ab
homine non poſſe cognoſcēs· diu velut
per profunda iactatus· ante dixiſſet· non
enim quod volo bonum facio· ſed quod
odi malum hoc ago· et rurſum. ſi autem
quod nolo hoc facio· iam non ego ope-
ror illud· ſed quod habitat in me pecca-
tū· et cōdelector legi dei ſ̄m interioreꝫ ho-
minem· video autem aliam legem in mē-
bris meis repugnantem legi mētis mee·
et captiuum me ducentem in legem pec-
cati que eſt in membris meis· omī vł ſua
vel nature ip̄ius fragilitate perſpecta· tā
immenſe altitudinis vaſtitate perterrit⁹
ad tutiſſimum portum diuini confugit
auxilij· et q̄ſi de nauigij ſui oneribꝫ mor-
talitatis oppreſſus· naturali infirmitate
deſperans· ab eo cui impoſſibile nihil ē.
naufragioꝝ depoſcit remedia· cum q̇-
dam miſerabili vociferans eiulatu. In-
felix ego homo· quis me liberabit de cor-
pore mortis huius: Statimqꝫ abſoluti-
onem quā deſperauit ꝺ imbecillitate na-
ture· de dei benignitate preſumpſit· confi-
denter adiungens· gratia dei per ieſum
chriſtum dominum noſtrum.

Obiectio eo q̄ ex peccatorum potius perſona hoc Apoſto-lus dixiſſe credendus ſit. Cap̄. xv

Germanus. Multi hoc apo-
ſtolicū ita intelligi debere diffi-
niunt· vt hoc eum non ex ſua:
ſed ex peccatorum perſona dixiſſe confir-
ment· eorum ſcilicet qui volentes ſemet-
ipſos a corporalibus illecebris ac volu-
ptatibꝫ abſtinere· obſtricti vitijs p̄ſtinis
⁊ oblectatōe carnaliū paſſionū captiua-
ti· ſemetip̄os cohibere ñ p̄nt· dū iolita cō-

ſuetudine viciorū· velut immiti quadaꝫ tyrannidis dn̄atione depreſſi· ad libertatē pudicicie reſpirare nō poſſunt. Quō eni btō apoſtolo qui ead ſummū perfectionis totius culmē certū eſt perueniſſe· illud poterit cōuenire qđ dicit· nō eni qđ volo bonuꝫ facio· ſed qđ odi malum hoc ago· illud etiā qđ ſubiūgit· ſi aūt qđ nolo hoc ago· iam nō ego operor illud· ſed qđ habitat in me pctm̄· necnō etiaꝫ hoc condelector enī legi dei ſm̄ interioreꝫ hominē. video aūt aliam legem in mēbris meis repugnantē legi mentis mee· et captiuū me ducentē in legem peccati· q̄ eſt in mēbris meis? In quo igitur hec perſone apoſtolice poſſūt coaptari? Quid ·n· eſt boni qđ ille non potuerit implere? Et econtrario· quid illud eſt mali qđ nolēs et odiēs· tamen cogente natura inuitus admiſerit? Ad quā vero peccati legē electionis vas in quo chriſtus dominus loq̄batur· potuit captiuus adduci? Qui cū omnem inobedientiam· et omnem extollentem ſe aduerſus deum altitudineꝫ captiuaſſet· de ſemetipſo cum fiducia pclamabat. Bonū agonem certaui· curſum conſūmaui· fidem ſeruaui· đ cetero repoſita eſt m̄ corona iuſticie· quā reddet mihi dominus in illa die iuſtus index.

Dilatio propoſite queſtionis. Cap. xvi.

THeonas. Intranteꝫ me tutiſſimū ſilentij portum· rurſus ad immenſum profundiſſime queſtionis pelagus reuocare conamini· ſed oportunitatē fide ſtationis amplexi· hic interim curſu tamen longe collationis emenſo· taciturnitatis anchoram iaciemus vt craſtina die ſi tamē nulla vis tempeſtatis obſtiterit· flatu proſperi ſpiritus explorato· diſputationis vela pandamus.

Explicit collatio abbatis theone ſecunda de nocturnis illuſionibus. Incipiūt capitula collatiōis tertie abbatis theōe đ velle bonū et agere malū. Cap. i.

d Diſputatio abbatis theone đ eo q apl's dicit· nō eni qđ volo facio bonum.

ij De eo q dicit aplm multa bona conſūmaſſe.

iij Quid ſit ve bonū qđ apl's ſemet ipſū pficere nō poſſe teſtatur.

iiij Bonitatē humanā atqꝫ iuſticiā nō eſſe bonā ſi diuine bonitati ac iuſticie conferatur.

v Neminē ſummo illi bono intentū eſſe iugiter poſſe.

vi Q lippis ſiles ſint hi q̄ ſe credūt eſſe ſine peccato.

vij Q hi q̄ pnūciāt hoīem poſſe eſſe ſine peccato duplici in hoc ligātur errore.

viij Q paucoꝝ ſit ītelligere pctā.

ix Qua cautione memoriā dei monachus debeat cuſtodire.

x Q hi q ad pfectionē tendūt ī veritate hūilientur et dei grā ſemper ſe ſentiāt indigere.

xi Expoſitio illius ſnīe. Condelector enī lege dei ſm̄ īterioreꝫ hominem ⁊c.

xij Itē illius. Scim⁹ aūt qm̄ lex ſpiritalis eſt et reliqua.

xiij Itē expoſitio illi⁹. Scio aūt q nō habitat in me: hoc eſt in carne mea bonū.

xiiij Obiectio q neqꝫ infideliū pſonis cōueniat neqꝫ ſctōꝝ. Nō enim qđ volo bonū facio ⁊c.

xv Rn̄ſio ad obiectionē ppoſitā.

xvi Quid ſit corpus peccati.

xvij Q ſancti oēs veraciter immūdos ſe ⁊ pctōres eſſe confeſſi ſunt.

xviij Etiā iuſtos ⁊ ſctōs ſine pctō n̄ eē

xix Q in ipa q̄ꝫ orōis hora pctm̄ declinari vix poſſit.

xx A q̄ ho ſit pctī euacuatio ⁊ virtutū diſcenda perfectio.

xxi Q licet agnoſcamus nos ſine pctō nō eſſe· nō debeam⁹ tamē nos a dn̄ica coīone ſuſpendere

Explicīūt capitula.

Collatio XXIII abbatis theone

Incipit collatio tertia abbatis theone de eo ꝙ dicit apoſtolus nõ eñi qđ volo bonũ facio ſʒ qđ nolo malum hoc ago. Cap. i.

Euerſa
igitur luce cũ ad
perſcrutandam
abyſſuʒ apoſto-
lice queſtiõis· ſū-
ma a nob ſenex
cõpelleretur in-
ſtantia·ita effatus ẽ. Teſtimonia q̇bus
probare conamini· apoſtolum paulum
nõ ex ſua ſed ex peccatorum dixiſſe perſo
na ·nõ eñi qđ volo bonũ facio·ſʒ qđ odi
malũ hoc ago·vel illud·ſi autē qđ nolo
hoc facio· iam non ego operor illud ·ſed
quod habitat in me peccatuʒ· vel quod
ſequitur·condelector eñi legi dei ſm in-
teriorem hominē·video aũt aliam legem
in membris meis repugnantem legi mē-
tis mee·et captiuuʒ me ducentem in lege
peccati q̄ eſt in membris meis· ecõtrario
euidenter oſtendunt peccatoruʒ perſone
hec nõ poſſe omnimodis cõuenire· ſʒ ad
ſolos q̄ dicta ſunt attinere perfectos· et
eoꝝ tantũ qui apoſtolorũ merita ſubſe-
quũtur cõ grnere ſanctitati. Ceterũ quo
pacto pſone peccatorũ ſʒ poterit cõueni
re· qđ dicit· nõ eñi qđ volo bonuʒ facio·
ſed qđ odi malum hoc ago. Sed nec il-
lud quidem·ſi aũt qđ nolo hoc facio· iaʒ
ñ ego operor illđ·ſʒ qđ habitat ĩ me pec
catum? Quis eñi delinquentiuʒ nolẽs ſe
adulterijs fornicationibusq̧ contami-
net? Quis inuitus proximo tendat inſi-
dias? Quis ineuitabili neceſſitate coga-
tur· vt falſo teſtionio hominē opprimat·
furto ve decipiat·aut alterius ſpolia con
cupiſcat·vł proximi ſanguineʒ fundat?
Quinĩmo vt ſcriptuʒ eſt· hũanũ genus
diligēter intentũ eſt ad neq̄tiā a iuuētu-
te ſua. Intm̃ eñi oẽs viciorũ amore fla-
grātes deſiderāt implere q̄ cupiunt· vt
etiā peruigili cura optunitatē cõmitten-
di ſceleris aucupentur· ac de igñominia
ſua z criminũ cumulo gloriantes· ſcdm
ſnĩam obiurgātis apoſtoli laudem ſibi
quandā de ↄfuſione conquirāt. Quos
etiā hieremias ,p̄pheta nõ ſolũ nõ nolen-
tes·nec eũ·req̄e corpis flagicioꝝ eius cri
mina ꝑpetrare· verũ etiā in tantũ eos aſſe
rit laborioſis conatibꝫ vt ad effectũ eoꝝ
perueniāt deſudare· vt a letali ſcelerum
appetitu nec obſiſtentibus arduis diffi-
cultatibus reuocentur·dicens·vt iniq̄
agerent laborauerunt. Illud quoq̧· q̄s
dixerit pctõribꝫ conuenire·itaq̧ egoipē
mente ſuio legi dei ·carne aũt legi pecca-
ti·quos nec mēte nec carne deo ſuire ma-
nifeſtũ eſt. aut quēadmodũ hi peccēt cor-
pore· mēte ſeruiāt deo· cũ vicioꝝ fomitē
caro ex corde ↄcipiat· z ipe auctor vtriuſ
q̧ nature·fontē atq̧ originē peccatoruʒ
ex eo ,p̄nũciet emanare. de corde inq̄ens
ꝓcedũt cogitatiões male. adulteria·for
nicatiões·furta z cetera hmõi? Quāob
rē euidēter oſtēdit· ſʒ nullomõ ꝺ pctõrũ
intelligi poſſe pſonis·q̇ nõ ſolũ non ode-
rũt·ſʒ etiaʒ diligũt mala·et intm̃ deo nec
mente nec carne deſuiunt· vt ante delin
quāt mente q̧ corpe·et priuſq̧ carnis ex
pleāt voluptatē· ꝑueniātur mētis cogi
tationũq̧ peccato.

De eo ꝙ dicit multa bona apo-ſtolum conſũmaſſe Cap. ij.

Aperieſt igit̃ vt ꝟtutũ ſenſus
ex itimo dicēti metiaũ affectu·
et q̇d beatꝰ apłs dixerit bonũ·
quid ve cõparatione eius pronunciaue-
rit malum·nõ nuda ſignificatione ꝟbo-
rum· ſed eodem quo ille diſcutiamus in
tuitu·intellectũ quoq̧ eius ſm dignita
tem pronunciantꝭ ac meritum perſcrute-
mur. Tunc eñi ſententias deo inſpiran
te ,p̄latas·ſcdm ,p̄poſitũ ac voluntatē eiꝰ
cõprehendere poterimus·cũ eoꝝ a q̇bus
ꝓmulgate ſunt ſtatũ ac meritũ ꝑpenden
tes. non verbo ſed expimētis parē indue
rimus affectuʒ· pro cuius qualitate ſine
dubio vel concipiuntur vniuerſi ſenſus

vel ſnīc proferuntur. Quã obrē quid ſit principaliter bonū quod apoſtolus nõ potuerit perficere cū vellet diligentius ĩdagemus. Multa enim nouimus bona que beatū apoſtolū omneſqꝫ illius meriti viros et habuiſſe per naturã ⁊ acq̃ſiſſe per gratiã negare nõ poſſumus. Eſt enī bona caſtitas laudabilis continẽtia miranda prudentia larga humanitas circūſpecta ſobrietas modeſta temperãtia pia miſericordia ſancta iuſticia que omnia in apoſtolo paulo eiuſqꝫ conſortibus ita plena atqꝫ perfecta fuiſſe dubium nõ eſt vt virtutū potius qꝫ verborꝫ magiſterio ab eis religio doceretur quiqꝫ iugi eccleſiarū omniuꝫ cura ac peruigili ſollicitudine ſp̄ exuſti ſunt. Quantū hoc miſericordie bonū quãta perfectio ē pro ſcandalizantibus vri cum infirmãtibus infirmari. Cum ergo tantis apl's abundauerit bonis quod illud ſit bonū cuius perfectione caruerit nõ poterimus agnoſcere niſi in illum quo ip̄e locutus eſt profecerimus affectuꝫ. Omnes itaqꝫ quas eum diximus habuiſſe ꝟtutes qꝫuis velut gēme ſplendidiſſime atqꝫ precioſe ſint tamen ſi preclaro illi atqꝫ precipuo margarito quod ille euangelic⁹ negociator inquirens vniuerſis que poſſidet vēditis cõparare deſiderat cõferantur ita eorū meritū reuileſcit atqꝫ cõtemnitur. vt eis ſine cunctatiõe diſtract⁹ vnius tantū boni poſſeſſio locupletet bonorū innumerabiliū venditorē.

Qđ ſit vere bonū qđ apoſtolus ſemetipum perficere non poſſe teſtatur. Cap. iij.

Quid ĝ eſt vnū qđ illis tantis tãqꝫ innumeris bonis tã incõparabiliter preponatur vt ſpretis abiectiſqꝫ omnibus ſolum debeat poſſideri. Nimirū illa pars optima cui⁹ magnificentiã ac perpetuitatem cuꝫ relicto ſuſceptionis atqꝫ humanitatis officio maria preelegiſſet ita predicatur a dño. Martha martha ſollicita es ⁊ turbaris circa multa paucis vero opus eſt aut etiam vno. Maria bonã parteꝫ elegit que nõ auferetur ab ea. Una ergo ⁊ ſola eſt theoria id eſt contemplatio dei cui merito omĩa iuſtificationū merita vniuerſa virtutū ſtudia poſtponūtur. et illa q̇deꝫ omnia que in apoſtolo paulo fuiſſe p̄diximus nõ ſolum bona ⁊ vtilia verum etiã magna atqꝫ preclara ſunt. Sed ſic verbigratia ſtanni metallum qđ alicui⁹ vtilitatis et gratie putabatur fit argenti contemplatione viliſſimū et rurſum auri comparatione meritū euaneſcit argẽti aurū quoqꝫ ip̄m gēmarū collatiõe cõtemnitur et ip̄arū nihilominus quãuis inſigniū multitudo gēmarū vnius margarite candore ſuperatur ita illa omnia merita ſanctitatis quãuis nõ ſolum in preſenti bona et vtilia ſint verūetiaꝫ donū eternitatis acquirant tamen ſi diuine cõtemplationis meritis conferantur vilia atqꝫ vt ita dixerim vendibilia cenſebuntur. Et vt hanc eandem cõparationem etiã ſcripturarū confirmet auctoritas nõne de vniuerſis que a deo creata ſunt generaliter ſcriptura pronūciat dicens. et ecce oĩa q̄ fecit deus erãt bõa valde. Et iterū. Uniuerſa que fecit deus bona in tempore ſuo. Hec igitur q̄ ĩ preſenti nõ ſolum bona ſimpliciter verū etiam cū additamento valde bona pnunciantur ſunt enī reuera in hoc mundo cõmorãtibus nobis aut ad vſum vite aut ad corporis medicinaꝫ aut ad aliquam cauſam ignote nobis vtilitatis accõmoda vel certe in eo etiã valde bona quod faciūt nos inuiſibilia dei a creatura mūdi per ea que facta ſunt ĩtellecta conſpicere ſempiternã quoqꝫ virtuteꝫ eius ac diuinitatē ex tanta tanqꝫ ordinata molitione fabrice mundialis et oĩm que in ea ſunt ſubſiſtentia contemplari. hec tñ omnia nec boni nomē tenebūt ſi futuro illi ſeculo compent vbi bonorꝫ nulla immutatio nulla eſt vere beatitudinis formidanda corruptio. Cuius mūdi ita beatitudo deſcribitur. Erit lux lune ſic lux ſolis et lux ſolis ſeptempliciter ſicut lux

ſeptē dierū. Magna igit' hec ꝛ preclara ī tuitu atq; mirifica. ſi futuris ex fide repromiſſionib; pferātur. ptinuo vanitas apparebūt dicēte dauid. Oēs ſicut veſtimētū veteraſcēt et ſicut opertoriū mutabis eos et mutabūtur. tu aūt idē ipē es ꝛ āni tui nō deficiēt. Ergo q; nihil eſt p ſemet. ipm ſtabile. nihil īmutabile. nihil bonū niſi deitas ſola. oēs vero creature vt beatitudinē eternitatis vel īmutabilitatis obtineāt. nō hoc per ſuā naturā. ſꝫ p creatoris ſui participationē ꝛ graciā pſequentur. tenere meritū bonitatis creatori ſuo collate nō poſſunt.

Bonitatem humanā atq; iuſticiam nō eſſe bonā ſi diuine bonitati ac iuſticie conferatur. Cap. iiij.

Quod ſi etiā manifeſtiorib; adhuc teſtimonijs huius ſententie rationē voluerim' aſtruere. nōne multa pnūciari bona in euangelio legimus. et arborē bonā ꝛ theſaurū bonū. et bonū hoīem ꝛ bonū ſuū. q; nō pt inqt arbor bona malos fruct' facere. ꝛ bonus hō de bono theſauro cordis ſui pfert bona. et euge ſerue bone ꝛ fidelis. Et vtiq; hos oēs cū ſꝫm ſe bonos eē nō dubiū ſit. ſi reſpiciamus ad bonitatē dei. nullꝰ eorū pnūciabit' bonus. dicēte dño. nemo bonus niſi ſolꝰ deus. Cuiꝰ intuitu etiā ipi apli. q electionis merito bonitatē generis hūani multis exceſſerāt modis. mali eſſe dicūtur. dño ita ad eos loquēte Si ergo vos cū ſitis mali noſtis bona data dare filijs veſtris. q̄ꝰto magis pr vr q in celis eſt dabit bona petentibus ſe? Deniq; ſicut bonitas nr̄a ſupne bonitatis intuitu ī maliciā ꝟtit'. ita etiā iuſticia nr̄a diuine collata iuſticie pāno mēſtruate ſilis deputatur. dicēte yſaia pphta. ſic pānꝰ mēſtruate vniuerſe iuſticie nr̄e. Et vt aliqd ad huc euidētius inferamus. legē q̄ꝫ ipſius pcepta vitalia q dicūtur ordinata p angelos in manu mediatoris. et de qua idē apls. itaq; lex inqt ſancta. ꝛ mādatū ſanctū et iuſtū ꝛ bonū. ſi perfectōi euāgelice conferātur. minime bona dño pnūciātur oraculo. Aitei. Et dedi eis pcepta ñ bona. ꝛ iuſticias in qb; nō viuēt in eis. Apoſtolus q̄ꝫ ita noui lumine teſtamēti gloriam legis affirmat obtūdi. vt eā euāgelici cōpatione fulgoris nec glorificatā eſſe pnūciet dicēs. Nā nec glorioſū ē id qd glorificatū eſt. pter excellentem gloriā. Quā cōpationē etiā in pte ptrana. id ē in peccatorum meritis cōpēſandis ſcriptura pſeruat. vt eos q multo minus peccauerūt ipiorum collatiōe iuſtificet dicēs Juſtificata ē ſodoma ex te. Et iterū. Quid enī peccauit ſoror tua ſodoma? Et iuſtificauit aīā ſuā auerſatrix iſrael. cōpatione preuaricatricis iude. Jta igit' ꝛ vniūſarum merita ꝟtutū q ſuperius cōplexi dicū p ſe bona atq; pcioſa ſint. tamē theoretice claritatis cōpatiōe ſuſcant'. Multū etenī ſanctos q̄ꝰuis bonorum opm. terrenis tñ ſtudijs occupatos. a cōtemplatione ſūmi illiꝰ boni retrahūt ac retardāt.

Neminē ſummo illi bono intentum eſſe iugiter poſſe. Cap. v.

Nam q's eripiēs inopē de manu fortiorum eius. ꝛ egenū ꝛ paupē a diripiētib; eū. q's cōterēs molas iniquorum. et de medio dentiū eorum rapinas extorquēs. in ipo interceſſiōis opere dīne maieſtatis gloriā q̄eta mēte ſuſpiciat? Quis alimoniā paupib; āminiſtrās aut aduenientiū turbas beniuola hūanitate ſuſcipiēs. in eo tpis pūcto q p neceſſitatib; fratrū ſollicita mēte diſtendit'. immenſitatē ſupne beatitudinis ſpeculetur. et cū pūtis vite angorib; curiſq; cōcutit'. futuri ſeculi ſtatū eleuato a terrenis cōtagijs corde pſpiciat? Unde btūs dauid. ſolū hoc bonū hoī eſſe definiēs. dō iugiter inherere deſiderat dicēs. Mihi aūt adherere deo bonū eſt. ponere in dño deo ſpēm meā. Qd etiā eccleſiaſtes a nemīe iuſtorum ſine q̄rela pfici poſſe pnūciat. q a ñ eſt hō iuſtus ait in tra q faciat bonū ꝛ nō peccet. Quis enī vnq̄ꝫ q̄ꝰuis pcipuꝰ oīm iuſtorum atq; ſctōrum huius corporis vinculis colligatus. ſummū hoc bonum ita

poſſidere potuiſſe credẽdꝰ eſt· vt nunꝗ̃ a diũa ꝯtẽplatiõe diſcedẽs· ne paruo qdẽ tpe ab eo q̇ ſolꝰ bonꝰ eſt terrenis cogita‑tiõibꝫ puteť abſtractꝰ· q̇ nũꝗ̃ vllã cibi· vllã indumẽti· aliarũ ve carnaliũ rerum geſſerit curã· nũꝗ̃ de fratꝝ ſuſceptione· de loci cõmutatiõe· ꝰ cellule ſtructõe ſollicitꝰ· aut opẽ aliquã hũani concupierit adiumẽti· aut inopie ſterilitate vexatus. illã ſñiam dñice increpatiõis incurrerit· ne ſolliciti ſitis aĩe vr̃e q̇d mãducetis· neꝗ̃ corpi vr̃o q̇d induamini: Deniꝗ̃ ipſum illũ apl'm paulũ q̇ oĩm ſanctoꝝ laboꝛẽ· paſſionũ innũeroſitate tranſcenderat· neq̇ꝗ̃ hoc implere potuiſſe cõfidenť aſtruimus· ipo in actibꝫ aploꝝ diſcipulis atteſtãte. ipĩ ſcitis qm̃ ad ea que mihi opꝰ erãt et his q̇ mecũ ſũt· miſtrauerũt manꝰ iſte· vl' cũ theſſalonicẽſibꝫ ſcribẽs· in laboꝛe et fatigatiõe nocte ⁊ die operatũ ſe fuiſſe teſtať. Quibꝫ laboꝛibꝫ lꝫ magñ eidẽ meritoꝝ ſtipẽdia parẽtur· tñ mens eius ꝗ̃uis ſctã atꝗ̃ ſblimis· nõ poterat nõ ab illa celeſti theoꝛia· intẽtione terreni opis aliquãdo diuelli. Deniꝗ̃ cũ ſe tantis actualibꝫ ditari fructibus cerneret· et ecõtrario theoꝛie bonũ coꝛde pẽſaret· ac velut in vna lance tãtoꝝ laboꝝ pfectuꝫ· ĩ alťa delectatione diue ꝯtẽplatõis appẽderet· diu examĩe pectoꝛl' ſui qdãmmõ caſtigato· dũ illũ hinc laboꝛũ ſtipẽdia imenſa delectant· illinc deſideriũ vnitatꝭ et inſep.abilis chriſti ſocietatis· etiaꝫ ad reſolutionẽ carnis inuitat· anxius tandẽ ꝓclamat ⁊ dicit. Quid eligã ignoꝛo· coartoꝛ ãt e duobꝫ· deſideriũ habẽs diſſolui ⁊ cũ chriſto eſſe· multo ei meliꝰ· ꝑmanere aũt in carne neccẽium magl' ꝓpť vos.

Qu lippis ſimiles ſunt hi qui ſe credunt eſſe ſine peccato.

Cap. vi.

Quã igiť multl' modis hõi huiꝰ excellẽtiã· cũctꝭ etiã ꝑdicatiõis ſue fructibꝫ ꝑtuliſſet· tñ charitatis ſine q̃ nẽo dñm ꝓmereť cõtẽplatone ſbmittiť· ac ꝓpter illos q̇bꝫ adhuc lac velut nutricula· vberibꝫ euãgelicis ĩmulgebat· diuulſionẽ a chriſto ſibi q̇dẽ noxiaꝫ ꝟ ceteris neceſſariã nõ recuſat. Eteniã ad electionẽ huiꝰ potiſſimũ rei· illa nimia pietatꝭ ꝟtute cõpellit· qua ꝑ ſalute fratruꝫ ſuoꝝ ſi eſſet poſſibile etiam vltimũ anathematꝭ malũ optaſſet incurrere. Optarẽ enĩ inq̇t ipẽ ego anathema eſſe a chriſto ꝑ fratribꝫ meis· q̇ ſũt cognati mei ſm carnẽ· q̇ ſunt iſrahelite· ꝟ eſt· vellẽ ego nõ ſolũ tpalibꝫ· verũ etiã ꝑpetuis addici penis· dũmodo oẽs ſi fieri poſſit hoĩes chriſti ꝯſoꝛtio fruerẽtur. Certus eteñ ſũ vtilioꝛẽ chriſto et mĩ oĩm ſalutẽ eſſe ꝗ̃ meã.

Qubi qui ꝓnũciãt hoĩem poſſe eẽ ſine pctõ duplici in hoc agãtur errore. Cap. vij.

Bonũ ergo hoc ſummũ· id ẽ· dei cõſpectu frui· et chriſto iugiter inherere· vt ꝑfecte aplꝰs poſſit adipiſci· diſſolui optat a coꝛpoꝛe· qđ caducũ ⁊ multis fragilitatis ſue neceſſitatibꝫ ĩpeditũ nõ pt̃ a chriſti ꝯſoꝛtio nõ auelli. Impoſſibile ẽ enĩ etiã mẽti q̃ tã crebris curis diſtẽdiť· tã moleſtꝭ· tã varijs angoꝛibꝫ ꝑpediť· diuo frui ſꝑ intuitu. Qđ enĩ tã pertinax ſanctoꝝ ſtudium· qđ tã arduũ pt̃ eſſe ꝓpoſitũ· cui non aliqñ ille ꝟſutꝰ iſidiatoꝛ illudat: Quis ita ſolitudinis ſecreta ſectatꝰ eſt· vniũſoꝝ ꝗ̃ moꝛtaliũ ꝯſoꝛtia declinauit· vt nũꝗ̃ cogitationibꝫ ſuꝑfluis laberet· intuitu rerũ vel occupatiõibꝫ actuũ terrenoꝝ· ab illa q̃ vere ſola et bona eſt dei cõtẽplatiõe deciderit: Quis tñ ſpũſ vnꝗ̃ potuit retinere feruoꝛẽ· vt nõ interdũ lubꝛicis cogitatiõibꝫ ab ipa quoꝗ̃ oꝛatiõis intẽtione trãſlatus· repẽte de celeſtibꝫ ad terrena coꝛruerit: Quis noſtruꝫ vt cetera ꝑuagationũ tpa pretermittã· nõ illo etiaꝫ momẽto q̇ deo ſupplicãs ad ſblimia erigit mentẽ· quodã ſtupoꝛe collapſus· etiã ꝑ id vel inuitꝰ offendat· ꝑ qđ ſperabat veniã delictoꝝ: Quis inquã tã exercitatus ac vigilãs eſt· vt dũ pſalmũ deo canit nũꝗ̃ a ſcripture ſenſu eiꝰ animꝰ abducatur: Quis tã familiaris deo tãꝗ̃ cõiunctus· q̇ aplicũ illud imperium· quo ſine

ītermiſſiōe orare nos p̄cipit· vel vno die
ſe gaudeat executū: Que lʒ oīa nōnull'
q̇ ſunt craſſioribus vicijs inuoluti· leuia
atqʒ a pctō pene aliena videātur· ſcienti
bꝫ tn̄ pfectiōis bonū· etiā minimarū rez
inſtitudo grauiſſima eſt· Velut ſi in ali/
quā magnā domū mult' inſtrumēt' va/
ſculis· ſarcinis· īpeditā· vnū integra vi
ſuū acie perſpicacē· alterū cui oculorū lu
mē obtuderit lippitudo· pariter ponamꝰ
ingreſſos· nōne cū ille cui ad vidēda oīa
hebes erit obtutꝰ· nihil illic aliud eſſe eſti
met niſi armaria· lectos· ſcāna· preſepia·
et q̇cq̇d nō tā oculis ſpeculāns q̄ȝ mani/
bꝫ palpātis occurrerit· ecōtra hic q̇ cla/
riſſimo luminū vigore etiā occulta rima
tus eſt· multa illic minutiſſima et q̄ vix
poſſint etiā numero cōprehēdi ineſſe pro
nūciet· q̄ ſi aliquando in vnū cumulum
cōgregētur· paucoꝝ que ille palpauerat
magnitudinē nūeroſitate cōpenſēt· aut
etiā fortaſſe trāſcendant. Ita igit' ſancti
atqʒ vt ita dicā vidētes· quibꝫ ſummū p/
fectiōis eſt ſtudiū· etiam illa q̄ velut tene
broſus animi nr̄i nō intuet' aſpectus· in
ſemetipſis ſagaciter dep̄rehēdunt· acerri
meqʒ cōdemnāt· vſqʒ adeo vt q̇ ſicut no
ſtre videt' in curie· ne tenuis q̇dē pctī ne/
uo candorē ꝯſcīe fuſcauerūt· multis ſibi
maculis videātur aſpergi· ſi nō dicā va
ne cogitatiōis īprobitas in atria mētis
irrepſerit· ſ; vel pſalmi qui dicendus eſt
recordatio orationis tp̄e intentiōnē ſup/
plicātis auerterit. Si enī inq̇unt cū ſub
limi hoī nō dicā p vita ac ſalute noſtra
ſ; etiā p alicuiꝰ lucri ꝯmodo ſupplicamꝰ·
totā in eū et mētis ꝛ corpis aciē defigen/
tes· de nutu eius trepida expectatiōe pen
demus· nō mediocriter formidantes· ne
q̇d forte ineptū aut īcōgruū vbū mīam
audientis auertat· tum deinde ſi nobis
in foro aut iudicum ſecularium tribuna/
libus conſtitutis· aſſiſtente etiā aduerſa
rio in media pſecutiōe atqʒ ꝯflictu· tuſ
ſis· ſcreatus· riſus· oſcitatio· ſomnꝰ· obre
pſerit· quāta in pniciē noſtrā vigilātiſſi/
mus inimicus ſeueritatē iudicis cōmo/
uebit inuidia; q̄to magis cū illi occultorū
oīm cognitori p imminēti ꝑpetue mort' pe
riculo ſupplicamus· preſertim cū ediuſo
callidus ſeductor pariter ꝛ criminator aſſi
ſtat· intēta atqʒ ſollicita orōne iudicātis
pietas implorāda eſt. nec iniuſte nō ſo/
lū nō leui pctō ſ; etiā grauiſſimo crimīe
impietatis aſtrīgit' q̇ precē dn̄o fundēs·
ſubito a ꝯſpectu eius q̄ſi ab oculis n̄ vi/
dentis nec audiētis· cogitatiōis impro/
be vanitatē ſecutus abſceſſerit. Illi autē
q̇ oculos cordis ſui ꝯtegunt craſſo vela
mine viciorū· ac ſcḋm ſnīam ſaluatoris vi
dētes nō vidēt· ꝛ audiētes nō audiūt ne/
qʒ intelligūt· vix ī receſſibꝫ pector' ſui eti
am illa q̄ magna ſunt ꝛ capitalia crimi/
na cōtēplant'· nullas aūt cogitationū ſb
reptiones· ſ; neqʒ illos in ſe lubricos oc/
cultoſqʒ pruritus q̇ mentē tenui atqʒ ſb
tili ſuggeſtione cōpūgūt· nec captiuita/
tes aīe ſue poſſunt purgatis obtutibꝫ in
tueri· ſ; inuerecūdis ſp cogitationibus
euagātes· nec dolere norūt cū ab illa cō
tēplatione q̄ ſingularis eſt diſtrahūtur·
nec habēt q̇d ſe doleāt amiſiſſe· q̇ppe qui
mentē ſuā ingruētibus vt libitū eſt cogi/
tationibus expādentes· nihil habent p
poſitū q̇d pncipaliter teneāt· vel q̇d omī
modis ꝯcupiſcāt· Nec ſane nos alid in
hūc errorē p̄cipitat· niſi q; anamarthiti·
id eſt īpeccantie ipſius vtutē penitꝰ igno
rātes· exiſtimamus nullā oīno culpā ex
iſtis ocioſis ac lubricis cogitationum ex
curſibus nos poſſe ꝯtrahere· ſ; hebetudīe
ſtupefacti ꝛ velut oculoꝝ cecitate pcuſſi·
nihil in nob̄ niſi crimina capitalia ꝯtem
plamur· eaqʒ tantūmodo credimus eui/
tanda· q̄ legū q̊ȝ ſecularium ſeueritate dā/
nantur· q̇bus ſi nos īmunes vel paulu/
lum ſenſerimus· nihil nobis ineſſe pecca
ti penitus arbitramur. Proinde ab illo vi
dentiū nūero ſegregati· q; minutias ml'/
tarū ſordiū q̄ intra nos aggeſte ſunt nō
videmus· neq̄q̄ȝ ſalubri cōpunctōe mor
demur· ſi ſenſum noſtrū interpellauerit
egritudo triſticie· nec dolemus vane glo
rie ſubtili ſuggeſtiōe pulſati· nec de emiſ
ſa tardius vel tepidius orōne deflemꝰ·

nec reputamus ad culpā cur pſallētib⁹
vl' orātib⁹ nob aliq̄d aliđ q̄ȝ ipā orō vl'
pſalm⁹ occurrerit nᶜ illđ horrē⁹ q̄ m̄lta
q̄ vl' loq̄ vel agere corā hoīb⁹ pudet non
erubeſcim⁹ vel ad horā corde cōcipe qđ
dīuo patere nouim⁹ cōſpectui· nec pollu
tionē turpiū ſomnioꝝ larga fletuū ab
lutiōe purgamus nec lugemus qđ in ip
ſa elemoſine pietate· cū vel fratrū neceſſi
tatib⁹ ſubuenim⁹· vl' alimoniā pauꝑib⁹
miſtram⁹· ſerenitatē nr̄e hilaritatꝭ obnu
bit auara cūctatio· nec feriri nos vllo cre
dim⁹ detrimēto· cū derelicta mēoria dei·
ea q̄ ſunt tꝑalia atq̄ȝ corporea cogitam⁹·
ita vt nob ſalomōis illud aptet' eloquiū·
feriūt me ſꝫ nō dolui· et deluſerūt me· ego
aūt neſciui.

Q̄ paucorū ſit in telligere pctā. Cap. viij.

E Cōtra hi q̄ ſummā toti⁹ volu
ptatꝭ ⁊ gaudij ⁊ btitudīs ſue· i
diuinarū ac ſpiritaliū reꝝ tan
tū ɔtēplatiōe ɔſtituūt· cū ab ea inuiti vl'
paululū violētis cogitatiōib⁹ abſtrahū
tur· velut quoddā in ſe ſacrilegij gen⁹ p̄
ſenti penitudīs puniūt vltione· ac viliſſi
mā creaturā ad quā ſit detort⁹ mētis int
it⁹ creatori ſuo ſe pretuliſſe lugētes· pene
dixerī ipietatꝭ ſibi crimē aſcribūt et licet
ad ɔſpiciēdā dīne glorie claritatē oclos
cordis ſui ſūma alacritate cōuertant· tn̄
etiā breuiſſimas carnaliū cogitationum
tenebras nō ferētes· q̄cq̄d ab illo xp̄o lu
mine mētis aſpectū retrahit execrantur.
Deniq̄ȝ cū hūc btūs apl's iohēs affectū
cūctis vellet infundere· filioli inq̄t nolite
diligere mūdū· neq̄ȝ ea q̄ in mūdo ſunt.
ſi q̄s diligit mūdū non eſt charitas dei
in ipō· q̄z oē qđ ī mūdo eſt· ɔcupiā carnis
⁊ ɔcupiā oculoꝝ ⁊ ſupbia vite ē· ⁊ ambi
tio ſecli q̄ nō eſt ex prē· ſꝫ ex mūdo ē· ⁊ mū
dus perit ⁊ ɔcupiā ei⁹· q̄ aūt facit volū
tatē dei manet in eternū. Faſtidiūt ḡ ſcti
vniūſa ī q̄b⁹ mūdus iſte verſat' ſꝫ īpoſſi
bile eſt vt nō ad ea vel breui cogitatōnū
rapiant' exceſſu· nulluſq̄ȝ etiā nūc hoīm
excepto dn̄o ⁊ ſaluatore nr̄o· naturalē ꝑe
uagationē mentis ita defixus ſꝑ in dei
ɔtēplatiōe ɔtinuit· vt nūq̄ȝ ab ea raptus
mūdane cuiuſq̄ȝ rei delectatiōe peccarit·
dicēte ſcriptā. Sidera ipā nō ſunt mun
da in ɔſpectu eius. Et iterū. Si in ſctis
ſuis nō ɔfidit· et in angelis ſuis repperit
prauitatē· ſiue vt emēdatior trāſlatio h꜡·
ecce int' ſctōs ei⁹ nēo īmutabilis· ⁊ celi nō
ſunt mūdi in conſpectu eius.

Qua cautiōe mēoriā dei monachus debeat cuſtodire. Cap. ix.

R Ecte igit' ſanctos q̄ mēoriā dei
ſtabiliter retinētes· q̄i ꝑ extētas
in ſublime lineas ſuſpēſo ferun
tur inceſſu· ſcenobatis quos vulgo funā
bulos vocāt dixerī cōparandos· q̄ ſūmā
ſue ſalutis ac vite in anguſtiſſimo funi
culi illi⁹ tramite collocātes· atrociſſimā
ſe mortē ꝓtin⁹ incurſuros eſſe nō ambi
gūt· ſi vel exigua pes eoꝝ titubatiōe de
uiauerit aut modū illi⁹ ſalutarꝭ directi
onis exceſſerit. Qui dū arte mirifica ae
rios greſſus ꝑ inania moliūtur· ſi illā an
guſtiorē veſtigio ſemitā· nō cauta atq̄ȝ ſol
licita moderatiōe ſuauerit· terra q̄ om
nibus velut naturalis eſt baſis· et ſolidiſſi
mū cūctꝭ ac tutiſſimū firmamentū· fit illꝭ
pn̄s ac manifeſta pnicies· nō q̄z illius na
tura mutet'· ſꝫ q̄z illi ad eā p̄cipiti carnis
pōdere dilabāt'· Ita etiā indefeſſa illa
dei bonitas· īmutabiliſq̄ȝ ſba· neminē le
dit· ſꝫ nos declinādo a ſūmis atq̄ȝ ad ima
tēdēdo· nobiſipis ɔfciſcimus mortē· im
mo ipā declinatio mors efficit' declinātī.
Ue eī inq̄t eis q̄m recefferūt a me· vaſta
būtur q̄m p̄uaricati ſunt in me. Et iteꝝ.
Ue eīs cū receſſero ab eis. Arguet nāq̄ȝ
te malicia tua· ⁊ auſ'io tua īcrepabit te·
Scito ⁊ vide q̄z malū ⁊ amarū ē reliq̄ſſe
te dn̄m deū tuū. Funiculis nāq̄ȝ ſuorū
pctōꝝ vnuſq̄ſq̄ȝ cōſtringit'· Ad q̄s ſatꝭ
cōpetēter a dn̄o increpatio iſta dirigit'.
Ecce inq̄t oēs vos accēditis ignē· accin
cti flāmis· ambulate in lumie ignis vrī.
et in flāmis q̄s ſuccēdiſtꝭ. Et iterū. Qui
incēdit inq̄t maliciā peribit ab ea.

Q̄ hi qui ad perfectōnē tendūt in veritate humilietur et dei gratia ſemper ſe ſentiant indigere. Cap. x.

Q Uam ergo ſemetipſos q̄tidie ſentiāt ſancti terrene cogitationis pōdere p̄grauatos. ab illa mentis ſblimitate decidere et inuitos immo ꝯo etiā neſciētes in legem pcti mortiſq̄ꝫ traduci. atqꝫ vt cetera p̄termittā. illꝰ ſaltē q̄ ſupiꝰ cōprehēdi bonis q̄dē ac iuſtis ſꝫ tn̄ t̄renis a ꝯſpectu dei opib' auocari. habēt pfecto ꝑ quib' ad deū iugit' ingemiſcāt. habēt ꝑ q̄b' i ꝯitate hūiliati atꝫ cōpuncti. nō ꝯbis tm̄modo ſꝫ affectu ſemetipſos pnūciēt pctōres. ⁊ veniā ꝑ oib' q̄ q̄tidie ſupati fragilitate carnis icurrunt a gr̄a dominini iugit' poſtulantes. vers' pnīe lachrymas indeſinēter effundāt. q̄ppe q̄ videāt iſdē ipis ſe ꝑ q̄b' ꝯtīuo dolore vexati ſūt ⁊ iā vſqꝫ ad deū iugit' ingemiſcūt eſtib' inuolutos. etiam ipſas ſupplicatiōes ſuas offerre ſe ſine cogitationū anxietate nō poſſe. Expti igit' ſe hūanis virib' deſideratū finē obſiſtente carnis ſarcina nō poſſe ꝯtingere. necꝫ illi p̄cipuo ſūmoqꝫ bono ſꝫm cordis ſui deſideriū poſſe ꝯiūgi. ſꝫ ab eiꝰ intuitu captiuos ad mūdana traduci. ad gratiā dei q̄ ipios iuſtificat ꝯuolātes cū aplo ꝓteſtantur. Infelix ego hō q̄s me liberabit de corpe mortꝭ huiꝰ? Gr̄a dei ꝑ ieſum chriſtū dn̄m noſtrū. Sentiūt eī ſe bonū iſtud qđ volūt nō poſſe pficere. ſꝫ illō qđ nolūt qđqꝫ oderūt malū. id eſt cogitationū motus ⁊ curā corporaliū rerū ſemꝑ incidere.

Expoſitio illius ſententie. Condelector eni legi dei ſꝫm interiorē hoīem ⁊c. Cap. xi.

C Ꝯdelectātur q̄dē legi dei ſꝫm interiorē hoīem q̄ viſibilia vniuerſa trāſcēdētes. conātur deo ſoli ſꝑ vniri. ſꝫ vident aliā legē in mēbris ſuis. id ē. in natā hūane ꝯditiōis in ſtrā q̄ repugnat legi mētꝭ eoꝝ. ⁊ ꝑtrahit ſēſū violēta lege pcti. cōpellēs ſcꝫ eos relicto illo p̄ncipali bono t̄rene cogitatōi ſbmitti. Que q̄muis neccīa atqꝫ corꝑi vtil' videat'. cū diſpēſatiōi religioſe cuiuſpiā neccītatꝭ ipēdit'. cōpatiōe tn̄ illiꝰ boni qđ ſctōꝝ oīm oblectat intuitū. mala vtiqꝫ ab eis ac fugiēda decernit'. q̄ ꝑ eā q̄quō vel ad modicū tp̄s ab illiꝰ perfecte beatitudinis gaudio retrahūtur. Vere enim lex pcti ē quā hūano generi p̄uaricatio ſui idux it auctor. ꝑ illiꝰ noxā in quā lata eſt eq̄ſſimi iudicis illa ſnīa. maledicta t̄ra in opib' tuis. ſpinas ⁊ tribulos germinabit tibi. ⁊ in ſudore vultus tui edes panē tuū. Hec inq̄ā eſt lex mēbrꝭ oīm īſerta mortaliū. q̄ repugnat legi mētꝭ nr̄e. eāqꝫ a diuino arcet intuitu. et ꝑ quā maledicta t̄ra in opib' nr̄is. poſt agnitionē boni ⁊ mali cogitationū ſpinas cepit ac tribulos germinare. q̄rū aculeis. id ē vicijs carnis nō obtuſis. ſpūs ſemīa p̄focātur. ne illū panē nr̄m q̄ de celo deſcendit. q̄qꝫ ꝯfortat cor hoīs. edere abſqꝫ vultꝰ nr̄i ſudore poſſimus.

Itē illius. Scimus aūt q̄m lex ſpiritalis eſt et reliqua. Cap. xij.

O Mne eni hūanū genꝰ huic generaliter legi ſine vlla exceptiōe ſubijcit'. Nullꝰ eni eſt q̄muis ſanctus qui ſupradictum panem non cum ſudore vultus ſui. et ſollicita cordis intentione percipiat. Ceterum communi iſto pāe multi vt videmus diuites ſine vllo vultus ſui ſudore veſcūtur. Quā etiā legē btūs apl's ſpiritalē aſſerit dicēs. Scimꝰ aūt q̄ lex ſpirital' eſt. ego autem carnalis ſum venūdatꝰ ſub pctō. Spiritalis enim eſt lex q̄ iubet nob' vt in ſudore vultus noſtri comedamꝰ illū panē verū q̄ de celo deſcēdit. ſꝫ nos carnales fec' venūdatio illa pcti. Qđ ergo iſtud cuiuſue pctm̄ ē? Sine dubio ade. cuiꝰ p̄uaricatiōe ⁊ vt ita dicā negociatiōe dānoſa fraudulētoqꝫ cōmertio vēditi ſumꝰ. Omnē eni ꝓlem ſuā ſ'pētis ꝑſuaſiōe ſeductꝰ. illiciti cibi ꝑceptiōe diſtractā. iugo ꝑpetue ſ'uitutis addixit. Hic nanqꝫ mos ſolet inter vendentē emētēqꝫ ſ'uari. vt is q̄ ſe alieno cupit dn̄o mācipare. aliq̄d precij ꝑ iactura ꝓprie libertatis et addictione ꝑpetue ſ'uitutis a ſuo conſequat' emptore. Qđ etiā int' adā atqꝫ ſ'pentem manifeſtiſſime videmus iplētū. Ille eni

a ſerpente precium libertatis ſue eſu īt'
dicte arboris capiens· a naturali liberta
te diſceſſit· illiqꝫ maluit ſemet ipm̄ per pe-
tua vendere ſeruitute· a quo vetiti pomi
letale preciū fuerat aſſecutus· qua dei-
ceps conditione conſtrictus· nō immeri-
to omnē poſteritatis ſue progeniē· perpe-
tuo eidem cuius effectus eſt ſeruus ſbdi-
dit famulatu. Quid enī aliud huiuſce con-
iugiū poteſt procreare qꝫ ſeruos: Quid er-
go: Nunquid emptor iſte ꝯſutus ⁊ cal-
lidus· dn̄o vero atqꝫ legitimo ius dn̄a-
tionis eripuit: Non ita ē. Neqꝫ enī ſic il-
le omne peculiū dei· vnius fraudis dolo
ſitate pervaſit· vt potentiā dominij ſui
verus dn̄ator amitteret· qui ipm̄ quoqꝫ
emptorē qꝫuis refugam atqꝫ rebellem· ta
mē iugo deprimit ſuitutis· ſed qꝛ q̄ om-
nibus rationabilibus creaturis arbitrij
libertatē creator indulſerat· eos qui ſe cō-
tra fas edacis concupiſcentie tranſgreſ-
ſione vendiderāt· inuitos ad ingenitam
libertatē reuocare non debuit. Abhorret
ſiquidē ab illo iuſticie ⁊ pietatis aucto-
re· quicquid bonitati equitatiqꝫ contra-
riū eſt. Malum enī fuerat ſi conceſſe lib-
tatis beneficiū reuocaſſet· iniuſtū ſi libe-
rum hominē potentia ſua opprimēs atꝫ
captiuans· libertatis accepte priuilegiū
exequi nō ſiuiſſet· cuius ſalutem in futu-
ra tunc ſecula reſeruauit· vt recto ordīe
compleretur ſtatuti temporis plenitudo.
Oportebat enī eius ſobolē tamdiu ſub
hac vite ꝯditione durare· quouſqꝫ eādē
originalibꝫ vincul' liberatā· ī āṫiquū liber
tatis ſtatum· prioris dn̄i gratia p̄cio ſui
ſanguinis reformaret· quā pietatis in-
ſtinctu potuit etiā tunc ſaluare ſed nolu-
it· quia eum decreti ſui irrūpere ſanctio-
nem equitas nō ſinebat. Vis noſſe cau-
ſam venditionis tue: Audi ipſum redē-
ptorem tuū per eſaiam prophetam aper
tiſſime proclamantē. Quis eſt iſte liber
repudij matris veſtre quo dimiſi eā: Aut
quis eſt creditor meus cui vendidi vos:
Ecce enī in iniq̄tatibꝫ veſtris vēditi eſt'·
et in ſceleribus veſtris dimiſi matrē ve-
ſtram. Vis etiā euidenter agnoſcere cur
te iugo ſeruitutis addictum redimere po-
tentie ſue virtute noluerit: Audi q̇d ad
ſuperiora quibus eiſdem famulis cauſā
voluntarie venditionis exprobrat· adie-
cerit. Nunquid abbreuiata ⁊ paruula
facta eſt manus mea· vt non poſſim re
dimere· aut nō eſt in me virtus ad liberā-
dum: Sed quid huic potentiſſime miſe-
ricordie eius ſemper obſtiterit· idem pro-
pheta demōſtrans. ecce inquit nō eſt ab-
breuiata man⁹ dn̄i vt ſaluare nequeat·
neqꝫ aggrauata eſt auris eius vt non ex
audiat· ſed iniquitates veſtre diuiſerūt
īter vos ⁊ deū vr̄m· ⁊ peccata vr̄a abſcō
derūt faciē eius a vobis ne exaudiret.

Item expoſitio illius. Scio aūt q̇ nō habitat in me hoc eſt ī carne mea bonum. Cap. xiij.

Quia ergo carnales nos fecit· et
ſpinis ac tribulis condemna-
nit illa dei prīa maledictio· noſ
qꝫ ita iniquo pater noſter venūdauit cō
mercio· vt bonū qd̄ volumus agere neq̄-
amus· dū3 diuulſi a memoria ſūmi dei·
ea q̄ hūane fragilitatis ſunt cogitare cō-
pellimur· dū puritatis amore flagrātes·
incentiuis naturalibus que penit⁹ igno
rare velimus etiam inuiti plerumqꝫ cō-
pungimur· ſcimus quia non habitat in
carne noſtra bonum· id eſt· huius quam
diximus theorie atqꝫ puritatis perpetua
iugiſqꝫ tranquillitas. Sed factum eſt
iſtud peſſimū ac lugubre diuortium· vt
cum mēte legi dei ſeruire velimus· nūqꝫ
ſcꝫ volentes a claritate diuina dimoue-
re conſpectū· tamen carnalibus tenebris
circumfuſi quadā lege peccati ab eo qd̄
bonū eē nouimus cogamur auelli· ſcꝫ ad
curas cogitatiōeſqꝫ terrenas· ab illa mē
tis celſitudine decidentes· ad q̄s nos lex
peccati· id eſt· illa ſententia dei nō imme-
rito condemnauit· quā primus delictor
excepit· et inde eſt qd̄ beatus apl'us· cū3
apertiſſime fateatur ineuitabili ſe vl' om-
nes ſanctos pcti̅ h⁹ neceſſitate conſtrin-
gi· tamen neminē eorum ob hoc eſſe dam-
nandum audenter enūciat dicens. Ni-
hil ergo nūc damnationis eſt his q̄ ſunt

in chriſto ieſu. Lex enim ſpiritus vite in
chriſto ieſu liberauit me a lege peccati et
mortꝪ· id ē quotidiana gratia chriſti om
nes ſanctos ſuos ab hac lege pctī et mor
tis in quā iugiter vel nolentes cogūtur ī
currere· cum remiſſionem debitorum ſu
orum a domino precātur abſoluit. Ui
detis ergo non ex perſona peccatorum· ſꝫ
ex illorū qui vere ſancti atqꝫ perfecti ſūt·
hanc beatum apoſtolum prompſiſſe ſen
tentiā· nō enī qđ volo bonum hoc facio·
ſed quod odi malū hoc ago· et video ali
am legem in membris meis repugnantē
legi mentis mee· et captiuum me ducen
tē in lege peccati· que eſt ī membris meis.

Obiectio ꝙ neqꝫ infideliuꝫ perſonis cōueniat neqꝫ ſanctoruꝫ· non enī qđ volo facio bonum. Cap. xiiij.

Germanus. Neqꝫ eorūꝫ qui
capitalibus criminibus impli
cantur· neqꝫ apoſtoli vel illorū
qui ad eius profecere menſuram· hoc di
cimus cōgruere poſſe perſonis· ſꝫ de his
proprie hoc intelligi debere cenſemus· q̇
poſt dei gratiam agnitionemqꝫ veritatꝭ
a carnalibꝰ ſe vicijs abſtinere cupiētes·
antiqua adhuc conſuetudine velut na
turali lege in membris ſuis violētiſſime
dñante· ad inolitā paſſionū concupiſcē
tiam pertrahūtur. Uſus enim ac frequē
tia delinquendi· velut lex efficitur natu
ralis· que membris hūane infirmitatis ī
ſerta· affectus anime nec dum plenis vir
tutum ſtudijs erudite· ſed adhuc rudis
ac tenere vt ita dixerim caſtitatis· capti
uos rapit ad vicia· ac morti eos antiqua
lege ſubijciens· iugo peccati domināntis
addicit· nō ſinens eos bonum quod dili
gunt puritatis adipiſci· ſed potius ma
lum quod execrantur exercere cōpellēs.

Reſponſio ad obiectionē ppoſitam. Cap. xv.

Pheonas. Non parum vrā
proficit opinio. Siquidem eti
am vos ipſi aſtruere iam cepiſtꝭ
in illorum perſona qui omnino peccato
res ſunt· hoc penitus ſtare non poſſe· illis
autem qui ſe a vicijs carnalibus abſtine
re contendunt proprie cōuenire. Quos
qm̄ a peccatorum iam numero ſegrega
ſtis· conſequens eſt vt etiam fideliū atqꝫ
ſanctorū paulatiꝫ cetibus inſeratꝭ. Que
enī genera peccatoruꝫ iſtos dicitis poſſe
cōmittere· quibus ſi fuerint poſt gratiaꝫ
baptiſmatis inuoluti· rurſum per quoti
dianā chriſti gratiam liberentur: Aut
de quo mortis corpore apoſtolus dixiſſe
credendus eſt. quis me liberabit de cor
pore mortis huius· gratia dei per ieſum
chriſtum dñm noſtrū: Nōne manifeſtū
eſt ſicut vos quoqꝫ ipſos veritas compel
lit confiteri· nō de illis capitalium crimi
nū mēbris· per que ſtipendiū eterne mor
tis acquiritur· id eſt homicidij· fornicati
onis· adulteriorꝫ· ebrietatis· furtorꝫ atqꝫ
rapinarum· ſed de illo predicto cui gra
tia chriſti quotidiana ſuccurrit corpore
memorari: Quiſquis enī poſt baptiſmū
⁊ ſcientiam dei· ī illud mortis corpus in
currerit· ſciat ſe nō q̄tidiana grā dei· id ē
facili remiſſione quā momētis ſingulis
exoratus dñs noſter erroribus noſtrꝭ do
nare ꝯſueuit· ſed aut diuturna afflictiōe
penitudinis ac penali dolore purgādū·
aut certe ꝓ his in futuro eterni ignis ſup
plicijs addicendū· ita eodem aplō ꝓnū
ciante. Nolite falli· neqꝫ fornicarij· neqꝫ
idolis ſeruiētes· neqꝫ adulteri· neqꝫ mol
les· neqꝫ maſculorꝫ cōcubitores· neqꝫ fu
res· neqꝫ auari· neqꝫ ebrioſi· neqꝫ male
dici· neqꝫ rapaces regnū dei poſſidebūt·
Aut q̄ eſt iſta lex militās in mēbris nr̄is
que repugnat legi mentis noſtre· cumqꝫ
nos reſiſtentes· atqꝫ captiuos in legē pec
cati ac mortis abduxerit· eiqꝫ nos fecerit
carne ſeruire· nihilo minus mēte legi dei
ſeruire permittat: Nec enī hic puto legē
peccati flagicia deſignare· aut hoc de ſu
pradictis intelligi poſſe criminibus· que
ſi quis facit legi dei mente non ſeruit· a
qua neceſſe eſt eū animo an̄ diſcedere· qꝫ

aliquid eorum carne cōmittat. Quid eſt
enim ſeruire legi peccati· niſi ea q̄ a pctō
imperantur implere? Quod ergo peccati
genus eſt quo cum ſe tanta ſanctitas at-
q; perfectio ſentiat captiuari· gratia ta-
men chriſti non ambigat liberandū z di
cens. Infelix ego homo· quis me libera
bit de corpore mortis huius? Gratia dei
per ieſum chriſtum dominum noſtrum.
Quā inquam legem membris noſtris ī
eſſe firmabitis· que abſtrahens nos a le-
ge dei· et captiuans nos legi peccati· infe
lices nos potius faciat q̄z nocentes· vt n̄
eternis ſupplicijs addicamur· ſed quaſi
de interrupto beatitudinis gaudio ſu-
ſpiremus· et auxiliatorem qui nos ad id
retrahat inquirentes cum apoſtolo pro
clamemus. Infelix ego homo· quis me
liberabit de corpore mortis huius? Ad-
duci nāq; captiuū ī legē peccati· q̇d ē ali
ud· q̄z in effectu peccati atz opere perma
nere? Aut quod aliud principale dabi-
tur bonum· quod ſancti cōplere non poſ
ſint· niſi id ad cuius comparationez vt
ſupradiximus vniuerſa nec bona ſunt?
Et quidem nouimus multa eſſe in hoc
mundo bona· precipueq; pudiciciaz· cō
tinentiam· ſobrietatem· humilitatem· iu
ſticiam· miſericordiam· temperantiam·
pietatem· ſed hec omnia et ſummo illi bo
no paria eſſe non poſſunt· et perfici non
dicam ab apoſtolis· ſed etiam a medio-
cribus poſſunt· et a quibus impleta non
fuerint· aut eterno ſupplicio puniuntur·
aut grandi vt ſupradictū z eſt labore pe
nitentie· vel quotidiana chriſti gratia li-
berantur. Supereſt igitur. vt hanc apo
ſtoli ſententiam ſoli ſanctorum perſone
recte fateamur aptari· qui in hanc quaz
prediximus incurrentes quotidie pecca-
ti non criminum legem· de ſtatu ſalutis
ſue certi non precipitantur in facinus· ſ
vt dictū z eſt de contemplatione diuina
ad miſeriam cogitationū z deuoluti cor
poralium· vere illius beatitudinis bono
plerumq; fraudantur. Si enī ſe in hac

membrorum ſuorum legez quotidianis
ſentirent ſceleribus illigari· non vtiq; d̄
felicitatis amiſſione· ſ de innocentie cau
arentur· nec diceret apoſtolus paulus·
infelix ego homo· ſed impurus aut ſce-
leſtus ego homo· nec de corpore mortis
huius· hoc eſt de conditione mortali· ſz
a flagicijs atq; criminibus carnis hui⁹
vellet abſolui. Sz q2 ſe pro ꝯditione fra
gilitatis humane ſenſerat captiuatum·
id ē· abductū ad ſollicitudines curaſq;
carnales· que lex peccati et mortis opera
tur· ingemiſcens ſuper hac quā inuitus
incurrerat lege peccati· confeſtiz recurrit
ad chriſtū· et preſentiſſima grē eius redē
ptione ſaluatur. Quicquid ergo lex illa
peccati· que ſpinas ac tribulos cogitatio
num curarumq; mortaliū z naturaliter
gignit· etiā ī apoſtolici pectoris terra ſol-
licitudinis germinarit· iſta lex gratie mox
euellit. Lex enim inquit ſpiritus vite in
chriſto ieſu· liberauit me a lege peccati et
mortis.

Quid ſit corpus peccati. Cap. xvi.

Hoc ergo ineuitabile corpus eſt
mortis· in quod perfecti quiq;
qui guſtauerunt q̄z ſuauis ē do
minus quotidie reuoluti· ſentiunt cū p
pheta q̄z malum ſibi et amaruz ſit diſce
dere a domino deo ſuo· hoc eſt corpus
mortis quod a celeſti eos intuitu retra-
hens ad terrena deducit· quod pſallen-
tes eos atq; in oratione proſtratos· vel
humanas effigies vel ſermones vel nego
cia vel actus facit ſuperfluos retractare·
hoc eſt corpus mortis quod emulantes
angelicam ſanctitatem· et volētes domi-
no iugiter inherere· perfectionem tamē
huius boni· quia mortis corpus obſiſtit·
inuenire non poſſunt· ſed faciunt maluz
quod nolunt· id eſt· traducuntur mente
etiam ad illa que ad profectum virtutū z
perfectionemq; non pertinent. Deniq;
vt hoc de ſanctis atq; perfectis ſibiq; ſi-

milibus· ſe dixiſſe beatus apoſtolus eui
dēter exprimeret· digito quodammodo
ſemetipſum tactuqꝫ deſignans· ꝯtinuo
infert. Ita qꝫ egoipſe· id eſt· qui hec pro-
nuncio· mee nō alterius conſcientie late
bras pando. Hoc ſane elocutōnis gene
re familiariter vn̄ apoſtolꝰ ſolet· ſi quan
do vult ſe ſpecialiter deſignare· ſicut ibi·
egoipſe paulus obſecro vos per man-
ſuetudinem et modeſtiam chriſti· et rur-
ſum· niſi ꝙ egoipſe ñ grauaui vos· et ite
rū· Eſto· egoipſe nō grauaui vos· et ali
bi· egoipſe paulus dico vobis ſi circum-
cidamini chriſtus vobiſ nihil proderit·
et ad romanos· optabam enim egoipē
anathema eſſe a chriſto pro fratribꝫ me-
is. Poteſt autem non abſurde etiam ſic
accipi· vt expreſſius emphaſi ꝓnunciet·
itaqꝫ egoipē· id eſt· quē noſtis eſſe apoſto-
lum chriſti· quem tota ſuſpicientia vene
ramini· quē creditis ſummū atqꝫ ꝑfectū
eſſe· et in quo loquitur chriſtus· cum mē-
te ſeruiam legi dei· carne tamen legi pec-
cati ſuire me fateor· hoc ē diſtentione cō-
ditionis humane interdum de celeſtibꝫ
ad terrena deuoluor· et ad curas humili
um rerum mentis mee altitudo prolabi-
tur· per quam peccati legē ita momentis
ſingulis me ſentio captiuari· vt quāuis
immobili circa legem dei deſiderio perſe
uerem· nullo tamen modo vim huiꝰ ca-
ptiuitatis euadere me poſſe ſentiam· niſi
confugero ſemper ad gratiam ſaluatoris

Q[uod] ſancti omnes veraciter īmū-dos ſe et peccatores eſſe confeſſi ſunt. Cap. xvij.

Et idcirco quotidiāis ſuſpirijs
ſancti omnes pro hac ſubſtātie
ſue fragilitate compuncti· dum
cogitationum varietates· et conſcientie
ſue latebras ac penetralia perſcrutantē·
ſuppliciter clamāt. Non intres in iudici
um cū ſeruo tuo· quia nō iuſtificabit̄ in
conſpectu tuo oīs viuēs. Et illō. Quis
gloriabitur caſtū ſe habere cor· aut quis
fiduciā habebit ſe mūdū eſſe a peccato·
Et iterū. Nō eſt iuſtus hō in terra q̄ fa-
ciat bonū ⁊ nō peccet. Et ita infirmā ho-
minū imꝑfectā qꝫ iuſticiā· ac miſcdia di
ſꝑ indigentē indignā eſſe ſentiūt· vt vnꝰ
ex his cuiuſ iniq̄tates ⁊ pctā deus miſſo
de altari ignito verbi ſui carbone purga
uit· poſt illā mirificā ꝯtēplatōnē dei· poſt
intuitū ſublimium ſeraphin· et reuelati
onē ſacramētoꝝ celeſtiū dicat. Ve mibi
qꝛ vir pollutus labijs ego ſum· et in me-
dio populi polluta labia habētī ego ha-
bito. Qui ſicut arbitror labiorū ſuorꝫ
immūdiciam nec tūc q̄dem fortaſſe ſen-
ſiſſet· niſi vera perfectione ⁊ integra pu-
ritate cōtemplationē dei meruiſſet agno
ſcere· cuiꝰ intuitu pollutionē ſuā ſibi an̄
incognitam repente cognouit. Cum enī
ait· ve mihi quia vir pollutus labijs ego
ſum· de ſuorum hoc eum labiorū non de
populi pollutione confeſſum id quod ſe
quit̄ manifeſtat· et in medio populi pol-
luta labia habētis ego habito. Sed etiā
cum orās pctōꝝ quaſi vniuerſaliū īmū
diciā confitet̄· nō iniquoꝝ tantū ſed eti-
am iuſtoꝝ plebem generali ſupplicatiōe
complectitur dicens. Ecce tu iratus es
et peccauimus· ī ipſis fuimus ſemper ⁊
ſaluabimur· facti ſumus vt immūdi om-
nes nos· tanq̄ꝫ pannus menſtruate vni-
uerſe iuſticie noſtre. Rogo quid euiden-
tius hac poteſt eſſe ſentētia· qua nō vnā
tantum· ſed vniuerſas iuſticias noſtras
propheta complexus· et circumſpiciens
omnia que vel immūda vel horrida iudi
cantur· quia nihil in hominū conuerſa-
tiōe ſordidius neqꝫ impurius potuit re
perire· pāno mēſtruate eas comparare
maluit.

Etiā iuſtos et ſanctos ſine peccato nō eſſe. Cap. xviij.

ARuſtra ǧ manifeſtiſſime ꝟitati
ſpinoſe obiectiōis acumē oppo
nit̄· ſicut paulo ante dixiſtis· ſi
nemo ſine pctō· nullus eſt ſanctꝰ· et ſi ne-
mo ſanctus· nullus ergo ſaluabit̄. Hoc
enim prophete teſtimonio· poteſt no-
dus huius queſtionis abſolui. Ecce in
quit tu iratus es et nos peccauimus·

id eſt cum elationem noſtri cordis vel negligentias auerſat⁹· tuo nos auxilio denudaſti· confeſtim nos vorago abſorbuit peccatorū· velut ſi quis ſplēdidiſſimo ſolis diceret elemento. Ecce tu occubuiſti· et nos ilico tenebroſa contexit obſcuritas. Et tamen cū hic ſanctus peccaſſe ſe dicat· et nō ſolū peccaſſe· ſꝫ etiā in ipīs ſꝑ permanſiſſe peccatis· nō deſperat penitus de ſalute· ſꝫ ſubijcit· in ipſis fuimus ſemper et ſaluabimur. Hanc ego ſententiam· ecce tu iratus es et peccauimus· illi apoſtolice cōparabo· Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hui⁹? Rurſuꝫ id quod propheta ſubiungit· in ipſis fuimus ſemper et ſaluabimur· conſequentibus apoſtoli congruit verbis. Gratia dei per ieſum chriſtum dñm noſtrum. Similiter etiam illud eiuſdem ꝓphete· ve mihi quia vir pollutus labijs ego ſum· et in medio populi polluta labia habentis ego habito· videtur ſupradictos ſapere ſermones· Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hui⁹? Itēqꝫ qđ ſequitur ī propheta. Et ecce volauit ad me vnus de ſeraphin· et in manu eius carbunculus ſiue calcul⁹· quē forcipe tulerat de altari· et tetigit os meum et dixit· ecce hoc tetigi labia tua· ⁊ auferetur iniquitas tua· et peccatum tuum mundabitur· tale eſt vt pauli videatur ore prolatum qui ait· Gratia dei per ieſum chriſtum dominū noſtrū. Videtꝰ ergo quemadmodum omnes ſancti nō tam ex perſona populi q̄ꝫ ex ſua· et peccatores ſe veraciter fateantur· et tamen nequaquam de ſua ſalute deſperent· ſed iuſtificationis plenitudinem quam pro conditione fragilitatis humane conſeqꝫ ſe poſſe diffidunt· de gratia domini ⁊ miſeratione preſumunt.

Qꝫ in ipſa quoqꝫ orationis hora peccatuꝫ declinari vix poſſit. Cap. xix.

Neminem vero in hac vita quā uis ſanctum· immuneꝫ eſſe a debitis peccatorum· etiam magiſterium nos edocet ſaluatoris· qui diſcipulis ſuis ꝑfecte orōis formulā tradēs· inter reliqua illic ſublimia ſacratiſſimaqꝫ mandata· que non niſi ſanctis perfectiſqꝫ ſunt tradita· et malis et infidelibus conuenire non poſſunt· hoc iuſſit interſeri· et dimitte nobis debita noſtra· ſicut et nos dimittimus debitoribus noſtris. Si ergo vera hec et a ſanctis profertur oratio· ſicut indubitanter credere nos oportet· quis tam contumax et preſumptor tamqꝫ ſuperbia diabolici furoris elatus poterit inueniri· qui ſine peccato ſe eſſe pronuncians· non ſolum maiorem ſe apoſtolis credat· verumetiaꝫ ipm quaſi ignorantie aut vanitatis arguat ſaluatorem· vt ſcilicet aut neſcierit eē poſſe aliquos imunes a debitis· aut fruſtra docuerit eos quos ſcierit orationis iſtius remedio nō egere? Sed cum regis ſui ꝑcepta ſeruantes· omnes omnino ſancti quotidie dicāt. dimitte nobis debita noſtra· ſi verum dicunt· vere nemo eſt imunis a culpa· ſi autem fallunt eque veruꝫ eſt eos mēdacij ñ carere pctō. Unde etiā ille ſapientiſſimus eccleſiaſtes vniuerſos actus ⁊ humana ſtudia mēte percurrēs· ſine vlla exceptione pronūciat· quia nō eſt iuſtus homo in terra qui faciat bonuꝫ et nō peccet· id eſt· nemo in hac terra tam ſanctus· tam diligens· tam intentus· vel potuit vnq̄ꝫ vel poterit inueniri· qui deo illi ac ſingulari bono ita iugiter valeat inherere· vt nō quotidie ab eo diſtractū ſe ſentiat deliquiſſe. Qui tamen cuꝫ pronūcietur immunis a noxa eſſe nō poſſe· iuſtus eſſe nihilominus nō negatur.

A quibus ſit peccati euacuatio et virtutum diſcenda perfectio. Cap. xx.

Quiſquis itaqꝫ anamartheton id eſt· impeccantiam nature aſcribit humane· non inanibus verbis· ſed conſcientie ſue teſtimonio nobiſcum ac probatione confligat· et tunc demū ſe abſqꝫ pctō eſſe ꝓnunciet· cum ſe ab hoc ſummo bono ſenſerit nō auulſū·

imo vero quiſq̄s ꝯſiderās cōſciā ſuā· vt nō dicā amplius vnā ſaltē ſynaxim ſine vlla verbi vel facti vel cogitationis interpellatiōe ſe deprehēderit celebraſſe· abſq̄ pctō ſe eſſe ꝓnūciet. Proinde q̄a his omībꝫ ocioſis ac ſupfluis rebꝫ· volucrē hūane mētis excurſū fatemur carere nō poſſe· ꝑ hoc vtiq̄ cōſequēter ſine peccato nos nō eſſe veraciter cōfitemꝫ. Naꝫ q̄ntauis circūſpectione vnuſquiſq̄ cor ſuū huare ꝯtēdat· nunq̄ id ſm̄ deſiderium ſpūs ſui· repugnāte carnis cōditiōe cuſtodiet. Quāto enim magis ꝓfecerit mēs hūana· et ad ſinceriorē ꝯtēplatiōis puenerit puritatē· tanto ſe immūdiorē quaſi ꝑ ſpeculū ſuę puritatis inſpiciet· q2 neceſſe eſt dū animus ad ſublimiorē ſe extēdit intuitū· et maiora quā nouit ꝓſpiciēs cōcupiſcit· illa in qbꝫ eſt vt inferiora ſi ac viliora deſpiciat.

Q licet agnoſcamus nos ſine peccato nō eſſe nō debeamus tamen nos a dn̄ica cōmunione ſuſpendere. Cap. xxi.

Pura ſi q̄dē denotat ſincerior obtutus· pariter ſibi maiorē reprehenſionis dolorē irreprehenſibilis vita· et multiplicat gemitus atq̄ ſuſpiria emēdatio morū· et emulatio attēta virtutū. Nemo enī illo in q̄ profecerit q̄ du pōt eſſe ptētus· et q̄ntū q̄s fuerit mēte purgatior· tāto ſe ſordidiorē vidēs magis hūilitatis q̄ elatiōis inuenit cauſas· q̄ntoq̄ pucius ad ſublimiora cōſcenderit· tanto āplius preuidet ſibi ſupeſſe q̄ tendat. Deniq̄ ille aplōꝝ eximius quē diligebat ieſus· recūbēs ſupra pectus eius· hāc q̄ſi ex dn̄ico ꝓtulit corde ſententiā. Si dixerimus· q2 pctm̄ non habemꝰ· ipi nos ſeducimus· et veritas in nobꝭ nō eſt. Itaq̄ ſi dicētes nos nō hr̄e pctm̄· veritate id eſt chriſtū nō habemus in nobis· quid aliud ꝓficimus niſi vt nos hac ipſa profeſſione ex peccatoribus ſceleratos atq̄ impios approbemus. Poſtremo ſi cordi eſt veriꝰ explorare· vtrū poſſibile ſit hūane ſubſtātie anamartheton· id eſt impeccātiā poſſidere· a qbꝫ hoc manifeſtius diſcere potetimꝰ· q̄ ab his q̄ carnē ſuā crucifixerīt cū vicijs ⁊ ꝯcupiſcētijs· et qbꝫ ipe crucifixus eſt mūdus. Qui cū de cordibꝫ ſuis nō ſolū radicitus vicia vniuerſa cōuulſerit· verūetiā pctōꝝ memoriā ac cogitatiōes conētur excludere· nihilominus tn̄ q̄tidie fideliter ꝓfitent· ne vnā q̄dē hora ſine macula ſe eſſe poſſe peccati. Nec tn̄ ex eo debemus nos a dn̄ica cōmunione ſuſpēdere· q2 nos agnoſcimus pctōres· ſed ad eā magis ac magis eſt ꝓpt aīe medicinā et purificationē ſpiritus auide feſtinādum· verūtamē ea hūilitate mētis ac fide· vt indignos nos ꝑceptiōe tante gratie iudicantes· remedia potius noſtris vulneribꝫ expetamus. Alioquin nec anniuerſaria q̄dē digne eſt preſumēda cōmunio· vt q̄dā faciūt q̄ in monaſterijs cōſiſtentes· ita ſacramētorū celeſtium dignitatē ⁊ ſanctificationē ac ꝑmeritū metiūtur· vt eſtimēt ea nō niſi ſctōs atq̄ imaculatos debere preſumere· et nō potius ſanctos mūdosq̄ nos ſua participatione perficiant. Qui profecto maiorem arrogātie preſumptionē quā declinare ſibi videtur incurrūt· q2 vel tūc cū ea ꝑcipiūt dignos ſe eius perceptiōe diiudicāt. Multo enī iuſtius eſt· vt cum hac cordis hūilitate q̄ credimus ⁊ fatemꝫ illa ſacroſancta miſteria nunq̄ ꝓ merito nos poſſe ꝯtingere· ſingulis ea dn̄icis ob remediū noſtrarū egritudinū preſumamus· q̄ vt vana ꝑſuaſione cordis elati vel poſt annū dignos eoꝝ ꝑticipio nos eſſe credamus. Quapropter vt hec intelligere ⁊ fructuoſe tenere poſſimus· miſericordiā dn̄i vt nos ad ꝑficiendā hec adiuuet attētius imploremus· q̄ neq̄ ita vt cetere hūane artes ꝑcedēte quadā ratione verboꝝ· ſed actu potius ⁊ experiētia ꝑeunte diſcūtur· queq̄ rurſum· niſi tā collationibꝫ ſpiritaliū viroꝝ frequēter examinata fuerint ⁊ polita· q̄ documentis et q̄tidiana experiētia ſollicite ventilata· aut obſoleſcūt incuria· aut ocioſa obliuione depereunt.

Explicit abbatis theone collatio tertia.

Incipiunt capitula collatiōis abbatis abrahami de mortificatione. Cap.i.

Quomodo abbati abrahe ꝑdiderimus cogitationū nostrarū archana.
ii Quō nr̄os senex patefecerit errores.
iii De qualitate locorū q̄ a banachoretis experti debeāt.
iiii Que a solitarijs opationū genera debeāt eligi.
v. Qȝ euagatiōe corporis grauet̄ magis q̄ȝ releuet̄ cordis anxietas.
vi Ad quā cōpatōnē monach⁹ cogitatiōes suas debeat custodire.
vii Interrogatio cur obesse nob̄ parentū vicinia putaret̄ q̄ in egypto cōsistentib̄ nō obesset.
viii Rn̄sio quō nō oib̄ ꝯueniāt oīa.
ix Qȝ bi possint parentū viciniā n̄ timere q̄ abbatis appollo mortificationē potuerint emulari.
x Interrogatio an obsit monacho si a parētib̄ sibi necessaria suggerātur.
xi Rn̄sio qd sanct⁹ Antoni⁹ super hoc ꝑnūciauerit.
xii De vtilitate opatiōis ⁊ ocij detrimento.
xiii Fabula de tonsoris mercede cōposita ad illusiones diaboli cognoscendas.
xiiii Interrogatio vnde nobis talium cogitationū error irrepserit.
xv Rn̄sio de tripartito anime motu
xvi Rationabile aīe nostre partē fuisse corruptam.
xvii Qȝ infirmior ps aīe diabolicis tēptationib̄ pma succūbat.
xviii Interrogatio an vtili desiderio maiori silentij ītraherem̄ ad patriam.
xix Responsio de illusiōe diabolica q̄ vastioris solitudinis requiem repromittat.
xx Qȝ vtil' sit remissio ī aduētu fratꝝ
xxi Quō euāgelista iohēs vtilitatez remissiōis ostēdisse dicatur.
xxii Interrogatio q̄liter intelligendū sit qd in euāgelio dr̄ Jugū meum suaue est ⁊ on⁹ meū leue
xxiii Rn̄sio cū expositiōe snīe.
xxiiii Cur amarū iugū ⁊ graue onus dn̄i sentiatur.
xxv Quid vtilitatis conferat temptationum incursio.
xxvi Queadmodū perfecte abrenūciantibus cētuplū in hoc mundo repromittatur.

Expliciūt capitula. Incipit Abbatis abrahaȝ collatio de mortificatiōe. Cap.i.

Quarta atȝ vicesima ista collatio abbatis abrahā christo fauēte ꝓcudit̄ oīm senioꝝ traditiōes atȝ īstituta ꝯcludēs q̄ vris orōnib̄ ꝯsūmata illoꝝ vigītiq̄tuor senioꝝ q̄ in s̄ctā apocalipsi coronas suas agno offerre dicūt̄ nūero mystice ꝯgruēte cūctarū ꝑmissionū nr̄aꝝ debit̄ nos credim⁹ liberādos. Si q̄ ꝑ īde glīa bi vigītiq̄tuor senes nr̄i ob īstitutionis sue meritū fuerīt coronati illi q̄ ꝓ salute mūdi īmolat⁹ est agno s̄biectī sūt capitib̄ oblaturi. Ipse eī ⁊ ill'tā eximiū sensū ⁊ nobis qualemcūq; sermonem quo tanta profunditas ꝑmeretur ꝓpter honorem noīs sui donare dig̣t⁹ ē. Et necē ē vt ad auctorē bonoꝝ oīm mūeris sui merita referant' cui bīpo debet̄ ap̄li⁹ q̄ magꝭ soluit̄. Igitur ad hūc abrahā cogitationū nr̄aruȝ īpugnationē anxia ꝯfessiōe detulimus q̄ ad repetendā ꝓuinciaȝ nr̄am atq; ad reuisendos parētes q̄tidianis aīe estib⁹ vrgebamur. Hinc eteni nobis maxima desideriorū nascebat̄ occasio qd tanta religione atq; pietate parētes nostros p̄ditos recordabamur vt eis neq̄q; nostrū ꝓpositū ꝑponeremus ꝟ iugit' mente voluētes ꝗ ꝑfectū magis ex illoꝝ essem⁹ assiduitate capturi nulla q; nos corporaliū rerū sollicitudine nullis ꝑspiciēdi victus distentionib̄ occupādos illis afa

tim oēm cū gaudio ꝓbitionē nr̄e nccītā-
tis explerent. Insuꝑ etiaꝫ ſpe inanium
gaudioꝝ animū paſcebamus· credētes
fructū nos maximū ꝑcepturos de ꝯuerſi
one multoꝝ· q̇ velut nr̄o eſſent ad viā ſa-
lutis exēplo ac monitis dirigēdi. tū ꝑte-
rea ipoꝝ locoꝝ ſitus· in q̇bꝫ erat maiori-
bus noſtris auita poſſeſſio· ipaq̄ꝫ ameni
tas regionū iocūda ante oculos ꝑigeba-
tur· q̄ꝫ grate ⁊ ꝯgrue ſolitudinis ſpacijs
tenderet· ita vt nō ſolū delectare mona-
chū poſſint ſecreta ſiluarū· ſꝫ etiā maxīā
victus ꝑbere cōpēdia. Que oīa ꝑdicto
ſeni· cū ſcd̄m fidem ꝯſcie nr̄e ſimpliciter
pāderemus· nec iā impugnationū vim
tolerare nos poſſe· niſi nob̄ ꝑ illi⁹ medici
nā dei gratia ſubuenīſſet· ꝓfuſis lachry
mis teſtaremur· tacit⁹ ille diuq̄ꝫ cūctat⁹·
atꝫ ad extremū ḡuiter igemiſcēs ita ait.

Quō noſtros ſenex patefecerit errores. Cap. ij.

Nec dū vos deſiderijs renūciaſ-
ſe mūdanis· nec mortificaſſe cō-
cupiſcētias ꝑſtinas cogitatio-
nū vr̄arū prodit infirmitas. Nam ſicut
deſidiā cordis vr̄i· deſideriorū vr̄oꝝ ꝑ-
uagatio ꝓteſtat̄ hāc ꝑegrinatiōeꝫ ac pa-
rentū abſentiā· quā mente poti⁹ ſuſciꝑe
debuiſtis· carne tm̄modo ſuſtinetꝭ. Se-
pulta enī hec oīa· ac d̄ cordib⁹ vr̄is euul
ſa penit⁹ iam fuiſſent· ſi vel rōem ipi⁹ ab-
renūciatiōis· vel ꝑncipalē ſolitudis cau
ſam in q̄ cōſiſtim⁹ cepiſſetis. Ideoq̄ꝫ vos
illa ocij egritudine ſentio laborare· q̄ in
ꝓuerbijs ita notat̄. In deſiderijs eſt oīs
ocioſus. Et iterū. Dſideria occidunt pi-
grū. Nā et nobis poterāt hec q̄ cōmemo
raſtis carnaliū cōmodoꝝ nō deeē cōpē-
dia· ſi credidiſſemus ea nr̄o cōuenire ꝓ-
poſito· aut talē ex illis amenitatuꝫ volu
ptatib⁹ fructū nob̄ indicaſſem⁹ poſſe cō
ferri· q̄lis iſte ē q̇ de hoc locoꝝ ſqualore ⁊
corpis ꝯtritiōe ꝯq̇rit̄. Nec ſum⁹ ita pa-
rētū ſolatio deſtituti· vt deſint q̇ de ſuis
ſubſtātijs ſuſtentare nos gaudeant. niſi
nob̄ illa ſn̄ia ſaluatoris occurreꝛ· q̇c q̇d
ad fotū h⁹ ꝓtinꝫ carnis excluderꝫ· q̄ d̄r· q̇
nō reliq̇rit ſiue oderit patrē ⁊ matrē ⁊ fi-
lios ⁊ fratres· nō pt̄ me⁹ eē diſcipl⁹. Qꝫ
ſi parētū q̄ꝫ eſſem⁹ ꝑſidio deſtituti· certe
vel potētū mūdi iſti⁹ obſeq̇a deeſſe nō poſ
ſent· q̇ ꝓmptiſſima largitate nccītatib⁹
nr̄is cū omi ḡtiarū actiōe ſubminiſtrare
gauderēt· q̄ꝝ mūificētia ſuſtētati· paran
di vict⁹ ſollicitudīe careremus· niſi nos
vehemēt̄ illa ꝓphetica maledictō deterre
ret· nā maledict⁹ inq̇t hō· q̇ ponit ſpeꝫ ſu-
am in hoīe· et nolite ꝯfidere in ꝑncipib⁹.
Potuim⁹ etiā cellulas ſaltē nr̄as ſuper
nili fluminis alueū collocātes· aquā hr̄e
ꝓ forib⁹· ne eā a q̄ttuor milib⁹ paſſuum
nr̄is cogerem⁹ deferre ceruicib⁹· niſi nos
ad tolerātiā laboris iſti⁹ indefeſſos btūs
apl̄s reddēs hꝫ iugit̄ aīaret eloq̇o Vnuſ
q̇ſq̄ꝫ inq̇ens ꝓpriā mercedē accipiet ſm̄
ſuū laborē. Nec ignorām⁹ eē nō nulla ī regio
nib⁹ nr̄is amena ſecreta· ī q̇b⁹ pomoꝝ co
pia et hortoꝝ gr̄a vl̄ vbertas· nccītatē vi
ct⁹ noſtri mīmo labore corpis expedirēt·
niſi inpingēdam nob̄ illam exꝓbrationē
q̄ ad illū ī euāg̃ directa ē diuitē vereremꝰ·
q̄ꝛ recepiſti ꝯſolationē tuam ī vita tua.
Sꝫ deſpectis illi oīb⁹ ⁊ cū vniūſa mun
di h⁹ voluptate ꝯtēptꝭ· his tm̄ ſqualori
b⁹ delectam̄· vniūſiſq̄ꝫ delitijs horrendā
ſolitudinis iſti⁹ ꝑferim⁹ vaſtitateꝫ· neq̄ꝫ
huic arenarū amaritudini q̄ꝫta ſuis vbe
res glebe diuitias cōpam⁹· nō tꝑalia hu
ius corpis lucra· ſꝫ eterna ſpūs emolumē-
ta ſectātes. Parū eſt enī renūciaſſe mo-
nachū ſemel· id ē in ꝑmordio ꝯuerſiōis
ſue ꝯtēpſiſſe ꝑn̄ntia· niſi eis q̇tidie renūci-
are ꝑſtiterit. Vſq̄ꝫ in finē nāq̄ꝫ hui⁹ vite
illud nob̄ dicēdū eſt cū ꝓpheta· et diē ho-
minis nō deſideraui tu ſcis. Vn̄ ⁊ dn̄s ī
euāgelio. Si q̇s vult inq̇t poſt me veni-
re abneget ſemetipm̄· et tollat crucē ſuā
q̇tidie et ſequat̄ me.

De qualitate locorū q̄ ab anachoretis expeti cidem debeat. Cap. iij.

Eco ei q̇ de iterioris hoīs purita-
te ꝑuigilē ſollicitudinem gerit·
expetēda ſunt loca· que mentem eius nul
la ad culture diſtentionem vbertatis
ſue fecūditate ſollicitēt· nec de cellule fixa
atq̄ꝫ imobili ſtatiōe ꝑturbēt· atq̄ꝫ ad alī-

qđ ſubdiuale opꝰ ꝓdire cõpellãt· et ita
velut in aptũ effuſis cogitatiõibꝫ· omnẽ
mentis directionẽ ac ſubtiliſſimũ certe il
lius deſtinatiõis intuitũ ꝑ diuſa diſper-
gat· ꝗ a nemine ꝓrſus ꝙuis ſollicito ac
vigilãti vel caueri poterit vel videri· niſi
q̇ aĩm ſuũ atq̧ corpus iugiter ĩtra pari
etũ ſepta ↄcluſerit· vt ita q̇s velut piſca-
tor egregiꝰ· victũ ſibi aplica arte ꝓſpici
ens· in trãquilliſſimi cordis ſui ꝓfũdo·
agmina cogitationũ natãtia intẽtꝰ atq̧
ĩmobilis captet· et tanq̧ de ꝓminẽti ſco
pulo curioſe ꝓfũda ꝓſpectans· q̄s ad ſe
hamo trahere debeat salutari· q̄s vero tã-
q̧ malos ac noxios piſces negligat ac re
futet. ſagaci diſcretiõe diiudicet

**Que a ſolitariis opationum ge
nera debeãt eligi. Cap. iiii.**

In hac ergo vnuſquiſq̧ custo
dia iugiť ꝑſeuerãs· efficaciť il
lđ ĩplebit· qđ ꝑ abachuc ꝓphe
tã ſatꝭ euidẽter exꝑmiť. Sup custodiam
meã ſtabo· vt aſcẽdã ſup petrã ⁊ ſpecula
bor vt videã q̇d loq̄ť in me· et q̇d respon
deã ad arguẽtẽ me. Qđ q̄ti laboris ac
difficultatis ſit· experimẽtꝭ illoꝝ q̇ in illa
calami ſiue purfurionis heremo cõmo-
rãtur maniſeſtiſſime cõprobať. Nã cuꝫ
longiore ſolitudinis ĩteruallo ab vniuꝰ
vrbibꝫ ⁊ habitaculis hoĩm q̧ heremus
ſcythii diuidãtur· ſeptẽ ſiq̇deꝫ vel octo
mãſionibꝫ vaſtiſſime ſolitudinis deſerta
penetrãtes vix ad cellularũ ſuaꝝ ſecreta
ꝑueniũt· tñ q̈ illic agricl'ture dediti. clau
ſtris minime cohibẽtur· cũ ad hec ſquali
da in q̇bꝫ degimꝰ· vel ad illa ſcythiotica
venerĩt loca. tãtis cogitationũ eſtibꝫ· tã-
ta animi anxietate vexãtur· vt q̄ſi rudes
et q̇ ſolitudinis exercitia ne leuiť q̇dẽ ali
qñ ↄtigerĩt· cõmorationẽ celle ⁊ q̇etꝭ ſilẽ
tia tolerare nõ poſſint· atq̧ ex eis ſtatĩ ex
cuſſi· tanq̧ expꝑtes ⁊ nouicii ꝑturbentur.
Nõ enĩ ſedare interiorꝭ hoĩs motꝰ ⁊ co-
gitationũ ſuarũ tẽpeſtatibꝫ obuiare. iu-
gi ſollicitudine ac ꝑſeuerãti intẽtiõe di-
dicerũt· q̇ ſub diualibꝫ q̄tidie opibꝫ deſu
dantes· tota die ſub aerea inanitate· nõ
ſolũ corpe verũ etiã mẽte ꝑuolitãt· ⁊ cogi
tatiões ſuas cũ mobilitate corpea paſſiꝫ
in aperta diffundũt. Et idcirco nec mul
tiuolã animi ſui ſentiũt vanitatẽ· nec eiꝰ
lubricos poſſũt coercere diſcurſus· nec
ↄtritionẽ ſpũs ferẽtes· intolerabileꝫ ſibi
ipam ſilẽtii ſui eſtimãt iugitatẽ· ac labo-
rioſis ruris opibꝫ ĩdefeſſi vincũtur ocio·
et quietis ſue diuturnitate laſſanť.

**Q d euagatiõe corpis grauetur
magis q̧ releuetur cordis anxi
etas. Cap. v.**

Nec mirũ ſi in cella q̇s reſidens
q̄ſi intra artiſſimũ clauſtrũ co-
gitatõibus ↄgregatꝭ· anxietatũ
multitudine ſuffoceť· q̇ de carceribꝫ ha-
bitaculi cũ hoĩe ꝓrũpẽtes· ↄtinuo velut
eq̇ effrenes ĩ diuſa ꝑuolitãt· Sed eũ ad
pñs de ſuis velut ſtabulis euagẽtur· ca-
piť ſtatĩ aliqđ vel breue vl' triſte ſolatiũ·
cũ vero corpe ad cellã ꝓpriã remeãte· rur-
ſus q̄ſi ad ſedẽ ſuã cũcta cogitationũ ca
terua recurrerit. grauiores excitat ſtimu
los ipa inueterate licẽtie ↄſuetudo. Hi
ergo q̇ nec dũ poſſũt vel norũt volunta-
tũ ſuarũ inſtigatiõibꝫ reluctari· cuꝫ acci
dia pectꝰ in ſolitũ vehemẽtiꝰ ĩpugnãte· ĩ
tra cellã fuerĩt anxiati· ſi ꝓgrediẽdi ſepiꝰ
libertatẽ ſibi remiſſa diſtrictiõis lege cõ-
ceſſerĩt· acriorẽ aduſuꝫ ſe peſtem hꝰ vt pu
tãt remedio ſuſcitabũt· ſicut gelidiſſime
aq̄ hauſtu vim internarũ febriũ q̇dã reſti
guere poſſe ſe credũt· cũ vtiq̧ accẽdi ex hꝰ
ignẽ illũ ↄſtet potiꝰ q̧ ſedari· ſiq̇deꝫ mo
mẽtaneã illã releuatõnẽ multo ꝑuior cõ
ſequetur afflictio.

**Ad quã cõpati
onẽ monachus cogitatiões ſu-
as debeat cuſtodire. Cap. vi.**

Quamobrẽ ita monachi oĩs in-
tentio in vnũ ſp eſt defigẽda· cũ
ctarũq̧ cogitationũ eiꝰ ortꝰ ac
circũitꝰ in idipm· id eſt· ad memoriã dei
ſtrenue reuocãdi· velut ſi q̇s abſidis ca-
merã volẽs in ſblime cõcludere· ſbtiliſſi-
mi illiꝰ centri lineaꝫ iugiter circũducat·
ac hm certiſſimã normaꝫ omnẽ rotundi-
tatis parilitatẽ· ⁊ ſtructure colligat diſci-
plinã. Qui vero eã abſq̧ vllius medie-
tatis examine ↄſummare q̄uis ſumma

cõparano

artis aut ingenij presumptiōe tēptauerit· impoſſibile eſt· vt eq̄litatē circuit⁹ illius ſine errore cuſtodiat· aut ꝗ̄ſtū vere rotūditatis pulchritudini errādo ſubtraxerit ſolo deꝓhendat aſpectu· niſi ad illū indicē ꝟitatis ſp̄ recurrēs· atq̄ʒ ei⁹ arbitrio īteriorē opis ſui ambitū exterioremq̄ʒ caſtigās· tā excelſe altitudinē mol' vni⁹ pūcti lege ꝯcludat. Ita etiā mēs nr̄a niſi ſolā dn̄i charitatē· velut centrū īmobiliter fixū ꝑ vniūſa opꝫ molitionū q̄ʒ nr̄arū momēta circūagēs· ꝓbabili vt ita dixerī circino charitatis oīm cogitationū vel aptauerit vel repulerit q̄litatē: neq̄ꝗ̄ſtructurā illā edificij ſpiritalis· cui⁹ paulus eſt architect⁹· ꝓbabili arte moliet̄· nec pulchritudinē dom⁹ illi⁹ poſſidebit· quā btūs dauid ī corde ſuo cupiēs exhibere· dn̄e inq̄t dilexi decorē domus tue ⁊ locū habitatiōis glie tue· ſꝫ indecorā in corde ſuo atq̄ʒ indignā ſpiritui ſctō domū. cōtinuoq̄ʒ lapſurā imprudēter attollit· nō glorificandus btī cohabitatoris hoſpitio· ſꝫ ruina ꝯſtructiōis ſue lugubrit' opprimendus.

Interrogatio cur obeſſe nobis parētū vicinia putaretur: q̄ i egipto cōſiſtētibus nō obeſſet. Cap. vij.

Germanus. Satis vtili ac neceſſario ꝑcipit' inſtituto ſꝫ operū genus qd̄ intra cellā exerceri pōt. Etenī nō ſolū exēplo beatitudinis veſtre aplicarū ꝟtutū imitatiōe fūdate· verūetiā experiētie nr̄e teſtimonio cōmoditas hui⁹ rei nob ſepe cōꝓta eſt. Sꝫ parētū vicinia quā nec vos minimū reſpuiſtis· cur tantoꝑe a nobis debeat vitari nō ſatis claret. Cū enī vos in oīni ꝑfectionis via irreꝓhenſibiliter incedētes· nō ſolum ī ꝓprijs r̄ſidere regiōib⁹· ſꝫ nec lōge a vicul' ſuis quoſdaꝫ receſſiſſe cernamus· cur id qd̄ vob noxiū nō eſt· nob putet' aduſuꝫ:

Reſpōſio quō nō omnibus cōueniant omnia. Cap. viij.

Abraham. Nōnūq̄ʒ mala ex bonis reb⁹ ſumi videmus exempla. Nam ſi eadem quis agere non eodē affectu atq̄ʒ ꝓpoſito· aut diſſimili virtute p̄ſū pſerit· ꝑfecto exinde laqueū deceptiōis ⁊ mortis incurrit· vn̄ alijs eterne vite fruct⁹ acq̄rit'. Qd̄ ille q̄ʒ manu fortis puer· bellicoſiſſimo illi giganti in certamine cōꝑatus· haud dubie ꝑtuliſſꝫ· ſi virilib⁹ atq̄ʒ fortiſſimis ſaulis armis ſuiſſet indut⁹· ⁊ q̄b⁹ etas robuſtior· innūerabiles cat'uas hoſtium ꝓſtrauiſſet. hec indubitatā ꝑmeuo puero potuerūt inferre perniciē niſi prudēti diſcretiōe ꝯgrua adoleſcētie ſue armoꝝ genera delegiſſꝫ· et aduerſus hoſtē teterrimū· nō lorica et clypeo q̄b⁹ ceteros videbat īſtructos· ſꝫ ill' q̄b⁹ ipē dimicare poterat tel' fuiſſet armat⁹. Quāobrē m̄ſurā viriū ſuaꝝ ꝯueīt vnūqueq̄ʒ nr̄m diligētius an̄ pēſare· atꝫ ad ei⁹ modulū arripe quā libuerit diſciplinaꝫ· q̄ꝛ ꝗ̄uis oēs vtiles ſint· tn̄ apte cūctꝗ cūcte eē n̄ pn̄t. Nō enī q̄ꝛ bōa eſt anachoreſis· vniūſis eā ꝯgruā cōprobam⁹. A m'ltis eī n̄ ſolū īſructuoſa· ſꝫ et ꝑniciosa ſētit'. Nec q̄ꝛ inſtitutōnē cenobiorū vel curā fratrū ſctām atq̄ʒ laudabilē merito ꝓfitemur· idcirco ab vniūſis caꝫ expetendaꝫ eſſe cenſem⁹. Itaq̄ʒ xenodocij vberrim⁹ fructus eſt· ſꝫ ab oīb⁹ experti ſine patienō p̄t detrimēto. Proinde ꝑmū regionis vr̄e· atq̄ʒ hui⁹ int' ſe penſanda ſūt īſtituta. deinde vires hoīm ingi vl' virtutū vel vicioꝝ aſſiduitate collecte· diuīſa ī uicē lance trutināde. Fieri etenī p̄t vt qd̄ alteri⁹ gentl hoī arduū atq̄ʒ īpoſſibile ē· ſꝫ alijs inſita ꝯſuetudo qd̄ammō ꝟterit in nr̄am· ſic nationes q̄dā ingēti plagarū diuſitate diſiūcte· magnā vim frigori vel ardorē ſol' abſq̄ʒ vllo corꝑis ꝑferūt tegumēto· q̄ vtiq̄ʒ alij illā celi inclemētiaꝫ nō expti· ꝗ̄tūis robori fuerint ſuſtetarē n̄ pn̄t. Ita etiā voſ q̄ ſūmo aī ⁊ corꝑis niſu· in hac regiōe dūtaxat· q̄ſi naturaꝫ patrie veſtre· in multis impugnare conamini· diligenter expendite· vtrum in illis torpedinis vt fama ē regionib⁹· et velut frigore nimie īfidelitatl obſtrictis· hanc vt ita dixerī nuditatē ſuſtētare poſſitis.

Noſtris enĩ iſtã ꝓpoſiti fortitudinez na
turaliter quodãmõ ĩdidit ſancte comi
ſationis antiq̃tas· quoꝝ ſi cõſtãtie atq̃
virtuti pares eſſe vos cernitis· viciniam
parentũ fratrũq̃ vroꝝ ſiliter fugere nõ
debetis.

Vbi poſſint parẽtũ viciniã nõ timere q̃ abbatis apollo mortificationẽ potuerint emulari. Cap. ix.

At vero ad certũ diſtrictiõis ex
amẽ vrarũ viriũ q̃ʒtitatẽ meti-
ri cõgrua eſtimatiõe poſſitis· cu
iuſdã vobis ſenis· id eſt· abbatis apol-
lo factũ breuiter indicabo· vt ſi vos inti-
mũ veſtri cordis examẽ hui⁹ ꝓpoſito atʒ
virtuti haud inferiores eẽ cenſuerit· abſ-
q̃ iactura ꝑfectus vr̃i ꝓfeſſioniſq̃ peri-
culo· patrie inhabitationẽ ac parentũ vi
ciniã preſumatis· certi q̃ diſtrictõnẽ hu
militatiſ hui⁹· quã vob in hac ꝓuincia
nõ ſolũ voluntas ſʒ etiã neceſſitas pegri-
nationis extorquet· ꝓpinq̃tatis affectus
aut locoꝝ oblectatio nõ poſſit euincere.
Ad hũc igitur quẽ p̃diximus ſenez· cum
germanus ſuus intẽpeſta nocte veniſſet·
implorãs vt de monaſterio ſuo pauliſꝑ
egreſſus ad euellendũ bouez· quem ceno
plauſtri eminus inherere flebiliter quere
bat· ei eſſʒ auxilio· q̃ eũ ſolus neq̃q̃ poſ
ſet eruere· abbas apollo pertinaciter ob
ſecrãti· cur ait iuniorẽ fratrẽ noſtrũ· quẽ
p̃teriẽs ꝓpiorẽ q̃ʒ me habueras nõ roga
ſti. Cunq̃ ille eũ mortẽ olim ſepulti fra-
tris oblitũ· et ex nimia ꝯtinẽtie ac ſolitu-
dinis iugitate velut ĩpotẽ mẽtꝭ exiſtimãs
reſpõdiſſet· queadmodũ poteram de ſe-
pulchro eũ qui ante ãnos q̃ndecĩ obijt
ĩuocare· abbas apollo· ignoras ergo ait me
q̃ʒ añ ãnos vigĩti huic mũdo fuiſſe defũ
ctũ· nullaq̃ iã poſſe de huius celle ſepul
chro· q̃ ad p̃ñtis vite ꝑtineãt ſtatuʒ· tibi
cõferre ſolatia· que intm̃ chriſt⁹ ab inten
tiõe mortificatiõis arrepte· vel modicuʒ
ad extrahendũ bouẽ tuũ nõ patit relaxa-
ri· vt ne breuiſſimi q̃dẽ momẽti inducias
ꝓ patris indulſerit ſepultura· q̃ multo
vtiq̃ celerius· honeſti⁹· religioſi⁹ fuerat
exhibenda. Rimamini itaq̃ nũc archa-
na pectoris vr̃i prudẽterq̃ conijcite· an
talẽ etiã vos iuxta parẽtes vr̃os diſtricti
onẽ mentis iugit̃ retentare poſſitis. Cun
q̃ vos in hac animi mortificatiõe conſi
miles eidẽ ſenſeritis· tũ demũ ſcitote pa
rentũ fratrũq̃ viciniã· vob quoq̃ ſilit̃
noxiã nõ futurã· vt ſcʒ eis q̃uis ĩ proxi
mo ꝯſtitutis· velut mortuos vos eſſe cre
datis· ita vt nec illos vr̃is foueri ſolatijs
nec vos illoꝝ ſinatis obſeq̃ijs relaxari.

Interrogatio an obſit monacho ſi a parentibus ſibi neceſſaria ſuggerãtur. Cap. x.

Ermanus. Super hoc plane
iam nulluʒ ambiguitati locuʒ
vlteri⁹ reliq̃ſti· Certi etenim ſu
mus tã p̃ñtis huius habitus vilitatẽ· q̃ʒ
quotidiana hec nudipedalia in illoꝝ vi
cinia nullatenus exercere nos poſſe· ſed
ne labore q̃dem illic ſiti ea que ſũt ad vi-
ctũ neceſſaria ꝓuiſuros· ſic ʒ etiã ipſam
q̃tidie aquã ceruicib⁹ nr̃is ex trib⁹ milib⁹
exhibere cõpellimur· nec nr̃a enĩ nec illo
rũ verecũdia· hec nos corã illis agere om
nino patiet. Sane quid ꝓpoſito nr̃o ob-
erit· ſi illis ſubminiſtrantib⁹ vniũſa· nos
ſollicitudine parãdi victus penitus ab-
ſoluti· lectioni tm̃ ⁊ oratiõi opam dederi
mus· vt iſto q̃ nũc diſtrahimur labore ſub-
lato· ſpiritalib⁹ tm̃ ſtudijs intẽtius excu-
bemus.

Reſponſio quid ſanctus antonius ſuper hoc ꝓnũciauerit. Cap. xi.

Abraham. Non meã contra
hoc vobis· ſʒ bt̃i antonij ſentẽti-
am ꝓferã· q̃ ille ita cuiuſdã fra-
tris· hoc q̃ dicitis tepore torpẽtis ſegnici-
em cõfutauit· vt etiã nodũ vr̃e ꝓpoſitõis
abſcideret. Nam cũ ad predictũ virũ q̃-
dam vt dixi veniens· anachoreticã diſci
plinã minime diceret admirandã· maio
ris ꝓnũciãs eſſe virtutis· ſi ea q̃ perfectio
nis ſunt inter hoĩes quiſpiam q̃ʒ in here
mo poſitus exerceret· btũs antonius vbi

exẽplũ de abbate apollo

beati antonii ſententia

nam ipē conſiſteret ꝑcontatur. Cunqꝫ il
le ſe iuxta parētes ſuos habitare dixiſſꝫ.
et eoꝝ prebitiōe ab omi cura ⁊ ſollicitu-
dine diurni opis abſoluto. lectioni tan-
tū et orationi. abſqꝫ vlla diſtentione ſpi-
ritus indeſinēter gloriaret̄ inſiſtere. rur-
ſum beatus Antoni⁹. Dic inq̄t fili. vtrū
in eoꝝ damnis vel aduerſis caſib⁹ cōtri-
ſteris. pariqꝫ etiā modo ſup eoꝝ ꝓſperi-
tate cōgaudeas: Ille vtriuſqꝫ rei ſe par
ticipē eſſe cōfeſſus eſt. Cui ſenex. Noue-
ris te inq̄t etiā in futuro ſeculo eoꝝ ſoꝛ-
te cenſendum. cū q̄bus in hac vita in lu-
cri detrimēti vel conſoꝛtio. vl' gaudio vl'
meroꝛe cōcuteris. Nec hac ꝯtentus ſen-
tētia btūs antonius. maioꝛē inſup ꝑcam
pū diſputationis ingreſſus eſt. hec inq̄-
ens ꝯuerſatio atqꝫ hic tepidiſſimus ſta-
tus. nō ħ ſolo q̊ dixi te feriūt detrimento.
licet id nūc ipē nō ſentias. dicēs q̇dam-
modo ſm illam ꝓuerbioꝝ parabolā. fe-
riūt me ꝫ nō dolui. et deluſerunt me. ego
aūt neſciui. vel illud q̄d dr̄ in ꝓpheta. et
comederūt alieni robur eius. et ipē neſci-
uit. q̄d ſcꝫ dieb⁹ ſingulis mentē tuā pro
caſuū varietate mutātes indeſinēter ad
terrena demergūt. verū etiam q̄d fructu
manuū tuarū. et iuſta laboris ꝓprij mer
cede defraudant. nō ꝑmittētes te hoꝛum
prebitiōe ſuffultū. ſm beati apl'i regulā.
quotidianuꝫ tibi victuꝫ tuis manibus
preparare. quē ille vltima ephesioꝛuꝫ ec
cleſie ꝑncipib⁹ ꝑcepta ꝓmulgās. ſe etiā
ſcīis euāgelice ꝑdicationis ſtudijs occu
patū. ñ ſolū ſibi. verū etiā his q̇ erāt erga
miniſteriū ſuū neceſſarijs obſequijs pre
pediti. prebuiſſe ſe memoꝛat dicēs. Ipſi
ſcitis quoniam ea q̄ mihi opus erant.
et his q̇ mecū ſunt. miniſtrauerūt man⁹
iſte. Q̄d tñ vt ſe feciſſe ꝓ foꝛma nr̄e vtili
tatis oſtenderet. alibi ait. Non ocioſi fu
imus inter vos. neqꝫ gratis panē ab aliq̄
mādu cauimus. ꝫ in laboꝛe et fatigatiōe
nocte et die operātes. ne quē veſtrū ḡua
remus. non quia non habuerimus po-
teſtatē. ꝫ vt nos metipōs foꝛmā daremus
vobis ad imitāduꝫ nos.

De vtilitate operationis et ocij detrimēto. Cap. xij.

Et ideo cū etiā nobis parentuꝫ
preſidia nō deeſſent. tamē hanc
cūctis opib⁹ pretulimus nudi
tatē. et quotidiana coꝛpoꝛis alimēta no
ſtris maluimus ſudoꝛib⁹ ꝑꝑare. qꝫ ſecu
ra parentū prebitiōe fulciri. laboꝛioſiſſi
me huic penurie. illā quā ꝑdicas ocioſā
ſcripturarum meditationē. atꝫ infructu
oſā lectionis inſtantiā poſtponētes. quā
ꝓcul dubio libentiſſime ſectaremur. ſi ꝫ
eſſe vtilius vel exemplis ſuis apoſtolica
tradidiſſet auctoꝛitas. vel inſtituta ſenio
ruꝫ ſalubriter prefiniſſent. Noueris aūt
te etiā ex hoc nō leuius qꝫ illo quo ſupra
diximus affici detrimento. quia cum ſis
ſani coꝛpoꝛis ac robuſti. ſtipe ſuſtētaris
aliena. que iuſte ſolis eſt debilibus attri-
buta. Nam vtiqꝫ omne hominuꝫ genus
abſqꝫ illo tantum genere monachoꝛum.
q̄d ſm preceptum apoſtoli quotidianis
manuū ſuarū laboꝛibus viuit. agapen
aliene operationis expectat. Unde non
ſolum eos qui ſemetipſos. vel parentuꝫ
facultatibus. vel famuloꝛū laboꝛib⁹. vel
fundoꝛum ſuoꝛum fructibus ſuſtenrari
gloꝛiantur. ſed ipōs etiā reges mūdi hu
ius. agape certū eſt ſuſtētari. Hoc deni
qꝫ maioꝛum noſtroꝛū diffinitio habet. q̇
quicquid ad neceſſitateꝫ quotidiani vi
ctus inſumitur. q̄d ope re manuū nr̄arū
effectū partūqꝫ nō fuerit ad agapē refer
ri debere ſanxerūt. ſm apl'm qui ocioſis
penitus interdicens opem largitatis ali
ene. qui inquit nō operatur nec mandu-
cet. His beat⁹ Antonius aduerſus quē
dam vſus xbis. etiā nos magiſterij ſui
infoꝛmauit exemplo. vt parentū pernici
oſiſſima blandimenta. et omniū qui vi-
ctus neceſſaria ſubminiſtrant agapē. in-
ſup etiā oēm habitatiōis gratiā deuite
mus. ſqualentesqꝫ naturali amaritudi
ne arenas. et peruſtas ſalſa inundatiōe
regiones. nulliqꝫ ob idipſum hominum
iuri dñioqꝫ ſubiectas. cunctis mūdi hu
ius opibus pre ponamus. vt non ſolum

frequentias hominū obtentu inuic ſoli/
tudinis declinemus· ſ etiā nequaqꝫ nos
ad qualiſcūqꝫ culture diſtentionē vberi
ſoli natura ſollicitet· per quā mens ab il
la pꝛīncipali obſeruatione coꝛdis diſtra
cta· ſpiritalibus ſtudijs redderet̄ effeta.

Fabula de tōſoꝛis mercede cō/poſita ad illuſiones diaboli co gnoſcendas. Cap. xiij.

Nam qꝺ alios qꝫ ſaluare vos
poſſe confiditis· et ſpe maioꝛ lu
cri ad reuiſendam patriā feſti/
natis· audite etiā ſuper hoc quādam ab
batis macharij fabulā· iocūdiſſime atqꝫ
aptiſſime figuratā. quā ⁊ ille cuidā ſimi
libꝰ deſiderijs eſtuāti· medicinā opoꝛtu
niſſime narrationis ingeſſit. Erat inqt ī
ciuitate quadam peritiſſimus tonſoꝛ· q̇
denarijs ternis vnūquemqꝫ detōdens·
tenuē vilemqꝫ mercedem ſui operis acq̇
rendo· ex hac eadem quātitate neceſſaria
victus quotidie compabat· centūqꝫ de/
narios expleta omī coꝛpoꝛis cura· mar/
ſupio ſuo dieb; ſingulis inferebat. Sed
cū indeſinēter hūc conderet queſtū· au
diuit in quadā longe poſita ciuitate· ſin
guloꝛū ſolidoꝛum ſingulos homines tō
ſoꝛi pꝛebere mercedem. Quo ille compe
to· qꝫ diu ero inquit hac mendicitate cō/
tentus· vt trium denarioꝛū ſtipem cū la/
boꝛe conqram· cum poſſim illo pergens ī
genti ſolidoꝛū queſtu diuitias cōgrega/
re: Itaqꝫ ſumēs artis ſue ptinus inſtru/
menta· expenſis in ſumptu omib; q̄ hic
multo tp̄e collecta ſeruarat· ad vrbem il
laꝫ queſtuoſiſſimā cū ſummo laboꝛe per
uenit. Ubi cum ea qua ingreſſus eſt die
ꝓm id qꝺ cōpererat ab vnoquoqꝫ merce
dem ſui opis recepiſſet ad veſperā ſe vi
dens grandem ſolidoꝛū numerum con/
quiſiſſe ad macellum letus intēdit eſcas
refectiōi ſue neceſſarias coēpturꝰ: Quas
cum cepiſſet magno ſolidoꝛūꝫ pꝛecio cō
parare· expenſis in pexiguo victu vniu/
ſis quos acquiſierat ſolidis· ne vnꝰ qui
dem denarij intulit lucrum. Cumqꝫ ita
ſingulis dieb; acquiſitionē ſuā vidiſſet
inſumi· vt nō ſolum nihil redigere· ſ; vix
ipām quotidiane ſubſtantie neceſſitateꝫ
poſſet explere· apꝺ ſemetipm̄ recogitās·
reuertar inquit ad ciuitatē meā· illumqꝫ
repetā tenuiſſimū queſtum· ex quo mihi
expleta omni coꝛpoꝛis cura· qꝺ ad ſuſtē
tationē ſenectutis accreſceret· quotidia/
na exuberantia conferebatur. Qꝺ quā/
uis paruū videretur ⁊ tenue· nō medio/
crē tamē ſummā iugi pariebat augmen
to· Queſtuoſioꝛ quippe mihi fuit ille nū
moꝛū qꝫ iſte ſolidoꝝ imaginarius que/
ſtus· ex q̊ nō ſolum nihil exuberat qꝺ re
condam· ſ etiam vix ipā quotidiani vi/
ctus neceſſitas ſuſtinetur. Et idcirco re/
ctius nobis ē· hūc ſolitudinis huius te/
nuiſſimū fructum indirupta iugitate ſe
ctari· quē nulle ſeculares cure· nulle mū/
dane diſtētiones· nulla cenodoxie ac va
nitatis arrodat elatio· nulle ſollicitudi/
nes diurne neceſſitatis īminuāt· Melꝰ
eſt enim modicum iuſto ſuper diuitias
peccatoꝛum multas· qꝫ affectare lucra
illa maioꝛa· que etiā ſi parata fuerīt que
ſtuoſiſſima conuerſione multoꝝ· neceſſi
tate tamen mūdane conuerſatiōis· ⁊ q̊ti
dianis diſtentionū diminutionib; abſu
mentur. Melioꝛ namqꝫ eſt ſm ſnīam ſa/
lomonis. pugillus vnus cum req̇e· qꝫ
duo pugilli cum laboꝛe ⁊ pꝛeſumptione
ſpiritus. Quibus illuſionibus atqꝫ diſ
pendijs omnes admodum infirmos ne
ceſſe eſt implicari· qui cum etiā de ſua ſa
lute ſint dubij· ipſiqꝫ adhuc magiſterio
atqꝫ inſtitutione egeant aliena· ad con/
uertendos alios ⁊ regendos· diabolicis
illuſionibus inſtigātur· quiqꝫ etiā ſi po/
tuerint lucri aliquid ex quoꝛundam cō/
uerſione cōquirere· īpatientia ſua atqꝫ
inconditis moꝛibus quicquid acquiſie/
rint pꝛofligabunt. Illud namqꝫ eis qꝺ
Aggeus pꝛopheta deſcribit eueniet. Et
qui mercedes congregat· miſit eas in ſac
culum pertuſum. Uere enim lucra ſua
in pertuſum ſacculum condit· qui quic/
quid per alioꝛū conuerſionē videt̄ acq̇/
rere· intēperantia coꝛdis ſui et q̊tidiana

parabulla abbatis macharij

animi diſtentiõe diſpergit. Itaq; fiet vt dum vberiora lucra per aliorum credũt inſtitutionem parare ſe poſſe etiã ſua correctione priuentur. Sunt enĩ qui ſe diuites ferunt nihil habentes. et ſunt qui ſe humiliant in multis diuitijs. et melior ẽ vir in ignobilitate ſeruiens ſibi. q̃z q̇ dignitatẽ ſibi acq̇rit ⁊ indiget pane.

Interrogatio vnde nobis talium cogitationũ error irrepſerit Cap̃. xiiij.

GErmanus. Satis congrue nobis his comparationib; diſputatio tua illuſionũ noſtrarum manifeſtauit errores. quorũ cauſas ⁊ curationes ſimiliter optamus agnoſcere. et vnde acciderit nobis iſta deceptio pariter cupimus edoceri. Nulli etenĩ dubium eſt neminẽ admoduʒ poſſe remedia malis valitudinibus adhibere. niſi cum q̇ ipſas morborũ origines añ prediderit

Reſponſio de tripartito anime motu. Cap̃. xv.

ABraham. Omniũ viciorum vn⁹ fons atq; prĩcipiũ ẽ. ſcd̃m qualitatem vero partis illius et vt ita dixerĩʒ membri qđ in aĩa fuerit viciatũ. diuerſa vocabula paſſionũ corruptionũq; ſortitur. Qđ nõnunq̃z etiã morbor̃ corporalium probatur exẽplo. quorum cuʒ vna ſit cauſa. in diuerſa tamen egritudinum genera pro qualitate membror̃ que fuerint occupata diſtinguntur. Etenĩ cum arcem corporis id eſt caput vis noxij hũoris obſederit. cephalargie procreat paſſionem. cum vero aures oculos depernaſerit. in othagicam ſiue ophtalmicũ vertitur morbũ. cunq; ſe ad articulos quoſq; et ad manuuʒ ſũma trãſfuderit. articularij atq; chiragrica dicitur valitudo. cũ autem ad peduʒ ima defluxerit. podagra mutato nomĩe nuncupatur. totq; vocabulis vna atq; eadem noxij humoris origo diſtinguit. quot mẽbror̃ ceperit portiones. Eodeʒ modo de viſibilibus ad inuiſibilia tranſeuntes. aĩe noſtre partibus atq; vt ita dixerim mẽbris vim cuiuſq; vicij ineſſe credamus. Quã cũ ſapientiſſimi quiq; tripartite diffiniãt eſſe virtutis. neceſſe ẽ vt aut logicon. id eſt ratiõabile. aut thyancon. id ẽ iraſcibile. aut epithymeticon. id eſt cõcupiſcibile. eius aliquo corrumpatur incurſu. Cum ergo aliquẽ ex his affectibus vis noxie obſederit paſſiõis. pro illius corruptione etiã vicio nomen imponitur. Nam ſi rationabileʒ ei⁹ partem viciorum peſtis infecerit. cenodoxie. elationis. inuidie. ſuperbie. preſumptionis. contentionis. hereſeos vicia procreabit. Si iraſcibilem vulnerauerit ſenſuʒ. furorem. impatientiam. triſticiam. accidiam. puſillanimitatẽ. crudelitatẽ parturiet. Si concupiſcibilẽ vulnerauerit portionẽ. caſtrimargiam. fornicationẽ. philargyriam. auariciam et deſideria noxia terrenaq; generabit.

Rationabilem anime noſtre partem fuiſſe corruptã. Cap̃. xvi.

ET idcirco ſi fontẽ vicij huius ⁊ originem vultis agnoſcere. rationabilem mentis veſtre atq; anime portionẽ noueritis eſſe corruptã. ex qua vel preſumptionum vel cenodoxie ſolent vicia pullulare. Proinde hoc primũ anime vobis vt ita dixerim membrum recte diſcretionis iudicio ⁊ humilitatis virtute curandũ eſt. q̊ viciato dũ nõ ſolum ad perfectionis iaʒ perueniſſe faſtigia. ſed etiaʒ docere alios poſſe vos creditis. et ad eruditionem ceterorũ ſufficientes atq; idoneos iudicatis per elationem cenodoxie quã patefecit veſtra cõfeſſio. peruagationuʒ vanitate raptamini. quas amputare deinceps abſq; difficultate poteritis. ſi vere diſcretionis vt dixi humilitate fundati. q̃z laborioſũ q̃ʒq; difficile ſit vnicuiq; noſtruʒ ſaluare animã ſuam mentis veſtre contritione diſcatis. et intimo cordis affectu. nõ modo longe vos ab illa docẽdi preſumptione ſubmotos. verum etiã adhuc egere doctoris agnoſcatis auxilio.

Qui infirmior pars anime diabo

licis temptationibus pꝛia ſuc‑
cumbat. Cap̄.xvij.

ADhibete ergo huic membro vl' parti anime vr̄e· quā ſpecialiť dixim9 vulneratā· vere humilitatis medelam· que qm̄ ceteris aīe vtutibus in vobis· quantū apparet· infirmior eſt· neceſſe eſt vt diabolice infeſtatiōi prima ſuccūbat· Queadmodū eī īgruētibus qbuſdaʒ iniurijs· q̄ vl' ex accidēti laboꝛe· vel de aeris coꝛruptione gignuntur· fieri etiā in coꝛpoꝛibus hūanis ſolet· vt illa que fuerint infirmioꝛa· caſib9 iſtis pꝛima conſentiāt atqʒ ſuccūbant. cumqʒ peculiarius in eis moꝛbus inſederit· reliquas quoqʒ partes coꝛpoꝛis eadem peſte ta befaciat· ita ⁊ animā vniuſcuiuſqʒ noſtrū flante quodāmodo peſtilēti halitu viciorū· illa maxime paſſione neceſſe eſt attemptari· in qua teneriox atqʒ infirmioꝛ eius poꝛtio· validis inimici nō tam foꝛtiter reſiſtit impulſibus· et ex illis periculum captiuitatis incurrere· in quibus faciliorem proditioni aditum reſerat incauta cuſtodia. Sic namqʒ balaam populum dei poſſe decipi· certa ratione collegit· dans conſilium vt ex illa parte q̄ īfirmari nouerat filios iſrael· pniciosi eis laquei tenderētur· nō dubitans eos oblata copia feminarū· foꝛnicatiōis ruina pꝛotinus collapſuros· quia concupiſcibiles anime coꝛum partes ſciebat eſſe coꝛruptas. Ita ergo vnūquemqʒ noſtrum nequitie ſpiritales verſuta malignitate pertemptant· illis pꝛecipue affectib9 aīe inſidioſos laqueos pꝛeſtruentes· qbus eam ſenſerint egrotare· vt verbi gratia cum viderint rationabiles anime noſtre partes eſſe viciatas· illo nos oꝛdine decipere moliātur· quo achab regem ab illis ſyris deceptum ſcriptura cōmemoꝛat· q̄ dixerūt. Scimus qm̄ reges iſrael miſericoꝛdes ſunt· ponam9 itaqʒ ſaccos ī lūbis nr̄is et funiclos ī capitib9 nr̄is ⁊ egrediamur ad regē iſrael et dicem9. Seru9 tu9 benadab dic̄· viuificet aīa mea· Quib9 ille ñ vera pietate ſed vana miſc̄die ſaude· ſi adhuc inq̄t viuit frater me9 eſt. Et hoc exemplo etiam nos rationabilis illi9 partis erroꝛe deceptos· īde incurrere offenſam dei faciāt· vnde ꝯſecuturos mercedem ac recepturos nos pietatis p̄mia credebamus· ſimiliqʒ nobis etiam increpatione dicatur. Quia dimiſiſti virum dignum moꝛte de manu tua· erit anima tua pꝛo anima eius· ⁊ populus tuus pꝛo populo eius. Siue cū immundus ſpiritus dicit. Egrediar et ero ſpiritus mendax in oꝛe omniū ꝓphetarū eius· per rationabilem pꝛoculdubio affectum quē le talibus aptum noꝛat inſidijs laqueum deceptionis ac moꝛtis intēdens. Sic etiam herodem per iraſcibilem anime poꝛtioneʒ· ad illam tantoꝛum inſontiū necē callidiſſimus hoſtis impegit· eo q̄ iſtam ꝓpenſius in eo noꝛat eſſe viciatam. Quō etiā de dño noſtro idem ſpiritus opinatus· cum his eum tribus anime affectib9 temptaſſet· in quibus omne hominuʒ genus nouerat captiuari· nihil tamen tam verſutis pꝛofecit inſidijs. Nam concupiſcibilem mentis eius aggreſſus eſt partem dicens. Dic vt lapides iſti panes fiant· iraſcibilem cū euʒ ad expetendū pꝛeſentis ſeculi poteſtatem et regna mundi huius inſtigare conatus ē· rationabilē cuʒ ait· ſi filius dei es· mitte te deoꝛſum. In quibus idcirco nihil eius pꝛofecit illuſio· quia nihil ſcd̄m coniecturā ſuam· quā falſa opinatione conceperat· repperit in eo eſſe viciatum. Unde etiaʒ nulla pars anime eius· inimici inſidijs attemptata conſenſit. Ecce enī inquit veīt pꝛinceps mundi huius· et in me inueniet nihil.

Interrogatio an vtili deſiderio maioris ſilētij retraheremur ad patriam. Cap̄.xviij.

GErmanus. Inter cetera illuſionum erroꝛumqʒ noſtroꝛū genera· que nos ad deſideriū patrie nr̄e· ſicut beatitudo tua ſollerti mentis perſpexit intuitu· vana ſpiritaliū cōmodoꝝ pollicitatione flāmauerāt· etiā

hec vel maxima exiſtit cauſa· ꝙ interduꝫ a fratribꝰ frequētati· iugi ſecreto ac diuturno ſilentio· ſm deſideriū noſtrum nequaquā poſſumus inherere. Per qđ neceſſe eſt curſum atqꝫ menſurā quotidiane continentie quā per caſtigationeꝫ corporis indiruptam perpetuo cupimus retentare· nōnullis fratribus ſuperuenientibus intercidi. Quod ſine dubio nullatenus in noſtra prouincia credimus euēturum· in qua aut nullum aut certe rariſſimū profeſſionis huius virum inuenire poſſibile eſt.

Reſponſio de illuſione diabolica ꝙ vaſtioris ſolitudinis reqem repromittat. Cap. xix.

Abrahā. Irrationabilis atqꝫ inconſiderate diſtrictiōis· imo potiꝰ ſummi tepoꝛis iudiciū eſt· nequaquā ab hominibꝰ frequentari. Qui cum in hac quā arripuit via nimiuꝫ tardis paſſibꝰ graditur· ac ſm interiorem hominem cōuerſatur· equum eſt vt ad eum nō dicam ſanctoꝝ· ſꝫ ne hominuꝫ q̄dem vllus adueniat. Vos aūt ſi vera atqꝫ perfecta dn̄i noſtri dilectiōe flagratis· et deum q̄ vtiqꝫ charitas eſt pleno ſpūs feruoꝛe ſectamini· ad quelibet loca inacceſſibilia fugeritis· neceſſe eſt ea ab hominibus frequētari· q̄to qꝫ vos ꝓpiores deo amoris diuini ardoꝛ effecerit· tanto ad vos maioꝛ ſanctorum fratrum confluet multitudo. Non enim poteſt ſm ſententiaꝫ dn̄i· ciuitas abſcondi ſupra montē poſita· quia diligentes me inquit dominus glorificabo· et qui me contemnunt erunt ignobiles. Verūtn̄ noſſe debetis hāc eē ſbtiliſſimā diaboli calliditatē· hāc occultiſſimā foueā· in quā miſerabiles ⁊ icautos q̄ſqꝫ ꝓcipitat· vt dū eis maioꝛa ꝓmittit· neccīa q̄tidiāi fructꝰ emolumēta ſubripiat· abſtruſioꝛes ſcꝫ et vaſtiores ſolitudines expeti debere pſuadēs· eaſqꝫ velut miris amenitatibus cōſitas in eorum corde pingens· ignota etiā quedam et que penitus nō ſunt loca velut cognita ac preparata· noſtreqꝫ poteſtati iā dedita· et abſqꝫ vlla difficultate poſſidēda confingit. Homines quoqꝫ regiōis illius tractabiles· ⁊ ad viam ſalutis ſeqces eſſe mentitur· vt dum illic vberiores fructus anime pollicetur· preſentia lucra fraudulenter auertat. Nam cū vnuſquiſqꝫ hac vana ſpe a ſenioꝝ ſalutari contubernio ſeparatus· atqꝫ omnibꝰ q̄ ſibimet fruſtra in ſuo corde depixerat fuerit deſtitutꝰ· velut de profundiſſimo ſopoꝛe conſurgens· nihil ex his que ſomniauerat expergefactus inueniet. Itaqꝫ eū diabolus maioꝛibus vite huius neceſſitatibus et inextricabilibus laqueis irretitum ne reſpirare quidem ad hec que ſibi ipſe promiſerat aliquando permittet· eumqꝫ nō iam illis quas ante vitauerat raris ac ſpiritalibus fratrū viſitatiōibꝰ· ſed quotidianis ſecularium incurſionibus obligatuꝫ· ne ad mediocrem q̄dem anachoreſeos quietē ac diſciplinā vnq̄ redire patietur.

Q̄ vtilis ſit remiſſio in aduētu fratrū. Cap. xx.

Illa quoqꝫ remiſſionis atqꝫ humanitatis intercapedo gratiſſima· q̄ nōnunqꝫ pro aduētu fratrū interuenire conſueuit· licet moleſta nobis ac fugienda videatur· tamē qꝫ ſit vtilis ac ſalubris tā coꝛpi qꝫ ſpiritui noſtro paucis patiēter attendite. Sepe accidit nō dicam nouicijs ⁊ infirmis· ſꝫ etiam experientiſſimis atqꝫ perfectis· vt niſi mentis eoꝝ directio atqꝫ cenſura· quibuſdam mollita fuerit viciſſitudinū laxamentis· aut in tepoꝛē ſpiritus· aut certe in ꝑnicioſam coꝛporis valitudinem collabatur. Et idcirco a prudētibꝰ atqꝫ perfectis· cū interceſſerit etiaꝫ fratrū crebra viſitatio nō ſolum toleranda patienter· ſꝫ etiā gratāter eſt amplectēda· pmuꝫ ꝙ ꝓuocat nos auidiꝰ ſp ſolitudinis deſiderare ſecreta· nam q̄dammodo curſū nr̄m dū interpolare creditꝰ· infatigabilē iugemqꝫ conſeruat· q̄ ſi nullo interdum obice tardaretur· vſqꝫ ad fineꝫ ꝓtēdere indefeſſa pertinacitate nō poſſet. Deinde

qđ neceſſitatem reficiendi corpuſculi eū
fructu hūanitatis indulget· maiora no-
bis conferet lucra· cū iocundiſſimo cor-
poris laxamēto. q̄z illa ſunt que per abſi
nentie fatigationem fuerant acquirēda.
Super qua re aptiſſimā comparationē
antiqua narratione vulgatā breuiter in
dicabo.

Quō euangeliſta iohānes vtili tatē remiſſionis oſtēdiſſe dicatur. Cap. xxi.

exēplū de perdice s. Johanis

Hertur beatiſſimus euangeliſta
Johānes cū perdicem manibꝫ
molliter demulceret· quendam
ad ſe habitu venatorio venientē ſubito
conſpexiſſe. Qui miratus ꝙ vir tante
opinionis ac fame ad tam parua ⁊ hūi-
lia ſe oblectamenta ſubmitteret. tu ne es
inquit ille Johānes· cuius fama īſignis
atqꝫ celeberrima· me quoqꝫ ſummo deſi-
derio tue agnitiōis illexit? Cur ergo ob-
lectamētis tam vilibus occuparis? Cui
btūs Johānes. Quid eſt qđ manu tua
geſtas? At ille. Arcus inq̇t. Et cur ait nō
eum tenſum vbiqꝫ ſp̄ circumfers? Cui
ille reſpondit. Non oportet· ne iugi cur-
uamine rigoris fortitudo laxata molle-
ſcat atqꝫ depereat· et cum oportuerit vt
fortiora in aliquā ferā ſpicula dirigant̄·
rigore per nimietatē continue intenſiōis
amiſſo· violentior ictus nō poſſit emitti·
Nec noſtri inquit btūs iohannes animi
te offendat o iuuenis tam parua hꝫ bre-
uiſqꝫ laxatio· que niſi remiſſione quadā
rigorē intentionis ſue interdum releuet
ac relaxet· irremiſſo vigore lēteſcēs· v̄tu-
ti ſpiritus eum neceſſitas poſcit obſecū-
dare nō poterit.

Interrogatio qualiter ītelligē dum ſit qđ in euangelio dicitur Jugū meū ſuaue ⁊ onus meum leue eſt. Cap. xxij.

Germanus. Quoniā nobis
illuſionuꝫ cunctarum remedia
contuliſti· et diabolice quibus
quatiebamur inſidie· per doctrinā tuaꝫ
dn̄o donante detecte ſunt· hoc quoqꝫ no
bis ſimiliter p̄cecamur ediſſeri· quod in
euangelio dicitur. Jugum meuꝫ ſuaue
et onus meum leue eſt. Satis ei̅ proplx-
tice illi ſententie videtur aduerſum· qua
dicitur. Propter verba labiorū tuorū·
ego cuſtodiui vias duras. Quippe cum
etiā apoſtolus dicat· omnes qui volunt
pie viuere in chriſto· perſecutionē patiē
tur. Quicquid autē durum et perſecuti
onibus eſt refertum· nec leue poteſt eſſe
nec ſuaue.

Reſponſio cum expoſitione ſen tentie. Cap. xxiij.

Abraham. Veriſſimā domi-
ni ac ſaluatoris noſtri eſſe ſen-
tentiaꝫ experientie ipſius facili
probabimus documēto· ſi perfectionis
viam legitime et ſm̄ voluntateꝫ chriſti
fuerimus aggreſſi· et mortificātes oīa
deſideria noſtra ac voluntates noxias
abſcidentes· nō ſolum nihil reſidere no
bis de mūdi huius ſubſtātia ſiuerimꝰ·
per quā vtiqꝫ cum libitū fuerit vaſtādi
nos ac dilacerandi poteſtateꝫ inimicus
inueniet· ſed etiam noſtri ipſius non eſſe
nos dominos ſenſerimus· illđ apoſtoli-
cum in veritate complentes. Viuo autē
iā nō ego viuit vero in me chriſtꝰ. Quid
enim graue poterit eſſe· quid duruꝫ ei· q̇
iugum chriſti tota mente ſuſcepit· q̇ ve-
ra humilitate fundatus ſemperqꝫ ad do
mini reſpiciens paſſiones· in omnibus
que ſibi fuerint irrogate letatur iniurijs
dicens: propter qđ complaceo mihi in
infirmitatibus· in contumelijs· in neceſſi
tatibus· in perſecutionibus· in anguſtijs
pro chriſto· cuꝫ eni̅ infirmor tunc fortior
ſum et potens? Quo in quaꝫ familiaris
rei cruciabitur damno. qui perfecta nu-
ditate glorioſus· voluntarie pro chriſto
offerens vniuerſas huius mundi reſpu
it facultates· omneſqꝫ eius concupiſcen
tias generalit̄ arbitratur vt ſtercora· vt
chriſtum lucrifaciat· euangelici illius p̄-

cepti meditatione continua· cunctorum diſpendiorum eſtus deſpiciens ⁊ excludens· quid enim prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur· anime vero ſue detrimentum patiatur: aut quã dabit homo cõmutationem pro anima ſua: Super cuius rei priuatione triſtabitur· qui omnia que ab alijs auferri poſſunt ſua nõ eſſe cognoſcit· illud inuicta virtute ꝓclamans. nihil intulimus in hunc mundũ haud dubiũ quia nec auferre quid poſſumus: Cuius autem inopie neceſſitate eius ſuperabitur fortitudo· qui peram in via· es in zona· veſtẽ ĩn tẽpora habere nõ nouit· ſꝫ cum apoſtolo gloriatur in ieiunijs multis· in fame et ſiti· ĩ frigore ⁊ nuditate: Quis labor· qđ vel tam arduũ ſenioris preceptum· tranquillitatẽ pectoris eius poterit perturbare· q̇ nullam habens propriam voluntatẽ omnibus que ſibi fuerint impata· nõ ſolũ patienter ſed etiam gratanter occurrit· noſtriqꝫ ſaluatoris exemplo non querit ſuam· ſed patris facere voluntatem· dicẽs et ipſe ad patrem ſuum. veruntamẽ non ſicut ego volo ſed ſicut tu: Quibus etiam iniurijs· qua perſecutione terrebitur· immo qđ ei nõ etiam iocundũ poteſt eſſe ſupplicium· q̇ in omnibus plagis cũ apoſtolis ſemper exultans· optat vt dignus habeatur pro nomine chriſti ꝯtumeliaꝫ pati:

Cur amarũ iugũ et graue onus domini ſentiatur. Cap. xxiiij.

Vt autẽ nobis contrario iugum chriſti nõ leue nec ſuaue videatur· cõtumacie noſtre eſt iuſtiꝰ aſcribendum· q̇ diffidẽtia atqꝫ incredulitate deiecti· cõtra illius imperiuꝫ ĩmo conſiliuꝫ· q̇ ait. ſi vis perfectus eſſe vade vende ſiue dimitte oĩa tua· ⁊ veni ſequere me. inepta peruiſitate pugnamus· terrenarũ ſcꝫ facultatũ materijs retẽtis· quarum cum nexibus animũ noſtrũ diabolus teneat illigatũ· quid ſupereſt niſi vt cum voluerit nos a ſpiritalibꝰ gaudijs ſepare· earundẽ imminutiõe ac ꝓtractiõe meſtificet· id verſutis fraudibꝰ elaborans· vt cũ iugi illius ſuauitas ⁊ oneris leuitas· vicioſe concupiſcentie prauitate nobis fuerit aggrauata· ipſius facultatis atqꝫ ſubſtantie. quã nobis ꝓ requie ac ſolatio reſeruamus· vinculis irretitos· ſecularium curarũ flagris ſemper excruciet· ex nobiſmetipſis quo dilacerẽur ſculpẽs. Funiculis namqꝫ peccatorum ſuorꝫ vnuſquiſqꝫ conſtringitur· audiẽs ꝑ prophetam· Ecce omnes vos accendẽtes ignem. accincti flãmis· ambulate in lumĩe ignis veſtri· ⁊ in flãmis quas ſuccendiſtiſ. Per hec ſiquidem vt ſalomon teſtis eſt· vnuſquiſqꝫ per que peccauerit ⁊ punietur. Ipſe eĩ nobis tormento ſunt· quibꝰ vtimur voluptates· ⁊ oblectamenta huius carnis atqꝫ delicie carnificuꝫ vice in ſuum retorquẽtur auctorẽ· quia neceſſe eſt eũ qui facultatibꝰ priſtinis opibuſqꝫ ſuffultus eſt· nec integrã humilitatẽ cordis nec mortificationẽ plenã noxiarũ ſuſcipere voluntatum. His autem virtutum patrocinãtibus inſtrumentis· oẽs vite preſentis anguſtie· et cuncta que inimicus poteſt inferre diſpendia· non modo patientiſſime· verumetiã iocũdiſſime ſuſtinentur· quibus rurſum exultantibꝰ elatio tam pernicioſa ſuccreſcit· vt etiaꝫ leuiſſima contumelia mortiferis impatientie ictibus vulneremur· dicaturqꝫ nobis per Hieremiaꝫ prophetam. Et nũc q̇d tibi vis in via egipti· vt bibas aquã turbidam: Et nunc quid vis tibi cum via aſſiriorꝫ· vt bibas aquã fluminis: Arguet te malicia tua· et auſio tua increpabit te. Scito et vide qꝛ malum et amarum eſt reliquiſſe te dominum deum tuum· et non eſſe timorem mei apud te dicit dominus. Quod ergo iugi dominici mirifica ſuauitas amara videtur ⁊ ſentitur· quid eſt niſi quia eam auerſionis noſtre amaritudo corrumpit: Quod dñi oneris tã iocũda leuitas ĩgraueſcit· q̇d ẽ niſi q̇a eum a q̊ ſuſtinebamur ꝯtumaci preſumptiõe cõtẽnimꝰ. q̇ ꝓpe cũ euident'

idipm̃ ſcriptura teſtetur dicens. Nam ſi
ambularent ſemitas rectas· inueniſſent
vtiqꝫ ſemitas iuſticie leues. Nos inquã
nõ eſſe manifeſtũ ẽ· ꝗ ſemitas dñi rectas
ac leues· prauis duriſqꝫ deſideriorũ ex-
aſperamus cantibꝫ· ꝗ viam regiam apo
ſtolicꝭ ac ꝓphetícis ſilicibus cõmunitã·
ſanctorũqꝫ oĩm atqꝫ ipſius dñi veſtigijs
cõplanatã· amentiſſime deſerentes· de-
uia queqꝫ ac dumoſa ſectamur· ⁊ preſen
tiũ oblectaminũ illecebris obcecati· ꝑ ob
ſcuros impeditoſqꝫ viciorꝫ ſentibꝫ cal-
les· laceratis cruribus · et dirupta illa
nuptiali veſte reptamus· non modo a-
cutiſſimis veprium aculeis ꝯfigendi· ſꝫ eti-
am virulentorum ſerpentuꝫ vel ſcorpio
num illic latitantiũ ictibus vulnerandi.
Tribuli enĩ et laquei in vijs praui s· qui
aũt timet dñm abſtinebit ab eis. De tali
bus ⁊ alibi dñs ꝑ ꝓphetã · oblitꝰ eſt mei
inquit populus meus· fruſtra libãtes et
impingentes in vijs ſuis· in ſemitis ſecu
li· vt ambularent per eas in itinere non
trito· Vie eĩ ſm̃ ſententiã ſalomonis ni
hil operantiũ ſtrate ſunt ſpinis· fortium
vero trite ſunt· et ita ab itinere regio de-
uiantes· ad illam metropolim ciuitateꝫ·
vbi noſter curſus indeclinabiliter ſemꝑ
debet eſſe directus· nõ poterũt peruenire
Qđ etiã eccleſiaſtes ſignificãter expreſ-
ſit. labor inquiens ſtultorꝫ affliget eos
qui nõ cognouerũt ire ĩ ciuitatẽ· illã ſcꝫ
hieruſalẽ celeſtem ꝗ̃ eſt mater oĩm nr̃m.

**Quid vtilitatis conferat tem-
ptationum incurſio. Cap. xxv.**

Quiſquis autẽ in veritate huic
mundo renũciãs· ſuꝑ ſe tulerit
iugum chriſti· et didicerit ab eo
quotidianis iniuriarꝫ exercitijs erudi
tus· quia mitis eſt ⁊ humilis corde· in cũ
ctis temptationibus manebit ſꝑ immo-
bilis· oĩa qꝫ illi cooperabũtur in bonũ·
Verba enĩ dei ſm̃ abdiam ꝓphetam bo
na ſũt cũ eo ꝗ recte ꝑgdit. Et iterũ. Quia
recte vie dñi ⁊ iuſti icedũt ĩ eis· p̃uarica-
tores vo corruẽt ĩ eis. Maiora igit̃ nobꝭ
ꝑ colluctationẽ tẽptationũ laudis cõtu-
lit premia · benigna erga nos gratia ſal-
uatoris qꝫ ſi omnẽ a nobis neceſſitatem
certaminis abſtuliſſet. Etenĩ ſublimior
preſtantiorisqꝫ virtutis eſt perſecutioni
bus crũniſqꝫ vallatũ manere ſꝑ immo-
bilẽ· et aduerſum ſe ſeuientibꝫ cũctis· cer
tũ de preſidio dei atqꝫ intrepidum ꝑdu
rare· humaniſqꝫ incurſibꝫ velut armis ĩ
uicte virtutis accinctũ· glorioſiſſime de
impatientia triumphare· et acq̇rere qđ
ammodo de infirmitate virtutẽ· qꝛ vtuſ
in infirmitate perficit̃. Ecce enĩ dedi te ĩ-
q̇t dñs in columnã ferreã· et in murum
eneũ ſuper omnẽ terrã· regibꝫ iuda· ꝑnci-
pibus ⁊ ſacerdotibus eius· et oĩ popu
lo terre· et bellabunt aduerſum te· ⁊ nõ p̃
ualebunt· quia ego tecũ ſum vt eruaꝫ te
dicit dñs. Ergo ſm̃ verã dñi traditõeꝫ·
via regia ſuauis ac leuis eſt· licet dura ⁊
aſpera ſentiat̃. Hic enĩ ac fideliter ſerui
entes cum tulerint iugũ dñi ſuper ſe· et
didicerint ab eo ꝗa mitis ẽ et humilꝭ cor
de· iam qđammodo terrenarũ paſſionũ
deponẽtes ſarcinã· nõ laboreꝫ ſed requi
em aĩabꝫ ſuis dño preſtante reperient· ſi-
cut per hieremiã ꝓphetam ipſe teſtatus ẽ
dicens. ſtate ſuꝑ vias ⁊ videte · ⁊ inter-
rogate de ſemitis antiquis· ꝗ̃ ſit via bo-
na ⁊ ambulate in ea· et inuenietis refrige
riuꝫ animabus veſtris. ſient namqꝫ eis
continuo praua in directuꝫ· ⁊ aſpera in
vias planas· et guſtantes videbunt· q̊ni
am ſuauis eſt dominus· audiẽteſqꝫ chri
ſtum in euangelio proclamantem. ve-
nite ad me omnes qui laboratis et one-
rati eſtis· et ego reficiã vos· depoſitis põ
deribus viciorum· ea que ſequuntur in-
telligent· quia iuguꝫ meum ſuaue eſt· et
onꝰ meum leue. Habet ergo refrigeriuꝫ
via domini ſi ſm̃ legem ipſius teneatur·
Sꝫ nos ſumus qui dolores nobis atqꝫ
tormenta· turbulẽtis diſtentionibus ꝓ
curamus· dum malumꝰ vias ſeculi hu-
ius prauas atqꝫ peruerſas· etiam cum
ſummo diſcrimine ac difficultate ſectari
Cũ vo h̃ modo graue nobꝭ ac duruꝫ iugũ
dñi fecerimus· blaſſemo iam ſpũ· vel de

ipſius iugi vel de chriſti q̇ illud īponit
duricia atq̧ aſperitate cauſamur· ſm il
lud. Inſipientia viri corrumpit vias
eius. Deum autem cauſatur corde ſuo·
Et ſm aggeū ꝓphetā. cum dixerim⁹· qꝛ
via dn̄i nō dirigit· cōgrue reſpondetur
nobis a domino. Nunquid via mea
nō dirigit: Nonne magis vię vrę ſunt
praue: Et reuera ſi cōpare volueris ſplē
dentē virginitatis florē· et ſuaue olentē
caſtimonie puritatē· tetris ac fetidis libi
dinum volutabris· quietem ſecurita-
temq̧ monachorū· periculis ⁊ erumnis
quib⁹ mūdi huius homines implicant̄·
paupertatis noſtre requiē· edacib⁹ diuitū
triſticijs ac peruigilibus curis· quibus
nō abſq̧ ſummo vite periculo dieb⁹ ac
noctib⁹ cōſumūt· ſuauiſſimū iugū chri
ſti onuſq̧ leuiſſimū facilliē cōprobabis.

Queadmodum perfecte abrenūciātibus centuplum in hoc mūdo repmittatur. Cap. xxvi.

Proinde etiā illa retributio pre
miorū· qua pfecte reanūciātib⁹
in hac vita centuplum dn̄s re-
promiſit dicens. et oīs q̇ reliquerit do-
mū vel fratres aut ſorores aut patrē aut
matrē aut vxorem aut filios aut agros
ꝓpter nomē meū· centuplū accipiet ī pre-
ſenti· et vitā eternā poſſidebit· recte atq̧
veriſſime eodem ſenſu abſq̧ vlla fidei p
turbatione ſuſcipit̄. Multi enī occaſio-
nē huius ſentētie nacti craſſo intellectu·
hec in illo mille annoꝝ tpe carnalit̄ ſan-
ctis reſtituenda confirmāt· cū vtiq̧ illd
ſeculū qd poſt reſurrectionē futurum di-
cūt· pn̄s intelligi nō poſſe fateātur. Mul
to ergo credibilius m̄ltoq̧ manifeſtius
eſt cū q̇ aliq̇d ſeculariū vel affectuū vel
bonorū chriſto ſuadēte ꝯtempſerit· a fra
tribus atq̧ conſortib⁹ ꝓpoſiti ſui qui ei
ſpiritali glutino colligātur· cētuplo gra-
tiorē etiā in hac vita recipere charitatē.
Hāc ſiquidē quā īter parētes ac filios
atq̧ germanos· coniuges vel ꝓpīquos·
ſiue ſocietas copule ſeu ꝯſanguinitatꝭ ne
ceſſitudo cōiungit· ſatis breuē eſſe ꝯſtat
ac fragilē. Deniq̧ etiā bōi ac pij cū adō
leuerint filij· a parentū domib⁹ nō nūq̧
ac ſubſtantijs excludunt̄· cōmunio q̇q̧
conſortij cōiugalis interdum etiā hone-
ſta cauſa interueniente diuellitur· fratꝝ
dirimit charitatem contentioſa diuiſio
Monachi ſoli perpetue ꝯiūctionis reti-
nēt vnitatē· atq̧ indiſcrete poſſidēt vni-
uerſa· qui oīa ſua eſſe quę fratꝝ· oīa
fratrum credunt eſſe que ſua ſunt. Si er
go iſtis diebus quibus carnalis copula
latur affectio· dilectōis noſtre gratia cō
ferat̄· profecto centuplo hec dulcior atq̧
ſublimior eſt. Recipiet̄ ſane etiā de con-
tinētia coniugali maior centuplo ſuaui-
tas· ab illa q̄ eis inuicem p commixtionē
ſexuū prebebatur. Pro leticia quoq̧ il-
la quā in vnius agri ac domus poſſeſſio
ne quis habuit· centuplo maiore diuiti-
arum gaudio perfruetur· qui in adopti-
onē tranſiens filiorū dei· vniuerſa q̄ eter
ni ſunt patris vt propria poſſidebit· ⁊ af
fectu atq̧ virtute ad imitationē veri illi
us filij proclamabit. omnia q̄ habet pa
ter mea ſunt· nec iam cū vlla penali diſtē
tiōis ac ſollicitudinis cura· ſed ſecurus
ac letus veluti ī proprijs vbiq̧ ſuccedit·
audiēs quotidie ſibimet ab apoſtolo p̄
dicari· omnia enī veſtra ſunt· ſiue mūd⁹·
ſiue preſentia· ſiue futura· ⁊ a ſalomone·
fidelis viri totus mundus diuitiarum
eſt. Habes ergo iſtam centupli retribu-
tionē· in magnitudine meriti· et ī diſcre
tione tam incomparabilis qualitatis ex
preſſam. Neq̧ enim ſi pro eris aut ferri·
aut vilioris cuiuſq̧ metalli certo pōde
re· tantundem ponderis· ſed auri quiſpi
am reddidiſſet· non etiā amplius q̄ cen
tuplum reſtituiſſe videretur· ita cū pro
contemptu voluptatum atq̧ affectuū
terrenorum. ſpiritale gaudium et precio
ſiſſime charitatis iocunditas repenſat̄·
etiam ſi ipē ſit numerus· centuplo tamē
hec maior atq̧ preclarior eſt. Et vt hoc
euidentius crebra repetitione reddatur·
vxorē antea in paſſiōe fragilis deſiderij
poſſidebā· hanc eandem in honore ſanc

tificatõis et xp̃i chriſti dilectiõe poſſideo
Una eſt mulier·ſed cẽtuplum creuit me-
ritũ charitatis. Si aũt ꝛ ꝓ ire ꝛ furoris
perturbatõe·iugẽ animi lenitatẽ·ꝓ ſolli
citudinis ac diſtentõis angore·ſecurita
tis q̇etem·ꝓ infructuoſa ſeculi huius pe
naliq; triſticia·ſalutaris triſticie fructũ·
ꝓ vanitate leticie tp̃alis·gaudij ſpirital'
appenderis vbertatẽ·retributionez in ho
rum affectuũ cõmutatione cẽtuplã ꝑui
debis·Et ſi vniuſcuiuſq; vicij breui ac
lubrice voluptati contrariarũ virtutuz
merita cõferãtur·centuplũ eſſe meliora
multiplicata iocũditas approbabit. Cẽ-
tenarius enĩ numerus de ſiniſtra trãſfer
tur in dexterã·et licet eandem in ſupputa
tione digitorũ figurã tenere videatur·ni
miũ tamẽ quantitatꝭ magnitudine ſuꝑ-
creſcit. Fiet enĩ vt qui hedi formã gerere
videbamũ ĩ leua. ouis meritũ trãſlati cõ-
ſequamur ad dexterã. Nũc ad quãtita-
tez carũ rerũ quas ꝓ cõtemptu mũdiali
um cõmodorũ nobis in hoc ſeculo chri-
ſtus reſtituit trãſeamꝰ·precipue ſm euã
gelium marci ita dicentis; Nemo eſt qui
reliq̇t domũ aut fratres·aut ſorores·aut
matrẽ·aut filios·aut agros ꝓpt' me ꝛ ꝓpt'
euãgeliũ·q̇ ñ accipiet centies tantũ nũc
in tp̃e hoc domos·fratres ꝛ ſorores·ꝛ ma
tres ꝛ filios ꝛ agros cũ perſecutionibus
et in ſeculo futuro vitã eternã. Cẽtuplã
namq; fratrũ parentũ ve recipiet quãti-
tatẽ·quiſquis patris vnius vel matris
ſeu filij ꝓ chriſti noĩe charitate cõtẽpta·
in omniũ q̇ chriſto deſeruiũt dilectionẽ
ſinceriſſimã tranſit·ꝓ vno ſcz tot inueni
ens patres fratresq; feruentiore ac pre-
ſtantiore ſibi affectiõe deuinctos. Mul-
tiplicata etiã domorꝫ atq; agrorꝫ poſſeſ-
ſione ditabit'·quiſq̇s vna domo ꝓ chri-
ſti dilectione reiecta·innumera monaſte-
riorũ habitacula tãq̃ ꝓpria poſſidebit·
in quacunq; orbis ꝑte velut in ſue domꝰ
iure ſuccedẽs. Quomodo enĩ nõ centu-
plũ·ꝛ ſi dñi noſtri ſn̄ie ſuꝑadijci aliq̇d
fas eſt·plus q̃ centuplum recipit·q̇ decẽ
vel viginti ſuorꝫ miniſteria infida ꝛ co-
acticia derelinquẽs·tot ingenuorꝫ ac no
biliũ ſpontaneo fulcit' obſeq̇o? Qđ ita
eſſe etiã vr̄is experimẽtis probare potu-
iſtis·q̇ ſingulis patribꝫ matribusq; ac do
mibus derelictis·q̃libet mũdi partẽ fue
ritis ingreſſi·patres matres fratresq; in
numeros·domos q̊q; ꝛ agros ſeruosq;
fideliſſimos: abſq; vllo ſollicitudinis la
bore cõquiritis·qui vos vt ꝓprios dños
ſummis ſuſcipiũt amplectuntur fouent
venerãtur officijs. Sed hoc in q̃ ſancti
miniſterio merito ac fiducialit' ꝑfruẽtur·
qui prius in ſuitutẽ fraternitatis ſemet-
ipos ſuaq; oĩa voluntaria deuotione ſb-
diderint. Recipiẽt enĩ ſm ſn̄iam domini
libere·id qđ ipi alijs depẽdert. Quiſq̇s
aũt hũilitate ſincera ꝯſortibꝫ ſuis an-
te non deuilerit·quõ deferri ſibi ab alijs
patiẽter admittit·cũ grauari ſe corꝫ obſe
q̇ijs ĩtelligat potiꝰ q̃ foueri·q̇ accipe ma
uult fratrꝫ q̃ deferre famulatũ? Hec tñ
oĩa ñ cũ remiſſa ſecuritate·nͨ cũ inerti ob
lectatione ꝑcipiet·ſꝫ ſm xb̃ũ dñi cuz ꝑſe
cutionibus·id eſt·cum preſſuris ſeculi
huius·ac ſummis angoribꝫ paſſionũ·q2
ſicut ille ſapientiſſimus ꝯteſtatur·q̇ ſua
uis ꝛ ſine dolore eſt·in egeſtate erit. Re-
gnũ eteñ celorꝫ nõ deſides·nõ remiſſi·ñ
delicati·nõ teneri·ſꝫ violenti diripiunt.
Qui g̊ hi violenti ſunt? Nempe illi qui
nõ alijs ſꝫ volũtatibus ſuis ꝑclaraz infe
rũt violentiã·q̇ direptiõe laudabili om-
ſe pn̄tiũ rerũ voluptate fraudantes·vo
ce dñica egregij direptores ꝓnunciant'·
et per huiuſcemodi rapinã regnũ celorũ
violenter inuadunt. Regnũ enĩ celorum
ſm ſententiaz domini vim patitur. et vi
olenti diripiunt illud. Iſti profecto ſunt
laudabiles violenti·qui vim faciunt per
ditioni ſue. Homo enĩ vt ſcriptum eſt ĩ
doloribus laborat ſibi·et vim facit perdi
tioni ſue. Perditio noſtra eſt oblectatio
vite p̄ſentis·ꝛ vt expreſſius dicam·execu
tio deſideriorum voluntatumq; noſtra-
rũ·quas ſi quis ab aĩa ſua ſubtraxerit
ac mortificauerit·glĩoſaz ꝓfecto ꝛ vtilez
ꝑditiõi ſuę vim fac̃·abnegãs duntaxat

De mortificatione.

ei iocundiſſimas voluntates· quas per
ꝓphetam ſermo diuinus frequenter incu-
ſat dicēs· Quia in dieb; ieiunij vr̄i inue
nitur voluntas veſtra. Et iterū. Si au-
teris a ſabbato pedem tuū· facere volun
tatē tuā in die ſancto meo· et glorificaue
ris eum dn̄i nō facis vias tuas· ⁊ nō inue
nitur voluntas tua vt loquaris ſermo
nē. Cui etiā q̄sita beatitudo ꝓmittatur·
confeſtim ꝓpheta ſubiungit· tūc inquiēs
delectaberis ſuper dn̄m· ⁊ ſuſtollam te
ſuper altitudinē terre· ⁊ cibabo te hereditate
iacob patris tui· os enī dn̄i locutū
eſt. Et idcirco dn̄s noſter atq; ſaluator
vt nobis amputandarū volunt. tū nr̄a
rū formā traderet. non veni inq̄t facere
voluntatē meā· ſ; voluntatē eius q̄ mi-
ſit me. Et iterū. Non ſicut ego volo ſed
ſicut tu. Quā virtutē illi ſpecialiter exer
cent· q̄ in cenobijs cōmorātes· ſeniorū re-
gūtur imperio· qui nihil omnino arbitrio
ſuo agunt· ſed voluntas eorum ex vo-
luntate pēdet abbatis. Poſtremo vt iā
diſputatōnis huius ſermo claudat· nō-
ne obſecro etiā in hoc centuplā gratiam
euidentiſſime qui fideliter chriſto deſerui-
unt conſequūtur· dū ꝓ noīe eius a ſum-
mis principib; honorātur· ac licet ipſi hu
manā gloriā nō req̄rant· venerabiles tū
etiā in perſecutionū anguſtijs iudicibus
cūctis ac poteſtatib; fiūt· quorū vilitas
etiā mediocribus forſitan deſpicabilis
eſſe potuiſſet· vel pro obſcuritate nataliū
vel ꝓ conditiōe ſeruili· ſi in ſeculari cōuer
ſatiōe manſiſſent. Pro chriſti aūt mili-
tia nemo ſtatus calumniam commoue-
re· nemo obſcuritatem generis aude-
bit opponere· qui potius illis ipſis viliſſi
me cōditionis opprobrijs quib; ꝯfundi
et dehoneſtari ceteri ſolent chriſti famu-
li glorioſius nobilitātur. Qd̄ euidentiꝰ
in abbate iohāne· q̄ ī illa heremo q̄ lyco
oppido adiacet cōmorat· poſſumꝰ appro-
bare. Qui perobſcuris maiorib; natus
ita ꝓ chriſti noīe vniūſo pene humano
generi admirabilis factus eſt· vt eū ipſi
quoq; rerū poſſtū dn̄i· q̄ mūdi huius atq;
imperij gubernacula retinētes· etiā potē
tibus cūctis regibusq; terrori ſunt· ve-
lut dn̄m venerētur· et oracula eius d̄ tā
longinquis regionib; expetētes· imperij
ſui apicem et ſtatum ſalutis· bellorumq;
prouentus illius orationibus meritisq;
cōmittant. Tali beatus abraham de il-
luſionis noſtre vel origine vel mede-
la diſputatiōe diſſeruit· atq; oculis qd̄
ammodo noſtris cogitationū quas dia
bolus auctor ingeſſerat propalauit inſi
dias· noſq; ad deſiderium vere mortifi
cationis accendit· quo etiā multos licet
incompto hec omnia ſermone digeſta
ſint credimus inflammādos. Nā licet
ſummorū patrū flagrantiſſimos ſenſus
tepida eloquij noſtri fauilla contexerit·
plurimorum tamen algorem· qui remotis
verborum cineribus viuacitatem laten
tiū ſenſuum ſuſcitare voluerint· calefa
ciendum putamus. Sed ad vos o ſan-
cti fratres· non vtiq; hunc ignē quē do
minus venit mittere in terram· et quē ni
mium ardere deſiderat. ita ſpiritu p̄ſum
ptionis elatus emiſi· vt quaſi feruentiſſi
mū propoſitum vr̄m caloris huius ad-
iectione ſuccenderē· ſed vt vobis maior
apud filios eſſet auctoritas· ſi id qd̄ ipſi
nō mortuo verborum ſono· ſed viuo do
cetis exemplo· etiam ſummorū atq; anti
quiſſimorum patrum precepta ꝯfirmēt.
Supereſt vt me periculoſiſſima hactē
nus tempeſtate iactatum· nūc ad tutiſſi
mū ſilentij portum ſpiritalis orationum
veſtrarū aura comitetur.

Explicit collatio abbatis
Abrahā de mortificatiōe.

Expliciunt vigintiquattuor col
lationes ſanctorum patrū con
ſcripte ab iohāne heremita qui
⁊ Caſſianus dicitur. Impreſſe
Baſilee Anno domini. Mcccc.
lxxxv.

.i. principio
.C. 825.
.L: devo 39.

BIBLIOTHECA NACIONAL DE LISBOA

Is compleet van 208 fls.